87

87-1-4

1.145

Es del Convento de los Angeles

NIHIL TAM OCCVLTVM, ET OBSTRVSVM, QVOD
PERSPICAX SCOTI INGENIVM NON PENETRAVERIT, ET E TENEBRIS
ERVERIT, NIHIL DENIQVE TAM NODOSVM,
QVOD ILLE NON DISSOLVERIT. IOANNES PITSEVS DE REBVS ANGLICIS. Pag. 391
O Scote pene vnus gloriosa
Digna mea laudare te Virgo Sanctata
Calumo
Sabello
Arrio
Hugo
Plagio

NIHIL TAM OCCVLTVM, ET OBSTRVSVM QVOD
PERSPICAX SCOTI INGENIVM NON PENETRAVERIT, NIL PERSPICVE DEPICTVM
QVOD DISSOLVERIT LOGICVS NODVS NON EXPEDIERIT

R. A. P. AC FRATRIS

EMMANUELIS PEREZ

DE

QUIROGA

ORDINIS MINORVM

REGVLARIS OBSERVANTIÆ, PROVINCIÆ,

IMMACULATÆ CONCEPTIONIS,

LECTORIS IVBILATI, EX DIFFINITORIS,

PATRIS PROVINCIÆ,

PATRIA VALLIS-OLETANI.

DISPVTATIONES

THEOLOGICÆ.

IN PRIMVM LIBRVM SENTENTIARVM

AD MENTEM DOCTORIS SVBTILIS

IOANNIS DUNS SCOTI.

TOMVS TERTIVS:

CVM PRIVILEGIO REGIS, APPROBATIONIBVS,

ET PERMISSV SVPERIORVM.

Vallis-Oleti: Ex Typographia Antonij Figueroa, Sanctæ Inquisitionis, atquè Vniversitatis Typographi.

Anno Dñi. 1708.

P. E. P. AC FRATRIS

EMMANUELIS

DE

VOLIROCA

ORDINIS MINORVM

REGULARIS OBSERVANTIAE PROVINCIAE

IMMACULATAE

CONCEPTIONIS

LECTORIS JUBILATI, EX DEFINITORIS

PATRIS PROVINCIAE

PATRIA AVILIS-OLEANI

DISPUTATIONES

THEOLOGICAE

IN PRIMAM LIBRAM SENTENTIARUM

AD MENTEM DOCTORIS SUBTILIS

IOANNIS DUNS SCOTI

TOMUS TERTIUS

CUM PRIVILEGIO REGIS, APPROBATIONIBUS

ET LICENTIA SUPERIORUM

REGISTRO DE LA PROPIEDAD INTELECTUAL - BIBLIOTECA PROVINCIAL Y DE - PALENCIA

ILLME. PRINCEPS.

ANTIQVA, laudabiliſquè eſt conſuetudo, ex Luca, eloquentia Divina prædità exorta (vt Nicephorus, refert Caliſtus) libros præclaris Heroibus offerendi. Obiecti nobilitas, dignitas, atquè poteſtas fuit motivum, talia offerendi opera, vt tali, nempè, munita Patrono, nobilitata, dignificata, & protecta, apud omnes gratiam haberent, & benè à cunctis reciperentur. Hac igitùr conſuetudine ductus, licèt ab ea non motus (voluntate namquè, voluptatequè raptus, quod facio, facerem, conſuetudine non inventa) te eligo (Illme. Princeps) magna præfulgentem dignitate, ſuperioriquè nobilitate, & poteſtate potientem, vt hic liber, tali nobilitatus Patrono, dignificatus, & protectus, gratiam habeat apud omnes, & à cunctis benè recipiatur. Niceph. Caliſt. lib. 3. hiſt. Eccleſ. c. 5.

Componitur Civitas (ait Philoſophus (*ex quibuſdam proportionatis partibus, invicèm ordinatis, ſuaquè opera ſibi mutuò communicantibus*. Compars ſum ego Civitatis huius Nobiliſsimæ, vtpotè, in ea genitus, & enutritus, ideoquè luce clarius apparet: nullatenùs me tali obligationi facere ſatis, niſi tibi hunc librum offerrem, & communicarem. Si ergò exigit Philoſophicus ordo, vt ſua opera ſibi mutuò communicentur, ſervatum ordinem ſuppono, cum certus ſim, mihi te de tua munificentia communicaturum, quod ex tua parte eſt, patrocinium, ſcilicèt Ariſt. 1. & 5. Politic. c. 2. & 3.

Mihi pennas ad tibi librum offerendum præſtitit, tùm: illud Marſilij-ficini: *Patriam quiſque tanquàm Parentum Parentem colat, & amet*; nemo enim ab huius amore ſe continere valet, vt canit Poeta. Marſil. lib. 1. Epiſt. ad Petrum.

Neſcio, qua natale ſolùm dulcedine cunctos
ducit, & immemores non ſinit eſſe ſui.

Tùm: Sophoclis apopthema ſic aientis: *Parui ſine magnis imbecillæ turris munimentum ſunt; parvus enim cum magnis optimè agit.* Quid (Illme. Princeps) meum ſine te valeret opus? Nihil vtiquè. Imbecilum reverà eſſet. Munimentum eius fragile, & exile. Cœterùm adiuvamine tuo forte, & ſtabile abſque dubio erit. Parvus ſum, quinimò parvo minor, veruntamèn tecum magnus, vt tutum percurrat opus. Sophocles.

Tùm,

Tùm, vèl maximè: fides tua erga noſtrum Chariſsimum Monarcham Philipum Quintum (quem Deus Optimus, Maximus, per ſæcula ad pacem, Catholicamquè fidem tuendam, ſervet, armiſquè ſpiritualibus gratiæ, & temporalis Muniat ſalutis) me ad prædictum concitavit intentum. Etenim illa eſt fides tua (Illme. Princeps) quam Emblem. 9. vbi videndam relinquo, ingenioſus deſcripſit Alciatus, eam namquè firmiſsimè ſervaſti in oppræſſione illa duriſsima Marchionis de las Minas, apertè confitendo, publicè vociferando, & veritate nuda dicendo: Philipum Quintum Regem, & Monarcham tuum, & noſtrum eſſe Dominum, verèquè Caroli Secundi, qui æterna iàm felicitate potitur, Suceſſorem.

Alciat. Emble. 9.

Habes igitùr (Princeps Illme.) firmiſsimam illam fidem ab Alciato pervelle depictam, & quam antiqui iuxta Iovem (Deum apud eos Maximum) collocabant, Cicerone teſte: *Qui iusiurandum* ait, *violat, fidem violat, quam in Capitolio vicinam Iovis optimè maximi maiores noſtri eſſe voluerunt.* Fidem ergò in iuramento Regi noſtro præſtito ſervaſti, & ſervas firmiſsimè. Propter timorem? Nullatenùs. Per tuum maximũ vnicè amorẽ? Utiquè etiàm. Quis, quæro, dubitare poterit, quín Rex Noſter Philipus Quintus, ſit in te magno affectus amore, & dilectione te amicitiæ proſequatur? Interrogatus Alphonſus Aragonum Rex, quos è civibus haberet chariſsimos? *Qui magìs*, inquit, *pro me metuunt, quam me*, ſentiens, illos eſſe ex animo amicos, qui magís, quàm timent, Principem amant. Hunc abſque dubio amorem habes, ideoquè à Noſtro Catholico Monarcha Philipo Quinto, ſine dubio redamatus. Amore te (Illme. Princeps) oro ſuplex, vt piè accipias hoc munuſculum tot angoribus, anxietatibus, & ſolicitudinibus elaboratum, non pro me, ſed pro minore ex hac ſempèr Nobiliſsima Valliſ-Oletana Civitate Patrienſi. Sic fido de tua benignitate, & clementia, tuo ſuffragante famulo, quitibi per ſæcula ſalutem in Domino deſiderat.

Cicer. lib. 3. officior.

Illme. Princeps

Ità vovet, & obſecrat,

Minor ex Civitate Valliſ-Oletana concivis

Fr. Emmanuel Perez

de Quiroga.

FEE DE ERRATAS.

DIſp. 73 *n.* 3. tacit *lege*: facit. *Idem. n.* 14. actius. *lege*: activis. Diſp. 74. *n.* 36 proximo. *lege*: proximè. *Idem n.* 86. eadem. *lege* eandem. Diſp. 79. *n.* 25. ſpiritui *lege*. ſpiritu. Diſp 80. *n.* 50. ſtritius. *lege* ſtrictius. Diſp. 81. *n.* 6. tranſcruo *lege* tranſcrivo, Diſp. 84. *n.* 10. & 11. poſibilitate. *lege*. potentialitatem. Diſp. 86. *n.* 1. diſpututione. *lege*. diſputatione. Diſp. 87 *n* 39. ſpirationem. *lege*. ſpirantem. Diſp. 89 *n.* 46. conſequuntiam. *lege* conſequentiam. Diſp. 90. *n.* 107. actuali. *lege*. actualis. *Ibidem*. actualis. *lege*. actuali. Diſp. 92. *n.* 71. baberet. *lege*. haberet. Diſp. 95. *n.* 19. Verbo. *lege*. Verbum.

He viſto eſte Libro intitulado: Tractatus nonus de Proceſionibus Divinarum Perſonarum, ſu Autor el P. Quiroga: y con eſtas erratas correſponde à ſu Original. Madrid, y Março 13. de 1708.

Lic. Rio, y Cordido.

Corrector Gnl. por ſu Mageſtad.

SUMA DE LATASSA.

TAſſaron los Señores del Conſejo Real à ſeis maravedis cada pliego deſte libro, como conſta del Original refrendado por Don Franciſco de Salinas, ſu fecha en Madrid à 18. de Março de 1708.

INDEX

INDEX
DISPVTATIONVM,
ET PARAGRAPHORVM,
Quæ in hoc Tertio Tomo Continentur.

Littera P. *significat Paginam.*

TRACTATVS NONVS.
De processionibus Divinarum Personarum.
DISPVTATIO SEPTVAGESSIMA PRIMA.
In quo Divinæ processionesconsistant?
§. I.
Statuitur catholica veritas. *Pag.* 1.
§. II.
Supponuntur necessaria ad resolutionem disputationis, & referuntur sententiæ. *pag.* 4.
§. III.
Prima conclusio statuitur, & probatur. *pag.* 5.
§. IV.
Solutio Ill. God. proponitur, & impugnatur. *p.* 7.
§. V.
Secunda conclusio statuitur, & probatur. *p.* 15.
§. VI.
Obiectionibus Ill. Godoy occurritur. *pag.* 21.
§. *Vltimus.*
Corollaria præcedentis doctrinæ. *pag.* 29.
DISPVTATIO LXXII.
In quo Divinarum processionum principia consistant?
§. I.
Quæ certa, sunt supponuntur. *Pag.* 32.
§. II.
Prima difficultas resolvitur, & reijcitur sententia Ill. Godoy. *pag.* 36.
§. III.
Argumenta Ill. Godoy solvuntur. *pag.* 42.
§. IV.
Secunda difficultas proponitur, necessaria ad illã supponuntur, & quæ sunt, certa declarantur. *p.* 52.
§. V.
Referũtur sẽtẽtiæ, vera eligitur, & probatur. *p.* 54
§. VI.
Argumentis Ill. Godoy occurritur. *p.* 61.
§. VII.
Resolvitur tertia difficultas. *p.* 65.
DISPVTATIO LXXIII.
Quot sint processiones Divinæ?
§. *Vnicus.*
Resolvitur difficultas. *pag.* 70.
DISPVTATIO LXXIV.
Cur vna ex Divinis processionibus generatio sit, & non alia?
§. I.
Supponuntur certa, & referuntur opiniones. *p.* 75
§. II.
Opinio Ill. Godoy reijcitur. *pag.* 76.
§. III.
Solvuntur rationes Ill. Godoy. *pag.* 87.
§. IV.
Vera Scoti ratio proponitur, & propugnatur. *p.* 91
§ V.
Solvuntur Argumenta Ill. Godoy. *pag.* 94.
§. *Vltimus.*
Specialia argumenta contra vtramque conclusionem solvuntur. *pag.* 100.
TRACTATVS DECIMVS.
De Divinis Relationibus.
DISPVTATIO LXXV.
An inter Relationes, & Divinam Essentiam sit distinctio actualis ante operationem intellectus?
§. I.
Quibusdã præsuppositis referũtur sentẽtiæ. *p.* 108.
§. II.
Reijcitur sententia Ill. Godoy à ratione, & ad hominem. *pag.* 109.
§. III.
Scoti sententia statuitur, & probatur. *pag.* 113.
§. *Vltimus.*
Argumentis Ill. Godoy ocuritur. *pag.* 116.
DISPVTATIO LXXVI.
An Divina Essentia sit de quidditate, & conceptu Relationum?
§. I.
Supponũtur aliqua, & referũtur sentẽtiæ. *p.* 117.
§. II.
Statuitur conclusio, & probatur. *pag.* 120.
§. III.
Argumentis Ill. Godoy. occurritur. *Pag.* 132.
DISPVTATIO LXXVII.
An relationes sint de conceptu quidditativo Essentiæ Divinæ?
§ I.
Relatis sententijs vera eligitur. *pag.* 137.
§. II.
Occurritur argumentis Ill. Godoy. *pag.* 146.
DISPVTATIO LXXVIII.
An divinæ relationes, quatenùs ab essentia distinc-

tinctæ, dicant relativas perfectiones? *Pag.* 150.

DISPVTATIO LXXIX.

An divinę relationes gaudeant existentijs relativis formaliter distinctis ab existentia essentiæ, & realiter inter se?

§. I.

Relatis sententijs vera eligitur. *pag.* 151.

§. II.

Authoritate, & sex rationibus ad hominem contra Ill. Godoy probatur conclusio. *pag.* 154.

§. III.

Eadē conclusio alijs argumentis probatur. *p.* 160.

§. IV.

Argumentis Ill. Godoy occurritur. *pag.* 170.

TRACTATVS VNDECIMVS.

De Personis Divinis in communi.

DISPVTATIO LXXX.

An Persona addat supra naturam aliquid ab illa distinctum?

§. I.

Quatuor prędicta dubia resolvuntur. *pag.* 180.

§. II.

Relatis sentētijs prima conclusio statuitur. *p.* 186.

§. III.

Reijcitur prima sententia. *pag.* 188.

§. IV.

Triplex Ill. Godoy argumentum diluitur. *p.* 196.

DISPVTATIO LXXXI.

Quid significet hoc nomèn *persona*, & àn ratio personæ propriè in Deo reperiatur?

§. I.

Resolvitur prima pars disputationis. *pag.* 207.

§. II.

Secunda pars disputationis resolvitur. *pag.* 214.

DISPVTATIO LXXXII.

An dentur tres personæ realiter distinctę in Deo cum vnitate in essentia? *P.* 214.

DISPVTATIO LXXXIII.

An Trinitas personarum sit ratione naturali cognoscibilis? *Pag.* 215.

DISPVTATIO LXXXIV.

An detur in Deo vna subsistentia absoluta, & communis, & tres relativæ?

§. I.

Suppositis his, quæ certa sunt, statuitur prima conclusio. *p.* 215.

§. II.

Aliter probatur nostra conclusio. *pag.* 219.

§. III.

Occurritur argumentis. *pag.* 221.

§. IV.

Subsistentia, accepta sub præcisso conceptu subsistentiæ, non multiplicari probatur. *pag.* 222.

§. V.

Contraria argumenta solvuntur. *pag.* 226.

§. *Vltimus.*

Subsistentia, accepta pro incommunicabilitate alteri, vt termino fœcunditatis, non datur subsistentia communis. *pag.* 227.

DISPVTATIO LXXXV.

Quænam alia prædicata pluraliter in Divinis dicantur?

§. *Vnicus.*

Regula generalis statuitur pro his, quæ pluraliter, & singularitèr dicuntur in Deo, & quatuor dubia resolvuntur. *pag.* 229.

DISPVTATIO LXXXVI.

An in Divinis sint tantùm quinque notiones?

§. I.

Notionum existentia probatur, & notionis diffinitio ponitur, & declaratur. *pag.* 231.

§. II.

Relatis sententijs Scoti sententia vt verior eligitur, & probatur. *p.* 233.

§. III.

Responsio Ill. God. proponitur, & impugnatur. *pag.* 239.

§. *Vltimus.*

Declarantur disparitates, & rationes, quæ assignari possunt, vt innascibilitas sit notio; non verò inspirabilitas. *pag.* 242.

TRACTATVS DVODECIMVS.

De Personis Divinis in particulari.

DISPVTATIO LXXXVII.

Quid significet hoc nomèn *ingenitum*, proùt est Patri proprium, & notio illius?

§. I.

Tria vt certa supponuntur. *pag.* 245.

§. II.

Relatis sentētijs statuitur prima cōclusio. *p.* 246.

§. III.

Occurritur fundamento Ill. Godoy. *p.* 257.

§. IV.

Explicatur quid importet *ingenitum*, in ratione quintæ notionis. *pag.* 261.

DISPVTATIO LXXXVIII.

An Verbum in Divinis personalitèr tantùm dicatur. *pag.* 262.

DIPVTATIO LXXXIX.

An Verbum Divinum per se procedat ex cognitione omnium, quæ formaliter reperiuntur in Deo?

§. I.

Suppositis necessarijs, & relatis sententijs statuitur prima conclusio. *pag.* 263.

§. II.

Solvuntur argumenta Il. Godoy. *pag.* 270.

§. III.

Verbum ex sui cognitione non procedere, probatur. *pag.* 282.

§. IV.

Obiectionibus Ill. God. occurritur. *p.* 290.

§. V.

Non procedere per se ex cognitione Spiritus Sāc ti, probatur. *p.* 299.

§. *Vltimus.*

Obiectionibus Ill. Godoy fit satis. *p.* 302.

DIS-

DISPVTATIO XC.
Vtrùm Verbum per ſe procedat ex cognitione creaturarum poſsibilium?
§. I.
Relatis ſentẽtijs vera eligitur,& probatur.p.310.
§. II.
Probatur concluſio rationibus evertentibus fundamenta Ill. Godoy. pag. 315.
§. III.
Ad hominem contra Ill. Godoy probatur concluſio. pag. 319.
§. IV.
Authoritate D.Thomæ probatur cõcluſio.p.323
§. V.
Argumenta Ill. Godoy diluuntur. p. 326.
§. VI.
Duę alię ſolutiones argumenti Ill. Godoy declarantur. pag. 331.
DISPVTATIO XCI.
An Verbum per ſe procedat ex cognitione futurorum?
§. I.
Relatis ſententijs ſtatuitur prima cõcluſio.p.339.
§. II.
Quid dicendum de Verbo ſub conditione libera, reſolvitur. p. 348.
§. III.
Diluuntur argumenta Ill. Godoy. pag. 360.
§. Vltimus.
Corollaria ex prędcedentibus. Pag. 369.

DISPVTATIO XCII.
An,ſi Spiritus Sanctus non procederet à Filio, diſtingueretur realitèr ab illo?
§. I.
Neceſſaria ad quæſtionem ſupponuntur.p. 371.
§ II.
Vera ſententia eligitur , & duplici probatur ratione. pag. 378.
§. III.
Duplici alia ratione probatur cõcluſio.p. 387.
§. IV.
Rationibus ſpecialibus firmatur noſtra concluſio. pag. 395.
§. V.
Duplex argumentum Ill. Godoy à ratione formatum diluitur. P. 400.
§. VI.
Argumenta ſpecialia ſolvuntur. p. 405.
DISPVTATIO XCIII.
An Spiritus Sanctus per ſe petat Filiationem, & Paternitatem in principio ſpirante?
§ I.
Relatis ſententijs ſtatuitur concluſio , & authoritate probatur. Pag. 412.
§. II.
Probatur concluſio evertendo fundamenta Ill. Godoy. p. 416.
§. III.
Rationibus Scoti probatur concluſio. p. 419.
§. IV.
Argumentis Ill. Godoy occuritur. p. 423.
DISPVTATIO XCIV.
An Pater, & Filius propriè ſint, & dicantur vnum principium Spiritus Sancti?
pag. 425.
DISPVTATIO XCV.
An Pater,& Filius propriè dicãtur ſe diligere Spiritu Sancto?
§. I.
Eligitur vera ſententia , & authoritate probatur. pag. 426.
§. II.
Examinatur modùs, quo veritatem illius propoſitionis declarat Ill. Godoy. pag. 427.
§. III.
Declaratur modùs , quo veritatem illius propoſitionis defendit Scotus.pag. 429.
§. IV.
Ratio Ill. Godoy proponitur,& reijcitur. p. 430.
§ V.
Ratio Scoti explicatur, & defenditur. p. 433.

TRACTATVS DECIMVSTERTIVS.
De conſtitutione Divinarum Perſonarum.
DISPVTATIO XCVI.
Per quid Perſonæ Divinæ conſtituãtur,& diſtinguãtur?P.435.

TRACTATVS DECIMVSQVARTVS.
De Æqualitate , & Miſione Divinarum Perſonarum.
DISPVTATIO XCVII.
An identitas , ſimilitudo, & æqualitas Divinarum Perſonarum ſint relationes reales?
§. I.
Statuitur catholica veritas , & aliqua ſupponuntur. pag. 436.
§. II.
Sententijs realatis ſtatuitur concluſio, & probatur. Pag. 441.
§. III.
Reijcitur ſententia Ill. Godoy, ſuam doctrinam impugnando. p. 442.
§. IV.
Alia Scoti ratione probatur concluſio. p. 446.
§. V.
Vlterius reijcitur ſententia Ill. Godoy, hanc ſolutionem impugnando. pag. 447.
§. VI.
Argumentis Ill. Godoy occuritur. pag. 450.
DE MISIONE DIVINARVM perſonarum.
P. 450.

DISPVTATIO XC.

Vtrum Verbum per se procedat ex cognitione creaturarum possibilium?

§. I.

Relatio fenestris vera eligitur, & probatur. p. 370.

§. II.

Probatur conclusio rationibus evertentibus (tamen) contra III. Godoy. pag. 373.

§. III.

Ad hominem contra III. Godoy probatur conclusio. pag. 379.

§. IV.

Authoritate D. Thomæ probatur conclusio p. 383

§. V.

Argumenta III. Godoy diluuntur. p. 386.

§. VI.

Duæ aliæ solutiones argumenti III. Godoy declarantur. pag. 391.

DISPVTATIO XCI.

An Verbum per se procedat ex cognitione futurorum?

§. I.

Relatio fenestris fundatur prima conclusio p. 399.

§. II.

Quid dicendum de Verbo sub conditione libera resolvitur. p. 403.

§. III.

Diluuntur argumenta III. Godoy. pag. 409.

§. IV.

Corollaria ex præcedentibus. Pag. 369.

DISPVTATIO XCII.

An Spiritus Sanctus non procedeat a Filio, distinguendo retro ab illo?

§. I.

Necessaria ad quæstionem supponuntur p. 371.

§. II.

Vera sententia eligitur, & duplici probatur ratione. pag. 378.

§. III.

Duplici alia ratione probatur conclusio pag. 387.

§. IV.

Rationibus specialibus III. Godoy probatur nostra conclusio. pag. 395.

§. V.

Duplex argumentum III. Godoy facile solvitur. p. 409.

§. VI.

Argumenta præcipua diluuntur. p. 413.

DISPVTATIO XCIII.

An Spiritus Sanctus per se petat Filiationem

§. I.

Relatio fenestris distinctionis conclusio, & ratio probatur. Pag. 421.

§. II.

Probatur conclusio evertendo rationes III. Godoy. p. 429.

§. III.

Rationibus Scoti probatur conclusio. p. 439.

§. IV.

Argumentis III. Godoy occurritur. p. 443.

DISPVTATIO XCIV.

An Pater, & Filius propriè sint, & dicantur unum principium Spiritus Sancti? pag. 453.

DISPVTATIO XCV.

An Pater & Filius proprie dicatur spirare Spiritum Sanctum

§. I.

Eligitur vera sententia, & authoritate probatur. pag. 470.

§. II.

Examinatur modus, quo veritatem illius propositionis declarat III. Godoy. pag. 477.

§. III.

Declaratur modus, quo veritatem illius propositionis defendit Scotus. pag. 490.

§. IV.

Ratio III. Godoy proponitur, & reijcitur. p. 499.

§. V.

Ratio Scoti explicatur, & defenditur. p. 503.

TRACTATVS DECIMVS TERTIVS.

De constitutione Divinarum Personarum.

DISPVTATIO XCVI.

Per quid Personæ Divinæ constituantur. pag. 509.

DISPVTATIO XCVII.

An relatio, immediate se ipsa constituat Personam

§. I.

Sententia Catholica vera, & aliæ improbantur. pag. 519.

§. II.

Probatur conclusio evertendo rationes III. Godoy. p. 526.

TRACTATUS NONVS.

DE PROCESSIONIBVS DIVINARVM PERSONARVM.

DE quo disputant cum Magistro Sententiarum Præceptor noster Scotus, cœterique Scholastici *in* 1. *à distinct.* 2. *vsque ad* 35. D. Thomas *in* 1. *distinct.* 13. *quæst. vnica per quatuor articulos.* Ad Anibaldum *eadem distinctione, & quæstione de potentia, quæst.* 10. 4. *Contra Gentes cap.* 10 *vsque ad* 14. *Et in* 1. *part. quæst.* 27. In his ergo locis Celsissimum Trinitatis misterium explicandum aggrediuntur Doctores, de ipsoque disputationes exagitat Ill. Godoy *in tomo* 3. *primæ partis*; nosque pro promissis adimpletione in hoc tomo tertio disputationes, quas ipse proponit, ordine ab ipso seruato, proponemus.

DISPUTATIO SEPTVAGESSIMA PRIMA.

In quo Diuinæ processiones consistant?

§. I.

Statuitur Catholica veritas.

Num. 1 ILl. God. doctissimus certè, & vndequaque sapientissimus, materiã hanc, quæ captum superat, sequentibus incipit verbis: *Antequam ad id, quod inter Theologos controuersiam habet, explicandum accedam, placuit in disputationis limine Catholicam veritatem statuere, breuiter explicare, & defendere.* Hoc illi plusquam rationabiliter placuit, & hoc mihi, vestigia ipsius calcanti, displicere non potest; hoc ergo scito clariùs in disputationem ingrediemur.

2. *Quid processio significet.* Nomen itaque *processio* ex vocis rigore pro motu progressiuo, quo animalia ab vno ad alium locum trans-

grediuntur, acceptum, à Patribus, & Doctoribus Scholaſticis translatum eſt ad ſignificandum originationem, ſeu productionem, qua vnum ab alio, accipiendo eſſe, procedit. Et licet adhuc ſic vſurpatum, pro paſſiua ſolummodo proceſsione propriè vſu petur; nam non dicitur, quod Pater producens procedit; bene vero, quod procedit Filius productus; nihilominus promiſcuè ab authoribus accipitur; iam pro actiua, iam pro paſſiua productione; id circo nos ſimiliter, ne communi vocis vſui contrariemur, promiſcuè nomen vſurpabimus. Nomine igitur proceſſionis explicato.

3. *Dari in Deo proceſsiones contra Mahometanos, & Sabellianos probatur ex Scriptura.*

Vt indubitatum in hac diſputatione ſupponimus primo: dari proceſsiones in Deo, per quas vna perſona ab alia procedit. Hoc eſt fide certum contra Iudæos Mahometanos, & Hæreticos Sabellianos, qui Diuinæ eſſentiæ vnitatem fatentes, trium negant realem diſtinctionem perſonarum. Patetque ex Scripturis; nam Ioann. 7. Chriſtus de ſe ipſo ſic ait: *Ego ſcio eum*, ſcilicèt, Patrem, *quia ab ipſo ſum. Et cap. 8. Ego enim ex Deo proceſsi.* Quæ verba de æterna filij proceſsione interpretantur Rupertus *lib. 5. de Trinitate.* D. Athanaſius *in expoſitione fidei.* D. Auguſtinus, & Gloſſa. Ac deniquè Ioannis 15. de Spiritu Sancto loquens ſic ait: *Cum venerit Paraclitus, quem ego mittam vobis à Patre Spiritum veritatis, qui à Patre procedit.*

Probatur ratione Theologica.

Conſtat etiam veritas prædicta hac ratione Theologica: de fide eſt dari in Deo verè, & propriè Patrem, verè, & propriè Filium; ſed de ratione Patris eſt generare, & de ratione Filij generari: ergo in Deo eſt propriè productio, qua Pater generat, & Filius generatur. Atqui proceſsio nihil aliud eſt, quam productio: ergo datur in Deo proceſsio.

4. *Excluditur error Arrianorum.*

Secundo etiam, vt indubitatum ſupponimus: prædictas proceſsiones non eſſe, vt effectus à cauſa. Hoc eſt etiam fide certum contra Arianos, & Sabellianos, qui realem diſtinctionem perſonarum in Deo cognoſcentes, vnitatem eſſentiæ, & conſubſtantialitatem filij cum Patre, & Spiritus Sancti cum vtroque diffitentur. Claret tamen ex Scriptura: nam 1. *Ioannis cap. vltimo* dicitur: *Tres ſunt, qui teſtimonium dant in Cœlo, Pater, Verbum, & Spiritus Sanctus, & hi tres vnum ſunt*, ſcilicèt, vnitate eſſentiæ; ac proinde Spiritus Sanctus, & Verbum cum Patre in Deitate conueniunt; at cum proceſsione à Deo, vt effectus à cauſa, vera Diuinitas ſubſiſtere nequit; cum Diuinitas omnem dependentiam excludat: ergo proceſsio vnius perſonæ ab alia non eſt, vt effectus à cauſa.

Ratione Theologica probatur.

Claret etiam veritas prædicta ratione Theologica: nam Deus ita eſt ſingulariſsimè vnus, vt repugnent plures Dij, vt communiſsimo omnium conſenſu docent omnes Theologi; ſed de fide eſt, quod tres perſonæ ſunt Deus: ergo ſunt vnus Deus. Atqui ſi proceſsio vnius perſonæ ab alia eſſet, vt effectus à cauſa, vera Diuinitas ſubſiſtere non poſſet ob rationem dictam: ergo proceſsio vnius perſonæ ab alia non eſt, vt effectus à cauſa. Vndè clare, & egregiè concludit in Symbolo D. Athanaſius: *Deus Pater, Deus Filius, Deus Spiritus Sanctus; non tamen tres Dij, ſed vnus eſt Deus.*

5. *Impugnatur Sabellius.*

Tertio etiam, vt indubitatum ſupponimus: quod proceſsio in Deo non eſt, vt cauſa ſe explicans in diuerſos effectus. Hoc etiam eſt fide certum contra Sabellium, quod optimè probat Ill. Godoy *num.* 5. hoc modo: nam eatenùs hoc eſſet verum iuxtà intelligentiam Sabellij, quatenùs eadem Trinitatis perſona Filius diceretur, pro vt aſſumpſit carnem ex Virgine, & Spiritus Sanctus ſecundum quod Sanctificat rationalem creaturam; at iſta poſitio tollit Trinitatem Perſonarum, & illarum realem diſtinctionem in Deo, quam fi-

des

des agnoscit: ergo ineptè à Sabellio explicatur Diuina processio.

6. *Processio est duplex. Trãsiens, & immanens, & quid sint declaratur.*

Quarto denique, vt indubitatum supponimus: processiones Diuinas esse immanentes. Ante cuius probationem sciendum est, quod duplex est processio, scilicèt, transiens, & immanens. Processio transiens est illa, quæ exit extra suum principium, vel causam, vt patet de calefactione, quæ est processio caloris ab igne tanquam à causa in lignum. Processio immanens est illa, quæ manet intra suum principium, vel causam, v.g. Productio intellectionis, quæ residet in intellectu, à quo processit. Hoc itaquè scito.

7. *Processiones Diuinæ sunt immanẽtes.*

Prædicta nostra suppositio constat ex illo Ioannis 1. vbi dicitur: *Vnigenitus, qui est in sinu Patris.* Et 10. ait Christus: *ego in Patre, & Pater in me est.* Ratione etiam suadetur primo: quia vt processio sit immanens, sufficit, quod maneat in principio, vel intra aliquod, quod sit de principio. v.g. humanæ sensationes dicuntur immanentes; tament non manent in anima, quæ est earum principium; sed in corpore, quod est vnum per se cum anima; at processiones Filij, & Spiritus Sancti manent in natura Diuina, quæ est de principio generationis Verbi, & spirationis Spiritus Sancti; ergo sunt immanentes.

8. Secundo: quia vt optimè ait Ill. Godoy *num.* 5. actione transeunte solum producitur, quod est verè effectus; at Diuinæ personæ ratio effectus repugnat: ergo & processio per actionem transeuntem. Deniquè: nam quod actione transeunte procedit à Deo, esse nequit eiusdem naturæ cum illo; tres autem personæ Diuinæ sunt eiusdem naturæ; & consequentèr vna ab alia nequit per actionem transeuntem procedere.

9. Statuta itaquè veritate Catholica, scilicèt, dari processiones in Deo, per quas vna persona ab alia procedit, & argumentis Hæreticorum omissis; illa enim adducit, & egregiè soluit Ill. Godoy *à num.* 6. *vsque* 18. aliquibus congruentijs prædictam veritatem suadet *num.* 3. & 4. Nos verò hanc proponimus cum Scoto *in* 1. *distinct.* 3. *quæst.* 7. *num.* 3. & *in Reportatis in* 1. *distinct.* 2. *quæst.* 7. *n.* 3. sub hac forma: suppositum habens à se sufficiens principium producendi potest producere aliquod producibile adæquatum, & virtuti productiuæ, & productioni; (alioquin, vel non erit sufficiens principium, vel habebit iam productionem adæquatam) sed aliquod suppositum Diuinum habet memoriam perfectam à se, quæ est principium sufficiens producendi notitiam genitam: ergo potest producere aliquod producibile adæquatum, & virtuti productiuæ, & productioni: ergo & producit; quia in æternis ex Philosopho 3. *Phisicorum textu* 32. actus, & potentia simul sunt, hoc est, idem est posse, ac esse: ergo in Deo verè, & propriè datur productio, & processio. Maior cum consequentia tenet. Minor verò duas habet partes, quarum prima patet: quia si aliquod suppositum Diuinum non haberet à se memoriam perfectam, esset processus in infinitum, quipe haberet ab alio, & sic in infinitum. Secunda pars minoris probatur: omnis memoria creata est principium gignendi notitiam genitam ex D. Augustin. *lib.* 3. *de Trinitate cap.* 12. Sed hoc non competit ipsi tanquam creata est; nam agere non competit alicui propter imperfectionem, sed propter perfectionem; igitur competit ipsi quantum memoria est: ergo etiam competit memoriæ perfectissimæ, quæ est in supposito increato.

§. II.

Supponuntur neceſſaria ad reſolutionem diſputationis, & referuntur ſententiæ.

10. *Suppono 1.*

SVppono primo: quod licet nomen *proceſsio*) vt *n.* 2. diximus) tam pro actiua, quam pro paſsiua proceſsione ſumi valeat, de actiua eſt inter Theologos, vt notauit Ill. God. præcipua controuerſia; ideòque cum ipſo de actiuis proceſsionibus reſolvenda eſt difficultas, & ex dicẽdis de actiuis, quid ſit de paſsiuis dicendum, conſtabit. Suppono ſecundo: quod hæc difficultas alijs terminis proponi ſolet, ſcilicèt, an Diuinæ prõceſsiones ſint actus abſoluti, vel reſpectiui? Seu an actiuæ proceſsiones formalitèr diſtinguuntur ab actibus intelligendi, & volendi? Pro cuius deciſsione.

Alitèr proponitur difficultas.

11. *Suppono 2.*

Suppono 2. quod potentia rectè in proximam, & remotam poteſt dividi, quin vnquam actio ſic diuidi poſſit. Ratio eſt: quia nomine potentiæ, & poteſt intelligi virtus intrinſica continens vt cumque terminum producendũ; & poteſt intelligi virtus intrinſica cum omnibus conditionibus, & requiſitis, vt terminum proximè producat. Primo modo eſt potentia remota. Secundo modo eſt potentia proxima, ex Scoto *in* 1. *diſtinct.* 7. *n.* 8. Pater hoc ex Philoſopho 9. *Methaphiſicæ* ſic voluntas dicitur potentia amandi, ſed non erit proximè expedita vſque detur cognitio obiecti, & applicatio omnipotentiæ, quibus non poſitis ſolum aufertur expeditio potentiæ, non tamen potentia continens amorem.

12. *De ratione actionis eſt expeditio ad agendũ.*

Cæterum de rattone intrinſica, & quidditativa actionis eſt ipſa expeditio ad agendum. Ratio eſt: quia actio eſt ipſa vltima determinatio ad agendum, ſeu eſt ipſum exercitium actuale agendi, ſeu clariùs, eſt ipſum agere; vti vnio, eſt vltima determinatio ad vniendũ, ipſum exercitium actuale vniendi, & ipſum vnire; ac proinde, ſi ab actione, & vnione, & alijs modis, præſertin relatiuis, auferas expeditionem proximam, illico eorum auferes quidditatem, quæ ſolum ſita eſt in ipſa vltima actualitate, & determinatione: nunquam ergo actio in proximam, & remotam poteſt diuidi, immo nec concipi.

13. *Ad productionẽ etiam in Diuinis tria neceſſario requirun tur.*

Suppono 3. quod ad quamlibet productionem, ſiue in Diuinis, ſiue in creatis, tria neceſſario, & indiſpenſabiliter requiruntur. Primo: principiũ *quod*, ſeu producens. Secundo: principium *quo*, ſeu virtus productiva. Tertio: actus productivus, ſeu actio mediante qua producens attingit productum, & conſtituitur agens in actu ſecundo. Hoc claret in omni productione, & claritatis gratia exemplum eſt in productione hominis. Ad hanc igitur tria requiruntur. Primo: homo. Secundo: virtus generandi. Tertio tãdem: actio generatiua. Impoſsibile namque eſt primo: quod homo generetur ſine homine generante. Secundo: quod homo generet ſine virtute generatiua. Et tertio deniquè: quod detur generatio abſque actione generatiua.

14.

Ex hac certiſsima ſuppoſitione clarè infertur, quod in intellectu, & voluntate (vt potè potentiæ verè productiuæ) duo actus reperiuntur. Intellectus, namquè producit intellectionem, quæ eſt actus illius; ſed impoſsibile eſt, quod intellectus producat intellectionem abſque aliqua actione media denominante intellectum producentem: ergo in intellectu datur actio prædicta. Atqui talis actio eſt actus intellectus: ergo dantur in intellectu duo actus. Et hac eadẽ ratione idem de voluntate probatur. Actus itaquè intellectus ſunt dictio, & intellectio. Actus vero voluntatis ſunt actio ſpiratiua, & amor.

15. *Referuntur ſententiæ.*

His igitur ita ſuppoſitis, & alijs aliorum opinionibus omniſsis, vt ad meũ facit intentum duplex ex diametro oppoſita verſatur ſententia. Prima aſſerit: quod proceſsio activa, qua verbum procedit, non eſt actus ex æquo

1. *eſt Ill. Godoy.*

ab intellectione distinctus, sed est intellectio, vt modificata Paternitate. Similiterque processio activa, qua Spiritus Sanctus procedit, nõ est actus ex æquo à volitione distinctus, sed est volitio essentialis modificata relatione Spirationis, quæ primæ, & secundæ personæ est communis, & eiusdẽ rationis. Sic Ill. God. *n.* 57. Secunda sententia oppositum contradictoriè tenet. Sic Scotus infra citandus, & ego cũ ipso.

2. sententia est Scoti.

Pro cuius explicatione. Sit.

§. III.

Prima conclusio statuitur, & probatur.

16. *1. conclusio.*

PRima conclusio: *processio activa, qua verbum procedit* (idem dico de processione Spiritus Sancti) *non est intellectio essentialis modificata Paternitate.* Seu, & idem est: *processiones activæ adæquate cõsistunt in relativo.* Sic Scotus *in* 1 *distinct.* 2. *quæst.* 7. *& distinct.* 3. *quæst.* 6. *& in* 1. *distinct.* 22. *&* 27. *& in Report. in* 1. *distinct.* 27. expræsis verbis dicens: *Vero per nullum intelligere, nec essentiale, nec notionale producitur verbum, quia Pater non est beatus productione verbi; est autem beatus actus inteligendi*: ergo iuxta Magistrum Subtilem per actum inteligendi non producitur verbum: ergo processio, qua verbum procedit, non est intellectio essentialis.

Probat. conclusio authoritate Scoti.

17. *Probat. etiam author. D. August.*

Huic accedit authoritas D. Augustini 15. *de trinitate cap.* 7. quam adducit Scotus *in* 1. *distinct.* 2. *quæst.* 7. §. *contra ista. v. ad primum dico*, quæ sic se habet: *in illa Trinitate quis audeat dicere, Patrem, nec se ipsum, nec Filium, nec Spiritum Sanctum inteligere, nisi Filium, vel dilligere, nisi per Spiritum Sanctum? Per se autem memi nisse tantummodo, vel sui, vel Filij, vel Spiritus Sancti.* Et paucis interpositis ait: *Quis hæc in illa Trinitate, vel opinari, vel affirmari præsumat? Si enim solus ibi filius intelligat, vt intelligentia sit, & sibi, & Patri, & Spiritui Sancto, ad illam absurditatẽ redditur, quod Pater non sit Sapiens de se, sed de Filio.* Hæc D. August. ex hisque clare constat, productionem verbi nõ esse essentialem intellectionem: alioquin Pater non per se ipsum, sed per verbi productionem inteligeret, quod est contra D. Augustinum.

Idem proportionabilitèr docuit Doctor *quod lib.* 14. §. hic intelligendum est, de Spiratione, quæ est actus notionalis, per quem procedit Spiritus Sanctus à Patre, & Filio, scilicet, formalitèr non esse amorem; quo suã essentiam amant Pater, & Filius, sed esse mere actum productivum amoris notionalis, scilicèt, Spiritus Sancti; amorem vero, quo Pater, & verbum suam essentiam amant, esse actum essentiamlem, communem tribus Divinis Personis, distinctum formalitèr ab Spiratione, & priorem natura illa. 18.

Et totum comprehendit D. Damascenus *lib.* 1. *cap.* 1. dicens: *Patrem, Filium, & Spiritum Sanctum quantũ ad omnia esse vnum, præter ingenerationem, generationẽ, & Spirationem.* Atqui, si activa processio verbi diceret aliquid absolutum v. g. intellectionem, Pater, & Filius essent vnũ in generatione contra Damascenum; & similitèr, si activa processio Spiritus Sancti diceret aliquid absolutũ, v. g. amorem, omnes tres personæ essent vnum in Spiratione contra eundem: ergo activæ processiones nullum dicunt absolutum: ergo adæquatè in relatiuo consistunt: ergo processiones actiuæ non sunt actus essentiales intellectionis, & volitionis. 19. *Probat. auth. D. Damasc.*

Probatur primo conclusio ratione Scoti ad hanc formam reddacta: processio activa filij, idest, generatio verbi Divini, debet esse actus substãtialis distinguens actu Patrem à Filio, & à Spiritu Sancto, solus enim Pater generat; alioquin actio generativa non esset notionalis, nec charateristica, seu particularis, sed communis, sicut actio creatiua mundi; sed actus intelligendi, & volendi non sunt actus distinguentes, nec particulares, sed communes, & essentiales: ergo Divinæ processiones activè sumptæ 20. *Probat. 1. conclusio ratione Scoti.*

non ſunt ipſimet actus intelligendi, & volendi. Probatur minor: actus intelligendi, & volendi ſunt actus, ſeu principium conueniendi in intelligendo, & volendo; verum eſt enim dicere, intelligens Pater, intelligens Filius, intelligẽs Spiritus Sanctus; volens Pater, volens Filius, volens Spiritus Sanctus: ergo actus intelligendi, & volendi non ſunt actus diſtinguentes Patrẽ, à Filio, & à Spiritu Sancto, nec notionales; ſed eſſentiales, & communes.

21. *Prob.* 2. Probatur ſecundo: Diuinæ perſonæ habent diuerſas denominationes, quæ haberi non poſſunt, niſi per diuerſas formas denominantes; Pater enim denominatur generans, & Filius denominatur genitus; at ſi perſona Filij produceretur per actum intelligendi, Pater per illum actum non poſſet denominari generans, ſed tantum intelligens, aut Filius poſſet denominari generans, cum haberet eundem actum intelligendi cum Pater: ergo proceſsio actiua Filij non eſt actus intelligendi.

22. *Prob.* 3. Probatur tertio: actio productiua verbi debet eſſe in Deo proptèr verbum, ita, vt ſi verbum Diuinum eſſet impoſsibile, etiam impoſsibilis eſſet huiuſmodi actio, quoniam ſicut potentia eſt proptèr actum, ita actio proptèr terminum producendum; ſed actus intelligendi, & volendi non ſunt in Deo proptèr verbum, & Spiritum Sanctum, ſed proptèr Deum, cum eſſent in Deo, etiam ſi hæ duæ perſonæ forent impoſsibiles: ergo actus intelligendi, & volendi non poſſunt eſſe proceſsiones actiuæ ſeu actiones activæ Diuinarum perſonarum. Minor eſt certa: nam Deus eſt neceſſario intelligens, & volens, ſicut eſt immenſus, & æternus. Præterea intellectio, & volitio ſũt perfectiones ſimplicitèr ſimplices. Maior probatur: actio productiva non poteſt concipi, niſi vt influxus vnius ad aliud, aut tẽdentia: ergo actio productiua verbi debet eſſe in Deo proptèr verbum productum.

Iſtæ autem rationes, & aliæ quas Scotiſtæ adducunt pro veritate Scoti probanda, & oſtendenda, fundantur in hoc Scoti Syllogiſmo, quo motus fuit ad ſuam ſtatuendam concluſionẽ: *intellectio eſſentialis eſt communis toti Trinitati; ſed generatio Filij eſt propria Patris: ergo generatio, ſeu proceſſio Filij non eſt intellectio eſſentialis: ergo non eſt actus abſolutus.* Ob hoc fortè Ill. Godoy probationes Scotiſtarum omniſit, nec aliquam ex aliquo Scotiſta deductam in ſe obiecit, & ſolum mentionem fecit de illo Scoti Syllogiſmo. Cæterum re bene inſpecta hoc non fecit, vt contra ſe argueret, ſed vt opinioni illuis faberet. 23.

Hoc declarant dicta Ill. Godoy: nam *n.* 57. vbi ſtat. it ſuam concluſionem, hæc habet: *& quidem ſecundæ concluſionis partem, ſcilicet, quod non conſiſtat in actu intellectionis præciſſe, ſed vt modificato Paternitate, conuincũt euidenter, Scoti argumenta, nec ab aliquo poteſt negari; etenim intellectio eſſentialis eſt toti Trinitati communis; at dictio, qua verbum producitur, non eſt cõmunis tribus perſonis, ſed eſt propria Patris; cum nec verbum dicat, ſeu producat verbum, nec Spiritus Sanctus: ergo non conſiſtit in intellectione eſſentiali præciſſe, ſed aliquid aliud illius formalem conſtitutionem ingreditur, quod in nullo alio poteſt, quam in Paternitate conſiſtere.* 24.

Non itaque ratione aliqua potuit Ill. Godoy pro ſecunda parte ſuæ cõcluſionis adducere, vt manifeſtum eſt apud omnes, & ſuadet ratio: nam ſtatuendo, vt ſtatuit Scotus, dictionem, qua verbum producitur, nullo modo eſſe intellectionem, dicere non potuit, quod proceſsio actiua, qua verbũ procedit, eſt intellectio, vt modificata Paternitate, quæ eſt ſecunda pars cõcluſionis Ill. Godoy. Plurimas alias rationes de hoc omitto proptèr euidentiam materiæ, alias quam plures pro concluſione probanda omitto etiam, quia in probando difficultas non adeſt, ſed eſt (ſi difficultas eſt) in 25.

im-

impugnando responsionem; ideòque ad id, quod respondere potest Ill. God, progredior, vt eius responsiones, si potuero impugnem.

§. IV.

Solutio Ill. Godoy proponitur, & impugnatur.

26. *Respõsio Ill. God.*

IAm ex dictis ab Ill. God. *n.* 57. & à nobis traditis *n.* 24. colligitur evidenter, quid respondere potest ad prædictum Scoti syllogismum, qui est fundamentum nostræ conclusionis, etsi illum contra se non adducat. Distinguet itaque maiorem: intellectio essentialis præcisse est communis toti Trinitati concedit maiorem; intellectio essentialis, vt modificata Paternitate, est communis negat maiorem; & concessa minori, distinguet cõsequens primum: ergo processio filij non est intellectio essentialis præcisse concedit consequentiam; vt modificata Paternitate negat consequentiã, & hac distinctione distinguet secundum consequens, ipsamque applicare potest ad triplicem probationem à ratione suprapositam *à n.* 20. Itaque docet Ill. God. hac sua solutione, quod intellectio, vt modificata Paternitate, est generatio, consequenterque processio actiua, qua verbum producitur, includit absolutum, & respectivum.

27. *Impugnatur* 1. *solutio Ill. God, & doctrina illius destruitur.*

Impgunatur 1. solutio Ill. God. & doctrina illius destruitur: hæc solutio implicat in terminis: ergo ruit. Probatur antecedens: hæc solutio est, quod intellectio essentialis non præcisse, sed vt modificata Paternitate, est actio generatiua verbi; sed hoc implicat in terminis: ergo hæc solutio implicat in terminis. Probat. minor: implicat, quod intellectio essentialis sit actio generatiua verbi, & quod ad esse talẽ actionem modificetur Paternitate: ergo implicat in terminis quod intellectio essentialis nõ præcisse, sed vt modificata Paternitate, sit actio generatiua verbi. Probatur antecedens: implicat, quod intellectio essentialis sit actio generatiua verbi, & quod non sit vltima determinatio ad generandum, seu ipsum generare; atqui implicat, quod intellectio essẽtialis sit vltima determinatio ad generandum, & quod ad esse talẽ determinationẽ modificetur Paternitate: ergo implicat, quod intellectio essẽtialis sit actio generatiua verbi, & quod ad esse talem actionem modificetur Paternitate.

28.

Consequentia legitime infertur. Maior est doctrina omnium Philosophorum, cum quibus illam tuentur omnes Theologi, ipsamque docet Ill. God. in præsenti *n.* 76. vbi respondẽdo ad quodam Suarij fundamentum, ait: *de ratione actionis solum est, quod sit vltima actualitas agentis.* Minor vero eadem certitudine gaudere videtur. Ceterũ hoc non obstante, Probatur minor primo, & simul inpugnatur secundo solutio allata: implicat quod intellectio essentialis sit vltima determinatio ad generandum, & nõ esse vltimam determinationem ad generandum; sed intellectio essentialis est iuxta Ill. God. vltima determinatio ad generandum; & non esset vltima determinatio ad generandũ, si ad esse talem actionem modificaretur Paternitate: ergo implicat, quod intellectio essẽtialis sit vltima determinatio ad generandum, & quod ad esse talem determinationem modificetur Paternitate. Probatur antecedẽs pro secunda parte: si intellectio essẽtialis modificaretur Paternitate ad esse vltimam determinationẽ ad generandum; non intellectio essentialis, sed Paternitas esset vltima determinatio ad generandum: ergo intellectio essentialis non esset vltima determinatio ad generandum, si ad esse talem actionem modificaretur Paternitate. Consequentia claret, & antecedens videtur notorium: nam quod est vltimũ in aliqua linea, à nullo potest in illa linea modificari; alioquin non esset vltimum in illa linea.

Probat. min. 1 *& Impugnatur* 2. *solutio Ill. Godoy.*

29.

Probatur 2. supraposita minor, & impugnatur tertio prædicta solutio:

implicat, quod actio ſit vltima determinatio ad agendum, & quod ad eſſe talem determinationem modificetur ab alio; ergo implicat, quod intellectio eſſentialis ſit vltima determinatio ad generandum, & quod ad eſſe talem determinationem modificetur Paternitate. Conſequentia infertur. Antecedens autem, vltra certitudinẽ, quam habet in omni Philoſophia, patet primo: ex eo, quod ſi actio modificaretur ab alio ad eſſe vltimã determinationem ad agendum, actio nõ eſſet vltima determinatio ad agendum quod eſt contra Ill. God. & *n. antecedenti* intulimus. Conſtat ſecundo: nam ſi actio modificaretur ab alio ad eſſe vltimam determinationem ad agendum, ipſum actuale exercicium agendi, ſeu ipſum agere, poſſet modificari ab alio; quod repugnat; alioquin non eſſet ipſum agere: ergo implicat, qnod actio ſit vltima determinatio ad agendum, & quod ad eſſe talem determinationem modificetur ab alio.

Prob. 2. minor & 3. impugnatur ſolutio Ill. Godoy.

Prob. 1. antecedens.

Secundo.

30. Probatur tertio ſuprapoſita minor, & quarto impugnatur ſolutio allata: ſi intellectio eſſentialis ad eſſe actionem generatiuam verbi, ſeu ad eſſe vltimam determinationem ad generandum, modificaretur Paternitate, actio divideretur in proximam, & remotam; ſed implicat, quod actio dividatur in proximam, & remotam: ergo implicat, quod intellectio eſſentialis ſit vltima determinatio ad generandum, & quod ad talem determinationem modificetur Paternitate. Conſequentia infertur. Minor probata, & ſuppoſita manet *n.* 12. Maior autem, ſi aliqua eſt in ea difficultas, probatur: ideò potentia poteſt dividi in remotam, & proximam, quia poteſt intelligi ſine conditionibus requiſitis, vt terminũ proximè producat; & poteſt cum illis intelligi; ſed ſi intellectio eſſentialis ad eſſe actionem generativã verbi modificaretur Paternitate, poſſet intelligi ſine conditione requiſita ad eſſe actionem generativam, ſcilicèt, ſine Paternitate; & poſſet intelligi cum illa ad eſſe talem actionem: ergo ſi intellectio eſſentialis ad eſſe actionem generatiuam verbi, ſeu ad eſſe vltimam determinationem ad generandum, modificaretur Paternitate, actio diuideretur in proximam, & remotam.

3. prob. minor & 4. impugnatur ſolutio Ill. Godoy.

Deniquè probatur quarto minor ſuprapoſita, & impugnatur quinto ſolutio Ill. God. implicat, quod intellectio eſſentialis ſit vltima determinatio ad generandum, quin ſit generatio; ſed implicat, quod intellectio eſſentialis ſit generatio, & quod ad eſſe generationem modificetur Paternitate: ergo implicat, quod intellectio eſſentialis ſit vltima determinatio ad generandum, & quod ad talem determinationem modificetur Paternitate. Probatur minor: implicat, quod generatio ad eſſe generationem modificetur ab alio: ergo implicat, quod intellectio eſſentialis ſit generatio, & quod ad eſſe generationem modificetur Paternitate. Probatur antecedens: implicat, quod generatio expectet aliquid poſterius generatione, vt generans generet actu: ergo implicat, quod generatio ad eſſe generationem modificetur ab alio Conſequentia legitime apparet ex antecedenti.

31. *4. prob. minor & 5. impugnatur ſolutio Ill. Godoy.*

Prob. minor.

Prob. antecedens.

Antecedens vero optima paritate probatur: ſicut vnio eſt vltima actualitas vniendi, & ipſiſsimam vnire, ita generatio eſt vltima actualitas generandi, & ipſiſsimũ generare; atqui nequit vnio expectare aliquid poſterius vnione, vt extrema vniantur actu: ergo nequit generatio expectare aliquid poſterius generatione, vt generans generet actu. Probato igitur antecedenti. Suſſummo nunc, vt clare appareat impugnata ſolutio Ill. God. Atqui Paternitas, ſicuti quælibet relativa ſunt poſteriora intellectione eſſentiali (quia vniuerſaliter eſſentialia ſunt priora notionalibus ex Scoto *quod libeto* 1. quod negare nequit Ill.

32. *Prob. antecedens à parit.*

God.) ergo intellectio essentialis, si esset generatio, nequiret expectare Paternitatem, vt Pater generaret; nã generatio simul, ac est, generat, vti vnio, simul, ac est, vnit: ergo sicuti vnioni ad vniendum repugnat modificatio, ita generationi ad generandũ repugnat modificatio: ergo si intellectio essentialis est generatio, generatio erit absque modificatione Paternitatis, quod est contra Ill. God. Ruit ergo eius solutio.

33. *Impugnatur 6. solutio. Ill. Godoy.* Eadem solutio impugnatur 6. vel sola intellectio essentialis, vel sola Paternitatis relatio; vel vtrunque simul est actio generatiua verbi? Non primum; alioquin intellectio essentialis præcisè, & sine modificatione Paternitatis, esset actio generatiua verbi quod negat Ill.God.in solutione. Non secundum; alioquin intellectio essentialis adhuc vt modificata Paternitate, non esset talis actio, quod etiam negat in solutione, & in conclusione Ill. God. Ergo vtrunque simul est talis actio. Si hoc est certum apud Ill. God.

34. Infero nunc: ergo intellectio essentialis præcisè sumpta est actio saltim inadæquate generatiua Verbi. Hæc consequẽtia claret: quia nequit actio generatiua verbi conflari ex intellectione essentiali, & Paternitate adæquatè, quin quælibet præcisè sumpta sit saltim inadæquatè talis actio. Nunc sussummo. Atqui impossibile est, quod intellectio essentialis præcisè sumpta sit inadæquatè actio generatiua: ergo intellectio essentialis, & Paternitas non constituunt adæquatè actionem generativam: ergo vtrunque simul non est talis actio: ergo intellectio essentialis nullo modo est actio prædicta. Tertia consequentia ex secunda infertur. Secunda ex prima. Prima ex sussumpta.

35. Sussumpta vero probatur: generatio est vltima determinatio, & vltimum actuale exercicium, per quod generans generat; sed impossibile est, quod intellectio essentialis præcisè sumpta sit anadæquate vltima actualitas generandi, & ipsissimum generare: ergo impossibile est, quod intellectio essentialis præcisè sumpta sit in adæquatè actio generativa. Probatur minor: vltima actualitas generandi, seu ipsum generare, quomodocunque sit, nequit esse pro priori ad ipsum principium generans (ni vellis, quod detur pro priori ad extrema, & actio ante agens) sed impossibile est, quod pro priori ad Patrẽ non sit intellectio essentialis (priùs quipe concipitur Deus intelligens, quam Pater) ergo impossibile est, quod adhuc inadæquatè sit generatio. Ruit ergo solutio.

36. *Si dicas pro Ill. Godoy.* Si dicas pro Ill.God. quod licet intellectio essentialis, & si nul Paternitas sit actio generativa verbi; non tamen vtraque est actio generatiua verbi inadæquatè; sed intellectio est adæquatè talis actio, & Paternitas eius connotatum. Quod explicari potest exemplo cognitionis; licet namque cognitio non sit amoris productio; est tamen connotatum actionis productiuæ amoris. Ita similitèr de Paternitate, quia sicut se habet Paternitas ad intellectionem, vt sit generatio, ita cognitio, vt sit amoris productio.

37. *Contra 1.* Contra primo instando ipsum exemplum: sic se habet Paternitas ad intellectionem, vt sit generatio, vti cognitio se habet, vt sit amoris productio; atquì si per possibile, vel impossibile intelligeretur productio amoris pro priori ad cognitionem, nõ posset non intelligi amor vitalitèr productus, vt ex terminis liquet: ergo si pro priori ad Paternitatẽ datur intellectio essentialis, & ipsa est generatio verbi non potest non dari verbum productum pro priori ad Paternitatem; sed hoc est falsum, & repugnans etiam apud Ill. God. ergo falsa, & repugnans est solutio pro illo data. Si dicas, requiri Paternitatẽ vt, vltimo determinet; hoc erit fateri, Paternitatem esse vltimã determinationẽ ad ge-

ne-

nerandum ob à nobis superius dicta.

38. *Contra 2.* Contra secundo: si intellectio esset adæquatè generatio, in quocumque esset supposito, per ipsam generaret, & consequentèr cum sit in supposito Filij, & Spiritus Sancti, hi generarent per ipsam; sed hoc est contra fidem: ergo intellectio non est adæquatè generatio, & consequentèr ruit allata solutio pro Ill. God. Sequela probatur primo: nequit esse in aliquo ipsum generare, quin generet; atqui generatio est ipsum generare: ergo generatio nequit esse in aliquo supposito, quin generet: ergo in quocumque sit supposito generat: ergo si intellectio esset generatio, in quocumque esset supposito, per ipsam generaret.

Maior prob. 1.

39. *Prob. 2.* Probatur 2. sequela: si intellectio esset adæquatè generatio, in quocũque esset supposito, esset in illo adæquatum essentiale constitutivum generationis; sed nequit esse in aliquo supposito adæquatum essentiale constitutivum generationis, quin generet: ergo si intellectio esset adæquatè generatio, in quocumque esset supposito, per ipsã generaret. Maior est certa. Primo: quia nihil potest esse essentiale constitutivũ illius. Secundo: quia alioquin intellectio esset, & non esset adæquatè generatio. Minor vero, in qua potest esse difficultas, probatur primo: ita se habet adæquatũ essentiale constitutivũ generationis ad generandum; ac se habet adæquatũ essentiale constitutivum virtutis generatiuæ ad posse generare; sed nequit esse in aliquo supposito, adæquatũ essẽtiale constitutivum virtutis generatiuæ, quin possit generare: ergo nequit esse in aliquo supposito adæquatum essentiale cõstitutivum generationis, quin generet. Omnes propositiones huius syllogismi videntur certæ; nam consequentia est legitima. Minor est manifesta; & maior apparet vniuersalitèr per omnia discurrendo.

Maior prob. 1.

Secundo.

Minor difficultatis probatur 1.

40. *Secundo.* Probatur 2. eadem minor: ita se habet adæquatum essentiale constitutivum prædestinationis, & beatitudinis, ad esse prædestinatum, & beatum, ac se habet adæquatũ essentiale constitutivum generationis ad generãdũ; atqui nequit esse adæquatum essentiale constitutivum prædestinationis, & beatitudinis, quin aliquod supposituũ sit essentialitèr prædestinatum, & beatum: ergo nequit esse in aliquo supposito adæquatum essentiale constitutivum, generationis, quin essentialitèr generet. Tunc sic; sed nullũ supposituũ potest essentialitèr generare, quin generet: ergo nequit esse in aliquo supposito adæquatum essentiale constitutivum generationis, quin generet.

41. *Contra 3.* Clariùs tamen, & vrgentiùs replico aduersus solutionem pro Ill. God. allatam. Vnde contra tertio: iuxta allatam solutionẽ intellectio essentialis est adæquatè generatio, & Paternitas eius connotatum: ergo data intellectione essentiali, & Paternitate præcissa, esset essentialitèr generatio; ergo esset generatio; nequit enim stare essentialitèr generatio, quin stet generatio. Atqui in tribus Diuinis personis datur intellectio essentialis: ergo ab illis Paternitate præcissa, esset in illis generatio: ergo omnes tres personæ generarent, quod est contra fidẽ: ergo cum hoc admiti nequeat, nequit dici, quod intellectio essentialis sit adæquatè generatio, & Paternitas eius connotatum. Ruit igitur allata solutio.

42. *Prima cõsequentia probatur.* Vltima consequentia cum sussũpta ex secunda consequentia infertur. Secunda autem ex prima. Prima autem est probanda; nam antecedens est ipsa solutio pro Ill. God. allata: Probatur itaquè prima consequentia: quia prædestinatio essentialitèr adæquatè consistit in actu intellectus, & de connotato dicit actum voluntatis, vt ait Ill. God. *tomo 2. disp. 60. n. 6.* dato illo actu intellectus, actu voluntatis præciso, est essentialitèr prædestinatio; sed iuxta allatam solutionem intellectio essentialis est adæquatè generatio, & Paternitas eius connota-

tum:

tum: ergo data intellectione essentiali & Paternitate præcisa, esset essentialiter generatio. Idem est argumentum de beatitudine formali, & quia idem est, non formalizo. Hic est syllogismus, qui (meo viden) nequit ab Ill. God. negari; nam consequentia est benè illata. Minor est solutio pro ipso data. Maiorem verò concedere tenetur. Primo: quia posito essentiali adæquatè constitutivo, ponitur essentialiter constitutum. Secundo: quia Authores oppositũ asserentes, scilicèt, prædestinationem essentialiter adæquatè consistere in actu voluntatis, & de connotato dicere actũ intellectus, vt consequentèr procedant, firmitèr asserũt, quod dato illo actu volũtatis, & actu intellectus præcisso, esset essentialiter prædestinatio: ergo tenetur. Ill. God. illam maiorem concedere.

Ob hæc autem obliuiscenda non est paritas de vnione à nobis relata *n.* 32. ex eaque contra quarto: ita se habet vnio respectu agentis ad vniendum, sicut generatio respectu suppositi ad generandum; sed data vnione, quocumque alio præcisso, agens vnit: ergo data generatione, quocumque alio præcisso, suppositum generat. Atqui iuxta solutionem allatam intellectio essentialis est generatio: ergo data intellectione essentiali in quocũque supposito, quocumque alio præcisso, suppositum generat, sed in tribus suppositis Divinis datur intellectio essẽtialis: ergo hæc tria suppositа generant, quod est contra fidem, ergo cũ hoc nequeat concedi, concedi nequit, intellectionem essentialem esse generationem. Maior, & minor primi syllogismi sunt certæ. Cõsequentia probatur, qua probata vera sunt cætera: ideo data vnione, quocumque alio præcisso, agens vnit, quia vnio essentialiter adæquatè est actio vnitiua; sed generatio est essentialiter, & adæquatè actio generatiua: ergo si data vnione, quocumque alio præcisso, agens vnit, data generatione, quocũque alio præcisso, suppositum generat.

43. *Contra* 4.

Aliter efformatur prædicta paritas: ita se habet vnio respectu extremorũ, vt hæc dicantur vnita, sicut generatio respectu suppositi, vt hoc dicatur generans; sed data vnione in extremis, quocumque alio præcisso, extrema dicuntur vnita: ergo data generatione in supposito, quocumque alio præcisso, suppositum dicitur generans. Syllogismus est certus *ex numero antecedenti*. Infero nunc: ergo intellectio essentialis non est generatio. Probatur hæc consequentia: per te data generatione in supposito, quocumque alio præcisso, suppositum dicitur generans; sed per te, & iuxta veritatem datur intellectio essentialis in supposito Divino, quod non dicitur generans, quocumque alio præcisso, alioquin Paternitate præcisa, suppositum Diuinum diceretur generans, quod est omninò falsum: ergo intellectio essentialis non est generatio.

44. *Aliter efformatur paritas.*

Nec dicas pro Ill. God. quod generatio est in materia, & tamen materia non dicitur generans. Contra hoc enim obstat primo: nam idcò materia non generat, quia non actuè, & vitali modo se habet respectu generationis; atqui si generatio esset intellectio essentialis, Filius vitali modo, & non merè passiuè haberet generationem; quia vitali modo, & non merè passiuè habet intellectionem essentialem, quippè per ipsam vnit: ergo iam Filius generat, quod est contra fidem: ergo paritas de materia non tenet. Obstat secundo: generatio est in materia, quin materia dicatur generans: ergo vnio erit in materia, quin materia dicatur vnita, quod est falsum ob disparitatem datam, ex ipsaque insurgit paritas nostra, vt efformata est *n.* 43. & 44.

45. *Nec dicas pro Ill. God.*

Obstat 1.

Obstat 2.

Atque hinc se se apperit, nõ contemnenda ratio, cum verbũ possit habere entitatem potentiæ generationis sine denominatione potentis generare; nõ tamen possit habere entitatem generationis absquè denominatione gene-

46.

ran-

rantis, quia nimirum, cum poſſe, ſit propè agere, cui repugnat agere vitalitèr, repugnat poſſe agere vitalitèr; atqui Verbo repugnat agere vitalitèr, & viuere per generationem; (cum generatio ſit in Patre, & non in Filio) ergo Verbo repugnat poſſe agere vitalitèr per generationem, id eſt, generare, & ſi habeat in ſe totam entitatem potentiæ generationis.

47. Hanc rationem aſsignauit Scotus *in Report. in 1. diſtinct. 7. quæſt. 2. n. 3.* his verbis: *Vndè in Filio illud, quod eſt principium generandi, eſt impeditum ab intra, quia ratio ſuppoſiti, in quo eſt natura, non eſt conueniens tali actioni, ſed ei talis actio, ſiuè productio repugnat*; cæterum cum Filius viuat per intellectionem, ſi ſemel in hac conſiſteret generatio, deberet denominari formalitèr generans eo, quod eſſet formalitèr viuens, & agens vitalitèr per generationem, & conſequentèr deberet denominari potens generare; quod etiam patet in exemplo materiæ primæ, quæ ſi poſſet habere actiuè generationem, v.g. ignis, deberet denominari potens generare à forma ignis ſibi vnita.

48. *Impugnatur 7. ſolutio Ill. Godoy.* Impugnatur ſeptimo tradita ſolutio Ill. God: intellectio eſſentialis modificata Paternitate nequit eſſe generatio: ergo ruit ſolutio Ill. God. Probatur antecedens: generatio in Diuinis eſt notionalis, & actu diſtinctiua generantis à genito; ſed intellectio eſſentialis modificata Paternitate nequit eſſe notionalis, nec actu diſtinctiua generantis à genito; ergo intellectio eſſentialis modificata Paternitate nequit eſſe generatio. Probatur minor: intellectio eſſentialis nequit eſſe notionalis, & actu diſtinctiua generantis à genito, quin ſit intrinſicè relatiua, & poſteriori omni abſoluto; ſed intellectio eſſentialis modificata Paternitate nequit eſſe intrinſicè relatiua, & poſterior omni abſoluto: ergo intellectio eſſentialis modificata Paternitate nequit eſſe notionalis, nec actu diſtinctiua generantis à genito. Conſequentia tenet. Maior patet: nam in Diuinis notionalia ſunt intrinſicè relatiua, & poſteriora omni abſoluto, vt eſt apud Theologos in confeſſo.

49. *Probat. minor.* Minor verò probatur: intellectio eſſentialis ex ſe, ſeu præciſsè ſumpta eſt intrinſicè, & formalitèr abſoluta, ſed quod eſt intrinſicè, & formalitèr abſolutum, & priùs alio, nequit fieri per modificationem ſuperadditam relatiuum formalitèr, & poſteriùs ſe ipſo: ergo intellectio eſſentialis modificata Paternitate nequit eſſe intrinſicè relatiua, & poſterior omni abſoluto. Probatur minor: nulla modificatio variat intrinſecam rationem rei, quam modificat; quia modus non variat rationem formalè rei, cuius eſt modus, vt tenet commune proloquium: ergo quod eſt intrinſicè, & formalitèr abſolutum, & priùs alio, nequit fieri per modificationem ſuperadditam relatiuum formalitèr, & poſteriùs ſe ipſo.

50. *Impugnatur 8.* Impugnatur octauo prædicta ſolutio Ill. God: illa modificatio intellectioni eſſentiali ſuperaddita, vel eſt aliquid virtualitèr, vel nihil? Si ſecundum, nulla eſt ſolutio Ill. God. Si primum: iterum quæro: vel eſt abſolutũ vel relatiuum? Si eſt abſolutum: ergo debet eſſe commune; quia in Diuinis omnia abſoluta ſunt communia: ergo in tribus reperitur perſonis: ergo tres Diuinæ perſonæ generant, quod eſt contra fidem. Si eſt relatiuum. Infero primo: ergo ex æquo diſtinguitur ab intellectione, quod negat Ill. Godoy. Probatur conſequentia: nam iuxta Ill. God. *tom. 1. in 1. part. diſp. 5. & in hoc tom. diſp. 75.* abſolutum, & relatiuum ex æquo in Diuinis diſtinguntur; admittit namquè diſtinctionem virtualem adæquatam: ergo ſi illa modificatio eſt aliquid relatiuum, ex æquo diſtinguitur ab intellectione. Infero ſecundo: ergo illa modificatio erit actio productiua Verbi: ergo proceſsio actiua Verbi non eſt intellectio modificata, ſed ipſa modificatio.

Im-

51. *Impugnatur 9.*

Impugnatur nono allata solutio: actio productiua Verbi Diuini sub conceptu actionis non debet præcedere suppositum Patris: ergo si intellectio essentialis modificata Paternitate esset actio productiua Verbi Diuini, non præcederet suppositum Patris: ergo modificata Paternitate esset Patre posterior: ergo indueret rationem relatiui: ergo processio actiua, qua Verbum procedit, non includit absolutum, & respectivum, quod est contra solutionem Ill. Godoy. Antecedens est opinio Ill. Godoy cum omnibus suis asserentis: actiones formaliter esse suppositorum. Consequentiæ legitimæ videntur.

52. *Impugnatur 10.*

Impugnatur decimo: actio productiua Verbi Diuini ex natura sua debet opponi termino producto; sed intellectio essentialis modificata Paternitate non opponitur ex natura sua Verbo Diuino, qui est terminus productus: ergo intellectio essentialis modificata Paternitate non est actio productiua Verbi Diuini: ergo ruit solutio supra posita. Maior patet primo: nam actio productiua ex natura sua nequit esse in termino producto; alioquin terminus productus denominaretur se ipsum producens ob supra dicta. Secundo: quia actio productiua Verbi Diuini ex natura sua est notionalis, & distinctiua Patris à Filio: ergo ex natura sua debet opponi termino producto. Tertio: nam actio productiua Verbi Diuini ex natura sua est vltima actualitas agentis, ab illo egrediens virtuali egressu, aut formali, vt fatetur Ill. Godoy *n.* 76; atqui vltima actualitas agentis ab illo egrediens egressu virtuali, aut formali opponitur ex natura sua termino producto: ergo vera est apud Ill. Godoy dicta maior, scilicèt, actio productiua Verbi Diuini ex natura sua debet opponi termino producto.

Maior prob. 1.

Secundo.

Tertio.

53. *Minor prob. 1.*

Minor verò, scilicèt, intellectio essentialis modificata Paternitate non opponitur ex natura sua Verbo Diuino, constat primo: quia intellectio essentialis modificata Paternitate ratione solum modificationis opponitur Verbo Diuino, qui est terminus productus: ergo illi non opponitur ex natura sua; oppositio namquè alicuius ratione modi non est oppositio illius ex natura sua. Secundo: nam illa modificatio, scilicèt, Paternitas, est quid connotatū in actione productiua iuxta doctrinam Ill. Godoy, qui *disp. seq. per totam, præsertim n.* 64. & 85. hoc idem asserit de Paternitate respectu principij *quo* proximi generationis Verbi, & de Filiatione respectu termini *quo* processionis Verbi: ergo intellectio essentialis modificata Paternitate ratione solum connotati opponitur Verbo Diuino, qui est terminus productus: ergo illi non opponitur ex natura sua; nam oppositio alicuius ratione connotati non est oppositio illius ex natura sua. Vera igitur est prædicta minor. Consequentia verò ex illa illata probatione non indiget.

Secundo.

54. *Impugnatur 11.*

Impugnatur vndecimo solutio Ill. God: intellectio, vt modificata per Paternitatē, nequit esse actio productiua Verbi: ergo ruit solutio. Probatur antecedens: actio productiua Verbi debet præcedere ipsum Verbum; sed intellectio, vt modificata per Paternitatem, est posterior ipso Verbo: ergo intellectio, vt modificata per Paternitatem, nequit esse actio productiva Verbi. Maior est apud omnes vera, quia actio productiua termini debet præcedere terminum. Minor verò probatur: intellectio, vt modificata per Paternitatem, est Paternitate posterior; sed quod est Paternitate posterius, est etiā Verbo Diuino posterius: ergo intellectio, vt modificata per Paternitatē, est Verbo Diuino posterior. Consequentia est legitima. Maior autē claret: nam priùs est Paternitatem esse, quam Paternitatem modificare intellectionem; quia quod non est, non modificat: ergo intellectio, vt modificata per Paternitatem, est Paternitate posterior.

Prob. minor.

55. *Minor prob. 1.* Minor verò probatur primo: Paternitas namquè nequit eſſe, nec concipi ſine ſuo termino, nempe, Verbo Diuino: ergo quod eſt Paternitate poſterius, eſt etiam Verbo Diuino poſterius; alioquin Paternitas poſſet eſſe, vel concipi ſine ſuo termino. *Secundo.* Secundo: quia Paternitas, eiuſque terminus ſunt correlatiua: ergo ſunt ſimul natura, tempore, & cognitione: ergo quod eſt Paternitate poſterius, eſt etiam Verbo Diuino poſterius; alioquin non eſſent ſimul natura, tempore, & cognitione. *Tertio.* Tertio: quia munus Paternitatis primarium eſt conſtituere Patrem in eſſe Patris, eum referendo ad Filium: ergo relatio ad Filiũ eſt conſtitutiua Patris in eſſe Patris: ergo quod eſt Paternitate poſterius, eſt etiam Filio poſterius; alioquin Pater in eſſe Patris non conſtitueretur per relationem ad Filium. Ex hoc igitur liquet impoſsibilitas, vt intellectio, vt modificata per Paternitatem, ſit actio productiua Verbi Diuini; quia impoſsibile eſt, quod actio productiua alicuius ſit ipſo poſterior, quod haberet intellectio, vt modificata per Paternitatem, vt manet probatum.

56. *Impugnatur 12.* Impugnatur duodecimo ſolutio Ill. Godoy: intellectio, vt modificata Paternitate, non eſt quid relativum duntaxat; includit namquè abſolutum, & relativum, vt cum Ill. Godoy diximus *n.* 26: ergo proceſsio actiua, qua Verbum procedit, non eſt intellectio, vt modificata Paternitate: ruit ergo ſolutio. *Conſequentia prob.* Probatur prima conſequentia: proceſsio activa, qua Verbũ procedit, adæquatè conſiſtit in relatiuo; ſed per te intellectio, vt modificata Paternitate, non eſt quid relativum duntaxat: ergo proceſsio actiua, qua Verbum procedit, non eſt intellectio, vt modificata Paternitate. Probatur maior: proceſsio paſsiua, v.g. Filij, adæquatè conſiſtit in relatiuo: ergo proceſsio actiua, qua Verbum procedit, adæquatè conſiſtit in relatiuo. Conſequentia eſt legitima. Primo: quia vtraque eſt adæquatè notionalis. Secundo: quia idem de vtraque aſſeritur à Theologis, quod inſinuat Ill. Godoy *num.* 18. & fatetur expræſsè *diſput. ſequenti num.* 85. loquendo de principio, & termino *quo* Diuinarum Proceſsionum.

57. *Prob. antecedens.* Antecedens autem probatur: proceſsio paſsiua, v.g. Filij, eſt formaliſsimè id, per quod Filius conſtituitur productus à Patre; ſed hoc adæquatè conſiſtit in relatiuo: ergo proceſsio paſsiua, v.g. Filij, adæquatè conſiſtit in relatiuo. Probatur minor: per id formaliſsimè Filius conſtituitur productus à Patre, quod ratione ſui formaliſsimè eſt à Patre adæquatè productum; ſed ſola Filiatio, quæ eſt relatio, eſt formaliſsimè ratione ſui à Patre adæquatè producta: ergo ſola Filiatio, quæ eſt relatio, eſt formaliſsimè id, per quod Filius conſtituitur productus à Patre: ergo id formaliſsimè, per quod Filius conſtituitur à Patre, adæquatè conſiſtit in relatiuo.

58. *Impugnatur 13. ad hominem contra Ill. Godoy.* Deniquè impugnatur ſolutio Ill. Godoy ad hominem contra ipſum: intellectio eſt principium *quo* productionis Verbi; atqui non intellectio præciſsè ſumpta: ergo intellectio modificata Paternitate eſt tale principium. Maior eſt Ill. Godoy *diſput. ſequenti num.* 16. vbi illam ſtatuit pro concluſione, & *num.* 23. vbi illam probat, & *num.* 36. vbi illam ſupponit. Minor eſt ipſius *diſput. cit. num.* 38. aſſerentis: nullam perfectionem abſolutam ſolam eſſe principium *quo* Diuinarum Proceſsionum, & *num.* 48. & 64. vbi aſsignando principium *quo* primum, & proximum, vtrobiquè ponit aliquod abſolutum, vt modificatum relatione. Colequentia eſt legitima. Infero nunc: ergo intellectio modificata Paternitate non eſt actio productiua Verbi. Probatur hæc conſequentia: in omni productione debent reperiri principium *quod*, principium *quo*, & actio productiua; ſed intellectio modificata Paternitate eſt iuxta Ill. Godoy

prin-

principium *quo* productionis Verbi: ergo intellectio modificata Paternitate non est actio productiua Verbi. Minor, & consequentia tenent. Maior autem constat ex dictis *num.* 13.

59. *Obicies pro Ill. Godoy.*

Ill. Godoy nihil *in præsenti* adducit in faborem suæ opinionis; pro ipso tamen potest obijci sic: quod potentia generatiua proxima importet Paternitatem, vt modificantem, solum arguit, dicere in obliquo, vel de connotato Paternitatem: ergo quod intellectio in ratione generationis importet Paternitatem, vt modificantem, solum arguit, dicere in obliquo, vel de connotato Paternitatem. Atqui primum non est inconueniens: ergo nec secundum: ergo inconueniens non est, quod processio actiua, qua Verbum procedit, sit intellectio modificata Paternitate.

Respondetur.

Respondeo negando paritatem, & suppositum; quia quilibet Philosophus optimè capit, quod vltra existentiam potentiæ sufficientis ad agendum, quandoque requiratur conditio, vt potentia, seu vt agens agat; cæterum, quod præter actionem, quæ est vltima actualitas, & determinatio ad agendum, seu ipsissimum agere, requiratur conditio, vt ipsum agere agat, hoc nullus capere valet; sane enim bonæ Philosophiæ dissonat, quod requiratur conditio, vt vnio vniat, vt ipsum comburere comburat; ideòque licet non sit inconueniens, vt Paternitas sit conditio, vel expeditio, vt potentia generatiua generet; est tamen maximũ inconueniens, vt ipsa generatio generet; undè ipsa Paternitas, quæ est expeditio potentiæ generatiuæ, est ipsissima Verbi generatio.

§. V.

Secunda conclusio statuitur, & probatur.

60. 2. *conclusio.*

SEcunda conclusio: *processio actiua, qua Verbum procedit, est actus ex æquo ab intellectione distinctus.* Hæc conclusio est contra Ill. Godoy *n.* 57. illam tamen Scotus docuit expræssè *in* 1. *dist.* 2. *q.* 7. dicens: *dicere* (id est dictio Verbi, seu Paternitas) *non est aliquis actus intelligendi formaliter; est tamen aliquis actus intellectus.* Docuit etiã locis *cit. n.* 16. & 18. Docuit D. August. *cit. n.* 15. Et denique Damasc. *cit. n.* 19. Hanc conclusionẽ probant rationes pro prima cõclusione adductæ; ex ipsa namque euidenter sequitur hæc nostra secunda conclusio. Quam sic primo probat Scotus *in* 1. *dist.* 6. *n.* 3: intellectio est perfectio simpliciter: ergo intellectio non est formaliter dictio: ergo nõ sunt idẽ actus formaliter: ergo formaliter distinguntur. Maior patet etiã in doctrina Ill. God: nam beatitudo, vt potè maxima perfectio, est simpliciter perfectio; quis enim negauit, meliùs esse habere beatitudinẽ, quã non habere; sed intellectio Dei est eius beatitudo iuxta Ill. God. *in* 1. 2. *disp.* 5. collocantẽ beatitudinẽ in actu intellectus: ergo intellectio est perfectio simpliciter. Minor vero primi syllogismi probatur: si dictio esset perfectio simpliciter, tunc Filius, & Spiritus Sanctus non essent simpliciter perfecti (siquidem non dicunt, vel producunt Verbum Diuinũ) sed hoc est falsum: ergo dictio non est perfectio simpliciter. Minor, & consequentia tenent. Maior est doctrina Ill. God, qui *in hoc tom. disp.* 78. hac ratione negat: Diuinas relationes dicere perfectionem.

Prob. 1. *conclusio ex Scoto.*

61. *Prob.* 2. *ex Scoto.*

Probat 2. Scotus conclusionẽ: actus attingens vitaliter obiectũ, & nõ producens terminũ, non est formaliter actus non attingens vitaliter obiectũ, & producens terminum; atqui intellectio Diuina est actus attingens vitaliter obiectum (nam est actus vitalis, quo Dei intellectus viuit, & attingit omne intelligibile) & non est actus producens Verbum (vt supra diximus) è contra vero: dictio est actus producens Verbum (vt manet ostensum) & non est attingens vitaliter obiectum; alioquin daretur intelligere notionale ab essentiali

in ratione intellectionis distinctum, quod negat Ill. God. *n.* 19. ergo non sunt idē formaliter actus, quinpotius formaliter distincti.

62. *Prob. 3. conclusio.* Probatur 3. conclusio: intellectio est cōmunis toti Trinitati, quia quælibet persona intelligit; atqui dictio non est communis, sed propria Patris, quia solus Pater dicit Verbum Diuinū: ergo dictio, & intellectio formaliter distinguntur. *Prob. 4. conclusio* Quarto probatur conclusio: intellectio Diuina (vt infra dicemus) est prior dictione: ergo non sunt idem actus; nam quod idem formalissimè sit prior se ipso, repugnat. *Prob. 5.* Quinto probatur conclusio: dictio, vtpotè ipsa generatio actiua Verbi, est constitutiua Patris gignentis Filium; atqui intellectio non est constitutiua Patris in esse Patris: ergo formaliter distinguntur.

63. *Prob. 6. conclusio.* Probatur 6. conclusio: contradictoria ex æquo distinguntur; sed processio actiua, qua Verbum procedit, & intellectio sunt contradictoria: ergo processio actiua, qua Verbum procedit, est actus ex æquo ab intellectione distinctus. Maior, & consequentia tenent. Minor vero probatur: processio actiua, qua Verbum procedit, est dictio; sed dictio, & intellectio sunt contradictoria: ergo processio actiua, qua Verbū procedit, & intellectio sunt cōtradictoria. *Minor prob. 1.* Probatur minor primo: dictio est relatio; nō vero intellectio, vt ex dictis constat; sed relatio, & non relatio sunt contradictoria: ergo dictio, & intellectio sunt contradictoria. *Secundo.* Secūdo: dictio est productiua; intellectio non est productiua, vt etiam constat ex dictis; sed productiuum, & non productiuum sunt contradictoria: ergo dictio, & intellectio sunt contradictoria. *Tertio.* Tertio: dictio est actio; intellectio non est actio; est namque operatio; sed actio, & non actio sunt contradictoria: ergo dictio, & intellectio sunt contradictoria.

64. Probatur 7. conclusio: quæ formaliter distinguntur, distinguntur ex æquo; sed dictio, per quam Verbum procedit, distinguitur formaliter ab intellectione: ergo dictio, & intellectio sunt actus ex æquo distincti. *Prob. 7. conclusio* Maior est certa apud Ill. Godoy; nam ideò negat, quod dictio, & intellectio sint actus ex æquo distincti, quia negat distinctionem formalem vnius ab alio, vt ex probationibus illius constat. Minor vero probata manet per dicta *n. antecedenti*, ex quibus efformari possunt probationes, quas pro distinctione formali assignauimus *tom. 1. disp. 5.* & vltra probatur: id, quod est actu distinctiuum vnius ab alio, distinguitur formaliter ab eo, quod non est sic distinctiuum; sed dictio, per quam Verbum procedit, est actu distinctiua Patris à Verbo; intellectio vero non est sic distinctiua; alioquin non esset Trinitati communis: ergo dictio, per quam Verbum procedit, distinguitur formaliter ab intellectione. *Prob. minor.*

65. Has probationes nostræ conclusionis non adducit Ill. God; pro ipso tamen respondebis primo doctrina ab illo tradita *n.* 69. & 71: prædictas nostras probationes non conuincere distinctionem formalem inter dictionem, & intellectionem; quia contradictoria prædicta salvantur per conceptus inadæquatos dictionis; vndè dictio sub conceptu inadæquato dictionis est relatio, productiua, actio, & distinctiua; sub conceptu vero adæquato vtranque partem contradictionis includit; sicque ad omnia, quæ dictioni attribuuntur, vt propria, respondet sic distinguendo: sub conceptu inadæquato dictionis concedo; sub conceptu adæquato nego. *Respondebis 1. pro Ill. God. cōtra probationes concl. ex ipsius doctrina.*

66. Hanc solutionem firmare conatur aliquibus instantijs. Prima ab ipso adducta *num.* 67. est hæc: nam in intellectu inueniuntur absquè distinctione formali ratio dictiui, seu productiui Verbi, & ratio intellectiui. Secunda *num. cit.* adducta est: nam in eodem actu intellectus Diuini *Firmatur responsio Ill God. instantijs. 1. & 2.*

in-

inveniuntur absquè distinctione formali ratio productiui respectu creaturarum, & ratio intellectiui. Tertia traditur ab ipso *num.* 69. & est hæc: quia relatio sub conceptu inhærentis respicit subiectum, & sub conceptu referentis respicit terminum, quin diuersis respectibus respiciat vtrunque. Quarta traditur ab eodem *num.* 71. & est hæc: nam licet personalitas Diuina sub ratione hypostasis prior sit relatione sub conceptu referentis; quia tamen ille prior conceptus est inadæquatus personalitati, non sequitur, relationem non esse formaliter. Quinta denique *num. cit.* adducta est in relatione creata, in qua prior est respicientia subiecti, quam correlativi, seu termini; & tamen quia conceptus ille inadæquatus est, non infertur, sub illo relationem non esse.

Tertia.

Quarta.

Quinta.

67. Firmare tandem cõnatur Ill. God. solutionem prædictam ratione generali, quam (vt ipse adducit) transcribo. Et ratio est (*inquit num.* 71. *in fine*) quia potest optimè vna, & eadẽ forma duplicẽ inadæquatum cõceptum habere, sub quorum vno munus exercear, quod sit priùs eadem forma secundum quod aliud exercet, & ita in dictione creata contingit, quæ sub inadæquato conceptu exercet munus productionis Verbi, & sub alio contemplationis, quorum illud hoc secũdũ munus præcedit, quin liceat colligere, intellectionẽ formaliter nõ esse.

Ampliùs firmatur.

68. Sed vt verũ fatear, fateor ingenuè: me nõ capere intentũ Ill. God. nec capere posse, quã distinctionẽ ponat inter dictionẽ, & intellectionem; nam attenta eius solutione, seu distinctione de cõceptu inadæquato, & adæquato, videtur ponere virtualẽ distinctionẽ, qualẽ ponit *disp.* 75. inter relationes, & essentiã Diuinã, his namque terminis, vel illis æquivalentibus vtitur §. 5. in solutione argumentorũ. Attentis verò instantijs ab ipso adductis, videtur ponere aliam distinctionem minorem distinctione virtuali. Cæterũ quidquid sit de hoc, quod dubium non permittit, certum est: Ill. God. ponere distinctionem rationis inter dictionem, & intellectionem.

69. Hanc tamen distinctionem rationis (quæcumque sit) non sufficere pro solutione nostrarum probationum, nec ad saluanda prædicta contradictoria, satis ostensum est *tom.* 1 *disp.* 5. vbi omnem distinctionem rationis, vt insufficientem reiecimus, & distinctionem formalem, vt necessariam, statuimus. Pro nunc autem reijcitur allata solutio: si dictio non distingueretur ab intellectione, secluso omni opere intellectus, Pater non distingueretur à Filio, secluso omni opere intellectus, sed hoc videtur erroneum: ergo secluso omni opere intellectus dictio distinguitur ab intellectione. Probatur minor. Pater distinguitur à Filio, non per intellectionem, sed per dictionem: ergo si dictio non distingueretur ab intellectione secluso, omni opere intellectus, Pater non distingueretur à Filio secluso omni opere intellectus.

Respondetur ad obiectionẽ.

70. Neque vim habent instantiæ ab Ill. God. adductæ, nec coniunctim; nec sygillatim. Non coniunctim; quia illis defendere poterat, in Deo non esse distincta attributa, quod est contra ipsum *tom.* 1. *disp.* 5. nec Diuinam cognitionem diuidi in distincta attributa, quod est contra eundem *disp.* 27; nec similiter volitionem Diuinam, diui in varia attributa, quod est con a ipsum *tom.* 2. *disp.* 50; hoc enim robant omnes predictæ instantiæ ratio est, quam ipse adducit, scili , quia potest optimè vna, & eade forma duplicem inadæquatum conceptũ habere, sub quorũ vno munus exerceat, quod sit priùs eadem forma secundum quod aliud exercet.

Respondetur ad instantias.

Nec sygillatim: nam non prima; nam iuxta Ill. God. *tom.* 1. *disp.* 27. *n.* 1. stat vnus, & omninò indiuisibilis intellectus ad omnia intelligibilia se extendens; non vero vnus, &

71. *Ad 1. instantiam.*

omninò indiuisibilis actus ad omnia intelligibilia se extendens, distinguit namquè actum Diuinæ cognitionis in distinctos actus. Similitèr de voluntate, & volitione. *Ad 2.* Non secunda: quia actus productivus creaturarum formalitèr distinguitur ab intellectione, & volitione, vt dictum manet *tom. 1. disp. 32.* *Ad 3. 4. & 5.* Non denique cæteræ; quia licet veræ sint, paritatem tamen ad præsens non habent. Primò: quia nos non negamus, plura esse, quæ solùm per diuersa munera distinguantur. Secundo: quia si vim haberent, probarent absquè dubio, quod diximus *n. antecedenti*. Tertio: nam, quod eadem entitas relativa habeat duplicem inadæquatum conceptum, est apud omnes certum; cæterum, quod eadem entitas sit formalitèr absoluta, & formalitèr relativa, est apud nos inintelligibile, & apud Ill. God. non consonum, quod saltim virtualitèr, & ex æquo non distinguantur, vt de essentia, & relatione tenet *disp. 75.*

72. *Respondebis secundo ex doctrina Ill. God. ad probationes nostræ conclus.* Respondebis secundo pro Ill. God. doctrina ab ipso tradita *n. 67*: prædictas nostras probationes solum conuincere distinctionem materialem inter dictionem, & intellectionem; quia cum termini dictionis, & intellectionis cùm ordine primarij, & secundarij se habeant, tota illorum distinctio est materialis. Hæc Ill. God. Ex quo apud ipsum manifestè infertur: intellectionem, & dictionem non distingui essentialitèr, aut virtualitèr, vt apparebit ipsum legenti *tom. 1. disput. 27. n. 3. 4. & 5. Et tom. 2. disp. 50. n. 6. & 7.*

73. *Impugnatur 1. responsio.* Hæc tamen solutio Ill. God. inconsequens mihi videtur ad ab ipso dicta locis citatis, vndè rationibus ibi ab ipso dictis impugnanda venit. Impugnatur itaquè primo: dictio, & intellectio distinguntur essentialitèr ex proprijs conceptibus: ergo in Deo virtualitèr distinguntur: ergo distinctio dictionis ab intellectione non est materialis: ergo ruit solutio. Tertia consequentia infertur ex prima in doctrina Ill. God. vt diximus *n. antec.* Prima autem patet: ideò namquè iuxta Ill. God. *tom. 1. disp. 27. n. 3.* intellectus, & voluntas in Deo distinguntur virtualitèr, quia ex proprijs conceptibus essentialitèr distinguntur.

74. *Probatur antecedens.* Antecedens autem probatur: illi actus ex proprijs conceptibus distinguntur essentialitèr, quorum termini formales formalitèr distinguntur; sed terminus formalis dictionis distinguitur formalitèr à termino formali intellectionis: ergo dictio, & intellectio distinguntur essentialitèr ex proprijs conceptibus. Consequentia tenet. Maior est solutio Ill. God. Minor probatur: terminus formalis dictionis est Verbum productum; terminus formalis intellectionis est obiectum cognitum: ergo terminus formalis dictionis distinguitur formalitèr à termino formali intellectionis. Hæc est ratio, quam (seruata proportione terminorum) adducit Ill. God. pro distinctione essentiali luminis principiorum, & scientiæ *disp. cit. num. antecedenti*. Et vt solutioni Ill. Godoy occurramus.

75. *Confirmatur 1.* Confirmatur primo hæc ratio: non minus Verbum productum est terminus dictionis, & obiectum cognitum terminus intellectionis; ac principia, vt immediatè vera, sunt obiectum luminis principiorum, & veritas conclusionis, vt ex principijs deducta, est obiectum scientiæ; atqui iuxta Ill. Godoy *cit.* principia, vt immediatè vera, sunt obiectum formale luminis principiorum, & veritas conclusionis, vt ex principijs deducta, est obiectū formale scientiæ: ergo Verbum productum est terminus formalis dictionis, & obiectum cognitum est terminus formalis intellectionis: ergo dictio, & intellectio habent terminos formaliter distinctos: ergo ruit solutio Ill. Godoy.

76. *Confirmatur 2.* Confirmatur secundò: ideò iuxta solutionē Ill. God. termini dictionis, & intellectionis non distinguntur formalitèr, quia se habent cum ordine primarij, & secundarij; sed hoc non obest, vt illorum distinctio sit formalis;

lis: ergo ruit solutio. Probatur minor: obiecta luminis principiorum, & scientiæ se habent cum ordine primarij, & secundarij; sed hoc non obest, vt illorum distinctio sit formalis: ergo quod termini dictionis, & intellectionis se habeant cum ordine primarij, & secundarij, non obest, vt illorum distinctio sit formalis. Consequentia tenet. Minor est Ill. God. *disp. 27. cit. n. 3.* Maior autē probatur: termini dictionis, & intellectionis se habent cum ordine primarij, & secundarij iuxta Ill. God: ergo obiecta luminis principiorum, & scientiæ se habent cum ordine primarij, & secundarij. Probatur consequentia: nam ratio, quæ assignetur prō terminis dictionis, & intellectionis, militat etiam prō obiectis luminis principiorum, & scientiæ; sed termini dictionis, & intellectionis se habent cum ordine primarij, & secundarij: ergo obiecta luminis principiorum, & scientiæ se habent cum ordine primarij, & secundarij.

77. *Impugnatur 2. responsio.* Impugnatur secundo: sic comparatur actus ad principium proximum, sicut principium proximum ad radicale; sed in Deo in vna, & eadem natura dantur plura principia proxima virtualitèr distincta: ergo in vna, & eadem potentia, quæ est principium proximum operandi, cōstituendi sunt plures actus virtualitèr distincti. Sic Ill. Godoy. *disp. 27. cit. n. 7.* ex quo infert, quod scientia, & intellectus in Deo per modū actus secundi virtualitèr distinguntur. Nunc ego infero contra ipsum: ergo dictio, & intellectio in Deo virtualitèr distinguntur. Probatur hæc consequentia: ex nullo alio capite infert Ill. God. scientiam, & lumen principiorum esse in Deo actus virtualitèr distinctos, nisi ex eo, quod in Deo in vna, & eadem potentia constituendi sunt plures actus virtualitèr distincti: ergo ex hoc capite etiam valet inferre: ergo dictio, & intellectio in Deo virtualitèr distinguntur. Si ergo hoc non licet, cur licebit, quod infert Ill. Godoy?

78. *Roboratur hæc ratio.* Roboratur hæc ratio contra Ill. Godoy: in vna, & eadem potentia, quæ est principium proximum operandi, cōstituit Ill. God. plures actus virtualitèr distinctos in linea operativa: ergo potiori iure in vna, & eadem potentia, quæ est principium proximum operandi, & producendi, debet cōstituere plures actus virtualitèr distinctos in linea operativa, & productiua. Atqui idem Divinus intellectus est principium proximum operandi, & producendi: ergo constituendi sūt in intellectu Divino plures actus virtualitèr distincti in linea operativa, & productiva. Tunc sic; sed isti in Divino intellectu sunt intellectio, & dictio: ergo intellectio, & dictio debent apud Ill. God. virtualitèr distingui: ergo ruit illius solutio. Secunda sūssumpta cum vtraque consequentia claret. Prima verò sussumpta pro prima parte est Ill. God. *tom. 1. disp. 24. n. 9.* vbi prō conclusione statuit, quod datur in Deo facultas proximè intellectiua ratione racicionata, seu virtualitèr ab actuali intellectione distincta. Pro secunda parte est etiam ipsius *in hoc 3. tom. disp. sequenti num. 64.*

79. *Prob. 1. cōsequentia.* Prima autem consequentia, in qua potest esse difficultas, probatur: principio proximo in distinctis lineis potiori iure correspondent actus virtualitèr distincti in lineis prædictis, quam principio proximo in vnica linea actus virtualitèr distincti in illa linea; sed in vna, & eadem potentia, quæ est principium proximū operandi, constituit Ill. God. plures actus virtualitèr distinctos in linea operatiua: ergo potiori iure in vna, & eadem potentia, quæ est principium proximū operandi, & producendi, debet constituere plures actus virtualitèr distinctos in linea operatiua, & productiua. Probatur maior primo: principio proximo in vnica linea correspondere potest vnicus indiuisibilis virtualitèr actus: ergo principio proximo in distinctis lineis potiori iure correspondent actus virtualitèr distincti in li-

Maior probat. 1

neis

neis prædictis, quam principio proximo in vnica linea actus virtualitèr distincti in illa linea. Consequentia infertur. Antecedens verò patet. Tum, in principio proximo sciendi, cui in Deo correspondet vnicus indiuisibilis virtualitèr actus scientiæ, vt etiam docet Ill. God. *disp.* 27. *cit.* *n.* 21. Tum, in principio proximo miserendi, & puniendi; cuilibet namquè ex his correspondet vnicus indiuisibilis actus, scilicèt, principio miserendi vnica misericordia, & principio puniendi vnica iustitia; vt docuit etiã Ill. God. *cit.*

80. *Prob. 2. maior prædicta* Probatur secundo maior prædicta: Sic comparatur actus ad principium proximum, sicut principium proximũ ad radicale; sed principio radicali, vt radicante distinctas lineas, correspondent plura principia proxima virtualitèr distincta; principio verò radicali, vt radicante vnicã lineam, correspondet vnicum principium proximũ virtualitèr indiuisibile: ergo principio proximo in distinctis lineis potioti iure correspondent actus virtualitèr distincti in lineis prædictis, quam principio proximo in vnica linea actus virtualitèr distincti in illa linea. Consequentia tenet. Maior est Ill. Godoy *disp.* 27. *cit.* *n.* 7. Minor claret in natura Diuina, quæ est principium radicale; nam vt radicat lineam intellectiuam, & volitiuam, ipsi correspondent principia proxima virtualitèr distincta iuxta Ill. God. nempè, intellectus, & voluntas; vt verò radicat vnicam lineam, vnicum principium proximum indiuisibile virtualitèr illi correspondet; alioquin in Deo, & in qualibet natura intellectuali, darentur plures intellectus, pluresque voluntates quod est apud omnes falsum.

81. *Prob. 3. dicta maior.* Probatur tertio supraposita maior: principio proximo in vnica linea, scilicèt, in linea operandi, correspondent actus virtualitèr distincti iuxta Ill. Godoy: ergo potiori iure debent correspondere principio proximo in distinctis lineis. Probatur consequentia: magis possibile est: vnicum indiuisibilẽ virtualitèr actum adæquare extensionem principij proximi in vnica linea, quam adæquare extensionem principij proximi in lineis distinctis, vt ex terminis patet, & claret ex dictis: ergo si principio proximo in vnica linea correspondent actus virtualitèr distincti iuxta Ill. God. potiori iure debent correspondere principio proximo in lineis distinctis.

82. *Impugnatur 3. responsio.* Impugnatur tertio: dictio virtualitèr distincta ab intellectione nullam dicit imperfectionem: ergo sic distincta constituenda est in Deo. Probatur antecedens primo: scientia virtualitèr distincta à lumine principiorũ nullam dicit imperfectionem, vt habet Ill. God. *disp.* 27. *cit.* *n.* 10: ergo pariter: dictio virtualitèr distincta ab intellectione nullã dicit imperfectionem. Probatur secundo ratione Ill. God. *cit.* omnis imperfectio tollitur ab illa per realem identitatem cum intellectione, & omni alia perfectione Diuina: ergo dictio virtualitèr distincta ab intellectione nullã dicit imperfectionem. Probatur antecedens: posita reali identitate ponitur in illa infinitas per essentiã, & ratio actus puri; sed cum his prædicatis nulla imperfectio compatitur: ergo omnis imperfectio tollitur ab illa per realem identitatem cum intellectione, & omni alia perfectione Diuina.

Antecedens probatur 1.

Secundo.

83. Hinc iam se se aperit primo: dictionem esse ex æquo ab intellectione distinctam. Primo ob rationes à nobis adductas. Secundo: nam ibi cogitur Ill. God. ponere distinctionẽ ex æquo, vbi cogitur admittere distinctionem virtualem, vt patet in scientia, & lumine, iustitia, & misericordia. Tertio; quia semel coacto ponere distinctionem virtualem inter dictionem, & intellectionem, negare nequit, prædictam distinctionem esse apud nos formalem, qua posita ponitur distinctio ex æquo.

84. *Inconsequentia Ill. God. aperitur.* Secundo se se aperit inconsequentia Ill. God. nam *disp.* 27. *cit.* (idem dico de opinione, quam tuetur *disp.*

50. *cit.*) asserit: lumen principiorum, & scientiam essentialitèr ex proprijs principijs distingui, & *in præsenti* negat, sic distingui dictionem, & intellectionem; cum rationes, quibus prædictam distinctionem probat de lumine, & scientia, probent etiã de dictione, & intellectione, vt claret ex dictis *à n.* 73. Et vt hoc magis clarescat, magisque inconsequentia innotescat.

85. Supponat Ill. Godoy: me esse Thomistam, & contra ipsum defendere, lumen principiorum, & scientiam non distingui essentialitèr ex proprijs conceptibus, ad primamque illius rationẽ sumptam ex distinctione obiectorum, me respondere, illam distinctionẽ esse materialem, vt ipse nobis respondet ad nostram rationem sumptã ex distinctione terminorum, ob rationẽ ab ipso adductam, & à nobis traditam *n.* 76. in ipsumque instо prima, & secunda instantia posita *n.* 66. quas ipse adducit, instando prædictam rationem. Ad alias illius rationes, quas adducit, & quas adducere posset, me respondere distinctione de conceptu inadæquato, & adæquato, qua ipse vtitur in præsenti, in ipsumque instare tertia, quarta, & quinta posita *n.* 66. *cit.* rationemque, quam ipse tradit, & nos transcripsimus *num.* 67. me assignare pro hac doctrina stabilienda.

86. Quid ergo replicare valebit Ill. Godoy, quod convincat: lumen principiorum, & scientiam essentialitèr ex proprijs conceptibus distingui, & non convincat: dictionem, & intellectionem sic distingui? Quid ad instantias respondere valebit, quod æquè contra vtrumque non militet? Quid ad rationẽ dicere poterit, quod ad vtrumque non extendatur? Non capio certè. Videtur igitur incõsequentia, ideòque, vel tenetur negare, lumen principiorũ, & scientiã essentialitèr ex proprijs cõceptibus distingui, vel cõcedere adstringuitur, dictionẽ, & intellectionẽ hac distinctione distingui, quorum primũ est contra ipsũ *dist.* 27. *cit.* & secundum contra eundem *in præsenti.*

§. VI.

Obiectionibus Ill. Godoy occurritur.

ILl. Godoy *n.* 58. adducit authoritatem D. Thomæ pro sua conclusione, & licet explicatione non careat, illam omitto, quia nobis eius explicatio non incumbit. Ratione autem arguit primo *n.* 60: omnis actus intellectus est formalitèr intellectio; at dictio est actus intellectus Diuini, vt contra Durandum fatetur communis Theologorum consensus: ergo dictio seu processio actiua, qua Verbũ procedit, est intellectio formalitèr: & cõsequentèr non est actus ex æquo ab intellectione distinctus. Consequentia cum minori tenet. Maior autem probatur: tum; nam omnis actus intellectus est immaterialis immaterialitate primæ potentiæ in linea intellectiua; at istam immaterialitatem ratio aprehensiui subsequitur: ergo omnis actus intellectus est formalitèr aprehẽsiuus; ac proindè intellectio. Secundo: actus, qui intellectio non sit, sufficit ad specificandã potentiã ex æquo ab intellectiua distinctam: ergo omnis actus intellectus est intellectio formalitèr. Consequentia tenet, & antecedens probatur: etenim non ob aliam rationem volitio specificat potentiã ab intellectu distinctam, nempè, intellectiuam, nisi, quia formalitèr intellectio non est: ergo omnis actus, qui intellectio non sit, specificare valebit potentiam, non minus, quam voluntas, distinctam.

87. *Arguit* 1. *ratione.*

Maiorẽ prob. 1.

Secundò.

Confirmatur primo ex eodem *n.* 61. nam iuxta Scotum, dictio, qua Diuinũ Verbũ producitur, nec est propter intellectionem, nec ex illa procedit: ergo nullum ordinem habet ad intellectionem; at actus ex æquo distincti non subordinati inter se, nec ordinati ad aliquã rationem communem, ad eandem potentiam pertinere non possunt: ergo eo ipso quod dictio non sit intellectio formalitèr, qualitèr ab Scoto statuitur, actus intellectus non erit, sed actus potentiæ ex æquo ab

88. *Confirmatur* 1.

in-

intellectiua diſtinctæ, quod eſt abſurdum.

89. *Cõfirm. 2* Confirmatur ſecundo ex eodem *n. cit.* nam licet dictio ſit intellectione poſterior, vt fatetur Scotus, non ſufficit, vt ab eadem potentia, à qua intellectio, procedat: ergo niſi fatear eſſe intellectionem formaliter, ſalvare nõ poteſt eſſe actum potentiæ intellectiuæ. *Prob. antecedens.* Probat antecedens: nam in omniũ opinione volitio intellectionem ſupponit; nihil enim volitum, quin præcognitum, & ab illa dependet, vt à principio *quo* effectiuo, vt aliqui volunt, vel ſaltim tanquam à neceſſaria conditione, vt omnes fatentur; & tamen poſterioritas iſta, ſeu dependentia, non ſufficit, vt ab eadem potentia, intellectio, & volitio procedant: ergo quod dictio ſit intellectione poſterior, vel ab illa dependeat, ſufficiẽs non eſt, vt ad eandem potentiam pertineant; & conſequenter eo ipſo quod dictio ſit actus intellectus, debet eſſe intellectio formaliter.

90. *Cõfirm. 3* Denique confirmatur ex eodem *n.* 62: nam etiam ſi dictio eſſet propter intellectionem, id non ſufficeret, vt ab eadem potentia, à qua intellectio, procederet: ergo vt ab intellectu procedat, debet eſſe intellectio. Conſequentia eſt bona, & antecedens probatur; productio namque ſpeciei impreſſæ, qua primo intellectus fecundus redditur ad intelligendum, pertinet ad potentiam ab intellectu poſsibili diſtinctam, quia intellectio non eſt; & tamen ad intellectionem ordinatur: ergo ordinatio productionis Verbi ad intellectionem, dummodo intellectio non ſit, non ſufficit, vt ad eandem potentiam cum intellectione pertineat.

91. *Reſpond. 1. ad argum.* Reſpondeo primo ad argumentum negando maiorem, ad cuius primam probationem diſtinguo maiorẽ: omnis actus intellectus operativus eſt immaterialis immaterialitate primæ potentiæ in linea intellectiua concedo maiorem; productivus nego maiorẽ; & omniſſa minori, eſt namque falſa, vt oſtendimus *tom. 1. diſp. 22.* diſtinguo ſimiliter vtrunque conſequens. Itaque in intellectu (ſimiliter etiam in voluntate) & eſt actus operativus, & productivus, quia intellectus eſt potentia operatiua, & productiua. Actus operativus eſt intellectio, quia hæc eſt forma, media qua intellectus attingit obiectum. Actus productivus eſt dictio, quia hic eſt actus, quo intellectus producit, & licet ſit actus intellectus, non tamen eſt intellectio, vt probatum manet.

Ad 1. prob. maioris. Et iuxta hanc ſolutionem, reſpondeo ad ſecundam probationem maioris diſtinguendo antecedẽs: actus operativus, qui intellectio non ſit, ſufficit ad ſpecificandam potentiam ex æquo ab intellectiua diſtinctã concedo antecedens; actus productivus, qui intellectio non ſit, ſufficit ad ſpecificandam potentiam ex æquo ab intellectiua diſtinctam nego antecedens, & eius probationem. Ratio eſt: nam ad ſpecificandam potentiam ex æquo ab intellectiua diſtinctã, neceſſario requiritur, quod actus ſpecificans nullomodo ſit actus potentiæ intellectiuæ; cũ verò dictio ſit actus intellectus, licet non ſit formaliter intellectio, non ſufficiet ad ſpecificandam potentiam ex æquo ab intellectiua diſtinctam. Et ex hoc apparet falſitas probationis; falſum quippè eſt, volitionem ſpecificare potentiam ab intellectiua diſtinctã, quia non eſt formaliter intellectio præciſsè; ſed ratio præciſſa eſt, quia volitio nullomodo eſt actus intellectus.

92. *Ad 2.*

Ad 1. cõfirm. Ad primam confirmationem conceſſo antecedenti cum conſequentia, nego ſuſſumptam, quia ad hoc, vt aliqui actus ad eandem potentiam pertinere non poſsint, non ſufficit, quod ſint ex æquo diſtincti, non ſubordinati inter ſe, nec ordinati ad aliquam rationem communem; ſed vltra requiritur, quod ab eadẽ potentia non procedant; hæc enim eſt ratio, cur intellectio, & volitio (ſimiliterque de aliis) ad diuerſas pertineant potentias. Cum ergo dictio ab intellectu procedat, ad

93.

aliam

aliam potentiam præter intellectivã pertinere non potest. Et hac doctrina distingui potest antecedens, & consequens confirmationis:

94. *Ad 2. confirm.* Ad secundam confirmationẽ distinguo antecedens: licet dictio sit intellectione posterior posterioritate absolutè non sufficit, vt ab eadem potentia, à qua intellectio, procedat cõcedo antecedens; posterioritate actus ad actum, qui ambo ab eodem principio procedunt; non sufficit, vt ab eadem potentia, à qua intellectio, procedat nego antecedens, & ad probationem distinguo maiorem: volitio intellectionem supponit, tanquã priorem absolutè concedo maiorem; tanquam priorẽ prioritate actus ad actũ, qui ambo ab eadem potentia procedant nego maiorem, & concessa minori distinguo consequens, vt distinxi. Hæc distinctio clarebit ex dicendis §. *sequenti n.* 122. cum illaque, & habetur solutio, & habetur disparitas intellectionis, & dictionis ab intellectione, & volitione.

Ad probat. antecedẽtis.

95. *Ad 3. confirm. respõd. 1.* Ad tertiam confirmationem potest responderi ommisso antecedenti negando consequentiam, quam Ill. God. non probat; quia quod dictio sit propter intellectionem, non facit, dictionẽ esse actum intellectus; alioquim in Diuinis, vbi dictio non est propter intellectionem, non esset actus intellectus, cuius oppositum defendimus; sed est actus intellectus, quia est actus, quo intellectus producit, seu ab intellectu procedens. Vel responderi potest negando antecedens, ad cuius probationem negatur maior, & vt melius dicam, suppositum; supponit namquè, quod intellectus agens, à quo producitur species impressa, sit potentia distincta ab intellectu possibili, cuius falsitas ostenditur *in libris de anima.*

Secundo.

96. *Respõd. 2 ad argumentum.* Respondeo iam secundo ad argumentum principale Ill. God. negando maiorem; ad cuius primam probationem distinguo alitèr maiorem: omnis actus intellectus vt *quod* est immaterialis immaterialitate primæ potentiæ in linea intellectiua concedo maiorem; actus intellectus vt *quo* nego maiorem; & ommissa minori, distinguo consequens: ergo omnis actus intellectus vt *quod* est apprehensivus, ac proindè intellectio, concedo consequentiam; actus vt *quo* nego consequentiam. Et iuxta hanc distinctionẽ ad secundam probationem distinguo antecedens; actus, vt *quod*, qui intellectio non sit, sufficit ad specificandã potentiã ex æquo ab intellectiua distinctam concedo antecedens; actus vt *quo* nego antecedens, ex quo patet falsitas probationis; falsum namquè est, volitionem specificare potentiam ab intellectu distinctam, quia formalitèr intellectio non est præcisè; sed ideò specificat, quia est actus vt *quod*, qui formalitèr intellectio non est. Per quod patet ad confirmationes.

Ad 1. prob. maioris.

Ad 2. prob. maioris.

Ad probat. antecedentis, & ad cõfirmat.

Explicatur solutio. Explicatur solutio: duo itaquè actus reperiuntur in intellectu, vt liquet ex dictis *n.* 14. scilicèt, *quod*, & *quo*. Actus *quod* est ille, ad quem intellectus ordinatur veluti ad vltimam perfectionem, & actualitatem, qualis est intellectio, qua intellectus fit intelligens in actu secundo, & completur in vltima linea intelligibilitatis, visio in potentia visiua, & volitio in voluntate. Actus *quo* est ille, quo intellectus attingit, & producit actum vt *quod* seu intellectionem; impossibile est enim quod intellectus producat Verbum, seu intellectionem, quæ est verus actus, & partus intellectus, sine actu productiuo, qui non est intellectio; alioquin non esset productivus, sed productus: ergo est dictio. Immò hanc doctrinam videtur non posse negare Ill. God. cum omnes Philosophi eam amplecti teneantur, vt constat ex dictis *num.* 13.

97. *Respõd. 3 ad argumentum.* Respondeo tertio ad prædictum argumentum negando maiorem, ad cuius primam probationem alitèr distinguo maiorem: omnis actus intellectus, qui est eius finis, & perfectio simpliciter, est immaterialis immaterialitate primæ potentiæ in linea in-

Ad 1. prob. maioris.

tel-

tellectiua concedo maiorem; omnis actus intellectus, qui nō est eius finis, nec perfectio simplicitèr, est immaterialis immaterialitate primæ potentiæ in linea intellectiua nego maiorē, & ommissa minori, distinguo similitèr consequens. Et iuxta hanc distinctionem ad secundam probationem distinguo antecedens: actus, qui est finis, & perfectio simplicitèr, qui intellectio non sit, sufficit, ad specificandam potentiam ex æquo ab intellectiua distinctam concedo antecedens; actus, qui non est finis, nec perfectio simplicitèr nego antecedens; ex quo patet falsitas probationis; falsum namquè est: volitionem specificare potentiam ab intellectiua distinctam, quia formalitèr intellectio non est præcisè, sed ideò specificat, quia est actus, qui est finis, & perfectio simplicitèr voluntatis. Per quod etiam patet ad confirmationes.

Ad 2.

Ad probat. antecedentis, & ad cō firmationes.

Explicatur solutio.

Explicatur solutio: in intellectu itaquè, sicut in qualibet potentia operativa, est actus, qui est finis, & vltima perfectio illius. Hic autem est intellectio, sicut in voluntate volitio; visio in vidente, & auditio in audiente. Cum ergo huiusmodi actus ex natura sua non sint productiui; alioquin non essent fines, & vltimæ perfectiones potentiarum, quinimo sint verè producti à potentijs, necessarium est, quod quælibet ex his potentijs habeat aliū actum productivum, quo actum suum, qui est finis, & vltima perfectio potētiæ, producat; alioquin daretur effectus productus absquè actione productiva, quod est impossibile ex dictis *num.* 14.

98. *Respond. 4. ad argum.*

Respondeo quarto ad argumentū negando maiorem; ad cuius primam probationem distinguo alitèr maiorem: omnis actus intellectus, qui est declaratio, vel manifestatio per Verbum productum, est immaterialis immaterialitate primæ potentiæ in linea intellectiua concedo maiorem; omnis actus intellectus, qui est productio, & prolatio Verbi, est immaterialis immaterialitate primæ potentiæ in linea intellectiua nego maiorē, & ommissa minori distinguo consequens; ergo omnis actus intellectus, qui est declaratio, vel manifestatio per Verbum productum, est àprehensivus concedo consequentiam; actus, qui est productio, & prolatio Verbi nego consequentiam. Et iuxta hanc distinctionem ad secundam probationem distinguo antecedens: actus, qui intellectio non sit, nec productio, & prolatio Verbi, sufficit ad specificandam potentiam ex æquo ab intellectiua distinctam concedo antecedens; si productio, & prolatio Verbi sit nego antecedens; ex quo patet falsitas probationis; falsum namquè est, volitionem specificare potentiam ab intellectiua distinctam, quia formalitèr intellectio non est præcisè; sed ideò specificat, quia nec est formalitèr intellectio, nec est productio, vel prolatio Verbi. Per quod patet ad confirmationes.

Ad 2.

Ad probat. anteced. & ad confirm.

Explicatur solutio.

Hæc solutio sumitur ex Scoto *in 1. distinct. 32. quæst. 2.* dicente: quod *dicere* dupliciter sumitur. Primo: pro producere, vel proferre Verbum. Secundo: pro declarare per Verbū iam productum. Secundo modo est intellectio. Primo verò modo non est intellectio, nec aprehensio, sed est productio aprehensionis, & intellectionis in nobis, & in Deo est productio Verbi. Vnde sunt actus ex æquo distincti, & eiusdem potentiæ, quia eiusdem potentiæ est producere actum, & ipse actus, vt productio visus, & visio, productio auditus, & auditio, & alia huiusmodi.

99. *Respōd. 5 ad argumentum.*

Respondeo deniquè quinto ad argumentum negando maiorē, ad cuius primam probationem alitèr distinguo maiorem; omnis actus intellectus, qui non est via, & fieri intellectionis, aut Verbi, est immaterialis immaterialitate primæ potentiæ in linea intellectiua concedo maiorem; omnis actus intellectus, qui est via, & fieri intellectionis, aut Verbi nego maiorem, &

Ad 1. prob. maioris.

Ad 1. prob. maioris.

om-

ommissa minori distinguo cõsequens: ergo omnis actus intellectus, qui non est via, & fieri intellectionis, aut Verbi, est formaliter apprehensivus concedo consequentiã; actus, qui est via, & fieri intellectionis, aut Verbi nego consequentiam. Et iuxta hanc solutionem ad secundam probationem distinguo antecedens: actus, qui intellectio non sit, nec via, nec fieri intellectionis, aut Verbi, sufficit ad specificandam potentiã ex æquo ab intellectiua distinctam concedo antecedens; si sit via, & fieri intellectionis, aut Verbi nego antecedens ex quo patet falsitas probationis; falsũ namquè est: volitionem specificare potentiam ab intellectiua distinctam, quia non est formaliter intellectio, sed ideò specificat, quia nec est intellectio, nec via, seu fieri intellectionis, aut Verbi. Per quod patet etiam ad confirmationes.

Ad 2.

Ad probat. antec. & ad confirm.

Explicatur solutio.

Explicatur solutio: aliud itaquè esse intellectionem, aut Verbum; & aliud esse viam, & fieri intellectionis, aut Verbi. Dictio autem, licet nec in nobis, nec in Deo sit intellectio, est via, & fieri intellectionis in nobis, & Verbi in Deo. Vndè sunt actus ex æquo distincti, & ad eandem pertinentes potentiam; quia ad eandẽ potentiam pertinent actio productiua, & terminus productus, vt frigefactio, & frigus, calefactio, & calor, hisque similia.

100. *5. disparitates inter volitionem, & dictionem.*

Ex quinque responsionibus, quinque apparent disparitates inter volitionem, & dictionem, vt illa constituat potentiam ab intellectiuã distinctã; non verò hæc. Prima est: quia volitio nullo modo est actus intellectus, nec operativus, nec productivus; dictio verò est actus intellectus productivus.

Prima.

Secunda est: quia volitio est actus *quod* voluntatis, qui intellectio non est; dictio verò, licet non sit intellectio, est solum, & tantum actus *quo* intellectus.

Secunda.

Tertia est: nam volitio est actus voluntatis, quia est eius finis, & vltima illius perfectio; dictio autem non est actus, qui sit finis, & vltima perfectio.

Tertia.

Quarta est: quia volitio, nec est declaratio per Verbum productum, nec est prolatio Verbi; dictio autem est Verbi prolatio.

Quarta.

Quinta deniquè est; nam volitio, nec est intellectio, nec via, vel fieri intellectionis, aut Verbi; dictio verò est via, & fieri intellectionis in nobis, & Verbi in Deo. Hæ sunt rationes, quæ sicut convincunt: volitionẽ specificare potentiam ab intellectiua distinctam; ita conuincunt: dictionem non specificare potentiam distinctam ab intellectiua, consequentèrque ruit paritas totiès ab Ill: God. assumpta.

Quinta.

101. *Arguit 2. Ill. God*

Arguit secundo Ill. God. *n. 63.* respectus ad terminos ordinatè se habẽtes non sufficiunt actus ex æquò distinctos constituere; at respectus ad Verbum, vt terminum productum, in quo dictio consistit, & respectus ad Verbum cognitum, in quo consistit intellectio, sunt ad terminos ordinatè se habentes: ergo non sufficiunt ad adæquatè dictionem ab intellectione discriminare; & consequentèr dictio non erit actus ex æquò ab intellectione distinctus, sed formaliter intellectio. Discursus tenet. Maior est certa; nam vna, & eadem actio potest duplicem terminum producere, vnum primario, & alium secundario, vt constat in actione, qua essentia producitur, secundario terminata ad passiones. Et vna actio indistincta potest ad duo obiecta terminari, primario ad vnum, & secundario ad aliud, vt constat in visione beatifica terminata ad Deum primario, & secundario ad creaturas: ergo termini ordinatè se habentes non specificant actiones ex æquò distinctas. Minorem autem probat primo ex D. Thoma *infra q. 34. artic. 1 ad 2.* illis verbis: *Dicere importat principaliter habitudinem ad Verbum conceptum; sed mediante Verbo importat habitudinem ad rem intellectam, quæ in Verbo prolato manifestatur intelligenti*: ergo ex mente D. Thomæ Verbum, & res intellecta ordinate

Probat maiorẽ.

ſe habent in terminando habitudinem dictionis, & intellectionis.. Secundo; nam reſpectus terminatus ad Verbum non ſiſtit in illo, ſed tranſit ad rem intellectam; cum Verbum ſit eſſentialis repræſentatio obiecti: ergo obiectum intellectum, & verbum ordinatè ſe habent.

102. *Reſpondetur 1. ad argum.*

Reſpondeo primo ad argumentum diſtinguendo maiorem: reſpectus ad terminos ordinatè ſe habentes, ad illoſque non gaudentes modis tendendi diſtinctis, non ſufficiunt actus ex æquo diſtinctos conſtituere concedo maiorem; gaudentes modis tendendi diſtinctis nego maiorem; diſtinguoque minorem: ſed reſpectus ad verbum, vt terminum productum, in quo dictio conſiſtit, & reſpectus ad Verbum cognitum, in quo conſiſtit intellectio, ſunt ad terminos ordinatè ſe habentes, gaudentque modis tendendi diſtinctis concedo minorem; & non gaudent nego minorem, & conſequentiã.

Ad probat. maioris.

Ad probationem maioris ipſam diſtinguo: vna, & eadem actio poteſt duplicem terminum producere ſub eadem conſideratione, eodemque modo producendi concedo; ſub diuerſa conſideratione, diuerſoque modo producendi nego; & ex hoc patet ad exempla; nam ideò eſſentia, & paſſiones producuntur eadem actione, quia ſub eadem conſideratione attinguntur ab illa; & ideò eadem beata viſio terminatur primario ad Deum, & ſecundario ad creaturas, quia ſub eadem conſideratione, & eodem modo tendendi, nempè, cognoſcibilitatis, terminatur ad illa.

103. *Explicatur ſolutio.*

Iam ex hoc patet, & veritas ſolutionis, & diſparitas ad exempla: nam licet verum ſit; quod termini ordinatè ſe habentes non ſpecificent actiones ex æquo diſtinctas, quãdo termini terminant actionẽ ſub eadem conſideratione, & eodem modo tenendi; vt probãt exempla allata; falſum tamen eſt, quod termini ordinatè ſe habentes nõ ſpecificent actiones ex æquo diſtinctas, quando termini terminant ſub diuerſa conſideratione, & diuerſo modo tendendi, vt contingit in præſenti, nã dictio reſpicit Verbũ, ipsũ producendo; intellectio verò ſuum obiectum per modum contemplationis, ipſum non producendo; qui ſunt diuerſi modi reſpeciendi.

104. *Reſpõd. 2. ad argumentum.*

Reſpondeo 2. ad argumentũ alitèr diſtinguendo maiorẽ: reſpectus ad terminos ordinatè ſe habentes, & materialitèr diſtinctos, nõ ſufficiũt actus ex æquo conſtituere concedo maiorem; reſpectus ad terminos ordinatè ſe habentes, & formalitèr diſtinctos, nõ ſufficiũt actus ex æquo conſtituere nego maiorem; & diſtinguo minorẽ: ſed reſpectus ad Verbum, vt terminũ productũ, inquo dictio conſiſtit, & reſpectus ad Verbũ cognitiũ, in quo conſiſtit intellectio, ſunt ad terminos ordinatè ſe habentes, & formalitèr diſtinctos, concedo minorem; & materialitèr diſtinctos, nego minorem, & conſequentiã. Diſtinguo etiã probationẽ maioris: vna, & eadem actio poteſt producere duplicẽ terminũ materialitèr diſtinctũ cõcedo; formalitèr diſtinctum nego. Et ex hoc patet etiã ad exempla: nam ideò eſſentia, & paſsiones producuntur eadẽ actione, quia ad hanc materialitèr cõparantur, & ideò Deus, & creaturæ terminant eandem viſionem, quia ad iſtam materialitèr comparantur.

Ad probat. maioris.

Explicatur ſolutio.

Ex hac etiã diſtinctione rurſus patet, & veritas ſolutionis, & diſparitas ad exẽpla; quia licèt verũ ſit, quod termini ordinatè ſe habentes non ſpecificẽt actiones ex æquo diſtinctas, ſi diſtinctio terminorũ materialis ſit, vt probãt exẽpla adducta; falſũ tamen eſt, quod nõ ſpecificent actiones ex æquo diſtinctas, ſi diſtinctio terminorũ ſit formalis, vt habet ipſe Ill. God. *n.* 67. Quod autẽ ſic in præſenti contingat, probatũ manet contra ipſum *n.* 74. 75. & 76.

105. *Reſpõd. 3 retorquẽdo argumentum.*

Cæterum, vt magis itaquè clareſcat ſolutio, reſpondeo tertio retorquendo argumentũ: reſpectus ad terminos ordinatè ſe habẽtes nõ ſufficiũt, actus ex æquo diſtinctos conſtituere;

ſed

sed respectus ad obiectum cognitum, & ad idem amatum sunt ad terminos ordinatè se habentes: ergo nō sufficiūt, adæquatè cognitionē ab amore discriminare; & consequentèr cognitio non erit actus ex æquo ab amore distinctus, sed formalitèr amor. Discursus tenet. Maior est Ill. God, & probatur ratione, & exemplis, quibus illam ipse probat. Minorem probo: respectus ad obiectum cognitum, & ad idem amatum sunt ad cognitionem, & amorem, qui sunt termini producti; sed isti termini ordinatè se habent, cum cognitio obiecti ordinetur ad amorem eiusdem: ergo respectus ad obiectum cognitum, & ad idem amatum sunt ad terminos ordinatè se habentes. Cum ergo hoc sit apud Ill. God. falsum, falsum etiam est illud, ex quo sequitur, nempè, maior assumpta ab illo in argumento.

106. *Resp. 4. alitèr retorquendo argumentum.*

Respōdeo quarto alitèr retorquendo argumentum: respectus ad terminos ordinatè se habentes non sufficiunt actus ex æquo distinctos constituere; sed respectus ad principia cognita, & ad conclusionem cognitam sunt ad terminos ordinatè se habentes: ergo non sufficiūt adæquatè cognitionem principiorum à cognitione conclusionis discriminare, & consequentèr cognitio principiorum non erit actus ex æquo à cognitione conclusionis distinctus, sed virtualitèr idem, quod est contra Ill. God. *disp. 27. toties cit.* Discursus tenet. Maior est Ill. God. Minorem probo: respectus ad principia cognita, & ad conclusionē cognitam sunt ad cognitionem luminis principiorum, & ad cognitionem scientificam, qui sunt termini illorum respectuum; sed isti termini ordinatè se habent; cum cognitio luminis principiorum ordinetur ad cognitionem scientificā, sicut cognitio principiorum ordinatur ad cognitionē conclusionis: ergo respectus ad principia cognita, & ad cōclusionem cognitam sunt ad terminos ordinatè se habentes. Si ergo hic discursus non tenet apud Ill. God, nec contra nos tenebit discursus illius, qui idem est cū discursu contra illum formato.

Duplicem prædictam solutionem argumento prædicto Ill. God. assignavi, tum, quia vtraque magnam habet probabilitatem; & tum, vt duplicem supra positam retorsionem in ipsum facerem. Nunc autē respondeo (& meo videri melius) ommitto maiorem, & nego suppositum minoris, scilicèt, quod intellectio consistat in respectu ad obiectum, vt cognitum; intellectio enim, siuè in nobis, siuè in Deo, est forma absoluta, scilicèt, qualitas vitalis in nobis, quæ est ipsum Verbum. Quod autem postea dicat aliquem respectum ad obiectū cognitum, talis respectus est extra essentiā intellectionis; dictio verò, siuè in Deo, siuè in nobis, semper est forma relativa, quia est actio productiua. Vndè sequitur, quod sint actus ex æquo distincti, quia idem actus nequit esse simul forma relativa, & absoluta; alioquin essētia Diuina, & Paternitas ex æquo non distingueretur, quod apud Ill. God. non est verum.

107. *Respōdeo denique ad argumentum.*

Arguit deniquè Ill. God. *n. 65.* si dictio non esset intellectio formalitèr, sed actus ex æquo ab intellectione distinctus, sequeretur, esse actum identificatum cū Verbo producto; sed hoc repugnat communis Theologorū cōsensus: ergo dictio est intellectio formalitèr. Probat sequelā ad hominem contra nos: etenim quia Deus nō causat creaturas per actionē, quæ sit intellectio, vt nos docuimus *tom. 1. disp. 32. §. 9.* actio, qua creaturas causat, est identificata cum illis, & nō manens in Deo, vt nos fatemur: ergo si actio, qua Pater Verbū producit, non est intellectio formalitèr, erit actio identificata cum Verbo producto.

108. *Arguit deniquè Ill. God.*

Probat maiorē.

Respondeo 1. ad argumentū negāno sequelā, ad eius probationē cōcesso antecedēti, nego consequentiā. Disparitas est: nam Deus causat creaturas per actionē transeuntē, & creatam, vt docuimus *disp. 32. cit. §. 9. per totum:*

109. *Resp. 1. ad arg.*

Ad probat. maioris.

Actio autẽ tranſiens, & creata, nequit ſubiectari in Deo, vndè ſubiectatur in paſſo, ideòque actio, qua Deus creaturas cauſat,, idẽtificatur cum termino. Cœterũ actio, qua Pater Verbũ producit, nec eſt tranſiens, nec creata, & conſequentèr debet cum Patre producente, & non cum Verbo, identificari.

110. *Replicat Ill. God.* Hanc ſolutionem ſibi dedit Ill. Godoy *n.66*, contra ipſamque ſic replicat: nam ſemel conceſſo, non repugnare Deo agere per actionẽ, quæ formaliter intellectio non ſit, & per actionẽ identificatã cum termino extrinſeco, vel in illo receptũ, cur repugnauit illi agere per actionẽ identificatã cũ termino intraneo, & eiuſdẽ naturæ, quæ immanẽs tunc dicetur; quia idẽtificatur cum termino intra Patrẽ manente ratione identitatis cum illo in natura? Certè nulla, vel apparens ratio poterit aſsignari. Ergo ne in hoc inconueniens incidamus, fateri tenemur, dictionem eſſe intellectionẽ formalitèr, & non actum ex æquo ab intellectione diſtinctum.

111. *Reſpõdeo diuerſis rationibus.* Reſpondeo rationẽ eſſe multiplicẽ. *Prima ratio.* Prima eſt: nam ideò repugnat, Deum agere per actionẽ identificatã cũ termino intraneo, quia actio productiua termini intranei eſt ipſa relatio Paternitatis, & ſi non ſub cõceptu explicito Paternitatis, quia ſecundum hunc eſt conſtitutiua generantis; ſub conceptu explicito vltimæ determinationis, & actualitatis ad generandũ Filiũ. Cum ergo repugnet, quod relatio Paternitatis adhuc ſub hoc explicito conceptu identificetur cũ termino intraneo, ſcilicèt, Filio, vt cum Catholica veritate tenet Ill. God. *diſp.73*; alioquim eſſent plures proceſsiones, quam duæ; ideò repugnat, Deum agere per actionẽ identificatã cum termino intraneo.

112. *Secunda ratio.* Secunda ratio eſt: ideò enim repugnat Deum agere per actionẽ identificatã cũ termino intraneo, quia ſi hoc non repugnaret, eſſent in Diuinis duæ proceſsiones eiuſdem rationis, ſcilicèt, duæ filiationes, quod eſt contra omnes Theologos. Quod autẽ hoc ſequeretur, probatur: ſi Deus ageret per actionem identificatã cum termino intraneo, ſcilicèt, Filio, in Filio eſſet actio generatiua: ergo Filius generaret: ergo eſſent duo Filij, & conſequentèr duæ proceſsiones eiuſdem rationis, nempè, duæ Filiationes. Antecedens eſt certũ. Prima conſequentia, ex qua ſecũda legitimè infertur, probata manet §. 3. & 4. *præſertim n.38. & ſeq.*

113. *Tertia ratio.* Tertia ratio eſt: ideò namquè repugnat, Deum agere per actionem identificatam cum termino intraneo, quia actio productiua termini intranei eſt immanens producenti, conſequentèrque nequit ad terminum tranſire. Nec valet, quod ait Ill. God, ſcilicèt, quod actio immanens tunc dicetur, quia identificatur cum termino intra Patrem manente ratione identitatis cum illo in natura. Non, inquam, valet: nam actio productiua dicitur immanens, vel tranſiens reſpectu producentis: ergo illa ſola actio, quæ in producente manet, & ad terminũ non tranſit, eſt immanens, ſicut ſola actio illa, quæ non manet in producente, & ad terminum tranſit, eſt tranſiens: ergo identitas termini cum producente in natura impertinens eſt ad denominationem actionis immanentis, quin potius non tolleret, quod eſſet tranſiens, ſi cum termino identificaretur.

114. *Quarta ratio.* Quarta deniquè ratio eſt: nam ideò repugnat, Deum agere per actionem identificatam cum termino intraneo, quia tunc caſus actio eſſet immanens, & non eſſet immanens. Eſſet immanẽs, quia maneret in Patre, vt omnes fatentur. Non eſſet immanens; quia illa ſola actio, quæ in producente manet, & ad terminũ non tranſit, eſt immanens, vt manet dictũ, & eſt generalis doctrina. Cum itaquè hoc repugnet, hæc repugnantia eſt ratio, cur repugnat, Deũ agere per actionem identificatã cum termino intraneo. Omitto alias.

115. *Reſpõd. 2 retorq. argum.* Et reſpondeo ſecundo retorquendo argumentum Ill. Godoy: ſi dictio nõ eſſet intellectio formalitèr, ſed actus ex æquo ab intellectione diſtinctus

ſe-

sequeretur, esse actum identificatum Verbo producto: ergo si dictio esset formaliter intellectio, à fortiori, & potiori iure sequeretur, esse actum identificatũ cum Verbo producto. Atqui hoc repugnat communis Theologorũ consensus: ergo dictio non est formaliter intellectio. Discursus tenet. Sussumpta & sequela antecedentis est Ill. God. in argumento. Sequelã verò cõsequentis probo: si distinctio formalis dictionis ab intellectione non obest, vt sequatur, dictionẽ esse actum identificatum cum Verbo producto, multo minus obstabit identitas formalis dictionis cum intellectione, vt sequatur, dictionẽ esse actum identificatum cum Verbo producto; sed iuxta Ill. Godoy, si dictio non esset intellectio formaliter, sed actus ex æquo ab intellectione distinctus, sequeretur, esse actum identificatũ cum Verbo producto: ergo si dictio esset formaliter intellectio à fortiori, & potiori iure sequeretur, esse actum identificatum cum Verbo producto.

Prob. sequela.

116. *Prob. maior 1.*

Minor, & consequentia tenent. Maior autẽ probatur primo: multo minus obest identitas identitati, quã distinctio: ergo si distinctio formalis dictionis ab intellectione non obest, vt sequatur, dictionẽ esse actum identificatũ cum Verbo producto, multo minus obstabit identitas formalis dictionis cum intellectione, vt sequatur, dictionẽ esse actum identificatũ cum Verbo producto. Probatur secundo: nam si distinctio formalis dictionis ab intellectione nõ obest, vt sequatur, dictionẽ esse actum identificatũ cum Verbo producto, cur obstabit identitas formalis dictionis cum intellectione, vt sequatur, dictionẽ esse actum identificatum cum Verbo producto? Liceat nunc contra Ill. God. dicere, quod contra nos ipse tradit. Certè nulla, vel apparens ratio poterit assignari. Ne ergo in hoc inconveniens incidat, fateri tenetur, dictionem esse actum ex æquo ab intellectione distinctum.

Secundo.

§. Vltimus.

Corollaria præcedentis doctrinæ.

ILl. God. *n.* 72. aliqua discrimina colligit ex dictis in hac disputatione inter dictionẽ creatã, & increatam, quæ verò colligantur ex à nobis traditis, dicemus. Ex dictis infero 1: intellectus Dei est simul operativus, & productivus. Sic Scotus *in* 1. *dist.* 2. *q.* 7. *n.* 22. Probat primã partem Scotus *in* 1. *dist.* 13. *quæst.* 1. *n.* 14. sic: intellectus Dei verè à parte rei est beatus; atqui eius beatitudo est eius perfectissima operatio, seu intellectio: ergo verè à parte rei est operativus per suam intellectionem. Probat etiam secundam partem Scotus *in* 1. *d.* 2. *quæst.* 7. *n.* 15: memoria fecunda ex Augustino 15. *de Trinitate* est productiva Verbi; sed intellectus Diuinus cum essentia Diuina, vt obiecto intellegibili, est memoria fecunda: ergo est productivus Verbi, & consequentèr intellectus Dei est simul operativus, & productivus, siquidem simul intelligit, essentiam, & producit Verbum.

117. *1. corollarium.*

Prob. pro 1. p. ex Scoto.

Prob. pro 2. p. ex Scoto.

Infero 2. intellectus Dei priùs est operativus, quam productivus. Sic Scotus *in* 1. *distinct.* 2. *quæst.* 7. *n.* 22. *& quodlibeto* 14. *n.* 14. Probatur primo: hoc ipso, quod intellectus Dei priùs intelligat, quam dicat, priùs est operativus, quam producens; (intellectio quipè est operatio, & dictio Verbi productio) sed Dei Intellectus priùs intelligit, quam dicat Verbum: ergo priùs est operans, quam producens. Minor probatur: intellectus producens Verbũ nõ ex indigentia, vt intelligat, sed ex fecunditate, seu ex plenitudine perfectionis (vt ait Scotus *in* 1. *cit n.* 26.) vt naturã fecundam communicet, non priùs producit, quã intelligit, quin potius priùs intelligit; & postea producit; atqui intellectus Divinus non ex indigentia, vt intelligat, sed ex fecunditate, vt naturã cõmunicet fecundam, producit Verbũ: ergo non prius producit, & postea intelligit, quin potius è contra.

118. *2. corollarium.*

Prob. 1.

119. *Explicatur.*

Explicatur magis hæc ratio: intellectus creatus non niſi per intellectionem productam intelligit, ideò indiget producere Verbum, quod eſt ipſa intellectio producta, vt intelligat, & conſequenter intellectus creatus, eo quod producit Verbum ex indigentia, vt intelligat, prius producit, & poſtea intelligit, & eſt priùs producēs, quam operans: è contra vero intellectus Dei, cum per intellectionem improductam intelligat, & non per Verbum productum (nam ex Auguſt. *cit.* ab Scoto *in* 1. *diſt.* 32. *quæſt.* 2. *n.* 2. *Pater non eſt ſapiens ſapientia genita*) ideò non indiget producere Verbum, vt intelligat: ergo non producit Verbum ex indigentia, vt intelligat: ergo producit Verbum ex fecunditate: ergo priùs intelligit, quam producat: ergo priùs eſt operans, quā producens.

120. *Prob.* 2.

Probatur ſecundo prædictū corollarium: priùs eſt in Deo intellectio, quā Verbi dictio: ergo priùs eſt operatio, quam productio: ergo intellectus Dei priùs eſt operans, quam producens. Antecedens probatur primo: eſſentialia, & abſoluta priora ſunt notionalibus, & relatiuis; nam priùs eſt eſſe à ſe, quā eſſe ab alio, de quo Scotus *quodlib.* 1. *per totum*; ſed intellectio Dei eſt eſſentialis, & abſoluta, & productio Verbi eſt notionalis, & relatiua ex dictis: ergo priùs eſt in Deo intellectio, quam Verbi dictio. *Prob.* 1. *ātecedēs.*

Secundo.

Probatur ſecundo: intellectio eſt communis toti Trinitati, nam quælibet perſona intelligit; at productio Verbi eſt propria Patris, nam ſolus Pater producit Verbum: ergo priùs eſt intellectio, quam productio. Probatur conſequentia: quia in Deo communia ſunt ſpecialibus priora ex eo, quod prior eſt Deus hic vnus, quam Trinus, cum Trinitas in Deo vno radicetur; ſed iuxta conceſſa intellectio eſt communis, & productio eſt ſpecialis: ergo priùs eſt intellectio, quam productio.

121. *3. corollarium.*

Infero tertio: prioritas intellectionis reſpectu dictionis non eſt prioritas cauſalitatis. Probat Scotus *quodlib.* 1. *num.* 22. intellectio nec eſt principium formale, *quo* Verbum producitur, vti calor incalefaciēte eſt principium *quo* calefactionis, vt dicemus *diſp. ſeq.* nec eſt formaliter actio productiua, vti eſt ipſa calefactio reſpectu caloris producti, quia ad actionem non datur actio: ergo intellectio non eſt prior prioritate cauſalitatis reſpectu dictionis Verbi. Probatur cōſequentia: quia prioritas cauſalitatis ſolū datur in cauſa, ſeu in principio, & in actione productiua relate ad productū: ergo ſi nec eſt principiū nec actio, nō eſt prior prioritate cauſalitatis. *Probat.*

122. *4. corollarium*

Infero 4. prædicta prioritas intellectionis reſpectu dictionis eſt prioritas actus ad actum, qui ambo ab eodem principio procedunt. Sic Scotus *in* 1. *diſt.* 2. *quæſt.* 7. *n.* 22. Probatur: neceſſario eſt admitenda aliqua prioritas inter intellectionem, & dictionem *ex num.* 118; ſed talis prioritas non eſt cauſalitatis ex *n. anteced.* ergo cum intellectio, & dictio ſint actus Diuini intellectus, qui *ex n.* 117. ſimul eſt operativus, & productivus, talis prioritas erit actus ad actum, quia ab eodem proueniunt principio. *Probat.*

Explicatur Solis exemplo.

Explicatur exemplo Solis adducto ab Scoto *in* 1 *diſt.* 27. *quæſt.* 3. *n.* 19: ab eodem ſole pars propinquior, & remotior illuminatur, ſed priùs propinquior, poſtea remotior; atqui talis prioritas illuminationis non eſt cauſalitatis, ſed effectus ad effectum, qui ab eadem cauſa proueniunt: ergo ſimiliter: prioritas intellectionis reſpectu dictionis eſt prioritas actus ad actum, qui ābo ab eodē principio procedūt.

123. *5. corollarium.*

Infero quinto: intellectus creatus eſt ſimul productivus, & operativus; priùs tamen eſt productivus, quā operativus. Probatur prima pars corollarij: intellectus creatus producit intellectionem, & intellectione intelligit: ergo intellectus creatus eſt ſimul productivus, & operativus. Confirmatur: ideò intellectus Diuinus eſt ſimul operativus, & productivus, quia intelligit, & producit ex dictis

1. pars probat.

Confirm.

num.

num. 117; sed hoc habet intellectus creatus; ergo est simul operativus, & productivus. Secunda pars corollarij probatur: ideò intellectus Diuinus priùs est operativus, quam productivus, quia non producit ex indigentia, vt intelligat ex dictis *n.* 118; sed intellectus creatus producit ex indigentia, vt intelligat, quia non intelligit nisi per intellectionem productam, vt manet dictum *n.* 119: ergo intellectus creatus priùs est productivus, quam operativus.

Prob. 2. pars.

124. *6. corollarium.*

Infero sexto: prioritas dictionis respectu intellectionis in intellectu creato est prioritas causalitatis. Probatur hoc corollarium; ideò prioritas intellectionis respectu dictionis in intellectu Diuino non est prioritas causalitatis iuxta dicta *n.* 121. quia intellectio in Deo nec est principium formale, *quo* Verbum producitur, nec est formaliter actio productiua illius; atqui in intellectu creato dictio est actio productiua intellectionis: ergo prioritas dictionis respectu intellectionis in intellectu creato est prioritas causalitatis. Confirmatur: prioritas causalitatis solum datur in causa, & in actione productiua relate ad terminum; sed dictio in intellectu creato est actio productiua intellectionis: ergo prioritas dictionis respectu intellectionis in intellectu creato est prioritas causalitatis.

Probat.

Confirm.

125. Ex his, & ex vcusque dictis apparet primo: verum esse primum discrimen ab Ill. God. positum *n.* 72. inter dictionem creatam, & Diuinam, scilicèt, quod dictio creata est prior intellectione; dictio verò Diuina est intellectione posterior, quorum vtrunquè manet probatum *n.* 120. & 123. Apparet secundo: falsum esse secundum discrimen ab eodem *cit.* positum inter vtramque dictionē, scilicet, quod dictio creata comparatur ad intellectionem, vt sic, vt species ad genus; dictio autem Diuina non ita, sed sicut res cum modo ad rem sine modo. Primū constat: nam nequit dictio creata cōparari ad intellectionem, vt sic, vt species ad genus, quin dictio creata sit intellectio; sed dictio creata non est intellectio ex dictis: ergo falsum est, quod dictio creata comparetur ad intellectionem, vt sic, vt species ad genus. Per hoc, & sine alio soluta manet ratio Ill. God. Secundum etiam constat: nam dictio Diuina non est modus intellectionis, quin potius dictio, & intellectio Diuina sunt actus ex æquo distincti, vt manet probatum: ergo falsum est, quod dictio Diuina comparetur ad intellectionem sicut res cum modo ad rem sine modo.

126. *7. corollarium.*

Infero septimo: discrimen essentiale inter dictionem increatam, & creatam intellectionem, non solum prouenire ex diuersitate obiectorum, sed ex conceptu producentis conuenientis vni, & non alteri. Hoc corollariū quoad secundam partem est contra Ill. God. *n.* 74. & probatur: discrimen essentiale inter dictionem increatam, & increatam intellectionem prouenit ex conceptu producentis conuenientis vni, & non alteri, vt claret ex dictis, præsertim *n.* 63: ergo discrimen essentiale inter dictionem increatam, & creatam intellectionem prouenit etiam ex conceptu producentis conuenientis vni, & non alteri.

Probat.

127. *Obijcit Ill. God.*

Obijcit Ill. God. *cit.* nam demus circa idem obiectum creatum posse intellectum versari producendo Verbum, & illud intelligendo sine Verbo producto; tunc casus cognitio producens Verbum à cognitione Verbum non producente, non distingueretur essentialitèr; nam licet vna terminaretur ad rem prout in Verbo, & altera ad rem in se ipsa, Verbum autem, & obiectum sunt eiusdem immaterialitatis, ac proinde obiectum vtriusque formale idem esset formalitèr, cum quo essentiale discrimen inter vtramque subsistere nequit; & tamen tunc differrent pœnès producere, & non producere Verbum: ergo quod dictio Verbum producens ab intellectione illud non producente essentia-

litèr

litèr distinguatur, non prouenit ex ratione productionis vni conuenientis, & non alteri.

128. *Respond.* Respondeo ad obiectionem negando suppositum maioris: supponit namquè, quod cognitio producat Verbum, quod nihil falsiùs in nostra doctrina; nam vel cognitio est Diuina, vel est creata? Si Diuina; hæc non est productiua Verbi, vt constat ex dictis in disputatione. Si creata; tam longè abest, vt Verbum producat, quod ipsa sit terminus productus, & ipsum Verbum, vt in libris de anima generaliter docetur ab omnibus Scotistis. Aduertendū tamen est, suppositum prædictum multotiès ab Ill. God. committi loquendo de hac materia.

129. §. *corollarium.* Denique infero: processiones actiuas non esse verè, & propriè actiones vitales immanentes. Probatur: processiones Diuinæ adæquatè consistunt in relatiuo, vt statutum est *n.* 16. & per sequentia probatum; sed relatio, licet sit actio immanens, non tamen est vitalis: ergo processiones actiuæ non sunt verè, & propriè actiones vitales immanentes.

130. Contrarium huius docuit Ill. God. *n.* 75. sicque arguit: processiones actiuæ sunt formalitèr actus intelligendi, & volendi; sed in istis verà ratio actionis vitalis salvatur; cum illis verè, & propriè viuat Deus vita intellectuali: ergo huiusmodi processiones sunt verè, & propriè vitales, & immanentes actiones. Respondeo primo: falsam esse maiorem, vt claret ex dictis in hac disputatione, & ampliùs clarebit ex dicendis *disput. sequenti.* Respondeo secundo: falsam etiam esse minorem: nam actus intelligendi, & volendi non sunt formalitèr actiones, quia nihil per ipsos producitur, vt in nostra opinione constans est. Et si aliquando vocātur nomine actionis, sunt solum actiones grāmaticales, quæ habere nequeunt veram, & propriam actionem actionis adhuc sub conceptu communi abstrahente à prædicamentali, & non prædicamentali. Et hæc de ista disputatione applicanda litteræ Magistri *in* 1. *distinct.* 4. vbi agit de generatione Diuina, & *dist.* 7. vbi agit de generatiua potentia, & *distinct.* 13 vbi de Diuinis processionibus tractat.

Obijcit Ill. God.

Respō. 1

Secundo.

DISPUTATIO SEPTVAGESSIMA SECVNDA.

In quo Diuinarum Processionum Principia consistant?

§. I.

Quæ certa sunt supponuntur.

Num. 1 CERTVM est primo: quod principiū est *quod*, & *quo*; principiū *quod* est ipsum producens, & principium *quo* est ipsa virtus, & potentia, per quam producit. Certum est secundo, & de fide dari in Deo principium *quod* Diuinarum Processionū, quia de fide est, personam primā esse Patrem, & secundam Filium. Filius autem producitur à Patre, erit igitur Pater producens Filium, & consequentèr principiū *quod* processionis Filij. De principio *quo* dubitatur in præs.

Certum est 1.

Secundo.

Certum est tertio: quod datur verè principiū productivum *quo* vtriusque processionis passiuæ, ideſt, generationis, & spirationis passiuæ; nimirū, in Patre verè datur potentia generatiua Filiationis, & Filij, & in Patre, Filioque potentia spiratiua spiratio-

Tertio.

nis

nis passiuæ, & Spiritus Sancti; quod diffinitum est in Concilio Florentino *cap. Vnico de summa Trinitate* dicente: *in nomine Sanctissimæ Trinitatis diffinimus, quod Spiritus Sanctus procedit à Patre, & Filio, tanquam ab vnico principio, & vnica spiratione*: ergo ex Concilio in vtroquè verè est vnum principium, & potentia spiratiua, & pariter in Patre vera potentia Filij generatiua. Hæc est veritas, quæ in præsenti stabilienda est, ne præsens disputatio sit de subiecto non supponente, & frustranea; frustra enim quæreretur: quodnam sit principium *quo* Diuinarum Processionum, si tale principium dari non supponatur. Hanc tamen veritatem tenet Scotus *in 1. dist. 7. quæst. vnica* cum omnibus Theologis contra Aureolum, qui eam negat ex eo, quod sequeretur, quod Pater esset perfectior, & potentior Filio, si præ Filio posset generare. Contra ipsum tamen.

3. *Prob. 1. ad hominem retorquendo.* Probatur primo ad hominem retorquendo rationem Aureoli: Pater æternus per te nõ est perfectior Filio, etsi præ Filio generet: ergo nec erit perfectior Filio, etsi præ Filio posset generare. *Dices:* disparitatẽ esse: quia negata vera potentia non sequitur Patrem præ Filio potentiorem, & consequentèr nõ sequitur præ Filio perfectiorem; at concessa, sicut est potentior ita, & perfectior. *Contra.* Sed contra: Pater præ Filio verè generans per te, vel est fecundior, & actualior Filio, vel non est? Si non est: ergo licèt sit verè potens generare præ Filio, non erit potentior Filio. Probatur consequentia: nam sicut aliquis est verè potens à potentia, ita est verè fecundus, & actualis ab actualitate, & fecunditate: ergo si saluatur, quod verè actualitèr generet, & sit fecundus præ Filio, quin sit Filio actualior, & fecundior; saluatur, quod sit verè potens generare præ Filio, quin sit Filio potentior, & perfectior.

4. Si proptèr hoc eligas aliam interrogationis partem, quod sit Pater fecundior Filio. Contra: per te, quod Pater sit fecundior, & actualior Filio, non facit, quod sit Filio perfectior; alioquin essent inæquales contra fidem: ergo quod Pater sit potentior Filio, non facit, quod sit Filio perfectior: Probatur primo consequentia: quia perfectio potentiæ regulatur ex suo actu: ergo si positio actus adæquati, nempè, fecunditas actualis in Patre præ Filio, nõ facit, quod Pater sit perfectior Filio, nec hoc facit positio veræ, & expeditæ potentiæ in Patre præ Filio. Secundo: quia si Pater est perfectior Filio, quia potest dare esse Filio, perfectior erit, quia actualitèr dat esse Filio: *illud enim beatiùs est dare, quam accipere*, potius intelligi debet de actuali exercitio, quã de potentia dandi; atqui iuxta hunc authorem Pater non est perfectior Filio, quia dat esse Filio: ergo quod Pater sit potentior Filio, non facit, quod sit Filio perfectior.

5. *Prob. 2.* Probatur secundo positiuè contra rationem Aureoli: ideò maior fecunditas in Patre præ Filio est maior perfectionis argumentum, quia non nascitur ex defectu naturæ fecundæ, cum eadem sit in Patre, & Filio, sed ex defectu prioritatis personalis, ac proindè non est Pater simplicitèr fecundior Filio, sed tantum secundum quid; atqui non defectu potentiæ, & virtutis, sed defectu proprietatis Paternæ Filius non dicitur potens generare, vti dicitur Pater; ergo licet Pater dicatur potens generare præ Filio, non erit simplicitèr perfectior, & potentior Filio, sed secundũ quid tantum. Vel si permittis, quod Pater dicatur simplicitèr fecundior, quin sit simplicitèr perfectior, permitte, quod dicatur simplicitèr potentior, quin sit simplicitèr perfectior.

6. *Dices.* Sed dices: si Pater præ Filio posset producere ad extra, esset necdum simplicitèr potentior, sed & simplicitèr perfectior: ergo similitèr: si posset præ Filio producere ad intra. Probatur consequentia: quia implicat, vt ex

maiori potentia arguatur maior perfectio in principio reſpectu termini finiti, & non arguatur reſpectu termini infinitiſatqui poſſe producere ad extra reſpicit terminũ finitum,& poſſe producere ad intra reſpicit terminum infinitum:ergo ſi Pater præ Filio poſſet producere ad extra, eſſet necdum ſimplicitèr potentior,ſed & ſimplicitèr perfectior, ſimilitèr, ſi poſſet præ Filio producere ad intra. Reſpondeo primo retorquendo argumentũ: ſi Pater præ Filio actu eſſet fecundior ad extra, & actu crearet,non creante Filio,eſſet necdum ſimplicitèr fecundior, ſed ſimplicitèr perfectior : ergo & ſimilitèr: ſi actu Pater eſt fecundior ad intra,& generat actu,non generante Filio. Probatur conſequentia: quia implicat,vt ex maiori fecunditate arguatur maior perfectio in principio reſpectu termini finiti, & non arguatur reſpectu termini infiniti: ergo ab omni Catholico, & Theologo eſt aſſignanda diſparitas.

7. *Reſpõd.*2 Reſpondeo ſecundo: quod diſparitas eſt: quia cum reſpectu operationis ad extra nulla detur inter perſonas oppoſitio, quia operari ad extra conuenit omnibus ratione naturæ Diuinæ (in qua non opponuntur, quin potius conueniunt) vt docet Scotus *in* 1. *diſt.*4.*q.*1.& 2; ideò,ſi ſemel vna perſona præ alia, vel poſſet producere, vel produceret ad extra,hoc non naſceretur ex defectu proprietatis relatiuæ,ſed ex defectu virtutis operatiuæ,quæ ratione ſui in ordine ad extra expeditiſsima eſt, præſcindendo à relationibus ex Scoto *in* 1. *diſt.* 1. *q.* 2. Cœterum cum potentia ad intra tantum ſit expedita ratione proprietatis relatiuæ, & ratione huius Pater præ Filio generet, ideòque Filius, nec generet, nec poſsit generare, naſcitur ex defectu proprietatis relatiuæ, quæ non eſt perfectio,& conſequentèr naſcitur non ex defectu perfectionis; ac proindè non eſt perfectior, nec potentior ſimpliciter Filio, etsi præ Filio poſsit, & operetur ad intra Pater.

8. *Reſp.* 3. Reſpondeo tertio:quod diſparitas eſt: quod potentia ad extra,tam entitatiuè,quam denominatiuè, eſt eſſentialis; potentia verò ad intra, ſaltim denominatiuè, eſt notionalis; qua propter,ſi Filius non poſſet creare,careret aliquo prædicato eſſentiali, & conſequentèr foret minor Patre, cum illa inæqualitas non poſsit in Filio cõpenſari;at defectus Paternitatis in Filio compenſatur Filiatione,& carentia denominationis potentis generare compenſatur denominatione potentis generari, ſi carentia generationis, vt *quo* compenſatur denominatione termini geniti, vt *quod*.

9. *Inſtabis.* Inſtabis : ſi Filius à potentia generatiua entitatiuè ſumpta non denominaretur potens generare, per indè eſt, ac ſi in ipſo non daretur. Primo: quia potentia non alitèr perficit,quam denominando.Secundo: quia etsi omnipotentia,immò,& ipſa potentia generatiua,vniatur humanitati Chriſti Domini,ex eo tamen,quod humanitas ab eis,nec omnipotens,nec potens generare denominetur, per indè ſe habent in ordine ad perficiendum ſub ratione potentiæ humanitatem,ac ſi in ipſo non eſſent : ergo ſi Filius à potentia generatiua non denominetur potens generare, per indè erit, ac ſi in ipſo non detur.

10. *Reſpondetur.* Reſpondeo negando antecedens: cuius primam probationẽ diſtinguo: potentia non alitèr perficit,quam denominando actiuè,vel paſsiuè potens concedo;præciſsè actiuè potens nego; cum autem à potentia generatiua Filius denominetur paſsiuè potens generari,vti Pater potens generare, non minus ratione potentiæ ab illa perficitur Filius, quam Pater. Ex quo oritur diſparitas ad ſecundam probationem;nam humanitas, nec actiuè, nec paſsiuè denominatur ab omnipotentia, & potentia generatiua ſibi ſimul cum Deitate vnitis,ideò ab illis in ratione potentiæ nullatenùs perficitur; cœterum Filius ſaltim paſsiuè denominatur potens generari à potentia

ge-

generatiua; ideò ab hac perficitur; & non est in ipso, sicuti in humanitate, per indè ac si non esset.

11. *Prob. 3.* Probatur tertio à priori: ab actu ad potentiam semper tenet consequentia; sed Pater verè actu generat Filiũ: ergo verè habet potentiam generatiuam Filij. *Si dicas.* Si dicas: valere potentia logica, non physica. *Contra.* Contra: aliquando verè tenet de physica, vt patet in mille exemplis; currit: ergo potest currere; quare ergo hic non tenet? Si recurras ad inconueniens, quod Pater esset perfectior, & potentior Filio, præter quam, quod iam est præclusũ; adhuc non vitatur: nam saltim logicè erit potentior Pater. Si recurras: quod generatio non producitur physicè, vt diximus *n.* 2. Contra: quia potentia, & actio solum regulantur pœnès terminum productum; atqui Filius verè physicè est productus: ergo datur vera physica potentia productiua Illius.

12. *Instauro probationem.* Ex quo sic instauro argumentũ, impugnando solutionem datam: implicat, terminum verè physicè productũ contineri in merè potentia logica; sed Filius est terminus verè physicè productus à Patre: ergo non continetur in merè potentia logica: ergo in verè physica Patris. Probatur maior: si enim non implicaret, terminum verè physicè productum contineri in merè potentia logica, possibile esset, idem à se ipso producere, nam in quolibet est potentia logica ad suum existere, quatenus valet, *existit: ergo potest existere*, & consequenter non cum minori proprietate daretur potentia in Deo ad generandũ Deum essentialiter sumptum, quam in Patre ad generandum Filium, quo quid absurdius contra fidem, immò, & contra physicam.

13. *Prob. denique.* Probatur denique: Pater secundum fidem verè physicè producit Filium: ergo verè physicè præcontinet Filium; nam quo pacto potest verè physicè producere, quod verè physicè nõ præcontinet; nemo enim dat, quod non habet. Pergo: Pater verè physicè præcontinet Filium verè physicè productũ: ergo Pater verè physicè habet virtutem præcontentiuam, ratione cuius verè physicè producit Filium; atqui principium *quo* verè physicum nihil aliud est, quam virtus præcontentiua, ratione cuius verè physicè producitur terminus: ergo datur verè principium *quo* productivũ processionis passiuæ.

14. *Objicies.* Objicies D. August. *lib. 3. contra maximinum. cap. 12*, qui Hæretico argumento, quod si Pater potuit generare Filium creatorem, iam esset potentior Filio, & hic non esset creator, sed creatura. Respondet: absit, vt ideò potentior sit Pater Filio, sicut putas, quia creatorem genuit Pater, Filius autem non genuit creatorem; nec enim non potuit; sed non oportuit: ergo est contra nos. *Respondeo.* Respondeo: quod ly, *nec enim non potuit, sed non oportuit*, idem est: ac si dixisset: verè Filius habet ipsam potentiam generatiuam. sed non eodẽ modo, quo oportuit, vt produceret, idest, non Paternitate, & prioritate originis, quomodo oportet esse, vt producat; habet enim eo modo, quo oportet esse, vt producatur, quod pro nobis est potiùs, quam contra nos.

15. *Apperitur difficultas.* Hac igitur veritate statuta, hostiũ habet appertum disputatio præsens, scilicèt, in quo Diuinarum processionum principia consistant? Cum enim in Patre producente Filiũ, & in vtroque Spiritum Sanctum producente, inueniantur relationes, & perfectiones absolutæ, & inter istas natura, quæ est radix aliarũ, potentiæ, & illarũ actus, meritò quæritur: in qua ex his principium *quo* processionum consistat? Et hoc solum inuestigari valet inter admittentes aliquam distinctionẽ essentiæ ab attributis, & relationibus; nam si omnia sint vnica entitas formaliter, & virtualiter indiuisibilis, frustranea esset inquisitio. Vndè non placet, quod ait Ill. God. in initio disputationis, scilicèt, hoc quæri *siuè distinguantur virtualiter, siuè non*; supponi enim debet aliqua distinctio, vel formalis, vel virtualis.

16. Aduertendum tamen est; quod licet

ti-

Nota pro intelligẽtia diſputationis.

titulo diſputationis directè ſatisfaciat dicendo: quod principia *quo* Diuinarum proceſsionum conſiſtant in abſoluto, vel reſpectiuo, vel in vtroque ſimul, vtroque in recto, vel vno in recto, & alio in obliquo, vel de connotato; ſub prædicto titulo triplicem difficultatem exagitat Ill. God. Prima eſt: qualia ſint principia *quo* Diuinarum proceſsionum; quæ ſub alijs terminis ſolet à Theologis proponi, ſcilicèt: *cuius ſint actus Diuinæ proceſsiones?* Secunda eſt, quæ directè reſpondet titulo diſputationis. Et tertia deniquè: quodnam ſit abſolutum, vel reſpectivum, quod ſit tale principium? Primã tangit *à §. 1. vſque ad* 5. Secundam §. 5. *&* 6. Tertiam deniquè *à §. 7. vſque in finem*. Hoc itaquè aduertimus, quia à claritate deficere nolumus, & intentũ inceptum adimplere deſideramus. Hoc enim animaduerſo, triplicem ſupra poſitam difficultatem per ſequentia reſoluemus.

§. II.

Prima difficultas reſoluitur, & reijcitur ſententia Ill. Godoy.

17. *Proponitur 1. difficultas.*

PRima difficultas, quam diſputat Ill. Godoy *in præſenti*, eſt: qualia ſint principia *quo* Diuinarum proceſsionum? Seu cuius ſint actus Diuinæ proceſsiones? Inqua §. 1. reijcit ſententiã Durandi, qui *in* 1. *diſt.* 6. *q.* 2. *n.* 10: affirmat: quod excluſis à Deo per intellectum intellectu, & voluntate, adhuc eſſet generatio Filij, & ſpiratio Spiritus Sancti, vndè tenet: intellectũ, & voluntatem nullatenùs ingredi in conſtitutionem principij proceſsionũ Diuinarum; ſed principium proximũ illarum eſſe naturam Diuinam, vt aliqui mentem Durandi intellexerunt, vel eſſe (vt refert Ill. God. *n.* 1.) relationem ſpiratoris reſpectu proceſsionis tertiæ perſonæ, & relationem Patris reſpectu generationis Verbi, natura Diuina ad vtranque ſe habente, vt principio radicali, & remoto.

Sententia Durandi.

18. Hanc igitur Durandi ſententiam meritò reijcit Ill. God, vt potè communi placito Theologorum aduerſã, cuius ratio (alijs omniſsis) eſt, quam tradit Scotus *quodlib.* 2. *n.* 15, quæ ad hanc formam redducitur: ſi proceſsiones Diuinæ non eſſent actus Diuini intellectus, Diuinæque voluntatis, perſona primo producta non magis eſſet Verbum ex ſua reali productione, quã perſona ſecundo producta; neque hæc eſſet magis amor productus, quam illa; ſed hoc eſt falſum: ergo falſum eſt, quod proceſsiones Diuinæ non ſint actus Diuini intellectus, Diuinæque voluntatis: ergo intellectus, & voluntas Diuina ingrediuntur formalẽ conſtitutionem principij *quo* Diuinarum proceſsionum. Probatur ſequela: nihil dicitur Verbum ex vi productionis, niſi producatur per intellectum, nec ex vi productionis aliquid dicitur donum, niſi per voluntatem liberalitèr producatur: ergo ſi proceſsiones Diuinæ non eſſent actus Diuini intellectus, Diuinæque voluntatis, perſona primo producta non magis eſſet Verbum ex ſua reali productione, quam perſona ſecundo producta. Quæ verò ad hoc reſpondet Durandus, & illius fundamenta, impugnata, & ſoluta vide in Ill. God. §. 1. & 2; quia nobis ſolum incumbit ſententiam Ill. Godoy nobis aduerſam reijcere.

Reijcitur ſententia Durandi.

19. *Sententia Ill. Godoy refertur.*

Ill, God. §. 3. tenet: non ſolum intellectum, & voluntatem, pro vt important actum primum intelligendi, ingredi conſtitutionem principij *quo* Diuinarum proceſsionum, verum etiã vt dicunt actum ſecundum; vndè affirmat: non ſolum intellectum, & voluntatem eſſe principia *quo* Diuinarũ proceſsionum, verum etiam intellectionem, & volitionem eſſe talia principia. Pro cuius declaratione aſſerit *n.* 16. intellectionem, ſeu actum intelligendi ad Verbi productionẽ concurrere, vt actionem, qua Verbum producitur, & vt principium non actionis, ſed Verbi, & idem de volitione reſpectu ſpirationis actiuæ tenet.

20. Hæc tamen Ill. God. ſententia omnibus Theologis intra Scholam Sco-

ticam

Hæc sententt. quatuor partes habet

ticam displicet. Et quia quatuor partes habet assertum Ill. God, quas suo ordine probat, ordine ab ipso seruato, quæ falsa sunt reijciemus. Prima itaquè pars, scilicèt, actum intelligendi ad Verbi productionē cōcurrere, reijcitur primo: Verbū ex August. 15. *de Trinit.* gignitur à memoria Patris; sed iuxta eundē August. *lib. cit. cap.* 7. memoria ab intelligentia distinguitur: ergo Verbum Diuinum nō ab intellectu, vt intelligente actualitèr, qua ratione intelligentia est, sed ab illo, prout in actu primo, qua ratione obtinet rationē memoriæ, procedit. Maior autem probatur ex August. *lib.* 5. *de Trinit. cap.* 10. vbi ait: *In hoc speculo, & in hoc enigmate, scilicèt, in Verbo creato, videri aliquam Verbi illius similitudinē, de quo dictum est, in principio erat Verbum*: ergo Verbum non ex intelligentia Patris, sed ex illius memoria, idèst, intellectu per modum actus primi procedit.

Reijcitur prima pars 1.

21. *Confirm.*

Confirmatur ex eodem August. in eodem *lib. cap.* 14. illis verbis: *Verbum nostrum illud, quod non habet sonū, indè vt cumque simile est in hoc enigmate illi Verbo Dei, quod etiam Deus est; nā & hoc de nostra scientia nascitur, quē admodū, & illud de scientia Patris natum est*; at verbum nostrum mentale non nascitur ex scientia actuali, sed ex habituali per modū actus primi: ergo nec Diuinū Verbū ex actuali scientia Patris nascitur, sed ex habituali per modum actus primi.

22. *Respōdet Ill. God.*

Respondet Ill. God. *n.* 26, negando maiorē cum probatione; quia August. loco *cit.* non asserit, Verbū procedere ex Patris memoria. Nec refert assimilare Verbū Diuinū verbo nostro creato quoad hoc; non enim voluit omnimodā similitudinē, sed aliquā tantum, vt expræssè constat ex verbis illius; ex eo autem, quod inter vtrunque sit aliqua similitudo, non sequitur, quod si verbū nostrū procedit ab intellectu prout in actu primo, etiam Verbū Diuinū ab intellectu Patris prout in actu primo procedere debeat; siltat namquè aliqua ſi militudo per hoc, quod vtrūque ab intellectu, vt fœcundo procedat, etsi eū discrimine assignato. Quod si aliquando D. August. asseruit, procedere ex memoria Patris, interprætandus est ex memoria, prout in actu secundo, hoc est, ex memoria actuali, non hābituali, ne in illius doctrina contradictionem admittamus. Et ex his ad confirmationem constat solutio.

Ad confirm.

23. *Contra 1.*

Contra primo: August. asserit: Verbum procedere ex memoria Patris, non prout in actu primo, seu habituali; ergo ruunt solutio, & explicatio Ill. God. Probatur antecedens: August. 9. *de Trinit.* ait: ab vtroque notitia paritur, à cognoscente, & à cognito; ergo August. asserit: Verbum procedere ex memoria Patris, non prout in actu secundo, sed prout in actu primo, seu habituali. Probatur consequentia: si August. assereret, Verbum procedere ex memoria Patris, prout in actu secundo, & non prout in actu primo, seu habituali, debebat dicere Aug. quod notitia paritur à cognoscente, & cognitione, & cognito; sed hoc non dicit, quin potius asserit, quod paritur à cognoscente, & cognito duntaxat: ergo asserit Augustinus: Verbum procedere ex memoria Patris, non prout in actu secundo, sed prout in actu primo, seu habituali. Minor, & consequentia tenent. Maior autem est notoria: nam idem est dicere: Verbum procedit ex memoria Patris, prout in actu secundo, ac dicere: notitia paritur à cognoscente, cognitione, & cognito; sicut idem est dicere: Verbum procedit ex memoria Patris, prout in actu primo, seu habituali, ac dicere: notitia paritur à cognoscente, & cognito duntaxat: ergo si Augustinus assereret, Verbum procedere ex memoria Patris, prout in actu secundo, & non prout in actu primo, seu habituali, debebat dicere Augustinus, quod notitia paritur à cognoscente, cognitione, & cognito.

Contra secundo: nam D. August. *in*

confirmatione relatus hæc habet: *hoc* (id est, Verbum nostrum) *de nostra scientia nascitur, quemadmodũ, & illud* (scilicet, Verbum Dei) *de scientia Patris natum est*: ergo comparat, & parificat natiuitatẽ nostri Verbi ad natiuitatẽ Verbi Dei: ergo vel vtrunque nascitur ex scientia actuali, vel neutrum, quorũ vtrumque est falsum apud Ill. God, vt ex illius claret solutione. Probatur hæc consequentia: si vtrumque Verbum non nasceretur ex eadẽ scientia actuali, vel habituali, non esset cõparatio, & parificatio natiuitatis nostri Verbi ad natiuitatẽ Verbi Dei; sed August. comparat, & parificat natiuitatẽ nostri Verbi ad natiuitatẽ Verbi Dei: ergo vel vtrumque nascitur ex scientia actuali, vel neutrum. Et certè hoc videtur conformiùs Verbis D. Augustini relatis; oppositum verò omninò voluntarium videtur.

24. *Contra 2.*

Reijcitur 2. prima pars: nihil superfluũ, vel non necessariũ potest ad productionẽ entis necessarij concurrere; at concursus intellectionis actualis ad Verbi Diuini productionẽ necessarius non est, sed superfluus: ergo constituendus non est respectu Verbi Diuini, quod est ens necessariũ. Minor, in qua est difficultas, probatur: intellectus creatus per modũ actus primi est sufficiens, & fœcundus ad Verbi creati productionẽ; at intellectus Diuinus fœcundior est intellectu creato: ergo vt in actu primo erit ad Verbi productionẽ sufficiens; & consequentèr concursus actualis intellectionis superfluus erit, & non necessarius.

25. *Reijcitur 2. 1. pars.*

Respondet Ill. God. *n.* 27. negando minorẽ, ad cuius probationẽ negat cõsequentiam, imò, quia intellectus Diuinus fœcundior est intellectu creato, fit, vt non ex necessitate, vt per illud intelligat, sed ex sola fœcunditate Verbũ producat, ac proindè, quod priùs intelligat, quã producat Verbũ: eo autẽ ipso, quod intellectio Verbi productionẽ præcedat: fit, quod possit, & debeat pro principio Verbi constitui, intellectus autẽ creatus, quia infœcundior est, non ex fœcunditate, sed ex necessitate Verbũ producit, vt per illud, aut in illo percipiat Verbum, ex quo nascitur, vt intellectio non sit Verbi creati effectivum principium.

26. *Respõdet Ill. God.*

Contra 1: vel intellectus Diuinus per modũ actus primi est saltim æquè fœcundus ad Verbi Diuini productionẽ, ac intellectus creatus fœcundus est ad Verbi creati productionẽ; vel non est æquè fœcundus? Atqui fecundũ est falsũ; alioquim intellectus Diuinus per modũ actus primi esset in ratione fœcunditatis non æquè perfectus, ac intellectus creatus, quod videtur absurdũ. Primũ est verũ. Infero nunc: ergo intellectus Diuinus per modum actus primi sufficiens est ad Verbi Diuini productionẽ, & consequentèr cõcursus intellectionis actualis erit superfluus. Probatur hæc consequentia: per te intellectus Diuinus per modum actus primi est saltim æquè fœcũdus ad Verbi Diuini productionẽ, ac intellectus creatus fœcundus est ad Verbi creati productionẽ; atqui per te intellectus creatus per modũ actus primi est sufficiens ad Verbi creati productionẽ: ergo &c. Præmissæ sunt ab Ill. God. concessæ. Consequentia legitima apparet, & amplius clarebit replica sequenti.

27. *Contra 1.*

Contra 2: intellectus creatus per modũ actus primi est iuxta Ill. God. sufficiens ad Verbi creati productionẽ; intellectus verò Diuinus per modũ actus primi non est sufficiens ad Verbi Diuini productionẽ: ergo intellectus Diuinus per modũ actus primi non est æquè perfectus in ratione fœcunditatis, ac intellectus creatus, quod est absurdũ. Probatur consequẽtia: id, quod vltra perfectionẽ actus primi indiget alio ad produeendũ, non est æquè perfectũ in ratione fœcũditatis, ac id, quod vltra perfectionẽ actus primi nõ indiget alio ad producendũ; sed intellectus Diuinus vltra perfectionẽ actus primi indiget alio ad producendum; non verò intellectus creatus, vt ex antecedenti constat: ergo intellectus Diuinus per modum actus primi non est æquè

28. *Contra 2.*

per-

perfectus in ratione fæcūditatis, ac intellectus creatus. Minor, & consequentia tenent. Maior apparet ex terminis.

29. *Contra 3.* Contra 3: ex eo, quod intellectio præcedat Verbi productionē, non sequitur, quod intellectio debeat constitui pro principio Verbi: ergo ruit solutio Ill. God. Probatur antecedēs primo: ex eo, quod intellectio præcedat Verbi productionē, non tollit, quod intellectus Diuinus sit sufficiens principium productionis Verbi: ergo ex eo, quod intellectio præcedat Verbi productionē, non sequitur, quod intellectio debeat cōstitui pro principio Verbi. Probatur antecedens: ex eo, quod intellectio præcedat Verbi productionē, nō tollit, quod intellectus Diuinus per modum actus primi sit infinitè fæcundas ad Verbi productionē; atqui posita infinita fæcunditate, ponitur principiū sufficiens ad Verbi productionē: ergo ex eo, quod intellectio præcedat Verbi productionē, non tollit, quod intellectus Diuinus sit sufficiens principiū productionis Verbi. Probatur secundo supra dictum antecedens: ex eo, quod intellectus, & intellectio præcedant productionē Spiritus Sancti, non sequitur, quod possint, & debeant pro principio Spiritus Sancti cōstitui: ergo ex eo, quod intellectio præcedat Verbi productionē, non sequitur, quod intellectio debeat constitui pro principio Verbi. Vndè aliud est, quod intellectio Verbi productionem præcedat, & aliud, quod vi huius præcedentiæ debeat pro principio Verbi constitui; si enim hoc esset verū, intellectus, & intellectio debebant pro principio Spiritus Sancti constitui, quia illius productionem præcedunt, quod falsum omninò est.

30. *Respōdet Ill. God. ad replicas.* Iam video Ill. God. posse respōdere ad has replicas, quod respondet *n.* 33. ad aliā, quā in se fecit infra *n.* 32. nēpè, intellectū Diuinū per modū actus primi esse infinitè fæcundū in peculiari, & veluti specifica linea intellectus; nō verò in tota linea intellectualitatis actiuæ; & hoc erat necessariū, vt intellectus Diuinus per modū actus primi esset sufficiens principiū productionis Verbi, & reddendo rationem, ait; quia cum Verbum sit summa actualitas in linea actualitatis passiuæ petit pro principio *quo* sui summam actualitatē totius lineæ intellectualitatis actiuæ. Hac igitur doctrina distinguere valet supra positas replicas.

31. *Solutio Ill. God. falsum supponit.* Hæc tamen responsio falsū supponit; supponit nāquè, quod linea intellectualitatis actualis sit actiua, quod est falsū; quia intellectio, quæ est de linea intellectualitatis actualis, non est actiua, & ratio est: quia intellectio est operatio perfecta, de cuius ratione est, esse finē, & non esse gratia aliorū finiū. Vltra quod insurgo primo contra solutionē Ill. God: quod Verbū sit summa actualitas in tota linea intellectualitatis passiuæ non petit ob hoc pro principio *quo* sui summā actualitatē totius lineæ intellectualitatis actualis: ergo sufficiet pro principio *quo* sui summa actualitas totius lineæ intellectualitatis per modū actus primi. Atqui hanc habet intellectus Diuinus per modum actus primi, vt fatetur, & fateri debet Ill. God: ergo intellectus Diuinus per modū actus primi est sufficiens principium *quo* Verbi: ergo sufficit fæcunditas intellectus in linea specifica intellectus: ergo ruit solutio Ill. Godoy.

32. *Prob. antecedēs 1* Consequentiæ cum sumpta tenent. Antecedens autem probatur primo: quod intellectio Diuina sit summa actualitas in totā linea intellectualitatis quasi passiuè non petit ob hoc pro principio *quo* egressiuo sui sūmam actualitatem totius lineæ intellectualitatis actualis; alioquin egrederetur ab alia intellectione, quod est omninò falsum; ergo paritèr: quod Verbum sit summa actualitas in tota linea intellectualitatis passiuæ non petit ob hoc pro principio *quo* sui sūmam actualitatem totius lineæ intellectualitatis actualis. Probatur secundo dictum antecedens: quod Verbum creatum sit vltima actualitas in linea intellectualitatis passiuæ *Secundo.*

non petit ob hoc pro principio ſui vltimam actualitatẽ totius lineæ intellectualitatis actualis; alioquin, *vt dicebamus*, Verbum creatũ produceretur ab alio Verbo, quod nemo dixit: ergo quod Verbum ſit ſumma actualitas in tota linea intellectualitatis paſsiuæ non petit ob hoc pro principio *quo* ſui ſummam actualitatẽ totius lineæ intellectualitatis actualis.

33. *Replicat Ill. God.* Nec valet, quod ait Ill. God. *n* 33, ſcilicet, in Verbo creato hoc ita contingere; quia cum producatur ex neceſsitate, vt in illo, aut per illud obiectum intelligatur, non poteſt ab intellectione precedere, Verbum autẽ increatum ex hac neceſsitate non producitur, & idcirco cum intellectionẽ ſupponat, illam pro principio deſiderat. Non, inquam, valet, quia hæc reſponſio impugnata manet *n.* 27. *& ſeq.* Vltra quod non valet: quia paritas poſita eſt cum eadẽ cauſali, qua ponitur ab Ill. God, & ipſa attenta omninò paritas currit de Verbo ad Verbũ. Deniquè: nam licet diſparitas ab Ill. God. aſsignata inter Verbum creatũ, & increatum teneret; applicari tamen nequit paritati de intellectione Diuina, ſicuti, nec paritati ſequenti, qua.

Contra.

34. *Prob. 3. dictũ anteced.* Probatur 3. ſuprapoſitum antecedens: ex eo, quod aliquis actus ſit vltimus in linea actualitatis paſsiuæ, nõ ob hoc petit pro principio *quo* ſui vltimã actualitatẽ totius lineæ actualis; alioquin, vt ſuperiùs arguebã, ille vltimus actus produceretur ab alio vltimo actu, & ſic eſſet, & non eſſet vltimus, quod eſt contradictio: ergo ex eo, quod intellectio præcedat Verbi productionem, non ſequitur, quod intellectio debeat conſtitui pro principio Verbi.

35. *Contra 2.* Inſurgo 2. contra ſolutionẽ Ill. Godoy poſitã *n.* 30: quia Verbũ eſt ſumma actualitas in tota linea intellectualitatis paſsiuæ petit pro principio *quo* ſui ſummã actualitatẽ totius lineæ intellectualitatis actiuæ; atqui ſumma actualitas totius lineæ intellectualitatis actiuæ ſaluatur in ſummo intellectu actiuo: ergo ſummus intellectus actiuus ſufficit pro principio *quo* Verbi: ergo ruit ſolutio Ill. God. Minor probata manet triplici paritate poſita *n.* 32, *&* 34, & vltra probatur: actualitas lineæ intellectualitatis actiuæ ſaluatur in actu actiuo: ergo ſũma actualitas totius lineæ intellectualitatis actiuæ ſaluatur in ſummo intellectu actiuo. Antecedens conſtat; alioquin nec ab intellectu Diuino egrederetur Diuina intellectio, nec creata intellectio ab intellectu creato produceretur, quod vtrũque eſt falſũ apud Ill. God. Conſequentia paritate certa videtur.

Et ſi rationẽ huius quæras, illã cum omnibus Philoſophis, & Theologis propono: actualitas nãquè in quacũque linea paſsiua habita in genere efficienti non petit pro principio *quo* ſui tantã actualitatẽ actiuã, nec talẽ, qualẽ habet actualitas paſsiua. Primo: quia alioquin nulla eſſet differentia inter effectiuè producere, & formaliter cauſare. Secundo: quia alioquin nulla potentia poſſet efficere actum, cuius ratio videtur evidens: nam nulla potentia eſt in linea actualitatis actus. Cum ergo Verbũ Diuinũ ſit actualitas paſsiua in genere efficienti producta, non petit pro principio *quo* ſui actualitatẽ in linea Verbi, cõſequenterque ſaluatur in actualitate lineæ intellectus, aliaque actualitas pro principio ſuperfluit, vt ſatis conſtat ex dictis.

36. *Reijcitur 3. 1. pars* Reijcitur 3. ſummendo argumentũ contra ſecundã, & principalẽ rationẽ Ill. God: ſi per impoſsibile Pater non intelligeret, adhuc diceret, & produceret Verbũ: ergo intellectio non concurrit ad Verbi productionẽ. Probatur antecedens: ſi per impoſsibile Pater non intelligeret, Verbũ eſſet Verbũ: ergo ſi per impoſsibile Pater non intelligeret, adhuc diceret, & produceret Verbũ. Cõſequentia eſt legitima. antecedẽs verò probatur: Verbũ namquè ideò eſt Verbũ, quia eſt expræſsivũ eius, quod latet in mente; ſed in dicta hypoteſi Verbũ eſſet expræſsivũ eius, quod latet in mẽte: ergo ſi per impoſsi-

bile

le Pater non intelligeret, Verbum esset Verbum. Probatur minor: id, quod latet in mente Patris ipsam fœcundans, est essentia Divina; sed in hypotesi dicta Verbum exprimeret essentiam Divinam, quia eam haberet per intellectum à Patre communicatam: ergo in dicta hypotesi Verbum esset expressivum eius, quod latet in mente,

37. *Reijcitur 4.1 pars.*

Reijcitur quarto sumendo argumetum contra tertiam rationem Ill. God: ex eo, quod intellectio non concurrat ad Verbi productionem, non sequitur dictionem non esse actum intellectus Diuini; sed ex hoc inconuenienti probat Ill. God. intellectionem concurrere ad Verbi productionẽ; ergo non ob hoc debet concurrere. Minor, & consequentia tenent. Maior autem probata fusè manet. *disput. antecedenti*, & amplius constabit §. *sequenti*, dum tertium Ill. God. argumentum soluamus.

38. *Reijcitur 5.1. pars*

Reijcitur quinto supra posita sentẽtia Ill. Godoy sumendo argumentum contra quartam illius rationem: intellectus in Deo cõstituendus est perfectissimo modo possibili; sed si intellectus Divinus constituatur cum fœcunditate sufficienti ad notitiam ingenitã, quæ est intellectio essentialis, & ad notitiam genitam, quæ est Verbũ, perfectiori modo constituitur, quam cõstituto cum fecunditate sufficienti ad notitiã ingenitã, & insufficiẽti ad notitiam genitam, & aliàs est possibile: ergo intellectus in Deo constituẽdus est cũ vtraquè fœcunditate sufficienti: ergo superfluit intellectio pro principio *quo* productionis Verbi: ergo ad productionem Verbi non concurrit intellectio: ergo processio Verbi nõ est actus intellectionis Diuinæ. Maior omnibus Theologis est manifesta. Minor pro prima parte certa videtur; nam intellectus eo est perfectior, quo fœcundior; intellectus autem cum vtraque fœcunditate sufficienti fecundior est, quã sine illa. Pro secunda parte constat ex eo, quod in hoc nulla apparet repugnantia, quin potius sit summa perfectio intellectus Diuini. Consequentiæ legitimè sunt illatæ. Quod verò ad hanc rationem possit respondere Ill. Godoy impugnabimus §. *sequenti*, dum quarto illius argumento respondeamus.

39. *2. pars sentent. Ill. God. reiecta manet.*

Secunda pars eiusdẽ asserti Ill. Godoy, qua dicit: actum intelligendi esse ipsissimã Verbi productionem, reiecta manet *disp. antec. prima, & secunda conclusione*. Quod autem non habeat rationem principij respectu Verbi producti; quod est tertia pars eiusdem asserti, scilicèt, quod intellectio habeat rationẽ principij respectu Verbi producti, satis ex dictis reiecta manet. Quod deniquè intellectio non sit principium *quo* processionis actiuæ, quod est quarta pars eiusdẽ esserti, vt certũ à nobis tenetur, non ob rationes adductas ab Ill. God. pro hac parte *n.* 24. sed ob rationem Scoti *in Report. in* 1. *dist.* 28. *quæst.* 2.

Reiecta manet 3. pars.

4. pars certa est.

40. *Prob. ratione Scoti.*

Probatur itaquè: vbi non datur principium *quod* productivum, nec datur principium *quo*, quod sit ratio producendi; sed generationis actiuæ non datur principium *quod* productivum: ergo nec principum *quo*. Probatur minor: nec ipse Deus, nec Pater est principium *quod* productivum generationis actiuæ: ergo nullum datur principum *quo* productivum respectu illius. Probatur antecedens: principium *quod* productivum distinguitur realitèr à producto; sed nec ipse Deus, nec Pater distinguitur realitèr à generatione actiua, cum hæc sit proprietas naturæ, & constitutivum Patris, & sic cum vtroque identificata: ergo nec ipse Deus, nec Pater est principiũ *quod* productivũ generationis actiuæ. Ratio autem, ob quã generatio actiua sit constitutiua, & identificata cum Patre, desumitur ex Scoto *quodlib.* 4. *n.* 26. nimirum, quia principium essentialitèr determinatum ad producendum vnum numero terminum identificat secum productionem actiuã (quipè actio distincta solum requiritur,

vt auferat indifferentiã principij; cum namquè actio sit de se vltima determinatio, & actualitas ad agendum; ad quid vltima determinatio, nisi ad tollendam indifferentiã requiri potest?) atqui Pater æternus est essentialitèr necessariò determinatus ad producendum vnum numero Filium, vti, & ipse Filius est determinatus, vt producatur ab vno numero Patre: ergo Pater idẽtificat secum generationem actiuam productiuam Filij; nunquam ergo Pater potest esse eius principium productivum *quod*.

§. III.

Argumenta Ill. Godoy solvuntur.

41. *Arguit 1. Ill. God ex Aug. pro 1. parte suæ opinionis.*

ILl. God. *n.* 16. arguit primo pro prima parte suæ opinionis ex August. *lib. de Trinitate cap.* 7, vbi vt probet, Filium Patri non esse sapientiam, qua intelligit, nec Patrem intelligere sapientia genita, sic arguit: *Si enim solus sibi Filius intelligit, vt intelligentia sit, & sibi, & Patri, & Spiritui Sancto, ad illam redditur absurditatem, vt Pater non sit sapiens de se ipso, sed de Filio, nec sapientia sapientiam genuerit, sed ea sapientia Pater dicatur sapiens, quam genuit; vbi enim non est intelligentia, nec sapientia esse potest &c.* & paucis interpositis ait: *Est ergo Deus Pater sapiens sapientia ea, qua ipse sua est sapiens, & Filius sapientia Patris de sapientia.* Et Paulo inferiùs ibi: *Filius autem intelligentia Patris de intelligentia genitus, &c.* ergo ex mente Augustini Filius Diuinus ab intellectu Patris procedit, non vt in actu primo, sed vt in actu secundo intelligendi; intelligentia namquè, & sapientia non actum primum intelligendi, sed actum secundũ importat. Respondeo: D. August. loqui de intelligentia, & sapientia in actu primo, & quasi habituali, quæ conuenit intellectui: non verò de actuali, quæ est ipsa intellectio.

Respondetur.

42. Hæc tamen interpretatio (ait Ill. God. *n.* 17.) extorta est, & contra expressam mentem D. Augustini. Quod probat primo: nam sapientia habitualis à memoria est indistincta, vt nos fatemur Scotistæ; at in illo capite Augustinus distinguit memoriam ab intelligentia, & sapientia, vt constat illis verbis: *Nihil mentis meminimus, nisi per memoriam, nec intelligimus, nisi per intelligentiã, nec amamus, nisi per voluntatem; at verò in illa Trinitate, quis audeat dicere, Patrem, nec se ipsũ, nec Filium, nec Spiritum Sanctum intelligere, nisi per Filium? Vel diligere, nisi per Spiritum Sanctum? Per se autem meminisse tantũmodo, vel sui Filij, vel Spiritus Sancti? Eodem modo Filium, nec sui, nec Patris meminisse, nisi per patrem, nec diligere, nisi per Spiritum Sanctum, per se autem non nisi intelligere, & Patrem, & se ipsũ, & Spiritum Sanctum: similiter, & Spiritum Sanctum per Patrem meminisse, & Patris, & Filij, & sui, & per Filium intelligere, & Patrem, & Filium, & se ipsum, per se autem non nisi diligere, & se, & Patrem, & Filium tanquam memoria sit Pater, & Filij, & sui, & Spiritus Sancti; Filius autẽ intelligentia, & sua, & Spiritus Sancti, Spiritus verò Sanctus Charitas, & sua, & Patris, & Filij. Quis hæc in illa Trinitate opinari, vel affirmare præsumat?* Et asserit, Filium esse sapientiam de sapientia, & intelligentiam de intelligentia: ergo ineptè explicatur de intelligentia veluti habituali; aliàs distinctione illa supposita, non de sapientia genitum, sed de memoria Patris debuisset Filium asserere.

Hanc responsionem reiicit 1. Ill. God.

43. Probat secundo (& suo videri euidentèr) *n.* 18: nam Augustinus ex eo, quod Pater non esset sapiens, nisi sapientia genita, infert pro absurdo maximo, sapientiam non genuisse sapientiã, nec Filium esse sapientiam genitã de sapientia Patris; at si hoc intelligatur de sapientia habituali, illud absurdum non sequitur: ergo vel fatendum est: illationem Augustini esse malã, quod est absurdum, vel explicandus, non de habituali, sed de actuali sapientia. Cõsecutio est legitima. Maior expressè

Secundo reiicit Ill. God. responsionem.

con-

contenta in verbis D. Augult. Minorē autem probat: ex eo, quod Filius eſſet ſapientia actualis Patris, qua Pater ſapiens actualitèr eſſet, non colligitur, non eſſe genitum de ſapientia habituali, ſtat enim benè, eſſe Patris actualem ſapientiam, & naſci ex ſapientia Patris habituali; ſicuti in creatis videmus in ſententia Scoti aſſerentis: Verbum creatum eſſe intellectionem formalitèr; & conſequentèr intellectum creatum Verbo eſſe intelligentem actualitèr, cum quo tamen ſtat, quod Verbum ex habituali ſapientia intellectus procedat, vt defacto contingit: ergo ſi verba Auguſtini in inconuenienti illato de ſapientia habituali intelligatur, vt volunt Scotiſtæ, abſurdū ab Auguſtino illatum non ſequitur; ac proindè, vt bona ſit illatio ab ipſo facta, intelligenda ſunt eius verba, non de habituali, ſed de actuali ſapientia.

44. *Reſponde tur 1. ad 1. reiection.*

Reſpondeo primo negando aſſumptum Ill. God, ad cuius primam probationem dico: nihil aliud probare. Primo: quia quando D. Auguſt. diſtinguit memoriam ab intelligentia, & ſapientia, loquitur de intelligentia, & ſapientia in actu ſecundo, de qua nunquam dixit, procedere Filium; & quando aſſerit: Filium eſſe ſapientiam de ſapientia, intelligendus eſt: Filium eſſe intelligentiam de intelligentia.

45. *Ad 2. reſpōd. 1.*

Ad ſecundam probationem, quam evidentem reputat Ill. God, reſpondeo primo negando maiorem, primo: quia in verbis Auguſtini non continetur expreſſè, vt patebit ipſa legenti. Secundo: quia abſurdum, quod infert Auguſt. ex eo, quod Pater intelligeret per Verbum, eſt, Patrem non eſſe ſapientem de ſe, ſed de Filio, vt refert Scotus, & nos infra dicemus *n.* 52, probando, Auguſtinum eſſe pro nobis. Cæterum omniſſa maiori, & ne ita evidēs appareat impugnatio Ill. God.

46. *Reſpōd. 2 ad 2. reiectionē.*

Reſpondeo ſecundo negando minorem, ad cuius probationem diſtinguo antecedens: ex eo, quod Filius eſſet ſapientia actualis Patris, qua Pater ſapiens actualitèr eſſet, non colligitur formali illatione, non eſſe genitum de ſapientia habituali concedo antecedens; non colligitur illatione materiali nego antecedens, qua diſtinctione diſtinguo probationem imbibitam, & conſequens paritatis Verbi creati, cōſequensque ex antecedenti illatum. Itaquè licet verum ſit, quod ſi Pater non eſſet ſapiens, niſi ſapientia genita, non ſequeretur illatione formali, ſapientiam habitualem non genuiſſe ſapientiā, vt probat exemplum de Verbo creato; falſum tamen eſt, quod non ſequatur illatione materiali. Ratio eſt; nam ſi Pater non eſſet ſapiens, niſi ſapientia genita, hæc ſecuntur. Primo: ergo ſapientia non præcedit productionem Verbi. Secundo: ergo Pater eſt beatus per communicationem ad Filium. Tertio: ergo Pater accipit à Filio ſummā perfectionem. Quarto: ergo Pater non eſt ſapiens de ſe. Quinto: ergo Pater producit Verbum ex neceſſitate, vt intelligat. Sexto: in Patre, ſicut in creatis, non eſt priùs intelligere, quam producere. Septimo: ergo in Patre non eſt intellectus infinitè fecundus, ſed finitè. Octauo: ergo in Patre non eſt ſapientia habitualis infinita. Deniquè, & ad rem: ergo ſi Pater non eſſet ſapiens, niſi ſapientia genita, ſequeretur illatione materiali, ſapientiam habitualem non genuiſſe ſapientiam: vera igitur eſt noſtra Auguſtini interpretatio.

Explicatur.

47. *Declaratur 1.*

Declaratur hoc primo: ablata à Patre ſapientia infinita, aufertur ab illo ſapientia habitualis, à qua Verbū procedat; hæc enim debet eſſe infinita; atqui ex ſuppoſitione ab Auguſt. facta, ſcilicèt, ſi Pater non eſſet ſapiens, niſi ſapientia genita, aufertur à Patre ſapientia infinita, vt claret ex *n. antec.* ergo aufertur ab illo ſapientia habitualis, à qua Verbum procedat: ergo ex prædicta ſuppoſitione ſequitur: ſapientiam habitualem non genuiſſe ſapientiam: ergo intelligendo Auguſtinum de ſapientia habituali manet abſurdum ab ipſo illatum.

48. *Declar. 2*

Declaratur ſecundo: ex ſuppoſitio-

ne ab Auguſtino facta, ſcilicèt, ſi Pater non eſſet ſapiens, niſi ſapientia genita, ſequitur, in Patre non eſſe ſapientiam habitualem, vt modo eſt; atqui ablata à Patre ſapientia habituali, vt modo eſt, auſertur ab illo ſapientia habitualis: ergo ex prædicta ſuppoſitione ſequitur, non eſſe in Patre ſapientiam habitualem: ergo etiam ſequitur, ſapientiam habitualem non genuiſſe ſapientiam: ergo intelligendo Auguſtinum de ſapientia habituali manet abſurdum ab ipſo illatum: ergo vera eſt noſtra interpretatio. Maior eſt notoria: nam ſapientia habitualis, quam modò Pater habet, eſt, à qua egreditur Sapientia, per quam Patre eſt Sapiens ſapientia ingenita. Probatur minor: ablata à Patre Sapientia habituali, vt modò eſt, non manet in Patre Sapientia habitualis eiuſdē rationis cum ſapientia habituali, quæ de facto eſt; ſed non manente Sapientia habituali, quæ de facto eſt, auffertur à Patre ſapientia habitualis: ergo &c.

49. *Reſpondetur 2. ad argumẽtum Ill. Godoy.*

Reſpondeo ſecundo ad argumentū Ill. God, Auguſt. potius eſſe pro nobis, quod probo primo ex Verbis ipſius ab Ill. God. adductis *n.* 17. hæc enim ait Auguſtinus: *nihil mentis meminimus, niſi per memoriam; nec intelligimus, niſi per intelligentiam; nec amamus, niſi per voluntatem.* In his itaquè Verbis expreſſè Auguſtinus loquitur de principio cognitionis, & amoris; atqui pro principio cognitionis aſsignat intelligentiam: ergo cum intelligentia in actu ſecundo nequeat eſſe principium noſtræ cognitionis, intelligendus eſt de intelligentia in actu primo, ſeu habitualitèr: ergo ſumit Auguſtinus Sapientiam pro Sapientia in actu primo. Et hoc euidentèr declarant ſubſequentia verba: ſcilicèt, *nec amamus, niſi per voluntatem.*

Auguſt. eſſe pro nobis probatur 1.

Retorq. 1 argum.

Ex quo retorqueo primo argumentum contra Ill. God, ex Auguſt. *nihil intelligimus, niſi per intelligentiam*: ergo ex mente Auguſtini noſtra intelligentia procedit ab intellectu noſtro, non vt in actu primo, ſed vt in actu ſecundo intelligendi; intelligentia namquè non actum primum intelligendi, ſed actum ſecundum importat, vt contra nos obijcit Ill. God, in argumento.

50. *Retorq. 2*

Retorqueo ſecundo: intelligentia habitualis eſt à memoria indiſtincta, vt nos fatemur, & contra nos aſſumit Ill. God. *n.* 17. ſed Auguſt. in illo capite diſtinguit memoriā ab intelligentia, vt conſtat illis verbis: *nihil meminimus, niſi per memoriam; nec intelligimus, niſi per intelligentiam; nec amamus, niſi per voluntatem*, in quibus aſſerit, principium noſtræ cognitionis eſſe intelligentiam: ergo ineptè explicatur de intelligentia veluti habituali; aliàs diſtinctione illa ſupoſita nō per intelligentiam, ſed per memoriā nos intelligere debebat Auguſt. aſſerere. Atqui hoc non concedet Ill. Godoy: ergo adhuc data illa diſtinctione optimè explicatur de intelligentia veluti habituali.

51. *Prob. 2. Auguſt. eſſe pro nobis.*

Probo ſecundo Auguſt. eſſe pro nobis: nam per illa verba: *nihil mentis meminimus, niſi per memoriam, nec intelligimus, niſi per intelligentiam; nec amamus, niſi per voluntatem*, in quibus (ait Ill. God.) Auguſtinum diſtinguere memoriam ab intelligentia, & in quo vim facit ad impugnandam noſtram ſolutionem; per illa itaquè verba Auguſt. non diſtinguit memoriam in actu primo; veluti habitualem, quæ eſt principium *quo* productionis Verbi in Deo, & intellectionis in nobis, ab intelligentia, quin potius intelligentiam accipit pro memoria prædicta: ergo vera eſt noſtra explicatio. Conſequentia eſt legitima. Antecedens conſtat primo ex dictis *num.* 49. Secundo: nam memoria, quam ibi Auguſtinus diſtinguit ab intelligentia, eſt memoria ſumpta pro potentia rememoratiua actuum præteritorum, vt claret ex verbis Auguſtini, expreſſè explicantis triplicem potentiam animæ: ergo per illa verba non diſtinguit Auguſt. ab intelligentia memoriam in actu primo, veluti habitualē,

quæ

quæ est principium *quo* productionis Verbi in Deo, & intellectionis in nobis

Retorq. 1 replicam Ill. God.

Ex hacque explicatione evidentèr ferè retorqueo primo primam replicam Ill. God: Augustin. in Verbis relatis solum distinguit ab intelligentia memoriam, quæ est rememoratiua potentia; sed ex hoc nequit inferri, intelligentiam in actu secundo concurrere ad Verbi productionem; cum ex distinctione potentiarū hoc nequeat inferri: ergo ex prædicta Augustini distinctione malè infert Ill.God. Verbum procedere de intelligentia in actu secūdo.

Secundo.

Retorqueo secūdo: Augustin. in verbis relatis ponit distinctionē inter memoriam nostram, & nostram intelligentiam: ergo si intelligendus est (vt asserit Ill.God.) de intelligentia in actu secundo, nostra intelligentia, seu intellectio procedit ab intelligentia in actu secundo, quod nihil absurdius, & magis contra mentem D. Augustin.

§ 2. Prob. 3. Augustin. esse pro nobis.

Probo tertio Augustin. esse pro nobis: Augustin. ibi expræsit principia, per quæ nostra memoria meminit, intellectus intelligit, & voluntas vult; atqui noster intellectus non intelligit per intelligentiā in actu secundo: ergo per intelligentiam intellexit Augustin. intelligentiam in actu primo: ergo stat Doctor pro nobis.

Prob. 4.

Probo quarto idem assumptum: nam intentum Augustin. *cit.* erat, ostendere, Patrem esse Sapientē de se, non de Filio; sed contra hoc non stat, Augustin. intelligi de intelligentia, & sapientia in actu primo, & veluti habituali, quod est nostra explicatio: ergo explicatio nostra extorta nō est, nec contra mentem Augustini.

Maior patet 1.

Maior patet primo ex verbis Augustin. relatis *n.* 42.

Secund. 2.

Secundo: quia Augustin. *cit.* (vt refert Scotus *in* 1. *dist.* 2. *q.* 7.) expræsè fatetur: Patrem non intelligere se, neque Filium, neque Spiritum Sanctum per Verbum, sed per se ipsum, & subdit pro ratione, quia si hoc contingeret, sequeretur, Patrem non esse sapientem de se, sed de Filio: ergo intentum Augustini erat ostendere, Patrem esse sapientem de se, non de Filio.

§ 3. Respōd. 3 ad argumentum.

Respondeo tertio ad prædictum argumentum Ill.God, ab ipso exemplū sumendo: quod quandocumque Aug. asserit: quod Filius est Sapientia de sapientia Patris, & est intelligentia Patris de intelligentia genitus, interprætandus est de Sapientia, & intelligentia habituali, non actuali, ne in illius doctrina contradictionē admittamus. Ratio est: nam si Ill.God. dicere licet (vt ait in solutione ad authoritatem Augustini pro nobis positam *n.* 22.) quod si aliquando Augustin. asseruit, procedere ex memoria prout in actu secundo, hoc est, ex memoria actuali, non habituali, ne in illius doctrina cōtradictionem admittamus; cur nobis non licebit, Augustinum explicare de sapientia, & intelligentia habituali; cum ad hoc adsit authoritas vrgentior, & efficatiores rationes?

§ 4. Arguit 2. Ill.God pro prima part.

Arguit secundo Ill. God. *n.* 19: sequitur ex hac nostra, & Scoti sententia, quod si per impossibile Pater non intelligeret, adhuc diceret, & produceret Verbum; consequens est falsum: ergo & Scoti Sententia. Probat sequelam: actus respicientes eandē potentiā sine dependentia vnius ab alio, talitèr comparantur ad illam, quod per impossibile vno sublato, alius non auferatur, sic docet Scotus *in* 2. *dist.* 1. *q.* 1. *art.* 3, & per se manifestum videtur; non enim meliùs vnius actus ab alio dependentia mōstratur, quā per hoc, quod illo sublato, iste remanere non potest; at iuxta Scotum dictio Verbi, & intellectio Diuina, talitèr comparantur ad intellectū Patris, quod vnus non est principium, actio, nec ratio alterius: ergo etiam si per impossibile Pater non intelligeret, adhuc diceret, & produceret Verbum. Falsitas autē consequentis probatur: tum ex Aug. *lib.* 5. *de Trinitate cap.* 10. illis verbis: *de his ergo differimus, quæ nota cogitamus, & nota sunt nobis, etiam dum nō cogitantur à nobis, sed certè, si ea dicere velimus, nisi cogita non possumus:* ergo ex mente Augustin. Verbū nostrū

Probat.

vocale sine cogitatione præuia subsistere nequit; ac proindè multo magis impossibile erit, vt Verbum Diuinum producatur à Patre, dato, quod non intelligeret. Tum etiã: nam productio Verbi est intellectualis locutio, sicut productio verbi nostri mentalis est locutio mentalis, & productio vocalis verbi est vocalis locutio; at locutio intellectualis sine intellectione subsistere nequit; quo circa, etsi intellectu carentes loquantur, non tamen locuntur locutione intellectuali: ergo implicaret omninò, Patrem Diuinum dicere Verbum, si non intelligeret.

Secundo.

55. *Respondetur ad argumentũ*

Respondeo primo ad argumentum concessa maiori, negando minorẽ, ad cuius primã probationẽ dico: Augustinus loqui de facto, & sic verum est, quod verbum nostrum vocale non sit sine cogitatione præuia, merè præsuppositiuè se habente, sicut verum est, quod Verbum Diuinũ non producatur sine intellectione Diuina præuia, merè præsuppositiuè se habente; ex quo nego consequentiã, & subillatam; quia in illis loquitur Ill. God. de possibili; & aliud est sic de facto contingere, & aliud est, quod de possibili nequeat oppositum contingere, vt in infinitis patet exemplis. Ad secundam probationem respondeo negando minorẽ, cuius falsitas ostenditur ex ipso Ill. Godoy probante minorem hac ratione: *quo circa, etsi intellectu carentes loquãtur; non tamen locuntur locutione intellectuali*, ex quo infero: ergo ad locutionem intellectualẽ sufficit, quod loquens non careat intellectu: ergo falsum est, quod locutio intellectualis sine intellectione subsistere nequeat; licèt verum sit, quod sine intellectu nequeat subsistere.

Ad 1. prob. minoris.

Ad 2.

56. *Resp. 2.*

Respondeo secundo negando minorem, & ad primã probationẽ concesso antecedenti, & omni illa consequentia ex illo illata, nego consequens, quia non infertur; nam quod infertur, est: *ergo Verbum Diuinum sine intellectione præuia subsistere nequit*, quod liberè concedimus; ex hoc autem non licet inferre: ergo si per impossibile Pater non intelligeret, nõ produceret Verbum, quæ erat consequentia ab Ill. God. inferenda. Ratio est: nã aliud est, quod Verbum subsistere nequeat sine intellectione præuia, & aliud est, quod ablata per impossibile præuia intellectione à Patre, Pater produceret, vel non produceret Verbum. Primum est certũ; quia notionalia in Diuinis nequeunt subsistere sine præuijs absolutis, eo, quod absoluta sint priora notionalibus. Secundũ est falsum; nam ablatis per impossibile pluribus prædicatis absolutis à Deo adhuc essent notionalia; quia manentibus principijs *quo* essent notionalia, & non omne absolutum est tale principium. Et hac eadem solutione respondetur ad secundam probationem.

Ratio.

Ad 2.

Respondeo tertio ad prædictum argumentum negando minorẽ, ad cuius primam probationẽ distinguo consequens primum: ergo verbum nostrum vocale sine cogitatione præuia, tanquam quid merè præsuppositum, subsistere nequit omitto consequens; tanquam principiũ, vel actio illius nego consequentiã, & hac distinctione distinguo consequens, quod debebat subinferri, & nego consequens subillatũ. Ad secundam probationem concessa maiori, distinguo minorẽ distinctione data, & nego consequentiã; quia intellectio in Patre non est principium, nec actio productionis Verbi, sed quid merè præsuppositũ ad illam, ideòque etsi per impossibile non intelligeret, adhuc produceret Verbum, quia manerent principia, & actio productiua. Patet solutio in volitione, quæ licet subsistere nequeat sine præuia intellectione, tamen intellectio, nec est principiũ, nec actio productionis volitionis, sed quid merè ad illam præsuppositum, eo, quod, *Nihil volitum quin præcognitum.*

57. *Resp. 3.*

Ad 1. probationẽ min.

Ad 2.

Ex his autem retorqueo primo argumentũ contra Ill. God: ex eo, quod Verbum Diuinum nequeat subsistere sine intellectione præuia, malè infert,

58. *Retorq. 1 argum.*

quod

quod si per impossibile Pater non intelligeret, non produceret Verbum; sed ex hoc infert: ergo malè infert: ergo ruit argumentum illius. Consequentiæ sunt legitimæ. Minor est ipsius in argumento; nam ex eo, quod verbum nostrum vocale sine cogitatione præuia subsistere nequeat, infert à paritate, quod multo magis impossibile erit, vt Verbum Diuinum producatur à Patre, dato, quod non intelligeret. Et hoc idem infert ex eo, quod locutio intellectualis, quæ est verbi productio, subsistere nequeat sine intellectione. Probatur maior: ex eo, quod Verbum Diuinum nequeat subsistere sine intellectione præuia, malè infert, quod intellectio præuia sit principiũ, vel actio productiua verbi: ergo ex eo, quod Verbũ Diuinũ nequeat subsistere sine intellectione præuia, malè infert, quod si per impossibile Pater non intelligeret, non produceret Verbũ. Consequentia tenet: nã nequit inferri, quod si per impossibile Pater nõ intelligeret, non produceret Verbũ, quim inferatur, quod intellectio præuia sit principium, vel actio productiua Verbi; imò, hæc est opinio Ill. God.

Maior probat.

59. Antecedens probat. paritatibus.

Antecedens autem probatur his paritatibus. Prima: ex eo, quod verbũ nostrum vocale sine cogitatione præuia subsistere nequeat, malè infertur, quod præuia cogitatio sit principium, vel actio productiua verbi nostri vocalis; nam vt ait Ill. God. *in præsenti*: productio verbi vocalis est vocalis locutio: ergo paritèr: ex eo, quod Verbum Diuinum nequeat subsistere sine intellectione præuia, malè infertur, quod intellectio præuia sit principiũ, vel actio productiua Verbi. Secunda: ex eo, quod quodlibet notionale in Deo nequeat subsistere sine omnibus prædicatis absolutis præuijs, malè infertur, quod omnia prædicata absoluta præuia sint principiũ, vel actio productiua cuiuslibet prædicati notionalis: ergo similitèr. Tertia: ex eo, quod volitio nequeat subsistere sine intellectione, malè infertur, quod intellectio sit principium, vel actio productiua volitionis: ergo paritèr. Quarta: ex eo, quod actiuæ processiones in Deo nequeant subsistere sine prædicatis absolutis præuijs, malè infertur, quod prædicata absoluta præuia sint principium, vel actio productiua actiuarum processionum; immò, hoc est impossibile, vt dictũ munet *n.* 40, & cum Ill. God. conuenimus: ergo paritèr: ex eo, quod Verbum Diuinum nequeat subsistere sine intellectione præuia, malè infert, quod intellectio præuia sit principium, vel actio productiua Verbi.

Prima.

Secunda.

Tertia.

Quarta.

Retorqueo secundo per dicta *n.* 36, vbi argumentũ sumendo contra hanc rationem Ill. God. illius sententiam reiecimus. Omitto alias plurimas retorsiones, quas formare poterã in omnium opinione. Tum, quia prædictæ sufficiunt pro defensione, & veritate Scoticæ opinionis. Tum etiã, quia per solutiones datas satis apparet, argumentũ à formalitate deficere, & quando hunc deffectum non habeat, efficatiam contra nos non habere. Cæterum his non obstantibus contra doctrinam pro solutione, & retorsione ad argumentum tradita.

60. Retorq. 2

Replicabis pro Ill. God, & optimè, ni fallor: ex eo, quod Verbum Diuinũ nequeat sine intellectione præuia subsistere, optimè infertur, quod si per impossibile Pater non intelligeret, non produceret Verbum: ergo tota nostra doctrina ruit. Probatur antecedens: ex eo, quod Verbum Diuinũ nequeat sine intellectione præuia subsistere, optimè infertur, quod intellectio præuia sit principium, vel actio productiua Verbi: ergo ex eo, quod Verbum Diuinum nequeat sine intellectione præuia subsistere, optimè infertur, quod si per impossibile Pater non intelligeret, non produceret Verbum. Consequentia est legitima. Antecedens verò, in quo est difficultas, probatur hac paritate: ex eo, quod intellectio creata nequeat sine dictione præuia subsistere, optimè infertur, quod dictio præuia sit principium, vel actio

61. Replicabis pro Ill. God.

pro-

productiua intellectionis creatæ: ergo pariter: ex eo, quod Verbum Diuinum nequeat ſine intellectione præuia ſubſiſtere, optimè infertur, quod intellectio præuia ſit principium, vel actio productiua Verbi. Antecedens eſt certum. Conſequentia videtur legitima: nam ſicut in creatis dictio præcedit intellectionem; priùs namquè eſt dicere, quam intelligere; ita in Diuinis intellectio præcedit dictionem, quia priùs eſt intelligere, quam dicere; vt nos fatemur.

62. *Reſponde tur.* Reſpondeo itaquè ad replicam negando antecedens, ad cuius probationem nego etiam antecedens, & ad huius probationē diſtinguo antecedens: ex eo præciſſè, quod intellectio creata nequeat ſine dictione præuia ſubſiſtere, optimè infertur, quod dictio præuia ſit principium, vel actio productiua intellectionis creatæ nego antecedens; ex eo, & quia dictio eſt via, & fieri intellectionis creatæ cōcedo antecedens, & nego conſequentiā, quam non conuincit eius probatio; nam licèt verum ſit, quod ibi aſſeritur, addenda tamē eſt hæc differentia, ſcilicèt, quod in creatis dictio eſt via, & fieri intellectionis, ideòque eſt actio productiua illius; aſt in Diuinis intellectio non eſt via, vel fieri dictionis, vt oſtendimus *diſp. ant.* ex quo nō tenet paritas.

63. *Arguit 3. Ill. God pro prima part.* Arguit tertio Ill. God. *n.* 20: ex noſtra, & Scoti ſententia ſequitur: dictionem non eſſe actum intellectus Diuini; conſequens eſt abſurdum, & contra omnium Theologorum ſententiā, excepto Durando: ergo & illud, ex quo ſequitur. Sequela iſta manifeſta fuit Durando, qui non aliundè probauit proceſsionem Verbi non eſſe actum intellectus Diuini, niſi ex eo, quod intellectio, quæ eſt illius actus, infæcunda eſt ad realem productionē. Et probatur primo: nam actus non conuenientes in aliqua ratione communi, nec ordinatè ſe habentes ordine dependentiæ vnius ab alio, nō poſſunt eandem potentiam reſpicere; at dictio, & intellectio Diuina ſunt actus diſtincti *Sequelā prob.* 1. ſine ordine dependentiæ vnius ab alio, vt Scotus fatetur, & aliàs non eſt aſſignabilis ratio communis, in qua tales actus conueniant, vna diffinitione diffinibilis, vt conſideranti conſtabit: ergo ad eandē potentiā attinere non poſſunt; & conſequentèr cum intellectio Diuina ſit actus intellectus, productio Verbi actus intellectus non erit, ſed alterius potentiæ.

64. *Secundo.* Probat ſequelam ſecundo *n.* 21: intellectus rectè diffinitur per hoc, quod ſit potentia aprehenſiua obiecti: ergo actus, qui ab illo non eſt ſub ratione aprehenſiui, non eſt illius actus; at ſuppoſito, quod dictio formalitèr non ſit intellectio, nec ab illa vllo modo proceedat, non eſt ab intellectu, vt aprehenſiua potentia: ergo ex Scoti ſententia hoc docēte, manifeſtè ſequitur, actum intellectus non eſſe. Tertio: nā ſuppoſito, quod productio Verbi non ſit ab intellectu Patris ſub ea ratione, qua eſt potens intelligere obiectum, non intereſt magis ad mentem Theologorum, quod ſit ab illo, quam quod ſit ab alia potentia ab intellectu diſtincta; at iuxta Scoti ſententiā productio Verbi non eſt ab intellectu Patris, prout eſt potentia potens intelligere obiectū: ergo iuxta illum non intereſt magis, quod ſit actus intellectus, quam alterius potentiæ; & conſequentèr actus intellectus non erit. *Tertiò.*

65. *Reſpōdeo ad argumentū.* Reſpondeo ad argumentum negando ſequelam, quæ non fuit (vt ait Ill. God.) manifeſta Durando; hic enim probauit, proceſsionē Verbi non eſſe actum intellectus Diuini, quia in eſſentia Diuina omnimodā fæcunditatē inuenit pro priori ad intellectū. Cæterùm quidquid ſit de hoc, nobis enim non nocet. Ad primam ſequelæ probationē reſpondeo primo negando maiorem ob rationē, qua ipſam negauimus *diſp. ante. n.* 93, qua doctrina poteſt diſtingui maior, & negatur cōſequentia. Reſpondeo ſecundo diſtinguendo maiorem: actus operatiui, vel productiui non cōuenientes in aliqua ratione communi, nec ordinatè ſe habentes ben- *Ad 1. prob. ſequelæ reſpōdeo 1.* *Secundo.*

bentes ordine dependentiæ vnius ab alio, non possunt eandē potentiā respicere concedo maiorem; actus, quorum vnus est productivus, & alius operativus nego maiorē; & hac distinctione distinguo minorē, & nego consequentiā. Hæc solutio claret ex dictis *disp. antecedenti n.* 91. ipsamque hic distinxi, vt ordo sumatur ad ipsam distinguendā quadruplici distinctione à nobis assignata *disp. cit. à n.* 96. *vsque ad num.* 99. quibus accedunt *n.* 100. quinque rationes, vt dictio sit actus intellectus.

66. *Ad* 2. *respōd.* 1. Ad secundā sequelæ probationē respondeo 1. distinguendo antecedens: intellectus, vt recipit denominationē intellectus, rectè diffinitur per hoc, quod sit potentia apræhensiua obiecti concedo antecedens; intellectus, vt cō prehendit totā rationē potentiæ intellectiuæ, rectè diffinitur per hoc &c. nego antecedens, & distinguo cōsequens: ergo actus, qui ab illo non est sub ratione aprehensiui, nec est actus illius, vt recipit denominationē intellectus cōcedo consequentiā; vt comprehendit totā rationē potentiæ intellectiuæ nego consequentiā. Concedo sussumptā, & distinguo similitèr consequens. Itaquè intellectus duplicitèr potest accipi. Primo: vt recipit denominationē intellectus, & sic intelligere est actus eius adæquatus. Secundo: vt comprehendit totam rationē potentiæ intellectiuæ, & sic intelligere non est eius actus adæquatus, sed etiam producere est actus illius.

67. *Secundo.* Respondeo 2. alitèr distinguendo antecedens: intellectus sub ratione operatiui rectè diffinitur per hoc, quod sit potentia aprehensiua obiecti concedo antecedens; sub ratione productiui nego antecedens, & hac distinctione supposita distinguo consequens quinque distinctionibus positis *disp. antec. à n.* 91. *vsque ad* 99, quibus etiā accedunt quinque rationes relatæ *n.* 65. Concedo sussumptam, & distinguo consequens relatis distinctionibu .

68. Ad tertiā sequelæ probationē respondeo negando maiorem; quia licèt productio Verbi non sit ab intellectu Patris sub ratione, qua est potens intelligere obiectū, multum tamen interest ad mentē Theologorū, quod sit ab illo sub ratione, qua est potens producere; alioquim processio Verbi nō esset ab intellectu, quod omnes Theologi negant contra Durandum. Hoc patet etiam per dicta *disp. antecedenti à num.* 60 *vsque ad finem.* *Ad* 3. *prob. sequelæ.*

69. *Arguit 4. Ill. God pro* 1. *parte.* Arguit 4. Ill. God. *n.* 22: principium productionis Verbi, seu Verbi producti, est in Patre constituendū perfectissimo modo posibili; at si intellectus Patris, vt actu secundo intelligens, pro principio assignetur, perfectiori modo constituitur, quā constituto pro principio intellectu, prout in actu primo, & aliàs est posibile: ergo intellectus Patris in actu secundo intelligens debet pro principio productionis Verbi assignari. Maior omnibus Theologis est manifesta. Minor pro 1. parte certa videtur: nā principiū eo est perfectius, quo actualius; intellectus autē Diuinus actualior concipitur, vt intelligens in actu secundo, quā prout in actu 1. Pro secunda parte probatur 1. ex discrimine, quod inter intelligere nostrū, & Diuinū versatur: nempè, quod nostrū productionē supponit, & Verbū productū, vel in ipso Verbo consistit, vt extra Scholā D. Thomæ fertur communitèr: Diuinū autē intelligere, nec in Verbo producto consistit, nec Verbū productivū supponit, sed potiùs ad Verbū supponitur, & est prius illo, vt Scotus fatetur. Quo circa cōmunitèr dicitur, nos producere Verbū ex necessitate, vt intelligamus, vel per ipsū in aliorū sententia, vel in ipso in sententia Thomistica; Deus autē nō ex necessitate, vt intelligat, sed ex fecunditate naturæ producere Verbū; at hac prioritate admissa, nulla est repugnātia, vt intellectus, prout actu intelligēs, influat in Verbū, & illud producat: ergo prout sic illud producit. 2: quia non alia ratione verbum vocale nostrū ab intellectu, vt actu intelligente, produci potest, & de facto producitur, nisi quia, vt *Minor pro* 1. *parte probatur.* *Pro secūda probatur* 1. *Secundo.*

intelligamus, neceſſariũ non eſt, & vt intelligentẽ intellectum in actu ſupponit; at intellectus Paternus ad productionẽ Verbi ſupponitur intelligens in actu ſecundo: ergo vt ſic, & non vt in actu primo, poteſt, & debet in Verbum influere, & illud producere.

70. *Reſpõdeo ad argumentum.*

Reſpõdeo ad argumentũ diſtinguẽdo maiorẽ: principiũ productionis Verbi, ſeu Verbi producti, eſt in Patre cõſtituendũ perfectiſsimo modo poſsibili intra lineã principij productiui concedo maiorẽ; extra lineã principij productiui nego maiorẽ; diſtinguoque primã partẽ minoris; ſed ſi intellectus Patris, vt in actu ſecundo intelligens, pro principio aſsignetur, perfectiori modo conſtituitur, quã conſtituto pro principio intellectu, prout in actu primo, extra lineã principij productiui concedo minorẽ; intra lineã principij productiui nego minorẽ, & ſuppoſitũ, quia intellectus, vt actu intelligens, non eſt principiũ. Diſtinguoque maiorẽ probationis: principium eo eſt perfectius, quo actualius, actualitate intra lineam principij productiui concedo maiorẽ; actualitate extra lineã principij productiui negomaiorẽ; eadẽque diſtinctione diſtinguo minorẽ, & conſequens.

Ad probat. min. pro 1. parte.

Ad primã prob. pro ſecunda parte.

Nego etiã ſecũdã partẽ minoris, nẽpè, & alias eſt poſsibile, ad cuius probationẽ primã cõceſſa maiori, nego minorẽ; quia adhuc ſuppoſita prioritate intellectionis repugnat, quod intellectio ſit principium productionis Verbi; quia repugnat, quod intellectio ſit de linea productiua, vt conſtat ex dictis *à n.* 27. *vſque ad n.* 36, *& præſertim per dicta num.* 31, *&* 35, vbi rationes repugnantiæ aſsignantur.

71. *Ad ſecundam.*

Ad ſecundã probationẽ ſecundæ partis minoris reſpondeo diſtinguendo maiorẽ: non alia ratione verbũ vocale noſtrũ ab intellectu, vt actu intelligente, intellectione merè præſuppoſitiuè ſe habente, poteſt, & de facto producitur, niſi quia, vt intelligamus, neceſſariũ non eſt, & vt intelligentẽ intellectũ in actu ſuponit concedo maiorẽ; intellectione ingrediente, vt principiũ nego maiorẽ, imò, & ſuppoſitũ; cõcedo minorẽ, & diſtinguo ſimiliter cõſequẽs, cuius ratio declarata manet *n* 55.

72. *Explicatur reſponſio.*

Explicatur tota hæc reſponſio: certũ itaquè eſt, quod principiũ productionis Verbi eſt in Patre cõſtituendũ perfectiſsimo modo poſsibili, & etiã certũ eſt, quod hoc debet eſſe intra lineã principij productiui; nã quælibet perfectio etiã maxima, quæ ad lineã principij productiui non pertineat, de materiali ſe habet ad perfectionẽ principij productiui. Cum ergo Pater in ratione principij productiui cõcipiatur perfectiſsimus, & actualiſsimus, vt intellectivus eſt, quia ſic tantũ eſt principiũ; in ratione principij nõ conſtituitur perfectiori modo, vt in actu ſecundo intelligens, & cõſequentèr eſſe intelligens de materiali ſe habet ad perfectionẽ principij productiui, quia intellectio ad lineam productiuam non attinet. Per quod explicata manet ſolutio ad reliqua.

73. *Replicabis pro Ill. God.*

Replicabis tamen pro Ill. God: ideò per nos repugnat, quod intellectio pertineat ad lineã productiuam, quia intellectio eſt operatio perfecta, de cuius ratione eſt eſſe finẽ, & non eſſe gratia aliorũ, ſeu quod non ordinetur ad alterius productionẽ; ſed operatio perfecta poteſt ordinari, & de facto ordinatur ad alterius productionem; ergo non repugnat, quod intellectio ordinetur ad Verbi productionẽ: ergo ruit noſtra ſolutio. Maior à nobis profertur *n.* 31, vbi me retuli in ſolutione, vt conſtat *ex n.* 70. Minor verò probatur: ex actibus intellectus, qui ſunt operationes perfectæ, generantur habitus: ergo &c. Hæc replica ruit negãdo antecedens, inquo fũdatur paritas, cũ nõ deſsint, qui aſſerant, habitus nõ generari ex actibus, ſed potentias ipſas ſe habilitare ad producẽdũ habitus in ſe ipſis. Cæterũ vltra hoc reſpondeo diſtinguendo maiorẽ: ideò per nos repugnat, quod intellectio pertineat ad lineam productivã, quia intellectio eſt operatio perfecta, de cuius ratione eſt eſſe finem, & non eſſe gratia aliorum,

Reſpondetur 1.

Secundo.

ſeu

seu quod non ordinetur ad alterius productionem per se concedo maiorem; per accidens nego maiorem, & eadem distinctione distinguo minorē, & nego consequentiam. Hocque probat duntaxat probatio minoris; quia actus solum per accidens ordinantur ad productionem habituum; ex quo non tenet paritas, & replica ruit.

74. Deniquè argumentum Ill. Godoy commodè retorqueri potest per dicta *n.*38, & retorsionē patitur in quocumque principio productiuo, & vt magis ad ipsum accedam, retorqueo sic: principiū productionis ad extra est in Deo constituendū perfectissimo modo possibili; sed si Deus, vt actu secundo intelligens, & volens pro principio assignetur, perfectiori modo cōstituitur, quā constituto pro principio Deo prout in actu primo intelligente, & volente, & aliàs est possibile: ergo Deus in actu secundo intelligens, & volens debet pro principio productionis ad extra assignari. Maior omnibus Theologis est manifesta. Minor pro prima parte certa videtur: nā principiū eo est perfectius, quo actualius; Deus autē actualior concipitur, vt intelligens, & volens in actu secundo, quā prout in actu primo. Pro secunda parte probatur: sicut Diuinū intelligere supponitur ad verbi productionē, & est prius illo; ita Diuinū intelligere, & velle supponitur ad productionem ad extra, & est prius rebus productis; sed hac prioritate admissa nulla est repugnantia, vt Deus, prout actu intelligens, & volens, influat in creaturas, & illas producat: ergo prout sic illas producit.

Retorq. argum.

75. Ad litterā argumenti Ill. God. formata est retorsio. Quid ergo respondebit ad illā, quod non sit ad suum argumentū responsio? Si itaque negat, nego suū argumentū. Si distinguit, distinguo argumentū illius. Si concedit, hic dispares essemus, quia ego non concedā, sed contra ipsū infero primo: ergo omnipotentia formaliter consistit in intellectu, prout dicit actum secundum, quod est contra ipsum *tom.* 1. *disp.* 32. *n.* 55. Infero secundo: ergo omnipotentia formaliter consistit in intellectu, & voluntate adæquatè, & ex æquo, quod est contra ipsum citatū. Infero tertio: ergo omnipotentia formaliter consistit adæquatè, & ex æquo non solum in intellectu, & voluntate, sed etiā in intellectione, & volitione, quod est contra eundem citatum. Ob hoc itaque non concedet, & ex hoc patet, retorsionem vim in ipsum habere.

Pro secunda parte suæ opinionis, scilicèt, actum intelligendi esse actionē productiuā Verbi, seu esse ipsissimam Verbi productionem, nihil in præsenti adducit Ill. God, & solū se citat ad ab ipso dicta *disp. anteced. concl.* 3. Cæterū, quod ibi adduxit, impugnatū manet à nobis *disp. anteced. concl.* 1. nec amplius in hoc est immorandum.

76. *Argum. pro secunda parte opinionis Ill. God. impugnata manent.*

Pro tertia parte suæ opinionis, scilicèt, quod intellectio habeat rationem principij productiui Verbi, arguit *n.* 23: non enim cū proprietate dicitur, Filiū esse de actione generatiua Patris, etsi propriè dicatur, esse à Patre media generatione; at Augustinus ait, Filium esse sapientiā genitā de sapientia Patris: ergo iuxta eius mentē actus intelligendi non solū est actio, qua Verbū producitur, sed etiā est principiū illius. Tum etiā: nā verbū nostrū non dicitur ex cognitione obiecti procedere, etiā si cognitio sit actio, qua Verbum producitur; quia non est principiū illius, at Verbū Diuinum ex cognitione omniū, quæ continentur in Deo, procedit, vt docet Caietanus *infra q.* 34. *art.* 3, & cum illo maior pars Theologorū: ergo cognitio Diuina ad Verbū nō solū, vt actio, sed etiā, vt principium *quo* cōparatur. Tū etiā; nā posita cognitione pro principio Verbi, ei assignamus actualius, & perfectius principiū, quā si solus intellectus per modum actus primi sit eius principiū: ergo cognitio Dei pertinere debet ad principium, *quo* Verbum producitur. Tum denique: nam si aliquid obstaret, vt esset principium Verbi, maximè, quia est actio, qua Verbum producitur;

77. *Arguit 5. Ill. Godoy pro 3. parte.*

at hoc non obstat, vt patet in actu scientifico, quo producitur habitus, qui nõ solũ est actio, sed etiã principiũ habitus productivũ: ergo idẽ quod priùs.

78. *Respõdeo* Respondeo ad primũ concessa maiori distinguendo minorẽ, vel ipsã explicando, vt explicauimus *n.* 41, & negando consequentiã. Ad secundũ respondeo primo negando suppositũ maioris, supponit namque, quod cognitio creata sit actio, qua Verbum producitur, quod est falsum; quia est ipsũ Verbum, vt apud nos est certum. Respondeo secundo omissa maiori, distinguẽdo minorẽ: Verbum Diuinum ex cognitione omnium, quæ continentur in Deo, procedit, cognitione se habente merè præsuppositiuè omitto minorẽ; cognitione se habente, vt principio nego minorẽ, & consequentiã. Ad tertiũ responsum manet *n.* 70, & retorsum *n.* 74. Ad vltimũ respondeo dupliciter. Primo: negando minorẽ cum probatione, quia repugnat, quod idẽ sit principium productivũ, & simul actio productiua, vt manet ostensum *disp. antecedenti n.* 13. & 14. Secundo respondeo negando maiorem; quia nos negamus esse actionẽ, & esse principium; vndè asserere non possumus: intellectionem non esse principiũ, quia est actio, et si aliquando hoc diximus, fuit ad hominem arguendo contra Ill. Godoy.

§. IV.

Secunda difficultas proponitur, necessaria ad illam supponuntur, & quæ sunt certa declarantur.

79. *Suppono* 1. SEcunda difficultas, quam disputat Ill. God. *in præs.* est, quæ directè respõdet titulo disputationis, *an*, scilicèt, *principia quo Diuinaũ processionũ consistant in absoluto, vel respectiuo, vel in vtroque simul, vtroque in recto, vel vno in recto, & alio in obliquo, seu de connotato?* Pro qua. Suppono primo: quod *in præs.* quærimus, in quo formalitèr consistant principia *quo* Diuinarum processionum, seu potentiæ productiuæ? Quæ difficultas resoluenda est de potentia generatiua Patris, qua resoluta, resoluta manebit de potentia spiratiua Patris, & Filij.

80. *Suppono* 2. Suppono secundo: hic non loqui de potentia logica, sed de phisica, vt ait Scotus *in* 1. *dist.* 7. nec loqui de potentia phisicã, sumpta formalitèr pro per se primo significato per nomen potentiæ, nam hæc dicit relationem ad terminum, sed de potentia phisica actiua, sumpta prout est fundamentum proximum relationis ad terminum. Hæc autẽ potentia sic accepta est duplex. Prima est potentia, prout est fundamentum præcisè. Secunda est potentia, prout est expedita cum omnibus alijs, quæ concurrunt, vt possit potentia proxima, seu propinqua producere actum, quod alijs terminis explicari solet, scilicèt, potentia remota, & potentia proxima, & de vtraque loquendum est.

81. *Suppono* 3. Suppono 3: quod principiũ *quo* adhuc est duplex. Vnũ est purè simplicitèr, & essentialitèr *quo*. Aliud est non purè simplicitèr, & essentialitèr *quo*, sed etiã simplicitèr *quod*. Principiũ purè *quo* est, cui repugnat esse simplicitèr producens. Principiũ nõ purè *quo*, sed *quod* est, quod sæpe est simplicitèr producens. Ex his autẽ in creatis nullũ est principium *quo*, seu adæquata virtus, quæ sit principium purè *quo*, dummodo sit natura singularis. Ratio est evidens: quia si natura substantialis separetur à supposito (vt aliqui possibile existimant) & accidentia separentur à subiecto (vti in Eucharistia) se solis simplicitèr, & absolutè suos producũt effectus, & consequentèr sunt principiũ *quo*, & *quod* simplicitèr producẽs.

82. Ex quo evidentèr sequitur, quod adhuc quando sunt in suppositis, & subiectis, formalitèr, & magis simplicitèr sunt principium producens, quã suppositа, & subiecta; nam hæc sunt duntaxat principium *quod* denominatiuè, quatenus substentat principium *quod* producens simplicitèr, & actio cuiusvis formæ suum vltimo denominat subiectum; ac proindè axioma: *actiones sunt suppositorũ* (quod nõ inue-

nitur

nitur apud Philosophũ, (vt falsũ ipsi à Thomistis imponitur) debet intelligi sic: actio est suppositi tanquã vltimo denominati. Hæc omnia desumpsi ex Scoto *in* 4. *dist.* 12. *quæst.* 3. *num.* 34.

83. In Diuinis autẽ oppositum omninò contingit; nam principium *quo* ita purè simplicitèr, & absolutè est principiũ *quo*; vt nec de potentia Dei absoluta fortiri possit denominationem principij *quod*, & consequentèr, nec de nominationẽ simplicitèr producentis. Quod est verum, etsi Paternitas foret principiũ *quo*: nam adhuc Paternitas essentialitèr exposcit naturã, cum qua principiũ *quod* constituat, & sit simplicitèr producens: quippè Paternitas nõ simplicitèr generat, licèt sit id *quo* Pater generat; quid ergo mirum quod in Diuinis licèt sit principiũ *quo* non sit simplicitèr generans, sed sit id, *quo* Pater generat; vt conceptis verbis asserit Florentinum.

84. Ex hoc etiã euidẽtèr sequitur, quod Pater non sit principiũ *quod* duntaxat denominatiuè generans, vti sunt subiecta, & suppositа, creata subsẽtia, naturas, & accidentia. Ratio est: quia cũ natura singularis tã substantialis, quã accidentalis sit principiũ *quod* simplicitèr, & absolutè ex dictis, & ex Scoto *in* 1. *dist.* 3. *q.* 6. *vers. ad argumẽta*; ideò suppositа, & subiecta creata solum denominatiuè erunt principiũ *quod*. Natura autẽ in Diuinis respectu processionis, siuè Filij, siuè Spiritus Sancti nõ est principiũ *quod*, sed purè simplicitèr essentialitèr *quo*; ideòque Pater debet esse principiũ *quod* simplicitèr, & absolutè producens, & non duntaxat de nominatiuè *quod*. Hoc autem, quod in productionibus ad intra sic contingit; in productionibus ad extra oppositũ accidit; in his namquè natura Diuina est simplicitèr principium *quod* elicitiuè, & quælibet persona *quod* tantũ denominatiuè, etsi magis intrinsicè, quã suppositũ creatũ, ex eo, quod suppositũ Diuinũ identificatur cum natura Diuina, & creatũ à sua natura realitèr distinguatur, vt docet Scotus *in* 1. *dist.* 4. *quæst.* 2. His itaque suppositis.

Certum est: nos cum Ill. God. circa præsentẽ disputationẽ in aliquibus cõuenire. Primo cõuenimus in hoc, quod principiũ *quo* siuè proximũ, siuè remotũ productiuũ Filij non cõsistit formalitèr in relatiuo, scilicèt, in Paternitate. Hoc habet Ill. God. §. 5. vbi hoc defendit, & probat; & hoc etiã habet Scotus *in* 1. *dist.* 7. cũ ipsoque à nobis duplicitèr ab inconueniente firmabitur. Primo: si Paternitas esset principiũ *quo* productiuũ Filij, esset fundamentum proximũ sui ipsius; sed hoc implicat: ergo & illud. Probatur sequela: principiũ *quo* productiuũ Filij est fundamentum proximũ generationis actiuæ, qua Pater producit Filiũ; sed ipsa Paternitas est ipsissima generatio actiua: ergo si Paternitas esset principiũ productiuũ Filij, esset fundamentũ proximũ generationis actiuæ, & consequentèr sui ipsius. Maior est certa; nam vti aduertit Scotus, id quærimus de principio *quo*, quod sit fundamentũ proximũ relationis ad terminũ; relatio autẽ generantis ad genitũ sola est generatio actiua: ergo principiũ productiuum Filij est fundamentum proximum generationis actiuæ. Minor ostensa manet *disp. antec. per totam*, & pluries per in hac dicta. Consequentia est legitima.

85. *Principium quo siuè proximũ, siuè remotũ Filij non consistit in relatiuo.*

Prob. 1.

Secundo: si Paternitas esset principiũ *quo* productiuum Filij, Paternitas esset simplicitèr perfectior Filiatione; quod probatur 1: illud, quod producens producit, si non est eiusdẽ rationis cum producenti formã, continet eam virtualitèr, & est perfectior ea (nã non est æqualis perfectionis, cum non sit eiusdẽ rationis, nec est minoris perfectionis, cũ eã contineat virtualitèr adæquatè, ac proindè est maioris perfectionis) ergo si Paternitas est *quo* Pater agit, & non est eiusdem rationis cum Filiatione (vti non est) & continet Filiationem virtualitèr (nam est virtus præcontentiua illius hoc ipso, quod sit principium *quo*) iam est perfectior Filiatione. Secundo id probat Scotus:

86. *Prob.* 2.

nam Filiatio non dat Filio quod agat; nihil enim neque ad intra, neque ad extra producit Filius Filiatione (non ad intra, nam licet producat Spiritum Sanctum, hunc producit spiratione actiua; non ad extra; alioquin aliqua actio ad extra esset propria Filij, & nō totius Trinitatis, contra cōmune proloquiū, quod *opera ad extra sunt indiuisa à tota Trinitate*) ergo si Pater Paternitate agit formaliter, Paternitas esset aliquid perfectius Filiatione.

87. *Principiū quo prædictū non consistit in absoluto, & respectiuo, vtroque in recto ingrediente.*

Conuenimus secundo in hoc, quod principium *quo*, siuè proximum, siuè remotum, productivum Filij non consistit formaliter in absoluto simul, & relatiuo, vtroque in recto ingrediente, quomodocumque asseratur ab auctoribus huius opinionis. Hoc tenet Ill. God. *in præf.*, & hoc docuit Scotus, & satis constabit ex infra dicendis. Tertio conuenimus in hoc, quod principium *quo*, siuè proximū, siuè remotum, productivum Filij formaliter, in absoluto consistit. An verò in absoluto adæquatè consistat? est difficultas, quæ contra Ill. Godoy manet *in præf.* examinanda, & discutienda.

§. V.

Referuntur sententiæ, vera eligitur, & probatur.

88. *1. sentētia. Ill. Godoy.*

ILl. God. *in præf. n.* 38. asserit: quod principium *quo*, siuè prixiumum, siuè remotum, non est sola perfectio absoluta, sed cointellecta simul relatione. Et in probatione illius se explicat, dicendo, quod principium *quo*, siuè proximum, siuè remotum, non consistit in perfectione absoluta adæquatè, sed cointellecta simul relatione. Vndè relationē ponit, tanquā connotatum, vel conditionem requisitā ad rationē virtutis, seu principij *quo*, siuè proximè, siuè remotè productiui. Et quod hæc sit Ill. God. sententia, patet primo ex probationibus ab ipso adductis. Secundo: nam si non poneret relationē, vt conditionē ad rationē virtutis, & principij *quo*, siuè proximè, siuè remotè productiui, asserere non posset, tale principium non consistere adæquatè in perfectione absoluta.

89. *2. sententia. Scotus.*

Magister autem Subtilis oppositā ex diametro tuetur sententiam; docet namquè: principium *quo*, siuè proximum, siuè remotum adæquatè consistere in sola perfectione absoluta; cum hoc tamen discrimine, quod principiū *quo* remotum est sola perfectio absoluta sine connatione ad relationē; principium verò proximum dicit relationē in obliquo tanquā conditionē, non ad rationem principij *quo*, vt ponitur ab Ill. Godoy, sed ex parte principij *quod*, seu ad producendū, quod explicabimus infra. Sic Scotus *in* 1. *dist.* 7. Vndè non est quæstio de nomine, vt putauerunt aliqui, sed de re, quia loquendo siuè de principio remoto, siuè proximo, maximè distat sentētia Scoti à sententia Ill. Godoy; licèt enim hic citet Scotistas pro opinione asserente: principium *quo* proximum esse quid absolutum, relatione ingrediente, vel pro conditione, vel de connotato, & in obliquo, quæ est omnium Thomistarū opinio; nequit tamen Scotistas citare pro opinione asserente: relationē esse conditionē ad rationem principij *quo*; & multo minùs pro opinione tenente: principium *quo* remotum dicere relationē, vel pro conditione, vel de connotato, & in obliquo.

90. *Sentent. Scoti, & Ill. God. differunt Primo. Secundo.*

Vndè opinio Ill. Godoy in duobus differt ab opinione Scoti. Primo differt in eo, quod ad principium *quo* rēmotum requirit relationē, vel pro cōditione, vel de connotato, & in obliquo, quod negat Scotus. Secundo differt in eo, quod ad principiū *quo* proximū requirit relationē, vt conditionem ad rationē principij *quo*, seu virtutis productiuæ, quod etiā negat Scotus. Quare, licèt verum asserant, qui sentiunt Scotistas, & Thomistas ad principium *quo* proximū vltra absolutum requirere relativum tamquam conditionem; valdè tamen decipiuntur, qui prædictam differentiam non agnoscunt. Pro cuius explicatione sit.

Pri-

91. 1. *conclusio.*

Prima conclusio: *principium quo remotum est sola perfectio absoluta, relatione non ingrediente, nec vt conditione, nec de connotato, nec in obliquo.* Hæc conclusio est expræssa contra Ill. God. *in præs. n.* 38, & deducitur ex Scoto, quamuis aliqui ipsum in oppositum adducant. Huic conclusioni habet expræssè Concilium Florentinum, quod explicans illud Ioannis Theologi, scilicèt, quod Filius est de substantia Patris, hæc ait: *Sess.* 18: *Ita vt persona sit producens, & generãs, principium autem quo ipsa persona generat sit id, quod solũ communicabile est.* Et postea prosequitur: *Pater est principium generans; essentia autem est generativum principium, per quod generat.* Habet etiam Damascenus *lib.* 1. *de fide cap.* 8. dicens: *Generatio est natura, non sicut generantis, sed sicut eius quo generans generat.* Habet Anselmus *in Monolog. cap.* 52. loquens de Spiritu Sancto: *Pater, & Filius non ex relationibus suis, quæ plures sunt, sed ex ipsa essentia, quæ vera est, emittũt tamũ bonũ, scilicèt, Spiritũ Sanctũ.*

Est cõtra Ill. God.

92. *Prob.* 1. *conclusio.*

Ex quibus verbis sic primo probatur contra Ill. God. nostra conclusio: ideò tenet Ill. God, quod principium *quo* remotũ non est sola perfectio absoluta absquè connotatione ad relationẽ, quia iuxta D. Thom. in ratione potentiæ, seu principij generationis includitur quodammodo relatio; sed iuxta Concilium Florentinũ, Damascenũ, & Anselmum in ratione principij generationis, & spirationis nullo modo includitur relatio: ergo iuxta Concilũ, Damascenũ, & Anselmum principium *quo* remotum est sola perfectio absoluta, relatione non ingrediente, nec vt conditione, nec de connotato, nec in obliquo. Consequentia est legitima. Minor manifestè apparet ex authoritatibus relatis. Maior verò notoria est apud Ill. God, qui vt suam opinionẽ esse D. Thomæ ostendat, ait *n.* 38: ita D. Thom. *q.* 2. *de potentia art.* 2. *in fine corporis* ibi: *Et propter hoc in ratione potentiæ includitur quodammodo Paternitas, etiã quantũ ad id, quod est generationis principium; vnde cum alijs dicendum est, quod potentia generandi simul essentiam, & notionẽ significat.* Idem docet *solutione ad* 2. *& ad* 5. vbi loquens de proprietate personali, ita habet, & ideò non oportet, quod sit generationis principium principaliter, sed quodammodo cointellectũ ratione supra dicta, &c. *Et in* 1. *dist.* 7. *q.* 1. *art.* 2. *Et infra q.* 41. *art.* 5.

93. *Prob.* 2. *conclusio ex Scoto.*

Probatur secundo conclusio, ipsam fundando in Scoto. Scotus namquè *in* 1. *dist.* 7. *§. ad quæstionẽ igitur vers. secundo modo est difficultas*, sic ait: *potentiã denominatiuè sumptam*, (idest, pro fundamento relationis potentiæ) *aliquando sumi pro fundamento præcisè; aliquando autem pro ipso cum omnibus alijs, quæ concurrunt ad hoc, vt possit elicere actum, quæ, scilicèt, requiruntur ad rationẽ potentiæ propinquæ; cuius modi sunt in creaturis, à proximatio passi, & impedimenti remotio; & istam distinctionẽ potentiæ acceptæ pro fundamento præcisè, vel cum alijs omnibus concurrentibus, accipi à Philosopho* 9. *Meth. text.* 10. *Et §. quia autem, in responsione ad* 1. repetit eandẽ distinctionẽ, & ad propositum accommodat, ac suam sententiã clare explicat, dicens: *Species, si ponatur principium elicitivum operationis videndi in oculo, se per se existeret, non posset esse principium illius operationis; & ratio esset, quia non posset esse potentia propinqua ad agendum, quia non posset habere passum aproximatum* (quod est organũ visorium) *quia aproximativ, vt dictum est priùs, requiritur* (in creaturis) *ad rationẽ potentiæ propinquæ. Sicut autem apoximatio requiritur in creaturis, vel amotio impedimentorũ, ita dicitur in proposito, quod requiritur suppositum conueniens ad agendum: ergo forma* (seu essentia Diuina) *quæ esset principium actionis in supposito distincto, si esset per se existens, non esset suppositum, nec principium distinctum, nec in supposito distincto conuenienti generationi, & ex quo illud supposità*

re-

requiritur ad potentiã propinquã agendi (actione notionali) *non poterit talis forma per se agere: essentia autẽ* (Diuina) *si per se existat in aliquo instanti naturæ, antequam intelligatur esse in supposito, vel persona, in illo priori non est suppositum agens in potentia propinqua ad agendum. Ista enim actio, distinctionem* (realem) *requirit aliquorũ in ista natura, quæ non potest esse, nisi supposito rum: ergo suppositum conueniens huic actioni, est suppositum distinctum existens in illa natura.*

94. *Formatur probatio.* Ex quibus sic probationem formo: iuxta Scotum principiũ *quo* productiuum, sicut & potentia, diuiditur in remotum, & proximum; atqui iuxta Scotum principium proximum addit aliquid supra remotum: ergo aliquid dicit principiũ proximũ, quod non dicit remotum. Atqui hoc, quod addit, nihil aliud est, quam conditio requisita ad agendum: ergo cum iuxta omnes Scotistas, & Scotum relatio in Diuinis sit solum conditio ad agendum, relatio solum requiritur ad principiũ proximũ: ergo solum principiũ proximũ connotabit relationẽ: ergo in Diuinis principium *quo* remotum est sola perfectio absoluta, relatione non ingrediente, nec vt conditione, nec de connotato, nec in obliquo.

95. *Confirmatur* 1. Confirmatur primo: ad id requiritur iuxta Scotum aproximatio, & impedimenti remotio in creatis, ad quod in Diuinis requiritur relatio; sed aproximatio in creatis solum requiritur ad rationẽ potentiæ propinquæ, seu proximè: ergo relatio in Diuinis solũ requiritur ad rationẽ principij proximi: ergo solum principium proximũ connotat relationem tanquam conditionem: ergo principiũ *quo* remotum est sola perfectio absoluta, relatione non ingrediente, nec vt conditione, nec de connotato, nec in obliquo.

Confirmatur 2. Confirmatur secundo euidenter ex Scoto: Scotus namquè clare, & expræsè fatetur: relationem requiri ad potentiam propinquã agendi, vt constat ex illis verbis: *ex quo illud suppositum requiritur ad potentiam propinquã agendi*: ergo decipiuntur Scotistæ, qui iudicant, Scotum oppositũ nostræ conclusioni sentire: ergo iuxta Scotum est nostra cõclusio; scilicèt, principium *quo* remotũ est sola perfectio absoluta, relatione non ingrediente, nec vt conditione, nec de connotato, nec in obliquo.

96. *Confirmatur* 3. Confirmatur 3. ex doctrina omniũ Scotistarũ: omnes itaquè asserunt: præter absolutum relationẽ requiri tanquam conditionẽ, ad principium *quo*; atqui non requiritur ad principium *quo* remotum: ergo principium *quo* remotum est sola perfectio absoluta, relatione non ingrediente, nec vt conditione, nec de connotato, nec in obliquo. Probatur minor: principium *quo* remotum constituitur absquè connotatione ad conditionẽ, vt manet dictum *n.* 80, patetque ex Scoto citato; & deniquè constat ex eo, quod alioquim distinctio nulla esset inter principium remotum, & proximum, quod apud omnes est falsum: ergo relatio non requiritur ad principium *quo* remotum.

Confirmatur 4. Confirmatur deniquè: Scotistæ enim, vt videri est in Smising *disp.* 3. *n.* 189, opinionem asserentẽ: principium *quo* productiuũ Diuinarũ processionum præter absolutũ dicere relationem tanquam connotatũ, vel conditionẽ, conciliant cum opinione asserente: solũ absolutũ esse tale principium cum distinctione ab Scoto *cit.* tradita de potentia remota, & propinqua; atqui opiniones prædictæ nequeunt conciliari cum prædicta distinctione, quin asseratur: principium *quo* remotum non connotare relationem, vt ex terminis patet: ergo principiũ *quo* remotũ est sola perfectio absoluta, relatione non ingrediente, nec vt conditione, nec de cõnotato, nec in obliquo.

97. *Prob.* 3. *concl. destruendo principale fundament. Ill. Godoy.* Fundata iam nostra conclusione in Subtilitate Magistri, & doctrina, quam cum ipso omnes eius discipuli profitentur. Probatur nunc tertio conclusio destruendo principale fundamentum Ill. God: principiũ *quo* remotum reale non debet inadæquatè

à termino producto realitèr distingui: ergo principium *quo* remotum est sola perfectio absoluta, relatione non ingrediente, nec vt conditione, nec de connotato, nec in obliquo. Consequentia est legitima iuxta III. God. Antecedens verò, quod est contradictoriè oppositum fundamento illius, probatur primo: solum principium simplicitèr, & absolutè producens debet realitèr à termino producto distingui; sed principium *quo* remotum reale non est absolutè, & simplicitèr producens: ergo principium *quo* remotū reale non debet inadæquatè à termino producto realitèr distingui. Minor claret: nam iuxta Concilium Florentinū hæc propositio est vera: *Essentia est principiū generativum, quo Pater generat*; cœterū iuxta ipsum, & Lateranense hæc est damnata: *Essentia generat*; sed hæc non esset damnata, si principium *quo* remotū reale esset absolutè, & simplicitèr producens: vera igitur est minor.

Antecedens probatur 1.

Probat. maior.

Probatur autē maior: sicut se habet simile ad simile, ita producens ad productum; sed in Diuinis solum id, quod est absolutè, & simplicitèr alio simile, debet ab illo realitèr distingui: ergo solum principium simplicitèr, & absolutè producens debet realitèr à termino producto distingui. Consequentia infertur. Maior est vera; nam sicut requiritur distinctio realis inter similia, ex eo, quod nemo est sibi similis; ita requiritur realis distinctio inter producens, & productum, ex eo, quod nemo se ipsum producit. Minor probatur: in Diuinis forma realis seu ratio assimilandi vnum alteri, nullo modo distinguitur realitèr ab illo: ergo in Diuinis solum id, quod est absolutè, & simplicitèr alio simile, debet ab illo realitèr distingui. Consequentia est legitima. Antecedens vero est euidens; quia in Diuinis ratio realis, seu forma assimilandi est essentia Diuina; non verò relatio; in hac enim Pater, & Filius potius sunt dissimiles. Nec essentia Diuina in Patre est sibi similis in Filio, quinpotius eadem ipsissima.

Probatur secundo supra positū antecedens: forma realis, seu ratio assimilandi in Diuinis non debet inadæquatè à termino simili realitèr distingui; ergo principium *quo* remotū reale non debet inadæquatè à termino producto realitèr distingui. Antecedens probatū manet *n. anteced.* Consequentia verò probatur primo: sic comparatur forma realis, seu ratio assimilandi ad simile, sicut principiū *quo* remotum reale productivū ad producens; sed iuxta concessa forma realis, seu ratio assimilandi in Diuinis non debet inadæquatè à termino simili realitèr distingui; ergo principium *quo* remotum reale non debet inadæquatè à termino producto realitèr distingui. Probatur maior: sicut ratio, seu forma realis assimilandi est id, quo simile assimilatur; ita principium *quo* remotū reale productivum est id, quo producens producit: ergo sic comparatur forma realis, seu ratio assimilandi ad simile, sicut principium *quo* remotum reale productivum ad producens. Secundo: ideò in Diuinis forma realis, aut ratio, in qua Filius Patri assimilatur, non debet adhuc inadequatè à termino simili realitèr distingui, quia debet esse similitudo perfectissima, & summa omnium prædicatorū conuenientia; quæ possit componi cum distinctione reali requisita inter simile, & simile; sed etiam inter perfectissimū producens debet esse perfectissima prædicatorū communicatio, quæ possit componi cum distinctione reali requisita inter producens, & productum (vt est de fide ab omnibus Catholicis admissum) ergo etiam principium *quo* remotū reale nō debet inadæquatè à termino producto realitèr distingui.

98. *Prob. 2. antecedens.*

Consequētia probatur 1.

Secundo.

Probatur tertio dictū antecedens: omnis realis distinctio à termino producto prouenit duntaxat ex necessitate producentis, & producti: ergo principium *quo* remotū reale non debet inadæquatè à termino producto realitèr distingui. Probatur antecedens: omnis realis distinctio à termino

99. *Prob. 3. dictum anteced.*

pro-

producto eſt præter intentum virtutis productiuæ ſed hoc ita non eſſet, ſi nõ proueniret duntaxat ex neceſsitate producentis, & producti: ergo omnis realis diſtinctio à termino producto prouenit duntaxat ex neceſsitate producentis, & producti. *Maior. prob. 1.* Probatur maior primo: intentum virtutis productiuæ eſt aſsimilare ſibi terminum productum, vt habet Ill. God. *n.* 51, & rationem illius aſsignat; ſed omnis realis diſtinctio à termino producto eſt præter intentum aſsimilandi: ergo omnis realis diſtinctio à termino producto eſt præter intentum virtutis productiuæ. *Secundo.* Secundo: intentũ virtutis productiuæ eſt communicare termino perfectionem, quam continet; ſed omnis realis diſtinctio eſt à termino producto præter intentum communicandi termino perfectionẽ, quam continet virtus productiua: ergo omnis realis diſtinctio à termino producto eſt præter intentum virtutis productiuæ. Conſequentia tenet. Minor eſt certa; alioquim omnis realis diſtinctio eſſet perfectio, quod eſt falſum. *Prob. maior.* Maior autem probatur, diſcurrendo per omnes: nam quando imperfectior eſt modus communicandi, minùs perfectionis, quam continet virtus, communicat; quando autẽ magis adæquatè ſe communicat, perfectior eſt communicatio, & perfectior virtus; quare aſcendendo ad perfectiſsimã, ſi iſta adæquatè ſe explicat communicando ſe cõmunicatione ſibi adæquata, debet in identitate numerali naturæ ſe ipſam termino communicari: ergõ intentũ virtutis productiuæ eſt communicare termino perfectionẽ, quam continet. Ex quo vlteriùs ſequitur, quod tan longe abeſt ab illa diſtinctio à termino producto, vt potius identitas cum termino ſit de ratione ſummæ eius perfectionis. *Declaratur hoc.*

Declaratur hoc; nam diſtinctio realis principij *quod* à termino producto æqualis eſt in omnibus, ſiuè creatis, ſiuè increatis, ſiuè perfectis, ſiuè imperfectis; at aſsimilatio in natura non eſt æqualis, ſed in imperfectis, & creatis minor, & minor; in verò perfectis quo magis, ac magis aſsimilatur terminus, eo magis, ac magis eſt perfecta cõmunicatio, idcò perfectior eſt vniuoca, quã æquiuoca, & perfectior vniuoca creata, quæ eſt cõmunicatio in identitate naturæ ſpecifica atoma, & perfectiſsima Diuina, quæ eſt cõmunicatio, & aſsimilatio in identitate numerali naturæ: ergo ſignum eſt, quod diſtinctio à termino eſt præter intentum virtutis, & ſolum ex neceſsitate producentis, & producti: ergo ſe communicare termino, & terminũ ſibi quo ad poſſe aſſimilare, eſt intentũ vnicum virtutis.

Ex his autem deducitur quarta, & breuis probatio antecedentis ſupra poſiti: quia intentum virtutis generatiuæ eſt aſsimilare ſibi terminum productum, immò, & intentũ virtutis omnis productiui (vt diximus *n.* 99) eſt producere terminum quoad eſſe ſibi ſimilem: ergo principium *quo* remotũ debet eſſe id, in quo genitum, aut productum aſsimilatur producenti; atqui in Diuinis ſolum prædicatum abſolutum eſt, in quo Pater aſsimilat ſibi Filium; nam in relationibus potius diſſimilantur omninò, cum in Filiatione, & Paternitate immediatè opponantur, diſtinguantur, & diuerſificentur: ergo ſolum abſolutum eſt principiũ *quo* remotum. Atqui prædicatum abſolutum, in quo Pater aſsimilat ſibi Filiũ, nec inadæquatè diſtinguitur à termino ſimili realitèr: ergo principiũ *quo* remotũ non debet inadæquatè à termino producto realitèr diſtingui. 100. *Prob. 4. ãtecedẽs dictum.*

Nullam ex his probationibus adducit Ill. God; ad ipſas tamen reſpondebis pro ipſo: has noſtras rationes probare etiã ſuam concluſionẽ, & ratio eſt: nam quia producentis vniuocè eſt formaliſsimè aſsimilare ſibi terminum productum, ideò ratio formalis producendi eſt pœnes formã aſsimilandi; ſed etiam producentis eſt formaliſsimè diſtinguere: ergo etiam ratio formalis producendi erit pœnes formam diſtinguendi; atqui hæc ſola eſt relatio in Diuinis: ergo pœnes re- 101. *Reſpondebis pro Ill. God. ad has rationes.*

la-

lationē est etiam ratio formalis producendi. Respondeo distinguendo minorē: sed etiā producentis est formalissimè distinguere ex primo intento virtutis productiuæ nego minorē; præter tale intentum virtutis, & ex sola necessitate producentis, & producti concedo minorē, & nego consequentiam. Itaque, vt dictum manet, virtus ratione sui non intendit distinguere, sed communicare perfectionē, quam continet; si verò communicare nequit, quin distinguat, id quidem est præter intentum virtutis, ideòque ratio assimilandi debet esse ratio producendi; ratio verò distinguendi erit solūmodo conditio ex necessitate distinctionis exactæ inter producens, & productū, vt dicemus conclusione secunda.

Respōdeo

102. *Dicespro Ill. God.* Dices pro eodem: ratio formalis producendi potest per nos cum termino producto identificari, dummodo producens sit à termino distinctum: ergo etiā ratio formalis referendi poterit identificari cum termino relationis, dummodo fundamentum eius sit distinctum à termino. Respondeo negando consequentiam. Disparitas est: quia cum totum esse relationis sit ad aliud se habere, nequit terminus esse idē cum illa, si debet esse quid aliud; at ratio formalis producendi non petit distinctionem à termino, sed ex se præscindit: nam si virtus perfectissimè assimilet, vti Diuina, identificat sibi terminum, & ad eum dicit solū relationem rationis, ex Scoto *in* 1. *dist.* 5. *q.* 1. *n.* 9; si virtus verò imperfectè assimilet, vel defectu virtutis, vt in creatura, vel ob termini imperfectionē, vt in Deo respectu creaturæ, intercedet tunc realis distinctio, & relatio ad terminum, non præcisè quia virtus, sed quia simplicitèr producens.

Respōdeo

103. *Prob. 4. conclusio.* Probatur quarto conclusio: principium *quo* remotum debet esse virtus adæquatè cōtentiua omnis perfectionis, quæ reperitur in termino; sed sola natura Diuina, vtpotè, ipsa sola infinita in omni genere, cōtinet quidquid est perfectionis in termino producto absquè connotatione ad relationē: ergo sola ipsa absquè connotatione ad relationem est principium *quo* remotum: ergo principiū *quo* remotū est sola perfectio absoluta, relatione non ingrediente, nec vt conditione, nec de connotato, nec in obliquo.

104. *Prob. 5. conclusio.* Probatur quinto conclusio destruendo aliud fundamentum Ill. Godoy: principium *quo* remotum productivū est commune omnibus personis: ergo principium *quo* remotum est sola perfectio absoluta, relatione non ingrediente, nec vt conditione, nec de connotato, nec in obliquo. Probatur antecedens: principiū *quo* remotū præsupponitur ad relationē; sed quidquid ad relationē præsupponitur, est omnibus personis cōmune: ergo principiū remotū *quo* productivū est commune omnibus personis. Minor constat ex eo, quod quidquid ad relationē præsupponitur, est absolutū, & consequentèr omnibus personis cōmune. Maior verò probatur: principiū *quo* remotū præsupponitur ad actionē productivā; sed relatio est ipsa actio productiua: ergo principium *quo* remotū præsupponitur ad relationē. Consequentia est legitima. Maior manifestè apparet in quocumque principio *quo* remoto. Primo: quia esse remotum hoc explicat. Secundo: quia priùs est posse remotè agere, quam agere, immò, & quā posse proximè agere. Minor constat ex dictis *disp. anteced.* vbi latè manet probata. Ex hac probatione convincitur, nullum esse inconueniens ab Ill. God. deductum, scilicèt, quod sequeretur, esse in Filio potentiam generandi, de quo latiùs §. *sequenti*, dum solvamus tertiam illius rationem.

105. *Respōdet Ill. God.* Ad hanc rationem, etsi alitèr efformatam, respondet Ill. God. *n.* 44: relationē, seu Paternitatem sub expræsso conceptu referentis supra generationē fundari; sub conceptu hypostasis ad generationē supponi; & sub conceptu connotato à potentia generatiua, & generatione, Patrem potentem, & generantem constituere. Hæc tamen so-

lu-

lutio, quæ ſtat in vltimo conceptu Paternitatis ex tribus ab Ill. God. diſtinctis, vim noſtræ probationis nō minuit, ideòque impugnatur: Paternitas ſub conceptu connotato à potentia generatiua, & generatione conſtituit Patrē potentem proximè, & generantē; ſed principiū *quo* remotū præſupponitur ad Patrem potentem proximè, & generantem: ergo principium *quo* remotum præſupponitur ad Paternitatem ſub conceptu connotato à potentia generatiua, & generatione: ergo ruit illius ſolutio. Conſequentiæ tenent. Minor eſt certa: nam, vt diximus, principium *quo* remotum præſupponitur, non ſolum ad generationē, verū etiā ad principium *quo* proximum, ſeu potentiā proximā: ergo præſupponitur ad potentem proximè, & generantem. Maior autem probatur: potentia generatiua, & generatio cum connotato Paternitatis eſt potentia proxima, & actualis generatio: ergo Paternitas ſub conceptu connotato à potentia generatiua, & generatione conſtituit Patrem potentem proximè, & generantē. Probatur antecedens: potentia generatiua, & generatio cum connotato Paternitatis eſt potentia, & generatio cum omnibus requiſitis; alioquim aſſignet deficientiam alicuius; atqui potentia, & generatio cum omnibus requiſitis eſt potentia proxima, & actualis generatio, vt notum eſt omnibus Philoſophis, & Theologis: ergo potentia generatiua, & generatio cum connotato Paternitatis eſt potentia proxima, & actualis generatio.

Impugnatur.

106. *Secunda cōcluſio.*

Secunda concluſio: *principium quo proximum eſt ſola perfectio abſoluta, relatione ingrediente, vt conditione, nō ex parte principij quo, ſed ex parte principij quod, ſeu ad producendum.* Hæc concluſio eſt Scoti *in* 1. *diſt.* 7. *cit.* videturque eſſe contra Ill. Godoy *n.* 38. Sed quia potiùs in nomine, quam in re apparet in hoc diſſenſio, breuitèr ab ea me expediā. Concluſio habet quatuor partes ſuo ordine probandas. Probatur prima pars concluſionis, & primo ex Scoto *citato*: ſi Pater Deus generaret aliū numero diſtinctū Deum, tunc Deitas ſola eſſet principiū proximum productiuum *quo*: ergo etiam nunc, quando producit Filium eundē numero Deum. Probatur conſequentia: quod nunc habet, & tunc non haberet, non tollit à Deitate rationem principij proximi productiui: ergo ſi tunc Deitas ſola eſſet principiū proximum productiuū, etiā nunc, quando producit Filium eundē numero Deū. Probatur minor: quod eſt perfectionis in principio proximo productiuo, non tollit ab illo rationem talis principij productiui; ſed cōmunicare ſe in identitate numerali naturæ, & communicatione ſibi adæquata eſt perfectionis in principio proximo productiuo: ergo quod principium proximum productiuum ſe communicet in identitate numerali naturæ, & cōmunicatione ſibi adæquata non tollit, ab eo rationem talis principij productiui: ergo Deitas ſola eſt principium proximum productiuum, ſicut foret, ſi Pater aliū numero Deum generaret: ergo principium *quo* proximum eſt ſola perfectio abſoluta.

Prob. 1. *pars concluſ.* 1.

107. *Prob.* 2. 1. *pars.*

Probatur ſecundo: terminus formalis *quo* generationis eſt aliquod abſolutum duntaxat: ergo principium *quo* proximum, ſeu ratio formalis generandi eſt ſola perfectio abſoluta. Conſequentia patet: nam impoſsibile eſt, quod agens communicet terminū formalē *quo* productionis, quin agat per formam æquè perfectam, ſi agens eſt vniuocum, vel perfectiorē, ſi eſt æquiuocū, & totale; ſed relatio non eſt forma æquè perfecta, ac terminus formalis *quo*, & multo minùs perfectior: ergo relatio non eſt principium *quo* proximum: ergo ſola perfectio abſoluta eſt tale principium. Antecedens verò probatur: id, quod datur, ſeu communicatur per productionē producto, eſt terminus formalis *quo* productionis; ſed aliquod abſolutum duntaxat eſt, quod datur, & communicatur per productionē perſonæ productæ: ergo ter-

Antecedens probatur.

mi-

minus formalis *quo* generationis est aliquod absolutũ duntaxat. Minor probatur *ex Ioanne* 10: *Pater quod dedit mihi, maius est omnibus*; sed maius omnibus est duntaxat absolutũ, quia hoc duntaxat est simpliciter infinitũ: ergo aliquod absolutum duntaxat est, quod datur, & communicatur per productionem personæ productæ.

108. *Prob. 2. pars conclus.* Secunda pars cõclusionis probatur: actio productiua est vna, & præcipua conditio, vt principium *quo* producat; sed relatio est ipsa actio productiua: ergo in principio *quo* ingreditur relatio, vt cõditio. Minor probatur: illa est propriè loquendo actio productiua, cuius essentia est producere, vti passiua produci; sic enim perfectè distingui mus generantẽ à genito; sed in Patre datur relatio, scilicèt, Paternitas, cuius tota essentia est producere, vti in Filio Filiatio, cuius tota essentia est produci: ergo relatio est ipsa actio productiua. Tertia pars probatur: relatio nõ requiritur, vt principium *quo* compleatur in ratione virtutis productiuæ; cũ, quantũ est de se, habeat omnẽ virtutẽ ad producẽdũ necessariã: ergo relatio non requiritur ex parte principij *quo*.

Prob. 3. pars.

109. *4. pars prob.* Quarta deniquè ostenditur: repugnat, quod inter producens, & productũ non detur realis distinctio; sed in Diuinis distinctio realis solum habetur vi relationis: ergo relatio requiritur ex parte principij *quod*, seu ad producendum. Explicatur hoc: licèt enim in Deo principiũ *quo* productivum ex se, & secluſa relatione habeat totã virtutẽ ad producendũ, vt liquet ex dictis; tamen, quia ad producendũ est necessaria conditio, quod producens sit suppositũ realiter distinctũ à supposito producto; cum hoc non habeat principium *quo* productivũ ex se, sed à relatione; ideò requiritur relatio, non ex parte principij *quo*, seu vt habeat virtutẽ necessariã ad producendũ, sed vt constituatur in esse suppositi realiter distincti à supposito producto, quod in natura Diuina est necessaria conditio ad producendum.

§. VI.

Argumenta Ill. Godoy occurritur.

ILl. God. *n.* 38. fundat suam opinionẽ in D. Thoma *q.* 2. *de potentia art.* 2. *in fine corporis* dicente: *& propter hoc in ratione potentiæ includitur quodam modo Paternitas, etiam quantũ ad id, quod est generationis principiũ: vnde cũ alijs dicendũ est, quod potentia generãdi simul essentiã, & notionẽ significat.* Idem docet *solutione ad* 2. *& ad* 5. vbi loquens de proprietate personali ita habet: & ideò non oportet, quod sit generationis principiũ principaliter, sed quodammodo cointellectũ ratione supra dicta &c. *Et in* 1. *dist.* 7. *q.* 1. *art.* 2. *Et infra q.* 41. *art.* 5. Cæterum quando ad eius authoritatẽ admittendã strictus essem, authoritates prædictæ me nullatenus conuincerent, quia explicando D. Thomam de potentia proxima, nihil cõtra nostrã conclusionẽ, & nihil contra mentẽ D. Angelici. Cæterum quidquid sit de hoc. 110.

Aduersus nostrã primã conclusionẽ arguit primo Ill. God. *n. cit.* nam principiũ *quo* reale debet inadæquatè saltim à termino producto distingui; sed si potentia generatiua, v.g. adæquatè in perfectione absoluta consisteret, secundum nihil sui à termino producto distingueretur realiter: ergo principiũ *quo* remotũ non consistit in perfectione absoluta adæquatè, sed cointellecta simul relatione. Hoc argumentum ruit omninò negando maiorẽ ob rationes assignatas *n.* 97. *& seqq.* ex quibus argumentũ retorquc. Cæterũ claritatis gratia, & vt nostra clarescat doctrina; respondeo secundo distinguendo maiorẽ: principiũ *quo* reale remotũ debet inadæquatè saltim à termino producto distingui nego maiorẽ; principiũ *quo* reale proximum sub distinguo: ratione principij nego maiorẽ; ratione conditionis concedo maiorẽ, & cõcessa minori, nego consequentiã, quia loquitur de principio remoto duntaxat. Solutio claret ex dictis, nec alia indiget solutione. 111. *Arguit 1. contra 1. concl.* *Respõd. 1* *Retorque* *Respõd. 2*

112. *Arguit 2. contra 1. concl.*

Arguit 2. *n. cit.* actio, cuius principiũ eſt perfectio abſoluta accepta abſolutè, in prædicatione formã abſolutam adæquat; at proceſsiones actiuæ non adæquant in prædicatione perfectiones abſolutas Diuinas: ergo principiũ illarũ non eſt perfectio abſoluta abſolutè conſiderata, ſed prout determinata ad aliquã ex Diuinis perſonis; & conſequenter relatio determinans cointelligi debet in ratione principij *quo*, ſiuè proximè, ſiuè remoti. Reſpondeo negando maiorẽ; quia nunquam actio, vtpotè relatio, & actus ſolum, vt *quo*, ex dictis *diſp. anteced. n.* 96. poteſt in prædicatione formam abſolutam adæquare.

Reſpõdeo

113. *Arguit 3.*

Tertio arguit *n.* 39: ſi principiũ *quo* Diuinæ proceſsionis adæquatè in perfectione abſoluta conſiſteret, omnibus perſonis cõpeteret; at hoc eſt falſum; aliàs Filius eſſet potẽs remotè, & proximè generare ſe ipſũ, vel aliũ, & Spiritus Sãctus eſſet potẽs ſpirare: ergo principiũ *quo* Diuinæ proceſsionis nõ conſiſtit adequatè in perfectione abſoluta.

Probat minorem

114. *Reſpõd. 1*

Reſpondeo primo ad argumentum diſtinguendo maiorem: ſi principium *quo* remotum, & proximum Diuinæ proceſsionis adæquatè in perfectione abſoluta conſiſteret, nullo requirente relationem tanquam conditionẽ, omnibus perſonis competeret concedo maiorem; vno, & non altero requirente relationem tanquam conditionem ſub diſtinguo: omnibus perſonis competeret principiũ *quo* non requirens relationem tanquam conditionẽ concedo maiorem; principium requirens nego maiorem; diſtinguo ſimilitèr minorem, & diſtinguo conſequens: ergo principium *quo* Diuinæ proceſsionis tam remotum, quam proximum non conſiſtit adæquatè in perfectione abſoluta abſquè connotatione ad relationẽ tanquã conditionem concedo conſequentiã; principiũ *quo* remotum nego cõſequentiã. Ad probationẽ minoris cõcedo, quod Filius eſſet potens remotè generare ſe ipſũ, vel aliũ; non tamen quod eſſet proximè potens.

Ad probat. minoris.

Et quia Filium poſſe remotè generare, piè non audit Ill. Godoy, firmatur ſolutio: ideò Filium non poſſet remotè generare, quia principium *quo* remotum deberet ſaltim inadæquatè realitèr diſtingui à termino producto; ſed hoc eſt falſum: ergo Filius poteſt remotè generare. Conſequentia tenet. Minor probata manet *num.* 97, *& ſequentibus.* Maior eſt Ill. Godoy *num.* 38. & vltra probatur: ideò hoc axioma: *idem non poteſt ſe ipſum producere*, eſt verum, quia inter producens, & productum debet dari diſtinctio realis: ergo ideò Filius non poſſet remotè generare, quia principium *quo* remotum deberet ſaltim inadæquatè realitèr diſtingui à termino producto. Alitèr efformatur probatio: ideò hoc axioma: *idem non poteſt ſe ipſum producere*, eſt verum, quia principium *quod* producens, debet realitèr adæquatè diſtingui à termino producto: ergo idem, quod priùs.

115. *Firmatur ſolutio.*

Reſpondeo ſecundo ad prædictum argumentum diſtinguendo maiorem: ſi principium *quo* Diuinæ proceſsionis adæquatè in perfectione abſoluta conſiſteret, omnibus perſonis competeret entitatiuè concedo maiorem; denominatiuè ſubdiſtinguo: principium *quo* remotum concedo maiorem; proximum nego maiorem; diſtinguo ſimilitèr minorem, & diſtinguo conſequens, vt ipſum diſtinxi *n.* 114. Ad probationem minoris reſpondeo, vt ſupra. Itaquè in Filio datur potentia remota, & proxima genetatiua entitatiuè, cum hoc tamen diſcrimine: quod potentia remota entitatiuè, & denominatiuè datur in illo; potentia verò proxima ſolum entitatiuè; non verò denominatiuè. Hac ſolutione ſoluta manet replica, quam facit Ill. Godoy ad quandam reſponſionem, quam ſibi dedit ad prædictum argumentum. Et quia in hoc ſtat tota difficultas ſolutionis, omnia ſub illa contenta ſunt probanda.

116. *Reſpõd. 2 ad argumentum.*

Explicatur.

117. Et in primis, quod detur in Filio vtraque potentia entitatiuè, euidentèr deducitur ex duplici allata conclusione: omne nãquè prædicatũ absolutũ reperitur in Filio; sed vtraque potentia entitatiuè est quid absolutũ, & vnicè absolutũ: ergo datur in Filio vtraque potentia entitatiuè. Deindè: quod potentia remota entitatiuè, & denominatiuè detur in Filio, probatur: potentia remota entitatiuè est quid absolutũ vnicè; & potentia remota denominatiuè est effectus formalis absolutus vnicè; prouenit nãquè à potẽtia remota, quæ est forma ita vnicè absoluta, vt nullã dicat relationẽ adhuc; vt cõditionẽ; atqui in Filio reperitur omne absolutũ, & omnis effectus formalis vnicè absolutus: ergo potentia remota entitatiuè, & deneminatiuè datur in Filio.

118. Deniquè, quod potentia proxima entitatiuè non verò denominatiuè detur in Filio, probatur 1: potentia proxima denominatiuè est notionalis, vt ad differentiã potentiæ proximæ productiuæ ad extra, quæ entitatiuè, & denominatiuè essentialis est, manet dictũ *n.* 8; atqui, quod in potentia proxima est essentiale, reperitur in Filio; non verò quod est notionale, quia hoc est propriũ Patris: ergo datur in Filio proxima potentia entitatiuè; non verò denominatiuè. Probatur 2: potentia proxima entitatiuè est quid absolutũ, & potentia proxima denominatiuè est quid relativũ; nam est effectus formalis proueniens à forma proxima, quæ licèt entitatiuè sit quid absolutum, requirit tamen relationẽ, vt actionẽ productivã ex dictis *disp. antec.* & connotat ipsam, vt conditionẽ ad producendũ ex dictis *n.* 106; atqui quod in potentia proxima est absolutũ, reperitur in Filio; non verò quod est relativum, quia hoc est proprium Patris: ergo datur in Filio potentia proxima entitatiuè; non verò denominatiuè.

119. *Respõd. 3 ad argumentum.* Respondeo 3. ad prædictũ argumẽtũ alitèr distinguendo maiorẽ: si principiũ *quo* Diuinæ processionis adæquatè in perfectione absoluta consisteret, omnibus personis competeret, impeditũ, vel expeditũ concedo maiorem; expeditũ præcisè nego maiorẽ, distinguo similitèr minorem, & nego consequentiã. Ad probationẽ minoris nego ipsã quoad secũdã partẽ; quia licèt Filius esset potens remotè generare, non tamen proximè, quod euidentèr conuincitur ex vi solutionis: nam sicut ad esse potens remotè generare requiritur habere principiũ *quo*, etsi impeditũ; ita ad esse potens proximè generare requiritur habere principiũ *quo* expeditũ; atqui iuxta solutionẽ, & veritatẽ Filius habet principiũ *quo* generandi impeditũ; non verò expeditũ: ergo ex solutione conuincitur, quod licèt Filius esset potens remotè generare; nõ tamen proximè. Hæc solutio est Scoti *in Report. in* 1. *dist.* 7. *q.* 2 his verbis: *Vndè in Filio illud, quod est principiũ generandi, est impeditum ad intra, quia ratio suppositi, in quo est natura, non est conueniens tali actioni, sed ei talis actio, siuè productio repugnat.*

Ad probat. min.

120. *Respõd. 4 ad argumentum.* Respondeo 4. ad argumentũ cõcessa maiori, negando minorẽ, cuius probationẽ distinguo: Filius esset potens generare se ipsum, vel alium, & Spiritus Sanctus esset potens spirare, sumpta potentia pro entitate virtutis productiuæ concedo; sumpta potentia absolutè nego. Ratio est, quia quando in aliquo constituitur potentia absolutè, intelligitur potentia expedita, & à qua actus prouenire possit; nã si in aliquo sit id, quod est potentia, & hæc sit perpetuò impedita, ita vt nullomodo possit habere actũ, nõ potest dici absolutè habere potentiã, vt patet in exẽplo de potentia ad præteritũ; omnes enim fatentur: in Deo, & nobis manere rem illam, quæ erat potentia ad præteritum, antequam esset præteritum; tamen, quia postquam præteritum est, nullomodo potest habere actum, absolutè dicimus: neque in Deo, neque in nobis esse potentiã ad præteritum; sic ergo contingit in proposito; licèt in Filio sit entitas illa, quæ in Patre est potentia ad generandum, nihilominus,

quia in Filio nō potest habere actum, sicut habet in Patre; ideò non dicitur in Filio potentia generatiua, sicut dicebamus in Patre; neque est bonū argumentum; in Filio est entitas, quæ est in Patre, potentia generandi: ergo in Filio est potentia generandi; nā variatur appellatio à materiali in formale.

121. *Respond. ad quedam replica Ill. Godoy.*

Ex hac que solutione constat solutio ad replicam, quam facit Ill. God. Respondeo namquè concessa maiori, distinguendo minorē: sed eo ipso, quod principiū *quo* generandi adæquatè in perfectione absoluta consisteret, esse potens generare, sumpta potentia pro entitate virtutis generatiuæ, esset effectus absolutus concedo minorem; sumpta potentia absolutè nego minorem, & distinguo similitèr vtrunque consequens, quorum primum est: ergo Filius esset capax illius effectus. Secundum est: ergo redderetur potens generare. Solutione itaquè data distingue vtrumque.

122. Hæc sunt Ill. God. fundamenta, quibus solutis ad vltimā difficultatē pergendū erat; sed quia oblitus non sum illius, quod dixi *n.* 91, scilicèt, esse Scotistas Scotum pro opposita sententia citantes, ne videatur me contra Scotū procedere, liceat nunc examinare, vbi Scotum citent, & quid ibi dicat Scotus. Breuitèr hoc examinandum est, quia, vt videbitur, latitudine nō eget.

123. *Obijciūt ex Scoto.*

Dicunt itaquè Scotistæ aliqui esse contra Scotum asserere: Essentiam esse principium *quo* remotum, quia hæc est opinio, quā Marginistæ Scoti tribuunt D. Thomæ 1. *part. q.* 41. *artic.* 5. ipsamque refutat *in* 1. *dist.* 7. §. *hic est opinio, versic. contra istud*, rationemque illius tradunt, scilicèt, quia sequeretur, quod Essentia Diuina in illo priori, in quo intelligitur ante personas, posset producere personas, quod est absurdum; cùm producens, & productū debeant realitèr distingui; probant sequelā: nā forma, quæ est principiū sufficiens ad agendum, si per se existat, per se aget, vt patet in accidentibus Eucharistiæ: ergo si sola essentia est principiū in illo priori, generabit. Alia quatuor argumenta obijcit Scotus. Hoc adducit, & sic concludit quidam Scotista.

124. *Respondetur* 1. *ad locū Scoti.*

Miror tamen Scotistā prædictū hoc adducere; nam licet verum sit, sententiā prædictam ibi Scotum impugnare, rationemque adductam esse Scoti, & nō solū alia quatuor argumenta obijcere, sed & alia quinque, vt constat ex textu; falsum tamen est, intentum Scoti esse illam opinionē impugnare, nec ad hoc intentum prædictas rationes adducere. Hoc constat primo: nam vt ait Pontius *supra locum citatū*, Scotus non tam proposuit illā rationē contrā sententiā, quam in ordine ad hoc, vt obligaret ad responsionē, quā ipsemet hic dat omnibus, qui voluerint ea vti. Sed quia hoc clariùs patet ex textu.

125. *Secundo.*

Scotum lege *in* 1. *cit. ad concludendam illam dist.* 7. §. *quia autem* & videbis Scotum expræsè asserentem: illam opinionem, quam refutauit, esse suam, & ad rationem propositam respondere, & similitèr facit ad reliquas: ex ipso ergo claret, intentum illius nō fuisse, illam opinionem impugnare, vt potè, ipsam amplectens, neque ad hoc intentum rationes prædictas adducere, vtpotè, illis solutionem tribuens. Perperam ergo contra illam opinionem, & conclusionem nostram citatur Scotus, cum de illius mente locus dubitandi non adsit.

126. *Ad rationē Scotistæ respōdeo* 1.

Vnde ad rationem illius Scotistæ, vt ab ipso traditur, respondeo negando sequelam, ad cuius probationē respondeo primo cum Scoto citato distinguendo antecedens: forma, quæ est principium sufficiens ad agendum, si per se existat, per se aget, si habeat omnes conditiones requisitas ad agendum concedo antecedens; si non habeat nego antecedens, distinguo similitèr consequens; neque aliud probat exemplum de accidentibus Eucharistiæ. Rationem huius solutionis necessarium reddere non erat ad intentum contra Scotistam prædictum conuincendum; ad hoc

enim

enim textus Scoti superabundat; sed quã ipse dedit Scotus in textu declarauit Pontius in Cõmento. Aut enim: in rei veritate essentia nõ haberet omnes illas conditiones, quia, vt agat, vel ipsamet debet distingui realitèr à termino producto; vel debet esse in supposito realitèr distincto. Essentia autẽ Diuina ex se, & vt est prior Patre, non distinguitur realitèr: ergo nequit agere.

127. *Respõd. 2*

Respondeo secundo alitèr distinguendo antecedens: forma, quæ est principium vt *quo*, & vt *quod* sufficiens ad agendum, si per se existat, per se aget concedo antecedens, vt purè *quo* nego antecedens, & cõsequentiã, quia essentia est principiũ purè *quo*; ex quo patet disparitas ad exemplũ, quia accidentia sunt principia, vt *quo*, & vt *quod*. Solutio hæc quoad omnia clàret ex dictis *n.* 81, & *seqq.*, vbi discrimen inter principium purè *quo*, & non purè *quo* assignauimus, & qualia esse declarauimus.

Secundo.

128. ## §. VII.

Resoluitur tertia difficultas.

TErtia difficultas, quam in *præsenti* disputat Ill. God, est, quodnam sit prædicatũ, quod est principiũ *quo* Diuinarum processionũ? In qua controuersiã cum illo non habemus; ipse nãquè *n.* 48. assignat pro principio *quo* Essentiam Diuinã, & *n.* 64. assignat intellectum pro tali principio respectu processionis Verbi, de qua loquitur in hac disputatione, & vtrobiquè assignat Paternitatem de connotato. Hoc idem, etsi pro priori modo dicendi, nos dicimus, asserta Ill. God. intelligendo de principio *quo* proximo, quod claritate solita per sequentes apparebit conclusiones.

129. *1. conclusio.*

Prima conclusio: *Essentia Diuina, Diuinusque intellectus pro priori ad dictionem, vel Paternitatẽ sunt principium quo remotum processionis Verbi.*

Prob. 1.

Hæc cõclusio claret *ex dictis §. præsertim n.* 103, nã vt ibi diximus, principium *quo* remotũ est virtus adæquatè contentiua omnis perfectionis, quæ reperitur in termino; sed essentia Diuina, Diuinusque intellectus pro priori ad dictionẽ, vel Paternitatẽ est virtus adæquatè contentiua omnis perfectionis, quæ reperitur in Verbo producto, vt clarebit ex immediatè dicendis: ergo essentia Diuina, Diuinusque intellectus pro priori ad dictionẽ, vel Paternitatẽ sunt principiũ *quo* remotum processionis Verbi. Patet etiam: nam illud est principium *quo* remotũ, cui tantum deficit connotatũ, vel conditio ad esse principium *quo* proximũ; sed Essentiæ Diuinæ, Diuinoque intellectui pro priori ad dictionem, vel Paternitatẽ solum deficit connotatum, vel conditio ad esse principium *quo* proximum; nam intellecto connotato apud Ill. God, & conditione intellecta apud nos, Essentia Diuina, Diuinusque intellectus sunt principiũ *quo* proximum: ergo Essentia Diuina, Diuinusque intellectus pro priori ad dictionẽ, vel Paternitatẽ sunt principium *quo* remotum processionis Verbi.

130. *2. concl.*

Secunda conclusio: *Intellectus est principium quo proximum processionis Verbi, relatione ingrediente, vt conditione modo dicto num.* 106. Probatur conclusio: potentia, quæ est principium *quo* proximum productiuũ Verbi intellectualis, debet esse intellectus; alioquim Verbum non esset intellectuale; sed secunda persona, seu Filius est Verbum intellectuale iuxta Scripturam, Patres, & Concilia: ergo intellectus est principium *quo* proximum processionis Verbi, relatione ingrediente modo dicto.

Probat.

131. *3. concl.*

Tertia conclusio: *Essentia Diuina, vt obiectum præsens fœcundans intellectum, est principium quo proximum processionis Verbi, relatione ingrediente, vt diximus supra.* Hanc conclusionem probat Scotus *tam in scripto Oxoniensi in* 1. *dist.* 2. *quæst.* 7. *num.* 21. *quam in Report. quæst.* 6. *num.* 12. hoc modo: Si essentia Diuina, vt obiectum, non haberet rationem principi in productione Verbi, nulla esset ratio, quare magis

Probat. ex Scoto.

diceretur Verbum eſſentiæ Diuinæ, quã lapidis, ſi ex ſola infinitate intellectus, vt principij productiui, poſſet produci Verbum infinitum quocumque alio obiecto præſenti; atqui hoc eſt falſum, quia Verbum Diuinum eſt declarativũ eſſentiæ Diuinæ, non autẽ eſſentiæ lapidis: ergo falsũ eſt etiã, quod eſſentia Diuina, vt obiectũ præſens fœcundans intellectum, non ſit principium proximum productivum vt *quo* Verbi Diuini.

132. 4. *concluſio.* Quarta concluſio: *memoria perfecta eſt illa perfectio abſoluta, quæ eſt principium quo proximum proceſsionis Verbi, relatione ingrediente, vt ſupra diximus.* Sic Magiſter Subtilis *in* 1. *diſt.* 26. *n.* 54. *&* *in* 2. *diſt.* 1. *q.* 1. *n.* 9. *&* *quodlib.* 2. *Probat.* Probatur concluſio: intellectus cum eſſentia, vt obiecto intelligibili ſibi præſenti, eſt principium *quo* proximum proceſsionis Verbi, ex præiactis concluſionibus; atqui ex Scoto *in* 1. *diſt.* 2. *q.* 7. *n.* 21. *&* *quodlib.* 2. *n.* 26. memoria perfecta eſt intellectus cum obiecto actu intelligibili ſibi præſenti: ergo memoria perfecta eſt illa perfectio abſoluta, quæ eſt principium *quo* proximũ proceſsionis Verbi. Vndè Scotus *quodlib. cit. n.* 25. concludit: *& ſic in principio habemus eſſentiam, & intellectum.*

133. 1. *corollarium.* Ex dictis in diſcurſu diſputationis aliqua colligit Ill. God, & alia plura nos colligere debemus. Colligo primo: ideò ſecundam perſonã præ tertia eſſe Verbũ, quia ex vi ſuæ proceſsionis procedit, vt terminus memoriæ fœcundæ Patris. Eſt Scoti pluribus in locis, præcipuè *in* 1. *diſt.* 27. *q.* 3. *n.* 20. *&* *in Report. q.* 6. *n.* 6. vbi ait: *ſicut dictio paſsiua, & dictum idem ſignificat, ita Verbum, & verbatio; ſed dictio paſsiua dicit expreſsionem paſsiuã de memoria: ergo ſimiliter verbatio, quia idẽ ſunt dictio paſsiua, & verbatio; ſed expreſsio paſsiua de memoria importat relationem originis, quæ non eſt niſi proprietas perſonæ: ergo Verbum dicit proprium alicuius perſonæ, ſcilicèt, illius, qui gignitur per actum dicendi, ſiuè exprimendi de memoria, & illa eſt ſecunda perſona. Vndè ſicut gigni in natura intellectuali conſtituit Filium, ſic exprimi in natura intellectuali conſtituit Verbum, ideò vnam perſonam exprimit Filius, & Verbum, ſolum autem differunt per connotata, quia Filius connotat naturam vitalem; Verbum verò naturam intellectualem;* ex quibus.

134. *Probat.* Probatur corollarium: Verbum nihil aliud eſt, quam expreſsivũ illius, quod latet in mente, ſeu in memoria fœcunda: ergo id, quod ex vi ſuæ proceſsionis procedit, vt terminus memoriæ fœcundæ, eſt verbum; atqui ſecunda perſona præ tertia procedit ex vi ſuæ proceſsionis, vt terminus memoriæ fœcundæ *ex dictis n.* 132: ergo ideò ſecunda perſona præ tertia eſt Verbũ, quia ex vi ſuæ proceſsionis procedit, vt terminus memoriæ fœcundæ Patris. *Declaratur.* Declaratur hæc ratio, & authoritas: ſicut ſimilitudo naturalis naturalitèr producta conſtituit Filium, ſic ſimilitudo intentionalis naturalitèr producta conſtituit Verbum; atqui ſecunda perſona ex vi ſuæ generationis procedit, vt ſimilitudo naturalis naturalitèr producta, & vt ſimilitudo intentionalis: ergo ſicut ex eo, quod procedit, vt ſimilitudo naturalis naturalitèr producta, præ tertia eſt Filius, ita ex eo, quod procedit, vt ſimilitudo intentionalis ex vi ſuæ proceſsionis, erit præ tertia Verbum; atqui procedere ex vi proceſsionis, vt ſimilitudo intentionalis, eſt procedere, vt terminus memoriæ fœcundæ: ergo ideò ſecunda perſona præ tertia eſt Verbum, quia ex vi ſuæ proceſsionis procedit, vt terminus memoriæ fœcundæ Patris.

135. 2. *corollarium.* Colligo ſecundo: ideò ſecundã perſonam eſſe ſapientiã genitam, quia ex vi ſuæ proceſsionis accipit eſſentialem ſapientiã, quaſi habitualem, & in actu primo (quæ eſt memoria fœcunda) à qua prout in Patre procedit; ex quo poſtea apropriat ſibi eſſentialẽ ſapientiã actualem, quæ eſt intellectio eſſentialis. *Prob.* 1. Hoc corollariũ ſequitur ex primo, & Probatur: terminus rectè deno-

mi-

minatur primo,& per se ab illo, quod primo, & per se ex vi suæ productionis accipit; atqui secunda persona ex vi suæ processionis primo,& per se accipit sapientiã essentialem; nam accipit memoriã fæcundã, per quam procedit: ergo rectè denominatur primo, & per se sapientia genita:ergo ideò secunda persona est sapiẽtia genita,quia ex vi suæ processionis accipit essentialem sapientiã,quasi habitualem, & in actu primo (quæ est memoria fæcunda) aqua prout in Patre procedit; ex quo postea apropriat sibi essentialem sapientiã actualem,quæ est intellectio essentialis.Secundo:nam ea est perfectio naturæ Diuinæ intellectiuæ, vt retineat fæcunditatem ad sapientiam,& ingenitam, & genitam; sed intellectio actualis essentialis dicitur, & est sapientia, quia est à natura Diuina intellectiua,vt in actu primo est sapientia; & est ingenita , quia non producitur, sed tantum pullulat,seu emanat; ergo Diuinũ Verbũ dicetur sapientia, quia est à natura Diuina intellectiua , vt in actu primo est sapientia ; & dicitur genita, quia verè ab illa , vt in Patre producitur,& generatur.Tertio;si ipsa intellectio essentialis verè à sapientia Diuina, vt in actu primo produceretur,verè esset sapientia genita:ergo cũ secunda persona verè de facto à sapientia Diuina in actu primo prout in Patre producatur,verè dicitur sapientia genita: ergo ideò est sapientia genita,quia ex vi suæ processionis accipit essentialem sapientiã, quasi habitualem, & in actu primo (quæ est memoria fæcunda) à qua prout in Patre procedit. Deniquè corollarium claret *ex dictis §. 2. & 3.*

Secundo.

Tertio.

Quarto.

136. *3. Corollarium.*

Colligo tertio: terminum formalẽ *quo* Diuinarum processionũ esse quid absolutum, relatione ingrediente, vt conditione,vt superiùs diximus; illud autẽ absolutum non est sapientia, vel amor essentialis,sed sola Diuina essentia. Prima pars corollarij,scilicèt, esse quid absolutũ docetur ab Ill. God. *n.* 85, probataque manet per dicta *n.* 107.Secunda pars corollarij, scilicèt, relatione ingrediente, vt conditione, ostensa manet per dicta *num.* 108,& 109. Et vtraque probatur: nam vt ait Ill.God.*cit.*id,quod in hoc puncto dicitur de principio *quo* proximo Diuinarum processionum,dicendum est de termino formali *quo* illarum;sed principium *quo* proximum Diuinarũ processionum est quid absolutũ,relatione ingrediente, vt conditione modo explicato,vt diximus §.6:ergo terminus formalis *quo* Diuinarum processionũ est quid absolutum,relatione ingrediente,vt conditione modo explicato.

Prob. 1. & secunda pars.

Tertia pars corollarij, scilicèt, terminum prædictum non esse sapientiã, vel amorẽ essentialem, sed solã essentiam Diuinã,ab Ill.God.non traditur; si autem ipsam fortè neget; ipsam docet D.Augustinus 15.*de Trinitate cap.* 6.dicente: *sicut Filio præstat essentiam sine initio temporis, sine vlla mutabilitate naturæ de Patre generatio ; ita Spiritui Sancto præstat essentiam sine vllo initio temporis , sine vlla mutabilitate naturæ de vtroque processio* ; at generatio , & processio præstat id, quod est terminus formalis,vel in illo continetur: ergo cum essentia in nullo contineatur,quin potiùs omnia contineat,vtpotè simplicitèr in omni genere infinita, præstabitur tanquã terminus formalis *quo* processionis. Ex quo probatur primo:sic se habet in Diuinis natura, & proprietas personalis,ac in creaturis natura, & proprietas indiuidualis,& hypostatica; sed in creaturis natura duntaxat est terminus formalis *quo* generationis,vt patet 2.*Phisicorum cap.6.textu* 14.vbi dicitur:*quod generatio est naturalis, quia est via in naturam*:ergo & in Diuinis natura est terminus formalis *quo* generationis: ergo terminus formalis *quo* Diuinarũ processionũ nõ est sapientia,vel amor essentialis,sed sola essentia Diuina.

137. *3. pars prob. ex August.*

Primo.

Probatur secundo: terminus formalis *quo* est forma per productionẽ cõmunicata, secundum quam terminus *qui* accipit formalitèr simplicitèr esse;

138. *Secundo.*

sed

ſed eſſentia Diuina eſt forma per productionem communicata, v.g. Filio, & ſola ipſa eſt ſecundum quã Filius accipit formaliter ſimpliciter eſſe; nã ſola eſſentia eſt formaliter ſimpliciter omne eſſe; cum ipſa ſola ſit infinita ſimpliciter in omni genere, non ſic attributũ ſapientiæ: ergo ſola eſſentia eſt terminus formalis productionis Filij. Maior patet primo: quia eſt diffinitio termini formalis *quo*. Secundo: quia productio eo tendit, vt ſuo producto det ſimpliciter. Tertio ex Philoſopho *cit. 2. Phiſicorũ*: *Generatio* (ait) *eſt naturalis, quia eſt via in naturã, ſcilicet, forma, qua genitũ habet eſſe ſimpliciter.*

139. *Tertio.* Tertio probat Scotus *in 1. diſt. 13. n. 24.* ſic: ſi notitia actualis, v.g. eſſet terminus formalis *quo* generationis Verbi, priùs communicaretur Filio notitia, quam eſſentia; alioquim eſſentia eſſet priùs cõmunicata, & conſequenter eſſet terminus formalis *quo*, vt potè prius; ſed ſi Filio priùs communicaretur notitia, quã eſſentia, non eſſet vniformiter Deus, ac Pater; nã Pater taliter eſt Deus, vt Deitas priùs intelligatur, tanquã radix, principiumque omnis perfectionis, quo pacto non eſſet in Filio, & conſequenter non eſſet Filius vniformiter Deus, ac Pater, quod eſt falſiſsimum: ergo etiam falſiſsimũ eſt, quod notitia actualis ſit terminus formalis *quo* generationis.

140. *4. corollarium.* Colligo quarto cum Ill. God. *n. cit.*: id ipſum, quod de potentia generatiua aſſerimus; dicendum eſſe de potentia ſpiratiua in ordine ad tertiam perſonam, quod, nempè, potentia ſpiratiua remota in ſolo abſoluto conſiſtat, nullam connotante relationẽ; potentia verò proxima in abſoluto adæquatè ingrediente relatione, tanquam conditione ad ſpirandum. Similiter, quod eſſentia Diuina, Diuinaque voluntas pro priori ad ſpirationẽ ſint principiũ *quo* remotũ proceſsionis Spiritus Sancti. Quod voluntas ſit principiũ *quo* proximum, relatione ingrediente, vt conditione modo explicato. Quod eſſentia Diuina, vt obiectum præſens fæcundans voluntatẽ, ſit principiũ *quo* proximum proceſsionis Spiritus Sancti, relatione ingrediente, vt conditione. Quod voluntas perfecta, nempè, voluntas cum eſſentia, vt obiecto actu diligibili ſibi præſenti, ſit illa perfectio abſoluta, quæ eſt principium *quo* proximũ proceſsionis Spiritus Sancti, relatione ingrediente, vt conditione. Quod ideo tertia perſona præ ſecunda eſt amor productus, quia ex vi ſuæ proceſsionis accipit eſſentialem amorem, quaſi habitualẽ, & in actu primo, quæ eſt voluntas perfecta, à qua prout in Patre, & Filio procedit, ex quo poſtea apropriat ſibi eſſentialẽ amorẽ actualem, qui eſt amor eſſentialis. Deniquè de termino formali *quo* proceſsionis Spiritus Sancti idẽ, quod ſupra *n. 136.* quæ omnia ex dictis probata manent.

141. *5. corollarium.* Colligo quinto: in principio *quo* proximo vtriuſque proceſsionis non importari relationem, & formã abſolutã, tanquã duas partes conſtituentes principium, ſed abſolutum, vt formã conſtituentem, & relationem, vt conditionem ad producendum, modo toties repetito. Hoc corollarium quoad vtranque partẽ manet probatum; eſt tamen ſecunda pars illius contra Ill. God. *n. 86.* dicentem: relationẽ non eſſe conditionem tantum, nec quid extrinſicũ ad productiuam potentiã in Deo, ſed modum afficientem intrinſicè.

2. pars eſt contra Ill. God.

142. *Reijcitur 1. placitũ Ill. God.* Hoc tamen placitum Ill. God. reijcitur primo, evertendo fundamentum illius: ideò iuxta Ill. God. relatio non eſt conditio tantum, nec quid extrinſecum ad productiuam potentiam in Deo, ſed modus afficiens intrinſecè, quia diſtinctio principij *quo* à termino producto eſt eſſentiæ eſſentialis, & intrinſeca; atqui hoc eſt falſũ: ergo falſum eſt, quod relatio ſit modus intrinſicè afficiens. Maior, & conſequentia tenent. Minor verò, in qua eſt difficultas, latè probata manet *n. 97. & ſeqq.* vbi diximus: diſtinctionem producentis à producto eſſe extra intentum principij *quo*, imo intentum illius eſſe communicare termino producto

omnem perfectionem, quam continet, & assimilare sibi terminum productũ, quod etiam habet Ill. God. *n.* 51: ergo falsũ est, quod distinctio principij *quo* sit essentiæ essentialis, & intrinseca. Ex quo manet solutio probatio Ill. God. pro suo corollario, & vltra soluitur per dicta *num.* 111.

143. *Reijcitur 2.* Reijcitur secundo: nam hic loquimur de potentijs, seu principijs *quo* modo, quo Philosophi de illis loqui consueverunt; sed relatio respectu principij *quo* seu potentiæ productiuæ Dei, se habet ad modum, quo à proximatio, & ablatio impedimenti in creatis: ergo eo modo, quo Philosophi locuti sunt de aproximatione, & ablatione impedimenti in creatis respectu potentiarum productiuarũ; loqui hic debemus de relatione respectu principij *quo*, seu potentiæ productiuæ Dei. Consequentia tenet. Maior est certa, quia alio modo discurrere non possumus. Minor certa etiam videtur, quia nõ est aliud, ad quod melius comparari possit, ideòque ita loquitur Scotus *citatus n.* 93, *& alibi*. Sussumo nunc: atqui Philosophi non dixerunt, aproximationem ignis ad passum, & ablationem opaci ex medio diaphano esse modum intrinsicè afficientem potentiã calefactiuam, & illuminatiuã; ergo dicendũ non est, quod relatio sit modus intrinsicè afficiens potentiam productiuam Dei: ruit ergo corollarium Ill. Godoy.

144. Ex hoc patet etiam veritas nostri corollarij, supposito namquè prædicto syllogismo sussumo aliter: atqui Philosophi semper dixerunt, aproximationem ignis ad passum, & ablationem opaci ex medio diaphano esse conditiones, sine quibus non agere possunt potentia calefactiua, & illuminatiua: ergo dicendum est, quod relatio in Diuinis est conditio ad producendum. Declaratur amplius: nam vbicũque Philosophi potentiã diuisserunt in aplicatã, & non applicatã ad agendum, solum significarunt, applicationem esse merã agendi conditionem sine qua non: ergo si pariformitèr loqui debemus de relatione respectu principij *quo*, seu potentiæ productiuæ in Deo, debemus dicere, esse conditionem ad producendum.

145. In hoc autem, magis de nomine, quã de re, est dissensio; conuenit namquè Ill. God. cum Scoti sententia in principaliori huius disputationis, scilicèt, relationẽ non esse formã constituentẽ principium *quo* proximum Diuinarũ processionum; conuenit etiam in hoc, quod relatio requiratur ad producendum; vndè solum in modo loquendi stat dissensio. Ill. God. namquè asserit: principium *quo* proximum Diuinarũ processionum dicere relationem, tanquam connotatum, seu modum intrinsicè afficientem; nos verò cum Scoto asserimus: relationem ingredi, tanquã conditionem ad producendum. Ex his autẽ dicendi modis, quis propriùs loquatur? Respondeo: modum loquendi Scoti esse propriissimum, quod patet ratione sumpta ex paritate posita *n.* 143, quam multoties repetit Magister Subtilis; nam supposito syllogismo ibi declarato, sic arguo: ille modus loquẽdi est propriissimus, qui est maximè conformis modo loquendi Philosophorum; sed ita est modus loquendi Scoti, & ita non est modus loquendi Ill. God: ergo est propriissimus. Probatur minor: Philosophi nunquam dixerunt, applicationem ad agendum esse connotatum à potentia, nec modum illam intrinsicè afficientem, & semper dixerunt, esse conditionem ad agendũ; atqui hoc modo loquitur Scotus, & illo Ill. God: ergo modus loquendi Scoti; non verò modus loquendi Ill. Godoy, est maximè conformis modo loquendi Philosophorum.

146. Neque ex hoc videatur: Scotum ponere relationem in Diuinis ita extrinsicè se habere ad producendum, ac se habet aproximatio in creatis; est enim differentia, quia aproximatio in creatis, nec est actio productiua, nec est distinctio realis producentis à producto, nec est constitutiua producen-

tis,

tis, quod totum habet in Diuiuis relatio; nam licèt in re ſit vnica, & indiuiſibilis formalitas, concepta tamen inadæquatè per noſtrum modum concipiendi exercet tria munera prædicta. Ratio eſt: quia, vt diximus *diſp. antec. per totam*, relatio eſt vltima determinatio, & actualitas ad generandum, & ſecundum hunc conceptum eſt actio productiua. Item: relatio iuxta omnes eſt diſtinctio realis, & prioritas originis reſpectu Filij, & ſecundũ hunc conceptũ eſt conditio ad producendũ. Deniquè: relatio, vt apud omnes eſt incoteſſo, eſt generantis conſtitutiua, & ſecundum hunc conceptum eſt Paternitas, per ipſumque explicant aliqui differentiam relationis ab aproximatione, dicendo: quod hæc eſt conditio duntaxat ad actum ſecundum; relatio verò, vtpotè conſtitutiua generantis, eſt conditio etiam ad actum primum.

147. Ex his autẽ clare conſtat, quæ munera exerceat in ordine ad producendum in Diuinis relatio, & in quo differat ab aproximatione in creatis, quin ingrediatur, vt pars conſtituens principium *quo*, ſiuè remotum, ſiuè proximum, & quin ſit connotatum à principio *quo* proximo, neć modus illud intrinſicè afficiens; ſed manendo tantum intra limites puræ conditionis ad producendum. Et quando per conceptum conſtitutivum generantis non differret relatio in Diuinis ab aproximatione in creatis; per conceptum actionis productiuæ, quæ eſt præcipua conditio ad agendum, & non tam extrinſica, vti aproximatio, ſufficientèr ab aproximatione diſtingueretur relatio, quia conceptum actionis habet relatio in Diuinis; non verò aproximatio in creatis.

148. Deniquè Ill. God. *n.* 87. adducit vltimum corollarium, quod omitto, quia procedit contra aſſerentes: principium *quo* Diuinarum proceſsionum conſiſtere ex æquo in abſoluto, & relatiuo, quod ad meum non facit intentum. Ad ipſum, & ad noſtros me refero pro impugnatione illius opinionis. Et hæc de iſta diſputatione applicanda litteræ Magiſtri *in* 1. *diſt.* 5. *§. dicitur quoque. §. immò, & difficultatẽ iſtam.* Vbi Magiſter Subtilis *q.* 2. vbi *diſput:* Vtrum Filius generetur de ſubſtantia Patris *§. contra iſtam opinionem*, vbi agit de termino formali generationis. *Et diſt.* 7. *quæſt. Vnica*, vbi ex profeſſo mouet hanc quæſtionem; quærit itaquè: Vtrũ potentia generandi ſit aliquid abſolutm, vel proprietas Patris. *Et quodlib.* 2. alijsque in locis in diſcurſu *diſp. citatis.*

DISPUTATIO
SEPTVAGESIMA TERTIA.

Quot ſint Proceſsiones Diuinæ?

§. Vnicus.

Reſoluitur Difficultas.

Num. 1 IN his, quæ in hac diſputatione ſunt de fide, Chatolicè conuenimus; in eo autem, quod de fide non eſt, ab Ill. God. diſcedimus. De hoc neceſſarium eſt agere, vt ab intento non deficiamus; illa verò omitti debebant; ſed quia ad miſterium declarandum conducunt maximè, de illis etiam agemus, & de omnibus breuitate ſumma. Sit ergo:

Prima concluſio: *In Diuinis ſunt duæ proceſsiones diuerſæ rationis, vna, ſcilicèt, per intellectum, & alia per voluntatem.* Concluſio eſt de fide, quam 2. 1. *concluſio.*

ex

ex Scriptura probat Ill.Godoy.*n.*1.& congruentia D. Thomæ *n.* 2; à nobis tamen probatur ex Scoto *in* 1.*dist.* 2. *q.*7.*n.*18. *& in Report. q.*6.*n.*5: vbicumque sunt principia producendi alterius rationis, eis possunt competere principationes,seu productiones alterius rationis; sed in Diuinis manent duo principia distincta secundum suas rationes formales principiandi, seu producendi: ergo eis correspondent principationes, seu productiones distinctæ, & consequenter processiones. Maior patet: quia non est maior vnitas conuenientiæ in productionibus, quam in principijs productiuis.Minor etiam tenet: quia sicut memoria perfecta in aliquo supposito Diuino est principium producendi notitiam sibi adæquatam, *ex disp.* 71.*n.*9. *& disp. anteced.n.*132. ita ex eadem *disp.n.* 140. voluntas perfecta, qualis est Diuina,amorem sibi adæquatum: ergo memoria, & voluntas fæcunda secundum se sub proprijs rationibus suis principiandi, seu producendi alterius rationis manent in Deo: ergo eis correspondent principationes, seu productiones distinctæ rationis: ergo & processiones. Atqui istæ sunt duæ, quarum vna est per intellectũ, & alia per voluntatem: ergo in Diuinis sunt duæ processiones diuersæ rationis, vna per intellectum, & alia per voluntatem.

Probat. ex Scoto.

3. *2.concl.*

Secunda conclusio:*Voluntas nostra per actum volitionis non producit terminum ab illo distinctum.* Hæc conclusio est expræsè contra Ill. God.*n.* 8.vbi occasione cuiusdam argumenti ponit conclusionem oppositam, scilicèt, quod voluntas nostra per actum volitionis producit terminum ab illo distinctum,qui vocatur impulsus; illã tamen habet Scotus *in* 1. *dist.*27. *q.*3. vbi docet:verbum mentis creatæ non esse terminum per intellectionẽ productum,sed esse ipsam intellectionem, quod similitèr de voluntate asserendum est;eodem namquè modo de intellectione, & volitione philosopha-

Est cõtra Ill. God.

tur,quod etiam tacit Ill. God *in præs. n.*9. Probatur tamen primo conclusio ex dictis *in libris de anima.* Secundo dicta *disp.anteced.*§.2.*&* 3,vbi ostensum est: intellectionem non concurrere ad productionẽ Verbi, nec vt principium,nec vt actionem. Tertio: quia volitio (sicuti & intellectio) non est actiua: ergo voluntas nostra per actũ volitionis non producit terminum ab illo distinctum. Probatur antecedens: volitio (sicuti & intellectio) est operatio perfecta;sed de ratione huius est esse finem, & non esse gratia aliorum, seu quod non ordinetur ad alterius productionem, vt diximus *disp. antecedenti num.*31: ergo volitio (sicuti & intellectio) non est actiua.

Probat. conclusio.

Obijcit primo Ill.God. *n.*8. contra nostram conclusionem: nam voluntas Diuina habet terminum ad intra productum à volitione distinctum: ergo etiam voluntas creata terminum ad intra producit, qui vocatur impulsus. Antecedens est de fide. Consequentia autẽ probatur: quia non est vndè colligi possit productionẽ impulsus exigere infinitã virtutem: ergo dato, per voluntatem Dei terminum ad intra produci, id non est negandum voluntati creatæ. Respondeo primo ad argumentum concesso antecedenti distinguendo consequens:ergo etiam voluntas creata terminum ad intra producit,qui vocatur impulsus,à volitione distinctum,seu per volitionem productum nego consequentiam; à volitione indistinctum, & consequentèr per volitionem non productum concedo consequentiam; ad cuius probationẽ,vt obstare potest solutioni, distinguo antecedens: non est vndè colligi possit productionem impulsus sub sequentem volitionem exigere infinitam virtutem nego antecedens; antecedentem volitionem concedo antecedens, & nego consequentiam, cuius ratio multoties in superioribus est repetita, *præsertim disp.*71. *n.* 128,*& sequentibus*, ibi enim dicitur, intellectum Diuinum ob fæcunditatẽ infinitã

4. *Obijcit* 1 *Ill. God.*

*Respõd.*1

prius intelligere, quã dicere; intellectum verò creatum è contra; quod idẽ de voluntate eſt dicendum.

5. *Reſpõd.* 2 Reſpondeo ſecundo ad argumentũ prædictum diſtinguendo primum antecedens: voluntas Diuina habet terminum ad intra productum à volitione diſtinctum, & per volitionem productũ nego antecedens; non productũ per volitionẽ concedo antecedens, & diſtinguo conſequens: ergo etiam voluntas creata terminum ad intra producit per volitionẽ nego conſequentiã; non per volitionem concedo conſequentiam; ad cuius probationẽ omiſſo antecedenti, diſtinguo conſequens: ergo dato, per voluntatẽ Dei terminũ ad intra produci, & non per volitionem, id non eſt negandum voluntati creatæ concedo conſequentiã; ergo dato, per voluntatem Dei terminum ad intra produci per volitionem, id non eſt negandum voluntati creatæ nego conſequentiam ob rationem datam *n. anteced.* immò, & ſuppoſitũ, quia ſupponit: voluntatem Dei per volitionem producere, quod eſſe falſum, ſatis conſtat ex probationibus noſtræ concluſionis.

6. *Obijcit* 2 Obijcit ſecundo *n.* 9: nam Verbum ab intellectione diſtinctum ad hoc in intellectu ponitur, vt res intellecta ratione illius conſtituatur intra intellectum; at etiam per amorem non ſolum amans eſt in re amata iuxta illud Math. *cap.* 6: *Vbi eſt Theſaurus tuus, ibi eſt, & cor tuum*, ſed etiam è contra, res amata in amante, vt docet D. Thom. *in* 1. 2. *q.* 28. *art.* 2. conſtatque ex illis verbis: 1. *Ioannis cap.* 4. *Qui manet in charitate in Deo manet, & Deus in eo*, & ad Philipenſes 1. vbi Paulus: *Eo quod habeam vos in corde*, ſcilicèt, per amorem: ergo vt obiectum volitum intra voluntatẽ conſtituatur, ponendus eſt in voluntate terminus per amorem productus. Reſpondeo ad argumentum negando ſuppoſitum maioris vniuerſalitèr intellecta, quia ſupponit: Verbum eſſe in creatis ab intellectione diſtinctum, quod eſt falsũ, vt diximus *n.* 3. Etsi loquitur Ill. God. de Verbo Diuino, nego maiorẽ, quia ad hoc, vt res intellecta conſtituatur intra intellectum, ſufficit intellectio; nec Verbum ad hoc ponitur; ſed vt ſit expræſivũ illius, quod latet in mente, in quo Verbum eſſentialitèr conſiſtit.

Repõdeo.

Obijcit 3 Obijcit tertio *n. cit.* vt intellectus trahat ad ſe obiectum, non ſufficit intellectio; ſed neceſſariò exigitur terminus ab intellectione diſtinctus: ergo vt voluntas ad obiectum trahatur, non ſufficit volitio, ſed neceſſarius erit terminus ab illa diſtinctus; at ſicut intellectio fit trahendo obiectum ad intra, ita & volitio fit per hoc, quod ad obiectum feratur, & ab illo trahatur: ergo indiget termino ab actu volitionis diſtincto. Reſpondeo negando antecedens, & ſuppoſitum ob rationes noſtræ concluſionis, nec alia indiget ſolutione. Ill. God. neq; tradit noſtras probationes, nec noſtras adducit reſponſiones; vndè locus non adeſt, vt amplius ipſum impugnemus, nec ipſi opponamus.

Reſpõdeo

7. 3. *concl.* Tertia concluſio: *In Diuinis non ſunt plures proceſsiones alterius rationis, quàm duæ; vna, ſcilicèt, qua generatur Verbum, & altera, qua ſpiratur amor.* Concluſio eſt de fide, eamque optimè probat Ill. God. *n.* 21. authoritate, & primo ſic: nam de fide eſt, non dari niſi tres perſonas, vnam improductam, & duas productas; at primæ proceſsio repugnat, vt autẽ duæ procedant, duæ proceſsiones ſufficiunt: ergo tantum duæ proceſsiones reperiuntur in Deo. Secundo: nam ideò eſt de fide, dari tantũ tres perſonas, quia de tribus fit mentio in Scriptura, & nulibi fit mentio de alia; at etiã de duabus proceſsionibus in Scriptura fit mentio, alia autem nulibi exprimitur, immò, nec inſinuatur: ergo de fide eſt, dari tantum duas proceſsiones. Atqui iſtæ duæ proceſsiones, quæ ex Scriptura conſtant, ſunt alterius rationis, quia vna eſt per generationẽ; non verò alia: ergo in Diuinis non ſunt plures proceſsiones alterius rationis, quã duæ.

Prob. 1.

Secundo.

Hanc

Hanc eandē conclusionē probat Ill. God. suppositā fide, ratione D. Thomæ, quæ in nostra opinione falsū supponit, scilicèt, intelligere, & velle Dei esse actiones immanentes. Quare, ratione Ill. God. relicta, probatur Scotica ratione: in Deo duo tantum sunt principia alterius rationis, nempè, intellectus fœcundus, & voluntas perfecta: ergo in Diuinis non sunt plures processiones alterius rationis, quam duæ. Antecedens patet primo: natura enim Diuina est natura intellectualis perfectissima: ergo habet intellectum, & voluntatē. Secundo patet ex dictis *disput. anteced. num.* 132. & 140.

Probat. etiam ex Scoti authorit.

9. 4. *concl.*

Quarta conclusio: *in Diuinis non sunt plures productiones eiusdem rationis*, v.g. *plures filiationes, vel plures spirationes*. Hæc conclusio est de fide, quam varijs rationibus probat Scotus pluribus in locis. Prima ratio traditur ab Scoto *quodlib.* 2. *n.* 16. quæ sic se habet: si possent esse plures productiones eiusdem rationis: ergo & infinitæ. Consequentia probatur: tum, authoritate D. August. *lib.* 3. *contra Maximinum cap.* 12. vbi hoc inconueniens deducit ex eo, quod Filius Dei haberet nepotem, & hic alium, nec impleretur generationis series; quinpotiùs haberetur in infinitum. Tum ratione: quidquid est plurificabile ad plura eiusdē rationis, non determinatur ex se ad certam pluralitatem; sed quantum est de se potest se extendi ad infinita: ergo si Diuina productio, v.g. generatio, est de se plurificabilis, non determinatur ad certam pluralitatem, sed quantum est de se potest se extendi ad infinita, nisi aliundè determinetur. Atqui semel admissa pluralitate generationis, à nullo potest Diuina generatio determinari ad certam pluralitatem: ergo se extenderet ad infinita.

Prob. rationibus.

Prima ratio.

Prob. 1. conseq.

Secundo.

10. *Prob. sussumpta.*

Antecedens patet in omni superiori, & quacumque causa. Consequentia est legitima. Sussumpta autem, in qua potest esse difficultas, probatur: Diuina generatio nequit determinari ad certam pluralitatem ab aliquo ipsa posteriori (quia sicut à posteriori non habet entitatem, ita nec vnitatem) sed nec ab aliquo ipsa priori: ergo à nullo potest Diuina generatio determinari ad certam pluralitatem. Probatur minor: priùs generatione solum est, vel principium *quo*, vel *quod*; sed nequit determinari à principio *quo* (quia similitèr est productivum eiusdem rationis, & consequentèr plurificabile, si productio est plurificabilis) nec à principio *quod* (quia tot productiones potest suppositum, & principium *quod*, in quot potest principium *quo*) ergo Diuina generatio nequit determinari ad certam pluralitatem ab aliquo ipsa priori; & consequentèr dantur infinitæ generationes, & processiones, infiniti Filij, & infiniti Spiritus Sancti, quod est absurdum ab August. deductum.

11. 2. *ratio.*

Secunda ratio traditur ab Scoto *in* 1. *distinct.* 2. *quæst.* 7. *num.* 18. quæ sic formatur: intellectus Dei perfectus est potentia operatiua simul, & productiua, vt cum Scoto diximus *disput.* 71. *num.* 127. sed vt est potentia operatiua natus est intelligere obiectum, quantum est ipsum noscibile: ergo vt est potentia productiua notitiæ genitæ, natus est esse principiū tantæ notitiæ, quanta potest esse obiecti. Atqui intellectus Dei perfectus ita se habet respectu notitiæ genitæ, vt hac posita nulla alia sit possibilis: ergo vti notitia ingenita est omnis notitia possibilis haberi à Deo, ita notitia genita: ergo præter productionem huius Verbi, omne aliud est impossibile: ergo præter productionem huius amoris, omnis alius est impossibilis: ergo in Deo non sunt plures productiones eiusdem rationis, v.g. plures filiationes, vel plures spirationes.

12. 3. *ratio.*

Tertia ratio traditur ab Scoto *in Report. in* 1. *distinct. secunda quæst. septima, numero quarto*, & procedit in hunc modum: quidquid est de se hoc, impossibile est, quod plurificetur (quia singulari, vt singu-

lari, repugnat plurificari) ſed quidquid eſt in Diuinis vnius rationis, eſt de ſe hoc: ergo impoſsibile eſt, quod plurificetur. Atqui productio vnius principij formalis eſt vnius rationis: ergo & eſt de ſe hoc: ergo repugnat plurificari. Minor eſt euidens; quia quidquid pullulat à natura de ſe hac, & ſingulariſsima, oritur in vltima actualitate, & ſingularitate, & conſequentèr eſt ſingulariſsimum, & de ſe hoc; nequit enim proprietas eſſe ſpecifica, ſi radix eſt ſingularis.

13. Aliqua argumenta adducit Ill. Godoy contra primã, & tertiã concluſionem, & alia etiam ſunt contra quartã, quæ omnia omitto; tum, quia concluſiones prædictæ ſunt de fide, vt manet dictum. Tum, quia litigium in hoc non habemus cum Ill. God. Vndè pro cõplemento diſputationis reſtat ſolum declarare, quæ ex vcuſque dictis colliguntur, vt Trinitatis clarèſcat miſteriũ. Colligo primo: in Deo dare duas proceſsiones paſsiuas, & duas actiuas. Probatur de paſsiuis: in Deo datur proceſsio, qua Filius procedit à Patre, & proceſsio, qua Spiritus Sanctus ab vtroque procedit; ſed iſtæ ſunt duæ proceſsiones paſsiuæ: ergo dantur in Deo duæ proceſsiones paſsiuæ. Probatur de actiuis: datur in Deo generatio actiua, qua Pater, & Filius ſpirant Spiritum Sanctum; ſed iſtæ ſunt duæ proceſsiones actiuæ: ergo dantur in Deo duæ proceſsiones actiuæ.

1. *corollarium.*

14. Colligo ſecundo: quod tam actiuæ, quam paſsiuæ proceſsiones ſunt inter ſe realitèr diſtinctæ. De actiuis probatur: quia productio actiua Spiritus *Sancti* repugnat, quod ſit productio actiua Filij: ergo ſunt realitèr diſtinctæ. Probatur antecedens: repugnat, quod Filius producatur per productionẽ, qua ipſemet producit; alioquim exiſteret, vtpotè principium ante ſuã productionẽ, & non exiſteret ante ipſam, vtpotè per quam accipit eſſe; ſed Filius producit Spiritum Sanctum per actionem productiuã Spiritus Sancti, ſiquidem hic à Patre, Filioque procedit: ergo proceſsiones actiuæ ſunt realitèr inter ſe diſtinctæ. Probatur de paſsiuis: quia termini, nempè, Filius, & *Spiritus Sanctus*, cum quibus identificantur proceſsiones paſsiuæ, ſunt realitèr diſtincti inter ſe: ergo & ipſæ paſsiuæ proceſsiones ſunt realitèr inter ſe diſtinctæ.

2. *corollarium.*

15. Colligo tertio: quod ex tribus perſonis, quæ tantum dantur in Deo, duæ ſunt productæ, & vna improducta. De productis ratio eſt: quia dantur duæ proceſsiones in eodem ſuppoſito incompatibiles: ergo dantur duæ perſonæ procedentes, & productæ. De improducta ratio eſt: quia prima perſona, nec producitur à Filio, nec à *Spiritu Sancto*, quia ex ipſo procedunt (nam repugnat, producens recipere eſſe à productis) alioquim exiſteret, & non exiſteret ante eandem rationem productiuam; nec producitur ab alia perſona, quia non datur; nec producitur à ſe ipſo, quia repugnat, idem ſe ipſum producere; neque a natura Diuina, quia diſtingueretur realitèr ab illa, quod nefas: ergo à nullo producitur: ergo eſt improducta.

3. *corollarium.*

16. Ex his deniquè reconditum apparet miſterium, & Trinitas innoteſcit: Dantur namquè in vna ſingulariſsima natura tres perſonæ tantum inter ſe realitèr diſtinctæ; nam datur vna improducta, ſcilicèt, Pater, & duæ procedentes, nempè, Filius, & *Spiritus Sanctus*; dantur duæ productiones actiuæ tantum, ſcilicèt, Paternitas, & ſpiratio actiua, & tantum duæ proceſsiones paſsiuæ, ſcilicèt, genaratio Verbi, & ſpiratio amoris, ex quibus Paternitas eſt conſtitutiua primæ perſonæ; Filiatio ſecundæ, & ſpiratio paſsiua, ſeu productio amoris.

Tertiæ.

* * * * * * * * * * *
* * * * * * * *
* * * * *

DISPUTATIO SEPTVAGESIMA QVARTA.

Cur vna ex Diuinis Processionibus generatio sit, & non alia?

§. I.

Supponuntur certa, & referuntur opiniones.

Num. 1 *Tria supponit disputatio.*

SVppono primo: hanc disputationē tria supponere, & vnū inquirere. Primum, quod supponit, est: esse vnam, & aliam processionē, quod est certum de fide, vt manet dictum *disp. anteced. n. 7.* & ratione Scoti probauimus *n. 8.* Secundū, quod supponit, est: vnam ex Diuinis processionibus, scilicèt, processionē Verbi, esse generationem, quod etiam est de fide, vt constat ex illo Psalmo 2: *Filius meus es tu, ego hodie genui te.* Et ex symbolo Athanasij, vbi loquendo de persona Filij sic dicitur: *Filius à Patre solo est, non factus, nec creatus, sed genitus.* Ex quibus suadetur ratione: nam productio geniti, & Filij est generatio; sed Verbū est Filius, & genitus ex locis proximè adductis: ergo vna Diuina processio, scilicèt, processio Verbi, est generatio.

Primū.

Secundū.

2. *Tertium.*

Tertium, quod disputatio supponit, est: solam Verbi processionē esse generationem; quod etiam est de fide certum, & patet primo: nam Verbum est vnigenitus, & vnicus Filius Patris; sed si in Diuinis esset alia processio, quæ esset generatio, Verbum nō esset vnigenitus, & vnicus Filius Patris: ergo sola Verbi processio est generatio. Minor, & consequentia tenent. Maior autem claret ex Ioanne *cap. 1.* vbi loquendo de Verbo ait: *Gloria quasi vnigeniti à Patre*, & *cap. 3. vt Filium suum vnigenitum daret*; & in symbolo Apostolorum: *& in Iesum Christum Filium eius vnicum.* Secundo patet: nam in Diuinis solum sunt duæ personæ productæ, scilicèt, Verbum, & Spiritus Sanctus, vt est de fide, & dictum manet *disp. anteced. n. 7.* & 15; sed Spiritus Sanctus non est genitus, vt fatetur Concilium Toletanum 11. & in symbolum D. Athanasij, vbi loquendo de persona Spiritus Sancti ait: *non factus, non creatus, non genitus*: ergo solum Verbū est genitū, & consequentèr sola huius processio est generatio.

His à titulo disputationis suppositis, vnicum inquirit disputatio præsens, & est, quod in examen vocamus, scilicèt, cur processio Verbi sit generatio, & non processio Spiritus Sancti? Quam difficultatem Theologis difficillimam vocat Ill. Godoy *n. 2.* Pro eiusque declaratione; suppono secundo: quod in præsenti non sumitur generatio latè pro productione rei ex præsuppositō subiecto, vel pro productione substantiæ, sed strictè, prout est generatio propria viuentium, quæ sic diffinitur: *est origo viuentis à viuente ex principio vitæ coniuncto in similitudinem naturæ*; atquè hinc oritur difficultas, nam videtur, quod processio Spiritus Sancti sit origo viuentis à viuente, siquidem est viuens à Patre, & Filio spiratore viuente, similitèr est ex principio vitæ coniuncto, siquidē producitur ex natura Diuina, principio vitæ sibi cōmunicato, videtur denique in similitudinē naturæ, siquidē cōmunicatur ipsi eadē numero natura Diuina, & procedit formalitèr, vt Deus; cur ergo sola Verbi processio est generatio? Hæc difficultas.

3. *Suppono 2.*

Suppono denique: hanc difficultatem solui non posse, quin tria necessariò assignentur. Pri-

4. *Suppono denique.*

Primum est assignare discrimen, quod verè, & realitèr conueniat processioni Verbi, & repugnet processioni Spiritus Sancti, & tale, vt ratione eius prima verè sit generatio; secus secunda. Secundum est, quod tale discrimen oriatur à ratione vltima, & finali, quare processio Verbi sit generatio; non verò processio Spiritus Sancti. Tertium est, quod huiusmodi discrimen ex ipsa assignata diffinitione aptè educatur, nam præsens difficultas in eo præcisè posita est, cur salua præfata diffinitione, quin ei quidquam addatur, vel dematur, vna processio, & non alia, sit generatio? Nam si cuilibet pro suo arbitrio præfatæ diffinitioni liceret noba adiungere verba, difficultas facilimo negotio dissoluetur.

5. In qua difficultate plures, & variæ sunt opiniones, quas in præsenti refert, & reffellit Ill. Godoy, hocque faciunt communitèr authores. Sed quia hoc ad meum non facit intentum, in huius prosecutione, cœtera in cœteris videnda relinquendo, duæ sunt opiniones. Prima asserit: quod ideò processio Verbi est generatio, quia est per intellectum, qui ex proprio conceptu assimilativus est. Et ideò Spiritus Sanctus non est Filius, nec genitus, quia per voluntatem procedit, quæ assimilatiua potentia non est. Sic Ill. Godoy *num.* 56. & 82. Secunda affirmat: quod ideò processio Verbi est generatio, quia est essentialitèr à potentia, & principio naturali; & ideò processio Spiritus Sancti non est generatio, quia non est à potentia naturali, quinpotiùs est essentialitèr potentia libera libertate essentiali. Sic Scotus infra citandus, & ego cum ipso. Vndè sit.

Prima opinio.

Ill. God.

Secunda opinio.

Scotus.

§. II.

Opinio Ill. Godoy reijcitur

6. *Reijcitur* 1. Reijcitur primo opinio Ill. God. de ratione geniti est assimilari producenti in natura sub modo essendi naturali; sed Verbū ex vi processionis per intellectum non assimilatur producenti in natura sub modo essendi naturali: ergo ex eo, quod per intellectum procedat, non rectè probatur processionem illius esse generationem. Maior supponitur, & probo minorem: intellectus ex sua ratione formali non petit assimilationem in natura sub modo essendi naturali; sed Verbum ex vi processionis per intellectum solum petit assimilari producenti assimilatione exacta à ratione formali intellectus: ergo Verbum ex vi processionis per intellectum non assimilatur producenti in natura sub modo essendi naturali. Probatur maior: intellectus ex sua ratione formali solum petit assimilationem intentionalem, seu in esse intelligibili: ergo intellectus ex sua ratione formali non petit assimilationem in natura sub modo essendi naturali.

Ad hanc rationem duplicitèr respondet Ill. Godoy. Primam solutionem tradit *num.* 59. & iuxta ipsam concesso vltimo antecedenti, negat consequentiam; quia genus intelligibile passivum in Deo, nec virtualiter distinguitur ab esse entitatiuo, & naturali, sed esse vnum, & idem absquè virtuali distinctione; cumque intellectus ex sua ratione formali petat assimilationem in esse intelligibi, intellectus perfectissimus petere debet perfectissimam assimilationem in esse intelligibili. Si ergo hæc in Deo ab esse entitatiuo non distinguitur, intellectus petens assimilationem perfectissimam in esse intelligibili, petit etiam assimilationem in esse entitatiuo, & naturali. Hæc tamen solutio non est consequentior ad doctrinam Ill. Godoy asserentem: genum intelligibile actiuum virtualitèr distingui à natura Diuina, vndè consequentiùs loquendo asserere idem debet de passiuo. Et quia hoc fatetur ipse Ill. God. vt constat ex ipso *num.* 62. in margine dicente: *Secundo respondeo consequentiùs ad nostram doctrinā*; ideò hac solu-

7. *Respōdet Ill. God. primo.*

tione

tione omissa solutionem consequentiorem ad doctrinam suam videamus.

8. *Resp. 2. Ill. God.* Secundam solutionem tradit *n.62.* vbi respondet negando minorem, ad cuius probationem negat maiorē; nam licèt intellectus creatus, quia imperfectus est, solū sit assimilativus termini cum obiecto in esse intentionali, & intelligibili, intellectus tamen Diuinus intra propriā lineam, & ex differentia contractiua formalitèr intellectus vt sic, habet assimilare, nedum in esse intelligibili, verum etiā in esse naturali, & entitatiuo: vndè intellectus abstrahens ab vtroquè, etsi positiuè non petat assimilationem in modo essendi

9. naturali; permittit tamen in aliquo sibi inferiori hanc assimilationem.

Vndè iuxta hanc solutionem negata minori, distinguere potest maiorē probationis: intellectus ex sua ratione formali non petit positiuè assimilationē in natura sub modo essendi naturali concedo maiorē; permissiuè nego maiorē; distinguet similitèr minorē, & negabit consequentiā. Ad probationem

10. maioris negabit antecedens ob rationem ab ipso assignatam.

Contra 1. Contra 1: intellectus vt sic ex sua ratione formali solum petit assimilationē intentionalē, seu in esse intelligibili: ergo in nullo sibi inferiori permittit, quod sit assimilativus in esse naturali, & entitatiuo. Consequentia patet: quia si intellectus vt sic ex sua ratione formali peteret solum assimilationē intentionalē, seu in esse intelligibili, hæc ratio formalis debebat in omnibus inferioribus reperiri; alioquim destrueretur illud principium methaphisicum, scilicèt: *tota quidditas superioris debet reperiri in inferiori*; immò, & illud: *inferius non destruit rationē formalē superioris*: ergo non stat intellectum vt sic ex sua ratione formali petere solum assimilationem intentionalem, seu in esse intelligibili,

11. & simul permittere in aliquo sibi inferiori, quod sit assimilativus in esse

Antec. prob. 1. naturali, & entitatiuo.

Antecedens verò probatur primo: id, quod conuenit omni intellectui, creato, scilicèt, & increato, est solum de ratione formali intellectus vt sic; atqui omni intellectui, creato, & increato, conuenit similitudo intentionalis, seu in esse intelligibili: ergo intellectus vt sic ex sua ratione formali solum petit assimilationem intentionalem, seu in esse intelligibili. Consequentia tenet. Minor est certa. Maior autem probatur: id, quod conuenit omni voluntati, creatæ, scilicèt, & increatæ, est solum de ratione formali voluntatis vt sic; Item: id, quod conuenit omni animali, rationali, scilicèt, & irrationali, est solum de ratione formali animalis vt sic; Denique: id, quod conuenit omni inferiori, est solum de ratione formali superioris vt sic: ergo id, quod conuenit omni intellectui, creato, scilicèt, & increato, est solum de ratione formali intellectus vt sic.

Probatur secundo supra positum antecedens, & contra secundo: si intellectus vt sic ex sua ratione formali non peteret solum assimilationem intentionalem, seu in esse intelligibili, intellectus vt sic abstraheret ab assimilatione intentionali, & entitatiua: ergo assimilatio intentionalis, & entitatiua essent differentiæ diuidentes intellectum vt sic. Antecedens est Ill. Godoy in solutione per illa verba: *intellectus abstrahens ab vtroquè*, & patet in quocumque superiori respectu inferiorum, v.g. quia de ratione animalis vt sic non est petere solum rationalitatem, animal vt sic abstrahit à rationalitate, & irrationalitate. Consequentia est etiam Ill. Godoy in solutione per illa verba: *intellectus Diuinus intra propriam lineam, & ex differentia contractiua formalitèr intellectus vt sic*, & patet similitèr in quocumque inferiori respectu superioris, v.g. quia animal vt sic abstrahit à rationalitate, & irrationalitate, rationalitas, & irrationalitas sunt differentiæ diuidentes animal vt sic.

12. *Prob. 2. antecedens, & contra 2.*

13. Sussumo nunc: atqui assimilatio intentionalis, & entitatiua non sunt differentiæ diuidentes intellectum vt sic: ergo intellectus vt sic ex sua ratione formali solum petit assimilationẽ intentionalẽ, seu in esse intelligibili. Probatur sussumpta: si assimilatio intentionalis, & entitatiua essent differentiæ diuidentes intellectũ vt sic, vtraque simul assimilatio in nullo inferiori posset reperiri; sed iuxta Ill. Godoy solutionem, vtraquè simul assimilatio reperitur in intellectu Diuino, qui est vnus ex inferioribus intellectus vt sic: ergo assimilatio intentionalis, & entitatiua non sunt differentiæ diuidentes intellectũ vt sic. Minor, & consequentia tenent. Maior autem claret in quibuscumque differentijs diuidentibus aliquod commune, v.g. quia rationalitas, & irrationalitas sunt differentiæ diuidentes animal vt sic, vtraquè simul in nullo inferiori reperiri potest: ergo si assimilatio intentionalis, & entitatiua essent differentiæ diuidentes intellectũ vt sic, vtraquè simul assimilatio in nullo inferiori posset reperiri.

14. *Si dicas pro Ill. Godoy.* Si dicas pro Ill. God: prædictã doctrinam esse veram de differentijs essentialibus diuidentibus aliquod cõmune, vt probat exemplum de rationalitate, & irrationalitate; falsam tamen de differentijs accidentalibus, quales (dicas) esse assimilatio intentionalis, & entitatiua.

Contra 1. Contra primo: quia hoc voluntariè, & absquè fundamento dicitur.

Contra 2. Contra secundo: quia differentia accidentalis est accidens, quod potest adesse, & abesse absquè subiecti corruptione; sed assimilatio intentionalis nequit adesse, & abesse absquè corruptione intellectus: ergo assimilatio intentionalis non est differentia accidentalis intellectus vt sic. Probatur minor: assimilatio intentionalis est de intrinsica ratione intellectus vt sic, conuenit namquè omni intellectui, de nulloque accidentaliter prædicatur: ergo assimilatio intentionalis nequit adesse, & abesse absquè corruptione intellectus.

15. *Contra 3.* Contra tertio: si assimilatio intentionalis, & entitatiua essent differentiæ accidentales intellectus vt sic, sicut ob hoc permittit intellectus vt sic assimilationem entitatiuã reperiri in aliquo sibi inferiori, & non in omnibus, ita permitteret assimilationẽ intentionalem reperiri in aliquo sibi inferiori, & non in omnibus; atqui hoc est manifestè falsum: ergo assimilatio intentionalis, & entitatiua non sunt differentiæ accidentales intellectus vt sic. Minor, & consequentia tenent. Maior autem probatur in quibuscumque differentijs accidentalibus, v.g. quia practicum, & speculatiyũ sunt in opinione aliquorum differentiæ accidentales scientiæ vt sic, sicut scientia vt sic permittit differentiam practici reperiri in aliqua scientia sibi inferiori, & non in omnibus; ita permittit differentiam speculatiui reperiri in aliqua sibi inferiori, & non in omnibus: ergo si assimilatio intentionalis, & entitatiua essent differentiæ accidentales intellectus vt sic, sicut ob hoc permittit intellectus vt sic assimilationem entitatiuã reperiri in aliquo sibi inferiori, & non in omnibus, ita permitteret assimilationẽ intẽtionalẽ reperiri in aliquo sibi inferiori, & non in omnibus.

16. *Contra 4.* Contra quarto: si assimilatio intentionalis, & entitatiua essent differentiæ accidentales intellectus vt sic, intellectus vt sic non permitteret aliquã ex his in vno tantum determinatè sibi inferiori reperiri; sed iuxta solutionẽ Ill. God. intellectus vt sic permittit aliquam assimilationem, scilicèt, entitatiuam, in vno tantum determinatè, sibi inferiori, nempè, in intellectu Diuino, reperiri: ergo assimilatio intentionalis, & entitatiua non sunt differentiæ accidentales intellectus vt sic. Minor, & consequentia tenent. Maior verò probatur per quascumque differentias accidentales, & per exemplum de practico, & speculatiuo, seruata terminorum proportione.

17. Probatur tertio antecedens supra positum, & simul contra tertio aduer-

sus

Prob. 3. antecedens & contra 3.

sus principalem responsionem Ill. Godoy: si intellectus vt sic ex sua ratione formali non peteret solum assimilationem intentionalem, seu in esse intelligibili, esset, quia intellectus Diuinus ex differentia contractiua formalitèr intellectus vt sic haberet assimilare, nedum in esse intelligibili, verum etiam in esse naturali, & entitatiuo; sed hoc non habet intellectus Diuinus ex differentia contractiua formalitèr intellectus vt sic: ergo intellectus vt sic ex sua ratione formali solum petit assimilationē intentionalē, seu in esse intelligibili. Consequentia tenet. Maior est solutio Ill. God. ad litterā. Probatur minor: si intellectus Diuinus ex differentia contractiua formalitèr entis vt sic haberet assimilare, nedum in esse intelligibili, verum etiam in esse naturali, & entitatiuo, hoc haberet, quia differentia contractiua illius esset perfectissima; sed hoc non habet, quia differentia contractiua illius sit perfectissima: ergo assimilare, nedum in esse intelligibili, verum etiā in esse naturali, & entitatiuo non habet intellectus Diuinus ex differentia contractiua formalitèr intellectus vt sic.

18. *Minor prob. 1.*

Probatur minor primo: si intellectus Diuinus haberet assimilare, nedū in esse intelligibili, verum etiā in esse naturali, & entitatiuo, quia differentia contractiua illius est perfectissima, intellectus Angelicus ex differentia illius contractiua haberet assimilare plusquam in esse intelligibili; sed hoc est apertè falsum: ergo assimilare, nedum in esse intelligibili, verum etiam in esse naturali, & entitatiuo, non habet intellectus Diuinus, quia differentia contractiua illius sit perfectissima. Probatur maior: intellectus humanus ex differentia illius contractiua habet assimilare solum in esse intelligibili; sed intellectus Angelicus habet differentiam contractiuam perfectiorem, quam intellectus humanus: ergo si intellectus Diuinus haberet assimilare, nedum in esse intelligibili, verum etiā in esse naturali, & entitatiuo, quia differentia illius contractiua est perfectissima, intellectus Angelicus ex differentia illius haberet assimilare plusquam in esse intelligibili. Maior conceditur ab Ill. God. in solutione. Minor est ipsius, qui *tom. 1. disp. 7. n. 15. tenet*; intellectum Angelicum esse specie distinctum ab intellectu humano, consequentèrque aliquis alio perfectior, cum ergo hic non sit humanus, necessariò erit Angelicus. Consequentia legitimè infertur; alioquin falsa erit causalis maioris, quæ est doctrina Ill. Godoy.

19. *Prob. 2.*

Probatur secundo prædicta minor: absquè eo, quod intellectus Diuinus habeat assimilare, nedum in esse intelligibili, verum etiā in esse naturali, & entitatiuo, saluatur, quod differentia contractiua illius sit perfectissima: ergo assimilare, nedum in esse intelligibili, verum etiam in esse naturali, & entitatiuo, non habet intellectus Diuinus, quia differentia contractiua illius sit perfectissima. Probatur antecedens: per hoc præcisè, quod intellectus Diuinus habeat producere perfectissimā similitudinem intentionalē, seu perfectissimum Verbum, saluatur, quod differentia contractiua illius sit perfectissima: ergo absquè eo, quod intellectus Diuinus habeat assimilare, nedum in esse intelligibili, verum etiā in esse naturali, & entitatiuo, saluatur, quod differentia contractiua illius sit perfectissima. Antecedens probare poteram pluribus paritatibus; sed hæc duæ sufficiant. Prima est: per hoc præcisè, quod intellectus Angelicus habeat producere perfectiorem similitudinem intentionalē, quā intellectus humanus, saluatur, quod differentia contractiua illius sit perfectior, quam differentia contractiua intellectus humani: ergo paritèr: per hoc præcisè, quod intellectus Diuinus habeat producere perfectissimam similitudinem intentionalē, seu perfectissimum Verbum, saluatur, quod differentia contractiua illius sit perfectissima. Secunda est: per hoc præcisè, quod volun-

Antec. prob. à paritate

1. paritas.

Secunda.

tas

tas Diuina habeat producere perfectissimũ impulsum, saluatur, quod differentia contractiua illius sit perfectissima: ergo similitèr: per hoc præcisè, quod intellectus Diuinus habeat producere perfectissimã similitudinẽ intentionalẽ, seu perfectissimum Verbum, saluatur, quod differentia contractiua illius sit perfectissima.

20. *Declaratur, & vrgetur ad hominẽ contra Ill. God.*

Declaratur, & vrgetur ad hominẽ contra Ill.God. ideò iuxta ipsum hæc conclusio est vera: *ideò processio Verbi est generatio, quia est per intellectum, qui ex proprio conceptu est assimilativus*, quia hæc est bona consequentia: *intellectus, vt abstrahit à creato, & in creato est assimilativus: ergo in supremo, & perfectissimo sui analogato est assimilativus perfectissima similitudine, qualis est in identitate naturæ.* Sic Ill.God. *n.* 56. Nunc contra ipsum. Atqui prædicta consequentia est falsa: ergo & conclusio ex illa deducta. Sumpta probatur: hæc consequentia est falsa: *intellectus, vt abstrahit ab humano, & Angelico est assimilativus: ergo in infimo sui analogato est assimilativus similitudine intentionali tantum, & in superiori, & perfectiori similitudine plusquam intentionali*: ergo paritèr: falsa est prædicta consequentia. Antecedens est certum, & consequentia legitima, quia eadem est de vtraquè ratio.

21. *Vrgetur ampliùs ad hominẽ contra Ill. God.*

Vrgetur ampliùs ad hominem contra Ill.God. ideò iuxta solutionẽ illius intellectus Diuinus est assimilativus in esse naturali, & entitatiuo, quia etsi intellectus abstrahens positiuè non petat assimilationẽ in modo essendi naturali; permittit tamen in aliquo sibi inferiori hanc assimilationẽ; atqui intellectus Diuinus est assimilativus in identitate numerica naturæ: ergo id habebit, quia etsi intellectus abstrahens positiuè non petat assimilationẽ in identitate numerica naturæ; permittit tamen in aliquo sibi inferiori hanc assimilationẽ. Tunc sic; sed etiã est assimilatio in identitate specifica naturæ: ergo etsi intellectus abstrahens positiuè non petat assimilationẽ in identitate specifica naturæ; permittet tamen in aliquo sibi inferiori hanc assimilationem. Sed hoc est falsum: ergo falsum est, quod intellectus abstrahens permittat in aliquo sibi inferiori assimilationem in modo essendi naturali.

22.

Et certè hoc est, quod manifestè deducitur ex opinione, probatione, & solutione Ill.God: nam ex hac propositione: *perfectissimo intellectus analogato correspondet perfectissima assimilatio extra lineam intentionalẽ*, sequitur, quod si analogato perfecto correspondet assimilatio intra lineã intentionalẽ, analogato perfectiori correspondeat assimilatio perfectior extra lineam intentionalem; alioquim analogato perfectissimo correspondere non debet perfectissima assimilatio extra lineam intentionalem, eritque falsum fundamentum Ill.God. Item: si hoc permittit intellectus abstrahens in perfectissimo analogato, cur id non permittit in perfectiori? Certè rationem non inuenio, nisi circulus committatur vitiosus, de quo infra *n.* 24.

23. *Reijcitur 2. opinio Ill. God.*

Reijcitur secundo opinio Ill. God. paritate ab ipso multoties tradita, sed nobitèr à nobis efformata: voluntas abstrahens à creata, & increata est vnitiua: ergo in supremo, & perfectissimo sui analogato est vnitiua perfectissima vnione, qualis est in identitate naturæ. Antecedens certum est apud omnes. Consequentia verò probatur primo: nam iuxta Ill. God. in probatione suæ conclusionis *n.* 56. ideò intellectus in supræmo, & perfectissimo sui analogato est assimilativus perfectissima similitudine, qualis est in identitate naturæ, quia intellectus, vt abstrahit à creato, & increato, est assimilativus; atqui iuxta omnes voluntas abstrahens à creata, & increata est vnitiua: ergo in supræmo, & perfectissimo sui analogato est vnitiua perfectissima vnione, qualis est in identitate naturæ.

Consequẽtia prob. 1.

Probatur secundo prædicta conse-

24.

quen-

Prob. 2. conseq.

quentia eisdem terminis, quibus pro intellectu vtitur Ill. God. in solutione *n.*62. ait enim: nam licèt intellectus creatus, quia imperfectus est, solum sit assimilativus termini cum obiecto in esse intentionali, & intelligibili, intellectus tamen Diuinus intra propriam lineam, & ex differentia contractiua formalitèr intellectus vt sic, habet assimilare, nedum in esse intelligibili, verum etiam in esse naturali, & entitatiuo: vndè intellectus abstrahens ab vtroque, etsi positiuè non petat assimilationem in modo essendi naturali; permittit tamen in aliquo sibi inferiori hanc assimilationem. Hoc idem dico ego de voluntate: nam licèt voluntas creata, quia imperfecta est, solum sit vnitiua affectiuè; voluntas tamen Diuina intra propriam lineam, & ex differentia contractiua formalitèr voluntatis vt sic, habet vnire, nedum affectiuè, verum etiam in identitate naturæ; vndè voluntas abstrahens ab vtraquè, etsi positiuè non petat vnionem in identitate naturæ, permittit tamen in aliquo sibi inferiori hanc vnionem: ergo voluntas in supræmo, & perfectissimo sui analogato est vnitiua perfectissima vnione, qualis est, in identitate naturæ: ergo tenet paritas iuxta probationem conclusionis Ill. Godoy, & solutionem ipsius ad nostram rationem.

25. *Respõdet Ill. God.*

Hanc paritatem sub hac formalitate Ill. God. non adducit; videamus tamen quid ad ipsam, vt ab ipso traditur, respondet. Itaquè *n.*56. hæc ait loquendo de intellectu Diuino: quod licèt similitudo in esse intelligibili perfectissima saluetur in Deo absquè identitate virtuali cum similitudine in esse naturali per solam identitatem formalem cum illa, quod autem hæc similitudo intendatur per se primo, & non similitudo in esse naturali, dicit imperfectionem; quia solus ille intellectus intendit per se primo communicare Verbo similitudinem repræsentatiuam, qui Verbum ex necessitate producit, vt in illo intelligat obiectũ, hoc autem imperfectio est; & ideò per se primo intendere similitudinem intentionalem in Verbo producto imperfectionẽ Deo repugnantẽ inuoluit.

Loquendo tamen de voluntate Diuina, hæc ait *n.*66. nam cum voluntas supponat perfectissimè communicatã naturam Diuinam sub conceptu naturæ, potest per se primo intendere, non naturã, sed impulsum, quin ex hoc colligatur impulsum ex necessitate producere: intellectus autẽ Diuinus non supponit communicatam naturam sub conceptu naturæ; vndè si per suam actionem, non similitudinẽ in esse naturali, sed in esse repræsentatiuo, & intentionali intenderet, ideò esse deberet, quia Verbum non ex fœcunditate, sed ex indigentia produceret. Deniquè sic prosequitur: & quia in hoc, quod voluntas Diuina per se primo intendat, non similitudinem, sed solum impulsum, nulla imperfectio importatur, vt paulo ante dicebam, rectè colligitur, ex eo, quod voluntas creata impulsum producat, Diuinam solum intendere perfectissimum impulsum producere. In hoc autẽ quod dicimus, quod intellectus per se primo intendat similitudinem repræsentatiuam, & intentionalem, imperfectio importatur productionis Verbi ex indigentia, & id circo ex eo, quod intellectus creatus similitudinem intentionalem intendat, non rectè colligitur Diuinũ intellectum per se primo intendere illam, etsi perfectissimam.

26.

Hæc tamen vrgere non videntur. Primo: quia id, quod dicit de intellectu Diuino, falsum est; nam etsi intellectus Diuinus intenderet primario similitudinẽ intentionalem; non ob hoc produceret Verbum ex necessitate. Quod probatur: nam ille intellectus producit Verbum ex necessitate, qui producit verbum, vt intelligat, seu qui priùs producit, quam intelligat; atqui etsi intellectus Diuinus intenderet primario similitudinem intentionalẽ, non produceret Verbum, vt intelligeret, quinpotiùs priùs intelligeret, quã

27. *Contra 1.*

pro-

produceret: ergo falſum eſt, quod ait Ill. God. de intellectu Diuino. Conſequentia tenet. Maior oſtenſa manet *diſp. 71. n. 123.* Minor claret ex *diſp. cit. n. 128.* & vtraquè præmiſſa conſtat *ex n. 125.* eiuſdem diſputationis, & docetur ab Ill. Godoy *num. 72.* vt ibi eſt animaduerſum.

28. *Secundo.* Secundo: quia licèt verum ſit, quod intellectus Diuinus intendat primario ſimilitudinem in eſſe naturali, hoc non habet, quia intellectus eſt aſsimilativus, vt conſtat ex dictis, & amplius ex dicendis apparebit. Vndè ſemper paritas tenet, quia hic non quærimus: quam ſimilitudinem intendat primario intellectus Diuinus; ſed qua ratione intendat primario ſimilitudinē in eſſe naturali. Hic opus, hic labor.

29. *Tertio.* Nec ſimilitèr vrgent, quæ de voluntate adducit; nam falſum eſt, quod voluntas Diuina ex eo, quod ſupponat perfectiſsimè communicatā naturam Diuinam ſub conceptu naturæ, poſsit per ſe primo intendere impulſum, & non ſimilitudinē; ſimilitèrque falſum eſt, quod nulla importetur imperfectio ex eo, quod per ſe primo intendat non ſimilitudinem, ſed impulſum. Et quia hoc eſt, quod aſſerit Ill. God. *in 2. concluſione n. 82.* reddendo rationem, cur Spiritus Sanctus non ſit Filius, nec genitus, vbi tenet, quod quia Spiritus Sanctus per voluntatem producitur, non eſt ex vi proceſsionis ſimilis producenti in natura, & conſequentèr, quod non eſt Deus ex vi proceſsionis formalitèr, ſed tantum identicè, quod pluries repetit *§. vltimo per totum*; hoc à nobis impugnandum venit, vt paritas firma maneat, & maneat reiecta ſecunda concluſio Ill. Godoy. Vndè.

30. *Reijcitur 3. opinio Ill. God.* Reijcitur tertio opinio Ill. Godoy: quod voluntas Diuina ſupponat perfectiſsimè communicatā naturam Diuinā ſub conceptu naturæ, non tollit, quod per ſe primo intendat ſimilitudinem: ruit ergo diſparitas Ill. God. & ſecunda illius concluſio. Probatur antecedens: quod voluntas Diuina ſupponat perfectiſsimè communicatā naturam Diuinam ſub conceptu naturæ, eſt illam ſupponere perfectiſsimè communicatam per intellectum; ſed illam ſupponere perfectiſsimè communicatam per intellectum, non tollit, quod per ſe primo intendat ſimilitudinem: ergo quod voluntas Diuina ſupponat perfectiſsimè communicatam naturā Diuinā ſub conceptu naturæ, non tollit, quod per ſe primo intendat ſimilitudinem. Probatur minor: illam ſupponere perfectiſsimè communicatam per intellectum, non tollit à natura Diuina perfectiſsimam communicabilitatem per voluntatem; ſed perfectiſsima communicabilitas eſt ad per ſe primo in perfectiſsimam ſimilitudinē communicari: ergo illam ſupponere perfectiſsimè communicatam per intellectum, non tollit, quod per ſe primo intendat ſimilitudinē. Conſequentia eſt legitima. Maior eſt indubitata; alioquim eſſet impoſsibilis Spiritus Sanctus. Minor claret ex eo, quod quæcumque alia communicabilitas non erit ita perfecta, ac communicabilitas prædicta.

31. *Reijcitur 4.* Reijcitur quarto: maxima imperfectio importatur ex eo, quod voluntas Diuina per ſe primo non intendat ſimilitudinem: ergo ruit diſparitas Ill. God. & ſecunda illius concluſio. Probatur antecedens: maxima imperfectio importatur ex eo, quod Spiritus Sanctus non ſit Deus ex vi ſuæ proceſsionis formalitèr; ſed hæc imperfectio importatur ex eo, quod voluntas Diuina per ſe primo non intendat ſimilitudinē: ergo maxima imperfectio importatur ex eo, quod voluntas Diuina per ſe primo non intendat ſimilitudinem. Conſequentia tenet. Minor eſt Ill. God. Maior autem probatur: maxima imperfectio importatur ex eo, quod Spiritus Sanctus non ſit æquè, & vniuocè Deus cum Filio in perfectiſsimo gradu vniuocationis; ſed hæc imperfectio importatur ex eo, quod Spiritus Sanctus non ſit Deus ex vi ſuæ proceſsionis formalitèr: ergo maxima

imperfectio importatur ex eo, quod Spiritus Sanctus non sit Deus ex vi suæ processionis formaliter.

32. *Minor probat.* Maior non videtur negabilis. Probatur minor: ex eo, quod Spiritus Sanctus non sit Deus ex vi suæ processionis formaliter, necessariò sequitur, Spiritum Sanctum non esse æquè, & vniuocè Deum cum Filio in perfectissimo gradu vniuocationis; sed hæc est maxima imperfectio: ergo hæc imperfectio importatur ex eo, quod Spiritus Sanctus non sit Deus ex vi suæ processionis formaliter. Probatur maior: ex eo, quod Spiritus Sanctus non sit Deus ex vi suæ processionis formaliter, necessariò sequitur, Spiritum Sanctum esse tantum Deum secundario, & concomitanter, non verò primo, & per se; sed ex hoc necessariò sequitur, Spiritum Sanctum non esse æquè, & vniuocè cum Filio Deum in perfectissimo gradu vniuocationis: ergo ex eo, quod Spiritus Sanctus non sit Deus ex vi suæ processionis formaliter, necessariò sequitur, Spiritũ Sanctum non esse æquè, & vniuocè Deum cum Filio in perfectissimo gradu vniuocationis. Probatur minor: ad hoc, vt Spiritus Sanctus esset æquè, & vniuocè Deus cum Filio in perfectissimo gradu vniuocationis, necessariò erat, quod æquè primo, & per se esset Deus ac Filius; sed per te ex eo, quod Spiritus Sanctus non sit Deus ex vi suæ processionis formaliter, necessariò sequitur, Spiritum Sanctum esse tantum Deum secundario, & concomitanter; non verò primo, & per se: ergo necessariò sequitur, Spiritum Sanctum non esse æquè, & vniuocè Deum cũ Filio in perfectissimo gradu vniuocationis.

Confirm. 1. & vrgetur. Confirmatur primo, & vrgetur: si Spiritus Sanctus ex vi suæ processionis formaliter esset primo, & per se Deus, æquè, & vniuocè esset Deus cũ Filio in perfectissimo gradu vniuocationis: ergo si Spiritus Sanctus ex vi suæ processionis formaliter non est primo, & per se Deus; non æquè, & vniuocè est Deus cum Filio in perfectissimo gradu vniuocationis. Antecedens cum consequentia ex terminis claret: ergo maxima imperfectio importatur ex eo, quod voluntas Diuina per se primo nõ intendat similitudinẽ.

Cõfirm. 2. Confirmatur secundo: productum productione vniuoca ex vi talis productionis est simile producenti in istius propria natura, vt patet in omni productione vniuoca creata; sed vtraquè productio Diuina non est æquiuoca, sed vniuoca: ergo vtraquè persona, Filius, scilicèt, & Spiritus Sanctus, est similis producenti in istius natura Diuina: ergo voluntas Diuina per se primo intendit similitudinem. Probatur minor; in productione æquiuoca productum semper est deterioris, vel saltim non eiusdem conditionis, & perfectionis cum producente; atqui in vtraquè productione Diuina productum est eiusdem, & non deterioris conditionis, ac perfectionis cum producente: ergo vtraquè productio Diuina nõ est æquiuoca, sed vniuoca.

33. *Reijcitur 5. opinio Ill. God.* Reijcitur quinto opinio Ill. Godoy: voluntas Diuina per se primo intendit similitudinẽ: ergo ruit disparitas Ill. God. & secunda illius conclusio. Probatur antecedens: Spiritus Sanctus ex vi suæ processionis formaliter est Deus: ergo voluntas Diuina per se primo intendit similitudinẽ. Probatur antecedens: Spiritus Sanctus ex vi suæ processionis formaliter accipit essentiam Diuinam: ergo Spiritus Sanctus ex vi suæ processionis formaliter est Deus. Probatur antecedens: Spiritus Sanctus ex vi suæ processionis formaliter accipit, quod est terminus formalis *quo* suæ processionis; sed essentia Diuina est terminus formalis *quæ* processionis Spiritus Sancti: ergo Spiritus Sanctus ex vi suæ processionis formaliter accipit essentiam Diuinam. Maior patet: nam Filius ex vi suæ processionis formaliter accipit, quod est terminus formalis *quo* suæ processionis: paritèr ergo de Spiritu Sancto. Minor probatur: terminus formalis *quo* processionis Spiritus Sancti idem

est,

eſt, ac terminus formalis *quo* proceſſionis Filij; ſed eſſentia Diuina eſt terminus formalis *quo* proceſsionis Filij: ergo eſſentia Diuina eſt terminus formalis *quo* proceſsionis Spiritus Sancti. Conſequentia eſt legitima; præmiſſæ autem probatæ manent *diſp.* 72. *n.* 137. *& ſequentibus.*

34. *Reijcitur 6.* Reijcitur ſexto opinio Ill. God. admittendo illius doctrinam: voluntas Diuina, etsi non primario, & per ſe; ſecundario tamen, vel identicè eſt aſſimilatiua: ergo aſsimilare conuenit voluntati Diuinæ ſaltim per accidẽs: ergo diſcrimen aſsignatum ab Ill. Godoy inter proceſsionem Verbi, & Spiritus Sancti, vt illa præ hac ſit generatio, nullum eſt. Probatur hæc conſequentia: diſcrimen, quod debet aſsignari, & de quo quærimus, debet eſſe tale, vt proceſsioni Verbi conueniat, & Spiritus Sancti proceſsioni repugnet, vt diximus *n.* 4. atqui diſcrimen ab Ill. God. aſsignatum non ita conuenit proceſsioni Verbi, vt repugnet Spiritus Sancti proceſsioni: ergo diſcrimen aſsignatum ab Ill. God. inter proceſsionem Verbi, & Spiritus Sancti, vt illa præ hac ſit generatio, nullum eſt. Probatur minor: diſcrimen ab Ill. God. aſsignatum ex parte Verbi eſt, quod intellectus eſt aſsimilativus; ſed aſsimilatio non repugnat voluntati: ergo diſcrimen ab Ill. God. aſsignatũ non ita conuenit proceſsioni Verbi, vt repugnet Spiritus Sancti proceſsioni. Probatur minor: quod alicui repugnat, nec per ſe, nec per accidens illi competere poteſt; ſed aſsimilatio ſaltim per accidens conuenit voluntati iuxta Ill. Godoy: ergo aſsimilatio non repugnat voluntati,

35. *Reijcitur 7.* Reijcitur ſeptimo opinio Ill. God: ſi per impoſsibile Pater ſpiraret priùs, quam diceret, adhuc proceſsio Spiritus Sancti non eſſet generatio; benè verò Filij proceſsio; ſed in hac hypoteſi voluntas Diuina per ſe primo intenderet ſimilitudinem: ergo in data hypoteſi Spiritus Sanctus eſſet Deus ex vi ſuæ proceſsionis formaliter. Conſequẽtia ex maiori infertur iuxta doctrinam Ill. Godoy, vt claret ex dictis. Minor verò eſt ipſius *n.* 66. & alibi aſſerentis: voluntatẽ Diuinam non intendere primo, & per ſe ſimilitudinẽ, quia ſupponit naturam Diuinã perfectiſsimè communicatam ſub conceptu naturæ; atqui data hypoteſi nullomodo ſupponeret naturam Diuinã communicatã: ergo in data hypoteſi voluntas Diuina per ſe primo intenderet ſimilitudinẽ. Maior verò manifeſta videtur: nam data hypoteſi Spiritus Sanctus procederet, vt nunc per voluntatem, & Filius per intellectũ: ergo data hypoteſi adhuc proceſsio Spiritus Sancti non eſſet generatio; benè verò Filij proceſsio.

36. *Plura illata aduerſus Ill. God.* Ex hoc itaquè ſyllogiſmo plura inferuntur contra doctrinam Ill. God. Primo infertur, quod voluntas Diuina de facto per ſe primo intendat ſimilitudinẽ, etiam ſi ſupponat naturã communicatam contra ipſum *n.* 66. Ratio eſt: nam intellectus in data hypoteſi per ſe primo intenderet ſimilitudinẽ, etsi naturã communicatã ſupponeret; alioquim non eſſet generans: ergo paritèr de voluntate. Infertur ſecundo: de facto Spiritũ Sanctum eſſe Deum ex vi ſuæ proceſsionis formaliter contra Ill. God. *n.* 82. Hoc patet ex illatione antecedenti, & probatur etiam paritate Filij in data hypoteſi. Tertio infertur: Eſſentiam Diuinam eſſe terminum formalẽ *quo* proceſsionis Spiritus Sancti contra ipſum *n.* 85. quod patet ex proximo dictis, & probatur paritate Filij in data hypoteſi. Infertur quarto: proceſsionem Verbi non eſſe generationem, quia eſt per intellectũ, qui eſt aſsimilativus contra concluſionem Ill. God. Hoc patet ex eo, quod voluntas Diuina in tali hypoteſi eſſet aſsimilatiua, & tamen non generaret. Cum ergo hæc ſit tota doctrina Ill. God. *in præſenti diſput.* totam ruere, eſt, quod tandem infertur.

37. *Aliter efformatur impugnatio.* Cæterum aliter (claritatis gratia) formatur ſyllogiſmus prædictus: ſi per impoſsibile Pater priùs ſpiraret, quam

gc-

generaret, tũc natura Diuina, Diuinaque voluntas, & Spiritus Sanctus haberent id, quod nunc habent essentia Diuina, Diuinusque intellectus, & Filius; atqui nunc essentia Diuina est terminus formalis *quo* processionis Verbi, Diuinusque intellectus, per se primo intendit similitudinẽ, quia naturam Diuinam communicatam non supponit, & Filius est Deus ex vi suæ processionis formaliter: ergo hoc haberent tunc natura Diuina, Diuinaque voluntas, & Spiritus Sanctus, quod totum est contra Ill. God. Pergo amplius. Atqui hoc toto concesso processio Spiritus Sancti non esset tunc generatio: ergo ex eo, quod hoc totum habeat Filius de facto, non ob hoc est generatio processio illius. Non igitur valet ratio Ill. Godoy.

38. *Aliter adhuc efformatur.*

Aliter adhuc formatur syllogismus prædictus: si per impossibile Pater spiraret priùs, quam generaret, tunc natura Diuina, Diuinusque intellectus, & Filius haberent id, quod nunc habent Diuina natura, Diuinaque voluntas, & Spiritus Sanctus; sed nunc natura Diuina non est terminus formalis *quo* processionis Spiritus Sancti, Diuinaque voluntas non intendit primo, & per se similitudinẽ, & Spiritus Sanctus non est Deus ex vi suæ processionis formaliter: ergo hoc haberent tunc natura Diuina, Diuinusque intellectus, & Filius: ergo tunc processio Filij non esset generatio, quod est contra suppositionem factam in maiori syllogismi.

39. *Denique formatur aliter.*

Denique formatur aliter syllogismus prædictus: si per impossibile Pater priùs spiraret, tunc natura Diuina, Diuinaque voluntas, & Spiritus Sanctus, haberent id, quod nunc habent Essentia Diuina, Diuinusque intellectus, & Filius, atqui nunc essentia Diuina est terminus formalis *quo* processionis Verbi, Diuinusque intellectus per se primo intendit similitudinem, quia naturam Diuinã communicatam non supponit, & Filius est Deus ex vi suæ processionis formaliter: ergo hoc haberent tunc natura Diuina, Diuinaque voluntas, & Spiritus Sanctus. Tunc sic, sed ob hoc, quod de facto habent natura Diuina, Diuinusque intellectus, & Filius, Filij processio est generatio iuxta Ill. Godoy: ergo ob eadem rationem processio Spiritus Sancti esset in data hypotesi generatio: ergo non ideò Filij processio est generatio, quia procedit per intellectum, qui est ex proprio conceptu assimilativus: ruit ergo conclusio Ill. Godoy.

40. *Reijcitur 8. opinio Ill. God.*

Reijcitur octavo opinio Ill. Godoy: vel intellectus, vt intellectus, est assimilativus solum intentionaliter, vel est etiam assimilativus in natura? Si primum: ergo intellectus Diuinus solum intentionaliter est assimilativus. Atqui hæc similitudo insufficiens est ad generandum: ergo falsa est ratio Ill. Godoy, scilicèt, ideò processio Verbi est generatio, quia est per intellectum, qui ex proprio conceptu assimilativus est. Si secundum: ergo destruuntur plura principia methaphisica. Atqui hoc non debet dici: ergo nec quod intellectus, vt intellectus, sit assimilativus in natura. Probatur prima consequentia: si intellectus, vt intellectus, est assimilativus in natura, hæc ratio communis reperitur iuxta Ill. Godoy in vno tantum inferiori, & non in alijs; sed hoc est destruere illa principia methaphisica posita *n.* 10: ergo si intellectus, vt intellectus, est assimilativus in natura, destruuntur plura principia methaphisica.

41. *Respondebis cum doctrina Ill. God.*

Respondebis cum doctrina Ill. Godoy allata: quod intellectus, vt intellectus, est assimilativus in natura, non positiuè, sed permissiuè, & hoc in vno tantum inferiori, & non in alijs, quod est responsio ab ipso data. Sed contra dicta aduersus hanc responsionem, de nobo contra illam insurgo: vel esse assimilativum in natura permissiuè in vno tantum, & non in alijs convenit intellectui, vt intellectus est; vel non? Si primum: ergo

Contra.

deſtruuntur prædicta principia methaphiſica. Si ſecundum: ergo intellectus, vt intellectus eſt, non eſt aſsimilativus in natura : ergo inſufficiens ad generandum, & conſequentèr falſa eſt ratio Ill. God. ſcilicèt, ideò proceſsio Verbi eſt generatio, quia procedit per intellectum, qui ex proprio conceptu eſt aſsimilativus.

42. *Reſpondebis adhuc cum Ill. Godoy.*

Reſpondebis adhuc cum Ill. God: quod intellectum eſſe aſsimilativum permiſsiuè in vno tantũ, & non in alijs, conuenit intellectui, vt intellectus eſt, non poſitiuè, ſed permiſsiuè, hoc eſt: intellectus, vt intellectus eſt, permittit, quod intellectus Diuinus, qui eſt perfectiſsimum ſui analogatũ, habeat aſsimilare, nedum in eſſe intelligibili, verum etiam in eſſe naturali, & entitatiuo. Cæterũ vltra dicta, contra: hæc reſponſio committit circulum vitioſum: ergo ruit. Probatur antecedens: ideò iuxta ſolutionem eſſe aſsimilativum in natura eſt in vno tantum permiſsiuè, quia intellectus, vt intellectus, permittit eſſe tantum in vno, & ideò permittit, quia eſt in vno tantum; ſed hoc eſt committere circulum vitioſum: ergo hæc reſponſio committit circulum vitioſum,

Contra.

43. *Reijcitur 9. opinio Ill. God.*

Reijcitur nono opinio prædicta: hæc ratio: ideò proceſsio Verbi eſt generatio, quia Verbum procedit per intellectum, qui ex proprio conceptu eſt aſsimilativus, non eſt vltimo adæquatè ſufficiens, vt productio Verbi ſit generatio: ergo ad alium eſt recurrendum, quare ſit generatio productio Verbi, & nõ productio Spiritus Sancti. Probatur antecedens: illa ratio non eſt adæquatè vltimo ſufficiens, vt aliqua productio ſit generatio, quæ vltimo, & adæquatè non exprimit eſſentialia ad generationem; ſed hæc ratio vltimo adæquatè non exprimit eſſentialia ad generationem: ergo hæc ratio, ideò proceſsio Verbi eſt generatio, quia Verbum procedit per intellectum, qui ex proprio conceptu eſt aſsimilativus, non eſt vltimo adæquatè ſufficiens, vt productio Verbi ſit generatio. Probatur minor: de eſſentia generationis eſt, quod ſit origo, non quomodocũque ſimilis; ſed quod ex proceſsionis conceptu ſit ſimilis in natura; at hæc ratio, etſi dicat, cur productio Verbi ſit aſsimilatiua; non vero exprimit, quod ſit ſimilis in natura; tantum enim dicit, quia ex ſuo conceptu aſsimilativus eſt: ergo prædicta ratio vltimo adæquatè non exprimit eſſentialia ad generationem.

44. *Reijcitur 10.*

Reijcitur decimo: vt productio Verbi ſit generatio, non ſufficit, quod intellectus ex proprio conceptu ſit quomodocumque aſsimilativus, ſed quod ſit aſsimilativus in natura; nam ad generationem hæc aſsimilatio requiritur; at intellectus ex ſuo proprio conceptu aſsimilativus in natura non eſt; alioquim quilibet intellectus eſſet aſsimilativus in natura; nam quod conuenit intellectui ex proprio conceptu, reperiri debet in quolibet intellectu, quia enim intelligere, & eſſe intellectivum conuenit intellectui ex proprio conceptu, reperitur in quolibet intellectu: ergo falſa eſt ratio Ill. God. ſcilicèt, ideò proceſsio Verbi eſt generatio, quia eſt per intellectũ, qui ex proprio conceptu eſt aſsimilativus.

45. *Si reſpondeas pro Ill. God.*

Nec diſtinguere valet de poſsitiuè, & permiſsiuè, vt facit Ill. Godoy, quia hoc impugnatũ manet *n.* 41. & 42. Si autẽ propterè ibi dicta pro ipſo reſpõdere vellis, quod intellectus Diuinus à duplici conceptu habet, quod ſit aſsimilativus in natura; nam à conceptu intellectus habet, quod ſit aſsimilativus; & à conceptu talis intellectus, ſcilicèt, perfectiſsimi, & infiniti, quod ſit in natura; ſicut quod intellectus creatus ſit aſsimilativus, & non in natura habet à duplici conceptu, nẽpè, à conceptu intellectus, quod ſit aſsimilativus; quod autẽ non ſit in natura, habet à conceptu imperfecto illius. Si verò ſic pro Ill. God. reſpondeas. Contra 1. ergo tua ratio eſt negatoria. Probatur conſequentia: quia erit dicere: ideò eſt generatio productio Verbi, non quia productio intellectus, ſed quia

Contra 1.

in-

intellectus infiniti; atqui quæstio est, quare productio intellectus infiniti est generatio: ergo cum das rationem, quia intellectus ex suo conceptu assimilativus est, tua ratio est negatoria; nam si intelligas in hac ratione pro intellectu infinito, responsio est quæstio; si non, non est sufficiens, quia quæcumque assimilatio ad generationem non facit. Contra secundo: quia si perfectissimus intellectus ob suam infinitatem exigit assimilare terminum in identitate naturæ; eodem iure voluntas perfectissima ob suam infinitatem exiget producere terminum in unitate identica naturæ cum principio, eò non sit de conceptu voluntatis huiusmodi unitas; nam sicut est proprium cuiusvis intellectus assimilare intentionaliter, ita est proprium cuiusvis voluntatis unire affectiuè: ergo si perfectissimus intellectus ob suam infinitatem exigit similitudinem etiam naturalem, similiter voluntas perfectissima ob suam infinitatem exiget unitatem etiam naturalem, & non tantum affectivam, quod est contra Ill. Godoy: ruit ergo solutio pro illo allata.

Contra 2.

46. *Reijcitur 11.* Reijcitur undecimo: ultima, & adæquata ratio demonstrativa, & non probabilis à priori, sed quæ supponitur tanquam principium ex se notum, est diffinitio subiecti, scilicèt, hominis, quod sit animal rationale; at in hac ratione adæquatè non clauditur, vel exprimitur diffinitio generationis: ergo hæc ratio non est sufficiens, cur productio Verbi generatio sit. Probatur minor: quia quod intellectus in conceptu suo sit assimilativus, non est idem, ac quod sit assimilativus in natura; at adæquata ratio, vel diffinitio subiecti, scilicèt, generationis, est quod sit similis in natura: ergo in supra dicta ratione non clauditur, vel exprimitur adæquatè diffinitio generationis.

47. *Reijcitur 12.* Demiquè reijcitur opinio Ill. Godoy: ut benè formaliter arguatur, & hæc illatio sit vera: *Id ò processio Filij est generatio, quia est per intellectum*, debet reduci ad principium vniuersale sic certum, sicut ipsa illatio. Hoc patet: quia ad hoc, vt hæc illatio sit vera: *Petrus, quia rationalis, est risibilis*, debet reduci ad principium vniuersale sic certum, sicut ipsa illatio; v.g. *Omne rationale, quia rationale, est risibile; sed Petrus est rationalis: ergo Petrus, quia rationalis, est risibilis.* Atqui illa illatio non potest reduci ad principium vniuersale sic certum, sicut ipsa illatio: ergo non benè formaliter arguitur: processio Filij est per intellectum: ergo est generatio. Probatur minor: vt illa illatio possit reduci ad principiũ vniuersale sic certũ, sicut ipsa illatio, deberet hæc propositio esse vera: *Omnis processio per intellectũ est generatio*; sed hoc est plusquam falsum, quia ego cognosco Deum, & Deum non genero: ergo illa illatio non potest reduci ad principium vniuersale sic certum, sicut ipsa illatio: ruit ergo opinio Ill. Godoy.

§. III.

Solvuntur rationes Ill. Godoy.

ILl. Godoy *n.* 56. suam opinionem probat primo in hunc modum: ideò Verbum est genitum, quia ex vi suæ processionis est simile producenti in natura; at hoc habet, quia per intellectum procedit, qui est assimilativa potentia: ergo ideò processio Verbi est generatio, quia est per intellectum, qui est assimilativa potentia. Discursus est euidens. Maior ex iam dictis est certa; nam id sufficit, & requiritur ad generationem viuentium. Minor autem probatur: intellectus, vt abstrahit à creato, & increato, est assimilativus: intellectio namquè per assimilationem fit, & intelligere est fieri rem intellectam; quo circa, vt docet D. Thomas *supra quæst.* 14. *artic.* 1. ex Philosopho, intellectus habet fieri quodammodo omnia, & intelligendo lapidè fit lapis, & hominè homo &c: ergo in supremo, & per-

48. *1. ratio Ill. God. proponitur.*

fectiſsimo ſui analogato eſt aſsimilativus perfectiſsima ſui ſimilitudine, qualis eſt in identitate naturæ; & conſequenter Verbum, quatenùs per Diuinum intellectum procedit, accipiet ex vi proceſsionis naturam diuinam.

49. *Reſpõd.* 1 Reſpondeo primo negando maiorem, quia, vt diximus *num.* 30. *& ſequentibus*, Spiritus Sanctus ex vi ſuæ proceſsionis eſt ſimilis producenti in natura; & tamen eius proceſsio non eſt generatio. Ratio eſt: quia licèt omne genitum ſit ex vi ſuæ productionis ſimile producenti in natura; non tamen omne ſimile producenti in natura eſt genitum; quia vltra ſimilitudinẽ in natura ex vi productionis requiritur, quod per modum naturæ producatur, vt dicemus in explicatione veræ opinionis Scoti. Vndè ſimilitudo in natura non eſt vltima, & adæquata ratio, cur aliquid dicatur genitum, etſi omne genitum hanc ſimilitudinẽ requirat; habent enim ſe tanquã inferiùs, & ſuperiùs; nam valet: eſt genitum: ergo eſt ſimile producenti in natura; non verò è contra: eſt ſimile producenti in natura: ergo eſt genitum.

50. Et ex hoc ſatis liquet falſitas maioris; nam ſi ſimilitudo in natura eſſet ratio generationis Verbi, debebat repugnare proceſsioni Spiritus Sancti; quia hic quærimus diſcrimẽ, per quod Verbi proceſsio diſtinguatur a proceſsione Spiritus Sancti *ex dictis n.* 4. Cũ ergo ſimilitudo in natura ex vi proceſsionis conueniat Spiritui Sancto; alioquim Spiritus Sanctus non eſſet æquè, & vnuocè Deus, ac Filius, vt diximus *n.* 31. *& ſeqq.* quod valdè durum videtur; hinc eſt, quod Verbũ non ideò eſt genitũ, quia ex vi ſuæ proceſsionis eſt ſimile producenti in natura.

51. *Reſpõd.* 2 Reſpondeo ſecundo omiſſa maiori, negando minorem, ad cuius probationẽ nego conſequens, quia non infertur; nam ex antecedenti, quod infertur, eſt: ergo in ſupræmo, & perfectiſsimo analogato eſt aſsimilativus perfectiſsima ſimilitudine, qualis eſt ſimilitudo intellectus. Cum ergo intellectus non ſit aſsimilativus in natura, non infertur: intellectus, vt abſtrahit à creato, & increato, eſt aſsimilativus: ergo in ſupræmo, & perfectiſsimo ſui analogato eſt aſsimilativus perfectiſsima ſimilitudine, qualis eſt in identitate naturæ; ſed quod infertur eſt: ergo in ſupræmo, & perfectiſsimo ſui analogato eſt aſsimilativus perfectiſsima ſimilitudine, qualis eſt ſimilitudo intellectus.

52. *Reſpõd.* 3 Reſpondeo tertio omiſſa maiori, negando minorẽ, ad cuius probationem diſtinguo antecedens: intellectus, vt abſtrahit à creato, & increato, eſt aſsimilativus abſtractiuè à ſimilitudine intentionali, & entitatiua nego antecedens; eſt aſsimilativus intentionalitèr præciſsè concedo antecedens, & nego conſequens ob rationẽ datam *n. anteced.* Itaquè Ill. Godoy truncauit antecedens; quia abſtulit ab intellectu, vt abſtrahit à creato, & increato, ſimilitudinem, quam habet, vt ſic abſtrahens, ſcilicèt, intentionalem. Vndè hac poſita, vt debetur, ſic debebat entimema formare: intellectus, vt abſtrahit a creato, & increato, eſt aſsimilativus intentionalitèr: ergo in ſupræmo, & perfectiſsimo ſui analogato eſt aſsimilativus perfectiſsima ſimilitudine intentionali, quod eſt verum, & inconſequens illius demonſtrat.

53. *Reſpõd.* 4 Et ex his reſpondeo quarto aliter diſtinguendo antecedens: intellectus, vt abſtrahit à creato, & increato, eſt aſsimilativus intra lineam intentionalem concedo antecedens; extra lineã intentionalẽ nego antecedens, & conſequentiam; quia ſimilitudo in identitate naturæ eſt extra lineam intentionalem, quæ nec intellectui Diuino competere poteſt ea ratione, qua intellectus eſt, vt claret *ex dictis n.* 10. *& ſeqq.* ex quibus manifeſtè apparet triplex hæc vltima reſponſio, ex illiſque plures poterã formare in Ill. God. retorſiones. Illæ tamen ſufficiant.

54. *Retorq.* 1 Retorqueo 1. contra Ill. God: intellectus, vt abſtrahit ab humano, Angelico, & Diuino, eſt aſsimilativus: ergo

in infimo sui analogato est assimilativus infima similitudine: ergo in superiori ad infimum analogatum est assimilativus similitudine superiori ad illud: ergo in supremo,& perfectissimo sui analogato est assimilativus perfectissima assimilatione. Atqui infima similitudo est similitudo intentionalis, & superior ad hanc est similitudo in identitate specifica naturæ, & perfectissima est similitudo inidentitate numerica naturæ: ergo ex his tribus similitudinibus prima conuenit intellectui humano, secunda Angelico, & tertia Diuino: ergo intellectus Angeli erit assimilativus in identitate specifica naturæ, quo nihil absurdiùs in opinione Ill. Godoy. Nec dicas: perfectiorem similitudinem saluari in intellectu Angelico per perfectiorem similitudinem intentionalem; quia hoc idem dicimus de perfectissima similitudine intellectus Diuini, vt dictum est.

55. *Retorq.2* Retorqueo secundo: voluntas abstrahens à creata,& increata, est vnitiua: ergo in supremo, & perfectissimo sui analogato est vnitiua perfectissima vnione, qualis est in identitate naturæ,quod est contra Ill. Godoy. Antecedens ab omnibus admittitur.Consequentia verò probatur: ideò intellectus in supremo, & perfectissimo sui analogato est assimilativus perfectissima similitudine, qualis est in identitate naturæ, quia intellectus, vt abstrahit à creato, & increato, est assimilativus; sed voluntas, vt abstrahit à creata, & increata, est vnitiua: ergo voluntas in supremo, & perfectissimo sui analogato est vnitiua perfectissima vnione, qualis est in identitate naturæ. Præmissæ sunt Ill. Godoy. Consequentia est legitima.

56. *2. ratio Ill. God. proponitur.* Probat Ill.God.secundo suam opinionem *n.*82. rationem D. Thomæ ad hanc formam redducendo: ideò Spiritus Sanctus genitus non est,sed procedens, quia ex vi processionis non est similis producenti in natura;at hoc habet,quia per voluntatē procedit, quæ assimilatiua nō est:ergo Spiritus Sanctus nō est Filius, nec genitus, quia per voluntatem procedit, quæ assimilatiua potentia non est.Maior ex iam dictis constat;eo namquè ipso,quod Spiritui Sancto ex vi processionis communicaretur formalitèr Diuina natura,nihil ei ad rationē geniti deficeret, sed tota generationis diffinitiò illi processioni competeret. Minor autē probatur: proprius modus operandi voluntatis non est per assimilationem ad obiectū amatum,sed per propensionē, & inclinationem in illud,producendo terminum non similem obiecto dilecto,sed impellentē, & in ipsū inclinantē: ergo quantumcumque crescat voluntatis perfectio, nunquam habebit ex differentia intranea terminū similē principio,vel obiecto producere, sed impulsum perfectissimum intra lineā impulsus; & consequentèr Spiritus Sanctus, quia per voluntatē producitur,non erit ex vi processionis similis producenti in natura, sed impulsus omninò perfectissimus; ac proindè quamvis Dei naturā accipiat,erit idētice; quia quod in Deo est, debet Dei naturam habere, non verò ex vi processionis formalitèr.

57. *Respōd.1* Respondeo primo negando suppositum maioris;supponit namquè,quod Spiritus Sanctus ex vi processionis nō sit similis producenti in natura, quod est falsum,vt ostendimus *n.* 49. & numeris ibi citatis, ex quibus patet falsitas probationis. *Secundo.* Respondeo secundo omnissa maiori,distinguendo minorē: sed hoc habet, quia per voluntatē procedit,quæ assimilatiua non est,tanquā vltima,& adæquata ratio nego minorem; tanquam non vltima, & inadæquata ommitto minorem, & distinguo similitèr consequens, nec probatio minoris facit contra distinctionem. Itaquè verum est, quod Spiritus Sanctus non est genitus, quia procedit per voluntatem, quæ assimilatiua non est;sicut est certum,quod genitum procedit per principium assimilativum, quia esse genitum requirit

assimilationem; cæterum hæc non est vltima, & adæquata ratio, nam de ipsa inquirimus: cur voluntas non est potentia assimilatiua? Hæc ratio (quæcumque fuerit) erit adæquata ratio, cur Spiritus Sanctus non est genitus.

58. *Ostenditur æquiuocatio rationis Ill. God.*

Et ne videatur: hanc rationem pro Spiritu Sancto habere difficultatem maiorem, quam ratio allata pro Verbo; aduertenda est æquiuocatio maxima harum rationum. Ratio autem pro Verbo est positiua, scilicèt, vt sit genitus; ratio verò pro Spiritu Sancto est negatiua, scilicèt, vt non sit genitus. Istæ autem rationes diuersissimæ sunt, quia ad probandũ, Verbum esse genitum, debet ostendi ratio vltima, & adæquata, ad probandũ verò Spiritum Sanctum non esse genitum, non requiritur rationem vltimam, & adæquatam ostendere, sed sufficit, ostendere rationem non vltimam, & inadæquatam.

59. *Exemplo declaratur æquiuocatio prædicta*

Hoc claret in fere infinitis exemplis, claritatis verò grãtia exemplũ appono in homine; nam ad probandũ esse hominem, necessarium est ostendere vltimam, & adæquatã rationẽ illius, scilicèt, rationalitatẽ, quia in tantum est verum esse hominem, in quantum est verum esse rationalem: nec sufficit ostendere rationem inadæquatã, scilicèt, animalitatem, quia non valet: est animal: ergo est homo; ad probandum verò non esse hominem, non requiritur, ostendere rationẽ vltimã, & adæquatam, scilicèt, non rationalitatem, sed sufficit ostendere rationẽ non vltimã, & inadæquatã, scilicèt, non animalitatem; quia valet: non est animal: ergo non est homo.

60. Currit tamen amplius exemplum: nam licèt ratio non vltima, & inadæquata, scilicèt, non animalitas, sit sufficiens ad negandum esse hominẽ; non tamen est ratio formalis vltima, & adæquata, quia hæc est non rationalitas. Vndè hæc est differentia inter has rationes: quod ratio non vltima, & inadæquata ad esse hominem, scilicèt, animalitas, non est ratio sufficiens ad esse hominem; alioquim per rationem sufficientem valeret: est animal: ergo est homo, quod est falsum; quare ad esse hominem requiritur ratio vltima, & adæquata, scilicèt, rationalitas, per quam homo vltimò, & adæquatè distinguitur à non homine. Ast ratio non vltima, & inadæquata ad esse non hominem, scilicèt, non animalitas, est ratio sufficiens ad non esse hominem, quia valet: non est animal; ergo non est homo.

61. *Ad propositum.*

Hinc ad propositum: ad probandũ Filium esse genitum, necessariũ est ostendere vltimam, & adæquatã rationem generationis, scilicèt, esse à principio naturali, quia in tantũ est verũ: Filium esse genitum, in quantum est verum: esse à principio naturali; nec sufficit ostendere rationẽ non vltimã, & inadæquatam, scilicèt, similitudinẽ in natura, quia non valet: est simile in natura: ergo est genitum, vt diximus de Spiritu Sancto. At ad probandum Spiritum Sanctum non esse genitum, non requiritur ostendere rationẽ vltimam, & adæquatã, scilicèt, non esse à principio naturali; sed sufficit ostendere rationem non vltimã, & inadæquatã, scilicèt, non esse similem in natura, quia valet: non est similis in natura: ergo non est genitus. Cæterum hæc inadæquata ratio, licèt sit sufficiens ad negandum Spiritum Sanctũ esse genitum; non tamen est ratio formalis vltima, & adæquata, quia hæc est: non esse à principio naturali.

62. Vndè esse simile in natura est ratio non vltima, & inadæquata, vt Filius sit genitus; esse autem à principio naturali est ratio vltima, & adæquata, vt etiam dicemus *n.* 74. Est tamen differentia inter has rationes: nam ratio non vltima, & inadæquata, vt Filius sit genitus, scilicèt, esse similem in natura, nõ est ratio sufficiens, vt sit genitus; alioquim valeret: est similis in natura: ergo est genitus, cuius falsitatem in Spiritu Sancto ostendimus; quare, vt dicatur: Filium esse genitum, requiritur ratio vltima, & adæquata, scilicèt,

cèt, esse à principio naturali, per quã Filius vltimo, & adæquatè distinguitur à Spiritu Sancto. Ast ratio non vltima, & inadæquata, vt Spiritus Sanctus non sit genitus, scilicèt, non esse similem in natura (quod in responsione ad argumentum omissimus) est ratio sufficiens, vt Spiritus Sanctus non sit genitus, quia valet: non est similis in natura: ergo non est genitus.

63. Ex his solutæ manent rationes Ill. God. quas pro sua opinione adducit, & licèt alias non tradat in suum laborem, aliquas, & non paucas, iam suam opinionem propugnantes, iam nostram sententiam impugnantes, contra me obijciam §. *vltimo*. Nunc autem.

§. IV.

Vera Scoti ratio proponitur, & propugnatur.

64. *Pro vera opinione suppono* 1. EXaminato iam placito Ill. Godoy, restat, vt proprium in hac re proteramus, & quod menti omnium Scotistarum placuit. Pro quo. Suppono 1. quod similitudo requisita ad veram generationem viuentis, debet esse saltim specifica; vnde Petrus non dicitur Filius Pauli, eo, quod procedat, vt viuens à viuente, seu animal ab animali, sed ex eo, quod procedat, vt homo ab homine; alioquin vermes ab homine viuo emanentes dicerentur Filij hominis, quod est nefas. Ratio est: quia inter generans, & genitum debet intercedere similitudo simplicitèr talis in ratione naturæ; atqui similitudo tãtum gẽnerica, potiùs est dissimilitudo, quam similitudo, quia etsi homo, & brutum habeant similitudinem genericam, natura hominis potiùs dissimilis, quam similis dicitur naturæ bruti: ergo similitudo ad generationem viuentis requisita debet esse plusquã generica, specifica, scilicèt, vel numerica.

65. *Suppono* 2. Suppono secundo: verba illa: *in similitudinem naturæ*, non significare terminum genitum debere esse eundẽ numero, vel specie naturæ cum principio generante; quia ly *origo viuentis à viuente*, denotat genitum debere habere eandem numero, vel specie naturam cum generante; proindè idẽ est, ac si diceret: generationẽ esse originẽ hominis ab homine, leonis à leone (vt ait Aristot. 7. *methaphisicæ textu* 28) & Deus à Deo, vt tenet fides; si igitur alia verba: *in similitudinem naturæ*, idem prorsus significarent, essent omninò superflua contra regulas bonæ definitionis; vndè non negamus, quod Filius debeat procedere in similitudinẽ eiusdẽ specie, vel numero naturæ, sed asserimus, hoc denotari per prima, non persequentia verba.

66. *Suppono* 3. Suppono tertio: prædicta verba: *in similitudinem naturæ*, denotare generationem debere esse ad modum, seu per modũ naturæ, quo sensu talis locutio passim vsurpatur ab Scriptura, vt 4. *Regum cap.* 9. dicitur: *festinauerunt itaquè, & vnusquisque tollens pallium suum posuerunt sub pedibus eius, in similitudinem tribunalis*, ideſt, ad modum, seu per modum tribunalis. Et Iob. *cap.* 38. dicitur: *in similitudinem lapidũ aquæ durantur*, ideſt, talis erat duritia, vt viderentur lapides. Denique Ezechielis 1. *animalia ibant, & reuertebantur in similitudinem fulguris corruscantis*, ideſt, ad modum fulguris corruscantis: ergo & nos optimè interprætamur: *in similitudinẽ naturæ*, ideſt, ad modum, seu per modum naturæ. Ob hoc ergo Scotus *in* 3. *dist.* 8. §. *ad quæstionẽ*, sic generationem viuentium diffiniuit: *est productio naturalis viuentis à viuente similis producenti in natura*, & coincidit cum diffinitione tradita *n.* 3. nam illa particula *naturalis*, quæ in hac diffinitione, & non in alia ponitur, debet subintelligi in illa, quia expræsè docetur à Philosopho 2. *de anima textu* 34. sic generationem viuentium diffinientẽ: *naturalissimum operum, quæ in viuentibus est facere aliud, quale ipsum; animal quidem animal, planta autem plantã.* Idem habet 7. *Methaphisicæ text.* 28. *generãs tale est, quale quod generatur, non tamen idem, nec vnum numero, sed*

vnum specie, vt *in naturalibus, homo namquè hominem generat*, quod etiam inductione probari potest in omnibus viuentium generationibus, quæ nulla prorsus excepta, sunt productiones naturales, & dependentes à principio secundum se determinato ad producendum aliud tale, quale ipsum est in natura, & non à principio secundum se indifferenti, cuiusmodi est voluntas.

67. *Suppono 4.* Suppono quarto: quod modus naturæ, in originando est modus principij naturalis, vt opponitur principio libero; nam principium naturale est, quod de se est determinatum ad vnũ; principium verò liberum est, quod de se non est determinatũ ad vnum, quinpotiùs determinativũ sui potestatiuè eligibilitèr, & delectabilitèr; nam eo ipso, quod potẽtia se ipsa præuia cognitione determinet se ad actũ, dominatur actui suo, & habet potestatẽ super actum suum, & consequentèr est potentia libera. Vndè agere libere hic non sumitur pro agere sponte, & non coactè, vel pro agere complacentem; nam sic etiam bruta agunt; sumitur: ergo præcisè pro agere determinatiuè à se potestatiuè.

68. *Suppono denique.* Suppono vltimo: quod hæc libertas dicitur essentialis, quia, vt dicunt omes Scotistæ cum Magistro *in 1. dist. 2. q. 7. & quodlib. 16.* esse determinatiuam sui potestatiuè, ita conuenit voluntati, vt aut voluntas non est, aut libera hac libertate dicenda est. Libertas contingentiæ dicitur accidentalis, quia siuè adest, siuè abest, semper est sine corruptione, & destructione voluntatis. Vndè *in tract. de Voluntate* asserunt Scotistæ, quod Deus se amat libere libertate essentiali; non contingentiæ, & quod cum libertate essentiali compatibilis est necessitas summa, etsi non naturalitas, quia principium naturale, & liberum immediatè opponuntur. Hoc amplius infra declarabitur, dum secundum argumentum Ill. Godoy soluamus.

69. 1. *concl.* Prima conclusio: *Ideò processio Verbi est generatio, quia est essentialitèr à potentia, & principio naturali.* Sic Scotus *in 1. dist. 13. & in 3. dist. 8.* dicens: *Filiatio est habitudo producti naturalitèr similis producenti in natura intellectuali.* Istæ particulæ patent: quia sicut Paternitas est *habitudo producentis, ita Filiatio producti. Naturalitèr etiã, nam propter defectum huius particulæ Spiritus Sanctus non est Filius.* Ne dicas: Scotum *in 1. cit. n. 18.* oppositum asserere; ait namquè, quod productiones, generatio, scilicèt, & spiratio, se ipsis formalitèr distinguntur, ita quod non oportet quærere per quid distinguantur. Nam ipse Scotus ibi consecutiuè affirmat, quod licèt se ipsis formalitèr distinguantur, principiatiuè tamẽ distinguntur à suis principijs, intellectu, scilicet & voluntate; & reddit rationem infra *n. 20.* quod processio Verbi sit generatio. *Quia illa habitudo inter producens, & productum est naturalis, & naturalitas huius habitudinis est ex parte naturalitatis ipsius producentis, quia producit principio naturalitèr inclinato ad agendum; hoc modo non spirat Pater.* Itaquè vult processiones formalitèr se totis differre, & esse primo diuersas, vti omnia alia vltimo constitutiua, at principiatiuè à principio naturali, & libero accipere discrimen. Scotus.

Probatur conclusio ratione à priori: omnis generatio essentialitèr est à principio, seu potentia naturali; sed processio Verbi est essentialitèr à potentia naturali: ergo ideò processio Verbi est generatio, quia est essentialitèr à potentia seu principio naturali. Cõsequentia est legitima. Minor constat; quia processio Verbi essentialitèr est ab intellectu; alioquin non esset essentialitèr Verbum; sed intellectus est potentia, & principium naturale: ergo processio Verbi est essentialitèr à potentia naturali. Maior verò docet Aristot. *2. de anima textu 34.* vbi diffiniens generationẽ viuentium ait: *Naturalissimũ operum, quæ in viuentibus est facere aliud quale ipsum; animal quidem animal, planta autẽ planc-*

70. *Probat. conclusio ratione à priori.*

Probat. maior ex Arist.

tam

tam. Docetur etiam ab Athanasio *in Epistola de decretis synodi Niceni* dicente: *Quod enim naturaliter ex aliquo nascitur, & est simile in natura, id pro Filio agnoscit natura, & eam vim significationis id vocabulum præsefert*: Ergo si Filius, & genitus solum est, quod procedit naturaliter: ergo generatio solum erit processio naturalis. Docetur deniquè à Damasceno dicente: *Generationem esse opus naturæ, non voluntatis*: Ergo omnis generatio essentialiter est a principio, seu potentia naturali.

Prob. ex D. Athanasio.

Prob. ex Damasc.

71. Probatur etiam ratione: ideò Filius dicitur natus, & ipsa generatio natiuitas; quia est à natura, vt natura; sed natura, vt natura, est principiũ ex se determinatum ad vnum, quod est principiũ naturale: ergo omnis generatio essentialiter est à principio, seu potentia naturali. Probatur deniquè inductione: generatio Diuina, & creata essentialiter est à principio naturali: ergo omnis generatio essentialiter est à principio naturali. Probatur de Diuina: generatio Diuina essentialiter est ab intellectu; atqui intellectus est principiũ, & potentia naturalis; nam sola voluntas est potentia libera: ergo generatio Diuina essentialiter est à principio naturali. Probatur de creata: omnis generatio creata est à potentia vegetatiuæ animæ; atqui omnis potentia animæ vegetatiuæ est naturalis; nã potentia libera est potentia animæ rationalis: ergo omnis generatio creata est à potentia, & principio naturali: ergo tam Diuina, quã creata generatio essentialiter est a potentia naturali: ergo & omnis generatio.

Prob. ratione.

Prob. inductione.

72. Secunda conclusio: *Ideò processio Spiritus Sancti non est generatio, quia non est à potentia naturali, quinpotiùs libera libertate essentiali.* Conclusio est Scoti *cit.* cuius rationem ad hanc formam reduco: ideo Spiritus Sanctus non est genitus, sed procedens, quia non procedit à principio, seu potentia naturali; sed hoc habet, quia procedit per voluntatem, quæ non est potentia naturalis, quinpotiùs libera libertate essentiali: ergo ideò processio Spiritus Sancti non est generatio, quia nõ est à potentia naturali, quinpotiùs libera libertate essentiali. Maior ex dictis constat, eo nãquè ipso, quod Spiritus Sanctus procederet à principio, seu potentia naturali, nihil ei ad rationem geniti deficeret, sed tota generationis diffinitio illi processioni competeret. Minor autem probatur: processio Spiritus Sancti essentialiter est à voluntate, alioquim non esset essentialiter amor, & donum; sed voluntas non est potentia naturalis, quinpotiùs libera libertate essentiali; vndè dixit August. *Aut voluntas non est, aut libera dicenda est*: ergo Spiritus Sanctus procedit per voluntatem, quæ non est potentia naturalis, quinpotiùs libera libertate essentiali.

2. concl.

Prob. ratione Scoti.

Vltra hæc tamen vtraquè conclusio probatur authoritate D. Augustini 5. *de Trinitate cap.* 14. allata ab Scoto *in* 1. *dist.* 13. *n.* 2. *&* 18. dicentis, quod Spiritus Sanctus non sit Filius: *exit* (inquit) *non quomodo natus, sed quomodo datus*; atqui natus, & ipsa natiuitas dicitur, quia est à natura, vt natura, & quia est a principio naturali, vt supra diximus; datus verò, & donum solum est à libera voluntate, quia liberalitas essentialiter est libera largitas: ergo iuxta D. August. Filius est a principio naturali, seu potentia operante per modũ naturæ, & talis non est Spiritus Sanctus, quia est à principio libero, & potentia voluntatis: ergo hæ sunt rationes, cur Verbi processio sit generatio; non verò Spiritus Sanctus.

73. *Vtraquè conclusio prob. author. D. August.*

Denique probatur vtraquè simul conclusio: quia in discrimine a nobis assignato (scilicet, quod Verbi processio sit per modum naturæ, & à principio naturali; Spiritus Sancti verò per modum voluntatis, & a principio libero) assignantur tria illa, quæ *n.* 4. diximus, debere assignari ad hanc difficultatem soluendam; nã in primis tale discrimen est reale, & a parte rei, vere conueniens processioni Verbi, & re-

74. *Probat. vltimo vtraquè conclusio.*

pug-

pugnans Spiritus Sancti processioni ex dictis, & est tale, vt sit petitum ex ratione essentiali generationis *ex n.* 70. Deindè tale discrimen oritur à ratione vltima, & finali, quod probatur: quia probatio à priori per diffinitionẽ subiecti est probatio per vltima, & finalia principia; sed ex prætato discrimine demonstratur à priori per diffinitionem generationis processionem Verbi esse generationẽ; non verò processionem Spiritus Sancti: ergo tale discrimen oritur à ratione vltima, & finali. Minor pro prima parte claret *ex dictis n.* 70. Secunda pars probatur per sequentia. Denique tale discrimen est ex prætata generationis viuentiũ diffinitione, quin aliquid addatur, vel dematur; nam ly *in similitudinem naturæ* aptè interprætatur ad modũ, vel per modũ naturæ, vt patet exemplis adductis *n.* 66. Immò hoc est expræssum in diffinitione ab Scoto ex Philosopho tradita *n. cit.* & ex Augustini authoritate *n. anteced.* declarata deducitur: optimũ ergo est discrimen; & optima vtraquè nostra conclusio; nam medium dessumptum ex ratione, quæ essentialitèr vni conuenit, & alteri repugnat, est ratio essentialis vltima, finalis, & à priori, quare vni conueniat, & alteri repugnet.

75. Vndè ad rationem dubitandi positam *n.* 3. in forma respondeo negando vltimã antecedentis partẽ, quia licèt Spiritus Sancti processio sit origo viuentis à viuente, idest, Dei viuentis à Deo viuente ex principio eiusdẽ numero vitæ coniuncto, in quo procedit similis; non tamen procedit in similitudinem naturæ, quia non ad modum, seu per modũ naturæ procedit, quinpotiùs ad modum, & per modum immediatè naturæ oppositum, cum procedat per modum libertatis essentialis; principium autem liberum libertate essentiali est immediatè oppositũ principio naturali; nam sicut rationale, & irrationale, communicabile, & incommunicabile opponuntur, ita esse ex se determinatum ad vnum, & esse ex se indeterminatũ, quinpotius determinatiuum sui potestatiuè, immediatè opponuntur. Liquet ergo quo pacto diffinitio generationis viuentiũ processioni Spiritus Sancti non conueniat, nec conuenire possit.

§. V.

Soluuntur argumenta Ill. Godoy.

76. *Arguit 1. Ill. Godoy contra 2. cõclus. ex D. Thom.*

ILl. God. nihil adducit contra nostrã primam conclusionẽ; contra secundã verò arguit primo *n.* 8. ex D. Tho. *q. 10. de potentia art. 2. ad 4. & infra q. 41. art. 2. ad 3.* vbi docet, voluntatẽ in processione Spiritus Sancti operari naturalitèr, non minùs quã intellectus in productione Verbi. *Et q. 22. de veritate art. 6. propè finem corporis,* illis verbis: *Cum autem voluntas dicatur libera in quantum necessitatẽ non habet, libertas voluntatis in tribus considerabitur, scilicèt, quantum ad actũ, in quantũ potest velle, vel nole &c.* At voluntas Diuina necessitata est ad amorem, ex quo Spiritus Sanctus procedit, nec potest velle, & non velle: ergo talis actus non liber, sed necessarius est, & à volũtate Diuina modo naturali procedit. *Et q. 23. de veritate art. 4. in corpore parum ab initio,* vbi docet: voluntatem respectu principalis voliti necessitatem habere; quia in illud tendit per modum naturæ; sed Spiritus Sanctus procedit per voluntatem, vt amantem principale volitũ, nempè, boniratem Diuinã: ergo procedit per voluntatem, vt necessariò amantem, & per modum naturæ, non autem per modum libertatis.

77. *Respondetur explicando D. Thom.*

Respondeo D. Thomam explicari posse de libertate accidẽtali, scilicèt, contradictionis, & contrarietatis; non verò de libertate essentiali, quæ cum summa necessitate compatitur; immò, ipse Doctor tribuit ad hanc explicationem fundamentum; nam *q. 10. de potentia art. 5.* ait: *Libere ergo Spiritus Sanctus procedit à Patre, nõ tamen possibilitèr, sed necessariò,* ex quibus verbis satis apparet, D. Thomam velle; Spiritum Sanctum libere procedere

liber-

libertate compatibili cum necessitate, quæ est libertas, quæ à nobis per Scotum vocatur essentialis. Et sicut licuit Ill. God. prædicta verba D. Thomæ exponere de libertate contra positiuè ad coactum; non verò ad naturale, vt exponit *n.* 11. nobis etiam licere potest, ipsum exponere de libertate accidentali; non verò de libertate essentiali, & fortè conformiùs ad mentem ipsius. Cæterum, quia de hoc non curo, pro solutione argumenti, vt nobis obstare potest.

78. *Doctrina Valdè notanda.*

Aduertendū maximè est supra dictum *n.* 67. & 68. valdè diuersam esse determinationem, qua natura dicitur determinata ad vnum, & qua voluntas Diuina dicitur determinata ad productionem Spiritus Sancti; nam prima constituit naturam ex se determinatam ad vnum; prouenitque in agentibus creatis ab agente superiori, & in intellectu Diuino ex se intrinsicè habet esse determinatum ad vnū. Secunda verò nec prouenit ab agente superiori, nec voluntas est ex se intrinsicè determinata, sed prouenit à se ipsa, quia est determinatiua sui, vt diximus *n.* 67. Hincque oritur alia maxima differentia, scilicèt, quod determinatio naturæ, seu agentis naturalis ad vnum, vel est prior ipso agente, vel saltim est simul natura cū ipso; at determinatio voluntatis, cum à se ipsa proueniat, semper est voluntate posterior, ideòque in agente naturali potentia cadit sub determinatione, & consequentèr sub necessitate à determinante prouenient, ita vt nulla maneat libertas in illo; in voluntate verò oppositum evenit, quia non voluntas sub determinatione, sed determinatio sub voluntate cadit, & consequentèr, nec talis determinatio, nec necessitas ab illa proueniens tollit à voluntate libertatē essentialē. Et hoc est, quod docuit Scotus *quodlib.* 16.

79. *Replicat Ill. God.*

Hanc Scoti, & Scotistarum doctrinam, etsi non adæquatè, præuidit Ill. God. *n.* 9. contra ipsumque sic replicat: determinatio competens voluntati pro priori ad omnē suum actum non est determinatio illi à se conueniens, sed aliundè, nempè ex propria voluntatis natura; at voluntas Diuina pro priori ad omnem suum actum est determinata ad productionem Spiritus Sancti: ergo talis determinatio non conuenit a se, & consequentèr libertatem omnē excludit. Maior constans videtur. Minorem probat: voluntas Diuina pro priori actus primi ad amorē essentiæ, & ad productionem impulsus, omē suum actum præcedit; at pro illo priori non est indifferens ad productionē, & non productionē: ergo est determinata ad talem productionem pro priori ad omnē actum, & propriam determinationem.

80 *Respōd.* 1

Respondeo primo negando maiorem; nam si determinatio voluntatis illi conuenit ex propria illius natura, vel ratione, illi à se conuenit, & non aliundè, vt constat ex differentia, quā *n.* 78. assignauimus. Cæterum si determinationē conuenire voluntati ex propria illius natura, videtur Ill. God. hoc esse illi conuenire, aliundè, data in hoc sensu maiori, distinguo minorem: sed voluntas Diuina pro priori ad omnē suum actum est determinata ad productionē Spiritus Sancti, determinatione à se ipsa proueniente concedo minorē; determinatione proueniente ab alio, vel ex intrinseca ratione voluntatis nego minorem; ad cuius probationem concessis præmissis distinguo consequens distinctione data. Solutio claret *ex dictis n.* 78.

81. *Respōd.* 2

Respondeo secundo data maiori in sensu dicto, distinguendo alitèr minorem: sed voluntas Diuina pro priori ad suum actum est determinata ad productionem Spiritus Sancti, determinatione oppositā libertati accidentali concedo minorem; determinatione oppositā libertati essentiali nego minorem; ad cuius probationem distinguo similitèr consequens, imò, hoc est, quod probat Ill. Godoy; nam solū tollit à voluntate pro priori ad actū indifferentiam ad producendum, quæ

est

eſt libertas accidentalis: ergo iuxta ſuam replicam ſolum eſt determinata volũtas determinatione oppoſita prædictæ indifferentiæ, ſeu libertati accidentali, quod non negamus, vt liquet ex dictis. Et, vt clariùs appareat, alijs terminis diſtinguo minorem: ſed voluntas Diuina pro priori ad actum eſt determinata ad productionem Spiritus Sancti, determinatione oppoſita indifferentiæ dominij nego minorem; determinatione oppoſita indifferentiæ ad vtramque partem contradictionis concedo minorẽ, & hoc eſt vnicè, quod conuincit probatio, vt patet ex ipſa. Explicationem huius ſolutionis aſsignabimus *infra n.* 112. & 113.

82. *Reſpõd.* 3 Reſpondeo tertio data in dicto ſenſu maiori, diſtinguendo minorem: ſed voluntas Diuina pro priori ad actum eſt determinata ad productionẽ Spiritus Sancti, determinatione cadente ſub voluntate concedo minorem; voluntate cadente ſub determinatione nego minorem, ad cuius probationem diſtinguo ſimilitèr conſequens. Alijs terminis diſtinguo minorem: ſed voluntas Diuina pro priori ad actum eſt determinata ad productionem Spiritus Sancti, determinatione ſubſequẽte voluntatem concedo minorẽ; determinatione voluntatem antecedente, vel ipſam ſimul natura concomitante nego minorem, & hac diſtinctione diſtinguo conſequens probationis. Solutio claret *ex dictis num.* 78.

83. *Reſpõd.* 4 Reſpondeo deniquè alitèr diſtinguendo minorem: ſed voluntas Diuina pro priori ad actũ eſt determinata ad productionem Spiritus Sancti, quatenùs voluntas eſt, nego minorẽ; quatenùs Diuina, & infinita eſt, concedo minorẽ, & hac diſtinctione diſtinguo cõſequens probationis. Itaquè voluntas Diuina pro priori ad omnẽ actum eſt determinata ad dilectionem Dei, & productionem Spiritus Sancti, non quatenùs voluntas eſt; ſed quatenùs Diuina, & infinita eſt; nam ex ſua infinita rectitudine, & obiecti infinita dilligibilitate prouenit, quod ſe neceſsariò determinet ad Deum dilligendum, & Spiritum Sanctum producendum. Cum ergo hæc determinatio voluntati intrinſicè non cõueniat, quatenùs voluntas eſt, ſed ſolum ab extrinſeco, ſcilicèt, ex infinitate potentiæ, & obiecti, hinc fit, quod eius libertati eſſentiali non præiudicet; eſt namquè hæc determinatio valdè diuerſa à determinatione principij, vel potentiæ naturalis *ex dictis num.* 78.

Explicatur.

Hanc vltimam ſolutionẽ ferè præuidit Ill. God. contra ipſamque replicat infra *n.* 9. duplicitèr, & primo ſic: nam determinatio indifferentiã ſupponit: ergo ſi pro priori ad actum determinata ad illum ſupponitur, nequit eſſe determinata ad ſe determinandũ, ſed ſolum ad volendũ volitione virtualitèr ab illa egrediente. Secundo: quia non alia ratione intellectus Diuinus non ſe determinat per intellectionem neceſsariã, niſi quia pro priori actus primi ad illam eſt ab intrinſeco determinatus: ergo ſi voluntas pro priori actus primi determinata ſupponitur, non erit determinata ad ſe determinandum, ſed ad operandum per modum naturæ.

84. *Replicat Ill. God. contra hanc vltimam ſolutionẽ.*

Primo.

Secundo.

85. *Reſpond. ad* 1. Ad primum reſpondeo diſtinguendo antecedens: determinatio ad operandum liberè libertate accidentali indifferentiã ſupponit concedo antecedens; ad operandum liberè libertate eſſentiali nego antecedens, & diſtinguo conſequens quinque diſtinctionibus datis ad replicam antecedentem.

Ad 2. Ad ſecundum reſpondeo conceſſo antecedenti, diſtinguo conſequens: ergo ſi voluntas pro priori actus primi neceſsitata ab intrinſico ſupponitur, non erit determinata ad ſe determinandũ, ſed ad operandum per modum naturæ concedo conſequentiã; ſi neceſsitata ab extrinſeco ſupponitur nego conſequentiam. Solutio claret ex dictis, & differentiam conſequentis ab antecedenti ſatis demonſtrat Ill. God. in modo arguendi; nam in antecedenti ponit terminũ *ab intrinſeco*, quod non facit in conſequenti. Ob hanc itaquè

in-

indifferentiã intellectus à voluntate, & è contra, voluntas ſemper eligibilitèr agit, ſe ipſam determinando ad eam partẽ, quã eligit cum præuia omniũ cognitione, ſiuè id neceſſariò fiat, ſiuè contingentèr. Aſt intellectus non ſic eligibilitèr ſe determinat, cum ab intrinſeco determinatus ſupponatur.

Aliter reſpond. ad 1.

Melius tamen reſpondeo ad primum diſtinguendo antecedens: determinatio ſupponit indifferentiã correſpondentẽ determinationi concedo antecedens; non correſpondentẽ nego antecedens, & diſtinguo conſequens: ergo ſi pro priori ad actum determinata ad illum ſupponitur, determinatione oppoſita indifferentiæ, vel indeterminationi dominij, nequit eſſe determinata ad ſe determinandũ concedo cõſequentiã; ſi determinata ſupponitur determinatione oppoſita indifferentiæ, vel indeterminationi ad vtrãque partẽ contradictionis nego cõſequentiã.

Ad 2.

Ad ſecundũ conceſſo antecedenti, diſtinguo ſimilitèr conſequens. Immò hoc eſt, quod ex antecedẽti ſequitur, quia quod eſt ab intrinſeco determinatũ, nullã habet indifferentiã, vt claret in intellectu; quod verò eſt ſolum ab extrinſeco determinatũ, vti voluntas ab infinitate, licèt non habeat indifferentiã ad agendũ, vel non agendum, habet tamen indifferentiã dominij, vt ſe determinet ad agendum, etſi neceſſariò agat, quia eſt domina ſui actus. Solutio amplius clarebit *ex infra dicendis n.* 112. & 113.

86. *Arguit 2. Ill. Godoy.*

Arguit 2. Ill. God. *n.* 10. ſi namquè proceſſ. Spiritus Sancti libera eſſet, maximè, quia voluntas, cũ libera ſit, non poteſt aliquid operari per modũ naturæ; at hæc ratio eſt nulla: ergo & ſententia falſa. Maior eſt adæquatum Scoti fundamentũ; ait enim, quod cũ agere per modũ naturæ, & agere liberè, ſint membra diuidentia principiũ actiuum, non poſſunt eidem potentiæ competere; ac proindè voluntas cum libera ſit, nequit habere actũ per modum naturæ. Minorẽ autẽ probat: non minùs opponuntur agere liberè libertate contingenti, & libertate neceſſaria, quã agere liberè & per modũ naturæ; at in eadem potentia inuenitur operatio libera contingenti libertate, & libertate neceſſaria, vt conſtat in voluntate Dei, quæ reſpectu Diuinæ eſſentiæ eſt libera libertate neceſſaria, vt tenet Scotus, & reſpectu creaturarũ libertatẽ contingenti; cum illas potuerit non diligere; & in voluntate noſtra, quæ Deum clarè viſum amat liberè neceſſariò, & obiecta creata liberè contingentèr, & in motibus primo primis libertatẽ neceſſariã exercet, in deliberatis autẽ libertatẽ contingentẽ: ergo etiã agere per modum naturæ, & per modũ libertatis poterunt in eadem potentia inueniri.

Probat minorẽ.

87. *Reſpond. ad argumentum, & ad prob. minoris.*

Reſpondeo ad argumentũ negando minorẽ, ad cuius probationẽ nego maiorẽ; nam agere liberè libertate contingentiæ, & libertate neceſſaria ſunt modi agendi accidentalitèr diſtincti; poſſunt namquè eidẽ potentiæ conuenire, vt optimè probat Ill. God. in argumento; cæterũ agere liberè, & per modũ naturæ ſunt immediatè oppoſita; diuidunt namquè immediatè principiũ actiuũ, & operatiuum; vndè nequeunt eidem potentiæ conuenire; ſicut duæ differentiæ diuidentes genus nequeunt eidẽ ſpeciei conuenire. Solutio claret *ex dictis n.* 67. & 68. eſtque expreſſa Scoti, tum *in* 1. *diſt.* 2. *q.* 7. vbi pluralitatẽ principiorũ agendi ad duo tantum reducit, ſcilicèt, ad liberum, & naturale, quia omne agens, vel agit ex ſe determinatè, & ſic naturalitèr agit; vel ex ſe non determinatè, & ſic liberè agit. Tum etiam, & principalitèr *quodlib.* 26. *artic.* 2. ibi enim aſsignat quatuor modos operandi, ſcilicet, liberè, naturalitèr, contingentèr, & neceſſariò, ex hiſque duos priores aſsignat pro differentijs immediatè diuidentibus principium actiuum, & operatiuum.

Solutio ex Scoti.

88. *Solutio eſt Ariſtot. & D. Aug.*

Neque hoc voluntariè aſſeruit Scotus; nã id probat *quodlib. cit. art.* 3. ex Ariſt. 2. *Phiſicorũ* 49. vbi diuidit cauſã agentẽ per modũ naturæ, & agentem

ex propoſito dicens: *Alia quidē ſecundū propoſitū, alia verò non ſecundū propoſitū, ſunt autē, quæ ab intellectu aguntur, & quæ à natura*, & eādē diuiſionē tradit, licèt ſub alijs terminis, 9. *Methaphiſicæ* 10. diuidens potentiā actiuā in rationalē, & irrationalē, & ſic paritèr D. Auguſt. *lib. 5. de ciuitate Dei cap. 9.* ait Doctor, diuidit cauſā agentē adæquatè in voluntatē, & naturā; ſed hæc diuiſio eſt eadē cum diuiſione principij actiui in naturale, & liberum; & quidē de naturali patet; de libero probatur: nam ipſi illud appellant voluntarium agens ſecundū propoſitū, & rationale, quod eſt natū agere eligibilitèr, ſe ipſum determinando cū perfecta cognitione omniū, in quibus eſt actio. Atqui ſola voluntas nata eſt agere eligibilitèr, ſe ipſā determinando cū perfecta omniū cognitione: ergo illa diuiſio eadē eſt cum diuiſione principij actiui in naturale, & liberū.

89. Patet itaquè: primam differentiam diuidentē agens naturale à liberò in hoc conſiſtere, quod liberū natum eſt agere, ſeu appetere eligibilitèr determinando ſe ipſum cum perfecta cognitione omnium, ſiuè ſe determinet neceſſariò, ſiuè contingentèr, & per hoc diſtinguitur à principio naturali; agens verò naturale eſt illud, quod agit per principium determinatū ad actionem, ſiuè ex ſe ſit ſic determinatum, ſiuè ab alio, vt in creatis agentibus contingit. Vndè hæc duo principia non diſtinguntur eſſentialitèr (vt intelligit Ill. Godoy) per hoc, quod agere naturalitèr ſit agere neceſſariò, & agere liberè, ſit agere contingentèr, quia hoc eſt merè per accidens; Deus enim eſt agens liberum per voluntatē, tam ad intra, quam ad extra, cum hoc tamen diſcrimine, quod ad extra agit liberè, & contingentèr, ad intra verò liberè quidē, ſed neceſſariò ſe ipſum amando, qua etiam neceſsitate ſpiratur Spiritus Sanctus, quæ neceſsitas prouenit, non quidē ex intrinſeca ratione voluntatis, quatenùs voluntas eſt, ſed quatenùs eſt voluntas infinita & ex infinitate etiam bonitatis obiecti, quia neutrum ſine altero ſufficit ad neceſsitatem, vt ait Doctor *in 1. diſt. 10. quæſt. vnica.*

Et quia tota præſens difficultas de proceſsione libera Spiritus Sancti cōſiſtit in explicando quomodo libertas ſit cum neceſsitate compatibilis, hoc probauit Scotus *quodlib. 16. art. 2. authoritate D. Auguſt. in Enchirid. cap. 105.* dicentis: *Multo quippè liberius erit arbitrium, quod omninò non poterit ſeruire peccato*, quem immitatur *Anſelmus de liberò arbitrio cap. 1.* Locuntur hi Patres de Beatis in Patria, qui neceſſariò nequeunt ſeruire peccato, & neceſſariò nō poſſunt perdere quod habent, & talis neceſsitas ſecundū ipſos ſtat cum maxima libertate: ergo libertas, & neceſsitas inuicem cohærere poſſunt, atquè ideò non repugnat, Spiritum Sanctum neceſſario ſimul, & liberè produci.

90. *Libertatis cum neceſsitate compatibilitatē probat Scotus ex Auguſt. & Anſelmo.*

Hoc idem probauit Scotus citatus, cuius rationē ad hanc formā redduco: voluntas eſt principiū liberū: ergo eſt eſſentialitèr liberū. Atqui eſſentialis libertas voluntatis nō cōſtituitur per contingentiā, nec per indifferentiā ad contraria, vel contradictoria: ergo per aliud conſtituitur: ergo per hoc, quod voluntas ſit ſui determinatiua; alioquin aſsignetur aliud, & ſemper tenebit opinio Scoti. Suſſumpta probatur pro prima parte: eſſentialis libertas voluntatis non conſtituitur per id, quod conuenire poteſt principio eſſentialitèr naturali; ſed contingentia conuenire poteſt principio eſſentialitèr naturali; agens namquè naturale poteſt agere contingentèr, ſi ab extrinſeco impediatur: ergo eſſentialis libertas voluntatis non conſtituitur per contingentiā. Nec dicas: contingentiā ſolum per accidens conuenire poſſe principio eſſentialitèr naturali. Quia hoc ſufficit, vt eſſentialis libertas voluntatis non conſtituatur per contingentiā; quia id eſt conſtitutiuū alicuius, quod nec per ſe, nec per accidens alteri competere poteſt.

91. *Probat etiam ratione.*

Probat. ſuſſumpta pro 1. parte.

92. *Pro 2. probatur*

Pro secunda parte probatur: si essentialis libertas voluntatis constitueretur per indifferentiã ad contraria, vel contradictoria, hæc indifferentia esset de essentia voluntatis vt sic; voluntas enim vt sic est essentialiter libera, atqui prædicta indifferentia non est de essentia voluntatis vt sic; ergo essentialis libertas voluntatis non constituitur per indifferentiã ad contraria, vel contradictoria. Probatur minor: si prædicta indifferentia esset de essentia voluntatis vt sic, talis indifferentia cõueniret voluntati Diuinæ respectu cuiuscumque obiecti; sed hoc est falsum: ergo prædicta indifferentia non est de essentia voluntatis vt sic. Consequentia est legitima. Minor patet, alioquim voluntas Diuina esset indifferens ad amorẽ essentiæ, & productionẽ Spiritus Sancti, quod negat Ill. God. cum omnibus. Maior verò probatur; nã iuxta regulã anteprædicamentalẽ *quando alterũ de altero essentialitèr prædicatur, prædicatur etiã de quocũque essentialitèr contento sub eo*; sed voluntas Diuina essentialitèr cõtinetur sub voluntate vt sic: ergo si prædicta indifferẽtia esset de essentia volũtatis vt sic, talis indifferentia cõueniret volũtati Diuinæ respectu cuiuscũque obiecti.

93. *Confirmatur, & vrgetur.*

Confirmatur, & vrgetur: datur principium ita essentialiter naturale, vt ei repugnet modus agendi liberè: ergo datur principiũ ita essentialitèr liberũ, vt ei repugnet modus agendi naturalitèr. Atqui hoc aliud nequit esse, nisi voluntas: ergo voluntas ita est essentialitèr libera, vt ei repugnet modus agendi naturalitèr. Tunc sic; sed voluntati non repugnat modus agendi necessariò: ergo modus agendi necessariò non est modus agendi naturalitèr: ergo stat libertas cum modo agendi necessariò, licèt repugnet cũ modo agendi naturalitèr. Antecedens constat in igne v.g. qui est principiũ, ita essentialitèr naturale, vt ei repugnet modus agendi liberè. Consequentia paritate videtur certa: quia non minùs opponitur principiũ naturale principio libero, quã liberũ naturali. Prima suppta est notoria, & consequentia illata est legitima. Secunda sumpta liquet in volũtate Diuina, quæ necessariò amat Diuinam essentiam, & necessariò producit Spiritum Sanctũ. Cæteræ consequentiæ optimè videntur illatæ.

94. *Replicabis pro Ill. God.*

Hæc omnia adduxi pro solutione arguẽti, quod vocat Ill. God. principale, per eaque opinio Subtilica firma manet, & alia plurima adducere valerẽ, si materiã mihi administraret. Cæterũ licèt Ill. God. solutionẽ Scoti nõ impugnet, pro ipso tamen sic replicari potest: agere contingentèr, & necessariò possunt eidem potentiæ conuenire iuxta nostrã solutionẽ: ergo etiã agere liberè, & naturalitèr: ergo non minùs opponuntur agere cõtingentèr, & necessariò, quã agere liberè, & naturalitèr, cõsequentèrque vera est maior Ill. God. & nostra ruit solutio. Probatur prima consequentia: ideò possunt cõpetere eidẽ potentiæ agere contingẽtèr, & necessariò, quia agere contingẽtèr, & necessariò sunt tantũ diuersi modi agendi; sed agere liberè, & naturalitèr sunt tantum diuersi modi agendi: ergo si possunt competere eidem potentiæ agere contingentèr, & necessariò, etiã agere liberè, & naturalitèr.

Respõd. 1

Respondeo 1. negando cõsequentiã, ad cuius probationẽ omissa maiori, nego minorẽ, quia licèt agere liberè, & naturalitèr cõmunitèr appellentur modi agendi; sunt tamẽ in rei veritate differentiæ specificæ distinguẽtes principiũ actiuũ, vt ex superioribus claret.

Secundo.

Secundo respondeo distinguendo maiorẽ: ideò possunt cõpetere eidẽ potentiæ agere contingentèr, & necessariò, quia sunt tantum diuersi modi agendi accidentalitèr concedo maiorẽ; specificè, vel essentialitèr nego maiorem, immò, & suppositum; vndè ad minorẽ, dato, quod agere liberè, & naturalitèr sint modi, ipsam distinguo: sed agere liberè, & naturalitèr sunt tantum diuersi modi agendi essentialitèr, vel specificè concedo minorem; agendi accidentalitèr nego minorẽ, & conse-

quentiã; nam dato, quod ſint tantum modi, tamen ſunt ita diuerſi, vt differant ſpecie, & conſequentèr ita omninò oppoſiti, quod repugnet eidem potentiæ conuenire.

§. Vltimus.

Specialia argumenta contra vtramque concluſionem ſoluuntur.

95. *Arguitur 1.*

ARguitur primo: ſi intellectus Diuinus eſſet aſsimilativus non ſolũ intentionalitèr, ſed in natura reali, ratio Ill. God. teneret; ſed ſic eſt aſsimilativus: ergo ideò proceſsio Verbi eſt generatio, quia eſt ab intellectu, qui eſt aſsimilativus. Probatur minor: etiã ſi de ratione intellectus, vt intellectus, ſit tantum aſsimilare intentionalitèr, tamen de ratione intellectus Diuini, quia Diuinus eſt, eſt aſsimilare in natura reali: ergo intellectus Diuinus eſt aſsimilativus non ſolum intentionalitèr, ſed in natura reali. Probatur antecedens: etiã ſi voluntas non ſit principiũ communicandi naturã, tamen voluntas Diuina, quia Diuina, eſt principiũ communicandi naturã: ergo ſimilitèr: etiam ſi de ratione intellectus, vt intellectus, ſit tantum aſsimilare intentionalitèr, tamen de ratione intellectus Diuini, quia Diuinus eſt, eſt aſsimilare in natura reali.

Reſpõdeo ad argumentum.

Reſpondeo ad argumentũ negando primã maiorem: quia licèt intellectus Diuinus ſit aſsimilativus in natura reali, non ob hoc proceſsio Verbi eſſet generatio, vt claret de proceſsione Spiritus Sancti, quæ eſt à voluntate Diuina, quæ licèt, quia voluntas, nõ ſit aſsimilatiua, tamen, quia Diuina, aſsimilat in natura reali, & tamen non generat; vndè argumentũ potiùs pro noſtra opinione effirmari poteſt. Relinquitur ergo Scoti ratio reddenda, vt proceſsio Verbi, potiùs quam Spiritus Sancti, ſit generatio.

96. *Dices.*

Dices: ſi de ratione intellectus, vt intellectus, eſſet aſsimilare non ſolũ intentionalitèr, verũ etiã in natura reali, tunc verum eſſet, quod ideò proceſsio Verbi eſſet generatio, quia eſſet per intellectũ, qui eſſet aſsimilativus; ſed quod tunc haberet intellectus, vt intellectus, nunc habet intellectus Diuinus, quia Diuinus: ergo nunc verũ eſt, quod ideò proceſsio Verbi eſt generatio, quia eſt per intellectũ, qui eſt aſsimilativus: ergo tenet ratio Ill. God.

Reſpõd. 1

Reſpondeo primo diſtinguendo maiorẽ: ſi de ratione intellectus, vt intelectus, eſſet aſsimilare non ſolũ intentionalitèr, verũ etiã in natura reali, tunc verũ eſſet, quod ideò proceſsio Verbi eſt generatio, quia eſſet per intellectũ, qui eſſet aſsimilativus præciſsè nego maiorẽ; qui eſſet aſsimilativus in natura reali concedo maiorem, & conceſſa minori, nego conſequentiam; quia ratio, quæ nunc datur, eſt, quia intellectus eſt aſsimilativus præciſsè; & ratio, quæ tunc eſſet, eſſet, quia intellectus eſſet aſsimilativus in natura reali, quæ ſunt valdè diuerſæ.

97. *Reſpõd. 2*

Reſpondeo 2. alitèr diſtinguendo maiorẽ: ſi de ratione intellectus, vt intellectus, eſſet aſsimilare non ſolũ intentionalitèr, verũ etiã in natura reali, tunc verũ eſſet, quod ideò proceſsio Verbi eſſet generatio, quia eſſet per intellectũ, qui eſſet aſsimilativus, tanquã per rationẽ inadæquatã, & nõ vltimã omitto maiorẽ, tanquã per rationẽ vltimã, & adæquatã nego maiorẽ, & conceſſa minori, diſtinguo ſimilitèr conſequens. Itaquè verũ eſt, quod data hypoteſi intellectus, vt intellectus, eſſet generativus, ſicut de facto intellectus Diuinus, quia Diuinus, eſt generativus; cæterum ratio aſsimilationis nec tunc, nec nunc, eſt ratio vltima, & adæquata, cur Verbi proceſsio ſit generatio, quia adhuc reſtat inveſtigandum: cur intellectus tunc, & nunc ſit aſsimilativus in natura reali? Cui interrogationi nequit eſſe alia reſponſio, niſi quia intellectus tunc, & nunc eſt principiũ naturale. Vndè aliud eſt: aſsimilationem in natura reali eſſe rationẽ generationis in principio generante; & aliud eſt, eſſe rationem vltimam, & adæquatã. De hac quærimus, & de hac non tenet ratio Ill. Godoy.

Explicatur.

De-

98. *Formatur replica pro nobis.*

Deniquè pro nobis replicam formalizo: si de ratione voluntatis, vt voluntas est, esset assimilare in natura reali, tunc verum esset, quod processio Spiritus Sancti esset generatio, quia esset per voluntatem, quæ esset assimilativa in natura reali; sed quod tunc haberet voluntas, vt voluntas, nunc habet voluntas Diuina, quia Diuina: ergo nunc verũ est, quod processio Spiritus Sãcti sit generatio, quia est per voluntatẽ Diuinã, quæ est assimilativa in natura reali. Nec valet disparitas ab Ill. God. adducta *n.* 66. Tum: quia multiplicitèr impugnata manet *n.* 30. *& seqq.* Tum: quia ad suã rationẽ defensandã cogitur concedere: voluntatẽ Diuinã primo, & per se nõ esse assimilativã in natura reali, & consequentèr: Spiritũ Sanctũ non esse æque, & vniuocè Deum, ac Verbũ, quod valdè durum videtur. Tum denique: quia nos, concedendo voluntatẽ Diuinã assimilare in natura reali, habemus discrimen inter processionem Verbi, & Spiritus Sancti.

99. *Arguitur 2.*

Arguitur secundo: processio Spiritus Sancti est vniuoca per nos *n.* 32. in perfectissimo gradu vniuocationis: ergo ex vi suæ productionis procedit similis in natura producenti: ergo est generatio. Probatur hæc consequentia: ad hoc, vt aliquid dicatur genitum, nihil aliud requiritur, quam quod ex vi suæ productionis procedat simile in natura producenti; sed iuxta concessa Spiritus Sãctus ex vi suæ productionis procedit similis in natura producenti: ergo eius processio est generatio. Respondeo concesso antecedenti cum prima consequentia, negando secundã, ad cuius probationẽ nego maiorem; quia ad esse genitum, vltra hoc, quod ex vi suæ productionis procedat simile in natura producenti, requiritur, quod procedat similis ex vi principij productiui, seu quod procedat à principio naturali, seu per modum naturæ, vel quod procedat, vt similis, quod non habet Spiritus Sancti processio.

Repõdeo.

100. *Declaratur solutio.*

Declaratur solutio: aliud namque est, productũ procedere simile in natura producenti ex vi suæ processionis, & aliud ex vi productiui principij. Procedere simile in natura ex vi processionis, est tantũ cõmunicari producto eadem natura specifica, vel numerica producentis. Procedere autẽ simile in natura ex vi principij productiui, est principiũ communicativũ esse principiũ naturale, seu cõmunicari producto eadem natura modo naturali, seu per modum naturæ, vel vt similis. Hoc secundũ requiritur ad generationem, vt de quacumque probatũ manet *n.* 70. Primũ verò non sufficit, & ideò Spiritus Sancti processio, licèt sit similis in natura, non est generatio, quia non est similis ex vi principij productiui, seu vi principij naturalis, vel quia ipsi nõ cõmunicatur eadẽ natura modo naturali, per modũ naturæ, seu vt similis, eo quod principium illius sit liberum.

101. *Solutio est Scoti.*

Et hoc est, quod docuit Scotus *in* 1. *dist.* 10. *§. ad primũ principale*, dicens: *Quod Filius ex vi suæ productionis procedit, vt similis Patri; Spiritus Sanctus non procedit, vt similis ex vi productionis suæ.* Vndè iuxta Scotũ aliquid procedere ex vi suæ productionis, vt simile in natura producenti, idẽ est, quod procedere per modum naturæ, seu à principio naturali, ideòque idẽ est dicere, Filium procedere, vt similẽ ex vi suæ productionis, ac dicere, Filiũ procedere per modum naturæ, & consequentèr esse genitum; è contra verò de Spiritu Sancto.

102. *Alitèr respond. ad argumentum positũ n.* 99.

Ex hoc potest responderi: concesso antecedenti, distinguendo primũ consequens: procedit similis in natura producenti specificatiuè cõcedo; reduplicatiuè nego. Alitèr: ergo ex vi suæ productionis præcisè procedit, similis &c cõcedo, ex vi suæ productionis & principij productiui nego. Alitèr: procedit similis in natura producenti, modo naturali nego consequentiã; modo libero cõcedo consequentiã, & nego sub illatã, ad cuius probationẽ hac triplici distinctione distingo maiorẽ, & minorẽ, & nego cõsequentiã ob proximè dicta.

Contra hanc tamen ſolutionē, quæ eſt tota Scoti doctrina, replicabis primo: voluntas eſt principium *quo* communicandi naturam Diuinam Spiritui Sancto: ergo eſt principiū *quo* producendi naturā Diuinā in Spiritui Sancto. Conſequentia eſt certa; quia principium communicativū eſt productivum: ergo Spiritus Sanctus ex vi principij productiui procedit ſimilis in natura. Probatur conſequentia: ideò Spiritus Sanctus ex vi principij productiui non procederet ſimilis in natura, quia ex vi principij productiui non communicaretur ipſi natura Diuina; ſed per nos ex vi principij productiui communicatur ipſi natura Diuina: ergo Spiritus Sāctus ex vi principij productiui procedit ſimilis in natura. Maior patet: quia ideò per nos ex vi ſuæ proceſsionis procedit ſimilis in natura, quia ex vi ſuæ proceſsionis communicatur natura. Minor eſt conceſſa; nam conceſſum eſt, quod voluntas eſt principium *quo* communicandi naturam Diuinam Spiritui Sancto: ergo ex vi principij productiui, ſcilicèt, voluntatis, communicatur natura. Conſequentia eſt legitima.

103. *Replicabis 1. contra hanc ſolutionē.*

Probat. maior.

Reſpondeo diſtinguendo antecedēs: voluntas eſt principium *quo* communicandi naturā Diuinā Spiritui Sancto modo libero concedo antecedens; modo naturali nego antecedens, & diſtinguo ſimilitèr conſequens primū, negoque ſecundum, ad cuius probationem diſtinguo maiorem: ideò Spiritus Sanctus ex vi principij productiui non procederet ſimilis in natura, quia ex vi principij productiui non communicaretur ipſi natura Diuina modo naturali concedo maiorem; alio modo nego maiorē; diſtinguoque minorem; ſed per nos ex vi principij productiui communicatur ipſi natura Diuina modo libero concedo minorem; modo naturali nego minorem, & conſequentiā. Ad probationē maioris, ipſam concedo, & diſtinguo conſequens diſtinctione data; nam ad hoc, vt aliquid dicatur ſimile in natura ex vi ſuæ proceſsionis ſufficit, quod vi illius communicetur producto eadē natura ſpecifica, vel numerica; at vt dicatur ſimile in natura ex vi principij productiui non ſufficit, vt ex vi principij productiui communicetur producto natura, ſed vltra requiritur, quod modo naturali communicetur, ſeu quod principium ſit naturale, vel ex ſe determinatum ad producendum ſimile in natura, quod non habet voluntas, vtpotè, libera. Probatio minoris nihil conuincit præter dictā.

104. *Reſpōd.*

Ad probat. maioris

Replicabis ſecundo: Spiritus Sanctus ex vi ſuæ proceſsionis procedit ſimilis in natura per nos: ergo etiam ex vi principij productiui. Probatur conſequentia: nihil habet Spiritus Sanctus ex vi ſuæ proceſsionis, quod non accepiſſet ex vi principij productiui; ſed per nos ex vi ſuæ proceſsionis procedit ſimilis in natura: ergo etiā ex vi principij productiui. Probatur maior: nihil habet Spiritus Sanctus ex vi ſuæ productionis, quod non ſit in termino formali talis productionis; ſed terminus formalis talis productionis eſt principium productivū Spiritus Sancti: ergo nihil habet Spiritus Sanctus ex vi ſuæ proceſsionis, quod non accipiat ex vi principij productiui.

105. *Replicabis 2.*

Reſpondeo conceſſo antecedenti negando conſequentiā, ad cuius probationē nego maiorē, & ad huius probationē diſtinguo maiorem: nihil habet Spiritus Sanctus ex vi ſuæ productionis, quod non ſit in termino formali talis productionis radicalitèr, vel formalitèr concedo maiorē; formalitèr præciſsè nego maiorem; diſtinguoque minorē: ſed terminus formalis talis productionis eſt principiū productivum Spiritus Sancti indifferens ad naturale, & liberum concedo minorē; formalitèr liberum nego minorem, & conſequentiā; nam cum terminus formalis productionis Spiritus Sancti ſit ſola Eſſentia Diuina *ex dictis diſp. 72. n. 137. & ſeqq.* & hæc non ſit formalitèr libera; Spiritus autē Sanctus ſit liberè productus, aliquid habet

Reſpondetur.

Spi-

Spiritus Sanctus ex vi suæ processionis, quod non sit in termino formali talis processionis. Denique in argumento fit transitus de eo, quod per productionem communicatur Spiritui Sancto, ad modum, quo illi communicatur. Primum habet ex vi suæ processionis; secundum ex vi principij productiui duntaxat, scilicèt, voluntatis.

Aliter respond.

106. *Arguitur 3. & replicabis 3. contra dictã solutionem.*

Arguitur tertio, & simul est replica contra præcedentẽ solutionem: Spiritui Sancto conuenit diffinitio generationis, eiusque interpretatio: ergo si ob hanc conuenientiã Verbum est genitum, genitus erit Spiritus Sanctus. Probatur antecedens: diffinitio generationis *est origo viuentis à viuente ex principio vitæ coniuncto in similitudinem naturæ*, eiusque interpretatio est, *ad modum, seu per modum naturæ*; sed hoc conuenit Spiritui Sancto: ergo Spiritui Sancto conuenit diffinitio generationis, eiusque interpretatio. Probatur minor quoad interpretationẽ: natura Diuina est principium *quo* productivum Spiritus Sancti: ergo Spiritui Sancto conuenit interpretatio diffinitionis generationis. Probatur consequentia: hoc ipso, quod natura Diuina sit principium *quo* productivũ Spiritus Sancti, Spiritus Sanctus procedit per modũ naturæ: ergo Spiritui Sancto conuenit interpretatio diffinitionis generationis. Probatur antecedens: per nos hoc ipso, quod voluntas sit principiũ *quo* productiua amoris, Spiritus Sanctus procedit per modũ amoris: ergo hoc ipso quòd natura Diuina sit principium *quo* productivũ Spiritus Sancti, Spiritus Sanctus procedit per modum naturæ. Et hoc probat ex vi principij productiui, vt constat in paritate ipsa de voluntate.

107. *Respond.*

Respondeo ad argumentum negando antecedens, ad cuius probationem nego minorem, & ad illius probationẽ distinguo antecedens: Natura Diuina est principium *quo* indifferens ad naturale, & liberũ concedo antecedens; principium naturale sub distinguo: vt est principiũ *quo* simul cum intellectu concedo antecedens; simul cum voluntate nego antecedens, & cõsequentiã, nec aliud probationes sequentes conuincunt. Itaquè natura Diuina cũ sit ex se communis vtrique principio, nec est naturale principium, nec liberum; sed vt facit cum intellectu, principio naturali, vnum principium, est principium naturale proximum productivum Verbi, & vt facit cum voluntate, principio liberò, vnum principium, est principiũ liberum productivum *Spiritus Sancti*; ac proindè hic nullatenùs à principio naturali producitur, & consequentèr nullatenùs est genitus. Quod essentia cum intellectu faciat vnicum principium, & similitèr cum voluntate, est *Scoti quodlib. 2. num. 26.* & nos docuimus *disp. 72. num. 140.*

108. *Arguitur 4.*

Arguitur quarto: non minùs est extra conceptum formalẽ voluntatis, vt voluntas est, assimilare, quam generare; sed hoc non obstante voluntas Diuina, quia Diuina, assimilat: ergo hoc non obstante voluntas Diuina, quia Diuina, generat. Respondeo ad argumentum negando maiorem; quia licèt extra conceptum formalẽ voluntatis, vt voluntas est, sit assimilare, & generare; tamen discriminantur valdè, nam assimilare non est extra conceptũ formalẽ voluntatis, vt voluntas est; benè verò generare, & hoc est, quod omnes dicere tenentur, quia contra omnes argumen tũ procedit; nã adhuc Ill. God. concedit, quod voluntas Diuina sit, etsi non primario, assimilatiua, & negat hoc modo esse generatiuam.

Respond.

109. *Arguitur 5.*

Arguit quinto: etiam si processio *Spiritus Sancti* sit origo libera, non tollit quominùs sit generatio: ergo nõ ideò processio Verbi est generatio, quia procedit à principio naturali. Probatur antecedens: quòd processio Verbi sit per intellectum, qui in nobis generativus non est, non tollit, quod sit generatio: ergo similitèr: etiam si processio *Spiritus Sancti* sit origo libera, nõ tollit, quominùs sit generatio. Probatur cõsequentia: sicut in creatis nul-

lus intellectus est generativus, ita nulla generatio est libera: ergo si primum non tollit, quod processio Verbi sit generatio; ita nec tollet quod Spiritus Sancti processio, etiam si sit libera, generatio sit.

Respond. Respondeo negando antecedens, ad cuius probationē concesso antecedenti nego consequentiā, & ad probationem illius distinguo antecedens: sicut, & ob eandē rationē nego antecedens; & distinctā rationē concedo antecedens, & nego consequentiā: nam ratio, cur in creatis nullus intellectus est generativus, est, quia ob sui limitationē nullus est assimilativus in natura, seu nulli conuenit illa particula diffinitionis generationis viuentium, scilicèt, *origo viuentis à viuente*, vt à nobis explicatum manet *n.* 65. quod in Diuinis per infinitatem supletur, eo quod omnis intellectus sit potentia naturalis productiua; ratio autem, cur nulla generatio est libera, est, quia omninò repugnat, quod generatio non sit à potentia naturali, ideòque nec à Deo potest supleri ob oppositionem, quam inter se habent principium naturale, & liberum.

110. Cæterum aduertere non prætermittam: hoc, & præcedens argumentum, non esse ad rem, quia probare intendunt, voluntatē Diuinā generare, cuius oppositum, vt certum fide supponunt omnes, & nos suppossuimus *n.* 2. quo supposito hoc, sicut & præcedens, non contra Scoti mentem, nec D. Thomæ opinionē, procedunt, sed contra omnes Catholicos firmitèr credentes: Spiritum Sanctum non esse genitum; ideòque amplius in illis nō immoror.

111. *Arguitur 6.* Arguitur sexto; & procedit argumentum contra responsionē communē, & à nobis datam *n.* 82. scilicèt, voluntas est necessitata ad producendū Spiritū Sanctum, distinguo: est necessitata necessitate cadente sub potentia concedo; potentia cadente sub necessitate nego. Contra quam sic arguitur: voluntas non ponit sibi ipsi necessitatē: ergo voluntas non est necessitata necessitate cadente sub potentia ad producendum Spiritum Sanctum. Probatur antecedens: voluntas, qua voluntas, non est necessitata; ergo voluntas non ponit sibi ipsi necessitatē. Probatur antecedens: voluntas, quia infinita tantum, est necessitata: ergo voluntas, quia voluntas, non est necessitata. Probatur antecedens ex Scoto dicente: *Quod libertas essentialis in principio libero prouenit ab ipsa entitate principij; at necessitas prouenit ex aliquo coniuncto cum entitate principij*; vndè non à voluntate, sed à coniuncto cum ipsa, scilicèt, infinitate, prouenit necessitas: ergo voluntas sibi ipsi non imponit necessitatem; alias necessitas proueniret ab ipsa entitate voluntatis, & non ab aliquo coniuncto, quod est contra Scotum.

112. *Respond.* Respondeo ad argumentum negando antecedens, ad cuius probationem distinguo antecedens: voluntas, qua voluntas, non est necessitata, nec habet dominiū imponendi sibi necessitatē nego antecedens; non est necessitata, habet tamen dominiū imponendi sibi necessitatē concedo antecedens, & nego consequentiā. Hac solutione cessant cætera in argumento posita, quæ in opinione Scoti vera sunt; indiget tamen explicatione solutio. Certū itaquè est, quod voluntas, qua voluntas, non est necessitata; quia nō necessitate opposita indifferentiæ, vel indeterminationi ad vtramlibet partē cōtradictionis, in qua consistit libertas accidentalis, quia talis necessitas prouenit, vt optimè probat argumentum, ab infinitate voluntatis, & obiecti, vt manet dictum. Nec est necessitata necessitate opposita indifferentiæ, vel indeterminationi dominij; nam voluntas, qua voluntas, habet hanc indeterminationē, in qua posita est essentialis libertas, ratione cuius sibi pro suo libito necessitatem imponit ad agendum, per quod patet solutio.

Explicatur solutio.

113. *Amplius explicatur.* Et amplius declaratur: nam duplex est indifferentia voluntatis. Prima est indifferentia dominij, quæ est essentia-

lis libertas. Secunda est indifferentia ad vtramque partem contradictionis, quæ est accidentalis libertas. Prima indifferentia tollitur duntaxat per determinationē ipsius voluntatis ad agēdū præcisè, licèt necessariò agit, quia agere hoc modo, non ab ipsa voluntate, sed aliundè prouenit; vndè se determinat, & sibi ipsi necessitatē imponit. Secunda indifferentia tollitur per infinitatem, quæ est voluntati quid extrinsecum. Vndè voluntas, qua voluntas, nullam habet necessitatem, per quod patet solutio.

114. *Arguitur 7.* Arguitur septimo: ratio, per quam nobis innotescere potest, processionē Verbi esse generationē, potiùs quam processio Spiritus Sancti, meliùs explicatur per similitudinē, quā per naturalitatē: ergo optima est ratio Ill. God. scilicèt, ideò processio Verbi est generatio, quia procedit ab intellectu, qui est assimilativus. Probatur antecedens: ad affirmandum Scotus fæminam generare, recurrit ad assimilationē; non verò ad naturalitatē: ergo ratio, per quam nobis innotescere potest, processionē Verbi esse generationem, potiùs quam processio Spiritus Sancti, meliùs explicatur per similitudinem, quam per naturalitatem.

Prob. antecedens.

Respondetur ad arg. 1. Respondeo 1. ad argumentū negando antecedens, ad cuius probationem respondeo primo: quod quando Scotus recurrit ad assimilationē, vt affirmet: fæminā actiuè concurrere ad generationem, loquitur vtendo terminis D. Thomæ, qui in assimilatione statuit generationē, ex quo nihil contra nos. Respondeo secundo distinguendo antecedens: recurrit ad assimilationem in natura nego antecedens; ad assimilationem in accidentibus concedo antecedens, & nego consequentiam; alioquin generatio exigeret similitudinē accidentalē, quod nemo dixit; est tamen hæc similitudo congruentia, vt dicatur: fæminam actiuè concurrere ad generationē, & hoc siuè similitudo in natura sit vltima, vel non vltima ratio generationis, quia ad hoc sufficit, vt similitudo in natura requiratur, in quo omnes conueniunt, & nos diximus *num. 64.*

Secundo.

115. *Arguitur 8.* Arguitur octauo: quælibet res meliùs explicatur per diffinitionē, quam per diffinitū; sed natura diffinitur per similitudinē: ergo ad affirmandū, processionem Verbi esse generationē, meliùs explicatur per similitudinē, quam per naturalitatē: ergo melior, quā nostra, est ratio Ill. God. Probatur minor ex communi descriptione naturæ, & in Scoto habita *in 1. dist. 10. q. Vnica, §. cōtra istā distinctionē*, vbi sic ait: *Natura est vis insita rebus ex similibus similia procreans.* Item in eodem loco *§. Vno modo appellatur natura*, sic ait Scotus: *Secundo modo dicitur natura principiū actiuum naturale; & natura sic dicta est vis productiua similis ex simili*: ergo natura diffinitur per similitudinem. Respondeo ad argumentum distinguendo minorē: natura diffinitur per similitudinē tantum nego minorem; per similitudinē per modū naturæ concedo minorem, & hoc est, quod vult Scotus citatus, vt claret ex secunda illius authoritate, & clariùs *ex dictis num. 101.*

Respond.

116. *Arguitur 9.* Arguitur nono: etiam si voluntas essentialitèr sit libera, non est libera secundum omnes actus suos: ergo potest naturalitèr producere Spiritum Sanctum. Probatur antecedens: etiam si voluntas essentialitèr sit volitiua, non est volitiua secundum omnes actus suos: ergo paritèr: etiam si voluntas essentialitèr sit libera, non est libera secundum omnes actus suos. Antecedens constat; quia in nostra sententia voluntas non producit Spiritum Sanctum per volitionē, sed per spirationem formalitèr distinctā à volitione, vt diximus, *disp. 71. n. 60. Vsque in finem.* Consequentia paritate videtur certa. Eadem est paritas de intellectu, qui etiam si sit essentialitèr intellectiuus, non tamen secundū omnes actus suos; producit enim Verbum, non per intellectionem, sed per dictionē. Respondeo distinguendo antecedens: non

Respond.

est

eſt volitiua ſecundū omnes actus ſuos productiuos concedo antecedens; operatiuos nego antecedens, & conſequētiam. Diſparitas eſt: quia voluntas (& idem de intellectu in ſua linea) ſolum eſt volitiua in operando; at eſt libera in vtroque, ſcilicèt, in operando, & producendo, quia in vtroque eſt voluntas, de qua dicit D. Auguſt. *Aut voluntas non eſt, aut libera dicenda eſt.* Et quod tantum ſit volitiua in operando, conſtat etiam in creatis, quia cum velle tantū conſiſtat in tendentia, quæ eſt operatio; non autem in producere; ideò eſt, quia tantū vult, quando operatur; non vero quando producit. De hoc autē plura vide *diſp. 71. citata.*

117. *Arguitur 10.* Arguitur decimo: ratio, quæ neceſſitat recurſu per aſcenſum ad aliquid commune cum alijs, & per deſcenſum ad aliquid commune cum alijs, non rectè probat; ſed ratio Scoti neceſsitat hoc recurſu: ergo ratio Scoti non probat, quod ideò proceſsio Verbi eſt generatio, quia procedit à principio naturali: ergo melior, quam noſtra, eſt ratio Ill. God. Maior eſt certa; quia ideò refutamus rationē Ill. God. quia recurrit ad eſſe intellectum aſsimilativum per aſcenſſum, quod eſt commune cū noſtro intellectu, & non eſt generativus, & per deſcenſſum ad infinitatem, quod eſt cōmune cum voluntate. Minor probatur: ratio Scoti eſt hæc: ideò proceſsio Verbi eſt generatio, quia eſt per intellectum, qui eſt principiū naturale; ſed hæc ratio prædicto recurſu neceſsitat: ergo ratio Scoti neceſsitat prædicto recurſu. Probatur minor: recurſus in hac ratione per aſcenſſū eſt ad eſſe principium naturale, quod eſt commune cum alijs potentijs naturalibus, quæ generatiuæ non ſunt, & per deſcenſſum ad infinitatē, quod eſt etiā commune cum voluntate, quæ generatiua non eſt: ergo ratio Scoti aſsignata neceſsitat prædicto recurſu.

118. *Reſpond.* Reſpondeo diſtinguendo maiorem quoad primam partem: ratio, quæ neceſsitat recurſu per aſcenſſum ad aliquid commune cū alijs, non rectè probat, ſi illud ſit inſufficiens cōcedo maiorem; ſi illud commune ſi ſufficiens nego maiorem; diſtinguo è contra minorem, & nego conſequentiā. Ad probationē maioris ipſam diſtinguo pro prima parte: ideò refutamus rationem Ill. God. quia recurrit ad eſſe intellectū aſsimilativū per aſcenſſū, quod eſt cōmune, & inſufficiens concedo; & ſufficiens nego, per quod patet ad probationes minoris diſtinguēdo è cōtra. Itaquè vtraque ratio, noſtra, ſcilicèt, & Ill. God. eget recurſu per aſcenſſū ad aliquid commune cum alijs; eſt tamen maxima differentia; nam ratio Ill. Godoy recurrit per aſcenſſum ad aſsimilationē intellectus vt ſic, quæ cum tantum ſit intentionalis, & hæc ad generationem non requiratur, eſt recurrere ad aliquid commune inſufficiens. At ratio Scoti recurrit ad principium naturale, quod omnis generatio debet pro principio agnoſcere, vt probatum manet *n. 70.* conſequentèrque recurrit ad aliquid commune ſufficiens.

119. *Arguitur 11.* Arguitur vndecimo: hæc cōſequentia valet: *Productum ex vi ſuæ proceſsionis eſt ſimile in natura producenti: ergo eſt genitū*: ergo vera eſt ratio Ill. God. ſcilicèt, ideò proceſsio Verbi eſt generatio, quia eſt per intellectū, qui ex proprio conceptu aſsimilativus eſt. Probatur antecedens: hæc conſequentia valet: *Productum ex vi ſuæ proceſsionis non eſt ſimile in natura: ergo non eſt genitum*: ergo paritèr: hæc conſequentia valebit: *Productū ex vi ſuæ proceſsionis eſt ſimile in natura producenti: ergo eſt genitū.* Reſpondeo negando antecedens, ad cuius probationē diſtinguo antecedens: valet tanquam per rationem ſufficientem non vltimam, & inadæquatam concedo antecedens; tanquam præciſſam, vltimam, & adæquatā nego antecedens, & conſequentiam. Solutio latè conſtat *ex dictis n. 58. & ſeqq.* Nec dicas: negatio ſimilitudinis in natura eſt cauſa negationis generationis: ergo affirmatio ſimilitudinis in natura eſt cauſa affirmationis generationis, ob illud axio-

Reſpond.

ma:

ma; quando negatio est causa negationis, affirmatio est causa affirmationis. Hoc enim solum est verũ in causis præcisis, vltimis, & adæquatis; non verò in causis solum sufficientibus, inadæquatis, & non vltimis, vt rationibus, & exemplis ostensum manet *num.* 58. *& sequentibus.*

120. *Arguitur 12.* Arguitur deniquè: nam licèt discrimen à nobis assignatum verè à parte rei processioni Verbi conueniat, & Spiritus Sancti processioni repugnet, non tamen est aliqua ratio, quare processio per naturam dicatur generatio, secus processio per voluntatem. *Respond.* Respondeo negando assumptum, & ratio à nobis est assignata; nam cum omnis Filius sit natus, & omnis generatio essentialis sit natiuitas; & natus, & natiuitas non dicatur nisi in natura; ideò omnis processio per naturam est, & dicitur generatio; secus processio, quæ non est per naturam, sed per voluntatem, qualis est processio Spiritus Sancti. Cui rationi accedit authoritas Philosophi, D. Augustini, Athanasij, Damasceni cum rationibus superiùs adductis pro vtraque nostra conclusione.

121. *1. corollarium.* Ex dictis in discursu disputationis colligo primo: Verbum ex vi processionis procedere, vt Deum, & idem de Spiritu Sancto. Prima pars corollarij conceditur ab Ill. Godoy *num.* 107. secunda verò est contra ipsum; vtraque verò sufficientèr probata manet *num.* 30. *& sequentibus.* *2. corollarium.* Colligo secundo: rationem Verbi, & Filij pro recto esse eandem omnino; pro eo autem, quod important in obliquo immediatè, si hoc est similitudo, & pro eo, quod mediatè importãt, Verbum, & Filium differre. Prima pars corollarij est Ill. Godoy *n.* 108. ipsamque sic probat *n.* 109: nam Verbum, & Filius dicunt relationem in recto ad Patrem dicentem, & generantem; at relatio hæc realis est in vtroque eadem: ergo ratio Verbi, & Filij pro recto est eadẽ.

1. pars probatur. Secunda pars conditionalitèr de repræsentatione traditur ab Ill. Gol. *n. cit*; à nobis tamẽ, vt posita est, probatur: de ratione Verbi est solum similitudo intentionalis; sed hæc distinguitur à similitudine naturali, quæ est ratio Filij: ergo in hoc ratio Verbi, & ratio Filij distinguitur. Tertia pars corollarij docetur ab Ill. Godoy *n.* 110. ipsamque sic probat: nam de Verbo verè dicitur, quod sit creaturarum Verbum, non autem dicitur creaturarum Filius; at si in omni connotato conuenirent Verbum, & Filius, vel vtrumque esset verum, vel vtrumque esset falsum: ergo saltim debent distingui in aliqua connotatione mediata, videlicèt; quia Verbum mediatè connotat repræsentationẽ etiam creaturarum, quam non connotat ratio Filij. Et hæc de ista disputatione applicanda litteræ Magistri *in* 1. *dist.* 13.

122. *2. pars probatur.* *3. pars probatur.*

§. inter generationem verò Filij, & processionem Spiritus Sancti, dum hic viuimus distinguere non valemus.

TRACTATUS DEZIMVS.

DE DIVINIS RELATIONIBVS.

DISPUTATIO SEPTVAGESIMA QVINTA.

An inter Relationes, & Diuinam Essentiam sit distinctio actualis ante operationem intellectus?

§. I.

Quibusdam præsuppositis referuntur sententiæ.

Num. 1

HAEC est illa difficultas, quã Ill. God. tractauit *tom.* 1. *disp.* 5. cum hoc tamen discrimine: quod ibi agit de distinctione attributorum ab essentia, & inter se; hic autẽ de distinctione essentiæ comparatiuè ad relationes. Et hæc est illa etiam difficultas, quam nos similitèr tractauimus *tom.* 1. *disp.* 5. & hic tractabimus, vestigia Ill. God. sequendo, modo, quo ab ipso disputatur, cũ hoc tamen discrimine; quod ibi generalitèr contra omnes illam disputauimus ob rationes ibi assignatas; hic autem vnicè, & specialitèr contra Ill. Godoy disputabimus; quin ibi dicta repetamus. Pro quo.

2. *Suppono* 1. Suppono primo: *Quod identitas est inclusio vnius in conceptu alterius*, & distinctio est *exclusio vnius à conceptu alterius*, per hoc patet diffinitio cuiusque identitatis, & distinctionis. *Suppono* 2. Suppono secundo: duo tantum esse genera distinctionum, & identitatum, scilicèt: ex natura rei, seu antę opus intellectus, & rationis, seu per opus intellectus, vt manet probatum *tom.* 1. *disp. cit. n.* 10. in hocque nobiscum conueniunt Ill. God. & Thomistæ; litigium tamem est in subdiuisione distinctionum, & identitatum, quã subdiuisionem Thomistarũ, & Scotistarũ declarauimus *tom. & disp. cit. n.* 11. *&* 12.

3. *Suppono* 3. Suppono 3. quod *tom. & disp. cit.* supposuimus *à n.* 215. *vsque ad* 221.

Suppono 4. Suppono quarto, vt certum apud omnes: inter Essentiam, & Relationes aliquam dari distinctionẽ; diuersa enim prædicata de illis prædicantur, hæc, scilicèt, contradictoria: *Essentia communicatur, Paternitas non communicatur; Filiatio producitur, Essentia non producitur*, quod est impossibile verificari sine aliqua distinctione; alioquin duo contradictoria de eodem verificarentur, quod est absurdum.

Suppono 5. Quinto suppono: distinctionẽ reperiũ.

inter Essentiam, & relationes, non esse realem simpliciter, vt cõtra Gilbertũ Porretanũ tenent omnes Doctores, cũ quibus Ill. God. *n.* 1. & 2. vbi hanc distinctionẽ à Deo relegat; constatque ex Concilijs, vt diximus *tom. & disp. cit. n.* 174. & ratione conuincitur per ibi dicta *num.* 175.

Sentẽtia Gilberti reijcitur ex Concil.

4. Ex hisque reiecta manet distinctio realis modalis posita à Durãdo, si per talẽ distinctionẽ intelligat distinctionẽ realem simpliciter; si verò per illã intelligatur distinctio ex natura rei, seu actualis ante operationẽ omnẽ intellectus, vera est Durandi sententia, vt infra constabit, veritatẽ sententiæ Scoti defendendo. Nec obest, quod Durandus illã appellet modalẽ, quia per hoc limites distinctionis formalis Scoticæ non egreditur, vt apud nos constans est in modis intrinsecis cuiuscumque rei.

5. *Suppono 6.* Suppono deniquè vt certũ apud Ill. God: distinctionẽ rationis ratiocinãtis insufficientẽ esse ad saluanda contradictoria, quæ de Essentia, & relationibus enuntiantur; alioquim hac duntaxat distinctione distinguerentur, quod est apud ipsũ falsũ. Vndè hac, vt insufficiẽti, derelicta, alia est inuestigãda distinctio, vt prædicta saluẽtur cõtradictoria. Quænã hæc sit? indubiũ vertitur.

6. Inquo duas reperio sententias, alijs omissis. Prima est Ill. God. asserentis *n.* 6: Essentiã à relationibus distingui sola ratione ratiocinata, quã vocat distinctionẽ rationis cum fundamẽto in re, seu virtualem. Secunda est Subtilis Magistri *in* 1. *dist.* 2. *q.* 7. *§. sed hic restat. Et in* 1. *dist.* 8. *q.* 4. docentis: inter Essentiã, & relationẽ dari distinctionẽ formalẽ ex natura rei, seu actualẽ ante omnem operationem intellectus, pro cuius explicatione. Sit.

1. *sententia Ill. Godoy.*

2. *sententia.*

Scotus.

§. II.

Reijcitur sententia Ill. Godoy à ratione, & ad hominem.

7. 1. *concl.* PRima conclusio: *Distinctio rationis ratiocinatæ, seu cum fundamento in re, vel virtualis fundamentaliter insufficiens est ad saluandã distinctionẽ inter Essentiã, & relationes.* Hæc cõclusio non solũ est Scotistarũ contra Ill. God. verũ etiã illã amplectuntur Caietanus de *ente, & essentia cap.* 6. *q.* 12. *ad vltimũ argumentũ Scoti, & in* 1. *part. q.* 39. *art.* 1. *ad* 1. *& 2. argumentũ Scoti.* Molina, Egidius, Valentia, Hurtado, Herice, & Arriaga, qui omnes, vt insufficientẽ reputant distinctionẽ positam ab Ill. God. inter essentiã, & relationes; non quia distinctionẽ Scoticam defendant, sed quia virtualẽ intrinsecã, vt necessariã, requirant. Probationes huius conclusionis simul cũ impugnationibus ad ea, quæ respondere valet Ill. God, declaratæ sunt *tom. & disp. cit. n.* 197. *vsque ad* 207.

Scotus.

Scotistæ.

Caietan. Molina. Egidius. Valentia Hurtado. Herice, & Arriaga.

8. *Doctrina Ill. God.* Vt ad hominẽ contra Ill. God. ipsius opinionẽ impugnemus, necessariũ est scire, quid dicat Ill. God. vt ex ab ipso dictis in ipsum arguamus. Ill. God. itaquè *tom.* 2. *disp.* 61. *n.* 6. indistinctionẽ virtualẽ attributalẽ inter prædestinationẽ, & prouidentiã sic probat: perfectionibus Diuinis debemus cõcedere maiorẽ vnitatẽ possibilẽ; at in prouidentia, prout ad omnia sua obiecta se extendit, possibilis est vnitas, non solũ realẽ, aut formalẽ, sed etiã virtualem distinctionẽ excludens: ergo hæc vnitas debet illi concedi; & cõsequẽtèr inter prædestinationẽ, & alias prouidentiæ partes virtualis distinctio nõ erit; ex quo vlterius colligitur euidentèr, partem subiectiuam Diuinæ prouidentiæ nullatenùs esse. Hæc Ill. Godoy. Nunc autem contra ipsum.

9. *Arguo 1. ad hominẽ contra Ill. Godoy ex doctrina illius.* Ideo Diuinis perfectionis debemus concedere maiorẽ vnitatẽ possibilẽ, quia Deus est summè vnus ex Concil. Lateran; sed Pater, vt cõstitutus ex Essentia, & Paternitate, est summè vnus, vt constat ex eodẽ Concilio; ergo Patri, vt constituto ex Essentia, & Paternitate, debemus concedere maiorem vnitatẽ possibilẽ. Atqui possibilis est vnitas excludens realẽ, formalem, & virtualem distinctionẽ: ergo hæc vnitas debet cõcedi Patri, vt cõstituto ex Essentia, & Paternitate. Tum sic; sed

hoc est contra Ill.God. *in præf. n.6:* ergo quod in præsenti asserit inconsequens videtur ad id, quod asserit *disp.61.cit.* Maior est notoria apud Ill. God. Minor est ipsius *in præf. n.33.* Consequentia est legitima. Sussumpta prima est ipsius, vt claret ex *n. anteced.* Consequentia videtur euidens. Secunda sussumpta est ipsius ibi *cit.* Consequentia ex contradictione doctrinarum aparet.

10. *Declaratur amplius argum.*

Amplius declaratur prædicta inconsequentia: Ill.God. *in præf.* statuit, vt verâ propositionẽ, quâ vt verâ supponit *disp.61.num.6.* scilicèt: *Deum esse summè vnũ*; consequentèrque illi debet concedi maior vnitas possibilis. Ex veritate huius propositionis deducit *disp.61.cit.* indistinctionẽ virtualẽ inter prædestinationẽ, & prouidentiã, & stante veritate eiusdẽ propositionis fatetur *in præf.* distinctionẽ virtualẽ: ergo sibi contradicit, vtpotè cũ principio, ex quo *disp.61.cit.* deducit virtualẽ indistinctionẽ inter Diuinas perfectiones, coniungit *in præf.* virtualem distinctionẽ inter Essentiã, & Paternitatẽ; cum non minùs sit summè vnus Pater, vt constitutus ex Essentia, & Paternitate, ac est Deus. Ecce (ni fallor) inconsequentiã Ill.God; vndè ratione fundamenti ab ipso adducti, vel negare tenetur indistinctionẽ formalem inter prædestinationẽ, & prouidentiã, quod est contra ipsum *disp.61.cit.* vel tenetur negare distinctionẽ virtualẽ inter Essentiã, & Paternitatem, quod est contra ipsum *in præsenti.*

Ostenditur inconsequẽtia.

11. Deindè Ill.God. *in hoc tom. disp. sequenti n.12.* sic contra se arguit: non minùs opponitur distinctio vnitati, quã compositio simplicitati; at summa vnitas, quã Deus habet in re, non tollit distinctionẽ virtualẽ, & per rationem: ergo paritèr: summa simplicitas Deo in re conueniens non obstabit compositioni virtuali, aut compositioni rationis; & consequentèr ab inconuenienti compositionis non rectè probatur inclusio entis Diuini in relationibus, prout virtualitèr à natura distinctis. Et confirmatur primo: ideò nãquè datur in Deo virtualis distinctio, quia Diuina ẽtitas indistincta manens æquiualet pluribus, ex quibus in creatis realis compositio resultat: ergo admittenda est in illo virtualis cõpositio. Secundo: vt enim *disp. præced.* contra Scotum arguebat, simplicitati summæ non minùs opponitur distinctio, quã compositio: ergo si summa Dei simplicitas non excludit virtualẽ distinctionẽ, & formalem rationis, non excludet etiam compositionem virtualem, aut per rationem.

12. *Doctrina Ill. God.*

Ad quæ sic respondet Ill. God. *n.13.* Respondeo omnibus alijs iuxta modũ distinctionis dari etiã compositionẽ in Deo; cum autẽ duplex sit rationis ratiocinatæ distinctio, alia conceptuũ mutuò se excludentiũ, alia pœnes implicitũ, & explicitũ cum mutua implicita inclusione, ex quibus prima est distinctio *simplicitèr* intra limites distinctionis rationis; secunda autẽ distinctio rationis *secũdũ quid*; ita duplex est compositio rationis, alia *simplicitèr* talis, consistens in vnione conceptuũ se mutuò excludentiũ; alia *secundũ quid*, resultans ex vnione conceptuũ se mutuò includentiũ, & solũ distinctorũ pœnes implicitũ, & explicitũ; sicut ergo negamus Deo primã distinctionẽ, & secundã concedimus; ita admittendã censeo compositionẽ secundã, & primã relegandã. Ex quo ad argumentũ, & vtranque confirmationẽ constat solutio. Hæc Ill. Godoy.

13. *Ex doctrina Ill. God. insurgo 1. contra ipsum.*

Nunc autem contra ipsum insurgo primo: iuxta hanc doctrinam Ill. Godoy inter essentiam, & relationes datur distinctio solum pœnes implicitum, & explicitum: ergo inter Essentiam, & relationes non datur distinctio rationis ratiocinatæ, quod est contra ipsum *disput. præsenti num.6.* Probatur consequentia: quæ distinguntur solum pœnes implicitum, & explicitum distinguntur solũ distinctione rationis ratiocinantis; sed iuxta Ill.God. inter Essentiã, & relationes datur distinctio pœnes implicitũ, & explicitũ:

ergo

ergo inter Essentiã, & relationes non datur distinctio rationis ratiocinatæ. Probatur maior: quæ distinguntur solum pœnes implicitũ, & explicitũ, distinguntur solũ ex diuerso modo concipiendi idẽ obiectũ formale, ita, vt tota diuersitas solum se teneat ex parte modi concipiendi; sed quæ distinguntur solũ ex diuerso modo concipiendi idẽ obiectũ formale, distinguntur solũ distinctione rationis ratiocinantis: ergo quæ distinguntur solũ pœnes implicitũ, & explicitũ distinguntur solũ distinctione rationis ratiocinantis. Cõsequentia est legitima. Præmissæ autem sunt certæ, vt claret ex his, quæ de distinctione rationis ratiocinantis diximus *tom. 1. disp. 5. num. 161.*

14. *Insurgo 2.* Insurgo secundo contra Ill. God: nã distinctio, quam ipse appellat *rationis ratiocinatæ simplicitèr*, non est distinctio rationis: ergo terminis abvtitur. Probatur antecedens: distinctio, quam appellat Ill. God. *rationis ratiocinatæ simplicitèr* est distinctio conceptuum mutuò se excludentium; sed distinctio conceptuũ mutuò se excludentiũ non est distinctio rationis: ergo distinctio, quam Ill. God. appellat *rationis ratiocinatæ simplicitèr* non est distinctio rationis. Probatur minor: cõceptus mutuò se excludentes se ipsis independentèr ab intellectu distinguntur; alioquim non mutuò se excluderent, sed intellectus illos mutuò excluderet: ergo distinctio conceptuũ mutuò se excludentium non est distinctio rationis.

15. *Insurgo 3.* Insurgo tertio, & principalitèr prodisp. *præsenti*: Pater iuxta Ill. God *n.* 27. est omninò simplex, vt constat ex Concilio Lateranensi sub Innocentio III. illis verbis: *Cum substantia Patris indiuisibilis sit, vtpotè simplex omninò*; sed cum distinctione rationis ab Ill. God. posita inter Essentiam, & Paternitatẽ omnimoda simplicitas subsistere nequit in Patre: ergo relegenda est talis distinctio. Minor, in qua est difficultas, probatur: simplicitas opponitur distinctioni: ergo omnimoda simplicitas opponitur omni distinctioni: ergo cum distinctione rationis ab Ill. God. posita inter Essentiam, & Paternitatem omnimoda simplicitas subsistere nequit in Patre. Antecedens est Ill. God. *n.* 27. Prima consequentia est legitima; nam argumentatur regula illa generali: *Sicut se habet simplicitèr ad simplicitèr, ita magis ad magis.* Secunda consequentia notoria videtur.

16. *Insurgo 4.* Insurgo quarto: iuxta verba Ill. Godoy posita *n.* 12. datur in Deo compositio: ergo Deus non excludit omnem compositionẽ: ergo Deus non est omninò simplex contra Concil. Lateran. Probatur hæc consequentia: omnimoda simplicitas excludit omnem compositionẽ; sed Deus non excludit omnem compositionẽ: ergo Deus non est omninò simplex. Maior est propositio, quã toties repetit Ill. God. ad impugnandã distinctionem formalem, & constat per dicta *n. anteced.* Minor est ipsius *cit.* ex cuius doctrina ad hominem contra ipsum arguo. Consequentia legitima videtur.

17. *Insurgo 5.* Insurgo quinto: omnis compositio dicit de se imperfectionem: ergo vbicumque datur compositio, ibi est imperfectio. Atqui iuxta Ill. Godoy datur in Deo compositio: ergo iuxta ipsum datur in Deo imperfectio, quod aures abhorrent. Consequentiæ cum sumpta dubium non habent. Antecedens autem probatione non indigebat, cœterũ, vt absurda, quæ ex prædicta doctrina Ill. God. secuntur, patefiant, probatur 1: nã quod omnis compositio dicat de se imperfectionẽ, est doctrina generalis omnium Philosophorum, & Theologorum, communisque modus loquendi omnium. Si ergo hoc nos concedimus, qui distinguimus compositionem latam, & strictam; quomodo hoc negare valebit Ill. God, qui latam, & strictam compositionem non agnoscit, vtpotè omnem compositionem diffinit per hoc: *Quod sit vnio distinctorum* sine aliquo addito? Verum igitur est antecedens supra positum.

Antecedẽs prob. Primo.

18. *Secundo.* Probatur 2. idē antecedens: si omnis compositio non diceret de se imperfectionē, nec Patres, nec Concilia ad vires intenderent, aufferre a Deo omnē compositionē; sed tam Patres, quā Concilia ad vires intendunt, aufferre à Deo omnē compositionē: ergo omnis compositio dicit de se imperfectionem. Probatur maior: nam ideò Patres, & Concilia ad vires intendūt, aufferre à Deo omnē compositionem, quia omnis compositio dicit de se imperfectionē: ergo si omnis compositio non diceret de se imperfectionē, nec Patres, nec Concilia ad vires intenderent, aufferre à Deo omnē cōpositionem. Claret hoc: nam Patres, & Concilia à Deo solum relegant, quod est imperfectionis: ergo ideò Patres, & Concilia ad vires intendunt, aufferre à Deo omnē compositionē, quia omnis cōpositio dicit de se imperfectionē

19. *Tertio.* Probatur 3. idem antecedens: si omnis compositio non dicit de se imperfectionē: ergo aliqua est compositio, quæ non dicat de se imperfectionē: ergo vera est tota nostra doctrina, qua *tom. & disp. cit. §.* 24. soluimus 1. & 2. argumentum Ill. God: ergo per illa, quæ sunt principalia fundamenta illius, opinionē nostrā, & Scoti non lædit: ergo voluntariè, & contra se ipsū dixit *n.* 26: nostrā solutionē voluntariā esse, & consequentèr frustraneæ sunt replicæ, quæ contra illam ab ipso fiunt *num. cit. &* 30.

20. *Quarto.* Probatur 4. idem antecedens: compositio, vel est per se, vel per accidēs, vel per aggregationē, vel ex genere, & differentia, vel ex subiecto, & forma, siuè modo, siuè attributo; atqui omnis hæc compositio dicit de se imperfectionem: ergo omnis compositio dicit de se imperfectionē. Consequentia claret, quia est argumentatio per ascensum, nempè, à singularibus ad vniuersale, quæ est bona argumentatio. Maior est certa, et si alia est compositio, idem dico de illa in minori. Minor autē sygillatim probatur: compositio per se est ex materia, & forma, cuius compositū dicit imperfectionē apud omnes. Cōpositio per accidens est ex forma, & subiecto, v.g. homo albus, qui similitèr imperfectionē dicit. Compositio per aggregationē est ex pluribus realitèr distinctis, v.g. cumulus lapidū, qui etiā dicit imperfectionē. Compositio ex genere, & differentia est, v.g. ex animalitate, & rationalitate, quæ imperfectionē includit. Compositio ex subiecto, & forma, siuè modo, siuè attributo, est, v.g. compositio ex homine, & risibilitate, quæ imperfectionem importat: ergo omnis compositio dicit de se imperfectionē. Et ratio omniū generalis est: quia omnis compositio habet rationē partis, & potentiæ, vt manet dictū, & probatū *tom. & disp. cit. n.* 343. *&* 344. atqui tam ratio partis quam ratio potentiæ est imperfectio, vt probauimus ibi *n.* 346: ergo omnis compositio dicit de se imperfectionem.

21. *Doctrina Ill. God.* Deniquè Ill. God. in hoc *tom. disp. sequenti* impugnando quandā responsionē, quam adducit *n.* 11. hæc ait: sed contra primo: meliùs namquè saluatur omnimoda simplicitas Dei, si compositionē etiā rationis simpliciter talem remoueamus ab illo; & aliàs illā remouere, nullum est inconueniens, neque potest aliquo argumento falsitatis cōuinci: ergo debemus ab illa excludere compositionē virtualem rationis, etiā si ex genere, & differentia non sit.

22. *Arguo contra ipsum ex illius doctrina.* Ex his itaquè ab Ill. God. adductis, & ab ipso traditis *n.* 13. quæ nos transcripsimus *n.* 12. parum consequentèr procedere videtur, quod sic ostenditur: meliùs saluatur omnimoda simplicitas Dei, si compositionē rationis simpliciter talē remoueamus ab illo: ergo meliùs saluabitur omnimoda simplicitas Dei, si cōpositionē etiā rationis secūdū quid talē remoueamus ab illo: ergo talis etiā cōpositio debet à Deo remoueri. Hæc consequentia est cōtra Ill. God. *cit. n.* 13. Antecedēs est ipsius *cit. n.* 11. 1. consequentia probata manet *n.* 15. *& seqq.* Vltra quod ex ab ipso dictis.

Pro-

Probatur: non minùs imperfectionis est cõpositio rationis simpliciter talis, quã compositio rationis secundũ quid talis; sed ob imperfectionẽ, quã dicit compositio rationis simpliciter talis, meliùs saluatur omnimoda simplicitas Dei, si compositionẽ rationis simpliciter talẽ remoueamus ab illo: ergo ob eandẽ rationẽ meliùs saluabitur omnimoda simplicitas Dei, si compositionẽ etiã rationis secundũ quid talem remoueamus ab illo. Probatur maior primo: in vtraque compositione aliquid potentialitatis admiscetur est necessariũ, vt habet Ill. God. *cit. infra n.* 11: ergo non minùs imperfectionis est compositio rationis simpliciter talis, quã cõpositio rationis secundũ quid talis. Probatur maior secundo: compositio rationis secundũ quid talis erit ad minùs ex forma, siuè modo, & subiecto, sed hæc compositio nõ minùs imperfectionis est, quã compositio ex genere, & differentia, quæ est compositio rationis simpliciter talis, vt habet, & probat Ill. God. *cit. infra n.* 11: ergo non minùs imperfectionis est compositio rationis simpliciter talis, quam compositio rationis secundum quid talis.

23. *1. consequentia probatur*

Si dicas pro ill. God: esse impossibile, quod à Deo remoueatur compositio rationis secundũ quid talis. Cõtra hoc obstat 1: nam tã longè abest, vt sit impossibile, quod necessariũ est, à Deo illã remouere, vt potè, omnis cõpositio est à Deo remouẽda iuxta Patres, Concilia, & rationes à nobis traditas *n.* 15. *& seqq.* Obstat 2: nã si Ill. God. reputat impossibile, à Deo remouere compositionẽ rationis secundũ quid talẽ; cur nõ reputat impossibile, à Deo remouere distinctionẽ formalẽ, & maximè quando nos non fatemur, ex illa sequi aliquã in Deo compositionem?

24. *Si dicas pro Ill. Godoy.* *Contra 1.* *Contra 2.*

Hæc ex doctrina Ill. God. deducta manifesta facio, quia (ni fallor) ex illius doctrina hæc secuntur. Primo: parum cõsequenter procedere. Secundo: vnitatẽ Dei à Patribus, & Conciliis aclamatã non saluare. Tertio: & quod magis est: omnimodã Dei simplicitatẽ ab ipso toties vociferatã destruere, compositione ab ipso cõcessa. Et denique: quando in hoc fallar, falli non possum in eo, quod Scoti sententia meliùs saluet omnimodã Dei simplicitatẽ, quã opinio Ill. God. cuius ratio est: nam si iuxta ipsum simplicitas compositioni opponitur, qui à Deo omnẽ compositionẽ relegat, meliùs simplicitatẽ Dei saluat, quã qui in Deo aliquã compositionẽ admittit. Cum ergo hanc admittat Ill. God. & adhuc hanc Scotus à Deo releget, meliùs, quam Ill. God. Scoti opinio simplicitatẽ Dei saluat. Et cum in hoc consistat tota præsentis disputationis difficultas ob Patrũ, & Conciliorũ authoritates; censuræ in Scotũ fulminatæ, & ab Ill. God. manifestatæ, dicere nolo, quod in illius opinionẽ proijci deberent, & dicere sufficiat, Scotũ esse valdè immunẽ ab illis, quod luce clariùs aparebit, demostrando, Scoti sententiam in Concilijs, & Patribus fundari, validissimis que niti rationibus. Pro quo sit.

25. *Absurda illata ex doctrina Ill. Godoy.*

§. III.

Scoti sententia statuitur, & probatur.

SEcunda conclusio: *Inter Relationẽ, & Essentiam est distinctio formalis ex natura rei ante intellectus operationem.* Ita Doctor Subtilis, & ego cum ipso contra Ill. Godoy. Probatur primo ex Concilijs, & August: nam in Concilio Lateranens. sub Innocentio III. diffinitum est, *Quod hæc Sancta Trinitas secundum communem essentiam est individua, & secundum personales proprietates discreta.* Item in hoc Concilio contra Ioachim Abatem determinatum est: *Essentiam non generare, sed Patrem, nec generari, sed Filium.* Deindè hoc idem sancitum est in Concilio Toletano 11. *In relatione personarũ numerus cernitur; in Diuinitatis verò substantia quid numeratũ sit non comprehenditur.* Item quod Essentia sit tribus

26. *2. conclusio.* *Prob. 1. ex Concil. & August.*

communicata; non verò relatio, decretũ est in Concilio Florent. *in litt. vnionis* his verbis: *Patrem omnia cõmunicasse Filio præter esse Patrẽ.* Deniquè: quod formale constitutivũ personæ Diuinæ sit relatio; non verò Essentia, docet D. August. 7. *de Trinit. cap.* 4. dicens: *Aliud esse, Deum esse; & aliud Patrem esse.*

27. En Concilia, & Augustinus requirunt distinctionẽ inter Essentiã, & relationes ob contradictoria de illis enunciata, quod non negat Ill. God. immò, hoc probat *tom.* 1. *disp.* 5. *n.* 89. hoc modo: nam de essentia, & relationibus verificantur affirmatio, & negatio: istæ namquè propositiones sunt veræ: *Essentia communicatur Filio, Paternitas non communicatur Filio*; sed affirmatio, & negatio non possunt de eodem omninò verificari; aliàs duæ propositiones contradictoriæ possent esse simul veræ, quod lumini naturalis rationis repugnat; & consequentèr nec in Deo est admittendũ, cuius perfectio, & si lumen naturalis rationis excedat, non tamen ipsi aduersatur: ergo essentia, & relatio idẽ omnimodo nõ sunt; & consequentèr distinguuntur inter se aliquo genere distinctionis. Sussummo nunc: atqui prædicta contradictoria non saluantur per distinctionẽ rationis ratiocinatæ, seu cum fundamento in re, vt claret *ex dictis §. anteced.* & clarebit ex ratione, qua nostrã probabimus conclusionẽ: ergo requiritur distinctio formalis Scotica.

28. Has Conciliorum authoritates Ill. God. non adducit, solumque tradit *n.* 16. authoritatẽ D. August. Hanc tradit, sed suo modo possuit, ideò solutionẽ, quã dedit ad illam *n.* 37. omitto, quia non est contra nos, vt legenti patebit. Omnes tamen adduxi, primo: vt pateat, & omnibus innotescat, Scoti opinionem esse Concilijs, & D. August. conformiorem. Secundo: vt non terreant censuræ declaratæ ab Ill. Godoy *n.* 6. Tertio: quia si Concilijs, & August. fabentibus (omnissis aliorũ Patrum authoritatibus) non timent censuras in Scoti opinionem fulminare; non mirentur, si vi, & efficatia prædictarũ authoritatũ in ipsum, & in ipsos aliquando fulminentur censuræ.

29. Rationibus verò multipliciter probant Scotistæ nostrã conclusionẽ; cæterum quia omnes ad idem ferè reducuntur, conclusionem probabo per viam contradictionis, quæ est in schola magis obvia, & ad hanc formã reducitur: omnis contradictio necessariò arguit in extremis distinctionem: ergo contradictio à parte rei actualis necessariò infert in extremis distinctionem à parte rei actualem; atqui de Essentia, & relationibus verificantur prædicta contradictoria à parte rei actualitèr: ergo talis contradictio necessariò infert in illis distinctionem à parte rei actualẽ. Tunc sic; sed distinctio à parte rei actualis est distinctio formalis Scotica: ergo datur distinctio formalis inter Essentiam, & Relationes. Antecedens est primum principiũ in Methaphisica ab Aristot. traditum 4. *Methaphisicæ textu* 8. & 27. quia de eodẽ, & secundum idem nequeunt duo contradictoria verificari; alioquim duæ contradictoriæ essent simul veræ, quod est impossibile. Consequẽtia est evidens, & firmissimè manet probata per septem rationes æquè efficaces positas *tom.* & *disp. cit. n.* 217. & 218.

Prabat. conclusio ratione.

30. Sussumpta authoritatibus manet probata per dicta *n.* 26. & claritatis gratia probatur: Essentia à parte rei actualitèr communicatur Filio; non verò Paternitas. Item: Essentia à parte rei actualitèr non generat; benè verò Pater; nec generatur; benè verò Filius. Deniquè: essentia à parte rei actualitèr non distinguitur realitèr à filiatione; benè verò Paternitas; atqui hæc sunt prædicata contradictoria: ergo de Essentia, & relationibus verificantur prædicata contradictoria. Minor, & consequentia patent. Maior constat: alioquim ita esset verũ à parte rei, Paternitatem communicari, ac essentiam; & è contra. Item: Patrẽ non

Prob. sussumpta.

ge-

generare, nec Filium generari, ac essentiam; & è contra. Deniquè: Paternitatē non distingui realitèr à filiatione, ac essentiam; & è contra, quod est expræssè contra Concilia, & August. *ex dictis num.* 26.

31. Ex his constat: veram esse sussumptam nostræ probationis, scilicèt, *Quod de Essentia, & relationibus verificantur prædicata contradictoria à parte rei actualitèr.* Consequentia verò ex illa illata est ita vera, ac consequentia illata ex primo antecedenti. Secunda autē sussumpta est indubitabilis; nam distinctio à parte rei actualis, quæ realis simplicitèr non est, vocatur à nobis formalis; si autem hoc neget Ill. God, concedat esse distinctionem à parte rei actualem ante omnē negotiationē intellectus inter Essentiam, & Relationes, & illi nomen pro suo libito ponat.

32. Hanc nostram rationem, etsi alitèr efformatam, adducit Ill. God. *n.* 45. vt verò ad ipsam respondeat, aduertit *n.* 46: nos posse loqui de Essentia, & Paternitate duplicitèr. Primo: quatenùs significantur à nobis viatoribus, & diuersis conceptibus cōcipiuntur. Secundo: de illis quatenùs sunt in re, & obijciuntur menti beatorū, illa, prout in se sunt, intuentiū. Primo modo potest aliquid affirmari de Essentia, & negari de relatione; & è contra, quia ad hoc sufficit distinctio rationis, qua gaudent, prout nobis in hac vita obiciuntur; vt enim aliquid affirmetur de vno, & negetur de alio, quatenùs per rationem distinctis, sufficit distinctio rationis, vt D. Thomas docet *q.* 8. *de potentia art.* 2. *ad* 7. his verbis: *Sicut dicit Philosophus* 3. *Physicorum: Non opus est, quod omnia eadem prædicentur quomodolibet de eisdem, sed solum de eisdem secundum rationē; Essentia autem Diuina, & Paternitas, etsi sint idem re, non sunt idem ratione, & ideò non oportet, quod quidquid prædicatur de vno, prædicetur de alio; quam doctrinam repetit in hac quæst. artic.* 3.

Si autem secundo modo sumantur essentia, & relatio, quidquid affirmatur de Essentia, affirmatur de relatione, & nihil, quod de relatione affirmatur, negatur de essentia; quia tamen semper quod de illis locuntur viatores, vtuntur his nominibus *Essentia, & Paternitas*, quibus significantur, vt ratione distincta: consequens fit, quod absolutè loquendo affirmentur aliqua de essentia, quæ de Paternitate negantur; & è contra, & ex hoc nascitur contrariorum halucinatio. 33.

Hoc ita suppositō ad argumentum, vt ab ipso adducitur, respondet in forma *n.* 47. aitque primo: Paternitatem, quatenùs est a parte rei, identificari cū alijs relationibus. Secundo: quod eadē forma infinita quatenùs est in re, identificatur realitèr cū alia, & realitèr ab illa distinguitur; vndè ex hoc, quod Paternitas, quatenùs est in re, distinguatur realitèr à filiatione, non rectè colligitur, non identificari cum illa realitèr; nam sicut nos id tenemur de idētitate entitatiua affirmare, scilicèt, Paternitatē secundū aliquid, cum quo entitatiuè identificatur, identificari cum filiatione, & realitèr ab ipsa distingui; id ipsum ipse asserit de identitate vtriusque realiformali. 34. *Respōdet Ill. God. ad nostrā probationem.*

Hæc tamen solutio impugnata manet per dicta *§. antecedenti per totum.* Vltra quod impugnatur primo: Paternitas, quatenùs est à parte rei, identificatur cum filiatione iuxta Ill. God. ergo hæc propositio: *Paternitas à parte rei est filio communicata*, est vera in sensu formali, quod est contra Concilium Florentinum, cuius verba retulimus *n.* 26. Impugnatur secundo: iuxta solutionem Ill. God. quidquid à parte rei affirmatur, & negatur de essentia, affirmatur, & negatur de Paternitate: ergo ita verum est dicere: *Paternitas communicatur*; ac dicere: *Essentia communicatur.* Item: ergo ità verum est dicere: *Paternitas à parte rei non distinguitur realitèr à filiatione*; ac dicere: *Essentia à parte rei non distinguitur realitèr à filiatione*, & sic 35. *Impugnatur 1. responsio.* *Secundo.*

de

de alijs, quæ omnia sunt contra Concilia, Patres, & Fidem.

36. *Impugnatur 3.* Impugnatur tertio: misterium Trinitatis verè datur à parte rei; alioquim à parte rei esset chimericum tale misterium: ergo verè datur à parte rei id, quod constituit misterium Trinitatis. Atqui quod Essentia sit tribus communicata; non verò Paternitas, nec filiatio, nec passiua spiratio, est id, quod constituit misterium Trinitatis: ergo verè à parte rei essentia est tribus communicata; non verò Paternitas, Filiatio, & passiua spiratio: ergo verè à parte rei affirmatur aliquid de essentia, quod à parte rei negatur de relationibus: ergo falsa est solutio Ill. God. Ex hocque impugnatur quarto: contradictoria, quæ dantur de Essentia, & relationibus, verificantur de illis à parte rei actualitèr; alioquim à parte rei actualitèr non esset misterium Trinitatis: ergo distinctio ratiocinatæ insufficiens est ad saluandum prædicta contradictoria. Antecedens constat ex proximè dictis. Consequentia aparet *per dicta tom. & disp. cit. n.* 217. *&* 218.

Impugnatur 4.

37. *Impugnatur 5.* Impugnatur deniquè: vel ante opus intellectus habet aliquid Paternitas, quod non sit ipsamet essentia, ratione cuius dicitur incommunicabilis, & essentia aliquid, quod non sit ipsamet Paternitas, ratione cuius sit communicabilis, vel non? Si non habent: ergo negatorium est, ante opus intellectus dicere: essentia est communicabilis, Paternitas non; quia non habent rationē, cur hoc dicatur, & sic solum per intellectum erit essentia communicabilis, & Paternitas incommunicabilis; consequentèrque hoc misterium non erit reale, sed rationis, & fictitium. Si habent: ergo ante opus intellectus habet Essentia aliquid, quod non est Paternitas, & Paternitas aliquid, quod non sit ipsamet Essentia: ergo habent istam distinctionē actualem ante opus intellectus: ergo ruit solutio Ill. God.

38. Neque vim facit retorsio Ill. God. contra nos facta in solutione, & quam pluriès repetit in præsenti; nam hic nō loquimur in sensu identico, sed in sensu formali; fiat namquè, quod Paternitas in sensu identico sit Filiatio, quatenùs Paternitas identificatur cum Essentia, quæ identificatur cum Filiatione; & quod in sensu formali, de quo locuntur Concilia, & Patres, Paternitas sit realitèr distincta a Filiatione, & vtraque sit distincta ab Essentia formaliter ante omnem negotiationē intellectus.

§. Vltimus.

Argumentis Ill. Godoy occurritur.

39. *Argumenta ab authoritate Ill. God. & eorum solutio.* TRiplex argumentum ab authoritate adducit in præsenti Ill. God. contra Scoti sententiā. Primum tradit *n.* 25. quod nos cum solutione adduximus *tom. & disp. cit. n.* 268. *&* 269. Secundū tradit *n.* 25. duplicato, quod nos tradidimus *tom. & disp. cit. n.* 158. cui solutionem dedimus *à n.* 259. *vsque ad* 268. Tertium proponit *n.* 27. quod nos ex ipso proposuimus *tom. & disp. cit. n.* 352. *& per sequentia vsque ad n.* 359. solūmus.

40. *Argumenta à ratione Ill. God. & eorū solutio.* A ratione autem quadruplex adducit argumentum. Primum tradit *n.* 28. & est, quod nos tradidimus *tom. & disp. cit. n.* 359. quod solutum manet per sequentia *vsque ad n.* 376. Secundum tradit *n.* 31. & est, quod *tom. & disp. cit.* nos adduximus *n.* 390. & solumus per sequentia *vsque ad num.* 317. Tertium adducit *n.* 32. quod cū solutione adduximus *tom. & disp. cit. n.* 472. Quartum deniquè tradit *n.* 33. quod nos declarauimus *tom. & disp. cit. n.* 404. & solutionem dedimus per sequentia *vsque ad num.* 419.

41. Quod autem Ill. God. teneatur respondere ad tot retorsiones, quas in solutionibus prædictorum argumentorum contra ipsum factæ sunt, nulli dubium, nec apud me est: probabilem habere responsionem; sed tot retorsiones in ipsum nos formasse, est, probabilitatem opinionis Scoti, & indignitatem censurarum, quas Ill. Godoy, *num.* 6. declarauit, firmare,

Pro-

42. Pro complemento disputationis (ait Ill. God. *n.* 52.) disputari poterat: an distinctionem rationis inter Essentiã, & relationes efficiat intellectus Diuinus? Cœterum hæc disputatio locum non habet in nostra opinione, quia falsum supponit, & est de subiecto non supponente. An verò intellectus Diuinus efficere valeat ens rationis, diximus *tom. 2. tract. 5. disp. 44.*

Et hæc de ista disputatione applicanda litteræ Magistri *in 1. dist. 2. & 8. & 33.*

DISPUTATIO SEPTVAGESIMA SEXTA.

An Diuina Essentia sit de quidditate, & conceptu Relationum?

§. I.

Supponuntur aliqua, & referuntur sententiæ.

Num. 1 *Relationes entitatiuè nõ claudunt essentialitèr Essentiã Diuinam.*

EX dictis *disp. anteced.* manifestũ est, quod si relationes, prout in se sunt, accipiantur, hoc est, quantum ad entitatem, quam habent à parte rei, essentialitèr non claudunt Diuinam Essentiam, quinpotiùs illam essentialitèr excludunt; cum namquè entitas relationum formalitèr distinguatur ab Essentia Diuina, vt ibi manifestè probauimus, consequens fit, quod si relationes pro entitate, quam à parte rei habent, sumantur, essentialitèr non sunt ipsa Diuinitas, nec ipsa Diuinitas eodẽ modo sumpta sit essentialitèr relationes. Vndè in rei veritate, tã hæc, quã sequens disputatio nobiscum non erat, quia reducenda est ad præcedentem. Videamus tamen, quid dicat Ill. God, & in ipsum modo nostræ doctrinæ conuenienti disputationem tractemus. Pro quo

2. *Suppono 1.* Suppono primo: quod tam hæc, quã sequens disputatio, magis habet de nomine, quã de re, vt ex dicendis clarebit. Vt autem cum proprietate disputetur. Suppono secundo: quod distinctio essentialis *est exclusio essentialis vnius à conceptu alterius.* Sic quælibet res distinguitur, tum: a modo, attributo, vel passione; & hæc distinctio coincidit cum formali. Tum etiam *Suppono 2.* à qualibet alia re; & sic coincidit cum reali distinctione. Probatur tamen suppositio primo: distinctio vt sic est exclusio vnius à conceptu alterius: ergo distinctio essentialis est exclusio essentialis vnius à conceptu alterius. Consequentia tenet. Antecedens autẽ probatur: id, per quod formalissimè vnũ non est alterum, est distinctio; sed per exclusionẽ vnius à conceptu alterius vnum non est alterum: ergo distinctio vt sic est exclusio vnius à conceptu alterius. Probatur secundo: id, per quod formalissimè conceptus vnius non est essentialitèr cõceptus alterius, est eius essentialis distinctio; sed per exclusionem essentialem vnius à conceptu alterius, conceptus vnius non est essentialitèr conceptus alterius: ergo exclusio essentialis vnius à conceptu alterius est essentialis distinctio.

3. Ex hoc manifestè ostenditur, quid sit identitas essentialis. Est itaquè *inclusio essentialis vnius in conceptu alterius.* Sic quodlibet constitutivũ essentiale est idem cum constituto, coincidit que hæc identitas cum identitate formali. Probatur hoc primo: identitas vt sic est inclusio vnius in conceptu alterius; ergo identitas essentialis est inclusio essentialis vnius in cõ-

cep-

ceptu alterius. Consequentia est notoria. Antecedens verò probatur: id, per quod formalissimè aliqua sunt idē, est identitas; sed per inclusionem vnius in conceptu alterius vnum fit idem cum altero: ergo identitas vt sic est inclusio vnius in conceptu alterius. Probatur secundo: id, per quod formalissimè conceptus vnius est essentialitèr conceptus alterius, est eius essentialis idētitas, sed per inclusionem essentialem vnius in conceptu alterius conceptus vnius est essentialitèr conceptus alterius: ergo identitas essentialis est inclusio essentialis vnius in conceptu alterius.

4. *Suppono* 3. Suppono tertio: quod vnum includi essentialitèr in alio, idē est, ac vnū includi in alio primo modo dicendi per se, quomodo omnis diffinitio, vel pars diffinitionis, immò, & quodlibet prædicatū transcendens, vt ens, substantia, viuens &c. Includitur indiffinito ex Scoto *in* 1. *dist.* 8. *q.* 4. *n.* 18. Vndè dicere, quod identitas essentialis est inclusio essentialis vnius in conceptu alterius, idē est, ac dicere: identitas essentialis est inclusio vnius in conceptu alterius per se primo modo, & similitèr è contra de distinctione essentiali. Ex quo manifestè sequitur: quod passiones, attributa, & modi intrinseci, & quodlibet aliud cōsequens, & posterius essentia, vel quidditate, non includuntur essentialitèr in essentia; quia omne tale includitur in illa in secundo modo dicendi per se.

5. *Suppono* 4. Suppono quarto: quod inclusio essentialis est duplex. Adæquata vna; inadæquata alia. Adæquata est eorū, quorum nihil includitur in conceptu essentiali vnius, quod non includatur in conceptu essentiali alterius. Sic diffinitio, & diffinitum, homo, & humanitas sunt idem essentialitèr. Inadæquata verò communitèr diffinitur dicendo: quod est eorum, quorum omne, quod includitur in vno, includitur in alio, licèt non è contra, sic animal, & homo inadæquatè sunt idem, quia omne, quod includitur in animali, includitur in homine, non verò è contra, ob quod sunt etiam inadæquatè distinct. Melius tamen (meo videri) diffinitur dicendo: quod est eorū, quorum omne, quod est diffinitio, vel methaphisicum constitutivum vnius, includitur in alio, licèt secundum alias formalitates in illo non includatur. Sic animal includitur essentialitèr inadæquatè in homine, & quodlibet prædicatum transcendens in inferiori; quia totum, quod est diffinitio, & methaphisicum constitutivum animalis, reperitur essentialitèr in homine, & sic de prædicato transcendenti respectu inferioris; licèt in homine non reperiatur indifferentia animalitatis ad esse in bruto, paritèrque de prædicato transcendenti. Vndè sicut inclusio essentialis est duplex; ita essentialis identitas, & per oppositum distinctio essentialis.

6. *Dices.* Dices tamen contra hanc doctrinā: ex nostra diffinitione sequitur, dari distinctionem essentialem in ipsa identitate essentiali; sed hoc est falsum: ergo nostra diffinitio est mala. Probatur sequela: nostra diffinitio identitatis dicit inclusionem vnius in alio; sed includens, & inclusum essentialitèr distinguntur: ergo ex nostra diffinitione sequitur, dari distinctionem essentialē in ipsa identitate essentiali. *Respond.* Respondeo distinguendo maiorē; nostra diffinitio identitatis dicit inclusionē adæquatam, vel inadæquatā concedo maiorem; aliquam præcisè nego maiorē; distinguo minorē: includens, & inclusum adæquatum essentialitèr distinguntur nego minorem; inadæquatum subdistinguo: inadæquatè concedo minorem; adæquatè nego minorē; & distinguo consequens: sequitur dari distinctionem essentialem inadæquatam in identitate essentiali inadæquata concedo consequentiam; adæquata nego consequentiam.

7. *Respond. alitèr.* Respondeo aliter, & breuiùs negando sequelam: ad probationem nego minorem; quia includens, & inclusum ea ratione, qua vnum includitur

in alio, essentialitèr identificatur, & solum distinguntur pœnes includens, & incluſum, quod est idem, ac pœnes implicitum, & explicitum. Si autem inter includens, & incluſum aliquando detur distinctio essentialis, vt inter humanitatem, & animalitatem, hoc non provenit ex eo, quod humanitas sit includens, & animalitas incluſa, quod erat intentum argumenti; sed ex eo, quod humanitas habet aliam formalitatem ab animalitate distinctam, & consequentèr datur excluſio vnius à conceptu alterius, quod est ratio distinctionis, & noſtra diffinitio.

8. *Suppono* 5. Sed quia tam distinctio, quã identitas essentialis in ampliori acceptione solèt accipi. Suppono quinto: quod identitas essentialis duplicitèr sumitur. Primo solet accipi pro his, quæ sunt de essentia alterius, siuè quæ intrinsicè concurrunt ad constitutionem alicuius, siuè formalitèr identificetur cum constituto, vt animal rationale cum homine, siuè ab illo realitèr distinguantur, vt materia, & forma respectu totius. Distinctio oppoſita huic identitati sumitur pro his, quæ non sunt de essentia alterius. Sic constitutum distinguitur à constituentibus.

9. Ex his patet: quod distinctio, & identitas essentialis in hoc sensu non sunt relationes mutuæ, quia constitutiua sunt eadem essentialitèr cum constituto, & constitutivũ essentialitèr distinctum à constitutivis. Ratio est: nam identitas in hac acceptione fundatur supra rationẽ constituentis, & distinctio supra rationem constituti; sed impoſsibile est, idem esse constituens, & constitutum respectu eiusdem, seu plura se mutuò essentialitèr constituere, quia vnum debet esse prius alio: ergo distinctio, & identitas essentialis in hoc sensu non sunt relationes mutuæ.

10. Secundo sumitur identitas essentialis pro his, quæ identificantur vni essentiæ, vel communi, quo pacto individua eiusdem speciei, vt Petrus, & Paulus, sunt eadem essentialitèr, quia habent eãdem naturam specificã, vel vni essentiæ singulari, quo pacto omnes gradus methaphiſici eiusdem individui sunt idem essentialitèr, quia identificantur vni essentiæ singulari. Distinctio huic identitati oppoſita sumitur pro his, quæ non identificantur vni essentiæ, vel communi, quo pacto individua diuersæ speciei, vt Petrus, & Bucefalus essentialitèr distinguntur, quia habent diuersas naturas specificas; vel vni essentiæ singulari, quo pacto to individua eiusdẽ speciei, vt Petrus, & Paulus essentialitèr distinguntur, quia non identificantur vni essentiæ singulari.

11. Ex his claret: quod identitas, & distinctio essentialis in hac acceptione sunt relationes mutuæ, quia sunt relationes primi modi, quæ fundantur super vnitatẽ, & pluralitatẽ essentiarũ; ideòque, quæ habent eandẽ essentiã, reciprocè dicuntur eadem essentialitèr; quæ verò habent diuersam essentiam, reciprocè quoque dicuntur essentialitèr distincta.

12. Ex his autem acceptionibus identitatis, & distinctionis essentialis, prima à nobis asſignata *n.* 2. & 3. est acceptio ſtricta, & riguroſa; cœteræ autem sunt latæ, & ampliores. Vndè distinctio, & identitas essentialis ſtricta, & riguroſa non constituit peculiarem speciem distinctionis, & identitatis, sed cum formali coincidere; sicut in alijs acceptionibus coincidit cum identitate, & distinctione reali. His itaquè suppoſitis.

13. Et derelicta prima concluſione Ill. God. quã adducit *n.* 3. scilicèt, *Ratio entis Diuini est de quidditate relationum, prout virtualitèr distinguntur à natura Diuina; & consequentèr est de conceptu, quem viatores formamus de illis.* Primo: quia non est reſponſiua diſputationis. Secundo: quia nihil certius in Scoti opinione, quod ens non traſcendat vltimas differentias, de quo latè dixi in Methaphiſica. Duæ sunt in præſenti opiniones. Prima est Ill. Godoy *num.* 14. asſerentis: quod Diuina Essentia, & per modum Essentiæ,

1. *sententia Ill. Godoy.*

&

& per modum naturæ, est de Essentia relationis. Secunda est Scoti oppositum asserentis, cum quo & ego. Sit itaquè.

Secunda.

Scotus.

§. II.

Statuitur conclusio, & probatur.

14. *Cõclusio.*

COnclusio: *Diuina Essentia, nec per modum Essentiæ, nec per modum naturæ, est de Essentia relationis stricte, & rigorosè loquendo.* Sic Scotus *in 1 dist. 2 q. 7.* deducitur que ex Concilio Lateranensi *cap. firmitèr*, vbi dicitur: *Trinitas est secundum communẽ essentiã indiuiduam, & secundũ personales proprietates discreta*: ergo personæ non per se ipsas, sed per proprietates personales discernuntur; atqui si Essentia Diuina includeretur quidditatiuè in relationibus, quæ sunt personales proprietates, sicut includitur quidditatiuè in personis; non magis distinguerentur per se ipsas includentes quidditatiuè Essentiam, ac per proprietates, & relationes eandem quidditatiuè includentes: ergo ne hoc dicatur contra Concilium, dici debet, quod relationes non includunt quidditatiuè Essentiam. Ill. God. in præsenti authoritatẽ Concilij non adducit; de ipso tamen memorat *disp. sequenti*, & ideò ad illam omitto illius responsionem, & impugnationem.

Deducitur ex Cõcil. Lateranensi.

15. *Conclusionem probant Scotistæ.*

Nostrã tamen conclusio sic ab Scotistis probari solet. Primo: si Paternitas in suo conceptu essentiali clauderet Essentiam Diuinam, hæc esset vera propositio: *Paternitas est Essentia Diuina essentialitèr*; at hæc propositio concedi non potest: ergo Paternitas in suo conceptu essentiali nõ claudit essentiam Diuinã. Minor, in qua est difficultas, probatur primo: de quo prædicatur Diuina Essentia essentialitèr, prædicatur etiam essentialitèr omne prædicatum essentiale Essentiæ; at de Essentia prædicatur essẽrialitèr, quod sit communicabilis tribus personis, quod nõ potest de Paternitate essentialitèr prædicari; cum hæc sit falsa propositio: *Paternitas est communicabilis tribus personis*: ergo Essentia non potest prædicatione essentiali de Paternitate enuntiari. Secundo: nam de Essentia, vt à Paternitate distincta, verè prædicatur, quod Deum constituat in esse Dei, & quod est radix omnium relationum: ergo si Essentia de Paternitate essentialitèr prædicatur, verum erit dicere de illa, quod Deum constituat in esse Dei, & quod sit radix omnium relationũ; & consequentèr Paternitas erit radix sui ipsius, quod est impossibile.

Primo.

Minor probatur

Primo.

Secundo.

Hæc est probatio, quam sibi obiecit Ill. God. *num. 27. & 28.* ipsaque vtuntur communitèr Scotistæ; ego verò ipsam vnicè declaro, vt solutionem Ill. God. impugnem; non tamen, quia ipsam aprobo; nam facilitèr soluitur negando minorẽ, & ad huius primam probationẽ negando maiorem, & ad secundam negando consequentiam. Ratio est: nam vt Essentia Diuina sit de essentia relationum, solũ requiritur, quod diffinitio, seu prædicatum Methaphisicè constitutiuum Essentiæ Diuinæ prædicetur absolutè de relationibus, vt manet dictum, & probatum *n. 5*, & ex quo infra probabimus nostram conclusionem; non tamen requiritur, quod omne prædicatum Essentiæ Diuinæ essentiale prædicetur de relationibus absolutè, vt constat exemplis ex creatis, & ex Diuinis desumptis.

16. *Respõdeo*

Ad probat. minoris.

Pro creatis duo sufficiant exempla. Primum est, quod adducit Ill. God. *n. 36*: nam essentiale est ens, quod sit specificatiuum nostri intellectus, & tamen, quamuis ens sit de Essentia Dei, & hominis, non tamen prædicatur de illis absolutè, quod sit specificatiuum nostri intellectus. Secundum est: nam essentiale est animalitati, quod sit indifferens ad rationale, & irrationale, vel quod sit communis vtrique; & tamen quamuis animalitas sit de essentia rationalis, & irrationalis, de nullo tamen prædicatur absolutè, quod sit indifferens, vel vtrique cõmunis. Vndè licèt ens, & animal sint de essentia

17. *Exẽplis reijcitur probatio.*

Primum

Secundũ.

ho-

hominis, falsæ tamen sunt hæ propositiones: *Rationalitas specificat intellectum humanum. Rationalitas est indifferens ad rationale, & irrationale, vel est vtrique communis.*

18. *Tertium* Pro Diuinis verò exemplũ adducit Ill.God. *n. cit*: nã essentiale est Essẽtiæ Diuinæ, quod sit Filio cõmunicabilis; & tamen quãvis Essentia Diuina sit de essentia Patris, de quo nemo dubitare potest; nõ tamen prædicatur absolutè de Patre, quod sit cõmunicabilis Filio. Vndè hæc cõsequèntia non valet: *Pater est Essentia Diuina, Essentia Diuina est cõmunicabilis: ergo Pater est cõmunicabilis Filio.* Sicut ergo nos tenemur fateri veritatẽ præmissarũ huius syllogismi, & negare consequentiã, vtpotè falsã; sic facere potuit Ill.God. ad supra posità Scotistarũ probationẽ. Et si hoc fecisset, in hoc sistendo ob rationẽ à nobis datã, probationẽ prædictã despicerẽ, nec mentionẽ de illa facerẽ. Quare Scotistæ illa vtentes, ratione valdè inefficaci vtuntur (meo videri.) Sed quia Ill. Godoy in solutione vltra progreditur, eiusque solutio argumentum non soluit, solutionem videamus, & impugnemus.

19. *Respõdet Ill. God. ad prob. conclus.* Respondet itaquè Ill.God. ad argumentũ *n.* 29. concessa maiori, negando minorẽ. Ad primã probationẽ distinguit maiorem: absolutè, vel specificata essentia cõcedit maiorẽ; absolutè semper negat maiorẽ; licèt antẽ esse communicabile non prædicetur de Paternitate absolutè; vndè hæc est falsa propositio: *Paternitas est cõmunicabilis Filio*, quia facit sensum, quod Paternitas sub expresso conceptu sit illi cõmunicabilis, quod est hæreticũ, prædicatur tamen de Paternitate cum addito, & specificatione Essentiæ Diuinæ; vndè hæc est vera propositio: *Paternitas est Essentia Diuina pluribus personis communis*, nec est necessariũ, quod omne prædicatũ essentiale Essentiæ Diuinæ prædicetur de Paternitate accepta absolutè, sed sufficit prædicari absolutè, vel cũ addito, & specificatione Essentiæ, vt dictũ est. Ex quo ad secundã ait Ill.God. *n.* 31. constat solutio: nã de Paternitate verũ est, affirmare, quod cõstituat Deum, & omnia radicet, non absolutè asserendo, *Paternitas constituit Deum, & radicat cætera, quæ cõpetũt Deo*, sed addendo, & specificando Essentiã, dicendo: *Paternitas ratione Essentiæ, quam implicitè claudit, radicat omnia attributa, & Deum constituit, immò, & se ipsum*: nam hoc nihil est aliud, quam, quod Essentia, quam implicitè claudit, radicat Paternitatem.

Ad 1. prob. minoris.

Ad 2.

20. *Retorquet Ill Godoy.* Deniquè argumentũ in nos retorquet *n.* 29: nã nos fatemur, hãc esse veram propositionẽ: *Paternitas realitèr est Essentia Diuina*, hanc autẽ esse falsã: *Paternitas est realitèr Filio cõmunicabilis*: sicut ergo necessariũ non est ad hoc, quod Essentia Diuina prædicetur realitèr de Paternitate, quod cõmunicabilitas prædicetur realitèr de Paternitate absolutè, sed solum cum addito, & specificatione Essentiæ asserendo: *Paternitas est realitèr Essentia Diuina realitèr communicabilis*, ita & in sua opinione est dicendum de prædicatione Essentiali.

21. *Reijcitur solutio Ill. God. Primo.* Reijcitur hæc solutio Ill. God. Primo: de quo prædicatur Diuina Essentia essentialitèr, prædicatur etiã essentialitèr omne prædicatũ essentiale Essentiæ cũ addito, & specificata Essentia: ergo Diuina Essentia includitur essentialitèr in illo, de quo prædicatur essẽtialitèr omne prædicatũ essentiale Essentiæ cũ addito, & specificata Essentia. Antecedens cũ consequentia tenet; nã hæc ratione sustinet: Essentiã includi essẽtialitèr in Paternitate, hãcque propositionẽ esse verã: *Paternitas est Essentia Diuina pluribus personis cõmunis.* Infero nunc contra ipsũ: ergo Filiatio includitur essentialitèr in Paternitate, quod est apud omnes falsũ. Probatur consequentia ad hominem contra ipsũ: etsi Filiatio nõ posset dici, aut prædicari de Paternitate absolutè, & ideò hæc est falsa: *Paternitas est Filiatio*, tamen potest prædicari cum addito, & specificata essentia, & ideò hæc est vera: *Paternitas est essen-*

tia, quæ est Filiatio: ergo iam Filiatio includitur essentialitèr in Paternitate.

22. *Reijcitur 2.* Ex hocque reijcitur secundo prædicta solutio: ex eo, quod cõmunicabilitas, quæ est prædicatũ Essentiæ Diuinæ, prædicetur de Paternitate cũ addito, & specificata Essentia, ideòque sit vera hæc propositio: *Paternitas est Essentia Diuina, quæ est communicabilis*; non sequitur, quod Essentia Diuina includatur essentialitèr in Paternitate: ergo ruit solutio, & Doctrina Ill. God. Probatur antecedens: ex eo, quod Filiatio prædicetur de Paternitate cum addito, & specificata Essentia, ideòque hæc sit vera: *Paternitas est essentia, quæ est Filiatio*; non sequitur, quod Filiatio includatur essentialitèr in Paternitate: ergo similitèr. Consequentia paritate tenet. Antecedens autẽ est de fide; alioquim relationes realitèr non distinguerẽtur; & hæc esset vera: *Paternitas est Filiatio*, quod abfit, & quod fugit D. Thomas concedere, vt suprà visum est.

23. *Reijcitur 3.* Reijcitur 3, & vtor verbis Ill. God: nã iuxta ipsũ *n.* 31. de Paternitate verũ est affirmare, quod constituat Deũ, & omnia radicet, nõ absolutè asserendo: *Paternitas constituit Deũ, & radicat cætera, quæ cõpetunt Deo*, sed addendo, & specificando Essentiã, dicendo: *Prternitas ratione Essentiæ, quã implicitè claudit, radicat omnia attributa, & Deũ constituit, imò, & se ipsũ*; nã hoc nihil est aliud, quã, quod Essentia, quã implicitè claudit, radicat Paternitatẽ: ergo de Paternitate verũ est affirmare, quod sit Filiatio, non absolutè asserendo: *Paternitas est Filiatio*, sed addendo, & specificando Essentiã, dicendo: *Paternitas ratione Essentiæ, quã implicitè claudit, est Filiatio*; quia hoc nihil aliud erit, quã quod Essẽtia, quã implicitè claudit, est Filiatio. Cõsequentia est ad litterã solutionis Ill. God: ergo ita verũ est dicere, quod Essentia includitur essẽtialitèr in paternitate, ac dicere, quod Paternitas essentialitèr includitur in Filiatione, quod est absurdum.

Nec retorsio, quã facit Ill. God. nostrã infringit doctrinã: est enim maxima disparitas inter illas propositiones; nã Essentia Diuina, vtpotè prædicatũ substantivũ, potest in sensu reali, seu identico prædicari de Paternitate; ideòquè hæc est vera: *Paternitas est Essentia Diuina*. Ast *communicari*, vtpotè verbũ, & *communicabilis*, vtpotè adiectivũ, nequeunt in sensu reali, & identico prædicari; sed solum in sensu formali; ideòque hæc propositio: *Paternitas est realitèr Filiatio communicabilis*, est falsa, quia supponit falsum, scilicèt, verbum *communicari*, & adiectivum *comunicabilis* esse capacia prædicationis realis, seu identicæ; si enim essent capacia talis prædicationis, ita vera esset hæc propositio: *Paternitas est realitèr Filio communicabilis*, ac hæc: *Paternitas est realitèr Essentia Diuina*. Hæc doctrina est, Scoti, & à nobis tradita *tom. 1. disp. 5. num. 299. & per sequentia vsque ad num. 313.* manet stabilita.

24. *Retorsio nõ vrget.*

Aduertendum tamen est: retorsionẽ prædictã solũ vrgere Scotistas, vtentes probatione supra posita; non vero in nos militare, qui confitemur inefficatiã illius, & solum illam possumus vt solutio, & retorsio Ill. God. inimpugnata non maneret, quod adimpletum manet per dicta. Quomodo autem prædicta Scotistarum ratio efficatia claudiat, declarabimus infrà.

25. *Nota.*

26. *Probant 2. Scotistæ conclusionem.* Probant secundo Scotistæ conclusionem hoc modo: Pater, v. g. vltra Essentiam addit esse proprium relativũ; sed esse proprium relativum Patris, quod dicit vltra Essentiam, non includit essentialitèr Essentiam: ergo Pater dicit esse relativum proprium, quod non includit essentialitèr Essentiam: ergo &c. Vtraque consequentia infertur ex præmissis; ex his autem.

27. *Maior prob. 1.* Maior constat primo: nã Pater æternus in suo vero esse constitutus non dicit solã Essentiam; alioquim nullatenus distingueretur; quinpotius adæquatè identificaretur cum Filio, qui adæquatè identificatur cũ sola Essen-

tia realitèr: ergo Pater æternus in suo esse constitutus dicit vltra Essentiam aliquid esse proprium constitutivum ipsius; atqui esse proprium Patris vltra Essentiam est sola relatio Paternitatis: ergo relatio Paternitatis dicit, & habet esse aliquid proprium.

28. *Secundo.* Secundo: quia Pater verè, & realitèr distinguitur à Filio: ergo per aliquid verum esse, & reale (cum distinctio realis realia requirat extrema) atqui Pater solum distinguitur à Filio per relationem Paternitatis, vt non involuentem Essentiam: ergo relatio Paternitatis, vt non inuoluens essentiam, habet aliquid esse proprium.

Tertio. Tertio: quia vt Pater distinguatur realitèr à Filio, aliquid esse reale debet esse in Patre, quod verè, & reale non sit in Filio; sed esse reale, quod verè est in Patre, & verè non est in Filio, non est esse reale Essentiæ; cum hoc potius affirmetur, & prædicetur de Filio; sed est proprium relationis Paternitatis, quod verè est in Patre, & verè non est in Filio: ergo relatio Paternitatis habet aliquid esse proprium.

Quarto. Quarto: nam relationes originis habere suum esse proprium ab Essentia distinctum, est opinio omnium, & hoc supponit Ill. God. *disp. 79. n. 4.*

29. *Probant minorem probationis.* Minor verò supra positæ probationis sic ab Scotistis probatur: ea ratione, qua aliquid est vltra aliud, non est illud aliud; nam quo pacto erit vltra, si adhuc est illud ipsum: ergo esse propriũ relativũ, quod dicit Pater vltra Essentiã, non est essentialitèr Essentia: ergo nõ includit essentialitèr Essentiã.

30. *Probatio hæc inefficax est.* Cæterũ hæc probatio, sicut & præcedẽs, inefficax est in nostra doctrina; ad ipsamque cõtra nos respondere posset Ill. God. negando minorẽ, & distinguendo antecedens probationis: ea ratione, qua aliquid est vltra aliud, nõ est illud aliud adæquatè concedo antecedens; inadequatè nego antecedẽs, & eadẽ distinctione distinguitur vtrumque consequens. Hæc solutio est doctrina à nobis cum Scotistis tradita *n. 5.* & responsiua ad prædictum probationem. Vndè miror illa Scotistas vti, & vt hoc magis clarescat.

31. *Retorquetur probatio contra Scotistas.* Retorqueo probationẽ contra Scotistas: homo vltra animalitatẽ dicit rationalitatẽ; sed rationalitas, quã homo dicit vltra animalitatẽ, nõ includit essentialitèr animalitatẽ: ergo homo nõ includit essẽtialitèr animalitatẽ, quod est falsum. Probatur cõsequentia: nã eà ratione, qua aliquid est vltra aliud, non est illud aliud; nam quo pacto erit vltra, si adhuc est illud ipsum: ergo cũ homo vltra animalitatẽ dicat rationalitatem, quæ non includit essentialitèr animalitatẽ, nec homo illam essentialitèr includet. Eadẽque retorsio efformari potest de quolibet prædicato transcendenti respectu subiecti, hominis, scilicèt, vel Dei. Clariùs, & efficatiùs formatur retorsio: homo vltra ens substantiã, & animalitatẽ dicit rationalitatẽ; sed quod homo sit aliquid vltra ens, substantiã, & animalitatẽ, non tollit, quod sit essẽtialitèr ens, substantia, & animal, vt nos cum omnibus fatemur: ergo quod esse proprium relationis sit aliquid vltra Essentiã, nõ tollet, quod sit essentialitèr Essentia. Inefficax ergo est probatio prædicta. Quomodo autem efficax esse possit, declarabimus infra.

Efficatiùs formatur retorsio.

32. *Prob. 1. conclusio ex D. Thoma.* Probatur itaquè nostra conclusio primo ex D. Thoma *q. 8. de potentia art. 2. ad 6.* qui ita procedebat: *Quidquid prædicatur de prædicato, prædicatur etiam de subiecto; sed si relatio est ipsa Essentia Diuina, hæc prædicatio erit vera: Essentia Diuina est Paternitas; & similitèr ista: Filiatio est Essentia Diuina: ergo sequitur, quod Filiatio sit Paternitas.* Huic argumento respõdet D. Thomas, maiorẽ solum esse verã in prædicabilibus per se, ideſt, quãdo aliquid prædicatur de alio secundũ propriã rationẽ, & non solũ ob realẽ identitatẽ: *cum ergo dicitur*, inquit D. Thomas, *Essentia Diuina est Paternitas, non prædicatur de Essentia Diuina Paternitas propter identitatem rationis, sed propter identitatẽ rei; & similitèr, nec Essentia de Paternitate, vt iã dic-*

tum

tum est; quia alia est ratio Essentiæ, & relationis: ergo ex mente D. Thomæ Essentia non prædicatur de Paternitate per se, & formaliter, sed tantũ identicè, nec per rationẽ identificatur cum illa, sed tantum realiter: ergo Essentia Diuina nõ includitur essentialiter in relatione: ergo nec est de Essẽtia illius.

33. *Respõdet Ill. God.*

Respondet Ill. God. *n.* 42. D. Thomã nomine prædicationis per se, & secundum propriã rationem, intelligere id, quod prædicatur de aliquo tanquam expræssum eius constitutivũ, hoc autẽ modo, nec Paternitas de Essentia, nec Essentia de Paternitate prædicatur; Paternitas namquè non est formale, nec expræssum constitutivũ Essentiæ Diuinæ, sed modus essentialiter inclusus in illa; nec essentia est formale, & expræssum constitutivũ Paternitatis, sed quid implicitè, & transcendentaliter inclusum in illa ratione summæ actualitatis, & infinitatis. Quæ interpretatio ex eo vera deprehenditur, quia ad soluendum argumentum factum sufficit, quod nec relationes de Essentia, nec Essentia de relationibus isto perfeitatis modo prædicentur.

34. *Impugnatur solutio Ill. Godoy.*

Primo.

Impugnatur primo solutio Ill. God: quandocumque aliquid essentialiter includitur in alio, ratio illius est etiam essentialiter inclusa; implicat namquè, quod aliquid sit essentialiter inclusum in alio, & quod ratio illius non sit etiam essentialiter inclusa; alioquim esset, & non esset essentialiter inclusum, vt claret, & exemplis monstrabimus infra; atqui iuxta D. Thom. ratio Essentiæ non est essentialiter inclusa in relatione: ergo nec ipsa Essentia est essentialiter inclusa. Probatur minor: tunc ratio alicuius non est essentialiter inclusa in alio, quando ratio illius non est ratio alterius; sed iuxta D. Thom. ratio Essentiæ, non est ratio relationis: ergo iuxta D. Thom. ratio Essentiæ non est essentialiter inclusa in relatione. Maior cõstat ex diffinitione inclusionis essentialis *n.* 5. Minor probatur: tunc ratio vnius non est ratio alterius, quando alia est ratio vnius, & alia est ratio alterius; sed iuxta D. Thom. alia est ratio Essentiæ, & alia est ratio relationis, vt expræssè traditur ab ipso citato; hæc enim sunt vltima verba illius: *quia alia est ratio Essentiæ, & relationis*: ergo iuxta D. Thom. ratio Essentiæ non est ratio relationis.

35. *Impugnatur 2.*

Impugnatur secundo solutio prædicta: allata Ill. Godoy interpretatio non saluat mentem D. Thomæ: ergo ruit. Probatur antecedens: mens D. Thom. est: quod hæc propositio: *quidquid prædicatur de prædicato prædicatur etiã de subiecto*, sit vera in prædicabilibus per se; sed hoc interpretari de prædicabili per se, tanquã expræssum constitutivum, non est saluare mentem D. Thomæ: ergo allata Ill. God. interpretatio non saluat mentẽ D. Thomæ. Probatur minor: prædicta propositio etiam est vera de prædicabilibus transcendentibus, quorũ nullum est expræssum constitutivum, v. g. ens, substantia, viuens &c: ergo interpretari de prædicabili per se, tanquam expræssum constitutivum, est non saluare mentem D. Thomæ. Probatur antecedens: nam prædicta prædicata transcendentia sunt prædicabilia per se; quia per se prædicantur de Deo, & homine, quin aliquod sit expræssum constitutivum Dei: ergo prædicta propositio etiam est vera de prædicabilibus transcendentibus, quorum nullum est expræssum constitutivum.

36. *Impugnatur 3.*

Maior probatur primo.

Impugnatur tertio: Essentia Diuina non est quid implicitè, & transcendentaliter inclusum in Paternitate; sed hæc est solutio Ill. Godoy, vt patet ex ipsa: ergo ruit. Probatur maior primo: quando aliquid est implicitè, & transcendentaliter inclusum in alio, ratio inclusi non est alia à ratione includentis; sed iuxta D. Thomam alia est ratio Essentiæ, & relationis, scilicèt, Paternitatis, vt manet dictum: ergo Essentia Diuina non est quid implicitè, & transcendentaliter inclusum in Paternitate.

Mi-

Minor,& consequentia tenent. Maior probatur: ens est quid implicitè,& transcendentalitèr inclusum in homine; sed ratio entis inclusi non est alia à ratione hominis includentis; alioquim non esset ita inclusa in illo:ergo quando aliquid est implicitè,& transcendentalitèr incluſũ in alio,ratio inclusi nõ est alia à ratione includentis.

37. *Secundo.* Probatur 2. maior supra posita: si Essentia Diuina esset quid implicitè, & transcendentalitèr inclusum in Paternitate,solutio D.Thomæ non esset bona; sed hoc non admitet Ill. God: ergo Essentia Diuina non est quid implicitè,& transcendentalitèr inclusum in Paternitate. Probatur maior: solutio D.Thomæ est:maiorem solum esse veram de prædicabilibus per se; sed hoc dato,& simul concesso, quod Essentia Diuina sit quid implicitè, & transcendentalitèr inclusum in Paternitate, solutio D.Thomæ non est bona: ergo si Essentia Diuina esset quid implicitè,& transcendentalitèr inclusum in Paternitate,solutio D.Thomæ non esset bona. Probatur minor: hoc dato,& illo concesso,Essentia prædicaretur per se de Paternitate, quod negat D.Thomas:ergo hoc dato,& simul concesso, quod Essentia Diuina sit quid implicitè,& transcendentalitèr inclusum in Paternitate,solutio D. Thomæ non est bona. Probatur antecedens: omne prædicatum implicitè, & transcendentalitèr in subiecto inclusum prædicatur per se de illo:ergo hoc dato, & illo concesso, Essentia prædicatur per se de Paternitate.

38. *Declaratur.* Declaratur hoc, & simul ostenditur siniſtra interpretatio Ill.God:D.Thomas nãquè,vt fugiat hanc consequentiam: *ergo sequitur,quod filiatio sit Paternitas*,vtpotè contra fidem, ad præmissas, ex quibus hæc infertur consequentia,respondet:quod maior syllogismi,scilicèt,*quidquid prædicatur de prædicato,prædicatur etiam de subiecto*,solũ est vera in prædicabilibus per se. Nunc contra Ill. God: ergo vt D. Thomas verè neget consequentiã, tenetur negare,esse prædicationẽ per se in minori. Hæc consequentia est euidens:nam si in minori esset prædicatio per se,de qua intelligitur maior, vera absquè dubio esset consequentia. Sussummo nunc: atqui minor syllogismi est hæc: *Si relatio est ipsa Essentia Diuina &c*: ergo tenetur negare D.Thomas, quod hæc prædicatio: *Essentia Diuina est Paternitas*,& similitèr ista: *Filiatio est Essentia Diuina*, sit prædicatio per se.Sussumpta cũ consequentia tenet.Infero nũc:ergo Essentia Diuina nõ est quid implicitè,& transcendentalitèr inclusum in Filiatione.Probatur hæc cõsequentia:omne,quod est implicitè,& transcendentalitèr inclusum in alio,prædicatur de illo prædicatione per se,vt aparet in exemplis de ente,substantia, viuente &c; atqui iuxta D.Thomam hæc prædicatio: *Filiatio est Essentia Diuina*,non est prædicatio per se: ergo Essentia Diuina non est quid implicitè,& transcendentalitèr inclusum in Filiatione.

39. *Impugnatur 4.* Has in Ill. God. impugnationes ex mente D.Thom. Nunc verò impugnatur deniquè ex nostra doctrina: ideò Essentia Diuina est de Essẽtia relationis,quia ratione summæ actualitatis,& infinitatis est quid implicitè, & transcendentalitèr inclusum in illa iuxta solutionem Ill.God;sed Essentia Diuina ratione sũmæ actualitatis,& infinitatis non est quid implicitè,& transcendentalitèr inclusum in relatione:ergo falsa est solutio Ill.God.Probatur minor: Essentia Diuina ratione summæ actualitatis, & infinitatis non habet secũ essentialitèr identificare relationes: ergo Essentia Diuina ratione sũmæ actualitatis,& infinitatis nõ est quid implicitè,& transcendentalitèr inclusum in relatione.Consequentia patet:nam Essentiam Diuinam ratione summæ actualitatis, & infinitatis esse quid implicitè, & transcendentalitèr inclusum in relatione, est, essentiam Diuinam secum essentialitèr identificare relationes. Antecedens verò probatur; Essentia Diuina ratione

tione ſummæ actualitatis, & infinitatis ſolum habet ſecum realitèr identificare relationes; vt conſtãs eſt in noſtra doctrina, & patet per dicta *diſput. anteced*: ergo Eſſentia Diuina ratione ſummæ actualitatis, & infinitatis non habet ſecum eſſentialitèr identificare relationes.

40. *Prob. 2. concluſio.* Probatur ſecundo noſtra concluſio: Eſſentia Diuina, nec per modũ Eſſentiæ, nec per modum naturæ, includitur eſſentialitèr in relationibus: ergo Eſſentia Diuina non eſt de eſſentia relationum. Probatur antecedens: vnum includi in alio eſſentialitèr, idem eſt, ac vnum includi in alio in primo modo dicendi per ſe; ſed Eſſentia Diuina, nec per modum eſſentiæ, nec per modum naturæ, includitur in relationibas in primo modo dicendi per ſe: ergo Eſſentia Diuina, nec per modum eſſentiæ, nec per modũ naturæ, includitur eſſentialitèr in relationibus. Cõſequentia eſt legitima. Maior ſuppoſita manet *n.* 4. & probatur; quia vnum includi eſſentialitèr in alio, eſt vnum eſſe de eſſentia alterius, ſed quod eſt de eſſentia alterius includitur in illo in primo modo dicendi per ſe, quia hoc modo de illo prædicatur; alioquim non eſſet eſſentialis prædicatio: ergo vnum includi in alio eſſentialitèr, idem eſt, ac vnum includi in alio in primo modo dicendi per ſe. Maiori iam probata, probatur minor: Eſſentia Diuina, nec per modum eſſentiæ, nec per modum naturæ prædicatur de relationibus in primo modo dicendi per ſe: ergo Eſſentia Diuina, nec per modum eſſentiæ, nec per modum naturæ, includitur in relationibus in primo modo dicendi per ſe. Probatur antecedens: Relationes iuxta Ill. God. ſunt modi Eſſentiæ Diuinæ; ſed nulla eſſentia prædicatur de modis in primo modo dicendi per ſe, vt apud Logicos, & Methaphiſicos videtur certũ, & apud nos ſine dubio: ergo eſſentia Diuina, nec per modum eſſentiæ, nec per modum naturæ, prædicatur de relationibus in primo modo dicendi per ſe.

Probatur tertio noſtra concluſio: incluſio eſſentialis vnius in alio, vel eſt adæquata, vel inadæquata; ſed nullomodo Eſſentia Diuina eſt incluſa eſſentialitèr in relationibus: ergo eſſentia Diuina, nec per modum Eſſentiæ, nec per modum naturæ, eſt de eſſentia relationum. Probatur mînor primo pro incluſione adæquata: incluſio eſſentialis adæquata eſt eorum, quorũ nihil eſt de conceptu eſſentiali vnius, quod non ſit de conceptu eſſentiali alterius; ſed non omne, quod eſt de conceptu eſſentiali Eſſentiæ Diuinæ quomodocumque captæ, eſt de conceptu eſſentiali relationũ: ergo Eſſentia Diuina quomodocumque capta non eſt eſſentialitèr adæquatè in relationibus incluſa. Probatur minor: ſolũ in diffinitione, & diffinito, homine, & humanitate verificatur, quod omne, quod eſt de conceptu eſſentiali vnius ſit de conceptu eſſentiali alterius, vt dictum manet *n.* 5; ſed Eſſentia Diuina quomodocumque capta, & relationes nõ ſe habent, vt diffinitio, & diffinitum, nec vt homo, & humanitas: ergo non omne, quod eſt de conceptu eſſentiali Eſſentiæ Diuinæ quomodocũque captæ, eſt de cõceptu eſſentiali relationũ.

41. *Prob. 3. concluſio.* *Minor prob. pro incluſione adæquata.* *Primo.*

Probatur ſecundo pro incluſione adæquata, & oſtenditur efficacem eſſe primam, & ſecundã probationẽ Scotiſtarum, loquendo de hac incluſione: de quo prædicatur incluſum eſſentialitèr adæquatè, prædicatur etiã eſſentialitèr, abſolutè, & ſine addito, & ſpecificatione incluſi omne prædicatum eſſentiale illius; atqui de Eſſentia, quomodocumque accepta, plura eſſentialitèr prædicantur, quæ prædicari nequeunt de Paternitate eſſentialitèr, abſolutè, & ſine addito, & ſpecificatione Eſſentiæ: ergo Eſſentia Diuina, quomodocumque accepta non eſt eſſentialitèr adæquatè in relationibus incluſa. Conſequentia eſt legitima. Minor eſt vera etiam apud Ill. God; nam iuxta ipſum *n.* 29. & 31. de Eſſentia Diuina eſſentialitèr prædicatur, quod ſit communicabilis Filio, quod conſ-

42. *Secundo.*

ti-

tituat Deum in esse Dei, & quod sit radix omnium relationum, quæ prædicata non prædicantur de relationibus essentialitèr, absolutè, & sine addito, & specificatione Essentiæ.

43. *Maior probatur*

Maior verò, in qua potest esse difficultas, probatur: diffinitio includitur essentialitèr adæquatè in diffinito; sed de quo prædicatur essentialitèr diffinitio, prædicatur etiam essentialitèr, absolutè, & sine addito, & specificatione diffinitionis omne prædicatũ essentiale illius: ergo de quo prædicatur inclusum essentialitèr adæquatè, prædicatur etiam essentialitèr, absolutè, & sine addito, & specificatione inclusi omne prædicatum essentiale illius. Hac itaquè probatione ostensa manet efficatia primæ, & secundæ Scotistarũ probationis, & solutio Ill. Godoy præclusa; nam loquendo de inclusione adæquata verum est, quod omne, quod prædicatur de incluso, prædicatur absolutè de includente, & quod includens non sit aliud vltra inclusum, vt claret exemplo assignato.

44. *Prob. minor pro inadæquata inclusione.*

Pro inadæquata inclusione probatur minor superiùs posita: de quo prædicatur inclusum essentialitèr inadæquatè, prædicatur etiam essentialitèr, absolutè, & sine addito, & specificatione inclusi diffinitio, vel Methaphisicum constitutivum illius; atqui diffinitio, vel Methaphisicum constitutivũ Essentiæ Diuinæ, quomodocumque captæ, non prædicatur essentialiter, absolutè, & sine addito, & specificatione Essentiæ de relationibus: ergo Essentia Diuina, quomodocũque capta, non est essentialitèr inadæquatè in relationibus inclusa. Consequentia tenet. Minor est vera adhuc in opinione Ill. God, qui *tom.* 1. *disp.* 4. *n.* 394. Essentiam, & naturam Dei constituit vltimo differentialitèr per rationẽ substantiæ spiritualis à se radicalitèr intellectiuæ intellectione comprehensiua Dei, quod nequit prædicari de relationibus essentialitèr absolutè, & sine addito, & specificatione essentiæ, vt de se est manifestum.

Maior verò supposita manet *n.* 5. & probatur: nam ens, & animal includũtur essentialitèr inadæquatè in homine, & bruto; sed de his, de quibus prædicantur ens, & animal, prædicantur etiã essentialitèr, absolutè, & sine addito, & specificatione entis, & animalis, diffinitiones, & Methaphisica constitutiua illorum; alioquin de homine dici non posset absolutè: *homo est, vel potest esse: homo est viuens sensibile*, quæ sunt diffinitiones entis, & animalis, quod apud omnes est falsum: ergo de quo prædicatur inclusum essentialitèr inadæquatè prædicatur etiã essentialitèr, absolutè, & sine addito, & specificatione inclusi diffinitio, vel Methaphisicum constitutivum illius. Hac etiam probatione præcluditur solutio Ill. Godoy.

45. *Maior probatur*

Probatur 4. conclusio: ideò iuxta Ill. God. Essentia Diuina sub vtroque conceptu est de essentia relationum, quia essentialitèr transcendit relationes; sed iuxta ipsum ens Diuinũ transcendit essentialitèr relationes: ergo ens Diuinum est de essentia relationũ. Syllogismus est verus apud Ill. God. Sussummo: atqui multiplicata realitèr relatione multiplicatur realitèr entitas Diuina; ergo multiplicata realitèr relatione multiplicatur realitèr Diuina Essentia, quod est absurdum. Sussumpta est certa. Cõsequentia probatur: ideò multiplicata relatione multiplicatur realitèr entitas Diuina, quia Diuina entitas essentialitèr relationes transcendit; sed iuxta Ill. God. Diuina Essentia essentialitèr transcendit relationes: ergo multiplicata realitèr relatione multiplicatur realitèr Diuina Essentia.

46. *Prob. 4. cõclusio.*

Respondet Ill. God. *n.* 40. negando consequentiam sussumptæ, & ad probationem concessis præmissis negat consequentiam. Ratio discriminis est: nã entitas relationes transcendit per modũ prædicati communis communitate rationis abstrahentis à relatiuo, & absoluto, & ideò multiplicatur realitèr multiplicatis relationibus;

47. *Respõdet Ill. God.*

transſ-

transcendentia verò Diuinæ Essentiæ respectu relationum non est prædicati communis communitate rationis, sed reali communitate, & ideò illis multiplicatis, debet Diuina Essentia realitèr immultiplicata manere.

48. Hæc tamen solutio, licèt verasit, vt Essentia Diuina realitèr immultiplicata maneat, adhuc relatione realitèr multiplicata; falsa tamen est, vt Essentia Diuina includatur essentialitèr in relationibus. Vndè impugnatur primo: quod Essentia Diuina sit transcendens relationes communitate reali non infert inclusionem essentialē Essentiæ Diuinæ in relationibus: ergo ruit solutio. Probatur antecedens: Essentiam Diuinam transcendere relationes communitate reali, est, Essentiā Diuinam esse formam pluribus communicatam sine multiplicatione sui; sed Essentiā Diuinam esse talem non infert inclusionē essentialem Essentiæ Diuinæ in relationibus: ergo quod Essentia Diuina sit transcendens relationes communitate reali non infert inclusionem essentialē Essentiæ Diuinæ in relationibus. Probatur minor: Essentiā Diuinam esse formam pluribus communicatam sine multiplicatione sui, solum infert vnitatē numericā Essentiæ Diuinæ in pluribus; sed Essentiā Diuinā esse vnā numero in pluribus, non infert inclusionem essentialē Essentiæ Diuinæ in relationibus: ergo Essentiam Diuinam esse formā pluribus communicatam sine sui diuisione non infert inclusionem essentialem Essentiæ Diuinæ in relationibus.

Impugnatur hæc respōsio.

Primo.

49. Minor probatur primo: Essentiam Diuinā esse vnā numero in pluribus, solum infert, Essentiam Diuinam secū identificare realitèr relationes, sicuti hoc tantum infert ratio summæ actualitatis, & infinitatis Essentiæ Diuinæ, vt diximus *n.39*: ergo Essentiam Diuinam esse vnam numero in pluribus, non infert inclusionem essentialē Essentiæ Diuinæ in relationibus. Secundo: Essentiam Diuinam esse vnā numero in pluribus, saluatur absquè inclusione essentiali in relationibus: ergo Essentiam Diuinam esse vnam numero in pluribus, non infert inclusionem essentialē Essentiæ Diuinæ in relationibus. Probatur antecedens: vnitas numerica saluatur per materialē identitatem; sed inclusio essentialis est formalis identitas: ergo Essentiā Diuinam esse vnam numero in pluribus saluatur absquè inclusione essentiali in relationibus.

Prob. minor 1.

Secundo.

50. Tertio: præcisa vnitate numerica Essentiæ Diuinæ in personis, stat illius in illis essentialis inclusio: ergo vnitas numerica Essentiæ Diuinæ in relationibus non est ratio inclusionis essentialis: ergo non infert inclusionem essentialē Essentiæ in relationibus. Probatur antecedens: præcisa vnitate numerica Essentiæ Diuinæ in personis, stat, Essentiam Diuinam constituere Methaphisicè essentialitèr personam; sed omne constitutivum Methaphisicum essentiale includitur essentialitèr in constituto *ex dictis num.5*: ergo præcisa vnitate numerica Essentiæ Diuinæ in personis, stat illius in illis essentialis inclusio.

Tertio.

Quarto: ablata inclusione essentiali Essentiæ Diuinæ in relationibus, Essentia Diuina esset vna numero in pluribus: ergo essentiam Diuinā esse vnā numero in pluribus, non infert inclusionem essentialem Essentiæ Diuinæ in relationibus. Probatur antecedens ad hominem contra Ill. God: eadem numero natura humana terminata triplici personalitate Diuina, vt fieri potest de potentia Dei absoluta iuxta Ill. God. *tom.1. in 3. part. disp.16.* esset vna numero in pluribus absquè inclusione essentiali naturæ in personalitatibus: ergo ablata inclusione essentiali Essentiæ Diuinæ in relationibus, Essentia Diuina esset vna numero in pluribus.

Quarto.

51. Impugnatur secundo solutio prædicta: transcendentia Essentiæ Diuinæ ad relationes communitate reali iolū infert identitatem realem cum illis: ergo non infert essentialē identitatē;

Impugnatur 2 solutio Ill. Godoy.

er-

ergo ruit solutio. Probatur antecedēs: transcendentia Essentiæ Diuinæ ad relationes communitate reali, solum infert, quod hæc propositio: *Paternitas est communicabilis*, sit vera cum hoc addito: *Paternitas est Essentia, quæ est communicabilis*; sed verificatio huius propositionis solum infert identitatem realem Essentiæ cum Paternitate: ergo transcendentia Essentiæ Diuinæ ad relationes communitate reali solum infert identitatem realē cum illis. Probatur minor: verificatio huius propositionis: *Paternitas est Essentia, quæ est Filiatio*, solum infert identitatem realem Essentiæ cum Filiatione; alioquin Filiatio essentialitèr includeretur in Paternitate, quod est falsū, vt *n.* 22. arguebamus: ergo verificatio huius propositionis: *Paternitas est Essentia, quæ est communicabilis*, solum infert identitatē realem Essentiæ cum Paternitate.

§ 2. *Impugnatur 3.* Impugnatur tertio: Transcendentia Essentiæ Diuinæ ad relationes communitate reali non infert inclusionem essentialem Essentiæ in relationibus, nec adæquatam, nec inadæquatam, vt probatum manet *n.* 41. *& seqq*: ergo ruit solutio Ill. God. *Impugnatur 4.* Impugnatur 4: transcendentia Essentiæ Diuinæ ad relationes cōmunitate reali non infert à priori, nec à posteriori inclusionem essentialem Essentiæ in relationibus; ergo nulla est solutio. *Antecedens pro 1. parte probatur* Probatur antecedens pro prima parte: transcendentia Essentiæ Diuinæ ad relationes cōmunitate reali non infert, Essentiā Diuinam includi essentialitèr per se, primo modo in relationibus; sed hæc est essentialis inclusio à priori ex dictis *n.* 4: ergo transcendentia Essentiæ Diuinæ ad relationes communitate reali non infert à priori inclusionem essentialem Essentiæ in relationibus.

§ 3. *Probat. pro 2. parte.* Probatur antecedens pro secunda parte: inclusionem essentialem vnius in alio à posteriori cognoscimus per ea, quæ essentialitèr inclusa videmus; sed per ea, quæ videmus essentialitèr inclusa, transcendentia Essentia Diuinæ ad relationes communitate reali non infert inclusionem essentialē Essentiæ in relationibus: ergo nec à posteriori infert talem inclusionem. Probatur minor: ea, quæ videmus essentialitèr inclusa, vel est diffinitio in diffinito, vel est pars diffinitionis in illo, vel est prædicatum transcendens cōmunitate rationis, vt dictum manet *n.* 5; sed nihil horum habet Essentia Diuina respectu relationum, vt concedit etiā Ill. God: ergo per ea, quæ videmus essentialitèr inclusa, transcendentia Essentiæ Diuinæ ad relationes cōmunitate reali non infert inclusionē essentialem Essentiæ in relationibus.

§ 4. *Prob. 5 conclusio* Probatur quinto conclusio: Pater constituitur ex Essentia, & Paternitate: ergo Essentia quomodocumque accepta nequit essentialitèr includi in Paternitate. Probatur consequentia: vnum ex constituentibus nequit essentialitèr claudi in altero constituente, vt aparet in omnibus constituentibus creatis; sed Essentia est vnum ex constituentibus Patrem, & Paternitas est alterum: ergo Essentia quomodocumque accepta nequit essentialitèr includi in Paternitate. *Respondet Ill. God.* Respondet Ill. God. *n.* 43. negando consequentiam, & ad probationem ait: maiorem esse verā, quando constitutio est per compositionem realem, aut rationis, simplicitèr talem, quales sunt constitutio hominis ex anima, & corpore, & Methaphisica ex animali, & rationali; secus autē, quando est constitutio per omnimodam simplicitatē, qualis est constitutio Patris ex Paternitate, & Essentia. Et quidē verè affirmamus, Deū Deitate constitui, & tamen nihil est de ratione Dei, quod implicitè saltim in Deitate non includatur.

§ 5. *Reijcitur hæc solutio.* Reijcitur hæc solutio, & primo ad hominem contra Ill. God: vnum ex constituentibus clauditur essentialitèr in altero, quando constitutio est per omnimodam simplicitatem; sed constitutio Patris ex Essentia, & Paternitate non est constitutio per omnimodam simplicitatē: ergo vnum ex const-

1. ad hominē contra Ill. Godoy.

tituentibus Patrem non clauditur essentialitèr in altero. Atqui Essentia est vnum ex constituentibus Patrē: ergo non claudítur essentialitèr in Paternitate, quæ est alterum ex constituentibus: ergo ruit solutio Ill. God. Omnes consequentiæ cum sussumpta sunt veræ. Maior est ipsa solutio Ill. God. Minor, in qua poterat esse difficultas, habetur expressè in Ill. God. *n.* 13. asserente: dari in Deo compositionem rationis secundum quid, quæ repugnat omnimodæ Dei simplicitati, vt manet probatum *disp. præced. n.* 15. *Vsque ad finem disputationis*, & quot ibi sunt replicæ contra ipsum pro distinctione formali, tot sunt impugnationes contra eundem pro exclusione essentiali Essentiæ à relationibus. Videantur ibi, ne eadem repetamus.

56. *Reijcitur 2.* Reijcitur secundo: quod constitutio Patris ex Essentia, & Paternitate sit constitutio per omnimodam simplicitatem, non tollit exclusionē essentialē Essentiæ à Paternitate: ergo solutio nō est ad rē. Probatur antecedens: quod constitutio Patris ex Essentia, & Paternitate sit constitutio per omnimodam simplicitatē, solum tollit distinctionē realē Essentiæ à Paternitate, sed ablata distinctione reali Essentiæ à Paternitate, stat essentialis exclusio Essentiæ à Paternitate, vt constat *ex dictis n.* 39. & quia alioquim identitas realis esset essentialis identitas, quod est falsum: ergo quod constitutio Patris ex Essentia, & Paternitate sit constitutio per omnimodam simplicitatem, non tollit exclusionem essentialem Essentiæ à Paternitate.

57. *Exēplū non est ad rem.* Neque exemplum, quod adducit Ill. God. est ad rem. Primo: quia quando dicimus, Deum Deitate constitui, non dicimus: Deū esse ditfinitū, & Deitatē esse diffinitionē; alioquim Deitas esset vltimū Dei methaphisicū, constitutivū, quod est contra omnes, & ipsū, controuertentes, quodnam sit illud prædicatū. Secundo: quia quando dicimus: Deum Deitate constitui, dicimus solum, Deitatem esse abstractum Dei, & formam totius, vt quando dicimus, hominē humanitate constitui; nam Deus, & Deitas se habent, sicut homo, & humanitas. Tertio: quia Essentia, & Paternitas non se habent, vt Deus, & Deitas, vt est apud omnes notiū, & etiā apud ipsum Ill. God. Vndè videtur exemplum non esse ad rē.

58. *Exēplū est cōtra Ill. God.* Si verò Ill. God. intendat, exemplū esse ad propositum; ex ipso contra ipsum arguo: Essentia, & Paternitas non se habent, sicut Deus, & Deitas: ergo Essentia non includitur in Paternitate, sicut Deus in Deitate. Consequentia est legitima. Antecedens est certum, vt diximus *n. anteced.* & constat ex eo, quod Deus, & Deitas sunt concretum, & abstractum, quod non habent Essentia, & Paternitas. Sussummo nūc: atqui Deus essentialitèr includitur in Deitate: ergo Essentia non includitur essentialitèr in Paternitate, quod est exemplum esse contra ipsum.

59. *Prob. 6. cōclusio.* Probatur sexto conclusio: Essentia Diuina non est magis essentialitèr idē cum persona, quā cum personalitate; sed si Essentia includeretur essentialitèr in relationibus, esset magis essentialitèr idem cum persona, quam cum personalitate: ergo non includitur essentialitèr in relationibus. Minor probatur: nam ideò iuxta Ill. God. Essentia Diuina est idem essentialitèr cum personalitate, quia ratione summæ actualitatis, & infinitatis est illi communis cōmunitate reali, qua ratione præcisa, non esset idem essentialitèr cum illa; sed hac ratione præcisa, Essentia Diuina esset idē essentialitèr cum persona: ergo si Essentia includeretur essentialitèr in relationibus, esset magis essentialitèr idem cum persona, quam cum personalitate. Maior est doctrina Ill. God, vt visum est, quin aliam rationē assignet. Probatur minor: præcisa ratione prædicta, Essentia esset constitutiua personæ: ergo præcisa ratione prædicta, Essentia Diuina esset idem essentialitèr cum persona. Antecedens est certum, & consequentia constat ex eo, quod omne consti-

tu-

tutivum est idem essentialitèr cum constituto.

60. *Dices pro Ill. Godcy.* Nec dicas pro Ill. God: Essentia Divina iuxta nos est idē essentialitèr cū persona: ergo etiam cum personalitate. Probatur consequentia: quod est idem essentialitèr cum concreto, est idem essentialitèr cum abstracto, quia concretum, & abstractum solum casu differunt; sed Essentia Divina iuxta nos est idem essentialitèr cum persona: ergo etiam cum personalitate. Ad hoc enim respondeo. Primo: distinguēdo primū consequens: ergo etiā cum personalitate, vt est abstractū personæ concedo consequentiā; vt est proprietas personalis cōstitutiua personæ nego consequentiā. Vndè sicut ab homine humanitas, & à Deo Deitas; ita à persona personalitas potest abstrahi, & sic abstracta solū casu differt à suo concreto; cæterum de personalitate, vt est proprietas personalis constitutiua personæ, hoc non potest dici ob dicta *n.* 57. & 58, ex quibus fiat in ipsum retorsio. *Resp. 1.* Respondeo secundo negando consequentiā, & ad probationē concessis præmissis nego suppositum; supponit namquè, quod personalitas sit abstractum personæ, quod est falsū, nam sicut Paternitas non est abstractū Patris (hoc enim est Patreitas) sed proprietas personalis cōstitutiua personæ; ita personalitas est talis proprietas; abstractum verò personæ potest dici personitas. *Secundo.*

61. *Prob. 7. conclusio.* Probatur 7. conclusio: ex his, quæ in creatis cognoscimus, venimus in cognitionem ad Diuina: ergo ex his, quæ in creatis cognoscimus, vnū essentialitèr includi in alio, venimus in cognitionem ad Diuina, vt vnū essentialitèr includatur in alio. Antecedens est certū, & consequentia claret: nam ex eo, quod in creatis cognoscimus, ens, substantiā &c. esse essentialitèr inclusa in inferioribus, cognoscimus esse in Deo essentialitèr inclusa. Item: ex eo, quod cognoscamus, quod in creatis omne Methaphisicum constitutivum est de essentia constituti, hoc etiam in Diuinis cognoscimus. Sussummo. Atqui in creatis nihil est essentialitèr in alio inclusū, nisi sit diffinitio, vel pars diffinitionis, vel prædicatū commune communitate rationis: ergo hoc etiā ita in Diuinis euenire cognoscere debemus. Sed Essentia Diuina, nec est diffinitio, nec pars diffinitionis relationum, nec prædicatū illis commune communitate rationis: ergo non est in illis essentialitèr inclusa.

62. *Prob. 8. conclusio ad hominē contra Ill. God.* Probatur 8. conclusio ad hominē contra Ill. God: nam vt ipse pluriès repetit, nihil est in Essētia Diuina, quod non sit implicitè in relationibus: ergo inter Essentiā, & relationes solum datur distinctio pœnes implicitū, & explicitū. Consequentia patet; alioquin aliquid esset in Essentia, quod non implicaretur in relationibus. Infero nunc contra ipsum: ergo Essentia, & relationes non distinguntur distinctione rationis ratiocinatæ. Hæc consequentia probata manet *disputatione antecedenti num.* 13. videatur ibi.

63. *Prob. 9. conclusio.* Probatur denique conclusio; nam vel Ill. God. per essentialem inclusionem Essentiæ Diuinæ in relationibus intelligit formalem indistinctionem, vel indistinctionem realem? Si primū: falsum intendit, vt latè ostensum est *disp. antecedenti*, & in hac manet declaratum; superfluèque hanc mouet disputationē, cum in præcedenti hoc habeat exagitatum. Si secundum, vt ex suis probationibus constare videtur, de quibus *§. sequenti* terminis abutitur, impropriè loquitur, & solum probare poterit inclusionem essentialem large sumptam; non verò rigurosam, & strictam, de qua debet esse sermo, & ratione cuius de hac statuimus conclusionem, in hiusque probationibus semper locuti sumus de distinctione essentiali stricta, & rigurosa, cuius diffinitionem, & diuisionem assignauimus in suppositionibus.

§. III.

§. III.

Argumentis Ill. Godoy occurritur.

64. *Arguit 1. ex D. Thoma.*

ILl. God. *n.* 15. adducit authoritatem D. Thomæ, ex qua arguit primo *n.* 16. idque dupliciter confirmat *n.* 17. totumque fundatur in eo, quod Essentia Diuina in abstracto essentialiter prædicetur de Diuinis relationibus, similiterque attributa in abstracto essentialiter prædicentur de Essentia, & relationibus. Hæc autē doctrina, quā in D. Thoma supponit Ill. God. vt veram, est apud nos omninò falsa, quia vt Scotus ait *in* 1. *dist.* 8. *q.* 4. §. *ad primum principale*, vnum attributum in abstracto solū realiter prædicatur de alio ratione infinitatis. Et clarius hoc docuit *in* 1. *dist.* 5. *q.* 1. §. *sed loquendo*, vbi ait: quod quando substantiua in Diuinis ita prædicantur, vt prædicatio fiat abstracti de abstracto, vt *Sapientia est bonitas*, vel abstracti de concreto, vt *Pater est Deitas*, vel concreti de abstracto, vt *Paternitas est Deus*, sunt tantum identicè veræ; non verò essentialiter; per quod manet solutum primum argumentum Ill. Godoy.

Respōdeo

65. *Arguit 2.*

Arguit 2. *n.* 18: quidquid prædicatur realiter de Paternitate, v. g. essentialiter prædicatur de illa; at Paternitas est realiter Essentia Diuina: ergo & essentialiter; & consequenter Essentia est de essentiali Paternitatis conceptu. Discursus cum minori tenet. Maior autē ostenditur primo: ad id, quod prædicatur de aliquo realiter, & non essentialiter, subiectum prædicationis est essentialiter in potentia, sicut ad id, quod prædicatur entitatiuè identicè, & non identitate formali, subiectū est in potentia formaliter; sed ad nihil, quod de Paternitate realiter prædicatur, est Paternitas in potentia essentialiter; alias illius essentia potentialis esset: ergo quid quid prædicatur realiter de Paternitate, prædicatur de illa essentialiter. Secundo: quod prædicatur realiter de Paternitate, prædicatur de illa ratione summæ actualitatis; at summa actualitas petit actu essentialiter omnem perfectionē, & actualitatem non admixtā imperfectione, & potentialitate: ergo quod prædicatur de Paternitate realiter, prædicatur de illa essentialiter. Tertio: quidquid enim prædicatur realiter de Paternitate, debet prædicari de illa cum summa vnitate possibili; at vnitas identitatis essentialis maior est, quā vnitas solius identitatis realis, & alias est possibilis: ergo idem quod prius.

Maiorē probat.

Primo.

Secundo.

Tertio.

66. *Respōdeo ad argumentum.*

Ad 1. prob. maioris. respond. 1.

Respondeo ad argumentum negando maiorē. Ad primā probationē respondeo primo distinguendo maiorē: ad id, quod prædicatur de aliquo realiter, & non essentialiter, subiectū prædicationis est essentialiter in potentia, sicut ad id, quod prædicatur entitatiuè identicè, & non identitate formali, subiectum est in potentia formaliter, in creatis concedo maiorē; in Diuinis subdistinguo: subiectum est in potentia non dicente imperfectionē concedo maiorem; dicente imperfectionem nego maiorem; distinguo minorē hac subdistinctione, & nego consequentiā. Itaque non omnis potentia dicit imperfectionē; alioquin non esset in Deo potentia productiua, & creatiua; sed solum illa potentia, quæ vel finita est, vel dependet ab aliquo extrinseco causante, vel conseruante, est potentia dicens imperfectionē. Cum ergo talis sit potentia creata, non verò Diuina ratione summæ actualitatis, vt ait Ill. God. ideò potentia creata est potentialis, seu imperfecta; non verò Diuina. Alias solutiones declarabimus ad sequens argumentum Ill. Godoy.

67. *Ad 2.*

Ad secundā probationē maioris nego minorē; quia summa actualitas solum petit actu realiter omnē perfectionem, & actualitatē non admixtam imperfectione, & possibilitate; non verò petit omnem perfectionē essentialiter habere. Prima ratio est: nam summa actualitas, & infinitas solum habet vim identificandi realiter, ideòque im possibilis cum distinctione realis non verò habet vim identificandi essentialiter, ideòque compossibilis cum

essentiali distinctione. Secunda est; nã sicut summa actualitas, seu infinitas non destruit rationes essentiales relationum; ita nec distinctionẽ essentialẽ illarum ab Essentia Diuina, vt docuit Scotus *in* 1. *dist.* 8. *q.* 4. *§. contra istam, & §. ad quæst. & quodlib.* 5. Et hoc idem diximus, & probauimus *tom.* 1. *disp.* 5. *num.* 435. *& sequentibus.*

68. *Ad* 3. *respõd.* 1. Ad tertiã respondeo primo negando minorẽ quoad secundã partẽ, scilicèt, quod vnitas identitatis sit possibilis in Deo; est namque impossibilis, & contradictoria. Ratio est: quia impossibile est, quod ens infinitũ non denominetur essentialitèr à perfectionibus simplicitèr, ad distinctionẽ perfectionũ secundũ quid, à quibus virtualitèr tantũ denominatur; sed si tales perfectiones non retinerent suas proprias rationes essentiales, non denominaretur essentialitèr ab illis: ergo impossibile est, quod tales perfectiones non retineant suas proprias rationes essentiales: ergo impossibile est, quod essentialitèr non distinguantur: ergo impossibilis est vnitas essentialis. Maior patet: alioquim eodem modo diceretur Deus homo, ac Deus, quod est falsum; quia Deus dicitur virtualitèr homo, & essentialitèr Deus. Minor est certa; alioquim Deus diceretur bonus, sapiens &c. Sicut sol dicitur calidus, sicus, &c. Consequentia infertur, & cæteræ illatæ legitimè inferuntur. Sic Scotus *in* 1. *dist.* 8. *q.* 4. *§. ad ista tamen.*

69. Ex quo constat: talẽ vnitatẽ essentialẽ esse in Deo contradictoriã; quia affirmat: perfectiones simplicitèr esse in Deo perfectè, vt potè cũ vnitate essentiali; & negat: esse in Deo perfectè, quia nõ sunt in illo secũdũ proprias rationes essentiales, secundũ quas dicit perfectiones simplicitèr, quod est manifesta contradictio: ergo est cõtradictoria. Antecedẽs pro prima parte est certum. Pro secunda probatur: vnitas essentialis affirmat: prædictas perfectiones esse in Deo virtualitèr, vel eminentèr ad instar perfectionum secundum quid; sed hoc est negare, esse in Deo perfectè: ergo vnitas essentialis negat: perfectiones simplicitèr esse in Deo perfectè. Denique retorqueo argumentum per dicta *tom.* 1. *disp.* 5. *à num.* 104. *vsque ad* 419. & hæc sit secunda responsio ad prædictam probationem. *Retorque Resp.* 2. *ad tertiã probat.*

70. *Dices* 1. *pro Ill. Godoy.* Dices 1. pro Ill. God: ens, eo est perfectius, quo magis est vnũ: ergo cũ vnitate essentiali erit perfectius; sed Deus est ens perfectissimum: ergo est vnus vnitate essentiali: ergo possibilis est in Deo talis vnitas. Probatur antecedẽs: ens, quo magis est vnum, eo magis est illimitatius, ideòquè Auerroes 12. *Methaphisicæ* 37. affirmat: Deum esse summè vnũ: ergo ens, eo est perfectius, quo magis est vnum. Respondeo distinguendo antecedens: ens, eo est perfectius, quo magis est vnum, vnitate possibili, vel dicente perfectionẽ concedo antecedens; vnitate impossibili nego antecedẽs; & distinguo similitèr probationem. Deindè: argumentum probat: Deum debere esse vnum personalitèr, immò, hoc dixit Auerroes, misterium Trinitatis ignorans. *Respond.*

71. *Dices* 2. *pro Ill. Godoy.* Dices 2. pro eodè: Deus esset magis vnus, si esset essentialitèr vnus; sed maior vnitas debet Deo concedi, ratione cuius à D. Bernardo *lib.* 5. *de Consid. cap.* 7. appellatur: *Vnissimus*: ergo vnitas essentialis debet Deo concedi: ergo non est illi impossibilis. Respondeo primo distinguendo maiorẽ: Deus esset magis vnus vnitate impossibili, si esset essentialitèr vnus concedo maiorem; vnitate possibili nego maiorem; distinguo similitèr minorem, & nego consequentiam. Neque huic solutioni opponitur D. Bernardus, quia loquitur de vnitate possibili; alioquim opponeretur opinioni Ill. God. concedentis distinctionem virtualem, & opinioni omnium Catholicorum fatentium realem distinctionem personarum. Vndè respondeo secundo retorquendo: Deus esset magis vnus, si esset virtualitèr, & personalitèr vnus; sed maior vnitas debet Deo concedi; nã ex D. Bernardo Deus est vnissimus: *Respõd.* 1. *Secundo. Retorqueo.*

ergo vnitas virtualis, & realis personarum debet Deo concedi, quod absit à fide. Denique ex hoc quædam inconsequentia Ill. God. ostensa manet *disput. præcedenti n.* 145. & 146.

Tertio.

72. *Arguit 3.* Arguit 3. Ill. God. *n.* 19: si namque relatio non claudaret in suo conceptu Diuinam essentiã, non claudaretur in conceptu illius, vt incõfesso est apud omnes authores cõtrarios: at hæc mutua exclusio cõceptuũ repugnat summæ simplicitati Dei: ergo, & quod relatio non claudat in suo conceptu Diuinã Essentiã. Probat minorẽ: eo ipso, quod Essentia Diuina, nec claudat, nec claudatur in cõceptu Paternitatis, erit in potentia ad illã, ab illa determinabilis, & actuabilis: ergo ex illa, & Paternitate resultabit cõpositio rationis ex potentia, & actu, quæ non minùs pugnat cum Diuina simplicitate, quã compositio methaphisica ex genere, & differentia: ergo vt incõueniens illud vitemus, asserendũ est, Diuinã Essentiam esse de conceptu essentiali relationum, quatenùs ab illa virtualitèr, & ratione nostra distinguuntur.

Prob. minorem.

73. *Respond. ad argumentum.* Respondeo ad argumentũ negando minorẽ, ad cuius probationẽ pro prima parte respondeo primo distinguẽdo antecedens: erit in potentia nõ dicente imperfectionẽ concedo antecedens, dicente imperfectionẽ nego antecedens, & consequentiã, quia ad cõpositionẽ requiritur potentia dicens imperfectionẽ, qualisque sit hæc potentia, *diximus n.* 66. ex ibique dictis constat solutio; & etiam diximus *tom.* 1. *disp.* 5. *num.* 360. & *seqq.* ex quibus latè constat nostra solutio. Sed vltra ibi dicta contra hanc solutionẽ.

Ad probat. min. pro prima parte respõd. 1.

74. *Dices pro Ill. God.* Dices nunc pro Ill. Godoy: eo ipso, quod Essentia Diuina, nec claudat, nec claudatur in Paternitate Essẽtialitèr, erit in potentia dicente imperfectionẽ: ergo ruit solutio. Probatur antecedẽs, eo ipso, quod Essentia Diuina, nec claudat, nec claudatur essentialitèr in Paternitate, est essentialitèr à Paternitate distincta: sed eo ipso est in potentia dicente imperfectionẽ: ergo eo ipso, quod Essentia Diuina, nec claudat, nec claudatur in Paternitate essentialitèr, erit in potentia dicente imperfectionẽ. Probatur minor: eo ipso, quod Essentia Diuina sit essẽtialitèr distincta ab attributis, est in potentia dicẽte imperfectionem: ergo paritèr: eo ipso, quod Essentia Diuina sit essentialitèr distincta a Paternitate, est in potentia dicente imperfectionẽ. Probatur antecedens: eo ipso, quod Essentia Diuina sit essentialitèr distincta ab attributis. Essentia potest concipi, vt potentialis subiectiuè; sed hæc est potentia dicens imperfectionem: ergo eo ipso, quod Essentia Diuina sit essentialitèr distincta ab attributis, est in potentia dicente imperfectionẽ. Probatur maior primo: quod potest concipi, vt non sapiens, v. g. potest cõcipi, vt potentiale subiectiuè; sed si Essentia est essentialitèr distincta ab attributis, potest concipi, vt non sapiens: ergo si Essentia est essentialitèr distincta ab attributis, Essentia potest concipi, vt potentialis subiectiuè.

Maior prob. 1.

75. *Prob.* 2. Probatur 2. eadẽ maior: Essentia non includens essẽtialitèr sapientiã, potest concipi, vt indifferens ad sapientiã, & non sapientiã; sed hæc est potentialitas subiectiua: ergo si Essentia est essentialitèr distincta ab attributis, Essentia potest concipi, vt potentialis subiectiuè. Probatur maior: sola ratio essentialis sapientiæ tollit indifferentiã ad esse, & non esse sapiens: ergo Essentia non includens essentialitèr sapientiã, potest cõcipi, vt indifferens ad sapientiã, & nõ sapientiã. Denique: quia ens non includit essentialitèr modos essẽdi per se, & in alio, est indifferens ex suo conceptu ad vtrumque: ergo Essentia non includens essentialitèr sapientiã, potest concipi, vt indifferens ad sapientiam, & non sapientiam.

76. *Respond. ad obiectionẽ* 1. Respondeo negando antecedens, ad probationẽ nego minorem, ad huius probationẽ nego antecedens, & maiorem probationis, ad cuius primam probationem distinguo maiorem: quod potest concipi, vt non sapiens,

Ad 1. *prob. maioris respond.*

præ-

præcisiuè tantum, & per meram non explicationē sapientiæ, quia illud instans non est instans sapientiæ, potest concipi, vt potentiale subiectiuè nego maiorem; quod potest concipi, vt non sapiens, non solum præcisiuè, sed cum capacitate ad sapientiā concedo maiorē; distinguo similitèr minorē, & nego consequentiā. Hanc solutionē fateri debet Ill. Godoy, & qui cum illo tenent: dari intellectum per modum actus primi, ex quo fiat retorsio.

Retorque

77. *Ad 2. respond.* Ad secundam probationē maioris, nego maiorē cum probatione; nam indifferentia ad esse, & non esse sapiens, non solum tollitur per sōlā rationem essentialē sapientiæ; verum, & per exigentiā essentialē illius, quā habet Essentia Diuina pro priori ad sapientiā, quare indifferens non est. Ad paritatē de ente distinguo antecedens; quia ens non includit præcisè modos essendi per se, & in alio, est indifferens ex suo conceptu ad vtrūque nego antecedēs; quia nō exigit aliquē ex illis modis cō cedo antecedens, & nego cōsequentiā.

78. *Resp. 2. ad obiectionem.* Respondeo secundo ad primā probationē pro prima parte argumenti Ill. God. alitèr distinguendo antecedens: erit in potentia sublatis imperfectionibus potentiæ concedo antecedens; non sublatis nego antecedens, & consequentiā, quia potentia non facit cōpositionē ea ratione, qua perfectio est; sed ea ratione, qua est imperfectio, ideòque omnis compositio appellatur imperfectio. Hoc declaratur: nam tam actus, quam potentia habent aliquid perfectionis, & aliquid imperfectionis. Quod actus sit informans, & pars, est imperfectio in illo, & similitèr, quod potentia careat actu, & sit pars, est imperfectio in illa. Cæterum, quod actus sit id, quo aliquid est formalitèr tale, & similitèr, quod potentia sit id, quod redditur formalitèr tale per aliquid à se formalitèr distinctum, est perfectio in actu, & in potentia. Quod igitur ratio actus, & potentiæ sublatis imperfectionibus reperiatur in Deo, nihil inbat ad cōpositionē.

Declaratur.

Respondeo 1. ad secundā partē probationis argumenti Ill. God. distinguē do antecedens: Essentia Diuina erit à Paternitate determinabilis, & actuabilis, vt pars, vt potētia, seu genus nego antecedens; alio modo omitto antecedens, & nego consequentiā. Itaquè nō omne determinabile, & actuabile est cōponibile, sed determinabile, & actuabile duntaxat, vt pars, & vt potentia; quia hoc solū dicit imperfectionē. Cū ergo Essentia Diuina, nec sit pars, nec potētia, vt manet dictū *disp. præc. n. 69.* nō est cōponibilis adhuc data distinctione essētiali ipsius à Paternitate.

79. *Respōd. 3* *Explicatur.*

Respondeo 2. alitèr distinguendo antecedens: Essentia Diuina erit à Paternitate determinabilis, & actuabilis cū dependētia à causa extrinseca nego antecedens; sine tali dependentia concedo antecedens, & nego consequentiā. Ad cōponibilitatē itaquè non sufficit quælibet determinabilitas, vel actuabilitas, sed requiritur determinabilitas cū dependentia à causa extrinseca, hæc enim solū arguit potentialitatē imperfectā, necessario ad cōpositionē requisitā. Cum verò hoc non reperiatur in Essentia Diuina respectu Paternitatis, cū nunqnā sit cū prædicta dependētia, ideò non erit imperfectio determinabilitas Essentiæ Diuinæ. Et hæc ratio exclusiua cōponibilitatis in Essentia Diuina est ratio cōuincens cōponibilitatē in creatis, vt attendenti patebit.

80. *Respond. alitèr.* *Explicatur.*

Et quod hæc solutio sit iuxta Scoti sententiā, quidquid dicant aliqui Scotistæ, & cū ipsis Mastrius oppositū clamans, tam in Methaphisica, quā in diuersis tractatibus Theologiæ, patet ex Scoto *in 1. dist. 8. q. 3.* vbi ideò excludit Doctor rationē generis, seu rationem partis, & potentiæ ab ente transcendenti, quia non est conceptus limitatus, sed indifferens ad finitum, & infinitum, vt fatetur Mastrius *disput. 2. Methaphisicæ q. 6. art. 2. n. 165*; atqui Essentia Diuina, nec est conceptus limitatus, nec indifferens ad finitum, & infinitum: ergo potiori iure debet excludi ab Essentia Diuina

81. *Solutio hæc est Scoti.*

ratio partis, & potentiæ, seu generis; sed hæc est, quæ componibilitatem dicit: ergo cum hæc excludatur ab Essentia Diuina respectu tam attributorum, quam relationum, omnis componibilitas ab ea excluditur, licèt sit per paternitatem determinabilis.

82. *Respõdeo denique.* Respondeo 3. aliter distinguendo antecedens: Essentia Diuina erit à Paternitate determinabilis, & actuabilis à se ipsa ex necessitate naturæ, & ex infinitate ipsius cõcedo antecedens; erit determinabilis, & actuabilis à Paternitate, tanquã à causa productiua, vel de nobo ab extrinseco adueniète, perficiente, vel informante nego antecedẽs, & cõsequẽtiã. Explicatur solutio.

83. *Explicatur solutio.* Triplicitèr itaquè potest aliquid esse determinabile, vel cõtrahibile, ait Lichetus, *in* 1. *dist.* 8. *q.* 3. *§. dico* 1. Primo: ab alio, tanquã à causa efficiẽte, vt natura creata determinatur à sua causa ad talẽ singularitatẽ. Secundo: formalitèr, vt quando naturæ, quæ erat in potentia, aduenit eccæitas perfficiens, & actuans ipsã naturã. Tertio: à semet ipso, ex necessitate naturæ, & ex infinitate ipsius. Primo, & 2. modo Essentia Diuina non est contrahibilis, quia sic contrahi, imperfectionẽ importat; benè verò tertio modo, quia hoc non dicit imperfectionẽ; sic enim est cõtrahibilis per omnia attributa, modos intrinsecos, & relationes, ex quibus tot fieri possunt retorsiones contra factorem argumenti, quot sunt attributa, modi intrinseci, & relationes.

Retorque

84. *Dices pro Ill. God. cõtra has solutiones* Has solutiones Ill. God. non adducit, contra ipsas tamen dices pro ipso: data distinctione essentiali Essentiæ à relationibus, solũ remanet inter illas identitas realis; sed hæc non obstat ad cõpositionẽ Methaphisicã: ergo ex distinctione essentiali Essentiæ à relationibus argui potest cõpositio Methaphisica, quæ in Deo negari debet. Probatur minor: realitates Methaphisicæ sunt realitèr identificatæ; sed per nos faciunt Methaphisicam compositionem: ergo identitas realis non obstat ad compositionem Methaphisicam.

Respondeo ad replicã distinguendo minorẽ: sed identitas realis extremorũ se habentiũ per modũ partium non obstat ad compositionẽ methaphisicã concedo minorẽ; non se habentiũ per modũ partiũ nego minorẽ. Itaquè duplex est identitas: vna extremorũ non se habentiũ per modũ partium, quod prouenit, vel ratione infinitatis, vel in dependentiæ *ex n.* 8. *&* 83. Alia extremorũ per modũ partiũ se habentium, quod prouenit, vel ratione finitatis, vel dependentiæ *ex n. cit.* Prima tollit compositionẽ, quia de ratione huius est habere partes. Secunda non tollit, quia extrema illius sunt partes, & hæc est ratio, cur in creatis fit compositio, non verò in Diuinis *ex num. cit.*

85. *Respond.* *Explicatur.*

Ob hoc prima identitas est summa, & perfecta, quia extrema illius ratione sui identificantur; secunda verò est diminuta, & imperfecta, quia extrema illius solũ identificãtur ratione tertij, quod constituunt, à quo si abstrahantur, nulla remanet ratio idẽtitatis eorum; vndè hæc non est vera, nec essentialitèr, nec realitèr: *animalitas est rationalitas*; in Diuinis saltim identicè est hæc vera: *Sapientia est iustitia, Deitas, Paternitas, &c.*

86.

87. *Aliter respondetur ad replicam.* Ex hac doctrina potest alitèr ad replicã responderi distinguendo maiorem: data distinctione essentiali Essentiæ à relationibus, solũ remanet identitas realis summa, & perfecta concedo maiorem; diminuta, & imperfecta nego maiorem; distinguo similitèr minorem, & nego consequentiam. Hæc solutio est Scoti *in* 1. *dist.* 8. *quæst.* 4. *§. ad primum principale*, vbi ob differentiam harum identitatum ait: in Diuinis non esse compositionem; benè verò in creatis.

88. *Arguit 4. Ill. God* Denique arguit Ill. God. *n.* 20. ostendendo: Essentiam Diuinam esse de essentia relationum, non solum per modum essentiæ, sed etiam per modum naturæ, quod probat ex eo, quod suæ probationes eadem efficatia militant de Essentia Diuina per modum Essentiæ, ac per modũ naturæ.

Respõdeo

Ad-

Admitto probationem III. God, & ex hoc conuincitur, efficatiã contra nos nõ habere: nã si suæ probationes æquè militant de Essẽtia Diuina sub ratione essentiæ, ac sub ratione naturæ, cũ ineffi caces sint, vt constat ex nostris solutionibus, æquali ineffi catia gaudent de Essentia Diuina sub cõceptu Essentiæ, ac sub cõceptu naturæ. Nec aliud est in præsenti examinandum.

89. *Infertur ex dictis.* Ex dictis infertur: ens Diuinũ, nec sub conceptu Essentiæ, nec sub cõceptu naturæ, esse de quidditatiuo cõceptu attributorũ, constatque eadẽ ratione, qua *n.* 13. respectu relationũ huiusmodi inclusionẽ reiecimus, & vltra de omnibus probatur: nã ideò ens Diuinum sub vtroque conceptu esset de Essentia attributorũ, & relationum, quia omnia prædicata Diuina trãscẽderet; sed hoc est falsum: ergo ens Diuinum, nec sub conceptu Essentiæ, nec sub cõceptu naturæ, est de quidditatiuo attributorũ cõceptu. Minor probata manet dicto *n.* 13. Probatur secundo: ideò ens Diuinũ sub vtroque conceptu trãscẽderet omnia prædicata Diuina, quia de quolibet dicitur, quod sit prædicatũ Diuinũ; atqui ex eo, quod de quolibet dicatur, quod sit prædicatũ Diuinum, non probatur, quod ens Diuinum sub vtroque cõceptu transcendat omnia prædicata Diuina: ergo ens Diuinum non transcendit omnia prædicata Diuina.

90. *Minor probatur* Probatur minor 1: esse prædicatũ Diuinũ solũ est, esse formalitatẽ cum Deo realitèr identificatam; sed ex eo, quod de quolibet dicatur, quod sit formalitas cũ Deo realitèr identificata, non probatur, quod ens Diuinũ sub vtroque conceptu transcendat omnia prædicata Diuina, vt cõstat ex dictis in disputatione: ergo ex eo, quod de quolibet dicatur, quod sit prædicatũ Diuinũ, non probatur, quod ens Diuinum sub vtroque cõceptu transcendat omnia prædicata Diuina. Probatur 2: si ex eo, quod de quolibet dicatur, quod sit prædicatum Diuinum, probaretur, quod ens Diuinum sub vtroque conceptu transcendat omnia prædicata Diuina; ens Diuinũ sub vtroque conceptu transcenderet ipsũ ens transcẽdens; quia ipsum ens transcendens est etiã prædicatũ Diuinũ; sed falsum est, quod ens Diuinũ sub vtroque conceptu transcendat ipsũ ens transcendens: ergo ex eo, quod de quolibet dicatur, quod sit prædicatũ Diuinũ, non probatur, quod ens Diuinũ sub vtroque cõceptu transcendat omnia prædicata Diuina. Tertio: ex eo, quod de quolibet prædicato hominis dicatur, quod sit prædicatũ humanũ, non probatur, quod ens humanum transcendat omnia prædicata hominis: ergo ex eo, quod de quolibet dicatur, quod sit prædicatum Diuinum, non probatur, quod ens Diuinum sub vtroque conceptu transcendat omnia prædicata Diuina. Et hæc de ista disputatione applicanda litteræ Magistri vbi suprà.

Primo. *Secundo.* *Tertio.*

DISPUTATIO SEPTVAGESIMA SEPTIMA.

An relationes sint de conceptu quidditatiuo Essentiæ Diuinæ?

§. I.

Relatis sententijs vera eligitur.

Num. 1 *Difficultas apperitur.* DVO sunt mihi certa in hac parte. Primum est contra III. God, scilicẽt, relationes non esse de quidditate Diuinæ Essentiæ, acceptas secundum realitatem, qua à parte rei gaudent. Quod patet eadem ratione, qua id monstrauimus *disput. præced. n.* 1. de Essentia Diuina respectu relatio-

num ſecundum realitatē, vel formalitatē, quam habent à parte rei. Secundum eſt; relationes non eſſe de quidditate Diuinæ Eſſentiæ, vt methaphiſicum eius conſtitutivum. Quod patet per dicta *diſp. præced. n.* 5. & probat Ill. God. *in præf. n.* 1. hac ratione: nam id methaphiſicè conſtituit naturā Diuinam, quod primo in illa explicatur ſecundum conceptum, quem viatores formamus; at primo explicatum relationes non ſunt, ſed aliqua abſoluta perfectio: ergo relationes non ſunt de quidditate Eſſentiæ, vt methaphiſicum eius conſtitutivum.

2. Ex his ergo ſatis conſtat, quod diximus *diſp. præced. num.* 1. ſcilicèt, quod hæc diſputatio nobiſcū non erat, quia reducenda eſt ad diſputationem ſeptuageſimam quintam. Sed, vt ibi diximus, videamus, quid dicat Ill. God, & in ipſum modo noſtræ doctrinæ conuenienti diſputationē tractemus. Pro quo ſuppoſitis his, quæ ſuppoſita manent *diſp. anteced.* in hac diſputatione duplex ſententia refertur. Prima eſt affirmatiua. Sic Ill. God. *n.* 3. Negatiua eſt ſecunda. Ita Scotus, & ego cū ipſo.

1. *ſententia eſt affirmatiua.*

Ill. God.

2. *eſt negatiua. Scotus.*

3. Concluſio: *Relationes non ſunt de conceptu quidditatiuo Diuinitatis, nec ſub ratione Eſſentiæ, nec ſub ratione naturæ, ſtrictè, & rigoroſè loquendo.* Concluſio eſt Scoti *in* 1. *diſt.* 2. *q.* 7. Probatur primo cōcluſio ex pluribus teſtimonijs Conciliorum, & Patrum paſsim aſſerentium: Patrem communicaſſe Filio totam Eſſentiā, non verò relationē. Ita Concilium Lateranenſe *in cap. firmitèr, & cap. dānamus.* Florentinum. Toletanum 11. *in confeſsione fidei*, vbi dicitur: *ſingularitèr vnaquæque perſona eſt plenus Deus.* Ex Patribus Damaſcenus 3. *de fide cap.* 6. illis verbis: *Confitemur omnem naturā eſſe in Patre, & omnem, & perfectam naturam eſſe in Filio, inquo ſecundum Apoſtolū habitat omnis plenitudo Diuinitatis.* Athanaſius *Oratione contra Gregales Sabellij* illis verbis: *Vniuerſa plenitudo, & integritas Deitatis eſt in Patre, & Filio &c. Quando quidem amborum vna forma.* Id ipſum docet Hilarius *lib.* 9. *de Trinit.* Naziancenus *Oratione* 50. Et Ambroſius *de Filij Diuinitate cap.* 7. Et tamen Pater non communicauit Filio Paternitatem: ergo Paternitas non pertinet ad eſſentiam Diuinitatis.

Prob. 1. *concluſio ex pluribus teſtimonijs.*

Damaſc.

Athan.

Hilarius. Nazianc. Ambroſius.

4. Reſpondet Ill. God. *n.* 17: Patrem communicaſſe Filio totam eſſentiam chategorematicè, non verò ſynchategorematicè, ideſt, totā, non totalitèr, quia ei communicauit conſtitutivum Deitatis in eſſe naturæ, & omnia prædicata eſſentialia, qualia ſunt attributa, non tamen omnem modum eſſentialem; ex quo ſolum ſequitur: Paternitatem non pertinere ad eſſentiā Diuinitatis, vel vt conſtitutivū methaphiſicè, vel vt prædicatū eſſentiale illius, quod libentèr fatetur, non tamen non pertinere ad illius eſſentiā, tanquam modus eſſentialis.

4. *Reſpōdet Ill. God.*

Et argumentum inſtat: nam in aduerſariorum ſententia, ex hoc, quod fides doceat, Patrē cōmunicaſſe Filio totam ſubſtantiā, non licet inferre cōmunicaſſe Paternitatē, quæ ad ſubſtantiā Deitatis pertinet, tanquam modus eius cōnaturalis. Inſuper; ex eo, quod fides doceat: Patrem non cōmunicaſſe Filio Paternitatem, non licet colligere non communicaſſe illi Diuinitatē, quæ in ſententia pluriū ex contrarijs eſt de eſſentia Paternitatis: paritèr ergo, ex hoc, quod Patres doceant: cōmunicaſſe Filio totam ſubſtantiā, totā eſſentiā, ſeu totam naturā, non licebit inferre, vel Paternitatē cōmunicaſſe, vel non eſſe de eſſentia Diuinitatis.

5. *Inſtat argumentū*

Primo.

Secundo.

Contra primo: iuxta ſolutionem Ill. God. relationes non pertinent ad eſſentiam Diuinitatis, vt conſtitutivum methaphiſicè, vel vt prædicatū quidditativū, ſeu eſſentiale illius: ergo relationes non ſunt de conceptu quidditatiuo Diuinitatis. Hæc conſequentia eſt contradictoriè oppoſita concluſioni Ill. God. Probatur tamen: implicat aliquid eſſe de conceptu quidditatiuo alicuius, quin pertineat ad eſſentiā illius, vt illius prædicatū quid-

6. *Contra* 1.

di-

ditativum; sed iuxta Ill. God. relationes non pertinent ad essentiã Diuinitatis, vt constitutivum methaphisicè, vel vt prædicatum quidditativũ, seu essentiale illius: ergo relationes non sunt de conceptu quidditatiuo Diuinitatis. Probatur maior: aliquid esse de conceptu quidditatiuo alicuius, est omninò idem, ac pertinere ad essentiã illius, vt prædicatum quidditativum: ergo implicat aliquid esse de cõceptu quidditatiuo alicuius, quin pertineat ad essentiam illius, vt prædicatum quidditativum illius.

7. *Contra* 2. Contra secundo: implicat aliquid esse de cõceptu quidditatiuo alicuius, quin includatur in conceptu illius essentialitèr, per se primo modo; sed iuxta solutionem Ill. God. relationes non includuntur in conceptu Diuinitatis essentialitèr, per se primo modo: ergo relationes non sunt de conceptu quidditatiuo Diuinitatis. Consequentia est legitima. Maior est diffinitio identitatis essentialis, vt constat ex dictis *disp. præced. n.* 4. *Minor prob.* 1. Minor claret primo: nam quod non pertinet ad essentiam alicuius, vt prædicatũ essentiale illius, non includitur in conceptu illius essentialitèr, per se primo modo; sed iuxta solutionem Ill. God. relationes non pertinent ad essentiam Dininitatis, vt prædicatum essentiale illius: ergo iuxta solutionem Ill. God. relationes non includuntur in cõceptu Diuinitatis essentialitèr, per se primo modo. *Secundo.* Secundo: nam iuxta solutionem Ill. God. relationes pertinent ad essentiam Diuinitatis, vt modi illius; sed modus non includitur in conceptu rei, cuius est modus, essentialitèr, per se primo modo, vt ostendimus *disp. anteced. n.* 4: ergo iuxta solutionem Ill. Godoy relationes non includuntur in conceptu Diuinitatis essentialitèr, per se primo modo.

8. *Contra* 3. Contra tertio: solutio Ill. God. implicat in terminis cum conclusione ab ipso posita: ergo ruit. Probatur antecedens; conclusio Ill. God. est hæc: *relationes sunt de conceptu quidditatiuo Diuinitatis*; sed cum hac conclusione implicat in terminis, quod relationes non pertineant ad essentiam Diuinitatis, vt prædicatum essentiale illius, quod est solutio Ill. God: ergo solutio Ill. God. implicat in terminis cũ conclusione ab ipso posita. Probatur minor: implicat in terminis, quod aliquid sit de conceptu quidditatiuo alicuius, & quod ad essentiam illius non pertineat, vt prædicatum essentiale illius; sed primũ asserit Ill. God. in conclusione, & secundũ tenet in solutione: ergo cum conclusione Ill. God. implicat in terminis, quod relationes nõ pertineant ad essentiam Diuinitatis, vt prædicatum essentiale illius, quod est solutio Ill. Godoy. Maior probata manet *n.* 6. & vltra probatur: implicat in terminis, quod alicui conueniat diffinitio identitatis essentialis, & quod ipsi non conueniat, quinpotius ipsi repugnet; atqui illi, quod est de conceptu quidditatiuo alicuius, conuenit diffinitio identitatis essentialis; & illi quod ad essentiam alicuius non pertinet, vt prædicatum essentiale illius, prædicta diffinitio non conuenit, quinpotius ipsi repugnat, vt constat ex dictis: ergo implicat in terminis, quod aliquid sit de conceptu quidditatiuo alicuius, & quod ad essentiam illius non pertineat, vt prædicatum essentiale illius.

9. *Contra* 4. Contra quarto: omnia prædicata, quæ sunt de cõceptu quidditatiuo alicuius, debent cõuenire in diffinitione identitatis essentialis; sed relationes nequeunt conuenire cum alijs prædicatis quidditatiuis in diffinitione idẽtitatis essentialis: ergo relationes non sunt de conceptu quidditatiuo Diuinitatis. Consequentia tenet. Maior est certa. Primo: quia omnia prædicata, quæ sunt de conceptu quidditatiuo alicuius, sunt idem essentialitèr cum illo: ergo omnia talia debent conuenire in diffinitione identitatis essentialis. *Maior prob.* 1. Secundo: quia repugnat, quod aliquod prædicatum sit essentialitèr idem cum alio, & de ipso non verifi-

ce-

cetur diffinitio identitatis essentialis; sed omnia prædicata, quæ sunt de cõceptu quidditatiuo alicuius, sunt idẽ essentialiter cum illo: ergo omnia talia prædicata debent conuenire in diffinitione identitatis essentialis.

Minor prob. in opinione Ill. God.

Minor verò facillimè probatur in nostra opinione, & per dicta *n.* 4. & 5. Probatur etiam in opinione Ill. Godoy: relationes iuxta solutionẽ illius, non pertinent ad essentiam Diuinitatis, vt prædicatum essentiale illius: ergo differunt ab alijs prædicatis essentialibus. Atqui cœtera prædicata essentialia cõueniunt in diffinitione idẽtitatis essentialis: ergo relationes nequeunt conuenire cum alijs prædicatis quidditatiuis in diffinitione idẽtitatis essentialis. Probatur hæc consequentia: si relationes conuenirent cũ alijs prædicatis essentialibus in diffinitione identitatis essentialis, relationes non differrent ab alijs prædicatis essentialibus; sed iuxta concessa relationes differunt ab alijs prædicatis essentialibus: ergo relationes nequeũt conuenire cum alijs prædicatis quidditatiuis in diffinitione identitatis essentialis. Deniquè: mihi assignetur diffinitio identitatis essentialis, quæcumque sit (dummodò voluntaria nõ sit) & clarissimè constabit, relationes non conuenire cum alijs prædicatis quidditatiuis in diffinitione identitatis essentialis.

10. *Contra 5.*

Contra deniquè: Ill. God. in solutione libentèr fatetur, Paternitatem non pertinere ad essentiam Diuinitatis, vt constitutivũ methaphisicè, vel vt prædicatum quidditativũ, seu essentiale illius: ergo libentèr fateri tenetur: Paternitatẽ non esse de conceptu quidditatiuo Diuinitatis. Probatur prima consequentia. Primo ex proximè dictis. Secundo: nam Scotus fatens, Paternitatem non pertinere ad essentiã Diuinitatis, vt constitutivum methaphisicè, vel vt prædicatũ quidditativum, seu essentiale illius, fatetur, Paternitatẽ non esse de conceptu quidditatiuo Diuinitatis; atqui Ill. God. in solutione libentèr fatetur, Paternitatem non pertinere ad Essentiã Diuinitatis, vt constitutivum methaphisicè, vel vt prædicatũ quidditativũ, seu essentiale illius: ergo libentèr fateri tenetur: Paternitatem non esse de conceptu quidditatiuo Diuinitatis. Minor, & consequentia tenent. Maior patet: nam Scotus fatens, Paternitatem non esse de conceptu quidditatiuo Diuinitatis, fatetur causam *in* 1. *dist.* 8. *q.* 4. ea, scilicèt, quia pro includi quidditatiuè, nihil aliud intelligitur, quam includi, tanquam totã diffinitionẽ, vel tanquam partẽ diffinitionis: ergo Scotus fatens, Paternitatem non pertinere ad essentiã Diuinitatis, vt constitutivum methaphisicè, vel vt prædicatũ quidditativum, seu essentiale illius, fatetur, Paternitatem non esse de conceptu quidditatiuo Diuinitatis.

Consequentia 1. probatur.

Primo.

Secundo.

11. *Tertio.*

Tertio: quia tam in creatis, quã in Diuinis (præsenti disputatione præcissa) id, quod non pertinet ad essentiã alicuius, vt constitutivum methaphisicè, vel vt prædicatum essentiale illius, non est de conceptu quidditatiuo illius: ergo sic debet loqui *in præsenti disputatione*, nisi omninò voluntariè se loqui fateatur. Tunc sic; sed Ill. God. in solutione libentèr fatetur, Paternitatem non pertinere ad essentiã Diuinitatis, vt constitutivum methaphisicè, vel vt prædicatum quidditativũ, seu essentiale illius: ergo libentèr fateri tenetur: Paternitatẽ non esse de conceptu quidditatiuo Diuinitatis.

12.

Ex his ergo impugnationibus ostensum manifestè manet primo: Ill. God. omninò voluntariè loqui, vt potè procedens sine exemplo, & contra omne, quod tam in creatis, quam in Diuinis videmus. Secundo: Ill. God. in solutione fateri totum id, quod Scotus in sua opinione cõuincit. Ad quid igitur ponit Ill. God. conclusionẽ contradictoriè oppositã opinioni Scoti, si omne, quod Scotus asserit, fatetur ipse libentèr? Certè extra intentum præcipuũ difficultatis est illius solutio, & extra

com-

communē modū, & propriū loquendi omnium Philosophorū, & Theologorum, cum omnes pro eodem habeant: aliquid esse de conceptu quidditatiuo alicuius, ac pertinere ad essentiam illius, vt constitutivum methaphisicè, vel prædicatum essentiale illius.

Neque instantiæ aliquam habent vim: nam prima falsum supponit; supponit namquè, quod Paternitas pertineat ad subsistātiā Deitatis, quod apud nos est omninò falsum, & ipse Ill. God. contrariatur; nam asserere, Paternitatem esse modum Deitatis, & simul tenere, pertinere ad subsistantiā Deitatis, est sibi contrariari, & hoc affirmat Ill. God. in prima instantia. Secunda non est contra nos; negamus namquè Diuinitatem esse de essentia Paternitatis, in quo fundatur instantia prædicta, vt ex ipsa claret.

13. *Ad instantias Ill. God. Respond.*

Probatur 2. conclusio ex D. Thoma *q.* 8. *de Potentia art.* 2. *ad* 6. vbi docuit: prædicationē istam: *Deus est Pater*, non esse per se formalē, sed identicā; at si Paternitas in Diuinitate essentialitèr esset inclusa, prædicatio ista esset per se formalis: ergo Paternitas in Diuinitate essentialitèr non includitur, & idē est de quavis alia relatione dicendum. *Et infra q.* 33. *art.* 3. *ad* 1. vbi affirmat, communia, idest, essentialia absolutè dicta esse de intellectu propriorū, sed non è conuerso; in intellectu enim personæ Patris intelligitur Deus, sed non conuertitur: ergo ex mente D. Thomæ Paternitas non includitur in conceptu Diuinitatis; & consequentèr non est de essentia illius.

14. *Prob. 2. conclusio ex duplici D. Thomæ testimonio.*

Ad primum testimoniū respondet Ill. Godoy *n.* 13. duplicitèr. Primo: D. Thomam solum negare: prædicationē illam esse per se formalē formalitate constitutionis, & expræsionis, quod libentèr fatetur; relationes namquè, nec exprimuntur in conceptu essentiæ, nec methaphisicè illam constituunt, non autem negat: esse per se formalē formalitate inclusionis. Vel secundo dicatur: non esse formalē per modum prædicati essentialis, eo modo, quo attributa de essentia dicuntur; esse tamē per se formalē per modum modi essentialis, & essentialis essentiæ terminationis. Hæ autem responsiones impugnatæ manent per dicta *n.* 6. *& sequentibus*, & per dicta *disputatione antecedenti num.* 34. *& sequentibus.*

15. *Respōdet Ill. God. ad* 1. *testim.*

Primo.

Secundo.

Hæ respōsiones impugnatæ manent.

Ad secundum D. Thomæ testimonium respondet *n.* 14: quod D. Thomas in illo solum intendit communia esse de intellectu propriorum, tanquā prædicata illorū essentialia enunciata de omni, de quo propria prædicantur, qua ratione propria non sunt de intellectu cōmunium, quia nec sunt prædicata essentialia, sed modi essentiales, nec prædicantur immediatè, saltim de ommi, de quo prædicantur cōmunia, & hoc sufficiebat intento D. Thomæ, quod erat, cōmunia esse priora propriis *subsistendi cōsequētia*: quia non valet: *est Deus: ergo Pater.* Hæc solutio eadem est cum secunda solutione ad primum D. Thomæ testimonium, per dictaque reiecta manet.

16. *Respōdet ad* 2. *testim.*

Hæc solutio reiecta manet

Tertio ab Scotistis sic probatur conclusio: quidquid essentialitèr prædicatur de Diuinitate, prædicatur essentialitèr de singulis personis Diuinis; at de Patre, v. g. non prædicatur essentialitèr Filiatio, & è contra, de Filio non prædicatur verè Paternitas: ergo Paternitas, & Filiatio non sunt de Diuinitatis essentia, nec de illa essentialitèr prædicantur. Consequentia est legitima. Minor certa videtur: hæc enim falsa est, & hæretica propositio: *Pater est Filiatio.* Probatur maior: quælibet ex Diuinis personis seorsim ab alia est perfectus, & integer Deus; at non possunt esse integer, & perfectus Deus, si aliquid essentiale Diuinitati singulis personis non competat, sicut non potest esse integer, & perfectus homo, cui aliquod essentiale humanitati deficeret: ergo quidquid de Diuinitate essentialiter enuntiatur, debet de singulis personis enunciari.

17. *Prob. 3. conclusio ab Scotistis.*

Probat. maior.

Hoc est argumentum, ait Ill. God. *n.* 19, cui præcipuè fidunt Authores

18.

suæ opinioni contrarij; ego verò ipsi non fido, ideòquè hanc probationem pono, non illius efficatia motus, quia efficatia nõ gaudere, constat ex dictis *disp. præced. n.* 16. 17. & 18. Vndè illam declaro, vt ex triplici solutione, quam adducit Ill. God. primã, & tertiam impugnẽ duntaxat, non verò secundam. Tum: quia secunda coincidit cum ratione, qua mihi visum est, efficatia non gaudere. Tum: quia in secunda solutione negat absolutè maiorem, quã ego etiam reputo falsam ex dictis *disp. cit.* & ad probationẽ illius solum ait *n.* 20. *in fine* hæc verba: *Ad tertiã ex dicendis quid sit dicendũ constabit.* Vndè secunda solutione derelicta ob rationes datas, duplicem remanentẽ videamus, & reijciamus, vt minoris valoris constent esse solutiones Ill. God, quam Scotistarum probatio.

19. *Respõdet Ill. God. primo.*

Vna itaquè solutio Ill. God. traditur ab ipso *n.* 19, vbi respondet distinguendo maiorẽ: illamque concedit de prædicatione absoluta, vel cum specificatione Diuinitatis, negat autem in vniuersum de prædicatione absoluta, iuxta dicta ab ipso *disp. præced. solutione ad* 3. de ista propositione: *Paternitas est communicabilis*, quod, scilicèt, absolutè concedi non potest, benè tamen addita, & spicificata essentia ex parte prædicati: vndè istam concedi posse asseruimus: *Paternitas est essentia pluribus cõmunicabilis*, paritèr hæc propositio concedenda non est: *Paternitas est Filiatio*, benè tamen ista: *Paternitas est essentia, quæ Filiatio essentialitèr est.* Iuxta quam solutionẽ ad probationẽ maioris concessa maiori distinguit minorẽ: si nec competat absoluta prædicatione, nec media, & specificata essentia concedit minorem; si tantũ primo modo non competat negat minorẽ, & distinguatur consequẽs eodẽ modo. Quæ solutio ex paritate prædicati communicabilitatis satis verò similis aparet, & quæ contra illam possunt opponi, *ex dictis in solutione illius tertij argumenti evanescunt.* Sic Ill. Godoy.

Ad probat. maioris.

Hæc est solutio, quam simili probationi dedit Ill. God. *disp. præced.* & ex ipso nos assignauimus *dicta disp. n.* 19. Cœterum non credam; quod hac solutione evanescunt omnia, quæ contra illam possunt opponi, nisi soluta videam, quæ nos contra illam opposuimus *n.* 21. 22. & 23. Cum videro, credam, & licet vsque tunc sicut ibi manet impugnata, impugnatã relinquere possemus; aliter à nobis impugnabitur infrà, dum quarto conclusionem probemus *num.* 29.

20. *Hæc solutio reiecta manet, & amplius reijcietur.*

Alia solutio traditur ab Ill. God. *n.* 22. vbi respondet distinguendo maiorem: quod prædicatur de Diuinitate, tanquã eius methaphisicum constitutivum, vel prædicatũ essentiale concedit maiorẽ; tanquã modus, seu determinatio essentialis negat maiorem, & concessa minori distinguit cõsequens: non sunt de Diuinitatis essentia, tanquam prædicata essentialia concedit consequentiã; tanquã modi, & determinationes essentiæ negat consequentiã. Cœterum quod hæc solutio manifestè ostendat: relationes non esse de conceptu quidditatiuo Diuinitatis, quod est contradictorium conclusioni Ill. Godoy, ostensum est per dict. *num.* 6. & *sequentibus.*

21. *Respõdet*

Ad probationẽ maioris dupliciter respondet Ill. God. *infra n.* 23. Primo: concessa maiori negando minorẽ. Tũ: quia relationes non addunt perfectionem ad essentiã Diuinam; vndè ex eo, quod singulis personis nõ competant, non tollitur, quominùs quælibet persona sit integer Deus integritate perfectionis. Tum etiam: quia non omnis modus essentialis Diuinitati debetur singulis personis Diuinis, & ideò ex eo, quod singulis personis non competant relationes, non sequitur, quod non sint integer Deus.

22. *Ad probat. maioris resp. 1.*

Reijcitur hæc solutio pro prima parte: nam licèt relationes non addant perfectionẽ ad essentiã Diuinã, ideòque ex eo, quod singulis personis non competant, non tollatur, quominùs quælibet persona sit integer Deus in-

23. *Reijcitur hæc solutio pro prima parte.*

te-

tegritate perfectionis, tollitur tamen, quod quælibet persona sit integer Deus integritate essentiali; sed quælibet persona est integer Deus, non solum integritate perfectionis, sed etiã integritate essentiali: ergo quælibet persona non erit integer Deus integritate essentiali, si aliquid essentiale Diuinitati singulis personis non competat; ergo vera est minor probationis, & male ab Ill. God. negatur. Minor cum consequentijs tenet. Maior verò probatur primo: absquè eo, quod est essentiale Deitati, nõ stat integer Deus integritate essentiali; sed relationes iuxta Ill. Godoy sunt quid essentiale Deitati: ergo absquè relationibus non datur integer Deus integritate essentiali: ergo si relationes singulis personis nõ competunt, tollitur, quod quælibet persona sit integer Deus integritate essentiali. Consequentiæ sunt legitimæ. Minor est Ill. God. Maior verò probatur: cum omni eo, quod est essentiale Deitati, stat integer Deus integritate essentiali, vt est manifestũ: ergo absquè eo, quod est essentiale Deitati, non stat integer Deus integritate essentiali.

Maior prob. 1.

24. Prob. 2. ad hominẽ cõtra Ill. God.

Probatur 2. prædicta maior ad hominẽ contra Ill. God: si relationes adderent perfectionem ad essentiã Diuinam, ex eo, quod singulis personis non cõpetant; tollitur, quod quælibet persona sit integer Deus integritate perfectionis: ergo si relationes sunt quid essentiale Deitati, ex eo, quod singulis personis non competant, tollitur, quod quælibet persona sit integer Deus integritate essentiali: ergo licèt relationes non addant perfectionẽ ad essentiã Diuinam, ideoque ex eo, quod singulis personis non cõpetant, non tollatur, quominùs quælibet persona sit integer Deus integritate perfectionis; tollitur tamen, quod sit integer Deus integritate essentiali. Antecedens est certum vi solutionis Ill. Godoy: nam ideò iuxta ipsum ex eo, quo relationes singulis personis non competant, non tollitur, quod quælibet persona sit integer Deus integritate perfectionis, quia relationes non addunt perfectionẽ ad Diuinã essentiã: ergo si relationes adderent perfectionẽ ad essentiã Diuinã, ex eo, quod singulis personis non competant, tollitur, quod quælibet persona sit integer Deus integritate perfectionis.

25. 1. consequentia probatur

Consequentia ex illo illata omninò certa paritate videtur; claritatis tamẽ gratia, probatur: ideò si relationes adderent perfectionẽ ad essentiã Diuinã, ex eo, quod singulis personis non cõpetant, tollitur, quod quælibet persona sit integer Deus integritate perfectionis, quia non omnis perfectio singulis personis competeret; atqui si relationes sint quid essentiale Deitati, & singulis personis non competant, non omne essentiale Deitati singulis personis competit: ergo si relationes sunt quid essentiale Deitati, ex eo, quod singulis personis non cõpetant, tollitur, quod quælibet persona sit integer Deus integritate essentiali. Secunda consequentia suprà illata legitima est.

26. Reijcitur solutio Ill. God. pro secunda parte.

Solutio pro secunda parte reijcitur. *Primo*: quia si relationes sunt modi Diuinitatis, vt fatetur Ill. God, repugnat, quod sint de conceptu quidditatiuo Diuinitatis, vt manet dictum *n. 6. & seqq.* *Secundo*: ad esse integrè Deum integritate essentiali, requiritur, quod nihil essentiale Deitati deficiat; sed relationes sunt quid essentiale Diuinitati iuxta Ill. God; ergo ad esse integrè Deum integritate essentiali requiruntur relationes; ergo vt quælibet persona sit integrè Deus integritate essentiali, nulla relatio ipsi deficere potest. Probatur maior: ad esse integrè Deum integritate perfectionis, requiritur, quod nihil perfectionis deficiat iuxta Ill. God; alioquim etiam si relationes adderent perfectionẽ ad essentiã, quælibet persona esset integer Deus integritate perfectionis contra solutionem illius: ergo ad esse integrè Deum integritate essentiali, requiritur, quod nihil essentiale Deitati deficiat. Probatur consequentia. Tum, paritate

Primo.

Secundo.

po-

posita *num. anteced.* Tum etiam; quia non minùs requiritur, quod est essentiale Deitati, ad esse integrè Deum integritate essẽtiali; ac requiritur, quod est perfectionis, ad esse integrè Deum integritate perfectionis; sed iuxta Ill. God. ad esse integrè Deum integritate perfectionis requiritur, quod nihil perfectionis deficiat: ergo ad esse integrè Deum integritate essentiali, requiritur, quod nihil essentiale Deitati deficiat.

27. *Resp. 2. ad prob. conclusionis.* Respondet secundo Ill. God. *n. cit.* ad probationem, claritatis gratia, distinguendo maiorem: integritate prædicatorum essentialiũ sibi debita concedit maiorem; integritate modorum essentialium, qui Diuinitati debentur, & non singulis personis negat maiorẽ, & distinguit minorẽ: si aliquod essentiale Diuinitati per modum prædicati essentialis singulis personis non cõpetat concedit minorẽ; si aliquod essentiale Diuinitati per modum modi negat minorem, & consequentiam. Et quidem hoc argumentũ contrarij tenentur soluere, loquendo de conuenientia, & integritate reali; sicut & nos loquendo de conuenientia, & integritate essentiali. Hæc autem solutio eadem est cum ab ipso pluries data, & à nobis repulsa *n. 6. & sequentibus.*

Hæc solutio reiecta manet

28. Nec instantia, quam facere voluit Ill. God, nobis nocere potest. Primo: quia nihil deficit cuilibet personæ, vt sit integer Deus integritate reali; quælibet enim habet integram Deitatem. Secundo: quia quando nocere posit prædictæ probationi, nocebit solum Scotistis illam vtentibus; non verò nobis, qui confitemur ineffcatiã illius, & solum illam possuimus, vt solutiones Ill. God. impugnatæ manerent, & vt ostenderemus, minoris valoris esse solutiones Ill. God, quam probationem Scotistarum, quod adimpletũ manet per dicta. Quomodo autem prædicta probatio efficatia gaudeat, per sequentem probationem declaro.

29. *Prob. 4. conclusio.* Probatur quarto conclusio, & simul impugnatur prima solutio Ill. Godoy: de quo prædicatur inclussum essentialitèr etiã inadæquatè, prædicatur etiã essentialitèr, absolutè, & sine addito, & specificatione difinitio illius; sed diffinitio relationis non prædicatur essentialitèr, absolutè, & sine addito, & specificatione de Diuinitate: ergo relatio non est essentialitèr adhuc inadæquatè in Diuinitate inclusa: ergo relatio non est de conceptu quidditatiuo Diuinitatis. Vtraque consequentia tenet. Præmissæ autẽ sunt probandæ. Probatur itaquè maior: nam ens, & animal includuntur essentialitèr inadæquatè in homine, & bruto; sed de his, de quibus prædicantur ens, & animal, prædicantur etiã, essentialitèr, absolutè, & sine addito, & specificatione diffinitiones illorum; alioquim de homine, & bruto dici non posset absolutè, & sine addito: homo, & brutũ sunt, vel possunt esse: homo, & brutũ sunt viuens sensibile, quæ sunt diffinitiones entis, & animalis, quod apud omnes est falsum: ergo de quo prædicatur inclusum essentialitèr etiã inadæquatè, prædicatur etiam essentialitèr, absolutè, & sine addito, & specificatione diffinitio illius. Confirmatur, & vrgetur: implicat, quod aliquid essentialitèr, adhuc inadæquatè prædicetur de alio, quin de illo prædicetur illius diffinitio absolutè, & sine addito, & specificatione: ergo de quo prædicatur inclusum essentialitèr etiam inadæquatè, prædicatur etiam essentialitèr, absolutè, & sine addito, & specificatione diffinitio illius.

Maior probatur

Confirmatur, & vrgetur.

Probatur antecedens primo: in tantum aliquid prædicatur essentialitèr de alio, in quantum de illo prædicatur absolutè, & sine addito diffinitio illius; ergo implicat, quod aliquid essentialitèr adhuc inadæquatè prædicetur de alio, quin de illo prædicetur illius diffinitio absolutè, & sine addito, & specificatione. Secundo: nã quomodo potest aliquid prædicari de alio essentialitèr, absolutè, & sine addito, quin illius diffinitio essentialitèr, absolutè, & sine addito prædicetur de

Prob. anteced. 1.

Secundo.

illo?

illo? Cum diffinitio sit idem re, & ratione cum illo, cuius est diffinitio: ergo implicat, quod aliquid essentialitèr adhuc inadæquatè prædicetur de alio, quin de illo prædicetur illius diffinitio absolutè, & sine addito, & specificatione. Immò, ex hoc.

30. *Prob. 3. ad hominẽ cõtra Ill. God.*

Probatur 3. ad hominẽ contra Ill. God: quando prædicatũ in re, & ratione cũ subiecto identificatur, quid quid prædicatur essentialitèr de prædicato, prædicatur etiã essentialitèr, absolutè, & sine addito de subiecto; sed diffinitio, & id, cuius est diffinitio, re, & ratione identificantur: ergo quidquid essẽtialitèr prædicatur de diffinito, prædicatur etiã de diffinitione essentialitèr, absolutè, & sine addito, & specificatione. Atqui aliquid, & eius diffinitio, sunt diffinitio, & diffinitum: ergo quidquid essentialitèr prædicatur de aliquo, prædicatur etiã de diffinitione illius essentialitèr, absolutè, & sine addito, & specificatione. Totum constat præter maiorẽ. Maior autẽ est Ill. Godoy *n.* 20. Infero nunc: ergo potiori iure prædicabitur de illo essẽtialitèr, absolutè, & sine addito diffinitio illius: ergo implicat, quod aliquid essentialitèr adhuc inadæquatè prædicetur de alio, quin de illo prædicetur illius diffinitio absolutè, & sine addito, & specificatione.

31. *Prob. minor suprà positi syllogismi.*

Primo.

Minor verò suprà positi syllogismi probatur. Primo: diffinitio relationis est quid relativũ; sed quid relativũ ne quid prædicari essentialitèr, absolutè, & sine addito, & specificatione de Diuinitate: ergo diffinitio relationis non prædicatur essentialitèr, absolutè, & sine addito, & specificatione de Diuinitate. Probatur minor: si quid relativũ prædicaretur essentialitèr, absolutè, & sine addito, & specificatione de Diuinitate, hæc esset absolutè, & sine addito vera: *Diuinitas est ad aliud*; sed hoc est falsũ, sicut falsũ est, quod hæc sit absolutè, & sine addito vera: *Diuinitas est incõmunicabilis*, vt habet Ill. God: ergo quid relativũ nequit prædicari essẽtialitèr, absolutè, & sine addito, & specificatione de Diuinitate.

Secundo.

Probatur 2. prædicta minor, & simul prima eius probatio roboratur: diffinitio Diuinitatis nõ prædicatur essentialitèr, absolutè, & sine addito, & specificatione de relatione, vt manet dictũ *disp. præced. n.* 44: ergo similitèr: diffinitio relationis non prædicatur essentialitèr, absolutè, & sine addito, & specificatione de Diuinitate.

Tertio.

Tertio probatur: quia relativũ, & absolutũ sunt differentiæ immediatè oppositæ, quæ essentialitèr, absolutè, & sine addito nequeunt de eodẽ prædicari; sed Diuinitas est omninò absoluta: ergo diffinitio relationis non prædicatur essentialitèr, absolutè, & sine addito, & specificatione de Diuinitate.

32. *Prob. 5. conclusio.*

Probatur 5. conclusio: quidquid subsequitur ad esse adæquatũ alicuius, nõ est de cõceptu quidditatiuo illius; sed relationes subsequũtur ad esse adæquatũ Dei: ergo relationes non sunt de cõceptu quidditatiuo Diuinitatis, nec sub ratione Essentiæ, nec sub ratione naturæ strictè, & rigorosè loquendo.

Maior patet.

Maior patet: quia quidquid subsequitur ad esse adæquatũ alicuius, supponit esse adæquatũ illius; & consequentèr non est de conceptu quidditatiuo illius, vt de se patet, & vt ita verũ docetur à Philosophis, à nobisque suppositũ manet *disp. præced. n.* 4. Immò, hæc est differentia inter prædicatũ essentiale, & non essentiale; quod illud non subsequitur esse adæquatũ; est namque constitutivũ illius; hoc verò subsequitur esse adæquatũ, quia esse adæquatũ supponit constitutivũ. Probatur iã minor: Deus est adæquatè Deus pro priori ad relationes: ergo &c.

Minor probatur

Antecedẽs prob.

Probatur antecedens Primo: pro priori ad relationes est essentia Diuina sub cõcepto essentiæ, & sub conceptu naturæ, vtpotè radix relationum; sed Essentia Diuina sub vtroque conceptu est adæquatè Deus: ergo Deus est adæquatè Deus pro priori ad relationes.

Primo.

Secundo.

Secundo: quia si per impossibile non essent relationes, esset Deus adæquatè: ergo Deus est adæquatè Deus pro priori ad

Tertio.

relationes. Tertio: nã Deus adæquatè saluatur, salua diffinitione adæquata Dei, sed hæc sine relat onibus saluatur iuxta Ill. Godoy pluriès hoc repetentem: ergo idem quod priùs.

33. *Prob. 6. conclusio.* Probatur denique conclusio rationibus, quibus *n.* 59. 61. 62. & 63. probauimus conclusionem *disput. præced*; illæ namquè rationes, proportione seruata, sunt efficaces probationes conclusionis præsentis, ex ipsisque, & à nobis in præsenti assignatis manifestè apparet: Ill. God. impropriè, & de inclusione, seu de identitate essentiali largè sumpta, loqui; non verò de identitate essentiali propriè, & strictè capta, de qua sermo debet esse, & ratione cuius de hac statuimus conclusionem, cuius probationes de hac procedunt, vt procedere debent. Argumenta Ill. Godoy examinemus.

§. II.

Occurritur argumentis Ill. Godoy.

34. *Arguit Ill. God. à ratione 1.* ARguit 1. à ratione Ill. God. *n.* 6: Essentia Diuina clauditur essentialitèr in conceptu relationũ: ergo & relationes essentialitèr clauduntur in conceptu essentiæ. Antecedens supponitur ab Ill. God. ex *disp. præced.* Consequẽtiã verò quadruplicitèr probat, eiusque probationes ob falsitatẽ antecedentis omittere debemus. Respondeo itaquè negando antecedens, vt *disput. præced.* probauimus. Immò, retorqueo argumentũ: Essentia Diuina non clauditur essentialitèr in cõceptu relationum: ergo nec relationes essentialitèr clauduntur in conceptu Essentiæ. Antecedens constat ex *disput. anteced.* Consequentia verò probatur quadruplici ratione tradita ab Ill. Godoy pro sua consequentia.

Respõdetur.

Retorqueo argumentũ

35. *Arguit 2.* Arguit 2. *n.* 8: Essentia Diuina est formalitèr realitèr Paternitas: ergo est Paternitas essentialitèr; & consequentèr Paternitas essentialitèr clauditur in cõceptu quidditatiuo Essentiæ. Antecedens supponit Ill. God. probatum contra Scotum *disput. præced.* Consequentiã verò etiã quadruplicitèr probat, cuius probationes ob falsitatẽ antecedentis nos omittere debemus. Respondeo ad argumentũ negando antecedens, vt claret *ex dictis disput.* 75. Immò, retorqueo 1. contra Ill. God: Essentia Diuina non est formalitèr Paternitas: ergo nec est Paternitas essentialitèr, & consequentèr Paternitas essentialitèr non clauditur in conceptu quidditatiuo essentiæ. Antecedens ex dictis contra Ill. God. *disp.* 75. supponitur. Consequentia verò legitima est.

Respondetur

Retorqueo argum. 1.

36. *Secundo.* Retorqueo 2: ex eo infert Ill. God, quod Essentia Diuina est Paternitas essentialitèr, quia est formalitèr Paternitas: ergo superfluè mouet hanc disputationẽ. Consequentia patet: nam iuxta hanc probationẽ idem est, Essentiã Diuinam esse essentialitèr Paternitatẽ, ac esse formalitèr illam; sed Essentiã Diuinam esse formalitèr Paternitatẽ asseruit Ill. God. *disput.* 74: ergo superfluè mouet hanc disputationem. Et hoc est, quod diximus *disput. præced. n.* 63. Infero amplius; ergo Ill. God. disputat in præsenti, quod in præsenti supponit. Probatur hæc consequentia: Ill. God. *in præs. n.* 1. supponit, vt certum, relationes esse de quidditate Diuinæ Essentiæ secundum realitatẽ, qua à parte rei gaudent, ea, scilicèt, ratione, quia à parte rei formalitèr non distinguntur ab Essentia; sed in præsenti probat identitatem essentialẽ Paternitatis cum Essentia, quia formalitèr ab illa non distinguitur: ergo Ill. Godoy in præsenti disputat, quod in præsenti supponit.

37. *Arguit 3.* Arguit tertio *n.* 9: Diuinitas identificat sibi relationes summa identitate absquè inconuenienti posibili, immò, & imaginabili: at identitas essentialis maior est identitate solum modo reali formali, & aliàs ex tali identitate cum relationibus nullum sequitur inconueniens: ergo identificat illas sibi non solum reali, sed etiã essentiali identitate. In maiori nulla est difficultas. Minor etiam pro prima parte probationis non indiget. Pro secunda parte probatur: si nãque

aliquod inconueniens ex tali identitate inferretur, maximè esset, quod cũ omne, quod de prædicato essentialitèr dicitur, debeat essentialitèr de subiecto enuntiari, si Filiatio, v.g. essentialitèr conueniret essentiæ, & hæc essentialitèr Filiationi, fieret indè, quod Paternitas essentialitèr Filiationi cõpeteret, & hæc esset vera propositio: *Filiatio est Paternitas essentialitèr*; at hoc inconueniens nõ sequitur ex identitate essentiali: ergo nullũ ex illa colligitur, & consequentèr debet cõcedi.

Minor pro 2. parte prob.

38. Minorẽ multiplicitèr probat, explicat, & confirmat Ill. God. per sequentia, quæ omnia omitto, quia solũ procedit cõtra illos, qui vtuntur probatione illa posita *n.* 17. scilicèt, *quidquid prædicatur essentialitèr de Diuinitate, prædicatur essentialitèr de singulis Diuinis personis*, quã vt inefficacẽ approbaui *n.* 18. & *in disp. præced. numeris ibi cit.* motiuumque illã ponendi, ibi etiam declaraui. Vndè.

39. *Respond. ad argumentũ 1.*

Ad argumentũ Ill. God. respondeo primo; negando minorẽ pro secunda parte; nam sequerentur omnia inconuenientia, quæ diximus *disp.* 75. Ad probationẽ nego maiorẽ, quia inconueniens à me declaratũ, licèt sit idẽ, quod dicitur in probatione; nõ tamen ob illã rationem, scilicèt, quia omne, quod de prædicato essentialitèr dicitur, debeat essentialitèr de subiecto enuntiari; sed ob rationẽ datã *n.* 29. & ob replicas, quas in Ill. God. fecimus *disp. ãteced. n.* 21. *& seqq.* ex his enim manifestè sequitur, quod si Essẽtia est de quidditate Paternitatis, & Filiatio de quidditate Essentiæ; Paternitas sit de quidditate Filiationis; vndè hæc est vera: *Paternitas est essentialitèr Filiatio.* Respondeo 2. negando minorẽ pro secunda parte, & ad probationem ommissis præmissis nego consequentiã; quia licèt illud inconueniens non sequeretur, sequeretur tamen confusio rationũ formaliũ in Deo, & quod de eadẽ formalitate à parte rei verificarentur plura prædicata contradictoria à parte rei, ad quæ saluanda insufficiens est distinctio rationis, quam ponit Ill. Godoy. Et hoc totum patet *ex dictis disput.* 75.

Ad probat. min.

Respõd. 2

Hæc sunt argumenta, quæ à ratione adducit Ill. God, & ne omittamus argumentũ, quod facit ex D. Thoma, & si ad solutionẽ ipsius nõ teneamur, illud tamen soluamus. Arguit tamen ex D. Thoma 1. *p. q.* 27. *art.* 2. *ad* 3. illis verbis: *In ipsa perfectione Diuini esse continetur, & Verbum intelligibilitèr procedens, & principiũ Verbi, sicut & quæcumque ad eius perfectionẽ pertinent, vt suprà dictum est, scilicèt, q.* 4. *artic.* 2; sed alia, quæ pertinent ad perfectionem Diuini esse, scilicèt, attributa, continentur in Diuina essentia, nedũ formalitèr realitèr, sed etiã essentialitèr, vt cõstat ex eo, quod aliàs Diuina Essentia non conciperetur ominò perfecta, si in suo quidditatiuo conceptu omnẽ perfectionẽ non clauderet: ergo Verbũ, & principium Verbi; & consequentèr relationes Diuinæ in Diuina Essentia, nedum formalitèr realitèr, verum etiam essentialitèr continentur.

40. *Arguit 4. ex D. Thom. testimon.*

Primum testim.

Deindè D. Thomas *cit. q.* 39. *art.* 6. *ad* 2. hoc asserit illis verbis: *Vndè sicut est per se ista, Pater est Deus, ita est ista, Deus est Pater, & nullomodo per accidens.* Vbi duo ponderanda sunt. Primũ est æquiparatio quoad perfectatẽ inter vtramque propositionẽ, ac ista, *Pater est Deus* est per se non solũ per identitatẽ, sed etiã per se formalis per inclusionẽ essentialẽ Deitatis in Patre; ergo & ista, *Deus est Pater* est per se formalis per essentialẽ inclusionem Paternitatis in Deitate. Secundo ponderanda sunt illa verba: *Et nullomodo per accidens*; at si Paternitas nõ esset de Diuinitatis essentia essentialitèr, prædicaretur de illa aliquomodo per accidens: ergo Paternitas est de Diuinitatis Essentia secundum D. Thomã. Probat minorẽ: etsi non diceretur de illa accidentalitèr prædicamentalitèr, quia non est accidens, sed substantia, diceretur tamen de illa accidentalitèr prædicabilitèr ad minùs,

4. *2. testim.*

vt quartũ prædicabiles; cum esset extra essentiã subiecti, nec identitas obstat, vt constat in proprietatibus entis, quæ de illo prædicantur prædicatione *quarti prædicabilis* non obstante identitate, si non sint de illius essentia: ergo si Paternitas &c.

Respondeo ad primum D. Thomæ testimonium: Doctorem Angelicũ ibi solum velle, identitatẽ inter esse Diuinum, & Verbum, verbique principium; nam intentũ est, quod id, quod est genitum in Diuinis, accipiat esse à generante, non tanquam illud esse sit receptum in aliqua materia, vel subiecto, & claret ex verbis D. Thomæ, quæ sunt hæc: *Ad 3. dicendũ, quod nõ omne acceptũ est receptũ in aliquo subiecto; alioquin nõ posset dici, quod tota substãtia rei creatæ sit accepta à Deo, cum totius substantiæ non sit aliquod subiectũ receptiuũ. Sic igitur, id, quod est genitũ in Diuinis, accipit esse à generante, non tanquã illud esse sit receptũ in aliqua materia, vel subiecto, quod repugnat subsistentiæ Diuini esse. Sed secundũ hoc dicitur esse acceptũ, in quãtũ procedens ab alio habet esse Diuinũ, non quasi aliud ab esse Diuino existens. In ipsa enim perfectione Diuini esse continetur, & Verbum intelligibiliter procedens, & principiũ Verbi, sicut & quæcumque, vt supra dictum est.*

42. *Respõdeo ad 1. testimoniũ.*

Nec amplius intendit Doctor *in q.* 4. ab Ill. Godoy *cit.* nam ibi quærit: *Vtrum in Deo sint perfectiones omniũ rerum?* Ad quod respondet affirmatiuè, idque probat primo ex eo, quod Deus sit prima causa effectiua rerum. Secundo ex eo, quod Deus est ipsum esse per se subsistens; per hæc enim probat esse in Deo perfectiones omnium rerum; an verò sint de conceptu quidditatiuo Dei? Nec verbũ habet Angelicus Doctor, vt legenti apparebit. Vndè minor argumenti Ill. Godoy, vltra hoc, quod in nostra opinione est omnino falsa, est malè deducta ex mente D. Thomæ ibi *cit.*

43.

Ad secundũ D. Thomæ testimonium respondeo: Doctorẽ tantũ intendere identitatẽ realẽ inter essentiã, & personas, & ne videatur, hoc esse voluntariũ constat primo ex ipso textu; nam quærit D. Thomas *cit. Vtrum personæ possint prædicari de nominibus essentialibus?* Et respondet sic. *Respondeo dicendũ, quod (sicut iam dictũ est) licèt nomina personalia, vel notionalia adiectiua, non possint prædicari de essentia; tamen substantiua possunt propter realẽ identitatẽ Essentiæ, & Personæ. Essentia autẽ Diuina non solũ idẽ est realiter cum vna persona, sed cũ tribus. Vndè & vna persona, & duæ tres possũt de essentia prædicari, vt si dicamus, Essentia est Pater, & Filius, & Spiritus Sanctus, Ee quia hoc nomen Deus, per se habet, quod supponat pro Essentia (vt dictum est) ideò sicut hæc est vera, Essentia est tres personæ, ita hæc est vera, Deus est tres personæ.*

44.

Ad 2. testimonium respond. explicando D. Thom.

Secundo constat ex Caietano, qui in cõmento egregiè explicat mentẽ Doctoris. Verba transcribo: *In responsione ad 2. dubiũ occurrit, quoniã expræsè in q. 8. de Potentia Dei art. 2. ad 6. author dicit non esse prædicationẽ per se, cũ Paternitas prædicatur de Essentia; immò ibi incidere sophisma accidentis. Hoc autem dicit, quod hæc est per se, & nullomodo per accidens, Pater est Deus. Et posset augeri dubitatio simpliciter: sed quoniã vnico verbo difficultas evacuatur, pertranseo distinguendo, quod prædicatio per se est duplex: quædã identica, & quædã formalis. Itẽ quas tantũ distat, quod identica per se, non vocatur absolutè per se, sed cũ denominatione, scilicèt, per se identica. Illa autẽ simpliciter vocatur per se: cũ autẽ vtrobique dicantur huiusmodi propositiones identicæ salua veritate, potuit ibi dici, quod non sunt per se, quia nõ formales, vt ibi exponit. Et dic, quod sunt per se in latitudine identicarũ, & in principio responsionis, & in intento: intendit nãque, quod non accidit Deo esse Patrẽ: cũ tamen accidat animali identificari homini. Est ergo nullomodo per accidens quoad identitatẽ. Et tamen interuenit fallacia accidentis, quoad formalitatem.*

45. *Aliter explicatur.*

Et sic omnia consonant: & evacuantur argumenta de prædicationibus formalibus, & directis, & per se iuxta modos positos in libris Posteriorum: nihil enim horum identicam prædicationem molestat, propriè loquendo.

46. Ex his itaquè sese aperit. Primo: Dl. Thomam ab Ill. God. *cit.* solum velle: Essentiã cum Personis, & Personas cũ Essentia realitèr identificari, quod est nostra solutio. Quæ interpretatio ex eo vera deprehenditur, quia ad solvẽdum argumentum sufficit, quod realitèr identificetur Essentia cũ personis, & personæ cum Essentiã, qui modus interpretandi est ipse, quem adduxit Ill. God. *disp. præced. n.* 24. ad authoritatẽ D. Thomæ, quam contra ipsum opposuimus dicta *disput. n.* 32. Secundo sese aperit: ponderationes Ill. Godoy non esse iuxta mentẽ D. Thomæ, facilitèrque solui, doctrinæ D. Thomæ sistendo. Ad primam namquè dicitur, quod æquiparatio, quoad perfectatem inter vtramque propositionẽ est tantum quoad perfectatẽ identitatis realis; vndè non obest, quod ista: *Pater est Deus*, sit per se, non solũ quoad identitatem, sed etiam per se formalis per inclusionem essentialẽ Deitatis in Patre, quia quoad hanc inclusionẽ illam D. Thomas non æquiparat cum hac: *Deus est Pater*; sed solũ quoad identitatem realem, vt manet dictum.

Aliter respond.

Ad 1. testim.

47. Ad secundã respondetur explicando Doctorẽ: nullomodo per accidens quoad identitatẽ realẽ concedo; quoad inclusionẽ nego, & distinguo minorem: si Paternitas non esset de Diuinitatis Essentia essentialitèr, prædicaretur de illa aliquomodo per accidens, quoad identitatẽ realẽ nego minorẽ, quoad inclusionẽ essentialẽ concedo minorẽ, & nego consequentiã. Itaquè Paternitas prædicatur de Diuina Essentia per se perfectate identitatis realis; non verò per se perfectate inclusionis essentialis; vndè prædicatur de illa aliquomodo accidentalitèr, non prædicamentalitèr, quia non est accidens, sed substantia; sed prædicabiliter, vt quartũ prædicabile, cum sit extra essentiam Diuinitatis. Nec huic prædicationi accidentali opponitur D. Thomas, quinpotius hæc est purissima mens ipsius, vt ex ipso, & Commentatore manifestum apparet.

Ad 2. testimonium.

48. Ob hoc ergo miror: Ill. God. prædicta D. Thomæ testimonia pro sua opinione adducere, & magis miror, quando attentè illa cõsiderando, vrgentes retorsiones paritur Ill. Godoy. Retorqueo itaquè primo: iuxta Ill. God. hæc propositio: *Deus est Pater* est ita per se, quod nullomodo per accidens sit ex D. Thoma; sed hæc eadẽ propositio non est ita per se ex D. Thoma *q.* 8. *de Potentia artic.* 2. *ad* 6. vt dictum est *disp. anteced. n.* 32. & declaratum *n.* 38: ergo D. Thomas sibi contradicit. Atqui hoc non admittet Ill. God: ergo interpretanda est mens Angelici Præceptoris. Tunc sic; sed inter omnes interpretationes tenenda est, quæ litteræ est magis conformis, & vt talis à Commentatore assignatur, & declaratur: ergo eũ à nobis data sit huiusmodi, vt cõstat ex dictis, ad hanc, & nullo modo ad illã, quã tribuit Ill. God, stando firmitèr est in D. Thomæ doctrina.

Retorqueo 1.

49. Retorqueo secundo ad hominem contra Ill. God: D. Thomas iuxta Ill. God. absolutè affirmat: hanc propositionẽ: *Deus est Pater*, esse per se: ergo nullomodo potest non esse per se. Antecedens patet: nam iuxta Ill. God. D. Thomas absolutè affirmat: prædictam propositionẽ nullomodo esse per accidens. Consequentia est contra D. Thomam asserentem: prædictã propositionẽ non esse per se, vt diximus *disp. anteced. n.* 32. & 38, & contra Ill. Godoy *disp. cit. n.* 24. asserentẽ: talẽ propositionem non esse per se perfectate constitutionis, quod est aliquomodo non esse per se. Probatur tamen cõtra ipsum: hoc ipso, quod D. Thom. iuxta Ill. God. absolutè affirmet: hanc propositionem: *Deus est Pater*, esse per se; nullomodo potest non esse per se; sed D. Thomas iuxta Ill. God. absolutè affirmat: prædictã propositionem,

Secundo.

ſcilicèt, *Deus eſt Pater*, eſſe per ſe: ergo nullomodo poteſt non eſſe per ſe. Probatur maior: hoc ipſo, quod Patres abſolutè negent, Chriſtum venturum Adamo non peccante, infert Ill. God. *tractatu de Incarnatione diſp. 8. num.* 13. nullo modo Chriſtum venturum Adamo non peccante: ergo hoc ipſo, quod D. Thomas iuxta Ill. God. abſolutè affirmet: hanc propoſitionem: *Deus eſt Pater*, eſſe per ſe; nullo modo poteſt non eſſe per ſe. Probatur cõſequentia: ideò ex eo, quod Patres abſolutè negent: Chriſtum venturum, Adamo non peccante, infert Ill. God. nullomodo Chriſtum venturum, Adamo non peccante, quia cum negatione abſoluta non verè componitur aliqua affirmatio; atqui cum affirmatione abſoluta non verè componitur aliqua negatio: ergo hoc ipſo, quod D. Thomas iuxta Ill. Godoy abſolutè affirmet: hanc propoſitionem: *Deus eſt Pater*, eſſe per ſe; nullo modo poteſt non eſſe per ſe.

Ex dictis colligitur primo: Diuinam Eſſentiam non claudere actu implicitè in eſſentiali conceptu attributa Diuina. Hoc corollarium eſt contra Ill. Godoy *num.* 28. & probatur manifeſtè eiſdem rationibus, quibus id probauimus reſpectu relationum. Secundo colligitur: vnum attributum non claudere in ſuo conceptu eſſentialitèr aliud. Hoc etiam corollarium eſt contra Ill. Godoy *cit.* & licèt rationibus dictis probetur, ſuadetur etiam deſtruendo rationem Ill. Godoy: attributum non claudit in ſuo conceptu eſſentiali Eſſentiam, nec Eſſentia attributa: ergo nec vnum attributum claudit aliud in ſuo conceptu eſſentiali. Deniquè infert Ill. Godoy *n.* 29. Triplicem intelligentiam illius axiomatis: *quæ ſunt eadem vni tertio, ſunt eadem inter ſe.* In ipſo videte.

50. *1. corollarium.*

2. corollariam.

Tertium.

DISPUTATIO SEPTVAGESIMA OCTAVA.

An Diuinæ Relationes, quatenùs ab Eſſentia diſtinctæ, dicant relatiuas perfectiones?

HÆC cælebris inter Theologos diſputatio ommittenda venit à nobis, vt ab intento non deficiamus; nam Ill. Godoy rationibus Scoti conuictus aſſerit: relationes Diuinas non addere ad Diuinam Eſſentiam perfectionem relatiuam, conſequentèrque non dicere perfectionem. Vndè hanc diſputationem in Scotiſtis, & in ipſo Ill. Godoy videndam relinquo, & ad ſequentem tranſitum facio. Et hæc de iſta diſputatione applicanda litteræ Magiſtri *in 1. diſtinct. 19. §. ſciendum tantum eſſe æqualitatem in Trinitate, vt ait* D. Auguſtinus *lib. 8. de Trinitate, vt non ſolum Pater non ſit maior, quam Filius, ſed nec Pater, aut Filius ſimul aliquid maius ſint, quam Spiritus Sanctus.*

DISPUTATIO SEPTVAGESIMA NONA.

An Diuinæ Relationes gaudeant existentijs relatiuis formaliter distinctis ab existentia Essentiæ, & realiter inter se?

SI opinionem Vulpes, & Mastrij cum Scotistis ab ipsis citatis secutus essem, hanc disputationem omittenda necessario foret, vtpotè ab opinione Ill. God. non recedentes; sed vt verum fatear, fateor ingenuè (venia doctorum, & talium) nunquã mihi eorum opinio ad Scoti mentem conformis visa fuit; ideòquè in Scoto nittendo, & intentum prosequendo, contra Ill. God. illam exagitare necessarium est; ideòque sit.

§. I.

Relatis sententijs vera eligitur.

Num. 1

Datur in Deo existentia absoluta, quæ nec est Deo essentialis, nec Diuinis prædicatis cõmunis formaliter.

ILl. God. *n.* 1 aliquid, vt omninò certum supponit, scilicèt: dari in Deo existentiam communem, absolutam, & essentialem, quod licèt verum sit contra illos, qui confundentes existentiã cum subsistentia, sicut istam negant in Deo, ita & primã ab ipso excludunt; falsum tamen est, veriorem Scotistarũ opinionẽ sequendo. Vndè iuxta nostra principia oppositum in hac disputatione, vt certum supponere debemus. Supponimus itaquè dari in Deo existentiã absolutã, quæ quidem, nec est Deo essentialis, nec Diuinis prædicatis communis formaliter.

2. 1. *pars probatur*

Prima pars nostræ suppositionis constat ex illo Exodi 3: *Ego sum, qui sum, qui est misit me ad vos*, vbi nomen, *qui est* existentiã significat Dei. Quod autem sit absoluta patet primo ex eo, quod existentia Deo conuenit pro priori ad relationes; sed quidquid Deo pro priori ad relationes conuenit, est prædicatum absolutum illius: ergo datur in Deo existentia absoluta. Secundo: quia iuxta nostra principia Essentia, nec in creatis, nec in Deo, distinguitur ab existentia; sed Essentia Dei est absoluta: ergo & illius existentia. Denique quod existentia Dei sit absoluta, & non relatiua, optimè probat Ill. Godoy *n.* 3, & hoc est, de quo duntaxat dicere debuit Ill. God, quod dixit *num.* 1. nempè, quod hoc communiter docetur à Theologis, vno, vel altero excepto.

3. 2. *pars prob. ex Scoto.*

Secunda pars nostræ suppositionis, scilicèt, quod existentia absoluta non est Deo essentialis, seu nõ est de quidditate Dei, est verior Scoti opinio, claretque ex ipso. Primo: nam Scotus *in* 1. *dist.* 2. *q.* 2. §. *dico, quod nulla talis*, reddens rationẽ, cur nulla ex his propositionibus sit per se nota: *Ens necessarium est, ens infinitum est, summũ bonum est*, hæc ait: *Quia quælibet talis est conclusio demonstrabilis etiã propter quid*: ergo iuxta Scotum existentia est a priori demonstrabilis de Deo; ergo non est illi essentialis; prædicatum namquè essentiale alicuius nequit à priori, seu propter quid de illo demonstrari.

Primo.

4. *Secundo.*

Secundo: nam *in* 1. *dist.* 8. *q.* 3. §. *sed arguas*, ait: *Vt quasi per prius intelligatur aliquomodo infinitas esse modus entitatis per essentiã, quam ipsum intelligatur esse hoc*: ergo singularitas nõ est Deo essentialis. Consequentia patet; nihil enim, quod conuenit rei, vt quasi posterius modo intrinseco, est essentiale illius, cum ante omnem modũ præsupponantur prædicata essentialia. Infero nunc; ergo nec existentia est Deo Essentialis. Probatur hæc consequentia: in sententia probabili Sco-

tis-

tiſtarum exiſtentia ſubſequitur ſingularitatẽ; immo, hoc inſinuat Scotus *in* 1. *diſt.* 2. *q.* 2. §. *ex his ad quæſtionẽ*, dicens. *Eſſe*, & *Eſſentiã Diuinã*, *vt eſt hæc*, & clariùs §. *dico quod nulla talis*, dicens: *Eſſe autẽ primo conuenit huic Eſſentiæ*, *vt eſt hæc*. Item *in* 2. *Poſter.* *q.* 4. §. *intelligendum tamen eſt*, *n.* 4. dicens: *Eſſe exiſtere non conſequitur* 1. *Eſſentiã*, *ſed primo conſequitur individuum*. Similitèr *in q.* 6. §. *Item*, *n.* 2. his verbis: *Eſſe exiſtere primo conſequitur individuum*; atqui ſingularitas, quia infinitatem ſupponens, non eſt Dei eſſentialis: ergo nec exiſtentia vtrunque ſubſequens.

5. *Tertio.* Tertio nàm *in* 2. *diſt.* 3. *q.* 9. §. *ad quæſtionẽ n.* 7. vbi tribuit Angelo notitiã abſtractiuã, Diuinæ Eſſentiæ diſtinctam. *Et quodlib.* 7. *art.* 2. §. *quod probatum eſt n.* 8. dicente: *de Deo poteſt haberi notitia diſtinctiſsima*, & *hoc de viatore loquendo*; atqui ex Scoto *cit.* poteſt dari hæc notitia Dei ſine tendentia ad eius exiſtententiam; ait namquè paulò infra: *Quod intelligo ſic*, *quod ipſa exiſtentia non neceſſario requiritur*, *vt actualitèr conueniens obiecto*, *ſcilicèt*, *Deo*: ergo exiſtentia non eſt de quidditate Dei.

6. *Quarto.* Quarto: nam *q.* 3. *de rerum principio* ſic loquitur: *Sicut ſe habet Eſſentia in Deo ad eſſe*; *ſic voluntas ad velle*, atqui velle non eſt de quidditate voluntatis: ergo nec eſſe eſt de quidditate Dei. *Quinto.* Quinto: *Quia* 2. *Poſter q.* 4. §. *ad q. n.* 4. ait: *Quod eſſe exiſtere non eſt de Eſſentia*. Item *in eodem* §. ait: *Hæc patet ſimilitèr*, *quia Eſſentia abſtrahitur ab eſſe*, *fuiſſe*, & *fore*, *ſicut ergo fuiſſe*, & *fore*, *non ſunt de Eſſentia*, *ita nec eſſe*. Item *q.* 6. §. *ad* 1. *rationem n.* 3. diſtinguit triplex eſſe. Hæc ſunt verba eius. *Triplex eſt eſſe*. *Eſſe Eſſentiæ*, & *eſſe*, *quod eſt actualitèr Eſſentiæ*, & *eſſe exiſtere*; atqui de ſecundo eſſe aſſerit in hac *q.* 6. §. *ad q. n.* 2. quod non eſt de Eſſentia entis, *quia tale eſſe eſt modus Eſſentiæ*: ergo multò minùs tertium eſſe erit de Eſſentia. Totum eſt Scoti. Infero: ergo exiſtentia non eſt de quidditate entis: ergo nec de quidditate Dei.

7. *Sexto.* Sexto: ex eodem *in* 1. *diſt.* 2. *q.* 2. *in reſponſione ad* 1. *quæſt.* §. *quantum ad* 1. *artic. verſ.* 3. *concluſio*, *infra n.* 16. vbi probat exiſtentiam Dei per infinitatẽ; ſed infinitas non eſt de Eſſentia Dei, ſed modus intrinſecus: ergo nec exiſtentia, vtpotè, infinitate poſterior. Idẽ docet *in* 4. *diſt.* 12. *q.* 2. *ad vltimum*, vbi concedit, quod ſi Diuina perſona eſſet formalitèr infinita ſecundum relationem, relatio exiſteret abſoluta exiſtentia: ergo exiſtentia ſequitur ex infinitate: ergo exiſtentia non eſt prædicatum quidditativum Dei, ſed modus intrinſecus eius.

8. *Septimo.* Demiquè conſtat ex Scoto *in* 1. *diſt.* 8. *q.* 4. §. *ad quæſt.* dicente: *Si infinita ſapientia eſſet formalitèr infinita bonitas*, & *ſapientia in cõmuni eſſet bonitas in communi*; & *conſequentèr ſapientia creata eſſet formalitèr bonitas creata*: ergo ſimilitèr: ſi infinita Eſſentia, ſcilicèt, Diuina, includeret exiſtentiam quidditatiuè, Eſſentia in communi includeret quidditatiuè exiſtentiam in communi; & conſequentèr Eſſentia creata quidditatiuè includeret exiſtentiã creatam, quod eſt falſum.

9. *Confirmatur.* Confirmatur ex ipſo Scoto *in* 1. *diſt.* 8. *q.* 4. §. *ad quæſt. n.* 17. dicente: *Si ſapientia in communi non includit formalitèr bonitatem in communi*, *nec talis ſapientia*, *ſcilicèt*, *infinita*, *talẽ bonitatem*, *ſcilicèt infinitã*: ergo ſimilitèr: ſi Eſſentia in communi non includit formalitèr exiſtentiã in communi, nec talis Eſſentia, ſcilicèt, Diuina, talem exiſtentiam, ſcilicèt, Diuinam.

10. Hæc vltima probatio eſt vrgentiſsima cõtra Ill. God: ipſe namquè *tract.* 3. *de Scientia Dei diſput.* 24. *n.* 167. *ad tuendum formalitatem ſpeciei in Diuina Eſſentia repertam diſtingui ab illa*, & *ab intellectione Diuina virtualitèr*, & *ratione ratiocinata*, probat vtramque partem ex D. Thom. *q.* 7. *de Potentia art.* 6. *In* 1. *ſentent diſt.* 2. *q.* 1. 2. & 3. & *diſt.* 35. *q.* 1. *art.* 1. *ad* 2. & *diſt.* 22. *q.* 1. *art.* 3. *ad* 4. dicente:

quia

Quia sapientia, & bonitas dicuntur de Deo, & creaturis non æquiuocè, sed secundum rationē analogam: & in creaturis ratio sapientiæ non est ratio bonitatis, differunt in Deo sapientia, & bonitas distinctione rationis ratiocinatæ: ergo vera est apud Ill. God. illa Scotica propositio: *Si infinita sapientia esset formaliter infinita bonitas, & sapientia in communi esset bonitas in communi*: ergo etiam consequentia debet esse apud Ill. God. vera: ergo iuxta Ill. Godoy existentia non est prædicatum quidditativum Dei.

11. *Prob. ratione supposi tio.*

Ratione etiam suadetur nostra suppositio: nam si existentia esset de Essentia Dei, foret etiā de essentia creaturæ; sed hoc est falsum: ergo existentia non est prædicatum quidditativū Dei, sed modus intrinsecus eius. Minor cōstat ex methaphisica, & ex Scoto *in* 2. *dist.* 3. *q.* 3. & *in locis citat.* in probatione 5. *n.* 6. Immo, hoc expræssè docuit *in* 3. *Repo t. dist.* 23. *q.* 2. §. *ad intensionem*, vbi ait: *Existentiā esse extra rationem formalē huius hominis.* Eamque cōmunitèr tenent Scotistæ, & omnes in vniuersū Thomistæ. Maior probatur: quando aliqua conueniunt in aliquo prædicato communi, si illud prædicatū est de Essentia vnius, est etiam de essentia alterius; sed Deus, & creatura conueniunt in hoc, quod est existere, vt luce claret: ergo si existentia esset de essentia Dei, foret etiam de essentia creaturæ. Maior, in qua est præcipua difficultas, est Scoti *cit. n.* 8. & etiam D. Thomæ *n.* 10. *cit.* ergo quando aliqua conueniunt in aliquo prædicato communi, si illud prædicatum est de Essentia vnius, est etiam de essentia alterius.

Maior probatur

12. *Prob. amplius.*

Probatur item prædicta maior exēplis cuiuscumque prædicati communis: nam quia Deus, & creatura conueniunt in ratione entis, si ens est de essentia vnius, est etiam de essentia alterius; sic similitèr de prædicato substantiæ, vitæ, intellectualitatis &c. & de quocumque prædicato communi in creatis, v. g. de animalitate respectu hominis, & bruti, & sic de aliis: ergo generalitèr verum est, quod quando aliqua conueniunt in aliquo prædicato communi, si illud prædicatū est de essentia vnius, etiam est de essentia alterius. Quid ergo ad hanc rationē Ill. God. respondere posit, pœnitùs ignoro, quia quod in præsenti supponit, nullibi ex professo agit, ob quod latè à nobis hæc difficultas probata non fuit *tom.* 1. *disput.* 2. eamque promisi latè disputare *in quæstionibus selectis*, vt constat *ex dictis disp. cit. num.* 41.

13. *Obiecit Ill. God.*

Opponit tamen Ill. God. *n.* 1. illa verba Exodi 3. *Ego sum, qui sum, qui est misit me ad vos*, vbi nomen *qui est* existentiam, & non solum essentiā significat; at nomen hoc essentiale esse, dicunt Augustinus *lib.* 12. *de Trinit. cap.* 2. Basilius *cit. in Catena Lipomani*, & alij Patres communitèr: ergo agnoscenda est in Deo existentia essentialis absoluta, & communis.

14. *Respōd.* 1

Respondeo primo: tam verba Exodi, quam Patrum debere intelligi de esse, siuè existentia radicali; quare nihil contra nos. Respondeo secundo: verba argumenti sōlū explicare Deū esse à se, seu nō existere per aliud effectiuè; non verò existentiā esse prædicatum quidditativum Dei, vt etiā Pontius, etsi oppositum tenens, affirmat, quod ex ipsis firmatur Patribus: nam sicut dicunt: Deum esse suū esse, ita aiunt: esse suam sapientiā, bonitatē, & quidquid in illo est; sed non ob hoc dicimus: sapientiā, bonitatem, & quidquid in Deo est, esse de Essentia Dei: ergo ob eandem rationem dicere non debemus: existentiā esse de essentia Dei.

Secundo.

15. *Respōd.* 3

Respondeo tertio: Scripturā, & PP. velle: existentiā esse de reali, & physica constitutione Dei; non verò loqui de methaphisica. Quam expositionem declarant, non solum, qui ex nostris in opinione nobiscum conueniunt; sed ex alienis eam approbat Arriaga *de Deo vno disp.* 3. *sect.* 8. *n.* 63. Immo, ex Thomistis Serra *in* 1. *parte tom.* 1. *q.* 3. *art.* 4. Denique retorqueo cōtra Ill. God:

Reterq.

ver-

verba Scripturæ asserunt: existentiam esse formalissimũ constitutivum Dei; in illo enim textu fundantur authores huius opinionis; sed hoc est falsũ iuxta Ill. God. *tom.* 1. *disp.* 4. *n.* 127: ergo sicut ipse *disp. cit n.* 349. verba Exodi, & Patrum explicare licuit, vt voluit, ita nobis (non vt volumus, sed explicationes ex alijs sumendo, & in Patribus firmando, vt ipsæ clamant) explicare licet.

16. Tertia denique pars nostræ suppositionis, scilicèt, quod existentia Dei non est Diuinis prædicatis communis formaliter, constat ex eo, quod quodlibet prædicatum Diuinũ habet esse essentiale formaliter distinctũ ab esse essentiali essentiæ Diuinæ: ergo & existentiam formaliter distinctã. Deindè constabit ex dicendis de relationibus. Et hoc est (meo videri) consequentiùs ad principia Scoti procedere, maximè cum ex hoc nullum sequatur inconueniens, & distinctioni formali à parte rei inter Essentiã, & alia Diuina prædicata ab Scoto positæ sit cõformior. Quod verò contra hoc obijcit Ill. Godoy *n.* 2. soluetur infrà, soluendo illius argumenta. Hoc itaquè supposito.

3. pars suppositionis probatur.

17. Quod in dubium vertimus est: *An sicut præter realitatẽ essentiæ dantur tres realitates relatiuæ ratione distinctæ ab Essentia, & realiter inter se, ita præter absolutã existentiã dẽtur in Deo tres existentiæ relatiuæ realiter inter se distinctæ, & formaliter ab existentia absoluta Essentiæ?* Et hoc est dubium ab Ill. God. positũ *n.* 4. nam quod ipse intelligit per distinctionem rationis, nos per formalem distinctionẽ intelligimus. Prima sententia negans est. Sic Ill. God. *n.* 5. Secunda est affirmatiua, quam tenet Scotus infra citandus, & ego cum ipso. Hæc ergo est nostra conclusio.

Cõclusio.

* * * * * * * * * * *
* * * * * * * *
* * * *

1. *sententia est negatiua. Ill. God.*

2. *affirmat.*

Scotus.

§. II.

Authoritate, & sex rationibus ad hominem contra Ill. Godoy probatur conclusio.

ILl. God. *n.* 10. *& seqq.* probat, & latè confirmat suam conclusionem ex D. Thoma. Hoc valdè rationabiliter facit, vtpotè intra eius scholã aliquos principales in oppositam sententiam habet, vt ipse confitetur *n.* 43 à nobis verò ob eandẽ rationẽ probanda est in primis ex Magistro Subtili, qui *in* 1. *dist.* 11. *q.* 2. *n.* 10. hæc habet: *Cũ igitur dicis, aut distinguitur* (Relatio ab Essentia) *secundum esse, aut secundum quidditatẽ? Dico: quod secundum quidditatem, & secundum esse ad aliud*: ergo iuxta Scotum non solum quidditas relationis est ad aliud, sed etiam esse, & existere relationis est ad aliud: ergo vti eius quidditas, ita eius existere, est relativum: ergo vti relatio habet propriã quidditatẽ relativã ab essẽtia distinctã, ita & propriã existentiam.

18. *Prob. 1. conclusio ex Scoto.*

Hoc idem declaratur primo: nam Scotus *cit. in solutione primi argumenti* D. Thomæ, qui ad probandum, quod si Spiritus Sanctus non procederet à Filio, minimè ab eo distingueretur, sic procedebat: *Relatio in Diuinis, aut distinguit secundum quidditatem, aut secundum esse, non secundum esse; quia sic transit in essentiam: igitur secundum quidditatem tantum respicit oppositum: igitur tantam distinguit ab opposito, sed posita illa hypotesi non essent in Filio, & Spiritu Sancto relationes oppositæ: ergo istæ personæ Filius, & Spiritus Sanctus non distinguerentur personaliter.*

19. *Declaratur 1.*

Huic argumento respondens Scotus *cit.* hæc ait: *Ad rationes pro secunda opinione, ad primam dico: quod tam secundum quidditatem, quam secundum esse manet ibi relatio, quocùmque enim modo manet, secundum quidditatẽ, manet secundum eius esse, quod est esse ad aliud: quia quidditas relationis non potest esse sine esse ad aliud, quia intelli-*

20.

gendo relationem sine esse ad aliud, non intelligitur relatio, sed absolutum, quia secundum D. August. de Trinit. cap. 1. si est ad aliud, non est substantia, etsi est substantia, siue ad se iam non est relatio. Quocumque etiam modo transit esse, transit & quidditas: quia sicut esse ad aliud, quod est esse relationis, verè est idem essentiæ: ita, & quidditas relationis est idem essentiæ. Nihil enim est ibi, quod non est idem. Manet igitur, & quidditas, & esse, quia relatio non est formalitèr essentia Diuina: quia sicut dicit D. August. cit. cap. 2. Non eo Verbum, quo sapientia: transit autem vtrumque, quia cum hoc, quod non est formalitèr idem, est verè idẽ. sicut sæpe dictum est. Cum igitur dicis: aut distinguitur secundum esse, aut secundũ quidditatem; dico: quod secundum quidditatem, & secundum esse ad aliud.

21. *Secundo.* Deindè sic prosequitur Doctor: *Et cum dicis: sic transit: ergo non sic distinguit. Consequentia non valet, quia transit secundum identitatẽ, & manet secundũ formalitatẽ, & quia non oportet veram identitatẽ esse formalẽ, quia formalis ratio huius transeuntis non est formalis illius essentiæ, in quã transit: ideò huic rationi formali competit, quod est huic proprium. Est autẽ ei propriũ, distingui realitèr ab omni relatione tã opposita, quam disparata ei incompossibili: & ideò cum hoc, quod verè transit, verè manet quantum sufficit ad distinctionem realem, tam ab opposita relatione, quam etiam à relatione disparata sibi incompossibili.*

22. *Confirmatur conclusio* 1. Ex his ergo clara manet mens Scoti circa propriam existentiã relationũ, & ab ipsoque dictis confirmatur primo conclusio: nã iuxta Scotum ita remanet relatio secundũ quidditatẽ, & secundũ esse relativũ propriũ, quod eo modo, quo quidditas relationis manet, manet illius esse, & eo modo, quo esse relationis transit in Essentiã, transit quoque quidditas illius; sed iuxta Scotum tam esse relationis, quã quidditas illius, transeunt in Essentiam secundũ identitatẽ verã; non verò secundũ rationẽ formalẽ: ergo sicut remanet quidditas Dei distincta, ita & esse, seu existere relationis manet distinctum ab existentia Dei.

23. *Confirmatur* 2. Confirmatur secundo: esse relationis secundum suam rationẽ formalem non transit in esse absolutum Essentiæ, sicut nec quidditas relationis transit in quidditatem Essentiæ formalitèr, licèt vtrumque secundũ esse reale transeat in Essentiã Diuinam; atqui esse relationum est esse actuale, quod est esse existentiæ: ergo esse relationum plura sunt in Deo: ergo distincta ab existentia Essentiæ formalitèr; ergo in Deo præter esse existentiæ absolutum sunt tria esse existentiæ relatiua.

24. *Si quæras.* Si autem quæras: cur quidditas, & esse relationis secundum realẽ identitatẽ transeant in quidditatem, & existentiã Essentiæ; non verò secundũ rationẽ formalẽ? *Respond.* Ratio quare transeunt secundum identitatẽ realem, est: quia in Diuinis omnia sunt idem verè, & propriè. Ratio autem, quare non transeunt secundum rationẽ formalẽ, est: quia distinctio formalis non tollit veram identitatem, non enim oportet, quod vera identitas sit formalis, quinpotiùs est in Deo impossibilis, vt ostendimus *disput.* 75.

25. *Dices* 1. Dices tamen primo: Scotus *quolib.* 4. *n.* 20. & *quodlib.* 5. *n.* 23. ait: *Quod relatio originis non dat personæ esse, & existere per se simplicitèr, sed tantum existere tali modo, scilicèt, incommunicabilitèr*: ergo relatio non dat existentiã, sed tantum incommunicabilitatẽ, quæ est modus existentiæ. *Respond.* Respondeo negando consequentiã; immò oppositum ex antecedenti infero: relatio dat saltim incommunicabilitèr existere: ergo dat existere, maximè cũ det incommunicabilitèr existere per aliquid positivũ, quod non habet subsistentia creata, vt dicemus *disp. seq.* quare de hac potest concedi, quod dat tantum incommunicabilitatem, quia tantum est negatio communicationis; ast Diuina subsistentia relatiua, cum & sit quid positivum, & in Filio, & in

Spiritui Sancto sit ipsa positio passiua termini producti extra suum principium productiuũ, ex quo posteà probabimus conclusionẽ, necessario dat existentiã, & incommunicabilitatem.

26. *Dices 2.* Dices secundo: Scotus *in 1. dist. 5. q. 2. n. 27.* hæc ait: *Essentia hoc modo est forma relationis, quia est, qua relatio est, & similitèr qua est Deus*: ergo relatio non se ipsa, sed ratione essentiæ sistit. *Respõdet quidam Scotista.* Respondet quidam Scotista negando consequentiã, immò ex authoritate arguit pro se: etsi Essentia posset dici forma relationis, quia est, qua relatio est Deus; non tollit, quo minùs ipsa sit formalitas distincta à formalitate Dei: ergo etsi Essentia etiã posset dici forma relationis, quia est, qua relatio est, & existit existentia absoluta, non tollit, quominùs se ipsa sit, & existat existentia relatiua; concedo ergo cum Scoto partem affirmatiuam, quod scilicèt, & essentia det relationi existere, existentia, scilicèt, absoluta; non tamen, quod se ipsa relatio non habeat existentiã relatiuã. Instãtia est in ipsa relatione manifesta, tam quoad formalitatem, quam subsistentiam.

27. *Hæc solutio non placet.* Hæc tamen solutio non placet: nam hoc ipso, quod essentia sit forma relationis, quia est, qua relatio est, relatio nõ se ipsa, sed ratione essentiæ existit: ergo ruit solutio. Probatur antecedẽs. *Prob. anteced. 1.* Primo: hoc ipso, quod essentia sit forma relationis, relatio non existit existentia relatiua, sed absoluta: ergo hoc ipso, quod Essentia sit forma relationis, quia est, qua relatio est, relatio nõ se ipsa, sed ratione essentiæ existit. *Secundo.* Probatur secundo: hoc ipso, quod essentia sit forma relationis, quia est, qua relatio est Deus, relatio non se ipsa, sed ratione essentiæ est Deus: ergo hoc ipso, quod essẽtia sit forma relationis, quia est, qua relatio est, relatio non se ipsa, sed ratione essentiæ existit. Vndè non valet argumentum pro se factum, nec instantia est ad rem. Primo: quia aduersarij fatentur: relationes esse tres realitates, vel formalitates relatiuas distinctas ab essentia, & tamen negant tres existẽtias relatiuas, vt vidimus ex Ill. God. *n.* 17. Secũdo: quia in illis Scoti verbis: *qua relatio est*, ly *est*, significat existentiã, nõ formalitatẽ, vt patet ex probatione pro nobis adducta *n.* 18. quã etiã tradit Scotista prædictus. Tertio: quia si Thomista absolutè concederet hanc propositionem: *Essentia est forma relationis, quia est, qua relatio realitas est*, negare non posset, quod relatio non se ipsa, sed ratione essentiæ realitas esset, & consequentèr non esset realitas distincta ab essentia: ergo si Scotista prædictus absolutè concedit propositionem allatam de esse relationis explicante existentiã, negare non potest, quod relatio non se ipsa, sed ratione essentiæ existat; consequentèrque non erit existens existentia ab essentia distincta.

28. *Respõdeo* Ob hoc ergo respondeo: Scotum per illa verba solum velle, quod Essentia, & relatio sint realitèr idem; hæc enim sunt verba illius: *Dico igitur breuitèr, quod relatio, & Essentia ita sunt in persona, quod neutra est forma informans alterum, sed sunt perfectè idem, licèt non formaliter; vt tamen non sunt formaliter eadem, relatio nullomodo perficit Essentiam, nec est terminus formalis receptus in Essentia; sed Essentia hoc modo est forma relationis, quia est, qua relatio est, & similitèr qua est Deus.* Nihil clariùs pro intelligentia Doctoris. Deindè hoc idem patet ex intento Magistri; ibi enim Scotus explicat, quomodo essentia, & relatio personas constituant sine eo, quod alterum sit potentiale, & alterũ actuans, vt ait Scholiastes, & ex Scoti textu legenti apparebit; cum ergo hoc fiat per summam identitatem inter Essentiam, & relationem, hanc duntaxat intendit Scotus citatus.

29. Et quod hæc sit vera mens Magistri, ex ipso textu manifestè colligo: *Essentia hoc modo est forma relationis, quia est, qua relatio est, & similitèr qua est Deus*; atqui essentia solum est forma relationis, qua relatio est Deus realitèr; alioquin sicut formaliter sunt

tres relationes, essent etiam formaliter tres Dij contra fidem: ergo Essentia solum est forma relationis, qua relatio est realiter; non verò formaliter; alioquim Scoti similitudo non teneret. Quare in forma respondeo explicando antecedens: Essentia hoc modo est forma relationis, quia est, qua relatio est, & similiter qua Deus est, realiter concedo antecedens; formaliter nego antecedens; & distinctione data distinguo consequens, sicque, & argumentum ruit, & mens Scoti declarata manet.

Respond. in forma.

30. *1. ratio probativa conclusionis formatur ad hominem cõtra Ill. Godoy.*

Firmata iam in Scoto conclusione prædicta (quidquid dicant Vulpes, & Mastrius) Prima ratio ad hominem contra Ill. God. in hunc modum formatur: iuxta Ill. Godoy, & omnes generaliter Thomistas humanitas Christi Domini existit per existentiam Verbi Diuini; sed hæc existentia non est absoluta: ergo est existentia relatiua: ergo dantur in Diuinis existentiæ relatiuæ. Maior cum consequentijs tenet. Minor verò probatur. Primo: si illa existentia esset absoluta, sequeretur, vnionem Incarnationis factam fuisse in aliquo communi tribus personis; sed hoc est falsum: ergo hæc existentia nõ est absoluta. Minor probatur: si vnio Incarnationis facta fuisset in aliquo communi tribus personis, sequeretur: quod tres personæ assumpsissent naturam humanam; sed hoc est contra fidem: ergo vnio Incarnationis non fuit facta in aliquo communi tribus personis. Probatur maior: si vnio Incarnationis facta fuisset in aliquo communi tribus personis, sequeretur: quod humanitas Christi existeret in tribus; sed hoc est falsum; alioquim ita verũ esset dicere: humanitas Christi existit existentia Patris, & Spiritus Sancti, ac dicere: humanitas Christi existit existentia Verbi, quod non est dicendum: ergo si vnio Incarnationis facta fuisset in aliquo communi tribus personis, sequeretur: quod tres personæ assumpsissent naturam humanam.

Minor prob. 1.

Probatur secundo suprà posita minor: si illa existentia esset absoluta, sequeretur: quod Beatissima Virgo esset Patris, & Spiritus Sancti, sicut est Mater Filij; sed hoc est falsum: ergo existentia Verbi Diuini, qua humanitas Christi Domini existit non est absoluta. Probatur maior: ideò Beatissima Virgo est Mater Filij, quia actio generatiua Virginis terminata fuit ad existentiam Filij iuxta Thomistas; sed si hæc existentia est absoluta, est communis Patri, Filio, & Spiritui Sancto, vt concedit Ill. Godoy, & nemo dubitat: ergo si illa existentia esset absoluta, sequeretur: quod Beatissima Virgo esset Patris, & Spiritus Sancti, sicut est Mater Filij.

31. *Prob. 2.*

Hanc probationem sibi non obiecit Ill. Godoy; vndè nescio quid possit respondere. Respondebis tamen pro ipso. Primo: vnionem Incarnationis factam fuisse immediatè in subsistentia Verbi; mediatè verò in existentia. Vndè solum Verbum est Incarnatum, quia Incarnatio solum attenditur ex termino immediato; sicque saluatur vtrumque inconueniens vtriusque probationis. Reijcitur hæc solutio: vnio Incarnationis facta fuit mediatè in existentia Diuina iuxta solutionem: ergo humanitas Christi non est formaliter existens per existentiam Diuinam. Probatur consequentia: si humanitas Christi non esset immediatè vnita subsistentiæ Verbi non esset formaliter subsistens per subsistentiam Verbi; sed iuxta solutionem humanitas Christi non est immediatè vnita existentiæ Diuinæ: ergo humanitas Christi non est formaliter existens per existentiam Diuinam. Minor, & consequentia tenent. Maior autem probatur: ideò humanitas Christi non est formaliter Deus, quia non est immediatè vnita cum Diuinitate: ergo si humanitas Christi non esset immediatè vnita subsistentiæ Verbi, non esset formaliter subsistens per subsistentiam Verbi.

32. *Respondebis pro Ill. God.*

Primo.

Reijcitur

Respondebis secundo pro eodem: quod vnio Incarnationis facta fuit in existentia Diuina, vt est in Filio, quia existentia, vt est in Filio, constituit naturam existentem, ex quo non sequitur, omnes tres personas Incarnatas fore; sicut non sequitur, omnes tres personas esse principium *quo* generandi, quia Essentia Diuina, vt est in Patre, est tale principium. Hæc etiam solutio reijcitur: ideò iuxta solutionem non sequitur, omnes tres personas Incarnatas fore, quia vnio Incarnationis facta fuit in Diuina existentia, vt est in Filio: ergo si vnio Incarnationis facta fuisset in natura Diuina, non sequeretur, omnes tres personas Incarnatas esse, quod nemo dixit: ergo ruit solutio. Probatur consequentia: si vnio Incarnationis facta fuisset in natura Diuina, posset dici, quod facta esset in natura Diuina, vt est in Filio: ergo &c. Antecedens dubium non permittit. Consequentia probatur: ideò iuxta solutionem non sequitur, omnes tres personas Incarnatas fore, quia vnio Incarnationis facta fuit in Diuina existentia, vt est in Filio; atqui iuxta concessa, si vnio Incarnationis facta fuisset in natura Diuina, posset dici, quod facta esset in natura Diuina, vt est in Filio: ergo &c.

33. *Respondebis 2. pro Ill. God.*

Reijcitur

Nec paritas in solutione adducta solutionem iuvat; est enim maxima disparitas: nam Essentia Diuina est principium proximum generandi, vel cointellecta relatione, vt ait Ill. Godoy *disput.* 72. vel relatione ingrediente, vt conditione, vt nos diximus *disp. cit. num.* 106. Vndè nequit esse principium generandi, nisi prout in Patre. Item Paternitas est ipsa generatio actiua, vt ostensum est *disp.* 71. ideòque nequit Essentia esse principium generandi, nisi prout est in Patre. Hæc tamen non militant in præsenti; quia non est vndè vnio Incarnationis petat fieri in existentia Diuina, prout est in Filio; quare si talis vnio fieret in existentia absoluta, fieret in illa, vt æquè primo subsistente in tribus, sicut creatio est à natura æquè 1. subsistente in tribus. Sicut ergo hac ratione dicitur, omnes tres personas creare; ita omnes dicerētur Incarnari.

34.

Secunda ratio ad hominem contra Ill. Godoy in hunc modum formatur: subsistentia Verbi Diuini in sententia omnium Thomistarum est relatiua, & personalis: ergo etiam existentia. Probatur consequentia: existentia in sensu Thomistarum distinguentium ipsam existentiam ab essentia, est vltimum complementum rei, & vltima formalitas, ideòque existentia in Verbo Diuino supponit subsistentiam; sed hæc doctrina est falsa, si in Verbo Diuino nulla detur existentia relatiua, & personalis; nam in Diuinis absoluta præcedunt relatiua: ergo si in Diuinis nulla datur existentia præter absolutum, & existentia sit vltima formalitas Verbi, signum est, quod existentia absoluta non præcedit subsistentiam relatiuam: ergo ne sequatur tale inconueniens, necesse est, in Diuinis admittere tres existentias relatiuas, & personales.

35. 2. *ratio formatur ad hominē contra Ill. God.*

Tertia ratio ad hominem contra Ill. Godoy procedit in hunc modum: humanitas Christi Domini existit existentia Diuina iuxta Ill. Godoy; atqui non existentia absoluta: ergo relatiua: ergo præter absolutam existentiam dantur existentiæ relatiuæ. Probatur minor: ita humanitas Christi Domini subsistit Diuina subsistentia, ac existit existentia Diuina; atqui humanitas Christi Domini non subsistit subsistentia absoluta: ergo nec existit existentia absoluta. Maior est vera in opinione Ill. Godoy. Minor est etiam certa; alioquim omnes tres personæ assumpsissent humanitatem absquè dubio. Consequentia paritate videtur certa, & vltrà probatur: non minùs potens est subsistentia Dei absoluta, vt humanitatē Christi subsistentem reddat, ac existentia absoluta

36. 3. *ratio.*

Dei,

Dei, vt illam reddat existentem; sed hoc non obstante humanitas Christi Domini non subsistit subsistentia Diuina absoluta: ergo neque existit existentia Diuina absoluta.

37. *Respondebis pro Ill. God.* Ad hanc probationem, quam non adducit Ill. Godoy, respondere potest negando minorē, ad cuius probationē negabit consequentiam, & etiam consequentiam probationis; quia in Deo datur subsistentia absoluta, & relatiua; at non datur absoluta, & relatiua existentia. *Contra.* Cæterum hoc est, quod probare conamur, dari, scilicèt, existentiam relatiuam, quod ex ipsa responsione conuincitur: nam datur iuxta solutionem, & veritatem subsistentia relatiua: ergo datur existentia relatiua. Probatur consequentia: illa subsistentia relatiua est existens: ergo datur existentia relatiua. Probatur consequentia: connaturaliùs est, quod subsistentia relatiua existat existentia relatiua; sed iuxta concessa subsistentia relatiua est existens: ergo datur existentia relatiua. *Cōsequētia probatur.* Probatur maior: connaturaliùs est, quod vnaquæque res existat existentia sibi proportionata, scilicèt, absolutum absolutè, & relativum relatiuè: ergo connaturaliùs est, quod subsistentia relatiua existat existentia relatiua.

38. *Confirmatur, & vrgetur.* Confirmatur, & vrgetur; relatio realis in creaturis exittit existentia relatiua sibi proportionata; sed subsistentia relatiua in Deo est relatio: ergo existit existentia relatiua sibi proportionata: ergo connaturaliùs est, quod subsistentia relatiua existat existentia relatiua. Minor est certa. Consequentia optimè deducitur; nam si relatio creata existit existentia propria, potiori iure Diuina relatio debet existere existentia propria. Minor verò probatur: quia relatio realis adueniens fundamento, siuè subiecto dat illi novū esse actuale, quia est noua forma realis, illi de nouo præexistens, est autem impossibile aliquā entitatē realē actualem ineſſe alicui, & non dare illi aliquam existentiam actualē, alioquin esset negandum, relationem esse ens reale, sed omne ens esse absolutum, quod D. Thomas, vt falsum, & omnes, alij reprobant: ergo relatio realis in creaturis existit existentia relatiua sibi proportionata. Hanc confirmationis rationem sibi obiecit Ill. Godoy, cuius solutiones impunabimus §. *sequenti.*

39. 4. *ratio.* Quarta ratio ad hominem contra Ill. Godoy sumitur ex ab ipso traditis in præsenti, & in hunc modum formatur: ideò iuxta Ill. Godoy *n.* 48. existentia relationis Diuinæ ab existentia Essentiæ distingui non debet, quia existentia Essentiæ ratione infinitatis potest ad relationem actuandam extendi; atqui ex hoc non infertur, quod relatio Diuina non gaudeat propria existentia: ergo relatio Diuina propria gaudet existentia. Probatur minor: ex eo, quod subsistentia absoluta Essentiæ ratione infinitatis possit ad relationem subsistentiandam extendi, non infertur, quod relatio Diuina non gaudeat propria subsistentia: ergo ex eo, quod existentia Essentiæ ratione infinitatis possit ad relationem actuandam extendi, non infertur, quod relatio Diuina non gaudeat propria existentia. *Declaratur, & vrgetur.* Declaratur, & vrgetur: æquè infinita est subsistentia absoluta Essentiæ Diuinæ, ac illius existentia; atqui hoc non obest, vt dentur in Diuinis subsistentiæ relatiuæ: ergo nec obstare debet, vt dentur existentiæ relatiuæ.

40. 5. *ratio.* Quinta ratio ad hominē etiá ex in præsenti dictis ad hanc formā reducitur: existentia relationis Diuinæ est relatiua: ergo Diuina relatio propria gaudet existentia. Probatur antecedens: existentia relationis creatæ est relatiua: ergo existentia relationis Diuinæ est relatiua. Probatur antecedēs; existentia relationis creatæ est relatiua reductiuè: ergo existentia relationis creatæ est relatiua. Antecedens ore pleno faretur ab Ill. God. *n.* 51.

Consequentia probatur: existentiam relationis creatæ esse relatiuam, nihil aliud est, quam esse reductiuè relatiuam; sed iuxta Ill. Godoy existentia relationis creatæ est ralatiua reductiuè: ergo existentia relationis creatæ est relatiua. Probatur maior: existentiã cuiuscumque rei creatæ esse substantiam, vel accidens, nihil aliud est, quam existentiam cuiuscumque rei creatæ esse substantiam, vel accidens reductiuè, & ratio omnium est: quia existentia non ponitur directè in prædicamento, sed reductiuè tantum: ergo existentiam relationis creatæ esse relatiuam, nihil aliud est, quam esse reductiuè relatiuam.

41. *Sexta ratio.*

Sexta deniquè ratio ad hominem etiam sub hac forma proponitur: illa, quæ addunantur in vno per se subsistentiali, non gaudent vnica subsistentia: ergo illa, quæ addunantur in vno per se, non debent gaudere vnica existentia. Consequentia tenet: nã magis, vel æquè saltim, obstat pluralitas subsistentiarum ad faciendum vnum per se absolutè, quam pluralitas existentiarum: ergo si illa, quæ addunantur in vno per se subsistentiali, non gaudent vnica subsistentia; illa, quæ addunãtur in vno per se, non debent gaudere vnica existentia. Antecedens verò ad hominem contra Ill. Godoy probatur: nam Essentia, & relatio addunantur in vno per se subsistentiali, v.g. Essentia, & Paternitas in Patre; atqui Essentia, & Paternitas non gaudent vnica subsistentia; nam; Essentia gaudet subsistentia absoluta, & Paternitas est subsistentia relatiua, vt cum omnibus Thomistis tenet Ill. Godoy: ergo illa, quæ addunantur in vno per se subsistentiali, non gaudent vnica subsistentia.

***

in Diuinis non tendit ad existentiam absolutã essentiæ; tum: quia existentia essentiæ non producitur; tum etiam: quia supponitur in persona producente: ergo necessario tendit, vt in terminum proximum, in existentiã personalem relatiuam ratione distinctam ab existentia Essentiæ.

44. *Respõdet Ill. God.* Respondet Ill. God. n. 41. distinguendo maiorem: omnis productio realis tendit in existentiã rei productæ, quæ aliàs sine tali productione non esset, vt producendã, vel vt communicandã entitati productæ concedit maiorem; semper producendã negat maiorem, negatque minorẽ, quam non conuincũt duæ probationes. Non prima: quia licèt productio ad existentiam debeat terminari, non tam debet illã producere. Nec secunda: quia licèt existentia Essentiæ supponatur in Patre pro priori originis ad Filium, non tamen supponitur, vt Filio communicata, & id circo generatio tendit ad illam non producendã, sed Filio communicandã.

Instat Ill God. probationẽ, Instatque probationẽ contra nos: nam principaliùs tendit productio ad terminum formalẽ sui, quã ad existentiã rei, quæ terminus formalis non est; & tamen Diuina productio, quæ in nostra sententia terminus formalis productionis personalis est, non producitur, sed communicatur: ergo licèt tendat, & terminetur ad existentiã, per per hæc colligitur esse debere productã. Et ratio à priori est: nam rem producere, est illam constituere existentem, quod cum fieri possit, vel producendo existentiã, vel existentiã alia actione productã, seu de se improductã, communicando; ideò non est de conceptu productionis existentiam producere.

45. *Impugnatur solutio 1.* Impugnatur 1. hæc solutio: quælibet realis productio terminatur ad existentiã, vt productã: ergo ruit solutio. Probatur antecedẽs, quælibet realis productio terminatur ad existẽtiã: ergo ad existentiã, vt productã. Probatur cõsequentia: nõ stat, quod quælibet realis productio terminetur ad existentiã, quin terminetur ad illã, vt producendam; sed per te quælibet realis productio terminatur ad existentiam: ergo ad existentiam, vt producendam. Probatur maior: non stat, quod quælibet comunicatio terminetur ad existentiam, quin terminetur ad illam, vt communicandam: ergo non stat, quod quælibet realis productio terminetur ad existentiam, quin terminetur ad illam, vt producendam. Probatur consequentia: ideò non stat, quod quælibet communicatio terminetur ad existentiam, quin terminetur ad illam, vt communicandam, quia terminatur ad existentiam, vt terminum communicationis; sed quælibet realis productio terminatur ad existentiam, vt terminum productionis: ergo non stat, quod quælibet realis productio terminetur ad existentiam, quin terminetur ad illam, vt producendam.

46. *Impugnatur 2.* Impugnatur secundo: repugnat, quod actio communicatiua habeat terminum, vt productum: ergo implicat, quod actio productiua habeat terminum, vt communicatum. Antecedens patet: nam actio communicatiua communicat id, quod iam est existens; sed repugnat, quod id, quod iam est existens, producatur: ergo repugnat, quod actio communicatiua habeat terminum, vt productum. Consequentia verò probatur: ideò repugnat, quod actio communicatiua habeat terminum, vt productum, quia in tali casu, nec actio specificaretur à termino, nec terminus sumeret suam denominationem ab actione; sed hoc idem contingeret, si actio productiua haberet terminum, vt communicatum: ergo ob eandem rationem, qua repugnat, quod actio communicatiua habeat terminum, vt productum, implicat etiam, quod actio productiua habeat terminum, vt communicatum.

47. *Impugnatur 3.* Impugnatur tertio: eo modo, quo res est, debet esse illius existentia; sed Verbum Diuinũ est productum: ergo existentia illius debet esse producta:

ergo non communicanda: ergo ruit solutio. Probatur maior per singula discurrendo: res, quæ habet esse per creationē, v.g. Angelus, habet existentiam per creationem. Res, quæ habet esse per generationem, habet existentiā genitā. Res, quæ per communicationem habet esse, habet existentiam communicatam, & sic de reliquis: ergo eo modo, quo res est, debet esse illius existentia.

48. *Impugnatur 4.* Impugnatur quarto: solutio Ill. God. multum probat: ergo nihil: ergo ruit. Probatur antecedens: solutio Ill. God. probat, quod non omnis productio terminatur ad entitatem rei productæ; sed hoc est multum probare: ergo multum probat. Probatur maior, & supponamus me defendere, quod non omnis productio terminatur ad entitatem rei productæ, contra me que arguere Ill. God, sicut ego in ipsum. Supponamus etiā me respondere, sicut ipse, distinguendo maiorem: omnis productio realis tendit in entitatem rei productæ, vt producendā, vel vt communicandam concedo maiorem; semper producendā nego maiorem; pro qua solutione darem rationem illius, & instantia ab ipso facta argumentū instarem. In hoc ergo casu solutionem impugnare teneretur Ill. Godoy; sed quomodo impugnabit, quod non sit suam solutionem impugnare? Voluntaria certè videtur solutio, & per illā posset quis defēdere, quod realis productio non terminatur ad aliquid productum, sed communicatum, quod est omninò falsum.

49. *Ad instantiam respondetur.* Vndè instantia non est ad rem; quia licèt productio principaliùs tendat ad terminum formalem sui, quam ad existentiam, hoc nō tollit, quod quælibet realis productio tendat ad producendam existentiam rei productæ, quæ propositio fuit apud Philosophos communis, immò, & Aristot. 5. *Physicorum*. Ratio autem, quam in fine adducit Ill. God. pro sua solutione, impugnata manet per dicta, & retorsa; essequevoluntariā diximus *n. anteced.*

Deniquè solutio Ill. Godoy retorquæri potest per quartam probationem nostræ conclusionis. *Retorq.*

50. *Prob. 3. conclusio* Probatur tertio conclusio: omnis formalitas actuali ab alia distincta habet existentiam propriam ab illa distinctam; sed quælibet relatio originis est formalitas actualis ab Essentiæ formalitate distincta; cum quælibet Diuina relatio sit extra nihil: ergo quælibet relatio originis habet propriā existentiā ab Essentiæ existentia distinctam. Probatur maior: existentia formalissimè est id, per quod res sistit extra nihilum sui, & extra numerum possibilium; atqui omnis formalitas actualis eo præcisè, quo talis, rū sistit extra nihilum sui, tum sistit extra numerū possibiliū: ergo omnis formalitas actualis eo præcisè, quo talis, habet existentiam; atqui eo præcisè, quo talis, est ab alia distincta: ergo habet existentiā ab alia distinctā. Prima pars minoris probatur: sistere extra nihilum sui formalissimè est non esse nihilum sui; atqui omnis formalitas actualis eo præcisè, quo talis, non est sui nihilum, siuè sui negatio, seu sui nō esse (per se ipsam enim sui nihilum & negationem, & non esse negat, vti è contra; sui nihilum, sui non esse, & negatio per se ipsam negat talē formalitatem) ergo omnis formalitas actualis, eo præcisè, quo talis, sistit extra nihilum sui. Probatur secunda pars: omnis formalitas actualis eo præcisè, quo talis, non est possibilis, potentialis, seu in potentia; ergo sistit extra numerum possibilium, potentialium, seu in potentia. *1. pars minoris probatur* *Prob. 2.*

Respondet Ill. God. *n.* 45: ad rem extra nihil ponendam concurrere duplicem entitatem, scilicèt, illa, quæ est veluti subiectū existentiæ, & existentiam ipsam; entitas, vt est existentiæ subiectū, est extra nihil, veluti inchoatiuè, ratione autem existentiæ est extra nihil completè, quod in creatis contingit cum distinctione reali inter entitatem, & existentiam; in Diuinis autem cum distinctione virtuali, aut 51. *Respōdet Ill. God.*

ra-

rationis; effectus ergo formalis existentiæ non est rem constituere extra purum nihil; cum id habeat entitas ratione actualitatis entitatiuæ, sed extra nihil completè. Ex quo patet quomodo potest in forma respondere.

52. *Reijcitur hæc solutio 1.* Reijcitur primo hæc solutio: omnis formalitas actualis est extra nihil cõpletè; sed iuxta III. God. ratio essendi extra nihil completè est existentia: ergo omnis formalitas actualis habet existentiam: ergo omnis formalitas actualis ab alia distincta habet existentiam ab illa distinctam: ergo ruit solutio. Probatur maior: omne id, quod est completè extractũ à numero possibilium, est extra nihil completè; sed omnis formalitas actualis est completè extracta à numero possibilium: ergo omnis formalitas actualis est extra nihil completè. Consequentia tenet. Maior constat; nam omne id, quod est completè intra numerũ possibilium, est intra nihil completè: paritèr ergo. Minor patet; quia formalitas actualis nullomodo est possibilis; ergo omnis formalitas actualis est cõpletè extracta à numero possibilium.

53. *Reijcitur 2.* Reijcitur secundo: existentia debet præstare suæ Essentiæ aliquẽ effectum explicitum, formalem, & verum; sed Essentia per existentiã aliud non habet, nisi, quod sit extra numerũ possibilium: ergo idem omninò est, esse extra numerum possibiliũ, ac esse existens verè, & formalitèr; atqui esse extra nihil est omninò idem, ac esse extra numerum possibilium: ergo esse extra nihil idem omninò est, ac esse existens: ergo locum non habet solutio III. God. Cætera præter minorem patent. Minor autem, inqua potest esse difficultas, probatur: Essentia ante existentiam solum habet, quod sit intra numerum possibilium: ergo Essentia per existentiam aliud non habet, nisi, quod sit extra numerum possibilium. Probatur antecedens: essentia possibilis solum habet, quod sit in potentia, vt extrahatur à numero possibilium; atqui Essentia possibilis est essentia ante existentiam, & esse in potentia, vt extrahatur à numero possibilium, est esse intra numerum possibilium: ergo Essentia ante existentiam solum habet, quod sit intra numerum possibilium.

54. *Reijcitur 3.* Reijcitur tertio: sicut esse essentiam actu, & esse in potentia, immediatè opponuntur, ita actualitas essentiæ, & potentialitas essentiæ immediatè opponuntur: ergo sicut essentia in potentia est essentia cum negatione existentiæ, & essentia in actu est essentia cũ existentia, quia existentia est ipse actus entitatiuus essentiæ; ita actualitas essentiæ est ipsa existentia, sicut potentialitas est negatio existentiæ; atqui quæcumque formalitas actualis se ipsa est existens: ergo se ipsa habet existentiã; ergo locum non habet distinctio III. God. de inchoatè, & completiuè. Denique solutio III. God, benè inspecta, voluntaria est, & contra diffinitionem existentiæ; nam existentia est id ratione cuius res formalitèr constituitur extra causas, vel extra nihil, vt dicitur in Methaphisica: ergo res extra nihil constituta est existens: ergo idem est, rem esse extra nihil, ac esse extra nihil completè: ruit ergo solutio III. God.

Reijcitur 4. Probatur quarto conclusio: existentia relationis creatæ distincta est ab existentia fundamenti, suppositò, quod relatio à fundamento realitèr distinguatur: ergo existentia etiã relationis Diuinæ distincta est ab existentia essentiæ. Respondet III. God. n. 48. concesso antecedenti, negando consequẽtiã, & ratio discriminis est: nam existentia relationis, siuè creatæ, siuè increatæ, non relatiua, sed absoluta est, cum autem in creatis nulla sit repugnantia in eo, quod absoluta multiplicentur, potest existentia relationis, & si absoluta sit, ab existentia fundamenti distingui, immò, & est necessarium: nam existentia fundamenti, vt potè immutata, non potest rem alterius generis, seu speciei, constituere existentem. In Diuinis autem sola relatiua possunt multiplicari, & alias existentia essen-

55. *Prob. 4. conclusio*

Respõdet Ill. God. duplex discrimẽ assignando.

Primum discimen.

tiæ

tiæ ratione infinitatis potest ad relationem actuandam, extendi, & ideò existentia relationis ab existentia essentiæ distingui non debet. Est etiam alia ratio discriminis: nam ex fundamento, & relatione creata non fit vnũ per se, benè tamen ex relatione, & Diuina essentia; solum autem illa, quæ adunantur in vno per se, possunt vnica existentia gaudere.

Secundũ discrimẽ.

56. *Contra 1. discrimẽ insurgo 1*

Hæc solutio Ill. God. in duplici nititur discrimine, quorum primum est: existentiam relationis creatæ non esse relatiuã. Secundum est: quod sola illa, quæ adunantur in vno per se, possunt vnica existentia gaudere; vtrumque tamen falsum est. Vndè aduersus primum sic insurgo primo: existentia relationis debet esse relatiua; ergo primum discrimen non subsistit. Antecedens probatum manet per dicta n. 38. & 47. & vt duplicem solutionem Ill. God. impugnemus, probatur aliter antecedens: existentia debet proportionari, & in eodẽ genere conuenire cum entitate, cuius est existentia, quo circa entitas substantialis nequit existentia accidentali extra causas constitui, nec entitas accidentalis existentia substantiali; ergo entitas relatiua terminari, aut actuari nequit existentia absoluta; & consequenter existentia relationis Diuinæ relatiua esse debet.

Antecedens probatur.

57. *Respõdet Ill. God.*

Ad hanc replicã respondet Ill. God. negando antecedens, & ad probationẽ distinguit primo antecedens n. 50: debet proportionari quoad rationem communem substantiæ, & accidentis concedit antecedens; quoad alias peculiares rationes negat antecedens & consequentiã. Ratio autem, quare cõuenientia illa in ratione substantiæ, aut accidentis desideretur, secus autẽ conuenientia in alijs generibus, est: nã essentia, & existentia debent se mutuò respicere, & vnum per se constituere; cum autem substantia non possit respicere accidens; cum absoluta sit ab omni respectu extra se, & cum accidenti non possit vnum per se constituere; consequens fit, quod nec possit existere existentia accidentali, nec esse existentia alicuius accidentis, quæ ratio in alijs generibus vires non habet: nam vnum genus potest aliud inspicere, vt constat in potentia respiciente actum, & ex entitate, & modo illius, de quo talis entitas non prædicatur, potest vnũ fieri per se, vt patet in habitu, & eius existentia, ex quibus componitur vnum per se; & tamen existentia habitus non est habitus, nec respicit obiectum, & id circo secunda conuenientia non petitur.

Ad probat. antecedentis respõd. 1.

Cõfirmat exemplo.

58. *Contra 1.*

Contra primo ideò iuxta solutionẽ Ill. God. substantia non potest existere existentia accidentali (idemque de accidenti è contra) quia substantia non potest respicere accidens: ergo relatio creata non potest existere existentia absoluta: ergo ruit distinctio. Probatur consequentia prima: ideò iuxta Ill. Godoy substantia non potest existere existentia accidentali, quia substantia non potest respicere accidens; atqui relatio creata non potest respicere absolutum: ergo relatio creata non potest existere existentia absoluta. Probatur minor: ideò iuxta Ill. God. non potest substantia respicere accidens, quia substantia est absoluta in omni respectu extra se, nec cum accidente potest vnum per se constituere; atqui relatio creata absoluta est ab omni ratione essendi ad se, nec cum absoluto potest vnum per se constituere: ergo relatio creata non potest respicere absolutum.

59. *Contra 2.*

Contra 2: ideò iuxta solutionem Ill. God. substantia non potest esse existentia accidentis, quia substantia nequit respicere accidens: ergo absolutũ non potest esse existentia relationis creatæ. Probatur consequentia: ideò iuxta Ill. God. substantia non potest esse existentia accidentis, quia substantia nequit respicere accidens; sed absolutum nequit respicere relationẽ creatã: ergo absolutum non potest esse existentia relationis creatæ. Probatur minor: ideò iuxta Ill. God. non potest substantia respicere accidẽs, quia subst-

tan-

tantia non potest esse existentia accidentis; atqui absolutum est absolutum ab omni respectu ad aliud, nec cum relatione creata potest vnum per se constituere: ergo absolutum nequit respicere relationem creatam.

60. *Contra 3.* Contra 3: in creatis non minùs opponuntur genera absoluti, & respectiui, ac genera substantiæ, & accidentis; atqui in generibus substantiæ, & accidentis existentia proportionari debet cum entitate, cuius est existentia: ergo sic debet proportionari in generibus absoluti, & respectiui. Atqui ob hanc proportionem substantia nequit existere existentia accidentis, nec esse existentia illius (idemque de accidente è conuerso) ergo ob eandem proportionem, nec relatio creata potest existere existentia absoluta, nec absolutū potest esse existentia relationis creatæ. Maior probata manet *n. proximè antecedentibus.* Minor est solutio Ill. God. Consequentia est certa, & cætera sunt vera.

61. *Exēplū Ill. God. vim non habet.* Nec exemplum, quod de habitu adducit Ill. God, vim facit. Primo: quia habitus non est genus, quinpotiùs continetur sub genere accidentis; vndè exemplum non est ad rem, quia nos loquimur de proportione existentiæ cum entitate in eodē genere, vt constat. Secundo: nam quia habitus non est genus, ideò existentia habitus non est habitus, sicut nec existentia hominis, Leonis, & Equi, est homo, Leo, & Equus; hoc tamen non tollit, quod qualis sit habitus, sit illius existentia, vt qualis est homo, Leo, & Equus, sit illorum existentia. Vndè ex his,

62. *Exēplū cōtra Ill. God. retorqueetur 1.* Exemplum contra Ill. God. retorqueo. Primo: quia habitus continetur sub genere accidentis, existentia illius est accidens: ergo verum est absolutè, & sine distinctione, quod existentia debeat proportionari, & in eodē genere conuenire cum entitate, cuius est existentia; consequentèrque, & ruit solutio Ill. God, & manifesta apparet doctrina nostra. Secundo: quia nāquè homo, Leo, & Equus continentur sub genere substantiæ, illorū existentia est substantia: ergo idem quod priùs.

Secundo.

63. *Respōd. 2 ad probationē antecedētis.* Secundo ad probationem antecedentis respondet Ill. God. *n.* 51. distinguendo antecedens: existentia & primum subsceptivum illius debent proportionari, & prædicta conuenientia gaudere concedit antecedens; & secundum susceptivū negat antecedens, & consequentiā; non enim relatio Diuina, sed Diuina Essentia est primum susceptivum, seu quasi susceptivū Essentiæ Diuinæ, & ideò cum Essentia absoluta, non cum vnitate relatiua, proportionari debet. Si autē inferas (ait Ill. Godoy) ex hac solutione existentiā relationis creatæ relatiuā esse contra D. Thomā, & ea, quæ diximus in discursu disputationis. Negnda est illatio, sed solum sequitur, existentiam relationis creatæ ad genus relationis reduci, sicuti existentia substantiæ ad genus substantiæ, cū hoc tamen discrimine, quod substantia abstrahēs à completa, & incōpleta, de existētia substantiæ prædicatur, secus autē relatio abstrahens à completa, & incōpleta; quia relatio talis abstractionem gaudens non datur, sicut nec dantur relationes partiales, relationem totalem componentes, & tamen dantur partes substantiales componentes totalem; discrimen ergo iuxta hanc solutionem inter existentiam relationis Diuinæ, & creatæ, cōsistit in hoc, quod prima, nec reductiuè relatiua est, sed absoluta; quia primum susceptivū est absolutum; secunda autem reductiuè est relatiua; quia primum eius susceptivum est relatio.

64. *Reijcitur 1.* Hæc etiam solutio falsa est, & ostenditur. Primo: quia falsum supponit; supponit namque, quod detur primū, & secundum susceptivum existentiæ; contra quod stat nostra probatio, & omne, quod diximus in discursu disputationis; probauimus namquè, quamcumque formalitatē, vel realitatem ab alia distinctā gaudere propria existentia. Secundo: quia solutio se ipsam interimit, quod ostendo, ipsā

Retorq.

re-

rctorquendo: exiſtentia, & primũ ſuſceptiuũ illius debent iuxta Ill. God. proportionari, & prædicta conuenientia gaudere; ſed ſubſtantia eſt primum ſuſceptiuum exiſtentiæ, & accidens ſecundũ: ergo exiſtentia ſolũ cum ſubſtantia proportionari, & conuenire debet: ergo accidens non habet exiſtentiam ſibi proportionatã, quod eſt contra primam reſponſionem Ill. God. Si vero dicat Ill. God: quod accidens eſt primum ſuſceptiuum exiſtentiæ, quia habet exiſtentiam diſtinctã à ſubſtantia; non Diuina relatio, vtpotè, propria carens exiſtentia. Infero: ergo ſolutio illius eſt petitio principij, quia idem eſt iuxta ipſum, relationem Diuinam eſſe ſecundum ſuſceptiuũ exiſtentiæ, ac exiſtentia propria non gaudere. Vndè probat idem per idem.

Si dicat Ill. God.

Infero.

65. *Inſurgo 2. aduerſus 1. diſcrimen.* Inſurgo ſecundo aduerſus primum diſcrimen aſsignatum ab Ill. God. ad noſtram probationem ſuprà poſitã, & ſimul impugnatur duplex illius ſolutio ad replicã poſitã *n.* 56: exiſtentia relationis creatæ eſt relatiua: ergo nõ ſubſiſtit primum diſcrimen. Probatur antecedens: exiſtentia relationis creatæ eſt relativa reductiuè: ergo exiſtentia relationis creatæ eſt relatiua. Antecedens ore pleno fatetur ab Ill. Godoy *num.* 51. Conſequentia probatur: exiſtentiam relationis creatæ eſſe relatiuã, nihil aliud eſt, quã eſſe reductiuè relatiuã; ſed iuxta Ill. God. exiſtentia relationis creatæ eſt relatiua reductiuè: ergo exiſtentia relationis creatæ eſt relatiua. Probatur maior: exiſtentiã cuiuſcumque rei creatæ eſſe ſubſtantiam, vel accidens, nihil aliud eſt, quam exiſtentiã cuiuſcumque rei creatæ eſſe ſubſtantiam, vel accidens reductiuè, & ratio omniũ eſt: quia exiſtentia non ponitur directè in prædicamento, ſed reductiuè tantum: ergo exiſtentiam relationis creatæ eſſe relatiuam, nihil aliud eſt, quam eſſe reductiuè relatiuam.

66. *Inſurgo 3.* Inſurgo tertio contra idẽ: ideò iuxta Ill. God. in ſolutione exiſtentia relationis Diuinæ ab exiſtentia eſſentiæ diſtingui non debet, quia exiſtentia eſſentiæ ratione infinitatis poteſt ad relationem actuandã extendi; atqui ex hoc non infertur, quod relatio Diuina non gaudeat propria exiſtentia: ergo ruit ſolutio Ill. God. Probatur minor: ex eo, quod ſubſiſtentia abſoluta Eſſentiæ ratione infinitatis poſsit ad relationem ſubſiſtentiandã extendi, non infertur, quod relatio Diuina non gaudeat propria ſubſiſtentia: ergo ex eo, quod exiſtentia Eſſentiæ ratione infinitatis poſsit ad relationem actuandã extendi; non infertur, quod relatio Diuina non gaudeat propria exiſtentia. Declaratur, & vrgetur: æquè infinita eſt ſubſiſtẽtia abſoluta Eſſentiæ Diuinæ, ac illius exiſtentia; atqui hoc non obeſt, vt dentur in Diuinis ſubſiſtentiæ relatiuæ: ergo nec obſtare debet, vt dentur exiſtentiæ relatiuæ.

Declaratur, & vrgetur.

67. *Inſurgo 4.* Inſurgo quarto contra idem: ideò iuxta ſolutionem Ill. God. relationes Diuinæ non gaudent exiſtentijs proprijs, quia in Diuinis ſola relatiua poſſunt multiplicari; atqui hoc nos fatemur, & nihil contra nos: ergo nihil cõtra nos valet ſolutio Ill. God. Probatur minor: ſi nos in Diuinis ſola relatiua multiplicamus, nihil contra nos; atqui multiplicando exiſtentias relationum ſola relatiua multiplicamus, quia ipſas eſſe relatiuas aſſerimus: ergo nihil contra nos.

Denique inſurgo primo aduerſus ſecundum diſcrimen: ex eo, quod ex relatione, & Diuina Eſſentia fiat vnũ per ſe, conſequentèrque in vno per ſe addunentur, non ſequitur, quod vnica gaudeant exiſtentia: ergo non ſubſiſtit ſecundum diſcrimen. Probatur antecedens: ex relatione, & Diuina Eſſentia non fit vnum per ſe exiſtentiale, ſed perſonale: ergo ex eo, quod ex relatione, & Diuina Eſſentia fiat vnũ per ſe, conſequentèrque in vno per ſe addunentur, non ſequitur, quod vnica gaudeant exiſtentia. Antecedens eſt certum: nam vnum perſe exiſtentiale ſolum fit ex Eſſentia, & exiſtentia; ſed relatio, & Eſſentia non ſunt eſſentia, &

68. *Aduerſus 2. diſcrimen inſurgo 1.*

exiſ-

existentia, vt manifestè liquet: ergo ex relatione, & Diuina Essentia non fit vnum per se existentiale, sed personale. Consequentia verò probatur: licèt ex eo, quod ex aliquibus fiat vnum per se existentiale, sequatur, quod vnica gaudeant existentias; tamen ex eo, quod ex aliquibus fiat vnũ per se personale, non sequitur, quod vnica gaudeant existentia; atqui ex relatione, & Diuina Essentiâ non fit vnum per se existentiale, sed personale: ergo ex eo, quod ex relatione, & Diuina Essentia fiat vnum per se, consequentèrque in vno per se addunentur, non sequitur, quod vnica gaudeant existentia.

69. *Insurgo 2.* Sed quia hoc est, quod multotiès repetit Ill. God. in præsenti disputatione insurgo secundo contra idem: illa, quæ addunantur in vno per se subsistentiali, non gaudent vnica subsistentia: ergo illa, quæ addunantur in vno per se non debent gaudere vnica existentia. Consequentia tenet: nam magis, vel æquè saltim, obstat pluralitas subsistentiarum ad faciendum vnũ per se subsistentiale; ac pluralitas existentiarum ad faciendum vnum per se absolutè: ergo si illa, quæ addunantur in vno per se subsistentiali non gaudẽt vnica subsistentia; illa, quæ addunantur in vno per se, non debent gaudere vnica existentia. Antecedens verò ad hominem contra Ill. God. probatur: nam Essentia, & relatio addunantur in vno per se subsistentiali, v.g. Essentia, & Paternitas in Patre; atqui Essentia, & Paternitas non gaudent vnica subsistentia; nam Essentia gaudet subsistẽtia absoluta, & Paternitas est subsistentia relatiua, vt cum omnibus Thomistis tenet Ill. Godoy: ergo illa, quæ addunantur in vno per se subsistentiali, non gaudent vnica subsistentia.

70. *Prob. 5. conclusio* Probatur quinto conclusio: existentia, vel est entitas actualis, vel actualitas entitatis illam actualem constituens; sed Diuinæ relationes sunt tres entitates actuales realitèr distinctæ inter se, & ratione ab entitate actuali Essentiæ: ergo sunt tres existentiæ distinctæ inter se realitèr, & ratione ab existentia essentiæ. Patet consequentia: non enim fiat multiplicari realitèr, aut ratione constitutiuum, absquè multiplicatione rationis, aut realis, formæ cõstituentis. *Communi solutione Respõdet Ill. God.* Communis solutio est (ait Ill. God. *n.* 52) quod relationes reales sunt tres entitates actuales, numero cadente suprà entitatem, & subiectiuè; non autem cadente suprà formale, scilicèt, actualitatem, ad quod sufficit distinctio subiectorũ, vel entitatum absquè distinctione formarum, sicuti tres personæ dicuntur tres sapientes adiectiuè ab eadem sapientia, tres omnipotentes ab eadem omnipotentia; quia numerus non suprà formas, sed suprà subiecta cadit.

71. *Instat probationem.* Et potiori instantia (prosequitur Ill. God. *n.* 53) argumentum eluditur: cõtrarij namquè negare non possunt tres Diuinas relationes esse tres res summè actuales, & tamen concedere renuunt tres summas actualitates; alias cum summa actualitas, & ratio actus puri, sint idem formalissimè cogerentur concedere tres actus puros; ex quo vlteriùs fieret, admittendas esse tres immutabilitates, tres æternitates, & tres rationes increati, quod contrarij nullatenùs audent concedere.

72. *Reijcitur hæc solutio.* Refellitur hæc solutio: relationes Diuinæ sunt tres entitates actuales, numero cadente suprà actualitatem: ergo ruit solutio. Probatur antecedens: Paternitas, v.g. est actualitas ab actualitate Essentiæ distincta: ergo relationes Diuinæ sunt tres entitates actuales, numero cadente suprà actualitatẽ. *Antecedens probatur 1.* Antecedens probatũ manet per dicta *n.* 52. *& seqq.* vltra quod, vt doctrinã Ill. God. impugnemus, probatur primo antecedens: Paternitas prout formaliter distincta ab Essentia non est potentialis: ergo Paternitas est actualitas ab actualitate Essentiæ distincta. *Secundo.* Secundo: prout sic distincta reduplicatiuè constituit actu Patrem, & actu illũ à Filio distinguit: ergo est actualitas ab actualitate Essentiæ distincta. *Tertio.* Tertio: prout sic distincta tribuit Patri

dis-

distinctionem: ergo prout sic distincta est actualitas. Quarto: prout sic distincta est actualis respectus, non potentialis ad Filium; ergo est actualitas distincta ab actualitate Essentiæ. Denique: nã si per impossibile priùs existeret Deus, & superueniret Paternitas, superueniret Deitati noua actualitas, et si per impossibile tolleretur à Diuinitate Paternitas, aliqua actualitas illi auferretur: ergo idem, quod priùs.

Quarto.

Denique

73. *Respõdet Ill. God. ad 1. & ad 2. probat antecedentis.*

Respondet Ill.God. *n.*55. negando vtrumque antecedens, ad primã probationem concesso antecedenti, negat consequentiam; quia vt non sit potentialis, prout ratione differt ab Essentia, non requiritur, quod prout sic distincta, actualitas explicitè sit, sed sufficit, quod implicet actualitatem, nedũ essentialem, verum etiam existentialẽ Essentiæ. Ad secundam concesso antecedenti, negat consequentiam; quia vt actu constituat, & distinguat Patrem à Filio, necessariũ non est, quod actualitas, qua in actu constituitur, sit ratio constituendi, aut distinguendi, sed solum est conditio, sicut etiã ad causandum, non ratio formalis, sed conditio tantum, existentia est; ac proindè necessarium non est, quod quatenùs ratione ab Essentia distincta, expræssè sit actualitas, sed sufficit, quod implicet illam.

74. *Ad 3.*

Ad tertiam concesso antecedenti, negat consequentiam; quia licèt distinctio sit actualis, non tamen est distinctio in ratione actualitatis, loquendo de actualitate existentiæ, benè tamen loquendo de actualitate entitatiua. Ad quartã concesso antecedenti, negat consequentiã; quia vt sit actualis respectus necessarium nõ est, quod illi ratione expliciti actualitas existentiæ conueniat, sed sufficit, quod illi conueniat ratione essentiæ, quam implicitè claudit.

Ad 4.

Ad vltimam respondet 1.

Ad vltimam distinguit antecedens: si superueniret, & tolleretur cum reali distinctione ab Essentia, transeat antecedens; si sine reali distinctione adueniret aut tolleretur, negat antecedens, & consequentiã. Vel potest subdistingui antecedens, & concedi de actualitate entitatiua, negari autẽ de actualitate existentiæ, admodum, quo in Physicis Thomistæ discurrunt de partibus compositi substantialis, admittentes in illis plures actualitates entitatiuas, negantes autem plures existentias. De quo videantur Patres Salmãticenses *vbi suprà* §.14. & 15. vbi doctè hanc rẽ, sicut cætera, explicant.

Secundo.

75. *Impugnãtur omnes solutiones Ill. Godoy 1.*

Omnes istæ solutiones præter vltimã ad eandem reducuntur; vndè impugnatio vnius est cæterorum impugnatio. Impugnatur itaquè primo: Paternitas, v.g. non implicat actualitatẽ essentialẽ, nec existentialem Essentiæ Diuinæ, vt dictum, & latè probatum manet *disp.*76; atqui hæc est tota solutio Ill.God; ergo tota ruit. Hac generali impugnatione posita, alia particulari impugnanda venit.

76. *Impugnatur 2.*

Impugnatur secundo: actualitas est conditio, vt Paternitas actu constituat Patrem, & actu illũ à Filio distinguat: ergo Paternitas, vt ab Essentia distincta, est actualitas: ergo ruit solutio Ill. God. Antecedens est solutio, quam ad secundam probationẽ adducit Ill. Godoy. Secunda consequentia ex prima infertur. Prima autem probatur: si Paternitas, v ab Essentia distincta, non esset actualitas, Paternitas, vt ab Essentia distincta, non constitueret actu Patrem, nec actu illam à Filio distingueret; sed Paternitas, vt ab essentia distincta, constituit actu Patrem, & actu illum à Filio distinguit: ergo Paternitas, vt ab Essentia distincta, est actualitas. Consequentia est legitima. Minor est antecedens secundæ probationis ab Ill.God. concessum. Maior probatur: Paternitas, vt ab Essentia distincta, nequit actu constituere Patrẽ, nec actu illum à Filio distinguere, nisi Paternitas, vt ab Essentia distincta, habeat conditionem, vt sic constituat, & distinguat; atqui iuxta Ill.God. actualitas est conditio, vt Paternitas actu constituat Patrem, & actu illũ à Filio

dis-

distinguat: ergo si Paternitas, vt ab Essentia distincta, non esset actualitas, Paternitas, vt ab Essentia distincta, non constitueret actu Patrem, nec actu illam à Filio distingueret.

77. *Confirmatur, & declaratur.*

Confirmatur, & declaratur: quia existentia est conditio ad causandum, nihil, vt ab alio distinctum, potest actu causare, nisi, vt ab illo distinctum sit existens; sed actualitas iuxta Ill. God. est conditio, vt Paternitas actu constituat Patrem, & actu illum à Filio distinguat: ergo nequit Paternitas, vt ab Essentia distincta, actu constituere Patrem, & actu illum à Filio distinguere, nisi Paternitas, vt ab Essentia distincta, sit actualitas. Deniquè: valdè quippè durum est, quod relationi Diuinæ non conueniat id, quod cõuenit relationi creatæ, & non ob imperfectionem; atqui relationi creatæ non ob imperfectionem conuenit esse actualitas: ergo valdè durum est, hoc non conuenire relationi Diuinæ.

78. *Refellitur duplex solutio Ill. Godoy ad vltimã probat. antecedentis.*

Restat tamen duplici solutioni Ill. God. ad vltimã probationẽ antecedẽtis occurrere. Primam itaquè refello: quomodocumque Paternitas superueniat, & tollatur à Deitate in hypotesi data, superueniret Deitati, & ab ipsa tolleretur noua actualitas: ergo ruit prima solutio Ill. God. Probatur antecedens: quomodocumque Paternitas superueniat, & tollatur à Deitate, superueniret Deitati, & ab ipsa tolleretur actualitas actu constituens Patrẽ, & illum à Filio distinguens, vt manet probatum: ergo quomodocumque Paternitas superueniat, & tollatur à Deitate in hypotesi data, superueniret Deitati, & ab ipsa tolleretur noua actualitas. Secunda solutio reiecta manet ex dictis in discursu disputationis, & reijcitur modo, quo illam approbat Ill. Godoy, scilicèt, ad modum, quo nostri Scotistæ discurrunt de partibus compositi substantialis admittentes in illis plures existentias. De quo videantur Mastrius. Pontius. Rada. Merinerus. Columbo, & alij; ibi enim doctè hanc rem, sicut cætera, explicant.

Instantia tandem posita *n.* 71. facilitèr soluitur, dicendo: tres Diuinas personas esse tres res summè actuales realitèr; non formalitèr; vndè non sunt tres summè actualitates, quia ad hoc erat necessarium, quod essent formalitèr tres res summè actuales, ex qua solutione tollitur esse tres actus puros, tres immutabilitates, & tres æternitates; non verò tollitur, quod sint tres actualitates. Vel secundo responderi potest, & potiori ratione, vt ipse Ill. Godoy respondet ad nostram probationem, contra quam facit instantiã, scilicèt, quod tres Diuinæ personæ sunt tres res summè actuales numero cadente suprà entitatem, & subiectiuè; non tamen cadente suprà formale, nempè, summã actualitatem, ad quod sufficit distinctio subiectorũ, vel entitatũ absquè distinctione formarũ, sicuti tres personæ dicuntur tres sapientes adiectiuè ab eadẽ sapientia, tres omnipotentes ab eadẽ omnipotentia; quia numerus non suprà formas, sed suprà subiecta cadit. De hoc latè in solutione argumentorum.

79. *Soluitur instantia posita n.* 71.

Alitèr soluitur.

Probatur sexto conclusio: ipsa positio passiua rei, siuè extra causas, siuè extra sua principia, est formalissimè existentia in omnium iudicio; sed Filiatio distincta ab Essentia Diuina est passiua positio Filij extra suum principium productivum: ergo est formalissimè existentia (idem dicendum est de spiratione passiua) Probatur minor: omnis passiua productio est passiua rei positio extra suum principium productivum; sed Filiatio, vt distincta ab Essentia Diuina, est passiua Filij productio: ergo est passiua Filij positio extra suum principiũ productivũ. Minor est certissima; nam vti Paternitas est actiua originatio, generatio, & productio, è cõtra Filiatio est passiua.

80. *Prob. 6. conclusio*

Probatur deniquè conclusio: existentia est id, quo res ponitur extra suas causas, aut extra sua principia productiua, vt communitèr tenent Philosophi; sed Filius non ponitur extra suum principium

81. *Prob. 7. conclusio.*

productivum (idem dico de Spiritu Sancto) per aliquid absolutum de illo enuntiatum: ergo Filius in ration Filij, & geniti, aut producti, existit, & ponitur extra Patrem secundum suum suppositum existentia relatiua, & personali. Probatur minor: nihil est in Diuinis absolutum, propter quod Pater, Verbū, & Spiritus Sanctus non sint vnum: ergo Filius nequit poni extra Patrem per aliquid absolutum; sus summo: sed id, per quod Filius est extra suum principiū, & existit, vt distinctus à Patre, est existentia: ergo habet existētiā relatiuā sibi propriā, & cōsequētèr in Diuinis dātur tres existentiæ relatiuæ, & personales inter se distinctæ.

82. *Confirmatur.* Confirmatur: Pater, & Filius in Diuinis sunt duo opposita relatiua; quorum vnum refertur ad aliud secundū suppositū, & personalitatē: ergo quilibet eorum existit existentia particulari, & relatiua. Probatur consequentia: oppositio actualis non potest esse, nisi inter existentia, seu intèr ea, quorum vnum existit extra aliud in sensu, in quo opponuntur; sed dato, quod Pater, & Filius existant vnica existentia, quæ sit absoluta, non sunt duo existentes, sed vnum, sicuti vnum intelligens, aut omnipotens: ergo vt Pater, & Filius sint duo, quorū vnum ad aliud referatur, oportet, quod existant existentia propria. Probatur maior: oppositio relatiua resultat ex extremis omninò completis; nam ex Patre æterno, vt Pater est præcisè, & Spiritu Sancto non resultat oppositio relatiua; quia Pater, vt talis non habet omne necessarium, vt opponatur relatiuè Spiritui Sancto, quod fit per spirationē actiuā; nec Pater, vt est Deus præcisè, relatiuè opponitur Filio, quia deficit ei Paternitas: ergo oppositio relatiua actualis non potest esse nisi inter existentia, seu inter ea, quæ actu existunt, & sunt extra suas causas, aut principia, & cōsequentèr vna relatio nequit opponi relatiuè alteri, nec è contra; quin oppositio fundetur in existentia propria, & particulari.

§. IV.

Argumentis Ill. Godoy occurritur.

OMissis, quæ ex D. Thoma adducit Ill. God, arguit primo *n.* 14: in Deo non sunt tres essentiæ relatiuæ, sed vnica essentia absoluta. Tum; quia id expræssè docet D. Augustinus *lib. 5. de Trinit. cap. 8.* illis verbis: *Non dicimus in Deo tres essentias*: & D. Thomas *infrà q. 39. art. 5. ad 1.* vbi explicans dictum illud Augustini: *Filius est essentia de essentia*, docet, in rigore sermonis vsurpandum nō esse, cum inter Patrem, & Filium non detur essentiarum distinctio. Tum etiā; quia Essentia Diuina, & natura Diuina vsurpantur pro eodē; in nullo autē sensu dantur in Deo tres naturæ etiā relatiuæ. Tum tertio; quia aliàs concedendæ essent tres Diuinitates relatiuæ in Deo; & consequentèr tres Dij relatiuè; cum essentia idē prorsus sit, quod Diuinitas: ergo nec dantur tres relatiuæ existentiæ, sed vnica existentia absoluta. Patet cōsequentia: Tum; quia existentia cōuertibilitèr cum essentia se habet, cum illa proportionatur, & adæquatur; & cōsequentèr immultiplicata essentia, existentia multiplicari nequit. Tum etiā: nam essentia intimiùs comparatur ad entitatē, quam existentia: ergo si stat multiplicatio realis entitatum, non multiplicatis essentijs realitèr in Deo, stare etiam poterit realis distinctio entitatum cum vnitate existentiæ.

83. *Arguit 1.*

Cōsequentia probat 1.

Secundo.

84. *Nota ante solutionem.* Noto ante solutionem, quod Essentia duobus modis accipitur. Primo pro natura ipsa, quæ est prima ratio, & radix proprietatum, quomodo est Essentia rigorosè, & in quo sensu Essentia Diuina continet Patrem, Filium, & Spiritum Sanctum. Secundo pro quacumque ratione formali, seu quidditate, quomodo quæcumque ratio formalis dicitur, & est Essentia. Hoc notato, Respondeo primo ad argumentum

Respōd. 1 ad argumentum

di-

distinguendo antecedens: in Deo non sunt tres essentiæ relatiuæ, sed vnica Essentia absoluta, essentia capta primo modo concedo antecedens, & hoc vnicè est, quod conuincunt omnes probationes antecedentis; essentia secundo modo capta nego antecedens.

85. *Ad 1. prob. consequētiæ* Ad cuius primā probationē distinguo primā partē: existentia conuertibilitèr cum essentia se habet, cum illa proportionatur, & adæquatur, sumpta essentia primo, vel secundo modo cōcedo; sumpta primo modo præcisè, vel præcisè secundo modo nego. Distinguo secundā partē: immultiplicata essentia primo, vel secundo modo, existentia multiplicari nequit concedo; sumpta primo modo duntaxat nego. *Ad 2.* Ad secundā probationē consequētiæ distinguo consequens: ergo si stat multiplicatio realis entitatū, non multiplicatis essentijs realitèr in Deo, capta essentia primo, & secundo modo, stare etiam poterit realis distinctio entitatum cum vnitate existentiæ concedo consequentiā, sed nego suppositum; capta essentia primo modo duntaxat nego consequentiam.

86. *Respōd. 2 retorquē do argumentum.* Respondeo secundo retorquendo argumentū: in Deo sunt tres essentiæ relatiuæ, essentia secundo modo capta: ergo dantur tres existentiæ relatiuæ. Antecedens patet. Primo: quæcumque ratio formalis, seu quidditas est Essentia secundo modo capta; sed in Deo sunt tres rationes formales, seu tres quidditates relatiuæ; nam Pater habet aliquam rationem formalē, seu quidditatem, qua constituitur in esse Patris, quam non habent Filius, & Spiritus Sanctus; alioquin ratio Paternitatis non esset alia à ratione Filiationis, & spirationis passiuæ, consequentèrque essent vnica persona, sicut sunt vnus Deus, quod est contra fidem: ergo verum est antecedens, scilicèt, in Deo sunt tres essentiæ relatiuæ, essentia secundo modo capta. Patet secundo: nam iuxta Ill. Godoy *n.* 4. dantur tres realitates relatiuæ ratione distinctæ ab essentia, & realitèr inter se; sed quælibet ex his realitatibus habet suam quidditatem, & rationem formalem sui constitutivam, quæ est Essentia secundo modo capta: ergo quælibet habet essentiam secundo modo captā; ergo in Deo sunt tres essentiæ relatiuæ, essentia 2. modo capta, quod est antecedēs retorsionis.

87. *Cōsequentia probatur 1.* Consequentia verò probatur. Primo: existentia iuxta Ill. God. convertibilitèr cum essentia se habet, cū illa proportionatur, & adæquatur, & consequentèr multiplicata essentia, existētia multiplicari debet; atqui in Deo sunt tres essentiæ relatiuæ, essentia secundo modo capta: ergo dantur tres existentiæ relatiuæ. *Secundo.* Probatur secundo: nam essentia intimius comparatur ad entitatem, quam existentia: ergo si non stat multiplicatio realis entitatum, non multiplicatis essentijs realitèr in Deo, sumptis essentijs secundo modo; stare non poterit realis distinctio entitatum cum vnitate existentiæ. Atqui tres Diuinæ entitates realitèr distinctæ sunt tres essentiæ relatiuæ, essentia secundo modo capta: ergo dantur tres existentiæ relatiuæ.

Itaquè: in qualibet re datur vnica essentia primo modo sumpta, quia solū est vnica prima ratio, & radix proprietatū. At datur multiplex essentia secūdo modo sumpta, quia cū in qualibet re dentur plures formalitates, quarum quælibet habet suam quidditatē, & rationem formalē sui constitutiuā, & distinctiuā ab alijs, quæ est essentia secundo modo sumpta, repugnat, quod multiplicatis formalitatibus non multiplicentur essentiæ secundo modo sūptæ. Sic enim dicimus, esse in Deo essentiā intellectus, voluntatis, intellectionis, & amoris, quod de Diuinis relationibus necessario dicēdū est. Hæc est Doctrina ita certa, quod (meo videri) nullus sane mētis negare valet, ipsamque credo, Ill. God. cognouisse, quia mentionē non facere de hac solutione, quādo cōmunis est apud Scotistas, & latere nō potuit eū, fuit absquè dubio, veritatē solutionis agnoscere. 88. *Explicatur.*

89. *Arguit 2.*

Arguit secundo *n.* 15. in Deo non datur triplex ratio increati cum reali distinctione, sed vnica, qua, & essentia, & relationes in ratione increati cõstituuntur, aliàs tres personæ essent tres increati *substantiuè*, contra illud Athanasij: *Non tres increati, sed vnus increatus*: ergo nec dantur tres existentiæ relatiuæ, sed vna, qua existant relationes, & essentia. Probat consequẽtiã primo à paritate; si namquè vnica ratione increati relationes, & Essentia constituuntur in ratione increati, cur etiam vna existentia multiplicata realitèr non existent relationes, & essentia. Secundo à priori: ens namquè Diuinum constituitur extra nihil, in quo existentia formalitèr consistit, per esse increatũ, sicut ens creabile extra nihil ponitur, seu extra causas, per hoc, quod est terminare creationẽ: ergo si tres relationes in vna reali ratione increati realitèr immultiplicata conueniunt, vna etiã existentia immultiplicata realitèr existunt. Tum denique: quia nõ stat multiplicari realitèr existentiã Diuinã, non multiplicata realitèr ratione increati: ergo si hæc in Diuinis relationibus non multiplicatur, nec existentia multiplicari poterit. Probat antecedens: ratio increati cõsistit in hoc, quod est existere à se; at datis tribus existentijs in Deo, dantur necessariò tres existentes à se, cũ cuiuis existentiæ Diuinæ repugnet positiuè habere esse ab alio tãquã à causa, in qua repugnantia positiua ratio increati cõsistit: ergo si ratio increati non multiplicatur realitèr in Diuinis relationibus, nequit existentia Diuina realitèr distingui, & multiplicari in illis.

Probat consequentiam 1.

Secundo.

Tertio.

Probat antecedens.

90. *Respõdet ad argumentum quidam Scotista.*

Ad hoc argumentũ respondet quidã modernus Scotista, & pro solutione notat: rationẽ increati duplicitèr sumi posse. Primo: prout dicit negationẽ essendi ab alio, tanquã à causa, & tanquam à principio productiuo, vt v.g. natura Diuina, quæ est omninò à se, excludit omnẽ modum essendi ab alio. Secundo: prout dicit solã negationẽ essendi ab alio, tanquã à causa, seu prout non præsupponit non fuisse, aut negationẽ suæ existẽtiæ, & admittit tamen rationẽ essendi à principio productiuo, vt v.g. persona Filij. Vndè ratio increati in primo sensu accepta, est perfectio simplicitèr entis infiniti, seu Dei, quæ non competit relationibus formalitèr in se consideratis; cum sint productæ, & habeant principium; at ratio increati in secundo sensu accepta, competit personalitatibus Diuinis, quæ non habent causam nec supponunt negationem existentiæ, & habent principium.

Ante solutionem notat.

Hac doctrina notata. Respondet ad argumentũ distinguendo antecedens: in Deo nõ datur triplex ratio increati eiusdẽ rationis, ideſt, quarũ quælibet dicat negationem essendi ab alio, tanquã à causa, & tanquã à principio cõcedit antecedens; non datur triplex ratio increati diuersæ rationis, ideſt, quarũ vna dicat negationẽ essendi ab alio, tanquã à causa, & tanquã à principio; alia verò tanquã à causa duntaxat negat antecedẽs. Itaquè certũ est, quod in Diuinis nõ sunt tres dicentes negationẽ essendi ab alio, tanquam à causa, & tanquã à principio, cõsequentèrque nõ sunt tres rationes increati, prout ratio increati dicit vtrãque negationẽ. Cæterũ in Diuinis sunt tres dicentes negationẽ essendi ab alio, tãquã à causa; nõ verò tanquã à principio; cũ personalitates supponant principiũ, & consequentèr sunt tres rationes increati, prout ratio increati dicit solam negationẽ essendi ab alio, tanquam à causa. Quod claret ex eo, quod sola Essentia Diuina est increata per vtramque negationem; attributa verò, & personalitates per negationem duntaxat essendi ab alio, tanquam à causa; ideò ratio increati per vtramque negationẽ est idem, ac ratio improducti; ratio verò increati pro illa sola negatione prædicta est idem, ac ratio incausati.

91. *Respõdet ad argumentum.*

Respõdet ad 1. probat. consequentiæ.

Ex quo negat consequentiam argumenti, ad cuius primã probationẽ à paritate respõdebit negãdo suppositũ;

sup-

ſupponit namquè, quod relationes, & eſſentia vnica ratione increati conſtituantur increatæ, quia, vt dictum eſt, relatio increata eſt ratione increati dicentis negationẽ eſſendi ab alio, tanquam à cauſa tantum; non verò tanquam a principio, cum ſit producta, & eſſentia eſt increata ratione increati dicentis negationem eſſendi ab alio, tanquam à cauſa, & tanquam à principio; cum ſit improducta.

93. *Ad 2.* Ad ſecundã probationẽ à priori diſtinguit antecedens: ens Diuinũ conſtituitur extra nihil per eſſe increatũ, vt ratio increati dicit vnã, vel vtramque negationẽ concedit antecedens; prout dicit præciſè aliquã ex illis ſubdiſtinguit: eo modo, quo fuerit ens Diuinũ cõcedit antecedens; alio modo negat antecedens. Ens itaquè Diuinum, ſi ſumatur pro natura Diuina, vel pro Deo conſtituitur extra nihil per eſſe increatũ, vt ratio increati dicit vtramque negationẽ, cum ſit omninò à ſe, & improductum; ſumpto autem pro relatione, vel perſonalitate Diuina, conſtituitur extra nihil per eſſe increatũ, vt ratio increati dicit vnicam negationẽ iam declaratam; cum ſint productæ.

94. *Ad 3.* Ad tertiam diſtinguit antecedens: non ſtat multiplicari realitèr exiſtentiam Diuinam, non multiplicata realitèr ratione increati, conueniente exiſtentiæ multiplicatæ concedit antecedens; ratione increati non conueniente exiſtentiæ multiplicatæ negat antecedens; & diſtinguit conſequens: ergo ſi ratio increati relationibus cõueniens non multiplicatur, nec exiſtentia multiplicari poterit concedit conſequentiam; relationibus non conveniens negat conſequentiam. *Ad probat. antecedẽtis.* Ad probationem antecedentis diſtinguet maiorem: ratio increati conſiſtit in hoc, quod eſt exiſtere à ſe per vtramque negationem præciſè negat maiorem; per vtramque, vel per vnam concedit maiorem; & diſtinguet minorem: dantur tres exiſtentes a ſe per vnicam negationem explicatam concedit minorem; per vtramq e negationem negat minorem, & diſtinguet conſequens, vt diſtinxit.

Hæc itaquè ſolutio adeò ipſi certa videtur, vt à nullo Theologo, & Catholico negari poſsit. Ratio eſt: nam alio modo Eſſentia Diuina eſt à ſe, & alio modo perſona producta eſt à ſe, quod oſtenditur primo: nam eſſentia Diuina ita eſt à ſe, vt excludat cauſam, & principium ſui; perſona verò producta non ſic eſt à ſe, quia non excludit principium productivum. Secundo: quia Eſſentia Diuina ita eſt à ſe, quod ſit improducta; perſona verò producta nõ eſt ita à ſe, cũ producta ſit: ergo eſt diuerſa ratio exiſtèndi à ſe: ergo diuerſa ratio increati. Hæc conſequentia ex ipſo Ill. Godoy efficacitèr probari poteſt: ratio increati iuxta ipſum conſiſtit in hoc, quod eſt exiſtentia à ſe; atqui eſt diuerſa ratio exiſtendi à ſe: ergo eſt diuerſa ratio increati. Vndè iuxta hanc ſolutionem, & datur ratio increati Diuinæ eſſentiæ conueniens, & alia conueniens relationibus. Illa eſt abſoluta, & ratione illius tres perſonæ ſunt vnus increatus. Hæc eſt relatiua, & particularis, & ratione huius dicere poſſemus, quod tres perſonæ ſunt tres increati, non abſolutè pronunciati, ſed cum hoc addito, *relatiui, & perſonales*, ſicut dicere poſſumus, quod ſunt tria entia relatiua, & perſonalia, quod non opponitur ſymbolo Athanaſij; imò, hoc inſinuat D. Auguſt. 5. *de Trinit. cap. 6.* per illa verba: *aliud eſt eſſe Deum, & aliud eſſe Patrem.*

95.

96. *Retorquetur argumentũ cõtra Ill. Godoy.* Et ex hac ſolutione poteſt ſic retorquere argumentum contra Ill. Godoy: in Deo non datur triplex ratio increati cum reali diſtinctione, ſed vnica, qua & eſſentia, & relationes in ratione increati conſtituuntur; aliàs tres perſonæ eſſent tres increati *ſubſtantiuè* contra illud Athanaſij: *Non tres increati, ſed vnus increatus*: ergo nec dantur tres entitates relatiuæ realitèr diſtinctæ, ſed vna, qua ſint relationes, & eſſentia. *Cõſequentia probatur* 1. Probatur conſequentia primo à paritate: ſi namquè

vnica ratione increati relationes, & essentia constituuntur in ratione increati, cur etiam vna entitate immultiplicata realiter non erunt relationes, & Essentia?

97. *Secundo.* Probatur consequentia secundo à ratione: quia nõ stat multiplicari realitèr entitatẽ Diuinam non multiplicata realitèr ratione increati: ergo si hæc in Diuinis relationibus non multiplicatur, nec entitas multiplicari potest. Probatur antecedens: ratio increati consistit in hoc, quod est esse à se; sed datis tribus entitatibus in Deo, dantur necessario tres entitates à se; cum cuilibet entitati Diuinæ repugnet esse ab alio, tamquam à causa, in qua repugnantia ratio increati consistit: ergo si ratio increati non multiplicatur in Diuinis relationibus, nequit entitas Diuina realitèr distingui, & multiplicari in illis: ergo non stat multiplicari realitèr entitatem Diuinam non multiplicata realitèr ratione increati. Probatur tertio: ratio increati, vel creati dicitur de qualibet entitate; de qualibet enim dicitur, quod sit à se, vel ab alio: ergo nõ stat entitatem multiplicari realitèr, quin realitèr multiplicetur ratio increati, vel creati. Atqui entitas Diuina est increata: ergo non stat multiplicari realitèr entitatem Diuinam, quin multiplicetur realitèr ratio increati. Tunc sic, sed iuxta Ill. Godoy in Deo non datur triplex ratio increati: ergo nec triplex entitas.

Tertio.

98. *Solutio huius Scotistæ non quadrat.* Hæc tamen huius Scotistæ solutio minimè quadrat, contra ipsamque insurgo primo: concessis tribus existentijs relatiuis realitèr distinctis debent absolutè concedi tres existentiæ: ergo & concedi debent absolutè tres rationes increati. Consequentia tenet: nam iuxta hanc solutionem eo modo multiplicatur ratio increati, quo existentia: ergo si conceduntur absolutè tres existentiæ, etiam absolutè debent concedi tres rationes increati. Antecedẽs autem probatur: etenim iuxta Scotistam prædictum eo modo multiplicatur existentia, quo res, aut entitas multiplicatur; at res, aut entitas multiplicatur talitèr in personis realitèr, quod non solum cum addito, sed etiam absolutè dicuntur tres res, aut tres entitates: ergo nedũ cum addito, sed etiã absolutè debent dici tres existentiæ.

Reijcitur 1.

Insurgo secundo: nam sequitur ex hac solutione, posse salua fide, & absquè iniuria contextus Athanasij concedi tres Deos *relatiuè*, aut tres omnipotentes *relatiuè*; consequens est absurdum, imò, & hæreticum: ergo antecedens falsum. Probatur sequela: nam Athanasius eisdẽ verbis, quibus negat tres Deos, aut tres omnipotentes, negat etiam tres increatos: ergo si absquè iniuria, & falsitate verborum illius admitti possunt tres increati *relatiuè*, illius verba interpretando de ratione increati tali, *absolutè*, poterunt etiam, salva fide, concedi tres Dij, & tres omnipotentes *relatiuè*.

99. *Reijcitur 2.*

Insurgo tertio: nam sequitur ex hac solutione, non esse immediatè de fide, non esse tres Deos, aut tres omnipotentes *relatiuè*; consequens est absurdum, & à nemine admissum, quem viderim: ergo solutio tradita est nulla. Probatur sequela: illa propositio est de fide immediatè, quæ absquè discursu, & mediatione alicuius naturalis principij, in Scripturis, aut Concilijs, vel traditionibus habetur; sed admissis tribus rationibus increati relatiuis, quod non sint tres Dij, aut tres omnipotentes *relatiuè*, non habetur immediatè ex reuelatione Diuina; cũ præter illam necessarium sit ad principia naturalia confugere, quibus probetur Diuinitatem, & omnipotentiã talis esse naturæ, vt eis repugnet per relationes multiplicari, quæ repugnãtia in ratione increati non reperiatur: ergo non erit immediatè de fide, nou dari tres Deos, aut tres omnipotentes *relatiuè*.

100. *Reijcitur 3.*

Insurgo denique, & fortè efficatiùs contra prædictum Scotistam: si ratio increati relatiua multiplicaretur in Diuinis, etiam ratio increati absoluta

101. *Reijcitur 4. & efficatius.*

in Deo multiplicaretur; atqui falsum est, quod in Deo multiplicetur ratio increati absoluta: ergo falsũ est, quod ratio increati relatiua multiplicetur in Diuinis: ergo non datur in Deo triplex ratio increati relatiua: ergo falsa est omninò illius solutio. Consequentia tenent. Minor est manifesta. Primo: quia absoluta in Deo non multiplicantur, vt omnes Theologi fatentur, & cum ipsis Scotista prædictus. Secundo: quia si ratio increati absoluta multiplicaretur in Deo, necessariò concedendum esset, esse tres increatos absolutè, & substantiuè contra symbolũ, & ipsum Scotistam, sicut si Deitas, & omnipotentia, quæ sunt in Deo absoluta, multiplicarentur, necessario condendũ esset, esse tres Deos, & tres omnipotentes absolutè, & substantiuè.

102. *Maior probatur*

Maior verò, inqua est tota difficultas, probatur: ideo iuxta Scotistã prædictum ratio increati relatiua multiplicatur in Diuinis, quia relatio est increata ratione increati dicentis negationem essendi ab alio, tamquã à causa tantum; non verò tanquam à principio, cum sit producta; Essentia autẽ est increata ratione increati dicentis negationem essendi ab alio, tanquam à causa, & principio, cum sit improducta; atqui hæc ratio euidentèr probat, quod ratio increati absoluta multiplicetur in Deo: ergo si ratio increati relatiua multiplicaretur in Diuinis; etiam ratio increati absoluta in Deo multiplicaretur. Probatur minor: illa ratio euidentèr probat, quod ratio increati multiplicetur in Diuinis attributis; sed ratio increati attributorum Dei est absoluta: ergo illa ratio euidentèr probat, quod ratio increati absoluta multiplicetur in Deo. Probatur maior: attributa Diuina sunt increata ratione increati dicentis negationem essendi ab alio, tanquam à principio productiuo, non vero tanquam à principio dimanatiuo; cum dimanent ab Essentia; Essentia autem est increata ratione increati dicentis negationem ab alio, tanquam à principio productiuo, & dimanatiuo; cum ipsa à nullo dimanet: ergo illa ratio, scilicèt, ratio increati relatiua multiplicatur in Diuinis, quia relatio est increata ratione increati dicentis negationẽ essendi ab alio, tanquam à causa tantum; non verò tanquam à principio, cum sit producta; essentia autem est increata ratione increati dicentis negationẽ essendi ab alio, tanquam à causa, & principio, cum sit improducta, euidentèr probat, quod ratio increati multiplicetur in Diuinis attributis.

103. *Explicatur hoc.*

Explicatur magis hoc ipsum: quia Diuinæ relationes differunt ab essentia in ratione increati, ratio increati multiplicatur in Diuinis relationibus; sed attributa differunt ab Essentia, & relationibus in ratione increati: ergo ratio increati multiplicatur in Diuinis attributis, si in relationibus multiplicatur, quod est contra omnes, & ipsum Scotistam. Declaratur amplius: Essentia est increata, quia *est* dicit negationem essendi ab alio, tanquam à causa, & principio, non solum productiuo, verum etiam dimanatiuo; atqui per negationem essendi ab alio, tanquam à principio dimanatiuo, differt ab attributis, & per negationẽ essendi ab alio, tanquam à principio productiuo, differt à relationibus: ergo si ob hanc differentiam ratio increati multiplicatur in Diuinis relationibus; ob illã debet in attributis multiplicari.

Explicatur amplius.

104. *Denique declaratur.*

Denique declaratur: maior adest ratio, vt ratio increati multiplicetur in attributis, quam in relationibus, semel admisso, quod in relationibus multiplicetur: ergo hoc admisso potiori ratione multiplicabitur in attributis. Probatur antecedens: attributa vltrà negationem essendi ab alio, tanquam à causa, dicunt negationem essendi ab alio, tanquã à principio productiuo; atqui relationes solum dicunt negationem essendi ab alio, tanquam à causa: ergo maior adest ratio, vt ratio increati multiplicetur in attributis, quã in relationibus, semel admisso, quod in relationibus multiplicetur.

Vndè ex prædicta Scotistæ solutione euidentèr sequitur, quod ultrà rationē increati, qua gaudet Essentia Diuina, tot dentur rationes increati, quot sunt attributa, & relationes contra omnes, & contra ipsum, vt ostensum manet ex dictis.

105. *Solutio argumenti videatur à n.* 107. *vsque ad* 114.

Omissa igitur hac solutione, alitèr est occurrendum argumento prædicto, sed quia præcedens idem est cum argumento sequenti, quod facit Ill. God. eædemque probationes vtriusque, ob quod eadem solui solutione necessarium est; argumentū proponamus, & solutio illius erit ad præcedens responsio.

106. *Arguit 3. Ill. God*

Arguit tertio *n.* 22. non dantur in Deo tres æternitates reales relatiuæ; aliàs concedi possent tres æterni *substantiuè*, contra illud Athanasij: *non tres æterni, sed vnus æternus*: ergo nec tres relatiuæ existentiæ, sed vna absoluta, qua tres personæ existant.

Probat consequētiam 1.

Probat consequentiam primo; nam si vna æternitate absoluta tres personæ constituuntur in ratione æternarum, cur etiam vna absoluta existentia nō poterunt existentes constitui? Secundo: quia non stat multiplicari existentiam, non multiplicata æternitate realitèr; cum æternitas, vel ab existentia non distinguatur, vel sit modus illius: ergo si æternitas non multiplicatur realitèr in personis, nec existentia potest multiplicari.

Secundo.

107. *Respōd. 1 ad argumentum.*

Respondeo primo ad argumentum concesso antecedenti, negando consequentiam. Ad cuius primā probationē dico. Primo: tot esse rationes, quot sunt probationes pro nostra conclusione. Secundo: quia non sequitur, est triplex existētia: ergo & triplex æternitas, vt dicemus in solutione ad secundā probationem. Tertio: quia est maxima disparitas inter æternitatem, & existentiam, vt declarabimus in secunda responsione ad argumentum.

Ad 1. prob. consequētiæ dico 1.

Secundo.

Tertio.

Ad 2.

Ad secundam probationem nego antecedens, & distinguo probationē imbibitam: æternitas, vel ab existentia nō distinguitur, vel est modus existentiæ ratione sui exigentis durare in æternum omitto; existentiæ ratione sui non exigentis durare in æternum nego; & distinguo consequens claritatis gratia: ergo si æternitas non multiplicatur realitèr in personis, nec existentia ratione sui exigens in æternum durare potest multiplicari omitto consequens; nec existentia ratione sui non exigens in æternum durare nego consequentiam.

108. *Explicatur solutio.*

Itaquè (& est explicatio solutionis) æternitas non est ab omni existentia indistincta, vel modus omnis existentiæ, quia licèt valeat: *Omnis æternitas est existentia*; non tamen valet: *Omnis existentia est æternitas*, quia ad hoc necessarium erat, quod omnis existentia ratione sui exigeret in æternū durare; cum ergo proprietates relatiuæ, non ratione sui, sed ratione essentiæ Diuinæ exigunt in æternum durare, eorum existentia non est æternitas. Hoc patet per simile ad durationem; nam ita se habet duratio respectu existentiæ creatæ, ac æternitas respectu existentiæ Diuinæ; sed licèt valeat: *Omnis duratio est existentia creata*; nō valet: *Omnis existentia creata est duratio*, quia proprietates cuiuslibet rei habent existentiam, quæ non est duratio, quia non exigit ratione sui durare, sed solum ratione essentiæ, eo quod proprietates sint propter essentiā: ergo similitèr de æternitate respectu existentiæ relationum Dei, quæ sunt proprietates Diuinæ Essentiæ. Hæc solutio valdè conformis est opinioni Scoti, scilicèt, relationes Diuinas non dicere perfectionem, quam rationibus Scoti conuictus amplexus est Ill. God. vt vidimus *disp. præcedenti*; si etim existentia relatiua ratione sui exigeret durare in æternum, diceret absquè dubio perfectionem.

109. *Respond. ad argumentū* 2.

Ad 1. prob. consequētiæ.

Respondeo secundo ad argumentū negando consequentiam, ad cuius primā probationē dico; rationē esse: quia æternitas spectat ad rem totalē, omnia prædicata, omnesque formalitates cōprehendentem, & prout est ens reale

com-

completũ; ast existentia sequitur entitatem eo modo, quo est entitas. Ecce rationem, cur vna æternitate absoluta tres personæ constituantur in ratione æternarum, & vna absoluta existentia non possint existentes constitui. Restat tamen hanc doctrinam firmare, vt firma maneat solutio.

110. *Firmatur hæc solutio.* Firmatur itaquè pro æternitate exẽplo vitæ, quæ spectat ad rem totalẽ, omnia prædicata, omnesque formalitates comprehendentẽ, ideòque licèt anima sit distincta à corpore, eadem vita vivunt anima, & corpus, non alia ratione, nisi quia corpus, & anima sũt duæ entitates partiales, & incompletæ constituentes vnum ens reale cõpletũ, ad quod sequitur vita. Pro existentia firmatum manet ex dictis, præsertim *n.* 47. & 60. & ostenditur eodẽ exemplo: nam licèt corpus, & anima viuant eadem vita, non tamen eadem existentia existunt, vt tenent omnes nostri Philosophi; & hoc non alia ratione, nisi quia existentia sequitur entitatem, eo modo, quo est entitas. Hinc ad propositum similitèr est dicendum: nam cum Essentia Diuina, & tres Diuinæ personæ sint vnũ ens reale completissimũ, vnica æternitate sunt æterni, quia æternitas spectat ad ens reale completum; non tamen vnica existentia existunt, quia existentia sequitur entitatẽ eo modo, quo est entitas: debẽt ergo esse in Deo tres existentiæ relatiuæ, eo, quod sint (& Ill. God. nõ neget) tres relatiuæ entitates.

111. *Ad 2.* Et iuxta hanc doctrinam ad secundam probationem consequentiæ distinguo antecedens: non stat multiplicari existentiã entis realis completi, non multiplicata æternitate realitèr concedo antecedens, existentiã cuiuslibet entitatis nego antecedens, & distinguo probationẽ imbibitam: æternitas, vel ab existentia entis realis cõpleti non distinguitur, vel est modus illius concedo; ab existentia cuiuscumque entitatis nego. Solutio clarèt ex proximè dictis, contra quæ, nec contra primam responsionem nihil adducit Ill. God, ipsisque manet solutũ argumentum secundum de ratione increati positum *n.* 89, quia idem, quod de æternitate asseritur, de ratione increati affirmamus; similitèrque de ratione actus puri, & immensitatis, per quod manet etiã responsio ad id, quod *n.* 2. adducit Ill. God. contra tertiam partẽ nostræ suppositionis, & adimpletum, quod promisimus *num.* 16.

112. *Retorq. vtrũque argum.* Soluto iam hoc, & præcedenti argumento Ill. God. vtrumque nunc cõtra ipsum retorqueo: in Deo non dantur tres rationes increati, nec tres æternitates reales relatiuæ; saltèm concedi possent tres increati, & tres æterni *substantiuè* contra illud Athanasij: *Non tres increati, nec tres æterni, sed vnus increatus, & vnus æternus*: ergo nec tres relatiuæ subsistentiæ, sed una absoluta, qua tres personæ subsistant. Probatur consequentia. *Prob. consequentia* Primo: nam si vna ratione increati absoluta, & vna absoluta æternitate tres personæ cõstituuntur in ratione increati, & æternarum; cur etiam vna absoluta subsistentia non poterunt subsistentes constitui? Infero etiam: ergo nec dantur in Deo tres entitates relatiuæ. *Primo.*

113. Probatur consequentia primo: nam si vna existentia absoluta tres personæ cõstituuntur in ratione existentiũ; cur vna absoluta entitate non poterunt in ratione entitatum constitui? Probatur secundo vtraque consequẽtia: non minùs entitas, & subsistentia Essentiæ Diuinæ est absoluta, ac ratio increati, æternitas, & existentia: ergo non dantur in Deo tres subsistentiæ relatiuæ, nec tres relatiuæ entitates. *Secundo.* Tertio probatur: ideò iuxta Ill. God. *n.* 84. existentia relationis Diuinæ ab existẽtia Essentiæ distingui non debet, quia existẽtia essentiæ ratione infinitatis potest ad relationẽ actuandi extendi; atqui entitas, & subsistentia absoluta Dei sunt infinitæ, & æquè infinitæ, ac existentia, ratio increati, & æternitas illius: ergo entitas, & subsistentia absoluta Essentiæ Diuinæ poterant ratione infinitatis extendi ad entitan *Tertio.*

dam,

dam,& ſubſiſtentiandam relationem: ergo non dantur in Deo tres relatiuæ entitates, nec tres ſubſiſtentiæ relatiuæ.

114. *Arguit deniquè.* Arguit deniquè Ill.God.*n.*31:exiſtentia cuiusvis entitatis,etiam relatiuæ,eſt prædicatum non relativum,ſed abſolutum; at quæ abſoluta ſunt, non multiplicantur realitèr in Deo,vt cõmunis Theologia fatetur: ergo non dantur plures exiſtentiæ in illo, ſed vna abſoluta.Maior probatur.Primo: nam,vt nos fatemur,æternitas relationis non relatiua, ſed abſoluta eſt, duratio relationis creatæ, & relationis Diuinæ non eſt relatiua,ſed abſoluta: ergo paritèr:exiſtentia relationis,ſiuè creatæ, ſiuè Diuinæ, non relatiua, ſed abſoluta erit.Patet conſequentia: duratio namquè eſt continuatio entitatis in eſſe;ergo ſi continuatio relationis in eſſe non relatiua, ſed abſoluta eſt, paritèr de exiſtentia relationis dicendum erit.

Maior probatur

Primo.

115. *Secundo.* Secundo: et ſi entitas relationis Diuinæ relatiua ſit, ſumma tamen eius actualitas, & ratio actus puri non eſt relatiua,ſed abſoluta: ergo paritèr:et ſi entitas relationis Diuinæ relatiua ſit, exiſtentia tamen eius non relatiua, ſed abſoluta erit. Patet conſequentia: Tum à paritate; tum etiam, quia per id conſtituitur in ratione exiſtentis, per quod in ratione actus puri,& ſummè actualis. Tertio: exiſtentia relationis ei conuenit reſpectiuè ad ſubiectum, quia inexiſtentia eſt, & ad entitatem eius comparatur, vt actus;at in reſpicientia ad ſubiectum non reperitur prædicamentalis relatio, nec in actuanda entitate relationis talis reſpectus exprimitur; cum non fiat comparatio cum termino,ſed cum relationis entitate: ergo exiſtentia cuiusvis relationis non eſt relatiua, ſed neceſſariò debet eſſe abſoluta.

Tertio.

116. *Reſpõdeo ad argumentum.* Reſpondeo ad argumentum negando maiorem ob dicta *num.* 56. *vſque ad* 58.Ad primam probationem nego conſequentiam, & diſtinguo primo antecedens probationis: duratio eſt continuatio entitatis in eſſe exigentis ratione ſui durare concẽdo antecedens; entitatis non exigentis ratione ſui durare nego antecedens,& conſequentiam. Diſtinguo ſecundo: duratio eſt continuatio entitatis in eſſe totali omnia prædicata comprehendente concedo antecedens; in eſſe perſonali, & relatiuo nego antecedens,& conſequentiam. Solutio claret *ex dictis num.* 107. & 109. & vltrà ibi dicta nunc de nobo. Retorqueo contra Ill.Godoy: nam ſuppoſitum creatum iuxta ipſum *diſput. ſequenti*, eſt quid poſitivum realitèr diſtinctum à natura; ſed durat duratione rei, cuius eſt, quin exiſtat exiſtentia rei, cuius eſt, alioquim ſuppoſitum naturæ humanæ Chriſti adhuc exiſteret, quia res, cuius eſt, nempè, natura, exiſtit exiſtentia propria apud Scotiſtas, & exiſtentia Verbi apud Thomiſtas:ergo duratio,& exiſtentia diſtinguuntur, & conſequentèr non debent eſſe tot durationes, quot ſunt exiſtentiæ; ſicut non ſunt tot vitæ, quot ſunt exiſtentiæ in compoſito phiſico.

Ad 1. prob.maioris.

Retorq. cõtra Ill. Godoy.

117. *Ad 2.* Ad ſecundam probationem nego conſequentiam, cum vtraque probatione ob dicta *num.* 111.Ad tertiam, quæ fundatur in eo, quod exiſtentia non conueniat relationi ſecundum rationem *ad*, ſed ſecundum rationem *in*, nego maiorem,quia relatio dupliciter ſumitur apud Philoſophos, ſcilicèt, vt eſt accidens, & ſic conuenit illi eſſe per ordinem ad ſubiectum,vt conſtat de omnibus accidentibus. Et vt eſt tale accidens, ſeu relativum, & ſic conuenit illi exiſtere per ordinem ad terminum, ad quem refert ſubiectum, & conſequentèr exiſtentia poteſt conuenire Paternitati, licet dicat ordinem ad Filiationẽ. Deindè: ſi aliquid probatio concluderet,conuinceret,accidentia abſoluta creata nõ habere propriam exiſtentiã diſtinctã ab exiſtentia ſubiectiſnã talia accidentia ſecundum eſſe reſpiciunt ſubiectũ, vt eſt de ſe clarum,& manifeſtè falſum.

Ad 3.

118. *Hucusque dicta cõfirmat Ill. God.*

Ill. Godoy *num.* 36. vcusque ab eo, & pro eo dicta in hunc modum confirmat: non stat eandem entitatem duplici existentia actuari; at entitas Diuina relationum existens redditur per existentiam absolutam Essentiæ: ergo existentia relatiua non gaudet virtualitèr ab illa distincta. Probat maiorem. Primo: existentia, vt abstrahit à creata, & Diuina, consistit in hoc, quod est aliquid extra nihil cõstitui; at entitas semel extra nihil posita non potest iterum extra nihil cõstitui: ergo nihil potest duplici existentia actuari.

Maiorẽ probat. 1.

119. *Secundo.*

Secundo: nam Essentia Diuina non existit per existentias relatiuas, sed solum existentia absoluta; at si posset aliquid duplici existentia actuari, nulla esset ratio, cur Diuina Essentia non existeret per existentias relatiuas; imò, id necessarium esset concedere; cum relationes sua entitate essentiam modificent; & consequentèr, si capacitas esset, relationum existentiæ suũ quasi effectum formalem deberent Essentiæ tribure: ergo non stat, quod aliqua entitas duplici existentia constituatur existens.

120. *Respõdeo*

Respondeo: veram esse maiorem in sensu formali, in quo debet loqui Ill. Godoy, & de quo procedunt probationes illius, ideòque superfluunt. Ob quod nego minorem loquendo in sensu formali, quam non probat Ill. Godoy, & probare debebat; nam licèt relationes habeant eandem existentiam realitèr cum Essentia; formalitèr tamen sunt tres existentiæ relatiuæ, formalitèr ab existentia Essentiæ distinctæ, licèt non realitèr. Ex quo hucusque dicta confirmata manent. Omitto corollarium, quod adducit Ill. Godoy *num.* 59. quia contra Granados solum procedit, vt ex ipso aparet. Et hæc de ista *disput.* applicanda litteræ Magistri *in* 1. *distinct.* 35. §. *Verum, & hic alia consurgit quæstio.*

TRACTATVS VNDEZIMVS.

DE PERSONIS DIVINIS IN COMMVNI.

DISPUTATIO OCTVAGESIMA.

An Persona addat suprà naturam aliquid ab illa distinctum?

DIfficultas hæc (ait Ill. God. in initio) frequentiùs' tractari solet *in* 3.*p.q.*4.*art.*2; illam tamen in præsenti agitat, quiâ ex illius resolutione pendent plura, quæ in sequentibus est dicturus. Fateor. frequentiùs tractari *in* 3. *sent.* sed illam hic agitamus, vestigia Ill. God. sequendo, aduertendo tamen, quod vt dicenda in hoc tractatu intelligantur, quatuor scire est valdè necessarium. Primo: quid sit subsistentia? Secundo: qualis sit subsistentiæ incommunicabilitas? Tertio: qualis sit incommunicabilitas personalitatis, & suppositalitatis? Quarto deniquè: quid sit suppositalitas, & personalitas? His ergo scitis, facillimè dicenda intelligentur, & sine eorum notitia minimè valent intelligi. Quare sit.

§. I.

Quatuor prædicta dubia resoluuntur.

Num. 1 *Suppono* 1.

PRO primo dubio declarando supponendum est primo: dari subsistentiâ in omni natura substantiali cõpleta: siuè Diuina, siuè Angelica, siuè humana, siuè irrationali, siuè insensibili, ad distinctionem accidentis, & substantiæ incompletæ, quibus subsistentia stricta, de qua loquimur, repugnat; quia accidens sistit in alio per inhærentiam; & substantia incompleta, licèt non inhæreat, tamen se composito communicat, sicque in se non sistit, quorum vtrumque est contra rationem subsistentiæ.

2. *Suppono* 2. Secundo supponendum est: quod subsistentia aliquam incommunicabilitatem tribuit suæ naturæ; nam iuxta omnes subsistentia est vltimum complementum naturæ substantialis: ergo reddit naturam incomplebilem substantialitèr per aliud: ergo illã reddit incommunicabilem alteri, tanquã in suo vltimo complemento. Vndè si assignaretur aliqua incõmunicabilitas, quã natura habeat præcisè per subsistentiam, & qua careat, vt à subsistentia præcisa, optimè declarabitur, quid sit subsistentia.

3. *Suppono* 3. Supponendum est tertio ex Scoto *in* 1.*dist.*23.*& in* 3.*dist.*1.*quæst.* 1.& præcipuè *quodlib.* 19. quod communicatio est, vt *quo*, & vt *quod*. Cõmunicatio, vt *quod*, est, qua aliquid communicatur pluribus, vel cum sui diuisione, & per modũ vniuersalis, vt species suis indiuiduis; vel sine sui diuisione, & per modum communis tantum, vt Deus tribus personis. Cõmunicatio vt *quo*, est, qua aliquid communicatur, vt forma, vel partialis, vt anima corpori; vel totalis, vt humanitas Petro, & Deitas tribus personis.

Est

4. Est autē inter humanitatē,& Deitatē maximū discrimen:nam Deitas cōmunicatur tribus personis,nō ex indigentia,quia cū Deitas, vtpotè in omni genere infinita,sit cōpletissima,non indiget suppositis, vt compleatur, ex Scoto *in* 1.*dist*.5.*q*.2;vndè cōmunicatur ipsis,tanquā terminis suæ fœcunditatis,& ex plenitudine perfectionis ex eodē Scoto *in* 1.*dist*.2.*q*.7. Per oppositum verò humanitas;hæc enim,sicut quælibet natūra creata, cōmunicatur suo supposito ex indigentia, & vt suo complemento; quia indiget ipso, vt compleatur, & vt sit in vltima actualitate ad suas operationes.

5. *Suppono* 4. Quarto supponendū est:quod incōmunicabilitas etiam est vt *quod*, & vt *quo* ex Scoto *cit*. Incommunicabile vt *quod* est,quod nequit cōmunicari pluribus, nec per modū vniuersalis, quo pacto natura creata singularis est incommunicabilis pluribus indiuiduis; nec per modū cōmunis tantū,qualitèr natura creata singularis nequit cōmunicari pluribus suppositis. Incōmunicabile vt *quo* est,quod nequit cōmunicari,vt forma partis,qualitèr omnis substantia cōplera est incōmunicabilis;nec vt forma totius, qualitèr omnis persona est incommunicabilis.

6. *Infero* 1. Ex his infertur 1;quod incōmunicabilitas vt *quod*,siuè per modū vniuersalis,siuè per modū communis,non est ratio formalis subsistentiæ. Sic Scotus *in* 1.*dist*.2.*q*.7. Probatur prima pars: natura singularis habet sine subsistentia incommunicabilitatē vt *quod* per modum vniuersalis *ex n.præced.* imò, hoc etiā habet accidens, quin sit subsistēs: ergo incōmunicabilitas vt *quod* per modū vniuersalis nō est ratio formalis subsistentiæ. Probatur secunda pars: incommunicabilitas vt *quod* per modū communis tantū non conuenit subsistētiæ absolutæ Dei, quia sine sui diuisione cōmunicatur per modū cōmunis tantū tribus Diuinis personis, vt ex fide constat,& *ex n.*3:ergo incōmunicabilitas vt *quod* per modū cōmunis non est ratio formalis subsistentiæ.Confirmatur 1: accidens est incō-municabile vt *quod* per modum communis tantū pluribus subiectis;sed accidens nō est subsistens: ergo incōmunicabilitas vt *quod* per modū communis non est ratio formalis subsistentiæ.

7. *Secundo.* Deindè infertur: quod incōmunicabilitas vt *quo* per modū partis non est ratio formalis subsistentiæ. Probatur: hæc incommunicabilitas reperitur in omni substantia completa ex se, præcisa subsistentia: ergo incommunicabilitas vt *quo* per modum partis non est ratio formalis subsistentiæ. Probatur antecedens;omnis substantia completa, eo præcisè quia completa, nequit esse forma partis;alioquin nō esset completa:ergo hæc incōmunicabilitas reperitur in omni substantia cōpleta ex se, præcisa subsistentia.

Tertio. Infertur deniquè: incōmunicabilitas vt *quo* per modū formæ totius alteri, siuè vt termino fœcunditatis, siuè vt termino indigentiæ, non est ratio formalis subsistētiæ.Probatur prima pars: illa incommunicabilitas alteri,vt termino fœcunditatis, non conuenit subsistentiæ absolutæ Dei *ex n.*4. & conuenit naturæ creatæ præcisa subsistentia *ex n.*6. & conuenit omni accidenti, quin accidens sit subsistens: ergo incomunicabilitas vt *quo* per modum formæ totius alteri, vt termino fœcunditatis, non est ratio formalis subsistentiæ. Secunda pars probatur: illa incommunicabilitas alteri, vt termino indigentiæ, conuenit naturæ Diuinæ, præcisa subsistentia *ex n.* 4: ergo incommunicabilitas vt *quo* per modum formæ totius alteri, vt termino indigentiæ, non est ratio formalis subsistentiæ.

8. *Resoluitur primum dubium.* Concluditur ergo: quod ratio formalis subsistentiæ est incommunicabilitas vt *quo* per modū formæ totius alteri, vt actui per se subsistantialitèr completiuo. Sic Scotus *quodlib.* 9. &

Prob. 1. Probatur primo:subsistentia aliquam incommunicabilitatē tribuit suæ naturæ *ex n.*2: ergo illa incommunicabilitas,quā habet natura præcisè pe-

subsistentiam, & qua caret, vt à subsistentia præcisa, est ratio formalis subsistentiæ. At qui talis est incommunicabilitas assignata: ergo ratio formalis subsistentiæ est incõmunicabilitas vt *quo* per modũ formæ totius alteri, vt actui per se substantialitèr cõpletiuo. Probatur minor: natura, vt carens propria subsistentia, est cõmunicabilis vt *quo* per modũ formæ totius alteri, vt actui per se substantialitèr cõpletiuo, vt patet in natura assumpta à Verbo; natura verò cũ subsistentia est sic incõmunicabilis, vtpotè à Verbo inassumptibilis ex omnibus Patribus, & Theologis: ergo incommunicabilitas, quam habet natura præcisè per subsistentiam, & qua caret, vt à subsistentia præcisa, est incommunicabilitas vt *quo* per modum formæ totius alteri, vt actui per se substantialitèr cõpletiuo.

9. *Prob. 2.* Probatur 2: incõmunicabilitas prædicta conuenit omni, & soli subsistentiæ: ergo ratio formalis subsistentiæ est incõmunicabilitas vt *quo* per modum formæ totius alteri, vt actui per se substantialitèr cõpletiuo. Probatur antecedens quoad primã partẽ: subsistentia Dei absoluta est sic incõmunicabilis *ex n.4.* Item subsistentia Dei relatiua gaudet eadẽ incõmunicabilitate; alioquim depẽderet in hoc ab aliquo realitèr distincto, quod repugnat. Denique: subsistentia creata, vtpotè vltimũ substantiale cõplementũ, est incõmunicabilis alteri, vt actui per se substantialitèr cõpletiuo: ergo talis incõmunicabilitas conuenit omni subsistẽtiæ. Probatur 2. pars antecedentis: talis incõmunicabilitas non conuenit substantijs completis, vt à subsistentia præcisis *ex n. antecea*, nec substantijs incompletis, quia hæ sunt vlteriùs ordinabiles, & cõmunicabiles suo composito, & istius suppositо, nec accidentibus, quia non sistunt in se, sed in alio: ergo talis incõmunicabilitas non conuenit alijs à subsistẽtia: ergo soli cõuenit subsistẽtiæ

10. *Pro resolutione secundi dubij noto 1* Pro declaratione secundi dubij, scilicèt, qualis sit incõmunicabilitas subsistentiæ? Noto 1: quod capacitas, appetitus, & aptitudo differunt in hoc: quod capacitas est potentia receptiua formarũ siuè naturalitèr, siuè violentèr, siuè neutèr eas recipiat. Sic aqua est capax frigoris, caloris, & lucis. Appetitus est potentia cum inclinatione ad formas siuè naturalitèr, siuè supernaturalitèr perfectiuas. Sic anima appetit habitus naturales, & supernaturales. Aptitudo est potentia cum inclinatione ad formas naturalitèr solum perfectiuas ex Scoto *quodlib.* 19. Sic ignis dicit aptitudinem ad sursum, & lapis ad deorsum.

11. *Noto 2.* Noto 2. ex Scoto *in 3. dist. 1. q. 1. & quodlib. 19*: quod cõmunicatio est actualis, aptitudinalis, & potentialis. Actualis est, qua aliquid alteri est cõmunicatũ, vt anima corpori. Aptitudinalis est, qua aliquid est cõmunicabile alteri, vt natura humana Christi Domini est cõmunicabilis proprio supposito. Potentialis est, qua alicui non repugnat alteri cõmunicari, vt quælibet natura humana est cõmunicabilis Verbo. Ex quo manifestè apparet, quod ab oppositо incõmunicabilitas est etiam actualis, aptitudinalis, & potentialis. Actualis est sola negatio cõmunicationis, vt anima separata. Aptitudinalis est negatio aptitudinis ad alteri se cõmunicandũ, vt quælibet natura alieno suppositо. Potentialis est repugnantia ad se alteri cõmunicandũ. Sic naturæ Diuinæ repugnat se cõmunicare alieno suppositо. Hæc negatio includit in se duas antecedentes, quia si ipsi repugnat communicari, nec actu, nec aptitudine communicatur.

12. *Quodam discrimẽ.* Est autẽ inter has discrimen: quia negatio actualis potest tolli à natura, secus aptitudinalis. Sic Scotus *quodlib.* 19. Probatur de actuali: nã per resurrectionẽ tollitur actualis negatio cõmunicabilitatis actualis animæ ad corpus. Item: per aduentũ solis tollitur ab aëre tenebroso nuda negatio lucis. De aptitudinali ratio est: nam aptitudo identificatur realitèr cũ subiecto: ergo nequit ab illo tolli. Probatur de potẽtiali: quæcumque repugnant, vel non

re-

repugnant, ex suis rationibus formalibus repugnant, vel non repugnant ex Scoto *in* 1. *dist.* 43: ergo si naturæ per incõmunicabilitatẽ potentialẽ repugnat communicari, ex sua ratione formali ipsi repugnat; atqui nequit tolli à natura eius ratio formalis: ergo neque eius incommunicabilitas.

13. 1. *corollarium.* Ex hac vtraque notatione colligitur: quod incõmunicabilitas subsistentiæ Diuinæ est actualis, aptitudinalis, & potentialis. Sic Scotus *in* 3. *dist.* 1. *q.* 1. dicens: *Persona Diuina non tantum habet negationẽ cõmunicationis actualis, & aptitudinalis, sed etiã habet repugnantiã ad communicationẽ vt quo, & vt quod.* Probatur: cui repugnat cõmunicari alteri, vt actui per se substantialitèr cõpletiuo, nec actu, nec aptitudine, nec potentia est cõmunicabile; sed subsistentiæ Diuinæ repugnat cõmunicari alteri, vt actui per se substantialitèr completiuo: ergo nec actu, nec aptitudine, nec potentia est cõmunicabilis: ergo incommunicabilitas subsistentiæ Diuinæ est actualis, aptitudinalis, & potentialis. Probatur minor: cui repugnat separatio sui per se substantialis cõplementi, repugnat cõmunicari alteri, vt actui per se substantialitèr completiuo; sed subsistentiæ Diuinæ repugnat separatio sui per se substantialis complementi: ergo subsistentiæ Diuinæ repugnat cõmunicari alteri, vt actui per se substantialitèr cõpletiuo. Probatur minor: quia alio quin subsistentia Diuina posset esse sine suo per se vltimo complemento, quod est falsum: ergo subsistentiæ Diuinæ repugnat separatio sui per se substantialis complementi.

14. 2. *corollarium.* Colligitur etiã: quod incõmunicabilitas subsistentiæ creatæ est actualis, & aptitudinalis; non verò potentialis. Sic Scotus *in* 3. *& quodlib.* 19. *cit.* Probatur prima pars: natura creata non cõmunicata actu alieno suppositо, dicit negationẽ actualẽ communicationis alteri, vt actui per se substantialitèr cõpletiuo; sed quælibet natura habeas propriã subsistentiã, non est communicata actu alieno suppositо: ergo dicit negationẽ actualẽ cõmunicationis alteri, vt actui per se substantialitèr cõpletiuo. Probatur 2. pars: nulla natura substantialis creata dicit aptitudinẽ ad alienũ suppositũ: ergo incõmunicabilitas subsistentiæ creatæ est aptitudinalis. Probatur antecedens: aptitudo est potentia ad formã naturalitèr solum perfectiuã *ex n.* 10; sed natura nequit naturalitèr esse in alieno suppositо: ergo nulla natura substantialis creata dicit aptitudinẽ ad alienũ suppositũ. Probatur tertia pars: omnis substantia cõpleta creata est in perfecta obediẽtia: ergo potest à Deo assumi, vt in Dei suppositо existat, vt de facto claret in natura humana assumpta à Verbo: ergo non dicit repugnantiam, vt assumatur à Deo; ergo incommunicabilitas subsistentiæ creatæ nõ est potentialis.

15. 2. *dubiũ resoluitur.* Vndè cõcluditur: quod subsistentia dicit pro formali incommunicabilitatẽ actualẽ; aptitudinalẽ verò de materiali, concomitantèr, seu præsuppositiuè. Probatur 1. pars: incommunicabilitas, quã habet natura præcisè per subsistentiam, & qua caret, vt à subsistentia præcisa, est ratio formalis subsistẽtiæ; sed talis est incõmunicabilitas actualis: ergo subsistentia dicit pro formali incõmunicabilitatẽ actualẽ. Probatur minor: natura à subsistẽtia præcisa, est actu cõmunicabilis vt *quo* per modũ formæ totiùs alteri, vt actui per se substantialiter cõpletiuo, & natura cũ subsistentia est sic incõmunicabilis, vt de quacumque claret: ergo incommunicabilitas, quam habet natura præcisè per subsistentiã, & qua caret &c. 1. *pars resolutionis probatur.*

16. *Prob.* 2. *pars.* Probatur secunda pars: incommunicabilitas aptitudinalis, quam habet natura, est ad alienum suppositum; sed hanc non habet natura præcisè per subsistentiam, sed ex se ipsa: ergo subsistentia dicit incommunicabilitatem aptitudinalem de materiali, concomitantèr, & præsuppositiuè. Maior patet: quia illa incommunicabilitas non est ad proprium suppositum cum sit hunc communicabilis, vt claret

in natura adhuc personata Verbo. Minor constat *ex n.* 14. Consequentia infertur. Confirmatur: ideò subsistentia dicit de materiali, concomitantèr, seu præsuppositiuè incommunicabilitatẽ vt *quod*, quia quæcumque natura singularis, eo quod singularis sit, præcisa subsistentia, habet talẽ incommunicabilitatẽ, vt probauimus *n.* 6. & docuit Scotus *in* 1. *dist.* 2. *q.* 7. dicente: *Et tamen suppositũ concomitantèr de necessitate est singulare*; sed quælibet natura à subsistentia præcisa habet incommunicabilitatẽ aptitudinalem ad alienum suppositum *ex n.* 14: ergo &c.

Confirmatur.

17. *Vtraque pars probatur.*

Probatur deniquè quoad vtramquẽ partẽ: natura Diuina à subsistentia præcisa habet incõmunicabilitatẽ aptitudinalẽ, & potentialẽ, & natura creata aptitudinalẽ *ex n.* 13. & 14. sed natura, tam Diuina, quã creata habet præcisè per subsistentiã incõmunicabilitatẽ actualẽ: ergo hãc dicit pro formali subsistẽtia, cæteras verò de materiali

18. *Pro resolutione 3 dubij aduerto 1.*

Pro declaratione tertij dubij aduertendũ est 1: quod suppositũ *est substãtialis naturæ incommunicabilis existentia*. Persona ex Ricardo est *intellectualis naturæ incõmunicabilis existentia*. Per hanc diffinitionẽ ait Scotus *in* 1. *dist.* 23. corrigitur diffinitio Boecij dicẽtis: *Persona est rationalis naturæ individua existentia*. Vndè tã suppositũ, quã persona, vtpotè concretũ, dicunt vnũ de materiali, scilicèt, naturã, quã connotant, & aliud pro formali, scilicèt, incõmunicabilitatẽ, quã superaddunt ex Scoto *in* 3. *dist.* 5. *q.* 2. *in fine*.

19. *Secundo.*

Secundo aduertendũ est ex Scoto *in* 3. *dist.* 2. quod suppositũ, & persona solũ differunt pœnes fundamentũ, ideſt, pœnes naturã, quã cõnotant, vt claret ex eorũ diffinitionibus. Vndè differũt in hoc, quod suppositũ cõnotat quãcũque naturã substantialẽ, & persona naturam intellectualẽ, ideòque si Verbũ assumpsisset naturam lapidis, eam solum suppositaret, & non personaret.

20. *Tertio.*

Aduertendum est tertio: quod suppositũ, & persona se habent tanquam superiùs, & inferiùs, (seu vt melius dicam, sicut magis, & minùs) quia lapis est suppositũ, & nõ persona defectu intellectualis naturæ; at omnis persona est suppositum; alioquin tres Diuinæ personæ non essent tria suppositа contra Concilia, Patres, & Theologos. Ratio est: quia substantialis natura est superior ad intellectualẽ; sed suppositũ est substantialis naturæ, & persona intellectualis; ergo se habent sicut superiùs, & inferiùs. Similitèr cùm natura intellectualis sit magis perfecta, & quælibet alia minùs, melius dicetur, se habere sicut magis, & minùs.

21. *Quarto.*

Quarto aduertendũ est: quod tã suppositũ, quã persona est per se subsistẽs, ideòque dixit Scotus *quodlib.* 9: quod *per se subsistens cõmunitèr dicitur suppositũ, & in natura intellectuali dicitur persona*; ideò etiã natura humana carens proprio supposito, & persona, dicitur carere propria subsistentia; & ideò deniquè tres Diuinæ personæ dicuntur tria suppositа, & tres subsistentiæ relatiuæ. Vndè tam suppositũ, quã persona debet dicere omnes incõmunicabilitates, quas pro materiali, & pro formali dicit subsistentia, de quibus diximus in dubijs præcedentibus.

22. *Deniquè*

Aduertendum deniquè est: quod non omne subsistens est suppositũ, seu persona. Claret hoc: quia Deus prior ad personalitates est subsistens subsistentia absoluta, vt omnis schola plausibilitèr amplectitur, & habet Ill. God. *disp.* 84. sed de fide est, non esse suppositũ, seu personã: ergo non omne subsistens est suppositum, seu persona. Vndè subsistens, suppositum, & persona se habent, vt superiùs, & inferiùs, vt claret ex dictis; ex hisque male ab aliquibus deducitur, quod subsistens est *substantialis naturæ incõmunicabilis existentia*; suppositũ *est sensibilis naturæ*, & persona *intellectualis naturæ*. Ratio est: per vos suppositũ est *sensibilis naturæ*; sed nec tres Diuinæ personæ, nec Angelus sunt sensibilis naturæ: ergo non erunt suppositа, quod est contra Concilia, Patres, & Theologos. Quod autem deducitur est, quod

sup-

suppositũ,& persona aliquam incõmunicabilitatẽ addent supra illã,quã ipsa subsistentia naturæ superaddit, & hoc, vel formalitèr,vel de cõnotato. Ratio est: nã subsistentia Dei absoluta addit incommunicabilitatẽ suæ naturæ, eo quod subsistentia sit; sed subsistentia Dei absoluta,nec est suppositum, nec persona:ergo suppositũ,& persona formalitèr, vel de connotato aliquã incommunicabilitatem addunt suprà incommunicabilitatem, quam subsistentia naturæ superaddit.

23. *Resolvitur 3. dubium.* Ex his itaquè cõcludendũ est: quod personalitas, & suppositalitas (idem enim de vtraque est dicendũ, cũ solũ distinguãtur pœnes naturas, quas cõnotant) vt distinguntur à præcissa subsistentia,addunt formalitèr,vel de cõnotato sup. à illã, incõmunicabilitatẽ vt *quo* per modũ formæ totius alteri, vt termino fœcunditatis. Itaquè vltrà incõmunicabilitatẽ alteri,vt actui per se subsistantialitèr completiuo, quam dicit subsistentia; ratio suppositi, & personæ dicit prædictã incommunicabilitatẽ formalitèr,vel de connotato.

24. *1. pars prob. 1.* Probatur prima pars primo: incõmunicabilitas, quã dicit ratio suppositi, & personæ vltrà incõmunicabilitatẽ præcisè subsistentiæ,est incõmunicabilitas opposita communicabilitati subsistentiæ Dei absolutæ;nam ob talẽ communicabilitatẽ hæc est præcisè subsistentia,& non suppositũ, nec persona;atqui talis incommunicabilitas est incommunicabilitas alteri, vt termino fœcunditatis; quia subsistentia Dei absoluta est communicabilis tribus,vt terminis suæ fœcunditatis:ergo personalitas,vel suppositalitas addunt prædictã incommunicabilitatẽ.

Confirmatur. Deindè cõfirmatur: si subsistentia Dei absoluta diceret incõmunicabilitatẽ alteri,vt termino suæ fœcunditatis,esset suppositũ,& persona;sed in hoc casu vltrà incommunicabilitatẽ,quã dicit ex ratione subsistentiæ, solũ diceret incommunicabilitatẽ alteri,vt termino suæ fœcunditatis: ergo hæc incommunicabilitas à ratione suppositi, & personæ additur.

25. *Secundo.* Secundo suadetur: vtraque incommunicabilitas, scilicèt,alteri, vt actui, per se subsistantialitèr cõpletiuo, & alteri,vt termino fœcunditatis,est necessaria ad rationẽ suppositi, & personæ: ergo vltrà incommunicabilitatẽ alteri,vt actui per se subsistantialitèr completiuo,quã dicit subsistẽtia, personalitas dicit incommunicabilitatẽ alteri,vt termino fœcunditatis. Probatur antecedens: neutra sola sufficit: ergo vtraque requiritur. Probatur antecedens: subsistentia Dei absoluta est incommunicabilis alteri, vt actui per se subsistantialitèr completiuo, & natura humana ex se, & pro priori ad personalitatẽ, est incõmunicabilis pluribus suppositis,vt terminis fœcunditatis;est enim finita,ideòque infœcunda; atqui nec subsistentia Dei absoluta;nec natura humana ex se, habent rationem suppositi, & personæ: ergo neutra sola sufficit.

26. *Prob. 2. pars.* Secunda pars probatur:personalitas Diuina tribuit de cõnotato naturæ Diuinæ incõmunicabilitatẽ alteri,vt actui,seu alieno,suppositoincõmunicabilitatẽ alteri,vt termino fœcũditatis tribuit formalitèr, & personæ, & naturæ Diuinæ.Ast personalitas creata tribuit de connotato incõmunicabilitatẽ alteri,vt termino fœcunditatis;& formalitèr tribuit incõmunicabilitatẽ alteri, vt actui, seu alieno suppositoHoc est contra aliquos Scotistas,magnã in hoc patientes æquiuocationem. Probatur primũ de personalitate Diuina.Natura Diuina pro priori ad personalitatẽ est incõmunicabilis alteri,vt actui,seu suppositoalieno; nam pro priori ad personalitatem habet subsistentiam absolutam, quæ tribuit formalitèr prædictam incommunicabilitatem: ergo &c. Probatur secundum, scilicèt, quod personalitas Diuina dat formalitèr personæ Diuinæ incommunicabilitatem alteri, vt termino fœcunditatis: persona Diuina est incõmunicabilis alteri,vt termino fœcunditatis; sed hanc incommunicabilitatem non

habet à natura Diuina: ergo à personalitate. Minor claret: quia natura Diuina est communicabilis pluribus, vt terminis fœcunditatis. Consequentia est legitima: quia in persona Diuina præter Essentiam non est nisi relatiua personalitas. Maior est indubitabilis.

27. Probatur tertium, scilicèt, quod quælibet Diuina personalitas tribuit formalitèr naturæ Diuinæ aliquam incommunicabilitatẽ alteri, vt termino fœcunditatis: Essentia Diuina habet triplicem communicabilitatẽ, scilicèt, Patri à se, Filio à Patre, & Spiritui Sãcto ab vtroque; sed Paternitas reddit naturã incommunicabilẽ à se alteri, vt termino fœcunditatis, Filiatio alteri à Patre, & spiratio passiua alteri ab vtroque: ergo quælibet Diuina personalitas tribuit formalitèr naturæ Diuinæ aliquam incommunicabilitatem alteri, vt termino fœcunditatis.

28. Probatur de personalitate creata: personalitas creata tribuit formalitèr suæ naturæ incõmunicabilitatẽ alteri, vt actui; non verò incommunicabilitatem alteri, vt termino fœcunditatis: ergo personalitas creata tribuit formalitèr vnam incommunicabilitatẽ; alterã verò de connotato. Prima pars est euidens: quia personalitas creata est vera subsistentia: ergo tribuit formalitèr suæ naturæ incommunicabilitatem alteri, vt actui. Secunda probatur: natura creata est finita ratione sui: ergo ex ratione sui est incommunicabilis pluribus, vt terminis fœcunditatis: ergo ex se, & non à personalitate, habet hanc incõmunicabilitatẽ: ergo personalitas creata tribuit de connotato naturæ incommunicabilitatem alteri, vt termino fœcunditatis.

29. Ex his habetur primo; quod personalitas creata, & increata in hoc distinguntur: quod increata respectu Diuinæ personæ, & respectu naturæ Diuinæ dicit pro formali incommunicabilitatem alteri, vt termino fœcunditatis *ex n. 26. & 27.* connotando in natura incommunicabilitatẽ alteri, vt actui, quam habet ratione subsistentiæ absolutæ, de quo *disp.* 84. Creata verò dicit pro formali incommunicabilitatẽ alteri, vt actui, connotando in natura incommunicabilitatem alteri, vt termino fœcũditatis, *vt diximus n.* 28. Vndè in creatis idem sunt subsistẽtia, & personalitas, vel suppositalitas. Habetur secundo; quod subsistentia creata, & subsistentia Dei absoluta distinguntur solum ratione connotati; quia hæc connotat naturam fœcundam, *vt diximus n.* 26. illa verò infœcundam, *vt diximus n.* 25. Habetur tertio: quod subsistentia Dei absoluta, & relatiua in hoc distinguntur, quia relatiua, & non absoluta, habet incõmunicabilitatẽ alteri, vt termino fœcũditatis, per quod resolutũ manet tertiũ dubium.

Colliges 1

Colliges 2

Colliges 3

Quartum denique dubium resolutum ex dictis manet, dicendo: quod suppositum est incommunicabile vt *quo*, & vt *quod* per modum formæ totius, & alteri tanquã actui per se substantialitèr completiuo, & alteri tanquam termino fœcunditatis. Persona est substantia intellectualis incommunicabilis vt *quo*, & vt *quod* per modũ formæ totius, & alteri tanquam actui, & tanquam termino fœcunditatis. Ex quo claret quid sit suppositalitas, & personalitas, quod probatione non indiget. His itaque scitis, sit.

30. 4. *dubiũ resoluitur.*

§. II.

Relatis sententijs prima conclusio statuitur.

31. 1 *sententia.* PRima sententia ad nostrum faciens intentũ asserit: personã supra naturã addere aliquid positivũ, in Deo sola ratione, aut virtuali distinctione à natura distinctum; in creaturis autẽ realitèr. Sic Ill. God. *in præsenti.*

Ill. God.

2 *sententia.* Secunda docet: personã Diuinã addere supra naturã aliquid positivum ex natura rei distinctũ ab illa; in creaturis autẽ nihil positivũ addere, sed solã negationẽ. Sic Scotus, qui licèt problematicus, sententiã de negatiuo probabiliorem iudicat, vt fatetur Ill. God. *num.* 1. & negare non audent Scotistæ oppositum asserentes.

Scotus.

Me-

32. Merito namquè: nam licet *in 3. dist. 1. q. 1. n. 6.* duas opiniones vocet vias probabiles; tamen *n. 9.* mediando inter illas absolutè negat sententiã depositiuo, & consentiens sententiæ de negatiue actuali, argumenta facta contra sententiam de negatiuo resoluit; facta verò contra sententiã de positiuo insoluta relinquit. Huius etiam opinionis est *quodlib. 19. n. 19. & Report. in 3. dist. 1. q. 1. n. 6.* Et licet aliquibus in locis aliquando iuxta probabilem sententiã de positiuo respondeat, & aliquando iuxta sententiã de negatiuo, vbique tamen illã præfert, vt patet *in 3. dist. 5. q. 2. n. 4.* vbi asserit: quod placitum de positiuo iam est improbatum *q. 1. & dist. 6. q. 1. n. 5.* dicit: quod subsistentia vltrà existentiã nihil addit, nisi negationem duplicis dependentiæ, sicut dictum est de personalitate *dist. 1. quæst. 1.* Est igitur sententia de negatiuo in Scoto probabilior, hancque cum ipso teneo.

33. 1. *conclusio.* Pro cuius sententiæ explicatione sit prima conclusio: *Persona Diuina addit suprà naturam aliquid distinctum ab illa ex natura rei; persona verò creata suprà naturam addit aliquid realitèr ab illa distinctum.* Prima pars conclusionis fuisse à nobis contra Ill. God. fuit probata *disp. 75.* agendo de Diuinis relationibus, quare modo breuitèr hac ratione suadetur: omnis contradictio necessariò arguit in extremis distinctionẽ: ergo contradictio à parte rei actualis necessariò infert in extremis distinctionẽ à parte rei actualem; atqui de Essentia, & relationibus verificantur prædicta contradictoria à parte rei actualitèr: ergo talis contradictio necessariò infert in illis distinctionẽ à parte rei actualẽ. Tunc sic; sed distinctio à parte rei actualis est distinctio formalis Scotica: ergo datur distinctio formalis Scotica intèr Essentiam, & relationes. Antecedens est primum principiũ in Methaphisica ab Aristotele traditũ 4. *Methaphisicæ textu 8. & 27.* quia de eodem, & secundũ idem nequeunt duo contradictoria verificari; alioquin duæ cõtradictoriæ essent simul veræ, quod est impossibile. Consequentia est euidens, & firmissimè manet probata per septem rationes æquè efficaces positas *num. 8. & 9. disp. cit.*

Est cõtra Ill. God.

1. *pars probatur*

Sumpta probantur: Essentia à parte rei actualitèr communicatur Filio; non verò Paternitas. Item: Essentia à parte rei actualitèr non generat; benè verò Pater; nec generatur; benè verò Filius. Denique: Essentia à parte rei actualitèr non distinguitur realitèr à Filiatione; benè verò Paternitas; atqui hæc sunt prædicata contradictoria: ergo de Essentia, & relationibus verificantur prædicata cõtradictoria. Minor, & consequentia patent. Maior constat: alioquin ita esset verum à parte rei, Paternitatem communicari, ac Essentiam; & è contra. Item: Patrem non generare, nec Filium generari, ac Essentiam; & è contra. Denique: Paternitatem non distingui realitèr à Filiatione, ac Essentiã; & è contra, quod est expræsè contra Concil. & D. Augustinum *ex dictis num. 28. dictæ disputationis.*

34. *Sumpta prob.*

35. Ex his constat: veram esse sumptam nostræ probationis, scilicèt: *Quod de Essentia, & relationibus verificantur prædicta contradictoria à parte rei actualitèr.* Consequentia verò ex illa illata est ita vera, ac consequentia illata ex primo antecedenti. Secunda autẽ sumpta est indubitabilis; nam distinctio à parte rei actualis, quæ realis simpliciter non est, vocatur à nobis formalis; si autem hoc neget Ill. God, concedat esse distinctionẽ à parte rei actualẽ ante omnem negotiationẽ intellectus intèr Essentiam, & relationes, & illi nomen pro suo libito imponat. Plura, quibus Ill. Godoy huic argumento conatur occurrere, loco allegato retulimus, & reiecimus.

36. *Arguit Ill. God.* Contra hanc primã partem nostræ conclusionis repetit Ill. God. *n. 3.* argumentum deductum ex compositione; idque confirmat *n. 4.* solutionẽ ad argumentum vide *tom. 1. disp. 5. à n.*

360. *vsque ad n.* 376. Solutionem verò ad confirmationem vide *tom. & disp. cit. à n.* 353. *vsque ad n.* 359. vbi retorsiones varias ad argumentum, & confirmationem inuenies.

37. 2. *pars concl. probatur.* Secunda pars conclusionis, quã cum omnibus Theologis tenet Ill. Godoy, probatur hac vnica, efficaci tamen ratione: quod realitèr separatur ab alio, realitèr distinguitur ab illo; sed natura creata realitèr separatur à personalitate propria: ergo personalitas, & natura creata realitèr distinguuntur. Consequentia tenet. Maior patet: nam idem à se ipso realitèr non separatur, sicut nec idem sine ipso realitèr existit. Minor notoria est in misterio Incarnationis: nam in Christo est natura humana realitèr separata à personalitate propria; alioquim esset duæ personæ, quod est contra fidẽ: ergo natura creata realitèr separatur à personalitate propria. *Confirmatur.* Cõfirmatur: omnis natura creata est separabilis à propria personalitate: ergo omnis natura creata distinguitur realitèr à propria personalitate. Consequentia est certa: nam non solũ, actualis separatio vnius ab alio infert distinctionem realem; verum etiã separabilitas est signum talis distinctionis; quia non solum idem non est realitèr à se ipso separatum, sicut nec realitèr est sine se ipso existens; verum etiã repugnat, quod idem sit à se ipso realitèr separabile, sicut & quod possit sine se ipso existere. Antecedens verò probatur: omnis natura creata potest assumi à Verbo, vt tenent omnes Theologi: ergo omnis natura creata est separabilis à propria personalitate.

§. III.

Reijcitur prima sententia.

38. 2. *concl.* SEcunda conclusio: *Id, quod persona creata superaddit ad naturam, non est aliquid positivum, sed sola negatio.* Sic Scotus *cit.* & probatur primo: nulla forma positiua ponitur ad munus præcisè negativum; sed munus personalitatis creatæ est præcisè negativũ; ergo id, quod persona creata superaddit ad naturam, non est aliquid positivum, sed sola negatio. *Prob.* 1. Maior claret primo: quia munus primarium formæ est ipsa forma, vt communicata; vndè si est positiua forma, munus erit positivum. Secundo: quia munus præcisè negativum est negare ens positivum, quod fit per solam negationẽ. Minor verò probatur: nullus est effectus positivus, quem personalitas creata præster suæ naturæ; ergo munus personalitatis creatæ est præcisè negativum.

39. Hanc probationem sub formalitate posita non adducit Ill. God; cæterum explicando, quæ entitas sit, quam addit persona suprà naturam, in quo variant subsistentes positivũ, ait *n.* 120: subsistentiam creatã esse modum complentẽ naturã, constituentẽ concretũ substantiale receptivũ *quod* existentiæ, & incommunicabile alteri, tanquam supposito, ex quo (concludit) constat effectus formalis subsistẽtiæ, & in quo entitas subsistentiæ consistat. Vndè ad *Respõdet Ill. God.* nostrã probationẽ respondebit, quod datur effectus positivus subsistentiæ creatæ, scilicèt, esse modum complentem naturã, & constituentẽ concretũ substantiale receptivum *quod* existentiæ, & incommunicabile alteri, tanquã supposito, quæ omnia sunt aliquid positivum. Hæc tamen solutio, & doctrina sygillatim est impugnanda.

40. *Impugnatur* 1. Impugnatur 1: si subsistentia creata esset modus complens naturam, esset modus positivus subsistentialis naturæ; sed non est modus positivus subsistentialis naturæ: ergo subsistentia creata non est modus complens naturam. Probatur minor: si subsistentia creata esset modus positivus subsistentialis naturæ, esset modus positivus subsistentans naturam; sed subsistentia creata non est modus positivus subsistentans naturam: ergo subsistentia creata non est modus positivus subsistentialis naturæ. Probatur minor: si subsistentia creata esset modus positivus subsistentans naturã, non esset modus; seã iuxta Ill. Godoy est modus: ergo subsisten-

tia creata nõ est modus positivus subsistentans naturam. Probatur maior: modus potiùs subsistentatur in natura, cui est affixus, quam natura subsistentetur in modo; ergo si subsistẽtia creata esset modus positivus subsistentans naturam, non esset modus. Antecedens patet in quocumque modo, & vltrà probatur: de ratione modi est, quod subsistentetur in natura, cui affixus est: ergo modus potiùs subsistentatur in natura, cui affixus est, quam natura subsistentetur in modo.

41. *Confirmatur.* Confirmatur ab oppositò: si subsistẽtia creata esset modus positivus subsistentans naturam, natura subsistentaretur in illo: ergo natura creata non fit per suam subsistentiam subsistens in se ipsa, sed in alio ab illa realitèr distincto. Atqui hoc est falsum: ergo subsistentia creata non est modus positivus subsistentans naturam. Hæc consequentia est legitima. Sussumpta vera; quia natura creata in se ipsa fit subsistens. Antecedens est certum. Consequentia verò probatur; hoc ipso, quod natura creata subsistentetur in prædicto modo, natura creata non est in ipsa, sed in alio ab illa realitèr distincto; sed iuxta veritatẽ antecedentis natura creata subsistentatur in modo prædicto, qui est realitèr ab illa distinctus: ergo natura creata non fit per suã subsistentiã subsistens in se ipsa, sed in alio ab illa realitèr distincto. Probatur maior; hoc ipso, quod forma sit in materia, & accidens in subiecto, nec forma, nec accidens, sũt in se ipsis, sed in alijs realitèr à forma, & accidente distinctis: ergo hoc ipso, quod natura creata subsistentetur in prædicto modo, natura creata non est in ipsa, sed in alio ab illa realitèr distincto.

42. *Impugnatur 2.* Impugnatur secundo: complere naturã creatã est iuxta Ill. God. effectus creatæ subsistentiæ; sed hic effectus potiùs est negativus: ergo per hoc, quod subsistentia creata compleat naturam, non salvat Ill. God. effectum positivũ subsistentiæ creatæ. Probatur minor: naturam compleri per subsistentiã creatam, est, naturam in se sistere, & vltrà non progredi; sed naturã in se sistere, & vltrà non progredi potiùs est quid negativum: ergo effectus creatæ subsistentiæ potiùs est negativus. Probatur minor: hoc ipso præcisè, quod natura non sit in alio, in se sistit, & vltrà non progreditur; sed naturam non esse in alio est quid negativũ, vt de se patet: ergo naturã in se sistere, & vltrà nõ progredi potiùs est quid negativum.

43. *Impugnatur 3.* Impugnatur tertio: constituere cõcretum subsistantiale receptivum *quod* existentiæ est effectus subsistẽtiæ creatæ iuxta Ill. God. solutionẽ; sed constituere concretum subsistantiale receptivum *quod* existententiæ non est effectus subsistentiæ sub ratione formali subsistentiæ: ergo per hoc non saluat Ill. God. effectum positivum formalẽ subsistentiæ creatæ. Probatur minor: et si concretum subsistantiale esset existẽs pro priori ad subsistentiã, subsistentia haberet suum effectum formalem: ergo constituere concretum subsistantiale receptivum *quod* existentiæ non est effectus subsistentiæ sub ratione formali subsistentiæ. Consequentia infertur. Antecedens est certũ, & probatur primò: nullus namquè ex asserentibus, existentã esse pro priori ad subsistentiã, negauit effectũ formalẽ subsistentiæ: ergo et si concretum subsistantiale esset existens pro priori ad subsistentiam, subsistentia haberet suum affectũ formalẽ. Secundo: existentiam esse pro priori ad subsistentiã est sententia probabilis; esse tamen subsistentẽ, qui est formalis effectus subsistentiæ, est veritas fidei, vt constat in concreto Christi: ergo ne veritas fidei dependens à sententia probabili constituatur, dicendũ est, quod et si concretũ subsistantiale esset existens pro priori ad subsistentiam, subsistentia haberet suum effectũ formalẽ. Hæc probatio est conuincens apud Ill. God; nam illa vtitur *num.* 116. ad impugnandos quosdam recentiores Thomistas.

44. *Alitèr impug.* Alitèr hoc idem impugnatur: concretum subsistantiale esse receptivum

quod

quod existentiæ est non esse existens, quod est quid negativũ: ergo per negativũ potest constitui: ergo ad constituendũ concretũ substantiale receptivum *quod* existentiæ non requiritur aliquid positivum: ergo ex eo, quod subsistentia creata constituat concretum substantiale receptivũ *quod* existentiæ, non salvat Ill. God. effectũ formalem positivum subsistentiæ creatæ. Consequentiæ tenent. Antecedens autem patet: nam materiã primã esse receptiuam existentiæ est, non esse existens, seu habere negationẽ existentiæ, & sic de quocumque receptiuo respectu illius, ad quod est receptivum: ergo concretum substantiale esse receptivum *quod* existentiæ est, non esse existens, quod est quid negativum.

45. *Impugnatur 4.*

Denique vltimum effectũ subsistentiæ creatæ ab Ill. God. assignatum, & in quo stat difficultas, scilicèt, subsistentiã creatã constituere concretum substantiale incommunicabile alteri, tanquam suppositо; non esse positivũ, tot habet impugnationes, quot sequentes sunt pro nostra conclusione probationes, quælibet enim probatio est impugnatio illius, quod est aduertendum, ne verba non vtilia accrescamus. Ideòque.

46. *Prob. 2. conclusio*

Probatur secundo conclusio: quod subsistentia creata (seu suppositalitas, vel personalitas; idem enim sunt pro formali in creatis, *vt diximus num. 29.* ideòque his vocibus promiscuè vtemur) præstat formalissimè suæ naturæ, est, reddere naturã incommunicabilẽ alteri, vt actui, seu alieno supposito, vt patet ex eius diffinitione, & ex diffinitionibus, quas de persona tradunt Ricardus, & Boecius, quibus vtuntur omnes Theologi, & nos posiuimus *n.* 8; atqui per solam, & nudã negationem communicationis natura est incommunicabilis, & in sensu composito repugnat ipsi communicari alieno supposito, quia dum negatio ineſt, affirmatio ineſſe non potest, vt ait Scotus tam *in* 3. quam *quodlib.* 19. *cit*: ergo sola, & nuda negatio communicationis est formalissimum, quod præstat subsistentia creata suæ naturæ.

47. *Respõd. 1 Ill. God.*

Respondet dupliciter Ill. Godoy ad hanc nostram probationẽ. Primo respondet *n.* 75: incommunicabile positum in diffinitione personæ sumi pro fundamento, non autem pro formali incommunicabilitatis; licèt autẽ formalis incommunicabilitas in negatione consistat, radicalis autẽ, fundamentalisque, positiuã entitatem importat. *Secundo.* Secundo respondet *n.* 76: positivum negationem fundans negatione diffiniri non quidditatiua, sed descriptiua diffinitione, quæ datur per proprietatem, ex quo non infertur in negatione consistere, sed per illam explicari, describiqueque diffiniri. Et quidem irrationale per negationẽ rationalitatis, immateriale per negationem materiæ diffiniuntur, & tamen neutrum in negatione, sed vtrumque in positiuo cõsistit. Instatque argumentũ in personis Diuinis, quibus cõuenit diffinitio Boecij, & tamen non licet colligere solam negationẽ addere suprà Diuinam naturãs cũ fateatur Scotus addere entitatẽ ab illa ex natura rei distinctam.

48. *Impugnatur 1. solutio Ill. Godoy.*

Hæc duplex solutio Ill. God. in vnã incidit, nam si incommunicabile positum in diffinitione personæ non sumitur pro formali incõmunicabilitatis, quæ in negatione consistit, vt fatetur Ill. God. in prima solutione, diffinitio quidditatiua non erit. Vndè quacumque impugnata, vtraque impugnata manebit. Impugnatur itaque primo: incõmunicabile positũ in diffinitione subsistentiæ sumitur pro formali: ergo ruit solutio. Probatur antecedens: incõmunicabile positũ in diffinitione subsistentiæ saluatur in mera negatione: ergo sumitur pro formali. Probatur antecedens: incommunicabile positũ in diffinitione subsistentiæ est negatio communicationis, quæ non requirit necessariò aliquod positivũ, ad quod sequatur: ergo incommunicabile positum in diffinitione subsistentiæ saluatur in mera negatione. Probatur antecedens: incommunicabile positum

in diffinitione subsistentiæ est negatio cõmunicationis separabilis à natura: ergo incõmunicabile positũ in diffinitione subsistentiæ est negatio comunicationis, quæ non requirit necessariò aliquod positivum, ad quod sequatur. Antecedẽs ita est certũ, vt de facto sit separatũ ab humanitate Christi. Consequentia probatur: quandocumque negatio est separabilis à subiecto, non requirit necessariò aliquod positivũ, ad quod sequatur; sed iuxta concessa incommunicabile positũ in diffinitione subsistentiæ est negatio communicationis separabilis à natura: ergo incõmunicabile positum in diffinitione subsistentiæ est negatio cõmunicationis, quæ non requirit necessariò aliquod positivũ, ad quod sequatur. Minor, & cõsequentia tenent. Maior autẽ probatur: negatio lucidi in aëre tenebroso, visus in cœco, albi insuperficie non alba, & in aljis, quorum negationes sunt separabiles à subiectis, non requirunt aliquod positivũ, ad quod sequantur: ergo quandocumque negatio est separabilis à subiecto, non requirit necessariò aliquod positivum, ad quod sequatur.

49. *Impugnatur 2.* Impugnatur 2, & fortè efficacitèr: incõmunicabile positũ in diffinitione subsistentiæ salvatur in mera negatione cõmunicationis: ergo sumitur pro formali incommunicabilitatis: ergo ruit solutio. Probatur antecedens: sola posita negatione cõmunicationis redditur natura ita strictè incõmunicabilis, ac redderetur posito positiuo, ad quod sequeretur talis negatio: ergo incõmunicabile positũ in diffinitione subsistentiæ salvatur in mera negatione communicationis. Probatur antecedens: posito positiuo redditur natura creata incõmunicabilis solũ in sensu composito illius positiui (nam in sensu diuisso de facto est cõmunicata verbo) sed etiã sola posita negatione cõmunicationis, natura creata in sensu composito talis negationis est incommunicabilis alieno supposito; quia affirmatio, & negatio in sensu cõposito cõtradictorie pugnant: ergo ita strictè redditur natura incommunicabilis, sola posita negatione communicationis, ac redderetur posito positiuo, ad quod sequeretur talis negatio.

50. *Impugnatur 3.* Et ex hoc impugnatur 3: incõmunicabile positum in diffinitione subsistentiæ potiùs debet sumi pro negatiuo, quã pro positiuo: ergo potiùs sumitur pro formali incommunicabilitatis, quã pro fundamento: ergo ruit solutio. Probatur antecedens: incommunicabile positum in diffinitione subsistentiæ potiùs debet sumi pro eo, quo strictiùs redditur natura creata incõmunicabilis; sed natura creata strictiùs redditur incõmunicabilis per solam negationẽ, quã per positivũ: ergo incommunicabile positum in diffinitione subsistentiæ potiùs debet sumi pro negatiuo, quam pro positiuo. Probatur minor: natura per tale positivũ redditur incommunicabilis solum in sensu composito talis positiui cum natura; sed strictiùs redditur sic incõmunicabilis per solam negationẽ cõmunicationis: ergo natura creata strictiùs redditur incommunicabilis per solam negationẽ, quã per positivum. Probatur minor: illud positivum opponitur solum contrariè communicationi; negatio verò opponitur contradictoriè: ergo strictiùs redditur sic incommunicabilis per solam negationem communicationis.

51. *Impugnatur. 4.* Impugnatur 4. reijciendo, & retorquendo exempla III. God: quod irrationale, & immateriale in positiuo consistant, licet per negationẽ diffiniantur, non probat; quod incommunicabile positũ in diffinitione subsistẽtiæ sumatur pro formali, & non pro fundamento: ruit ergo solutio III. God. Probatur antecedens: quod irrationale, & immateriale constituant naturas, quibus simpliciter repugnent rationalitas, & materialitas, non probat, quod incõmu-

nicabile positũ in diffinitione subsistentiæ constituat naturã,ita incõmunicabilẽ, vt illi simpliciter repugnet communicabilitas:ergo pariter: quod irrationale,& immateriale in positiuo consistant,licet per negationem diffiniantur,non probat, quod incommunicabile positum in diffinitione subsistentiæ consistat in positiuo , licet per negationem diffiniatur.

52. *Antecedens est certum, & est etiã Ill. Godoy.*

Antecedens est certũ:nam irrationale,& immateriale constituunt naturas,quibus simpliciter repugnant rationalitas,& materialitas;ast incõmunicabile positũ in diffinitione subsistentiæ constituit naturã, cui non simpliciter,sed tantum secundũ quid, seu in sensu composito, repugnat incommunicabilitas, vt ostensum est *n.* 49. Imò,hoc fatetur Ill.God.*n.66.* vbi vt inefficax reputat argumentum contra doctrinã nostram dessumptum ex eo, quod omnis negatio petat super entitatẽ positiuã fundaris ibi namque adducit nostram doctrinã, & exemplum (hoc est mirũ)de irrationalitate,quod in solutione ad nostrã probationẽ adducit pro se; fatetur non conuincere, hocque defendit *vsque ad finẽ illius §.*

53. *Prob.con sequẽtia.*

Consequentia autẽ probatur: ideò irrationale,& immateriale in positiuo consistunt, quia ipsis simpliciter repugnant rationalitas, & materialitas; vndè vera est illa propositio:*Nihil repugnat simpliciter alicui per meram negationem*; atqui naturæ creatæ non repugnat simpliciter communicari,vt probatũ manet, & fatetur Ill.God. *n. 66. cit*: ergo quod irrationale, & immateriale in positiuo consistant, licet per negationẽ diffiniantur,nõ probat, quod incõmunicabile positũ in diffinitione subsistentiæ consistat in positiuo,licetper negationẽ diffiniatur.Vndè quando hac ratione non conuinceretur,subsistentiã creatã esse merã negationem communicationis ; conuincitur saltim ad hominem contra Ill. God,quod exempla ab ipso tradita pro sua solutione non officiunt efficatiæ nostræ rationis,quod est contra ipsum sufficiens inconueniens.

54. *Impugnatur 4.*

Ex hocque impugnatur quarto solutio Ill.God: exẽpla ab ipso adducta pro veritate suæ solutionis sunt apud ipsum inefficatia:ergo & illius solutio inefficax est. Antecedens constat ex ipso *n.66.cit.* Consequentia est legitima.Deindè: exemplum de negatione lucis in aëre à nobis adductũ *n.*48. fatetur Ill.God.*cit.*esse verũ,& currere ad negationẽ communicationis;atqui negatio lucis in aëre est mera negatio: ergo negatio communicationis est mera negatio : ergo incommunicabile positum in diffinitione subsistentiæ sumitur pro formali, & consequenter est talis diffinitio quidditatiua,ruitque vtraque illius solutio.

55. *Impugnatur deniquè retorquendo instantiam.*

Impugnatur deniquè solutio Ill. God.retorquendo instantiã de personalitate Diuina,quam in nos facit, & primo sic: personalitas Diuina habet munus positivũ,v.g. Paternitas habet referre Patrẽ ad Filium:ergo hoc etiã habet personalitas creata? Mala cõsequẽtia;personalitas creata enim nullũ positivũ munus habet, vt ostensũ est *n.*38. *& seqq.* Secundo : personalitas Diuina, v.g. Paternitas, identificatur cum Diuina natura, quæ est ens positivum: ergo personalitas creata identificatur cum natura, quæ est ens positivum? Mala consequentia, vt confitetur pluries Ill. Godoy.

Primo.

Secundo.

56. *Tertio.*

Tertio:nã personalitas Diuina tribuit formaliter Diuinæ personæ incõmunicabilitatẽ alteri, vt termino fæcunditatis, vt manet dictũ *n.*26. imò, & ipsi naturæ Diuinæ tribuit formaliter aliquã incõmunicabilitatẽ alteri, vt termino fæcunditatis, vt probatũ reliquimus *n.*27; atqui hanc incõmunicabilitatem ita tribuit personalitas Diuina personæ,& naturæ Diuinæ, vt vtrique simpliciter repugnet communicari alteri,vt termino fæcunditatis: ergo ratione alicuius positiui est hæc simpliciter repugnantia;atqui prouenit à Diuina personalitate: ergo personalitas Diuina est quid positivum. Tunc sic, sed personalitas creata nul-

sonæ, vel naturæ, ratione cuius personæ, vel naturæ creatæ repugnet simplicitèr cõmunicari alteri: ergo si Diuina personalitas est quid positivum eo, quod ratione illius personæ repugnat simplicitèr communicari alteri, vt termino fœcunditatis, & etiam naturæ Diuinæ modo explicato *n.* 27. personalitas creata erit quid negativum eo, quod ipsi oppositum conueniat.

§ 7. *Triplex disparitas inter personalitatẽ Diuinã, & creatam.*

Iam ex his habetur triplex disparitas inter personalitatẽ Diuinã, & creatam, quarum quælibet conuincit, personalitatem creatã non esse quid positivum. Quod ostenditur: nam ideò personalitas Diuina, v.g. Paternitas, est quid positivum, quia eius munus positivum est, scilicèt, referre Patrem ad Filium. Item: quia Patri, & naturæ illius repugnat simplicitèr communicari alteri, vt termino fœcunditatis *ex dictis n.* 26. & 27. Et denique: quia identificatur cum Patre, qui est ens positivum *ex dictis n.* 31; atqui creata personalitas, nec habet munus positivum, nec est repugnantia simplicitèr, nec identificata cum natura: ergo personalitas creata non est quid positivũ.

§ 8. *Prob. 3. conclusio*

Probatur tertio conclusio: si personalitas creata est quid positivum, non saluatur, quo pacto personalitas creata nequeat sumi à Verbo, quia si est quid positivum, non opponitur contradictoriè cum communicatione, & assumptione; atqui si est quid negativum, ităt contradictio, quia affirmatio communicationis, & assumptionis cõtradictoriè opponitur cum negatione illius: ergo cum sententia de negatiuo optimè saluatur, personalitatẽ creatã non posse assumi à Verbo; nõ verò cũ sententia de positiuo: ergo personalitas creata in mera consistit negatione.

§ 9. *Confirmatur, & vrgetur.*

Confirmatur, & vrgetur: quod personalitas creata sit inassumptibilis à Verbo, melius saluatur cum sententia de negatiuo, quã cum opinione de positiuo: ergo magis probabilis est, quod personalitas creata sit quid merè negativum. Probatur antecedens: quod personalitas creata sit inassumptibilis à Verbo, melius saluatur per contradictionem cum communicatione, & assumptione, quam per non contradictionem; atqui cum sententia de negatiuo saluatur per contradictionẽ cũ communicatione, & assumptione; cũ opinione verò de positiuo (dato, quod saluetur) saluatur per non contradictionem, vt constat ex dictis *num. antecedenti*: ergo &c.

Respondebis cum Ill. God.

Hanc probationẽ initiauit Ill. Godoy *n.* 79; illã tamen non prosequitur sub forma à nobis adducta; respondebis tamen cum ipso *n.* 84: quod ideò personalitas creata est inassumptibilis à Verbo, quia cum personalitas sit vltimus terminus naturæ, illam complens, non potest vlteriori termino terminari, nec vniri alij personæ.

60. *Reijcitur 1. solutio hæc*

Reijcitur 1. hæc solutio: per hoc, quod personalitas sit vltimus terminus naturæ, illam complens, non melius saluat opinio de positiuo, quod personalitas sit inassumptibilis à Verbo: ergo prædicta solutio non satisfacit, & consequentèr ruit. Probatur antecedens: sententia de negatiuo etiam substinet, quod personalitas sit vltimus terminus naturæ, illam complens: ergo &c. Atqui sententia de negatiuo melius saluat, quod personalitas creata sit inassumptibilis à Verbo, vt nostra probat confirmatio: ergo sententia de negatiuo est saltim magis probabilis.

61. *Reijcitur 2.*

Reijcitur 2: licet ex eo, quod personalitas creata sit vltimus terminus naturæ, illam complens, optimè probetur, quod non possit vlteriori termino terminari; nullatenùs probatur, quod nõ possit vniri alij personæ: ergo ruit solutio Ill. God. Probatur antecedẽs: ex eo, quod personalitas creata sit vltimus terminus naturæ, illã cõplens, solũ sequitur, quod nõ sit assũptibilis à Verbo, vt reddat verbũ subsistẽs, nec ipsa per Verbũ reddatur subsistens; sed hoc nõ tollit, vt possit vniri Verbo: ergo &c. Probatur minor 1: in sententia de positiuo personalitas creata est modus positivus in natura initens; sed

Minor prob. 1.

quod personalitas creata sit vltimus terminus naturæ, illam complens, non tollit, vt possit assumi à Verbo, vt in ipso initatur: ergo quod personalitas creata sit vltimus terminus naturæ, illam cõplens, non tollit, vt possit vniri Verbo. Probatur minor: quod personalitas creata sit vltimus terminus naturæ, illã cõplens, nõ tollit, quod sit modus positivus in natura initẽs: ergo &c.

62. *Prob. 2. dicta minor.*

Probatur 2. prædicta minor: ex eo, quod albedo non redderet Verbũ album, non sequitur, quod albedo sit inassũptibilis à Verbo: ergo ex eo, quod personalitas creata nequeat reddere Verbum subsistens, nec ipsa per Verbum reddatur subsistens, nõ sequitur, quod non possit vniri Verbo.

Tertio.

Probatur tertio: nam anima, & caro assumptæ fuerunt à Verbo, quin anima in triduo reddat Verbum animatum, & caro carnem: ergo paritèr. Nec dicas pro Ill. God, quod si personalitas creata assumeretur à Verbo, redderetur necessariò subsistens per Verbũ, vel Verbũ subsisteret per illã; quia hoc est falsum, vt claret ex ratione posita *n. antecedenti*, & exemplo albedinis.

63. *Prob. 4. conclusio*

Probatur 4. cõclusio: nã potest creata natura extra causas existere sine hac entitate positiua superaddita; sed tunc casus esset suppositũ, vel persona: ergo sola negatione superaddita ad naturã cõstituitur suppositũ, vel persona. Maior patet: nõ enim potest aliqua implicatio assignari. Minor probatur: natura existẽs sine modo positiuo superaddito est existens per se; cũ nõ subsistẽtaretur ab alio; sed subsistere est per se existere: ergo esset in illo casu subsistẽs, & consequentèr suppositũ, vel persona.

64. *Respõdet Ill. God. ad prob.*

Respondet Ill. God. *n.* 90. concessa maiori, negando minorẽ, & ad probationẽ distinguit maiorẽ: est existẽs per se negatiuè, & cũ capacitate terminationis ab alieno suppositõ cõcedit maiorẽ: per se positiuè, & cũ repugnantia huius terminationis, negat minorẽ, & sub eadem distinctione minoris negat cõsequentiã; nã subsistere personaliter petit, non solũ nõ existentiã in alio, sed etiã repugnantiã ad hoc, quod terminetur ab extraneo suppositõ; licet autẽ natura tunc casus non existeret in alio de facto, ideò negatiuè subsisteret, illi tamen non repugnaret existere in alieno suppositõ; cum non in linea substantiali cõpleta; atque adeo non subsisteret positiuè; sicut quantitas in Sacramento Eucharistiæ non subsistit positiuè, sed tantum negatiuè, quia licèt non inhæreat de facto, illi tamen non repugnat inhærentia.

65. *Impugnatur hæc solutio 1.*

Refellitur 1. hæc solutio Ill. God: quod natura existens sine modo positiuo superaddito sit cũ capacitate terminationis ab alieno suppositõ, non tollit, quod sit stricte, & rigorosè subsistens: ergo ruit solutio. Probatur antecedens: natura existens cũ modo superaddito est cũ capacitate terminationis ab alieno suppositõ; sed hæc capacitas nõ tollit, quod sit stricte, & rigorosè subsistens: ergo &c. Cõsequentia tenet. Minor est certa: alioquin natura adhuc cũ modo illo superaddito non esset subsistens, quod repugnat. Maior autẽ probatur: naturæ existenti cum modo superaddito non repugnat simplicitèr terminatio ab alieno suppositõ: ergo natura existens cum modo superaddito est cum capacitate terminationis ab alieno suppositõ. Consequentia est legitima.

66. *Prob. antecedẽs.*

Antecedens autẽ probatur triplicitèr. *Primo:* si naturæ creatæ existenti cũ modo superaddito repugnaret simplicitèr terminatio ab alieno suppositõ, incommunicabilitas subsistentiæ creatæ esset potentialis, sicut Diuina; sed hoc est falsum: ergo naturæ existenti cum modo superaddito non repugnat simplicitèr terminatio ab alieno suppositõ. Probatur minor: si incommunicabilitas subsistentiæ creatæ esset potentialis, sicut Diuina, natura creata existens cum illo modo superaddito nõ esset in potentia obedientiali, vt terminaretur ab alieno suppositõ, vti hac ratione natura Diuina subsistens non est in tali potentia; atqui natura existens cum

modo illo superaddito est in perfecta obedientia, vt possit subsistentia Patris, v.g. terminari, vt claret in natura humana assumpta à Verbo, & diximus n. 14: ergo falsum est, quod incommunicabilitas subsistentiæ creatæ sit potentialis, sicut Diuina.

67. *Si respondeat Ill. Godoy.*

Nec valet solutio Ill. God, quã ad simile argumentũ dedit n. 84, scilicèt, potentiã obedientialẽ nõ dari in omni entitate creata in ordine ad omnẽ effectum; nam licet in omni entitate creata inueniatur obedientia ad creatorẽ, & eius omnipotentiã, non tamen in omnibus reperitur cum eadẽ extensione in ordine ad eosdem effectus: nõ enim reperitur in natura bruti capacitas, vt personetur à Verbo, sed tantũ vt supponitetur; quia primũ implicat ex parte facti, nec in humana natura reperitur obedientialis potentia, vt vniatur Diuinitati in natura, sed tantum in persona, quia etiam illud implicat ex parte facti.

68. *Contra.*

Non (inquam) valet: nam licet verũ sit, quod ibi ait Ill. God, vt personalitas creata non sit in potentia obediential, vt terminetur à Verbo; falsum tamen est loquendo de natura creata personata. Ratio est; nam personalitas nõ tollit à natura creata potentiã obedientialẽ, vt terminari possit ab alieno supposito; sed natura creata est ex se in tali potentia obedientiali: ergo ipsam retinet adhuc quando est personata: ergo natura existens cũ modo illo superaddito est in perfecta obedientia, vt ab alieno supposito terminari possit. Non ergo solutio illa est ad rem. Imò, hoc ita esse, legenti solutionem illam Ill. Godoy clarebit.

69. *Antecedens probatur 2.*

Probatur 2. prædictũ antecedens: naturæ existenti cũ modo superaddito solũ repugnat in sensu cõposito talis modi terminari ab alieno supposito; ideſt, repugnat, quod natura existens cũ modo superaddito, manens cũ illo, possit terminari ab alieno supposito; nõ verò repugnat, quod in sensu diuiso ab alieno possit terminari supposito; sed hæc est repugnantia secundũ quid, & non simpliciter: ergo naturæ existenti cum modo superaddito non repugnat simpliciter terminari ab alieno supposito. Explicatur hoc instantia manifesta: nõ quod sedens, manens sedens, nõ possit currere, solũ est illi repugnare currere in sensu composito, & reduplicatiuo sessionis; non verò in sensu diuisso, quod est illi repugnare in sensu composito, & secundum quid. Sic similiter in præsenti. *Explicatur.*

Probatur 3: nã iuxta Ill. God. n. 66. alia est negatio rationalitatis in bruto, alia negatio cõmunicationis in subsistentia creata; sed iuxta ipsum *cit.* negatio rationalitatis in bruto est negatio dicens omnimodã repugnantiã: ergo negatio cõmunicationis in subsistentia creata nõ est negatio dicens omnimodã repugnantiã. Atqui negatio dicens omnimodã repugnantiã est repugnantia simpliciter: ergo negatio nõ dicens omnimodã repugnantiam non est repugnantia simpliciter. Tunc sic: sed negatio, quã dicit natura existens cũ modo superaddito ad non terminari ab alieno supposito, est negatio nõ dicens omnimodã repugnantiã: ergo non est repugnantia simpliciter: ergo naturæ existenti cum modo superaddito non repugnat simpliciter terminari ab alieno supposito. 70. *Prob. antecedens 3.*

Refellitur 2: natura per se existens negatiuè est subsistens strictè, & rigurosè; sed tunc casus natura existeret per se negatiuè iuxta solutionẽ Ill. Godoy: ergo esset strictè, & rigurosè subsistẽs: ergo ruit illius solutio. Probatur maior: subsistens strictè, & rigurosè, est quod in se sistit, & terminatur, & vltrà non progreditur; seu est, quod non est cõmunicatũ alieno supposito, nec cõmunicabile in sensu cõpositi; atqui natura existẽs per se negatiuè, sistit in se, & terminatur, & vltrà nõ progreditur, seu nõ est cõmunicata alieno supposito, nec cõmunicabilis in sẽsu cõpositi existentiæ per se negatiuè: ergo &c. 71. *Impugnatur 2. solutio Ill. Godoy.*

Per hæc præcluduntur euasiones, quas adducere aliquis potest ex doctrina Ill. God. n. 93. dicentis quod secluso 72. *Respondebis doctrina Ill. Godoy.*

modo posito ad naturã superaddito non est natura subsstantialitèr cõpleta; modo autẽ positiuo superaddito datur subsistens per se positiuè, & repugnantèr. Item ait: id, quod per se existit vt *quod*, non esse naturã: hæc nam què, neque vt *quod* fit, neque vt *quod* operatur, nec vt *quod* existit, sed tantũ vt *quo*: suppositũ verò resultans ex natura, & modo cõplente naturã, est, quod existit per se vt *quod*, & vt *quod* operatur, & terminat actionẽ effectiuã vt *quod*, dicitur autẽ hoc cõpositũ existẽs per se, quia nec existit in alio, nec ab alio potest terminari, & compleri, sed per se ipsum est completum, & vltimo terminatum.

73. *Præcluditur solutio.* Præcluduntur itaquè: nã natura nõ cõmunicata alieno supposito, nec cõmunicabilis in sensu cõposito, est subsstantialitèr cõpleta, & existẽs vt *quod*, & ratio est: nam talis natura, nec existit in alio, nec ab alio potest terminari, & compleri in sensu cõposito illius negationis; nec alia repugnantia requiritur ad incommunicabilitatẽ personæ creatæ, vt toties dictũ est cũ Ill. God; sed hoc est, esse talẽ naturã subsistentem: ergo secluso modo positiuo ad naturã superaddito, natura est subsistens: ergo est subsstantialitèr completa, & existens vt *quod*. Accedit etiam pro impugnatione huius doctrinæ Ill. Godoy, quod diximus *num.* 48. *& sequentibus, & præsertim n.* 49. *&* 50.

§. IV.

Triplex Ill. Godoy argumentũ diluitur.

74. *Arguit 1. Ill. Godoy.* ARguit 1. Ill. God *n.* 53: persona Diuina addit suprà naturã, non solũ negationẽ, sed etiã aliquid positiuum, vt fatetur Scotus: ergo persona creata non solũ addit negationẽ suprà naturã, sed etiam aliquid positiuum, suprà quod talis negatio fundatur. Patet cõsequentia. Primo; nam persona creata est participatio personalitatis Diuinæ, negatio autẽ nequit esse participatio positiuæ entitatis: ergo si persona Diuina positivũ addit, per illudque cõstituitur, etiã persona creata. Secundo à paritate rationis: non enim sufficiens ratio discriminis inter Diuinã, & creatã personã, quoad constitui per positivũ, potest assignari: ergo &c.

Secundo.

Respõdeo ad argumentum. Respondeo ad argumentũ concesso antecedenti negando cõsequentiã, ad cuius primã probationẽ omissa maiori nego minorẽ; alioquim nulla negatio esset participatio Dei, cum omnis Diuina entitas sit positiua, & si ob hanc rationẽ concederet Ill. God. negationẽ non esse participationẽ Dei; nego maiorẽ probationis, & nihil hoc, vel illo modo contra nos. Deindè respondeo: probationẽ prædictã potius oppositũ probare: nam si personalitas creata est participatio Personalitatis Diuinæ, debet ab ipsa in perfectione deficere, ideòque per negationẽ constitui, & rationẽ dedit Scotus *in* 3. *dist.* 1. *q.* 1: ideò enim persona creata deficit à perfectione personalitatis à persona Diuina, quia hæc est simpliciter incõmunicabilis; illa verò secundum quid tantũ. Vndè Diuina per positivũ, & creata per negativũ debet cõstitui.

Ad 1. prob. consequẽtiæ respõd. 1.

Secundo.

Retorq. probat. Denique retorqueo probationẽ cõtra Ill. God. per dicta *n.* 55. 56. *&* 57, *&* vltrà ibi dicta de nobo retorqueo: ex eo infert Ill. God, quod personalitas creata est quid positivũ, quia est participatio personalitatis Diuinæ, quæ quid positivũ est: ergo debet inferre, quod sapientia creata (idẽque de alijs perfectionibus communibus Deo, & creaturis) est subsstantia, quia est participatio sapientiæ Diuinæ, quæ subsstantia est, quam illationem non facit Ill. Godoy: ergo nec illam facere debuit. Ruit igitur prima illius probatio.

75. *Respond. ad 2. probat. alij Scotistæ.* Ad secundam probationem consequentiæ respondent Scotistæ quidam negando antecedens, & rationem discriminis assignant: nam personæ Diuinæ simpliciter repugnat communicari alieno suppositio; personæ verò creatæ solũ secundũ quid repugnat. Hæc tamẽ solutio optimè impugnatur ab Ill. Godoy *n.* 56: nã repugnantia cõmunicationis ad suppositũ extraneũ non est, quæ cõstituit personã Diuinã, alias cũ

Displicet

hæc

hæc repugnantia cõpetat naturæ Diuinæ pro priori ad relationes,& independentèr ab illis, pro priori ad relationes esset constituta persona, quod est absurdum: ergo ex ista repugnantia non est pensandum discrimen inter personam creatam, & increatam. Et hoc idem contra dictos Scotistas diximus, & probauimus *num.* 26.

76. *Respõdeo ego ad 2. probat.*

Vndè derelicta solutione allata alitèr est occurrendũ argumẽto Ill.God. Respondeo igitur ad secundã probationẽ negando antecedens; nam non vna sola ratio discriminis est inter personã Diuinã,& creatã,sed triplex.Prima est: quod Diuina personalitas habet munus positivum,quod non habet creata personalitas.2: quodpersonalitas Diuina tribuit suæ naturæ aliquã incõmunicabilitatẽ alteri,vt termino fæcunditatis, ita vt simplicitèr ei repugnet,sic alteri cõmunicari,modo explicato *n.*27;personalitas verò creata nullã incõmunicabilitatẽ tribuit suæ naturæ,ita vt per illã eirepugnet simplicitèr cõmunicari.3:quod personalitas Diuina idẽtificatur realitèr cũ Diuina natura;personalitas verò creata realitèr à natura distinguitur. Et quod istæ disparitates faciant ad constitutionem per positivũ in Diuina personalitate, &per negativũ in creata, dictũ manet *n.* 55.56.& 57. ex hisque contra Ill. God. factæ sunt ibi retorsiones.

77. *Dices cũ Ill. God.*

Nullam ex his tribus disparitatibus adducit Ill.God; tamen secundã insinuare videtur,& quia quod adducit *n.* 57.est contra nostrã doctrinã,id declaremus,& soluamus.Dices cũ Ill.God. *n.*57:natura creata inspecta secundum se, & præcissa propria personalitate, est communicabilis alteri, ab illoque subsistentabilis,& terminabilis: ergo vt incommunicabilis, & interminabilis constituatur, indiget aliquo positiuo superaddito,& distincto.

Respõdeo

Respõdeo negando cõsequentiã ob rationes nostræ cõclusionis,quin alia egeat solutione.

78. *Dices cũ eodem.*

Dices cum eodẽ *n.*58, & si sub alia forma:incõmunicabilitas petita ad rationẽ personæ nõ solũ dicit negationẽ cõmunicabilitatis naturalis;sed etiam obediẽtialis;sed persona creata habet rationẽ personæ:ergo non solum dicit negationẽ cõmunicabilitatis, sed etiã obediẽtialis:ergo personæ creatæ simplicitèr repugnat cõmunicari alieno supposito, & consequentèr secundum discrimen à nobis assignatũ non subsistit.Maiorẽ probat 1: nam eo modo requiritur ad rationẽ personæ negatio cõmunicabilitatis,quo exigitur negatio actualis cõmunicationis;sed iuxta Scotũ petitur ad rationẽ personæ negatio cõmunicationis,non solũ connaturalis,sed etiã obedientialis; cũ natura humana in Christo, ideò persona creata non sit,quia est actu cõmunicata Verbo,quæ tamen cõmunicatio cõ naturalis nõ est,sed supernaturalis. & obedientialis:ergo etiã negatio cõmunicabilitatis consecuta ad rationẽ personæ vtrãque potentiã excludit.Secũdo:nã personæ,vt tali,essentialitèr repugnat alieno cõmunicari supposito; sed essentialis repugnãtia vtrãque potentiã excludit: ergo incõmunicabilitas cõstitutiua personæ dicit negationẽ cõmunicabilitatis,non tantũ cõnaturalis,verum etiam obedientialis.

Maiorẽ probat 1.

Secundo.

Respondeo negãdo maiorẽ,ad cuius 1.probationẽ nego etiã maiorẽ: nã ad rationẽ personæ essentialitèr exigitur negatio actualis cõmunicationis,tam connaturalis,quã obedientialis.1.patet ex eo, quod solã negationẽ actualis communicationis dicit pro formali creata subsistentia,vt diximus *n.* 15.& consequentèr personalitas creata.2.claret:nã cum negatione actualis cõmunicationis nulla stat cõmunicatio,cũ affirmatio,& negatio cõtradictoriè opponãtur,ast cũ negatione actualis cõmunicationis, tã connaturalis,quã obedientialis, stat cõmunicabilitas obedientialis,seu capacitas ad cõmunicari; quia negatio actualis cõmunicationis non opponitur cum affirmatione communicabilitatis, seu cum capacitate ad communicari.

79. *Respõdeo*

Ad 1 *prob.maioris.*

Hæc doctrina magis claret, argumentum in Ill. Godoy retorquendo:

80. *Retorq.1 cõtra Ill. Godoy.*

eo modo requiritur ad rationem personæ negatio communicabilitatis, quo exigitur negatio actualis communicationis; sed quælibet natura creata personata habet negationẽ actualis communicationis ad alienũ suppositũ: ergo habet negationẽ cõmunicabilitatis ad alienum suppositũ; ergo non habet capacitatẽ ad se cõmunicari alieno suppposito: ergo natura Petri, v.g. nequit terminari personalitate Diuina, adhuc in sensu diuisso personalitatis Petri, seu secluſa Petri personalitate, quod est falsum: ergo falsa est propositio illa Ill. God, scilicèt, eo modo requiritur ad rationẽ personæ negatio communicabilitatis, quo exigitur negatio actualis communicationis.

81. *Retorq. 2*

Retorqueo secundo exemplo ab Ill. God. tradito: eo modo requiritur ad rationẽ personæ negatio communicabilitatis, quo exigitur negatio actualis communicationis; sed humanitas Christi habet negationem actualis communicationis ad propriũ suppositum: ergo habet negationẽ communicabilitatis ad proprium suppositum: ergo non habet capacitatẽ ad se communicari proprio suppposito: ergo adhuc in sensu diuisso Personalitatis Verbi, seu secluſa Verbi Personalitate, repugnat humanitati Christi terminari propria personalitate, quod est contra communẽ Theologorũ sententiã, & fatetur Ill. God. *n.* 94. per hæc verba: *Vndè destructa vnione humanitatis ad Verbum absquè superaddita actualitate resultaret subsistentia creata.* Falsa ergo est etiã apud ipsum illa illius propositio, scilicèt, eo modo requiritur ad rationem personæ negatio communicabilitatis, quo exigitur negatio actualis communicationis.

82. *Respõdeo ad 2. probat. maioris.*

Primo.

Ad secundam probationẽ respondeo primo: omissa maiori distinguendo minorẽ: sed essentialis repugnantia vtriusque potentiæ (connaturalis, scilicèt, & obedientialis) vtramque potentiã excludit concedo minorem; essentialis repugnantia vnius tantum potentiæ, scilicet, connaturalis nego minorem, & consequentiam. Solutio claret *ex dictis num.* 79. & retorqueo seruata terminorum proportione per dicta *num.* 80. & 81.

Retorque

83. *Secundo respond.*

Respondeo 2. distinguendo maiorem: personæ, vt tali, essentialitèr repugnat alieno communicari supposito, ly *essentialitèr* explicante repugnantiã simplicitèr, nempè, in sensu cõposito, & diuisso nego maiorem; ly *essentialitèr* explicante repugnantiã secundum quid, seu in sensu composito duntaxat concedo maiorẽ; distinguo minorẽ: essentialis repugnantia vtrãque potentiam excludit ly *essentialis* explicante repugnantiam simplicitèr concedo minorem; explicante repugnantiã secundum quid nego minorẽ, & consequentiam. Ratio est: quia sola persona Diuina est simplicitèr incommunicabilis, & dicit repugnantiã simplicitèr ad communicari, ideò que dicit incõmunicabilitatẽ potentialẽ, vt diximus *n.* 13; ast ex ibi dictis *n.* 14. persona creata non dicit repugnantiam simplicitèr, nec incommunicabilitatem potentialem, sed aptitudinalem de materiali, & actualem pro formali, vt ibi diximus *num.* 15.

84. *Respõd. 3.*

Respondeo 3. alitèr distinguendo maiorẽ: personæ, vt tali, essentialiter repugnat alieno communicari suppositio, ita vt incommunicabilitas alieno suppposito conueniat personæ inseparabilitèr, & per realem identitatẽ nego maiorẽ; alio modo omitto maiorẽ; & distinguo minorẽ: essentialis repugnantia conueniens potentiæ inseparabilitèr, & per realẽ identitatẽ, excludit vtramque potentiam concedo minorẽ; essentialis repugnantia conueniens potentiæ seperabiliter, & per realem distinctionẽ vtramque potentiam excludit nego minorẽ, & consequentiam. Itaquè sola incommunicabilitas, quæ alicui conuenit inseparabilitèr, & per realẽ identitatẽ excludit vtramque potentiã, vti est incommunicabilitas, quam Diuina personalitas tribuit suæ naturæ, de qua diximus *num.* 76.

85. *Exẽplis firmatur triplex data solutio.*

Et ne hoc videatur solum in Diuinis reperiri, exẽpla habemus in creatis; negatio enim rationalitatis in bruto excludit vtramque potentiã ad ratiocinandũ, quia inseparabiliter bruto conuenit talis negatio. Item: incõmunicabilitas vt *quod* in natura singulari excludit vtramque potentiã ad communicandũ, vt *quod*, quia talis incommunicabilitas illi conuenit per realẽ identitatẽ. Et ob hoc incommunicabilitas conueniens personæ Diuinæ, & naturæ creatæ singulari est quid positiuũ, quia illis ita essentialitèr cõuenit, vt sit essentialis repugnantia vtriusque potentiæ, vt ly *essentialitèr* explicet repugnantiã simplicitèr, & inseparabilitèr, & per realem identitatem illis conueniat. Per quod patet, & firma manet triplex nostra solutio pro parte, qua concedimus.

86. Pro parte autem, qua negamus, non minùs vera est: nam incommunicabilitas conueniens alicui non ita essentialitèr, vt sit repugnantia vtriusque potentiæ, vt ly *essentialitèr* explicet repugnantiã simplicitèr, & illi inseparabilitèr, & per realẽ identitẽ conueniat, non est quid positiuum, sed pura negatio, de quo etiam exempla habemus in negatione lucis in aëre tenebroso; in negatione visus in Cœco, in negatione albi in superficie non alba, & in alijs infinitis, quarũ quælibet est mera negatio, quia nulla est repugnantia vtriusque potentiæ, nec repugnantia sim plicitèr, nec inseparabilis, aut realiter identificata. Cum ergo ita se habeat negatio cõmunicabilitatis alieno supposito in persona creata, n positiuo nõ fundatur, sed est pura negatio.

87. Ex his denique multiplex retorsio efformari potest contra secundã probationẽ Ill. God, quod faciendum legentibus derelinquo, quia omnimoda facilitate formalizari valent, & aliqua formalizata manent in discursu disputationis. Habetur etiã ex dictis: Ill. God. in probatione abuti illo termino *essentialitèr*, nam si hoc stricte sumatur, sicut certum est, bruto essentialitèr conuenire negationẽ rationalitatis; naturæ creatæ singulari negationẽ communicabilitatis vt *quod*, & personæ Diuinæ negationẽ communicabilitatis alteri, vt termino fœcunditatis; sita è contra certum est; negationem communicabilitatis alieno supposito essentialitèr nõ conuenire personæ, vt tali. Vndè in hoc sensu falsa est maior secundæ probationis Ill. Godoy, qui illam non probat; quare ipsam nego, & hæc est quarta responsio ad probationem prædictam:

Retorque

Respõd. 4

88. Has solutiones non adducit Ill. Godoy, vndè non mirum, quod ipsas non coneretur impugnare. Dices tamen pro ipso. Primo: persona creata repugnat simplicitèr cõmunicari: ergo ruit tota nostra solutio. Probatur antecedens. Primo: nequit Deus facere, quod persona creata, manens persona, communicetur: ergo personæ creatæ repugnat simplicitèr communicari. Probatur secundo idem antecedens: non minùs repugnat personæ creatæ communicari vt *quo*, quam naturæ singulari communicari vt *quod*; sed hoc repugnat simplicitèr naturæ singulari: ergo personæ creatæ repugnat simplicitèr communicari.

Dices pro Ill. Godoy 1.

Antecedens probatur 1.

Secundo.

89. Respondeo ad replicã negando antecedens. Ad primã probationẽ concedo antecedens, & nego consequentiã: quia ex eo, quod Deus nequeat facere, quod persona, manens persona, communicetur, solum sequitur, quod persona reduplicatiuè, vt talis, & in sensu composito suæ incommunicabilitatis, nequeat communicari, quod est repugnare secundum quid, non tamen simplicitèr, quia vt simplicitèr repugnaret, debebat repugnare non solũ in sensu composito, & reduplicatiuo; verum, & in sensu diuisso, & specificatiuo. Et vt hoc magis firmetur instо replicam manifestè: Deus nequit facere, quod sedens, manens sedens, currat: ergo simplicitèr repugnat sedenti currere? Mala consequentia, quia solum repugnat illi in sensu composito, & reduplicato sessionis. Quod autem inter-

Respõdeo ad replicam.

Ad 1. probationem.

Retorquo replicam.

tur eſt: ergo illi repugnat ſecundum quid, & in ſenſu compoſito. Sic ſimiliter in præſenti.

90. *Replicabis pro Ill. God. cõtra hãc ſolutionẽ.* Replicabis pro Ill. God. contra hanc ſolutionem: ergo ſaltim perſonalitati creatæ repugnabit ſimplicitèr communicari: ergo eſt quid poſitivũ. Reſpondeo diſtinguendo primum conſequens: ergo ſaltim perſonalitati creatæ repugnabit ſimplicitèr communicari per aliquid ſibi ſuperadditum nego conſequentiã; per ſuã eſſentiã concedo conſequentiam, ex quo nego ſecundã, quia cum illa repugnantia ſimplicitèr ſtat, quod perſonalitas creata ſit quid negativum, vt claret in quacumque negatione, & ex qualibet retorſio euidens à nobis formabitur *n. ſequenti*. Imò, hæc replica nihil valet, quia hic non quæritur de perſonalitate creata in abſtracto, de qua iam diximus *n.* 14. eſſe meram negationem actualẽ communicationis, ideòque ipſi ſimplicitèr repugnat communicari. Quod dubitamus eſt: an perſonæ in concreto repugnet ſimplicitèr communicari? Ad quod negatiuè reſpondemus, quia ipſi ſolum repugnat in ſenſu compoſito, & reduplicatiuo.

91. *Retorqueo replicam.* Retorqueo itaque replicã: negationi viſus ſimplicitèr repugnat viſus, ſimilitèrque negationi lucis ſimplicitèr repugnat lux, paritèr etiam negationi albedinis repugnat ſimplicitèr albedo. Valet quæro: ergo cæco repugnat ſimplicitèr viſus; aëri tenebroſo repugnat ſimplicitèr lux, & parieti non albo repugnat ſimplicitèr albedo? Neutiquã certè; quia aliud eſt, quod formæ in abſtracto ſimplicitèr repugnet eius cõtradictorium; aliud verò, quod ſimplicitèr cõcreto repugnet. Cum ergo hoc luce clareat, claret, quod licet perſonalitati creatæ in abſtracto ſimplicitèr repugnet cõmunicari; concreto tamen, ſcilicèt, perſonæ, ſimplicitèr nõ repugnet communicari, ex quo vlteriùs luce claret, quod creata perſonalitas ſit pura negatio.

92. *Reſpõdeo ad 2. probat. anteced.* Ad ſecundã probationẽ poſitam *n.* 88. reſpondeo negando maiorẽ: quia naturæ ſingulari cõvenit eſſentialitèr, inſeparabilitèr, & per realẽ identitatẽ incommunicabilitas vt *quod*, ideòque ſimplicitèr repugnat illi communicarisat perſonæ creatæ non conuenit eſſentialitèr, inſeparabilitèr, per realem identitatẽ incommunicabilitas vt *quo*. Quare non repugnat ſimplicitèr communicari. Imò, retorqueo probationẽ, & præcipuè contra Scotiſtas aduerſarios: natura ſingularis eſt incommunicabilis vt *quod* per aliquid poſitivũ ſibi realitèr identificatũ, quod eſt ſingularitas: ergo eſt incommunicabilis vt *quo* per aliquid poſitivum ſibi realitèr identificatum: ergo perſonalitas creata non diſtinguitur realitèr à natura ſingulari, quod eſt contra miſterium Incarnationis.

Retorqueo probationẽ.

93. *Replicabis cõtra hanc ſolutionẽ.* Replicabis pro Ill. God. contra hanc ſolutionem: natura ſingularis in ſenſu diuiſſo eſt cõmunicabilis pluribus; nã abſtracta à ſingularitate eſt indifferẽs ad plura; ſed hoc non tollit, quod naturæ ſingulari repugnet ſimplicitèr communicari vt *quod*, vt diximus *n. anteced*: ergo quod perſona creata ſit communicabilis vt *quo* in ſenſu diuiſſo, non tollit, quod ipſi repugnet ſimplicitèr communicari: ergo nulla eſt ſolutio. Reſpondeo negando conſequentiam, cuius diſparitas eſt notoria: nam non repugnantia naturæ ſingularis, vt in ſenſu diuiſſo ſit communicabilis, eſt nõ repugnantia logica, & per abſtractionẽ intellectus; non verò phiſica, quia ſingularitas, vtpotè, realitèr identificata cum natura, eſt ab illa inſeparabilis. Cæterum non repugnantia perſonæ creatæ ad communicari in ſenſu diuiſſo, eſt non repugnantia phiſica, quia perſonalitas eſt ſeparabilis à natura ſingulari, & hoc ſiuè ſit quid poſitivum, vel negativum.

Reſpõdeo

94. *Dices 2. pro Ill. Godoy.* Dices ſecundo pro Ill. God: ſuppoſitum creatum iuxta noſtrã doctrinam ſolum in ſenſu compoſito, & reduplicatiuo nequit communicari: ergo nullum eſt diſcrimen inter ſuppoſitũ creatum, & animã ſeparatã. Probatur conſequentia: ſuppoſitum creatum iuxta

Prob. cõſequẽtia.

noſ-

noſtram doctrinã ſolum in ſenſu compoſito, & reduplicatiuo nequit communicari; ſed anima ſeparata in ſenſu cõpoſito,& reduplicatiuo nequit corpori communicari: ergo nullũ eſt diſcrimen inter ſuppoſitum creatum,& animã ſeparatã. Reſpondeo conceſſo antecedenti negando conſequentiam, quia hæc propoſitio: *Anima ſeparata non poteſt communicari corpori*, abſolutè prolata eſt falſa, quia hic terminus *anima ſeparata* eſt terminus complexus,ideòque ex modo ſignificandi facit ſenſum diuiſũ, ſcilicèt: *Anima, quæ eſt ſeparata*; atqui falſũ eſt, quod anima,quæ eſt ſeparata,non poſsit cõmunicari corpori: ergo hæc propoſitio: *Anima ſeparata nõ poteſt cõmunicari corpori*,abſolutè prolata eſt falſa.

Reſpõdeo

95. *Explicatur.*

Cæterum hæc propoſitio: *Suppoſitum creatum non poteſt communicari*, abſolutè prolata eſt vera, & è contra hæc propoſitio: *Suppoſitũ creatum poteſt communicari*, abſolutè prolata eſt falſa,quia ſuppoſitum, ſeu perſona eſt nomen incomplexum ſubſtantivũ ſignificans per modum vnius per ſe ſtantis naturã incommunicabilẽ, ideòque ex modo ſignificandi facit ſenſum cõpoſitum;atqui verũ eſt,quod ſuppoſitum creatũ non poſsit communicari in ſenſu compoſito,& falſũ quod poſsit communicari:ergo hæc propoſitio: *Suppoſitũ creatũ non poteſt communicari*,abſolutè prolata eſt vera.En clarum diſcrimen inter ſuppoſitũ creatũ, & animam ſeparatam. Ex quo.

96. *Reſpond. ad prob. conſequẽtiæ.*

Ad probationẽ conſequentiæ reſpondeo:conceſſa maiori,diſtinguendo minorẽ:anima ſeparata nequit cõmunicari in ſenſu compoſito, qui ſenſus repugnat modo ſignificandi huius termini *anima ſeparata* concedo minorẽ; non repugnante nego minorẽ. Claret ſolutio ex dictis *n.*42, & etiam nego conſequentiã ob rationẽ datam *n.*49. Itaquè, vt vera ſit hæc propoſitio: *Anima ſeparata in ſenſu cõpoſito nequit communicari*, debet ſic efformari: anima ſeparata,vt ſeparata, nequit cõmunicari; atqui ſic efformata facit ſenſum repugnantẽ modo ſignificandi, & ſenſum nugatoriũ, quod non facit hæc propoſitio:*Suppoſitũ creatũ in ſenſu compoſito nequit cõmunicari*:ergo eſt diſcrimen inter ſuppoſitum,& animam ſeparatã. Prima pars minoris, & ſecunda clarent *ex n.*94. Tertia conſtat;quia facit hanc ſenſũ:anima,quando eſt non vnita,non poteſt vniri, ſeu quando eſt non cõmunicata,nõ poteſt cõmunicari.Cõſequentia eſt legitima.

97. *Inſtabis pro Ill. Godoy.*

Inſtabis denique pro Ill.God: ideò per nos eſt falſa hæc propoſitio abſolutè prolata: *Suppoſitũ poteſt communicari*,quia ſuppoſitum eſt nomen incomplexũ;ſed hæc nomina:*Cæcus*, & *ſeparatum* ſunt incomplexa: ergo hæ propoſitiones abſolutè prolatæ erunt falſæ: *Cæcus poteſt illuminari, ſeparatum poteſt vniri*, quod eſt contra omnes. Reſpondeo diſtinguendo maiorẽ: quia eſt nomen incomplexũ ſubſtantivum concedo maiorẽ; adiectivũ nego maiorẽ; diſtinguo minorẽ: cæcus, & ſeparatum ſunt incomplexa adiectiua concedo minorẽ; ſubſtantiua nego minorẽ,& conſequentiã.Hoc igitur eſt diſcrimen inter incomplexa adiectiua,& ſubſtantiua: quod adiectiua ex modo ſignificandi faciunt ſenſum diuiſum, & ſpecificativũ, ideòque propoſitiones allatæ faciunt hũc ſenſum: *Qui cæcus eſt, poteſt illuminari, quod eſt ſeparatum, poteſt vniri*, quæ ſunt veræ abſolutè prolatæ. Aſt ſubſtantiua ex modo ſignificandi faciunt ſenſum compoſitum, & reduplicativum, ideò eſt falſa hæc propoſitio abſolutè prolata:*Suppoſitũ poteſt cõmunicari.*

Reſpõdeo

Explicatur.

98. *Arguit 2. Ill. Godoy.*

Arguit 2. Ill.God.*n.*61. ex miſterio Incarnationis: nam vt cõmunitèr Patres,& Doctores fatentur,Verbum aſſumpſit humanitatẽ,non autẽ perſonã humanã,inſuper ſupleuit perſonalitatẽ creatã terminando humanitatẽ, ac denique ex Verbo,& humanitate vnũ per ſe reſultauit,ſed nihil iſtorũ poteſt in legitimo ſenſu ſaluari, ſi perſonalitas creata ſolã negationẽ ſuperaddat ad naturã: ergo non addit ad illã ſolã negationem,ſed aliquid poſitivũ. Mi

nor

Minor pro prima parte conſtat.

nor pro prima parte conſtat: nam ſi ſola ſuperaddatur negatio actualis cõmunicationis alteri, tanquã ſuppoſito, ſenſus Patrũ aſſerentiũ, Verbũ aſſumpſiſſe naturã, non autem perſonã humanã, eſſet, humanitatẽ aſſumptam non manſiſſe non aſſumptãm, nec actu incommunicatam, qui ſenſus omninò eſt ridiculus: ergo primum non poteſt ab oppoſita ſententia in legitimo ſenſu ſaluari.

99. *Pro ſecũda parte probat.*

Pro ſecunda parte probat minorem Ill. God. *n.* 62: nam negatio dependentiæ non poteſt per oppoſitam dependentiã ſupleri; ſed Verbum terminando humanitatẽ, illã conſtituit à ſe ipſo dependentem: ergo non ſupleuit negationem dependentiæ, quæ in noſtra ſententia ſuperadditur natururæ, vt reſultet perſona creata. Deniquè pro tertia parte probatur: etenim ex duplici ente perfecto non poteſt vnum per ſe reſultare, qua ſola ratione ex duabus perſonis non poteſt vna perſona conſtitui, nec ex duabus integris naturis poteſt vna reſultare natura; ſed niſi creata perſonalitas addat aliquid poſitivum ad naturã, quo humanitas Chriſti caruerit, erit humanitas Chriſti omninò, & perfectè completa; aliàs Verbum completum ſupponitur: ergo ſi perſona creata non addat ſuprà naturam entitatem aliquam poſitivam, non poteſt ex humanitate, & Verbo, vnum ens per ſe reſultare.

Pro tertia parte probat.

100. *Probat minorem*

Primo.

Secundo.

Minorem probat primo *n.* 63: nam illud, cui nulla entitas deeſt, eſt perfectum, & completum; ſed humanitati Chriſti non deeſt aliqua entitas poſitiua, ſed tantummodo negatio actualis communicationis, ſi hæc perſonam creatã conſtituit: ergo in hac ſententia omninò completa ſupponitur humanitas Chriſti ad terminationẽ Verbi. Secundo: nam negatio non repugnantiæ, qualis eſt illa, quæ in oppoſita ſententia conſtituit perſonã creatã, nõ poteſt entitatẽ poſitiuã cõplere; ſed ſolũ in cõtraria ſententia deeſt humanitati negatio nõ repugnãtiæ: ergo nihil illi deeſt, ex quo incõpleta reddatur.

Quod ampliùs vrget *n.* 64: cũ enim Verbum terminando humanitatẽ ſupleuerit perſonalitatẽ creatam, & illius vices geſſerit, non poteſt ex Verbo, & humanitate vnum per ſe reſultare; ſi ex humanitate, & perſonalitate creata vnum per ſe non reſultat; ſed ſi perſonalitas creata in negatione conſiſtit, non poteſt ex illa, & humanitate reſultare vnũ per ſe: ergo nec poteſt ex Verbo, & humanitate. Probat minorẽ: plus diſtant poſitivũ, & negatio, quã accidens prædicamentale, & ſubſtãtia; ſed ex his nequit vnũ per ſe reſultare: ergo ex poſitiuo, & negatiuo nequit vnum ens per ſe conſtitui.

101. *Confirmat.*

Minorẽ probat.

Reſpondeo ad argumentum negando minorem. Ad primã illius probationẽ nego ſenſum illũ eſſe ridiculũ, & pro declaratione ſenſus illius propoſitionis Patrum, notandũ eſt, quod Patres procedebant contra Neſtoriũ aſſerentẽ: Verbum aſſumpſiſſe naturam humanã aſſumptione methaphorica, morali, & affectiua per ſuum amorẽ, & affectum, cum quo compatitur, quod ſit aſſumpta perſona; quia perſona nõ tollit moralẽ, & affectiuã aſſumptionẽ, cum non ſit negatio huius aſſumptionis; cõſequentèrque Neſtorius negabat: Verbum aſſumpſiſſe naturã humanam aſſumptione vera, phiſica, & reali per realem, & ſubſtantialẽ vnionem cum Verbo, cum qua vnione nõ compatitur, quod perſona ſit aſſumpta, quia perſona creata eſt negatio huius vnionis, & aſſumptionis.

102. *Reſpõdeo ad argumentum.*

Ad 1. prob. minoris.

Vndè diffinitio illa: *Verbũ aſſumpſit naturam humanã, & non perſonã.* facit hunc ſenſum: Verbum aſſumpſit naturam humanam vnione vera, reali, & ſubſtantiali; cum qua non cõpatitur, quod ſit aſſumpta perſona, quia hoc eſt, quod immediatè opponitur hæreſi Neſtorij *n. anteced.* relatis; ſed hoc eſt verũ in ſententia de negatiuo, imò, probabilius, quã in ſententia de poſitiuo *ex dictis n.* 58. *& ſeqq*: ergo in ſententia de negatiuo diffinitio Eccleſiæ eſt digniſsima, & non facit ſenſum ridiculũ. Ex quo clarè malè in-

103.

telligi sententiã Patrum, intelligendo Nestorium concessisse veram, realem, & physicã vnionẽ, qua concessa certum est fuisse superfluum addere ly *& non personã*; at cum solum concedat vnionem moralem, & affectiuam, necessarium fuit, vt ab Ecclesia diffineretur, quod non fuit assumpta persona ob rationem datam *num.* 102.

104. *Dices pro Ill. Godoy.* Dices pro Ill. God: Patres non arguebant Nestorium contradictiones, quando asserebat: simul cum natura humana esse assumptam personã; sed hoc in nostra sententia erat facillimũ, nempè negatio assumptionis, & ipsa assumptio cõtradictoriè opponuntur: ergo signũ est, Patres non sensisse, personã creatam in negatione communicationis consistere. *Respõdeo* Respondeo: Patres non posse arguere contradictiones cõtra Nestorium, quia hic ponebat personam esse assumptã assumptione morali & effectiua, quæ cum persona non opponitur contradictoriè, vt diximus. Vndè nihil contra nos. Imò, si Nestorius assereret: personã esse quid positivum, essèque vnitã Verbo vnione vera, & reali, difficilimè contrarij assignarent rationẽ diffinitionis Ecclesiæ, scilicèt, *Verbum non assumpsisse personam*, quam nos facilitèr assignamus, vt constat *ex n.* 58 *&* 59. Quare sententia de positivo arma hæreti præbet, nostra verò eam aperto configit telo.

105. *Ad 1. probationem respondeo.* Ad secundã probationẽ respondeo distinguendo maiorẽ: negatio dependentiæ non potest supleri per oppositã dependentiã non facientẽ id, quod faceret negatio dependentiæ concedo maiorem: facientẽ id, quod faceret negatio dependentiæ nego maiorem, & concessa minori, nego consequentiam. Et ratio est: nam Verbum suplere personalitatẽ creatã, nihil aliud est, quam Verbum facere id, quod faceret creata personalitas (hoc enim, & nõ aliud est, vnũ suplere aliud, sicut fatetur Ill. God. omnibus locis, quibus asserit: Essentiã Diuinã suplere speciem impressam creatã) atqui personalitas Verbi facit id, quod faceret personalitas creata, si adesset: ergo personalitas Verbi suplet personalitatẽ creatam.

106. *Probat. minor.* Probatur minor: Personalitas Verbi facit id, quod faceret personalitas creata quoad esse, & quoad operari: ergo personalitas Verbi facit id, quod faceret personalitas creata, si adesset. *Antecedens pro 1. parte probatur* Probatur antecedens quoad primam partem: natura humana redditur vltimo terminata, & personata in Verbo, sicut per propriã redderetur subsistẽs, & terminata in se ipsa: ergo personalitas Verbi facit id, quod faceret personalitas creata quoad esse. *Pro 2. probatur* Probatur etiã quoad secundã partẽ: quia sicut suppositũ creatum esset vltimo denominatũ ab accionibus, & operationibus naturæ; ita Verbum est vltimo denominatum ab accionibus, & operationibus eiusdem naturæ. Et sicut natura non operaretur, quin priùs terminaretur in se ipsa; ita nec operaretur, quin priùs esset terminata in Verbo: ergo personalitas Verbi facit id, quod faceret personalitas creata quoad operari, si adesset.

107. *Dices pro Ill. God.* Ill. God. nihil adducit contra hanc solutionem, nec illius meminit. Dices tamen pro ipso. *Primo.* Primo: Patres sæpe asserunt: quod persona Diuina cõsumpsit personã creatã; sed hoc nequit saluari, quin personalitas creata sit quid positivum naturæ superadditum: ergo sentiunt Patres, personalitatẽ creatam esse quid positivũ. *Respõdeo* Respondeo negando minorẽ, pro cuius declaratione explicanda venit mens Patrũ, ad idque faciendum, sciendum est: quod ly *consumpsit* idem est, ac *impediuit*. Vndè Verbum assumens naturã humanã in eo instanti, in quo debebat in se personari, consumpsit, idest, impediuit resultantiã propriæ personalitatis, quod in nostra sententia est impedire, ne resultet negatio communicationis, quæ necessariò esset in natura, si assumpta non esset, sicut dicitur: formam simul cum materia creatã impedire priuationẽ, quæ necessariò esset in materia, si per inexistentiam formæ in materia non impediretur. Sic Scotus *in 2. dist.*

1.q.2.n.3. & in 3. diſt.2.q.2.n.5. Ex quo nihil contra nos.

108. *Dices 2. pro Ill. Godoy.* Dices ſecundo pro eodē, & eſt replica contra hanc ſolutionē: perſonalitas creata iuxta nos eſt pura negatio communicationis: ergo eſt nihil: ergo nihil ſupplet, & nihil cōſſumpſit perſonalitas Diuina, cuius oppoſitum eſt in Patribus expreſſū. *Reſpōdeo* Reſpondeo diſtinguendo primum conſequens: ergo eſt nihil poſitiuè concedo conſequentiā; negatiuè nego conſequentiam; & diſtinguo ſimiliter conſequens ſecundum, ex quo nihil contra nos; quia vt perſonalitas Diuina aliquid ſuppleat, & conſumat, minimè requiritur, quod perſonalitas creata ſit quid poſitivū; ſed ſufficit, quod ſit quid negativū, vt claret *ex dictis à n.105. vſque adhuc.*

109. *Ad 3. prob. reſpondeo.* Ad tertiā probationem reſpondeo: conceſſa maiori, vt ab Ill. God. traditur, diſtinguendo primā partē minoris: ſed niſi perſonalitas creata addat aliquid poſitivū ad naturā, quo humanitas Chriſti carterit, erit humanitas Chriſti, omninò, & perfectè complera in linea naturæ, vel ſubſtantiæ concedo minorē; in linea ſubſiſtendi, vel perſonali nego minorē; & diſtinguo cōſequens: ergo ſi perſona creata nō addat ſuprà naturā entitatē aliquā poſitivā, non poteſt ex humanitate, & Verbo vnū ens per ſe reſultare, ſubſtantialiter cōcedo conſequentiā; perſonaliter nego cōſequētiā; & hoceſt, quod vnicè probat maior Ill. God, vt ex ipſa patet, & ex qua poſtea in ipſum retorqueā.

110. *Rrſpōdeo ad 1. probat. minoris.* Ex hocque reſpondeo ad primam probationē minoris diſtinguendo maiorem: illud, cui nulla entitas deeſt, eſt perfectū, & cōpletū in illa linea, inqua nulla entitas deeſt concedo maiorē; in alia linea, inqua aliqua ētitas, ſiuè poſitiua, ſiuè negatiua deeſt nego maiorē; & cōceſſa minori diſtinguo conſequens: ergo omninò completa in linea naturæ, vel ſubſtantiæ ſupponitur humanitas Chriſti cōcedo cōſequentiā; in linea ſubſiſtendi, vel perſonali nego conſequentiā; quia cū ipſi deficiat entitas negatiua reddens ipſam incōmunicabilē alieno ſuppoſito, quæ eſt cōplementū in linea ſubſiſtēdi, vel perſonali, nō eſt in hac linea cōpleta. *Ad 2.* Ad 2. probationē nego maiorē, quam non probat Ill. Godoy; imò, ex dictis ſatis conſtat, quid ſit dicendum ad illam.

111. *Ad confirmationem.* Ad confirmationē reſpondeo diſtinguendo minorē: ſi perſonalitas creata in negatione conſiſtat, nō poteſt ex illa, & humanitate reſultare vnū per ſe ſubſtantialiter concedo minorem; perſonaliter nego minorem, ad cuius probationē diſtinguo maiorem: plus diſtant in linea entis, vel perfectionis poſitivum, & negatio, quam accidens prædicamentale, & ſubſtantia omitto maiorem; in linea proportionis, vt fiat vnum per ſe, ſiuè ſubſtantialiter, ſiuè perſonaliter nego maiorē; & conceſſa minori, nego conſequentiam, de quo in ſolutione tertij argumenti Ill. Godoy, vbi hoc reperit. *Ad probationem minoris.*

112. *Retorqueo argumentū Primo.* Soluto iam ſecundo argumento Ill. God. cum triplici eius probatione, reſtat nunc contra ipſum argumentū retorquere. Retorqueo itaquè primo: ex Verbo, & humanitate vnum per ſe reſultauit: ergo aliquod ex his eſt ens non perfectum. Antecedens eſt Ill. Godoy in argumento. Conſequentia eſt ipſius *n.62.* dicentis: quod ex duplici ente perfecto non poteſt vnum per ſe reſultare. Sūſſumo: atqui Verbum ens perfectū ſupponitur, vt fatetur Ill. Godoy *n.cit*: ergo humanitas eſt ens non perfectum: ergo Verbum aſſumpſit naturā non perfectam, ſeu defectuoſam, quod eſt incōueniens ab omnibus fugiendum, & ab Scoto deductum *in 3. diſt.1.q.1.§.contra primā viam.* Vndè ſi ob hoc fatetur Ill. God, humanitatē aſſumptam eſſe ens perfectum, fateri debet, falſam eſſe propoſitionem, quā contra nos aſſumit, ſcilicèt, ex duplici ente perfecto non poteſt vnum per ſe reſultare; cum ex humanitate perfecta, & Verbo perfecto reſultet vnum per ſe iuxta ipſum.

113. *Retorq.2* Retorqueo ſecundo: ex duplici ente perfecto non poteſt vnū per ſe reſultare: ergo humanitas Chriſti æquè

impotens est ad faciendū vnum per se cū Verbo, ablata mera negatione cōmunicationis, quā ablato positiuo: ergo argumentū III. God. æquè cōtra ipsum, ac cōtra nos militat. Probatur 1. consequentia; si humanitas Christi est perfecta, impotens est ad faciendū vnū per se cum Verbo ob rationē III. God; atqui æquè perfecta est humanitas Christi ablata mera negatione cōmunicationis, quam ablato positiuo: ergo &c. Probatur minor: ablata mera negatione cōmunicationis solū tollitur ab humanitate personalitas propria in sententia de negatiuo; sed propria tantū personalitas tollitur ab humanitate Christi in sententia de positiuo, positiuo ablato: ergo &c.

114. *Retorq. 3* Retorqueo 3: ex Verbo, & humanitate nequit fieri vnū per se, stando in principio III. God: ergo inconueniens, quod in nos deducit, in ipsū resultat. Probatur antecedens: stando in principio III. God. Verbū est ens perfectum; sed hoc ipso ex Verbo, & humanitate nequit fieri vnū per se: ergo &c. Probatur minor: ita repugnat, quod ex duplici ente perfecto fiat vnum per se, ac repugnat, quod ex vno ente perfecto, & alio imperfecto fiat vnū per se; sed stando in principio III. God. Verbū est ens perfectū: ergo ex Verbo, & humanitate nequit fieri vnū per se. Probatur maior: ideò iuxta III. God. repugnat, quod ex duplici ente perfecto fiat vnū per se, quia alioquin ex duabus personis posset fieri vna persona, & ex duabus integris naturis posset vna resultare natura; sed si non repugnaret, quod ex vno ente perfecto, & alio imperfecto fieret vnum per se, ex forma accidentali, & composito substantiali fieret vnum per se, quod videtur evidens, & à nullo concessum: ergo &c.

115. *Retorq. 4* Retorqueo 4: ideò in sententia de negatiuo nequit ex Verbo, & humanitate resultare vnū per se, quia nisi personalitas creata addat aliquid positiuū ad naturā, quo humanitas Christi caruerit, erit humanitas Christi omninò, & perfectè cōpleta; sed licet personalitas creata nihil positiuū addat ad naturā, quo humanitas Christi caruerit, humanitas Christi non est omninò perfectè cōpleta: ergo sententia de negatiuo non obest. Consequentia est legitima. Maior est III. God, vt diximus *n.* 99. Minor autē probatur: licet personalitas creata nihil positiuū addat ad naturā, quo humanitas Christi caruerit, humanitas Christi pro priori ad vnionē ad Verbū non est actu non cōmunicata proprio, nec alieno supposito: ergo &c. Probatur consequentia: humanitas Christi actu non cōmunicata proprio, nec alieno supposito, non est subsistens, vel persona; sed per te licet personalitas creata nihil positiuū addat ad naturā, quo humanitas Christi caruerit, humanitas Christi pro priori ad vnionē ad Verbū non est actu nō cōmunicata proprio, nec alieno supposito: ergo &c. Maior, & minor tenent. Consequentia est legitima; nam subsistentia, vel personalitas est vltimum naturæ complementum.

116. *Retorq. 5* Retorqueo deniquè, & declarantur dicta; ad hoc, vt ex Verbo, & humanitate resultet vnū per se, sufficit, quod humanitas Christi non sit omninò cōpleta, quin obstet, quod Verbū sit cōpletū iuxta III. Godoy; sed humanitas Christi, sola ablata negatione cōmunicationis, non est omninò cōpleta: ergo ex ipsa, & Verbo resultabit vnum per se. Probatur minor: quod non est personalitèr cōpletū, non est omninò cōpletū; sed sola ablata negatione cōmunicationis humanitas Christi nō est personalitèr completa; alioquin ante vnionē ad Verbū esset humanitas Christi personata, quod est falsum: ergo &c.

117. *Veritas solutionis declaratur.* Atque hinc se se apperit veritas nostræ doctrinæ pro solutione argumenti traditæ, scilicèt, quod ex humanitate, & Verbo fit vnū per se personalitèr; nō verò substantialitèr. Ratio est: nam ideò ex Verbo, & humanitate non fit vnū per se substantialitèr, vel vnitate naturæ, quia vtrūque habet integrā naturā, & ex duabus integris naturis nequit resultare vna natura, seu vnum

per se subsistentialitèr, vel vnitate naturæ. Item: ideò ex Patre, & Filio non potest resultare vna persona, seu vnũ per se personalitèr, vel vnitate personæ, quia quilibet est integra persona, & ex duabus personis non potest vna persona cõstitui. Hæc est doctrina Ill. God. *n.* 62. Infero nunc contra ipsum: ergo ex duabus, quorum vnũ non est persona, & aliud est persona, resultare poterit vnum per se personalitèr, seu vnitate personæ. Cõsequentia claret, nam quod iuxta Ill. God. obest, vt ex duabus fiat vna persona, est, quod vtrumque sit persona: ergo ex duabus, quorũ vnũ non est persona, & aliud est persona, resultare poterit vnũ per se personalitèr, seu vnitate personæ.

118. Sumo nunc contra ipsum: atqui humanitas Christi pro priori ad vnionẽ ad Verbũ non est persona (siuè persona consistat in positiuo, siuè in negatiuo) Verbũ autẽ est persona: ergo ex Verbo, & humanitate resultare potest vnum per se personalitèr, seu vnitate personæ. Sumpta, & consequentia sunt de fide, cũ qua credimus: Christum esse vnam tantum personam.

119. *Arguit 3. Ill. Godoy.* Arguit 3. Ill. God. *n.* 65: nã ex natura, & personalitate creata resultat vnũ per se positivũ in prædicamento substantiæ; sed ex negatione, & positiua entitate nõ potest vnũ per se resultare: ergo personalitas creata non consistit in negatione, sed in aliqua entitate positiua. Minorẽ probat 1. paritate iam facta: plus enim distat negatio absente positiuo, quã accidens prædicamentale à substantia; sed ex accidẽti, & substantia non potest vnũ per se resultare: ergo nec potest ex negatione, & positiua entitate vnũ per se resultare. *Probat minorẽ.* *Primo.* Secundo: nã vnũ per compositionẽ resultare petit, vel ex potentia, & actu, vel ex terminabili, & termino; sed negatio nequit respectu entitatis positiuæ sortiri rationem actus potentiæ, termini, vel terminabilis: ergo ex illis nequit vnum per se resultare. *Secundo.*

120. *Respõd. 1 ad argumentũ.* Respondeo 1. ad argumentũ distinguendo maiorẽ: ex natura, & personalitate creata resultat vnũ per se personalitèr, vel in vnitate personæ concedo maiorẽ; vnũ per se subsistentialitèr, vel in vnitate Essentiæ, aut naturæ nego maiorẽ; distinguo minorẽ: ex negatione, & positiua entitate non potest vnũ per se resultare, personalitèr, vel in vnitate personæ nego minorẽ; subsistentialitèr, vel in vnitate essentiæ, aut naturæ concedo minorẽ; & nego consequentiã. Prima minoris probatio soluta manet *n.* 111. Ad secundã probationẽ minoris respondeo negando minorẽ; quia negatio sortitur rationẽ termini; per hoc enim, quod reddat naturã actu non communicatã alieno suppositio, illã vltimo negatiuè terminat; quia reddit illã nõ cõpletã per aliud, seu reddit illam non complebilem in sensu composito per aliud, quod est illam vltimo terminare. *Ad 1. prob. minoris.* *Ad 2.*

121. *Respõd. 2* Respondeo 2. ad argumentũ distinguendo alitèr maiorem: ex natura, & personalitate creata resultat vnũ per se, vnitate cõposita ex per se actu, & per se potentia nego maiorẽ; resultat vnũ per se vnitate compoũta ex duobus, quorũ vnũ se habet pro formali, & aliud de connotato concedo maiorẽ; distinguo similitèr minorẽ, & nego consequentiã; quia vt ait Scotus *in* 4. *dist.* 1. *q.* 2. *n.* 2. Ad conceptum vnitatis per se sufficit, quod concretũ duo dicens, vnum primo, & per se significet, & aliud connotet, quod habet suppositum creatum, & colligitur *ex dictis num.* 29.

122. *Respõd. 3* Respondeo 3. ad argumentũ alitèr distinguendo maiorẽ: ex natura, & personalitate creata resultat vnum per se, vnitate composita ex per se actu, & per se potentia nego maiorem, vnitate composita ex terminabili, & vltimo terminante concedo maiorem; distinguo minorem: ex negatione, & positiua entitate non potest resultare vnum per se vnitate composita ex per se actu, & per se potentia concedo minorem; vnitate composita ex terminabili, & vltimo terminante nego minorem, & consequentiam, *Ad probationes minoris.*

ex

ex quo patet falsitas secundæ probationis minoris, quin prima probatio alia solutione præter datam indigeat. Ex hac triplici responsione quælibet est ad argumentum sufficiens, & in ipsum fiant (seruata terminorũ proportione) retorsiones factæ *n.* 112. & *sequentibus*. Et hæc de ista disputatione applicanda litteræ Magistri *in* 1. *dist.* 23. §. 2. ibi: *aliud est Deum esse; aliud personã esse. Et dist.* 24. §. 1. illis verbis: *prædictis autẽ adijciendum est. Et in* 3. *dist.* 2. §. 1. ad illa verba: *Totum totus assumpsit, &c.*

Retorque.

DISPUTATIO OCTVAGESIMA PRIMA.

Quid significet hoc nomen *Persona Diuina*, & an ratio Personæ propriè in Deo reperiatur?

§. I.

Resoluitur prima pars Disputationis.

Num. 1

Aperitur difficultas.

HOC nomen *Persona*, vt cõmune est ad creatã, & increatã, nõ significare determinatè positivũ, vel negativũ, extra controversiam est apud nos, & manifesta ratione probatur: nam significat aliquid cõmune personæ increatæ, & creatæ; sed persona increata positiuo cõstituitur; creata autẽ per aliquid negativũ ex à nobis dictis *disp. præced.*: ergo persona vt sic non significat determinatè positivũ, vel negativũ. Hæc est ratio quã *n.* 1. adducit Ill. God. ad probandũ, quod hoc nomen *Persona*, vt commune est ad creatã, & increatam, non significat determinatè relativum, vel absolutũ. Quod ergo inquirimus est: quid significet de formali hoc nomen *Persona Diuina*? Qua in re.

2. Ill. God. *n.* 6. adducit Scotum *in* 1. *dist.* 23. *q. Vnica* pro sententia asserente: tam personam, vt sic, quam personam Diuinam, significare formaliter, non positiuam entitatem, sed aliquid negativum; hancque sententiam (ait) secutum esse Theodorũ Smising *disp.* 2. *n.* 126. Cæterum, quod hæc sententia non sit Scoto genuinior, declarabimus infrà; probabiliter tamen in favorem Smising, & contra Ill. Godoy defendi potest. Pro qua sit.

Prima conclusio: *Probabiliter defendi potest, quod formale significatum huius nominis* persona Diuina *est aliquid negativum.* Hæc est opinio Smising, cuius oppositũ defendit *n. cit*; ipsamque probo ratione illius, vt ab hoc adducitur: nihil positivum est in persona Diuina, quod præintellectum negationi incommunicabile sit; sed persona Diuina significat de formali aliquid ratione sui incommunicabile: ergo non positivum, sed negativũ de formali significat. Minor cum consequentia tenet. Maior autẽ probatur: si aliquid positivum daretur, quod præintellectũ negationi esset ratione sui incommunicabile, maximè relatio; sed hæc præintellecta negationi non est ratione sui incommunicabilis: ergo nihil datur positivum, quod præintellectum negationi ratione sui incommunicabile sit. Minor probatur: relatio v. g. Paternitas, vel est incommunicabilis ex ratione relationis vt sic, vel ex conceptu talis relationis? Non primũ; alias relatio spirationis incommunicabilis esset. Nec secundum; nam Paternitas ex conceptu Paternitatis solum importat ordinem originis eius, à quo alius, in quo nulla incommunicabilitas importatur:

3. 1. *conclusio.*

Smising.

Probatur.

ergo in personis Diuinis nihil datur positivũ,quod præintellectũ negationi ratione sui incommunicabile sit.

4. *Respõdet Ill. God.* Respondet Ill.*n.*10.negando maiorẽ, ad illius probationẽ concessa maiori,negat minorẽ,ad cuius probationẽ negat antecedens pro secunda parte:nam eo ipso,quod sit relatio originis vnius ab alio per intellectũ,habet talitèr conuenire vni personæ, quod nulli alteri posset cõpetere;relatio autẽ spiratoris, quia fundatur in origine Spiritus Sancti, qui est terminus mutui amoris, petit esse duabus personis cõmunis.Et quidẽ cum negatio cõmunicabilitatis in Paternitate sit negatio repugnantiæ essentialis,nõ potest prædictus Author negare, si conformitèr ad principia Scoti loquatur, habere fundamentum positivum,ac proindè, cui rationi sui essentialitèr repugnet pluribus communicari.

5. *Impugnatur respõsio Ill. Godoy.* Hæc tamen solutio se ipsã destruit; & impugnatur per id, quod adducit Smising,& tacuit Ill. God: Paternitas sub conceptu Paternitatis nõ dicit aliquã incõmunicabilitatẽ: ergo ruit solutio.Probatur antecedens:si Paternitas sub conceptu Paternitatis diceret incõmunicabilitatẽ, Pater diceretur incõmunicabilis existentia Filij, sicut dicitur Pater Filij;sed hoc est falsum: ergo Paternitas sub conceptu Paternitatis non dicit aliquã incõmunicabilitatem.Probatur minor: si persona Diuina sub conceptu personæ diceret relationẽ formalitèr formalitate obiecti significati, Pater diceretur persona Filij, sicut dicitur Pater Filij: ergo si Paternitas sub conceptu Paternitatis diceret incõmunicabilitatẽ, Pater diceretur incõmunicabilis existentia Filij,sicut dicitur Pater Filij. Antecedens est Ill.God.*n.*49.*&seqq*. Consequentia est legitima,quia Smising asserens, Paternitatẽ sub conceptu Paternitatis non dicere aliquã incommunicabilitatem,loquitur formalitèr formalitate obiecti significati.

6. Quod patet ex sententia,& opinione illius; nã *disp.*2.*cir.n.*126. habet hæc verba,quæ ad litterã transcrvo:reiectis autẽ his sententijs,sola restat Scoti sententia,quod persona de formali,& in recto non aliud importet, quã illã negationẽ duplicis cõmunicabilitatis *n.*109.*&*110. explicatã,quæ negatio est cõmunis personæ creatæ, & increatæ,licet increata fundamentũ habeat positivũ, & absolutũ,nempè,vel naturã ipsã indiuiduã,vt probabiliùs censet Scotus *loco citato*, & alijs locis allegandis in materia de Incarnatione, vel aliquã proprietatẽ modalẽ à natura distinctã,vt alijs placet;in increta verò fundamentũ proximũ habeat positivũ relativũ suprà explicatũ *q.*1, *&* 2. huius disputationis. Quæ Scoti sententia,suppositis, quæ illa *q.*1.*&* 2,& hac quæstione cõtra alias sententias dicta sunt,nullã habet difficultatem, præter illud, quod de persona creata asserit Scotus, de quo non est hic differendi locus, sed in materia de Incarnatione.

7. *Instãtia contra Smising nõ valet.* Ex hoc patet;nullã esse instantiam, quam contra Smising facit Ill.Godoy: quia ex eo,quod Smising non neget, personã Diuinam dicere aliquid positivũ formalitèr formalitate rei, concedere non cogitur,quod formale significatũ formalitate obiecti significati huius nominis *Persona Diuina*,sit aliquid positivum. Quod demonstro ad hominẽ contra Ill.God:persona Diuina iuxta Ill.God. *n.*46. *&seqq*. dicit aliquid relativũ formalitèr in esse rei; sed ex hoc non cogitur concedere, quod formale significatũ formalitate obiecti significati huius nominis *Persona Diuina* sit aliquid relativum ex ipso Ill.God.*n.*49.*&.seqq*:ergo &c.

8. *Obijcit Ill. God. cõtra opinionem Smising.* Contra opinionem Smising opponit Ill. God *n.*6: persona Diuina significat de formali id,per quod constituitur formalitèr *in* ratione personæ; sed non constituitur per negationem formalitèr persona Diuina in ratione personæ,sed per aliquid positivũ:ergo non negatio, sed aliquid positivũ est formale significatum huius nominis *Persona Diuina*. Probat minorem:

per

per id cõstituitur persona Diuina formalitèr, quod primo in illa intelligitur; sed priùs intelligitur in persona Diuina positivũ fundans negationẽ, quã negatio suprà tale positivum fundata: ergo non per negationẽ, sed per positivum formalitèr constituitur.

9. *Confirmatur.* Confirmatur ex ipso *n.* 7: quia namquè negatio rationalitatis, & negatio materiæ in aliquo positiuo fundatur, *immateriale*, & *irrationale* positivum de formali significant, et si negatione *circumlocutiuè*, vel *à posteriori* explicatum; sed negatio cõmunicabilitatis personæ Diuinæ in aliquo positiuo fũdatur: ergo *persona Diuina* positivum de formali significat. Probatur minor: nam iuxta Scotum, licet negatio non repugnantiæ non petat suprà positivũ fundari, negatio repugnantiæ suprà positivum semper fundatur; sed negatio cõmunicabilitatis alteri tanquã supposito in persona Diuina est negatio repugnantiæ; etenim personæ Patris essentialitèr repugnat alteri, vt supposito, vniri, vel illi communicari, & idẽ est de alijs personis: ergo petit suprà positivum fundari.

10. *Respõd.* 1 *pro Smising.* Ad hæc autẽ respondere valet Smising negãdo minorẽ obiectionis, & ad probationẽ illius distinguet maiorẽ: per id constituitur persona Diuina formalitèr, quod primo in illa intelligitur in esse formali concedit maiorẽ; in esse materiali negat maiorẽ; distinguit minorẽ: priùs intelligitur in persona Diuina positivũ fundans negationem, quã negatio suprà tale positivũ fundata, in esse materiali concedit minorẽ; in esse formali negat minorẽ, & consequentiã. Ad confirmationẽ respondere potest negando maiorem; quia si immateriale, & irrationale positivum de formali significant, non est, quia negatio materiæ, & rationalitatis in positiuo fundentur, sed quia positivum est, quod priùs in illis intelligitur in esse formali.

11. *Respõd.* 2 Et vt responsio sit doctrinæ Ill. God. conformis, secundo respondere valet Smising distinguendo maiorẽ obiectionis: persona Diuina significat de formali id, per quod constituitur formalitèr, formalitate in esse rei in ratione personæ negat maiorẽ; formalitèr formalitate obiecti significati cõcedit maiorẽ, distinguit minorẽ: formalitèr formalitate in esse rei concedo minorẽ; formalitèr formalitate obiecti significati negat minorem, & consequentiã. Ad probationẽ minoris distinguet similitèr maiorem, & concessa minori negat consequentiam.

12. *Ad confirmationem respõdetur.* Ad confirmationem respondere potest Smising negando maiorem, quia si immateriale, & irrationale positivũ de formali significant; non est, quia negatio materiæ, & negatio rationalitatis in aliquo positiuo fundantur; sed positivum illud est, ad quod significandum principalitèr sunt imposita nomina: *immateriale*, & *irrationale*, quia formale significatum cuiuscumque nominis est id, ad quod significandum est principalitèr nomen impositum, quæ est doctrina Ill. God. *n.* 49. Imò solutiones prædictæ sunt, quibus ipse *n.* 66, & *sequentibus* soluit argumenta probantia: significatũ formale formalitate obiecti significati huius nominis *Personæ Diuinæ* esse relationem. Et vt hoc omnimoda fiet claritate.

13. *Retorqueo argumentũ cõtra Ill. God.* Argumentum pro Smising retorqueo contra Ill. Godoy: significatum formale *Personæ Diuinæ* est distinctum subsistens in natura Diuina ex D. Thoma *quæst.* 9. *de potentia artic.* 4; sed subsistens distinctum in natura Diuina essentialitèr est relativũ, non solum identicè, sed etiam formalitèr; cum sola relatio possit distinguere, & distingui realitèr in Deo, in quo absoluta omnia indistincta realitèr sunt, & omnibus personis cõmunia: ergo significatũ formale huius nominis *Persona Diuina* est formalitèr relativum.

14. Hoc argumẽtũ sibi obiecit Ill. God. *n.* 68, vbi respondendo ad ipsum, hæc habet: respõdeo, hoc argumentũ 1. partẽ nostræ conclusionis suadere, in qua asseruimus: significatũ formale huius

nominis esse relativū formalitèr formalitate entis, secundæ autē eiusdem conclusionis partē non officere, in qua diximus: non esse relativum formalitèr formalitate obiecti: vndè D. Thomas *vbi proximè* hoc argumento probauit: personam Diuinā materialitèr relationē significare, quod, vt primū argumentū soluentes dicebamus, intelligendum est de materiali non opposito formalitati entis, & rei, sed formalitati obiecti. Vndè in forma concessa maiori, distinguit minorem: distinctum subsistens in natura Diuina est relativū formalitèr in ratione entis cōcedit minorē; in ratione obiecti significati negat minorē, & sub eadē distinctione consequentis concedit, & negat consequentiam. Hæc est doctrina Ill. Godoy, & hæc est etiam doctrina Smising. Quare sit.

15. *Secunda conclusio.*

Secunda conclusio: *Persona, vt sic significat formalitèr formalitate obiecti significati aliquid negatiuum; formalitate verò in esse rei vtrumque valet significare ex diuerso modo accipiendi personā vt sic.* Hæc conclusio quo ad vtramque partē deducitur ex Scoto, ex quo prima pars cōclusionis suadetur primo: si formale significatum huius nominis *persona vt sic* esset quid positivum formalitèr formalitate obiecti significati, *persona vt sic* formalitèr significaret quid positivum, vt per se est manifestum; sed iuxta Scotū *persona vt sic* non significat formalitèr quid positivū: ergo *persona vt sic* significat formalitèr formalitate obiecti significati aliquid negativū. Probatur minor: si *persona vt sic* formalitèr significaret quid positivum; omnis persona significaret formalitèr quid positivum; sed hoc est falsum iuxta Scotum *cit. disp. anteced.* cum quo diximus ibi, personam creatam esse meram negationem: ergo iuxta Scotum *persona vt sic* non significat formalitèr quid positivum.

Scotus.

1. pars prob. 1.

16. *Prob. 2. conclusio*

Suaderur secundo: omnis persona significat formalitèr formalitate obiecti significati aliquid negativū: ergo *persona vt sic* significat formalitèr formalitate obiecti significati aliquid negativum. Probatur antecedens: omnis persona significat formalitèr formalitate obiecti significati, vel duplicē negationē communicationis, scilicèt, actualem, & aptitudinalē, vel triplicem negationē, scilicèt, actualē, aptitudinalem, & potentialē: ergo omnis persona significat formalitèr formalitate obiecti significati aliquid negativum. Probatur antecedens: persona creata significat formalitèr formalitate obiecti significati duplicē prædictā negationē; persona verò Diuina significat triplicē relatā negationē, vt diximus *disp. præcedenti*: ergo omnis persona significat formalitèr formalitate obiecti significati, vel duplicē negationem communicationis, scilicèt, actualem, & aptitudinalem, vel triplicem negationem, scilicèt, actualem, aptitudinalem, & potentialem.

17. *Explicatur, & confirmatur.*

Quod amplius explico, & cōfirmo: si formale significatum huius nominis *persona vt sic* esset quid positivū formalitèr formalitate obiecti significati, illius significatio esset formalitèr positiua; cum signo in significando cōueniat formalitèr, quod obiecto significato in esse significati formalitèr conuenit; vt docet Ill. God. *n.* 50; sed formalis significatio *personæ vt sic* nō est positiua: ergo *persona vt sic* significat formalitèr formalitate obiecti significati aliquid negativum. Probatur minor: *persona vt sic* addit suæ naturæ incommunicabilitatem, vt constat ex eius definitione assignata *disp. antecedenti num.* 30; sed incommunicabile significat de formali negationem: ergo formalis significatio *personæ vt sic* non est positiua.

18. *Si dicas cum Ill. Godoy.*

Nec dicas cum Ill. God. *n.* 8. incommunicabile sumi dupliciter, scilicèt, positiuè, & negatiuè; primo modo positivū, & non negationē significat, & sic sumitur, prout ponitur in diffinitione personæ; vel si incommunicabile sumitur negatiuè, à posteriori persona, non a priori, per incommuni-

hic diffinitur, sic autē per negationē positivū diffiniri non repugnat. Non (inquam) hoc valet. Primo: quia impugnatum manet de incommunicabilitate personæ creatæ *disp. præced. n. 48. & seqq.* Secundo: quia licèt de personalitate Diuina id sit verum; intelligendum tamen est *formalitate in esse rei*; non verò formalitate obiecti significati, de quo nunc disputamus.

Respōd. 1

Secundo.

19. *Prob. 3. conclusio quoad 1. partem.* Suadetur tertio prima pars conclusionis: illud, quo ablato, maneret significatum formale formalitèr inuariatum, non conuenit illi in ratione obiecti formalitèr; sed remoto positiuo maneret significatū formale huius nominis *personæ vt sic* formalitèr inuariatum: ergo ratio positiui non conuenit illius significato formalitèr formalitate obiecti significati. Consequentia probatione non indiget. Maior est certa: nam variato prædicato formalitèr constituente, necessariū est constitutum formalē variationē suscipere: ergo illud, quo ablato, manet significatū formale formalitèr inuariatum, non est de ratione illius, aut de eius constitutione in ratione obiecti significati formalitèr. Minor autem probatur: nā dato per impossibile, quod daretur duplex, vel triplex negatio cōmunicationis, non per positivū, sed per negativum constitueretur persona vt sic; sed significatum formale huius nominis maneret inuariatum formalitèr in ratione obiecti significati: ergo remoto positiuo maneret significatū formale huius nominis *persona vt sic* formalitèr inuariatum. Maior cum consequentia tenet. Minor autē probatur: nam dato illo casu maneret inuariata significatio huius nominis, & *persona vt sic* constituta per negativum significaretur per illud eodem modo, ac nunc significatur; sed non stat variari significatū formale formalitèr in ratione obiecti significati, inuariata formalitèr significatione nominis: ergo significatum formale huius nominis maneret inuariatum formalitèr in ratione obiecti significati.

Quod amplius explico, & confirmo: ideò Deus non est Trinus formalitèr in ratione principij effectiui creaturarū, quia creaturæ non petunt per se, vt producantur, & in esse conseruentur, Deum vt Trinum, sed vt vnū; atqui hoc nomen *persona vt sic* ex vi suæ specificationis non petit formalitèr aliquid positivum in persona significatum; sed tantum subsistens incōmunicabilitèr, quod est negativum: ergo obiectum *personæ vt sic* non est per se formalitèr positivum perfectate obiecti significati.

20. *Explicatur, & confirmatur.*

Quarto suadetur prima pars conclusionis, & vis præcedentis argumenti explicatur: nullū nomen potest intelligi de aliquo verè prædicari, cui non intelligatur competere formale nominis significatum, secundum quod tale formalitèr; sed potest intelligi hoc nomen *persona vt sic* verè prædicari de quocumque, quin in ipso intelligatur positivū: ergo significatū formale huius nominis nō est positivū formalitèr in ratione obiecti significati.

21. *Prob. 4. conclusio*

Maior constat Primo: quia namquè significatū hominis est animal rationale, non stat intelligi de aliquo verè prædicari hominē, cui non intelligatur conuenire esse animal rationale: ergo maior argumenti est vniuersalitèr vera; causalis namquè vniuersalē includit. Secundo: nam nomen prædicatur loco sui significati; vndè idē est, nomen prædicari de aliquo, & prædicari illius significatū formale, in quantum tale formalitèr, nisi tantū in propositione materiali, in qua termini materialitèr supponunt: ergo non stat nomen intelligi verè prædicatū de aliquo, cui non intelligatur conuenire illius significatum formale, in quantum tale formalitèr.

22. *Prob. maior.*

Primo.

Secundo.

Minor autem ostenditur: nam Philosophi, & Theologi disputantes: an persona, vt sic cōstituatur per aliquid positivum, vel negativum, omnes intelligunt *personam vt sic*; & tamen nō omnes pro constitutiuo positivū concipiunt: ergo stat intelligi, personā vt

23. *Prob. minor.*

ſic verè prædicari de quacumque, ſiuè creata, ſiuè Diuina, ab aliquo nõ concipiente in illa poſitivũ. Hanc, & præcedentem probationẽ deduxi ex Ill. God, qui *n.* 56. & 58. his vtitur rationibus, vt probet, quod hoc nomen *Perſona Diuina* non ſignificat relationem formalitèr formalitate obiecti ſignificati. Nunc autem.

24. *Vltimo prob. 1. pars concluſionis.*

Paritate ex ipſo Ill. God. deſſumpta contra ipſum vltimo ſuadetur prima pars concluſionis: ideò *perſona vt ſic* non ſignificaret formalitèr formalitate obiecti ſignificati aliquid negativum, quia perſona vt ſic conſtitueretur per aliquid poſitivum; ſed quod perſona vt ſic cõſtituatur per aliquid poſitivum non obeſt, vt *perſona vt ſic* ſignificet formalitèr formalitate obiecti ſignificati aliquid negativũ: ergo *perſona vt ſic* ſignificat formalitèr formalitate obiecti ſignificati aliquid negativũ. Probatur minor. Primo: quod perſona Diuina conſtituatur per relationẽ, vt habet Ill. God. *diſp.* 96. non obeſt, vt hoc nomen *Perſona Diuina* non ſignificet formalitèt formalitate obiecti ſignificati relationẽ: ergo paritèr: quod perſona vt ſic conſtituatur per aliquid poſitivum non obeſt, vt *perſona vt ſic* ſignificet formalitèr formalitate obiecti ſignificati aliquid negativum. Secundo: quod perſona Diuina conſtituatur per relationem, ſolũ infert, quod perſona Diuina ſignificet formalitèr formalitate rei relationẽ, vt ait Ill. God. *n.* 46. & *ſeqq*: ergo ſimiliter: quod *perſona vt ſic* conſtituatur per poſitivum, ſolum infert, quod *perſona vt ſic* ſignificet formalitèr formalitate rei aliquid poſitivum, quod non eſt contra primam partem noſtræ concluſionis.

25. *Nota.*

Ante probationem verò ſecundæ partis noſtræ concluſionis, notandum eſt, quod notauit Doctor *in* 3. *diſt.* 1. *q.* 1. ſcilicèt, quod perſona, vt ſic poteſt ſumi dupliciter. Primo, vt dicit duplicem negationẽ, nempè, communicationis actualis, & aptitudinalis, quomodo ratio perſonæ eſt vniuoca perſonæ Diuinæ, & creatæ; negatio enim eſt vniuoca multis, quando idẽ affirmatum à pluribus negatur. Secundo: vt dicit etiã negationẽ communicationis potentialis, quomodo ratio perſonæ non eſt vniuoca perſonæ Diuinæ, & creatæ, quia ſolum in Diuinis reperitur cum prædicta negatione. Et hæc eſt differentia inter perſonam creatam, & Diuinam, vt docuimus *diſput. antecedenti num.* 13. & 14. Hoc itaquè notato.

26. 2. *pars concl. probatur* 1.

Secunda pars noſtræ concluſionis probatur primo: hoc nomen *perſona vt ſic*, primo modo ſumpta, ſignificat formalitèr formalitate in eſſe rei aliquid negativum; & ſumpta ſecundo modo ſignificat aliquid poſitivũ: ergo *perſona vt ſic* ex diuerſo modo ipſam accipiendi vtrumque valet ſignificare formalitèr formalitate in eſſe rei. Antecedens pro vtraque parte probatur: hoc nomen *perſona vt ſic* primo, & ſecundo modo ſumpta, eſt aliquid formalitèr in eſſe rei; ſed primo modo ſumpta non eſt formalitèr quid poſitivum, nec abſtrahens à poſitiuo, & negatiuo; & ſecundo modo capta nõ eſt formalitèr quid negativum, nec abſtrahens à negatiuo, & poſitiuo: ergo hoc nomen *perſona vt ſic* primo modo ſumpta ſignificat formalitèr formalitate in eſſe rei aliquid negativũ; & ſumpta ſecundo modo ſignificat aliquid poſitivũ. Maior, & conſequentia tenent. Minor pro prima parte ſupponitur certa ex *diſp. præced.* Pro ſecunda autem probatur: nam ſi *perſona vt ſic* primo modo ſumpta, & etiã ſecundo modo, abſtraheret à poſitiuo, & negatiuo, perſona vt ſic primo, & ſecundo modo ſumpta, poſſet per vtrumque contrahi; ſed perſona vt ſic primo modo ſumpta nequit cõtrahi per poſitivum, & ſecundo modo capta contrahi nequit per negativum: ergo primo, & ſecundo modo ſumpta non eſt abſtrahens à poſitiuo, & negatiuo.

27. *Prob.* 2. 2. *pars concl.*

Probatur ſecundo, & declaratur ratio præcedens: *perſona vt ſic* primo modo ſumpta conuenit propriſſimè

per-

persone creatæ, & secundo modo capta conuenit propriſsimè personæ Diuinæ; sed persona creata est formaliter in esse rei aliquid negativum, & persona Diuina est aliquid positivum: ergo significatū formale formalitate in esse rei *personæ vt sic* primo modo sumptæ est quid negativum, & secundo modo captæ est quid positivū: ergo *persona vt sic* ex diuerso modo ipsam accipiendi vtrumque valet significare formaliter formalitate in esse rei. Totum est verum suppoſita doctrina disputationis antecedentis, nec in hoc ampliùs immorari licet.

28. Atque hinc se se apperit, difficultatē positā ab Ill.God. *n.6*; nempè: an *persona Diuina* significet formaliter entitatē positivā, vel aliquid negativū? Esse tantum de voce controversiā, & opiniones, quæ contrariæ videntur, per dicta cōcordari, explicando, nempè, Authores negantes *personam Diuinam* significare formaliter positivā entitatem de formalitate obiecti significati; affirmantes verò explicando de formalitate in esse rei, quod in vtraque amplectitur conclusione. Et hæc est doctrina, qua vtitur Ill.God. *n.46*, vt ad concordiā reducat Authores affirmantes, & negantes: Personā Diuinā significare formaliter relationem.

29. Tertia conclusio: significatum formale huius nominis *Persona Diuina* est relatio formaliter formalitate rei; formalitate verò obiecti significati, nec est relativum, nec absolutum, sed quid indiferens ad vtrumque, scilicèt, subsistens incommunicabiliter. Prima pars conclusionis optimè probatur ab Ill.God. *n.47*: nā significatum formale huius nominis *Persona Diuina* est in esse rei formaliter aliquid, sed nō est formaliter aliquid absolutum, nec abstrahens a relatiuo, & absoluto: ergo est formaliter aliquid relativum. Minor pro prima parte modò supponitur. Pro secunda verò probatur: si namque abstraheret in esse rei à relatiuo, & absoluto, posset per vtramque contrahi; sed repugnat contrahi per absolutum, alias posset persona Diuina per formalitatem absolutam constitui: ergo in esse rei nō abstrahit ab absoluto, & relatiuo.

30. Secunda pars conclusionis probatur ab Ill.God. *n.49. & seqq.* à nobis tamen breuiter suadetur hac ratione: si *Persona Diuina* diceret aliquid relativum formaliter formalitate obiecti significati, deberet relatiuè explicari; sed hoc est falsum: ergo significatum formale huius nominis *Persona Diuina* non est aliquid relativū formalitate obiecti significati. Maior, & consequentia tenent. Minor autem probatur: si *Persona Diuina* relatiuè explicaretur, sicut dicimus, quod Pater est Pater Filij, ita diceremus, Pater est persona Filij; sed hoc est absurdū, iuxta D. Aug. 7 *de Trin. cap.6*: ergo &c.

31. Tertia pars conclusionis ostenditur: in diuinis nullum absolutum multiplicatur; sed significatum huius nominis *Persona Diuina* multiplicatur: ergo significatū huius nominis *Persona Diuina* non est aliquid absolutum. Aduertendum tamen est: hoc ita esse verū, quod *Persona Diuina*, nec formaliter formalitate rei, nec formalitate obiecti significati, significare potest aliquid absolutum, vt ex dictis satis constare potest. Quarta deniquè pars conclusionis claret ex eo, quod si hoc nomen *Persona Diuina* formaliter formalitate obiecti significati non significat aliquid relativum nec absolutum: ergo aliquid ab vtroque abstrahens, vel ad vtrumque indifferens; sed hoc nequit esse aliud, quam subsistens incommunicabiliter: ergo significatum formale huius nominis *Persona Diuina* formalitate obiecti significati, est quid indifferens ad absolutum, & relativum, scilicèt, subsistens incommunicabiliter.

32. Ill. God. nihil contra hanc doctrinā adducit *in præsenti*, quinpotiùs ipsam sequitur, & defendit, in ipsoque argumenta sunt soluta, & facile solvuntur explicatione conclusionis stādo. Vndè ad 2. partē cōclusionis peruenio.

3. *conclusio.*

1. *pars probatur*

2. *pars probatur*

3. *pars probatur*

4. *pars probatur*

§. II.

Secunda pars disputationis resoluitur.

33. CIRCA secundum, quod in hac disputatione in examen vocamus, an, scilicèt, ratio personæ propriè reperiatur in Deo, recolenda sunt, quæ diximus *disp. præced. à n.* 18. *vsque ad n.* 30. de persona, & personalitate, eiusque incõmunicabilitate. Quibus suppositis constantèr est affirmandũ (vt ait Ill. God. *n.* 76) & vt certum secundum fidẽ tenendum: quod ratio personæ propriè reperitur in Deo. Hoc constat primo ex symbolo Athanasij illis verbis: *Alia est enim persona Patris, alia Filij, alia Spiritus Sancti*, quæ esse cum proprietate accipienda constat; quia ex eo nullum sequitur inconueniens, & quia sic fuerunt accepta communi Ecclesiæ consensu; sed vbi alia, & alia persona cum proprietate inueniuntur, reperitur persona cũ proprietate: ergo ratio personæ propriè reperitur in Deo. Quod etiã diffinitur expressè in *Concilio Toletano vndecimo in confessione fidei*; & in Lateranensi *capite firmitèr de summa Trinitate*, vbi dicitur: *Pater, Filius, & Spiritus Sanctus, tres quidem personæ, & vna Essentia.* Accedit communis vsus Ecclesiæ, & vniuersalis Patrum, & Scholasticorum consensus admitentiũ cum proprietate rationem personæ in Deo.

Ratio personæ propriè reperitur in Deo.

Prob. ex Scriptura, Conciliis, & Patribus

Videantur Hyeronimus *Epist.* 39. *ad Damasum.* Cyprianus *Sermone de Christi natiuitate.* Ambrosius *libro de institutione Virginũ, cap.* 10. Sepè Hilarius *de Trinitate cap.* 1. *vsque ad* 12. Et Augustinus *de Trinitate præcipuè libro* 7. *cap.* 6.

34. Deindè probatur ratione: nam persona est intellectualis naturæ incommunicabilis existentia; sed hæc ratio cõpetit Patri Eterno, Filio, & Spiritui Sancto; Pater enim est naturæ intellectualis, & incommunicabilis existentia (idem dico de Filio, & de Spiritu Sancto) quia Pater existit incommunicabilitèr; cum secundum suam personalitatem sit Filio incommunicabilis; alioquìm in Diuinis esset tantum vna persona, sicut vnus Deus: ergo ratio personæ reperitur in Deo. Argumenta contra hanc veritatem adducit Ill. Godoy *num.* 78. *& sequentibus*, eaque soluit; pro solutione autem videantur dicta *disputatione antecedenti num.* 27. Et hæc de ista disputatione applicanda litteræ Magistri *in* 1 *distinct.* 23. §. 1. ad illa verba: *Est tamen vnicum nomen, scilicèt, persona, quod secundum substantiam dicitur de singulis personis &c. Et distinct.* 25. §. 1 *&* 2. ad illa verba: *Persona enim ad se dicitur &c.*

Prob. ratione.

DISPVTATIO OCTVAGESIMA SECVNDA.

An dentur Tres Personæ realitèr distinctæ in Deo cum vnitate in essentia?

Dari in Deo tres personas realitèr distinctas cum vnitate in essentia, est Catholica veritas, quam in hoc altissimo misterio vniformitèr fatentur omnes Catholici, quin litigium aliquod cum Ill. Godoy habeamus; ideòque eam in ipso, & in quodlibet alio videndam relinquo, & pertractandam omitto.

DISPUTATIO
OCTVAGESIMA TERTIA.

An Trinitas Personarum sit ratione naturali cognoscibilis?

Cum in hac disputatione, sicut in præcedenti, nullum litigium cum Ill. Godoy habeamus, eadem ratione, qua præcedentem omisimus, hanc etiam omittimus.

DISPVTATIO
OCTVAGESIMA QVARTA.

An detur in Deo vna subsistentia absoluta, & communis, & tres relatiuæ?

§. I.

Suppositis his, quæ certa sunt, statuitur prima conclusio.

Num. 1

LICET in rei veritate cum Ill. God. conueniamus in eo, quod dentur in Deo vna subsistentia absoluta, & communis, & tres relatiuæ, quæ est præsēs difficultas, ob quod omittenda erat, plurima sunt motiua discutiendi hanc difficultatē, & alijs omissis, duo sequentia sufficiant. Primo: quia modo valdè diuerso à modo ab Ill. God. tradito, nos disputationē defēdimus. Secūdō: quia plura nō vera in hac disputatione adducit Ill. God, vt in discursu illius videbimus. Vera supponamus, vt claritas non deficiat.

In hac ergo disputatione tria sunt certa apud omnes Catholicos, ait Ill. God. *n.* 1. Primum est, non dari in Deo personalitatē communē, sicuti nec cōmunis, & absoluta persona, contra aliquos, quos sæpissimo nomine refert, & impugnat Durandus *in* 1. *dist.* 26. *q.* 1. *n.* 5. Quod patet, tum primo: quia aliàs quatuor essent personæ in Diuinis, contra fidem adstruentē, tres tantum esse Diuinas Personas. Secundo: nam persona est rationalis naturæ individua, ideſt, omninò incommunicabilis substantia; at quid quid est in Deo absolutum, communicabile est tribus Personis: ergo nihil absolutum, & cōmune in illo obtinet rationē personæ; cumque suppositum in rationali natura idem prorsus sit, ac persona, eadem certitudine est notū, non dari in Deo suppositalitatem, aut suppositum absolutum, & commune.

2. *In Deo nō datur personalitas communis.*

Secundo certum est apud omnes, non dari in Deo rationē cōmunē hypostasis. Patet: nam apud Latinos *hypostasis* idem est, ac *suppositū*, aut *persona*, et si apud Græcos alia sit huius nominis vsurpatio, scilicèt, pro *essentia*, aut *οὐσία*; at, vt vidimus, absque vlla controuersia certum est apud omnes, non dari in Deo rationē Personæ, aut suppositi, absolutā, & communē: ergo nec ratio hypostasis absoluta, & communis est admittenda.

3. *Nec communis hypostasis.*

Ter-

4. *De fide eſt dari tres perſonalitates.*

Tertio certum, & indubitatum eſt apud omnes, dari in Deo tres perſonalitates relatiuas. Quod patet primo: nã ex fide habemus eſſe in Deo tres perſonas; at nomen numerale cadens ſuprà nomen ſubſtantiuum, quale eſt ly *perſona*, numerat ſuppoſita, & formas: ergo cum forma per ly *perſona* importata ſit *perſonalitas*, citra dubium admittendæ ſunt tres perſonalitates relatiuæ. Secundo: nam quia in Deo vna tantum eſt Diuinitatis forma, vnus tãtum eſt Deus, nefasque eſt, tres admittere Deos: ergo cum fides doceat, tres eſſe Perſonas Diuinas, tres perſonalitates ex conſequenti docet. Tertio: nã in Deo dantur tres relationes *incommunicabiliter* ſubſiſtentes: ergo tres rationes incommunicabilitatis; at ratio incõmunicabilitatis perſonalitas eſt: ergo dantur in Deo tres perſonalitates. Quod igitur in dubium vertimus eſt: an ſicut dantur tres perſonalitates, ita etiã tres ſubſiſtentiæ relatiuæ concedendæ ſint, & an præter iſtas detur aliquid abſolutum, & commune, quod etſi non ſit perſonalitas, obtineat tamen rationem, & conceptum ſubſiſtentiæ abſolutæ?

5. Pro quo recolenda ſunt dicta *diſp.* 80. *à n.* 1. *vſque ad* 30. vbi quid ſit ſubſiſtentia? Qualis illius incommunicabilitas? Quid ſit perſonalitas? Qualisque illius incommunicabilitas? Cum Scoto ſtatuimus. Nuncque poſt ibi dicta apparet neceſsitas, quæ nos coegit ad illa ibi declaranda, vt non ſolũ ibi dicta apparerent, ſed etiam vt hic dicenda manifeſta fiant. Cæterũ permittendũ non eſt, quod Ill. God. *n.* 5. citet Scotum pro ſententia afferente: præter ſubſiſtentiã abſolutã non dari tres relatiuas; cum locis, in quibus illũ citat, oppoſitum expræſsè habeat, vt ex infrà dicendis conſtabit. Quare hoc, vt incerto, & falſo ſtatuto. Sit.

6. 1. *concluſio.* *Scotus.*

Prima concluſio: *In Deo pro priori ad Perſonas datur ſubſiſtentia abſoluta tribus perſonis communis.* Sic Scotus *in* 1. *diſt.* 5. *& in* 3. *diſt.* 1. *q.* 2. *& quod lib.* 4. *&* 5. Concluſio eſt admiſſa communi plauſu, tam in Schola Thomiſtarum, quam Scotiſtarum, & Ieſuitarum, vt videri poteſt apud Gonet 1. *p. tom.* 2. *tract.* 6. *diſp.* 4. *n.* 1. Smiſing *de Deo vno tract.* 1. *diſp.* 2. *n.* 48. Lalemandet *de Deo trino diſp.* 2. *partitione* 2. Maſtrius *de Incarnatione diſp.* 1. *q.* 9. *artic.* 1. *num.* 304. vbi plurimos alios citat. Hanc concluſionẽ tenet Ill. God. *n.* 7. pro ipſaque citat quam plures *n.* 6. *Ill. God.*

7. *Concluſionem probat Ill. Godoy.*

Concluſionem iſtam probat Ill. Godoy *n.* 21. hac ratione: Diuina natura pro priori ad relationes eſt ſubſiſtens: ergo per ſubſiſtentiã abſolutã. Conſequentia eſt evidens: nam omne prædicatum, quod eſſentiæ conuenit pro priori ad relationes, abſolutum eſt. Antecedens autem oſtenditur primo: Diuina eſſentia pro priori ad relationes eſt exiſtens non ſolũ vt *quo*, ſed etiam vt *quod*; cum ſit exiſtens perfectiſsimo modo; at quod vt *quod* exiſtit, eſt habens naturã, & conſequenter in natura ſubſiſtens: ergo pro priori ad relationes natura Diuina ſubſiſtit. Secundo: ſubſiſtere vt *quod* eſt prius, quã operari: tum, quia operationes ſunt ſubſiſtentium: tum etiam, quia ſubſiſtentia potiùs à natura dimanat, vel naturæ conuenit, quam operatio; at Diuina eſſentia pro priori ad relationes eſt intelligens, & volens, vt *quod*: ergo pro priori ad illas eſt ſubſiſtens. *Probat antecedens.* *Primo.* *Secundo.*

8. *Tertio.*

Tertio: ſubſiſtere eſt per ſe exiſtere independenter ab alio, tanquã à ſubſtentante, vt exiſtentia *exercitè* competat; at naturæ Diuinæ pro priori ad relationes conuenit exiſtentia *exercitè*, & per ſe perfeitate excludente dependentiã ab alio, vt ſubſtentante: ergo pro illo priori eſt ſubſiſtens. Probat minorẽ: Diuinæ eſſentiæ pro illo priori conuenit exiſtentia, vt exercita *eſſentialiter*: ergo vt illi exercitiũ exiſtendi conueniat, non dependet à relationibus, quæ illi competunt pro alio poſteriori: ergo illi conuenit exercitiũ exiſtendi cũ perfeitate excludente dependentiã ab alio, tanquã à ſubſtẽtãte.

9.

Hæc tamen ratio non placet, ad ipſamque reijciendã, ſu ndã doctrinam

Ill. God. transcribo. Ipse nāquè *n.* 11. adducit rationē aliquorū prædictam conclusionē hac ratione probantium: perfectas existendi repugnans cōmunicationi suppositi extranei sufficienter subsistentiā constituit; at essentiæ ratione sui, vt relationes præuenit, repugnat cōmunicari supposito extraneo: ergo ratione sui in statu absoluto subsistit; & consequenter datur subsistentia absoluta. Quā rationē sic reijcit *n.* 15: *Diuinæ Essentiæ, vt in abstracto conceptæ, repugnat cōmunicari extraneo supposito de potentia absoluta; & tamen prout sic non subsistit: ergo in hac repugnantia, vel in perfectate explicata per illam, non saluatur subsistentiæ conceptus.* Probat maiorē: *Diuinæ Essentiæ, etiā vt in abstracto cōcipitur, repugnat in compositionē alterius venire; cum prout sic omnē potentialitatē excludat; at in vnione cum extraneo supposito cōpositio importatur: ergo Diuinæ Essentiæ, etiam prout conceptæ in abstracto, repugnat communicari supposito extraneo.*

Doctrina Ill. God.

10. *Reijcitur probatio ad hominē contra Ill. God.*

Nunc autē ad hominē contra Ill. God. reijcitur illius probatio: subsistere est per se existere independenter ab alio, tanquā à substentante; sed essentiæ Diuinæ, vt in abstracto cōceptæ, conuenit per se existere independenter ab alio, tanquā à substentante: ergo Essentia Diuina, vt in abstracto concepta, est subsistens. Consequentia est contra Ill. God. vt claret ex doctrina illius tradita *n. antecedē.* Maior est ipsius, vt patet ex illius doctrina tradita *n.* 8. Minor verò, in quo potest esse difficultas, probatur: Essentiæ Diuinæ, vt in abstracto conceptæ, repugnat nō existere per se independenter ab alio, tāquā à substentante: ergo &c. Probatur antecedens: Diuinæ Essentiæ, etiā vt in abstracto conceptæ, repugnat in compositionē alterius venire; cū prout sic omnem posibilitatē excludat; at in vnione cū alio, tanquā substentante, compositio importatur: ergo &c. Syllogismus idem est cum syllogismo adducto ab Ill. Godoy pro impugnatione rationis prædictæ.

Primo.

Declaratur amplius: omnis dependentia ab alio, tanquā à substentante, repugnat Essentiæ Diuinæ, etiā vt in abstracto conceptæ; ergo Essentia Diuina, vt in abstracto concepta, est per se existens independenter ab alio, tanquā à substentante. Atqui subsistere est per se existere independenter ab alio, tanquam à substentante: ergo Essentia Diuina, vt in abstracto concepta, est subsistens. Prima consequentia est legitima. Sumptа est Ill. God. contra quē est consequentia sumptæ. Antecedens verò probatur: Diuinæ Essentiæ, etiā vt in abstracto conceptæ, repugnat omnis compositio; cum prout sic omnē posibilitatē excludat, vt habet Ill. God; sed in vnione cum alio, à quo Diuina Essentia, etiā vt in abstracto concepta, dependeret, tanquam à substentante, compositio importatur: ergo &c.

11. *Declaratur.*

Roboratur, & vrgetur deniquè: ideò iuxta Ill. God. in perfectate existendi repugnante communicationi suppositi extraneo non salvatur subsistentiæ conceptus, quia Essentiæ Diuinæ, vt in abstracto conceptæ, repugnat communicari extraneo supposito, quia pro vt sic, sit subsistens; sed etiam Essentiæ Diuinæ, vt in abstracto conceptæ, repugnat non existere per se independenter ab alio, tanquā à substentante: ergo in perfectate existendi independenter ab alio, tanquā à substentante non saluatur subsistentiæ conceptus.

12. *Roboratur impugnatio*

Vel alitèr vrgetur: ideò iuxta Ill. God. Essentiæ Diuinæ, vt in abstracto conceptæ, repugnat communicari extraneo supposito, quia in vnione cum extraneo supposito compositio importatur; atqui in vnione cum alio, à quo Diuina Essētia, etiā vt in abstracto cōcepta, dependeret, tanquā à substentante, cōpositio importaretur: ergo Essentiæ Diuinæ, etiā vt in abstracto cōceptæ, repugnat non existere per se independenter ab alio, tanquā à substentāte. Probatur minor: ideò in vnione cum extraneo supposito cōpositio

Alitèr roboratur.

importatur, quia adest dependentia ab extraneo supposito; sed in vnione cum alio, à quo est dependentia substentationis, adest dependẽtia ab alio, vt ex terminis claret: ergo &c.

13. *Impugnatur 2. probatio Ill. Godoy.*

Reijcitur 2. ratio Ill. God: ideò iuxta ipsũ Essentia Diuina pro priori ad relationes est subsistẽs, quia pro priori ad illas est existens, vt *quo*, & vt *quod*, & est intelligens, & volens, vt *quod*; sed anima separata est existens, vt *quo*, & vt *quod*, & est intelligens, & volens, vt *quod*: ergo anima separata est subsistens. Maior est Ill. God. Minor pro 2. parte est certa. Primo: quia intellectus est intelligens, vt *quo*, & voluntas volens, vt *quo*: ergo anima est intelligens, & volens, vt *quod*. Secundo: quia alioquim anima B. Petri non esset beata, vt *quod*, quod est falsum, ex quo apparet etiã certitudo minoris pro prima parte. Consequentia verò est legitima. Sumo nunc, atqui anima separata non est subsistens, vt omnes tenẽt; alioquim esset persona; cum in creaturis intellectualibus idẽ est, esse subsistens, ac esse personam: ergo in existentia explicata ab Ill. God. nõ saluatur conceptus subsistentiæ, & consequentèr ruit illius ratio.

14. *Impugnatur 3.*

Reijcitur 3. ratio allata ab Ill. Godoy: Essentia Diuina pro priori ad relationes solum habet existere per se perfeitate excludente dependentiã à substentante; sed hoc nõ est sufficiens, vt saluetur conceptus subsistentiæ: ergo ratio Ill. God. sufficiens nõ est. Consequentia est legitima. Maior est Ill. God. *cit.* & etiã *n.* 25. vbi subsistentiã tribuit Essentiæ Diuinæ ex eo, quod pro priori ad relationes solũ habeat existere per se perfeitate excludente dependentiam à substentante. Minor verò probatur: vt saluetur conceptus subsistentiæ necessariò requiritur existentia per se perfeitate excludẽte aliquã communicabilitatẽ: ergo &c. Probatur antecedens: subsistentia aliquã incommunicabilitatẽ tribuit suæ naturæ: ergo &c. Probatur antecedens: nam iuxta omnes subsistentia est vltimũ complementũ naturæ substantialis: ergo reddit naturã incompleuilem substantialitèr per aliud: ergo illam reddit incõmunicabilẽ alteri, tanquã in suo vltimo complemento: ergo subsistentia aliquam incommunicabilitatem tribuit suæ naturæ.

15. *Conclusiõ probat Mastrius.*

Reiecta iam ratione Ill. God. aliqui ex nostris, vt Mastrius *in 3. disp. 1. q. 9. n. 3 10.* ait: quod subsistentia talẽ per se existentiã importat, quæ excludat esse in alio, tanquã in subiecto, ac etiã esse in alio, tanquã suppositò à parte rei actualitèr distincto, qua ratione natura Diuina, etiã vt à suppositis proprijs præcissa, dicitur incommunicabilis alieno suppositò, quæ incommunicabilitas naturæ creatæ à proprio suppositò præcissæ conuenire non potest, quia secundũ potentiã obedientialẽ alieno suppositò est communicabilis. Vndè probatio illius ad hanc formam reducitur: incommunicabilitas alieno suppositò est ratio formalis subsistentiæ; sed Essentia Diuina, vt à personis præcissa, est incommunicabilis alieno suppositò: ergo Essentia Diuina, vt à personis præcissa, est subsistens.

16. *Hæc probatio reijcitur 1.*

Cæterum nec ratio placet, contra ipsamque insurgo primo: subsistentia creata, & increata vninocantur in conceptu subsistentiæ ex Scoto *in 3. dist. 1. q. 1.*: ergo incommunicabilitas illius debet esse communis naturæ creatæ, & increatæ; atqui iuxta Mastrium incommunicabilitas alieno suppositò nõ est communis vtrique naturæ: ergo subsistentia increata non explicatur benè per illam incommunicabilitatẽ; & consequentèr ratio illius ruit. Insurgo secundo: natura creata ob illam communicabilitatem, quam habet, vt à proprio suppositò præcissa, non solũ non est subsistens, verum nec suppositum, nec persona: ergo Essentia Diuina ob oppositam incommunicabilitatem à Mastrio concessam non solum erit subsistens, verum suppositum, & persona, quod est contra fidem.

Secundo.

§. II.

§. II.

Alitèr probatur nostra conclusio.

17. *Probatur conclusio ex Agatone.*

REiectis igitur his argumentis suadenda est in primis nostra conclusio ex Agatone Papa *in Epistola, quæ habetur in sexto Synodo Generali actione* 4. vbi dicitur: *Confitemur Deum Patrẽ, Deum Filium, Deum Spiritum Sanctum, nõ tres Deos, sed vnũ Deum, non trium nominũ subsistentiã, sed triũ subsistentiarũ, seu triũ personarũ vnã subsistentiã*: ergo ex mente Agatonis datur subsistentia vna absoluta, & cõmunis.

18. *Prob. 2. conclusio ex modo loquendi Patrum.*

Secundo suadetur ex modo loquendi Patrum, & quidẽ D. August. *lib. 7. de Trinit. cap.* 4. ex professo docet in Deo subsistentiã absolutã reperiri, vt notat Scotus *quodlib.* 4. *cit.* D. Anselmus *in Monolog.* ait: Personas Diuinas per suã essentiã subsistere. & eodẽ modo locũtur Nisenus, Anastasius, Cyrillus, Athanasius, Hyeronimus, Hilarius, Boecius, quorũ verba referunt authores nostræ opinionis, & omnes expræsè duplicem in Deo subsistentiã adstruunt, aliã Deitatis, & cõmunicabilẽ, aliã Personarũ, & incõmunicabilẽ, per quod omnis evasio præclusa manet.

19. *Prob. 3. conclusio Scoti testimonijs.*

Tertio suadetur apertis Scoti testimonijs, qui passim subsistentiã absolutã in Diuina natura constituit. Sic habet *in* 1. *dist.* 7. *q. Vnica §. contra istud*; *& dist.* 26. *q. Vnica ad* 4. *tertiæ viæ, &* 3. *dist.* 1. *q.* 2. *§. ad quæstionem*, docet, quod natura Diuina est de se hæc, & per se subsistens, licet non incõmunicabilitèr. *Et dist.* 5. *q.* 1. vbi dicit: quod licet non habeat subsistentiã incõmunicabilem, sicut persona, habet tamen cõmunicabilẽ; *& quodlib.* 4. *art.* 2. *§. alitèr*, vbi essentiã appellat rationem subsistendi, & concedit in Diuinis vnũ subsistere, quod distinguit à subsistere incõmunicabilitèr, *& quodlib.* 5. *art.* 3. *§. ad* 1. vbi rursus hoc subsistere distinguit à subsistere personaliter ũ, quæ sunt rationes incõmunicabilitèr per se essendi; & alibi frequenter: ergo ex mente Scoti datur in Deo vna subsistentia absoluta, & communis.

20. *Prob. 4. ratione.*

Probatur 4. ratione: substantia totalis incõmunicabilis vt *quo*, & vt *quod*, per modũ formæ totius alteri, vt actui per se substantialitèr cõpletiuo est formalissimè subsistens; sed Essentia Diuina, vt prior personis, est talis: ergo Essentia Diuina, vt prior personis, est subsistens; atqui non relativa subsistentia: ergo absoluta, & cõmunis: ergo in Deo pro priori ad personas datur subsistentia absoluta tribus personis communis. Præmissæ sunt probandæ, quibus probatis cætera sunt vera.

21. *Præmissæ probantur.*

Probatur itaquè maior: ratio formalis subsistentiæ est incõmunicabilitas, vt *quo* per modũ formæ totius alteri, vt actui per se substantialitèr cõpletiuo: ergo substantia totalis incõmunicabilis, vt *quo*, & vt *quod*, per modum formæ totius alteri, vt actui per se substantialitèr cõpletiuo, est formalissimè subsistens. Antecedens vltrà hoc, quod est Scoti *quodlib.* 9. probatur 1: subsistentia aliquã incõmunicabilitatẽ tribuit suæ naturæ, vt probatũ manet *n.* 14: ergo illa incõmunicabilitas, quam habet natura præcisè per subsistentiã, & qua caret, vt à subsistentia præcisa, est ratio formalis subsistentiæ. Atqui talis est incõmunicabilitas assignata: ergo ratio formalis subsistentiæ est incommunicabilitas, vt *quo* per modum formæ totius alteri, vt actui per se substantialitèr completiuo. Probatur minor: natura, vt carens propria subsistentia, est cõmunicabilis vt *quo* per modũ formæ totius alteri, vt actui per se substantialitèr completiuo, vt patet in natura assumpta à Verbo; natura verò cum subsistentia est sic incommunicabilis, vtpotè à Verbo inassumptibilis ex omnibus Patribus, & Theologis: ergo illa incommunicabilitas, quam habet natura præcisè per subsistentiam, & qua caret, vt à subsistentia præcisa, est incommunicabilitas, vt quo per modum formæ totius alteri, vt actui per se subsistantialitèr completiuo.

Probatur maior.

Antecedens probatur 1.

22. *Antecedens probatur 2.*

Probatur 2. prædictũ antecedens: incõmunicabilitas prædicta conuenit omni, & soli subsistentiæ: ergo ratio formalis subsistentiæ est incõmunicabilitas vt *quo* per modũ formæ totius alteri, vt actui per se substantialitèr cõpletiuo. Probatur antecedens quoad primã partẽ: subsistentia Dei absoluta est sic incommunicabilis, *vt diximus disp. 80. n. 4. & dicemus infrà.* Itẽ: subsistentia Dei relatiua gaudet eadẽ incõmunicabilitate; alioquin penderet in hoc ab aliquo realitèr distincto, quod repugnat. Denique: subsistentia creata, vtpotè, vltimũ substantiale cõplementũ, est incõmunicabilis alteri, vt actui per se substantialitèr completiuo: ergo talis incõmunicabilitas conuenit omni subsistentiæ. Probatur 2. pars antecedentis: talis incõmunicabilitas non conuenit substantijs completis, vt à subsistentia præcisis *ex n. anteced.* nec substantijs incompletis; quia hæ sunt vlteriùs ordinabiles, & cõmunicabiles suo cõposito, & istius suppositò; nec accidentibus, quia non sistunt in se, sed in alio: ergo talis incõmunicabilitas nõ cõuenit alijs à subsistentia: ergo soli cõuenit subsistẽtiæ.

23. *Minor suprapositi syllogismi probatur.*

Minor verò supra positi syllogismi sygillatim probatur: Essentia Diuina est substantia totalis, quia est infinita, ideòque non est pars. Est incommunicabilis vt *quod* per modũ vniuersalis, quia est de se singularis. Est incommunicabilis vt *quo* per modũ formæ totius alteri, vt actui per se substantialitèr cõpletiuo, quia licet tribus cõmunicetur personis, hoc non obest prædictæ incõmunicabilitati: ergo Essentia Diuina, vt est prior personis, est substantia totalis incommunicabilis vt *quo*, & vt *quod* per modum formæ totius alteri, vt actui per se substantialitèr completiuo.

24. *Prob. 5. conclusio.*

Sed quia tota difficultas, & quod Ill. Godoy capere non videtur, stat in hoc, quod Essentia Diuina, vt prior personis, sit incommunicabilis, vt *quo* per modũ formæ totius alteri, vt actui per se substantialitèr cõpletiuo. Hoc ostendo, & simul 5. probatur cõclusio. Quod Essentia Diuina sit cõmunicabilis tribus suppositis, nõ obest, vt sit subsistens absoluta subsistentia: ergo in Deo pro priori ad personas datur subsistentia absoluta tribus personis cõmunis. Probatur antecedens: cõmunicabilitas alteri, vt termino fæcunditatis, & ex plenitudine perfectionis, non obest incõmunicabilitati alteri, vt actui per se substantialitèr cõpletiuo; sed cõmunicabilitas Essentiæ Diuinæ tribus suppositis est, vt terminis suæ fæcunditatis: ergo non obest incõmunicabilitati alteri, vt actui per se substãtialitèr completiuo. Atqui hoc est formalissimè subsistere: ergo quod Essentia Diuina sit communicabilis tribus suppositis non obest, vt sit subsistens absoluta subsistentia. Probatur maior: cõmunicabilitas alteri, vt termino fæcunditatis supponit plenitudinẽ, & cõpletionem: ergo &c.

25. *Prob. 6.*

Sexto probatur conclusio: subsistentia est vltimum complementum substantiale naturæ: ergo quod est incommunicabile alteri, vt suo vltimo substantiali complemento, est formalissimè subsistens. Atqui Essentia Diuina antecedentèr ad personas est sic incommunicabilis: ergo in Deo pro priori ad personas datur subsistentia absoluta tribus personis communis. Probatur minor: natura Diuina antecedentèr ad personas est in omni genere infinita: ergo vndèquaque completissima: ergo non indiget aliquo, vt suo vltimo substantiali complemento: ergo est sic incõplebilis: ergo sic incommunicabilis, ergo subsistens.

26. *Prob. 7. conclusio.*

Probatur denique conclusio: subsistentia est per se substantialitèr completiua naturæ; sed Essentia Diuina, antecedentèr ad relationes est per se substantialitèr completa: ergo & subsistens. Probatur minor p. imo: Essentia infinita in ratione substantiæ est adæquatè, & perfectè completa in linea substantiali; alioquin non esset infinita; sed Essentia Diuina, vt prior relationibus est in

ra-

rationē ſubſtantiæ infinita: ergo Eſſentia Diuina antecedentèr ad relationes eſt per ſe ſubſtantialitèr cōpleta. Probatur ſecundo dicta minor: Pater cōmunicat Filio Eſſentiā vltimatè completā ſubſtantialitèr; ſed Eſſentia, vt prior Perſonis, eſt, quā Pater cōmunicat Filio: ergo Eſſentia Diuina antecedentèr ad relationes eſt per ſe ſubſtantialitèr cōpleta. Probatur 3: quod cōmunicatur alteri, vt actui, & vt ſuo vltimo cōplemento, communicatur ipſi ex indigentia; nam ipſo indiget, vt cōpleatur; ſed Eſſentia Diuina non communicatur perſonis ex indigentia, ſed ex fœcunditate, vt toties diximus cum Scoto: ergo non cōmunicatur ipſis, vt eius actibus, & vt ſuo vltimo complemento: ergo antecedentèr ad perſonas eſt Eſſentia Diuina adæquatè, & perfectè per ſe ſubſtātialitèr cōpleta.

§. III.

Occurritur argumentis.

27. CVM nos modo tam diuerſo ab Ill. God. præſentē defendamus diſputationē, nec argumenta, & multo minùs illorū ſolutionē, ad doctrinam Ill. God. referre poſſumus. Vndè, vt hic modus defendendi vtilior, clarior, & verior appareat, aliqua proponere argumenta eſt neceſſarium, vt per illorum ſolutionem vtilitas, claritas, & veritas noſtræ doctrinæ appareat.

28. *Arguitur* 1. Arguitur itaquè 1. contra noſtram concluſionē: ſubſiſtentia iuxta Concilia, & Patres eſt idem, ac hypoſtaſis, ſuppoſitū, & perſona: ergo ſi daturi in in Deo ſubſiſtētia abſoluta, Deus erit hypoſtaſis, ſuppoſitū, & perſona, quod eſt contrà fidē: ergo in Deo pro priori ad perſonas non datur ſubſiſtentia abſoluta tribus perſonis cōmunis. *Reſpōdeo* Reſpōdeo explicando antecedens; ſubſiſtentia incommunicabilis alteri, vt actui per ſe ſubſtantialitèr cōpletiuo, & vt termino fœcunditatis, eſt idē, ac hypoſtaſis, ſuppoſitū, & perſona concedo antecedens; ſubſiſtentia incōmunicabilis alteri, vt actui per ſe ſubſtātialitèr cōpletiuo dumtaxat nego antecedens, & vtramque conſequentiam.

29. *Firmatur ſolutio.* Firmatur ſolutio: nā incōmunicabilitas, quā dicit perſonalitas Diuina, eſt alia ab incōmunicabilitate, quā dicit ſubſiſtentia Dei abſoluta: ergo ex eo, quod ſubſiſtentia Dei abſoluta ſit incōmunicabilis incommunicabilitate prædicta, non ſequitur, quod ſubſiſtentia ſit idē, ac hypoſtaſis, ſuppoſitū, vel perſona. Probatur antecedens: perſonalitas Diuina dicit incōmunicabilitatē alteri, vt termino fœcunditatis; ſed hanc incōmunicabilitatē nō dicit ſubſiſtentia Dei abſoluta: ergo alia eſt incōmunicabilitas, quā dicit perſonalitas Diuina, ab incommunicabilitate, quam dicit ſubſiſtentia Dei abſoluta. Minor conſtat 1: nam ſubſiſtentia Dei abſoluta communicatur tribus perſonis, vt terminis ſuæ fœcunditatis. 2: quia ſi ſubſiſtentia Dei abſoluta diceret incommunicabilitatē alteri, vt termino ſuæ fœcunditatis, eſſet ſuppoſitū, & perſona. Vera igitur eſt minor.

30. *Maior probatur primo.* Maior autē probatur 1: perſonalitas Diuina dicit incōmunicabilitatē oppoſitā communicabilitati ſubſiſtentiæ Dei abſolutæ; nā ob talē cōmunicabilitatē hæc eſt præciſsè ſubſiſtentia, & non ſuppoſitū, vel perſona; ſed talis incōmunicabilitas eſt incōmunicabilitas alteri, vt termino fœcunditatis, quia, vt diximus in probatione minoris, ſubſiſtentia Dei abſoluta eſt cōmunicabilis tribus, vt terminis ſuæ fœcūditatis: ergo perſonalitas Diuina dicit incommunicabilitatē alteri, vt termino fœcūditatis. Probatur 2. prædicta maior: *Prob. 2.* Perſona Diuina eſt incōmunicabilis alteri, vt termino fœcunditatis; ſed hanc incōmunicabilitatē nō habet à natura Diuina: ergo à perſonalitate: ergo perſonalitas Diuina dicit incōmunicabilitatem alteri, vt termino fœcunditatis. Maior eſt certa. Minor conſtat: quia natura Diuina eſt cōmunicabilis tribus, vt terminis fœcunditatis. Prima conſequentia eſt legitima; nam in perſona Diuina præter Eſſentiam non eſt, niſi relatiua perſonalitas. Secunda conſequentia ex prima infertur.

31. *Arguitur 2.*

Arguit secundo: subsistentia absoluta derogaret Diuinæ existentiæ: ergo in Deo pro priori ad personas non datur subsistentia absoluta tribus personis communis. Probatur antecedens: talis subsistentia supponeret existentiã Dei non esse sufficientẽ ad reddendã naturã Diuinam perfectè, & completè existentem in linea substantiali: ergo subsistentia absoluta derogaret Diuinæ existentiæ. *Respõdeo* Respondeo negando consequentiã, concedo antecedens probationis, & nego consequentiam, quia de ratione existentiæ Dei solum est reddere Deum perfectissimè existentem in linea existentiæ; non verò in linea subsistentiæ; quare ad hoc requiritur subsistentia Dei absoluta. Imò argumentum solum probat: quod subsistentia absoluta non distinguatur formalitèr ab existẽtia Dei, quod pro nunc omitto; cæterum non tollit, imò probat, dari in Deo subsistentiam absolutam antecedentèr ad personas, quia datur existentia, quæ est formalitèr idem cum subsistentia.

32. *Arguitur 3.*

Arguitur tertio: subsistere est in se sistere, nec vltrà progredi; sed Essentia Diuina non sistit in se, quia sistit in tribus: ergo in Deo pro priori ad personas non datur subsistentia absoluta tribus personis communis. *Respõdeo* Respondeo ad argumentũ distinguendo maiorẽ: subsistere est in se sistere completiuè concedo maiorẽ; alio modo nego maiorẽ; distinguo minorẽ: Essentia Diuina non sistit in se cõpletiuè nego minorẽ; alio modo omitto minorem, ad cuius probationẽ imbibitã distinguo etiam: Essentia Diuina sistit in tribus, vt terminis suæ fæcunditatis cõcedo; completiuè nego, & nego consequentiã. Itaquè sistere in alio ex fæcunditate, & completissima plenitudine, vt Essentia Diuina sistit in tribus, non est contra rationem subsistentiæ, quia de ratione huius solum est non sistere in alio, tanquam in suo complemento, quod est in se sistere completiuè. Vide probationem quintam *num.* 24.

33. *Arguitur 4.*

Arguitur quarto: subsistentia est vltimus terminus; sed Essentia Diuina est in personis, tanquã in vltimo termino: ergo in Deo pro priori ad personas non datur subsistentia absoluta tribus personis communis. *Respõdeo* Respondeo ad argumentum distinguendo maiorem: subsistentia est vltimus terminus actualitatis concedo maiorẽ. fæcunditatis nego maiorẽ; distinguo minorẽ: sed Essentia Diuina est in personis, tanquam in vltimo termino fæcunditatis concedo minorẽ; actualitatis nego minorẽ, & consequentiã; nam subsistentia est vltimus terminus actualitatis, quia reddit naturam incommunicabilem alteri, vt actui per se substantialitèr completiuo; non tamen est vltimus terminus fæcunditatis, quia hoc, licet sit de ratione personæ Diuinæ; non requiritur ad rationẽ subsistentiæ. Claret solutio ex toties dictis.

§. IV.

Subsistentia, accepta sub præcisso conceptu subsistentiæ, non multiplicari, probatur.

34. 2. *conclusio.*

SEcunda conclusio: *Subsistentia accepta sub præcisso conceptu subsistentiæ, scilicèt, prout dicit incommunicabilitatem alteri, vt actui per se substantialitèr completiuo, non multiplicatur in Diuinis personis, sed vna subsistentia absoluta tres Personæ subsistunt.* Hæc conclusio ex præcedenti necessariò infertur; nam si subsistentia sub cõceptu prædicto est vna, & communis tribus personis, tres personæ per illam subsistent; alioquim tribus non esset communis. Neque Ill. God. negare potest illationẽ; ipse namquè in secunda conclusione ideò asserit, quod subsistentia capta pro existentia per se independentèr à substantante, non multiplicatur in Diuinis personis, sed vna subsistentia tres personæ subsistunt, quia in prima conclusione tenet, subsistentiã in hac acceptione esse absolutã, & communẽ tribus personis; atqui nos in prima conclusione statuimus, subsistentiã, prout dicit incommunica-

bili-

bilitatē alteri, vt actui per se substantialitèr cōpletiuo, esse absolutū, & cōmunem tribus personis: ergo optimè infertur hæc secunda conclusio, scilicèt, quod subsistentia sub prædicto conceptu non multiplicatur in Diuinis personis, sed vna subsistentia absoluta tres personæ subsistunt.

35. *Prob. 1. conclusio.* Probatur tamen conclusio primo: nullum est inconueniens, quod subsistentia sub prædicto conceptu nō multiplicetur in Diuinis personis: ergo nō multiplicatur. Probatur antecedens: ex eo, quod subsistentia sub prædicto conceptu non multiplicetur in Diuinis personis, non sequitur, quod tres personæ non sint tres relatiuæ subsistentes: ergo nullum est inconueniens, quod subsistentia sub prædicto conceptu non multiplicetur in Diuinis personis. Probatur antecedens: ex eo, quod subsistentia sub prædicto conceptu non multiplicetur in Diuinis personis, non sequitur, quod personalitates non multiplicentur; sed quælibet personalitas est subsistentia relatiua: ergo ex eo, quod subsistentia sub prædicto conceptu non multiplicetur in Diuinis personis, nō sequitur, quod tres personæ non sint tres relatiuæ subsistentes. Minor, & consequentia tenent. Maior autem probatur: alius est conceptus subsistentiæ, & alius personalitatis conceptus: ergo ex eo, quod subsistentia sub prædicto conceptu nō multiplicetur in Diuinis personis, non sequitur, quod personalitates nō multiplicentur. Antecedens probatur: nā conceptus subsistentiæ est incommunicabilitas alteri, vt actui per se subsistentialitèr completiuo; conceptus verò personalitatis Diuinæ (de hoc enim loquimur) est incomunicabilitas alteri, vt termino fœcunditatis; atqui isti conceptus sunt alius, & alius, vt ex dictis claret, & clarebit ex dicendis: ergo alius est conceptus subsistentiæ, & alius personalitatis conceptus.

36. *Prob. 2. conclusio.* Probatur secundo conclusio: subsistentia Dei absoluta non multiplicatur formalitèr in attributis, etsi formalitèr distinguantur ab Essentia; ergo neque in relationibus, etsi ita ab Essentia distinguantur. Consequentia paritate videtur certa; nam attributa non minùs habent rationē subsistantiæ, quā relationes: ergo si quamvis ab Essentia formalitèr distinguantur, subsistentia Dei absoluta non multiplicatur in illis; paritèr, nec in ralationibus, etsi formalitèr ab Essentia distinguantur. Antecedens verò probatur: attributa Diuina se habent respectu essentiæ, sicut passiones creatæ respectu suæ naturæ; sed subsistentia naturæ creatæ nō multiplicatur in passionibus, licet formalitèr distinguantur ab illa: ergo subsistētia Dei absoluta nō multiplicatur formalitèr in attributis, etsi formalitèr distinguantur ab Essentia. Maior, & consequentia tenent. Minor autē patet. Primo: quia alioquim darentur partiales subsistentiæ, quod implicat in terminis; nam esset vltimum substantiale complementum, vtpotè, subsistentia; & non esset vltimum, vtpotè, partialis. Secundo: quia alioquim potiori ratione subsistentia cōpositi multiplicaretur in suis partibus, quod est falsum; subsistunt enim subsistentia cō positi participatiuè; ideòque Scotus explicans modos subsistendi *quodlib. 9. art: & hoc, vel primo, vel participatiuè.*

37. *Prob. deniquè cōclusio.* Probatur deniquè conclusio: omne id, quod in Diuinis immultiplicatum realitèr, & formalitèr manere potest, sic immultiplicatū concedere debemus; sed subsistentia Dei absoluta sub prædicto conceptu manere potest realitèr, & formalitèr immultiplicata in personis: ergo subsistentia Dei absoluta sub conceptu prædicto non multiplicatur in personis. Maior, & consequentia tenent. Minor verò probatur: vnica subsistentia Dei absoluta sufficit, vt Essentia Diuina, & personæ sint subsistentes sub prædicto cōceptu, scilicèt, vt incōmunicabiles alteri, vt actui per se subsistantialitèr cōpletiuo: ergo subsistentia Dei absoluta sub prædicto cōceptu manere potest realiter, & formalitèr immultiplicata in personis,

38. *Replicabis pro Ill. God.*

Iam video Ill.God.(ſi hanc probationẽ videret) ad hominẽ contra nos replicare. Replicabis itaquè pro Ill. God: vnica exiſtentia in Diuinis non ſufficit,vt Eſſentia Diuina, & Diuinæ perſonæ ſint exiſtentes, ideòque exiſtentia in Diuinis multiplicatur: ergo vnica ſubſiſtentia abſoluta non eſt ſufficiens,vt Eſſentia Diuina, & Diuinæ perſonæ ſint ſubſiſtentes. Antecedens eſt doctrina à nobis tradita *diſp.* 79. *per totam.* Conſequentia legitima videtur ratione paritatis, & licet eam poſſet probare Ill. God. pluribus rationibus; hæc pro omnibus ſufficiat: quia non eſt ratio,cur vnica ſubſiſtentia Dei abſoluta ſit ſufficiens in Diuinis,vt Diuina Eſſentia Diuinæque perſonæ ſint ſubſiſtentes; & vnica exiſtentia non ſit ſufficiens in Diuinis, vt Eſſentia Diuina,Diuinæque Perſonæ nõ ſint exiſtentes,præcipuè cum vtraque ſit infinita,& abſoluta: ergo idem de vtrâque eſt dicendum, quod eſt contra nos.

39. *Reſpõdeo ad replicam.*

Hæc tamen replica facillimè ſoluitur *ex dictis diſp.*79. *cit*; ibi namquè *n.*1. ſuppoſſuimus, exiſtentiã Dei abſolutam non eſſe Diuinis prædicatis formalitèr communẽ,quod probauimus *n.*16, & hic dicimus, ſubſiſtentiã Dei abſolutam eſſe communẽ Diuinis prædicatis. Ibi etiam diximus *n.*109, & antea pluriès: exiſtentiã ſequi entitatẽ eo modo,quo eſt entitas; hic autem dicimus, ſubſiſtentiã Dei abſolutam ſequi ſubſtantiã completam; non verò entitatem,eo modo, quo eſt entitas,ex quibus duplex apparet ratio diſparitatis inter exiſtentiam, & ſubſiſtentiam Dei abſolutam. Vndè,

40. *In forma reſpõdeo.*

Confirmatur duplici exemplo.

In forma ad replicam reſpondeo conceſſo antecedenti,negando conſequentiã,ad cuius probationẽ nego antecedens;nam duplex eſt ratio diſcriminis inter exiſtentiã,& ſubſiſtentiam Dei abſolutã, vt hæc immultiplicata maneat in Diuinis prædicatis;illa multiplicata manente,& vtraque apparet ex dictis *n. anteced.* Firmaturque duplici exemplo.Primum eſt: partes cõpoſiti ſubſtantialis non exiſtunt per vnicam exiſtentiã,vt omnes Philoſophi noſtri tenent;& tamen vnica ſubſiſtentia ſubſiſtunt.Secundum eſt;paſſiones cuiuſcumque rei creatæ non exiſtunt per vnicã exiſtentiã;& tamen vnica ſubſiſtentia ſubſiſtunt: ergo diſcrimen eſt intèr exiſtententiã, & ſubſiſtentiã in ordine ad multiplicationẽ. Non ergo valet:vnica ſubſiſtentia ſubſiſtunt;ergo vnica exiſtunt exiſtentia: ruit ergo replica. Imò ex hoc retorſionem fecimus contra Ill. God. *diſp.* 79. *num.* 112. & 113. Videantur ibi, & ad propoſitum applicentur. *Retorque*

Probata iam noſtra ſecunda concluſione,ſecundã concluſionẽ Ill. Godoy videamus.Iſte namquè *n.*56.hæc ait: *ſecunda concluſio: Subſiſtentia in hac acceptione, ſcilicèt, pro exiſtentia per ſe independentèr à ſubſtentante,nõ multiplicatur in Diuinis perſonis, ſed vna ſubſiſtentia abſoluta tres perſonæ ſubſiſtunt.* Falſitas huius concluſionis demonſtrata eſt *n.*10. & *ſeqq.* vbi impugnauimus rationẽ ſuæ primæ concluſionis,& per dicta §.2,vbi oſtendimus,ſubſiſtentiam Dei abſolutam non conſtitui per exiſtentiã per ſe, excludentẽ dependentiã ab alio, tanquã à ſubſtentante;ſed per incommunicabilitatẽ alteri,vt actui per ſe ſubſtantialitèr completiuo, Nunc autẽ rationes ſecundæ concluſionis illius impugnare venimus, vt nihil illius intractatum maneat. 41. *2. concluſio Ill. Godoy impugnata manet.*

Prima ratio,quam adducit Ill.God. *n.*61.eſt hæc: attributa, vt virtualitèr ab eſſentia diſtincta,non gaudent ſubſiſtentijs virtualitèr diſtinctis à ſubſiſtentia abſoluta eſſentiæ:ergo relationes,vt realitèr inter ſe diſtinctæ, non ſubſiſtunt per ſubſiſtentias realitèr diſtinctas, iuxta dictam ſubſiſtentiæ acceptionem. Antecedens conſtat à paritate exiſtentiæ,quæ non multiplicatur virtualitèr in attributis: ergo nec ſubſiſtentia accepta pro perfectate exiſtendi, virtualitèr multiplicatur; cum ſubſiſtentia ſic dicta, in vera Thomiſtarum ſententia, conſiſtat in 42. 1. *ratio probativa 2. cõcluſionis Ill. God. proponitur.*

vlti-

vltimo cõplemento naturæ ad vnionem cum existentia.

43. *Consequẽtiã probat.* Consequentiam verò probat primo ex D. Thoma, quã omittere debeo; secundo eam ratione probat *num.* 63. hoc modo: attributa namque non minùs habent rationem substantiæ, quã relationes: ergo si quamvis ab essentia virtualitèr distinguantur, perfeitas dependentiam à substentante excludens non multiplicatur in illis virtualitèr; pariter relationes, estò substantia sint, & ab essentia virtualitèr distinguantur, perfeitas dictam dependentiã excludens, non erit in illis virtualitèr ab essentiæ perfeitate distincta, & consequentèr non multiplicabitur realitèr.

44. *Impugnatur hæc ratio.* Hæc ratio impugnatur: attributa, vt virtualitèr ab essentia distincta, nulla gaudent subsistentia virtualitèr distincta à subsistentia absoluta Dei: ergo relationes, vt realitèr inter se distinctæ, nulla gaudent subsistentia realitèr distincta. Antecedens est omninò certum tam in nostra, quam in Ill. Godoy opinione, & hoc quomodocumque sumatur subsistentia. Consequentia est contra Ill. God. *n.* 86. admittentem tres relativas subsistentias. Probatur tamen: attributa non minùs habent rationem substantiæ, quam relationes: ergo si quamvis ab essentia virtualitèr distinguantur, nulla gaudent subsistentia virtualitèr distincta a subsistentia absoluta Dei; pariter relationes, estò substantia sint, & ab essentia virtualitèr distinguantur, nulla gaudebunt subsistentia virtualitèr à subsistentia Dei absoluta distincta, & consequentèr non multiplicabitur realitèr. Probatio est ad litteram suæ probationis.

45. 2. *ratio Ill. God.* Secunda probatio suæ conclusionis habetur *n.* 64. & est hæc: existẽtia vnica essentiæ sufficit, vt existant relationes Diuinæ, vt fatentur Thomistæ, & ex alienis plures, fusèque ostendit Ill. God. *disp.* 80: ergo vna existentiæ essentiæ perfeitas sufficiet, vt per se existant; & consequentèr non multiplicabitur realitèr in illis substistentia accepta pro per se existentia, perfeitate excludente dependentiã ab alio, tanquã à substentante. Consequentiã probat. *Consequẽtiã probat.* Primo: nam ideò existentia vnica sufficit, quia conceptus existentiæ absolutus est; at etiã subsistentia in præfacta acceptione est absoluta, vt expræsè docet D. Thomas *in* 1. *dist.* 26. *q.* 2. *art.* 1. *ad* 4. illis verbis: *Quæ dicuntur per respectũ ad esse, præ licantur singularitèr, vt subsistentia, & essentia, quãvis nomen subsistentiæ apud vsum Sanctorum sumatur pro hypostasi, vt prius dictũ est*: ergo nõ multiplicatur realitèr in Diuinis relationibus. *Primo.*

Secundo probat consequentiã: nam ideò existentia essentiæ sufficit, vt relationes existant, quia infinita est in ratione existentiæ; at etiam subsistentia essentiæ infinita est in ratione excludentis dependentiã à subsistentante: ergo sufficiet, vt per illam relationes subsistant, seu per se existant perfeitate excludente præfatã dependentiã. 46. *Secundo.* 3: nã quia existentia essentiæ constituit existentes personas, vnũ esse à se prædictæ existentiæ constituit personas existentes à se, quo circa ratio *increati* non multiplicatur in illis: ergo eadem ratione vnica existentiæ Diuinæ perfeitas, dependentiã à substentante excludens, erit sufficiens, vt relationes existant per se; ac proindè non multiplicatur realitèr in illis. *Tertio.*

Denique: nam eo ipso, quod existentia essentiæ se sola constituat existentes personas, non potest illis ratione sui immediatè competere, sed ratione Essentiæ Diuinæ: ergo eo ipso relationes ratione sui non existent per se, sed ratione essentiæ tantum; & consequentèr talis perfeitas in illis multiplicari nequit. Patet consequentia: nam perfeitas hæc consistit in eo, quod aliquid existat ratione sui, non alterius: ergo si relationes non ratione sui, sed ratione essentiæ existunt, non conuenit illis ratione sui perfeitas existendi; & consequentèr nec subsistentia. 47. *Denique* 48. *Confirm.*

Quod confirmat *n.* 67: nam subsis-

ten-

tentia, de qua loquimur in hac conclusione, est vltimum complementũ entitatis ad existẽdũ; at eo ipso, quod existentia relationibus non ratione sui, sed ratione essentiæ conueniat, nõ sunt ratione sui vltimo, & completè existendi capaces, sed solum ratione essentiæ, sicut partes cõpositi non ratione cõpositi existunt, quo circa non subsistunt: ergo eo ipso non conuenit illis subsistentia ratione sui, sed præcisè ratione essentiæ.

49. *Impugnatur hæc ratio.* Hæc etiam ratio Ill. God. impugnatur: vnica existentia essentiæ sufficit, vt ita existãt relationes Diuinæ, quod nulla gaudeant existentia ab existentia essentiæ distincta, vt fatetur Ill. Godoy *disp.* 79: ergo vnica subsistentia Essentiæ Diuinæ erit sufficiens, vt ita subsistant relationes Diuinæ, quod nulla gaudeant subsistentia à subsistentia essentiæ distincta. Hæc consequentia est contra ipsum, *vt diximus n.* 44. & probatur. Primo: ideò vnica existentia essentiæ sufficit, vt ita existant relationes Diuinæ, quia conceptus existentiæ absolutus est; sed etiam subsistentia Dei absoluta est: ergo vnica subsistentia Essentiæ Diuinæ erit sufficiens, vt ita subsistant relationes Diuinæ, quod nulla gaudeant subsistentia à subsistentia essentiæ distincta. Secundo: ideò existentia essentiæ sufficit, vt ita existant relationes Diuinæ, quia infinita est in ratione existentiæ; atqui etiã subsistentia essentiæ infinita est in ratione subsistentiæ: ergo vnica subsistentia Essentiæ Diuinæ erit sufficiens, vt ita subsistant relationes Diuinæ, quod nulla gaudeant subsistentia à subsistentia essentiæ distincta. Præmissæ sunt Ill. Godoy. Consequentia legitima videtur.

Consequẽtia probatur. *Primo.* *Secundo.*

50. *Tertio.* Tertio: nam quia existentia essentiæ constituit personas existentes, vnum esse à se prædictæ existentiæ cõstituit personas existentes à se, ita vt nullum sit esse à se relativũ, quo circa (vt ait Ill. God.) ratio *increati* non multiplicatur in illis: ergo eadem ratione vnica subsistentia erit sufficiens, vt relationes subsistant, ita vt nulla sit subsistentia relativa, ac proindè non multiplicatur realiter in illis. Denique: hoc ipso, quod existentia essentiæ cõstituat existentes personas, nulla existentia potest illis ratione sui competere: ergo hoc ipso, quod subsistentia essentiæ constituat subsistentes personas, nulla subsistentia potest illis ratione sui competere.

Denique

Et confirmatur: nam eo ipso, quod aliqua existentia relationibus non ratione sui, sed ratione essentiæ conueniat, nullius existentiæ sunt ratione sui capaces, sed solũ ratione essentiæ, sicut partes compositi, quæ nullius existentiæ sunt ratione sui capaces, eo, quod aliqua existentia illis non ratione sui, sed ratione cõpositi conueniat: ergo eo ipso, quod aliqua subsistentia relationibus non ratione sui, sed ratione essentiæ conueniat, nullius subsistentiæ sunt ratione sui capaces, sed solũ ratione essentiæ, sicut partes compositi, quæ nullius subsistentiæ sunt ratione sui capaces, eo, quod aliqua subsistentia illis non ratione sui, sed ratione compositi conueniat. Hæ probationes sunt etiam ad litteram probationũ suarum, & quid quid ad ipsas dicat, semper in ipsum vrgebunt.

51. *Confirmatur.*

§. V.

Contraria argumenta soluuntur.

COntra istam conclusionem facit, quod adducit Ill. God. *n.* 87. pro probatione primæ partis suæ tertiæ conclusionis; vndè arguitur primo ex ipso citato: omnia prædicata absoluta communia sunt tribus personis: ergo nullum ex illis potest perfectate incõmunicabilitatis gaudere: ergo subsistentia Dei absoluta gaudere nequit perfectate incommunicabilitatis: ergo subsistentia sub conceptu incommunicabilitatis multiplicatur in Diuinis. Quod ita manifestũ reputat Ill. God. vt à nullo negari possit. Cæterũ non ita certum debuit ab ipso reputari. Vndè respõdeo concesso antecedenti

52. *Arguitur 1. ex Ill. God.*

di-

Respõdeo distinguendo consequens: ergo nullũ ex illis potest gaudere perfeitate incommunicabilitatis omnimodè concedo consequentiã; incommunicabilitatis alteri, vt actui per se substantialitèr completiuo nego consequentiã. Itaquè incommunicabilitas, prout ad præsens attinet, est duplex. Vna alteri tanquam actui per se substantialitèr completiuo. Alia alteri, tanquã termino fœcunditatis. Primam habet Essentia Diuina pro priori ad personas; alioquin non esset subsistens subsistentia absoluta, vt probatũ manet. Secundã habet persona Diuina dũtaxat, & totũ apparet *ex dictis n.* 29. & 30.

53. *Arguitur 2. ex ipso.*

Arguitur 2. ex Ill. God. *n.* 88: nam iuxta Concilia, & Patres dantur plures subsistentiæ in Diuinis; at non dantur plures, accepta subsistentia pro perfeitate independentiæ à substentante, vt præcedenti conclusione manifestavit Ill. God: ergò plurificantur, accepta subsistentia pro perfeitate incommunicabilitatis. Consequentia tenet. Minor constat ex dictis præcedenti conclusione. Maiorem probat ex sexto Synodo Generali *actione* 11. illis verbis: *Sanctissima Trinitas numerabilis facta est personalibus subsistentijs.* Id ipsum habetur in Concilio Niseno 2. *in exẽplari litterarũ* Theodori Patriarchæ Hyrosolimitani, & in Concil. Lateranensi particulari 2. approbato à Martino Papa. I. *consult.* 5. *can.* 1. Ex Patribus docet etiam Cyrilus Alexandrinus *Dialogo de Trinit. lib.* 3. *circa finem.* Nazianzenus *Oratione* 25. *ad Arrianos.* Chrisostomus *ad Hæbreos* 1. *homil.* 2. Athanasius *Tom.* 5. *in quæstionibus q.* 7. his verbis: *Tres personas confiteor, tres substantias, tria propria.* Damascenus *lib.* 1. *fidei cap.* 9. *in fine*, vbi ait: *Filius propriam habet subsistentiã præter eã, quæ Patris est.* Denique omissis alijs, id ipsũ differtis verbis tradit D. Thom. *q.* 9. *de potentia art.* 2. *ad* 8. & *suprà q.* 29. *art.* 2. *ad* 2. his verbis: *Dicendũ, quod sicut nos dicimus in Diuinis tres personas, & tres subsistẽtias, ita Græci dicũt hypostases.*

Hocque firmare valet Ill. God. per à nobis ex Scoto tradita *n.* 19. vbi in omnibus illis locis differentiam constituit inter subsistentiam Dei absolutam, & personalem in hoc, quod subsistentia personalis est incommunicabilis; subsistentia verò absoluta communicabilis est: ergo subsistentia Dei absoluta non habet conceptum incõmunicabilitatis, & consequentèr sub hoc conceptu incommunicabilitatis multiplicatur in Diuinis, quod est contra primam, & secundam nostram conclusionem.

54. *Cõfirmat Ill. God.*

Respondeo ad argumentum concessa maiori, & omissa minori, distinguendo consequens: ergo plurificantur, accepta subsistentia pro perfeitate incommunicabilitatis alteri, vt termino fœcunditatis concedo consequentiam; pro perfeitate incommunicabilitatis alteri, vt actui per se substantialitèr completiuo nego consequentiam. Et hac distinctione explicantur omnes Patres, & omnes Scoti authoritates, nec amplius conuincere possunt, nisi subsistentiam absolutam Deo derogarent. Imò hoc apparet attentis authoritatibus Conciliorum, Patrum, & Scoti; nam multiplicatio subsistentiarum personalium, & distinctio harũ ab absoluta saluatur optimè per incommunicabilitates prædictas, quod clarebit conclusione sequenti.

55. *Respõdeo ad argumentum.*

Ad confirm.

§. Vltimus.

Subsistentia accepta pro incommunicabilitate alteri, vt termino fœcunditatis, non datur subsistentia communis.

56. *3. conclusio.*

TErtia conclusio: *Accepta subsistentia pro incommunicabilitate alteri, vt termino fœcunditatis, non datur subsistentia communis, sed tantum tres relatiuæ.* Sic Scotus *quodlib.* 4. & 5, & probatur 1. ex Concilio Constantinopolitano 2. *Canone* 4. Anathematizante eum, *qui non confitetur vnã Essentiam Patris, & Filij, & Spiritus Sancti in tribus subsistentijs esse*

Prob. 1.

ado-

adorandam, & ex eodem Concilio 3. *actione* 11. definiente: *Sancta Trinitas numerabilis personalibus facta est subsistentijs*; & ex Damasceno *lib.* 1. *de fide cap.* 9. dicente: *Filius propriam habet subsistentiã, præter eam, quæ Patris est*: ergo dantur in Diuinis tres subsistentiæ. Atqui non dantur tres subsistentiæ, accepta subsistentia sub præcisso conceptu subsistentiæ, scilicèt, prout dicit incommunicabilitatê alteri, vt actui per se substantialitèr completiuo, vt præcedenti conclusione vidimus: ergo dantur tres subsistentiæ, subsistentia accepta pro incommunicabilitate alteri, vt termino fœcunditatis.

57. *Prob.* 2. *conclusio.* Probatur secundo conclusio: incommunicabilitas alteri, vt termino fœcunditatis, non conuenit subsistentiæ Dei absolutæ; hæc enim est communicabilis tribus, vt terminis fœcunditatis: ergo sumpta subsistentia sub hoc conceptu non datur subsistentia communis. Atqui hæc incommunicabilitas conuenit tribus subsistentijs relatiuis: ergo subsistentia capta sub prædicto conceptu, dantur tres relatiuæ subsistentiæ. Sussumpta, in qua peterat esse difficultas, probata manet per dicta *num.* 29. & 30.

58. *Prob.* 3. *conclusio.* Probatur tertio: vt detur pluralitas concreti substantiui in Diuinis requiritur, quod multiplicetur forma significata per concretum substantiuum, vt patet in concreto *personæ*, quæ triplicatur in Deo, eo, quod triplicatur personalitas; non verò Deus, quia non triplicatur Deitas; atqui subsistens est concretum substantiuum: ergo vt triplicetur in Diuinis, debent triplicari subsistentiæ. Tunc sic, sed iuxta Concilia, & Patres dantur tres subsistentes: ergo dantur tres subsistentiæ. Sussumo nunc: atqui non dantur tres subsistentiæ, subsistentia accepta pro incõmunicabilitate alteri, vt actui per se substantialitèr completiuo: ergo sub conceptu incommunicabilitatis alteri, vt termino fœcunditatis.

59. Probatur deniquè conclusio: vnio humanitatis Christi Domini facta est ad subsistentiã Verbi, sed non ad absolutam tribus communem: ergo ad relatiuã Verbi peculiarem: ergo præter subsistentiam absolutã tribus communem, datur in Verbo peculiaris subsistentia: ergo similitèr in Patre, & Spiritu Sancto: ergo dantur in Diuinis personis tres particalares subsistentiæ; atqui non sub conceptu incõmunicabilitatis alteri, vt actui per se substantialitèr completiuo: ergo sub conceptu incommunicabilitatis alteri, vt termino fœcunditatis. Confirmatur: dantur in Diuinis tres personæ: ergo & tres personalitates: ergo & tres subsistentiæ personales. Hæc consequentia patet: nam quælibet personalitas est subsistentia; atqui Diuina personalitas constituitur per incommunicabilitatem alteri, vt termino fœcunditatis, vt claret ex dictis: ergo sumpta subsistentia pro incommunicabilitate alteri, vt termino fœcunditatis, non datur communis subsistentia, sed tantum tres relatiuæ, seu personales.

Prob. 4. *conclusio*

Cõfirmatur.

60. III. Codoy nihil contra hanc nostram conclusionem adducit, & omnia, quæ quisque adducere valeat, faciliter ex dictis solui possunt, stando in duplici incommunicabilitate à nobis assignata, quæ est doctrina Scoto genuina. Corollarium, quod adducit III. Godoy *num.* 98. nobis non officit, nec ad hanc pertinet disputationem, sed ad quam nos non tractauimus, quia cum illo in illa conuenimus, scilicèt, quod relationes perfectionem ad Essentiam non addant. Difficultatem autem, quam contra hoc in nos facere possunt ex eo, quod relationes habeant propriam existentiam, Scotistæ facilè soluunt disputatione prædicta. Et hæc de illa disputatione applicanda litteræ magistri *in* 1. *distinct.* 13. & 26.

Mag.

DISPVTATIO OCTVAGESIMA QVINTA.

Quænam alia prædicata pluralitèr in Diuinis dicantur?

§. Vnicus.

Regula generalis statuitur pro his, quæ pluralitèr, & singularitèr dicuntur in Deo, & quatuor dubia resoluuntur

Num. 1 EX dictis in disputatione præcedenti constat: subsistentiã dici singularitèr, & etiã pluralitèr. Primũ, sumpta subsistentia propriè, & rigorosè, vt à personalitate distinguitur, scilicèt, pro incommunicabilitate alteri, tanquam actu per se subsistentialitèr completiuo. Secundũ, sumpta subsistentia pro incõmunicabilitate alteri, vt termino fæcunditatis. Ex dictis etiã *disp.* 79. cõstat: nec æternitatẽ, nec durationẽ, nec rationẽ increati, nec Essentiã dici pluralitèr, sed singularitèr. Notandũ tamen est: nõ esse in consuetudine apud latinos dicere, tres substantias, ne intelligantur tres essentiæ propter nominis æquiuocationẽ. Quã doctrinam docuit D. August. *lib.* 5. *de Trinit. cap.* 9. *in principio* illis verbis: *Sed quia nostra loquendi consuetudo iã obtinuit, vt hoc intelligeretur, cũ dicimus essentiã, quod intelligamus, cũ dicimus substantiam, non audemus dicere vnã essentiã, tres substãtias, sed vnã essentiã, vel substãtiã, tres autẽ personas.*

2. Restat igitur circa alia prædicata examinare: an pluralitèr, an singularitèr in Diuinis dicantur? Hæc est disputatio præsens, in qua (sicut in dubijs resolvendis) nulla est inter nos, & Ill. Cod. dissensio. Quo non obstante, quia valdè doctrinalia sunt hic dicenda; ideò de ipsa agemus; breuissimè tamen resoluemus.

3. *Regula generalis traditur.* Conclusio nostra, & regula omniũ generalis est: *Quæ personis competunt ratione solius essentiæ* singularitèr *tantũ dicuntur, quæ solũ ratione proprietatũ personaliũ, dicuntur solũ* pluralitèr, *quæ autẽ, & ratione Essentiæ, & ratione proprietatũ personis cõueniũt,* & pluralitèr, & singularitèr *dicãtur.*

Probatur conclusio, quoad primã partẽ: quæ conueniunt Deo ratione essentiæ, secuntur naturã essentiæ; cũ ex Philosophis proprietates in quarto sequantur naturã rei, cuius sunt; sed essentia Diuina est vna singularitèr, & omninò immultiplicata: ergo ea, quæ ratione ipsius cõueniunt Deo, debent singularitèr dici de Deo. 4. *Probatur quoad 1. partem.* Probatur quoad 2. partẽ: quæ conueniunt ratione proprietatũ debent esse notionalia, & particularia; cũ quælibet proprietas personalis sit notionalis; & quodlibet notionale, seu relativum habeat suũ correlativũ: ergo nulla proprietas conuenit Diuinis personis ratione proprietatis personalis, quin pluralitèr dicatur, seu quin multiplicetur. *Probatur quoad 2.* Probatur 3. pars: quæ cõueniunt Diuinis personis ratione proprietatũ, & essentiæ, debent participare modũ conueniendi proprietatum, & essentiæ; sed essentia conuenit singularitèr, & proprietates personales pluralitèr: ergo quæ conueniunt ratione proprietatum, & ratione essentiæ, dicuntur pluralitèr, & singularitèr. 3. *pars probatur*

Ex hac regula generali oritur primo: quod in Diuinis dicantur tres personæ, & nullatenùs vna persona, eo, quod ratio personæ non conuenit ratione essentiæ, nec pro illa potest accipi, sed solũ pro personalitate. Secundo: quod subsistentia dicitur vna, & triplex, vt diximus *n.* 1. Tertio: quod in Diuinis existẽtia dicitur singularitèr, 5. *Ratio personæ non conuenit ratione essentiæ*

& pluraliter, ob dicta *diſp.* 79. 4: tres Diuinas perſonas non poſſe dici tres perfectos *ſubſtantiuè*; ſed tantũ *adiectiuè*, quia perfectio non multiplicatur in Diuinis perſonis; cum non cõueniat ratione relationũ, quæ nõ ſunt formaliter infinitæ, nec perfectæ; ex quo ſequitur, quod in Diuinis datur tantum vnica infinitas, & vnum infinitum, & vnum perfectum.

6. *Diuinæ perſonæ dicuntur vna res, & plures.*

Oritur 5: quod Diuinæ perſonæ dicantur vna res, & plures. Vna res, quæ eſt eſſentia; plures res, quæ ſunt perſonæ, eo, quod realitas, & pro eſſentia, & pro relationibus accipiatur. Quod docuit expræſsè D. Auguſt. *lib.* 1. *de doctrina Chriſtiana cap.* 5. illis verbis: *Res, quibus fruendũ eſt, ſunt Pater, & Filius, & Spiritus Sanctus*, & ibidẽ: *Trinitas quædã ſumma res eſt.* Anſelmus *lib. de Incarnatione Verbi cap.* 3. vbi ait: *Omnes Chriſtianos ſentire, quod perſonæ Diuinæ ſecundũ propria ſunt tres res, ita tamen, vt ſecundũ eſſentiã communẽ ſint vna, & eadẽ prorſus res abſquè ſeparatione, vel diuiſione.* Quod etiã tradit D. Thomas *infrà q.* 39. *art.* 3. *ad* 3. illis verbis: *Dicendũ, quod hoc nomen res eſt de tranſcendentibus: vndè ſecundum quod pertinet ad relationẽ, pluraliter prædicatur in Diuinis, ſecundum verò quod pertinet ad ſubſtantiam, ſingulariter prædicatur.* Nec in contrariũ facit diffinitio Concil. Lateran. qui refertur *in cap. damnamus de ſumma Trinit.* vbi decernitur: *Patrẽ, Filium, & Spiritum Sanctum, eſſe vnam quandam ſummã rem, quæ eſt eſſentia*: nã per hoc non negatur eſſe tres perſonas, & relatiuas res.

7. *In Diuinis dantur tres vnitates & vna vnitas.*

Sexto ex eadẽ regula infertur: dari in Diuinis tres vnitates, & vnam vnitatẽ. Primũ ratione relationũ, & ſecundũ ratione Eſſentiæ. Hoc patet primo ex eo, quod in Diuinis datur vnitas eſſentiæ, & pluralitas perſonarum; at pluralitas ſine diſtinctione vnitatum ſaluari non poteſt: ergo dantur plures vnitates relatiuæ, & perſonales, & vna abſoluta, & eſſentialis. Secundo: nam vnitas in realitate indiuiſa conſiſtit; at realitas, & indiuiſsio conuenit cuiuis ex perſonis Diuinis, non ſolum ratione eſſentiæ, ſed etiam ratione relationis: ergo vnitas ratione vtriuſque conuenit; & cõſequentèr dicitur pluraliter ratione relationũ, & ſingulariter ratione eſſentiæ. Hæc, quæ ex dicta regula intullimus, indubitata ſunt apud Theologos, primum, ſcilicèt, 5, & ſextũ. Cætera antè conſonantur ad dicta *diſp.* 79. 80. & 84. Reſtat tamen quatuor dubia reſoluere, ex quibus.

8. 1. *dubiũ.*

Primum dubium eſt: an ens *ſubſtantiuè* acceptum pluraliter in Diuinis dicatur? Reſpondeo primo: ens quatenùs concretum exiſtentiæ, & eſſentiæ, prout eſt principiũ exiſtendi à ſe, non prædicatur pluraliter de Diuinis perſonis; nam Pater reduplicatiuè ſumptus, non eſt principiũ exiſtendi à ſe; licet à nullo procedat per viã actionis, qua Paternitas, qua eſt Pater, ſupponit principium à quo fluit, nempè, eſſentiã, quæ eſt radix omnium proprietatum Diuinarum, tum abſolutarum, tum relatiuarũ. Filius non eſt principiũ ſuæ exiſtentiæ, cũ ſit genitus à Patre; idẽ dico de Spiritu Sancto, qui à Patre, Filioque procedit: ergo ens quatenùs concretũ exiſtentiæ, & eſſentiæ, prout eſt principiũ exiſtendi à ſe, non prædicatur de perſonis pluraliter.

1. *reſponſio.*

9. 2. *reſponſio.*

Reſpondeo 2: ens, vt concretũ entitatis, quatenùs opponitur nihilo, pluraliter dicitur de perſonis Diuinis; nã perſonalitas Patris æterni opponitur nihilo; cum ſit relatio realis gaudens exiſtentia propria, cuius nihilum eſt expers, Filius etiã includit Filiationẽ realẽ, qua eſt Filius, & ab alijs Diuinis perſonis realiter diſtinctus: ergo ens ſumptum prout opponitur nihilo, dicitur pluraliter de Diuinis perſonis.

10. 2. *dubiũ.*

Dubium ſecundum eſt: an veru a, ſeu veritas, pluraliter de tribus perſonis prædicetur? Repondeo negatiuè, & ratio eſt: nam in Diuinis non ſunt tres veri, ſicut non ſunt tres æterni, nec tres increati; ſed vnus verus, ſicut vnus æternus, & vnus increatus: ergo veritas

Reſpondetur.

est realitèr immultiplicabilis, sicut æternitas, si sumatur *substantiuè*, & absolutè. Deindè veritas debet esse sicut bonitas, sed bonitas non multiplicatur realitèr in Diuinis, cum sit proprietas essentiæ: ergo nec veritas.

11. 3. *dubiũ.* Tertiũ dubiũ est: an prædicatũ *aliquid* multiplicetur in relationibus? *Respõdetur.* Respondeo negatiuè, & probatur 1: nã *aliquid* idẽ est quod *aliud quid*; sed in Diuinis non est *aliud* & *aliud*; Filius namquè non est aliud à Patre; benè tamen *alius*: ergo in Diuinis non est *aliquid* & *aliquid*; sed vnum *aliquid*. Minor, & consequentia tenent. Maior autẽ probatur: nam *aliquis* & *aliquid* eomodo cõparantur, quo *alius* & *aliud*; sed ly *alius* significat *alius quis*: ergo ly *aliquid* significat *aliud quid*. Probatur 2: nã *aliquid* non potest absolutè proferri, quin includat duo; cũ sit nomen concretũ, nec quin dicat naturã, & suppositũ; sed in Deo concreta reduplicatiuè sumpta non multiplicantur realitèr; alioquim essẽt in Diuinis tres naturæ, sicut tres personæ: ergo prædicatum *aliquid* non multiplicatur in Diuinis.

12. *Corollarium.* Et ex hoc manifestè sequitur: quod Filius in Diuinis potest dici *alius* à Patre; non verò *aliud*; & è contra: potest dici vnũ cum Patre; non verò vnus cũ illo. Probatur prima pars; nam ly *alius* cadit in suppositũ, quia est nomen masculinum, quod nõ attribuitur naturæ, sed personæ: ergo cum Filius habeat personã distinctã à persona Patris, potest dici *alius* à Patre, & non *aliud*, quia nomen neutrum, licet sit substantivum, cadit suprà naturã; vndè cum Filius non habeat naturã distinctam à natura Patris, non potest dici *aliud* à Patre, licet dicatur *alius*. Pro 2. probatur: illa vnitas potest dici de Patre, & Filio, quæ cadit super illud, quod est vnum in Patre, & Filio; sed ly *vnũ* est nomen neutrum cadens super naturã, qua Pater, & Filius sunt vnum: ergo Filius potest dici *vnũ* cum Patre, non verò *vnus*. Quia ly *vnus* est nomẽ masculinum, quod non cadit super naturã, sed super personas, quæ cũ sint tres inter quas est persona Patris, Filius nequit dici vnus cum Patre.

13. 4. *dubiũ.* Vltimum dubiũ est: an tres personæ Diuinæ possint dici tria indiuidua? Respondeo negatiuè, & probatur: quia indiuiduum in rigore sumptum, est secundum se totum extra aliud; sed vna persona Diuina nõ est tota extra aliã; tum, quia tres Personæ sunt in vna, & eadem numero natura: ergo tres Diuinæ Personæ non possunt dici tria indiuidua. Tum quia essen tres Dij.

Alitèr probat Ill. Godoy hanc veritatem *n.* 38; cum nostra tamen probatione Coincidit.

DISPVTATIO OCTVAGESIMA SEXTA.

An in Diuinis sint tantum quinque notiones?

§. I.

Notionum existentia probatur, & notionis diffinitio ponitur, & declaratur.

Num. 1 LICET difficultas hæc difficultatẽ non haberet inter nos, & Ill. God. triplex motivum nos cogeret ad illã tractandã. Primũ est, Scotum liberare ab opinione, quam illi imponit Ill. God. in relatione sententiarũ, vbi *citat* Scotũ pro opinione admittente sex notiones in Diuinis. Secundum est, solutionẽ, quã ad quoddam argumentum, & certè difficile

in hac materia adducit Ill.God.*n.*34. & 35 reijcere, & solutione illius dereiecta, aliter illi occurrere. Tertium esset Scoti sententiam declarare. Cæterum vltrà hæc motiua principalissimum adest, scilicèt, quod in disputatione valdè disentimus.

2. *Suppono* 1. Vt autè hoc adimpleamus, & manifestè omnibus fiat Scoti opinio, suppono 1: quod nomen *notio* celebre est apud scholasticos, & licet ex se se extendat ad omnia ea, quæ sunt propria Dei, tam respectiuè ad creaturas, quã respectiuè ad personas Diuinas; tamẽ vsus Theologorũ, ex quo hoc nomen originem trahit, illud limitauit ad ea, quæ propria sunt Dei respectiuè tantum ad personas Diuinas, vt illas distinctas notificat.

3. *Suppono* 2. Suppono 2: dari verè à parte rei notiones in Diuinis. Quod ita certũ est, ac est certũ, dari in Diuinis proprietates constituentes, & distinguentes personas, quas esse in Diuinis admittendas, docẽt Theologi: nã ad rationẽ notionis sufficit, quod sit proprietas, qua vna persona possit cognosci secundũ sibi propria, & pro vt ab alijs distincta, eo autẽ ipso quod in Deo adstruantur proprietates constituentes, & distinguẽtes personas, potest per has proprietates cognosci vna persona, vt ab alijs distincta: ergo eadẽ certitudine, qua asseruntur à Theologis proprietates constituentes, & distinguentes personas, admitti debent notiones quo ad rem significatã hoc nomine.

4. *Notiones non possunt negari sine temeritatis nota.* Quoad modũ autẽ loquendi, & vtendi hoc nomine *notio*, esse in Diuinis admittẽdas notiones adeò certũ existimant docti Recentiores, vt oppositũ, ad minùs sine temeritatis nota, defendi non possit; eo, quod licèt huius nominis vsurpatio non habeatur in Scripturis, & Concilijs, nec ex omniũ Patrũ cõmuni consensu, reperitur tamẽ in Basilio *lib.*2. *aduersus Eunomiũ*, & *Epist.*37. *ad Gregorium fratrẽ*. In Cyrillo 1. *Thesauri cap.*6. In August.5. *de Trinit.* dicente: *Alia est notio, qua intelligitur genitor, & alia qua ingenitus.* Et deniquè absquè cõtradictione aliorum Patrum Ecclesiæ recipitur ab omnibus scholasticis cum Magistro *in* 1. *dist.*26. & 28. à cunctisque Theologis cum D. Thoma, & Subtili Magistro *in præsenti*.

5. *Probatur ratione.* Hanc veritatẽ ratione D. Thomæ probat Ill.God.*n.*3; à nobis tamen sic probatur; nam specialis ratio, per quã nobis innotescit vna Diuina persona, vt distincta ab alia est notio; atqui Paternitas est specialis ratio, per quam primo persona Diuina nobis innotescit distincta à Filio, & Spiritu Sancto (idem de Spiratione, & Filiatione dicendũ) ergo Paternitas est notio: ergo & Filiatio, & Spiratio: ergo verè à parte rei dantur notiones inter Diuinas personas. Confirmatur: nã personæ Diuinæ conueniunt, & disconueniunt inter se; cõueniunt namquè in omnibus, quæ sunt Dei, & discõueniunt per ea, quæ sunt personalia; sed ea, per quæ personæ Diuinæ disconueniunt, sunt rationes speciales, per quas nobis innotescit vna persona, vt ab alia distincta, vt patet in Paternitate, per quã Patrẽ à Filio distinguimus; de Filiatione, per quã Filiũ à Patre distinguimus, & de Spiratione passiua, per quã distinguimus Spiritũ Sanctũ à Patre, & Filio: ergo verè à parte rei dantur notiones inter personas Diuinas.

Confirmatur.

6. *Diffinitiones notionis.* Suppono 3: quod *notio* variè à variis diffinitur, aliqui enim sic notionẽ diffiniunt: *Notio est ratio propia cognoscendi Diuinã Personã*. Sic Ill.God. *n.*6. Alij ita diffiniunt: *Notio est signũ differetiuum, quo vnam personã ab alia discernimus*. Alij denique diffiniunt hoc modo: *Notio est ratio specialis, per quam nobis innotescit vna Diuina persona, vt ab alia distincta*. Vocibus differunt; sed omnes in rei veritate in eandem coincidunt; quia tamen vltima est nomini *Notio* propinquior, & conformior, ideò illa vtemur, & illam explicamus.

7. *Explicatur diffinitio notionis.* *Ratio* namque ponitur loco generis nã per illã conuenit notio cũ quocumque absoluto, quod notio non est:

Sa-

sapientia enim, & amor, cæteraque absoluta sunt rationes cõstituentes Deũ in aliquo esse absoluto. Cæteræ verò particulæ ponuntur loco differentiæ; nam per ly *specialis* distinguitur, tum ab omni prædicato absoluto Dei; tũ etiã ab omni prædicato relatiuo communi, vt persona, & relatio; per nullũ namquè istorũ innotescit aliqua persona, vt ab alia distincta. Ly *innotescit* ponitur ad denotandã distinctionem, quæ versatur inter proprietatẽ constitutiuã personæ, relationẽ, & notionẽ; nam licet omnis proprietas personæ constitutiua, & omnis relatio sit notio; non tamen omnis notio est proprietas constitutiua personæ, nec relatio. Primũ patet in spiratione actiua, quæ personam non constituit, & est notio. Et vtrumque claret in innascibilitate, quæ est notio, quin sit proprietas cõstitutiua personæ, & quin sit relatio.

8. Ly *Diuina persona* ponitur ad denotandũ tria. Primũ, quod significat aliquid pertinens ad originẽ, quia ordine originis distinguntur personæ. Secundũ, quod sit vnius; in quantũ vnũ, vel si significat aliquid cõmune duobus, vt *actio*, *spiratio*, cõueniat illis in quãtũ vnũ. Tertiũ, quod id, quod significat, spectet ad dignitatẽ; nam persona nomen dignitatis est. Nec ex hoc sequitur, relationes ratione sui dicere perfectionẽ; quia vt notio dignitatem significet, vel sufficit, vt ait Ill. God. *n.* 7. quod denotet perfectionẽ absolutã, quatenùs in personalitate inclusã, & ab adẽ de cõnotato importatã; vel vt ait Scotus *in præf.* sufficit, quod neget indignitatem, & imperfectionem; nam relationes nullam dicunt perfectionẽ, omnem tamen imperfectionẽ negant.

9. *5. conditiones requirantur ad rationẽ notionis.* Ex quibus colligo 1: quod quinque conditiones requirantur ad rationem notionis, licet tres tantũ ab authoribus cõmunitèr assignentur. Prima: vt sit proprietas alicuius, vel aliquarum personarũ, & non cõmunis tribus; nam per ea, quæ pœnitus cõmunia sunt, nõ possunt innotescere personæ, & ideò neque essentia, neque aliquid essentiale est notio. Secunda est: vt sint vltimi, & quasi specifici cõceptus, & defectu huius conceptus personales, quasi generici, vt est nomen *Persona*, nomen *producere* vel *produci* notiones non sunt; quia cũ sint cõmunes, nõ possunt notificare personã, vel personas secundũ proprias, & speciales rationes. Tertia est: vt significentur in abstracto, & defectu huius hæc nomina *Pater*, *Filius*, & *Spiritus Sanctus &c.* notiones non sunt, & ratio est: quia notiones non sunt ipsæ personæ, quæ notificantur, sed formæ, quibus personæ innotescunt. Quarta est: vt significentur, vt formæ in facto esse, defectu cuius origines, vt est *generare*, *generari*, *spirare &c.* notiones non sunt, quia significantur, vt in fieri. Quinta: vt præsefat aliquam dignitatem modo, quo dximus *num. præcedenti.*

Colligo 2: quod proprietas sumpta pro constitutione personæ, relatio, & notio se habent, sicut superius, & inferius. Hoc cõsonat cũ dictis *n.* 7. & suadetur: nã omnis proprietas constitutiva personæ est relatio, & nõ è contrà, cũ spiratio actiua relatio sit, & nullã personã constituat, & similitèr omnis relatio est notio, & nõ è contrà, nã innascibilitas est notio, & non est relatio. Et dixi notanter, *si proprietas sumatur pro constitutiuo*, nã si sumatur latiùs, scilicèt, pro conceptu proprio personæ, proprietas, & notio conuertibilitèr se habent; nam omnis notio est in hoc sensu proprietas, & è contra, omnis proprietas est notio.

10. *Proprietas, relatio, & notio se habẽt, vt superius, & inferius.*

§. II.

Relatis sententijs Scoti sententia, vt verior eligitur, & probatur.

HIS suppositis circa notionum numerũ, Ill. God. *n.* 11. refert Scotũ pro opinione absolutè asserente: in Diuinis esse sex notiones, cuius falsitas persequentes declarabitur conclusiones. 1. conclusio: *Dantur in Diuinis quinque notiones, scilicèt, innascibilitas, & Paternitas in Patre, Filiatio in*

11. *1. cõclusio. Scotus.*

Filio, ſpiratio actiua in Patre, & Filio, & Spiratio paſsiua in Spiritu Sancto. Hæc eſt ſententia communis Scholaſticorum cum Magiſtro *in* 1. *diſt.* 27. & 28. & Theologorũ cum Magiſtro Subtili *in* 1. *diſt.* 28. *q.* 1. *ad* 2. *n.* 9. & *in Report. q.* 4. Hanc ſententiam adeo veram exiſtimo, vt oppoſita non ſit in fide valdè tuta eo, quod in Scriptura, & Patribus ſuprà poſitæ notiones reperiantur, hoſque aſſeruiſſe Patres antiquos, cum quibus omnes Theologi, & hoc eſt duntaxat, quod poſsitiuè probat Ill. Godoy, quod oſtendo, tranſcribendo probationem, quam adducit ex D. Thoma.

12. *Concluſio probatur ab Ill. Godoy ex D. Thoma.*

Nam *in* 1. *diſt.* 26. *q.* 2. *ad* 3. hæc habet: *Vt aliquid dicatur notio perſonæ tria deſiderantur; primũ, quod ad originẽ pertineat; quia relationibus originis diſtinguuntur perſonæ. Secundum, quod pertineat ad dignitatẽ; quia perſona eſt hypoſtaſis diſtincta proprietate ad dignitatem pertinente. Tertium, quod dicat aliquid ſpeciale; quia commune non eſt principium innoteſcendi.* Verba ſunt D. Thomæ; at hæc tria cõuenit *Paternitati, Filiationi, Spirationi actiuæ, & proceſsioni*, quia hæc omnia denotant ſubſiſtentias in natura rationali; conueniunt etiã *innaſcibilitati*, vt dicit omnimodã negationem principij; quia hæc ſoli ſuppoſito intellectualis naturæ competere poteſt, & nulli alteri ab iſtis *virtualitèr* diſtincto ex his, quæ in Deo reperiuntur competere poſſunt, vt ex obiectionũ ſolutione conſtabit: ergo Diuinæ notiones quinque ſunt, & non plures. Nunc ſuſſummo ego: atqui quod illa tria ad notionem deſiderata nulli alteri competere poſsint, nulla ratione probat, & ſolum ſe remittit ad ſolutionem argumentorum: ergo Ill. Godoy ſolũ poſsitiuè probat eſſe quinque notiones; plures autem non eſſe, nulla ratione ſuadet.

13. *A nobis probatur concl.* 1.

Concluſio tamen à nobis probatur. Primo: nam tot debent eſſe notiones in Diuinis, quot ſunt rationes ſpeciales, per quas nobis innoteſcit vna perſona, vt ab alia diſtincta: ergo dantur in Diuinis quinque notiones. Conſequentia eſt legitima. Maior eſt euidens, fundatur namquè in diffinitione notionis *n.* 6. aſsignata. Minor verò probatur: Pater æternus innoteſcit diſtinctus à Filio per Paternitatem, quæ non eſt in Filio, à quo etiã, & ab Spiritu Sancto innoteſcit diſtinctus per innaſcibilitatẽ, ſeu improducibilitatẽ, cum tam Filius, quã Spiritus Sanctus ſit productus. Item: Filius innoteſcit diſtinctus à Patre per Filiationẽ. Deinde: Pater, & Filius innoteſcunt diſtincti ab Spiritu Sancto per Spirationem actiuam. Et deniquè: Spiritus Sanctus per Spirationẽ paſsiuã ab vtroque innoteſcit diſtinctus. Atqui iſtæ ſunt quinque rationes ſpeciales, per quas diſtinctio perſonarum innoteſcit: ergo quinque ſunt rationes ſpeciales, per quas nobis innoteſcit vna perſona, vt ab alia diſtincta.

14. *Prob. 2. concluſio*

Secundo probatur concluſio: notio, vt ex eius claret diffinitione, eſt ratio ſpecialis, per quam nobis innoteſcit vna perſona, vt ab alia diſtincta; ſed omnis relatio Diuina eſt ſpecialis ratio, per quã perſona Diuina, cuius eſt propria, innoteſcit diſtincta ab alia: ergo omnis relatio Diuina eſt notio. Atqui ſunt quatuor relationes Diuinæ, tres conſtitutiuæ perſonæ, nempè, *Paternitas, Filiatio, & Spiratio paſsiua*, & alia communis Patris, & Filio, & ſolis ipſis propria, nempè, *Spiratio actiua*: ergo ſunt quatuor notiones, tunc ſic, ſed præter has *innaſcibilitas* eſt notio: ergo ſunt quinque.

15. *Innaſcibilitas eſt notio propria Patris.*

Quod autem *innaſcibilitas* ſit notio Patris propria, probatur: innaſcibilitas, ſeu ingenerabilitas, quam dicimus notionem Patris, nihil aliud eſt, nec à nobis intelligitur, niſi omnimoda perſonalis improducibilitas, ſeu poſsitiua perſonalitas, cui repugnat omnis productio; atqui per hanc rationẽ ſpecialem innoteſcit nobis Pater, vt diſtinctus à Filio, & Spiritu Sancto; nam his non repugnat omnis producibilitas, cum Filius ac per intellectũ pro-

Probatur.

duc-

ductus,& Spiritus Sanctus per voluntatẽ.Et denique præfefert aliquã dignitatẽ,ideſt,negat indignitatẽ, & imperfectionẽ, nã negat productionẽ ab alio,quæ ſaltim in creatura indignitatẽ,& imperfectionẽ dicit dependẽtiæ; ergo eſt vera notio Patris propria:ergo dãtur in Diuinis quinque notiones.

16. 2. cõcluſio.

Scotus.

Liberatur Scotus ab impoſitione Ill. Godoy.

Secunda concluſio: *Dantur in Diuinis quinque tantũ notiones, nec plures,nec pauciores,ſtando ad vſum ſcholaſticorũ.* Hæc concluſio eſt communis Scholaſticorũ cum Magiſtro citato *n.*11.Nec Scotus huic opinioni cõtradicit, vt falſo illi ab Ill. God. imponitur:nam Doctor Subtilis non tenet abſolutè: inſpirabilitatẽ eſſe ſextam notionẽ; ſed cum moderamine, nempè,dummodo non aſſignetur aliqua bona ratio, ob quã cogamur dicere,eam non eſſe notionẽ, vt ex eius littera patet. Deindè Scotus ab Ill. God. *cit.* non aſſerit:eſſe ſex notiones in Diuinis,ſed tantum ait,illud argumentũ ab authoritate negatiua,quod priores Doctores non aſſignent ſextã notionem, non probare, quod non ſit ſexta notio aſſerenda; nã optimè reſpondet ad hoc argumentum Scotus, Ambroſiũ,& quoſdã alios Patres non agnouiſſe notionẽ ingeniti, prout nec Patres faciunt mentionẽ ſpirationis actiuæ,& tamen poſteriores Doctores vtramque notionẽ tribus alijs adnumerarunt: vndè concludit Scotus. *Ita non videri inconueniens de poſterioribus ad illos Doctores ponere tales* (plures) *notiones, dum tamen poſsint concludere illas ex dictis priorum.*

17. Ex quo manifeſtè apparet: Scotum non poſuiſſe in Diuinis ſex notiones, ſed docere ſolum: argumentũ ab authoritate negatiua non conuincere, eſſe tantũ quinque notiones,quod euidenter oſtendit,ideòque rationẽ quærit;vt alia notio præter quinque negetur, quod eſt rationabiliſsimè, & ſubtiliſsimè procedere,imò poſteriores accendere,vt talem rationẽ quærant,quod non fecit Ill. God. vtpotè ad ſolutionẽ argumentorũ ſe referens pro probatione huius partis ſuæ concluſionis.Meliùs itaquè eſſet documẽtũ Scoti accipere ad rationẽ quærendã,quã opinionẽ ab ipſo nõ ſomniatã ipſi imponere; quomodo autem Scotus permittat plures notiones, quam quinque, declarabimus concluſione quarta. Nunc autem,

18. Prob. noſtra ſecunda concluſio.

Probatur noſtra,& Scoti concluſio: tot, & non plures ſunt ponendæ notiones in Diuinis,ſtando ad vſũ ſcholaſticorum,quot à Sanctis Patribus,& ſcholaſticis ſunt aſſignatæ,& communitèr à Theologis declaratæ; atqui quinque tantum notiones,nec plures, nec pauciores ſunt à Sanctis Patribus, & ſcholaſticis aſſignatæ,communitèrque à Theologis declaratæ:ergo ſtando ad vſum ſcholaſticorum dantur in Diuinis quinque tantũ notiones, nec plures,nec pauciores.Syllogiſmus eſt notorius,& hoc eſt,quod fatetur Scotus, & ego cum ipſo.

19. 3. cõcluſio.

Scotus.

Contra Ill. God.

Tertia concluſio: *Quod dentur in Diuinis iuxta vſum ſcholaſticorũ quinque tantũ notiones,nec plures,nec pauciores*, quod eſt aſſertũ ſecundæ concluſionis, *non eſt ita verum, ac dari in Diuinis quinque notiones*, quod eſt aſſertum primæ concluſionis,Hæc concluſio eſt Scoti *cit.* videturque eſſe cõtra Ill.God. qui eodem modo loquitur de vtroque,& ſuper vtrumque cadunt cenſuræ, quas ex Bañez, Zumel, & Ruiz adducit,& declarat *n.*12.Cõcluſio tamen noſtra oſtenditur. Primo: nam eſſe in Diuinis quinque notiones eſt ita verum,vt oppoſitũ non ſit in fide valdè turum, vt conſtat ex dictis in prima concluſione;atqui aſſerere in Diuinis eſſe ſex notiones, eſt in fide turiſsimum: ergo ſecunda concluſio nõ eſt ita vera,ac prima.Maior, & conſequentia tenent. Minor verò

Prob. 1. concluſio.

Minor prob. 1.

probatur 1: quia nec in Sacra Scriptura continetur,neque in aliquo Concilio diffinitũ eſt,nec aliquis Sanctorũ Patrum antiquorum docuit, non eſſe plures,quam quinque notiones: ergo aſſerere in Diuinis eſſe ſex notiones, eſt in fide turiſsimum.

20. *Prob. 2. dicta minor.*

Probatur 2. prædicta minor: nam iuxta D. Thomam 1. *part. q. 33. art. 4.* licitũ est contrariè opinari de notionibus, quando nulla opinio contraria derogat fidei catholicæ circa misterium Sanctissimæ Trinitatis; sed quod sint sex notiones, nullo modo derogat fidei catholicæ circa misteriũ Sanctissimæ Trinitatis; quia cum sex notionibus æquè benè saluantur omnia, quæ pertinent ad fidẽ Sanctissimæ Trinitatis, sicut cum quinque tantum: ergo asserere, in Diuinis esse sex notiones est in fide tutissimũ. Maior est certa; nam D. Thomas *cit.* expræsè subsistnet illiã opinionẽ. Minor claret: nã per multiplicationẽ notionũ non multiplicantur personæ. Primo: quia solum assignantur tres notiones personales, seu constituentes personas. Secundo: quia alioquim Theologi assignantes quinque notiones, adstricti essent ad quinque personas statuendas. Consequentia est legitima.

21. *Prob. 2. conclusio.*

Ostenditur 2. nostra conclusio; & prius aduertendum est: quod nullus Sanctorum Patrum antiquorũ vnquã dixit, esse quinque notiones, sed huic rei occasionẽ dedit D. August. *quinto de Trinit. cap.* 6. qui dicit, in Patre esse duas notiones: genitorẽ esse, & ingenitũ esse. Ait enim sic: *Ideòque alia notio est, qua intelligitur genitor, & alia, qua ingenitus.* Idem dicit Magister *in* 1. *dist.* 28. *&* 29. Ex quo Authores scholastici duo collegerunt. Primo: esse quinque notiones, quatuor positiuas, de quibus satis constat, & quintã negatiuã, siuè priuativã, scilicèt, innascibilitatẽ, quã August. ait, esse distinctam notionẽ à Paternitate, & consequentèr ab alijs notionibus positiuis; & in hoc consentit Scotus cum illis. Colligunt secundo: non esse plures, quam quinque notiones.

22.

Ex his autẽ duobus, quæ colligunt Authores scholastici, ait Scotus: secundũ non benè colligi ex dicto August. nam hæc consequentia non est bona: in Patre sunt duæ notiones, scilicèt, *Paternitas*, & *innascibilitas*: ergo in Diuinis non sunt plures, quã quinque notiones; sed quod sequitur est: ergo in Diuinis sunt quinque notiones, tribus alijs, de quibus non est dubium, enumeratis. In hoc itaquè optimè, & rectissimè loquitur Scotus, vt infrà dicemus, & ex hoc ostenditur secundo, quod in conclusione diximus: scholastici ex D. Augustino optimè inferunt: esse in Diuinis quinque notiones, quod est assertũ primæ conclusionis; sed non benè inferunt: non esse plures, quã quinque, quod est assertũ secundæ conclusionis: ergo secunda cõclusio non est ita certa, ac prima.

23. *Dices pro Ill. Godoy.*

Dices pro Ill. God: Sancti Patres dicunt esse quinque notiones: ergo in hoc dicunt, non esse plures; nam si plures essent, plures ponerentur ab eis. *Respõdeo:* quod etiã si Sancti Patres antiqui dixissent, esse quinque notiones, si non dicunt, non esse plures, vt re vera non dicunt, colligitur quidem esse quinque, sed quod non sint sex, non colligitur; & argumentũ ab authoritate negatiua non valet. Itẽ: neque omnes istæ quinque notiones, quæ ex parte rei sunt, à principio notuerunt, sed paulatim; nam tempore D. Ambrosij non erat recepta notio innascibilitatis, quia D. Ambrosius noluit hoc nomine *ingenitus* vti. Tempore etiã Anselmi videtur, non esse in vsu Spirationẽ actiuã, nam ipse nõ vtitur vi Spiratiua, sed loco eius accipit dignitatẽ communẽ Patri, & Filio. Vnde à principio videtur, tantũ fuisse in vsu tres notiones, scilicèt, Paternitatẽ, Filiationẽ, & Processionẽ, quæ per verba saluatoris in Euangelio Mathei vltimo, & per verba Ioannis *in Canonica sua cap.* 1. innoturunt: ergo sicut à principio esse tantũ tres notiones, non obstauit ad hoc, vt Patres posteriores addiderint duas alias, neque etiã obstabit, quod Patres, & Theologi tantũ meminerint quinque notionũ ad hoc, vt alij Doctores potuerint addere plures alias, dummodo ex dictis priorum Doctorum, & Patrum, & rationabili fundamento alias asserunt.

Di-

24. *Dices adhuc pro ipso.* Dices adhuc pro Ill. God: si sex notiones essent, hoc Patres dixissent; sed nullus est, qui hoc dicat: ergo asserere: sex esse notiones, erit contra sententiã Patrũ; atqui contra sententiam eorum est: asserere non esse quinque: ergo ita certũ est, asserere esse quinque, ac asserere non esse sex. *Respõd.* 1 Respondeo primo negando maiorẽ, quã negare debent omnes scholastici; omnes namque concedunt, esse quinque notiones; & tamen nullus Patrũ vnquã dixit esse quinque notiones, sed hoc ex dictis ipsorum colligunt, vt animaduersum manet *num.* 18.

25. *Respõd.* 2 Respondeo 2. distinguendo maiorẽ: Si sex notiones essent, hoc Patres dixissent, si Patribus esset notũ concedo maiorem; si illis notum non erat nego maiorẽ; concedo minorẽ, & nego consequentiã, quia ex eo, quod Patres nõ dicant, sex esse notiones, quia illis hoc notum non erat, nullo modo sequitur esse contra sententiã Patrũ, asserere: sex esse notiones, sed quod sequitur est: Patribus notam non fuisse sextam notionem, ideòque non dixerunt, esse sex. Quod manifestè patet exemplo: nam D. Ambrosio notum non fuit, innascibilitatẽ esse notionẽ Patris; vndè si Ambrosius rogaretur, quot essent notiones in Diuinis? Responderet, esse quatuor, scilicèt, Paternitas, Filiatio, Spiratio actiua, & passiua. Quæro nunc: est contra sententiã D. Ambrosij asserere, esse in Diuinis quinque notiones? Neutiquam; alioquim omnes Theologi procederent contra sententiã D. Ambrosij, vtpotè omnes assignant quinque notiones. Quod autem colligitur, est: D. Ambrosium loqui de notionibus sibi notis; an verò esse plures, posteris inquirendũ reliquisse. Ita vniformitèr in præsenti: ex eo enim, quod Patres ponant quinque notiones, non sequitur, quod contra eorum sententiam sit, ponere sex, quia ipsi potuerunt quinque, quas cognouerunt; an verò esse plures, posteris inquirendum reliquerunt.

26. Ex his itaquè solutum manet, quod ex Bañez, Zumel, & Ruiz adducit Ill. God. *n.* 12. & in nos obijcere poterat, scilicèt, quod sententia asserens, esse plures notiones, quam quinque, vt temerariã existimari in modo loquendi, eo, quod à communi Scholasticorũ consensu recedat. Manet igitur solutũ. Primo: quia ita est de facto cõmunis Scholasticorum consensus. Imò, si in vsu solum sunt quinque notiones, est, quia non fuit occasio disputandi de alijs notionibus negatiuis cũ Hæreticis, sicut fuit de Ingenito. Quare si modo surgeret hæresis, quæ affirmaret, Spiritum Sanctũ esse genitũ, esset determinandũ, Ingenerationẽ (vt ita loquar) esse notionẽ sextã, conuenientẽ Spiritui Sancto. Secundo: quia falsũ esset assumptũ, si Doctor Subtilis absolutè asseruisset sex notiones, quia in hoc casu Scotus, & omnis eius schola (omittendo plures alienos, qui fortè ratione illius conuicti, sicut in pluribus alijs, eum essent secuti) staret pro opinione asserente: sex notiones esse in Diuinis. Hac igitur schola stante, vbi esset cõmunis Scholasticorũ consensus? Deniquè: nam Scotus iuxta vsũ Scholasticorum quinque tantum notiones admittit, vndè non opponitur in modo loquendi communi Scholasticorum consensui.

27. *4. conclusio.* Quarta conclusio: *Stando ad rationẽ, nulla est ratio, quæ nos cogat ad asserendũ: in Diuinis quinque tantũ esse notiones, & non plures.* Hæc est legitima mens Scoti *cit.* & hoc est, quod Ill. Merinerus *tom.* 1. *disp.* 7. *q.* 2. ex mente Doctoris defendit, quod priùs defensauit Philipus Faber *disp.* 49. *cap.* 2. hocque cum Scoto defendo. Conclusio est contra Ill. God. *in præf.* præsertim *n.* 34. vbi soluẽdo quodã argumentũ, per solutionẽ illius defendit: inspirabilitatẽ, & aliã quãcumque negationem in qualibet Diuina Persona repertam (innascibilitate exclusa) nõ esse notionẽ, stando adhuc ad rationẽ.

Scotus. *Contra Ill. God.*

28. Et nè videatur Scotum sequaces non habere ex alienis, hoc indicauit Canariensis 1. *part. q.* 32. *artic.* 4. vbi

ait:

aut ultas negationes (scilicet inspirabilitas, ingenerabilitas) & alias, ac simul affirmationes, quæ competunt in particulari Diuinis personis, posse dici notiones absquè detrimento fidei, si aliquo peculiari nomine nominentur. Deindè Bizquez in notatione eiusdē articuli asserit: si huiusmodi negationes particulares nobis essent manifestæ, nos posse absquè vllo periculo illis imponere nomina ad illas significandas, sicut Patres cæperunt vti nomine ingeniti, quod antea ignotū erat, & in hoc Scotum benè asserere, ait: quia non est sufficiens ratio ad asserendū non esse plures notiones, quā quinque, eo, quod hucusque non sint inuentæ plures notiones, quā quinque, ipse tamen putat, non esse plures notiones, quā quinque, quia non putat dari posse alias negationes præter ingenitum, quæ mereantur nomen notionis. Vndè si nos ostendimus: nihil peculiare esse in innascibilitate, quæ vt notio admittitur ab omnibus, quod non sit in inspirabilitate, consequens erit, quod stando ad rationē, nulla erit, quæ nos cogat ad asserendum: in Diuinis quinque tantū esse notiones, quæ est Scoti opinio, & nostra conclusio. Ad rē ergo.

29. *Prob. 1. conclusio destruendo fundamentum aduersariorū à ratione.*

Probatur 1. conclusio destruendo fundamentum contrariorū à ratione: ideò stando ad rationē (in hoc itaquè sensu dicenda intelligi debent, & si illud non repetamus) inspirabilitas non esset in Diuinis notio, quia est simplex negatio, & consequentèr dignitatem non dicat, quod requiritur ad rationē notionis, vt diximus *n.* 8; sed quod sit simplex negatio non tollit, quod sit notio: ergo aduersariorum fundamentū nos non cogit ad asserendū: in Diuinis quinque tantum esse notiones, & non plures. Maior, & consequentia tenent. Minor autē probatur. Primo: ex eo, quod inspirabilitas sit simplex negatio, non sequitur, quod non sit notio: ergo quod sit simplex negatio, non tollit, quod sit notio. *Minor prob. 1.* Probatur antecedens: innascibilitas apud contrarios est simplex negatio, vt fatetur Ill. Godoy *n.* 23, & ferè omnes aduersarij; sed hoc non obstante innascibilitas est notio apud omnes: ergo quod inspirabilitas sit simplex negatio non tollit, quod sit notio.

30. *Prob. 2. dicta minor.*

Probatur 2. prædicta minor: quod inspirabilitas sit simplex negatio, non tollit, quod sit dignitas dignitate sufficiēte ad rationē notionis: ergo quod sit simplex negatio, non tollit, quod sit notio. Probatur antecedēs primo: dignitas sufficiens ad rationem notionis, est negatio indignitatis, vt nos asserimus *n.* 8. vel circumlocutiuè, & à posteriori dignitatē explicare, vt asserit Ill. God. *n.* 32; sed quod inspirabilitas sit negatio, non tollit, quod neget indignitatē, nec quod circumlocutiuè, & a posteriori dignitatē explicet: ergo quod inspirabilitas sit simplex negatio, non tollit, quod sit dignitas dignitate sufficiente ad rationem notionis. Probatur antecedēs secundo, & simul prima confirmatur probatio: quod innascibilitas sit simplex negatio, non tollit, quod sit dignitas dignitate sufficiente ad rationem notionis, vt tenent omnes: ergo similitèr: quod inspirabilitas sit simplex negatio, non tollit, quod sit dignitas dignitate sufficiente ad rationem notionis.

31. *Prob. 2. conclusio destruendo fundamentum cōtrariorum authoritate*

Probatur 2. conclusio destruendo fundamentū contrariorum ab authoritate: ideò in Diuinis essent tantum quinque notiones, & non plures, quia plures ponere, esset contra communē sententiā Patrum; sed plures, quā quinque ponere, non est contra communē sententiā Patrum: ergo fundamentum ab authoritate nos non cogit ad asserendum: in Diuinis quinque tantū esse notiones, & non plures. Probatur minor primo: Patres numquā dixerunt: non esse plures notiones, quā quinque, vt omnibus est in cōfesso: ergo plures, quam quinque ponere, non est contra communē sententiā Patrum. Probatur secundo dicta minor: si plures notiones, quā quinque ponere, esset contra sententiā Patrum, ponere quinque notiones, esset contra sententiā D. An-

brolij, qui quatuor tantum notiones cognouit, vt diximus *n.* 25; imò, ponere quinque notiones, esset contra sententiã D. Anselmi, qui spirationẽ actiuam, vt notionẽ non cognouit; & denique cum à principio solum essent in vsu tres notiones, vt diximus *n.* 23. ponere quatuor notiones, esset contra sententiã Patrum illius temporis; atqui hoc est etiã apud aduersarios falsum: ergo plures notiones, quam quinque ponere, non est contra communem sententiam Patrum.

32. *Prob. 3. conclusio fundamẽto Scoti.* Probatur 3. conclusio fundamento Scoti: nulla ratio assignari potest, propterquam innascibilitas sit notio, quæ sit exclusiua inspirabilitatis: ergo nulla est ratio, quæ nos cogat ad asserendum in Diuinis quinque tantum esse notiones, & non plures. Probatur antecedens: nam si esse negationem, non obstat ad rationẽ notionis, & ideò innascibilitas, non obstante, quod formaliter considerata sit negatio, inter notiones numeratur, poterunt ex hac parte notiones multiplicari; nam sicut in Patre est negatio omnis processionis, quæ dicitur innoscibilitas, in Filio, & Patre est negatio processionis per voluntatem, quæ dicitur inspirabilitas: ergo nulla ratio assignari potest, propter quam innascibilitas sit notio, quæ sit exclusiua inspirabilitatis. Hoc Scoti fundamentum ita validum visum est, vt multũ laborent Authores in explicanda, & reddenda ratione: cur inspirabilitas non constituat distinctã notionẽ; benè verò innascibilitas? In quo relictis omniũ aliorum responsionibus, responsionem Ill. Godoy impugnabimus, alijs ad *tom. de quæstionibus selectis* omissis.

§. III.

Responsio Ill. Godoy proponitur, & impugnatur.

33. *Respõsio Ill. God.* RElictis omnibus omniũ aliorũ responsionibus, opportet, responsionẽ Ill. God. videre, & illã impugnare. Respondet itaquè *n.* 34. negando: inspirabilitatẽ esse notionem Patris, & Filij, quia dignitatẽ ex modo significandi non denotat; quod dupliciter probat. Primo: quia supposito, quod aliquid producatur, non dicit ex modo nostro concipiendi dignitatem, quod careat hoc, vel illo modo productionis. Quã rationẽ sumpsit fortè ex nostro Rada *suprà cit. §. ad argumenta in principio articuli posita*: vbi hæc ait: ad primum concedo antecedens, & nego consequentiã. Ad probationẽ cõcedo, quod Patri, & Filio competit esse inspiratos, sicut soli Patri esse ingenitũ: at tamen ingenitum est vera notio Patris, non tamen inspirabile ob rationes in tertia conclusione positas. Ad probationẽ dico: quod non esse ab alio simpliciter, dignitatem dicit, non tamen hoc, quod est non esse ab alio, hoc, vel illo modo: ac proindè ingenitũ, quod simpliciter negat id, cui competit esse ab alio, est notio ad dignitatem pertinens, non tamen inspirabile, quod solum negat, esse ab alio hoc, vel illo modo, & non simpliciter. *Prima ratio.*

34. *2. ratio.* Probat 2. *n. cit*: quia inspirabilitas sumpta ratione sui creaturis potest conuenire, cum creaturæ non spirentur, quo circa dignitatẽ personæ in natura intellectuali subsistentis nõ denotat: innascibilitas autẽ, quæ in negatione omnis principij consistit, solum primo supposito intellectualis naturæ competere potest, & idcirco ex proprijs affert, *& circumlocutiuè* denotat dignitatem primæ subsistentiæ in natura intellectuali.

35. *Radicem discriminis tradit ex D. Thoma.* Huius discriminis radicẽ (prosequitur Ill. God. *n.* 35) reddit D. Thom. 1. *ad Annibaldum dist.* 28. *q.* 1. *art.* 1. *ad* 3. quia, scilicèt, quo affirmatio est specialior, eo vniuersalior euadit negatio, & è contra, quo vniuersalior fuerit affirmatio, eo illius negatio est cõtractior, vt constat in negatione animalis, quæ limitatior est, & pauciores conuenit, quam negatio hominis; quia animalis affirmatio affirmatione hominis vniuersalior est; quia ergo inspirabilitas est negatio processionis per voluntatẽ, & ingenerabilitas ne-

ga-

gatio processionis per intellectũ, quæ speciales modi procedendi sunt, innascibilitas autẽ est negatio processionis vt sic, quæ est vniuersalior qualibet ex illis processionibus: consequens fit, quod primæ negationes extensiores sint, nec ad intellectualẽ naturã limitatæ; & consequenter dignitatem non denorant; ista autem negatio coarctatur ad intellectualem naturam, vt illius dignitatem designet.

36. *1. ratio impugnatur 1.*

Hæc tamen solutio Ill. God. verum assumit; sed neutra ratio satisfacit. Impugnatur itaquè primo prima ratio illius. Quod carere hoc, vel illo modo productionis, non dicat ex nostro modo concipiendi dignitatẽ, non tollit, quod dicat in Diuinis dignitatẽ: ergo nulla est prima ratio Ill. God. Probatur antecedens: quod esse genitũ, non dicat ex nostro modo concipiendi dignitatẽ, non tollit, quod in Diuinis dignitatẽ dicat: ergo paritèr: quod carere hoc, vel illo modo productionis, non dicat ex nostro modo cõcipiendi dignitatẽ, non tollit, quod dicat in Diuinis dignitatem. Consequentia patet: alioquim Filiatio non esset notio in Diuinis, quod est contra omnes. Suppositũ verò in antecedẽti incluſſum, scilicèt, quod esse genitũ non dicat ex nostro modo concipiendi dignitatem, probatur: esse genitum iuxta nostrum modũ concipiendi solũ dicit esse ab alio per generationẽ; sed esse ab alio per generationẽ non dicit ex nostro modo concipiendi dignitatem; conueniunt namquè creaturis, quæ est secunda ratio Ill. Godoy ad dignitatem tollendam: ergo esse genitum non dicit ex nostro modo concipiendi dignitatem.

37. *Impugnatur 2. 1. ratio.*

Impugnatur 2. dicta ratio: quod aliquid producatur, non obest, vt dicat ex nostro modo concipiendi dignitatẽ, quod careat hoc, vel illo modo productionis: ergo ruit prima ratio Ill. God. Probatur antecedens: quod aliquid producatur, non obest, vt dicat ex nostro modo concipiendi dignitatem, quod non careat illo modo productionis: ergo quod aliquid producatur, non obest, vt dicat ex nostro modo concipiendi dignitatẽ, quod careat hoc, vel illo modo productionis. Antecedens est certum: nam quod Filius producatur per generationẽ, & Spiritus Sanctus per Spirationẽ, non obest, vt dicant ex nostro modo concipiendi dignitatem, quod non careant hoc, vel illo modo productionis; alioquim nec Filiatio in Filio, nec passiua Spiratio in Spiritu Sancto essent notiones illorum. Consequentia verò probatur: nam si non carere modo aliquo productionis, non obest ad dignitatẽ, minùs obstabit ad dignitatẽ, carere modo aliquo productionis, vt diximus *n.* 40; sed iuxta concessa quod aliquid producatur, non obest, vt dicat ex nostro modo concipiendi dignitatẽ, quod non careat illo modo productionis: ergo quod aliquid producatur, non obest, vt dicat ex nostro modo concipiendi dignitatem, quod careat hoc, vel illo modo productionis.

38. *Impugnatur 3.*

Impugnatur 3. prædicta ratio: quod Filius producatur per generationem, non obest, vt carentia productionis per Spirationẽ dicat dignitatem in Filio: ergo ruit ratio prædicta. Probatur antecedens: quod Filius producatur per generationẽ, non obest, vt carentia productionis per Spirationẽ distinctiùs, & clariùs notificet totã personam Filij, quã sola Filiatio: ergo quod Filius producatur per generationẽ, non obest, vt carentia productionis per Spirationẽ dicat dignitatem in Filio. Consequentia est legitima adhuc in opinione Ill. God. qui explicando diffinitionẽ notionis ab ipso tradita, hæc ait *n.* 7. ly *Diuinam personam* ponitur ad denotandũ tria, & tertiũ est: quod id, quod significat, ad dignitatẽ spectet, quia nomen *persona* nomen dignitatis est, vt docet D. Thomas *suprà q.* 29. *art.* 3. Deindè claret: nam quod notificat, est notio; sed notio pertinet ad dignitatẽ: ergo si carentia productionis per Spirationẽ notificat personam Filij, dicit dignitatem in Filio.

Vn-

Vndè tota difficultas deuoluitur ad
39. *Probatur antecedens.* antecedens, quod sic probatur: persona Filij magis notificatur, illam explicando per proprietatē positivā, simul, & negatiuā, vt cum dicimus: secunda persona est genita, nō autē spirata, quā cum dicimus solū: secunda persona est genita: ergo quod Filius producatur per generationē, nō obest, vt carentia productionis per spirationem distinctiùs, & clariùs notificet totā personam Filij, quā sola Filiatio. Probatur antecedens: proprietas positiua secundæ personæ, scilicèt, *est genita*, non declarat diuersitatem productionis Filij à productione Spiritus Sancti; atqui negatiua proprietas; scilicèt, *non est spirata*, declarat productionem Filij esse diuersā à productione Spiritus Sancti: ergo persona Filij magis notificatur, illā explicando per propriētatē positiuā, simul & negatiuam, vt cum dicimus: secunda persona est genita; non autem spirata, quam cum dicimus solum: secunda persona est genita.

40. *Impugnatur. 4.* Impugnatur 4. ratio prædicta: spiratio actiua, & passiva circumlocutiuè, & à posteriori (vtor terminis Ill. God.) dignitatē explicant: ergo etiā inspirabilitas circumlocutiuè, & à posteriori dignitatē explicabit, & consequentèr ruit ratio ab Ill. God. allata. Antecedens est manifestū iuxta ipsū. Consequētia probata manet *per dicta n.* 72. & apparet ex eo, quod si spiratio actiua, & passiua circumlocutiuè, & à posteriori dignitatē explicant, cur inspirabilitas circumlocutiuè, & à posteriori dignitatē nō explicabit? Præsertim cū ad hoc nō obstet esse negationē, vt de innascibilitate fatetur Ill. God. *n.* 32. & deindè prima ratio Ill. God. contra quā arguo, impugnata manet per dicta, vltrà quod videtur omnino voluntaria; tū, quia ipsā nullo modo firmat. Tū etiā; quia dat pro ratione, quod est in controuersia, vt attendenti patebit.

41. *2. ratio impugnatur.* Nec similitèr satisfacit secunda ratio illius, vt constabit impugnatione sequenti: quod inspirabilitas ratione sui sumpta creaturis possit conuenirē, non tollit, quod dignitatem denotet in persona Patris, & Filij: ergo ruit secunda ratio Ill. Godoy. Probatur antecedens: quod Paternitas, & Filiatio sumptæ ratione sui creaturis conuenire possint, & de facto conueniant, non tollit, quod Paternitas in persona Patris, & Filiatio in persona Filij dignitatem denotet: ergo quod inspirabilitas ratione sui sumpta creaturis possit conuenire, non tollit, quod dignitatem denotet in persona Patris, & Filij. Declaratur, & vrgetur: quod esse genitū sumptum ratione sui creaturis possit conuenire, & de facto conueniat, non tollit, quod in Diuinis dignitatē personæ in natura intellectuali subsistētis denotet: ergo paritèr: quod inspirabilitas sumpta ratione sui creaturis possit conuenire, non tollit, quod in Diuinis dignitatem personæ in natura intellectuali subsistentis denotet. *Declaratur, & vrgetur.*

Ex his itaquè impugnatus manet radix discriminis, quem ex D. Thoma adducit Ill. Godoy, & specialitèr impugnatur: quod inspirabilitas sit negatio specialior, & innascibilitas vniuersalior, seu quod inspirabilitas sit extensior innascibilitate, non obest, vt inspirabilitas sit notio in Diuinis: ergo nullus est radix discriminis ab Ill. Godoy assignatus. Probatur antecedens: quod negatio relationis Diuinæ sit specialior, & negatio proprietatis, cōstitutiuæ personæ sit vniuersalior, seu quod relatio Diuina sit extensior proprietate constitutiua personæ, non obest, vt relatio Diuina sit notio in Diuinis: ergo paritèr: quod inspirabilitas sit negatio specialior, & innascibilitas vniuersalior, seu quod inspirabilitas sit extensior innascibilitate, non obest, vt inspirabilitas sit notio in Diuinis. 42. *Impugnatur radix discriminis.*

Declaratur hoc exemplo ipsius Ill. God. quod inspirabilitas, & innascibilitas se habeant tanquā superius & inferius, vt animal, & homo, quod est exemplū ab Ill. God. traditum; valet namquè: est innascibile: ergo est inspirabile: nō verò è cōtra: est inspirabile: 43. *Declaratur exēplo ab Ill. God. tradito.*

ergo est innascibile, hoc, inquam, non obest, vt inspirabilitas sit notio in Diuinis: ergo nullũ est diserimen Ill. Godoy. Probatur antecedens paritate dicta: quod relatio Diuina, & proprietas constitutiua personæ se habeant tanquã superius, & inferius, vt animal, & homo, valet namquè: est proprietas constitutiua personæ: ergo est relatio; non verò è contra, est relatio: ergo est proprietas constitutiua personæ, vt patet de spiratione actiua, quæ relatio est, & tamen non est proprietas constitutiva personæ, hoc (inquam) nõ obest, vt relatio sit notio in Diuinis: ergo similitèr: quod inspirabilitas, & innascibilitas se habeant tanquã superius, & inferius, non obest, vt inspirabilitas sit notio in Diuinis. Ill. God. in *tota hac disp.* nihil contra nos adducit, nihil enim tradit pro probatione cõclusionis, in qua ab eo dissentimus, solumque, vt iam diximus, ad solutionem argumentorum probationem remittit. Quod autem obijci potest, in quæstionibus selectis obijciemus.

§. Vltimus.

Declarantur disparitates, & rationes, quæ assignari possunt, vt innascibilitas sit notio; non verò inspirabilitas.

44. HIS igitur statutis circa numerum notionum Diuinarum, restat hic quærere, quod quæsiuit Scotus *in Report. cit.* scilicèt: quare inspirabilitas non sit notio cõmunis Patri, & Filio, sicut innascibilitas est notio Patris? Ad quod respondeo, sicut responsum est *n.* 27. Tenendo tamen communem opinionem, quod tantũ sint quinque notiones, potest dici, quod inspirabilitas non est notio. Sic Scotus *in Report. n.* 3, & salua ratione, quam adducit *n.* 5, quæ probabilior videtur cæteris omnibus à Doctoribus assignatis, duplex est ratio.

45. 1. *ratio disparitatis.* Prima: nam innascibilitas dicit ordinem ad personam, negat namquè, esse aliam personam præter tres; quia cum innascibilitas sit negatio omnis principij, per illam innotescit, nullam esse personam ante Patrem, seu quæ Patrem possit aliquo genere productionis producere, ideòque *Ingenitum* in ratione notionis constituitur per negationem, vt etiam habet Ill. God. *disp. sequenti n.* 14. „Cum ergo notiones in Diuinis ponantur, vt personæ innotescant, innascibilitas est notio, quia per illam innotescit, nullam esse personam ante Patrem, & quia innascibilitas dicit pro formali negationẽ personæ præcedentis Patrem, ideò ponitur notio negatiua. Ast inspirabilitas ordinem non dicit ad personam, quia non negat, esse aliquam personã præter tres; quod patet: nam inspirabilitas in Patre, quando negaret aliã personam spiratiuam Patris, & Filij, non potest negare aliam personam productiuam vtriusque alio genere productionis. Ex qua disparitate hæc ratio efformari valet.

46. *Formatur ratio* Notiones ponuntur in Diuinis, vt dicunt ordinẽ ad personas; sed innascibilitas dicit ordinẽ ad personas; non verò inspirabilitas: ergo innascibilitas, & non inspirabilitas erit in Diuinis notio. Maior patet: nam, vt diximus *n.* 2. vsus Theologorum limitauit hoc nomen *Notio* ad ea, quæ propria sunt Dei respectiuè ad personas Diuinas. Minor claret ex dictis *num. anteced.* & consequentia satis infertur.

47. 2. *ratio disparitatis.* Secunda ratio esse potest ea, scilicèt, quod innascibilitas ita requiritur, vt notio, quod ipsa non concepta, non concipitur, tres tantum esse personas, quia licet concepta Paternitate, & actiua spiratione in Patre concipiatur, Patrem non produci per generationem, nec spirationem, poterat dici Patrem produci alio genere productionis. Vndè licet Pater per Paternitatem, & spirationem actiuam sufficientèr innotescat, vt distinctus à Filio, & Spiritu Sancto; non tamen sufficientèr innotescit, aliam personam ante Patrem non esse, & consequentèr sufficientèr

non

non innoteſcit Trinitatis miſterium, ad quod præcipuè ponuntur notiones in Diuinis. At inſpirabilitas non eſt talis conditionis, vt, ipſa non concepta, non concipiatur, tres tantũ eſſe perſonas; nam perſona, quã negare poſſet, eſſet perſona ſpiratiua, & hæc datur in Diuinis. Deindè inſpirabilitate nõ cõcepta, concipitur, tres eſſe perſonas per tres proprietates conſtitutivas perſonarum. Ex qua diſparitate ratio ſequens efformari poteſt.

48. *Ratio formatur.* Notiones ponuntur in Diuinis, vt innoteſcat, tum, tres eſſe perſonas; tum etiã, vt innoteſcat, tres tantũ eſſe perſonas; atqui licet innaſcibilitas nõ requiratur, vt innoteſcat, tres eſſe perſonas; requiritur tamẽ; vt innoteſcat, tres tantũ eſſe perſonas: ergo innaſcibilitas eſt notio. Tum ſic, ſed inſpirabilitas nõ requiritur, vt innoteſcat, tres eſſe perſonas, nec requiritur, vt innoteſcat, tres tantum eſſe perſonas: ergo ea ratione, qua innaſcibilitas eſt notio, non eſt notio inſpirabilitas.

49. *Cõfirmatur, & declaratur.* Confirmatur, & declaratur. *Primo*: notiones in Diuinis deſeruiunt, vt miſterium Trinitatis innoteſcat; ſed miſterium Trinitatis conſiſtit in eo, quod ſint tres perſonæ, & tantum ſint tres: ergo ea, per quæ innoteſcit, tres, & tantũ tres eſſe perſonas, ſunt notiones in Diuinis. Atqui ad hoc minimè eſt neceſſaria inſpirabilitas, & omninò neceſſaria innaſcibilitas, vt manet probatum: ergo ea ratione, qua innaſcibilitas eſt notio in Diuinis, notio non eſt inſpirabilitas. *Secundo.* Confirmatur, & declaratur ſecundo: Pater, & Filius inter ſe cõparati ſufficientèr innoteſcunt per Paternitatẽ, & Filiationem. Itẽ: vterque comparatus ad Spiritum Sanctũ ſufficientèr innoteſcit per ſpirationem actiuã, ſicut Spiritus Sanctus ad vtrũque cõparatus ſufficientèr innoteſcit per ſpirationem paſsiuã: ergo vt Trinitas innoteſcat, ſufficiunt quatuor iſtæ notiones. Atqui, vt Trinitas duntaxat innoteſcat, requiritur innaſcibilitas; non verò inſpirabilitas, vt manet oſtenſum: ergo ea ratione, qua innaſcibilitas eſt notio in Diuinis, notio non eſt inſpirabilitas.

50. *Quedã æquiuocatio tollitur.* Ex his itaque apparet æquiuocatio magna quam (ni fallor) inuenio in hac materia; nam Authores communitèr docent: innaſcibilitatem eſſe notionẽ Patris, quia Pater per illam diſtinguitur à Filio, & ab Spiritu Sancto, quod verum non reputo. Primo: quia innaſcibilitate præciſſa ſufficientèr innoteſcit diſtinctio perſonarum per tres proprietates conſtitutivas illarum, & ſpirationem activã Patri, & Filio communem. Secundo; nam ſi innaſcibilitas poneretur notio, quia per illam Pater diſtinguitur à Filio, & Spiritu Sancto; non eſt ratio, cur quælibet negatio, qua vna perſona diſtinguitur ab alia; non ſit notio, quod eſt Scoti doctrina, à nobis poſita pro quarta concluſione. Eſt tamen notio, quia per illam Pater diſtinguitur à perſona, quæ non eſt, ideſt, à perſona, quam negat, ideòque eſt notio negatiua, quia negat eſſe aliam perſonam, quomodocumque productiuam Patris, ne detur quaternitas in Diuinis.

51. Et quod hoc ſit valdè rationabile, oſtenditur: nam notio dicitur talis in ordine ad id, quod dicit primo, & per ſe, vt patet de Paternitate, quæ dicitur notio, quia Patrem à Filio diſtinguere, eſt quod primo, & per ſe dicit, ſicque de triplici alia relatione; atqui innaſcibilitas primo, & per ſe dicit negationem alterius perſonæ, quomodocumque productiuæ Patris: ergo dicitur notio, quia negat aliam perſonã, quomodocumque productiuam Patris, quod eſt quod primo, & per ſe dicit innaſcibilitas.

Ex hac enim æquiuocatione ablata, & declarata ratione, qua innaſcibilitas ſit notio Patris, ſe ſe aperit. Primo: diſparitas inter innaſcibilitatẽ, & inſpirabilitatẽ, aliamque quamcumque negationem, vt nulla ex his ſit notio; benè verò innaſcibilitas; hæc nãquè dicitur notio, quia hac præciſſa nõ innoteſcit primo, & per ſe diſtinctio Patris ab alia perſona, ſui quomodo-

52. *Diſparitas inter innaſcibilitatẽ, & inſpirabilitatem.*

cumque productiua; atqui inspirabilitate præcisa, innotescit primo, & per se distinctio Patris, & Filij, tum ab Spiritu Sancto, vt claret; tum à quacumque alia persona; quia inspirabilitas personã non negat, vt dictum est: ergo innascibilitas est notio; nõ verò inspirabilitas. Secundo se se aperit prædicta disparitas; nam notio dicitur in ordine ad personã, vt apud omnes est in confesso: ergo notio negatiua dicitur notio in ordine ad personam, quã negat. Atqui innascibilitas negat personam; non verò inspirabilitas: ergo ratio, quare innascibilitas ponitur notio Patris, est ratio exclusiua inspirabilitatis à ratione notionis Patris, & Filij, idèque de quacũque alia negatione.

53. *Dices.* Sed dices: notio, vt ex eius diffinitione constat, est ratio specialis, per quam nobis innotescit vna persona, vt distincta ab alia: ergo quæcumque ratio specialis, per quam nobis innotescit vna persona, vt distincta ab alia, est notio. Atqui inspirabilitas est ratio specialis, per quam nobis innotescunt Pater, & Filius, vt distincti ab Spiritu Sancto: ergo non debet excludi à ratione notionis. Idem argumentum fit de quacumque alia negatione.

54. *Respõdeo* Distinguo antecedens: per quã nobis innotescit primo, & per se concedo; secundario nego; & distinguo similitèr consequens, & subsumptam. Ex hac solutione magis clarescet disparitas prædicta: nam innascibilitas est ratio specialis, per quam primo, & per se Pater distinguitur ab alia persona, quomodocumque sui productiua, ideò ponitur notio Patris. Cæterum inspirabilitas non est ratio specialis, per quã Pater, & Filius distinguantur ab Spiritu Sancto primo, & per se; sic enim distinguuntur per spirationem. Est ergo clara, & sufficiens disparitas.

55. *Alitèr respondetur.* Alitèr distinguo antecedens: secundum ordinẽ, quem dicit notio ad personam concedo; sine hoc ordine nego, & distinguo similitèr consequens, & subsumptã. Et ex hac etiam solutione amplius, & magis apparet disparitas prædicta: nã innascibilitas est ratio specialis, per quã nobis innotescit Pater, vt distinctus ab alia persona, quomodocũque sui productiua, qui est ordo, quẽ dicit ad personã; ideòque ponitur notio Patris. Ast inspirabilitas non est specialis ratio, per quã nobis innotescũt Pater, & Filius, vt distincti ab Spiritu Sancto secundũ ordinẽ, quẽ dicit inspirabilitas ad personã; nã non dicit ordinẽ ad personã Spiritus Sancti, qui est spiratus, quin potiùs ad personã non spirantem; ideòque non erit notio.

56. *Corollarium* Ex his denique habetur duplex disparitas, & duplex ratio, cur tenendo communẽ opinionẽ, quod tantum sint quinque notiones in Diuinis, possit dici, quod inspirabilitas non sit notio. Si enim sufficientes videantur, hoc erit, quod quæsiuit Scotus, vt non solũ standō ad vsum Scholasticorũ, verũ etiã standō ad rationẽ, quinque tantũ notiones, nec plures, nec pauciores dentur in Diuinis. Si tamen nõ placuerint, ad conclusionẽ 4. me refero. De earũ sufficientia non curo, & curandũ legentibus relinquo. Et hæc de ista disputatione aplicanda litteræ Magistri *in 1. dist. 28. §. 1.* ad illa verba: *Præterea considerari debet &c.*

57. *Dubitatur* Hic dubitari poterat: an relatio spiratoris realitèr, aut formaliter differat à Paternitate, & Filiatione? Sed res est facilis, & constat ex dictis *disp. 75.* sicut enim ibi diximus: formaliter ab Essentia relationes distingui, ita in præsenti est dicendum, cuius ratio ex ibi dictis sumenda est.

58. Ill. God. *n. cit.* negat distinctionẽ formalẽ inter relationẽ spiratoris, & Paternitatẽ, & Filiationẽ, & vltrà dicta *disp. 75.* id probat ex cõmuni illo Theologorũ axiomatè, scilicèt, *In Diuinis omnia sunt vnũ, vbi non obuiat relationis oppositio.* Cæterũ tam longe abest, vt ex prædicto axiomate possit negari distinctio formalis intèr relationes prædictas, quod vi illius nequeat negari distinctio realis inter aliquas Diuinas relationes, inter quas nõ obuiat relationis opositio, vt videbimus *d. 92.*

TRAC-

TRACTATUS DVODECIMVS

DE PERSONIS IN PARTICVLARI.

DISPVTATIO OCTVAGESIMA SEPTIMA.

Quid significet hoc nomen *Ingenitum*, prout est Patri proprium, & notio illius?

§. I.

Tria, vt certa supponuntur.

Num. 1

Ingenitū in aliquo sensu esse propriū primæ personæ.

SINE vlla ferè controuersia, & dissensione Scotistæ, & Thomistæ disputationē resolvunt. Cœterū, re benè inspecta, & attentè considerata, disidiū cum Ill. God. reperio, ideòque omittendā non venit disputatio præsens. In qua, vt ait Ill. God. tria, vt certa, supponimus, & alterum in examen vocamus. Primum, quod supponimus, est: *Ingenitum* in aliquo sensu esse propriū primæ personæ. Quæ suppositio difinita est in Concilio Toletano 6. & 11. vbi dicitur: Patrem esse ingenitum, quia à nullo dicit originē, & Filium esse Deum natum; at verò Spiritum Sanctum, nec genitū, nec ingenitum credi. *Ne si ingenitum dixerimus, duos Patres dicamus.*

2. *Ingenitū quadruplicitèr sumitur.*

Hanc suppositionē probat diuersitas acceptionis huius nominis *Ingeniti*; nam nomen *Ingenitum* quadruplicitèr potest accipi. Primo significat solū id, quod non est genitū, seu id, quod non habet esse per generationē, & in hac acceptione non est propriū solius Patris; nam Spiritus Sanctus, & omnia creata, quæ genita non sunt, dicuntur ingenita. Secundo significat id, quod non est productū, & hoc modo Spiritus Sanctus nō est ingenitus, quia productus est; cœterum sic est ingenitum omne creatū, quod neque fuit, neque est, neque erit, & consequentèr ingenitū secundo modo sumptum non est Patri propriū. Tertio significat, quod nec est, nec potest quacumque productione produci, quo pacto, et si Patri conueniat, nō tamen soli; nam etiā impossibilia sunt hoc modo ingenita. Quarto significat suppositū, quod nec est, nec potest aliquo modo produci, quo pacto est nomen propriū soli Patri conueniens, & hoc pacto diximus *disp. anteced.* summi innascibilitatē, seu ingenerabilitatem, vt sit notio Patris: ergo nomen *Ingenitū* in aliquo sensu, etiam in vsu Theologorum frequenti, proprium est solius Patris.

3. *Ingenitū significat negationē de formali.*

Secundū, quod supponimus, est: hoc nomen *Ingenitum* significare negationē de formali; non verò aliquid positivū, quod communitèr docuerunt Patres, & Theologi. August. *lib. 5. de Trinit. cap. 7.* Cyrilus 1. *Thesauri cap. 3.*

Probatur. D.Thomas *in* 1.*dist.*28.*q.*1.*art.*1.& 1.*part.q.*33.*art.*4. & Scotus *in* 1.*dist.* 28.*q.*2. & probatur manifesta ratione:nomen enim negativũ differt à positiuo pœnès formale significatum; at significatum formale nominis positiui est positiua forma:ergo formale significatum nominis negatiui est negatio.

Cõfirmatur. Confirmatur: idem namque significat ingenitũ,quod non genitum infinitantèr acceptum;at non genitũ infinitantèr negationẽ generationis, seu productionis de formali significat, sicut non homo negationem hominis, & non ens negationem entis: ergo significatum formale huius nominis *Ingenitum* est negatio.

4. *Ingenitũ significat pro materiali aliquod positivum.* Tertium,quod supponimus est:quod licet nomen *Ingenitum* significet pro formali negationem, importat tamen pro materiali aliquod positivum, ad quod necessariò in Patre sequatur, & ratione cuius illi conueniat prædicta negatio.Quod probatur:quia nihil repugnat simplicitèr alicui per solã negationẽ,sed per aliquid positivum, ad quod sequatur talis negatio.seu ratione cuius,prædicta negatio illi conueniat,vt patet de irrationalitate in bruto,& concessum habemus *disp.*8.*n.*59, atqui negatio, quã ingenitũ dicit pro formali , simplicitèr repugnat Patri æterno: ergo illi conuenit ratione alicuius posisitiui: ergo aliquod positivũ importat pro materiali.

Probatur.

§. II.

Relatis sententijs statuitur prima conclusio.

5. HIS igitur suppositis,quod in dubiũ vertimus, est: ratione cuius *Ingenitum* sit proprietas, seu notio Patris, ratione positiui, an ratione negationis? Et relictis cœteris alijs opinionibus,Ill. God.*n.*7.hanc primã conclusionẽ statuit: *Nihil positivũ distinctum à Paternitate obiectiuè addæquatè est fundamentũ negationis Ingeniti, sed est ipsa Paternitas prout immediatè coniungitur cum Diuina natura in ratione formæ hypostaticæ.* Huic conclusioni dissentimus, & contra ipsum procedemus. Sit ergo.

6. 1.*conclusio.* Prima conclusio: *nihil positivũ distinctum à Paternitate, & Spiratione actiua obiectiuè addæquatè est fundamentum negationis Ingeniti, sed ipsa Paternitas, & actiua Spiratio sunt fundamentũ talis negationis.* Vndè nõ sola Paternitas,vt ait Ill.God.sed Paternitas simul cum Spiratione actiua est fundamentum negationis ingeniti. Hanc opinionem supræsso nomine refert Ill.God.*n.*6. illamque propugnatã in nemine vidi, sed ob hoc non dereliquendã reputo, quinpotius defensandã.Primo:quia non est contra Scotum, quinpotiùs valdè conformis ad ea, quæ ex ipso diximus *disp. præced.* ideòque ratione validior. Secundo: quia licet Patronos expræssè non habeat, illã non solũ ex pluribus Theologis,verum etiam ex adductis ab Ill. God. *in præsenti* deduco,& probabo.

7. *Prob.* 1. *conclusio iuxta opinionem Durãdi, & Lorcæ.* Probatur itaquè primo conclusio iuxta opinionẽ Durandi,& Lorcæ: nã Durandus *in* 1.*dist.*26.*q.*2. quẽ secutus est Lorca *disp.* 8.*q.*2. docet: ideò inspirabilitatẽ non poni distinctã notionẽ,quia negatio Spirationis, quam significat, sufficientèr explicatur per notionem Filiationis, vel Spirationis actiuæ; nã est negatio,quæ immediatè,& necessariò affirmationes illas cõsequitur,eo enim ipso, quod Filius est genitus , necessariò infertur non esse Spiratum; quia eadẽ persona non potest generari,& Spirari;& similitèr eo ipso,quod Pater,& Filius Spirant Spiritum Sanctum , infertur necessariò non Spirari, quia eadem persona non potest Spirare, & Spirari.

8. *Formatur probatio.* Ex qua doctrina sic formatur probatio nostræ conclusionis : illud est fundamentum negationis *Ingeniti*, ad quod immediatè, & necessariò sequitur negatio inspirabilitatis; sed ad solã Paternitatẽ non sequitur immediatè, & necessariò negatio inspirabilitatis:ergo sola Paternitas nõ est fundamentum negationis ingeniti. Atqui ad tale fundamentum nihil aliud re-

qui-

quiri potest, nisi actiua Spiratio: ergo Paternitas, & Spiratio sunt fundamentum negationis *Ingeniti*. Maior patet: nam fundamentum cuiuscumque negationis est illud, ad quod immediatè, & necessariò sequitur talis negatio.

9. *Probat. minor.* Minor probatur: negatio inspirabilitatis sequitur immediatè, & necessariò ad Filiationē, vel Spirationē actinam: ergo ad solā Paternitatē non sequitur immediatè, & necessariò negatio inspirabilitatis. Antecedens est doctrina Authorū, ex qua conclusionē meā probo. Consequentia autē probatur: ideò iuxta ipsos negatio inspirabilitatis sequitur immediatè, & necessariò ad Filiationē, vel Spirationē actiuā, quia eo ipso, quod Filius sit genitus, necessariò infertur, non esse Spiratum, quia eadem persona nequit generari, & Spirari, & similitèr, eo ipso, quod Pater, & Filius spirent Spiritum Sanctum, infertur necessariò, non spirari; quia eadem persona nequit spirare, & spirari, atqui per solā Paternitatem Pater, nec est genitus; hoc enim ipsi repugnat; nec est spirans; alioquim superflueret relatio spiratoris in Patre, & consequentèr non esset notio illius, quod est contra Authores prædictos, & contra Ill. God: ergo cū negatio inspirabilitatis sequatur immediatè, & necessariò ad Filiationē, vel spirationē actiuā, & neutrū habet Pater per solam Paternitatem; ad solam Paternitatē non sequitur immediatè, & necessariò negatio inspirabilitatis.

10. *Prob. 2. conclusio iuxta opinionē Caiet. & Radæ.* Probatur 2. conclusio iuxta opinionē Caietani, & Radæ: nam vna ex rationibus, quā Caietanus 1. *part. q.* 32. *art.* 3. & Rada 1. *part. controuers.* 25. *art.* 3. assignant, vt inspirabilitas non sit notio in Filio, est, quia eo ipso, quod intelligitur esse Filius, intelligitur nō spirari; nam eo ipso, quod intelligatur esse Filiū, intelligitur habere esse per intellectum, cum quo non stat per voluntatem procedere. Ex qua doctrina secunda probatio nostræ conclusionis in hunc modum formalizatur.

11. Illud est fundamentum negationis *Ingeniti*, quo intellecto intelligitur negatio, quā dicit inspirabilitas; sed sola Paternitate intellecta non intelligitur negatio, quā inspirabilitas dicit: ergo sola Paternitas non est fundamentum negationis *Ingeniti*. Consequentia est legitima in sententia horū Authorū, ex quorū doctrina arguo. Maior est notoria: nā illud est fundamentum negationis *Ingeniti*, quo intellecto intelligitur negatio omnis productionis; sed inspirabilitas est negatio alicuius productionis: ergo illud est fundamentū negationis *Ingeniti*, quo intellecto intelligitur negatio, quā dicit inspirabilitas. Minor autem, in qua potest esse difficultas, probatur: ideò eo ipso, quod intelligatur esse Filius, intelligitur non spirari, quia eo ipso, quod intelligatur esse Filiū, intelligitur habere esse per intellectū, cū quo non stat per voluntatē procedere; atqui sola paternitate intellecta non intelligitur, Patrem habere esse per intellectū, cum quo non stat per voluntatē procedere: ergo sola Paternitate nō intelligitur, Patrē non spirari: ergo sola Paternitate intellecta non intelligitur negatio, quā inspirabilitas dicit.

Formatur probatio.

Probat. minor.

12. *Prob. 3. conclusio iuxta opinionē Radæ.* Probatur 3. conclusio iuxta opinionem Radæ; hic enim *cit. vbi suprà*, vt defendat: innascibilitatē esse notionē Patris; non verò inspirabilitatē, assignat hanc disparitatē, nempè, quod Filium non spirari declaratur in hoc, quod spirat, quia Spiritus Sanctus habet omnē rationem spirati. Suppositā enim fide, quod Spiritus spiratur, ipsa ratio naturalis docet, quod non sunt duo spirati in Deo; quia si sunt duo spirati, eadē ratione possunt esse infiniti, & si possunt, sunt, vt est apud Theologos certum; at verò licet in hoc, quod Pater generet, includatur, quod Pater non generetur, quia Filius genitus includit omnē rationē generati, tamen ratio naturalis non evidentèr ostendit (licet ostendāt probabilitèr) quod Pater non producatur ab alia persona alio genere productionis. Et ideò ad ostendendū, quod Pater nullo genere

pro-

productionis producitur, Sancti vtuntur notione innaſcibilitatis.

13. *Formatur probatio.* Ex hac Radæ doctrina, ſic efformatur probatio: illud eſt fundamentum negationis *Ingeniti*, quo poſito, ponitur negatio, euidentèr oſtendens excluſionem omnis productionis; ſed ſola Paternitate poſita, non ponitur negatio euidentèr oſtendens excluſionẽ omnis productionis: ergo ſola Paternitas non eſt fundamentũ negationis ingeniti. Conſequentia tenet apud Radam, ex cuius doctrina arguo. Maior eſt certa, & hac paritate oſtenditur: illud eſt fundamentũ negationis irrationalitatis, quo poſito, ponitur negatio euidentèr oſtendens excluſionẽ omnis rationalitatis, & omnis modi intelligendi, vt loquitur Ill. God. *n.* 2: ergo paritèr; illud eſt fundamentũ negationis *Ingeniti*, quo poſito, ponitur negatio euidentèr oſtendens excluſionem omnis productionis. Cõſequentia manifeſta videtur: quia non minùs irrationali repugnat omnis modus intelligendi, ac repuguat ingenito omnis modus productionis. Probatur iam minor, in qua poteſt eſſe difficultas: nam iuxta Radam, licet in hoc, quod Pater generet, includatur, quod Pater non generetur, quia Filius genitus includit omnẽ rationẽ generati; tamen ratio naturalis non euidentèr oſtendit, quod Pater non producatur alio genere productionis; ſed ſola Paternitate poſita, ſolum ponitur, quod Pater generet: ergo ſola Paternitate poſita, non ponitur negatio euidentèr oſtendens excluſionẽ omnis productionis.

14. *Alitèr formatur probatio.* Alitèr ex doctrina eiuſdẽ Authoris formatur probatio: iuxta doctrinã Radæ Spiritus Sanctus habet omnẽ rationẽ ſpirati, & Filius omnẽ rationem geniti: ergo ſicut ſuppoſita fide, quod Spiritus Sanctus ſpiratur, ratio naturalis docet, quod non ſunt duo ſpirati in Deo, ob rationẽ traditã à Rada; ita ſuppoſita fide, quod Filius generatur, ratio naturalis docet, quod in Deo nõ ſunt duo generati, ob eandẽ rationẽ: ergo ſuppoſita fide, quod Filius generatur, & Spiritus Sanctus ſpiratur, ratio naturalis docet, Patrem, nec generari, nec ſpirari. Hæc conſequentia eſt euidens; alioquim in Deo eſſent duo generati, vel duo ſpirati contra fidem. Infero ampliùs: ergo ſuppoſita fide, quod Filius generatur, & Spiritus Sanctus ſpiratur, ratio naturalis docet, Patrem non eſſe productum, vel eſſe ingenitũ, ſeu improductũ. Probatur hæc conſequentia: omnis productio in Diuinis eſt generatio, vel Spiratio; ſed iuxta conceſſa ſuppoſita fide, quod Filius generatur, & Spiritus Sãctus ſpiratur, ratio naturalis docet, Patrem, nec generari, nec ſpirari: ergo ſuppoſita fide, quod Filius generatur, & Spiritus Sanctus ſpiratur, ratio naturalis docet, Patrẽ non eſſe productũ, vel eſſe ingenitũ, ſeu improductũ.

15. *Infero.* Infero deniquè: ergo ſicut Filiũ non ſpirari declaratur in hoc, quod ſpirat, quia Spiritus Sanctus habet omnẽ rationẽ ſpirati; ita Patrem non ſpirari declaratur in hoc, quod ſpirat, ob rationem datam: ergo Patrem non generari declaratur in hoc, quod generat, quia Filius habet omnem rationẽ geniti: ergo Patrem non produci per generationẽ, nec per ſpirationẽ, declaratur in hoc, quod Pater generat, & ſpirat: ergo Patrem eſſe improductũ, ſeu *Ingenitum* declaratur in hoc, quod generat, & ſpirat. Hæc conſequentia eſt euidens ex antecedentibus, & conſtat ex eo, quod perſona, quæ in Diuinis non producitur per generationẽ, vel ſpirationem, eſt improducta, cum omnis productio in Diuinis, vt ſuprà dicebamus, & eſt de fide, vel ſit generatio, vel ſpiratio.

16. *Sumo.* Atqui Patrem eſſe ingenitũ declaratur in hoc, quod Pater, nec per generationẽ, nec per ſpirationẽ producatur: ergo cum hoc in ſola Paternitate non declaratur, ſola Paternitas nõ eſt fundamentũ negationis *Ingeniti*. Probatur hæc conſequentia: illud eſt fundamentum *Ingeniti*, ad quod ſequitur negatio declarans perſonã ingenitam, nec per generationem, nec per ſpira-

tio-

tionē producì; ſed ad ſolā Paternitatē non ſequitur negatio declarans Patrē, nec per generationē, nec per ſpirationem produci: ergo cum hoc in ſola Paternitate non declaretur, ſola Paternitas non eſt fundamentum negationis *Ingeniti*. Conſequentia tenet. Minor eſt doctrina Doctoris, ex qua arguo. Maior verò paritate ſuprà poſita probatur: illud eſt fundamentū negationis irrationalitatis, ad quod ſequitur negatio declarans, irrationale, nec per rationalitatē cū diſcurſu, nec ſine diſcurſu, vt loquitur III. God. *n.* 2. intelligere: ergo ſimilitèr: illud eſt fundamentum negationis *Ingeniti*, ad quod ſequitur negatio declarans perſonam ingenitam, nec per generationem, nec per ſpirationem produci.

17. *Prob. 4. concluſio ex opinione Suarij.*

Probatur 4. concluſio iuxta opinionem Suarez; hic enim 1. *part. tract.* 3. *lib.* 5 *cap.* 10. reddendo diſpatitatem, cur negatio *Ingeniti* ſit notio Patris; negatio autem inſpirabilitatis non ſit notio Filij, ait, rationē eſſe: quia negatio *Ingeniti* ſimul cum Paternitate notificat totā dignitatē perſonæ Patris, eius conſtitutionē, & diſtinctionem ab alijs; vndè perfectè illa perſona Patris per hanc notionē cognoſcitur; nam licèt *Ingenitum* non dicat aliquā particularem dignitatē illius perſonæ, quia tamen illā totā perſonā notificat, hinc fit, eam iure notionē eſſe; inſpirabilitas verò nō eſt notio Filij, quia Filius ſufficientèr noſcitur per relationē poſitiuā Filiationis, ſicut etiam Spiritus Sanctus per ſpirationem paſſiuam.

18. *Formatur probatio.*

Ex hac vera Suarij doctrina veritas noſtræ concluſionis probatur: illud eſt fundamentum negationis *Ingeniti*, ad quod ſequitur negatio perfectè notificans excluſionē omnis productionis; ſed ſpiratio actiua ſimul cum Paternitate perfectè notificat excluſionē omnis productionis: ergo actiua ſpiratio, ſimul cum Paternitate eſt fundamentum negationis *Ingeniti*. Conſequentia tenet. Maior paritate iam prædicta probatur: nam illud eſt fundamentum negationis irrationalitatis, ad quod ſequitur negatio perfectè notificans excluſionē omnis rationalitatis: ergo paritèr: illud eſt fundamentum negationis *Ingeniti*, ad quod ſequitur negatio perfectè notificans excluſionē omnis productionis. Minor verò probatur: excluſio omnis productionis in perſona ingenita eſt excluſio productionis per generationem, & ſimul per ſpirationem, ſed ſpiratio actiua, ſi nul cū Paternitate perfectè notificat excluſionem productionis per generationē, & ſimul per ſpirationem: ergo ſpiratio actiua, ſimul cum Paternitate perfectè notificat excluſionem omnis productionis. Probatur minor: quis enim dubitare poteſt, quod excluſio productionis per generationem, & ſimul per ſpirationem, magis notificetur per Paternitatē, & ſpirationē ſimul, vt cū dicimus: perſona ingenita eſt generās, & ſpirans, quam per ſolam Paternitatem, vt cum dicimus: perſona ingenita eſt generans? ergo &c.

19. *Declaratur.*

Declaratur hoc: quando dicimus: Pater eſt generans, notificatur ſolum negatio productionis per generationē; ſed quando dicimus: Pater eſt generans, & ſimul ſpirans, notificatur negatio productionis per generationem, & ſpirationē: ergo negatio productionis per generationē, & ſpirationē magis notificatur per generationē, & ſimul per ſpirationem, quā per ſolā generationē: ergo magis notificatur per Paternitatem ſimul, & ſpirationē, quam per ſolā Paternitatem. Atqui illud eſt fundamentum negationis *Ingeniti*, ad quod ſequitur negatio notificans excluſionē productionis per generationem, & ſimul per ſpirationē: cum ergo hæc magis notificetur per Paternitatē ſimul, & ſpirationem, quā per ſolā Paternitatem; non ſola Paternitas, ſed ipſa ſimul, & actiua ſpiratio aſsignanda eſt pro fundamento *Ingeniti*.

20. *Prob. 5. concluſio ex doctrina Smiſing.*

Probatur 5. concluſio iuxta doctrinā Smiſing, qui *diſp.* 2. *q.* 4. *n.* 103. dans rationem, cur inſpirabilitas non ſit peculiaris notio Patris, & Filij; hæc ait: inſpirabilitatem id circo non eſſe pe-

cu-

culiarem Patris, & Filij notionē, quia in Patre quidē inſpirabilitas innoteſcit ſatis per *Ingenitum*, quod eſt negatio omnis productionis (ſic enim à Patribus vſurpatur hoc vocabulum) adeòque etiam eſt negatio productionis per ſpirationē: in Filio autē inſpirabilitas innoteſcit per generationē actiuā perfectā, quæ non poteſt eſſe à principio ſpiratiuo, ſeu voluntate. Ex qua doctrina duplicem rationem formabimus pro quinta probatione.

21. *Duplex ratio formatur.*

Prima. Prima eſt: ad fundamentū negationis *Ingeniti* debet ſequi negatio ſatis notificans in Patre inſpirabilitatē; ſed ad ſolō Paternitatē non ſequitur negatio ſatis notificans in Patre inſpirabilitatē: ergo ſola Paternitas non eſt fundamentū negationis *Ingeniti*. Conſequentia eſt legitima. Maior paritate toties dicta eſt manifeſta: nam ad fundamentum negationis irrationalitatis debet ſequi negatio ſatis notificans in irrationali, quamlibet rationalitatem; ſed inſpirabilitas eſt aliqualis negatio huius nominis *Ingenitum*: ergo ad fundamentum negationis *Ingeniti*, debet ſequi negatio ſatis notificans in Patre inſpirabilitatē. Minor verò probatur: inſpirabilitas iuxta Smiſing ſatis innoteſcit in Patre per *Ingenitum*, quod eſt negatio omnis productionis, vt à Patribus vſurpatur; ſed ad ſolā Paternitatē non ſequitur negatio omnis productionis, nec ſic eſt à Patribus vſurpata: ergo ad ſolā Paternitatem non ſequitur negatio ſatis notificans in Patre inſpirabilitatem. Probatur minor: ſi ad ſolā Paternitatē ſequeretur negatio omnis productionis, ſicque à Patribus vſurpata eſſet, inſpirabilitas in Patre æquè ſatis innoteſceret per ſolā Paternitatē, ac per *Ingenitum*; ſed hoc non aſſerit Smiſing; nam non recurrit ad Paternitatē, ſed ad *Ingenitum*: ergo ideò eſt, quia iuxta hunc doctorem ad ſolam Paternitatem non ſequitur negatio omnis productionis, nec ſic à Patribus vſurpatur.

22. *2. ratio.* Secunda ratio eſt: ideò iuxta doctrinā Smiſing inſpirabilitas in Filio innoteſcit per generationē paſsiuā, quia paſsiua generatio nequit eſſe à principio ſpiratiuo; ſed Pater ratione Paternitatis ſolū habet, nō poſſe eſſe à principio generatiuo: ergo ad ſolā Paternitatem ſolum poteſt ſequi negatio ingenerabilitatis: ergo ad ſolam Paternitatem non ſequitur negatio inſpirabilitatis. Atqui nomen *Ingenitum* dicit vtramque negationem: ergo ad ſolam Paternitatē non ſequitur negatio *Ingeniti*, & conſequentèr non eſt fundamentum talis negationis. Probatur minor: illa tantū negatio ſequitur ad Paternitatem, cuius poſitivū habet Filius ſub ratione Filiationis; ſed Filius ſub ratione Filiationis ſolū habet eſſe genitum: ergo Pater ratione Paternitatis ſolum habet negationem geniti: ergo cum in Diuinis idem ſit non eſſe, ac non poſſe eſſe, Pater ratione Paternitatis ſolum habet, non poſſe eſſe à principio generatiuo.

23. Has ex his Authoribus probationes deduxi, vt appareat: hos omnes, qui cum communi Scholaſticorum ſententia opinantur, in Diuinis eſſe tantum quinque notiones, nec plures, nec pauciores, ideòque inſpirabilitatē à ratione notionis excludere, teneri etiā ad noſtrā concluſionem defenſandā. Primo: quia alioquin rationes ab illis allatæ nullius eſſent roboris. Secundo, quia manifeſtè probant noſtram prædictā concluſionem, vt ex dictis ſatis conſtat. Nunc autē ex adductis ab Ill. Godoy concluſionem probaturi ſumus, vt dicta *num.6.* adimpleamus.

24. *Prob. 6. concluſio ex doctrina Ill. Godoy.* Probatur 6. concluſio: illud eſt fundamentum negationis *Ingeniti*, ad quod ſequitur negatio omnis originis; ſed ad ſolam Paternitatē non ſequitur negatio omnis originis: ergo ſola Paternitas non eſt fundamentum negationis *Ingeniti*. Maior traditur ab Ill. God. *n.* 1. dicente: ideò *Ingenitum* in aliquo ſenſu eſt propriū primæ perſonæ, vt diffinitū eſt in Concilio Toletano 6. & 11. quia à nullo dicit originem. Minor verò probatur primo: illa tantū negatio ſequitur ad Pater-

Minor prob. 1.

ni-

nitatem, cuius positivum habet Filius ratione Filiationis; sed Filius ratione Filiationis solum habet esse genitum: ergo Pater ratione Paternitatis solum habet negationē geniti. Atqui sola negatio geniti non est negatio omnis originis: ergo cum hanc solum dicat Pater ratione Paternitatis, ad solā Paternitatem non sequitur negatio omnis originis.

25. *Prob. 2. dicta minor, & 7 probatur conclusio.* Probatur 2. dicta minor, & simul septimo probatur nostra conclusio: Pater ratione solius Paternitatis solū habet negationē originis à Patre; sed negatio originis à Patre non est negatio omnis originis: ergo ad solā Paternitatē non sequitur negatio omnis originis. Consequentia tenet. Minor est certissima. Primo: quia vltrà originem à Patre est origo ab spirarore. Secundo: quia alioquim Spiritus Sanctus haberet negationē omnis originis, quia habet negationē originis à Patre. Maior probatur: illam solum negationē originis habet Pater ratione solius Paternitatis, qua caret Filius ratione solius Filiationis; sed Filius ratione solius Filiationis solum caret negatione originis à Patre: ergo Pater ratione solius Paternitatis solum habet negationem originis à Patre.

26. *Prob. 3. dicta minor, & 8. probatur conclusio.* Probatur 3. minor dicta, & simul octauo probatur conclusio: origo à Patre est omninò distinctus ab origine ab spiratore: ergo negatio originis à Patre est omninò distincta à negatione originis ab spiratore: ergo & fundamentū, ad quod sequitur negatio originis à Patre, est omninò distinctum à fundamento, ad quod sequitur negatio originis ab spiratore: ergo ad solā Paternitatē non sequitur negatio omnis originis. Antecedens est certum; alioquim Filius esset spiratus, & Spiritus Sanctus genitus, quod est contra fidem. Prima consequentia infertur, & constat notoriè in Spiritu Sancto, in quo est negatio originis à Patre; non tamen negatio originis ab spiratore. Secunda consequentia ex prima infertur, & etiā claret in Filio, in quo sicut est duplex negatio, scilicèt, negatio *Ingeniti*, & negatio *spirabilis*, ita est duplex fundamentum, nempè, Filiatio, ad quam sequitur negatio *Ingeniti*, & spiratio actiua, ad quā sequitur negatio *spirabilis*. Vltima cōsequentia probatur: si ad solā Paternitatem sequeretur negatio omnis originis, fundamentum originis à Patre non esset omninò distinctū à fundamento originis ab spiratore; sed iuxta probata est omninò distinctum: ergo ad solam Paternitatē non sequitur negatio originis omnis.

27. *Prob. 4. dicta minor, & 9 probatur conclusio.* Probatur 4. suprà posita minor, & simul nono probatur conclusio: extensior negatio sequitur ad Paternitatē, & spirationē actiuā, quam ad solā Paternitatē; sed ad Paternitatē, & spirationē actiuā ad summum sequitur negatio omnis originis: ergo ad solā Paternitatē non sequitur negatio omnis originis. Consequentia patet; alioquim extensior negatio non sequeretur ad Paternitatē, & spirationē actiuam, quā ad solam Paternitatē. Minor est manifesta; nam vltrà negationem omnis originis dabilis non est negatio extensior. Maior autem probatur primo: extensior negatio sequitur ad Paternitatē, & spirationē actiuā, quā ad spirationē solam actiuā; ad hanc enim solum sequitur negatio spirabilitatis, vltrà quam sequitur ad Paternitatem negatio geniti: ergo paritèr: extensior negatio sequitur ad Paternitatē, & spirationē actiuam, quā ad solā Paternitatē. Secundo probatur eadem maior: ad duplex fundamentum, ad quorum quodlibet sequitur negatio, negatio extensior sequitur, quam ad vnicū fundamentum; sed Paternitas, & spiratio actiua sunt duplex fundamentum, ad quorū quodlibet sequitur negatio, & sola Paternitas est vnicū fundamentū: ergo extensior negatio sequitur ad Paternitatē, & spirationē actiuam, quam ad solam Paternitatem. Consequentia tenet. Præmissæ autem satis ex terminis manifestæ apparent.

Maior prob. 1

Secundo

28. Probatur decimo conclusio: illud est fundamentum *Ingeniti*, ad quod

se-

sequitur, non solum negatio geniti, sed etiam negatio omnis productionis; sed ad solã Paternitatẽ non sequitur negatio omnis productionis: ergo sola Paternitas non est fundamentũ negationis *Ingeniti*. Consequentia tenet. Maior est doctrina omnium, quam adducit Ill. God *n.* 1. & 2. vbi ait: *Ingenitũ* in vna acceptione solum opponi cum genito, & sic solum negare generationẽ strictã; in alia autẽ opponi producto, seu cõmunicato per processionẽ, & sic excludere omnẽ modum productionis. Minor verò probata manet per dicta, & vltrà probatur primo: posita negatione exacta à fundamento, ponitur omnis negatio, quæ sequitur ad fundamentũ; sed negatio omnis productionis non est negatio exacta à sola Paternitate: ergo ad solã Paternitatem non sequitur negatio omnis productionis. Probatur minor: negatio exacta à sola Paternitate est sola negatio geniti; sed sola negatio geniti non est negatio omnis productionis, vt fatetur Ill. Godoy: ergo negatio omnis productionis non est negatio exacta à sola Paternitate.

28. *Prob. decimo conclusio ex doctrina Ill. God.*

Minor prob. 1.

29. *Prob. 2. dicta minor.*

Probatur 2. minor allata: si ad solã Paternitatẽ sequeretur negatio omnis productionis, spiratio actiua non haberet munus commune Patri, & Filio; sed hoc admitti nõ potest; ergo ad solam Paternitatẽ non sequitur negatio omnis productionis. Consequentia est legitima. Minor certa. Primo: quia semel, quod actiua spiratio sit Patri, & Filio communis, munus cõmune vtrique debet habere. Secundo: quia Pater non est incapax muneris alicuius, quod spiratio actiua tribuat Filio. Maior verò probatur: spiratio actiua habet munus constituendi Filium posse in ratione inspirabilis; sed si ad solam Paternitatem sequeretur negatio omnis productionis, spiratio actiua nõ haberet munus constituendi posse Patrem in ratione inspirabilis: ergo si ad solam Paternitatem sequeretur negatio omnis productionis, spiratio actiua non haberet munus commune Patri, & Filio.

Præmissæ autẽ sunt probandæ. Probatur itaque maior syllogismi: positivũ illud, ad quod sequitur immediatè negatio inspirabilitatis, est, quod Filium constituit posse in ratione inspirabilitatis; sed in Filio spiratio actiua est positivum, ad quod immediatè sequitur negatio inspirabilitatis: ergo spiratio actiua habet munus constituendi Filiũ posse in ratione inspirabilitatis. Probatur minor: in Spiritu Sancto spiratio passiua est positivum, ad quod immediatè sequitur negatio spiratiuitatis, seu spiratoris: ergo similiter è conuerso: in Filio spiratio actiua est positivũ, ad quod immediatè sequitur negatio inspirabilitatis. Vera igitur est maior.

30. *Probat. maior.*

Minor verò eiusdẽ syllogismi probatur: si ad solam Paternitatẽ sequeretur negatio omnis productionis, per solã Paternitatẽ constitueretur posse Pater in ratione inspirabilis; ergo si ad solam Paternitatem sequeretur negatio omnis productionis, spiratio actiua non haberet munus constituendi posse Patrem in ratione inspirabilis. Probatur antecedens: si ad solam Paternitatem sequeretur negatio omnis productionis, sola Paternitas esset positivũ, ad quod immediatè sequeretur negatio inspirabilitatis: ergo si ad solam Paternitatẽ sequeretur negatio omnis productionis, per solã Paternitatẽ constitueretur posse Pater in ratione inspirabilis. Antecedens claret; nã negatio inspirabilitatis claditur sub negatione omnis productionis. Consequentia probatur: ideò spiratio actiua habet munus constituendi Filium posse in ratione inspirabilis, quia in Filio spiratio actiua est positivũ, ad quod immediatè sequitur negatio inspirabilitatis; sed si ad solã Paternitatem sequeretur negatio omnis productionis, sola Paternitas per se esset positivum, ad quod immediatè sequeretur negatio inspirabilitatis: ergo si ad solam Paternitatẽ sequeretur negatio omnis productio-

31. *Probat. minor.*

nis,

nis, per solã Paternitatẽ constitueretur positiuè Pater in ratione inspirabilis.

32. *Cõsequentia probatur* 1. Vltrà hanc consequentiæ probationẽ triplicitèr adhuc probanda est per triplicẽ personalitatẽ Trinitatis. Primo itaquè probatur: ideò Paternitas habet munus constituendi positiuè Patrẽ in ratione *Ingeniti*, vt opponitur productioni per generationẽ, quia Paternitas est positivũ, ad quod immediatè sequitur negatio *Ingeniti*, vt opponitur productioni per generationẽ; sed per te si ad solã Paternitatẽ sequeretur negatio omnis productionis, sola Paternitas esset positivũ, ad quod immediatè sequeretur negatio inspirabilitatis: ergo si ad solã Paternitatẽ sequeretur negatio omnis productionis, per solam Paternitatem constitueretur positiuè Pater in ratione inspirabilis.

33. *Secundo.* Secundo probatur prædicta consequentia: ideò Filiatio habet munus constituendi positiuè Filiũ in ratione geniti, quia Filiatio est positivum, ad quod immediatè sequitur negatio nõ essendi *Ingenitũ*; sed per te si ad solam Paternitatẽ sequeretur negatio omnis productionis, sola Paternitas esset positivũ, ad quod immediatè sequeretur negatio inspirabilitatis: ergo si ad solã Paternitatẽ sequeretur negatio omnis productionis, per solã Paternitatẽ cõstitueretur positiuè Pater in ratione inspirabilis. *Tertiò.* Tertio probatur eadẽ cõsequentia: ideò spiratio passiua habet munus constituendi positiuè Spiritum Sanctũ in ratione spirati, quia in Spiritu Sancto spiratio passiua est positivum, ad quod immediatè sequitur negatio spiratiuitatis, vel spiratoris; sed per te si ad solã Paternitatẽ sequeretur negatio omnis productionis, sola Paternitas esset positivum, ad quod immediatè sequeretur negatio inspirabilitatis: ergo si ad solã Paternitatẽ sequeretur negatio omnis productionis, per solã Paternitatẽ cõstitueretur positiuè Pater in ratione inspirabilis.

34. *Prob.* 11 *conclusio* Probatur 11. conclusio: negatio *Ingeniti* magis, & meliùs innotescit, assignando pro fundamento illius positivum Paternitatis, & spirationis actiuæ, quã positivum solius Paternitatis: ergo meliùs est vtrumque assignare pro positiuo illius negationis, & cõsequentèr Paternitas, & spiratio simul actiua sunt fundamentum negationis *Ingeniti*, quod est nostra cõclusio. Cõsequentia videtur certa. Primo: nam id, per quod magis, & meliùs nobis innotescit negatio *Ingeniti*, assignandũ est pro fundamento talis negationis. Secundo: quia hic quæritur, quodnam sit positivum, ad quod sequitur negatio *Ingeniti*, prout est propria Patri, & notio illius, vt patet ex titulo disputationis: si ergo notio ponitur ex vi notionis ad notificandum, in quo omnes Theologi conueniunt, & patet ex dictis *disput. præced.* id, quod magis, & meliùs notificet negationem *Ingeniti*, assignandum est pro fundamento talis negationis.

35. *Antecedens probatur.* Antecedens verò probatur: negatio *Ingeniti* idẽ est, ac negatio omnis productionis; sed negatio omnis productionis magis, & meliùs innotescit, assignando pro fundamento illius positivũ Paternitatis, & spirationis actiuæ, quã positivũ solius Paternitatis: ergo negatio *Ingeniti* magis, & meliùs innotescit, assignando pro fundamento illius positivũ Paternitatis, & spirationis actiuæ, quã positivũ solius Paternitatis. Probatur minor: negatio omnis productionis in Diuinis est negatio geniti, & spirati; sed negatio geniti, & spirati magis, & meliùs innotescit, assignando pro fundamento illius positivũ Paternitatis, & spirationis actiuæ, quã positivũ solius Paternitatis: ergo negatio omnis productionis magis, & meliùs innotescit, assignando pro fundamento illius positivũ Paternitatis, & spirationis actiuæ, quã positivũ solius Paternitatis. Probat. minor: in primis negatio geniti magis, & meliùs innotescit, assignãdo pro fundamẽto illius Paternitatẽ; sed negatio spirati magis, & meliùs innotescit, assignando pro fũdamẽto positivũ spirationis actiuæ,

quã positivũ solius Paternitatis: ergo negatio geniti, & spirati magis, & melius innotescit assignando pro fundamento illius positivũ Paternitatis, & spirationis actiuæ, quã positivũ solius Paternitatis. Probatur minor: negatio cuiuscumque relationis magis, & melius innotescit assignando pro fundamento illius positivũ relatiuè oppositũ, quã positivũ relatiuè nõ oppositũ; atqui negatio spirati, est negatio relationis, cuius positivũ relatiuè oppositũ est spiratio actiua; non verò Paternitas: ergo negatio spirati magis, & melius innotescit assignando pro fundamento positivũ spirationis actiuæ, quam positivum solius Paternitatis.

36. *Maior constat.*

Minor, & consequentia tenent. Maior est certa, & constat in negatione geniti, quæ magis, & melius per positivum relatiuè oppositũ, scilicet, Paternitatẽ, innotescit, quã per spirationem adhuc passiuã; nam licèt per hanc innotescat negatio geniti, quia in Diuinis valet: *Est spiratus: ergo non est genitus*, ob rationes datas *disput. hac, & præced.* melius tamen innotescit per Paternitatem. Tum, quia rationes pro spiratione actiua magis, & melius militant pro Paternitate. Tum etiã, quia quælibet negatio magis, & melius innotescit per positivum contradictoriè oppositum, quã per positivũ oppositũ contrariè, vt est concors Philosophorũ consensus. Vndè etsi concedatur, quod per Paternitatem innotescat negatio spirati; non ob hoc assignanda est Paternitas pro positiuo, ad quod sequatur illa negatio; sed spiratio actiua declaranda est pro positiuo talis negationis, vtpotè per ipsam, quia contradictoriè oppositæ, magis, & melius innotescit negatio prædicta.

37. *12. probatur cõclusio.*

Et ex hoc 12. probatur cõclusio: positivũ, quod est fundamẽtũ cuiuscumque negationis, est positivũ cõtradictoriè oppositũ negationi: ergo positivũ, quod est fundamentum negationis productionis per generationẽ, & spirationẽ, est positivũ contradictoriè oppositũ his negationibus. Atqui positivũ contradictoriè oppositũ his negationibus est Paternitas, & simul spiratio actiua: ergo vtraque simul est fundamentũ harum negationũ. Tunc sic; sed fundamentũ harum negationũ est fundamentum negationis *Ingeniti*: ergo Paternitas simul, & actiua spiratio est fundamentum negationis *Ingeniti*. Consequentia cum vtraque sumpta est valdè nota, & certa; vndè si difficultas adest, est in antecedenti.

38. *Antecedens probatur 1.*

Antecedens verò probatur. Primo hoc exemplo, & ex hoc in omnibus alijs: positivum, quod est fundamentũ negationis *irrationalitatis*, est positivum contradictoriè oppositũ tali negationi: ergo positivum, quod est fundamentum cuiuscumque negationis, est positivum contradictoriè oppositum negationi. Probatur 2. ratione: positivũ, quod est fundamentũ cuiuscumque negationis, est positivum, ad quod immediatè sequitur illa negatio; sed positivum, ad quod immediatè sequitur negatio, est positivum contradictoriè oppositum: ergo positivũ quod est fundamentum cuiuscumque negationis, est positivũ contradictoriè oppositum negationi. Confirmatur, & declaratur: negatio, & eius positivum contradictoriè opponuntur; sed positivũ negationis est fundamentũ illius: ergo positivum, quod est fundamentũ cuiuscumque negationis, est positivũ contradictoriè oppositum negationi.

Secundo.

Cõfirmatur, & declaratur.

39. *Probatur vltimo conclusio.*

Probatur denique conclusio: illa persona in Diuinis habet negationem *Ingeniti*, cui deficit omnis passiua productio: ergo illa ratio, ob quam illi personæ deficit omnis passiua productio, erit ratio habendi negationẽ *Ingeniti*. Atqui ratio, ob quam alicui personæ in Diuinis deficit omnis passiua productio, est habere omnẽ actiuã productionem: ergo omnis actiua productio est ratio habendi negationem *Ingeniti*. Tunc sic; sed habere in Diuinis omnem actiuam productionem, est esse generantem, & spirantem: ergo esse generantem, & spirantem est ratio habendi negationem

Ingeniti: ergo negatio *Ingeniti* sequitur ad esse generantē,& spirationē:ergo fundamentū negationis *Ingeniti* est Paternitas, & simul spiratio actiua. Probatur hæc consequentia:fundamētū *Ingeniti* est id,ad quod sequitur negatio *Ingeniti*; sed iuxta concessa negatio *Ingeniti* sequitur ad esse generātē, & spirantē,quod est idē,ac sequi ad Paternitatē,& spirationē actiuā:ergo fundamentū negationis *Ingeniti* est Paternitas, & simul spiratio actiua.

40. *Declaratur, & vrgetur.*

Confirmatur,& vrgetur:id,defectu cuius Filius,& Spiritus Sanctus nō habent negationē *Ingeniti*, est ratio, cur Pater habeat negationē *Ingeniti*; sed Filius defectu Paternitatis,& Spiritus Sanctus defectu spirationis actiuæ nō habēt negationē *Ingeniti*:ergo Paternitas, & spiratio actiua est ratio, cur Pater habeat negationē *Ingeniti*:ergo Paternitas,& spiratio actiua sunt fundamentū negationis *Ingeniti*.Hæc cōsequentia probatur:id, ratione cuius Pater habet negationem *Ingeniti*, est fundamentū talis negationis; sed per se Paternitas,& spiratio actiua est ratio,cur Pater habeat negationē *Ingeniti*:ergo Paternitas,& spiratio actiua sunt fundamentū negationis *Ingeniti*.

41. *Conclusio probari potest.*

Iam ex his multiplicitèr probata manet nostra conclusio,& alias plures probationes efformare poterā ex dictis *in hac,& præced. disput.* Pro cōplemento autē probari potest ratione è conuerso ab Ill. God. tradita; quæ in hunc modū formalizari potest:positivū namquè fundans negationē *Ingeniti* absolutū esse non potest; nec potest esse relativū prædicamentale relatione quinta ab alijs distincta; nec potest esse relatio rationis primi principij; nec relatio transcendentalis, qua Pater in Diuinis respiciat Filium,& Spiritū Sanctū,vt fontanale principium; nec deniquè sufficit sola Paternitas: ergo solum restat,quod Paternitas, & actiua simul spiratio sit fundamentum negationis *Ingeniti*.

42. 1. *pars antecedētis probatur.*

Prima pars antecedentis est apud Theologos communis,& manifesta ratione suadetur: nam fundamentū negationis *Ingeniti* debet esse notionale, & proprium Patris;sed nullum absolutum est notionale, & proprium Patris; omne namquè absolutū est tribus personis cōmune: ergo positivū fundans negationē *Ingeniti* absolutū esse non potest.Secunda pars ex eo constat,scilicèt,quod quintā relationē realem in Diuinis constituere,temerarium est in communi Theologorum iuditio: ergo positivum fundans negationē *Ingeniti* nequit esse relativū prædicamentale relatione quinta ab alijs distincta.

2. *pars patet.*

43. 3. *pars probatur primo.*

Tertia pars antecedentis constat. Primo: nam negatio *Ingeniti* est realis: ergo fundamentum reale, ex quo oriatur, exposcit. Atqui relatio rationis primi principij nō est aliquid reale: ergo non est fundamentum,ex quo oriatur negatio *Ingeniti*. Secundo: quia fundamentum positivum quæritur, vt *Ingenitum* dignitatem importet; sed relatio rationis minùs explicat dignitatis, quam realis negatio: ergo relatio rationis nequit esse fundamentum *Ingeniti*. Tertio: quia relatio rationis fundamentum aliquod necessariò supponit: ergo in illo assignando manet eadem difficultas, ac in assignando fundamentum negationis *Ingeniti*, & consequenter quid quid assignetur pro fundamento relationis rationis, poterit assignari pro fundamento negationis *Ingeniti* præcisa relatione rationis.

Secundo.

Tertio.

44. 4. *pars antecedētis probatur* 1.

Quarta pars antecedentis, scilicèt, quod positivum fundans negationem *Ingeniti* non possit esse relatio transcendentalis,qua Pater in Diuinis respiciat Filium,& Spiritum Sanctum,vt fontanale principium, optimè contra Alarcon probatur ab Ill.Godoy *num.* 10. Tum; quia in Diuinis transcendentalis relatio non datur, vtpotè in dependentia ab alio consistens,quæ formalitatibus Diuinis repugnat.Tum etiam; nam ea, quæ in creatis transcendentalem relationem important, non multiplicantur realitèr in Deo nec notionalia sunt,sed communia,vt

Secundo.

constat in intellectione, & volitione, quæ in creaturis transcendentalẽ respectum dicunt ad obiectum, & tamen in Deo ab obiecto realitèr non distinguuntur, & cõmunes sunt tribus personis, fundamentum autem rationis *Ingeniti* notionale esse debet, & realitèr multiplicativum personæ.

45. *Tertio.* Tum 3: nam in Patre non datur vnus respectus transcendentalis, quo respiciat Filiũ, & Spiritũ Sanctum, sed siuè transcendentalitèr, siuè prædicamentalitèr adæquatè illos respicit Paternitate, & spiratione actiua: ergo ratio *Ingeniti* in respectu transcendẽtali virtualitèr distincto ab his relationibus nõ potest fundari. Antecedens probatur 1: non datur vnus prædicamentalis, quo indiuisè respiciat Filiũ, & Spiritũ Sanctũ: ergo nec vnus transcendẽtalis. *Antecedens probatur 1.* Patet consequentia: quia eadem vnitas, aut diuersitas ad vtrũque sufficit, & requiritur. Secũdo: quia respectus prædicamentalis suprà influxũ fundatur, & nõ datur in Patre aliquis cõmunis influxus, & vnus, quo influat in Filium, & in Spiritũ Sanctũ, nõ datur vnus prædicamentalis respectus ad illos, sed transcendentalis, si datur, est, vt fundet influxũ, non enim datur respectus in Diuinis realitèr distinguens non pertinens ad originẽ, vel antecedentèr, vel consecutiuè: ergo quia nõ datur vnus influxus in illos cõmunis, non poterit dari vnus transcendentalis respectus ad illas terminatus. *Secundo.*

46. *Tertio.* Tertio: vt Filius, & Spiritus Sanctus Patrem respiciant, non dantur in illis transcendentales respectus à Filiatione, & processione virtualitèr præcisiuè distincti; aliàs daretur in quolibet eorũ duplex notio virtualitèr distincta, & cõsequentèr essent plures notiones, quã quinque: ergo paritèr: vt Pater Filium, & Spiritũ Sanctũ respiciat transcendentalitèr, constituendus non est vnus transcendentalis respectus virtualitèr præcisiuè à Paternitate, & spiratione actiua distinctus.

47. Vltima deniquè pars antecedentis, in qua contra Ill. God. procedimus, abundè probata manet per dicta, & nunc de nobo ex eo, quod adducit cõtra Alarcon, contra Ill. God. probatur: Pater per solã Paternitatẽ nõ respicit adæquatè Filiũ, & Spiritũ Sanctum, sed Paternitate, & spiratione actua, vt ait Ill. God. *num.* 11: ergo Pater per solã Paternitatem non se respicit adæquatè distinctũ à Filio, & ab Spiritu Sancto: ergo sola Paternitas non est fundamentum negationis *Ingeniti.* 5. *pars antecedẽtis probatur.*

Antecedens est Ill. God. Prima consequentia ex antecedenti infertur, & probatur primo: nam id, per quod Pater adæquatè respicit Filium, & Spiritum Sanctum, est id, per quod adæquatè se respicit distinctum à Filio, & Spiritu Sancto; sed Pater per solã Paternitatẽ non respicit adæquatè Filium, & Spiritum Sanctum: ergo Pater per solam Paternitatem non se respicit adæquatè distinctum à Filio, & Spiritu Sancto. Secundo: quia nulla potest esse ratio, cur Pater per solam Paternitatem adæquatè non respiciat Filium, & Spiritum Sanctum; & per solam Paternitatem se respiciat adæquatè distinctum à Filio, & Spiritu Sancto: ergo si Pater per solam Paternitatem non respicit adæquatè Filium, & Spiritum Sanctum; Pater per solam Paternitatem non se respicit adæquatè distinctum à Filio, & Spiritu Sancto. 1. *consequentia prob.* 1. *Prob.* 2.

48. 2. *consequentia probatur* Secunda consequentia, in qua potest esse difficultas, probatur: illud est, & debet esse fundamentum negationis *Ingeniti*, per quod Pater adæquatè se respicit distinctum à Filio, & Spiritu Sancto; sed per solam Paternitatem Pater non se respicit adæquatè distinctum à Filio, & Spiritu Sancto: ergo sola Paternitas non est fundamentum negationis *Ingeniti.* Consequentia est legitima. Minor probata est 2. *anteced.* Mior apparet: nam per negationem *Ingeniti* Pater adæquatè se respicit distinctum à Filio, & Spiritu Sancto; *Ingenitum* namquè dicit negationem omnis productionis: ergo &c.

§. III.

Occurritur fundamento Ill Godoy.

49. *Arguit Ill. God.*

ILl.God.*n*.8.sic arguit contra nostrã conclusionẽ:fundamentũ à Paternitate obiectiuè distinctũ fundans negationẽ *Ingeniti* non est Paternitas,& simul spiratio: ergo ruit nostra conclusio.Antecedens probat *n*.9.Tum,quia si hoc esset,nõ distingueretur *Ingenitũ* in ratione notionis à Paternitate, & spiratione;complexum namquè ex duabus notionibus notio distincta nõ est.Tum etiam,nam *Ingenitũ* est propriũ Patri,& consequentèr eius fundamentũ propriũ Patri debet esse; relatio autem spirationis,& Patri,& Filio est cõmunis: ergo sicut essentia, quia cõmunis est tribus personis, excluditur à fundamento negationis *Ingeniti*, etiã vt inadæquatè ingrediens in illo; ita spiratio, quia cõmunis est Patri, & Filio,nec inadæquatè simul cũ Paternitate potest istã negationẽ fundare.

Antecedens probat 1.

Secundo.

50. *Respõdeo ad argumentũ.*

Respondeo ad argumentũ negando antecedens,ad cuius primã probationẽ nego antecèdens,& suppositũ probationis imbibitæ; nam *Ingenitũ* non est complexũ ex duabus notionibus, quinpotiùs est simplex negatio; ad quod autẽ positivũ sequatur hæc simplex negatio,est, quod in præsenti inuestigamus.Dicere autẽ,quod si positivũ illius negationis esset Paternitas, & simul spiratio, *Ingenitum* non esset distinctũ in ratione notionis à Paternitate,& spiratione;est dicere:quod si positivum illius negationis esset sola Paternitas,*Ingenitũ* non esset distinctum in ratione notionis à Paternitate; cum ita certum sit in nostra opinione, prædictã negationẽ sequi ad positivũ Paternitatis,& spirationis;ac certũ est in opinione Ill.God.sequi ad positivũ solius Paternitatis.Si ergo hoc nõ elicit,vt iuxta Ill.God.sit notio distincta à Paternitate,neque obstabit,vt sit notio à Paternitate, & spiratione distincta.

Ad 1. probationẽ antecedentis.

51. Ad 2.probationẽ antecedentis respondeo 1. concessã maiori, distinguendo minorẽ:relatio spiratoris ita sim à Paternitate,& Patri & Filio est cõmunis concedo minorẽ,simul cũ Paternitate nego minorẽ,& consequentiã. Et licet per hoc sufficienter solutũ maneret fundamentũ Ill.God.Respõdeo 2. ad prædictã probationẽ distinguendo maiorẽ: *Ingenitũ* est propriũ Patri,& consequentèr eius fundamẽtũ propriũ Patri debet esse,proprietate sufficiente ad rationẽ notionis in Patre concedo maiorẽ; proprietate non requisita ad rationẽ notionis nego maiorẽ; distinguoque minorẽ:relatio spirationis, & Patri,& Filio est cõmunis cõmunitate negante rationẽ notionis in Patre nego minorẽ; cõmunitate non negante rationẽ notionis concedo minorẽ,& nego consequentiã.Et disparitas inter essentiã,& spirationẽ est ita manifesta,vt Ill.God.nequeat illã negare,nam cõmunitas essentiæ tribus personis est talis,vt neget in illa rationẽ notionis,vt ipse fatetur *disp.præced.* cũ omnibus Theologis; ast cõmunitas spirationis Patri,& Filio nõ negat in illa rationem notionis, vt ibi etiam ipse fatetur.

Ad 2. probationẽ respõdetur 1.

Secundo.

52. *Rétorq. t argumẽtum Ill. Godoy.*

Ex his itaquè solutionibus retorqueo 1.argumẽtũ Ill.God; ideo iuxta Ill.God. spiratio actiua nequit esse fũdamentũ negationis *Ingeniti*, quia spiratio actiua est Patri,& Filio communis;sed quod spiratio actiua sit Patri, & Filio communis non obest, vt possit esse fundamentum negationis *Ingeniti*:ergo ruit argumentum. Probatur minor:quod spiratio actiua sit cõmunis Patri,& Filio,non obest,vt sit propria Patris; sed quod non obest,vt sit propria Patris,non obest,vt possit esse fundamentum negationis *Ingeniti*: ergo quod spiratio actiua sit Patri, & Filio communis, non obest, vt possit esse fundamentum negationis *Ingeniti*.Consequentia tenet. Minor est certa; ideò namquè reiecit Ill. Godoy spirationem actiuam à fundamento negationis *Ingeniti*,quia non est propria Patris. Maior autem probatur; quod spiratio actiua sit communis Patri,

& Filio, non obeſt, vt ſit notionalis Patri; ſed quod eſt notionale Patri, eſt propriũ Patri: ergo quod ſpiratio actiua ſit communis Patri, & Filio, non obeſt, vt ſit propria Patris. Maior conceditur ab Ill. God. *diſput. præced.* aſſignante ſpirationem actiuam intra numerum notionum. Minor eſt certa; nam quod eſt Patri notionale non eſt abſolutũ. Conſequentia eſt legitima.

53. *Retorqueo 2. argum.* Retorqueo 2. alitèr argumentum: ad eſſe fundamentum negationis *Ingeniti* ſolum requiritur, quod ſit propriũ Patri, proprietate requiſita ad rationẽ notionis; ſed licet ſpiratio actiua ſit Patri, & Filio cõmunis, eſt propria Patri proprietate requiſita ad rationẽ notionis: ergo ſpiratio actiua eſt propria Patri proprietate requiſita ad eſſe fundamentum negationis *Ingeniti*, & conſequentèr ruit argumentum Ill. God. Minor, & conſequentia tenent. Maior probatur: ad eſſe fundamentũ negationis *Ingeniti* ſolum requiritur, quod non ſit abſolutum, ſed notionale: ergo ad eſſe fundamentum negationis *Ingeniti* ſolum requiritur, quod ſit proprium Patri proprietate requiſita ad rationẽ notionis. Conſequentia eſt legitima. Antecedens verò eſt communitèr receptum, & clarebit etiam ex dicendis.

54. *Retorqueo 3.* Retorqueo 3. argumentũ: ſicut ad eſſe fundamentũ negationis *Ingeniti* requiritur, quod ſit propriũ Patri; ita ad eſſe notionẽ Patris, requiritur, quod ſit propriũ illius; atqui cõmunitas ſpirationis actiuæ Patri, & Filio non obeſt ad eſſe notionẽ Patris: ergo nec obeſt ad eſſe fundamentũ negationis *Ingeniti*: ruit ergo argumentũ Ill. God. Maior pro prima parte aſſeritur ab ipſo; pro ſecunda verò probatur: nam notio, vel eſt ratio ſpecialis, per quam innoteſcit vna perſona, vt diſtincta ab alia, vel eſt ratio cognoſcendi Diuinã perſonã, vt habet Ill. God. *diſput. præced. n. 6.* ſed vtraque diffinitio requirit, quod ſit propria perſonæ: ergo ad eſſe notionem Patris requiritur, quod ſit proprium illius.

55. *Retorqueo 4.* Retorqueo 4. argumentum, & præcipuè paritatẽ: ideò Eſſentia Diuina non eſt fundamentum negationis *Ingeniti*, quia non eſt propria alicuius perſonæ; ſed ideò non eſt propria alicuius perſonæ, quia nullius eſt notionalis: ergo ideò Eſſentia Diuina non eſt fundamentum negationis *Ingeniti*, quia non eſt notionalis. Atqui ſpiratio actiua eſt notionalis Patri: ergo diſtincta ratio apparet inter Eſſentiam Diuinã, & actiuã ſpirationem ad eſſe fundamentum negationis *Ingeniti*: ergo non tenet paritas, qua vtitur Ill. Godoy in argumento.

56. *Retorqueo 5.* Retorqueo 5. paritatẽ prædictã: poſitivum, quod nullo modo eſt notionale, nec inadæquatè poteſt eſſe fundamentum negationis *Ingeniti*; ergo poſitivum, quod eſt notionale, poteſt ſaltim inadæquatè eſſe fundamentũ negationis *Ingeniti*. Antecedens eſt certum etiã apud Ill. God. fatentem: fundamentum negationis *Ingeniti* debere eſſe notionale. Conſequentia eſt legitima. Suſſummo nunc. Atqui Eſſentia Diuina nullo modo eſt notionalis; benè verò ſpiratio actiua, vt fatetur etiã Ill. God: ergo eſt notoria diſparitas inter Eſſentiã Diuinã, & actiuã ſpirationẽ ad eſſe fundamentũ negationis *Ingeniti*. Ex quo vlteriùs infero: ergo ex eo, quod communitas Eſſentiæ Diuinæ obſtet ad eſſe fundamentũ negationis *Ingeniti*; non infertur, quod communitas ſpirationis actiuæ obſtet ad eſſe tale fundamentũ. Tunc. ſic; ſed quod infert Ill. God. hoc eſt, vt ex argumento claret: ergo argumentũ ruit.

57. *Retorqueo 6.* Retorqueo 6. argumentum, & paritatẽ: fundamentũ negationis *Ingeniti* debet eſſe notionale etiã iuxta Ill. Godoy: ergo communitas obſtans ad eſſe notionale, obſtat etiam ad eſſe fundamentũ talis negationis: ergo è contra: communitas non obſtans ad eſſe notionale, nec obſtat ad eſſe fundamentum negationis *Ingeniti*. Atqui communitas Eſſentiæ Diuinæ tribus perſonis obſtat ad eſſe notionale; non verò cõmunitas ſpirationis actiuæ Patri,

& Filio: ergo cõmunitas Essentiæ Diuinæ obstat ad esse fundamentũ negationis *Ingeniti*; non verò communitas spirationis actiuæ: ergo maxima est, quantum ad hoc, disparitas inter Diuinam Essentiam, & actiuam spirationem: ergo nulla est paritas, qua vtitur Ill. Godoy in argumento.

58. *Retorqueo denique.* Retorqueo denique argumentum, & paritatẽ: ad rationẽ notionis in Patre requiritur, quod sit Patri propria; sed relatio spirationis est Patri, & Filio communis: ergo sicut Essentia, quia cõmunis est tribus personis, excluditur à ratione notionis; ita spiratio, quia communis est Patri, & Filio, excludi debet à ratione notionis. Retorsio facta est iuxta argumentũ Ill. God. Maior est ipsius *disput. præced. num. 6.* & constat ex triplici diffinitione notionis à nobis declarata *eadem disputatione n. 6.* estque communis omnium Theologorum. Minor est, quã adducit Ill. God. *in præs. n. 9.* Consequentia est contra ipsum, & est eadem cum consequentia, quam contra nos adducit in argumento; vndè ipse etiam ad eius solutionem tenetur.

59. *Dices pro Ill. God.* Cæterum contra hæc omnia dices pro Ill. God: negatio *Ingeniti* ita est propria Patri, vt soli Patri conueniat: ergo positivum, quod est fundamentũ talis negationis, ita proprium debet esse Patri, vt soli Patri conueniat. Atqui sola Paternitas, & non spiratio actiua est ita propria Patri, vt soli Patri conueniat: ergo sola Paternitas, & nõ spiratio actiua est positivum, quod est fundamentũ negationis *Ingeniti*: ergo nostra conclusio, solutiones ad argumentũ, & retorsiones in illum ruunt. Hoc est (meo videri) argumentũ quod potest vrgeri contra omnia à nobis vsque dicta, quæ saluantur per sequentes responsiones.

60. *Respõd. 1* Respondeo 1. concesso antecedenti, distinguendo consequens: ergo positivum, quod est fundamentum adæquatum negationis *Ingeniti*, ita propriũ esse debet Patri, vt soli Patri conueniat concedo consequentiã; positivum, quod est fundamentum inadæquatum nego consequentiã. Et iuxta hanc solutionẽ concessa sumpta, nego consequentiã; quia ex eo, quod sola Paternitas, & non spiratio actiua sit ita propria Patri, vt soli Patri conueniat, non infertur absolutè, quod spiratio actiua non sit fundamentum negationis *Ingeniti*, sed quod infertur est: quod spiratio actiua non sit fundamentum adæquatũ illius negationis, quod libentèr fatemur, cum quo stat, quod sit fundamentũ inadæquatũ negationis prædictæ, cuius tot sunt rationes, quot probationes pro conclusione assignauimus.

61. *Respõd. 2* Respondeo 2: concesso antecedenti cum consequentia, distinguendo sumptã: sola Paternitas, & non spiratio actiua seorsim à Paternitate, est ita propria Patri, vt soli Patri conueniat concedo minorem; sola Paternitas, & non spiratio actiua simul cum Paternitate, est ita Patri propria, vt soli Patri conueniat nego minorẽ, & consequentiã; quia spiratio actiua simul cũ Paternitate, ita est propria Patri, vt soli Patri conueniat, & hac simultate illam ponimus pro fundamento negationis *Ingeniti*. Respondeo 3. distinguendo primum consequens: ergo positivum omne, quod est fundamentũ talis negationis, ita propriũ debet esse Patri, vt soli Patri conueniat nego cõsequentiã; aliquod positivum omitto consequens; & concessa sumpta nego consequentiã; nam non omne positivum, quod est fundamentũ negationis *Ingeniti*, debet esse ita proprium Patri, vt soli Patri conueniat; sed sufficit, quod aliquod sit ita illi propriũ, licèt aliud non sit sic proprium, dummodo sit propriũ proprietate requisita ad rationẽ notionis, vt manet dictũ. *Respõd. 3*

62. *Ratio ostenditur pro responsionibus.* Hanc triplicẽ solutionẽ, vt verã reputo, & rationẽ pro omnibus ostendo: in tantum positivũ, quod est fundamentum negationis *Ingeniti*, debet esse propriũ Patri, in quantũ negatio *Ingeniti* sit ita propria Patri, vt soli Patri conueniat; atqui et si spiratio

actiua non ſit ita propria Patri, vt ſoli Patri conueniat, negatio tamen *Ingeniti* ſecuta ad Paternitatem, & ſpirationem ſimul erit ita propria Patri, vt ſoli Patri conueniat: ergo quod ſpiratio actiua ſit Patri, & Filio communis non eſt inconueniens, vt ſimul cũ Paternitate ſit fundamentum negationis *Ingeniti*. Conſequentia eſt legitima. Maior certa; nam illa proprietas ſufficit in fundamento, ex quo ſequitur negationẽ *Ingeniti* ita eſſe propriã Patri, vt ſoli Patri conueniat. Minor verò probatur: negatio *Ingeniti* ſecuta ad Paternitatẽ, & ſpirationẽ ſimul, eſt negatio productionis per generationẽ, & ſpirationẽ; ſed hæc negatio eſt ita propria Patri, vt ſoli Patri conueniat, licet ſpiratio actiua non ſit ita propria Patri, vt ſoli Patri conueniat: ergo etſi ſpiratio actiua nõ ſit ita propria Patri, vt ſoli Patri conueniat, negatio tamen *Ingeniti* ſecuta ad Paternitatẽ, & ſpirationẽ ſimul, erit ita propria Patri, vt ſoli Patri conueniat.

63. *Cõfirmatur, & vrgetur primo.*

Confirmatur, & vrgetur primo: etſi Paternitas ſeorſim ab ſpiratione actiua cõueniret Spiritui Sancto, vti ſpiratio actiua ſeorſim à Paternitate cõuenit de facto Filio, negatio ſecuta ad Paternitatẽ, & ſpirationẽ actiuã ſimul eſſet ita propria perſonæ generantis, & ſpirantis, vt illi ſoli conueniret; ſed in hoc caſu, nec Paternitas, nec ſpiratio actiua eſſent ita propria perſonæ generantis, & ſpirantis, vt illi ſoli cõueniret: ergo potiori iure negatio ſecuta ad Paternitatẽ, & ſpirationẽ actiuã ſimul, erit de facto ita propria Patri, vt ſoli Patri conueniat. Conſequentia eſt manifeſta: nam ſi in illo caſu, in quo tam Paternitas, quã ſpiratio ſeorſim, alijs perſonis conueniret, negatio ex illis ſimul ſecuta eſſet ita propria perſonæ generantis, & ſpirantis, vt illi ſoli conunniret; potiori iure hoc habebit negatio de facto ſecuta ad Paternitatem, & ſpirationem ſimul, cum de facto Paternitas, nec ſeorſim alij perſonæ conueniat.

64. Minor eſt certa: nã in caſu prædicto Paternitas cõueniret Spiritui Sancto, & actiua ſpiratio cõueniret, vt de facto conuenit, Filio. Maior verò probatur: etſi Paternitas ſeorſim ab ſpiratione actiua conueniret Spiritui Sancto, vti ſpiratio actiua ſeorſim à Paternitate conuenit Filio de facto, negatio ſecuta ad Paternitatem, & ſpirationẽ actiuã ſimul, nulli aliæ perſonæ conueniret, præter perſonã generantem, & ſpirantẽ: ergo etſi Paternitas ſeorſim ab ſpiratione actiua conueniret Spiritui Sancto, vti ſpiratio actiua ſeorſim à Paternitate conuenit Filio de facto, negatio ſecuta ad Paternitatẽ, & ſpirationẽ ſimul, eſſet ita propria perſonæ generantis, & ſpirantis, vt illi ſoli conueniret. Conſequentia infertur. Antecedens probatur: non conuenit Filio, quia hic non eſſet Pater, quinpotiùs genitus, vti eſt de facto; ſed nec conueniret Spiritui Sancto, quia hic non eſſet ſpirans, benè verò ſpiratus: ergo etſi Paternitas ſeorſim ab ſpiratione actiua cõueniret Spiritui Sancto, vti ſpiratio actiua ſeorſim à Paternitate conuenit Filio de facto, negatio ſecuta ad Paternitatem, & ſpirationem actiuam ſimul, nulli aliæ perſonæ conueniret præter perſonam generantem, & ſpirantem.

Probatur maior.

Confirmatur, & vrgetur ſecundo: in caſu quo ex tribus Diuinis perſonis duæ generarent, ſcilicèt, Pater, & Spiritus Sanctus, & duæ ſpirarent, vt de facto ſpirant Pater, & Filius, perſona generans, & ſpirans haberet negationẽ *Ingeniti*, ita propriã illi, vt illi ſoli conueniret; ſed in hac hypoteſi poſitivũ, quod eſſet fundamentũ negationis *Ingeniti*, non eſſet ita propriũ perſonæ generanti, & ſpiranti, vt illi ſoli conueniret; ergo ſtat, quod negatio *Ingeniti* ſit ita propria Patri, vt illi ſoli conueniat, quin poſitivũ, quod eſt fundamentũ talis negationis, ſit ita proprium Patri, vt illi ſoli conueniat, & conſequentèr ruit replica, quam pro Ill. Godoy formaui. Conſequentia ex præmiſſis legitimè infertur. Præmiſſæ autem ſunt probandæ.

65. *Cõfirmatur, & vrgetur ſecundo.*

Pro-

66. *Probat. maior.* Probatur itaquè maior: in casu, quo ex tribus Diuinis personis duæ generarent, scilicèt, Pater, & Spiritus Sanctus, & duæ spirarent, vt de facto spirant Pater, & Filius, persona generans, & spirans haberet negationem omnis productionis; sed negatio omnis productionis est negatio *Ingeniti*, quæ ita propria esset personæ generanti, & spiranti, vt illi soli conueniret: ergo &c. Minor, & consequentia tenent. Maior probatur: negatio omnis productionis in Diuinis est de facto, & esset data hypotesi negatio productionis per generationem, & spirationē; atqui in casu, quo ex tribus Diuinis personis duæ generarent, & duæ spirarēt, persona generans, & spirans haberet negationē productionis per generationē, & spirationem: ergo &c. Maior cum consequentia est vera. Minor patet: nam in prædicto casu talis persona esset generās, & spirans, cum quo in Diuinis non compatitur, habere esse per generationem, & spirationem.

67. *Probat. minor.* Minor verò suprà positi syllogismi probatur discurrendo per omnia, & quæro ab Ill. God: positivum, quod in dicta hypotesi esset fundamentū negationis *Ingeniti*, esset transcendentalis relatio, qua Pater in Diuinis respiceret Filium, & Spiritum Sanctum, vt fontanale principiū? Non certè; quia hoc reijcit *n.* 10. 11. & 12. Esset ne relatio rationis primi principij? Non; quia hoc impugnat *n.* 9. Esset autē relativū prædicamentale relatione quinta ab alijs distincta? Minimè, quia ratio, qua hoc refutat *n.* 8. loquendo de facto, valet etiā in prædicta hypotesi; nam essent tantū quatuor relationes, qui est numerus relationum de facto. Esset verò aliquod absolutum? Neuti quam; quia vt ait *num.* 8. fundamentum negationis *Ingeniti* notionale esse debet, & proprium Patri.

68. Esset denique sola Paternitas, vel spiratio sola? Nullo modo, & ratio desumitur ex ipso Ill. God: nam ideò iuxta ipū spiratio actiua non est de facto fundamentū negationis *Ingeniti*; quia est Patri, & Filio communis; sed data hypotesi spiratio actiua esset eisdem communis, & Paternitas esset Patri, & Spiritui Sancto cōmunis; ergo nec sola Paternitas, nec spiratio sola esset in data hypotesi fūdamentū illius negationis, quod negatur ab Ill. God. Sequitur ergo, quod in prædicta hypotesi positivū, quod esset fundamētū negationis *Ingeniti*, non esset ita proprīū personæ generanti, & spiranti, vt illi soli conueniret, quæ est minor, quam in syllogismo suprà posito probamus.

§. IV.

Explicatur quid importet Ingenitum in ratione quintæ notionis.

69. *2. conclusio.* SEcunda conclusio: *Ingenitum non constituitur in ratione quintæ notionis ab alijs distinctæ per positivū, quod importat de materiali, sed per negationem, quam de formali significat.* Hanc clusionē Theologi communitèr amplectuntur, in eaque litigium cum Ill. God. non habemus. Ipsam statuit ad litterā *n.* 14. & ex D. Thoma, alijsque rationibus per sequentia probat, quibus omissis, & in sua probabilitate relictis.

70. *Probat. conclusio* Sic à nobis probatur conclusio: si *Ingenitum* in Patre diceret aliquid positivū ex natura rei distinctū à Paternitate, & spiratione, daretur in Patre aliquid præter Paternitatē, quod esset incommunicabile, scilicèt, illa forma positiua *Ingeniti*; sed hoc est falsū: ergo *Ingenitum* non est quid positiuum distinctum à Paternitate, & spiratione, sed negatio productionis ex illis secuta: ergo *Ingenitum* non constituitur in ratione quintæ notionis ab alijs distinctæ per positivū, quod importat de materiali, sed per negationē, quam de formali significat. *Confirmatur.* Confirmatur: si *Ingenitum* esset in Patre formalitas positiua; vel esset absoluta, vel relatiua; sed neutrū esse potest: ergo *Ingenitum* non est positiua formalitas. Probatur minor: quia in primis nequit esse absoluta; alioquim deberet esse in

Fi-

Filio, & Spiritu Sancto; cũ in Diuinis omne absolutũ sit tribus cõmune; deindè, nec relatiua; tum, quia alioquim esset quinta relatio, quod esse falsum diximus *n.* 42. Tum, quia deberet habere correlationẽ in Filio, aut in Spiritu Sancto distinctã à Filiatione, & Spiratione passiua, & consequentèr non solum quinta, sed etiam sexta relatio daretur in Diuinis: ergo cum hoc sit falsum, falsum est, quod *Ingenitum* dicat aliquid positivũ ex natura rei distinctũ à Paternitate, & Spiratione. Et hæc dè ista *disput.* applicanda litteræ Magistri *in* 1. *dist.* 13. §. *sed vt istam quæstionẽ. Et dist.* 28. §. 1. ad illa verba: *Cum verò Ingenitus dicitur, non quod sit, sed quod non sit, ostenditur.* *Mag. sentent.*

DISPVTATIO OCTVAGESIMA OCTAVA.

An Verbum in Diuinis personalitèr tantum dicatur?

DARI Verbum in Diuinis, & ab æterno esse, indubitatum est apud omnes Catholicos. An verò personalitèr tantũ dicatur? Est, quod inquirit disputatio præsens. Circa quod certa iam, & indubitata sententia est inter Theologos, Verbum in Diuinis personalitèr tantum dici, solumque Filio conuenire, quam sententiam docuit Scotus *in* 1. *dist.* 27. *q.* 2. & cæteri omnes Scholastici D. Thomas verò oppositam sententiam docuisse *in* 1. *dist.* 27. *q.* 2. *artic.* 1. asserunt communitèr Doctores, & pro omnibus sufficiat Caietanus sentiens; D. Thomam 1. *part. q.* 34. *artic.* 1. docendo: Verbum in Diuinis solum personalitèr dici, retractasse sententiam, quam olim *in* 1. *cit.* docuerat.

Ab hoc ergo D. Thomam liberat Ill. Godoy *num.* 25. ideòque dupliciter Verbum considerat. Primo: Verbum adæquatè, & propriè sumptum. Secundo: Verbũ inadæquatè acceptũ. Verbũ primo modo solũ personalitèr dici, quod est Scoti opinio, asserit *n.* 6. secundo tantum modo essentialitèr dici, tenet *num.* 24. quod specialitèr probat ad hominem contra Authores suæ scholæ, de quo nobis curare non incumbit. Primo: quia hoc facit, pro concordandis sententijs D. Thomæ, quod ad nos non pertinet. Secundo: quia per hoc non negat sententiã communem Theologorum, quam iam diximus, Scotum docuisse. Tertio: quia re benè inspecta erit tantum denomine quæstio. Quæ sufficiunt, vt litigium in præsenti non habeamus.

Vltra hæc tamen, vt in pace procedamus, est aliud motivum, quod adducit ipse Ill. Godoy *num.* 41. vbi hoc habet corollarium. Infero secundo: absolutè loquendo de Verbo, solum dici personalitèr, non essentialitèr. Tum, quia vt docet D. Thomas *locis citatis*, loquendum est vt plures, & maximè iuxta vsum Sanctorum; at in vsu Sanctorum, & in vsu loquendi Scripturæ, Verbum solum personalitèr capitur: ergo absolutè loquendo de Verbo, personalitèr solum est vtendũ nomine Verbi. Tum etiã; nam ablato aliquo, quod est de ratione alicuius, illud absolutè non remanet, etsi remanere possit cũ addito diminuente, addito ly *inadæquatè*; at de ratione Verbi est esse productum: ergo sublata ratione producti, qualitèr ab essentialibus debet secludi, non remanet Verbum in absoluta Verbi locutione. Et hæc de ista disputatione applicandà litteræ Magistri *in* 1. *distinct.* 27. ad illa verba: *Apperte ostensum est quod sicut Filius, vel genitus relatiuè dicitur ad Patrem, ita Verbum, & imago.* *Magistri sent.*

DISPVTATIO OCTVAGESIMA NONA.

An Verbum Diuinum per se procedat ex cognitione omnium, quæ formaliter reperiuntur in Deo?

§. I.

Suppositis necessarijs, & relatis sententijs statuitur prima conclusio.

Num. 1

Apperitur difficultas.

DIximus *disput. præced.* Verbũ, non solum esse prædicatũ notionale in Diuinis, sed etiam proprium Filij, & nulli alteri personæ conuenire, eo, quod sola persona Filij procedat per intellectum, cuius solius potentiæ est Verbum producere; sed quia de ratione Verbi est exprimere ea, quæ latebant in mente proferentis Verbum; ideò meritò nunc inquirimus: quæ sint obiecta latentia, & fœcundantia mentẽ Patris, & consequenter constituentia illam, quasi in actu primo potentẽ Verbum producere; nam indè colligendũ est, quæ etiã sint obiecta, quæ Verbũ Diuinũ manifestat, & exprimit ex vi suæ productionis, quod re verâ necessarium est scire ad perfectã Verbi Diuini cognitionẽ.

2. Hoc autem inquirimus sub titulo suprà posito, scilicèt: *An Verbum Diuinũ per se procedat ex cognitione omnium, quæ formaliter reperiuntur in Deo?* Quia sub hoc titulo proponitur ab Ill. God. sequente modũ communẽ loquendi. Sed statim occurrit difficultas; nam videtur hæc quæstio sub his terminis non habere locũ in Doctrina Scoti, cum supponat, vt certũ, id, quod omninò est falsum in sententia illius, scilicèt, Verbum Diuinum procedere ex cognitione aliquorũ obiectorũ, & solũ vertat in dubiũ, quæ sint ista obiecta, ex quorũ cognitione procedit?

3. Cœterum hoc non obstante, etiã in Scoti sententia disputari valet; nã licet Scotus teneat contra D. Thomã, Verbum Diuinũ non procedere per cognitionẽ, nec tanquã per principiũ *quo*, nec tanquã per actionẽ, vt contra Ill. God diximus *disp.* 72. sed procedere, vt docuit D. Augustinus 15. *de Trinit. cap.* 7. & 10. ex memoria fœcunda Patris tamen cum hæc nihil aliud sit, quàm intellectus fœcundatus Diuina Essentia, quæ repræsentat per modum speciei se ipsam, attributa, & relationes, non incongruè dubitari potest in sententia Scoti: An ex intellectu, vt his omnibus fœcundo, Verbum procedat per se; vel an fœcunditas repræsentatiua aliquorum solum concomitanter se habeat.

4. *Aduerte.* Et ne in æquiuoco laboremus, aduertendum est: quod Verbum Diuinũ procedere ex cognitione alicuius obiecti, duplicitèr potest exagitari iuxta diuersitatẽ opinionum Scotistarum, & Thomistarum. Primo: ita, vt ly *ex* dicat causalitatem cognitionis respectu Verbi producti; quo in sensu instituũt Thomistæ præsentẽ difficultatẽ; cœterum hoc modo Verbum Diuinũ ex cognitione nullius obiecti procedere, certissimum est in nostra, & Scoti opinione, vt diximus *n. antecedenti.* Secundo: ita vt ly *ex* dicat duntaxat simplicem præsuppositionẽ cognitionis ad productionẽ Verbi, quo in sensu præsentẽ difficultatẽ instituunt Scotistæ, ideòque inquirere: An Verbum procedat ex cognitione omnium, quæ formaliter reperiuntur in Deo? Idem est, ac inquirere: An cognitio omnium, quæ formaliter in Deo reperiuntur, præcedat productionem Verbi?

Alitèr ab alijs ſenſus præſentis difficultatis declaratur, dicendo: quod Verbũ procedere ex cognitione omnium, quæ formalitèr reperiuntur in Deo, duobus modis poteſt intelligi. Primo: ita, vt ex cognitione omnium illorum ſpecificatiuè procedat. Secundo: ita, vt procedat ex cognitione omnium reduplicatiuè. Qui ſenſus magis ab alijs declaratur dicendo: duobus modis poſſe intelligi, Verbum procedere ex cognitione omnium, quæ formalitèr ſunt in Deo. Primo: concomitantèr, & quaſi per accidens. Secundo per ſe, & vt ex obiectis adeò neceſſarijs ex parte principij, vt ſi per impoſſibile Pater non intelligeret omnia, quæ formalitèr ſunt in Deo, non produceret Verbum Diuinum, etiam ſi Eſſentiam Diuinam, & omnia illius attributa cognoſceret. 5. *Senſus difficultatis declaratur.*

Et quidem in primo ſenſu non procedit præſens difficultas; eſt enim manifeſtum, Verbum ſaltim concomitantèr procedere ex cognitione omniũ, quæ formalitèr reperiuntur in Deo. Et ratio eſt: quia cum in re, & de facto cognitio, ex qua procedit Verbum, terminetur ad omnia, quæ formalitèr ſunt in Deo in eo inſtanti æternitatis, in quo eſt generatio Filij; illam ſaltim concomitabitur. Vndè ſolum in ſecundo ſenſu procedit difficultas præſens, & ſenſus illius eſt: Vtrum Verbum Diuinũ procedat ex cognitione omniũ, quæ formalitèr ſunt in Deo, tanquam ex quodam per ſe, & quarto modo neceſſariò? 6.

Hic itaquè eſt ſenſus, in quo præſens difficultas diſputatur ab Ill. God. qui pro declaratione illius aduertit *n.* 5. id per ſe *in* quarto modo ad alicuius productionẽ concurrere, quod per ſe exigitur, vt illius principium. Id autẽ non per ſe quarto modo perfectatis ſe habere, quod licèt, vel ſit idem cum principio formalitèr, vel identicè, tamen à termino non petitur, vt eius principium, ſicut Perſonarum Trinitas, etſi per ſe comparetur ad Deum vnum in eſſe entitatiuo, non tamen eſt per ſe neceſſaria quarto modo ad creaturarum productionem; quia per ſe non petunt pro ſui principio Deum, vt Trinum, ſed tantum, vt Vnum. 7.

Iuxta quã doctrinã ſupponendum eſt in præſenti, quod licèt attributa præcedant productionẽ Verbi; Verbũ tamen non procedit ex cognitione attributorum per ſe, & vt ex obiectis in quarto modo neceſſarijs, ſed ad ſummum procedere ex cognitione illorũ, tanquã quid naturalitèr præſuppoſitum. Primum, ſcilicèt, quod attributa præcedant productionẽ Verbi, patet: nã abſoluta ſunt priora notionalibus prioritate naturæ intelligendi; ſed attributa ſunt abſoluta, & Verbi productio eſt notionalis: ergo attributa præcedunt productionem Verbi. 8. *Suppono.*

Maior, in qua poterat eſſe difficultas, eſt Scoti *quodlib.* 1. & oſtenditur: nam vbi eſt ordo cũ diſtinctione ex natura rei, ibi eſt prius, & poſterius ex natura rei; ſed inter Diuina prædicata datur prædictus ordo; eſſentia enim prior eſt attributis: ergo inter Diuina prædicata datur prius, & poſterius ex natura rei; atqui nõ prioritate tẽporis, nec originis iuxta omnes: ergo prioritate naturæ, ſed nõ prioritate naturæ eſſendi; alioquim poſſet vnũ Diuinũ prædicatum eſſe ſine alio, in quo conſiſtit talis prioritas: ergo inter Diuina prædicata datur prioritas naturæ intelligendi. 9.

Ex hocque claret tertium, ſcilicèt, Verbum procedere ex cognitione attributorum, tanquã quid naturalitèr præſuppoſitum; nam Verbum procedere ex cognitione alicuius, vt quid naturalitèr præſuppoſitum, nihil aliud eſt, quam naturalitèr præſupponi ad productionẽ Verbi; ſed attributa iuxta dicta ſunt quid naturalitèr præſuppoſitum ad proceſsionem Verbi: ergo Verbũ procedit ex cognitione attributorũ, tanquã quid naturalitèr præſuppoſitum. Secundum verò, quod eſt contra Ill. Godoy *num.* 1. & contra plures Scotiſtas, patebit ex dicendis in diſcurſu diſputationis. 10.

In qua, vt ad noſtrum facit intentũ, 11.

du-

1. *sententia.* duplex ex diametro versatur sententia. Prima defendit: Verbum per se ex cognitione Essentiæ, & Triũ personarum procedere. Sic Ill. God. *n.* 4. cũ D. Thoma *in* 1. *dist.* 27. *q.* 2. *art.* 2. *de veritate q.* 4. *art.* 5. *quodlib.* 4. *q.* 9. *art.* 1. *ad* 1. *& 1. p. q.* 34. *art.* 3. Et huic sententiæ aliqui fabent Scotistæ, quos sequitur, & citat Mastrius *in* 1. *disp.* 7. *q.* 2. *n.* 58. Secunda asserit: Verbum per se ex cognitione Trium personarũ non procedere. Hæc est sententia Scoto magis genuina, quã cũ ipso libentèr amplector, & cõtra Scotistas in hoc nobis aduersos in quæstionibus selectis disputabimus. Nunc autẽ contra Ill. God; quia tamen hic pro explicatione suæ opinionis triplicem adducit conclusionem, ordine ab ipso seruato, triplicem oppositam statuemus. Sit ergo.

D. Thomas.

Ill. God.

Mastrius.

2. *sententia.*

Scotus.

12. Prima conclusio: *Verbum per se in quarto modo ex cognitione Essẽtiæ, & Paternitatis non procedit.* Conclusio est cõtra Ill. God. *n.* 5. illamque habet Scotus *in* 2. *dist.* 1. *q.* 1. vbi non solum docet: Verbum nõ procedere ex cognitione creaturarum, sed etiã colligit, tanquã absurdum, quod si procederet ex cognitione creaturarũ, procederet etiã ex cognitione personarũ, & sui ipsius. Eandẽ sententiã tenet *quodlib.* 14. *§. hic intelligendũ est.* Deindè *in* 1. *dist.* 32. *§. ad* 1. *dico*, loquens de processione Spiritus Sancti, ait: procedere ex vi suæ processionis amore solius Essentiæ; & amore personarũ solum concomitantèr, & quia necessariũ est etiã de facto terminari ad personas. Cum ergo eadẽ omnino sit ratio de obiectis cognitionis, ex qua Verbum procedit, ac de obiectis amoris, ex quo Spiritus Sanctus procedit, optimè ex hoc loco infertur, Scotum tenere: Verbum Diuinum non procedere ex cognitione personarum ex vi suæ processionis, idest, per se in quarto modo.

1. *conclus.*

Est Scoti cõtra Ill. Godoy.

13. Citari etiã solet Scotus pro hac opinione *in* 1. *dist.* 2. *q.* 7. *§. obijcitur*, sed ibi licèt doceat, personas non produci intellectione, & amore formaliter, sed per alias operationes intellectus & voluntatis, quæ dicuntur dicere, & spirare; non tamen explicat, an intellectio essentialis, qua intelligit personas, cõcurrat simul cum Essentia, & alijs attributis ad fœcundandum intellectum Diuinum, & consequentèr ad generationẽ Filij per modum obiecti per se, & omninò necessarij, quod est punctus præsentis difficultatis. Melius posset citari Scotus pro hac sententia *in* 1. *dist.* 1. *q.* 2. *§. quantũ ad istud*, vbi contendens, creaturas posse esse beatas cognitione Essentiæ absquè personis, colligit, essentiã esse obiectũ sufficiens ad beatificandum ex eo, quod Pater in illo signo, in quo intelligitur prior origine Filio, cognoscit Essentiam absquè personis, & illa cognitione est beatus, & ex ipsa Verbum procedit.

14. Probatur primo conclusio: cognitio Diuina priùs terminatur ad Essentiã, quã ad Paternitatem; at pro illo priori est sufficiens ad producendum Verbum: ergo ex illa, prout ad solum Essentiã terminata, procedit, dato, & non concesso, quod ab actuali cognitione petat procedere. Maior probatur: Diuina Essentia, vt ab omni relatione distincta; est obiectum primariũ motiuum, & terminatiuum Diuinæ cognitionis, relationes autem secundariò se habent ad illam; at omnis actus priùs terminatur ad obiectum primarium, quam ad secundarium: ergo cognitio Dei priùs intelligitur terminata ad Essentiam, quam ad Paternitatem, & quamvis aliam relationem.

Prob. 1. conclus.

15. Respondet Ill. God. *n.* 12. negando maiorẽ, ad cuius probationem omissa maiori distinguit minorẽ: priùs priori tate *à quo* virtuali obiectiua, concedit minorẽ; prioritate *in quo* etiã rationis, subdistinguit minorem: si secundum in priori essentialitèr includatur negat minorem; si cum illo non connectatur, concedit minorẽ, & negat consequentiã, in qua infertur, prius intelligi cognitionẽ Diuinã sub terminatione ad Essentiã, quã ad relationes; quia estò demus relationes ad secundariũ obiectũ spectare, clauduntur tamen essentialitèr

Respõdet Ill. God

tèr in Eſſentia, quæ eſt primarium obiectũ, vel per ſe cõnectuntur cum illa. Itaquè fatetur, quod ſi Eſſentia eſt obiectũ primariũ, & relationes ſecundariũ, terminatio ad Eſſentiã debet eſſe prior, prioritate *à quo* virtuali obiectiua, terminatione ad relationes, quod nihil eſt aliud, quam Eſſentiã ex parte obiecti eſſe rationẽ formalẽ, ſub qua, aut ratione cuius terminant relationes. Non autẽ ex hoc licèt colligere, intelligi cognitionẽ pro aliquo priori terminatã ad Eſſentiã, pro quo non intelligatur terminata ad relationes; quia cũ iſtæ per ſe cõnectantur cũ Eſſentia cognita priori, non poteſt intelligi cõprehenſio terminata ad Eſſentiã, quin pro eodẽ ſigno rationis terminetur ad relationes, ſed ſolum colligitur, Verbũ etiã repræſentare relationes ſecundario, & Eſſentiã primario.

16. *Inſtat Ill. Godoy.*

Inſtatque argumentũ in ſententia aliquorũ ex diſcipulis Scoti admittentiũ, attributa per ſe ad Verbi productionẽ concurrere, vel vt cognita, vel vt in memoria Patris fæcunda repræſentata, cum tamen non attributa, ſed Eſſentia, vt ab illis diſtincta, ſit primariũ obiectũ Diuini intellectus, ſi ſemel eſt verum, relationes pertinere ad obiectũ ſecundariũ: ſicuti ergo in hac ſententia attributa per ſe concurrunt, etſi non ſint obiectũ primariũ, ita etiã relationes per ſe poſſunt ad illius productionẽ cõcurrere, quãvis ſpectent ad ſe cundariũ obiectũ Diuinæ cognitionis.

17. *Impugnatur ſolutio Ill. Godoy.*

Impugnatur ſolutio Ill. God: ſi Eſſentia eſt obiectũ primariũ, & relationes ſecundariũ, terminatio ad Eſſentiã, nõ ſolũ debet eſſe prior prioritate *à quo*, terminatione ad relationes, ſed etiam prioritate naturæ *in quo* intelligendi: ergo ex eo, quod Eſſentia ſit obiectũ primariũ, & relationes ſecundariũ, optimè colligitur, intelligi cognitionem pro aliquo priori terminatã ad Eſſentiã, pro quo non intelligitur terminata ad relationes: ergo ruit ſolutio Ill. God. Probatur antecedens: ſi Eſſentia eſt obiectũ primariũ, & relationes ſecundariũ, terminatio ad Eſſẽtiã debet gaudere eadẽ prioritate, qua gaudet Eſſentia reſpectu relationũ; ſed Eſſentia reſpectu relationũ, non ſolũ gaudet prioritate *à quo*, ſed etiã prioritate *in quo*, intelligendi: ergo &c. Conſequentia eſt legitima. Minor cõſtat ex dictis *n.* 9. Maior eſt certa; alioquin Eſſentia non eſſet cognoſcibilis in illa prioritate, in qua eſt relationibus prior, quod eſt falſum.

18. *Inſtantia Ill. God. nõ eſt cõtra nos.*

Inſtantia autẽ Ill. God. nullam vim contra nos habet; nã vt diximus *n.* 8. Verbum non procedit ex cognitione attributorũ per ſe, & vt ex obiectis in quarto modo neceſſarijs, quod nunc oſtenditur, vt promiſſũ *in n.* 10. adimpleamus. Et primo ex Scoto *in* 2. *diſt.* 1. *q.* 1. *§ ad ſolutionẽ*, dicit ſic: *Primum obiectũ intellectus Diuini, & voluntatis Diuinæ eſt ſola Eſſentia Diuina, & omnia alia ſunt tantũ ſecunda ia obiecta*, nota ly *ſola eſſentia*; & poſtea addit: *intellectus Diuinus habens Eſſentiã obiectũ ſibi præſens non tatũ eſt potentia operatiua circa illud; ſed etiã potentia productiua notitiæ adæquatæ illi intellectui.* Quod eſt conforme addicta *tom.* 1. *diſp.* 25. à quo non recedit Ill. Godoy.

Verbum non procedere ex cognitione attributorum per ſe oſtenditur primo.

19. *Secundo.*

Oſtenditur 2. ratione: illud eſt obiectũ neceſſariũ in quarto modo ad productionẽ Verbi, quo poſito, & ſeclu ſſo quocumque alio, producitur Verbum infinitũ; ſed poſita Eſſentia, vel intellecta in intellectu Patris in ratione intelligibilis, præciſsis attributis, ponitur ſufficiens principiũ, vt Verbũ infinitum evadat: ergo attributa non ſunt obiecta neceſſaria in quarto modo ad productionẽ Verbi. Maior, & conſequentia tenent. Minor verò probatur: poſita, vel intellecta Eſſentia in intellectu Patris in ratione intelligibilis, præciſsis attributis, ponitur principiũ formalitèr, & radicalitèr infinitum, quod eſt pellagus, & radix omniũ perfectionũ; atqui principium formalitèr, & radicalitèr infinitum, quod eſt pellagus, & radix omnium perfectionum, eſt principium ſuffiei ens, vt Verbum infinitum evadat: ergo &c.

20. *Si dicas pro Ill. Godoy.*

Si verò dicas pro Ill. Godoy: quod Verbũ, quod præcisis attributis procedet, non esset ita perfectũ, ac si procederet ex Essẽtia, & attributis simul; nam talia attributa dicunt perfectionẽ distinctã formaliter à perfectione Essentiæ, quã non habent personalitates, propter quod illas excludit Scotus ab obiecto beatifico, & primario.

Contra.

Contra: quia omnẽ illã perfectionem, quam dicunt attributa, habet Essentia eminentissimo modo; siquidẽ est radix, & pellagus omniũ illarũ perfectionum, & illa attributa habent suas perfectiones ab Essentia: ergo Verbum, quod ex Essentia præcisè cuadit, ita infinitè perfectum est, ac si ex attributis etiam oriretur.

21. *Differentia inter attributa, & relationes.*

Vndè adhuc tenendo hanc opinionẽ de attributis, est inter attributa, & relationes notoria disparitas in ordine ad processionẽ Verbi: nam Verbũ, nec procedit ex cognitione personarũ per se, vt ex obiectis in quarto modo necessarijs, nec procedit ex cognitione illarũ, tanquã quid naturaliter præsuppositũ; ast Verbũ, licèt non procedat ex cognitione attributorũ per se, & vt ex obiectis in quarto modo necessarijs; procedit tamen ex cognitione illorum, tanquam quid naturaliter præsuppositum.

22. *Dices pro Ill. God.*

Dices tamen pro Ill. God: iuxta hãc nostrã doctrinã Verbũ, nec ex cognitione personarum, nec ex cognitione attributorum procedit per se, & vt ex obiectis in quarto modo necessarijs: ergo tam ex cognitione attributorũ, quã ex cognitione personarũ procedit Verbũ concomitanter duntaxat: ergo nulla est differentia inter attributa, & personas in ordine ad processionem Verbi, quod falsum esse, videtur manifestè; asserimus namquè, Verbũ procedere ex cognitione attributorũ, tãquã quid naturaliter præsuppositũ, quod de cognitione personarũ negamus.

23. *Respondetur.*

Respondeo itaquè concesso antecedenti distinguendo primũ consequens: ergo tam ex cognitione attributorũ, quã ex cognitione personarũ procedit Verbum concomitanter duntaxat, & pro eodẽ signo nego consequentiã; & pro diuerso signo concedo consequentiã. Distinguoque secundũ consequẽs: ergo nulla est differentia inter attributa, & personas in ordine ad processionem Verbi per se, & vt ex obiectis vi quarto modo necessarijs cõcedo consequentẽ; in ordine ad processionẽ Verbi concomitanter, sub distinguo: in linea concomitantiæ absolutè concedo consequentiã; in magis, & minùs lineæ concomitantiæ nego consequentiam. Itaquè licèt Verbũ procedat solũ cõcomitanter absolutè, tam ex cognitione personarũ, quã ex cognitione attributorũ; est differentia inter vtramque cognitionẽ; nam ex cognitione personarũ procedit concomitanter pro nũc solum æternitatis; ex cognitione verò attributorũ procedit concomitanter, non solũ pro nunc æternitatis, sed etiã pro illo signo naturæ, in quo attributorum cognitio præsupponitur ad productiones personarum, quam prioritatem non habet cognitio personarum ad productiones earum.

24. *Prob. 2 conclus.*

Probatur 2. conclusio: Verbũ non est imago Patris ratione proprietatis personalis, sed solũ ratione Essentiæ: ergo per se non repræsentat Paternitatẽ, sed solũ Essentiã. Cõsequentia patet; quia solũ repræsentat Patrẽ, vt eius imago: ergo solũ secundũ id, ratione cuius est imago illius. Antecedens probatur: Verbũ est imago ratione illius, in quo Patri assimilatur; at solum assimilatur Patri in natura, non in Paternitate, per quã Pater ab illo distinguitur: ergo &c

25. *Respõdet Ill. God.*

Respondet Ill. God. *n.* 14. duo esse de ratione imaginis: nempè, similitudo, & esse productã: vndè etiam de ratione imaginati sunt duo, similitudo, scilicèt, cũ imagine sui, & esse producens, licèt antè natura sit id *in quo*, & ratione cuius est similitudo, & non relatio; est tamen per se requisita in principio *quo* per modum cõnotatæ, & in recto in principio *quod*; imago autem non solum repræsentare debet id, in quo est similitudo, sed etiam id, à quo

tanquã ab agente procedit; & consequenter Verbũ, vt imago, non repræsentat per se solam Patris naturã, sed etiã adæquatũ concretũ, in quo Paternitas, & non sola natura importatur. Ex his in forma respondetur distinguendo maiorẽ: ratione Essentiæ adæquatè negat maiorẽ; inadæquatè concedit maiorẽ; & cõcessa minori, negat consequentiã: nec ex eo, quod solũ in natura sit similitudo, colligitur, esse solum ratione naturæ imaginem Patris; quia ad rationem imaginis, & similitudo, & distinctio requiritur.

26. *Si opponas.* Si opponas: solã similitudinẽ esse rationẽ, quare imago repræsentet exemplar: ergo cũ Verbũ solũ in natura cũ Patre assimiletur, solũ repræsentabit per se Patris naturã. *Respõdet* Respondet *n.* 15. negando antecedẽs: nã etiã deductio, seu processio imaginis ab imaginato, est ratio, cur illud repræsentat; principiũ namquè in eo, cuius est principiũ, cognoscitur, & Pater in Filio se, vt principiũ Filij, cognoscit, vt D. Thom. docet *in* 1. *dist.* 27. *q.* 2. *art.* 2. *ad* 4.

27. *Reijciuntur* 1. *resp̃siones Ill. God.* Hæc tamen nõ placent, & quia vtraque Ill. God. solutio in eandẽ incidit, vtraque reijcietur, quãlibet reijciendo. Reijcitur itaquè primo: imago nõ debet repræsentare id, à quo, tanquã ab agente, procedit: ergo Verbum, vt imago, repræsentat per se solã Patris naturã: ergo nõ repræsentat per se Paternitatẽ: ergo Verbũ est imago Patris ratione Essentiæ adæquatè: ergo ruit solutio Ill. God. Omnes consequentiæ sunt legitimæ. Antecedẽs autẽ, in quo est tota difficultas, probatur 1; si imago deberet repræsentare id, à quo, tanquã ab agente, procedit, imago in Diuinis attenderetur, non solũ secundum Essentiã, sed etiã secundũ relationes; sed imago in Diuinis non attenditur secundũ relationes: ergo imago nõ debet repræsentare id, à quo, tanquã ab agente, procedit. Maior patet: nã imago attenditur secundũ id omne, quod repræsentare debet. Minor verò probatur ex D. Thoma 1. *p. q.* 35. *art.* 2. dicente: *Sicut secundũ relationes non attenditur in Diuinis, neque æqualitas, neque inæqualitas (vt Augustin. dicit) ita neque similitudo, quæ requiritur ad rationẽ imaginis*: ergo imago in Diuinis nõ attenditur secũdũ relationes.

Antecedens probatur. 1.

28. *Reijcitur* 2. *ex D. Thoma.* Imò, ex verbis D. Thom. reijcitur 2. solutio Ill. God: Verbũ est imago Patris ratione Essentiæ adæquatè: ergo ruit solutio. Probatur antecedẽs: similitudo, ratione cuius Verbũ est imago Patris, est ratione Essentiæ adæquatè: ergo Verbũ est imago Patris ratione Essentiæ adæquatè. Probatur antecedens: similitudo, ratione cuius Verbũ est imago Patris, nullo modo est ratione relationũ: ergo est imago Patris ratione Essentiæ adæquatè. Probatur antecedens: iuxta D. Thom. *cit. Sicut secundũ relationes nõ attenditur in Diuinis, neque æqualitas, neque inæqualitas, ita neque similitudo, quæ requiritur ad rationẽ imaginis*; sed æqualitas, vel inæqualitas in Diuinis nullo modo est ratione relationũ: ergo &c.

29. *Prob.* 2. *Antecedens suprà positum, & 3. reijcitur solutio.* Probatur 2. suprà positũ antecedens, & 3. reijcitur solutio Ill. God: si imago deberet repræsentare id, à quo, tanquã ab agente, procedit; hoc conueniret omni imagini; sed omni imagini non conuenit, repræsentare id, à quo, tanquã ab agente, procedit: ergo imago non debet repræsentare id, à quo, tanquã ab agente, procedit. Consequentia est legitima. Præmissæ autem sunt probandæ. Probatur maior: ideò iuxta Ill. Godoy in solutione imago debet repræsentare id, à quo, tanquam ab agente, procedit, quia de ratione imaginis est, & similitudo, & esse productam; atqui de ratione omnis imaginis est, & similitudo, & esse productam: ergo si imago deberet repræsentare id, à quo, tanquam ab agente, procedit; hoc conueniret omni imagini.

Probatur maior.

30. *Ante prob. minoris nota* 1. Ante probationẽ verò minoris notandũ est primo, quod docuit D. Thomas 1. *p. q.* 35. *art.* 1. scilicèt, quod imago debet esse similis, vel secundũ speciem, vt imago Regis est in Filio suo, vel secundũ accidens propriũ speciei,

vt figura in rebus corporalibus, ſicut imago picta reſpectu prototypi. Secundo eſt notandũ, quod ſicut ſimilitudo eſt triplex, nempè, naturalis, intentionalis, & artificialis; ita etiã triplex eſt imago, ſcilicèt, naturalis, vt Filius reſpectu Patris; intentionalis, vt Verbũ mentis reſpectu obiecti; & artificialis, vt pictura reſpectu prototypi. Quibus notatis probatur prædicta minor: imago artificialis, qualis eſt pictura reſpectu prototypi, non repræſentat id, à quo tanquã ab agente procedit; alioquim quælibet figura repræſentaret pictorẽ, quod eſt omninò falſum: ergo vera eſt illa minor, ſcilicèt, omni imagini non conuenit repræſentare id, à quo tanquam ab agente procedit.

Nota 2.

Prob. dicta minor

Reijcitur 4. ſolutio Ill. God: Verbũ eſt imago Patris: ergo Verbũ producitur ex cognitione Patris tanquã obiecti; atqui non quatenùs eſt Pater: ergo ſolum quatenùs eſt Eſſentia: ergo Verbũ eſt imago Patris ratione Eſſentiæ adæquatè, & conſequentèr nulla eſt ſolutio Ill. God. Antecedens eſt certũ. Conſequentia patet: nã imago dicitur talis reſpectu obiecti, ex cuius cognitione procedit, vt patet in imagine intentionali, & artificiali. Suſſumpta verò eſt D. Thom. *cit. art.* 1. & 3. vbi docet, quod Verbũ eſt imago Patris; non quia ſit ſimilis Patri in notionalibus, ſed ſolum in Eſſentia, quia imago non attenditur in Diuinis ſecundũ notionalia, & rationes perſonales, & qua ſi indiuiduas; ſed ſecundũ ſpeciem, & Eſſentiã; ex quo veritas conſequentiæ apparet, & ſubillata eſt manifeſta.

31. *Reijcitur 4. ſolutio Ill. Godoy.*

Reijcitur 5. prædicta ſolutio: ſola ſimilitudo eſt ratio, quare imago repræſentet exemplar: ergo ruit ſolutio Ill. God. Antecedens, quod ipſe negat *n.* 15. probatur: ſi ſola ſimilitudo nõ eſſet ratio, quare imago repræſentet exemplar, ſine ſimilitudine eſſet repræſentatio; ſed ſine ſimilitudine non ſtat repræſentatio: ergo ſola ſimilitudo eſt ratio, quare imago repræſentet exemplar. Maior eſt certa: nam ſi ſola ſimilitudo non eſſet ratio, quare imago repræſentet exemplar, ſine ſimilitudine eſſet ratio repræſentandi; ſed ſtante ratione repræſentandi eſſet repræſentatio: ergo ſi ſola ſimilitudo nõ eſſet ratio, quare imago repræſentet exẽplar, ſine ſimilitudine eſſet repræſentatio.

32. *Reijcitur 5.*

Maior eſt certa.

Minor verò, in qua poteſt eſſe difficultas, probatur primo: ſine ſimilitudine non ſtat imago; ſed non ſtante imagine, non ſtat repræſentatio: ergo ſine ſimilitudine nõ ſtat repreſentatio. Minor, & cõſequentia tenent. Maior conſtat ex diffinitione imaginis: *Imago enim eſt ſimilitudo alicuius ab eo producta, vel ad alterius imitationem expreſſa*, in qua diffinitione ideò ponitur ly *ſimilitudo*, quia ſine ſimilitudine nõ ſtat repreſentatio, quæ ad rationẽ imaginis requiritur. Probatur 2. prædicta minor: ablata ſimilitudine inter imaginẽ intentionalẽ, & artificialẽ, & obiecta illarũ, non ſtat repræſentatio: ergo ſine ſimilitudine non ſtat repræſentatio. Probatur 3: ſine ſimilitudine inter Idæam, & Idæatum non ſtat repræſentatio Ideæ: ergo ſine ſimilitudine inter imaginem, & exemplar non ſtat repræſentatio imaginis. Conſequentia paritate tenet. Antecedens verò eſt Ill. God. *tom. 2. diſput. 43.*

33. *Minor prob. 1.*

Prob. 2.

Prob. 3.

Reijcitur 6. prædicta ſolutio deſtruendo rationẽ Ill. God: ideò inxta Ill. God. *n.* 15. ſola ſimilitudo nõ eſt ratio, quare imago repræſentet exemplar, quia deductio, ſeu proceſsio imaginis ab imaginato eſt ratio, cur illud repræſentat; ſed deductio, ſeu proceſsio imaginis ab imaginato nõ eſt ratio, cur illud repræſentat: igitur ruit ratio Ill. God. Probatur minor 1: deductio, ſeu proceſsio imaginis intentionalis, & artificialis à ſuis imaginatis nõ eſt ratio, cur illa repræſentent: ergo &c. Probatur antecedẽs: ſi deductio, ſeu proceſſio imaginis intentionalis, & artificialis à ſuis imaginatis eſſẽt rationes, cur illa repræſentarent, imago intentionalis, ſcilicèt, Verbũ mẽtis, repræſẽtaret proferentẽ Verbũ, & artificialis, nempè, pictura, repræſentaret pictorẽ; ſed hoc eſt falſum, vt claret: ergo &c.

34. *Reijcitur 6. deſtruendo rationem Ill. God.*

Minor prob. 1.

35. *Prob. 2.* Probatur 2. eadē minor: si deductio, seu processio imaginis ab imaginato est ratio, cur illud repræsentet; deductio, seu processio Ideæ ab Idæato esset ratio, cur illud repræsentaret; sed hoc est falsum; alioquim Idæa creaturæ non creaturā, sed Deum, à quo deducitur, & procedit, repræsentaret, quod est contra omnes: ergo &c. *Tertio.* Tertio probatur dicta minor: ratio distinctionis non est ratio repræsentationis; sed deductio, seu processio imaginis ab imaginato est ratio distinctionis imaginis ab imaginato: ergo &c. *Quarto.* Probatur 4. suprà posita minor: si deductio, seu processio imaginis ab imaginato esset ratio, cur illud repræsentet; imago in Diuinis attenderetur secundum relationes, quod est contra D. Thom, vt suprà diximus: ergo &c.

36. *Reijcitur deniquè solutio Ill. Godoy.* Reijcitur deniquè allata solutio: imago repræsentat exemplar: ergo illa sola erit ratio, cur imago repræsentet exemplar, quæ fuerit ratio vnitatis, vel multiplicitatis imaginis. Atqui sola similitudo est ratio vnitatis, vel multiplicitatis imaginis: ergo sola similitudo est ratio, cur imago repræsentet exemplar: ergo verum est antecedens, quod negat Ill. God. Probatur sussumpta: ad multiplicationē similitudinis, multiplicantur imagines: ergo sola similitudo est ratio vnitatis, vel multiplicitatis imaginis. Probatur antecedens: nam quia triplex est similitudo, scilicèt, naturalis, intentionalis, & artificialis, triplex etiam est imago, scilicèt, naturalis intentionalis, & artificialis, vt tenent cōmunitèr Theologi: ergo ad multiplicationē similitudinis multiplicantur imagines. *Cōfirmatur, & vrgetur.* Confirmatur, & vrgetur: vt imago repræsentet exemplar, requiritur similitudo: ergo id, quod non habet rationem similitudinis, non est ratio, cur imago repræsentet exemplar. Consequentia patet: nam si ad repræsentandum requiritur similitudo; quomodo id, quod non habet rationē similitudinis, erit ratio repræsentandi? Inferonunc: ergo sola similitudo est ratio, quare imago repræsentat exemplar. Nulla ergo est solutio ab Ill. God. tradita.

§. II.

Soluuntur argumenta Ill. Godoy.

37. *Arguit 1. Ill. Godoy.* ARguit primo Ill. God. *n.6*: Verbū per se in quarto modo petit procedere ex cognitione perfectissima, & comprehensiua Essentiæ Diuinæ, vt cōprehensiua formalitèr; at hæc esse, nec intelligi potest in Patre, Paternitate non cognita: ergo per se in quarto modo petit pro sui principio cognitionē, quatenùs terminatā ad Patrē. Minorē probat: Essentia Diuina comprehendi non potest, non cognito in illa, & ex illa, quid quid ex vi illius cognoscibile est; at in Diuina Essentia, & ex illa Paternitas cognoscibilis est: ergo nequit comprehendi Essentia, Paternitate non cognita.

38. *Ordo in Diuinis positus ab Scoto.* Pro solutione autē huius argumenti, & aliorum, quæ in hac disputatione tanguntur, aduertendū est, quod aduertit Scotus *quodlib. 14. §. Hic intelligendū est.* Et *in 2. dist. 1. q. 1.* scilicèt, in Diuinis esse tria signa naturæ. In primo est Essentia, & natura Diuina absquè relationibus, & personis. In secundo sunt productiones, & hic est primus ordo originis ad intra. In tertio est secundus ordo originis ad extra. Vndè Essentia Diuina est prior prioritate naturæ iam explicata, quā personæ; & personæ sunt eadē prioritate priores, quā quodlibet obiectū creatū, siuè possibile, siuè futurum; quare priùs debet intelligi, intellectum mouere ad cognitionē Essentiæ, quam ad cognitionem personarum, & priùs ad cognitionem personarum, quam ad cognitionem creaturarum.

39. *Declaratur.* Declarat deniquè Scotus *in 2. cit.* quomodo personæ Diuinæ se habeant circa productionē creaturarum in esse intelligibili; constituitque in illo tertio instanti naturæ, qui est secundus ordo originis ad extra, alium ordinē originis, non verum, & proprium, vt est primus positus in secundo instan-

ti naturæ, sed secundum quid aliquo modo correspondentē primo ordini. Dicit ergo, quod Pater priùs origine intelligit lapidē, quā Filius, quia Pater intelligit à se; Filius verò nō à se, sed à Patre, & similitèr de vtroque respectu Spiritus Sancti. Vndè in cognitione creaturarum, v.g. lapidis, est quidā ordo originis inter Diuinas personas, non simplicitèr, quia personæ per illum ordinē nō producuntur; sed secundum quid, quatenùs, scilicèt, Filius habet à Patre, & Spiritus Sanctus ab vtroque, habere notitiam lapidis.

40. *exemplū* Exemplum ponit Scotus in creaturis. Sortes originatur à Platone per se secundū humanitatē, originatur etiam ab eodem secundū risibilitatē. Primus ordo est ordo originis simplicitèr, quia dat esse simplicitèr, & primum esse. Secundus ordo est quasi secundū quid; nam ex eo, quod Sortes dat Platoni humanitatē in primo instanti, dat risibilitatē in secundo, quia risibilitas humanitatē concomitatur. At si Sortes, & Plato priùs haberent humanitatē, & postea risibilitas produceretur, Sortes, & Plato causarent simul risibilitatē; cū hoc tamen ordine, quod Plato priùs origine, quam Sortes, quia Sortes haberet illam causare à Platone. Sic similitèr in præsenti: licèt Pater, Filius, & Spiritus Sanctus simul concurrant ad productionē lapidis in esse intelligibilis, priùs origine Pater, quā Filius, & vterque priùs, quā Spiritus Sanctus, ad productionē cōcurrūt.

41. Vndè in tertio instanti naturæ, quod est secundus ordo originis ad extra, possumus ponere tria signa. In primo Pater producit lapidem in esse intelligibili, quia illum producit à se Filius in secundo signo, quia non à se, sed à Patre. Spiritus Sanctus in tertio signo, quia illū producit ab vtroque, & hoc pacto possumus dicere, quod Pater priùs origine intelligit lapidē, quam Filius, scilicèt, quia intelligit à se, Filius non à se, sed à Patre, Filius etiam priùs origine intelligit lapidem eundem, quā Spiritus Sanctus, quia Spiritus Sanctus non à se intelligit, sed ab vtroque. His itaquè animaduersis.

42. *Respōdetur ad argumentū Ill. God.* Ad argumentum respondeo primo: admissa maiori, negando minorē, ad cuius probationē distinguo maiorem: Essentia Diuina comprehendi non potest, nō cognito in illa, & ex illa quid quid ex vi illius cognoscibile est pro primo signo naturæ concedo maiorē; nō cognito in illa, & ex illa quid quid ex vi illius cognoscibile est pro secundo signo naturæ nego maiorē; distinguoque minorē: in Diuina Essentia, & ex illa Paternitas cognoscibilis est, pro secundo instanti naturæ concedo minorē; pro primo signo naturæ nego minorem, & consequentiā. Hæc solutio claret ex dictis *n.* 38. vbi cū Scoto ibi citato diximus: Essentiā Diuinam absquè relationibus, & personis esse in primo signo naturæ, in quo sola Essentia est cognoscibilis; non tamen relatio, vel persona; consequentèrque Essentia potest pro illo priori comprehendi, quin pro illo signo cognoscatur Paternitas.

Primo.

43. *Replicat Ill. God.* Hanc solutionē, etsi sub alijs terminis pro Scotistis adducit Ill. God. *n.* 7. contra illamque replicat. Primo: pro omni priori, quo Essentia cognoscitur, debet, vt Paternitatis radix cognoscī; at vt sic cognoscī non potest, non cognita Paternitate in illa, & ex illa: ergo est cognoscibilis in Essentia pro omni priori. Consequentia est euidens; minor ex terminis nota; non enim minùs petitur ad cognitionē radicis, vt talis, cognitio radicati, quā ad cognitionē vnius relationis cognitio correlatiuæ. Maior autē non minùs apperta videtur; etenim prædicatum radicis Paternitatis non est attributū Essentiæ, vel si attributum est, tandem deueniendū est ad aliquā rationē radicis, quæ attributum non sit, nisi velimus in infinitum procedere, de quo idem argumentū effici posse, tantisper meditanti constabit, at pro quocumque priori cognitionis Essentiæ, debent omnia per se primo ad illam pertinentia, vt quidditatiua prædicata cognoscī; er-

Primo.

go pro omni priori cognitionis Eſſentiæ debet cognoſci prædicatum radicis Filiationis.

44. *Reſpõdeo ad replicam.* Reſpondeo ad replicam diſtinguendo maiorẽ: pro omni priori, quo Eſſentia cognoſcitur, debet, vt Paternitatis radix cognoſci, ly *vt* ſpecificatiuè ſumptum concedo maiorẽ; ly *vt* reduplicatiuè captum nego maiorẽ; diſtinguo minorẽ; at vt ſic cognoſci non poteſt, non cognita Paternitate in illa, & ex illa, ly *vt* reduplicatiuè captũ concedo minorẽ; ſpecificatiuè ſumptum nego minorem, & conſequentiã. Nec aliud conuincunt probationes præmiſſarũ, vt tantiſper meditanti conſtabit; imò, probatio minoris noſtrã ſolutionẽ manifeſtat expreſſè. *Declaratur* tamen ſolutio: radix enim dupliciter poteſt accipi. Primo ſpecificatiuè, ſicque in Eſſentia Diuina eſt quid abſolutum, quod poteſt cognoſci, nullo cognito radicato. Secundo reduplicatiuè, quo modo eſt relatio, quæ nequit cognoſci ſine radicato, quod eſt correlativum illius.

45. *Replicat 2.* Replicat ſecundo contra prædictã ſolutionem *n.* 8: pro priori originis ad Filium intelligitur Eſſentia, vt in Patre; non enim niſi prout in Patre cognitio eſt principium, aut actio, qua Filius producitur: ergo pro illo priori eſt Paternitas cognoſcibilis in Diuina Eſſentia, & ex illa. Patet conſequentia; nam Paternitas eſt cognoſcibilis pro omni priori, quo eſt; at nõ eſt cognoſcibilis, niſi in vi Eſſentiæ cognitæ; ergo pro priori originis ad Filij productionẽ eſt cognoſcibilis in Eſſentia Diuina, & ex illa, Explicatur ampliùs: cognitio Diuina non eſt fæcunda ad Filij generationẽ, prout huic conuenit Deo abſolutè, ſed prout modificata Paternitate: ergo pro omni priori, quo fæcunda intelligitur, debet intelligi Paternitas, vt illam modificans; at pro omni priori, quo intelligitur Paternitas, vt modificans cognitionẽ, eſt intelligibilis in vi Eſſentiæ Diuinæ: ergo pro omni priori, quo intelligitur Dei cognitio fæcunda, eſt Paternitas intelligibilis in Eſſentia Diuina; & conſequentèr non intellecta Paternitate non poterit Dei Eſſentia pro illo priori comprehenſiuè cognoſci.

Confirmat.

46. *Reſpõd. 1.* Reſpondeo primo: hanc replicam nullã vim contra Scotiſtas habere; ſupponit namquè, quod cognitio eſt principium, aut actio, qua Filius producitur, quod in noſtra ſententia eſt omninò falſum, vt diximus *n.* 3. Cœtetum ab hoc præſcindendo. Reſpondeo ſecundo diſtinguendo antecedens: pro priori originis ad Filium intelligitur Eſſentia prout in Patre, prioritate *à quo*, ſeu originis concedo antecedens; prioritate *in quo*, ſeu naturæ nego antecedens, & diſtinguo conſequens: ergo pro illo priori originis, quo Eſſentia intelligitur, vt in Patre, Paternitas eſt cognoſcibilis in Diuina Eſſentia, & ex illa concedo conſequentiã; pro illo priori naturæ, in quo Eſſentia intelligitur abſquè Paternitate, Paternitas eſt cognoſcibilis in Diuina Eſſentia, & ex illa nego conſequuntiã; ex quo patet ad illius probationem. Confirmatio verò, quam adducit Ill. God. multa falſa ſupponit, vt claret *ex dictis diſput.* 71.

Secundo.

Ad confirm.

47. *Falſitas replicæ oſtenditur.* Itaquè hæc ſecunda replica Ill. God. vltrà ſuppoſita falſa, quæ includit, in falſa nititur intelligentia; nos enim nõ aſſerimus, quod Paternitas nõ ſit cognoſcibilis in Eſſentia Diuina pro omni priori, quia pro priori originis ad Filium nõ ſit cognoſcibilis in illa, quæ eſt ſolutio, quam pro Scotiſtis tradit Ill. God. *n.* 7. imò, aſſerimus, quod pro priori originis, quo Eſſentia intelligitur, vt in Patre, Paternitas, & Filiatio ſunt cognoſcibiles in Eſſentia, & ex illa, quia illud inſtans eſt ſecundum ſignum naturæ, in quo ſunt productiones ſine prioritate aliqua *in quo*, & ſolum cum prioritate *à quo* ipſarum perſonarum, v. g. Patris reſpectu Filij, & vtriuſque reſpectu Spiritus Sancti. Vndè certum eſt, quod Eſſentia, vt in Patre, nequit comprehenſiuè cognoſci, Paternitate non cognita.

Quod autem aſſerimus eſt: quod

48.

Pa-

Paternitas non est cognoscibilis in Essentia Diuina, neque ex illa, pro primo signo naturæ, in quo intelligitur Essentia, non intellectis relationibus, nec personis, vt diximus *n.* 42. Cum verò pro illo signo naturæ Essentia Diuina sit obiectum sufficiens ad producendũ Verbum, vt patet ex dictis, & amplius clarebit ex dicendis, Verbum solũ petere valet, procedere ex cognitione Essentiæ, dato, & nũquã cõcesso, quod ab actuali cognitione petat procedere. Hæc est nostra Doctrina. Ex qua

49. *Retorqueo replicam.* Retorqueo replicã contra Ill. God: pro priori originis ad Filium intelligitur Essentia, vt in Patre: ergo pro priori ad Patrem intelligitur Essentia. Consequentia est manifesta: nam ide ò pro priori originis ad Filium intelligitur Essentia, vt in Patre, quia Pater est prior origine Filio; sed Essentia est prior Patre: ergo pro priori ad Patrẽ intelligitur Essentia; atqui prioritas, qua Essentia est prior Patre, non est prioritas originis, quia prioritas originis solũ datur inter personas, vt supponimus cum Scoto *in* 1. *dist.* 12. *q.* 2: ergo est prioritas naturæ. Tunc sic, sed non est prioritas naturæ in essendo: ergo est prioritas naturæ in intelligendo. Constat hæc consequentia ex adductis *n.* 9. Intẽro nunc: ergo Essentia intelligitur pro priori ad Paternitatem: ergo pro omni priori, quo cognoscitur Essentia, non est Paternitas cognoscibilis, consequentèrque ruunt replicæ Ill. Godoy.

50. *Respõd. 2 ad prædictũ Ill. God. argumentũ* Respondeo 2. ad prædictũ Ill. God. argumentũ distinguendo maiorẽ: Verbum per se in quarto modo petit procedere ex cognitione perfectissima, & comprehensiua Essentiæ Diuinæ, vt cõprehensiua formalitèr, si per cognitionẽ cõprehensiuã Essentiæ intelligatur cognitio ipsius sub omni ratione, vel formalitate, qua cognosci potest nego maiorẽ; si per cognitionẽ comprehensiuã intelligatur perfectissima cognitio, quæ haberi potest de Essentia secundum se concedo maiorem; & distinguo minorẽ: sed cognitio comprehensiua Essentiæ Diuinæ esse, nec intelligi potest in Patre, Paternitate non cognita, si per cognitionẽ comprehensiuã intelligatur cognitio Essentiæ sub omni ratione, vel formalitate, qua cognosci potest concedo minorem; si per cognitionẽ comprehensiuã intelligatur cognitio perfectissima, quæ haberi potest de Essentia secundũ se nego minorem; & consequentiam. Distinguo etiam probationem minoris distinctione data, & nihil contra nos.

51. *Ratio huius solutionis.* Ratio huius solutionis sumitur ex dictis *n.* 38. Cum enim in primo instanti naturæ antecedentèr ad Verbi productionẽ sit Essentia Diuina secundum se, & non sub omni ratione, vel formalitate; Verbum per se in quarto modo solum procedere valet ex cognitione perfectissima, & comprehensiua Essentiæ secundũ se; non verò ex cognitione perfectissima, & comprehensiua Essentiæ sub omni ratione, vel formalitate, nam solum per se petit procedere ex cognitione illius, quod pro primo instanti naturæ Verbi productionẽ præcedit. Nec ob hoc dicas: Verbũ per se procedere ex cognitione attributorũ. Quia de hoc dictũ est *n.* 8. & 10. nec de hoc litigiũ habemus cũ Ill. God. cuius argumẽtũ solvimus, & pro solutione illius sufficit.

52. *Respõd. 3* Respondeo 3. alitèr distinguendo maiorem: Verbũ per se in quarto modo petit procedere ex cognitione perfectissima, & comprehensiua Essentiæ Diuinæ sub conceptu mouentis, & fæcundantis intellectũ, seu quatenùs est obiectũ motivũ, & primariũ terminativũ intellectus Diuini concedo maiorẽ; ex cognitione cõprehensiua Essentiæ Diuinæ, vt est radix omnium, quæ sunt in Deo nego maiorem; distinguo minorẽ: sed cognitio comprehensiua Essentiæ Diuinæ, vt est radix omniũ, quæ sunt in Deo, esse, nec intelligi potest in Patre, Paternitate non cognita concedo minorẽ, vt est obiectum motivũ, & primariũ terminativum Diuini intellectus nego minorem, & consequentiam. Ad probationẽ minoris dis-

tin-

tinguo maiorē: Essentia Diuina, vt est radix omnium, quæ sunt in Deo, comprehendi non potest, non cognito in illa, & ex illa quid quid ex vi illius cognoscibile est concedo maiorē; Essentia Diuina, vt est obiectū motiuū, & primarium terminativum intellectus Diuini, comprehendi non potest, nō cognito in illa, & ex illa quid quid ex vi illius cognoscibile est nego maiorem, & distinguo minorem, & consequens distinctione data.

53. *Ratio huius solutionis.* Ratio pro hac solutione redditur: nam Essentia Diuina in ratione obiecti motivi fœcundantis intellectum, & primario terminatiui, est formalitèr distincta à Paternitate: ergo in linea Essentiæ, vt obiecti motiui, & primario terminatiui, potest comprehendi, quin cognoscantur ea, quæ nec mouent ad cognitionē, nec illam terminant pro illo instanti; alioquin Paternitas ita moueret intellectum Diuinum, & primario terminaret, Diuinā cognitionē, sicut Essentia Diuina, quod est contra Ill. God. *tom. 1. disp. 25. §. 5. & 6.* Declaratur hoc: nam in Petro v. g. optimè potest comprehendi rationalitas in ratione differentiæ constitutiuæ, quin pro illo instanti naturæ, in quo rationalitas est prior risibilitate, risibilitas cognoscatur; cum pro illo instanti sit rationalitas cognoscibilis in ratione differentiæ constitutiuæ, quin cognoscatur, vt est radix risibilitatis, & consequentèr, quin cognoscatur risibilitas, vtpotè, formalitates formalitèr distinctæ. Sc similitèr in præsenti. Essentia enim Diuina potest cōprehendi in ratione Essentiæ, vt obiecti motiui, & primario terminatiui, quin cognoscatur, vt radix Paternitatis, & cōsequentèr, quin Paternias cognoscatur, vtpotè, formalitates formalitèr distinctæ.

Declaratur.

54. *Respōd. 4.* Respondeo 4. ad prædictum argumentum Ill. God. concessa maiori, negando minorē, ad cuius probationem distinguo maiorē: Essentia Diuina cōprehendi non potest, non cognito in illa, & ex illa quid quid ex vi illius cognoscibile est, si ad formalē conceptum eius pertineat, & sit omninò idem cum ipsa concedo maiorē; si non pertineat ad formalē eius conceptum, nec sit omninò idem cum illa nego maiorē; & distinguo minorē: in Essentia Diuina, & ex illa Paternitas cognoscibilis est, vt quid pertinens ad formalem conceptum Essentiæ, & vt omninò idē cum Essentia nego minorē; vt quid nō pertinens ad conceptū formalē Essentiæ, nec vt omninò idē cū Essentia cōcedo minorē, & nego consequentiam.

Ratio huius solutionis. Ratio est: nam licèt Paternitas sit in Essentia, & ex Essentia cognoscibilis; non pertinet ad formalē conceptum Essentiæ, nec cum illa formalitèr identificatur: ergo poterit Essentia in ratione Essentiæ comprehendi, Paternitate non cognita: alioquin ad formalē conceptum Essentiæ pertineret formalitèr, vel virtualitè (ad hoc enim idem valet vtramquè) esset idem cum Essentia, quod iuxta Ill. Godoy veritatem non habet.

55. *Respōd. 5.* Respondeo 5. alitèr distinguendo maiorē: Verbum per se in quarto modo potit procedere ex cognitione perfectissima, & comprehensiua Essentiæ Diuinæ, vt terminata ad Essentiā concedo maiorē; vt terminata ad Paternitatem nego maiorē; distinguo minorē: cognitio comprehensiua Essentiæ Diuinæ, vt terminata ad Essentiā, & Paternitatē, esse, nec intelligi potest Paternitate non cognita concedo minorē; vt terminata ad Essentiā nego minorē; & distinguo maiorē probationis: Essentia Diuina comprehendi non potest, non cognito in illa, & ex illa quid quid ex vi illius cognoscibile est comprehensione terminata ad Essentiam nego maiorē; comprehensione terminata ad Essentiam, & omne, quod in illa, & ex illa est cognoscibile concedo maiorem, & concessa minori, distinguo consequens distinctione data.

56. *Ratio huius solutionis.* Ratio huius solutionis est: nam licèt Verbum procedat ex cognitione cōprehensiua Essentiæ Diuinæ, quæ cognitio se extendat, non solum ad Essentiam; verum etiam ad Paternitatem;

di-

diuersa tamen necessitate procedit Verbum ex ista cognitione comprehẽsiua Dei, vt terminatur ad Essentiã, ac vt terminatur ad Paternitatẽ; nam vt terminatur ad Essentiã procedit ex cognitione Essentiæ, vt ex aliquo ex parte principij per se, & omninò necessariò, seu ex cognitione Essẽtiæ per se in quarto modo. Ast vt terminatur ad Paternitatẽ procedit ex cognitione Paternitatis, non vt ex aliquo per se necessariò in quarto modo; sed ex aliquo necessariò concomitanti cognitionẽ Essentiæ. Vndè licèt Verbum procedat ex cognitione Paternitatis, nihil cõtra nos facit argumentum Ill. God. quia non procedit ex cognitione Paternitatis, vt ex aliquo principio necessariò in quarto modo, quod est intentum Ill. Godoy, & quod probare debet, vt aliquid contra nostram opinionem probet.

57. *Respõd. 6* Respondeo deniquè ad suprà positum argumentum Ill. God. distinguendo alitèr maiorem: Verbum per se in quarto modo petit procedere ex cognitione perfectissima, & comprehensiua Essentiæ Diuinæ, vt comprehensiua formalitèr, comprehensione intensiuè sumpta concedo maiorem; comprehensione extensiuè capta nego maiorem; distinguoque minorẽ: cognitio comprehensiua Essentiæ Diuinæ, extensiuè sumpta, esse, nec intelligi potest in Patre, Paternitate non cognita, concedo minorẽ; intensiuè capta nego minorẽ; ad cuius probationẽ distinguo maiorẽ: Essentia Diuina comprehendi non potest, non cognito in illa, & ex illa quid quid ex vi illius cognoscibile est, cõprehensione extensiuè sumpta concedo maiorẽ; intensiuè capta nego maiorẽ; distinguo etiã minorem: in Diuina Essentia, & ex illa Paternitas cognoscibilis est cognitione extensiua concedo minorẽ; intensiua nego minorẽ, & distinguo cõsequens, vt distinxi.

58. *Retorqueo argumentũ* Sex istæ solutiones oppimè sunt, & directè respondent argumento Ill. Godoy, nec contra quinque vltimas aliquid adducit, & vt firmiores manẽt, retorqueo argumentũ contra Ill. Godoy: Verbum per se in quarto modo petit procedere ex cognitione perfectissima, & comprehensiua Essentiæ Diuinæ, vt cõprehensiua formalitèr; sed hæc, supposito decreto de creaturis futuris, nec esse, nec intelligi potest, futuris nõ cognitis: ergo Verbum per se in quarto modo petit pro sui principio cognitionẽ, quatenùs terminatam ad creaturas futuras; & consequentèr Verbum Diuinum quoad suã intrinsecam entitatẽ procedit per se ex cognitione libera futurorum, quod negat Ill. God. *disp.* 91. *n.* 2. Maior supponitur ab Ill. God. Minorẽ verò probo: Essentia Diuina cõprehendi non potest, nõ cognito in illa, & ex illa quid quid ex vi illius cognoscibile est; sed supposito decreto de creaturis futuris, creaturæ futuræ sunt cognoscibiles in Essentia Diuina, & ex illa: ergo cognitio comprehensiua Essentiæ Diuinæ, supposito decreto de creaturis futuris, nec esse, nec intelligi potest, futuris non cognitis.

59. Hæc est retorsio, quæ formata est ad litterã argumenti Ill. God. & licèt in præsenti huius retorsionis, quæ generalis est contra Thomistas, non meminerit, illam tamen sibi obiecit *disp.* 91. *n.* 7. Vndè vt responsionẽ illius videamus, & postea impugnemus, retorsionẽ, vt ab ipso formalizatur, transcribimus. Verbũ per se in quarto modo petit procedere ex notitia cõprehensiua Essentiæ; at hæc, supposito decreto de creaturis futuris, per se petit terminari ad illa: ergo tali decreto supposito, Verbum quo ad suã entitatẽ petit per se in quarto modo ex illorum notitia procedere. Maiorẽ supponit Ill. God. Minorẽ probat. Primo: nam cõprehensio est cognitio obiecti, & omnium, quæ in illo possunt, & debent cognosci; at supposito decreto de existentia futurorum, possunt creaturæ futuræ in Diuina Essentia cognosci: ergo tali decreto supposito, petit comprehensio Essentiæ ad illa terminari. Secundo: si decreto supposito

Alitèr formatur retorsio ab Ill. Godoy.

Minor prob. 1.

Secundo.

cognitio Diuina non terminaretur ad futura, non esset infinita cognitio, vtpote non attingens omne cognoscibile, & consequentèr non esset comprehensio Essentiæ Diuinæ, quæ ad sui adæquationem cognitionem infinitã exposcit: ergo de ratione cognitionis comprehensiuæ Essentiæ est terminari ad futura, decreto supposito de existentia illorum.

60. *Cõfirmatur.* Confirmatur: ex eo namquè per se in quarto modo procedit Verbũ quoad suam entitatẽ, ex cuius negatione per locum ab intrinseco infertur defectus, aut variatio entitatis in Verbo; at ex negatione liberæ cognitionis futurorum, decreto supposito, infertur defectus, aut variatio entitatis in Verbo: ergo per se in quarto modo procedit ex notitia futurorum, non perfectate absoluta, sed ex suppositione decreti. Probatur minor: si supposito decreto, non esset in Deo libera futurorum cognitio, Dei scientia infinita nõ esset: ergo nec Verbum ex illa procedens foret infinitum; & consequentèr ex tali negatione, decreto supposito, evidentèr infertur defectus, aut variatio entitatis Verbi Diuini, de cuius Essentia infinitas est.

61. *Respõdet Ill. God.* Respondet Ill. God. *disp. cit. n.* 8. distinguendo maiorẽ: ex notitia comprehensiua Essentiæ pro priori prædicatorũ essentialium, & necessariorũ concedit maiorem; ex notitia comprehensiua Essentiæ pro omni priori formalitatum contingentium negat maiorẽ, loquendo de Verbo quoad entitatẽ, & quoad prædicata sibi necessaria; distinguit minorem: petit in illa suppositione per se terminari ad futura pro priori prædicatorum, quæ necessaria sunt negat minorẽ; pro priori prædicatorum contingentium concedit minorẽ, & negat consequentiã; quia Verbum quoad suam entitatẽ, quæ necessaria est, in omni suppositione eandem habet exigentiã: vndè prout sic in omni suppositione petit procedere ex cognitione comprehensiua Essentiæ, prout terminata ad illã secundũ essentialia, & necessaria prædicata tantũ; non secundũ formalitates contingentes, quæ absolutè poterunt non esse.

62. *Ad 1. prob. minoris.* Ad primã probationẽ minoris respondet distinguendo minorẽ: possunt in illa suppositione cognosci futura in essentia secundũ prædicata necessaria negat minorẽ; secundum liberã, & contingentẽ terminationẽ decreti concedit minorẽ; & distinguit consequens: comprehensio Essentiæ pro priori essentialiũ negat consequentiã pro posteriori formalitatum contingentium concedit consequentiã. Ad secundam concesso antecedenti distinguit consequens: petit terminari ad illa pro priori essentialium, & necessariorum negat consequentiam; pro posteriori contingentium concedit consequentiam. *Ad 2.*

63. *Ad confirmationem.* Ad confirmationẽ respondet *n.* 10. distinguendo maiorem: ex cuius negatione sequitur defectus, aut variatio in Verbo, nulla facta suppositione libera concedit maiorem; facta libera suppositione negat maiorem, & concessa minori negat consequentiam.

64. *Solutio Ill. God. ad nostram retorsionẽ est solutio ad argumẽtũ illius.* Hæc solutio Ill. God. tantisper considerata coincidit cum sex solutionibus, quas dedimus argumento ipsius; vndè vel solutio illius non tenet, vel nostræ tenere debent. Hoc claret. Primo; nã sicut Ill. God. asserit: quod Verbum per se in quarto modo petit procedere ex notitia comprehensiua Essentiæ pro priori prædicatorum essentialium, & necessariorũ; non verò pro omni priori formalitatum contingentium; ita nos asserimus: quod Verbum procedit ex notitia comprehensiua Essentiæ pro priori prædicatorum constituentium Essentiã Diuinã; non verò pro omni priori cœterarum formalitatũ. Secundo; nã sicut Ill. God. tenet: Verbum procedere ex cognitione cõprehensiua Essentiæ, prout terminata ad illã secundum essentialia, & necessaria prædicata tantũ; ita nos tenemus: Verbum procedere ex cognitionẽ cõprehensiua Essentiæ, prout terminatur ad Essentiã tantum. Tertio; quia si ipse non extendit cognitionẽ comprehen-

siuè Essentiæ, ex qua Verbũ procedit, ad omne intelligibile, quod continetur in Deo, siuè necessario, siuè liberè, quinpotiùs illã limitat ad determinata prædicata; ita nos illã non extendimus ad omne intelligibile, & limitamus ad solam Essentiam. Vndè.

65. *Impugnatur solutio Ill. Godoy.*

Impugnatur solutio Ill. God: de ratione cognitionis comprehensivæ Dei est cognoscere omne intelligibile cõtentum aliquomodo in Deo; sed hoc non obstante stat, Verbum procedere ex cognitione cõprehensiva, quin procedat ex cognitione omnis intelligibilis, aliquomodo contenti in Deo: ergo stabit etiã, quod Verbum procedat ex cognitione cõprehensiva Essentiæ, quin procedat ex cognitione Paternitatis. Maior est certa; alioquin Dei scientia nõ esset infinita. Minor est Ill. God. tenentis: Verbũ nõ procedere ex cognitione futurorũ, quæ sunt intelligibilia, aliquomodo in Deo contenta.

66. *Consequẽtia prob.*

Consequentia verò probatur. Primo: ideò stat iuxta Ill. God. quod Verbũ procedat ex cognitione cõprehensiva Essentiæ, quin procedat ex cognitione omnis intelligibilis, aliquomodo contenti in Deo, quia stat cognitio cõprehensiva Essentiæ pro priori ad formalitates contingentes; sed stat cognitio comprehensiva Essentiæ pro priori ad Paternitatẽ: ergo stabit etiã, quod Verbũ procedat ex cognitione cõprehensiva Essentiæ, quin procedat ex cognitione Paternitatis. Maior, & cõsequentia tenent. Minor probatur: stat cognitio Essentiæ pro priori ad Paternitatẽ; sed cognitio Essentiæ pro priori ad Paternitatẽ est cognitio cõprehensiva: ergo stat cognitio cõprehensiva Essentiæ pro priori ad Paternitatẽ. Consequentia est legitima. Maior est certa; alioquin Essentia non esset obiectum primariũ terminativũ Diuinæ cognitionis, vel Diuini intellectus, quod est contra Ill. Godoy *cit. num.* 58. Minor patet: nam cognitio Dei nequit non esse comprehensiva.

Primo ad hominẽ contra Ill. God.

67.

Probatur 2. consequentia prædicta: ideò stat iuxta Ill. God. quod Verbum procedat ex cognitione cõprehensiva Essentiæ, quin procedat ex cognitione omnis intelligibilis, aliquomodo contenti in Deo, quia stat Verbũ procedere ex cognitione cõprehensiva Essentiæ, prout terminata ad illã secundũ essentialia, & necessaria tantũ; sed etiã stat cognitio cõprehensiua Essentiæ, prout terminata ad illã secundũ se tantũ: ergo stabit etiã, quod Verbum procedat ex cognitione cõprehensiua Essentiæ, quin procedat ex cognitione Paternitatis. Maior, & consequentia patent. Minor autẽ constat ex dictis *n.* 56. & etiã probatur: quia nulla potest esse ratio, vt Verbũ procedat ex cognitione cõprehensiua Essentiæ prout terminata ad illã secundũ essentialia, & necessaria tantum, quæ non militet, vt etiã procedere valeat ex cognitione cõprehensiva Essentiæ, vt terminata ad illã secundũ se tantũ: ergo etiã stat cognitio cõprehensiua Essentiæ, prout terminata ad illã secundũ se tantũ. Probatur antecedens: ratio, vt Verbũ procedat ex cognitione cõprehensiva Essentiæ, prout terminata ad illã secundũ essentialia, & necessaria tantum, est prioritas aliqua naturæ essentialiũ, & necessariorũ respectu contingentiũ; cũ nulla sit prioritas durationis inter illa, vtpotè, omnia Deus ab æterno cognoscit; atqui etiã est prioritas aliqua naturæ Essentiæ secundũ se respectu Paternitatis ex dictis *n.* 29: ergo nulla potest esse ratio, vt Verbum procedat ex cognitione comprehensiua Essentiæ, prout terminata ad illam secundum essentialia, & necessaria tantum, quæ non militet, vt etiã procedere valeat ex cognitione comprehensiva Essentiæ, vt terminata ad illam secundum se tantum.

Prob. 2. ad hominẽ etiam cõtra eundem.

68. *Prob. 3. ad hominẽ cõtra eundem.*

Probatur tertio consequentia suprà posita: ideò stat iuxta Ill. Godoy, quod Verbum procedat ex cognitione comprehensiva Essentiæ quin procedat ex cognitione omnis intelligibilis, aliquomodò contenti in Deo, quia stat cognitio comprehensiua Essentiæ, quin extendatur ad omne in

telligibile in Deo contentum; sed hoc ipso stat cognitio cõprehensiua Essentiæ, quin extendatur ad Paternitatem: ergo itabit etiã, quod Verbũ procedat ex cognitione cõprehensiva Essentiæ, quin procedat ex cognitione Paternitatis. Probatur minor. Primo: non minùs est cõtra cognitionẽ infinitã Dei, illã non extendere ad omne intelligibile in Deo contentũ; ac illã non extendere ad Paternitatẽ; sed stat iuxta Ill. God. cognitio cõprehensiua Essentiæ, quin extendatur ad omne intelligibile in Deo contentũ: ergo stat cognitio cõprehensiua Essentiæ, quin extendatur ad Paternitatẽ. Minor, & cõsequẽtia tenent. Maior probatur; æquè petit cognitio infinita Dei, se extendere ad omne intelligibile, ac se extendere ad Paternitatẽ; alioquin infinita non esset: ergo non minùs est contra cognitionem infinitam Dei, illam non extendere ad omne intelligibile in Deo contentum; ac illam non extendere ad Paternitatem.

Minor prob. 1.

Probatur 2. eadẽ minor ad hominẽ contra Ill. God: ideò iuxta ipsum in argumento non stat cognitio cõprehensiua Essentiæ, quin extendatur ad Paternitatẽ, quia Essentia Diuina cõprehendi non potest, non cognito in illa, & ex illa quid quid ex vi illius cognoscibile est; sed Essentia Diuina comprehendi potest, non cognito in illa, & ex illa quid quid ex vi illius cognoscibile est: ergo stat cognitio cõprehensiua Essentiæ, quin extendatur ad Paternitatẽ. Probatur minor: creaturæ futuræ, suppositio decreto, sunt cognoscibiles in Essentia Diuina, & ex illa; sed his non cognitis, potest comprehendi Essentia Diuina, vt habet Ill. God: ergo Essentia Diuina cõprehendi potest, non cognito in illa, & ex illa quid quid ex vi illius cognoscibile est.

69. *Secundo ad hominem contra ipsũ.*

Et ne dicas cum Ill. God. *disp. 91. n. 9*: esse maximã differentiã inter prædicata essentialia, & notionalia, ac inter prædicata essentialia, & decreta libera; nam notionalia sunt necessariò connexa cum essentialibus; decreta verò libera nõ sunt ita connexa; & hanc esse rationẽ, cur Verbũ procedere debet ex cognitione Paternitatis; nõ verò ex cognitione futurorũ. Ne (inquã) hoc dicas Contra primo: nã necessaria connexio prædicatorũ notionaliũ cum essentialibus non infert præexigentiã, vel coexigentiã notionaliũ in esse cognito ad productionẽ Verbi, vt habet Scotus *in 1. dist. 39. & quodlib. 8*; sed tantũ infert necessariã consecutionem illorum, vt latiùs dicemus *disput. seq.* hanc paritatem roborando.

70. *Si dicas cum Ill. Godoy.*

Contra 1.

Contra 2: quod libera decreta non sint necessariò cõnexa cum prædicatis essentialibus, nõ tollit, quod suppositis rerũ futuritione cognitio cõprehensiua Essentiæ non stet, quin extendatur ad futura: ergo nec tollet, quod Verbũ procedat ex cognitione futurorũ. Probatur consequentia: ideò Verbũ procedit ex cognitione Paternitatis, quia nõ stat cognitio cõprehensiua Essentiæ, quin extendatur ad Paternitatem; sed quod libera decreta non sint necessariò connexa cum prædicatis essentialibus, non tollit, quod suppositis rerum futuritione cognitio comprehensiua Essentiæ non stet, quin extendatur ad futura: ergo nec tollet, quod Verbum procedat ex cognitione futurorũ. Contra 3: quod libera decreta non sint necessariò connexa cũ prædicatis essentialibus, non obest, vt Verbum per se procedere petat ex cognitione futurorũ, suppositio decreto de futuris: ergo solutio Ill. God. vim non habet. Antecedens probatur retorsione à nobis facta *n. 58.* ex hocque apparet, disparitatem ab Ill. God. traditam efficaciam retorsionis in sua vi relinquere.

71. *Contra 2.*

Contra 3.

Responsio autem Ill. God. ad confirmationem impugnatur: id, ex cuius variatione infertur variatio in Verbo, nulla facta suppositione, per se in quarto modo requiritur ad esse Verbi perfectæ absolutæ: ergo id, ex cuius negatione sequitur variatio in Verbo, facta aliqua suppositione, per se exigitur ad eius productionẽ, perfectæ non absolutæ, sed ex suppositione.

72. *Responsio Ill. God. ad confirmationẽ impugnatur.*

Ref-

73. *Respõdet Ill. God.*

Respondet Ill God-*disp.91.infrà n.* 10.concesso antecedenti,negando cõsequentiã; quia id,ex cuius negatione sequitur variatio Verbi absolutè,pertinet ad priùs prædicatorũ necessariorũ; id autẽ ex cuius negatione solũ sequitur variatio in Verbo, facta libera suppositione, non ita.Verbũ autẽ solũ potest,quoad suã intrinsecã entitatem per se in quarto modo procedere ex cognitione illorum, quæ pertinent ad priùs prædicatorũ; non contingentiũ, & id circo procedit ex cognitione omnium,quæ necessariò cõpetunt Deo; secus autẽ ex cognitione illorũ,quæ cõtingenter solũ,vel liberè se habent ad illũ. Cæterũ hæc responsio nihil efficaciæ tollit à nostra retorsione, nã per ipsam solã manet impugnata, sic formando maiorẽ:Verbũ potit,quoad suã intrinsecã entitatẽ per se in quarto modo procedere ex cognitione perfectissima, & comprehensiua Essentiæ Diuinæ, vt cõprehensiua formalitèr;sed hæc,suppositò decreto &c. *Vt diximus n.*58.videatur ibi,ne idem repetamus.

74. *Arguit 2.Ill.Godoy.*

Arguit 2. & principalitèr Ill. God. *n.*9: Verbum Diuinũ per se in quarto modo procedit ex cognitione illorũ, quæ per se manifestat; at Verbum est per se expræsiuam Essentiæ,& Paternitatis: ergo per se petit ex vtriusque cognitione procedere. Maior est manifesta: omne enim per se repræsentatum in Verbo creato debet per se in specie impræssa, qua intellectus redditur ad illius productionẽ fœcundus, repræsentari:ergo omne per se repræsentatũ in Verbo increato debet per se in cognitione, media qua procedit, repræsentatiuè contineri; sicut enim intellectus creatus fœcundus constituitur per speciẽ impræssã ad productionẽ, ita Diuinus per actualẽ veram cognitionẽ fœcundus constituitur ad increati Verbi productionem. Minor etiã manifestè cõvincitur, ex eo,quod Verbũ est per se imago,non huius Dei omnibus personis cõmunis,à quo realitèr non distinguitur, quali èr imago ab imaginato distinguũ est necesse, sed Patris,à quo realitèr distinguitur, & à quo realitèr procedit;at imago per se repræsentat id, cuius est imago: ergo Verbũ per se repræsentat,non solũ Patris naturã,sed etiam Paternitatem.

Minorẽ probat.

75. *Respõd.1*

Respondeo 1. ad hoc secundum, & principale argumentũ Ill.God. distinguendo maiorẽ: Verbũ Diuinũ per se in quarto modo procedit ex cognitione illorũ, quæ per se in quarto modo repræsentat cõcedo maiorẽ;ex cognitione illorũ,quæ per se,& non in quarto modo repræsentat nego maiorẽ;distinguoque minorẽ:Verbum est per se, & in quarto modo expræsivũ Essentiæ,& Paternitatis nego minorem pro 2.parte;per se,& non in quarto modo concedo minorẽ pro præd.cta parte,& nego consequentiã. Et iuxta hanc solutionẽ ad probationẽ maioris distinguo antecedens:omne per se repræsentatũ in Verbo creato debet per se in specie impressa,quo intellectus redditur ad illius productionẽ fœcundus, repræsentari; in eodẽ gradu perfectatis cõcedo antecedens;in diuerso gradu perfectatis nego antecedens;& distinguo consequens: ergo omne per se repræsentatũ in Verbo increato debet per se in cognitione, media qua procedit,repræsentatiuè contineri in eodem gradu perfectatis concedo consequentiam;in diuerso gradu perfectatis nego consequentiã;& hoc probat duntaxat paritas de intellectu creato ad Diuinũ, data falsitate suppositi, quod in illa cõmitit Ill. God, nempè, quod intellectus Diuinus per actualẽ verã cognitionẽ fœcundus constituatur ad Increati Verbi productionem,de quo diximus *n.* 3. & ex professo *disp.* 72. Probatio autem minoris, quã adducit Ill.God.aliam petit solutionem,quare *infrà num.* 84. soluemus ipsam; nunc verò datam explicemus:

76. *Explicatur.*

Duplicitèr itaquè (vt ad præsens attinet)Verbum Diuinum repræsentat ea,quæ sunt in Deo:nam Essentiam Diuinam repræsentat per se in quarto modo, vt quid necessarium ad eius productionem; Paternitatem

vere repræsentat non per se in quarto modo, seu vt quid necessariũ ad eius productionẽ, vt satis liquet ex hucusque in hac disputatione, & præsertim *ex n.* 14. vbi ex hoc capite nostrã probauimus conclusionẽ; ex hocque manifestè apparet distinctio probationis, quæ adhuc clariùs apparebit ex infrà dicendis. Vndè in hoc non est disparitas inter Verbum creatum, & increatum; vtrumque namquè debet repræsentare obiecta in eo gradu, in quo repræsentari exigunt.

77. *Respõd.* 2. Respondeo 2. ad idẽ argumentũ Ill. God. alitèr distinguendo maiorẽ: Verbũ Diuinũ per se in quarto modo procedit ex cognitione illorũ, quæ per se manifestat, primariò concedo maiorẽ; secundariò nego maiorẽ; distinguo minorẽ: Verbũ est per se expræsiuũ Essentiæ, & Paternitatis primariò nego minorẽ; Essentiæ primario, & Paternitatis secundariò concedo minorem, & nego consequentiã. Et iuxta hanc solutionẽ distinguo antecedens probationis distinctione data. Verbũ itaquè Diuinum repræsentat Essentiã Diuinã primariò; Paternitatẽ verò, vtpotè, quid notionale; secundariò; quare ex cognitione illius non procedit, quia solum procedit ex cognitione illius, quod per se primariò repræsentat.

78. *Respõd.* 3. Alitèr 3. distinguo maiorẽ: quæ per se manifestat, perfeitate per locum intrinsecum, & vt quid necessarium ad eius productionẽ concedo maiorẽ; perfeitate non per locum intrinsecũ, nec vt quid necessariũ ad eius productionẽ nego maiorẽ; distinguoque minorẽ quoad secundam partem: Verbum est per se expræsiuum Paternitatis perfeitate non per locum intrinsecũ, nec vt quid necessariũ ad eius productionẽ concedo minorẽ; perfeitate per locum intrinsecum, & vt quid necessariũ ad eius productionẽ nego minorẽ, & consequentiã; iuxta quam solutionem distinguendum est antecedens probationis distinctione suprà data. Diuerso itaquè modo perfeitatis repræsentat Verbum Diuinum Essentiã, ac Paternitatem; nam Essentiã Diuinam repræsentat per se perfeitate per locum intrinsecũ, & vt quid necessarium ad eius productionẽ; Paternitatẽ verò nõ per locũ intrinsecũ, nec vt quid necessariũ ad eius productionẽ; ideòque nõ ex cognitione Paternitatis, sed ex cognitione solius Essentiæ Verbum procedit.

79. *Respõd.* 4. Alitèr 4. distinguo maiorẽ: quæ per se manifestat, vt ly *per se* opponitur *concomitantèr* concedo maiorẽ; vt ly *per se* coincidit cum *concomitantèr* nego maiorẽ; distinguoque minorẽ quoad secundã partẽ: Verbũ est per se expræsiuũ Paternitatis. vt ly *per se* coincidit cũ *concomitantèr* concedo minorẽ; vt opponitur nego minorẽ, & cõsequentiã; nec contra hoc vim habet probatio maioris, quã adducit Ill. Godoy. Itaquè, licèt posset dici, quod Verbũ Diuinũ per se manifestet Paternitatẽ, sumpto ly *per se* in aliquo sensũ; nunquam tamen asseri poterit, quod manifestet Paternitatem per se, vt ly *per se* opponitur *concomitantèr*.

80. *Firmatur solutio* 1. Omnes hæ quatuor solutiones in vnã fere coincidunt, vndè hæc firmata, omnes firmæ manebunt. Firmatur primo hæc solutio: id manifestat Verbum Diuinum per se, vt ly *per se* opponitur *concomitantèr*, quod ita est necessarium ad productionẽ Verbi, vt illo posito, & secluso quocũque alio, producitur Verbum infinitum; sed posita sola Paternitate, secluso quocumque alio, non producitur Verbum infinitum: ergo Verbum non manifestat Paternitatem per se, vt ly *per se* opponitur *concomitantèr*. Maior patet; nam hic est sensus quæstionis, vt claret ex à nobis dictis *n.* 5. & 6. quod etiam habet Ill. God. *n.* 5. cuius verba ad litterã retulimus *n.* 7. Minor verò probatur: posita sola Paternitate, non ponitur principium radicalitèr, & formalitèr infinitum; sed hoc non posito, nequit produci Verbum infinitũ: ergo posita sola Paternitate, secluso quocumque alio, non producitur Verbum infinitũ. Minor, & cõsequentia tenent.

Ma-

Maior autē eſt certiſsima: tum, quia ſola Eſſentia Diuina eſt principiū radicaliter, & formaliter infinitum. Tum; quia vt habet nobiſcū, & cum Scoto Ill. God. *diſp.* 78. relationes Diuinæ nullā dicunt perfectionē, & conſequenter, neque infinitatem. Tum deniquè; quia etſi Diuinæ relationes aliquam dicerent perfectionem, nulla tamen eſſet radicaliter infinita, quia nulla poteſt eſſe radix, & pellagus omnium perfectionum.

81. *Aliter formatur ratio.*

Sed ne detur locus ad ſolutionē, quā prævenio, aliter efformatur ratio prædicta: id manifeſtat Verbū Diuinum per ſe, vt ly *per ſe* opponitur *concomitanter*, quod eſt neceſſariū in quarto modo ad productionē Verbi; ſed ſola Eſſentia Diuina eſt neceſſaria in quarto modo, imò, & ſufficiens ad productionē Verbi: ergo Verbū non manifeſtat Paternitatē per ſe, vt ly *per ſe* opponitur *concomitanter*. Maior patet ex dictis *n.* 17. illāque tenet Ill. God. *n.* 5. Minor manifeſtè apparet ex 1. probatione *n.* 14. Cōſequentia legitima eſt.

82. *Firmatur 2.*

Firmatur ſecundo: ſi Verbum Diuinū manifeſtat aliquod obiectū priùs, quā Paternitatē, quin illud manifeſtet per ſe, vt ly *per ſe* opponitur *concomitanter*, multo minùs manifeſtabit Paternitatem per ſe, vt ly *per ſe* opponitur *concomitanter*; ſed Verbum Diuinū manifeſtat aliquod obiectū priùs, quā Paternitatē, quin illud manifeſtet per ſe, vt ly *per ſe* opponitur *concomitanter*: ergo Verbū Diuinū non manifeſtat Paternitatē per ſe, vt ly *per ſe* opponitur *concomitanter*. Maior, & cōſequentia tenent. Minor verò probatur: Verbū Diuinū manifeſtat attributa priùs, quā Paternitatē; ſed non manifeſtat attributa per ſe, vt ly *per ſe* opponitur *concomitanter*: ergo Verbū Diuinū manifeſtat aliquod obiectum priùs, quā Paternitatē, quin illud manifeſtet per ſe, vt ly *per ſe* opponitur *concomitanter*. Maior conſtat: nā Verbū Diuinū priùs manifeſtat, quod eſt prius; attributa autē ſunt priora Paternitate ex dictis *n.* 8. & 10. Minor probata manet ex Scoto per dicta *n.* 18. & ratione oſtenſa *num.* 19. Conſequentia legitima apparet.

83. *Retorqueo argumentū Ill. God.*

Firmatis iam quatuor ſuprà poſitis ſolutionibus ad ſecundū argumentum Ill. God. nunc iuxta illas retorqueo in ipſum: Verbum Diuinū per ſe in quarto modo procedit ex cognitione illorum, quæ per ſe manifeſtat; ſed Verbū eſt per ſe expræſsivum creaturarum futurarum: ergo per ſe petit ex harum cognitione procedere. Maior eſt manifeſta: *Omne enim* (verba ſunt Ill. Godoy *num.* 9.) *per ſe repræſentatum in Verbo creato debet per ſe in ſpecie impræſſa, qua intellectus redditur ad illius productionem fœcundus, repræſentari: ergo omne per ſe repræſentatum in Verbo increato debet per ſe in cognitione, media qua procedit, repræſentatiuè contineri; ſicut enim intellectus creatus fœcundus conſtituitur per ſpeciem impræſſam ad productionem, ita Diuinus per actualem veram cognitionem fœcundus conſtituitur ad increati Verbi productionem.* Minor verò probatur: Verbum eſt per ſe expræſsivum omnium, quæ ſunt in ſcientia Dei; ſed creaturæ futuræ ſunt in ſcientia Dei: ergo Verbum eſt per ſe expræſsivum creaturarum futurarum. Minor, & conſequentia tenent. Maior autem eſt Ill. God. *diſp.* 90. vbi ad probandum: Verbum per ſe procedere ex cognitione creaturarum poſsibilium, adducit *num.* 2. verba Auguſtini *lib.* 15. *de Trinit. cap.* 13. & 14. dicentis: *Verbum Diuinum eſſe de omnibus, quæ ſunt in ſcientia Dei: nam ſi aliquid minùs eſſet in Verbo, quā in ſcientia, non eſſet Verbum adæquatum.* Quod ad hanc retorſionem reſpondere valet Ill. Godoy, reiectum manet *à num.* 64. *vſque ad num.* 74. Etſi aliquid aliud reſpondere poterit, id videbimus, & impugnabimus *diſputatione ſequenti*, vbi prædictam retorſionem in ipſum faciemus, & eſſe doctrinam D. Thomæ probabimus.

84.

Ad probationem denique minoris argumenti Ill. Godoy reſpondeo

Ad probationem minoris argum.

Respondetur.

distinguendo maiorē: Verbum est per se imago Patris, quo ad Essentiā concedo maiorē; quoad Paternitatē nego maiorem: distinguoque minorē: imago per se repræsentat id, cuius est imago, idest, id, ratione cuius est imago concedo minorem; id, à quo, tanquam ab agente procedit nego minorē, & consequentiā. Aliud itaquè est, quod Verbū sit imago Patris, & aliud, quod per se repræsentet Paternitatē; nam vt secundum ex primo inferretur, necessarium erat, quod Verbum esset imago Patris ratione Paternitatis, quod est falsum, & conuictum manet per dicta *à n.* 27. *vsque ad* 36. ideòque, nec iterum sunt à nobis repetenda, nec ampliùs in hoc immorare debemus.

85. *Arguit 3. Ill. Godoy.*

Arguit 3. Ill. God. *n.* 10: cognitio Diuina, prout ad Paternitatē terminata, est per se productiua vt *quo* Verbi, non minùs, quam prout terminata ad Essentiā; at non alterius Verbi, cum sit impossibile: ergo Verbi, quod de facto datur; & consequentèr hoc ex Paternitatis cognitione per se in quarto modo procedit. Maior probatur: non solū Essentia, sed etiam Paternitas est cognoscibilis cognitione ad illā essentialitèr terminata: ergo vtraque est repræsentabilis Verbo ad vtramque per se terminato: ergo sicut Verbum sub terminatione ad Essentiā petit à cognitione ad illam terminata procedere, ita Verbū sub terminatione ad Paternitatem, per se petit procedere ex cognitione, vt per se ad Paternitatem terminata; & consequentèr cognitio Diuina sub hac terminatione erit per se Verbi productio, tanquam principium *quo*.

86. *Respōd. 1*

Ad hoc argumentum Ill. God. suppositā falsitate in toto illo commissa, scilicèt, quod Diuina cognitio sit Verbi productio, tanquā principium *quo*, de quo dictum est *disp.* 72. respondeo primo negando maiorē, ad cuius probationē distinguo antecedens: non solū Essentia, sed etiā Paternitas est cognoscibilis cognitione ad illā essentialitèr terminata, in secundo signo naturæ cōcedo antecedens; in primo signo naturæ nego suppositum; supponit namquè, quod in primo signo naturæ sint personæ, quod est falsū, vt diximus *n.* 38. & 47. ibi enim constat: in primo signo naturæ esse solā Essentiā Diuinā, ipsamque solā esse cognoscibilē; & distinguo similitèr primum consequens: ergo vtraque est repræsentabilis Verbo, ad vtramque per se terminato, in primo signo naturæ nego consequentiā; Essentia in primo signo, & Paternitas in secundo concedo consequentiā, & nego subillatā, quia ad hoc, vt Verbum sub terminatione ad Paternitatē per se peteret procedere ex cognitione, vt per se ad Paternitatē terminata, deberet Paternitas supponi in primo signo naturæ, quod nō habet ex dictis.

87. *Respōd. 2.*

Respondeo 2. negando maiorē argumenti, & alitèr distinguendo antecedens probationis: non solū Essentia, sed etiam Paternitas est cognoscibilis cognitione ad illā essentialitèr terminata, primario nego antecedens; secundariò cōcedo antecedens; & distinguo similitèr consequens, negoque vltimā consequentiam. Hæc solutio patet *ex dictis n.* 77.

Respōd. 3

Respondeo 3. alitèr distinguendo probationē: non solū Essentia, sed etiam Paternitas est cognoscibilis cognitione ad illā essentialitèr terminata, vt ad quid per se in quarto modo necessarium ex parte principij nego antecedens; vt ad quid necessariò concomitans concedo antecedens, & distinguo paritèr consequens, ex quo nego consequentiā subillatā. Solutio apparet ex toties dictis, & est eadem cum assignata ad secundum argumentum Ill. Godoy *num.* 78.

§. III.

Verbum ex sui cognitione non procedere, probatur.

88. *2. cōclus.*

SEcunda conclusio: *Verbum per se in quarto modo non procedit ex cognitione sui.* Hanc statuo contra secundā conclusionē Ill. God *n.* 16. esse tamen

Est Scoti

Scoti constat ex dictis *n.* 12. & 13.

probataque manet probatione communi ad triplicē personalitatē *ex dictis n.* 14. Quod verò respondere possit Ill. God. impugnatum manet per dicta *à n.* 17. *usque ad* 24. Nunc autē specialitèr pro Verbo probo illâ. Primo: Verbum procedere ex cognitione sui, est esse cognitum ab intellectu Patris antecedentèr aliquomodo ad generationē sui; sed Verbum Diuinū non cognoscitur ab intellectu Patris antecedentèr ad generationē sui: ergo Verbum non procedit ex cognitione sui. Maior patet: nam illud, ex cuius cognitione aliquid procedit, debet esse priùs cognitum. Minor verò probatur: si Verbum antecedentèr ad generationē sui haberet esse cognitū, Verbum priùs haberet esse cognitū, quam esse reale, & productum; sed repugnat omninò Verbū habere priùs esse cognitum, quā esse reale, & productū: ergo Verbum Diuinū non cognoscitur ab intellectu Patris antecedentèr ad generationē sui. Maior clarer: nam cū esse reale habeatur per generationē, habere priùs esse cognitum, quam esse reale, & productum, nihil aliud est, quam habere esse cognitum antecedentèr ad generationem sui.

Contra Ill. God.

Prob. 1. conclusio

89. *Minor prob. 1.*

Minor autē probatur. Primo: quod est necesse esse, & existere, repugnat priùs intelligi, quam existere; sed Verbum est necesse esse, & existere: ergo repugnat omninò Verbū priùs habere esse cognitū, quā esse reale, & productū. Minor, & consequentia tenent. Maior patet: nam quod cognoscitur, antequam sit productum, in illo signo, quo est merè cognitū, intelligitur non esse; alioquim non priùs esset cognitū, quā haberet esse, & existere. Probatur

Secundo.

secundo dicta minor: si Verbum priùs haberet esse cognitum, quā productū, Verbum transiret de esse cognito ad esse productum; sed omninò repugnat: Verbū transire de esse cognito ad esse productū: ergo repugnat omninò Verbum priùs habere esse cognitum, quā esse reale, & productum. Minor, & consequentia tenent. Maior patet ex eo, quod transire de esse cognito ad esse productū, nihil aliud est, quā priùs habere esse cognitū, quā esse productum.

Probatur 2. conclusio: in nullo signo potest concipi Pater perfectior Filio: ergo Pater non producit Filiū ex cognitione Filij. Probatur consequentia: si Pater produceret Filium ex cognitione Filij, in illo signo antecedenti productionē Filij, Pater posset concipi perfectior Filio; sed in nullo signo potest concipi Pater perfectior Filio: ergo &c. Probatur maior: si Pater produceret Filiū ex cognitione Filij, in illo signo antecedenti productionē Filij, Pater cognosceret Filium, quin Filius, nec se, nec Patrē cognosceret; sed cognoscere Filium est perfectio: ergo si Pater produceret Filium ex cognitione Filij in illo signo antecedenti productionem Filij, Pater posset concipi perfectior Filio. Maior pro prima parte est certa: repugnat namquè Patrē producere Filiū ex cognitione Filij, quin in illo signo antecedenti productionē Filij, Pater Filium cognoscat. Pro secunda verò probatur: Filius, nec se, nec Patrem cognoscere valet, quin Filius habeat intellectū; sed in illo signo antecedenti productionē Filij, Filius non habet intellectum: ergo si Pater produceret Filium ex cognitione Filij in illo signo antecedenti productionē Filij, Filius, nec se, nec Patrē cognosceret. Probatur minor: in illo signo, in quo non est Filius, non habet Filius intellectū; sed in signo antecedenti productionem Filij non est Filius: ergo in illo signo antecedenti productionem Filij, Filius non habet intellectum.

90. *Prob. 2. conclusio*

Probatur 3. conclusio: si Verbū procederet ex cognitione sui, procederet ex cognitione intuitiua sui: ergo Verbum ante sui productionem esset existens, quod est implicatorium; nam implicatorium est, quod aliquid sibi ipsi præsupponatur existens. Antecedens conceditur ab Ill. God. *n.* 26. Consequentia probatur: cognitio intuitiua terminatur ad obiectum existens; sed iuxta Ill. God. Verbū procedit ex cog

91. *Prob. 3. conclusio*

ratione intuitiua sui: ergo procedit ex cognitione sui existentis: ergo Verbũ ante sui productionem esset existens.

92. *Aliter formatur* Aliter formatur hæc probatio: omne id, ex quo aliquid producitur, tanquã ex principio *quo*, semper præsupponitur producto; sed iuxta Ill. God. cognitio Verbi est id, ex quo Verbum producitur, tanquã ex principio *quo*: ergo cognitio Verbi præsupponitur ipsi Verbo. Atqui illa cognitio Verbi præsupposita est cognitio intuitiua Verbi, vt concedit Ill. God. *n.* 26. & *alibi*: ergo cognitio intuitiua Verbi præsupponitur ipsi Verbo: ergo Verbum præsupponitur existens ante sui productionẽ. Probatur hæc cõsequentia: cognitio intuitiua Verbi est cognitio Verbi existentis; sed iuxta concessa cognitio intuitiua Verbi præsupponitur ipsi Verbo: ergo Verbũ præsupponitur existens ante sui productionẽ. Minor, & consequentia tenent. Maior patet: nam secundũ omnes Philosophos, & Theologos cognitio intuitiua est cognitio rei existentis; in hocque distinguitur à cognitione abstractiua, quæ est cognitio rei absentis.

93. *Prob. 4. conclusio* Ad hanc tertiã probationẽ vtroque modo formalizatã occurrit Ill. God. *n.* 26. eademque solutione occurrere valet primæ, & secundæ probationi, vt autẽ formaliùs procedamus, probatui nostra conclusio probatione, vt ab ipso traditur: Verbum, vt existens, non præcedit sui generationẽ: ergo cognitio Verbi eius generationẽ præcedere nequit; & consequentèr non procedit ex cognitione sui. Antecedens est certum: nã hæc præcedentia non est temporis, sed originis: ergo si Verbum sui generationẽ præcedit, esset priùs origine sui generatione; & consequentèr esset principium illius, quod omninò implicat. Consequentia autem probatur: nam Verbum, vt existens, vel est simul cum notitia intuitiva sui, vel illam præcedit, & est prius illa, cum obiectum notitiã præcedat: ergo si cognitio intuitiva Verbi illius generationẽ præcederet, Verbum etiã, vt existens, qualitèr est obiectum notitiæ intuitivæ, sui generationẽ præcederet, è contra verò, si Verbum non præcedit, nec illius intuitiva notitia precedere potest. Quod ampliùs explicari potest: notitia intuitiva supponit suũ obiectũ existens; at cognitio, ex qua procedit Verbum, illud non supponit, sed potiùs producit: ergo non est intuitiva Verbi cognitio, abstractiva autem esse non potest: ergo nullatenùs terminatur ad Verbum.

94. *Respõde Ill. God* Respondet Ill. God. *n. cit.* concesso antecedenti, negando consequentiam. ad cuius probationem negato antecedenti pro secunda parte, distinguit pro prima: est simul, simultate *in quo* concedit antecedens; simultate *à quo* originis antecedens negat, & consequentiã. Itaquè de ratione obiecti notitiæ intuitivæ solũ est coexistere simul cũ illa in eadem durationis mensura, non autẽ, quod si notitia est prior prioritate originis respectu alicuius, obiectum etiã eandẽ prioritatẽ obtineat, vt cõstat in scientia visionis causante creaturas, quæ prior est prioritate causæ respectu illarũ, & tamen creaturæ cognitæ istã prioritatẽ non obtinent, alias se ipsas canfarent, quod implicat. Ex quo solum colligitur, quod Verbũ, vt existens, sit simul cum notitia sui temporis simultate, quod libenter fatetur; non autẽ, quod si cognitio suũ obiectũ prioritate originis, aut causæ præcedit, etiã illius obiectum talem prioritatẽ exerceat. Ad confirmationẽ distinguit maiorẽ: si notitia sit purè speculatiua trãseat maior; si practica sit negat maiorẽ, & concessa minori, negat consequentiã; quia notitia intuitiva, ex qua Verbum procedit, est veluti practica respectu illius, quia est principium, ex quo Verbum procedit.

Ad confirmationem.

95. Fateor hanc Ill. God. solutionẽ verisimã claudere doctrinã: certissimũ enim est, quod quando cognitio intuitiva est productiua alicuius obiecti, seu quod idẽ est, quando est practica, est prior prioritate *à quo* originis obiecto, quin obiectum eadem prioritate

gaudeat, vt patet in exemplo ab Ill. God. tradito de scientia visionis respectu creaturarum, & claret etiam in exemplo ab eo adducto *n.* 28. de notitia intuitiva entis rationis fabricativa illius, quæ ens rationis non supponit, sed facit. Imò hoc est in nostra doctrina veritas manifesta: cognitio enim possibilium, quæ in Scoti doctrina intuitiva est, est prior prioritate *à quo* originis ipsis possibilibus, vtpotè, productiua ipsorum, quin possibilia hac prioritate gaudeant; alioquim se ipsa causarent, quod implicat.

96. Hoc itaquè confesso, fateor etiam prædictã Ill. God. solutionem nullatenùs tollere vim nostræ probationis; manet namquè in suo robore inconveniens ab Scoto deductum, scilicèt, quod si Verbum procederet ex cognitione sui, Verbũ esset existẽs ante sui productionẽ. Pro cuius declaratione.

97. *Aduerte.* Aduertendum est: quod obiectum, quod per cognitionẽ intuitivã producitur, nequit produci ex cognitione ipsius, cuius ratio est: nam cognitio producens obiectum non supponit obiectum cognitũ; alioquim supponeret obiectũ productũ cum esse obiecti sit à cognitione. Hoc patet in exemplis ab Ill. God. traditis: creaturæ enim, quæ per scientiã visionis causantur, nõ causantur ex visione illarũ; alioquim antequam causarentur, essent visæ, & consequentèr antequã causarentur, essent; cum habeant esse per visionem. Idem est de ente rationis fabricato à cognitione intuitiva illius; ens namquè rationis, quod fabricatur à cognitione intuitiva illius, non fabricatur ex cognitione illius; alioquim antequã fabricaretur, esset fabricatũ; cum fabrica illius sit per cognitionẽ. Patet denique in exemplo à nobis allato: inã possibilia, quæ habent esse per cognitionem, non procedunt ex cognitione ipsorum; alioquim ante sui productionem haberent esse; cum esse illorum sit per cognitionem.

98. Atque hinc se se apperit: solutionẽ Ill. God. eiũ verissimã claudat doctrinã, argumentũ Scoti non solvere, nec incõveniens ab ipso deductũ saluare. Quod contra Ill. God. ostendo primo, formando Scoti argumentum iuxta doctrinã Ill. God. (& erit prima illius impugnatio) cognitio faciens, vel producens obiectũ non supponit obiectũ cognitum; sed cognitio Diuina producit Verbum: ergo non supponit Verbũ cognitũ. Maior patet in exemplis adductis *n. anteced.* Minor est doctrinã Ill. God. *disp. 75. & in præsenti pluries repetita.* Consequentia est legitima. Infero nunc: ergo Verbum non procedit ex cognitione ipsius. Patet primo hæc consequentia: nam nequit Verbũ procedere ex cognitione ipsius, quin ad eius productionẽ supponatur Verbum cognitum, quod est contra veritatem maioris, nempè, cognitio faciens, vel producens obiectum non supponit obiectum cognitum. Ex quo.

Impugnatur responsio Ill. God. 1.

Consequentia probatur 1.

99. *Prob. 2.* Vltrà probatur secundo prædicta consequentia: si Verbum procederet ex cognitione ipsius, cognitio producens obiectum, supponeret obiectum cognitum; atqui iuxta concessa, & veritatem cognitio producens obiectum non supponit obiectũ cognitum: ergo Verbum non procedit ex cognitione ipsius. Probatur maior: si Verbũ procederet ex cognitione ipsius, Verbum supponeretur cognitum ante sui productionẽ; sed cognitio producit Verbum iuxta Ill. God: ergo si Verbũ procederet ex cognitione ipsius; cognitio producens obiectum, supponeret obiectum cognitum. Tertio probatur eadẽ consequentia: Verbum est obiectũ, quod per cognitionẽ producitur: ergo Verbum non procedit ex cognitione ipsius. Antecedens est Ill. God. contra quem arguo. Consequentia probatur: obiectũ, quod per cognitionẽ producitur, nequit procedere ex cognitione ipsius; sed Verbũ est obiectũ, quod per cognitionẽ producitur: ergo Verbum nõ procedit ex cognitione ipsius. Consequentia est legitima; Minor est doctrina Ill. God. Maior probata manet *num.* 97. & manifesta videtur.

Prob. 3.

100. *Impugnatur 2. responsio Ill. God.*

Offenditur 2. solutionē Ill. God. argumentum Scoti non soluere, nec inconueniens ab eo deductū saluare, & est secunda illius impugnatio: semel concesso (vt concedit Ill. God.) quod Verbum per cognitionē producatur, prioritas *à quo* originis, qua gaudet cognitio respectu Verbi, insufficiens, & impertinens est, vt Verbum procedat ex cognitione ipsius: ergo nulla est ad propositū solutio Ill. God. Probatur primo antecedens exemplo ab ipso tradito: semel concesso (vt concedit Ill. God.) quod creaturæ producantur per scientiā visionis, prioritas *à quo* originis, qua gaudet scientia visionis respectu creaturarum, insufficiens, & impertinens est, vt creaturæ procedant ex visione ipsarū: ergo semel concesso, quod Verbum per cognitionem producatur, prioritas *à quo* originis, qua gaudet cognitio respectu Verbi, insufficiens, & impertinens est, vt Verbū procedat ex cognitione ipsius. Probatur secundo antecedēs alio exemplo ab Ill. God. etiā adducto: semel concesso (vt ipse concedit) quod ens rationis fabricetur à notitia intuitiva, prioritas *à quo* originis, qua gaudet notitia intuitiva respectu entis rationis, insufficiens, & impertinens est, vt ens rationis procedat ex notitia intuitiva illius: ergo idem quod prius. Tertio probatur prædictū antecedens exemplo à nobis tradito: semel concesso, quod posibilia habeant esse per cognitionem, prioritas *à quo* originis, qua gaudet cognitio respectu posibilium, insufficiens, & impertinens est, vt posibilia procedant ex cognitione ipsorum: ergo idem quod prius.

Antecedens probatur 1.

Secundo.

Tertio.

101. Ratio autē, cur creaturæ procedere nequeant ex visione ipsarum, semel concesso, quod per visionem causentur, idemque de ente rationis, & posibilibus, est, quam *n.* 97. assignauimus, scilicèt, quia cognitio producens obiectum non supponit obiectum cognitū; alioquim supponeret obiectū productum; cum totum esse talis obiecti esset à cognitione. Et hæc ratio exæquo militat in præsenti attenta Ill. God. doctrina, nempè, Verbum produci per cognitionē, ex hoc enim manifestè sequitur, quod Verbū non procedat ex cognitione sui; alioquim Verbum haberet esse cognitum ante sui productionē, & consequentèr Verbū esset ante sui productionem; cum esse Verbi sit à cognitione, quod est incōueniens ab Scoto deductum.

Atque hinc etiam se se apperit, efficax esse Scoti fundamentum, inconueniensque ab eo deductum, quo probat specialitèr: Verbum non procedere ex cognitione ipsius, firmissimū manere; tenet namquè tam in Scoti doctrina; quam in D. Thomæ sententia, quā Ill. God. amplectitur. Et quia in declaratione huius consistit claritas, & veritas nostræ conclusionis, in Scoti opinione declaratur. Scotus itaquè tenet: Verbum non per cognitionē; sed per dictionē produci, vt diximus *disp.* 72. Hac igitur Scoti opinione stante, & virtute cuius in præsenti procedit, sic ratio ad inferendum inconueniens formatur: omnis cognitio intuitiva non producens obiectum (seu, vt terminis Ill. God. vtar) cognitio intuitiva, quæ practica non est, supponit suū obiectū existens; atqui illud existens non supponit pro prioritate *à quo* originis: ergo illud supponit existens pro aliqua prioritate *in quo*, siuè durationis, siuè naturæ, & hoc vel in essendo, vel in intelligendo.

102. *Impugnatur 3. responsio Ill. God.*

103. Maior claret in omni cognitione intuitiva non productiua obiecti, vt de qualibet in particulari videri potest, ipsamque concedit Ill. God. *n.* 26. Minor claret: nam prioritas *à quo* originis solū datur inter producens, & productum, quod non reperitur inter prædictā cognitionē intuitivā, & illius obiectum, vt supponitur. Consequentia est legitima; alia namquè prioritas nō datur. Sit summo nunc; atqui, si Verbū procedit ex cognitione sui, procedit ex cognitione intuitiva, quæ non est productiua sui: ergo supponit Verbum existens: ergo si Verbum procedit ex

cognitione sui, Verbum erit existens ante sui productionē, quod est inconveniēns ab Scoto deductū. Sussumpta quoad primā partē conceditur ab Ill. God. *n.* 26. *& seqq.* Quoad secundam verò, scilicèt, quod non sit sui productiua, est Scoti opinio, in cuius suppositione arguo, in qua suppositione vtraque consequentia est legitimè illata. Et hæc est tertia impugnatio solutionis Ill. Godoy.

104. *Impugnatur 4. prædicta responsio*

In opinione verò D. Thomæ, quam amplectitur Ill. God. declaratur. Tenet namquè Ill. God. cum Angelico Præceptore: Verbum procedere per cognitionē, seu cognitionē esse principium *quo* Verbi, vt habet *disp.* 72. & hic repetit multotiès præsertim *n.* 26. Stante igitur hac Ill. God. opinione, sic formo rationē ad inferendum inconveniens ab Scoto deductum: si Verbū procederet ex cognitione ipsius, Verbum haberet esse cognitum ante sui productionē: ergo si Verbum procederet ex cognitione sui, Verbum haberet esse existens ante productionē, quod est inconveniens ab Scoto deductum. Antecedens est certū; nequit namquè Verbum procedere ex cognitione ipsius, quin præsupponatur Verbum cognitū. Consequentia probatur: esse existens Verbi est per cognitionē iuxta opinionē Ill. God. in cuius suppositione arguo; sed si Verbum procederet ex cognitione ipsius, Verbum haberet esse cognitum ante sui productionem iuxta concessa: ergo si Verbū procederet ex cognitione sui, Verbum haberet esse existens ante sui productionem. Hæc quarta solutionis Ill. God. impugnatio est.

105. *Impugnatur 5.*

Et quia ad hanc veritatē firmandā, & declarandā deseruient paritates ab Ill. God. deductæ, eas omittere non licèt, vt ex his, quæ in suum faborē adducit, videatur inconveniens Scoti nō salvare. Quare impugnatur 5. prædicta solutio Ill. God: Verbum iuxta opinionem Ill. God. habet esse per cognitionē: ergo nequit procedere ex cognitione ipsius. Probatur consequentia: quia creaturæ habent esse per visionē, nequeunt creaturæ procedere ex visione ipsarum; sed Verbum iuxta opinionem Ill. God. habet esse per cognitionē: ergo nequit procedere ex cognitione ipsius. Probatur maior: si creaturæ habentes esse per visionē procederent ex visione ipsarū, creaturæ haberent esse ante sui productionem; sed hoc implicat; quia creaturæ habent esse per visionē: ergo quia habent esse per visionem, nequeunt procedere ex ipsarū visione. Probatur maior: si creaturæ habentes esse per visionem procederent ex visione ipsarum, creaturæ ante sui productionem essent visiæ; sed creaturæ habent esse per hoc, vt sint visiæ: ergo si creaturæ habentes esse per visionem procederent ex visione ip arum, creaturæ haberent esse ante sui productionem.

106. *Impugnatur 6.*

Impugnatur 6. solutio Ill. God. paritate entis rationis ab ipso adducta: Verbum iuxta ipsius opinionē habet esse per cognitionē: ergo nequit procedere ex cognitione ipsius. Probatur consequentia: ens rationis, quod habet esse per notitiā intuitivam ipsius, nequit procedere ex tali notitia intuitiva fabricativa ipsius; sed Verbum iuxta opinionē Ill. God. habet esse per cognitionē: ergo nequit procedere ex cognitione ipsius. Maior patet ex dictis *n.* 97. Minor est doctrinā Ill. God. Probatur consequentia: ideò ens rationis, quod habet esse per notitiā intuitivā ipsius, nequit procedere ex talī notitia intuitiva fabricativa ipsius, quia habet esse per talē notitiā intuitivā; sed Verbum iuxta Ill. God. habet esse per cognitionē: ergo nequit procedere ex ipsius cognitione. Probatur maior: si ens rationis, quod habet esse per notitiā intuitivā fabricativā ipsius procederet ex tali notitia, tale ens rationis ante sui productionem haberet esse; sed hoc implicat: ergo ideò ens rationis, quod habet esse per notitiā intuitivā ipsius, nequit procedere ex tali notitia intuitiva fabricativa ipsius, quia habet esse per talē notitiā intui-

tionem. Probatur maior: ens rationis, quod habet esse per notitiã intuitivã fabricativã ipsius, procederet ex tali notitia, tale ens rationis ante sui productionẽ esset intuitiuè notũ; sed tale ens rationis habet esse per hoc, quod sit intuitiuè notum: ergo &c.

107. *Impugnatur 7.*

Impugnatur 7. prædicta solutio Ill. God. paritate à nobis adducta: Verbũ iuxta opinionẽ Ill. God. habet esse per cognitionẽ: ergo in opinione Ill. God. nequit Verbum procedere ex cognitione ipsius. Probatur consequentia: possibilia, quæ in Scoti sententia habent esse per cognitionẽ Diuinã, nequeunt procedere ex tali cognitione; sed Verbum iuxta opinionẽ Ill. God. habet esse per cognitionẽ: ergo in illius opinione nequit Verbum procedere ex cognitione ipsius. Maior est vera in Scoti sententia, cuius ratio tradita est *n.* 97. Minor est opinio Ill. Godoy. Cõsequentia probatur: ideò possibilia, quæ habent esse per Diuinam cognitionẽ, nequeunt procedere ex tali cognitione, quia habent esse per talem cognitionẽ; sed Verbum iuxta Ill. God. habet esse per cognitionẽ: ergo Verbum in opinione Ill. God. nequit procedere ex cognitione ipsius. Probatur maior: si possibilia, quæ habent esse per Diuinã cognitionẽ, procederent ex tali cognitione, possibilia ante sui productionẽ haberent esse: atqui hoc est implicatoriũ: ergo ideò possibilia, quæ habent esse per Diuinã cognitionem, nequeunt procedere ex tali cognitione, quia per talẽ cognitionẽ habent esse. Probatur maior: si possibilia, quæ habent esse per cognitionẽ, haberent esse ex tali cognitione, possibilia ante sui productionem essent à Deo cognita; sed possibilia habent esse per hoc, quod sint à Deo cognita: ergo si possibilia, quæ habent esse per Diuinam cognitionem, procederent ex tali cognitione, possibilia ante sui productionem haberent esse.

108.

Solutio denique, quã ad confirmationẽ positã *n.* 93. adducit Ill. Godoy, nempè, negando maiorem de notitia practica, qualis (inquit *n.* 26.) est notitia intuitiva, ex qua Verbum procedit, dissonare videtur ab eo, quod ipse dixit *tom.* 1. *in* 1. *part. disp.* 26. §. 3. *n.* 41; hic enim tenet expressè, quod notitia, ex qua Verbum procedit, practica non est; nam ad argumentum, quod contra Scotum aliqui faciunt ad probandum: possibilia non habere esse diminutũ ab intellectu Diuino, quod sic formant: *Scientia speculativa non facit, sed supponit obiectum; sed scientia Dei possibilium, prout ad illa terminata, non est practica, sed speculativa: ergo non dat rebus possibilitatem, nec sub aliquo esse etiã diminuto producit.* Hæc habet Ill. God. *Hoc tamen argumentũ non urget; instatur; namque in notitia, ex qua Diuinũ Verbum procedit, quæ quidem practica cognitio non est, & tamen Verbũ producit, & hoc ideò, quia licèt ex illa Diuinũ Verbum procedat, non tamen talis est, quod tradat regulas operandi, quod ad cognitionẽ practicã est necessariũ: ergo quamvis cognitio Dei creaturarũ possibiliũ non practica, sed speculativa sit, poterit illa sub aliquo esse producere, vel saltim ex hoc principio talis productio non tollitur.*

109. *Impugnatur solutio confirmationis.*

Ex quo videtur Ill. God. consequenter non procedere; nam *in tom.* 1. *cit.* expressè asserit, quod notitia, ex qua Verbum procedit, non est practica, & vt in præsenti confirmationẽ solvat, expressè tenet, quod est practica talis notitia, ex qua Verbum procedit. Quod non videtur esse vniformiter loqui. Ex quo sic potest in ipsũ ad hominẽ argui, impugnando solutionem, quã ad confirmationẽ adducit: notitia intuitiva speculativa supponit suum obiectum existens; at cognitio, ex qua procedit Verbum, est cognitio intuitiva speculativa: ergo supponit Verbũ existens: ergo Verbum est existens ante sui processionẽ, quod est inconveniens ab Scoto deductũ. Maior est solutio Ill. God. in præsenti. Minor est doctrina illius *in tom.* 1. *cit.* Prima cõsequentia est evidens, ex ipsaque secunda manifestè apparet.

Ad-

110. *Aliter probatur nostra conclusio.*

Aliter probatur nostra conclusio: dato, & non concesso, quod Verbum procedat per intellectionem, sola intellectio Essentiæ, prout in Patre, est ad Verbi productionem fœcunda: ergo Verbum non procedit ex cognitione sui. Probatur antecedens: nam Theologi asserentes: Verbum procedere per intellectionem, communiter asserunt: intellectionem ad generandum fœcundam non esse communem, sed notionalem, & propriam Patris: ergo &c.

111. *Respondet Ill. God.*

Hanc probationē, quā eisdem fere terminis sibi obiecit Ill. Godoy *n.* 34; proposui, vt eius responsionē impugnemus. Respondet itaquè *n.* 35. distinguendo antecedens: ly *prout* denotante subiectū, seu principiū generans concedit antecedens; obiectum cognitionis, quæ est generationis principiū nagat antecedens, & cōsequentiā; nec ampliùs contendit communis Theologorum doctrina; itaquè cognitio Triū personarū per modū obiecti, solū prout est in Patre, est fœcunda, eadē enim cognitio est in Filio, & in Spiritu Sancto, & tamen in illis fœcunda non est, hoc libentèr concedit, negat autem, quod solius Paternitatis cognitio per modū obiecti fœcunda sit; nam etiam cognitio Filij, prout Paternitate subiectivè modificata est fœcunda *vt quo* ad Verbi generationem.

112. *Impugnatur hæc solutio. 1.*

Hæc tamen solutio reijcitur primo: dato, & non concesso, quod Verbum procedat per intellectionē, sola intellectio Essentiæ, prout in Patre, est obiectum cognitionis, quæ est generationis principium: ergo Verbum non procedit ex cognitione sui: ergo ruit solutio. Probatur antecedens: dato, & non concesso, quod Verbum procedat per intellectionem, sola illa intellectio est obiectum cognitionis, quæ est generationis principium, quæ est ad productionem Verbi fœcunda in ratione obiecti intelligibilis; sed dato, & non cōcesso, quod Verbum procedat per intellectionem, sola intellectio Essentiæ, prout in Patre, est ad productionē Verbi fœcunda in ratione obiecti intellibilis: ergo &c. Probatur minor: dato, & non concesso, quod Verbū procedat per intellectionem, sola intellectio est ad Verbi productionē fœcunda in ratione obiecti intelligibilis, qua posita, & secluso quocumque alio, producitur Verbū infinitū; sed posita sola intellectione Essentiæ, prout in Patre, & secluso quocumque alio, producitur Verbum infinitum: ergo &c. Probatur minor: posita sola intellectione Essentiæ, prout in Patre, & secluso quocumque alio, ponitur obiectum, quod est sufficiens principium, vt Verbum evadat infinitum; ergo posita sola intellectione Essentiæ, prout in Patre, & secluso quocumque alio, producitur Verbum infinitum. Probatur antecedens: posita sola intellectione Essentiæ, vt in Patre, & secluso quocumque alio, ponitur obiectum formalitèr, & radicalitèr infinitum, quod est pellagus, & radix omnium perfectionum; atqui obiectum formalitèr, & radicalitèr infinitum, quod est pellagus, & radix omnium perfectionum, est principium sufficiens, vt Verbum infinitum evadat: ergo &c.

113. *Impugnatur 2.*

Rejcitur secundo allata solutio: dato, & non concesso, quod Verbum procedat per intellectionem, sola intellectio Essentiæ est obiectum cognitionis, quæ est generationis principium: ergo Verbum non procedit ex cognitione Paternitatis: ergo nec ex cognitione sui: ergo ruit solutio. Secunda consequentia ex prima infertur. Prima verò ex antecedenti. Antecedens autem constat ex probationibus nostræ primæ conclusionis, & vltrà probatur: dato, & non concesso, quod Verbum procedat per intellectionem, posita tantummodo cognitione Essentiæ, & circunscripta cognitione Paternitatis, produceretur idem Verbum, quod produceretur cum cognitione Essentiæ simul, & Paternitatis: ergo &c. Probatur antecedens: si per impossibile, vel possibile, Pater se ipsum non

non cognoſceret ante Verbi productionem, ſed tantum Eſſentiam intelligeret, Eſſentia eſſet ſufficiens obiectũ, & formale principiũ ad perfectiſsimã, & complectiſsimam huius Verbi productionem, vt conſtat ex dictis *num. antecedenti*: ergo &c.

§. IV.

Obiectionibus Ill Godoy occurritur.

114. *Arguit 1. Ill. God*

ARguit 1. Ill. God: Verbum per ſe eſt ſui expræſsiuum, cum ſit comprehenſiuũ Eſſentiæ: ergo per ſe petit ex ſui cognitione procedere. Patet cõſequentia ex ab Ill. God. dictis in prima probatione concluſionis primæ. Hoc argumentum, quo Ill. God. probare connatur: Verbum procedere ex cognitione ſui, idem eſt cum illo, quo connatus fuit probare: Verbũ procedere ex cognitione Paternitatis, quod habet *n.* 9. & nos nobis obiecimus *n.* 74. Vndè ſolutionibus, quibus illud ſolvimus, ſolvemus, & iſtud.

115. *Reſpõd. 1*

Reſpondeo 1. diſtinguendo antecedens: Verbum eſt per ſe, & in quarto modo ſui expræſsivũ nego antecedẽs; per ſe, & non in quarto modo omitto antecedens, & nego conſequentiã. Solutio claret ex dictis *n.* 76. Reſpondeo

Secundo.

2. aliter antecedens diſtinguendo: Verbũ eſt per ſe ſui expræſsivũ primario nego antecedens; ſecundario concedo antecedens, & nego conſequentiã. Solutio patet ex dictis *n.* 77. Reſpondeo

Tertio.

3. aliter diſtinguendo antecedens: Verbum eſt per ſe ſui expræſsivũ, perfeitate non per locum intrinſecũ, nec vt quid neceſſarium ad eius productionẽ concedo antecedens; perfeitate per locũ intrinſecũ, & vt quid neceſſarium ad eius productionẽ nego antecedens, & conſequentiã, cuius ratio declarata eſt *n.* 78. Reſpondeo

Quarto.

4. diſtinguendo aliter antecedens: Verbum eſt per ſe ſui expræſsivum, vt ly *per ſe* coincidit cum *concomitanter* concedo antecedens; vt ly *per ſe* opponitur cum *concomitanter* nego antecedens, & conſequentiã; & huius ſolutionis ratio data eſt *n.* 79. Nec imbibita probatio antecedentis, quam adducit Ill. God. ſcilicèt, *cum ſit comprehenſiuum Eſſentiæ*, petit aliã ſolutionẽ, quã dabimus tertio argumento illius. Deniquè retorqueo argumentũ: Verbũ eſt per ſe expræſsivũ futurorum; cum ſit compreſsiuum Eſſentiæ: ergo per ſe petit ex horum cognitione procedere. Patet conſequentia ex dictis *num.* 83.

Retorqueo.

116. *Arguit 2.*

Arguit ſecundo Ill. God. eodem *n.* 16: Verbum accipit à Patre naturam communicatã, & Filiationẽ productã; at vtrumque accipit media cognitione: ergo media cognitione per ſe ad vtrumque terminata. Hoc argumentũ in noſtra ſententia falsũ eſſe, omnibus manifeſtè apparet; omnibus namquè conſtat, falſum eſſe in Scoti doctrina, quod aſſumit Ill. God. tanquã certum, ſcilicèt, Verbum accipere à Patre naturã, & Filiationẽ media cognitione; cum non procedat per cognitionem, ſed per dictionem, quæ nullo modo eſt cognitio, vt contra Ill. God. defenſavimus *diſp.* 71. Cæterum hoc pro nunc omiſſo, & nunquam conceſſo.

117. *Reſpõd. 1*

Reſpondeo 1. conceſſa maiori, diſtinguendo minorẽ: vtrumque accipit media cognitione Eſſentiæ concedo minorẽ; media cognitione Filiationis nego minorẽ, & conſequentiã. Et ſi plures ſint rationes, hanc ſolutionẽ firmantes, aliquas omittã, & aliquas ponam.

Reſpõſio firmatur diuerſis rationibus.

Prima.

Prima eſt: nam Verbũ accipit à Patre naturã, & Filiationẽ media cognitione illius, quod eſt obiectum motivum, & primario terminativum Diuini intellectus, ſeu media cognitione illius, quod eſt obiectum ſufficiens ad productionem Verbi; atqui vtrumque habet ſola Eſſentia Diuina, vt de primo diximus *num.* 14. & de ſecundo *num.* 19. & de vtroque pluriès repetitum manet: ergo Verbum accipit à Patre naturam, & Filiationem media cognitione ſolius Eſſentiæ, & conſequentèr non Filiationis. Vera igitur eſt ſolutio.

118. *Secunda.*

Secunda ratio ſolutionis eſt: quia Verbum accipit à Patre naturam,

&

& Filiationē media cognitione illius, quod pro priori ad productionem est cognoscibile; sed pro priori ad productionem sola Essentia Diuina est cognoscibilis, vt claret ex dictis *n.* 38. ibi enim cū Scoto ibi citato diximus: Essentiam Diuinam absque relationibus, & personis esse in primo signo naturæ, cōsequenterque in prædicto signo non relationem, vel personam, sed Essentiam solam cognoscibilem esse: ergo Verbum accipit à Patre naturā, & Filiationem media cognitione solius Essentiæ, non Filiationis. Vera igitur est allata solutio.

119. *Tertia.* Tertia ratio prædictæ solutionis est: quia si Verbum acciperet à Patre naturā, & Filiationē media cognitione, per se ad vtrumque terminata, vt intendit Ill. God. manet, & vrget inconveniens ab Scoto deductum, scilicēt, quod Verbum esset existens ante sui productionē, non ob rationem, vt ab Ill. God. formalizatā *n.* 23. sed ob rationes contra ipsum à nobis positas *à n.* 98. *vsque ad n.* 107. vbi videndas relinquo, ne eadem repetamus: ne ergo prædictum maneat inconveniens, dicendum est: Verbum accipere à Patre naturam, & Filiationē media cognitione, non Filiationis, sed solius Essentiæ. Vera igitur est data solutio.

120. *Firmatur respōsio doctrina Ill. Godoy.* Sed licèt allata solutio, quæ firmata est rationibus relatis, innixaque in Subtili Scoti doctrina, sufficiens erat pro respōsione ad argumentū Ill. God. innixus tamen in doctrina ipsius alitèr illius argumento occurrā. Doctrinam itaquè illius videamus. Tenet ergo Ill. God. quod licèt dictio, & intellectio non sint actus ex æquo distincti, vt habet *disp.* 71. *n.* 57. distinguntur tamen per diuersos respectus; nam dictio consistit in respectu ad Verbū, vt terminum productum, & intellectio consistit in respectu ad Verbum cognitū. Hæc est doctrina Ill. God. *disp. proximè cit. num.* 63. eamque fundat in D. Thoma; illiusque verba, vt postea in ipsum procedā, ad litterā transcribo.

121. *Respectus* (ait Ill. God. *cit.*) *ad terminos ordinatè se habentes non sufficiunt actus ex æquo distinctos constituere; at respectus ad Verbū, vt terminum productū, in quo dictio consistit, & respectus ad Verbū cognitū, in quo consistit intellectio, sunt ad terminos ordinatè se habentes: ergo non sufficiunt adæquatè dictionē ab intellectione discriminare; & consequenter dictio nō erit actus ex æquo ab intellectione distinctus, sed formalitèr intellectio. Discursus tenet. Maior est certa: nam vna, & eadem actio potest duplicē terminū producere, vnū primario, & aliam secundario, vt constat in actione, qua Essentia producitur secundario terminata ad passiones. Et vna actio indistincta potest ad duo obiecta terminari, primario ad vnū, & secundario ad aliud, vt constat in visione beatifica terminata ad Deum primario, & secundario ad creaturas: ergo termini ordinatè se habentes non specificant actiones ex æquo distinctas.* Minorē autē probat primo *ex D. Thoma infrà q.* 34. *art.* 1. *ad* 2. illis verbis: *Dicere importat principalitèr habitudinē ad Verbū conceptū; sed mediante Verbo importat habitudinē ad rem intellectā, quæ in Verbo prollato manifestatur intelligenti: ergo ex mente D. Thomæ Verbum, & res intellecta ordinatè se habent in terminando habitudinem dictionis, & intellectionis.* Secundo: *nam respectus terminatus ad Verbum non sistit in illo, sed transit ad rem intellectam; cum Verbum sit essentialis repræsentatio obiecti: ergo obiectum intellectū, & Verbum ordinatè se habent.* Sic Ill. Godoy, quem toto corde veneror; sed venia illius.

Doctrina Ill. God.

122. *Respōd. 2 ad argumentum ex doctrina Ill. Godoy.* Iuxta suam doctrinam respondeo secundo ad illius argumentū concessa maiori, distinguendo minorē: vtrumque accipit media cognitione Essentiæ concedo minorem; media cognitione Filiationis subdistinguo: sumpta cognitione secundum rationē, qua productio est, seu secundum conceptum productionis omitto minorem; sumpta secundum rationem, qua cognitio est, seu secundum conceptum

cognitionis nego minorem, & consequentiam. Itaque statuta doctrina Ill. God. quod dictio, & intellectio distinguantur per diversos respectus, non rectè infertur: Verbum accipit à Patre Filiationē media cognitione: ergo Pater, producendo Filium, cognoscit esse Filium; nam iuxta Ill. God. secundum diuersam rationem habet intellectio, quod sit productio, & quod sit cognitio, & sic nō est necessariū, vt id, quod est terminus intellectionis, quatenùs est productio, sit etiā terminus, seu obiectum illius, quatenùs est cognitio; potest namquè intellectio secundum istas diversas rationes diversos respicere terminos. Vndè potest Verbum accipere à Patre Filiationē media cognitione, quatenùs productio est; non verò quatenùs cognitio est, & consequentèr Pater, producendo Filiū, non cognoscit esse Filium, nec Filius procedit ex cognitione sui, sumpta cognitione, vt in præsenti accipitur, scilicèt, vt cognitio est.

123. *Retorqueo argum. ad hominem cōtra Ill. Godoy.*

Primo.

Et quod hoc sit adhuc in doctrina Ill. God. veritati conformius declaratur, retorquendo 1. contra ipsum: nam Verbū accipere à Patre Filiationē media cognitione, est, Verbū accipere à Patre Filiationē media productione; ergo Verbum accipere à Patre Filiationē media cognitione, est, Verbum accipere à Patre Filiationem media cognitione, quatenùs est productio. Atqui terminus cognitionis, quatenùs productio est, non est esse cognitum, sed esse productū: ergo Verbum accipere à Patre Filiationē media cognitione, non est, Verbum esse cognitum, sed esse productum: ergo tam longè abest, vt Verbum procedat ex cognitione sui, ex eo, quod Verbū accipiat à Patre Filiationē media cognitione, quod est argumentum Ill. God, quod ex hoc potiùs oppositum, vt verius infertur, adhuc in doctrina illius. Prima consequentia est legitima. Sussumpta est doctrina Ill. Godoy, vt claret ex verbis illius adductis *n.* 121. Consequentia est optimè illata, & illata ex hac est manifesta. Solum restat antecedens probare; probatur tamen facilitèr: Verbum accipere à Patre Filiationē media cognitione, est, Verbum produci: ergo Verbum accipere à Patre Filiationem media cognitione, est, Verbum accipere à Patre Filiationem media productione.

124. *Retorqueo 2.*

Retorqueo secundo argumentum ad hominem etiā contra Ill. Godoy: dictio, & intellectio distinguuntur per respectus ad terminos diversos: ergo respectus ad terminum dictionis distinctus est à respectu termini intellectionis: ergo dictio, & intellectio habent terminos diversos: ergo terminus dictionis non est terminus intellectionis. Atqui terminus intellectionis est Verbum cognitum: ergo Verbum cognitum non est terminus dictionis. Tunc sic, sed terminus dictionis est Verbum productum: ergo Verbum esse productum non est Verbum esse cognitum: ergo cum Verbum accipere à Patre Filiationem media cognitione, nihil aliud sit, quā Verbum esse productum, Verbum accipere à Patre Filiationem media cognitione non est Verbum esse cognitum: ergo ex hac propositione: *Verbum accipit à Patre Filiationem media cognitione*, non rectè infert Ill. Godoy adhuc in sua doctrina: *Ergo Verbum est cognitum*, & consequentèr multo minùs inferre valet: *Ergo Verbū procedit ex cognitione sui*. Retorsio facta est iuxta doctrinam huius Doctoris, vt constat ex ab ipso doctis, & à nobis transcriptis *n.* 121.

125. *Retorqueo 3.*

Retorqueo tertio etiam ad hominē contra Ill. God: vna, & eadem actio potest duplicem terminum producere, vnum primario, & alium secundario, vt constat in actione, qua essentia producitur, secundario terminata ad personas; & vna actio indistincta potest ad duo obiecta terminari, primario ad vnum, & secundario ad aliud, vt constat in visione beatifica terminata ad Deum primario, & secundario ad creaturas: ergo vna, & eadem actio, qualis est intellectio,

potest respicere; & de facto respicit diuersos terminos. Antecedens verbum non habet, quod nõ adducatur ab Ill. God. in verbis à nobis transcriptis *n.* 121. Cõsequentia est eiusdẽ *cir*, dicentis: terminum dictionis esse Verbum productũ; terminũ verò intellectionis esse Verbũ cognitũ. Infero nunc: ergo Verbũ esse productũ quid distinctum est ab hoc, quod est: Verbũ esse cognitũ: ergo ex hoc, quod Verbum sit productũ, male infertur, quod Verbum sit cognitũ. Hæc consequentia patet: nam vt illatio esset bona, necessarium erat, quod terminus intellectionis esset idẽ cũ termino dictionis. Sussummo nunc: atqui Verbũ accipere à Patre Filiationẽ media cognitione est Verbum esse productũ: ergo cum ex hoc, quod Verbũ sit productũ, male inferatur, quod Verbum sit cognitũ, ex hoc, quod Verbum accipiat à Patre Filiationẽ media cognitione, non bene infert Ill. Godoy Verbum procedere ex cognitione sui.

126. *Retorqueo 4.* Retorqueo 4. ad hominẽ etiã contra Ill. God: respectus ad Verbum, vt terminũ productũ, & respectus ad Verbũ cognitũ sunt ad termines ordinatè se habentes: ergo aliquis eorũ est alio prior. Antecedens est Ill. God. in verbis à nobis transcriptis. Prima consequentia est legitima; alioquim respectus illi non essent ad terminos ordinatè se habentes. Secunda ex prima infertur; nequit namquè respectus ad vnum terminũ esse priorẽ respectu ad alium terminũ, quin terminus prioris respectus sit etiam prior termino respectus posterioris. Sussummo nunc: atqui respectus ad Verbum, vt terminum productũ, in quo consistit dictio, est prior, quã respectus ad Verbũ cognitũ, in quo intellectio consistit: ergo priùs est, Verbũ esse productũ, quã esse cognitum. Consequentia est manifesta; alioquim staret, quod respectus ad vnum terminum esset prior respectu ad alium terminum, quin terminus prioris respectus esset etiam prior termino respectus posterioris, quod implicatorium videtur.

Sussumptam autem probo ex Verbis D. Thomæ ab Ill. Godoy adductis: nam vt Ill. Godoy probet hanc propositionem; scilicet, *Respectus ad Verbum, vt terminum productum, in quo dictio consistit, & respectus ad Verbum cognitum, in quo consistit intellectio, sunt ad terminos ordinatè se habentes*, adducit D. Thomam *infrà quæst.* 34. *art.* 1. *ad* 2. his Verbis: *Dicere importat principaliter habitudinẽ ad Verbum conceptum, sed mediante Verbo importat habitudinem ad rem intellectam, quæ in Verbo prollato manifestatur intelligenti*; sed iuxta hæc verba D. Thomæ respectus ad Verbum, vt terminum productum, in quo consistit dictio, est prior, quam respectus ad Verbum cognitum, in quo intellectio consistit: ergo respectus ad Verbum, vt terminum productum, in quo consistit dictio, est prior, quam respectus ad Verbũ cognitum, in quo intellectio consistit. Probatur minor. Primo: D. Thomas priùs, & principaliter ponit habitudinem ad Verbum conceptum, quod idem est, ac ad Verbum productum, quam ad rem intellectam, quod est idem, ac ad Verbum cognitum: ergo iuxta verba D. Thomæ respectus ad Verbum, vt terminũ productum, in quo consistit dictio, est prior, quam respectus ad Verbũ cognitum, in quo intellectio consistit. Secundo probatur eadem minor: nam vt ex verbis D. Thomæ inferat Ill. God. ordinationẽ, quã habent prædicti respectus, hanc infert consequentiam: *ergo ex mente D. Thomæ Verbum, & res intellecta ordinatè se habent in terminando habitudinẽ, dictionis, & intellectionis*; sed in hac consequentia ab Ill. Godoy ex verbis D. Thomæ deducta, ordinatio prædictorũ respectuum, ita declarata est, vt respectus dictionis sit prior, quam respectus intellectionis, vt ex ipsa claret: ergo iuxta verba D. Thomæ respectus ad Verbum, vt terminũ productum, in quo consistit dictio, est prior, quã respectus ad Verbũ cognitum, in quo intellectio consistit.

127. *Sussumpta prob. ex D. Thoma.*

Minor prob. 1.

Prob. 2.

128. *Argumentum Ill. God. aduerſari ſuæ doctrinæ, oſtenditur.*

Iam iam liquet ex his: præfictũ argumentum Ill. Goy. nec in noſtra ſententia, nec in eius opinione vim aliquã habere, quinpotiùs per illud ſuæ doctrinæ videtur aduerſari, quod breuiter oſtenditur: nam iuxta Ill. God. *in præſenti* Verbum accipere à Patre Filiationẽ media cognitione, eſt Verbũ procedere ex cognitione ſui, quod idẽ eſt, ac Verbum priùs eſſe cognitũ, quã productum; atqui iuxta Ill. God. *diſp.* 71. *n.* 63. Verbum priùs eſt productũ, quã cognitũ, vt patet ex hucusquè dictis ad hominẽ contra ipsũ; ergo aduerſari Ill. God. in ſua doctrina videtur.

129. *Arguit 3. Ill. Godoy.*

Arguit 3. Ill. God. eodẽ *n.* 16: Verbum procedit ex cognitione comprehenſiua Eſſentiæ; at hæc nequit comprehendi, non cognita Filiatione, cum in illa ſit cognoſcibilis: ergo per ſe in quarto modo ex Filiationis cognitione procedit. Tenet conſequentia, (ait Ill. Godoy) ex dictis inter probandum ſuã concluſionẽ. Hoc eſt argumentum, quod pro Paternitate formavit *n.* 6. & nos in nos poſſuimus *n.* 37. ad illud tamen varias dedimus ſolutiones, variasque in ipſum retorſiones fecimus, quæ videndas relinquo *à n.* 42. *vſque ad num.* 73. ne ſine neceſsitate eadem repetamus.

Reſpondetur.

130. Aduertendum autem eſt, quod reſponſio, quã ad hanc ſuam probationẽ ſibi dedit Ill. God. *n.* 17. procedit in opinione illorum, qui aſſerendo: Verbum procedere ex cognitione Paternitatis, negant procedere ex cognitione Filiationis, vt ex ipſa patet, & etiam conſtat ex eo, quod in numero ſententiarũ ab Ill. God. relatarũ hæc eſt ſecunda ſententia, quam refert *n.* 3. & contra quã ſtatuit hanc ſecundã cõcluſionẽ, vt appertè declarat *n.* 16. Vndè replicæ, quas contra prædictam reſponſionẽ facit *n.* 18. & 19. & contra aliam, quam tradit *n.* 20. nobis nõ officiunt, quia negamus, Verbum procedere ex cognitione Paternitatis. Et quamvis prima replica, quam format *n.* 18. militet etiam contra nos, hic tamen, nec ponenda, nec ſoluenda eſt, quia poſita eſt *num.* 43. & ſoluta manet *num.* 44.

131. *Arguit deniquè Ill. God.*

Arguit deniquè Ill. God. *n.* 21. ad hominẽ contra Scotum, qui *in* 1. *diſt.* 6. *q.* Vnica §. *de quarto dico*, habet hæc: *Sic ergo dico, quod Pater volens generat, non tantũ voluntate conſequente, ſed etiã voluntate antecedente*, ex quibus verbis tale format argumentum: nihil volitum, quin præcognitum; at Pater pro priori originis ad Verbi productionẽ vult Filiũ generare: ergo pro illo priori cognoſcit Filij generationẽ; & conſequentèr ipſum Filium cognoſcit, ſine quo cognito illius generatio cognoſci non poteſt; at eo ipſo, quod cognitio Filij ſit prior eius generatione, poteſt, & debet ad Filij productionẽ cõcurrere, vt vidimus *diſp.* 72. §. 2: ergo Filius ex ſui cognitione procedit.

132. *Reſpondetur* 1.

Hoc argumentum, quod vocat Ill. God. ad hominẽ contra Scotũ, non eſt ad hominẽ contra ipſum, nam adhuc abſolutè conceſsis verbis Scoti nihil probat argumentũ, quod ex ipſis format Ill. God; quia cõceſſo ſyllogiſmo, falſa eſt ſuſſumpta in opinione Scoti, ſcilicèt. *Eo ipſo, quod cognitio Filij ſit prior eius generatione, poteſt, & debet ad Filij productionem concurrere*; primo: quia in Scoti opinione Verbũ non procedit per cognitionem, vt vidimus *diſp.* 72. §. 2. nam ſtat optimè, quod aliquid præcedat Filij productionem, non ſolum prioritate originis tantum (quomodo ait Ill. God. ex verbis Scoti) præcedit cognitio Filij eius productionem, ſed etiã prioritate naturæ, quin ad Filij productionẽ concurrat per ſe in quarto modo, quo ſenſu loquimur in præſenti, vt patet in attributis, quæ, vtpotè, abſoluta, ſunt priora notionalibus prioritate naturæ intelligendi ex dictis *n.* 8. & tamen Verbũ non procedit ex cognitione attributorũ per ſe, & vt ex obiectis in quarto modo neceſſarijs, vt diximus *n.* 18. cũ Scoto, & 19. ratione probavimus. Cũ ergo ratio ibi data multo meliùs probet de relationibus, & perſonis, falſa apparet apud Scotum prædicta

mi-

minor argumenti Ill. Godoy. Et hæc est prima solutio ad argumentum.

133. *Nota pro solutione*

Pro cæteris verò responsionibus quomodo intelligatur Scotus in verbis relatis declarandum est, pro cuius intelligentia est aduertendum cõformiter ad dicta *n.*39. duplicem esse ordinem originis iuxta Scotum pluribus in locis, præsertim *in* 2. *dist.* 1. *quæst.* 1. Vnus simplicitèr, & alius secundum quid. Ordo originis simplicitèr est ille, qui reperitur inter originans, & originatũ, v.g. inter generans, & genitũ, inter spirans, & spiratũ, & dicitur simplicitèr, quia rebus, inter quas reperitur, competit ratione sui, & non ratione alterius. Ordo originis secundum quid dicitur ille, qui reperitur inter res, quæ sunt in originante, & originato; cum enim omnia, quæ habet originatum, habeat ab originante, consequentèr fit, vt ea omnia, quæ sunt in originante, dicantur priora origine omnibus, quæ sunt in originato, etiam si sint essentialia, & eadẽ numero; non quia ad inuicẽ comparata se habeant, sicut originans, & originatũ, sed quia originans habet illa à se, & originatũ ab alio, scilicèt, ab originante, & ideò appellatur iste secundus ordo originis secundum quid, quia non competit rebus, inter quas reperitur, ratione sui, sed ratione eorum, in quibus sunt.

134. Vndè hæc prioritas originis secundum quid non sufficit, vt id, quod dicitur sic posteriùs esse, vel intelligi, præsupponatur esse, vel intelligi in illo priori originis; in quo (meo videri) magnam patitur, æquivocationẽ Ill. God. Hoc patet: nam distinctio inter hæc instantia originis secundum quid non est distinctio inter instantia durationis, vel naturæ, sed tantum est distinctio à quo quis illud habet. Declaratur etiã manifestè exemplo posito *n.*40; certum namque est, quod Pater priùs origine secundum quid, quã Filius, producit, & intelligit lapidẽ, quia Pater à se, Filius verò non à se, sed à Patre producit, & intelligit; atqui illa prioritas non sufficit, vt lapis dicatur habere esse, & intelligi pro priori ad Filium; alioquin, vel Filius non produceret, vel idem vis produceretur: ergo prioritas secundum quid nõ sufficit, vt id, quod dicitur sic posteriùs esse, vel intelligi, præsupponatur esse, vel intelligi in illo priori originis. Hoc consonat cùm dictis ex Scoto *n.*

135. *Respõd.* 2

Hoc itaquè animadverso. Respondeo secundo: Scotũ intelligendũ esse de voluntate antecedente nõ pro aliqua prioritate *in quo* adhuc naturæ intelligendi; sed de prioritate originis secundũ quid. Vndè Scotũ dicere: Patrem velle generationẽ Filij voluntate antecedente, idem est, ac dicere: Pater habet à se actũ voluntatis, quo vult generationẽ Filij; generatione autẽ Filij Filius non habet à se, sed à Patre. Hoc est, quod intendit Scotus, quando ait: Patrem generare Filiũ voluntate antecedente, & hoc est, quod nemo negare potest; cum nemo ausus sit negare: Patrem amare generationẽ Filij à se, Filium verò habere esse genitum non à se, sed à Patre. Et iuxta hanc Scoti mentẽ ad argumentum ab Ill. God. formatum concesso syllogismo, distinguo suſſumptã: eo ipso, quod cognitio Filij sit prior eius generatione aliqua prioritate *in quo* potest, & debet ad Filij productionẽ concurrere omitto minorẽ; prioritate tantum originis secundum quid nego minorem, & consequentiam.

136. *Retorqueo argumentũ ad hominẽ cõtra Ill. God.*

Hæc solutio patet ex dictis *n. antec.* & vt magis clarescat retorqueo ad hominẽ contra Ill. God. Hic enim negare non potest, quod Pater prioritate originis à nobis explicata priùs vult futura, quam Filius, quia negare non valet, quod Pater habet à se actũ voluntatis, quo vult futura; Filius autem illum habet à Patre. Ex quo tale formo argumentum: nihil volitũ, quin præcognitũ; at Pater pro priori originis ad Filium vult futura: ergo pro illo priori futura cognoscit; atqui eo ipso, quod cognitio futurorum sit prior Filio, potest, & debet ad Filij productionẽ concurrere: ergo Filius ex futurorũ

cognitione procedit. Retorsio facta est ad litterã argumenti Ill. God; cũ ergo hoc cõcedere non valeat, respõsio ad retorsionem erit argumenti solutio.

137. *Respondetur ad argumentum 3.*

Respondeo 3: quod Scotus in verbis adductis non intendit, quod pro priori originis Pater velit generationem Filij, ita, quod Filij generatio sit ante generationẽ volita, quia vt diximus *n.* 134. hæc prioritas originis nõ distinguit inter instantia durationis, vel naturæ; sed solũ denotat, quod in instanti æternitatis, in quo est generatio Filij, Filij generatio est à Patre priùs volita prioritate originis secundum quid, seu quod Pater habet à se actum voluntatis, quo vult generationem Filij, quod est denotare, à quo Pater habeat talẽ actum. Hæc est doctrina Scoti *in 1. dist.* 10. *q.* 1. *in responsione ad vltimum*, vbi ait: *Non oportet in instanti originis concedere, Spiritum Sanctũ esse præcognitũ Patri, & Filio; licèt instanti æternitatis sit tota Trinitas nota cuilibet personæ in Trinitate.*

138. *Respõdeo in forma.*

Iuxta quam Scoti doctrinã ad argumentum ab Ill. God. formatũ concessa maiori, distinguo minorẽ: Pater pro priori originis ad Verbi productionẽ vult Filiũ generare, ita, quod generatio Filij sit volita à Patre ante Verbi productionẽ nego minorẽ; ita vt in instanti, in quo est Verbi productio, generatio Filij sit volita à Patre pro priori originis concedo minorẽ; & distinguo similitèr consequens: ergo pro illo priori cognoscit Filij generationẽ, ita, quod generatio Filij sit cognita à Patre ante Verbi productionem nego consequentiã; ita vt in instanti, in quo est Verbi productio, generatio Filij sit cognita à Patre pro priori originis cõcedo consequentiã; distinguoque sumptã: eo ipso, quod cognitio Filij sit prior eius generatione aliqua prioritate *in quo* potest, & debet ad Filij productionẽ concurrere omitto minorem; prioritate tantum originis secundum quid nego minorem, & consequentiam.

139. Et vt magis etiã hæc claresçat solutio, retorqueo ad hominẽ contra Ill. God. qui negare non valet, quod Pater prioritate originis à nobis explicata priùs producit futurum, quã Filius, quia negare non valet, quod Pater habet à se producere futurum; Filius verò hoc habet à Patre. Ex quo sic formo argumentũ: Pater pro priori originis ad Verbum vult futurũ; ergo futurum est volitũ ante Verbum? Hæc consequentia necessariò neganda est ab Ill. God. vtpotè Catholicè asserente: opera ad extra esse indiuisa toti Trinitati. Infero ergo nunc cõtra ipsum: ergo stat, quod Pater pro priori originis ad Verbi generationẽ velit generationẽ Verbi; quia Verbi generatio sit volita ante Verbi generationẽ. Patet consequentia: nam sicut prioritas originis Patris ad Verbum respectu volitionis futuri est prioritas originis secundũ quid ex dictis *n.* 34. ita prioritas originis volitionis Patris respectu Verbi generationis est prioritas originis secundum quid, vt diximus *num.* 133.

Retorqueo ad hominem cõtra Ill. Godoy.

140. *Infero cõtra Ill. Godoy.*

Infero denique: ergo ex eo, quod Pater volens generet, non tantum in voluntate consequente, sed etiã voluntate antecedente (quæ sunt verba Scoti ab Ill. God. adducta) non infertur, Verbum procedere ex cognitione sui. Probatur hæc consequentia: vt inferatur, Verbũ procedere ex cognitione sui, Verbum debet esse cognitum ante sui productionẽ; sed ex eo, quod Pater volens generet, nõ tantum voluntate consequente; sed etiam voluntate antecedente, non infertur, quod Verbum sit cognitum ante sui productionẽ: ergo ex eo, quod Pater volens generet, non tantũ voluntate consequente, sed etiã voluntate antecedente nõ infertur, Verbum procedere ex cognitione sui. Maior patet: nam sensus præsentis disputationis, an scilicèt, Verbũ procedat ex sui cognitione? Idem est, ac an Verbi cognitio præcedat productionem Verbi, vt dictum manet *n.* 4. nec est sermo de præcedentia originis, sed naturæ, vt diximus iam.

141. *Probat. minor.*

Minor verò probatur: ex eo, quòd Pater volens generet, non solum voluntate consequente, sed etiam voluntate antecedente, non infertur, quod Verbum sit volitum ante sui productionẽ: ergo ex eo, quod Pater volens generet, non tantum voluntate consequente, sed etiam antecedente, non infertur, quod Verbum sit cognitũ ante sui productionẽ. Consequentia patet: nam ex eo infert Ill. God. ex verbis Scoti, Patrem cognoscere Filium ante Verbi productionem, quia ante Verbi productionẽ, vult Filij generationem, & nihil volitum, quin præcognitum. Probatur antecedens: ex eo, quod Pater volens generet, non solum voluntate consequente, sed etiam antecedente, solum sequitur, quod Pater pro priori originis (intellige secundum quid) ad Verbi generationẽ velit generationẽ Verbi, sed stat, quod Pater pro priori originis ad Verbi generationẽ velit generationẽ Verbi, quin Verbi generatio sit volita ante Verbi generationem: ergo ex eo, quod Pater volens generet non solum voluntate consequente, sed etiã antecedente, nõ infertur, quod Verbum sit volitũ ante sui productionẽ. Maior est opinio Scoti in Verbis ab Ill. God. adductis, vt manet dictum *n.* 135. Minor habetur concessa *n.* 139. et si illam negare voluerit aliquis pro Ill. God. concedere tenebitur, futurum esse volitum ante Verbi productionem, quod dissonat, vt dictum est ibi. Consequentia legitima videtur.

142.

Tripicem suprà positã responsionẽ dedi ad argumentum, quod Ill. God. vocat ad hominẽ contra Scotum, vt mens Scoti patefiat, & omnibus constet, prædictum argumentum Scoto nõ officere. Ex his autẽ nulla traditur ab Ill. God. vndè sine progressu solutum ad mentẽm Scoti, & veritatis manebat argumentum illius. Sed quia solutionẽ quandã apud Scotũ probabilem pro Scotistis adducit, & impugnat, eam etiã pro solutione assignemus, vt eius impugnationibus satisfaciamus.

143. *Respõd. ad argumentum.*

Respondeo deniquè quarto ad argumentum prædictum: Scotum velle, quod Pater pro illo priori velit, & cognoscat generationẽ Verbi, nõ formaliter in se ipsi, sed virtualiter, & identicè. Virtualiter, quia vult, & cognoscit Essentiã, in qua est virtualiter, vel eminenter generatio Verbi. Identicè, quia vult, & cognoscit Essentiam Diuinã, in qua Verbum est per identitatẽ. Et quidem quod hic dicimus de cognitione generationis Verbi, de Spiritus Sancti cognitione expressè tradit Magister Subtilis *in* 1. *dist.* 10. *q. vnic. in responsione ad vltimũ* his verbis: *Oportet Essentiã Diuinam, cuius amor Spiratur, esse præcognitã Patri, & Filio ad hoc, vt spiret; sed non oportet in isto instanti originis concedere: Spiritum Sanctum esse præcognitum Patri, & Filio, licèt in instanti æternitatis sit tota Trinitas nota cuilibet personæ in Trinitate.*

144. *Respond. in formã.*

Ex quibus verbis in forma respondeo ad argumentũ Ill. God. concessa maiori, distinguendo minorem: Pater pro priori originis ad Verbi productionẽ vult Verbum generare virtualiter, vel identicè concedo minorẽ; formaliter nego minorẽ; & distinguo cõsequens: ergo pro illo priori cognoscit Filij generationẽ virtualiter, vel identicè concedo consequentiã, formaliter nego consequentiam; qua distinctione distinguitur subillata, & claritatis gratia distinguo sussumptã: eo ipso, quod cognitio Filij formaliter in se ipso sit prior eius generatione, potest, & debet ad Filij productionem concurrere omitto minorẽ; eo ipso, quod cognitio Filij virtualiter, vel identicè, seu in Essentia Diuina, sit prior eius generatione, potest, & debet ad Filij productionẽ concurrere nego minorẽ, & consequentiã; quia ad hoc, vt Verbum ex sui cognitione procederet, generatio ipsius formaliter in se ipsa ad minùs debebat cognita præsupponi.

145. *Replicat Ill. God. primo.*

Contra hanc solutionẽ replicat primo Ill. God. *n.* 22: nam velle generationem, si in rigore accipiatur, non est

velle

velle illam in causa, sed formaliter in ipsa: ergo vel fateri tenemur Scotistæ, nostrum Doctorē impropriè fuisse locutū, vel illum explicare de volitione ad generationē terminata formaliter.

Respòdeo Respondeo concesso antecedenti, negando consequentiam; nam aliud est: quod velle generationē non formaliter in se ipsa, sed tantum virtualiter, vel identicè, non sit velle generationē, si in rigore accipiatur; & aliud est, quod sit impropria locutio, dicere: Patrē pro priori originis ad Verbi productionem velle generationē Filij virtualiter, vel identicè. Primū est certū; secundū verò est omninò falsum; & ita falsum, quod est proprijssima locutio.

146. *Scotum proprijssimè loqui ostenditur. primo.* Quod ostenditur primo: nam dicere: Patrem pro priori originis ad Verbi productionē velle generationē Filij eo modo, quo pro illo priori generatio Filij est volibilis, est proprijssima locutio; atqui pro priori originis ad Verbi productionē generatio Filij solū virtualiter, vel identicè est à Patre volibilis: ergo dicere: Patrem pro priori originis ad Verbi productionē velle generationē Filij virtualiter, vel identicè, est proprijssima locutio. Ostenditur secundo retorquendo contra Ill. God. ex qua retorsione plurimæ in eius doctrina in ipsū formari possunt, & noto, quod ipse *tom. 1. disp. 16. n. 5.* tenet cum D. Thoma pro conclusione: Deum cognoscere creaturas possibiles secundum esse eminentiale, quod habēt in Deo, quod est, creaturas possibiles virtualiter, vel identicè cognoscere: ex quo sic retorsionē formo: cognoscere creaturas possibiles, si in rigore accipiatur, non est cognoscere illas in causa, sed formaliter in se ipsis; sed D. Thomas, cum quo Ill. God. asserit: Deum Cognoscere creaturas possibiles virtualiter, vel identicè, seu in causa: ergo vel fateri tenetur Ill. God. suum Doctorem impropriè fuisse locutum, vel illum explicare de cognitione ad creaturas possibiles terminata formaliter.

Secundo ostenditur retorquēdo cōtra Ill. Godoy.

147. Si forte dicas pro Ill. God: D. Thomā, & ipsum cum illo loco citato asserere: Deum cognoscere creaturas possibiles formaliter in se ipsis, consequēterque retorsionem contra ipsum non valere. In contrariū obstat: nam Scotus etiam asserit: Patrem cognoscere Verbi generationē formaliter in se ipsa. Vndè si contra Ill. God. retorsio nō valet, nec replica ab ipso contra nos facta valebit. Et quod retorsio vim habeat, si vim replica habet, declaratur: nam sicut in opinione D. Thomæ Deus pro priori ad esse formale possibiliū cognoscit possibilia, non formaliter in se ipsis, sed virtualiter, licèt postea illa formaliter, & in se ipsis cognoscat; ita in opinione Scoti Pater pro priori originis ad Verbi productionē vult generationem Filij virtualiter, & non formaliter in se ipsa, licèt postea illam formaliter in se ipsa velit: ergo si hoc asserere est impropria Scoti locutio; illud asserere, erit impropria D. Thomæ locutio; vel è contra: si propria, imò, & proprijssima est D. Thomæ locutio, quia pro illo priori in eius opinione possibilia virtualiter solum sunt à Deo cognoscibilia; propria, & proprijssima est Scoti locutio, quia in illius opinione Filij generatio virtualiter solum est à Patre pro illo priori cognoscibilis.

Si dicas pro Ill. Godoy.

Contra.

148. *Replicat 2.* Replicat secundo Ill. God. codē *n.* 22. contra prædictā solutionem: nam hoc modo etiam vult creaturas pro priori ad Verbi productionē, cum velit Essentiā, quæ est ad productionem creaturarum fœcunda; at Scotus nunquam admisit, Deum volendo creaturas, aut illas cognoscendo, Filiū generare: ergo ineptè de volitione virtuali generationis Filij explicatur. Respondeo concessa maiori, distinguendo minorē: Scotus nunquā admisit, Deū volendo creaturas, aut illas cognoscendo formaliter in se ipsis, Filium generare concedo minorē; nunquam admisit, Deum volendo creaturas, aut illas cognoscēdo virtualiter, vel identicè, Filium generare nego minorē, & consequentiam; quia nihil certius in

Respōdeo

Scoto Verbum procedere ex cognitione creaturarũ ſecundum eſſe eminentiale earũ, quia ſic ſunt ipſa creatrix Eſſentia; ideòque hoc vt certiſsimo ſuppoſito, tranſit ad inveſtigandũ: an Verbum procedat ex cognitione creaturarũ ſecundum eſſe formale illarũ, & de his ita acceptis Scotus nunquã admiſsit: Deum volendo creaturas, aut illas cognoſcendo Filium generare, in quo verum dicit Ill. God.

149. *Replicat 3.* Tertio replicat infrà eundem *n.* 22. nam Eſſentia non eſt ad generationẽ fœcunda abſolutè, ſed Eſſentia prout eſt in Patre: ergo ſi vult Eſſentiam, vt fœcundã, illam vult prout in Patre; & conſequentèr Eſſentiã, & Paternitatẽ vult, & cognoſcit; at Scotus *in* 1. *diſt.* 1. *q.* 2. *art.* 1. *Verſ. ſi dicas*, manifeſtè docet: *Cognitionem relativi requirere cognitionẽ correlativi, & ideò nõ poſſe intelligi Patrem in quantum Patrem ſine Filio*; verba ſunt Scoti loco allegato: ergo pro illo priori neceſſariò debet Filiationem cognoſcere.

150. *Reſpõd.* 1 Reſpondeo 1: hanc replicã non rectè Ill. God. facere contra doctrinã Scoti, verbaque, quæ ex Scoto adducit, contra nos non eſſe. Ratio eſt: nam Ill. Godoy Scotum allegat in ſuppoſitione entimematis antecedentis, ſcilicèt, quod Deus ante productionem Verbi cognoſcat Paternitatem, ſeu quod idẽ apud ipſum eſt, quod Verbum procedat ex cognitione Paternitatis, arguitque conſequentèr ad ſtatũ ſuæ ſecundæ concluſionis, in qua procedit ex ſuppoſitione, quod Verbum procedat ex cognitione Paternitatis, quod concedebant Authores, contra quos arguit, vt dictũ manet *n.* 130. Atqui Scotus non concedit: Verbum procedere ex cognitione Paternitatis, vt vidimus *à n.* 14. *vſque ad finem* §. 1: ergo cum verba Scoti ab Ill. God. allata procedant ex ſuppoſitione entimematis, quod Verbum procedat ex cognitione Paternitatis, nequeunt prædicta Scoti verba eſſe contra nos.

151. *Reſpõd.* 2 Et hoc manifeſtè apparet reſpondendo directè ad replicã factam. Reſpondeo ergo negando antecedens, cuius ratio tradita eſt *n.* 48. ex quo conſtat: Eſſentiã Diuinã pro priori ad Paternitatem eſſe obiectum ſufficiens ad producendũ Verbum, conſequentèrque falſum eſt, quod Eſſentia Diuina, prout in Patre, ſit ad generationẽ fœcunda. Hic etiã applicari valent dicta *n.* 86. & 87. ex quibus apparet: quod vt Eſſentia, prout in Patre, eſſet ad generationẽ fœcunda, debebat Paternitas ſupponi in primo ſigno naturæ, quod non habet ex totiès dictis, præſertim *n.* 38: ergo falsũ eſt antecedens prædictæ replicæ. Si igitur antecedens in Scoti opinione eſt falſum, quid nobis ſuſſumpta nocebit, cum negato antecedenti, non ſit locus ad illam perveniendi? Verum itaquè eſt: verba ex Scoto ab Ill. God. allata in replica cõtra nos non eſſe, quia negamus antecedens, quod Ill. God. vt verum, ſupponit, & ex qua ſuppoſitione ad ſuſſumptam progreditur.

§. V.

Non procedere per ſe ex cognitione Spiritus Sancti probatur.

152. *3. concluſio.* TErtia concluſio: *Verbum per ſe in quarto modo non procedit ex cognitione Spiritus Sancti.* Hanc ſtatuo contra tertiã concluſionẽ Ill. God. *n.* 36. Eſſe tamen Scoti patet ex dictis *n.* 12. & 13. & probo illam. Primo: cognitio Diuina priùs terminatur ad Eſſentiã, quam ad ſpirationẽ paſsivã; ſed pro illo priori eſt ſufficiens ad producendũ Verbũ: ergo Verbum nõ procedit ex cognitione Spiritus Sancti, dato, & nunquam conceſſo, quod ab actuali cognitione procedat. *Prob.* 1. Probatur maior: Eſſentia Diuina, vt ab ſpiratione paſsiua diſtincta, eſt vnicum obiectũ motivum, & primariũ terminativũ Diuinæ cognitionis; ſpiratio autẽ paſsiva ſecundario ſe habet ad illam; atqui omnis actus priùs terminatur ad obiectũ primariũ, quam ad ſecundarium: ergo cognitio Diuina priùs terminatur ad

Eſſen-

Essentiam, quã ad spirationẽ passivã. Hæc est generalis ratio, qua probamus: Verbum ex cognitione nullius personæ procedere, cum ipsaque intentum de Paternitate probavimus *n.* 14. & per sequentia responsionem Ill. God. reiecimus. Nec mireris, me hanc rationẽ repetere, sequor enim vestigia Ill. God. qui probationẽ deductam ex cognitione comprehensiva, quæ generalis est ad triplicẽ suam conclusionẽ, in triplici conclusione repetit.

153. *Prob.* 2. Specialitèr verò pro Spiritu Sancto probatur secundo conclusio probatione à Vasquio tradita, & ab Ill. God. sibi obiecta *n.* 45: ex illo procedit Verbũ, vt obiecto cognito per se in quarto modo, quo per impossibile ablato, vel non cognito, Verbum per locum intrinsecũ non remaneret; at dato impossibili, quod, scilicèt, Spiritus Sanctus non esset, vel non cognosceretur, adhuc maneret Verbũ, & Filius eiusdẽ rationis ac modò: ergo ex Spiritus Sancti cognitione, non procedit per se in quarto modo. Minorem, in qua est difficultas, probo primo: priùs intelligitur Filius sub ratione Filij, quã intelligatur Spiritus Sanctus procedere ab illo: ergo impossibili reddito Spiritu Sancto, non variaretur formalitèr Filius per locum ab intrinseco. Secundo: nam Filiatio à Paternitate specificatur adæquatè: ergo ex solius Paternitatis variatione, non autem ex variatione Spiritus Sancti, potest per locum ab intrinseco Filiatio variari formalitèr; & consequentèr in hypotesi impossibili, quod Spiritus Sanctus non esset, adhuc maneret idem Filius formalitèr.

154. *Respõdet Ill. God.* Ad hanc probationẽ respondet duplicitèr Ill. God. *n.* 46. Primo concessa maiori, distinguit minorẽ: quoad specifica prædicata omittit minorẽ; quoad individualia negat minorẽ, & distinguit consequens eodẽ modo: non procedit per se in quarto modo ex Spiritus Sancti cognitione quoad prædicata veluti specifica Filij transeat consequens; quoad prædicata veluti individualia huius Filij negat consequentiã.

Secundo. Secundo respondet negando minorẽ. Ad primã probationẽ distinguit antecedens: priùs quã intelligatur actu procedere transeat antecedens; radicalitèr procedere negat antecedens, & consequentiã. Ad secundã probationem respondet: quod licèt Filiatio, vt relatio, à Paternitate specificetur; vt tamen forma hypostatica cum Spiritu Sancto connectitur essentialitèr; essentialis autẽ variatio alicuius nõ solũ sequitur ex variatione termini specificantis, sed etiã ex variatione termini cõnexionis. 155.

Quænam autem ex his solutionibus (prosequitur Ill. God.) præponenda sit, constabit ex dicendis *q.* 36. pendet enim ex eo, an, scilicèt, Filius in hypotesi non existentiæ Spiritus Sancti, vel nõ processionis à Filio, idẽ maneat, vel non maneat formalitèr, quod ibi examinãdũ relinquit. Et nos etiã ibi relinquimus impugnãdũ, scilicèt, *in disp.* 92.

156. *Prob.* 3. *conclusio.* Probatur tertio conclusio probatione etiam à Vazquez tradita, & ab Ill. God. sibi obiecta *n.* 47. si Verbum per se procederet ex cognitione Spiritus Sancti, Verbũ esset imago intentionalis saltim illius; sed hoc est absurdum: ergo Verbũ per se in quarto modo non procedit ex cognitione Spiritus Sancti. Probatur sequela: si Verbũ per se procederet ex cognitione Spiritus Sancti, Verbũ esset Spiritui Sancto similis, ab illoque in esse intentionali procederet, & ab eo realitèr distingueretur, vt distinguitur; sed hæc sunt omnia requisita ad rationem imaginis intentionalis: ergo si Verbũ per se procederet ex cognitione Spiritus Sancti, Verbum esset imago intentionalis saltim illius.

157. *Respõdet Ill. God.* Respondet Ill. God. *n.* 47. negando sequelã. Ad probationẽ negat secundã partẽ maioris, scilicèt, ab Spiritu Sancto in esse intentionali procederet; Verbum enim (ait) non procedit, nec physicè, nec intentionaliter, nili solum à Patre. *Reijcitur* Reijcitur tamen hæc solutio: Verbum per se procedit ex cognitione Spiritus Sancti iuxta Ill. God: ergo

Ver-

Verbum ab Spiritu Sancto in esse intentionali procedit: ergo ruit solutio. Probatur prima consequentia: Verbū ab Spiritu Sancto in esse intentionali procedere, nihil aliud est, quam Verbum per se procedere ex cognitione Spiritus Sancti; sed Verbū per se procedit ex cognitione Spiritus Sancti: ergo Verbū ab Spiritu Sancto in esse intentionali procedit. Probatur maior. Primo: Verbū mentis ab obiecto in esse intentionali procedere, nihil aliud est, quā Verbū mentis per se procedere ex cognitione obiecti: ergo paritèr: Verbum ab Spiritu Sancto in esse intentionali procedere, nihil aliud est, quā Verbum per se procedere ex cognitione Spiritus Sancti. Probatur 2. prædicta maior: picturā ā Prototypo procedere, nihil aliud est, quā picturā per se procedere ex cognitione prototypi: ergo similitèr: Verbū ab Spiritu Sancto in esse intentionali procedere, nihil aliud est, quā Verbū per se procedere ex cognitione Spiritus Sancti. Probatur 3. dicta maior: processio in esse intentionali ex terminis est processio in esse cognito: ergo ex terminis aliquid ab alio in esse intentionali procedere, est ex illius cognitione procedere: ergo &c.

Maior prob. 1.

Tertio.

158. Vltrà solutionē assignatā, quā impugnatā relinquimus, nihil aliud adducit Ill. God. ad probationē prædictā, nisi quandā instantiā ad hominem contra Vazquez, quā impugnare, vel solvere nobis nō incūbit; facient autē periti doctrinæ Vasquijs sectatores.

159. Probatur 4. conclusio ad hominem cōtra Ill. God: ideò iuxta ipsū *in præs. n. 26.* Verbum procedere potest, & cōsequentèr de facto procedit ex cognitione sui, quin præsupponatur existens ante sui productionē, quia licèt talis cognitio sit intuitiva, est veluti practica respectu illius; sed cognitio Spiritus Sancti nequit esse veluti practica respectu illius: ergo nequit Verbū procedere ex cognitione intuitiva Spiritus Sancti, quin Spiritus Sanctus præsupponatur existens ante sui productionem. Atqui si Verbum procedit ex cognitio Spiritus Sāncti, ex cognitione ne intuitiva illius procedit iuxta doctrinā Ill. Godoy: ergo ne dicatur: Spiritum Sanctum præsupponi existentē ante sui productionem, quod esse maximum inconveniens ignorat nemo, dicendum est: Verbum non procedere ex cognitione Spiritus Sancti. Minor probatur etiam ad hominem contra Ill. God: ideò iuxta ipsum eodē *n. 26.* cognitio Verbi, ex qua Verbū procedit, est veluti practica respectu illius, quia est principium, ex quo Verbū procedit; sed cognitio Spiritus Sancti non est principium, ex quo Spiritus Sanctus procedit, alioquim per actum intellectus procederet, quod est contra Ill. Godoy, & omnes: ergo &c.

Prob. 4. conclusio ad hominē cōtra Ill. God.

160. Hæc est probatio, quam Ill. God. sibi non obiecit, & miror certè, maximè quando hoc inconveniens pro processione Verbi ex cognitione Spiritus Sancti præ oculis habetur à quocumque, præ oculis habente idem inconveniens pro processione Verbi ex cognitione sui. Quid autem ad hanc rationem respondere possit, ignorantē me fateor, maximè, quando ex responsione, quam dedit ad inconveniens pro processione Verbi ex cognitione sui, formatum sit argumentū inferens idē inconveniens pro processione Verbi ex cognitione Spiritus Sancti.

161. Probatur deniquè conclusio ad hominē etiā contra Ill. God: hic enim, vt expræsè docet *disp. 72.* & multoties *in præsenti* repetit, tenet: Verbum produci per cognitionē. Ex quo tale formo argumentum: id, quod priùs exigit esse, priùs exigit cognosci, & consequentèr, quod prius est, priùs cognoscitur; atqui Filius priùs exigit esse, quam Spiritus Sanctus, & priùs est: ergo Filius priùs exigit cognosci, & priùs cognoscitur, quā Spiritus Sanctus. Maior est certissima, fundaturque in illo axiomatè, scilicèt: *Cognosci sequitur ad esse.* Minor est æquè certa: tum, quia Filius est principium Spiritus Sancti, & omne

Prob. 5. etiam ad hominem cōtra ipsum.

principium est prius principiato prioritate saltim originis. Tum, quia relatio spiratoris supponit Filium in esse Filij constitutũ; alioquim spiratio esset de formali cõstitutivo Filij quod est falsum. Consequentia est legitima. Infero nunc: ergo Filius non producitur ex cognitione Spiritus Sancti. Probatur hæc consequentia: Filius iuxta Ill. God. producitur per cognitionem; sed Filius est priùs cognitus, quã Spiritus Sanctus iuxta cõcessa: ergo Filius non producitur ex cognitione Spiritus Sancti. Patet cõsequentia; nam nequit Filius produci per cognitionem subsequentem esse Filij, qualis est ex concessis cognitio Spiritus Sancti.

§. Vltimus.

Obiectionibus Ill. Godoy fit satis.

162. *Arguit 1. ex D. Thoma Ill. God.*

Arguit 1. Ill. God. *n.* 36. ex D. Thoma *in præsenti quæstione art.* 1. *ad* 3. illis verbis: *Sic ergo vni soli personæ convenit dici, eomodo quo dicitur Verbum, eo verò modo, quo dicitur res intellecta in Verbo, cuilibet personæ convenit dici, Pater enim intelligendo se, & Filium, & Spiritum Sanctum, & omnia alia, quæ eius in scientia continentur, concipit Verbum, vt sic tota Trinitas Verbo dicatur, & etiã omnis creatura.* Ex quibus sic infert primo: Verbum per se procedit ex cognitione illius, quod dicitur, ideſt, Verbo repræsentatur; at Verbo dicitur non solum Pater, & Filius, sed etiã Spiritus Sanctus: ergo Verbum procedit ex cognitione prout terminata ad Spiritũ Sãctũ. Secundo infert: propositio ista D. Thomæ: *Pater intelligendo se, & Spiritũ Sanctũ &c. Concipit Verbũ*, facit sensum formalẽ; alias non alitèr esset vera, quam ista: *Pater diligendo se, & Verbum, & Spiritũ Sanctum, concipit Verbum*, quod est ridiculum; at vt sit vera in sensu formali, necessariò requiritur, quod Verbũ ex cognitione Spiritus Sancti per se in quarto modo procedat: ergo iuxta D. Thomam per se procedit ex eius cognitione.

Infert 1.

Secundo.

Hoc tamen argumentũ, quod ex D. Thom tradit Ill. God. pro processione Verbi ex cognitione Spiritus Sancti, etiã contra ipsum esse videtur ex eo, quod si verba D. Thomæ aliquid in faborẽ Ill God. probant, etiã contra ipsum probant. Ratio est: nam iuxta D. Thomam ita Pater intelligendo se, & Filium, & Spiritũ Sanctũ concipit Verbũ, ac illud concipit intelligendo omnia alia, quæ eius in scientia continentur; atqui quia iuxta D. Thomam Pater intelligendo se, & Filiũ, & Spiritũ Sanctũ concipit Verbũ, procedit Verbum ex cognitione ipsarũ: ergo quia iuxta D. Thomam Pater intelligendo omnia alia, quæ eius in scientia continentur, concipit Verbũ, Verbũ procedit ex cognitione omniũ aliorũ, quæ eius in scientia continentur. Atqui futura sunt aliquid in eius scientia contentũ: ergo iuxta D. Thomã procedit Verbũ ex cognitione futurorũ, quod est contra Ill. God. *disp.* 91. *n.* 2: ergo si verba D. Thomæ aliquid in faborem Ill. Godoy probant, etiam contra ipsum probant. Vndè hæc est contra ipsum prima retorsio.

163. *1. retorsio cõtra argum.*

Declaratur hoc: ideò iuxta D. Thomã Pater intelligendo se, & Filium, & Spiritũ Sanctũ concipit Verbũ quia vt sic tota Trinitas Verbo dicatur; & ideò concipit Verbũ intelligendo omnia alia, quæ eius in scientia continentur, quia vt sic omnis creatura Verbo dicatur; atqui futura Verbo dicuntur; alioquin non omnis creatura Verbo diceretur; futura namquè sunt creaturæ: ergo Pater Verbum concipit intelligendo futura: ergo Verbum procedit ex cognitione futurorum contra Ill. Godoy: ergo si verba D. Thomæ aliquid in faborem Ill. Godoy probant, etiã contra ipsum probant. Hæc est secunda in ipsum retorsio.

164. *Declaratur, & retorquetur 2.*

Declaratur ampliùs resumendo argumentum Ill. God: nam D. Thomas *in præsenti quæstione art.* 1. *ad* 3. hæc ait: *Sic ergo vni soli personæ convenit dici, eo modo, quo dicitur Verbũ, eo verò modo, quo dicitur res intellecta*

165. *3. retorsio.*

in

in Verbo, cuilibet personæ cõvenit dici, Pater enim intelligendo se, & Filium, & Spiritũ Sanctũ, & omnia alia, quæ eius in scientia continentur, cõcipit Verbum, vt sic tota Trinitas Verbo dicatur, & etiã omnis creatura. Ex quibus verbis sic infero. Primo: Verbũ per se procedit ex cognitione illius, quod dicitur, ideſt, Verbo repræsentatur; sed Verbo dicuntur, non solũ Pater, & Filius, & Spiritus Sanctus, sed etiã futura: ergo Verbũ procedit ex cognitione, prout terminata ad futura. Secundo: propositio ista D. Thomæ: *Pater intelligendo omnia alia, quæ eius in scientia continentur, concipit Verbũ*, facit sensũ formalẽ; aliàs non alitèr esset vera, quam ista: *Pater diligendo omnia alia, quæ in eius scientia continentur, concipit Verbũ*, quod est ridiculũ; at vt sit vera in sensu formali necessario requiritur, quod Verbũ ex cognitione omniũ creaturarũ per se in quarto modo procedat: ergo iuxta D. Thomam per se procedit ex cognitione omniũ creaturarũ: ergo ex cognitione futurorũ; alioquin, vel futura nõ essent creaturæ, quod est contra fidẽ, vel Verbũ non procederet ex cognitione omniũ creaturarũ, quod est contra D. Thom. Hæc est tertia cõtra Ill. God. retorsio.

166. *Solutio Ill. God. & alia quælibet impugnatur 1.*

Responsio autẽ, quã Ill. God. ad has retorsiones adducere valet, est illa, quã adducit *disp. 91. n. 8.* & quam nos ex ipso transcripsimus in hac disputatione *n. 61.* & quã reiecimus *n. 64. & seqq.* Sed vltrà ibi dicta, respõsio prædicta, & quæcumque alia, quã pro Ill. God. aliquis assignare voluerit, ad hominem contra ipsum impugno. Primo stando in verbis D. Thomæ in argumento adductis: pro quo referenda sunt, quæ tradit Ill. God. *tom. 1. in 3. part. disp. 8. num. 13.* vbi impugnando quandam solutionem nostrã ad quasdam authoritates Patrum, hæc ait.

167. *doctrina Ill. God.*

Cæterum contra hanc solutionẽ benè argumentatur Vazquez; id enim, quod potest fieri duobus modis, ex eo solum, quod vno modo non fiat, non dicitur verè absolutè non fieri, sed solũ non fieri tali modo, cum absoluta negatio omnẽ modũ excludat; sed locutio Patrum negantiũ, venturũ Christum, Adamo non peccante, non est limitata ad vnũ modũ adventus, sed absoluta; nõ enim dicunt, non venturũ, vel carnẽ non sumpturum hoc, vel illo determinato modo, sed absolutè docent, non venturũ, non sumpturũ carnẽ, non esse fiendũ hominẽ, Adamo non peccante: ergo si Adamo non peccante, Christus adhuc veniret, licèt in carne impassibili, quamvis carnẽ passibilẽ non assumeret, falsa esset Patrum locutio, asserentiũ absolutè, Christum nõ venturum Adamo non peccante. Hæc tamen Ill. God. impugnatio ad hæc pauciora verba (claritatis gratia, & vt brevitèr nostrã impugnationẽ formemus) reducitur: Patres absolutè negãt, Christũ venturũ Adamo non pecante; sed cum negatione absoluta non verè cõponitur aliqua affirmatio: ergo &c.

168. *Formatur impugnatio ad hominẽ contra Ill. God.*

Ex his ergo sic nostra ad hominem contra Ill. God. formatur impugnatio: cum negatione absoluta non verè cõponitur aliqua affirmatio: ergo cũ affirmatione absoluta non verè componitur aliqua negatio. Antecedens est Ill. God. in verbis relatis. Consequentia est legitima; ita enim opponitur aliqua negatio cum affirmatione absoluta, ac aliqua affirmatio cum absoluta negatione. Sussummo nunc: atqui D. Thomas absolutè concedit, quod Pater intelligendo omnes creaturas concipit Verbum: ergo cum hac affirmatione absoluta non verè componitur, quod Pater aliquã creaturam non intelligendo concipiat Verbum. Sussumpta est D. Thomæ ab Ill. God. in argumento adducti. Consequentia est legitima. Infero amplius: ergo Verbum procedit ex cognitione creaturæ actualis, quod est contra Ill. God. Hæc est retorsio, qua, meo videri, tenetur Ill. God. fateri: Verbum procedere ex cognitione futurorũ, vel impugnationem à se factam *tom. 3.* nullã esse, quorum vtrumque est contra ipsum.

Impugnatur 2. etiã ad hominẽ cõtra Ill. God. qui *tom. 1. in 3. part. cit. n. 14*

aliter impugnando prædictã nostram solutionẽ, hæc ad litterã habet: *Secundo reijcitur: nam ista propositio: si non haberet caro salvari, nequaquã Verbũ Dei caro factũ esset, contradictoriè opponitur huic: etiã si non haberet caro salvari, Verbum Dei aliquomodo caro factũ esset; sed primã expræssè tradit Hirinæus; secundã autẽ docet contrariorũ sententia; nam assumere carnẽ impassibilẽ est aliquomodo carnẽ fieri: ergo sententia contraria est contradictoriè opposita menti Hirinæi. Minor cum consequentia tenet; maior autem probatur: nam idẽ est, Verbũ nequaquã carnẽ fieri, ac nullo modo fieri carnẽ; sed Verbũ nullo modo fieri carnẽ, & Verbum aliquomodo carnẽ fieri, contradictoriè opponuntur, vt ex ipsis terminis constat: ergo ista propositio: si non haberet caro salvari, nequaquã Verbũ Dei caro factũ esset, contradictoriè opponitur huic: etiam si non haberet caro salvari, Verbũ Dei aliquomodo caro factum esset.*

169. *Impugnatur 2. doctrina Ill. God.*

Ex quibus verbis sic secundã in ipsum formo impugnationẽ: ista propositio: *Pater concipit Verbũ intelligendo omnes creaturas*, contradictoriè opponitur huic *Pater concipit Verbum aliquã creaturã non intelligendo*; sed primã expræssè tradit D. Thom. loco citato; secundã autem docet Ill. God. in hoc *tom. disp. 91. n. 2.* ergo Ill. God. cõtradictoriè opponitur menti D. Thomæ. Minor cum consequentia tenet. Maior autẽ probatur: nam idẽ est: Patrem concipere Verbum intelligendo omnes creaturas, ac nulla creatura nõ intellecta Patrẽ Verbũ concipere; sed Patrẽ concipere Verbũ intelligendo omnes creaturas, & Patrem concipere Verbũ aliquã creaturã non intelligendo, contradictoriè opponuntur, vt ex ipsis terminis constat: ergo ista propositio: *Pater concipit Verbũ intelligendo omnes creaturas*, contradictoriè opponitur huic: *Pater concipit Verbum aliquam creaturam non intelligendo.*

170. *Formatur impugnatio ad hominem contra ipsũ.*

Impugno 3. ad hominẽ etiã contra Ill. God, qui *tom. cit. n. 16.* reijciendo amplius nostrã prædictã solutionẽ, hæc ait: *Præterea reijcitur: si namquè propositio ab Aug. & alijs Patribus tradita esset in Scriptura expræssa, nemo absquè periculo hæresis asserere auderet, venturũ Verbũ, Adamo nõ peccante, etiã in carne impassibili: ergo nemo absquè periculo Patribus contradicendi affirmare potest, Verbũ venturũ, etiã in carne impassibili, Adamo non peccante, nec illius peccato existente.*

171. *Impugnatur 3. Doctrina Ill. God.*

Ex quibus sic tertiã impugnationẽ formalizo: si namquè propositio à D. Thoma tradita esset in Scriptura expræssa, nemo absquè periculo hæresis asserere auderet, Patrẽ concipere Verbũ, aliquã creaturã non intelligendo: ergo nemo absquè periculo D. Thom. contradicendi affirmare potest: Patrẽ concipere Verbũ, aliquã creaturã non intelligendo. Atqui hoc affirmat Ill. God *disp. 91. cit.*: ergo fateri tenetur, se D. Thomæ cõtradicere, quod nunquã ipse concederet. Antecedẽs, in quo solum potest esse difficultas, probatur: ideò si propositio ab August. & alijs Patribus tradita esset in Scriptura expræssa, nemo absquè periculo hæresis asserere auderet, Verbũ venturũ, Adamo non peccante etiã in carne impassibili, quia iuxta Ill. God. August. & Patres absolutè negant: Christum venturũ Adamo nõ peccante, & cum negatione absoluta non componitur verè aliqua affirmatio; vel quia hæc propositio: *Si nõ haberet caro salvari, nequaquã Verbũ Dei caro factũ esset*, contradictoriè opponitur huic: *Etiã si nõ haberet caro salvari, Verbum Dei aliquomodo caro factũ esset*, atqui D. Thom. absolutè concedit: Patrem concipere Verbũ intelligendo omnes creaturas, cum qua absoluta affirmatione non verè componitur aliqua negatio alioquin cũ negatione absoluta verè cõponeretur aliqua affirmatio; & etiam hæc propositio: *Pater concipit Verbũ intelligendo omnes creaturas*, contradictoriè opponitur huic: *Pater concipit Verbum aliquam creaturam non intelligendo*: ergo si propositio à D. Thoma tradita esset in Scriptura ex-

172. *Formatur impugnatio etiam ad hominem cõtra ipsum.*

præs-

præſſa, nemo abſquè periculo hæreſis aſſerere auderet: Patrē concipere Verbū, aliquā creaturā non intelligendo.

173. *Reſpōdeo ad authoritatē, D. Thom. ad ductā in argum.*

Iam igitur in forma reſpondeo ad authoritatē, quā ex D. Thoma adducit in argumento Ill. God: D. Thomā poſſe explicari dicendo: velle tantum, quod Pater intelligendo ſe, & Filium, & Spiritum Sanctum ſecundariò concipit Verbum; non verò ſe, & Filium, & Spiritum Sanctum intelligendo primariò. Et ne videatur explicatio voluntaria, ſciendum eſt, eſſe valdè conformem doctrinæ D. Thomæ: nam *q. 4. de veritate art. 5.* docet: *Verbum Diuinum repræſentare creaturas ſecundario tantum, & conſecutione quadam, ſeu quaſi per accidens; non primario, nec principaliter, nec per ſe.* Ex quibus verbis.

174. *Amplius retorqueo argumentū contra Ill. God.*

Retorqueo ampliùs argumentū contra Ill. God: iuxta D. Thomā in verbis relatis eodē modo Pater concipit Verbum intelligendo ſe, & Filium, & Spiritum Sanctū, quo intelligendo omnia alia, quæ eius in ſcientia continentur, nempè, creaturas; atqui iuxta D. Thomam *q. 4. de veritate cit.* Pater concipit Verbū intelligendo ſecundariò, conſecutiuè, & quaſi per accidens omnia alia, quæ eius in ſcientia continentur: ergo Pater concipit Verbum, intelligendo ſe, & Filium, & Spiritum Sanctū ſecundariò, conſecutiuè, & quaſi per accidens. Maior eſt D. Thomæ in argumento *cit.* Minor verò probatur: iuxta D. Thomam *q. 4. de veritate cit.* Verbum Diuinū repræſentat creaturas ſecundariò tantum, conſecutiuè, & quaſi per accidens: ergo iuxta D. Thomam *q. 4. cit.* Pater concipit Verbum, intelligendo ſecundariò, conſecutiuè, & quaſi per accidens omnia alia, quæ eius in ſcientia continentur. Probatur conſequentia: eo modo Pater concipit Verbū, intelligendo omnia alia, quæ eius in ſcientia continentur, nempè, creaturas, quo Verbum repræſentat creaturas; ſed iuxta D. Thomam *q. 4. de veritate cit.* Verbum Diuinum repræſentat creaturas ſecundariò tantū, conſecutiuè, & quaſi per accidens: ergo iuxta D. Thomam *cit.* Pater concipit Verbum, intelligendo ſecundariò, conſecutiuè, & quaſi per accidens omnia alia, quæ eius in ſcientia continentur.

175. *Ad 1. quod infert Ill. God. in argum.*

Vndè iuxta explicationē ad verba D. Thomæ datā, ad primum, quod ex verbis illius infert Ill. God. reſpōdeo 1. diſtinguendo maiorē: Verbū per ſe procedit ex cognitione illius, quod dicitur, ideſt, Verbo repræſentatur, primariò cōcedo maiorē; ſecundariò nego maiorē; diſtinguoque minorē: Verbo dicitur ſecundariò non ſolū Pater, & Filius, ſed etiā Spiritus Sanctus concedo minorē; primariò nego minorē, & conſequentiā. Verbum namquè per ſe procedit ex cognitione illius, quod Verbo dicitur, ideſt, Verbo repræſentatur primariò; cum ergo non ſpirationē paſsivā, vtpotè, quid notionale, ſed ſolam Diuinam Eſſentiam primario repræſentet, non ex cognitione Spiritus Sancti procedit.

Reſpōd. 1

176. *Reſpōd. 2*

Reſpondeo 2. alitèr diſtinguendo maiorē: Verbū per ſe procedit ex cognitione illius, quod dicitur, ideſt, Verbo repræſentatur, per ſe, & in quarto modo cōcedo maiorē; per ſe, & non in quarto modo nego maiorē; diſtinguoque minorē: Verbo dicitur, non ſolum Pater, & Filius, ſed etiā Spiritus Sanctus per ſe, & nō in quarto modo omitto minorem; per ſe, & in quarto modo nego minorē, & conſequentiā. Itaquè Verbū per ſe procedit ex cognitione illius, quod dicitur, ſeu Verbo repræſentatur per ſe, & in quarto modo, quo modo Verbo non repræſentatur ſpiratio paſsiua, ob rationē totiès datā, ſcilicèt, quia ſpiratio paſsiua non repræſentatur Verbo, vt quid per ſe neceſſarium ad Verbi productionē, conſequentèrque ex illius cognitione Verbum non procedit per ſe.

177. *Reſpōd. 3*

Reſpondeo 3. alitèr diſtinguendo maiorē: Verbū per ſe procedit ex cognitione illius, quod dicitur, ideſt, Verbo repræſentatur, per locum intrinſecum, & vt quid neceſſarium ad eius

productionem concedo maiorem; non per locum intrinſecũ, nec vt quid neceſſarium ad eius productionem nego maiorẽ; diſtinguo minorẽ: Verbo dicitur non ſolum Pater, & Filius, ſed etiã Spiritus Sanctus, non per locum intrinſecum, nec vt quid neceſſariũ ad Verbi productionẽ concedo minorẽ; per locum intrinſecũ, & vt quid neceſſarium ad Verbi productionẽ nego minorẽ, & conſequentiã. Verbũ namquè per ſe procedit ex cognitione illius, quod dicitur, ſeu Verbo repræſentatur per locum intrinſecũ, ſeu vt quid neceſſarium ad eius productionẽ; cum ergo nulla relatio repræſentetur Verbo, vt quid neceſſarium ad eius productionem, ex totiès dictis, ex nullius cognitione per ſe procedit.

178. *Reſpõd. 4.* Reſpondeo 4. diſtinguendo alitèr maiorem: Verbum per ſe procedit ex cognitione illius, quod dicitur, ideſt, Verbo repræſentatur, per ſe concedo maiorẽ; concomitantèr nego maiorẽ; diſtinguo minorẽ: Verbo dicitur per ſe non ſolum Pater, & Filius, ſed etiam Spiritus Sanctus nego minorẽ; dicitur concomitantèr concedo minorem, & nego conſequentiã. Hæc ſolutio patet *ex dictis n.* 79. ipſaque, & triplex ſimul ſuprà poſita formatæ manent per dicta *n.* 80. 81. & 82. Et deniquè argumentum Ill. God. vt ab ipſo formatur, retorſum manet *num.* 83. Omnia ibi videnda relinquo.

Retorque.

179. *Ad 2. quod infert reſpondetur* Deniquè iuxta hanc quadruplicem ſolutionẽ conformẽ explicationi datæ ad verba D. Thomæ, ad ſecundũ, quod ex illis infert Ill. God. reſpondeo negando maiorem, quod ſatis liquet ex prædictis ſolutionibus. Concedo probationẽ imbibitã, & nego eſſe ridiculum, quia ita concomitantèr, ſeu ſecundario procedit Verbum ex cognitione Spiritus Sancti, quam ex dilectione illius, ſervato tamen ordine inter cognitionẽ, & dilectionẽ. Et ſi Ill. God. voluerit: verba D. Thomæ facere ſenſum formalẽ, ſectatoribus doctrinæ illius, in hac tamen parte negantibus, Verbum per ſe procedere ex cognitione Spiritus Sancti, explicatio incumbit; cæterum interim contra Ill. Godoy facta eſt à nobis retorſio *num.* 83.

180. *Arguit 2. Ill. God* Arguit 2. Ill. God. *n.* 37: Verbum per ſe procedit ex cognitione comprehenſiva Eſſentiæ, vt communicabilis tribus perſonis: at Eſſentia prout ſic comprehendi, non poteſt, non cognito Spiritu Sancto: ergo per ſe procedit ex cognitione Spiritus Sancti. Diſcurſus eſt evidens. Minor certa videtur: nam

Probat minorem Eſſentia, vt cõmunicabilis tribus perſonis, eſſentialitèr illas importat, vt terminos eſſentialis connexionis; ſed implicat cognoſci comprehenſiuè id, quod eſſentialitèr cum alio connectitur, non cognito termino eſſentialis connexionis, ſicut nec relatio ſine termino cognito vllatenùs valet comprehendi: ergo Eſſentia prout ſic comprehendi non poteſt, non cognito Spiritu Sancto. Maior etiã probatur: cõmunicabilitas Eſſentiæ tribus perſonis eſt prædicatũ abſolutũ, & Eſſentiale naturæ Diuinæ: ergo implicat comprehendi Eſſentia pro aliquo ſigno, non cognita, vt communicabili tribus perſonis; & conſequentèr Verbum per ſe procedens ex cognitione comprehenſiua Eſſentiæ, per ſe etiam procedit ex comprehenſione illius, vt tribus perſonis communicabilis.

Maiorẽ probat.

181. *Reſpondeo 1: ad argumentum.* Reſpondeo 1. diſtinguendo maiorẽ: Verbum per ſe procedit ex cognitione comprehenſiua Eſſentiæ, vt communicabilis tribus perſonis, ly *vt* ſpecificatiuè acceptum concedo maiorẽ; ly *vt* reduplicativè captum nego maiorẽ; diſtinguo minorẽ: Eſſentia prout ſic comprehendi non poteſt, non cognito Spiritu Sancto, ly *vt* reduplicatiuè captum concedo minorẽ; ly *vt* ſpecificatiuè ſumptum nego minorem, & conſequentiã. Et hac diſtinctione diſtinguo probationẽ minoris: Eſſentia, vt communicabilis tribus perſonis, eſſentialitèr illas importat, vt terminos eſſentialis connexionis, ly *vt* reduplicatiuè acceptum concedo maiorem; ſpecificatiuè ſumptum nego maiorẽ, & omiſſa minori, diſtinguo cõſequens

Ad probat. minoris.

diſ-

...tione data. Itaquè communicabilitas potest dupliciter accipi, scilicet, specificativè, & reduplicativè. Primo modo est quid absolutum, consequenterque potest in Essentia Diuina cognosci, nullo cognito termino. Secundo verò modo est relatio, quæ nequit cognosci sine termino, qui est illius correlativus. Vndè nihil contra nos, quia licèt concedamus, Verbum procedere per se ex cognitione Essentiæ, vt communicabilis tribus personis, hoc admittimus de communicabilitate specificativè sumpta duntaxat.

182. *Ad 1. probat. maioris.* Et iuxta hanc solutionẽ ad probationẽ maioris distinguo antecedens: cõmunicabilitas Essentiæ tribus personis specificativè sumpta est prædicatum absolutum, & essentiale naturæ Diuinæ omitto antecedens; reduplicativè capta nego antecedens; & distinguo consequens: ergo implicat cõprehendi Essentia pro aliquo signo, non cognita, vt communicabili tribus personis, specificativè omitto consequens; non cognita, vt communicabili tribus personis, reduplicativè nego consequentiam, & subillatam ob rationem *n. antecedenti* declaratam.

183. *Resp. 2. ad argumentum.* Respondeo 2. alitèr distinguendo maiorẽ: Verbũ per se procedit ex cognitione comprehensiua Essentiæ, vt cõmunicabilis tribus personis, sumpta cõmunicabilitate materialitèr omitto maiorem; sumpta formalitèr nego maiorẽ; & distinguo minorẽ: Essentia, vt communicabilis, communicabilitate formalitèr sumpta, comprehendi, non potest, nõ cognito Spiritu Sancto concedo minorẽ; communicabilitate materialitèr capta nego minorem, & consequentiã. Et ad probationẽ minoris distinguo maiorẽ: Essentia, vt communicabilis, communicabilitate formalitèr sumpta, essentialitèr importat personas, vt terminos essentialis connexionis omitto maiorẽ; communicabilitate materialitèr capta nego maiorẽ, & omissa minori distinguo consequens, vt distinxi. Hæc solutio est ferè eadem cum antecedenti, & declaratur; nam communicabilitas potest dupliciter accipi. Primo materialitèr, & hoc modo est ipsa Essentia Diuina, quæ cognosci, & comprehendi potest, personis non cognitis. Secundo formalitèr, & hoc modo est respectus ad personas, qui sine ipsis cognosci non valet. Vndè nihil contra nos; quia dato, quod Verbum procedat per se ex cognitione Essentiæ, vt communicabilis tribus personis, hoc damus, sumpta communicabilitate materialitèr; non verò formalitèr.

184. *Ad probat. maioris.* Et iuxta hanc solutionẽ ad probationẽ maioris distinguo antecedens: communicabilitas Essentiæ tribus personis, materialitèr sumpta, est prædicatum absolutũ, & essentiale naturæ Diuinæ omitto antecedens; formalitèr capta nego antecedens; & distinguo consequens: ergo implicat comprehendi Essentia pro aliquo signo, non cognita, vt communicabili tribus personis, materialitèr omitto consequens; non cognita, vt communicabili tribus personis, formalitèr nego cõsequentiam, & subillatam, cuius ratio declarata est *num. antecedenti*.

185. *Resp. 3. ad argumentum.* Cæterum quamvis argumentũ Ill. God. prædictis maneat solutionibus solutum; conformiùs tamen ad doctrinã, quam docuimus in hac disputatione, præsertim *n.* 18. & 19. alitèr est illi occurrendum. Respondeo itaquè tertio negando maiorẽ, ad cuius probationẽ nego etiam antecedens; quia communicabilitas ad summũ est prædicatum attributale naturæ Diuinæ; cum ergo Verbum per se non procedat ex cognitione attributtorum ex *numeris citatis*; Verbũ per se non procedit ex cognitione comprehensiua Essentiæ, vt cõmunicabilis tribus personis. Et hæc est (ni fallor) in nostra doctrina verior, & firmior solutio. Quod vt appareat.

186. *Prima ratio solutionis.* Prima ratio solutionis est; nam Essentia Diuina secundum conceptũ formalẽ Essentiæ est formalitèr distincta ab attributis, & consequentèr potest comprehendi secundum conceptum

for-

formalem Eſſentiæ, quin concipiantur attributa; atqui communicabilitas eſt Dei attributum: ergo poteſt Eſſentia Dei comprehendi, quin concipiatur, vt cõmunicabilis tribus perſonis. *Secunda.* Secunda eſt: Deus enim pro priori ad attributa cognoſcit ſuam Eſſentiã ſecundum conceptũ formalẽ Eſſentiæ; ſed hæc cognitio Dei eſt comprehenſiua, vtpotè perfectiſsima, & Diuina: ergo pro priori ad attributa comprehenſivè cognoſcitur Diuina Eſſentia ſecundum conceptum formalem Eſſentiæ: ergo & pro priori ad communicabilitatem, quæ ex ſuprà dictis eſt attributum Dei.

187. *Tertia.* Tertia, & magis ad propoſitum: nam Verbum per ſe procedit ex cognitione comprehenſiua Eſſentiæ ſub conceptu moventis, & fœcundantis intellectum, ſeu quatenus eſt obiectum motivum, & primariũ terminativum; ſed poteſt Eſſentia Diuina cõprehendi ſub conceptu moventis, & fœcundantis intellectum, quin cognoſcantur attributa, & conſequentèr quin cognoſcatur communicabilitas, quæ, eſt attributũ: ergo Verbum per ſe non procedit ex cognitione comprehenſiva Eſſentiæ, vt communicabilis tribus perſonis. Diſcurſus eſt evidens. Maior verò eſt doctrina, quã ſupponimus *in præſenti diſputatione*. Minor verò probata manet duplici ratione poſita *n. anteced.* & vltrà probatur: Eſſentia Diuina poteſt comprehendi ſub conceptu moventis, & fœcundantis intellectum, qnin cognoſcatur omne illud, quod nec movet, nec fœcundat intellectum; atqui attributa, & conſequentèr communicabilitas, vtpotè attributum, nec movent, nec fœcundant intellectum, *vt n. 19.* probavimus: ergo poteſt Eſſentia Diuina comprehendi ſub conceptu moventis, & fœcundantis intellectũ, quin cognaſcantur attributa, & conſequentèr quin cognoſcatur cõmunicabilitas, quæ eſt attributũ

188. *Retorqueo argumentũ contra Ill. God:* Verbum per ſe procedit ex cognitione comprehenſiua Omnipotentiæ, vt productiuæ creaturarum actualium; at Omnipotentia prout ſic comprehendi non poteſt, non cognitis creaturis actualibus: ergo per ſe in quarto modo procedit ex cognitione creaturarum actualiũ, quod eſt contra ipſum. Diſcurſus eſt evidens. Minor certa videtur: nam Omnipotentia, vt productiua creaturarũ actualiũ, eſſentialitèr illas importat, vt terminos eſſentialis cõnexionis; ſed implicat cognoſci comprehenſiuè id, quod eſſentialitèr cum alio cõnectitur, non cognito termino eſſentialis connexionis, ſicut nec relatio ſine termino cognito vllatenùs valet comprehendi: ergo Omnipotentia prout ſic comprehendi non poteſt, non cognitis creaturis actualibus. Maior etiam probatur: Omnipotentia, vt productiua creaturarũ actualium, eſt prædicatũ abſolutum, & eſſentiale naturæ Diuinæ: ergo implicat comprehendi Omnipotentia pro aliquo ſigno, non cognita, vt productiua creaturarum actualium, & conſequentèr Verbũ per ſe procedẽs ex cognitione cõprehenſiua Omnipotentiæ, per ſe etiam procedit ex comprehenſione illius, vt productiuæ creaturarũ actualium. Retorſio facta eſt ad litteram argumenti Ill. Godoy; vndè ſi ſolutiones traditæ non placent, ſolutio ad retorſionem erit ad argumentũ ſolutio. *gumentũ cõtra Ill. God.*

189. Ex his autem ſolutionibus nullam adducit Ill. God. illam verò, quã tradit *n. 38.* deduxit ex doctrina Alarcõ. vt ipſe fatetur, eamque impugnat *n. cit. & 39.* Sed quia hoc nobis nullatenùs officit, id omitto, & ad tertium argumentum progredior.

Arguit 3. Ill. Godoy. Arguit 3. Ill. God. *n. 40:* Verbum per ſe in quarto modo procedit ex cognitione beatitudinis eſſentialis (licèt enim in littera Ill. God. loco *eſſentialis* ſtet *Patris*, eſt errata, vt patet ex probatione, quã de illa propoſitione adducit) at hæc cognoſci non poteſt ſaltim comprehenſiuè, non cognitis tribus perſonis: ergo per ſe in quarto modo ex cognitione trium perſonarum procedit. Maior eſt certa; cum

per

per se procedat ex cognitione omnium attributorum, vnum autẽ ex Dei attributis sit beatitudo essentialis. Minorem autem probat: cognitio Diuina non intelligitur beatificare Deum, nisi vt terminata ad totam Trinitatem: ergo implicat cognosci, vt est beatitudo essentialis, non cognita prout sic terminata; at prout sic terminata non potest cognosci, non cognitis tribus personis: ergo vt est beatitudo essentialis, cognosci non potest, non cognitis tribus personis.

190. *Respõd. 1* Hoc argumentum adducit Ill. God. ad hominem contra Vazquez, vt legenti constabit; & pro eo, quod nobis officere potest. Respondeo primo negando maiorem, cuius ratio ex probatione Ill. God. est manifesta: nam beatitudo essentialis est Dei attributum, vt ipse fatetur; sed iuxta nostram doctrinam totiès repetitam Verbum per se in quarto modo non procedit ex cognitione attributorũ: ergo Verbum per se in quarto modo non procedit ex cognitione beatitudinis essentialis. Respondeo secundo omissa maiori, negando minorem, ad cuius probationem nego antecedens; quia cognitio Diuina intelligitur beatificare Deum, quin terminetur ad totam Trinitatem: nam vt Scotus docet, & nos contra Ill. Godoy docebimus *tom. 7. disput. 2.* non Deus, vt Trinus, sed Deus, vt vnus, est obiectum essentiale beatitudinis.

Secundo.

191. *Arguit denique Ill. God.* Arguit denique Ill. God. *n.* 41. per se in quarto modo procedit Verbũ ex cognitione sui, prout spiratoris; at Verbum, vt spirator est, cognosci non potest, non cognito Spiritu Sancto, & per se ex sui ipsius cognitione procedit: ergo per se procedit ex cognitione Spiritus Sancti. Probat maiorem. Primo: nam procedit ex cognitione comprehensiua sui; at Verbum comprehendi non potest, non cognita vi spiratiua, quæ est eius proprietas, sicut nec Essentia comprehendi valet, non cognitis suis attributis: ergo per se in quarto modo procedit Verbũ ex cognitione sui prout spiratoris. Secundo: vis radicaliter spiratiua comprehendi non potest, non cognita vi spiratiua proximè, cum essentialiter connectitur cum illa; at Verbum per se procedit ex cognitione comprehensiua sui, vt spirator est radicaliter, cum hoc sit prædicatum essentiale illius: ergo per se procedit ex cognitione cõprehensiua sui, prout spirator est proximè.

192. *Argumentum est cõtra Vazquez* Hoc etiam argumentum proposuit Ill. God. ad hominẽ contra Vazquez, qui non solum fatetur Verbum per se in quarto modo procedere ex cognitione sui, vt habet 1. 2. *disp. 13. cap. 4. n. 26*, sed etiam fatetur non posse Essentiã comprehendi, non cognitis suis attributis. Totũ hoc declarat Ill. God. in argumento, vt legenti patebit; sed totum hoc cum Scoto negamus; vndè argumentum nihil habet contra nos.

193. *Respõdeo ad argumentum Ill. God.* Respondeo itaquè ad illud negando maiorẽ, & ad vtramque probationem nego minorẽ; quia Verbũ, *vt §. 3. & 4.* huius disputationis defendimus, non procedit ex cognitione sui; nec ad aliã solutionem nos cogit argumentum Ill. Godoy.

194. *Corollarium.* Ill. God. nullũ in hac disputatione corollariũ adducit; ego verò pro declaratione totius disputationis colligo: Verbum per se in quarto modo ex cognitione solius Essentiæ Diuinæ procedere, quod satis constat per dicta; ex cognitione autem attributorum, & personarum concomitantèr, cum hac tamen differentia, quod ex cognitione personarum procedit concomitantèr pro nunc solum æternitatis, ideſt, quod in re, & de facto cognitio, ex qua Verbum procedit, terminatur ad personas in eo æternitatis instãti, in quo est generatio Verbi. Cæterum ex cognitione attributorũ procedit concomitantèr, non solum pro nunc æternitatis, sed etiam pro illo signo naturæ, in quo attributorum cognitio præsupponitur ad productiones personarum, quam prioritatè non habet cognitio personarum ad earum productiones. Et hæc de ista disputatione

ap-

applicanda litteræ Magiſtri *in* 1. *diſt.* 27. §. 6. ibi: *Verbum non ad ſe dicitur, ſed tantum relatiuè dicitur ad eum, cuius eſt Verbum.*

DISPVTATIO NONAGESIMA.

Vtrum Verbum per ſe procedat ex cognitione creaturarum poſsibilium?

§. I.

Relatis ſententijs vera eligitur, & probatur.

Num. 1

Duæ ſententiæ 1. affirmat

Ill. God. 2. negat

Scotus.

IN hac diſputatione, vt ad meum facit intentum, duplex verſatur ſententia. Prima affirmans, quã docet Ill. God. *in præſenti*. Secunda, & vera ſententia defendit: *Verbum per ſe ex poſsibilium cognitione non procedere.* Ita Doctor Subtilis *in* 2. *diſt.* 1. *q.* 2. & *quodlib.* 14. *art.* 2. & ego cum piſo.

Quam ſententiam pro concluſione ſtatuimus. Oſtendo illam primo ex D. Auguſtino 5. *de Trinit. cap.* 14. cuius authoritaem non tradit Ill. God; illã tamen adducit Scotus *in* 2. *diſt.* 1. *q.* 1. *art.* 1. *in fine*, vbi aſſerit: *quod ſicut Pater, & Filius vnus Deus, & ad creaturam relatiuè vnus creator, & vnus Dominus, ſic relatiuè ad Spiritũ Sanctum vnum principium, ad creaturam verò Pater, & Filius, & Spiritus Sanctus vnum principium, ſicut vnus creator, & vnus Dominus.* Atqui principiatum non eſt ante principium: ergo creaturæ poſsibiles nõ habent eſſe ante Verbũ: ergo nec habent eſſe cognitas ante illud; cum cognoſci ſequatur ad eſſe: ergo Verbum per ſe non procedit ex cognitione poſsibilium. Hæc conſequentia claret: quia vt Verbum per ſe procedat ex cognitione poſsibilium, cognitio poſsibilium, & ipſa poſsibilia debent præcedere Verbum; ſed Verbum nõ præcedunt, quia, vt dictũ eſt, non habent eſſe ante Verbum: ergo Verbum per ſe non procedit ex cognitione poſsibilium. Aliam probationẽ pro noſtra concluſione ex D. Anſelmo, quam tradit Vazquez, ſibi obiecit Ill. God. *n.* 30. quã omitto, quia tradita ex D. Auguſtino clarior, & efficatior mihi viſſa eſt.

2. Vera ſententia oſtenditur 1. authoritate D. Auguſt.

Probatur 2. concluſio: prior eſt motio Eſſentiæ Diuinæ ad terminum ſimplicitèr infinitum, quã ad terminũ ſimplicitèr finitũ; ſed motio Eſſentiæ Diuinæ ad productionẽ Verbi eſt ad terminum ſimplicitèr infinitum; motio autẽ ad cognitionẽ poſsibilium eſt ad terminum ſimplicitèr finitũ: ergo motio Eſſentiæ Diuinæ prior eſt ad productionẽ Verbi, quam ad cognitionẽ poſsibilium: ergo cognitio poſsibiliũ non præſupponitur; quinpotiùs conſequitur Verbi productionẽ: ergo Verbum ex cognitione poſsibilium per ſe non procedit. Sic arguit Scotus *quodlibeto citato.*

3. Oſtenditur 2. cõcluſio.

Hanc noſtram probationẽ, etsi alijs terminis, ſibi obiecit Ill. God. *n.* 58. ad ipſamque reſponder diſtinguendo maiorẽ: ſi ad vtrumque moveat ratione ſui concedit maiorẽ; ſi moveat ad finitum ratione infiniti priùs terminantis, quam aliud infinitũ, cum quo comparatur negat maiorẽ; & conceſſa minori, negat conſequentiã. Quia Eſſentia Diuina, vt fœcundans, non movet intellectũ Patris ad cognitionẽ creaturarum ratione ſui; ſed ratione Eſſentiæ, quæ comprehendi non poteſt, niſi cognitis creaturis ſub eſſe poſsibili.

4. Reſpõdet Ill. God.

Et quia Essentia, vt terminans sui cõprehensionẽ, prior est dictione Verbi, fit, quod etiam possibilia, vt cognita productionem Verbi præcedant.

5. *Contra.* Contra: etiam si motio ad terminũ finitũ sit ratione infiniti, prior est motio Essentiæ Diuinæ ad terminũ simplicitèr infinitum, quã ad terminum simplicitèr finitum: ergo ruit solutio Ill. God. Probatur antecedens. Primo: *Antecedens probatur 1.* etiam si motio ad terminum finitũ sit ratione infiniti, motio Essentiæ Diuinæ ad terminũ intraneum, & cum ipsa identificatum prior est, quã motio ad terminum extraneum, & ab ipsa distinctũ, quia prior est motio ad se, quã motio ad aliud, vti prior est esse ad se, quã esse ad aliud; atqui motio Essentiæ Diuinæ ad terminum simplicitèr infinitum est ad terminum intraneum, & cum ipsa identificatum; motio autẽ ad terminum simplicitèr finitum est ad terminum extraneũ, & ab ipsa distinctum, quia omne simplicitèr finitũ a Deo relegatur, vti & omne simplicitèr infinitum identificatur cum ipso: ergo etiam si motio ad terminum finitũ sit ratione infiniti, prior est motio Essentiæ Diuinæ ad terminũ simplicitèr infinitum, quam ad terminum simplicitèr finitum.

6. *Prob. 2.* Probatur 2. idẽ antecedens: si motio ad terminum finitum esset ratione sui, prior esset motio ad terminũ simplicitèr infinitum, quã ad terminum simplicitèr finitum: ergo etiam si motio ad terminum finitum sit ratione infiniti, prior est motio Essentiæ Diuinæ ad terminum simplicitèr infinitum, quã ad terminum simplicitèr finitum. Antecedens est Ill. God. in sua solutione. Consequentia verò probatur: ratio convincens, quod si motio ad terminum finitũ esset ratione sui, prior esset motio Essentiæ Diuinæ ad terminum simplicitèr infinitum, quam ad terminum simplicitèr finitum, convincit etiã, quod etsi motio ad terminum simplicitèr finitum sit ratione infiniti, prior sit motio Essentiæ Diuinæ ad terminum simplicitèr infinitũ, quã ad terminum simplicitèr infinitũ; sed iuxta concessa si motio ad terminum finitũ esset ratione sui, prior esset motio ad terminum simplicitèr infinitũ, quã ad terminum simplicitèr finitum: ergo etiam si motio ad terminum finitum sit ratione infiniti, prior est motio Essentiæ Diuinæ ad terminum simplicitèr infinitum, quam ad terminum simplicitèr finitum. Probatur maior: ratio convincens, quod si motio ad terminum finitum esset ratione sui, prior esset motio Essentiæ Diuinæ ad terminum simplicitèr infinitum, quã ad terminum simplicitèr finitum, nulla alia esse potest, quã, quod si terminus finitus ratione sui movere posset, motio illius esset semper posterior motione termini infiniti, sed motio ad terminũ finitum ratione infiniti est motio ad terminum finitum eo ordine, quo finitũ moveret ratione sui, si ratione sui movere posset: ergo ratio convincens, quod si motio ad terminũ finitũ esset ratione sui, prior esset motio Essentiæ Diuinæ ad terminum simplicitèr infinitum, quã ad terminum simplicitèr finitum, convincit etiã, quod etsi motio ad terminum simplicitèr finitũ sit ratione infiniti, prior sit motio Essentiæ Diuinæ ad terminum simplicitèr infinitum, quam ad terminum simplicitèr finitũ. Discussus est evidens. Maior videtur certa, etsi aliam rationem adducere valeat Ill. God. cũ illa, quæcumque sit, eandem replicã formabo. Minor apparet: quia infinitũ non valet movere ad terminum finitum extra ordinem, quo finitus terminus moveret ratione sui, si ratione sui posset movere, & vltrà declaratur probatione sequenti.

7. *Prob. 3.* Probatur 3. prædictum antecedens: quod motio ad terminum finitum sit ratione infiniti, non tollit, quod motio Essentiæ Diuinæ sit ordinatissima, sed ordinatissima motio priùs est ad terminum simplicitèr infinitum, quã ad terminum simplicitèr finitum, etiam si motio ad terminum finitum sit ratione infiniti: ergo etiam si motio ad ter-

minum finitū sit ratione infiniti, prior est motio Essentiæ Diuinæ ad terminum simplicitèr infinitum, quā ad terminum simplicitèr finitum. Maior nec negari valet, nec distingui potest. Minor probatur: ordinatissima motio seruat illum ordinē, quē seruant res inter se, etiā si vna moueat ratione alterius; alioquin inuerteret ordinē rerū, & nō esset ordinatissima motio; atqui inter se prior est terminus simplicitèr infinitus, quā terminus simplicitèr finitus, quia prior est terminus imparticipatus, & independens, quā terminus participatus, & dependens: ergo ordinatissima motio priùs est ad terminum simplicitèr infinitum, quam ad terminum simplicitèr finitum, etiā si motio ad terminum finitum sit ratione infiniti.

8. *Probat. denique.* Probatur denique suprà positū antecedens: quod motio ad terminum finitum sit ratione infiniti, non tollit, quod motio Essentiæ Diuinæ prior sit ad terminum simplicitèr infinitū, quā ad terminum simplicitèr finitū: ergo etiā si motio ad terminum finitum sit ratione infiniti, prior est motio Essentiæ Diuinæ ad terminum simplicitèr infinitum, quā ad terminum simplicitèr finitū. Probatur antecedens: quod motio ad terminum finitum sit ratione infiniti, non extrahit terminum finitum à finitate, participatione, & dependentia; sed motio ad terminum finitate participatione, & dependentia affectum semper est posterior motione ad terminum infinitate, imparticipatione, & independentia affectum, vt probant dicta *n.* 6. & 7: ergo quod motio ad terminum finitum sit ratione infiniti, non tollit, quod motio Essentiæ Diuinæ prior sit ad terminum simplicitèr infinitum, quam ad terminum simplicitèr finitum.

9. *Prob. 3. conclusio* Probatur 3. conclusio: id per se in quarto modo ad Diuini Verbi productionē requiritur, quo per impossibile ablato, Verbum non remaneret eiusdem rationis ac modo sit dato per impossibile, quod hæc, vel illa creatura, quæ possibilis est, & omnes simul creaturæ possibiles repugnantes rederentur, Verbū, quod modo est, eiusdem omninò rationis, & quoad naturam, & quoad proprietatē personalē maneret: ergo possibilitas creaturarū per se in quarto modo ad productionē Verbi non concurrit, & consequentèr ex illarum cognitione per se non procedit. Maior est evidens, vt fatetur Ill. God. *in præs.* Minor verò probatur: magis necessarium à minùs necessariò dependere non potest; at necessitas processionis Verbi maior est necessitate possibilitatis creaturarū, cū illa sit necessitas entis à se, hæc verò necessitas entis ab alio per se dependentis: ergo ex hypotesi repugnantiæ possibilitatis creaturarum, non sequitur Diuinum Verbum non remansurum in eadem natura, & in eadem proprietate personali.

10. *Respōdet Ill. God.* Ad hanc probationē, quā ex Vazquez adducit Ill. God. relicta responsione Aversæ, respondet *n.* 42. concessa maiori, negando minorē, ad cuius probationē missa solutione aliquorū, qui Suarium sunt secuti, respondet ipse *n.* 48. concessa maiori, & minori negando consequentiam, vel distinguendo consequens: non sequitur illatione à priori ratione dependentiæ Verbi à possibilibus concedit consequentiam; illatione à posteriori ratione connexionis cum possibilibus, vt termino per se repræsentato à Verbo, & ab illo producibili ratione Omnipotentiæ negat consequentiā. Nam licèt magis necessarium à minùs necessariò dependere non possit, potest tamen cum illo cōnecti per se, & illud ad sui consistentiā exigere; sicut necessitas principiorum in veritate maior est necessitate veritatis conclusionis, & tamen cum illa talitèr connectitur, quod si per impossibile cōclusio necessaria falsa rederetur, falsificarentur necessariò principia, ex quibus per bonam, & legitimam consequentiam deducitur.

11. *Impugnatur 1.* Hæc tamen solutio impugnatur 1: ex hypotesi repugnantiæ possibilita-

tis creaturarũ non sequitur illatione à posteriori, Verbũ Diuinũ non remansurum in eadẽ natura, & in eadẽ proprietate personali: ergo ruit solutio. Probatur antecedens: si ex hypotesi repugnantiæ posibilitatis creaturarũ sequeretur illatione à posteriori, Verbũ Diuinũ non remansurũ in eadẽ natura, & in eadẽ proprietate personali, esset ratione connexionis Dei cũ posibilibus; sed Deus cũ posibilibus nõ connectitur: ergo ex hypotesi repugnantiæ posibilitatis creaturarũ non sequitur illatione à posteriori, Verbũ Diuinũ non remansurũ in eadẽ natura, & in eadem proprietate personali. Maior est solutio Ill. God. Minor verò probatur: ideò iuxta solutionẽ Ill. God. stat Dei cum posibilibus cõnexio, quia stat magis necessariũ cõnecti cum minùs necessariò; sed non stat magis necessariũ connecti cum minùs necessario: ergo Deus cum posibilibus non connectitur. Probatur minor: si magis necessariũ connecteretur cũ minùs necessario, sequeretur, quod magis necessarium non esset magis necessarium; sed hoc est falsum: ergo

12. *Sequela prob.* 1. Sequela probatur 1: si necessarium connecteretur cum contingente, ita vt hoc deficiente deficeret necessarium, sequeretur, quod necessariũ non esset necessariũ, sed contingens, vt claret: ergo similitèr: si magis necessariũ connecteretur cum minùs necessario, sequeretur, quod magis necessariũ non esset magis necessarium. Probatur sequela secundo: si magis necessariũ non esset magis, sed æqualis necessitatis cũ minùs necessario, nõ strictiùs hæc duo æqualis necessitatis connecteretur, ac iuxta Ill. God. magis necessariũ connectitur cum minùs necessario: ergo si magis necessariũ connecteretur cum minùs necessario, sequeretur, quod magis necessariũ non esset magis necessariũ. Probatur antecedens: illa duo æqualis necessitatis non strictiùs connecterentur, quã quod deficiente quolibet alterũ deficeret; sed hoc modo iuxta Ill. God. de facto connectuntur magis, & minùs necessariũ: ergo &c.

Secundo.

13. *Tertio.* Probatur 3. sequela: sequeretur, quod magis imposibile non esset magis imposibile: ergo similitèr. Consequentio tenet: nam quanto aliquid est imposibile in non essendo, tanto est necessariũ in essendo. Antecedens probatur: sequeretur, quod imposibile, vt duo deficeret, deficiente imposibili, vt vnum: ergo sequeretur, quod magis imposibile non esset magis imposibile. Probrtur 4. sequela: sequeretur, quod necessarium deficeret, deficiente contingente: ergo paritèr: Probatur antecedens: supponamus necessarium, vt duo connecti cũ necessario, vt vnũ. Tollatur postea à necessario, vt duo vna ratio necesitatis, & remanebit absolutè necessarium. Tollatur à necessario, vt vnum, vna ratio necesitatis, & non remanebit necessarium, sed contingens, quia non est mediũ inter necessariũ, & contingens: ergo sequeretur, quod necessariũ deficeret deficiente contingente. Sic arguit Scotus *in* 1. *dist.* 8. *q.* 5. *§. istis rationibus, n.* 17.

Quarto.

14. *Impugnatur* 2. Has impugnationes non addcit Ill. God. quã tradit pro nobis ponamus, vt eius solutiones impugnemus. Impugnatur 2. allata solutio: quia eo ipso, quod Omnipotentia, aut Verbũ sub sistere nequeat sine posibilitate creaturarũ, datur depẽdentia ab illis. Primo: nam id ab alio depender, quod sine illo non potest subsistere. Secundo: quia ea mutuò depẽdent, quæ mutuò se ponunt, & addimunt; at data necesaria illa cõnexione posibilitas creaturarum ponit Omnipotentiam, & repugnantia illã addimit, & è converso: ergo eo ipso admitti debet mutua dependentia. Tertio: quia data necesaria connexione Omnipotentiæ cum posibilibus, Omnipotentia egeret illarũ posibilitate; at indigentia dependentiam importat: ergo &c.

Antecedens probatur 1.

Secundo.

Tertio.

15. *Respõdet Ill. God.* Respondet *n.* 50. Ill. God. negando antecedens, ad primã probationẽ negat etiã antecedens: vnũ namquè relativũ sine alio subsistere nequit, & tamen ab illo non dependet, cum rela-

tiva sint simul natura, & cognitione, sed requiritur ad dependentiã, quod dependens non possit sine alio subsistere ratione subordinationis ad illud, quod Omnipotentiæ non conuenit; quod enim sine possibilibus subsistere nequeat, non est ratione subordinationis ad illa, sed potiùs ratione subordinationis, & dependentiæ possibilium ab Omnipotentia.

Ad primã probationem antecedẽtis.

16. Ad 2. probationẽ distinguit maiorẽ: si mutuo se ponant, & inferant à priori cõcedit maiorẽ; si vnum à priori, & aliud à posteriori negat maiorẽ, & sub eadẽ distinctione minoris, negat consequentiam: etenim possibilitas creaturarum non ponit à priori Omnipotentiam, sed solum à posteriori.

17. Ad 3. Ad tertiã negat maiorẽ: nam quod Omnipotentia sine possibilibus non possit subsistere, non est ex indigentia Omnipotentiæ, si in rigore loquamur, sed potiùs ex sũma fœcunditate, quæ esse, nec intelligi potest, nõ intellectis creaturis possibilibus, quibus possit communicari. Ex quo infert: non solũ fore Deum perfectiorẽ, si cum creaturis possibilibus nõ connecteretur, imò, nec perfectũ fore, nec Deum, tali connexione negata; cum ex hoc inferatur, non esse sui diffusivum, quod summæ bonitati repugnat; nec Omnipotentẽ, quod repugnat cum Diuinitate. Si autem hoc, aut illud in particulari ex his, quæ possibilia sunt, de facto repugnans redderetur, per locũ intrinsecum nõ sequeretur, non remansurũ Deum, nec perseveraturũ Omnipotentẽ, cum remaneant alia, quibus possit cõmunicari, sed solũ inferretur, non remansurum eundem Deum, nec eandem Omnipotentiam; quia tamen alius Deus est impossibilis, per mediatas consequentias infertur absolutè, Deum non remansurum.

18. *Nota pro impugnatione.* Cæterum nec istæ solutiones ad replicã tollunt efficatiã illius. Et quia totũ consistit in hoc, quod nequeat stare connexio Omnipotentiæ cũ possibilibus, quim ab illis Omnipotentia dependeat, hoc probandũ est, quo probato solutiones ad replicã ruunt. Pro quo tamen supponendum est, vt certũ, quod dependentia, relictis alijs acceptionibus, est duplex. Vna in causando, & alia in essendo. Dependentia in essendo, vel existendo est, quã habet res, vt existat, ita vt alia destructà destruatur, & hoc modo quæcumque intrinsicè connexa mutuo dependent. Dependentia in causando est, quæ datur in omni effectu respectu causæ. Sic creaturæ dependent à Deo, numquam verò Deus ab illis. Quo supposito.

19. *Solutiones Ill. God. impugnantur.* Ostendo, quod Omnipotentia dependet à possibilibus, non dependentia in causando, sed in essẽdo, vel existendo, si cum illis cõnectitur; illud ab alio in essendo, vel existendo dependet, quo existente existit, quo destructo destruitur; sed data cõnexione Omnipotentiæ cum possibilibus, Omnipotentia existit, existentibus possibilibus, & his destructis destruitur: ergo Omnipotentia dependet à possibilibus in essendo, vel in existendo, si cum possibilibus cõnectitur. Consequentia est legitima. Maior est evidens, & declaratur paritate dependentiæ in causando: nam id ab alio in causando dependet, quo causãte fit effectus, & quo nõ causante, effectus non fit: ergo illud ab alio in essendo, vel existendo dependet, quo existente existit, & quo destructo destruitur. Minor est doctrina Ill. Godoy, & apud omnes certa, connexione admissa.

20. *Paritas de veritate conclusionis diluitur.* Hinc deducitur primo: non valere paritatem adductam ab Ill. Godoy in solutione ad nostram probationem; quia licèt veritas principiorum sit magis necessaria in causando, quam veritas conclusionis; non tamen est magis necessaria in essendo, vel existendo, vt ex dictis claret, & latiùs clarebit, dum argumenta illius solvamus. Secundo deducitur: paritatem relativorum ab ipso etiam adductam falsam esse: nam falsum est, quod vnum relativum non dependeat ab alio in essendo, vel existendo, vt patet ex diffinitione

Paritas relativorum solvitur.

hu-

huiusmodi dependentiæ, & cõsequenter falsum esse, quod ad prædictã dependentiam requiratur subordinatio vnius ad alium, quod addidit Ill. Godoy in responsione ad primam probationem *num.* 50.

21. *Falsitas solutionũ Ill. God. ostẽditur*

Tertio deducitur: falsam etiam esse distinctionẽ, quã ad secundã probationẽ tradit *n.* 51. vt constat ex diffinitione dependentiæ in essendo, vel in existendo, quæ non requirit, quod sit à priori, vel à posteriori. Deducitur nãque falsum similiter esse, quod, connexione data, Omnipotentia non indigeat possibilibus ad essendũ, vel existendũ; tum ob diffinitionem prædictæ dependentiæ. Tum etiã, quia non capio, nec capere possum, quo modo ab illo, quod necessariò destruendum est alio destructo, possit auferri stricta ratio indigentiæ, vt non destruatur, & consequenter stricta ratio dependentiæ ad essendum, vel existendũ. Manet ergo firmũ, quod in hypotesi repugnantiæ possibilitatis creaturarũ maneret Diuinũ Verbũ in eadẽ natura, & in eadẽ proprietate personali ratione illius propositionis, scilicèt: *Magis necessariũ à minùs necessariò dependere non potest*; quã ex Vasquio adducit Ill. God, & fidelissimè; sed priùs fuit Scoti *in 1. dist. 8. q. 5. §. istis rationibus.*

Ill. God. *n.* 37. sibi obiecit quamdã rationẽ à Vasquio positã, quam ego omitto à Vasquio defensandam. Et *n.* 52. tradit aliã pro Scotistis, sed certè Scotistæ illam pro hac nostra conclusione nõ adducunt, ideòque illã omitto. Denique *n.* 59. adducit aliã, quæ ob eandẽ rationẽ omittenda venit. Alijs verò fortioribus fortè probabitur nostra conclusio. Pro quo sit.

§. II.

Probatur rationibus conclusio evertentibus fundamenta Ill. Godoy.

22. *1. fundamen. Ill. God. proponitur.*

EX fundamentis, quæ Ill. God. adducit, vt Verbũ per se in quarto modo ex cognitione possibiliũ procedat, primũ, & quod vocat à priori, tradit *n.* 8. vbi processionẽ Verbi per se in quarto modo ex cognitione possibilium probat, quia Verbum per se in quarto modo procedit ex cognitione comprehensiva Omnipotentiæ, quæ nequit stare, quin possibilia cognoscantur, eo, quia Omnipotentia cũ illis essentialitèr connectitur. Hoc igitur fundamentũ duplici ex capite evertere poterã. Primo cõtra ipsum probando, *vt disp. anteced.* probavi, Verbũ per se in quarto modo ex cognitione cõprehensiva Omnipotentiæ non procedere. Cæterũ hoc, proximũ est. Recolite dictã disputationẽ, præsertim, quæ diximus *n.* 19. Secundo probando cõtra ipsum, vt latè probavi *tom.* 1. *disp.* 26. *§.* 7. *& seqq.* Omnipotentiã cũ possibilibus essentialitèr non connecti, & licèt ad hoc faciendũ ad prædictã disputationem referre me poteram; tamen quia Ill. God. plura hic repetit ex ab ipso ibi traditis, mirum nequaquam erit, nos, qui eius vestigia sequimur, aliqua ex ibi adductis, hic adducere. Vndè.

23. *Prob. 4. conclusio, & simul impugnatur solutio tradita ab Ill. Godoy.*

Probatur 4. conclusio evertendo hoc fundamentum Ill. God. ex capite dicto, & est simul impugnatio solutionis, quã dedit ad nostrã tertiã probationẽ: necessitas perfectissima Dei est, qua maior excogitari nequit; sed duplex est necessitas perfectissima Dei, scilicèt, in causando, (ideſt in non causari, seu non habere causam sui) & in essendo: ergo vtraque est, qua maior excogitari nequit. Atqui ratione necessitatis perfectissimæ in causando ita Deus est nec essarius, vt omnia ab ipso in causando dependeant, ipse verò à nullo: ergo ratione necessitatis perfectissimæ in essendo ita Deus est necessarius, vt omnia ab ipso in essendo dependeant, ipse verò à nullo. Infero: ergo ita repugnat creatura aliqua inferens contingentiã Dei in causando, ac contingentiã Dei in essendo. Tum sic, sed quacumque hypotesi facta circa aliud à Deo, nihil est, quod inferat contingentiã Dei in causando: ergo nec quod inferat contingentiam

Dei in essendo: ergo Deus non est cum possibilibus essentialitèr connexus. Patet consequentia hæc: quia si esset connexus, aliqua hypotesi facta circa aliud à Deo, scilicèt, si possibile fieret impossibile, inferret contingentiam Dei in essendo, contra dicta.

24. *Prob. 5. conclusio*

Probatur 5. ex eodem capite: ideò iuxta Ill. God. Verbũ per se in quarto modo procedit ex cognitione possibiliũ, quia per se in quarto modo procedit ex cognitione cõprehensiva Omnipotentiæ, quæ nequit stare, quin possibilia cognoscantur, oc, quia Omnipotentia essentialitèr connectitur cũ possibilibus: sed falsũ est, quod Omnipotentia cum possibilibus connectatur: ergo Verbũ per se in quarto modo non procedit ex cognitione possibiliũ. Probatur minor: falsũ est, quod Dei cum possibilibus detur necessaria connexio; sed hæc esset, si Omnipotentia cũ possibilibus connecteretur: ergo &c. Probatur maior: si Dei cũ possibilibus daretur necessaria cõnexio, possibilia essent magis necessaria, quam Verbũ Diuinũ; sed hoc est falsũ: ergo falsũ est, quod Dei cũ possibilibus detur necessaria connexio. Probatur maior: si per impossibile non esset Verbũ Diuinum, essent possibilia; non verò è contra: ergo &c.

Antecedens pro prima parte patet: nam etsi non esset Verbũ Diuinũ, esset Deus cum possibilibus connexus, & consequentèr essent possibilia. Pro secunda claret: nam secundum Ill. God. Verbũ procedit ex cognitione possibiliũ, & cõsequentèr si non essent possibilia, Verbũ non esset. Consequentia probatur: id, quod staret, alio non stante, est magis necessariũ, quã illud; sed possibilia starent, nõ stante Verbo Diuino: ergo si Dei cum possibilibus datur necessaria connexio, possibilia essent magis necessaria, quã Verbũ Diuinum. Probatur maior: id, quod non staret, alio non stante, potest esse magis necessariũ, quã illud: ergo potiori iure id, quod staret, alio non stante, est magis necessariũ, quã illud. Antecedens est Ill. God. Consequentia optimè infertur. Quæcumque responsio non tollit, quod possibilia sint magis necassaria, quam Verbum Diuinum, quod est maximum inconueniens.

25. *Antecedens probatur.*

Probatur cõsequentia.

Probatur 6. conclusio ex eodẽ capite: possibili reddito impossibili, non destruitur Deus: ergo Dei cum possibilibus non datur necessaria cõnexio, & consequentèr Verbum Diuinũ per se in quarto modo non procedit ex possibilium cognitione. Probatur antecedens: Petro producto v.g. possibile redditur impossibile; sed ex eo, quod Petrus producatur, non destruitur Deus: ergo possibili reddito impossibili, non destruitur Deus. Probatur maior: ante Petri productionem Petrum produci erat possibile; sed producto Petro impossibile est, quod producatur: ergo &c.

26. *Prob. 6. conclusio.*

Si verò dicas pro Ill. God: quod producto Petro adhuc nõ est impossibile, quod producatur; nã potest iterũ per secundã productionẽ produci. Contra: ergo producto Petro impossibile est, quod producatur per 1. productionẽ; sed hoc erat possibile ante Petri productionẽ: ergo ex eo, quod Petrus producatur, aliquod possibile redditur impossibile; atqui non destruitur Deus per productionẽ Petri: ergo possibili reddito impossibili, non destruitur Deus, & consequentèr Dei cum possibilibus non datur necessaria connexio, quod est nostrum intentum.

27. *Si dicas pro Ill. Godoy.*

Contra.

Dices adhuc pro Ill. God: quod Petro producto redditur impossibile phisicũ, Petrũ produci per 1. productionẽ; non verò impossibile logicum, quod sufficit, vt non destruatur Deus. Sed contra. 1: possibile phisicũ non est minùs possibile, quã possibile logicũ; sed non destruitur Deus ex eo, quod possibile phisicũ reddatur impossibile: ergo nec destrueretur, si possibile logicũ redderetur impossibile. Contra 2: data cõnexione Omnipotentiæ cum possibilibus logicis, cõnectitur etiã cũ possibilibus phisicis: ergo si nõ destruitur Deus, ex eo, quod possibile phisicũ

28. *Replicabis pro ipso.*

Contra 1.

Contra 2.

reddatur

tur impossibile, nec ex eo, quod logicũ reddatur impossibile. Probatur antecedens: ideò connectitur cũ possibili logico, quia possibile logicũ est producibile ab Omnipotentia; sed etiam possibile phisicũ est ab Omnipotentia producibile: ergo data cõnexione Omnipotentiæ cum possibilibus logicis, cõnectitur etiã cum possibilibus phisicis. Contra 3: si aliquod possibile phisicum redditur impossibile, necessariò redditur impossibile aliquod possibile logicũ: ergo ruit solutio. Antecedẽs probatur. Primo: possibile logicũ erat, Petrum non esse productũ; nã non repugnabat produci; sed Petro producto impossibile est, Petrũ nõ esse productũ: ergo si aliquod possibile phisicum redditur impossibile, necessariò redditur impossibile aliquod possibile logicũ. Probatur 2. idẽ antecedens: quod repugnat existere, non solũ est impossibile phisicũ, sed etiã logicum; sed eo ipso, quod aliquid sit impossibile phisicum, aliquid repugnat existere: ergo si aliquod possibile phisicum redditur impossibile, necessario redditur impossibile aliquod possibile logicum.

Contra 3.

29. *2. fundamentum Ill. God. proponitur.*

Secundũ fundamentũ, virtute cuius defẽdit Ill. God: Verbũ per se in quarto modo procedere ex cognitione possibiliũ, adducit *n.* 9. & est, quia Verbũ procedit ex cognitione cõprehensiva Omnipotentiæ, quæ nequit stare sine cognitione omniũ, quæ in illa eminentèr continentur, & consequentèr sine possibiliũ cognitione. Hoc tamen fundamentũ evertitur, & probatur 7. conclusio: stat cognitio cõprehensiva Omnipotèriæ, quin ad possibilia terminetur Diuina cognitio: ergo ex eo, quod Verbũ Diuinum ex cognitione cõprehensiva Omnipotentiæ procedit, non sequitur, quod ex cognitione possibiliũ procedat. Probatur antecedens: ad cõprehensionẽ Diuinæ Omnipotentiæ non est necessũ, quod cognoscãtur ea, quæ eminentèr cõtinentur, vt ex professo probabimus contra Ill. God. *tom. 2. in 3. sent. disp. 34.* vbi ex professo hãc disputat difficultatẽ, & ratio brevitèr pro nunc est: nam esse formale possibilium non est aliquid Dei, sed potius à Deo distinctum: ergo si lateant possibilia secundum esse suũ formale proprium, nihil latet cognoscenti; atqui ad comprehensionẽ Dei sufficit, quod nihil Dei lateat cognoscenti: ergo ad comprehensionẽ Diuinæ Omnipotentiæ non est necessum, quod cognoscantur ea, quæ eminentèr continentur.

Prob. 7. conclusio

Probatur 8. conclusio evertendo authoritatẽ D. Thomæ, in qua fundatur Ill. God. *n.* 5. ad suã conclusionẽ firmandã, ex quo evertitur etiã authoritas D. August. quã. adducit *n.* 2. est nãque eadẽ cũ authoritate D. Tom. Huius ergo authoritas est illa, quã adduxit *disp. præced.* in probatione suæ tertiæ conclusionis *n.* 36. & nos contra nos obiecimus *n.* 16. verba sunt hæc: *Si ergo vni soli personæ convenit dici, eo modo, quo dicitur Verbũ, eo verò modo, quo dicitur res intellecta in Verbo, cuilibet personæ convenit dici, Pater enim intelligendo se, & Filium, & Spiritum Sanctum, & omnia alia, quæ in eius scientia continentur, concipit Verbum, vt sic tota Trinitas Verbo dicatur, & etiam omnis creatura.*

30. *Prob. 8. conclusio evertendo authoritatẽ D. Thomæ.*

Ex quibus verbis nunc contra Ill. God. sussummo: atqui verba D. Thomæ æquè probant, Verbum secundum suam intrinsecã entitatẽ per se in quarto modo procedere ex cognitione possibilium, quam ex cognitione futurorum: ergo cum Ill. Godoy neget: Verbum secundum suam intrinsecam entitatẽ per se in quarto modo procedere ex cognitione futurorum, vt habet *disputatione sequenti num.* 2. negare tenetur, Verba D. Thomæ probare, Verbum secundum suam intrinsecam entitatem per se in quarto modo ex cognitione possibilium procedere. Sussumpta probatur. Primo: verba D. Thomæ sunt hæc: *Pater intelligendo omnia alia, quæ eius in scientia continentur, concipit Verbum*; sed tam possibilia, quam futura in eius scientia continentur: ergo verba D. Thomæ æquè probant, Verbũ &c.

31. *Sussummo cõtra Ill. God.*

Sussumpta probatur 1.

Secundo. Probatur 2: ideò iuxta verba D. Thomæ Pater concipit Verbum intelligendo omnia alia, quæ eius in scientia cõtinentur, quia vt sic omnis creatura Verbo dicatur; sed tam possibilia, quã futura sunt creaturæ, & Verbo dicũntur: ergo verba D. Thomæ æquè probant, Verbum secundũ suã intrinsecam entitatẽ per se in quarto modo procedere ex cognitione possibilium, quã ex cognitione futurorum. Tertio: nam verba D. Thomæ expræssè sunt de omni creatura; sed tam possibilia, quam futura sunt creaturæ: ergo idem, quod priùs.

Tertio.

32. Quarto. Deindè hæc consequentia: *Pater concipit Verbũ intelligendo omnia, quæ eius in scient a sunt: ergo Verbum per se in quarto modo procedit ex cognitione possibilium*, nec est vera, nec formalis; sed hæc est consequentia Ill. God. ex verbis D. Thomæ: ergo nec veram, nec formalem ex verbis illius consequentiã deducit. Probatur maior: hæc consequentia: *Pater concipit Verbum intelligendo omnia quæ eius in scientia continentur: ergo Verbum procedit per se in quarto modo ex cognitione futurorum*, nec est vera, nec formalis: ergo nec illa. Antecedens conceditur ab Ill. God. Consequentia probatur: vt esset vera, & formalis prima consequentia, etiam secunda deberet esse vera, & formalis; sed iuxta Ill. God. secunda nec est vera, nec formalis: ergo nec prima. Probatur maior: æquè prima, ac secunda consequentia deducitur ex antecedenti; cum tam possibilia, quam futura in Dei scientia contineantur; sed quando ex aliquo antecedenti æquè duplex consequentia deducitur, vt vna sit vera, & formalis, etiam altera vera, & formalis debet esse: ergo vt esset vera, & formalis prima consequentia, etiam secunda deberet esse vera, & formalis.

33. Doctrina Ill. God. Quod amplùs confirmo, vt ipse facit *n.* 6. pro quo hæc sunt verba Ill. God: *Nam eo modo Verbũ procedit ex creaturarum cognitione, quod ei competit esse repræsentativũ illarum; at hoc ei competit per se, etsi ex consequenti, vtpotè respectu obiecti secundarij: ergo Verbum per se in quarto modo ex possibilium cognitione procedit.* Probat minorẽ ex D. Thoma *q.* 9. *de Veritate art.* 4. *ad finem corporis* vbi docet: *Omnia, quæ sunt in scientia Patris, exprimi per Verbum, & eo modo, quo in scientia Diuina per se, etsi secundariò ad creaturas possibiles terminatur: ergo Verbo per se competit esse creaturarum repræsentativum, etsi ex consequenti, vtpotè respectu obiecti secundarij.*

34. Cõfirmatur doctrina ipsius. Ex quibus verbis sic contra ipsum confirmationẽ formo: nam eo modo Verbum procedit ex creaturarũ cognitione, quo ei cõpetit esse repræsentativũ illarum; at hoc ei competit per se, etsi ex consequenti, vtpotè respectu obiecti secundarij, tã respectu possibilium, quã futurorũ: ergo Verbum per se in quarto modo procedit ex cognitione tam futurorũ, quã possibilium. Probatur minor ex D. Thoma *q.* 9. *de Veritate art.* 4. *ad finem corporis*, vbi docet: *Omnia quæ sunt in scientia Patris, exprimi per Verbũ, & eo modo, quo in scientia, ex qua procedit, continentur*; at scientia Diuina per se, etsi secundariò, ad creaturas tam possibiles, quam futuras terminatur: ergo Verbo per se competit esse creaturarum, tam possibilium, quam futurarum repræsentativum, etsi ex consequenti, vtpotè obiecti secundarij.

35. doctrina Ill. God. Explicatur, & vrgetur verbis Ill. God. *n.* 7. vbi hæc habet: *Explicatur 2. ex D. Thoma in eodem art. solutione ad 7. quod probare intendebat, Filiũ, Verbum creaturarum non esse, eo quod Verbum ab eo, cuius est Verbum, procedit, Filius autem non procedit à creatura: ergo non est Verbũ illius.* Cui argumento respondet D. Thom. his verbis: *Ad septimũ dicendũ: quod Verbum est alicuius multiplicitèr: vno modo, vt dicentis, & sic procedit ab eo cuius est Verbum; alio modo, vt manifestati per Verbum, & sic non oportet, quod procedat ab eo, cuius est Verbum, nisi quando scientia, ex qua procedit, est causata à re-*

bus,

bus quod in Deo non accidit, & ideò ratio non sequitur; at si D. Thomas sentiret, Filium non esse per se, & ab intrinseco Verbum creaturarum, facilius argumento occurreret asserendo, tunc solum Verbum esse ab eo cuius est Verbum, quando est illius Verbum per se: ergo cum D. Thomas non ita occurrat, sed ex alio principio illud solvat; quia scilicet, scientia, ex qua procedit, à rebus causata non est, manifestè sentit Divinum Verbum per se, & essentialiter esse Verbum creaturarum sub esse possibili. Sic Ill. Godoy.

36. *Amplius confirmatur verbis Ill. God.*

Nunc sussummo contra ipsum: atqui etsi Verbum procederet ex scientia futurorum, illa scientia non esset à rebus causata: ergo per illa verba D. Thomæ æquè probatur: Verbum Divinum per se, & essentialiter esse Verbum creaturarũ, tam sub esse possibili, quã sub esse futuro. Quod ad hoc respondere valet Ill. God. traditũ est *disp. antecedenti n.* 61. & reiectum in eadẽ disputatione *à n.*64. *vsque ad* 74 Etsi aliud quodlibet pro ipso respondeatur, quodcumque sit, manet impugnatum ad hominem contra ipsum in dicta disputatione *à n.* 221. *vsque ad* 226. vbi recolendum relinquo.

§. III.

Ad hominem contra Ill. Godoy probatur conclusio.

37. *Prob. 9. conclusio*

PRobatur nono conclusio: vel possibilia habent à se suum esse formale, vel illud habent ab alio? Primum nequit dicere Ill. Godoy. Primo: quia *tom.* 1. *in* 1. *part. disp.* 26. *n.* 66. asserit: possibilia esse creaturas, quæ sunt actu entiã, ente nominaliter sumpto; esse autem creaturas, & esse à se, implicatoriũ est, vt diximus *disp. cit. n.* 20. Secundo: quia *in præs.* concedit Ill. Godoy *n.* 48: possibilia esse entia ab alio per se dependentia, quod stare non posset, si possibilia haberent à se suum esse formale. Tertio: quia si possibilia haberent à se suum esse formale, possibilia essent æquè necessaria, ac est Deus, quod negat Ill. God. *n. proximè cit.* Restat ergo, quod possibilia ab alio habeant suum esse formale.

38. *Infero.*

Sussummo nunc: atqui possibilia nequeunt habere suũ esse formale à voluntate, vel volitione Diuina: ergo illud habent à Diuina cognitione. Sussumpta patet; alioquim possibilia non essent entia necessaria, sed libera, & consequentèr nec essent possibilia, sed futura, quod est falsum. Consequentia innegabilis videtur ab Ill. God; tum quia omnes, qui negant, possibilia habere à se suum esse formale, vnanimitèr fatentur, illud habere à Diuina cognitione. Tum: quia hoc est magis conforme doctrinæ Ill. God. qui *tom.* 1. *disp.* 32. *n.* 55. tenet: Omnipotentiã in actu intellectus consistere, & *n.* 62. asserit: quod scientia executiuè concurrit.

39. *Infero amplius.*

Infero nunc: ergo possibilia procedunt per cognitionẽ. Atqui Verbũ Diuinum per cognitionẽ procedit iuxta Ill. God *disp.* 72: ergo ab eadem cognitione entitativè Verbum Diuinum, & possibilia procedunt. Consequentia claret: nam non datur in Deo duplex entitativè cognitio: ergo idẽ est, possibilia, & Verbum Diuinum cognosci, ac possibilia, & Verbum Diuinum produci. Hæc consequentia ex antecedenti infertur legitimè: ergo possibilia habent suũ esse formale prius ad Verbum Diuinum. Hæc consequentia est manifesta in principijs Ill. God. & ex concessis probatur: ab eadem cognitione, à qua habet Verbum Diuinum produci, habent possibilia suum esse formale iuxta concessa; atqui secundum Ill. God. possibilia sunt cognita prius ad Verbũ Diuinum, quia ex illorum cognitione per se in quarto modo procedit: ergo possibilia habent suum esse formale prius ad Verbum Diuinum.

40. *Infero iterum.*

Sussummo iterum. Tunc sic, sed hoc est plusquã falsum: ergo falsũ est, Verbum per se in quarto modo ex possibilium cognitione procedere. Probatur sussumpta: plusquã falsum est, ali

quam

quã esse creaturã, adhuc sub esse possibili formaliter pro priori ad Verbum Diuinũ: ergo pluſquã falsum est, quod possibilia habeant suum esse formale pro priori ad Verbum Diuinum. Probatur primo antecedens ex Ioann. 1. vbi loquente de Verbo Diuino ait: *Omnia per ipsum facta sunt & sine ipso factum est nihil*; sed hoc esset falsum, si aliqua esset creatura adhuc sub esse formaliter possibili, pro priori ad Verbum Diuinũ: ergo pluſquã falsum est, aliquã esse creaturam, adhuc sub esse possibili formaliter pro priori ad Verbum Diuinum. Probatur minor: verba Ioannis debent intelligi de quocumque esse creaturarũ, etiam sub esse formaliter possibili: ergo falsa essent verba Ioannis, si aliqua esset creatura, adhuc sub esse formaliter possibili pro priori ad Verbum Diuinum. Probatur antecedens: si verba Ioannis intelligi non deberent de quocũque esse creaturarũ, etiam sub esse formaliter possibili, non omnia facta essent per ipsũ; cum creaturæ sub esse formaliter possibili non essent factæ per ipsum: ergo verba Ioannis debent intelligi de quocumque esse creaturarum, etiam sub esse formaliter possibili.

Antecedens probatur 1.

41. *Secundo.*

Probatur 2. supra positum antecedens: si falsum non esset, aliquam esse creaturam; adhuc sub esse formaliter possibili, pro priori ad Verbum Diuinum, sequeretur, quod Verbum Diuinum non concurreret ad productionẽ creaturæ sub esse formaliter possibili; sed hoc est pluſquã falsum: ergo pluſquã falsum est, aliquã esse creaturam, adhuc sub esse possibili formaliter, pro priori ad Verbum Diuinum. Maior patet: quia omne id, quod concurrit ad productionẽ alicuius, debet esse pro priori ad illud, quod in omni principio producente est verum; sed si aliqua creatura, adhuc sub esse formaliter possibili, esset pro priori ad Verbũ Diuinũ, Verbum Diuinũ non esset pro priori ad illam creaturã: ergo si falsum non esset, aliquã esse creaturã, adhuc sub esse formaliter possibili, pro priori ad Verbum Diuinũ, sequeretur, quod Verbum Diuinũ non concurreret ad productionẽ creaturæ sub esse formaliter possibili. Minor verò probatur: productio creatura sub esse formaliter possibili est actus ad extra, qui est communis toti Trinitati: ergo falsum est, quod Verbum Diuinum non concurrat ad productionem creaturæ sub esse formaliter possibili. Idem inconveniens deducitur formando argumentum de Spiritu Sancto, & certè ita vrgens mihi videtur, quod quando alia ratio non esset, hæc esset mihi sufficiens pro cõclusione tuenda.

Hanc rationẽ non adducit Ill. Godoy, pro ipso tamen dicens: Verbũ procedere per se in quarto modo ex cognitione possibiliũ, non est quod possibilia præcedant productionẽ Verbi; sed quia eodem actu Pater producit Verbum, & creaturas; licèt actus ille priùs terminetur ad Verbum, quam ad creaturas. Cæterum hæc solutio substineri non valet; quare impugnatur primo: nam non est intelligibile, quod Verbum per se in quarto modo procedat ex cognitione possibiliũ, & quod Verbum priùs producatur, quã possibilia, præsertim cum esse formale possibilium sit esse cognitum: ergo ruit solutio.

42. *Dices pro Ill. God.*

Impugnatur 1.

Pro secunda verò impugnatione supponendum est primo: quod cognitio, quam habet Deus de possibilibus, nõ est aliquid notionale ad intra; sed est essentiale ad extra, quia convenit omnibus personis. Vndè cum dicimus: Deus intelligit possibilia, ly *Deus* nõ supponit pro persona Patris, sed pro individuo Trinitatis, quod omnes tres personas complectitur. Et quod hoc sit verũ in opinione Ill. God. constat ex eo, quod *disp.* 71. *n.* 57. statuit pro conclusione, quod processio actiua, qua Verbum procedit, est intellectio, vt modificata Paternitate; atqui hæc est intellectio notionalis, quæ non est intellectio, quã procedunt possibilia; alioquin possibilia procederent ab intellectione, vt modificata Paterni-

43. *Pro impugnat. 2 supponitur 1.*

tate,

tate, quod nemo dixit: ergo verum est in opinione Ill. Godoy, quod supponimus, scilicèt, quod cognitio, quam habet Deus de possibilibus, non est aliquid notionale ad intra; sed est essentiale ad extra. Secundo supponendum est: quod cum *in præsenti disputamus*: an Verbum procedat ex cognitione possibilium? Non loquimur de cognitione essentiali ad extra, seu de cognitione, quã habet hic Deus, qui supponit pro individuo Trinitatis; sed de cognitione notionali ad intra, seu de cognitione, quam habet persona Patris. Vndè facere transitum de cognitione Patris ad cognitionẽ Dei, vt est individuum Trinitatis, est maxima deceptio, quia est facere transitũ à cognitione notionali ad intra ad cognitionem essentialem ad extra. Quibus suppositis.

44. *Impugnatur 2.* Impugnatur 2. allata solutio: Pater non eodem actu producit Verbum, & possibilia: ergo ruit solutio. Probatur antecedens: Pater producit Verbum actu, qui est notionalis ad intra, seu qui est intellectio modificata Paternitate; sed hoc actu Pater possibilia non producit: ergo Pater non eodem actu producit Verbum, & possibilia. Discursus est legitimus. Maior ex dictis patet, & adhuc in opinione Ill. God. est vera. Minor ex dictis etiam apparet, nec videtur esse negabilem; alioquim possibilia, sicut Verbum, à solo Patre procederent, quod est inconveniens suprà deductum.

45. *Prob. 10. conclusio.* Ex his autẽ probatur 10. conclusio: inter notionale ad intra, & essentiale ad extra, notionale ad intra est immediatius Essentiæ, quam essentiale ad extra; sed productio Verbi est quid notionale ad intra; productio verò possibilium est quid essentiale ad extra: ergo productio Verbi est immediatior Essentiæ, quam productio possibilium; ergo priùs, quam possibilia, producitur Verbum; ergo Verbũ non procedit per se in quarto modo ex cognitione possibilium. Tertia consequentia ex secunda infertur. Secunda verò ex prima. Prima autem ex præmissis. Ex præmissis autem minor, vt certa supponitur, quoad primã partẽ: quoad secundam verò patet ex dictis *n.* 43. & constat ex eo, quod scientia simplicis intelligentiæ, à qua possibilia procedunt, dicit relationẽ rationis ad ipsa possibilia, quæ, vtpotè, creaturæ, sunt aliquid ad extra. Solũ restat probare maiorẽ, quæ sic probatur: illud, quod convenit Essentiæ ex natura rei absquè aliqua operatione intellectus ad extra, est immediatius Essentiæ, quam illud, quod Essentiæ cõvenit mediante operatione intellectus comparantis Essentiã ad extra; atqui notionale convenit Essentiæ ex natura rei absquè aliqua operatione ad extra; essentiale verò ad extra convenit Essentiæ mediante operatione intellectus comparantis Essentiam ad extra: igitur inter notionale ad intra, & essentiale ad extra, notionale ad intra est immediatius Essentiæ, quã essẽtiale ad extra. Sic arguit Scotus *quodlib. 1. art. 2. Conclusione secunda.* *Probat. maior.*

46. *Prob. 11 conclusio* Probatur 11. conclusio: ideò iuxta Ill. God. Verbum non procedit per se in quarto modo ex cognitione futurorum, quia scientia visionis est posterior productione Verbi; sed etiã scientia simplicis intelligentiæ est posterior productione Verbi: ergo Verbum per se in quarto modo non procedit ex cognitione possibiliũ. Consequentia est legitima. Maior est Authoris prædicti *disp. 91. n. 4.* Minor autẽ probatur: ideò scientia visionis est posterior productione Verbi, quia fundatur in decreto Diuinæ volũtatis, quod iuxta Ill. God. dependet à tribus personis; sed etiam scientia simplicis intelligentiæ dependet à tribus: ergo etiam scientia simplicis intelligentiæ est posterior productione Verbi. Probatur minor: si scientia simplicis intelligentiæ non dependeret à tribus personis, falsum esset dicere: Verbum, & Spiritum Sanctum producere cognitionẽ simplicẽ creaturarum; sed hoc est absurdum: ergo etiam scientia sim-

pli-

plicis intelligentiæ pendet à tribus. Maior patet: nam conditionali suppositâ Verbum, & Spiritus Sanctus solũ producerent cognitionẽ visionis, quod est inconveniens. Minor clarer: quia absurdũ est, quod perfectio simplicis intelligentiæ negetur Verbo, & Spiritui Sancto, quia non essent æquales cum Patre, quod est maius absurdum. Consequentia legitimè infertur.

47. *Si dicas pro Ill. God.*

Neque hanc rationem adducit Ill. God. si autem pro illo dicas: Verbum, & Spiritum Sanctũ habere cognitionẽ simplicis intelligentiæ communicatã à Patre, sicque prædicta inconvenientia salvari. In contrarium obstat primo: scientia simplicis intelligentiæ producitur, & productio illius est perfectio; sed iuxta hanc solutionem Verbum, & Spiritus Sanctus illã non producerent, sed productam reciperent: ergo Verbum, & Spiritus Sanctus hac perfectione carerent: ergo cum hoc sit absurdum, falsa est prædicta solutio.

Contra 1.

48. *Contra 2.*

Obstat secundo: nequit cognitio simplicis intelligentiæ iam producta cõmunicari Verbo, & Spiritui Sancto: ergo tuit solutio. Probatur antecedens: productio cognitionis simplicis intelligentiæ debet convenire tribus personis: ergo nequit cognitio simplicis intelligentiæ iam producta communicari Verbo, & Spiritui Sancto. Probatur antecedens: productio cognitionis simplicis intelligẽtiæ est productio actus intellectus circa creaturas; sed productio actus intellectus circa creaturas convenit tribus personis: ergo productio cognitionis simplicis intelligentiæ debet convenire tribus personis. Probatur minor: productio actus voluntatis circa creaturas convenit tribus personis: ergo productio actus intellectus circa creaturas convenit tribus personis. Antecedens cõceditur ab Ill. God. Consequentia probatur: nequit productio actus voluntatis circa creaturas convenire tribus personis, quin productio actus intellectus circa easdem tribus conveniat; sed iuxta Ill. God. productio actus voluntatis circa creaturas tribus personis convenit: ergo productio actus intellectus circa creaturas convenit tribus personis. Probatur maior: ideò productio actus voluntatis circa creaturas convenit tribus personis, quia est circa obiectum secundarium, & est actus essentialis ad extra; atqui etiam productio actus intellectus circa creaturas est circa obiectum secundariũ, & est actus essentialis ad extra: ergo nequit productio actus voluntatis circa creaturas convenire tribus personis, quin productio actus intellectus circa easdẽ tribus personis conveniat.

48. *Prob. 12 conclusio.*

Probatur 12. conclusio: Diuina cognitio priùs intelligitur terminata ad Essentiã Diuinam, quam ad creaturas sub esse possibilitat prout sic concepta est fœcunda ad productionẽ Verbi, cum infinita sit: ergo Verbum ex illa prout sic terminata procedit; & consequentèr non procedit per se ex cognitione possibilium. Probatur maior: etenim Essentia Diuina est obiectum primarium Diuinæ cognitionis, creaturæ autẽ obiectum secundariũ, vt habet Ill. God. *tom. 1. in 1. part. disp. 25. n. 122.* at cognitio priùs intelligitur terminata ad obiectum primarium, quã ad secundariũ, cum hoc attingat ratione illius: ergo Diuina cognitio priùs intelligitur terminata ad Essentiã Diuinã, quã ad creaturas possibiles

50. *Respõdet Ill. God.*

Respondet Ill. God. *n.* 57. negando maiorẽ, ad cuius probationẽ concessã maiori, distinguit minorem, illamque concedit de prioritate *à quo*, virtuali obiectiua; secus autẽ de prioritate *in quo*, etiã rationis, quando obiectũ secundariũ essentialitèr cum primariò connectitur, & ad illius comprehensionẽ requiritur, vt contingit *in præsenti*. Instatque argumentum in cognitione attributorum, ex qua Verbum Diuinum procedere, affirmant plures Scotistæ; & tamen Diuina Essentia est primarium obiectum, non attributa, quæ ab illa in sententia Scoti ex natura rei distinguuntur.

Hæc tamen solutio plura falsa con- 51.

tinet,

Hæc respõsio plura falsa continet.

tinet, quia falsum est, quod creaturæ possibiles essentialitèr cũ Diuina Essentia connectantur, vt apud nos est manifestum, & contra ipsum ostendimus *n.* 23. cum sequentibus. Deindè falsum est, quod creaturæ possibiles requirantur ad comprehensionẽ Essentiæ, vt apud nos est certum, & in ipsũ probauimus *n.* 29. Licèt autẽ ex his sufficienter maneat impugnata hæc solutio; vltrà hæc tamen impugnatur:

Impugnatur.

ordinatissima terminatio seruat illũ ordinẽ, quem res seruant inter se; sed terminatio Diuinæ cognitionis est ordinatissima: ergo seruat illum ordinẽ, quem res seruant inter se. Consequentia est legitima. Minor indubitabilis. Maior certa; alioquim inverteret ordinem rerum, & non esset ordinatissima terminatio.

§ 2. *Sussumo cõtra ipsum.*

Sussumo nunc: atqui talis est ordo inter Essentiã Diuinam, & possibilia, quod Essentia Diuina sit prior possibilibus prioritate *in quo* saltim rationis, seu quod per idem intelligo, & ad impugnationẽ sufficit, prioritate *in quo* naturæ in intelligendo: ergo ruit solutio Ill. God. Probatur sussumpta: talis ordo est inter essentiã Diuinã, & attributa, quod essentia Diuina sit prior attributis prioritate *in quo*; sed possibilia nequeunt esse pro priori ad attributa: ergo talis ordo est inter Essentiã Diuinam, & possibilia, quod Essentia Diuina sit prior possibilibus prioritate *in quo* saltim rationis. Discursus est euidens. Minor concedi debet ab Ill. Godoy; quia possibilia nequeunt esse pro priori ad Omnipotentiam, quæ est Dei attributum. Maior verò constat *ex dictis num.* 29.

§ 3. *Instantiæ no valet.*

Vndè non valet instantia. Primo: quia Scotistæ affirmantes: Verbũ per se in quarto modo procedere ex cognitione attributorum, non negant, Diuinam cognitionẽ priùs terminari ad Essentiã, quam ad attributa, prioritate *in quo* rationis, sed asserunt solũ, quod Essentia Diuina secluſsis attributis nõ sufficit ad fœcundandũ intellectũ Patris, illumque constituendum quasi in actu primo potentẽ dicere, seu generare Verbũ, & hoc ideò asserunt, quia secluſsis attributis (inquiunt) Verbum non procederet omninò perfectũ. Ex quo apparet: instantiã non esse ad rẽ. Secundo: quia si instantia non valet cõtra Scotistas affirmantes: Verbũ procedere per se in quarto modo ex cognitione attributorũ, quid valebit contra me hoc negantẽ? Vt negatum habeo *disput. anteced. n.* 19. Nulla igitur, nec ad rem est solutio prædicta.

§. IV.

Authoritate D. Thomæ probatur conclusio.

§ 4. *Probat. denique conclusio.*

PRobatur deniquè conclusio nostra ex D. Thoma *q.* 4. *de veritate art.* 5. *in fine corporis*, vbi docet: Verbũ principalitèr, & quasi per se referri ad Patrem, sed ex consequenti, & quasi per accidens ad creaturas; atqui si per se procederet ex cognitione creaturarum, per se referretur ad illas, sicut per se refertur ad Patrẽ, ex cuius cognitione procedit iuxta D. Thomã: ergo Verbum secundum D. Thomam non procedit per se ex cognitione creaturarum.

§ 5. *Respõdet Ill. God.*

Respondet Ill. God. *n.* 33: quod sicut ly *per se* potest sumi dupliciter, primo, vt idem sonat, quod *ratione sui*, secundo, vt idem valet, quod *essentialitèr*; ita ly *per accidens*, quod ei contraponitur, dupliciter sumitur: primo modo idem est, quod *per aliud*, nõ ratione sui; secundo modo idẽ est, quod *accidentalitèr*, seu *contingenter*. Quando ergo D. Thomas dixit: Verbũ per accidens ad creaturas referri, priori modo debet intelligi, quia, scilicèt, nõ repræsentat illas ratione sui primario, sed secundario, & ratione essentiæ priùs repræsentatæ, & ratione Patris, ad quem primo refertur; non posteriori modo, aliàs posset Verbũ nõ repræsentare creaturas possibiles, quod nullus sanæ mentis potest asserere, sicut nec potest Deus illas non scire, cũ scientia possibilium necessaria sit.

56. Si tamen ei opponas: D. Tomã causalẽ dedisse his verbis: *Acidit enim Verbo, vt per ipsum creatura dicatur*, quibus dennotare videtur, accidentaliter ei conuenire, quod repræsentatiuum sit creaturarum. Non obstat (ait Ill. God. *n.* 34.) nam sicut ly *per accidens* duplicẽ illam acceptionẽ admittit, ita etiã Verbum *accidit*. Vndè idẽ fuit dicere: quod accidit Verbo, ac quod non cõperat per se primo creaturas repræsentare, sed secundario ex parte obiecti, quia ad illas terminatur media Diuina essentia, & mediante Patre, ad quem primo refertur.

57. *Solutio hæc voluntaria est.*

Hæc tamen solutio voluntaria omninò videtur, quia non adest fundamentũ in verbis D. Thomæ, vt Ill. Godoy prædictã det explicationem; imò fallitur, meo videri, in explicatione ly *per accidens*, quia ly *per accidens*, quod contra ponitur ad *essentialitèr*, non est idem ac *contingentèr*, vt patet in passione, quæ dicitur quasi per accidens conuenire subiecto, vt ly *per accidens* contra ponitur ad *essentialitèr*, & tamen non conuenit subiecto contingentèr, sed necessario. Ex quo.

58. *Refellitur 1.*

Refellitur 1. solutio Ill. God: stat, quod Verbum, quasi per accidens, vt ly *per accidens* contraponitur ad *essentialitèr* referatur ad creaturas, quin contingentèr Verbo conueniat repræsentare creaturas: ergo ly *per accidẽs*, vt contraponitur ad *essentialitèr* nõ benè explicatur per hoc, quod sit idẽ, ac contingentèr: ergo fallitur Ill. Godoy in explicatione. Probatur antecedens: stat, quod passio quasi per accidens, vt ly *per accidens* contraponitur ad *essentialitèr*, dicatur de subiecto, quin contingentèr illi conueniat, vt dictum manet: ergo stat, quod Verbum quasi per accidens, vt ly *per accidens* contra ponitur ad *essentialitèr*, refferatur ad creaturas, quin contingentèr Verbo conueniat repræsentare creaturas.

59. *Refellitur 2.*

Refellitur secundo: eo modo, quo Ill. God. sumit, & explicat in verbis D. Thomæ ly *per se* respectu Patris, debet per oppositum accipere, & explicare ly *per accidens* respectu creaturarum, atqui ly *per se* respectu Patris sumitur ab ipso pro perfeitate in quarto modo, ergo ly *per accidens* respectu creaturarum deber accipere, & explicare per oppositum ad perfeitatem in quarto modo. Consequentia est legitima. Minor certa. Maior autẽ, in qua solum potest esse difficultas, probatur: nam D. Thomas ly *per accidens* ad creaturas contra ponit ad ly *per se* ad Patrem, vt claret ex verbis illius: ergo maior tenet. Imò hanc esse genuinam mentem Angelici Præceptoris videtur ex eo, quod non dixit: Verbum referri ad creaturas *per accidens* absolutè, sed quasi *per accidens*, quod idem fuit, ac restringere ly *per accidens* à latitudine, in qua accipi potest, & illud vnicè contraponi ad esse per se in quarto modo, quomodo refertur ad Patrem.

60. *Refellitur 3.*

Refellitur tertio: D. Thomas *cit.* nõ solum docet: Verbum quasi per se referri ad Patrem, & quasi per accidens ad creaturas, sed etiã docet: Verbum principalitèr referri ad Patrem, & ex consequenti ad creaturas: ergo non solũ contraponit ly *per accidens* ad ly *per se*, sed etiã contraponit ly *ex consequenti* ad ly *principilitèr*. Atqui ly *ex consequenti* idẽ non est, ac *per aliud*: ergo cum hæc sit explicatio Ill. God. in illa videtur falli. Antecedens cum consequentia tenet. Sussumpta verò probatur: ly *ex consequenti*, idem est, ac *concomitantèr*; sed ly *cõcomitantèr* potest esse, quin sit *per aliud*; cum concomitantia non dicat exclusionem concomitandi ratione sui: ergo ly *ex consequenti* idem non est, ac *per aliud*.

61. *Refellitur 4.*

Has impugnationes deduxi ex verbis D. Thomæ, quin aliquã illarũ adducat Ill. God. Quas ipse adducit proponamus, vt eius solutiones impugnemus. Reffellitur quarto ex D. Thoma in illo *art.* 5. *in solutione ad* 3. quo intendebat probare: Deum non dicere respectũ ad creaturas, eo quod nomen importans respectum ad creatu-

ram nō potest intelligi, non intellecto, quod creatura sit actu, vel potentia; quia qui intelligit vnum relativorū, oportet, quod intelligat reliquum; Verbum autem intelligi potest, non intellecto aliquam creaturā esse existentem, vel futurā: ergo &c. Cui argumento respondet: *Ad 3. dicendum: quod ratio illa procedit de illis nominibus, quæ per se important respectū ad creaturā, hoc autē nomen non est huiusmodi, vt ex dictis patet, & ideò ratio illa non sequitur*; at si Verbū per se, & essentialitèr esset repræsentativū possibilius, sine illis, saltim vt possibilibus, nō posset intelligi, sicut nec Omnipotentia: ergo Verbū per se, & essentialitèr non est repræsentativū creaturarū.

62. *Respōdet Ill. God.* Respondet Ill. God. *n.* 36. quod vt Verbū intelligi possit à nobis, vt significatur hoc nomine Verbi, non intellectis, vel cointellectis à nobis creaturis, sufficit non comparari ad illas primario, estò secundario essentialitèr sit repræsentativū illarum; quia vt intelligatur aliquid, solum est necessariū cointelligi id, quod respicit primo, & essentialitèr; vt autē intelligatur comprehensivè à Deo, necessariū est, quod in illo cognoscat creaturas possibiles; cognitio autem comprehensiva debet ad omnia se extendere, quæ in obiecto sūt cognoscibilia, nec hoc D. Thom. negavit, sed tantum primū concessit.

63. *Reijcitur 1.* Reijcitur tamen hæc solutio. Primo: id, quod per se non importat respectū ad creaturā, potest à Deo cōprehensivè cognosci, nulla in illo cognita creatura; sed iuxta D. Thomam citatū Verbum non importat per se respectū ad creaturā: ergo potest Deus cōprehendere Verbū, nulla in illo cognita creatura: ergo ruit solutio. Probatur maior: id, quod per se non importat respectū ad creaturā, non est per se cū creatura connexū; atqui quod non est cū creatura connexū, potest à Deo cōprehensivè cognosci, nulla in illo cognita creatura: ergo id, quod per se non importat respectū ad creaturā potest à Deo comprehensivè cognosci, nulla in illo cognita creatura. Consequentia est legitima. Minor in opinione Ill. God. apparet: ideò namquè iuxta ipsum nequit Deus Omnipotentiā comprehensivè cognoscere, nulla in illa creatura cognita, quia Omnipotentia connectitur cum creatura. Maior verò probatur: quod est per se cum creatura connexum, per se importat respectum ad creaturam; nam ipsa connexio est respectus: ergo &c.

64. *Reijcitur 2.* Reijcitur 2: vel Verbū per se importat respectū ad creaturā, vel non? Si secundū: ergo Verbū per se à nobis, & à Deo cōprehensivè valet cognosci, nulla in illo cognita creatura, ob rationē datā. Si primū: ergo nec à nobis, nec à Deo potest Verbum per se cognosci, quin in illo creaturæ cognoscantur, vt patet de Omnipotētia iuxta opinionē Ill. God: ergo nulla est illius solutio.

65. *Refellitur deniquè solutio principalis.* Refellitur deniquè principalis solutio: quia iuxta solutionē Ill. God. etiā possumus dicere, accidere Verbo, quod repræsentet, seu exprimat Patrē, prout per accidēs idē est, quod per aliud; consequens autē est falsū, & contra D. Thomā expressè in cōtextu: ergo prædicta solutio non est tenenda. Probatur sequela: Verbū enim repræsentat Patrē per aliud, hoc est, ratione essentiæ, priùs repræsentatæ, quæ sicut est primariū obiectū cognitionis Divinæ, ita & repræsentationis Verbi: ergo si dicitur repræsentare, aut exprimere creaturas per accidens, quia illas repræsentat secundario ratione Divinæ Essentiæ, priùs repræsentatæ, dicetur etiā repræsentare Patrē per accidens, & illi accidere, quod exprimat Patrē.

66. *Respōdet Ill. God.* Respondet Ill. God. *n.* 36. negando sequelā: nam licet Verbū repræsentet Patrē, se ipsū, & Spiritū Sanctū ratione Essentiæ; quia tamen hæc ab illis est indistincta realitèr, & formalitèr, ideo non repræsentat Patrem, nec se ipsum per accidens, id est, per aliud.

67. *Cōtra 1.* Cæterum hæc solutio magis displicet. Contra primo: quod Essentia Divina sit realitèr, & formaliter à personis indistincta, non tollit, quod

Verbum repræſentet Patrẽ per accidens, ideſt, per aliud: ergo ruit ſolutio. Probatur antecedens: quod Eſſentia Divina ſit realitèr, & formalitèr à perſonis indiſtincta, non tollit, quod Verbum repræſentet Patrẽ ratione Eſſentiæ, priùs repræſentatæ; ſed Verbũ repræſentare aliquid per accidens, ideſt, per aliud, nihil aliud eſt, quã illud repræſentare ratione Eſſentiæ, priùs repræſentatæ iuxta Ill. God: ergo quod Eſſentia Divina ſit realitèr, & formalitèr à perſonis indiſtincta, non tollit, quod Verbũ repræſentet Patrem per accidẽs, ideſt, per aliud. Probatur maior: quod Eſſentia Divina ſit realitèr, & formalitèr à perſonis indiſtincta, nõ tollit, quod Eſſentia Divina ſit obiectũ primariũ terminativũ Divinæ cognitionis, vt habet Ill. God. *tom.* 1. *diſp.* 25. *n.* 122. ſed Eſſentiã Divinã eſſe obiectũ primariũ terminativũ, eſt Eſſẽtiã Divinã repræſentari ratione ſui; perſonas verò ratione Eſſentiæ Divinæ, vt idem habet *diſp. cit. n.* 131. probando ſuam concluſionẽ: ergo quod Eſſentia Divina ſit realitèr, & formalitèr à perſonis indiſtincta, non tollit, quod Verbum repræſentet Patrem ratione Eſſentiæ, priùs repræſentatæ.

68. *Cõtra* 2. Contra 2: quod Eſſentia Divina ſit realitèr, & formalitèr à perſonis indiſtincta, non infert, Verbũ repræſentare Patrem per ſe, ideſt, ratione ſui: ergo quod Eſſentia Divina ſit realitèr, & formalitèr à perſonis indiſtincta, non tollit Verbum repræſentare Patrem per accidens, ideſt, per aliud: ergo ruit ſolutio. Probatur antecedens: quod Eſſentia Divina ſit realitèr, & formalitèr à perſonis indiſtincta, non infert, quod perſonæ producant creaturas per ſe, ideſt, ratione ſui: ergo quod Eſſentia Divina ſit realitèr, & formalitèr à perſonis indiſtincta, non infert, Verbum repræſentare Patrem per ſe, ideſt, ratione ſui. Antecedens eſt certum; alioquim Trinitas perſonarũ eſſet per ſe neceſſaria ad creaturarum productionẽ, & cõſequentèr creaturæ pro ſui principio peterent per ſe Deum, vt Trinum, quod eſſe falſum cum omnibus Theologis fatetur Ill. God. *diſp.* 89. *n.* 5. Conſequentia vero probatur: ideò, quod Eſſentia Divina ſit realitèr, & formalitèr à perſonis indiſtincta, nõ infert, quod perſonæ producant creaturas per ſe, id eſt, ratione ſui, quia ratione Eſſentiæ producunt creaturas; ſed Verbum repræſentat Patrem ratione Eſſentiæ, vt fatetur Ill. God. *in ſolutione*: ergo quod Eſſentia Divina ſit realitèr, & formalitèr à perſonis indiſtincta, non infert, Verbum repræſentare per ſe, ideſt, ratione ſui, Patrẽ.

§. V.

Argumenta Ill. Godoy diluuntur.

69. *Arguit* 1. *ex D. Auguſt.* ARguit primo Ill. God. *n.* 2. ex Auguſtino *lib.* 15. *de Trinit. cap.* 13. & 14. vbi ait: *Verbum Divinum eſſe de omnibus, quæ ſunt in ſcientia Dei: nam ſi aliquid minùs eſſet in Verbo, quã in ſcientia, non eſſet Verbum adæquatum*; at eſſe de aliquo importat habitudinem principij: ergo ex omnium, quæ ſunt in ſcientia Dei, cognitione Verbum procedit.

70. *Reſpõd.* 1 *retorquẽdo.* Reſpondeo primo: verba D. Auguſtini etiam eſſe contra Ill. Godoy; nam ſi probant: Verbum Divinum ſecundum ſuam intrinſecam entitatem per ſe in quarto modo procedere ex cognitione poſsibilium, etiam probant: ſic procedere ex cognitione futurorum, vt probavimus *à num.* 31. *vſque ad* 36. ex quibus tot fiant retorſiones in Ill. Godoy, quot ibi ſunt probationes.

71. *Reſpõd.* 2 Reſpondeo ſecundo explicando D. Auguſt: Verbum Divinum eſt de omnibus, quæ ſunt in ſcientia Dei habituali, ſeu per modum actus primi, ideſt, in memoria fœcunda concedo; Verbũ Divinum eſt de omnibus, quæ ſunt in ſcientia actuali ſubexplico: eo ordine, quo ſunt in illa cõcedo; diverſo ordine nego. Et quod hæc ſit vera, & genuina mens D. Auguſtini patet: nam iuxta D. Auguſt. Verbum producitur per memoriam fœcundam;

at-

atqui memoriã Patris non fecundant possibilia, sed sola Essentia Divina: ergo non ex cognitione possibilium, sed ex cognitione solius essẽtiæ procedit.

Respõd. 3 Respondeo 3. aliter explicando D. Augustinũ: Verbũ Divinũ est de omnibus, quæ sunt in scientia Dei habituali, seu in memoria fœcunda concedo; de omnibus, quæ sunt in scientia actuali subdistinguo: & ad quæ scientia actualis est terminata pro signo generationis Verbi omitto; & ad quæ scientia actualis non est terminata pro illo signo nego. Ratio vtriusque solutionis assignabitur *num.* 73.

72. *Si dicas pro Ill. Godoy.* Nec dicas pro Ill. God: August. posse intelligi de scientia actuali præsuppositivè, & si non originativè. Nam contra hoc obstat primo authoritas eiusdẽ D. August. quã adduximus pro prima probatione nostræ conclusionis *n.* 2. in qua expræsè docet: creaturas nõ præsupponi ad Verbũ, quinpotius subsequi totã Trinitatẽ; cœterum ab hoc præscindendo, & replica omissa dico: Verbũ tunc procedere ex cognitione omniũ, quæ sunt in scientia actuali, eo ordine, quo sunt in illa, & cum in illa sint primo Essentia, secundo attributa, tertio relationes, & quarto deniquè creaturæ, Verbũ procedet ex cognitione creaturarũ materialitèr; nõ formalitèr; consecutivè; non præexigitivè; concomitantèr; non per se in quarto modo, ex quo nihil contra nos.

73. *Ratio vtriusque solutionis.* Ratio vtriusque solutionis est: nam Verbum per se in quarto modo solum valet procedere ex cognitione eorũ, quæ pro illo signo sunt in cognitione Patris, vt est manifestũ; atqui creaturæ possibiles nõ cognoscuntur à Patre in signo generationis Verbi: ergo ex cognitione illarũ Verbũ per se in quarto modo procedere non valet. Probatur minor: nam in signo generationis Verbi non sunt creaturæ possibiles: ergo non cognoscuntur à Patre in signo generationis Verbi. Consequentia est evidens. Primo: quia creaturæ possibiles habent esse per cognitionẽ: ergo si non sunt cognitæ, non sunt. Secundo: quia quando creaturæ possibiles haberent esse, & nõ per cognitionem, semper tamen priùs est esse, quã cognosci, cum cognosci sequatur ad esse: ergo si in signo generationis Verbi nõ sunt creaturæ possibiles, evidens est, quod in illo signo non cognoscuntur à Patre. Antecedens autẽ probatũ manet §. 3. *per totũ*, & patet ex eo, quod Verbum Divinum est in medio signo, ideſt, inter intellectum Divinum, & creaturas, cum sit id, in quo, & quo intellectus Divinus cognoscit creaturas possibiles.

74. *Respõd.* 4 Respondeo deniquè 4. ad authoritatẽ D. August. aliter illam explicando: Verbum Divinũ est de omnibus, quæ sunt in scientia Dei, illa omnia exigendo, vt principiũ illius nego; illa nõ exigendo, vt principiũ illius omitto; & iuxta hanc explicationẽ distinguo minorẽ: esse de aliquo, exigito, vt principio, importat habitudinẽ principij concedo minorẽ; non exigito, vt principio nego minorẽ, & eadem distinctione distinguo cõsequens. Itaquè omisso, & nunquã concesso, quod cognitio possibilium præsupponeretur ad Verbi productionẽ, adhuc non valet inferre, quod ex illorũ cognitione per se in quarto modo procedat, sed solũ sequitur, quod ex illorum cognitione procedat præsuppositivè, & vt quid naturalitèr præsuppositũ, vt de attributis dictum manet *disp. antecedenti num.* 10. Nec aliud probat, quando hoc probet, authoritas D. Augustini, vt legenti patebit.

75. *Ratio solutionis.* Ratio autẽ huius solutionis sumitur ex Ill. God. *disp. anteced. n.* 5. cum quo, & ex quo rationẽ sic formo: id per se in quarto modo ad alicuius productionẽ concurrit, quod per se exigitur, vt illius principium; illud autem non per se in quarto modo cõcurrit, quod à termino non petitur, vt illius principium. Sic Ill. God. *cit.* Atqui stat, quod aliquid ad productionem alicuius cõcurrat, quin per se exigatur, vt principiũ illius: ergo stat, quod aliquid ad productionem alicuius concurrat,

quin terminus productus ab illo per se in quarto modo procedat: ergo stat, quod possibilium cognitio ad Verbi productionẽ concurrat, quin vt principium illius per se exigatur. Secunda consequentia ex prima infertur. Prima autẽ ex præmissis. Ex præmissis verò maior est Ill. God. *cit.* Minor est vera; alioquim secunda pars maioris esset falsa, vel falsũ supponeret. Totumque claritatis gratia probatur paritate ex Ill. God. *disp.* 89 *n.* 5. dessumpta: Trinitas personarũ concurrit ad productionẽ creaturarũ; sed Trinitas personarũ non exigitur, vt principiũ illarũ: ergo stat, quod aliquid ad productionem alicuius concurrat, quin per se exigatur, vt principium illius. Quo stante, consequentiæ ex hoc deductæ, vt dictum manet, sunt legitimæ.

76. *Arguit 2. Ill. Godoy.*

Arguit 2. Ill. God. *n.* 5. ex D. Thoma verbis *disp. antec. n.* 162. adductis, quibus apertè docet: Patrẽ intelligendo se, Verbũ, & omnẽ creaturã, Verbum producere; at D. Thomã intelligendũ esse, non per concomitantiã, sed cum perfeitate in quarto modo dicẽdi per se, constat ex eo, quod eisdẽ verbis affirmat: intelligendo creaturas, producere Verbũ, quibus docet, intelligendo se, Verbũ producere, quod non cõcomitantèr, sed per se in quarto modo perfeitatis est verum: ergo sentit, Verbum per se in quarto modo ex possibilium cognitione procedere.

77. *Confirm. 1.*

Quod amplius confirmat *n.* 6. nam eo modo Verbũ procedit ex creaturarũ cognitione, quo ei competit esse repræsentativũ illarũ; at hoc ei competit per se, etsi ex consequenti, vtpotè respectu obiecti secundarij: ergo Verbũ per se in quarto modo ex cognitione possibiliũ procedit. Probat minorẽ ex D. Thoma *q. 9. de verit. art. 4. ad finẽ corporis*, vbi docet: omnia, quæ sunt in scientia Patris, exprimi per Verbum, & eo modo, quo in scientia, ex qua procedit, continentur; at scientia Diuina per se, etsi secundario, ad creaturas possibiles terminatur: ergo Verbo per se competit esse creaturarũ repræsentativũ, etsi ex consequenti, vtpotè, respectu obiecti secundarij.

78. *Confirm. 2.*

Explicat, & vrget secundo ex D. Thoma *in eodem artic. solutione ad 7.* quo probare intendebat: Filiũ, Verbum creaturarũ nõ esse, eo, quod Verbum ab eo, cuius est Verbũ, procedit, Filius autẽ nõ procedit à creatura: ergo non est Verbum illius. Cui argumento respondet D. Thamas his verbis: *Ad 7. dicendũ, quod Verbũ est alicuius multiplicitèr: vno modo, vt dicentis, & sic procedt ab eo, cuius est Verbũ; alio modo, vt manifestati per verbũ, & sic non opportet, quod procedat ab eo, cuius est Verbum, nisi quando scientia, ex qua procedit, est causata à rebus, quod in Deo non accidit, & ideò ratio non sequitur*; at si D. Thomas sentiret, Filium non esse per se, & ab intrinseco Verbum creaturarũ faciliùs argumento occurreret asserendo: tunc solum Verbũ esse ab eo, cuius est Verbum, quando est illius Verbum per se: ergo cum D. Thomas non ita occurrat, sed ex alio principio illud solvat; quia, scilicèt, scientia, ex qua procedit, à rebus causata noa est, manifestè sentit, Diuinum Verbũ per se, & essentialitèr esse Verbum creaturarum sub esse possibili.

79. *Respõd. 1 retorquẽdo.*

Respondeo primo: verba D. Thomæ potius esse contra Ill. Godoy, vt respondendo ad illa diximus *disputatione antecedenti num.* 163. *& sequentibus*. Vndè retorsiones ibi factæ contra Ill. Godoy defendentem: Verbum procedere per se in quarto modo ex cognitione Spiritus Sancti, hic fiant contra ipsum asserentem: Verbum per se in quarto modo ex cognitione possibilium procedere.

80. *Respõd. 2*

Respondeo secundo: dato, quod iuxta D. Thomam Verbum procedat per se in quarto modo ex cognitione Trium personarum, negando D. Thomam sentire, Verbum per se in quarto modo procedere ex cognitione possibilium. Et quod hæc sit genuina mẽs D. Thom. patet ex eo, quod de mente D. Thomæ diximus §. 4.

per

per totum, nec video quid possit convincere Ill. God. contra me, si munitus authoritate D. Thomæ tradita *n.* 54. defenderem cum D. Thoma, & ex illo: Verbum per se in quarto modo non procedere ex cognitione possibilium? Quod vt clarius appareat.

81. *Respõd.* 3 Firmitèr stando in prædicta authoritate D. Thomæ respondeo tertio ad argumentum concessa maiori negando minorem; nam licèt D. Thomas in argumento *cit.* eisdem verbis asserat, Patrem intelligendo creaturas, producere Verbum, quibus docet, intelligendo se, Verbum producere, hæc tamen verba intelligenda non sunt eodem modo; nam illa, scilicèt, *Pater intelligendo se, Verbum producit*, intelliguntur cum perfeitate in quarto modo dicendi per se; illa verò, *Pater intelligendo omnia alia, quæ eius in scientia continentur, producit Verbũ*, non intelliguntur per se in quarto modo perfeitatis, sed ex consequenti, & quasi per accidens, quod idem est, ac concomitantèr, vt expræssè habet D. Thomas pro me *cit. num.* 54.

82. *Retorqueo argumentũ* Ex quo vltrà citatas retorsiones retorqueo argumentum contra Ill. Godoy: vt Verbum ex mente D. Thomæ eodẽ modo perfeitatis procederet ex cognitione Patris, & ex cognitione creaturarũ, eisdẽ verbis, & eodẽ modo debebat asserere, Verbum procedere ex cognitione Patris, & ex cognitione creaturarũ; atqui licèt D. Thomas eisdem verbis hoc asserat, in quo verum dicit Ill. God. & claret ex verbis D. Thomæ in argumento *cit.* tamẽ non eodẽ modo hoc asserit, vt evidentèr apparet ex verbis D. Thomæ pro me adductis: ergo sentit D. Thom. Verbũ non procedere ex cognitione possibiliũ eodẽ modo, quo sentit ex cognitione Patris procedere. At qui sentit, Verbũ per se in quarto modo procedere ex cognitione Patris: ergo sentit ex cognitione possibiliũ non per se in quarto modo procedere. Et hoc est, quod appertè docet, *vt diximus §. 4.*

83. Ad primã confirmationẽ respondeo concessa maiori, negando minorem, ad cuius probationẽ nego etiã minorem, quia iuxta D. Thomã scientia Diuina ex consequenti, & quasi per accidens terminatur ad creaturas possibiles *ex adductis n.* 54. cõsequentèrque nõ per se, sed cõcomitãtèr terminatur ad illas

Respõdeo ad confirmationẽ primam.

84. *Retorqueo confirmationem.* Retorqueo etiã confirmationẽ verbis ipsius Ill. God: eomodo Verbum procedit ex creaturarũ omniũ cognitione, quo ei competit esse repræsentativũ illarũ; atqui hoc ei cõpetit per se, etsi ex consequenti, vtpotè, respectu obiecti secundarij: ergo Verbũ per se in quarto modo ex omniũ creaturarũ cognitione procedit, quod est falsum apud Ill. God. alioquim etiam ex cognitione futurarũ per se in quarto modo procederet. Probo minorem ex D. Thoma *q. 9. de verit. art. 4. ad finẽ corporis*, vbi docet: omnia, quæ sunt in scientia Patris, exprimi per Verbũ, & eomodo, quo in scientia, ex qua procedit, continentur; at scientia Diuina per se, etsi secundario, ad creaturas omnes terminatur: ergo Verbo per se competit, esse creaturarum omnium repræsentativum, etsi ex consequenti, vtpotè, respectu obiecti secundarij.

85. *Respõdeo ad secundam confirmationem.* Ad secundã confirmationẽ respondeo: D. Thomã optimè respondere argumento facto, nec faciliùs illi occurrere potuit, etsi sentiat, Filiũ non esse per se, & ab intrinseco Verbũ creaturarũ. Ratio est: nam D. Thomas sentit: Filiũ esse Verbũ creaturarũ, quin Verbum à creaturis procedat; sed ad hoc salvandũ necessariũ est dicere: Verbũ procedere ex scientia creaturarũ, quin scientia, ex qua procedit, sit à rebus causata: ergo vtrumque fuit D. Thomæ necessariũ ad responsionẽ, & consequentèr faciliùs argumento occurrere non potuit. Maior cũ vtraque consequentia est vera. Minor verò patet: quia D. Thomas nequit salvare, Filiũ esse Verbũ creaturarũ, quin dicat, Verbũ ex scientia creaturarũ procedere, & nequit salvare, Verbũ à creaturis nõ procedere, quin dicat, quod scientia, ex qua procedit, non est à rebus causata.

86. Sussummo nunc: atqui vt D. Thomas salvet, Filium esse Verbum creaturarũ, vt ab ipso in responsione asseritur, scilicèt, vt manifestatarum per Verbum, necessarium non est sentire, Verbum Diuinum per se, ab intrinseco, & essentialitèr esse Verbum creaturarum: ergo D. Thomas optimè respondet argumento facto, nec faciliùs argumento occurrere potuit. Consequentia videtur certa, & sussumpta probatur: ad salvandũ Filiũ esse Verbum creaturarũ, vt manifestatarũ per Verbum, sufficit, Verbum manifestare quomodocumque creaturas, quia in tantũ dicitur Verbum creaturarũ, vt manifestatarũ, in quantũ creaturas manifestat: ergo vt D. Thomas salvet, Filium esse Verbum creaturarum, necessarium non est sentire, Verbum Diuinum per se, ab intrinseco, & essentialitèr esse Verbum creaturarum.

87. *Respõd. 2.* Respondeo 2: quod si D. Thomas (vt ait Ill. God.) responderet dicendo: *Verbum esse ab eo, cuius est Verbũ, quando est illius Verbum per se*, dato, & non concesso, quod faciliùs responderet, responderet obscurè, quod dissonat claritati summæ Angelici Præceptoris. Ratio est: quia cum illa responsione non declarabat, quomodo Filius est, & non est Verbum creaturarum, quod facit per suam responsiõnẽ: *Tertio.* Tertio respondeo: nam etsi responsione ab Ill. God. posita faciliùs responderet D. Thomas, non ex hoc infertur, Filium esse Verbum per se, ab intrinseco, & essentialitèr creaturarũ, quia quod illa esset facilior, non tollit, quod bona sit responsio data à D. Thoma, etsi sentiat, Filium non esse per se, ab intrinseco, & essentialitèr Verbum creaturarum.

88. *Respõdeo in forma.* In forma ergo iuxta hanc triplicem responsionẽ ad confirmationẽ prædictã responderi potest negando minorẽ iuxta primã responsionẽ. Vel iuxta secundã distinguendo illam: faciliùs, & obscurè argumento occurreret concedo minorẽ; faciliùs, & clarè nego minorẽ. Et denique iuxta tertiam præmissis concessis negando consequentiã, ob rationem ibi datam. Vltrà hæc tamen retorque in Ill. God. confirmationẽ, vt retorta manet *n.* 36. Hæc dixi ex mente D. Thomæ, & certè improbabile non videtur, Doctorẽ Angelicum ad nostrã opinionẽ accedere. Sed quidquid sit de hoc, ad argumenta à ratione perveniamus, illisque occurramus. *Retorque.*

89. *Arguit 3.* Arguit tertio ratione à priori Ill. God. *n.* 8. Verbũ Diuinũ per se in quarto modo procedit ex cognitione comprehensiva Essentiæ, & Omnipotentiæ Diuinæ: ergo eadem perfectate procedit ex cognitione illorum, sine quibus cognitis, Omnipotentia comprehendi non potest. At Dei Omnipotentia comprehendi nõ potest, non cognitis creaturis sub esse possibili: ergo per se in quarto modo procedit ex cognitione creaturarũ possibilium. Discursus est evidens. Prima consequentia per se manifesta. Antecedens ab adversarijs necessario admittendum. Tum, quia per se procedit ex cognitione attributorum, ex quibus vnum est Omnipotentia. Tum etiam, quia per se procedit, vt Omnipotens, Omnipotentia communicata à Patre, & consequentèr ex Omnipotentiæ perfecta cognitione. Tum denique, quia aliàs cõprehensivum Verbum Omnipotentiæ nõ esset, cũ non possit excedere in repræsentando cognitionẽ, ex qua procedit, sicut nec potest illã nõ adæquare.

90. *Minor ostenditur 1.* Minor autem sussumpta ostenditur primo ex D. Thoma *suprà q.* 14. *art.* 5. vbi probat: Deum alia à se cognoscere, quia à se comprehendit, vt causam, virtus autem causæ comprehendi non potest, non cognitis effectibus in illa contentis. Quod etiam repetit 1. *contra Gentes cap.* 59. *ratione* 3. & probat ex Dionisio *cap. de Diuinis nominibus*, vbi ait: Deum non habere vnam peculiarẽ scientiã sui, aliã verò communẽ omnia comprehendentem; quia cognoscendo se tanquã causam, reliqua omnia cognoscit. Et suprà *q.* 12. *aat.* 8. vbi docet: beatũ non posse

om-

omnes creaturas in Omnipotentia cognoscere, quia aliàs comprehenderet Deum. Quod etiam repetit 3. *p. q.* 10. *art.* 2. vbi ait: animam Christi in Verbo nõ cognovisse omnia, quæ cõtinentur in potẽtia Diuina, quia aliàs illã comprehenderet, cognovisse verò omnia, quæ sunt in potentia creaturæ, & rationem dedit: *Quia comprehendit in Verbo omnis creaturæ essentiam, & per consequens potentiam, & virtutẽ, & omnia quæ sunt in potentia creaturæ*: Sentit ergo ex omnium effectuum cognitione inferri comprehensionem causæ, & causam comprehendi non posse, non cognitis effectibus in illa contentis.

91. *Secundo.* Secundo probat eadem minorẽ *n.* 9. non enim stat causam comprehendi, quin in ea cognoscatur omne, quod in illa, & ex illa potest cognosci; at creaturæ sunt cognoscibiles in Omnipotentia Diuina, cum in illa contineantur quo ad esse; & consequentèr, quoad cognosci secutum ad esse: ergo Omnipotentia Dei comprehendi non potest, non cognitis creaturis sub esse posibili.

92. *Tertio.* Tertio: quia si posset comprehendi Omnipotentia, non cognitis creaturis posibilibus, beati videntes Deum, ipsum comprehenderent, cum videant omnia, quæ formalitèr reperiuntur in Omnipotentia, & alias omnia, quæ eminẽtialitèr continentur, non sint cognoscibilia in illa, & ex illa.

93 *Denique* Deniquè illam probat ratione D. Thomæ vbi proximè: virtus enim causæ comprehendi non potest, quin cognoscantur omnes effectus in illa contenti; at Omnipotentia est virtus operativa Dei, in qua continentur creaturæ: ergo cõprehendi non potest, nõ cognitis creaturis sub esse posibili.

94. *Respõd. 1 ad argumentũ.* Hoc argumentum, quod Ill. God. à priori vocat, nullam vim contra nos habet, si consequentèr ad dicta procedamus. Vndè respondeo primo negando antecedens pro secunda parte, scilicèt, Verbum Diuinũ per se in quarto modo procedit ex cognitione comprehensiva Omnipotentiæ Diuinæ. A nobis namquè, nec est admissum, nec necessario admittendum; imò à nobis manet negatum *disp. anteced. n.* 19. Nec probationes vrgent: nam ad primam nego, Verbum Diuinũ per se in quarto modo procedere ex cognitione attributorum, vt ibi diximus. Vel distinguo: Verbum Diuinũ procedit ex cognitione omnium attributorum per se, perfeitate exigente cognitionẽ attributorum, vt principium illius nego; perfeitate non exigente cognitionẽ attributorum, vt principium illius concedo. Et hac distinctione distinguo probationẽ secundã. Ad tertiam nego, quod Verbum non esset comprehensivum Omnipotentiæ. Nec obstat probatio imbibita; quia Verbum sine magis, & minùs repræsentat ea, ex quorum cognitione procedit, sivè per se in quarto modo, sivè concomitantèr, præsuppositivè, sivè consequentèr. Quæ omnia satis clarent ex prædicta *antecedenti disputatione*. Et licèt argumentum Ill. God. hac solutione, sine alterius exigentia, solutum manebat; solutiones tamen, quas suppositio antecedente pro Scotistis adducit, ipsi tribuamus, & eius diluantur impugnationes.

§. VI.

Duæ aliæ solutiones argumenti Ill. Gdoy declarantur.

95. *Respõd. 2 ad argumentũ.* RESpondeo secundo ad argumentũ suprà positum Ill. God. distinguendo antecedens: Verbum Diuinũ per se in quarto modo procedit ex cognitione comprehensiva Omnipotentiæ, quoad sufficientiã omitto antecedens; quoad efficatiã nego antecedens. Alijs terminis: Omnipotentiæ in actu primo, vel signato omitto; in actu secundo, vel exercito nego. Alitèr: ex cognitione cõprehensiva Omnipotentiæ secundum esse absolutum omitto; secundum esse respectivũ nego, & eadẽ distinctione distinguo consequens, scilicèt, ergo eadẽ perfeitate

pro-

procedit ex cognitione illorum, sine quibus Omnipotentia, quoad sufficientiam, in actu primo, vel signato, seu secundum esse absolutũ, comprehendi non potest, omitto consequens; sine quibus Omnipotentia, quoad efficatiam, in actu secundo, vel exercito, seu secundum esse respectivum, comprehendi non potest, nego consequentiã. Distinguo similitèr sumptam, cum secunda, & vltima probatione. (tertia namquè probatio aliam petit solutionẽ de qua postea *n.* 113.) Qua distinctione explicari valent authoritates D. Thomæ ab Ill. God. adductæ.

96. *terminis Ill. God. respõdetur.*

Hæc solutio terminis à nobis data non traditur ab Ill. God, alijs autem, qui in idem coincidunt, ab illo adducitur *n.* 10. nempè, verum esse, Omnipotentiã per se relatã ad effectus cõprehendi non posse, non cognitis effectibus; falsum verò esse, Omnipotentiã per se ad effectus non ordinatã, cõprehendi nõ posse, non cognitis effectibus. Vel quod idem est, Omnipotentia cõcepta pro per se significato, quo modo ad creaturas refertur per respectum rationis, cõprehendi non potest, non cognitis creaturis; benè verò Omnipotentia pro per se denominato, quia hoc modo ab omni respectu, sivè reali, sivè rationis ad creaturas absolvitur.

97. *Impugnat Ill. Godoy.*

Contra quã solutionẽ in hunc modum insurgit Ill. God. *n.* 11. Omnipotẽtia pro per se denominato, seu quod idem est, Omnipotentia secundum se, etsi non referatur realitèr ad creaturas, ab intrinseco tamen, & essentialitèr cum illis conectitur; at implicat comprehendi aliquid essentialitèr cõnexum cum alio, non cognito termino connexionis: ergo implicat comprehendi Omnipotentiã, non cognitis creaturis posibilibus, cũ quibus conectitur. Consequentia est evidens. Minorem nos fatemur, & per se est manifesta.

98. *Maiorẽ probat 1.*

Maiorem autem probat multiplicitèr, & prima probatione relicta, quia est ad hominem contra Arrubal, & quod nos negatum habemus *tom. 1. disp. 26. §. 6.* sic illam primo probat *n.* 12. sicut implicat dependentia absquè termino illam terminante; ita implicat necessaria dependentia absquè termino necessario terminante illam; at creaturæ necessariò dependent à Deo ratione Omnipotentiæ: ergo hæc necessariò terminat dependentiam creaturæ; & consequentèr cum creaturæ dependentia posibili cõnectitur

99. *Secundo.*

Secundo: connexio cum independentia nullam imperfectionẽ in Omnipotentia ponit; at est posibilis necessaria connexio cum independentia à termino cõnexionis, vt constat, tum in relatione respectu correlativi, à quo est independens, & tamen cũ illo connectitur. Tum, in principio respectu conclusionis illatæ, à qua independens est, & tamen cũ illa est necessariò connexum. Tum in essentia, vt radice passionũ, cum quibus, vt posibilibus, necessariò est cõnexa, & tamen est ab illis, prout sic, independens omninò: ergo huiusmodi connexio in Omnipotentia est ponenda cum creaturis, vt posibilibus, siquidem non alia ratione posset non poni, nisi quia imperfectio aliqua, vel dependentia sequeretur ex illa.

100. *Tertio.*

Tertio impugnat *n.* 13: quo potentia est perfectior, eo cum maiori infallibilitate ab intrinseco infert posibilitatem effectus; at Omnipotentia independens à creaturis perfectior est, in ratione virtutis productivæ, qualibet virtute creata relatione dependentiæ relata ad suum effectum: ergo infallibiliùs infert sui effectus posibilitatem, quã ista; & consequentèr magis cum effectus posibilitate connectitur, cum connexio independens in nullo alio, quam in necessaria illatione, consistat.

101. *Quarto.*

Quarto *n.* 14. sic: omninò implicat virtus productiva absquè posibilitate productionis, & productionis posibilitas absquè termini producti posibilitate, sicut existentia actionis exercitæ absquè existentia exercita termi-

nitat Omnipotentia secundum se concepta est virtus productiva creaturarum: ergo implicat non connecti cum productionis possibilitate; & consequentèr implicat non habere connexionē cum possibilitate creaturarum.

102. *Denique* Denique *n. cit.* sic solutionē impugnat: Omnipotentia secundū se accepta aliquid super addit ad Diuinā Essentiā; cum sit eius attributum, quod in sententia Scoti ex natura rei, in sententia autē D. Thomæ distinctione virtuali, debet à Diuina natura distingui; at hoc obiectum, quod addit, in nullo alio consistere potest, quā in necessaria connexione per modum virtutis productivæ cum creaturis, vt producibilibus: ergo in Omnipotentia, prout sic accepta, cognoscenda est talis connexio.

103. *Respondeo.* Hæc tamen non vrgent. Respondeo negando maiorē, ad cuius primā probationē distinguo minorem: creaturæ pro illo signo, in quo sunt, scilicèt, pro primo signo ad extra, necessario dependent à Deo ratione Omnipotentiæ concedo minorē; pro illo signo, in quo non sunt, scilicèt, pro primo signo ad intra, nego minorē; qua distinctione distinguo consequens, & nego sub illatum. *Explicatur.* Explicatur solutio: certum namquè est, quod omnia, quæ pertinēt ad intra, sunt priora omnibus, quæ pertinent ad extra; & cū Omnipotentia, vt prædicatum Diuinum, sit ad intra; possibile verò, vtpotè, quid creatum, sit ad extra, Omnipotentia erit necessario prior quocumque possibili, & consequentèr debet præsupponi iam constituta pro illo signo. Cum ergo Omnipotentia sit prior possibilibus, nequit terminare dependentiam possibiliū pro illo signo, quia pro illo signo non sunt possibilia, vt supponitur, & nihil potest terminare dependentiā illius, quod non est. Ex quo necessario infertur, Omnipotentiā quoad sufficientiā, in actu primo, vel signato, secundum esse absolutū, seu pro per se denominato, vt loquitur Ill. Godoy, non connecti cum possibilibus, quia pro priori ad possibilia est Omnipotentia sic sumpta, & connexio nequit esse, quando aliquod extremum non est.

104. *Ad 2.* Ad secundam probationem distinguo maiorē: connexio cum independentia in causando, & in essendo, vel in existendo, nullam imperfectionē in Omnipotentia ponit concedo maiorē; cum independentia in causando solū nego maiorē; distinguo minorē: possibilis est necessaria connexio cum independentia in causando à termino connexionis concedo minorē; cum independentia in essendo, vel in existendo nego minorē, & consequentiā. *Solutio ad exempla.* Solutio patet *ex dictis n.* 18. & 19. nec alia solutione indigent exempla ab Ill. God. adducta; exempla namquè de relatione respectu correlativi, & de principio respectu conclusionis, soluta sunt hac doctrina *n.* 20. & eadem solvitur exemplum de Essentia respectu passionum. Ex quo clare constat, replicam Ill. God. vim aliquā non habere, imò ex eo, quod Deo debet concedi vtraque necessitas, probavimus nostram conclusionem *num.* 23. quæ probatio est mihi valdè vrgens.

105. *Ad 3.* Ad tertiā probationē nego maiorem; nam tam longè abest, vt sit perfectio potentiæ, inferre ab intrinseco possibilitatem effectus, quod est imperfectio potentiæ; quia inferre absolutè possibilitatē effectus, est habere cum effectu necessariā connexionē, & consequentèr ab illo dependere in essendo, vel in existendo, quæ dependentia est ab intrinseco imperfectio, quæ ab Omnipotentia releganda est. Vndè si Omnipotentia ab intrinseco inferret possibilitatē effectuum, esset ita dependēs ab illis in essendo, vel existendo, sicut quælibet virtus creata, relatione dependentiæ relata ad suum effectum, quod subsistere nequit Ill. God. Quare si Omnipotentia esset cū possibilibus connexa, licèt esset perfectior quacumque virtute creata, relatione dependentiæ relata ad suum effectum, in ratione virtutis productivæ

tivæ; non tamen esset perfectior illa in ratione independentiæ in essendo, vel in existēdo, quod est incōveniens.

106. *Ad 4.* Ad quartam probationē respondeo negando maiorē; quia si implicat possibilitas productionis absque possibilitate termini producti, sicut implicat existentia actionis exercitæ absquè existentia exercita termini, ideò est, quia existentia actionis exercitæ est actualis productio, sicut possibilitas productionis est potentialis productio, & cum omninò implicet actio sine termino, omninò implicat actio, seu productio potētialis, vel actualis absquè termino possibili, vel actuali; sunt enim necessatio connexa. Ast non sic de virtute productiva respectu possibilitatis productionis, & possibilitatis producibilis. Hoc fundatur in quadruplici disparitate (alijs relictis) suo ordine assignanda.

107. *1. disparitas.* Prima disparitas consistit in hoc: quod possibilis, & actualis productio, est productio determinata alterius extra se, ideòque implicat productio possibilis, & actuali absquè termino possibili, & actualis; sicut hac ratione implicat virtus productiva quoad efficatiam, in actu secundo, vel exercito, secundum esse respectivum, seu pro per se significato absquè possibilitate productionis, & producibilis, quia sic dicit continentiā actualē, & determinatā alterius extra se, quod non convenit virtuti productivæ quoad sufficientiā in actu primo, vel signato, secundū esse absolutū, seu pro per se denominato, quia virtus productiva hoc modo capta absolvitur ab omni respectu ad creaturas, vt dictū est *n.* 99. quod non haberet, si continentiam actualem, & determinatam alterius extra se diceret.

108. *Aliter respondetur ad 4. probationem.* Iuxta quam disparitatē ad probationem prædictā respondetur distinguendo maiorē: omninò implicat virtus productiva pro per se significato absquè possibilitate productionis, sicut existentia actionis exercitæ absquè existentia exercita termini concedo maiorem: virtus productiva pro per se denominato nego maiorē; distinguoque minorē: Omnipotentia secundum se concepta est virtus productiva creaturarum pro per se denominato concedo minorem; pro per se significato nego minorē, & consequentiam, ex quo nihil contra nos.

109. *2. disparitas.* Secunda disparitas est: nam possibilis, & actualis productio æquè necessaria est, ac terminus possibilis, & actualis; repugnat namquè possibilis, & actualis productio sine termino possibili, & actuali, sicut repugnat terminus possibilis, & actualis sine productione possibili, & actuali, vt de se est manifestum. Ast possibilitas productionis, & termini non est ita necessaria, ac est virtus productiva, vt de Omnipotentia probatū manet *n.* 11. *cum seqq.* & concedit Ill. God. *n.* 48. ideòque stat repugnantia possibilis, & actualis productionis sine termino possibili, & actuali, quin stet repugnantia virtutis productivæ sine possibilitate productionis, & producibilis. Et iuxta hanc disparitatē potest ad probationē responderi distinguendo maiorē: omninò implicat virtus productiva æquè necessaria, ac possibilitas productionis, absquè possibilitate productionis concedo maiorē; non æquè necessaria, quinpotius magis necessaria, quam possibilitas productionis nego maiorem; distinguo minorem eadem distinctione, & nego consequentiam.

Aliter respondetur.

110. *3. disparitas.* Tertia disparitas est: nam possibilis, & actualis productio dicit relationem realē prædicamentalē, vel transcendentalē ad terminum possibilē, & actualē, ideòque necessariò connectitur cum illo; ast virtus productiva ex terminis nullam dicit relationem ad possibilitatē productionis, & producibilis, vt claret de Omnipotentia pro per se denominato, & fatetur Ill. Godoy *n.* 11. ideòque non connectitur cū possibilitate productionis, & producibilis. Iuxta quam disparitatē potest ad prædictā probationem responderi distinguendo maiorem: omninò

Respondetur aliter.

im-

implicat virtus productiva, dicens relationē realem ad posſibilitatē productionis abſquè poſſibilitate productionis concedo maiorē; virtus productiva, nullam dicens relationē realē ad poſſibilitatē productionis nego maiorē; qua diſtinctione diſtinguitur minor, & nego conſequentiam.

111. 4. *diſparitas.*

Quarta diſparitas eſt: quia nequit ſalvari conceptus eſſentialis poſſibilis, & actualis productionis abſquè termino poſſibili, & actuali; ideòque datur neceſſaria connexio, aſt conceptus eſſentialis potentiæ productivæ ſalvatur abſquè poſſibilitate productionis. Et iuxta hanc diſparitatē valet ad prædictā probationē reſpondere, diſtinguendo maiorē: omninò implicat virtus productiva abſquè poſſibilitate productionis, quando conceptus eſſentialis virtutis productivæ ſalvari nequit abſquè poſſibilitate productionis concedo maiorem; quando ſine poſſibilitate productionis ſalvari poteſt nego maiorē, & eadem diſtinctione diſtinguo minorem, & nego conſequentiā. Quod autē conceptus eſſentialis Omnipotentiæ ſalvetur abſquè poſſibilitate productionis, & termini producibilis, conſtabit ex dicendis in reſponſione ſequenti, ex quibus varias, & vrgentes retorſiones contra Ill. Godoy formare valebis.

Alitèr reſponde tur.

112. *Reſpōdeo ad vltimā probationē maioris.*

Ad vltimā probationē reſpondeo negando minorē: illud enim obiectivū, quod Omnipotentia ſuperaddit ad Diuinā Eſſentiā, eſt entitativè, & formalitèr Divinus intellectus in opinione Ill. God. vt habet ipſe *tom. 1. diſp. 32. n. 55.* In noſtra autem eſt aliquid formalitèr diſtinctū ab intellectu Divino, & Divina voluntate, vt ibi contra ipſum docuimus *n. 66*, eſſeque cū poſſibilibus inconnexum ex profeſſo etiam defenſavimus *tom. dicto diſput. 26. §. 7. & ſequentibus.* Nec alia indiget ſolutione prædicta probatio.

113.

Solvamus iam tertiam probationē poſitam *n. 92.* Reſpondeo itaquè ad ipſam negando antecedens, & ad probationē imbibitā nego ſuppoſitū, ſupponit namquè, ſufficere ad comprehenſionē Dei videre omnia, quæ formalitèr reperiuntur in Omnipotentia, quod eſt falſum; nam licèt ad Dei comprehenſionē non requiratur, cognoſcere omnia, quæ eminentèr in Omnipotentia continentur; non tamen ſufficit, videre omnia, quæ formalitèr in Deo reperiuntur (dato quod hoc eſſet neceſſariū, de quo dicemus *tom. 2. in 3. ſentent. diſp. 34.*) ſed requiritur, videre Omnipotentiā adæquatè, adæquatione intenſivā, ſeu ea claritate, qua videri poteſt, nempè, infinita, quod beati non habent, ideòque etſi omnia, quæ ſunt formalitèr in Omnipotentia, imò, & in Deo, videant; non tamen Deum, nec Omnipotentiam comprehendunt.

114. *Reſpōdetur 3. ad argumētum.*

Alia ſolutio in noſtra doctrina ad prædictum argumentū adducitur ab Ill. God. *n. 15.* dicendo: verā eſſe maiorem de potentia, quæ ab intrinſeco eſt virtus productiva abſolutè; ſecus autem de illa, quæ ſolum ab intrinſeco habet eſſe vim productivā ſub conditione non repugnantiæ termini producibilis, & huius conditionis Omnipotentia eſt. Vndè nec per ſe cū creaturis abſolutè connectitur, nec vt cōprehendatur, ab intrinſeco petit creaturarum cognitionem, ſed ſolum facta ſuppoſitione non repugnantiæ illarū. Ex quo vlterius ſequitur: dato per impoſſibile, quod repugnarent omnes creaturæ, & Omnipotentiā entitativè invariatā, & Verbum immutatū manſurum. Cuius contrarium omninò neceſſarium erat, vt per ſe in quarto modo ex creaturarum cognitione procederet. Hanc ſolutionem pro argumento admitto. Contra ipſam tamen replicat Ill. Godoy.

115. *Replicat Ill. God. primo.*

Replicat primo *n. 16*: quia virtus productiva ſub conditione non contingenti, ſed neceſſaria, eſt virtus productiva abſolutè; at conditio appoſita neceſſaria eſt, cuius oppoſitum implicat contingere: ergo Omipotentia, quæ ab intrinſeco eſt virtus productiva ſub illa conditione, eſt ab intrinſeco

ſeco virtus productiva abſolutè.

116. *Secundo.* Secundo: quia non minùs petit virtus productiva termini poſsibilitatē, quam actualis productio termini exiſtentiam; at omninò implicat actualis productio ad terminum ſub conditione, quod exiſtat, abſolutè tamen non exiſtentem: ergo implicat etiā virtus productiva ſub conditione poſsibilitatis termini abſolutè impoſsibilis; & conſequentèr repugnat manere omnipotentiam ſub conceptu virtutis productivæ, dato, quod poſsibilia repugnantia reddantur.

117. *Tertio.* Tertio replicat *n.* 17: quia virtus productiva non minùs connectitur cū termini poſsibilitate, quam vis radicativa naturæ cum poſsibilitate paſſionis radicatæ; at implicat vis radicativa ſub cōditione poſsibilitatis paſſionis radicatæ abſolutè impoſsibilis: ergo idem quod priùs. Probat minorem: ſi namquè hoc non implicaret, ſequeretur, dari in Divina natura vim radicativā de facto proprietatū aliarum ab illis, quas de facto radicat. Ex quo vlteriùs fieret, Divina attributa non exæquare vim radicativā naturæ Divinæ, quod abſurdum videtur. Sequeretur etiā, dari in natura Dei vim radicativā proprietatum hominis ſub conditione, quod ei non repugnaret, illas radicare, quod non minùs abſurdum apparet: ergo &c.

118. *Quarto.* Quarto replicat *n.* 18: nam ſi non repugnaret virtus productiva conditionata, ſequeretur, dari in Deo vim generativam alterius Filij ſub conditione, quod non repugnaret, imò, ſequeretur, eſſe in Filio potentiā generativā; conſequens quoad vtramque partem inconveniens videtur: ergo & illud, ex quo ſequitur. Patet ſequela, quia nō minùs petit vis creativa poſſibilitatē termini creabilis, quam vis generativa poſsibilitatem termini generabilis: ergo ſi poteſt dari vis creativa ad terminum abſolutè impoſsibilem ſub conditione poſsibilitatis illius, dari etiam poterit vis generativa ad generabile abſolutè impoſsibile, ſub conditione poſsibilitatis illius.

119. *Denique replicat.* Replicat denique *n.* 19. nam perfectior eſt virtus, quæ ab intrinſeco infert poſsibilitatem ſui effectus, nulla conditione expectata, quam illa, quæ infert ſolum ſub conditione; at virtus productiva creata ſpecificata ab effectu, ab intrinſeco infert poſsibilitatem effectus, quin ad hanc illationem aliquam conditionem expectet: ergo vis productiva competens Omnipotentiæ Dei, quæ infinitè cuius vis creaturæ virtutis perfectionem excedit, infert poſsibilitatem effectus, nullam ad hoc expectando conditionem; & conſequentèr ab intrinſeco cum illa abſolutè connectitur, & eſt virtus productiva abſolutè.

Hæc tamen non obſtant. Reſpondeo itaquè ad primam negando maiorē, quam non probat Ill. God. imò, ſi benè inſpiciatur, falſitas propoſitionis ex ipſamet apparet: nam hæc propoſitio: *Virtus productiva ſub conditione non contingenti, ſed neceſſaria*, non infert virtutē productivā abſolutè, quin potius infert virtutem productivā ſub conditione, non contingenti, ſed neceſſaria, quod eſt manere intra ſtatum virtutis productivæ ſub conditione. Declaratur hoc, & æquivocatio tollitur: nam ly *ſub conditione* non ſe tenet ex parte virtutis productivæ, ſed ex parte termini; vndè dicere, quod Omnipotentia eſt virtus productiva poſſibilium ſub conditione, idem eſt, ac dicere: quod Omnipotentia eſt virtus productiva poſsibilū ſub conditione, quod ſint poſsibilia. Et dicere: quod conditio non eſt contingens, ſed neceſſaria, idem eſt, ac dicere, quod poſsibilia non ſunt contingentia, ſed neceſſaria, quorum neceſsitas non tollit ab Omnipotentia eſſe virtutem productivam illorum ſub conditione.

120. *Reſpōdeo ad 1. replicam.*

Ad ſecundam reſpondeo negando maiorem, quam improbatam reliquit Ill. God. rationem tamen negationis aſsignavimus *n.* 106. vel illam quadruplicitèr diſtinguo iuxta quadruplicem diſparitatē repertā inter virtutē

121. *Ad 2.*

pro-

productivam respectu termini producibilis,& actualem productionem respectu existentiæ termini,vt dictum est à *num.* 107. *vsque ad num.* 112.

122. *Ad 3.* Ad tertiam nego maiorẽ,cuius disparitas est; quia vis radicativa naturæ dicit relationẽ realẽ identitatis cum passione radicata;virtus verò productiva non dicit talem relationem ad effectum. Et quod vis radicativa naturæ dicat relationem prædictã, verũ est in nostra sententia,de quacũque loquendo,& licèt Ill.God.hoc neget in creatis,non tamen negabit, in increatis vim radicativã dicere relationem transcendentalem ad passiones,& cõsequentèr est, & remanet disparitas inter vim radicativã,& virtutem productivam, quia hæc, *vt diximus num.* 96. absolvitur ab omni relatione, si pro per se denominato sumatur, vt sumitur *in præsenti.*

123. *Ad 4.* Ad quartam respondeo negando maiorẽ,ad cuius probationẽ concesso antecedenti distinguo consequens:ergo si potest dari vis creativa ad terminum absolutè impossibilẽ sub conditione possibilitatis illius,dari etiam poterit vis generativa ad generabile absolutè impossibile sub conditione possibilitatis illius,dummodo conditio non sit destructiva potentiæ generativæ concedo consequentiam; si est potentiæ destructiva nego consequentiam,ex quo numquã sequitur,dari in Deo vim generativã alterius Filij sub conditione,quod non repugnaret,nec sequeretur,esse in Filio potentiã generativã.Ratio est.Primo:nam in nulla potentia datur vis generativa ad aliquid sub conditione destruente ipsam potentiam; in casu autem posito purificatio conditionis,scilicèt, possibilitatis alterius Filij, & potentiæ generativæ in Filio, destrueret potentiam Patris, quia in dicto casu Filius non esset terminus adæquatus potentiæ generativæ Patris, quod esset,potentiam Patris destruere.

Ratio solutionis ostenditur 1.

124. *Secundo.* Secundo: quia in nulla potentia datur vis generativa ad aliquid sub conditione,qua purificata manet formalis contradictio contra suppositionem imbibitam in conditione; atqui in casu suprà posito, purificata conditione manet formalis contradictio cõtra suppositionem imbibitã in conditione:ergo nequit dari in Deo vis generativa alterius Filij,sub conditione, quod non repugnaret, neque in Filio potentia generativa. Maior,& consequentia tenent. Minor autẽ probatur: in casu suprà posito suppositio imbibita in conditione est possibilitas alterius Filij, & possibilitas potentiæ generativæ in Filio; sed contra hanc suppositionẽ manet formalis contradictio:ergo in casu suprà posito purificata conditione manet formalis contradictio contra suppositionem imbibitam in conditione.Probatur minor: manet, quod Filius sit terminus adæquatus,vt supponitur, & quod non sit terminus adæquatus, quia alter esset possibilis;item manet,quod natura Divina per generationem sit adæquatè communicata quoad substantiam, & quod non sit quoad substantiam adæquatè communicata, (vt loquitur Ill. God.*disp.*73.*n.*4.)quia possibilis esset alter Filius;sed istæ sunt formales cõtradictiones contra suppositionẽ prædictã:ergo contra suppositionem prædictam manet formalis contradictio.

125. *Duplex disparitas ad* 4. *probationem.* Ex his apparet disparitas magna inter Omnipotentiã respectu possibiliũ, & potentiã generativã Patris respectu alterius Filij. Primo: nam ex eo,quod Omnipotentia sit virtus productiva possibiliũ sub conditione, purificatio conditionis non destruit Omnipotentiã,vt est manifestũ; ex eo autẽ, quod in Patre esset potentia generativa alterius Filij sub conditione,purificatio conditionis destrueret potentiam Patris.Secundo:ex eo,quod Omnipotentia sit virtus productiva possibilium sub conditione,non manet post suppositionẽ imbibitã in conditione contradictio formalis contra ipsam suppositionẽ;quia nunquã sequitur,esse Omnipotentiã,& non esse Omnipotentiã;

benè verò ex eo, quod virtus generativa Patris eſſet ad alium Filium ſub conditione, & ex eo, quod in Filio eſſet potentia generativa.

126. *Alia diſparitas.* Ratio autē ſumitur ex alia magna diſparitate, quæ reperitur inter virtutē productivā Omnipotentiæ reſpectu poſsibilium, & virtutē generativā Patris reſpectu Filij, quæ eſt hæc, ſcilicèt, quod Omnipotentiæ, nec eſt eſſentiale, actu producere poſsibilia, nec eſt illi eſſentiale, poſsibilia tantum producere, vt infra dicemus ex doctrina D. Thomæ; aſt Patri eſt eſſentiale, actu producere Filium, & eſt illi eſſentiale, vnicū duntaxat Filiū generare. Vndè Omnipotentia eſt virtus productiva ſub conditione; non verò virtus generativa Patris, & conſequentèr non tenet paritas, nec probatio Ill. Godoy.

127. *Ad vltimam.* Denique ad vltimā Ill. God. probationē reſpondeo negando maiorē, cuius rationem aſsignavimus *n.* 105. Et quia replicis prædictis connatur Ill. God. noſtrā ſententiā evertere, evertendæ ſunt illius replicæ, vt firmior, & verior noſtra, & Scoti maneat opinio. Et quia illius replicæ ordinantur ad convincendū: Omnipotentiā non eſſe virtutē productivā poſsibiliū ſub conditione, quod ſint poſsibilia; omnes illius replicæ ruent, contra ipsum oſtendendo: Omnipotentiā eſſe virtutē productivā poſsibiliū ſub tali conditione.

128. *Impugnātur replicæ Ill. Godoy* 1. Oſtenditur itaquè primo, & ſimul impugnantur replicæ Ill. God: conceptus intrinſecus Omnipotentiæ eſt non repugnantia ex ſe ad continendum, & producendū omne poſsibile ſub conditione, quod ſit poſsibile: ergo Omnipotentia eſt virtus productiva poſsibiliū ſub conditione, quod ſint poſsibilia. Probatur antecedens. Primo: cōceptus intrinſecus ſcientiæ Dei eſt nō repugnantia ex ſe ad cognoſcendum omnia, ſub conditione, quod ſint ſcibilia. Item: conceptus intrinſecus immenſitatis eſt non repugnantia ex ſe ad exiſtendum ſubſtantialitèr in omni ſpatiō ſub conditione, quod ſit. Et deniquè: conceptus intrinſecus æternitatis eſt nō repugnantia ex ſe ad coexiſtendū omni durationi ſub cōditione, quod ſit: ergo ſimilitèr de Omnipotentia: conceptus intrinſecus Omnipotentiæ eſt nō repugnantia ex ſe ad cōtinendū, & producendū omne poſsibile ſub cōditione, quod ſit poſsibile.

Antecedens probatur 1. Probatur ſecundo dictum antecedens: continere omnia poſsibilia indepēdentèr ab alio ex hypoteſi, quod dentur, eſt conceptus virtutis infinitæ productivæ; ſed hac ſalva, ſalvatur conceptus intrinſecus Omnipotentiæ: ergo conceptus intrinſecus Omnipotentiæ eſt non repugnantia ex ſe ad continendum, & producendum omne poſsibile ſub conditione, quod ſit poſsibile. Probatur maior: poſſe producere independentèr ab alio omnia poſsibilia ex hypoteſi, quod ſint poſsibilia, eſt conceptus ſuprà omnē virtutē finitā poſsibilē; ab intrinſeco enim repugnat creaturæ talis virtus; ſed virtus poſsitivè excedens omnem virtutē finitam, eſt infinita: ergo continere omnia poſsibilia independentèr ab alio ex hypoteſi, quod dentur, eſt conceptus virtutis infinitæ productivæ.

129. *Prob.* 2.

130. *Prob.* 3. Probatur 3. antecedēs ſuprà poſitū: Omnipotentia ex ſe etiā eſt Omnipotentia reſpectu impoſsibiliū; ſed non continet abſolutè impoſsibilia, ſed cōditionatè, ſcilicèt, ſub cōditione, quod eſſent poſsibilia: ergo cōceptus intrinſecus omnipotentiæ eſt nō repugnantia ex ſe ad continendū, & producendū omne poſsibile ſub cōditione, quod ſit poſsibile. Maior claret. 1: quia omnipotentia eſt virtus ad omnia, ſalti m quantū eſt ex ſe. 2: quia omniſcientia ex ſe eſt virtus ad numerū infinitū futurorū, & actualiū, qui eſt impoſsibilis ſimilitèrque de immenſitate, & æternitate reſpectu ſpatij, & durationis infinitæ, quæ repugnant. Minor cōceditur ab Ill. God. & omnibus adverſarijs. Conſequentia eſt legitima.

131. *Impugnatur* 2. *ex D. Thoma.* Oſtenditur 2. ex doctrina D. Thomæ: nā D. Thom. *q.* 3 *de potētia art.* 3. *cit.* à Ferre *in præſ.* hæc habet: *ea verò, quæ cōtradictionē implicāt, ſub Divina*

Om-

Omnipotentia non continentur; quia nõ possunt habere possibilium rationẽ; vndè convenientiùs dicitur, quod ea non possunt fieri, quã quod Deus non possit facere. Et *q. 1. cit. in fine corporis* sic ait: *Nec hoc dicitur, non posse facere propter defectũ suæ potentiæ, sed propter defectum possibilis, quod à ratione possibilis deficit, propter quod dicitur à quibusdam, quod Deus potest facere, sed non potest fieri.* Ex quibus argumentũ sic formo: Omnipotentia Divina, qua tenùs est ex se, facere potest impossibile, licet impossibile fieri nequeat iuxta verba D. Thomæ; atqui illud nõ potest absolutè facere; alioquin impossibile fieri possit: ergo illud potest tantum facere conditionatè: ergo cõceptus intrinsecus Omnipotentiæ salvatur per non repugnantiam ex se ad producendũ possibile sub conditione, quod sit possibile. Hanc duplicẽ rationẽ pro nostra, & Scoti sententia vsque non vidi in Ill. God. sibi obiectã.

DISPVTATIO NONAGESIMA PRIMA.

An Verbum per se procedat ex cognitione Futurorum?

§. I.

Relatis sententijs statuitur prima conclusio;

Num. 1

1. *sententia est Ill. God.*

IN hac disputatione duplicẽ reperio sententiã, vt ad meum facit intentũ. Prima distinguit inter Verbum quoad suam intrinsecã entitatẽ, & sub conceptu liberæ terminationis, repræsentantis creaturas futuras, & de Verbo primo modo inspecto negat, per se procedere ex cognitione futurorum; de Verbo autem secundo modo inspecto concedit. Sic Ill. God. *n. 2. & 11.* Secunda absolutè negat: Verbum per se ex cognitione futurorum procedere. Sic Scotus *in 2. dist. 1. q. 2. & quodlib. 14. art. 2.* & ego cum ipso. Pro cuius explicatione, & intenti prosecutione sit prima conclusio.

2. *est Scoti.*

2.

1. *conclusio.*

Prima conclusio: *Verbum Divinum quoad suam intrinsecam entitatem non procedit per se ex cognitione liberæ futurorum.* Hæc conclusio statuitur ab Ill. God. *n. 2.* quam ibi probat: sed licèt in probatione non dissentiamus, conformitèr tamen ad dicta *disp. præced.* & ad dicenda in præsenti, hac ratione venit probanda.

Probatur ratione Ill. Godoy.

Probatur itaquè conclusio: nullum futurum, sivè absolutum, sivè conditionatum potest à Deo cognosci ante decretum Divinæ voluntatis, cum decretum sit causa efficax totius futuritionis, vt diximus *tom. 2. disp. 35. & 39.* & concedit Ill. Godoy *disp. 35. num. 63. & disp. 39. num. 6*: ergo cognitio futurorum non præcedit productionem Verbi Divini, & consequentèr ex ipsorum cognitione minimè procedit. Probatur consequens: operationes ad extra sunt communes toti Trinitati, vt communitèr dicunt Theologi; quia virtus creandi, & agendi ad extra est communis Tribus personis; sed omne decretum Divinum efficax, quo res fiunt futuræ, est operatio Dei ad extra, atque ad existentiam, & creationem rei expectans: ergo est commune tribus Divinis personis, & consequentèr nullum decretum

3. *Probatur ratione Scoti.*

præcedit Verbi productionē, nec Verbū Diuinū ex futurorū cognitione procedit, cum ipſum Verbū ſit cauſa decreti, & ideò futurorum, tam quoad eſſe, quam quoad cognoſci, iuxta illud tritum axioma: *Quod eſt cauſæ cauſæ, eſt cauſa cauſati.*

4. *Inconſequenter ad dicta procedit Ill. God.*

Cæterum licèt in prædicta concluſione cum Ill. God. conveniamus, quin in ratione diſſentiamus; eſt tamen maxima differentia; nos enim conſequenter omninò ad dicta procedimus, de quo non eſt dubium; Ill. God. (ni fallor) inconſequenter ad dicta procedit; nam inſpectis his, quæ *diſp.* 85. & 90. adducit, nō videtur defēdere poſſe concluſionē ab ipſo hic ſtatutā. Inconſequentiam itaquè declaremus.

5. *Inconſequentia declaratur.*

Declaratur 1. inconſequentia Ill. God. ab oppoſito ſui fundamenti contra ipſum arguendo; ex eo iuxta Ill. God. *n.* 2. per ſe in quarto modo procedit Verbū quoad ſuā entitatē, ex cuius negatione per locum ab intrinſeco infertur defectus, aut variatio entitatis in Verbo; at ex negatione liberæ cognitionis futurorū, decreto ſuppoſito, infertur defectus, aut variatio entitatis in Verbo: ergo per ſe in quarto modo procedit ex notitia futurorū, non perfectate abſoluta, ſed ex ſuppoſitione decreti. Probatur minor: ſi ſuppoſito decreto non eſſet in Deo libera futurorū cognitio, Dei ſcientia infinita non eſſet: ergo nec Verbum ex illa procedens foret infinitū; & conſequenter ex tali negatione, decreto ſuppoſito, evidenter infertur defectus, aut variatio entitatis Verbi Divini, de cuius eſſentia infinitas eſt.

6. *Reſpōdet Ill. God.*

Reſpondet Ill. God. *n.* 10 diſtinguendo maiorē: ex cuius negatione ſequitur defectus, aut variatio in Verbo, nulla facta ſuppoſitione libera concedit maiorē; facta libera ſuppoſitione negat maiorē, & conceſſa minori, negat conſequentiā. Hæc tamen reſponſio impugnatur impugnatione ab ipſo tradita: nam id, ex cuius variatione infertur variatio in Verbo, nulla facta ſuppoſitione, per ſe in quarto modo requiritur ad eſſe Verbi perfectate abſoluta: ergo id, ex cuius negatione ſequitur variatio in Verbo, facta aliqua ſuppoſitione, per ſe exigitur ad eius productionem, perfectate non abſoluta, ſed ex ſuppoſitione.

Impugnatur.

7. *Reſpōdet Ill. God.*

Reſpondet Ill. God. *n. cit.* conceſſo antecedenti, negando conſequentiam; quia id, ex cuius negatione ſequitur variatio Verbi abſolutè, pertinet ad priùs prædicatorū neceſſariorū; id autē, ex cuius negatione ſolum ſequitur variatio in Verbo, facta libera ſuppoſitione, non ita; Verbum autē ſolū poteſt quoad ſuā intrinſecā entitatē per ſe in quarto modo procedere ex cognitione illorū, quæ pertinent ad priùs prædicatorū non contingentium, & id circo procedit ex cognitione omniū, quæ neceſſario cōpetūt Deo; ſecus autē ex cognitione illorū, quæ cōtingentèr ſolū, vel liberè ſe habent ad illum.

8. *Impugnatur.*

Cæterū hæc reſponſio inconſequentiā non tollit; nā per ipſam impugnata manet, ſic formando maiorē: Verbū quoad ſuam intrinſecā entitatē per ſe in quarto modo petit procedere ex cognitione perfectiſſima, & cōprehenſiva Eſſentiæ Divinæ, vt cōprehenſiva formalitèr, vt habet Ill. God. *diſp.* 89. *num.* 6. ſed hæc, ſuppoſito decreto de creaturis futuris, nec eſſe, nec intelligi poteſt, futuris non cognitis; ergo Verbum per ſe in quarto modo petit procedere ex cognitione perfectiſſima, & cōprehenſiva Eſſentiæ Divinæ, vt cōprehenſiva formalitèr, vt habet Ill. God. *diſp.* 89. *num.* 6. ſed hæc, ſuppoſito decreto de creaturis futuris, nec eſſe, nec intelligi poteſt, futuris non cognitis; ergo Verbum per ſe in quarto modo petit procedere ex cognitione libera futurorū, quod negat Ill. God. *in præſ. diſp. n.* 2. Maior ſupponitur ab Ill. God. Minorē probo: Eſſentia Divina comprehendi non poteſt, non cognito in illa, & ex illa quid quid ex vi illius cognoſcibile eſt; ſed ſuppoſito decreto de creaturis futuris, creaturæ futuræ ſunt cognoſcibiles in Eſſentia Divina, & ex illa: ergo cognitio comprehenſiva Eſſentiæ Divinæ ſuppoſito decreto de creaturis futuris, nec eſſe, nec intelligi poteſt, futuris non cognitis.

De-

9. *Declaratur 2. incõsequentia.*

Declaratur 2. prædicta inconsequentia: ũ rationes, quibus Ill. Godoy probat: Verbum Divinum quoad suã intrinsecam entitatẽ per se in quarto modo procedere ex cognitione Patris, sui, Spiritus Sancti, & possibiliũ, convincunt, Verbum Divinum quoad suam intrinsecã entitatẽ per se in quarto modo procedere ex cognitione futurorum, inconsequentèr procedit asserendo: Verbum Divinũ quoad suam intrinsecam entitatẽ per se in quarto modo procedere ex cognitione Patris, sui, Spiritus Sancti, & possibiliũ, & negando Verbum Divinũ quoad suã intrinsecam entitatẽ per se in quarto modo ex cognitione futurorum non procedere; atqui rationes, quibus Ill. God. probat, Verbum Divinũ quoad suã intrinsecã entitatẽ per se in quarto modo procedere ex cognitione Patris, sui, Spiritus Sancti, & possibilium, convincunt, Verbũ Divinũ quoad suã intrinsecam entitatẽ per se in quarto modo procedere ex cognitione futurorũ: ergo incõsequentèr procedit. Discursus est evidens. Maior est sine controversia certa. Difficultas solum esse in minori.

10. *Probatur minor.*

Probatur itaquè minor: ratio, qua probat Ill. God. Verbũ Divinũ quoad suã intrinsecã entitatẽ per se in quarto modo procedere ex cognitione Patris, sui, Spiritus Sancti, & possibiliũ, est, quia Verbum quoad suã intrinsecã entitatẽ per se in quarto modo procedit ex cognitione comprehensiva Essentiæ; sed hæc ratio convincit, Verbũ Divinũ quoad suã intrinsecã entitatẽ per se in quarto modo procedere ex cognitione futurorum: ergo rationes, quibus probat, Verbum Divinũ quoad suam intrinsecam entitatẽ per se in quarto modo procedere ex cognitione Patris, sui, Spiritus Sancti, & possibilium, convincunt, Verbum Divinũ quoad suam intrinsecã entitatẽ per se in quarto modo procedere ex cognitione futurorũ. Maior pro cognitione Patris traditur ab Ill. God. *disp.* 89. *n.* 6. pro cognitione Verbi *n.* 16. Pro cognitione Spiritus Sancti *n.* 37. Pro cognitione deniquè possibiliũ traditur ab ipso *disp.* 90. *n.* 8. Minor verò probatur: nequit Verbũ Divinũ quoad suam intrinsecam entitatẽ per se in quarto modo procedere ex cognitione comprehensiva Essentiæ, quin eadẽ perfectate procedat ex cognitione futurorũ: ergo prædicta ratio convincit, Verbũ Divinũ quoad suã intrinsecã entitatẽ per se in quarto modo procedere ex cognitione futurorũ. Probatur antecedens: nequit Verbũ Divinũ quoad suã intrinsecam entitatẽ per se in quarto modo procedere ex cognitione comprehensiva Essentiæ, quin futura in illa cognoscantur, supposito decreto de futuris: ergo nequit Verbũ Divinũ quoad suam intrinsecam entitatẽ per se in quarto modo procedere ex cognitione comprehensiva Essentiæ, quin eadẽ perfectate procedat ex cognitione futurorũ. Cõsequentia est legitima; quia nequit Verbũ Divinũ quoad suam intrinsecã entitatẽ per se in quarto modo procedere ex cognitione comprehensiva Essentiæ, quin eadẽ perfectate procedat ex cognitione illorum, sine quibus cognitis Essentia cõprehendi nequit, vt habet Ill. God. *disp.* 90. *n.* 8. Antecedens verò probatur: nequit Essentia Divina cõprehendi, non cognito in illa, & ex illa quid quid ex vi illius cognoscibile est; atqui supposito decreto de futuris, futura sunt cognoscibilia in Essentia Divina, & ex illa: ergo &c.

11. *Respõdet Ill. God.*

Hanc rationem, etsi alijs terminis, obiecit Ill. Godoy *n.* 7. adipsamque respondet *num.* 8. doctrinaque ãb ipso tradita respondet negando minorem, ad cuius probationem distinguit maiorem: ex cognitione comprehensiva Essentiæ pro priori prædicatorum essentialium, & necessariorum concedit maiorem; pro priori formalitatum contingentium negat maiorem; & deindè negatis, quæ in probatione negata sunt, distinguit sic vltimam minorem: supposito decreto de futuris, futura

ſunt cognoſcibilia in Eſſentia Divina, & ex illa ſecundū prædicata neceſſaria negat minorē; ſecundum liberā, & contingentē terminationē decreti cōcedit minorē; & diſtinguit cōſequens: ergo nequit Verbum Diuinum quoad ſuā intrinſecā entitatē per ſe in quarto modo procedere ex cognitione cōprehenſiva Eſſentiæ, pro priori eſſentialium, quin futura in illa cognoſcantur, ſuppoſito decreto de futuris, negat conſequentiam; pro poſteriori formalitatum contingentium concedit conſequentiam.

12. *Impugnatur ex triplici capite.*

Hæc tamen ſolutio Ill. God. impugnanda venit ex triplici capite. Primo contra ipſum ex ipſa probando, Verbum quoad ſuam intrinſecā entitatem per ſe in quarto modo ex cognitione perſonarum, & poſsibilium non procedere. Secundo in ipſum oſtendendo, Verbum Divinum quoad ſuam intrinſecā entitatem per ſe in quarto modo procedere ex cognitione futurorū. Et vtrumque ad hominē contra ipſum. Tertio ad hominem etiam contra ipſum probando: D. Thomam æquè pro cognitione poſsibilium, ac futurorum ſtare, vt ex omni capite inconſequentia appareat.

13. *Ex 1. capite impugnatur 1.*

Ex primo capite impugnatur primo ſolutio Ill. God: de ratione cognitionis comprehenſivæ Dei eſt cognoſcere omne intelligibile contentum aliquomodo in Deo; ſed hoc non obſtante ſtat, Verbum Divinum quoad ſuā intrinſecā entitatem per ſe in quarto modo procedere ex cognitione comprehenſiva Dei, quin procedat ex cognitione omnis intelligibilis, aliquomodo cōtenti in Deo: ergo ſtabit etiā, quod Verbum Divinum quoad ſuam intrinſecā entitatem per ſe in quarto modo procedat ex cognitione comprehenſiva Eſſentiæ, quin procedat ex cognitione Triū perſonarū, & poſsibiliū. Maior eſt certa; alioquim Dei ſcientia non eſſet infinita. Minor eſt Ill. God. tenentis: Verbū non procedere ex cognitione futurorū, quæ ſūt intelligibilia, aliquomodo in Deo cōtēta.

Conſequentia verò probatur primo: ideò ſtat iuxta Ill. God. quod Verbum Divinum quoad ſuam intrinſecam entitatem per ſe in quarto modo procedat ex cognitione comprehenſiva Eſſentiæ, quin procedat ex cognitione omnis intelligibilis, aliquomodo contenti in Deo, quia ſtat cognitio comprehenſiva Eſſentiæ pro priori ad formalitates cōtingentes; ſed ſtat cognitio cōprehenſiva Eſſentiæ pro priori ad tres perſonas, & poſsibilia: ergo ſtabit etiam, quod Verbum Divinum quoad ſuam intrinſecam entitatē per ſe in quarto modo procedat ex cognitione comprehenſiva eſſentiæ, quin procedat ex cognitione trium perſonarum, & poſsibilium. Maior, & conſequentia tenent. Minor probatur: ſtat cognitio Eſſentiæ pro priori ad tres perſonas, & poſsibilia; ſed hæc cognitio eſt cognitio cōprehenſiva: ergo &c. Conſequentia eſt legitima. Maior eſt certa; alioquim Eſſentia non eſſet obiectū primariū terminativum Divini intellectus, quod eſt contra Ill. God. *tom. 1. in 1. part. diſput. 26. §. 6.* Minor patet: nam cognitio Dei nequit non eſſe comprehenſiva.

14. *Conſequētia probatur 1.*

Probatur 2. conſequentia prædicta: ideò ſtat iuxta Ill. God. quod Verbū Divinum quoad ſuam intrinſecā entitatem per ſe in quarto modo procedat ex cognitione comprehenſiva Eſſentiæ, quin procedat ex cognitione omnis intelligibilis, aliquomodo contenti in Deo, quia ſtat, Verbum Divinum quoad ſuam intrinſecā entitatem per ſe in quarto modo procedere ex cognitione comprehenſiva Eſſentiæ, prout terminata ad illam ſecundum eſſentialia, & neceſſaria tantum; ſed etiā ſtat cognitio comprehenſiva Eſſentiæ, prout terminata ad illā ſecundum ſe tantum: ergo ſtabit etiā, quod Verbum Divinum quoad ſuam intrinſecā entitatē per ſe in quarto modo procedat ex cognitione comprehenſiva Eſſentiæ, quin procedat ex cognitione Trium perſonarum, & poſsibiliū. Minor probatur: quia nulla poteſt

15. *Prob. 2.*

eſſe

esse ratio, vt Verbum Diuinũ quoad suã intrinsecã entitatẽ per se in quarto modo procedat ex cognitione cõprehensiva Essentiæ, prout terminata ad illam secundum essentialia, & necessaria tantum, quæ non militet, vt etiam procedere valeat ex cognitione comprehensiva Essentiæ, vt terminata ad illã secundũ se tantũ: ergo &c. Probatur antecedens: ratio, vt Verbũ Diuinum quoad suam intrinsecã entitatẽ per se in quarto modo procedat ex cognitione comprehensiva Essentiæ, prout terminata ad illã secundum essentialia, & necessaria tantum, est prioritas aliqua naturæ essentialiũ, & necessariorum respectu contingentiũ; cum nulla sit prioritas durationis inter illa, vtpotè, omnia Deus ab æterno cognoscit; atqui etiã est prioritas aliqua naturæ Essentiæ secundum se respectu Trium personarum, & possibiliũ ex dictis *disp.* 89. *n.* 29: ergo &c.

16. *Prob.* 3. Probatur 3. consequentia supraposita: ideò stat iuxta Ill. God. quod Verbum Diuinum quoad suam intrinsecã entitatẽ per se in quarto modo procedat ex cognitione comprehensiva Essentiæ, quin procedat ex cognitione omnis intelligibilis, aliquomodo contenti in Deo, quia stat cognitio comprehensiva Essentiæ, quin extendatur ad omne intelligibile in Deo contentum; sed hoc ipso stat cognitio cõprehensiva Essentiæ, quin extendatur ad tres personas, & possibilia: ergo stabit etiam quod Verbum Diuinum quoad suã intrinsecã entitatẽ per se in quarto modo procedat ex cognitione cõprehensiva Essentiæ, quin procedat ex cognitione Trium personarum, & possibilium. Probatur minor primo: *Minor prob.* 1. nõ minus est contra cognitionẽ infinitã Dei, illam non extendere ad omne intelligibile in Deo contentũ, ac illã nõ extendere ad tres personas, & possibilia; sed stat iuxta Ill. God. cognitio comprehensiva Essentiæ, quin extendatur ad omne intelligibile in Deo contentum: ergo stat cognitio cõprehensiva Essentiæ, quin extendatur ad tres personas, & possibilia. Minor, & consequentia tenent. Maior probatur: æquè petit cognitio infinita Dei, se extendere ad omne intelligibile, ac se extendere ad tres personas, & possibilia; alioquim infinita non esset: ergo &c.

17. *Prob.* 2. *dicta minor.* Probatur 2. eadẽ minor ad hominẽ contra Ill. God: ideò iuxta ipsum non stat cognitio comprehensiva Essentiæ, quin extendatur ad tres personas, & possibilia, quia Essentia Diuina comprehendi non potest, non cognito in illa, & ex illa quid quid ex vi illius cognoscibile est; sed Essentia Diuina comprehendi potest, non cognito in illa, & ex illa quid quid ex vi illius cognoscibile est: ergo stat cognitio cõprehensiva Essentiæ, quin extendatur ad tres personas, & possibilia. Probatur minor: creaturæ futuræ, suppositò decreto, sunt cognoscibiles in Essentia Diuina, & ex illa; sed his non cognitis potest comprehendi Essentia Diuina, vt habet Ill. Godoy: ergo &c.

18. *Dices cũ Ill. God.* Dices cum Ill. God. *n.* 9: esse maximã differentiã inter prædicata essentialia, & notionalia, ac inter prædicata essentialia, & decreta libera; nam notionalia sunt necessario connexa cũ essentialibus; decreta verò libera non sunt ita connexa; & hanc esse rationẽ, cur Verbum Diuinum quoad suam intrinsecã entitatẽ per se in quarto modo procedere debet ex cognitione Trium personarum, & possibilium; nõ verò ex cognitione futurorũ. Contra *Cõtra* 1. primo: nam necessaria connexio prædicatorum notionaliũ cum essentialibus non infert præexigentiã, vel coexigentiã notionalium in esse cognito ad productionẽ Verbi, vt habet Scotus *in* 1. *distinct.* 39. *& quodlib.* 8. sed tantum inferre necessariam consecutionem illorum, vt latiùs diximus *disp. antecedenti.*

19. *Cõtra* 2. Contra secundo: quod libera decreta non sint necessario connexa cum prædicatis essentialibus, non tollit, quod suppositâ rerum futuritione cognitio cõprehensiva Essentiæ non stet,

quin

quin extendatur ad futura: ergo nec tollet, quod Verbum Diuinum quoad ſuã intrinſecã entitatẽ per ſe in quarto modo procedat ex cognitione futurorum. Probatur conſequentia: ideò Verbum Diuinum quoad ſuã intrinſecã entitatem per ſe in quarto modo procedit ex cognitione Trium perſonarum, & poſsibiliũ, quia non ſtat cognitio comprehenſiva Eſſentiæ, quin extendatur ad tres perſonas, & poſsibilia; ſed quod libera decreta non ſint neceſſario connexa cum prædicatis eſſentialibus, non tollit, quod, ſuppoſita rerum futuritione, cognitio comprehenſiva Eſſentiæ non ſtet, quin extendatur ad futura: ergo &c.

Cõtra 3. Contra tertio: quod libera decreta non ſint neceſſario connexa cum prædicatis eſſentialibus, non obeſt, vt Verbum Diuinum quoad ſuam intrinſecã entitatem per ſe in quarto modo procedere petat ex cognitione futurorum, ſuppoſito decreto de futuris: ergo ſolutio Ill. God. vim non habet. Antecedens probatur: quod libera decreta non ſint neceſſario cõnexa cum prædicatis eſſentialibus, non tollit, quod ſuppoſito decreto ſint cognoſcibili a in Eſſentia Divina, & ex illa: ergo &c. Ex hoc itaquè apparet: diſparitatẽ ab Ill. God. traditã efficatiã inconſequentiæ in ſua vi relinquere.

20. Impugnatur 2. ex 1. cap. ſolutio Ill. God. Impugnatur 2. ex prædicto capite: ideò Verbum Divinum quoad ſuã intrinſecã entitatẽ per ſe in quarto modo non procedit ex cognitione futurorum, quia ſcientia viſionis eſt poſterior productione Verbi quoad ſuã intrinſecam entitatẽ; ſed etiam ſcientia ſimplicis intelligentiæ eſt poſterior productione Verbi quoad ſuã intrinſecam entitatem: ergo Verbum quoad ſuam intrinſecam entitatem per ſe in quarto modo non procedit ex cognitione poſsibilium. Maior eſt Ill. God. n. 4. Minor verò probatur: ideò ſcientia viſionis eſt poſterior productione Verbi quoad ſuam intrinſecã entitatem, quia fundatur in decreto Divinæ voluntatis, quod iuxta Ill. Godoy dependet à tribus perſonis; ſed etiã ſcientia ſimplicis intelligentiæ dependet à Tribus: ergo &c. Probatur minor: ſi ſcientia ſimplicis intelligentiæ non dependeret à tribus perſonis, falſum eſſet dicere: Verbũ, & Spiritum Sanctum producere cognitionem ſimplicẽ creaturarũ; ſed hoc eſt abſurdum: ergo etiam ſcientia ſimplicis intelligentiæ pendet à tribus. Maior patet: nam cõditionali ſuppoſita Verbum, & Spiritus Sanctus ſolum producerent cognitionẽ viſionis, quod eſt incõveniens. Minor claret: quia abſurdũ eſt, quod perfectio ſimplicis intelligẽtiæ negetur Verbo, & Spiritui Sancto, quia non eſſent æquales cum Patre, quod eſt maius abſurdum. Conſequentia legitimè infertur.

Hanc impugnationem ſibi non obiecit Ill. God. ſi autem pro ipſo dicas: Verbum, & Spiritũ habere cognitionem ſimplicis intelligentiæ communicatã à Patre, ſicque prædicta inconvenientia ſalvari. Obſtat in contrariũ.

21. Si dicas pro ipſo.

Cõtra 1. Primo: ſcientia ſimplicis intelligentiæ producitur, & productio illius eſt perfectio; ſed iuxta hanc ſolutionem Verbum, & Spiritus Sanctus illã non producerent, ſed productam reciperent: ergo Verbum, & Spiritus Sanctus hac perfectione carerent: ergo cum hoc ſit abſurdum, falſa eſt prædicta ſolutio.

Cõtra 2. Obſtat ſecundo: nequit cognitio ſimplicis intelligentiæ iam producta cõmunicari Verbo, & Spiritui Sancto: ergo ruit ſolutio. Probatur antecedẽs: productio cognitionis ſimplicis intelligentiæ debet convenire tribus perſonis: ergo nequit cognitio ſimplicis intelligentiæ iam producta communicari Verbo, & Spiritui Sancto. Probatur antecedens: productio cognitionis ſimplicis intelligentiæ eſt productio actus intellectus circa creaturas; ſed productio actus intellectus circa creaturas convenit Tribus perſonis: ergo productio cognitionis ſimplicis intelligentiæ debet convenire Tribus perſonis. Probatur minor: productio actus

voluntatis circa creaturas convenit Tribus personis: ergo etiam productio actus intellectus. Antecedens conceditur ab Ill. God. Consequentia probatur: nequit productio actus voluntatis circa creaturas convenire Tribus personis, quin productio actus intellectus circa eadem tribus conveniat; sed iuxta Ill. God: productio actus voluntatis circa creaturas Tribus personis convenit: ergo productio actus intellectus circa creaturas convenit Tribus personis. Probatur maior: ideò productio actus voluntatis circa creaturas convenit Tribus personis, quia est circa obiectum secundarium, & est actus essentialis ad extra; atqui etiam productio actus intellectus circa creaturas est circa obiectum secundarium, & est actus essentialis ad extra: ergo nequit productio actus voluntatis circa creaturas convenire Tribus personis, quin productio actus intellectus circa eadem Tribus personis conveniat.

22. *Cõtra 3.* Obstat tertio: æquè Verbum, & Spiritus Sanctus habent scientiam simplicis intelligentiæ communicatã à Patre, ac scientiam visionis, quia quod habet Filius (vt ait Ill. God. *n.* 16.) habet Pater, iuxta illud Ioannis 17. *Omnia mea tua sunt*, idest, à te communicata; & illud: *Mea doctrina non est mea, sed eius, qui misit me.* Atqui quod Verbum, & Spiritus Sanctus habeant scientiam visionis communicatam à Patre, non obest, vt scientia visionis sit posterior productione Verbi, & Spiritus Sancti; nec obest, vt Verbũ, & Spiritus Sanctus producant scientiã visionis; nec denique obest, vt scientia visionis conveniat Tribus personis: ergo quod Verbum, & Spiritus Sanctus habeant scientiã simplicis intelligentiæ communicatã à Patre, non obest, vt scientia prædicta sit posterior productione Verbi, & Spiritus Sancti; nec obest, vt Verbum, & Spiritus Sanctus illam producant; nec denique obest, vt scientia simplicis intelligentiæ cõveniat Tribus personis, & consequenter, si Verbũ quoad suã intrinsecã entitatẽ per se in quarto modo ex cognitione futurorum non procedit, nec ex cognitione possibilium procedet.

23. *Ex dicto cap. impugnatur 3.* Deniquè impugnatur ex dicto capite: hæc consequentia: *Pater concipit Verbum, intelligendo omnia, quæ eius in scientia continentur: ergo Verbum quoad suam intrinsecam entitatem per se in quarto modo procedit ex cognitione futurorum*, nec est vera, nec formalis: ergo hæc consequentia: *Pater concipit Verbum, intelligendo omnia, quæ eius in scientia continentur: ergo Verbum quoad suam intrinsecam entitatẽ per se in quarto modo procedit ex cognitione possibilium*, nec est vera, nec formalis. Atqui hæc est consequentia, quam ex verbis D. Thomæ infert Ill. God: ergo nec veram, nec formalem consequentiã ex verbis illius deducit: ergo Verbum quoad suam intrinsecam entitatem per se in quarto modo non procedit ex cognitione possibilium. Omnia sunt vera, si prima consequentia est vera. Probatur igitur cõsequentia prima: vt esset vera, & formalis consequentia cõsequentis, vera, & formalis deberet esse consequentia antecedentis; sed iuxta Ill. God. consequentia antecedentis, nec est vera, nec formalis: ergo nec consequentia consequentis. Probatur maior: vtraque consequentia deducitur ex eodem antecedenti; cum tam possibilia, quam futura in Dei scientia contineantur; sed quando ex aliquo antecedenti duplex consequentia deducitur, vt vna sit vera, & formalis; altera etiam vera, & formalis debet esse: ergo vt esset vera, & formalis consequentia consequentis, vera, & formalis deberet esse consequentia antecedentis.

24. *Ex 2. capite impugnatur 1. ad hominẽ contra Ill. Godoy.* Ex secundo capite impugnatur primo solutio Ill. God: cum negatione absoluta non verè componitur aliqua affirmatio: ergo cum affirmatione absoluta non verè componitur aliqua negatio. Consequentia est legitima quia ita opponitur aliqua negatio cũ affirmatione absoluta, ac aliqua affir-

matio cum abſoluta negatione. Antecedens eſt Ill.God. *tom.*1 *in* 3.*p. diſp.* 8.*n.*13. Suſſummo nunc:atqui D.Thomas abſolutè concedit,quod Pater,intelligendo omnes creaturas, concipit Verbum: ergo cum hac affirmatione abſoluta non verè componitur, quod Pater,aliquã creaturã non intelligendo, concipiat Verbum. Suſſumpta eſt D.Thomæ *in præſenti q. art.* 1. *ad* 3. dicentis: *Sic ergo vni ſoli perſonæ conuenit dici,eo modo,quo dicitur Verbum, eo verò modo,quo dicitur res intellecta in Verbo,cuilibet perſonæ conuenit dici,Pater enim intelligendo ſe,& Filium,& Spiritum Sanctum,& omnia alia,quæ eius in ſcientia continentur, concipit Verbum, vt ſic tota Trinitas Verbo dicatur,& etiam omnis creatura.* Quam authoritatẽ adducit Ill.Godoy *diſp.*89.*n.*36. ad ipſamque ſe refert *diſp.*90.*n.*5. vt ex D.Thoma probet:Verbum per ſe in quarto modo procedere ex cognitione poſsibilium, quod de Verbo quoad ſuam intrinſecã entitatẽ debet Ill.God.intelligere; alioquim non probaret,Verbũ quoad ſuã intrinſecã entitatẽ per ſe in quarto modo ex cognitione poſsibilium procedere. Cõſequentia legitima eſt. Infero amplius:ergo Verbũ quoad ſuã intrinſecã ẽtitatẽ per ſe in quarto modo ex cognitione futurorũ procedit.

25. Hæc eſt conſequentia, quam (meo videri) debet concedere Ill. God. ex eo, quod futura ſunt creaturæ.Vel ſi negat illam, fateri tenetur, quod cum affirmatione abſoluta verè componitur aliqua negatio, & è contra; cum negatione abſoluta aliqua affirmatio. Si hoc ſecundum fatetur,inconſequentèr procedit ad ea,quæ habet *tom.* 1. *in* 3. *p.cit.*vt eſt manifeſtum. Si primũ concedit,notoria eſt inconſequentia, quã in præſenti ex eius doctrina contra ipſum inferimus.

26. *Impugnatur* 2. *ex* 2.*cap. ad hominem etiã contra ipſum.* Impugnatur ſecundo ex eodem capite : iſta propoſitio : *Pater concipit Verbum,intelligendo omnes creaturas,* contradictoriè opponitur huic: *Pater concipit Verbum,aliquam creaturã non intelligendo;* ſed primam expræſsè tradit D. Thomas *loco cit.* loquendo de Verbo quoad ſuam intrinſecã entitatem;ſecundam autẽ docet Ill.God. *in præſenti* negans:Verbum quoad ſuam intrinſecam entitatẽ per ſe in quarto modo procedere ex cognitione creaturarũ futurarũ:ergo Ill.God. contradictoriè opponitur menti D.Thomæ. Minor cum conſequentia tenet.Maior autẽ probatur: nam idem eſt: Patrem concipere Verbum, intelligendo omnes creaturas, ac nulla creatura non intellecta,Patrem Verbum concipere; ſed Patrem concipere Verbum, intelligendo omnes creaturas, & Patrem concipere Verbum,aliquã creaturam non intelligendo, contradictoriè opponitur,vt ex ipſis terminis conſtat: ergo iſta propoſitio:Pater cõcipit Verbum, intelligendo omnes creaturas, contradictoriè opponitur huic: Pater concipit Verbum,aliquã creaturã non intelligendo. Advetite tamen, quod hæc impugnatio eſt etiam ad hominẽ contra Ill.God. deducta ex illis, quæ habet *tomo* 1. *in* 3. *p. diſp.*8. *num.*14. quod in ipſum videndum relinquo.

27. *3. impugnatur ex* 2. *capite ad hominẽ etiam cõtra eũdem.* Tertio ex eodẽ capite impugnatur: ſi propoſitio à D.Thoma tradita eſſet in Scriptura expræſſa, nemo abſquè periculo hæreſis aſſerere auderet, Patrem concipere Verbum qnoad ſuam intrinſecã entitatẽ, aliquam creaturã non intelligendo: ergo nemo abſquè periculo contradicendi D.Thomæ affirmare poteſt: Patrẽ concipere Verbum quoãd ſuã intrinſecã entitatẽ,aliquam creaturã non intelligendo. Atqui hoc affirmat Ill.God, *in præſenti*: ergo fateri tenetur, ſe D.Thomæ contradicere. Antecedens, in quo ſolum poteſt eſſe difficultas, probatur: ideò ſi hæc propoſitio ab Auguſtino,& alijs Patribus tradita, ſcilicèt: *Nulla cauſa fuit Chriſto veniendi,niſi peccatores ſalvos facere,* eſſet in Scriptura expræſſa, nemo abſquè periculo hæreſis aſſerere auderet, venturum Verbum, Adamo non peccante, etiam in carne impaſsibili,quia iuxta Ill. God. Auguſt.

&

& Patres negant absolutè, Christum venturũ, Adamo non peccante, & cum negatione absoluta, non componitur verè aliqua affirmatio; atqui D. Thomas absolutè concedit, Patrem concipere Verbum quoad suam intrinsecã entitatẽ, intelligendo omnes creaturas, cum qua absoluta affirmatione nõ verè componitur aliqua negatio; alioquin cum negatione absoluta verè componeretur aliqua affirmatio: ergo &c. Hæc etiam impugnatio est ad hominem contra Ill. God. ex his, quæ habet *tom. 1. in 3. part. disp. cit. n. 16.*

28. *Ex 3. capite impugnatur 1.*

Ex tertio deniquè capite impugnatur primo: nam D. Thom. *cit. n. 23.* hæc habet: *Sic ergo vni soli personæ convenit dici, eo modo, quo dicitur Verbum, eo verò modo, quo dicitur res intellecta in Verbo, cuilibet personæ convenit dici, Pater enim intelligendo se, & Filium, & Spiritum Sanctum, & omnia alia, quæ eius in scientia continentur, concipit Verbum, vt sic tota Trinitas Verbo dicatur, & etiam omnis creatura.* Atqui verba D. Thomæ æquè probant, Verbum secundum suam intrinsecã entitatem per se in quarto modo procedere ex cognitione possibilium, quam ex cognitione futurorum: ergo cum Ill. God. neget: Verbum secundũ suã intrinsecã entitatẽ per se in quarto modo procedere ex cognitione futurorum, vt habet *in præs. n. 2.* negare tenetur, verba D. Thom. probare, Verbum secundũ suam intrinsecã entitatẽ per se in quarto modo ex cognitione possibilium procedere. Probatur sussumpta: verba D. Thomæ sunt hæc: *Pater, intelligendo omnia alia, quæ eius in scientia continentur, concipit Verbũ*; sed tam possibilia, quã futura in eius scientia continentur: ergo &c.

29. *Impugnatur 2.*

Impugnatur secundo ex eodẽ capite: ideò iuxta verba D. Thomæ Pater concipit Verbum, intelligendo omnia alia, quæ eius in scientia continentur, quia vt sic omnis creatura Verbo dicatur; sed tam possibilia, quam futura sunt creaturæ, & Verbo dicuntur: ergo verba D. Thomæ, æquè probant, Verbum secundum suam intrinsecã entitatem per se in quarto modo procedere ex cognitione possibilium, quam ex cognitione futurorum.

30. *Impugnatur 3.*

Tertio impugnatur ex prædicto capite: eo modo Verbum quoad suã intrinsecã entitatẽ procedit ex creaturarũ cognitione, quo ei competit, esse repræsentativũ illarum; sed hoc ei cõpetit per se, etsi ex consequenti, vtpotè, respectu obiecti secundarij, tam respectu possibilium, quam futurorum: ergo æquè Verbum quoad suã intrinsecã entitatẽ per se procedit ex cognitione possibilium, & futurorũ. Maior est Ill. God. *disp. 90. n. 6.* Minor verò probatur ex D. Thoma *q. 9. de veritate art. 4. ad finem corporis*, vbi docet: omnia, quæ sunt in scientia Patris, exprimi per Verbum, & eo modo, quo in scientia, ex qua procedit, continentur; at scientia Divina per se, etsi secundario, ad creaturas, tam possibiles, quam futuras terminatur: ergo Verbo per se competit esse creaturarum, tam possibilium quam futurarum repræsentativum, etsi ex consequenti, vtpotè, obiecti secundarij.

31. *Impugnatur 4.*

Impugnatur quarto ex dicto capite: nam Ill. God. *disp. 90. n. 7.* probat ex Angelico Præceptore, *Verbum quoad suam intrinsecam entitatem per se in quarto modo procedere ex cognitione possibilium* his verbis: *Vrgetur ex D. Thoma in eodẽ art. solutione ad 7. quod probare intendebat, Filium, Verbum creaturarum non esse, eo, quod Verbum ab eo, cuius est Verbum procedit, Filius autem non procedit à creatura: ergo non est Verbum illius. Cui argumento respondet D. Thomas* his verbis: *Ad 7. dicendum, quod Verbum est alicuius multipliciter: vno modo, vt dicentis, & sic procedit ab eo, cuius est Verbũ; aliomodo, vt manifestati per Verbum, & sic non oportet, quod procedat ab eo, cuius est Verbum, nisi quando scientia, ex qua procedit, est causata à rebus, quod in Deo non accidit, & ideò ratio non sequitur; at si D. Thomas sentiret, Filium non esse per se, & ab intrinseco*

Verbum creaturarum, facilius argumento occurreret, aſſerendo, tunc ſolum Verbum eſſe ab eo, cuius eſt Verbum, quando eſt illius Verbum per ſe: ergo cum D. Thomas non ita occurrat, ſed ex alio principio illud ſolvat; quia, ſcilicèt, ſcientia, ex qua procedit, à rebus cauſata non eſt, manifeſtè ſentit, Divinum Verbum per ſe, & eſſentialitèr eſſe Verbum creaturarum ſub eſſe poſsibili. Sic Ill. Godoy.

32. Suſſummo nunc contra ipſum: atqui ersi Verbum ſecundum ſuã intrinſecã entitatem procederet ex ſcientia futurorum, illa ſcientia non eſſet à rebus cauſata: ergo per illa verba D. Thomæ æquè probatur: Verbum Divinum quoad ſuam intrinſecam entitatem per ſe, & eſſentialitèr eſſe Verbum creaturarum, tam ſub eſſe poſsibili, quam ſub eſſe futuro: ergo æquè per illa probatur: Verbum Divinum quoad ſuam intrinſecã entitatem per ſe in quarto modo procedere ex cognitione futurorum, ac poſsibilium, in quo ſtat inconſequentia Ill. Godoy.

§. II.

Quid dicendum de Verbo ſub conditione libera, reſolvitur.

33. 2. concluſio. SEcunda concluſio: *Verbum ſub conceptu liberæ terminationis, repræſentantis creaturrs futuras, per ſe in quarto modo ex illarum cognitione non procedit.* Concluſionem iſtam adverſus Ill. God. *n.* 11. ſtatuo, nam etsi noſtri Scotiſtæ illam non exprimant, in noſtra tamen doctrina, vt vera, ſuppoui debet. Tum, ob rationem generalẽ ab Scoto traditam, & ex ipſo à nobis propoſitam *diſp.* 72. ſcilicèt, Verbum Divinum nullo modo ex cognitione procedere, ſed ex memoria fœcunda. Tum: quia dato, quod ex cognitione procedat, quod permiſſum habemus *diſp.* 89. & 90. in præſentique permittimus, ſolum procedere valet ex cognitione illorum, quæ ſunt in ſcientia Patris pro eo ſigno, quo eſt Verbi productio; non verò ex cognitione eorũ, quæ Verbi productionẽ ſubſecuntur. Seu quod idem eſt, & dictũ habemus *diſp. anteced. n.* 71. dato, quod ex cognitione procedat, duntaxat procedere valet ex cognitione eorum, quæ ſunt in ſcientia Patris, eo ordine, quo ſunt in illa; non verò alio ordine, ſeu extra illum ordinẽ, ordine ve inverſo. Cum ergo in ſcientia Patris primo ſit Eſſentia Divina. Secundo attributa. Tertio perſonæ. Quarto poſsibilia; & tandem futura; ex cognitione Eſſentiæ vnicè primario per ſe in quarto modo procedit; ex aliorumque cognitione ſecundario tantum, & concomitantèr, vt dictum, & probatum habemus *duplici antecedenti diſputatione.*

34. *Specialis difficultas concluſionis Ill. God. declaratur.* Licèt autem hoc ſit in noſtra ſententia certum, aliqua videtur ſpecialis eſſe difficultas in concluſione ſtatuta; alioquim Ill. God. negans, Verbum quoad ſuam intrinſecã entitatẽ per ſe in quarto modo ex cognitione futurorum procedere, pro cõcluſione non ſtatueret: Verbum ſub conceptu liberæ terminationis, repræſentantis creaturas futuras, per ſe in quarto modo ex illarum cognitione procedere, quæ eſt concluſio, quam *n.* 11. ſtatuit, & intelligi nequit de Verbo ſecundũ relationem expræſsivi ad creaturas, quia hoc modo Verbũ oriri ex creaturis, nec nos dubitamus. Ratio autẽ, cur prædicta Ill. God. concluſio intelligi nequeat de Verbo ſecundũ relationem expræſsivi ad creaturas, eſt, quia hæc non eſt ſubſtantialis Verbi productio, ſed ſecundaria, ſecundum quid, & accidentaria; Ill. God. verò in concluſione loquitur de ſubſtantiali Verbi productione, qualis eſt proceſſio per ſe in quarto modo. Deindè quia productio Verbi ſecundum relationem expræſsivi ad creaturas non eſt vera, & propria productio; ipſe autem loquitur de proceſsione per ſe in quarto modo, quæ eſt vera, & propria productio.

35. *Senſus cõcluſionis Ill. God. aperitur.* Vndè, vt verum fatear, vnum capio, & alterum capere non poſſum. Capio ſubtilitatem Ill. God. in tuenda, & de-

fen-

sensanda conclusione ab ipso statuta, de ipsaque dicere valeo, quod quamvis in omnibus, quæ in eius scriptis legi, subtilitatem sempèr inveni; hic tamèn in subtilitate se ipsum excedit. Quod autèm capere non possum, est, in quo sensu ab Ill. Godoy prædicta conclusio sit posita? Nam vel intendit, quod libera terminatio Verbi, repræsentans creaturas futuras, subsequatur esse futurorum, sicque prius futura, quam libera terminatio ad ipsa, cognoscantur, & ideo dicat: Verbum sub conceptu liberę terminationis repręsentãtis creaturas futuras per se in quarto modo ex illarum cognitione procedere? Et hoc modo dicere etiam valet: Verbum Divinum sub conceptu liberæ terminationis repræsentantis creaturas existentes, & prę-teritas, ex illarum cognitione per se in quarto modo procedere, quod vsquè adhùc in nullo vidi. Item: dicere valet: Patrem Æternum sub conceptu necessariæ terminationis cognoscentis posibilia, & sub conceptu liberæ terminationis cognoscentis futura, existentia, & præterita, & horum omnium cognitione per se in quarto modo procedere, quod non solum nemo dixit, verùm nèc in disputatione possuit.

36. Vel intendit, quod Verbum Divinum sub conceptu liberæ terminationis repręsentantis creaturas futuras producatur sub prædicto conceptu ex futurorum cognitione, ità, vt futurorum cognitio exigatur vt, principiũ Verbi sub tali conceptu? Et hoc arduũ videtur. Tum: quia Verbum Divinum iuxta hùnc sensum partim, scilicèt, quoad sua prædicata intrinseca produceretur ante cognitionem futurorum, vt ipse fatetur in prima conclusione, & partim, scilicèt, sub conceptu liberę terminationis repręsentantis creaturas futuras, ex illorum cognitione produceretur, & consequentèr Verbi productio partim præsupponeretur ad futurorum cognitionem, & partim cognitionem ipsorum subsequeretur. Tum: quia in prædicto sensu etiàm defendere posset Ill. Godoy: Verbi productionem sub conceptu liberę terminationis ad creaturas existentes, & præteritas subsequi cognitionem ipsarum, & consequentèr ex illarum cognitione produci, ità, vt illarum cognitio exigeretur, vt principium Verbi sub illo conceptu. Tum deniquè: quia etiàm defendere posset: Patrem Æternum sub conceptu necessariæ terminationis cognoscentis posibilia, & liberæ terminationis cognoscentis futura, existentia, & præterita, produci ex cognitione illorum, ità, vt illorum cognitio exigeretur, vt principium Patris sub illo conceptu. Quæ omnia consona non videntur.

In quocumque itaquè sensu prędictam conclusionem statuat Ill. Godoy, nostram supra positam, & ipsi ad versam, probo primo: Verbum Divinum sub conceptu liberæ terminationis repræsentantis creaturas futuras ex illarum cognitione per se in quarto modo procedere, vel est, quod libera terminatio Verbi, repræsentans creaturas futuras, subsequatur esse futurorum; vel est, quod Verbum Divinum sub conceptu liberæ terminationis, repræsentantis creaturas futuras producatur ex cognitione futurorum, ita, vt futurorum cognitio exigatur vt principium Verbi sub prædicto conceptu; sed neutromodo dici valet, Verbum Divinum sub conceptu liberæ terminationis repræsentantis creaturas futuras, ex illarum cognitione per se in quarto modo procedere: ergo Verbum Divinum sub conceptu liberæ terminationis repræsentantis creaturas futuras, per se in quarto modo ex illarum cognitione non procedit. Discursus est evidens. Maior certa; quia nequit in alio sensu conclusionem statuere; in his enim sensibus primam conclusionem statuit, quod idem fecit in cõclusionibus ab ipso statutis *disput. 89. & 90.* Minor verò, in qua potest esse difficultas, duplicem habet partem, & pro vtraque probanda est.

37. *Conclusio probatur 1.*

Probatur minor quoad primam partem: Verbum Divinum sub conceptu liberæ terminationis, repræsentantis creaturas futuras, per se in quarto modo ex illarum cognitione procedere, est, quod libera Verbi terminatio, repræsentans creaturas futuras, subsequatur esse futurorum; sed ex eo, quod libera Verbi terminatio, repræsentans creaturas futuras,

38. *Minor quoad 1. part. probatur.*

ſubſequatur eſſe futurorum, non valet in ferre: Verbum Diuinum ſub conceptu liberæ terminationis, repræſentantis creaturas futuras, per ſe in quarto modo ex illarum cognitione procedere: ergo vera eſt minor quoad primam partem. Maior, & conſequentia tenent. Minor autèm probatur. Primo: ex eo, quod libera Verbi terminatio, repreſentans creaturas exiſtentes, & præteritas, ſubſequatur eſſe exiſtentium, & præteritorum, non valet in ferre: Verbum Diuinum ſub conceptu liberæ terminationis, repreſentantis creaturas exiſtentes, & preteritas, per ſe in quarto modo ex illarum cognitione procedere: ergo paritèr. Probatur ſecundo eadem minor: ex eo, quod neceſſaria Patris terminatio, cognoſcens creaturas poſsibiles, & libera illius terminatio, cognoſcens creaturas futuras, exiſtentes, & preteritas, ſubſequatur eſſe poſsibilium, futurorum, exiſtentium, & præteritorum, non valet inferre: Patrem ſub conceptu neceſſariæ terminationis, cognoſcentis poſsibilia, & liberæ terminationis, cognoſcentis futura, exiſtentia, & præterita, per ſe in quarto modo ex horum omnium cognitione procedere: ergo ſimilitèr.

39. *Probatur quoad 2. partem.* Minor verò quoad ſecundam partem probatur: Verbum Diuinum ſub conceptu liberæ terminationis, repræſentantis creaturas futuras, per ſe in quarto modo ex illarum cognitione procedere, eſt, quod Verbum Diuinum ſub conceptu liberæ terminationis, repræſentantis creaturas futuras, producatur ex futurorum cognitione, ità, vt futurorum cognitio exigatur, vt principium Verbi ſub prædicto conceptu; atqui nequit dici, quod Verbum Diuinum ſub conceptu liberæ terminationis, repreſentantis creaturas futuras, producatur ex cognitione futurorum, ità, vt futurorum cognitio exigatur, vt principium Verbi ſub prædicto conceptu: ergo vera eſt minor quoad ſecundam partem. Maior cum conſequentia tenet. Minor autèm probatur: ſi poſſet dici, quod Verbum Diuinum ſub conceptu liberæ terminationis, repræſentantis creaturas futuras, producatur ex cognitione futurorum, ità, vt cognitio futurorum exigatur, vt principium Verbi ſub prædicto conceptu, poſſet etiàm dici, quod Verbum Diuinum, partim ex cognitione futurorum producatur, & partim non producatur ex illorum cognitione; ſed hoc nequit dici: ergo &c.

40. *Probatur maior.* Maior autèm eſt doctrina Ill. Godoy in præſenti, & declaratur: nàm ſi poſſet dici, quod Verbum Diuinum ſub conceptu liberæ terminationis, repræſentantis creaturas futuras, producatur ex cognitione futurorum, ità, vt futurorum cognitio exigatur, vt principium Verbi ſub prædicto conceptu, poſſet dici, quod Verbum Diuinum ſub hoc conceptu ex cognitione futurorum producitur; ſed etiàm poteſt dici, imò, & dicitur, quod Verbum Diuinum quoad ſuam intrinſecam entitatem non producatur ex cognitione futurorum: ergo ſi poſſet dici, quod Verbum Diuinum ſub cõceptu liberę terminationis, repręſentantis creaturas futuras, producatur ex cognitione futurorum, ità, vt futurorum cognitio exigatur, vt principiũ Verbi ſub prędicto conceptu, poſſet etiàm dici, quod Verbum Diuinũ, partìm ex cognitione futurorum producatur, & partìm non producatur ex illorum cognitione. Maior eſt ſecunda Ill. Godoy concluſio. Minor eſt prima concluſio illius. *Conſequẽtia declaratur.* Conſequentia legitima videtur, & declaratur: quia Verbum Diuinum, partim ex cognitione futurorum produci, & partim ex illorum cognitione non produci, nihil aliud eſt, quam Verbum Diuinum ſub vno conceptu ex cognitione futurorum produci, & ſub alio conceptu ex illorum cognitione non produci; at primum habet Verbum Diuinum ſub conceptu liberæ terminationis, repræſentantis creaturas futuras ex ſecunda concluſione Ill. Godoy, & ſecundum habet quoad ſuã intrinſecã entitatẽ ex prima illius concluſione: ergo vera eſt cõſequẽtia.

41. *Probatur minor.* Minor autèm probatur: ideo poſſet dici, quod Verbum Diuinum, partim producatur ex cognitione futurorum, & partim ex cognitione futurorũ non producatur, quia Verbum Diuinum ſub vno conceptu, ſcilicèt, ſub conceptu ſuæ intrinſecæ entitatis, ex cognitione futurorũ nõ producitur, & ſub alio

con-

conceptu, nempè, sub conceptu liberæ terminationis, repræsentantis creaturas futuras, ex cognitione futurorũ producitur; atqui dici nequit, quod Verbum Divinũ sub conceptu liberæ terminationis, repræsentantis creaturas futuras, ex futurorum cognitione producatur: ergo nequit dici, quod Verbum Divinum, partim producatur ex cognitione futurorum, & partim ex cognitione futurorũ nõ producatur. Maior, & consequentia tenent.

42. *Minor difficultatis probatur 1.* Minor verò, in qua est difficultas, probatur primo: si posset dici, quod Verbum sub conceptu liberæ terminationis, repræsentantis creaturas futuras, ex futurorũ cognitione producitur, posset dici, quod Verbum sub conceptu liberæ terminationis, repræsentantis creaturas existentes, & præteritas, ex harum cognitione producatur; sed nequit dici, quod Verbum sub cõceptu liberæ terminationis, repræsentantis creaturas existentes, & præteritas, ex harum cognitione producatur: ergo &c. Consequentia legitima est. Maior videtur notoria; nam eadẽ est ratio, vt dicatur, quod Verbũ sub cõceptu liberæ terminationis, repræsentantis creaturas futuras, ex illarũ cognitione producatur, ac, vt dicatur, quod Verbũ sub conceptu liberæ terminationis, repræsentantis creaturas existentes, & præteritas, ex harum cognitione producatur. Minor est mihi certa, nec oppositum dicere auderem; sed si fortè in doctrina Ill. Godoy neganda sit, probationibus sequentibus ipsa etiam probatur.

43. *Prob. 2. minor.* Probatur 2. suprà posita minor: si posset dici, quod Verbum sub conceptu liberæ terminationis, repræsentantis creaturas futuras, ex cognitione futurorum producatur, posset dici, quod Pater æternus sub cõceptu liberæ terminationis, cognoscentis futura, præsentia, & præterita, ex horũ cognitione producatur; sed nequit dici, quod Pater æternus sub cõceptu liberæ terminationis, cognoscentis futura, præsentia, & præterita, ex horũ cognitione producatur: ergo &c. Consequentia in forma deducta est. Minor non videtur neganda, etsi ipsam negat Ill. God. ipsi fatear, verã esse suã secundã cõclusionẽ. Maior est certa; nam eadẽ est ratio de Verbo sub conceptu liberæ terminationis, repræsentantis creaturas futuras, ac de Patre æterno sub conceptu liberæ terminationis, cognoscentis futura, præsentia, & præterita; quia ratio probans de Verbo, convincit de Patre.

44. *Si dicas pro Ill. Godoy.* Si verò dicas pro Ill. God: esse magnã disparitatẽ inter Patrẽ, & Verbum; quia Verbũ est productũ; Pater autẽ est improductus. *Contra.* Contra hoc obstat: nam stat iuxta Ill. God. quod Verbum quoad suã intrinsecã entitatẽ, seu quoad prædicata necessaria, vt ipse loquitur in solutione argumentorũ, nõ producatur ex cognitione futurorum, & quod sub conceptu liberæ terminationis, repræsentantis creaturas futuras, ex illarũ cognitione producatur: ergo stat, quod Pater sit improductus sub vno conceptu, & quod sub alio producatur. Cõsequentia claret: quia sicut Ill. God. asserit, quod Verbũ Divinũ quoad suã intrinsecã entitatẽ, seu quoad prædicata necessaria, nõ producitur ex cognitione futurorũ; benè tamen sub conceptu liberæ terminationis, repræsentantis creaturas futuras; ita quilibet dicere valebit, quod Pater æternus quoad suã intrinsecã entitatẽ, seu quoad prædicata necessaria est improductus; sub cõceptu verò liberæ terminationis, cognoscentis futura, seu quoad prædicata libera, est productus.

45. *Aliter formatur probatio conclusionis.* Hæc probatio, quæ ex proprio marte contra Ill. God. est à nobis adducta; claritatis gratia sic breviùs efformatur: Verbũ Divinũ sub conceptu liberæ terminationis, repræsentantis creaturas futuras, per se in quarto modo ex illarum cognitione procedere, est, Verbũ Divinũ sub prædicto conceptu produci ex cognitione futurorum; sed Verbũ Divinũ sub prædictõ conceptu non producitur ex cognitione futurorum:

rum: ergo Verbũ Diuinũ ſub conceptu liberæ terminationis, repræſentantis creaturas futuras, per ſe in quarto modo ex illarũ cognitione non procedit. Conſequentia eſt legitima. Minor probata manet paritate Verbi reſpectu exiſtentium, & præteritorum *num.* 42. & paritate Patris æterni reſpectu futurorum *num.* 43.

46. *Maior prob.* 1. Maior autẽ (ſi forte negetur) patet 1: nã Verbũ Diuinũ quoad ſuã intrinſecã entitatem per ſe in quarto modo procedere ex cognitione perſonarũ, & poſsibiliũ, eſt, Verbũ Diuinũ ſub conceptu ſuæ intrinſicæ entitatis ex horũ cognitione produci, vt habet Ill. Godoy duplici *diſp. anteced*: ergo ſimiliter.

Secundo. Secundo: quia Verbũ quoad ſuam intrinſecã entitatem per ſe in quarto modo ex cognitione futurorũ nõ procedere, eſt, Verbũ ſub cõceptu ſuæ intrinſicæ entitatis ex cognitione futurorũ non produci: ergo è contra.

Tertio. Tertio: quia Verbũ ſub conceptu liberæ terminationis, repræſentantis creaturas futuras, per ſe in quarto modo procedere ex illarũ cognitione, eſt, cognitionẽ futurorũ exigi, vt principiũ Verbi ſub tali cõceptu: vera igitur eſt maior. Et ratio omniũ eſt: quia quod per ſe in quarto modo exigitur ad proceſsionem alicuius, exigitur, vt principium illius, vt habet Ill. Godoy *diſp.* 89. *num.* 5. & nos in hoc cum ipſo vniformitèr procedimus.

47. *Prob.* 2. *concluſio* Probatur 2. concluſio noſtra ex his, quæ tradit Ill. God: fundamentum ſcientiæ liberæ eſt ſimplicitèr poſteriùs, quã productio Verbi: ergo à fortiori ipſa ſcientia libera Verbi productionẽ ſupponit: ergo ex illa nõ procedit. Vtraque conſequentia eſt certa. Antecedens autẽ probatur: fundamentũ ſcientiæ viſionis eſt decretũ liberũ voluntatis Diuinæ, quo vult talẽ rem eſſe, aut illã permittit; at hoc decretũ non intelligitur eſſe in Deo, donec Filius, & Spiritus Sanctus ſint, & intelligantur producti, quia naturalia ſunt priora liberis ratione, & ſubſistendi conſequentia, proceſsiones autẽ perſonarum ſunt naturales, & decretum eſt liberum: ergo fundamentum ſcientiæ liberæ eſt ſimplicitèr poſterius productione Verbi.

48. *Reſpõdet Ill. God.* Reſpondet Ill. Godoy *n.* 33. diſtinguendo antecedens: eſt poſteriùs, quã productio Verbi ſecundum entitatem, & formalitates eius neceſſarias concedit antecedens; quam productio Verbi ſecundum formalitates liberas negat antecedens, & ſub eadem diſtinctione primi conſequentis, diſtinguit ſecundum: illudque concedit de Verbo ſecundum entitatem, & formalitates neceſſarias; negat autem de Verbo ſecundum liberas formalites. Nec amplius convincit probatio antecedentis: decretum enim liberum, cui nititur ſcientia viſionis, ſupponit quidem productionem Verbi ſecundum entitatem, & omnes formalitates neceſſarias; non autem ſupponit illius productionem, quatenus liberam, vel ea ratione, quia ad Verbum ſecundum formalitates liberas terminatur. Ex quo ſolùm ſequitur: Verbum ſecundum ſuam entitatem quæ neceſſaria eſt, non poſſe ex ſcientia libera futurorum procedere, quod libentèr fatetur; non autem, quod ſecundum formalitatem liberam ad creaturas, non procedat ex illa.

49. *Impugnatur.* Hæc tamen ſolutio impugnatur: vt Verbũ ſub formalitate liberæ repræſentationis ex ſcientia libera creaturarũ procedat, deberet hæc ſciẽtia priùs Patri, quã Diuino Verbo cõpetere; at hoc eſt falſum: ergo & illud, ex quo ſequitur. Maior eſt evidens, ſicut & conſequentia. Minor probatur: decretum, cui innititur ſcientia, nõ cõvenit priùs Patri, quã Filio, ſicuti namquè actiones ad extra ſunt toti Trinitati cõmunes: ita decreta libera indiviſa ſunt, & cõmunia toti Trinitati; ac proindè nõ priùs vni perſonæ, quã alteri perſonæ conveniunt: ergo ſcientia libera innitens decreto nõ convenit Patri priùs, quã Filio, & conſequentèr Verbum, vt futura cognoſcens, & illa repræſentans, non procedit ex illorum notitia.

Reſ-

50. *Respõdet Ill. God.*

Respondet Ill.God. *n.* 35. concessa maiori, negando minorẽ. Ad illius probationẽ distinguit antecedens; prioritate *in quo* concedit antecedens; prioritate *à quo* originis negat antecedens, & distinguit consequens eodẽ modo. Itaquè sicut non obstante, quod Omnipotentia, scientia, & alia attributa æqualitèr conveniant tribus personis, quantũ ad perfectionẽ, & durationem, priùs tamen prioritate *à quo* originis conveniunt Patri, quam Filio, & vtrique Spiritui Sancto; ita similitèr: quãvis decreta libera, & actiones ad extra æqualitèr quoad perfectionem, & durationẽ conveniant tribus personis, non tamen æquè primo æqualitate originis, sed priùs *à quo* origine Patri, & Filio, quam Spiritui Sancto, conveniant. In quo (inquit Ill.God.) nullum inconveniens reperio; imò, ita esse necessario dicendum, nostris argumentis convincitur, vt salvetur, quid quid habet Filius, à Patre cõmunicatũ habere, & quid quid habet Spiritus Sanctus, à Patre, & Filio ei communicari.

51. *Pro impugnatione. Nota.*

Ante impugnationẽ huius solutionis recolenda sunt, quæ notavimus *disp.* 89. *n.* 133. scilicèt, duplicem esse prioritatẽ *à quo* originis, scilicèt, simplicitèr, & secundũ quid. Prioritas originis simplicitèr est illa, quæ reperitur inter originans, & originatũ, v.g. inter generans, & genitũ, inter spirans, & spiratũ, & dicitur simplicitèr, quia rebus, inter quas reperitur, competit ratione sui, & non ratione alterius. Prioritas originis secundũ quid dicitur illa, quæ reperitur inter res, quæ sunt in originante, & originato; cum enim omnia, quæ habet originatũ, habeat ab originante, consequentèr fit, vt ea omnia, quæ sunt in originante, dicantur priora origine omnibus, quæ sunt in originato, etiam si sint essentialia, & eadẽ numero; non quia ad invicem comparata se habeant, sicut originans, & originatũ, sed quia originans habet illa à se, & originatum ab alio, scilicèt, ab originante, & ideo appellatur ista secunda prioritas secundum quid, quia non competit rebus, inter quas reperitur, ratione sui, sed ratione eorum, in quibus sunt. Vndè dubitari nequit, quod prioritas *à quo* originis, de qua loquitur Ill.God. in solutione, est prioritas *à quo* originis secundum quid. Hoc itaquè notato, & alitèr probationem formando.

52. *Impugnatur 1. responsio Ill. God.*

Reijcitur primo solutio Ill.God: vt Verbum sub formalitate liberæ repræsentationis ex scientia libera creaturarũ procederet, deberet hæc scientia Patri convenire pro priori ad productionẽ Verbi; sed scientia libera nõ convenit Patri pro priori ad productionẽ Verbi: ergo Verbum sub formalitate liberæ repræsentationis ex scientia libera creaturarum non procedit. Probatur minor: quod scientia libera priùs prioritate *à quo* originis secundum quid conveniat Patri, quam Verbo, non infert, quod talis scientia sit pro priori ad Verbi productionem: ergo scientia libera non convenit Patri pro priori ad productionem Verbi.

53. *Probatur antecedens.*

Probatur antecedens: quod futurũ producatur à Patre priùs prioritate *à quo* originis secundum quid, quam à Verbo, non infert, quod futurum sit productum pro priori ad productionẽ Verbi: ergo paritèr: Probatur antecedens; illa prioritas *à quo* originis secundum quid non sufficit, vt futurum dicatur productum pro priori ad productionem Verbi: ergo &c. Probatur antecedens: si illa prioritas *à quo* originis secundum quid sufficeret, vt futurum esset productum pro priori ad productionẽ Verbi, sequeretur, quod vel Verbum non produceret futurum, vel quod futurum bis produceretur; sed vtrumque est falsum: ergo illa prioritas *à quo* originis secundũ quid non sufficit, vt futurum dicatur productum pro priori ad productionem Verbi. Probatur sequela: si illa prioritas *à quo* originis secundum quid sufficeret, vt futurum esset productum pro priori ad productionem Verbi, futurum esset productum pro

priori ad productionem Verbi; atqui quod eſt productũ pro priori ad productionem Verbi, vel à Verbo non producitur, vtpotè, productum ſupponitur, vel ſi producitur, idem bis producitur, vt de ſe patet: ergo &c.

54. *Impugnatur* 2. Reijcitur ſecundo ſolutio Ill. God: decretũ, cui innititur ſcientia libera, prioritate *à quo* originis ſecundũ quid tantum convenit Patri priùs, quã Verbo; ſed hæc prioritas non ſufficit, vt Verbum ſub formalitate liberæ repræſentationis ex ſcientia libera creaturarum procedat: ergo prioritas *à quo* originis ab Ill. God. in ſolutione aſsignata inſufficiens eſt ad vim noſtræ probationis tollendam. Maior patet ex dictis *n.* 51. Conſequentia eſt legitima. Minor verò, in qua ſtat difficultas, probatur: prioritas illa *à quo* originis ſecundum quid dennotat ſolum, quod Pater habet à ſe decretum, cui innititur ſcientia libera; Verbum autẽ non à ſe, ſed à Patre; ſed hæc prioritas non ſufficit, vt Verbum ſub formalitate liberæ repræſentationis ex ſcientia libera creaturarũ procedat: ergo. Probatur minor: cum hac prioritate ſtat, quod ſcientia libera creaturarũ ſubſequatur Verbi productionẽ; ſed hoc ipſo, quod ſcientia libera creaturarum ſubſequatur Verbi productionẽ, Verbum ſub formalitate liberæ repræſentationis ex ſcientia libera creaturarũ procedere nequit: ergo hæc prioritas non ſufficit, vt Verbum ſub formalitate liberæ repræſentationis ex ſcientia libera creaturarũ procedat. Minor, & conſequentia tenent. Maior verò probata manet *diſp.* 89. *num.* 134.

55. *Impugnatur* 3. Reijcitur 3. prædicta ſolutio: quod decretum, cui innititur ſcientia libera, priùs prioritate *à quo* originis conveniat Patri, quã Verbo, non ſufficit, vt Verbum ſub conceptu liberæ terminationis procedat ex ſcientia libera creaturarũ: ergo ruit ſolutio Ill. God. Probatur antecedens: quod cognitio exiſtentium, & præteritorũ priùs prioritate *à quo* originis conveniat Patri, quam Verbo, non ſufficit, vt Verbum ſub conceptu liberæ terminationis ad creaturas exiſtentes, & præteritas, ex illarũ cognitione procedat: ergo &c.

56. *Impugnatur* 4. *ad hominẽ cõtra Ill. God.* Reijcitur quarto dicta ſolutio ad hominẽ contra Ill. God: ex eo Verbũ ſub cõceptu liberæ terminationis procedit ex ſcientia libera creaturarum, quia ſcientia libera creaturarũ priùs prioritate *à quo* convenit Patri, quàm Verbo: ergo Verbum non ſolum ſub cõceptu liberæ terminationis, ſed etiã quoad ſuam intrinſecã entitatẽ ex ſcientia libera creaturarũ procedit. Antecedens eſt ſolutio Ill. God. Conſequentia verò probatur: ſcientia libera creaturarũ priùs prioritate *à quo* convenit Patri, quam Verbo, non ſolũ ſub cõceptu liberæ terminationis, ſed etiã ſub conceptu ſuæ intrinſicæ entitatis; ſed per te ex eo Verbum ſub conceptu liberæ terminationis procedit ex ſcientia libera creaturarũ, quia ſcientia libera creaturarum priùs prioritate *à quo* convenit Patri, quam Verbo: ergo &c. Probatur maior: in tantũ ſcientia libera creaturarum priùs prioritate *à quo* convenit Patri, quã Verbo, quia Verbum eſt à Patre; ſed Verbum non ſolum ſub conceptu liberæ terminationis, ſed etiam ſub conceptu ſuæ intrinſicæ entitatis eſt à Patre: ergo &c.

57. *Prob.* 3. *concluſio* Probatur 3. noſtra concluſio probatione ab Ill. God. tradita, & ſibi obiecta: ſi Verbum procederet ſecundũ liberas formalitates ex ſcientia libera futurorum, etiam Spiritus Sanctus ſecundum liberas formalitates ex illorũ amore procederet; at hoc eſt falſum: ergo Verbum non procedit ſecundum liberas formalitates ex ſcientia libera futurorum. Sequela eſt manifeſta. Minor probatur: quia aliàs ſequeretur, Spiritum Sanctum ſecundum liberam proceſsionem priùs quam Verbum ſecundum liberã proceſsionẽ procedere; cõſequens videtur abſurdum: ergo & illud, ex quo ſequitur. Probatur ſequela: quia namquè intellectio neceſſaria, ex qua Verbum neceſſario procedit, eſt prior volitione neceſſaria, ex

qua

qua procedit necessario Spiritus Sanctus, Verbum in linea necessaria priùs, quam Spiritus Sanctus procedit; at in linea liberorum è contrario contingit; est enim priùs liberum decretum, quam scientia libera. Tum: quia hæc illi tanquã medio innititur. Tum etiã, quia omnis intellectus libertas ex voluntate derivatur, & consequentèr libertatẽ voluntatis supponit: ergo in linea liberæ processionis, si datur, priùs impulsus, quam Verbum, procedit.

58. *Respõdet Ill. God.* Respondet Ill. God. *n.* 50. concessa prima sequela, negando minorem ad cuius probationẽ negat sequelam. Ad illius probationẽ concessa maiori, distinguit minorẽ: decretũ liberũ, prout in Patre tantũ, est prior scientia libera prout in Patre concedit minorẽ: decretum liberum, prout in Patre, & Filio est priùs scientia libera, prout in Patre negat minorẽ, & consequentiã: qua infertur, priùs Spiritum Sanctum liberè procedere, quam Verbum; etenim Verbum non procedit ex scientia libera, nisi prout est in Patre, & Spiritus Sanctus procedit ex amore libero, prout in Patre, & Filio, & ideò non sequitur, priùs Spiritũ Sanctũ, quã Verbum, libera processione procedere.

59. *Impugnatur 1.* Hæc solutio impugnatur. Primo: Verbum Divinum nequit procedere ex scientia libera, prout in Patre: ergo ruit solutio Ill. God. Probatur antecedens: Verbum Divinum nequit procedere ex scientia libera, prout est in Patre, quin procedat ex scientia libera causata à tribus personis; sed Verbum Divinum nequit procedere ex scientia libera causata à tribus personis: ergo Verbum Divinũ nequit procedere ex scientia libera, prout in Patre. Consequentia tenet. Præmissæ verò sunt probandæ. Probatur itaquè minor: Verbum Divinum nequit procedere ex scientia libera, quin scientia libera exigatur, vt principium illius; sed scientia libera causata à tribus personis nequit exigi, vt principium Verbi, vt est manifestum: ergo Verbum Divinũ nequit procedere ex scientia libera causata à tribus personis. Vera igitur est minor. Maior autem probatur: Verbum Divinũ nequit procedere ex scientia libera, prout in Patre, quin procedat ex scientia libera; sed nequit Verbum Divinum ex scientia libera procedere, quin procedat ex scientia libera causata à tribus personis: ergo Verbum Divinum nequit procedere ex scientia libera, prout in Patre, quin procedat ex scientia libera causata à tribus personis. Probatur minor: nequit esse scientia libera, quin sit causata à tribus; tum, quia est actio ad extra, & consequentèr toti Trinitati indivisa. Tum, quia alioquim, vel Verbum non causaret scientiam liberam, vel scientia libera bis causaretur, *vt diximus n.* 53; ergo nequit Verbum Divinum ex scientia libera procedere, quin procedat ex scientia libera causata à tribus personis.

60. *Impugnatur 2.* Impugnatur secundo allata solutio, alitèr probationem formando: si Verbum procederet secundũ liberas formalitates ex scientia libera futurorũ, Verbum secundum liberas formalitates esset posterius Spiritu Sancto; sed hoc est absurdum: ergo Verbum sub conceptu liberæ terminationis, repræsentantis creaturas futuras, per se in quarto modo ex illarum cognitione non procedit. Consequentia est legitima. Minor est certa. Tum, quia, vt ait Ill. God. *n.* 49. nullus Theologorũ hoc vnquã dixit, nec somniavit. Tum, quia, vt ipse ait *n.* 48. si Verbum secundũ formalitates liberas esset Spiritu Sancto posterius, Spiritus Sanctus priùs quã Verbum, procederet, & consequentèr hæc sequentur absurda. Primum est, quod Verbum procederet ab Spiritu Sancto; nam inter Verbum, vt terminat liberam processionem, & Spiritum Sanctum, daretur realis distinctio, quæ iuxta Ill. God. nequit esse in Divinis sine processione vnius ab alio. Secundũ est: quod Spiritus Sanctus nõ posset procedere à Verbo; cum de ratione principij sit saltim prioritas originis. Absurdũ itaquè est, quod

Ver-

Verbum ſecundum formalitates liberas ſit Spiritu Sancto poſterius.

61. *Probatur maior.* Maior verò probatur, ſcientia libera futurorũ eſt poſterior Spiritu Sancto: ergo ſi Verbum procederet ſecundum liberas formalitates ex ſcientia libera futurorum, Verbum ſecundum liberas formalitates eſſet poſterius Spiritu Sancto. Conſequentia tenet: nam nequit Verbũ eſſe poſterius ſcientia libera futurorum, quin ſit poſterius Spiritu Sancto, qui eſt prior illa ſcientia. Antecedens autẽ probatur primo: ſcientia libera futurorum eſt ad extra; ſed omnis actus ad extra eſt Spiritu Sancto poſterior: ergo ſcientia libera futurorum eſt Spiritu Sancto poſterior. Probatur ſecundo: ſcientia libera futurorum eſt cauſata ab Spiritu Sancto; ſed quod eſt ab Spiritu Sancto cauſatum, eſt Spiritu Sancto poſterius: ergo ſcientia libera futurorum eſt poſterior Spiritu Sancto.

62. *Reſpondebis ex doctrina Ill. God.* Reſpondebis ex doctrina Ill. God. diſtinguendo maiorem: ſi Verbũ procederet ſecundum liberas formalitates ex ſcientia libera futurorum, Verbum ſecundum liberas formalitates eſſet poſterius Spiritu Sancto ſecundum formalitates neceſſarias cõcedit maiorẽ; eſſet poſterius Spiritu Sancto ſecundum formalitates liberas negat maiorẽ; & diſtinguitur minor: abſurdũ eſt, quod Verbum ſecundum formalitates liberas ſit poſterius Spiritu Sancto ſecundum liberas formalitates cõceditur minor; abſurdũ eſt, quod Verbum ſecundum liberas formalitates ſit poſterius Spiritu Sancto ſecundum formalitates neceſſarias negatur minor, & cõſequentia. Cæterum hæc ſolutio incidere videtur in abſurda aſſignata, quod ſequentibus impugnationibus declaratur.

63. *Refellitur hæc reſponſio primo.* Refello ſolutionem. Primo: ſi Verbum ſecundum formalitates liberas procederet ex ſcientia libera futurorum, Verbum ſecundum formalitates liberas eſſet poſterius Spiritu Sancto ſecundũ formalitates neceſſarias: ergo Spiritus Sanctus ſecundum formalitates neceſſarias priùs procederet, quã Verbum ſecundum formalitates liberas: ergo Verbum ſecundum formalitates liberas procederet ab Spiritu Sancto ſecundum formalitates neceſſarias. Probatur hæc conſequentia: inter Verbum ſecundum liberas formalitates, & Spiritum Sanctum ſecundũ formalitates neceſſarias, datur realis diſtinctio; ſed realis diſtinctio nequit dari in Divinis iuxta Ill. God. ſine proceſsione vnius ab alio: ergo inter Verbum ſecundum liberas formalitates, & Spiritum Sanctum ſecundũ formalitates neceſſarias, datur proceſsio vnius ab alio. Atqui Spiritus Sanctus ſecundum formalitates neceſſarias nequit procedere à Verbo ſecundũ formalitates liberas: ergo cum debeat eſſe proceſsio, Verbum ſecundum liberas formalitates procedet ab Spiritu Sancto ſecundum formalitates neceſſarias. Maior patet: nã ſi inter Verbum, & Spiritum Sanctum ſecundum liberas formalitates, ſeu prout terminant liberam proceſsionẽ, datur realis diſtinctio, vt habet Ill. God. *n.* 48. multo melius dabitur inter Verbum ſecundũ formalitates liberas, & Spiritum Sanctum ſecundum formalitates neceſſarias. Minor eſt doctrina illius abſquè dubio, vt habet *n. cit.* & de qua latiùs *diſp. ſequenti*. Conſequentia eſt legitima. Suſſumpta autem probatur: id, quod eſt prius reſpectu alicuius, nequit ab illo procedere; ſed Spiritus Sanctus ſecundum formalitates neceſſarias eſt prius Verbo ſecundum formalitates liberas, vt in ſolutione fatetur: ergo Spiritus Sanctus ſecundum formalitates neceſſarias nequit procedere à Verbo ſecundum formalitates liberas.

64. *Refellitur 2.* Refello ſolutionem ſecundo: ſi Verbum ſecundum formalitates liberas procederet ex ſcientia libera futurorum, Verbum ſecundum formalitates liberas eſſet poſterius Spiritu Sancto ſecundũ formalitates neceſſarias; ſed hoc eſt abſurdum: ergo abſurdum non tollit prædicta ſolutio, & conſequen-

tèr ruit. Probatur minor: absurdū est, quod pro priori originis ad Spiritum Sanctum secundum omnes formalitates non sit Verbum adæquatè productum: ergo absurdum est, quod Verbum secundū formalitates liberas sit posterius Spiritu Sancto secundum formalitates necessarias. Probatur antecedens: absurdum est, quod id, quod est principium alicuius sub omni formalitate, non sit pro priori originis ad illud adæquatè productum; sed Verbū est principium Spiritus Sancti sub omni formalitate: ergo absurdū est, quod pro priori originis ad Spiritum Sanctum secundū omnes formalitates non sit Verbum adæquatè productum.

65. *Prob. 4. conclusio* Probo quarto conclusionē: vt Verbum repræsentet futura, non est necessarium, quod ex illorum cognitione procedat: ergo non procedit ex cognitione illorum. Consequentia est bona; nam hanc processionem ponit Ill. God. vt Verbum futura repræsentet. Antecedens probatur primo: eo ipso, quod Verbum accipiat à Patre cognitionē terminabilem ad futura in signo debito, Verbū in debito signo repræsentabit futura: ergo &c. Probatur secundo idem antecedens: vt Verbū repræsentet præterita, nō est necessariū, quod ex illorū cognitione procedat, sed sufficit, quod accipiat à Patre cognitionem terminabilē ad præterita in signo debito: ergo &c.

66. *Respōdet Ill. God.* Respondet Ill. God. *n.* 45. negando antecedens, ad cuius primam probationem (secundā autem non adducit) distinguit antecedens: repræsentabit futura, vt Verbum, & terminum locutionis, & dictionis Paternæ negat antecedens; repræsentabit futura repræsentatione cōmuni Verbo, & non Verbo transeat antecedens, & negat consequentiam. Instatque in cognitione posibilium, quæ instantia procedit contra illos, qui concedunt: Verbum procedere ex cognitione posibilium, quod non est contra nos.

67. *Si illi opponas.* Si tamen illi opponas: Verbum repræsentaret creaturas existentes media natura communicata à Patre: ergo repræsentaret illas, vt expræssum ab alia; & consequentèr non repræsentatione communi Verbo, & non Verbo, sed repræsentatione, quæ est propria Verbi. Patet hæc consequentia; nam repræsentatio cum expræsione nō est communis Verbo, & non Verbo, sed proprijsima Verbi: ergo si repræsentaret, vt expræssum ab alio, repræsentaret repræsentatione non cōmuni, sed propria Verbi, vt ab alijs distinguitur.

68. *Respōdet* Respondet *n.* 46. concesso antecedenti distinguendo consequens: vt expræssum ab alio in radicè concedit cōsequentiā; vt expræssum ab alio formalitèr negat consequentiam. Modus autē repræsentandi postullatus à Verbo est, vt ab alio expræssum formaliter; alias, vt Deus loqueretur cum homine, sufficeret, dare illi intellectum, per quem esset potens intelligere, & si non daret illi formalē intellectionē, si enim ratio Verbi sufficientèr salvaretur per hoc, quod recipiat ab alio formā, qua posit repræsentare, ratio etiam auditionis salvabitur per hoc, quod quis ab alio recipiat formā, qua posit cognoscere. Et licèt id, quod est ab alio expræssum pro radice, excludat pro radice repræsentationē communē Verbo, & non Verbo, nō tamen excludit secundum repræsentationem formalem, nisi secundum illam exprimatur, & originetur ab alio.

69. Hæc tamen solutio Ill. God. benè inspecta, non videtur consona cum solutione ad probationē; nam in solutione ad probationē respondet, quod repræsentando Verbum futura in debito signo, illa repræsentabit repræsentatione communi Verbo, & non Verbo; & in responsione ad replicā concedit, quod id, quod est ab alio expræssum pro radice, excludit in radice repræsentationē communē Verbo, & nō Verbo. Cum ergo in hac solutione cōcedat, quod Verbum repræsentaret futura, vt expræssum ab alio in radice, per quod excluditur in radice repræsentatio communis Verbo, & non

Ver-

Verbo; iam Verbū repræsentabit futura repræsentatione non communi Verbo, & non Verbo, cuius oppositum tenet in solutione probationis. Sed quid quid sit de hoc.

70. *Hæc solutio falsa est 1.*

Falsa est omninò solutio Ill. God. Primo: nam cum Verbum diversa diverso modo repræsentet; essentiā nam què repræsentat primario; cœtera verò concomitantèr, vt satis liquet ex dictis duplici antecedenti disputatione; modus repræsentandi postullatus à Verbo non est idem, sed diversus. Vndè licèt modus repræsentandi ea, ad quæ est terminata cognitio Patris pro signo productionis Verbi, postullatus à Verbo, sit, vt ab alio expræssum formalitèr; modus autem repræsentandi ea, ad quæ Patris cognitio non est terminata pro signo productionis Verbi, postullatus à Verbo, non est, vt ab alio expræssum formalitèr, sed in radice tantum. Nequè exempla Ill. God. officiunt: nam sicut, vt Deus loquatur cū homine, est omninò necessaria formalis intellectio, & ad auditionem non sufficit forma ad cognoscendum, sed forma ad audiendum est omninò necessaria; ita vt Verbum repræsentet futura, non sufficit quæcumque forma, sed est omninò necessaria cognitio Essentiæ Divinæ, quæ in virtute, vel in radice est scientia creaturarum.

Secundo.

Secundo: nam licèt modus repræsentandi postullatus à Verbo, vt Verbum est, & vt notitia expræssa est, sit, vt expræssū ab alio formalitèr, quomodo Verbum solum repræsentat Essentiam; falsum tamen est, quod modus repræsentandi Verbo appropriatus, postullatus à Verbo, sit, vt ab alio expræssum formalitèr, vt dicemus infrà *n.* 75. Vel, vt ibi dicemus; licèt modus repræsentandi conveniens Verbo, vt Verbum est, ideſt, ratione suæ proprietatis personalis, sit, vt expræssum ab alio formalitèr; modus tamen repræsentandi cōveniens Verbo ratione Essentiæ non est, vt expræssum formalitèr ab alio.

71. Iuxta quod impugnatur primo solutio Ill. God: modus repræsentandi postullatus à Verbo, est repræsentare reſ eo ordine, quo sunt in scientia Patris; sed in scientia Patris non sunt futura pro signo productionis Verbi, sed consequentèr ad Verbi productionē: ergo modus repræsentandi postullatus à Verbo est repræsentare futura consequentèr ad Verbi productionē. Atqui hoc ipso, Verbum non repræsentat futura, vt ab alio expræssum formalitèr: ergo modus repræsentandi futura postullatus à Verbo non est, vt ab alio expræssum formalitèr: ruit ergo solutio Ill. God. Maior, & minor ex dictis *disp. anteced. n.* 71, & alibi, & ex dictis *in præsenti n.* 33. clarent. Consequentia est legitima. Sumpta cum vtraque consequentia tenet.

Impugnatur solutio Ill. Godoy 1.

72. *Impugnatur 2.*

Impugnatur secundo: modus repræsentandi postullatus à Verbo pro signo suæ productionis est repræsentare, vt expræssum ab alio formalitèr, id, quod Pater cognoscit formalitèr pro signo productionis illius; atqui pro signo productionis Verbi Pater non cognoscit formalitèr futura; alioquin futura essent pro priori ad Verbi productionem, & consequentèr Verbum etiam quoad suam intrinsecā entitatē ex cognitione futurorum procederet, quod est contra Ill. Godoy: ergo modus repræsentandi futura postullatus à Verbo non est, vt expræssum ab alio formalitèr: nulla ergo solutio.

73. *Impugnatur 3.*

Impugnatur tertio: modus repræsentandi postullatus à Verbo non est, vt ab alio expræssum formalitèr: ergo ruit solutio Ill. God. Probatur antecedens: si modus repræsentandi postullatus à Verbo esset, vt ab alio expræssum formalitèr, quidquid Verbum repræsentaret, repræsētaret, vt ab alio expræssum formalitèr; sed non quid quid Verbum repræsentat, repræsentat, vt ab alio expræssum formalitèr: ergo modus repræsentandi postullatus à Verbo non est, vt ab alio expræssum formalitèr. Probatur minor: Verbum repræsentat præterita; sed illa nō repræsentat, vt ab alio expræssum formalitèr: ergo non quidquid Verbum

re-

repræsentat, repræsentat, vt ab alio expræssum formalitèr. Probatur minor: Verbum per se in quarto modo procedit ex cognitione illius, quod repræsentat, vt ab alio expræssum formalitèr; atqui Verbum per se in quarto modo non procedit ex cognitione præteritorum; alioquin præterita essent ante Verbi productionem, quod est omnino falsum, & nemò vnquàm hoc dixit: ergo Verbum non repræsentat præterita, vt ab alio expressum formalitèr.

74. *Impug. 4.* Impugnatur quarto: modus repręsentandi, postulatus à Verbo pro signo suæ productionis, est repræsentare, vt expręssum ab alio formalitèr, id, ad quod est terminata scientia Patris; sed pro signo productionis Verbi scientia Patris non est terminata ad futura; solùm enim pro illo signo est terminabilis ad futura in signo futuritionis: ergo modus repręsentandi futura postulatus à Verbo non est expressum ab alio formalitèr. Nulla ergo solutio III. Godoy. *Impug. 5.* Impugnatur deniquè: modus repræsentandi postulatus à Verbo, vt Verbum est, ideſt, ratione suæ proprietatis personalis, est, vt expræssum ab alio formalitèr: ergo modus repræsentandi postulatus à Verbo, non vt Verbum est, sed vt ipsi ratione Essentiæ conveniens, non est vt expræssum formalitèr ab alio. Consequentia patet: alioquin idem esset modus repræsentandi postulatus à Verbo, vt Verbum est, & à Verbo non vt Verbum est, quod est falsum. Atqui modus repræsentandi futura postulatus à Verbo, non est postulatus à Verbo, vt Verbum est, sed è contra, scilicet, non vt Verbum est, seu vt ipsi convenit ratione Essentiæ: ergo modus repręsentandi postulatus à Verbo non est vt ab alio expręssum formalitèr.

75. Itaquè iuxta has impugnationes manifestè apparet, quod diximus *num.* 70. scilicet, modum repræsentandi postulatum à Verbo esse diversum; ea namquè, quę Pater formalitèr cognoscit seù ad quæ Patris scientia est terminata pro signo generationis Verbi, representat Verbum, vt ab alio expræssum formalitèr; ea verò, quæ Pater formalitèr non cognoscit, seù ad quæ scientia Patris non est terminata pro signo prædicto, Verbum non repræsentat, vt ab alio expræssum formalitèr. Ratio iam est tacta, scilicet, quia modus repræsentandi postulatus à Verbo est repræsentare res, eo ordine, quo sunt in scientia Patris, quod non videtur sub dubio cadere posse.

76. *Aliter impugnatur.* Sed vltra impugnationes allatas aliter (ni fallor) impugnari valet vtraque solutio III. Godoy, nempè, alitèr formando nostram probationem, & in probatione alitèr efformata vtramque responsionem amplectèdo, quod hic facio: vt Verbum repræsentet futura repræsentatione non communi Verbo, & non Verbo, non est necessarium, quod ex illorum cognitione procedat: ergo ex illorum cognitione non procedit. Consequentia, vt bona admittitur ab III. Godoy *n.* 44. Antecedens vero probatur: vt Verbum repræsentet futura, vt Verbum, & terminus locutionis, & dictionis Paternę, non est necessarium, quod ex illorum cognitione procedat: ergo &c. Probatur antecedens: vt Verbum repræsentet futura, vt ab alio expræssum formalitèr, non est necessarium, quod ex ilorum cognitione procedat: ergo &c. Consequentia est legitima; nam id Verbum repræsentat, vt Verbum, & terminus locutionis, & dictionis Paternæ, quod repræsentat, vt ab alio expræssum formalitèr, vt habet III. Godoy, in solutione, asserens, hunc esse modum repræsentandi postulatum à Verbo. Antecedens autèm probatur: si Verbum repræsentat futura concomitanter, vt nos asserimus, Verbum non procedit ex illorum cognitione; sed, & si repræsentet futura cò-comitanter, illa repræsentat, vt ab alio expræssum formalitèr: ergo &c. Probatur minor: & si Verbum repræsentet futura concomitanter, priùs prioritate *à quo* originis secundumquid sunt, futura à Patre formalitèr expressa: ergo, & si repræsenter futura concomitantèr, illa repræsentat, vt ab alio expressum formalitèr. Consequentia optime infertur. Antecedens verò est manifestum, & patet *ex dictis à num.* 51. *vsque ad* 57.

77. *Solutio III. God. in falsa nititur doctrina.* Denique prædicta III. Godoy solutio nititur in falsa doctrina; supponit namque, quod Verbum, vt Verbum, & terminus locutionis Paternæ,

seu

seu ratione suæ proprietatis personalis debeat repræsentare futura, quod esse falsum diximus *num.* 70. & ex quo solutionem Ill. Godoy impugnavimus *num.* 74. quod apparebit clariùs *ex dicendis num.* 130.

78. *Denique probatur conclusio.* Probo deniquè nostram conclusionem: inconveniens est, & absurdum asserere: Verbum Divinum per se inquarto modo procedere ex cognitione futurorum: ergo pro tali reputanda est conclusio Ill. Godoy. Probatur antecedens: cognitio futurorum est cognitio essentialis ad extra; sed inconveniens, & absurdum est, asserere: Verbum per se in quarto modo procedere ex cognitione essentiali ad extra: ergo inconveniens est, & absurdum, asserere: Verbum Divinum per se in quarto modo procedere ex cognitione futurorum. Probatur minor: inconveniens est, & absurdum, asserere: Verbum Divinum per se in quarto modo non procedere ex cognitione notionali ad intra, dato, quod ex cognitione procedat: ergò &c. Consequētia claret, & antecedens certum adhùc in opinionione Ill. Godoy, vt ostendimus *disputatione antecedenti num.* 42. & 43. Nec pro Godoy Ill. distinguas de Verbo quoad formalitates necessarias, & quoad formalitates liberas, quæ est vsualis illius solutio. Quia vltra vcusque inter probandam nostram conclusionem inconveniens, & absurdum, est asserere: Verbum Divinum adæquatè non procedere per se in quarto modo ex cognitione notionali ad intra, & consequenter sub omni formalitate ex predicta cognitione per se in quarto modo procedere.

§. III.

Diluuntur argumenta Ill. Godoy.

79. *Arguit Ill. God. 1. ex D. Augustino.* ARguit primo Ill. Godoy, *n.* 12. ex Parente Augustino *lib.* 15. *de Trinitate cap.* 14. dicente: *Proinde tanquàm se ipsum dicens Pater genuit Verbum, sibi æquale per omnia, non enim se ipsum integre, perfectequè dixisset, si aliquid minùs, aut amplius esset in eius Verbo, quam in ipso, ibi summe illud agnoscitur, est, est, non, non; & ideo Verbum hoc vere veritas est, quia quidquid in ea scientia, de qua genitum est, & in ipso est, quod autèm in ea non est, nec in ipso est.* Et paucis interpositis: *Novit itaque Deus Pater in se ipso, novit in Filio, sed in se ipso tanquam se ipsum, in Filio tanquam Verbū sū, quod est de his omnibus, quæ sunt in ipso omnia similitèr novit, & Filius, in se, scilicet, tanquā ea, quæ sunt nata de his, quæ Pater novit in se ipso, in Patre autèm tanquàm ea, de quibus nata sunt, quæ ipse Filius novit in se ipso.*

80. *Infert 1.* Ex quibus *num.* 13. sic infert. Primo: quid quid in filio est, est in sciētia, de qua genitus est; at in filio est cognitio libera, & libera repræsentatio, futurorum: ergo hoc ipsum est in scientia de qua natus est; & consequentèr ex scientia Patris ad futura terminata procedit per se, non quidem secundum entitatem suam, quæ necessaria est, sed secundum futurorum repræsentationem, quę est libera.

81. *Infert 2.* Secundo infert *num.* 14. Verbum perse procedit ex cognitione illorum, quæ Pater in illo, vt in Verbo cognoscit; at Pater omnia in filio, vt in Verbo, cognoscit, teste Augustino loco allegato, vbi cum dicat omnia, non est, cur restringatur ad possibilia, & ad futura non debeat extendi: ergo Verbum sub aliqua ratione per se ex illorum cognitione procedit. Maior patet: nam de ratione Verbi, si proprie accipiatur, est, non solùm quod repræsentet, sed etiam quod ab alio exprimatur: ergo sub omni ratione, qua Verbum est, debet esse expræssum ab alio; & consequentèr si est Verbum respectu omnium, quæ Pater in illo cognoscit, etiam futurorum pro vt sic debet esse expressū à Patre, & ex illius scientia procedens; cum autèm vt sic nequeat ex scientia simplicis notitiæ procedere; aliàs excederet scientiam, ex qua procedit, cum illa ad possibilia terminetur, Verbum autèm, vt Verbum repræsentet futura, consequens est, quod debeat ex scientia futurorū procedere. Tertio: omnia, quę filius in se ipso cognoscit, cognoscit tā quā nota de his, quę Pater novit in se ipso, vt docet D. Augustinus; at filius cognoscit in se ipso futura: ergo tanquam nota, non in esse rei de his, quæ Pater cognoscit in se; & consequentèr filius quatenùs repræsētat futura ex illorum libera cognitione procedit. *Infert 3.*

Sed antequam respondemus ad il- 82.

latio-

Retorquetur argument.

lationes, quas ex Verbis D. Augustini adducit Ill. Godoy, sciendum est, principalem solutionem, & retorsionem in ipsum, scilicèt, verba D. Augustini ab ipso Ill. allata non solùm probare: Verbum Divinum sub conceptu liberę terminationis repręsentantis creaturas futuras per se in quarto modo ex illarum cognitione procedere; sed probare etiàm: Verbum Divinum quoad suã intrinsecam entitatem per se in quarto modo ex cognitione futurorum procedere, quod negat. Ill. Godoy in prima conclusione. Et ratio est: nàm illa verba: *in filio, tanquàm Verbum suum, quod est de his omnibus, quæ sunt in ipso*, vtrumquè probant, vt est manifestum; imò Ill. Godoy *disputatione antecedenti num.* 2. pro processione Verbi quoad suam intrinsecam entitatem ex cognitione possibilium, adducit D. August. *lib. & cap. cit.* per hæc Verba: *Verbum Divinum esse de omnibus, quæ sunt in sciẽtia Dei*, quæ verba in nullo distinguntur ab his: *quod est de omnibus, quæ sunt in ipso*, quę sunt verba ab ipso in præsenti tradita, ex quo claret: teneri Ill. Godoy ad responsionem. Quo non omisso.

83. *Ad authorit. Augustini respõdetur. Primo.*

Ad Authoritatem D. Augustini respondeo. Primo: August. loqui de Verbo non solùm secundum substantiam, sed etiam secundum relationem expręsivi ad creaturas, pro cuius intelligentia notandum est conformitèr ad dicta *num.* 34. quod Verbũ duobus modis potest considerari. Vno modo secundum substantiam, & vt persona Divina pręcisè; alio modo secũdum ea, quæ sibi consequuntur, scilicèt, secũdum relationem expræsivi ad creaturas. Primo modo generatur Verbum à Patre de essentia nuda. Secundo modo generatur à Patre de omnibus creaturis, quod est dictu, habet à Patre essentiam nudam de essentia nuda; deindè sicùt Pater per essentiã cognoscit creaturas, ità Verbum per eandem essentiam communicatã sibi à Patre habet, vt possit producere cognitionem omnium creaturarum; vndè hęc non est vera, & substantialis generatio Verbi, sed secundaria, & secundumquid, & quaũ accidentaria. Itaquè Verbũ oritur ex omnibus, quæ sunt in scientia Patris, sed non in eodem modo: nàm secundum esse substantiale oritur ex essentia nuda, secundum esse respectivum ad creaturas oritur ex creaturis: sed istud oriri non est propriè oriri, sed sub authoritatem habere producẽdi creaturas, vt dictum est *num.* 34. *iam cit.*

84. *Resp.* 2.

Respondeo secundo: quod quando D. August. ait: quod Verbum est de omnibus, quę sũt in sciẽtia Patris, intelligendus est virtualitèr; quià Verbum producitur de essentia, quæ est virtualitèr omnia ista; non verò formalitèr; cum pro priori ad productionem Verbi non sit scientia Patris ad futura terminata, nèc sint ipsa futura, & hoc est, quod certius videtur. His itaquè solutionibus ad authoritatem D. Augustini assignatis, ad illationes solvendas progredior.

85. *Ad* 1. *illationẽ respondeo. Primo.*

Respondeo primo ad primam illationem distinguendo maiorem: quid quid in filio est, est in scientia, de qua genitus est, eodem ordine servato inter filium, & scientiam concedo maiorem; non servato eodem ordine nego maiorem; & concessa minori, distinguo primum consequens: ergo hoc ipsum est in scientia, de qua natus est, eo ordine, quo in filio est, concedo consequentiam; alio ordine nego cõsequentiam, & etiàm subillatam. Ratio est: nàm libera cognitio, & libera repræsentatio futurorum est in filio post sui productionem, quià post sui productionem adæquatã ad intra cognitio filij terminatur ad futura, & cum in hoc ordine libera cognitio, & libera repræsentatio futurorum sit in sciẽtia Patris, vt ex nostris liquet probationibus, libera cognitio, & libera repręsentatio futurorũ subsequitur filij nativitatem, & consequentèr ex scientia Patris ad futura terminata non procedit per se.

86. *Resp.* 2.

Respondeo secundo ad eãdem illationem alitèr distinguẽdo maiorem: quid quid in filio est pro signo suæ productionis, & in signis sequẽtibus est in scientia, de qua genitus est, pro eisdem signis concedo maiorẽ; est in sciẽtia, de qua genitus est, pro signo generationis nego maiorem; & distinguo minorem: in filio est cognitio libera, & libera repræsentatio futurorum in signo sequẽti ad illius productionem concedo minorem; in signo suę productionis nego minorem, & distinguo primum con-

ſequens : ergo hoc eſt in ſcientia , de qua natus eſt , in ſigno ſequenti ad productionem Verbi concedo conſequentiam ; in ſigno productionis Verbi nego conſequentiam , & etiàm ſubillatam ; quia vt Verbum per ſe procederet ex cognitione futurorum , debebat horum cognitio eſſe in ſciẽtia Patris in ſigno productionis Verbi , quod non habet , vt toties diximus , vtpotè actus ad extra , qui ſupponere debet adæquatam Verbi productionem.

87. *Reſpõd. 3. & 1. retorqueo.* Reſpondeo tertio retorquẽdo primo prædictam illationem : quid quid in filio eſt , eſt in ſcientia , de qua genitus eſt ; at in filio eſt cognitio libera , & libera repræſentatio præteritorũ : ergo hoc ipſũ eſt in ſcientia , de qua natus eſt , & conſequentèr ex ſcientia Patris ad præterita terminata procedit per ſe , quod in nullo vidi. Retorqueo ſecundo : quid quid in filio eſt , eſt in ſcientia , de qua genitus eſt ; at in filio eſt cognitio libera , & libera repræſentatio futororum : ergo hoc ipſum eſt in ſcientia , de qua natus eſt. Tùnc ſic ; ſed ſcientia , de qua natus eſt , eſt ſcientia notionalis iuxta III. Godoy *diſput.* 71. ergo quid quid in filio eſt , eſt in ſcientia notionali Patris. Suſſummo iterùm ; at qui ſcientia notionalis non eſt ſcientia ad futura terminata : ergo filius procedens de ſciẽtia notionali nõ procedit de ſcientia ad futura terminata.

88. *Ad 2. illationẽ reſpondeo 1.* Ad ſecundam illationem reſpõdeo primo diſtinguendo maiorem : Verbũ per ſe procedit ex cognitione illorum, quæ Pater in illo, vt in Verbo cognoſcit, pro ſigno productionis Verbi concedo maiorem ; pro ſignis ſequentibus ad Verbi productionem nego maiorẽ ; diſtinguo minorem : Pater omnia in filio , vt in Verbo cognoſcit , in eodem ſigno nego minorem ; in diverſis ſignis concedo minorem , & nego conſequentiam ; quià vt Verbum per ſe procederet ex cognitione futurorũ debebat Pater omnia in filio , vt in Verbo, in eodem ſigno cognoſcere , quod eſt falſum *ex dictis.*

89. *Reſpõd. 2.* Reſpondeo ſecundo ad dictam illationem negando maiorem , ad cuius probationem diſtinguo antecedens: de ratione Verbi , ſi propriè accipiatur , ideſt, ſub conceptu primario , eſt non ſolùm quod repræſentet , ſed etiã quod ab alio exprimatur concedo antecedens ; de ratione Verbi ſub conceptu ſecundario nego antecedens , & conſequentiam. Solutio claret *ex dictis num. 71. cum ſequentibus.* Vel diſtinguo aliter : de ratione Verbi ſub conceptu primario eſt non ſolùm , quod repræſentet , ſed etiàm quod exprimatur concedo antecedens ; ſub conceptu ſecundario ſubdiſtinguo : quod ab alio exprimatur prioritate *à quo* originis ſecundumquid tantum concedo antecedens ; alia prioritate nego antecedens , & conſequentiam. Patet ſolutio *ex dictis num. 76. & 77.* Deniquè reſpondeo tertio ad eãdem illationem retorquendo contra III. Godoy : Verbum per ſe procedit ex cognitione illorum , quæ Pater in illo , vt in Verbo , cognoſcit ; at Pater omnia in filio , vt in Verbo , cognoſcit , teſte Auguſtino loco allegato , vbi cum dicat , *omnia* , non eſt , cur reſtringatur ad futura, & ad prẽterita nõ debeat extẽdi: ergo Verbũ ſub aliqua ratione per ſe ex prẽteritorũ cognitione procedit.

Diſtinguo aliter.

Reſpõd. 3. retorquendo.

90. *Ad 3. illationẽ reſpondetur. Primo.* Ad tertiam illationem reſpondeo primo diſtinguendo maiorem : omnia , quæ filius in ſe ipſo cognoſcit, cognoſcit tanquàm nota de his , quæ Pater novit in ſe ipſo poſt Verbi productionem concedo maiorem ; ante Verbi productionem nego maiorem, & diſtinguo minorem : filius cognoſcit in ſe ipſo futura poſt ſui productionem concedo minorem ; in ſigno ſuæ productionis nego minorem , & diſtinguo ſimilitèr primum conſequens, & nego ſubillatam conſequentiam. Solutio patet *ex dictis num. 85. & 86.* Deindè retorqueo contra III. Godoy: omnia , quæ filius in ſe ipſo cognoſcit , cognoſcit tanquàm nota de his, quæ Pater novit in ſe ipſo , vt docet Auguſtinus ; at filius cognoſcit in ſe ipſo præterita : ergo tanquàm nota, non in eſſe rei , de his , quæ Pater cognoſcit in ſe , & conſequentèr filius, quatenùs repræſentat præterita , ex illorũ libera cognitione procedit. Sed vltra has ſolutiones.

Secundo, & eſt retorſio.

91. *Aliter reſpõd. ad 1. illationem 1.* Deniquè duplici ſolutione ad triplicem illationem generali reſpõdeo. Primo. Ad primam diſtinguẽdo maiorem: quid quid in filio eſt , eſt in ſcientia , de qua genitus eſt , in inſtanti æternitatis concedo maiorem ; eſt

in

in scientia, de qua genitus est, in signo productionis Verbi nego maiorem, & concessa minori, distinguo similiter consequens primum, & nego consequentiam sub illatam. Qua distinctione distinguo maiorem secundę illationis: Verbū per se procedit ex cognitione illorum, quę Pater in illo, vt in Verbo, cognoscit, in signo productionis Verbi concedo maiorem; quæ Pater in illo, vt in Verbo, cognoscit in instanti æternitatis nego maiorem; & eadem distinctione distinguo minorem, & nego consequentiam. Hac etiā distinctione distinguo maiorem tertiæ illationis: omnia, quæ filius in se ipso cognoscit in signo suæ productionis, cognoscit tanquàm nota, de his, quæ Pater novit in se ipso cōcedo maiorē; omnia, quæ filius in se ipso cognoscit in instanti æternitatis nego maiorem; distinguo similiter minorem, & nego consequentiam.

Ad 2.

Ad 3.

92. Secundo respondeo ad primam distinguendo maiorem; quid quid in filio ex vi suæ processionis, est in scientia, de qua genitus est, concedo maiorem; quid quid in filio est concomitantèr nego maiorem; distinguo minorem: in filio est cognitio libera, & libera repræsentatio futurorum cōcomitantèr concedo minorem; ex vi suæ processionis nego minorē, & consequentiam. Ad secundam distinguo maiorem: Verbum per se procedit ex cognitione illorum, quæ Pater in illo, vt in Verbo, cognoscit, ex vi processionis concedo maiorem; vt in Verbo cognoscit concomitantèr nego maiorem; & distinguo minorem: Pater omnia in filio, vt in Verbo, cognoscit, ex vi processionis Verbi nego minorem; ex vi processionis Verbi, & concomitantèr concedo minorem, & nego cōsequentiam. Ad tertiam distinguo maiorem: omnia, quę filius in se ipso cognoscit ex vi suæ processionis, cognoscit tanquàm nota de his, quæ Pater novit in se ipso concedo maiorē; omnia, quę filius in se ipso cognoscit concomitantèr, cognoscit tanquàm nota de his, quæ Pater novit in se ipso nego maiorem; distinguoquè minorem: filius cognoscit in se ipso futura concomitantèr concedo minorem; ex vi suę processionis nego minorem, & consequentiam.

Respōd. 2. ad 1.

Ad 2.

Ad 3.

Ex his omnibus solutionibus, nullam, prætèr vltimam adducit Ill. Godoy; quid autèm contra ipsam dicat videbimus, & solvemus post solutionem argumenti sequentis, vbi illam tradit. 93.

Arguit secundo *num.* 15. Verbum proùt libere repræsentat futura procedit à Patre; at non ab illo tanquàm necessario cognoscente possibilia per ùmplicem notitiam: ergo vt libere cognoscente futura. Discursus tenet. Minor certà videtur. Tum, quià Verbum procedit à Patre vt loquente, & consequentèr quatenùs cognoscente; aliàs loqueretur de incognitis, quod est absurdum: per scientiam autē simplicis intelligētiæ, qua cognoscit possibilia, non cognoscit formalitèr futura. Tum etiàm, nàm ex scientia Patris proùt præcisè ad filium terminata nō potest procedere Verbum, quatenùs repræsentat Spiritum Sanctum, & è contra: ergo nèc ex scientia purè possibilium potest Verbū procedere quatenús repræsentat futura. Tum denique: nàm ex scientia Patris proùt ad vnum attributum terminata præcisè non potest procedere Verbum, quatenùs est repræsentativum alterius: ergo ex scientia quatenùs terminata ad creaturas possibiles non potest procedere Verbum, quatenùs repræsentat futura: nàm licèt possibilia, & futura sint eadē, status tamèn sunt differētes. 94. *Arguit. 2.*

Maior etiàm ostenditur primo: Verbum, quatenùs libere repræsentat creaturas futuras, est propriè Verbum; at de ratione Verbi proprie accepti, est, quod repræsentet, & ab alio procedat: ergo proùt libere repræsentat futura procedit à Patre. Secundo: Verbum quatenùs repręsentat futura est terminus locutionis Paternę; ad de ratione termini locutionis est, quod à loquente procedat: ergo quatenùs repræsētat futura à Patre procedit. Tertio: nàm Verbo convenit libera repręsentatio, & libera cognitio futurorum; at non convenit illi à se, sed à Patre; quià quod habet filius, habet à Patre, iuxta illud Ioannis *cap.* 17. *omnia mea tua sunt*, ideſt, à te communicata, & illud: *Mea doctrina non est mea, sed eius qui misit me*: ergo quatenùs libere repræsentat, & cognoscit futura procedit à Patre. 95. *Maior ostenditur. Primo.* *Secundo.*

96. Hoc argumentum omninò ruit, ſi reſpondeatur negando maiorem, & diſtinguendo maiorem primæ probationis hoc modo: Verbum, quatenùs libere repræſentat creaturas futuras, eſt proprie Verbum, in ratione ſuæ proprietatis perſonalis nego maiorē; eſt proprie Verbum, vt libera repræſentatio appropiatur Verbo concedo maiorem; & diſtinguo ſimilitèr minorem: de ratione Verbi accepti proprie, ideſt, in ratione ſuæ proprietatis perſonalis, eſt quod repræſentet, & ab alio procedat nego minorem; accepti propriè, ideſt, vt libera repreſentatio appropiatur Verbo, eſt quod repræſentet, & ab alio procedat concedo minorem, & nego conſequentiam; qua diſtinctione diſtinguendæ ſunt præmiſſæ ſecundæ probationis, & neganda eſt conſequentia. Solutio patet *ex dictis num.* 70. 75. *&* 77. & patebit amplius *ex dicendis num.* 130. vltra quod.

Reſpondetur ad argum. Primo.

Reſpondeo primo ad argumentum diſtinguendo maiorem: Verbum proùt libere repræſentat futura, procedit à Patre ſecundum ſubſtantiam nego maiorem; ſecundum relationes exprexivi ad creaturas concedo maiorem; & conceſſa minori, diſtinguo conſequens diſtinctione data, quę claret *ex dictis num.* 34. *&* 85. Ad probationes maioris, proùt huic ſolutioni obſtare poſſunt, reſpondeo; ad primam diſtinguendo maiorem: Verbū, quatenùs libere repræſentat creaturas futuras, eſt proprie Verbum, primario captum nego maiorem; ſecundario acceptum concedo maiorem; & diſtinguo minorem: de ratione Verbi accepti proprie, ideſt, primario, eſt, quod repręſentet, & ab alio procedat concedo minorem; de ratione Verbi accepti proprie ſecundario, eſt quod repræſentet, & ab alio procedat, ſubdiſtinguo: & ab alio procedat ſecundum ſubſtantiam nego minorem; ſecundum relationem expræſſivi concedo minorem, & hac ſubdiſtinctione diſtinguo conſequens. Ad ſecūdam probationem diſtinguo maiorem: Verbum, quatenùs repræſentat futura, eſt terminus locutionis Paternæ ſecundario concedo maiorē; primario nego maiorem; & diſtinguo minorem: de ratione termini locutionis primario eſt, quod à loquente procedat concedo minorem; ſecundario nego, vel ſub diſtinguo: eſt, quod à loquente procedat concomitantèr concedo minorem; formaliter, ſeù ex vi ſuæ proceſsionis nego minorem, & conſequentiam, vel illā diſtinguo diſtinctione data. Ad tertiam diſtinguo maiorem: Verbo convenit libera repræſentatio, & libera cognitio futurorum ſecundario concedo maiorē; primario nego maiorem; & diſtingo minorem: non convenit illi à ſe, ſed à Patre, ſecundario concedo minorem; primario nego minorem; & ſimilitèr diſtinguo conſequens.

Ad probationes maioris. Ad 1.

Ad 2.

Ad 3.

97. Reſpondeo ſecundo ad argumentum negando maiorem; alioquin Verbum, proùt libere repræſentat futura, produceretur à Patre, quod eſſe falsū conſtat *ex dictis, præſertim num.* 39. *cum ſequentibus.* Vel ipſam diſtinguo: Verbum, proùt libere repreſentat futura procedit à Patre concomitantèr concedo maiorem; formalitèr nego maiorem; & conceſſa minori, nego cōſequentiam. Ad primam maioris probationem diſtinguo maiorem: Verbum, quatenùs libere repræſentat creaturas futuras, eſt proprie Verbum, ſecundario concedo maiorem; primario nego maiorem; & diſtinguo minorem: de ratione Verbi accepti proprie primario eſt, quod repræſentet, & ab alio procedat concedo minorē; ſecundario ſubdiſtinguo: concomitātèr concedo minorem; formalitèr, ſeù ex vi ſuæ proceſsionis nego minorem; & diſtinguo ſimilitèr conſequens. Ad ſecundam probationem diſtinguo maiorem: Verbum, quatenùs repræſentat futura, eſt terminus locutionis Paternę ſecundario concedo maiorem; primario nego maiorem; & diſtinguo minorem: de ratione termini locutionis primario eſt, quod à loquente procedat concedo minorem; ſecundario nego, vel ſub diſtinguo: eſt, quod à loquente procedat concomitantèr concedo minorem; formaliter, ſeù ex vi ſuæ proceſsionis nego minorem, & conſequentiam, vel illā diſtinguo diſtinctione data. Ad tertiam diſtinguo maiorem: Verbo convenit libera repræſentatio, & libera cognitio futurorum concomitantèr concedo maiorem; formalitèr ex vi ſuæ proceſsionis nego maiorem; qua diſtinctione diſtinguo minorem, & conſequens. Solutio patet *ex dictis num.* 83.

Reſpondeo 2. ad argum.

Ad probat. maioris. Ad 1.

Ad 2.

Ad 3.

98. Reſpondeo tertio ad predictum

Reſpond. 3. ad argum.

argu-

argumẽtũ distinguẽdo maiorẽ: Verbũ, prout libere repręsẽtat futura, procedit à Patre, processione secũdaria, secũdumquid, accidentaria, & impropria concedo maiorem; processione substãtiali, vera, & propria nego maiorem; & concessa minori, distinguo similitèr consequens. Et iuxta hanc solutionem ad primam probationem maioris distinguo maiorem distinctione data in duplici antecedenti solutione, & distinguo minorem: de ratione Verbi primario est, quod repręsentet, & ab alio procedat concedo minorem; secũdario subdistinguo: est, quod ab alio procedat, processione secũdaria, secũdũquid, accidẽtaria, & impropria concedo minorem; processione substantiali, vera, & propria nego minorem, & distinguo similitèr consequens. Ad secundam distinguo maiorem, vt ipsam distinxi solutionibus antecedentibus, & distinguo, & subdistinguo minorem, distinctione, & sub distinctione data ad probationẽ primam, eademquè distinctione distinguo consequens. Ad tertiam probationem distinguo maiorem: illamquè concedo concomitanter, & nego formalitèr ex vi suæ processionis; distinguoquè minorem: non convenit illa à se, sed à Patre, processione secundaria, secundũquid, accidẽtaria, & impropria concedo minorem; substantiali, vera, & propria processione nego minorẽ; & distinguo paritèr consequens. Constat solutio *ex dictis num.* 34. & 83.

Ad 1. probationem maioris.

Ad 2.

Ad 3.

99. *Retorqueo argum.*

Deniquè retorqueo argumentum contra Ill. God. retorsionem formando ad litteram suę probationis: Verbũ, prout libere repræsentat prętérita, procedit à Patre; at non ab illo tanquã necessario cognoscente possibilia per simplicẽ notitiam: ergo vt libere cognoscente prætérita. Discursus tenet. Minor certa videtur. Tum; quia Verbũ procedit à Patre, vt loquente, & cõsequentèr quatenùs cognoscente; aliàs loqueretur de incognitis, quod est absurdũ: per scientiam, autèm simplicis intelligentiæ, qua cognoscit possibilia, non cognoscit formalitèr prætérita. Tum etiã, nàm ex sciẽtia Patris, prout præcisse ad filium terminata, non potest procedere Verbum, quatenùs repręsentet Spiritum Sanctũ, & è contra: ergo nèc ex scientia purè possibilium, potest Verbum procedere, quatenùs repræsentat prætérita. Tum denique: nam ex scientia Patris, prout ad vnum attributum terminata præcisse, non potest procedere Verbum, quatenùs est repræsentativum alterius: ergo ex scientia, quatenùs terminata ad creaturas possibiles, non potest procedere Verbum, quatenùs repræsentat prætérita; nàm licèt possibilia, & prætérita sint eadem, status tamèn sunt differentes.

100. *Maior ostenditur 1.*

Maior etiã ostenditur primo: Verbum, quatenùs libere repręsentat creaturas prætéritas, est proprie Verbum; at de ratione Verbi accepti proprie est quod repræsentet, & ab alio procedat, iuxta Ill. Godoy *num.* 16. ergo prout libere repræsentat prætérita procedit à Patre. *Secundo.* Verbum quatenùs repræsentat prętérita est terminus locutionis Paternæ; at de ratione termini locutionis est, quod aloquẽte procedat: ergo quatenùs repræsentat prætérita à Patre procedit. *Tertio.* Tertio: nàm Verbo convenit libera repręsentatio, & libera cognitio prætéritorum at non convenit illi à se, sed à Patre; quia quod habet filius, habet à Patre, iuxta illud Ioannis *cap.* 17. *Omnia mea tua sunt*, ideſt, à te communicata, & illud: *Mea doctrina non est mea, sed eius qui misit me*: ergo quatenùs libere repræsentat, & cognoscit prætérita procedit à Patre.

Secundo.

Tertio.

101. *Responsionẽ 2. impugnat. Ill. Godoy.*

Ex his autèm solutionibus solùm secundam adducit Ill. Godoy *num.* 17. quàm sic ibi impugnat: filio ex vi processionis formalis solùm cõvenit natura Divina, non attributa, cum illa sola sit primarius terminus, & formalis Divinæ generationis; & tamèn non procedit per se solùm ex cognitione æssentiæ, sed etiàm ex cognitione attributorum: ergo quamvis libera repræsentatio futurorum competat illi, non ex vi processionis primario, & formalitèr, sed secundario, debebit tamẽ ex cognitione sui, vt repræsentantis futura, procedere; cumquè prout sic absquè futuris cognitis cognosci non possit, per se ex illorum cognitione procedet.

102. *Impugnatio non officit.*

Hęc tamèn impugnatio nobis non officit, quià vt dictum habemus *disput.* 89. *num.* 18. & 19. Verbum per se in quarto modo non procedit ex cog-

nitione attributorum. Et dato, quod ex cognitione attributorũ per ſe procederet, adhùc non teneret impugnatio Ill. Godoy; eſt enim maxima differentia inter attributa, & futura; nã attributa præſupponuntur ad Verbi productionem; futura verò Verbi productionem ſubſecuntur, contra quam differentiam nihil adducit Ill. God.

103. *Alia ſolutio.* Vltra prædictã reſponſionem, aliã ex Suarez adducit Ill. Godoy *num.* 19. quam ad ſuam probationem nos applicare poſſumus, ſcilicèt, liberam repræſentationem communicari filio in radice, quatenùs ei communicat. Eſſẽtiam Diuinam, qua, decreto poſito, cognoſcit futura; non aurèm communicari à Patre formalitèr, ideoquè ex libera futurorum cognitione non procedit. Et certè ſolutio ſic tradita eſt noſtra doctrina, quàm adduximus *n.* 83. pro reſponſione ad Authoritatem D. Auguſtini.

104. *Replicat Ill. God.* Hanc ſolutionem impugnat duplicitèr Ill. Godoy *num.* 19. omittò ſecundam, quia eſt ad hominem contra Suarium concedentem, repræſentationem poſsibilium eſſe communicatam filio à Patre formalitèr, & non ſolùm in radice, ex quo paritatem ſumit ad futura, quod contra nos non militat. Prima igitùr ſic ſe habet: filius, quatenùs libere repræſentat futura, eſt Verbum illorum; at de ratione Verbi eſt, vel ex ſpecie impreſſa, vel ex cognitione ſui obiecti procedere: ergo procedit ex conitione libera, & libera repræſentatione, non ſolùm in radice, ſed etiàm in ſe ipſa communicata à Patre formalièr.

105. *Reſpondetur.* Cœterum hæc impugnatio nihil addit, vt fatetur Ill. Godoy ad probationem, quàm adducit *num.* 16. & nos propoſſuimus *num.* 95. ipſamquè ſoluimus per ſequentia triplici ſolutione; ipſamquè inſtauimus *n.* 100. per quod ſatis patet ad illam.

106. *Arguit 3.* Arguit tertiò *num.* 20. ex illa cognitione procedit Verbum quoad ſuam entitatem per ſe in quarto modo, qua per impoſsibile ablata, vel non maneret Verbum, vel ſaltìm non maneret eiuſdem entitatis: ergo paritèr: ex illa cognitione Verbum, vt futura repræſentans, per ſe in quarto modo procedit, qua non exiſtente, Verbum non repræſentaret futura; at sì Pater non cognoſceret creaturas futuras, non procederet Verbum illas repreſentans de facto: ergo per ſe in quarto modo procedit ex cognitione illarum, ſub conceptu liberæ terminationis ad illa.

107. *Reſpõdeo 1.* Reſpondeo primo conceſſo antecedenti cum conſequentia diſtinguendo ſuſſumptam: ſi Pater non cognoſceret creaturas, ſivè ante, ſivè poſt productionem Verbi, Verbum non procederet illas repræſentans de facto ommitto minorem; ſi Pater non cognoſceret creaturas futuras ante productionem Verbi præciſſe, Verbum non procederet illas repræſentans de facto nego minorem; & conſequentiam; quià vt Verbum per ſe in quarto modo procederet ex cognitione creaturarum futurarum ſub conceptu liberæ terminationis ad illas, debebat Pater creaturas futuras cognoſcere ante Verbi productionem, quod non habet, ex toties dictis.

108. *Replicabis pro ipſo.* Replicabis pro Ill. Godoy: vt Verbum per ſe in quarto modo procedat ex cognitione futurarum creaturarum ſub conceptu liberæ terminationis ad illas, debet Pater creaturas futuras cognoſcere ante Verbi productionem; ſed Pater cognoſcit creaturas futuras ante Verbi productionem: ergo Verbum per ſe in quarto modo procedit ex cognitione creaturarum futurarum ſub conceptu liberæ terminationis ad illas. Conſequentia eſt legitima. Maior eſt noſtra ſolutio. Minor, in qua eſt difficultas, probatur: vt Verbum per ſe in quarto modo procedat ex cognitione creaturarum futurarum ſub cõceptu liberæ terminationis ad illas, debet Pater cognoſcere creaturas futuras ante Verbi productionem ſub prædicto conceptu duntaxat; ſed licèt Pater non cognoſcat creaturas futuras ante Verbi productionẽ quoad ſuam intrinſecam entitatem, illas tamèn cognoſcit ante Verbi productionem ſub prædicto conceptu: ergo Pater cognoſcit creaturas futuras ante Verbi productionem. Probatur minor primo: productio Verbi ſub conceptu liberæ terminationis ad creaturas futuras, ſupponit creaturas futuras: ergo illas ſupponit à Patre cognitas: ergo licèt Pater non cognoſcat creaturas futuras ante Verbi productionem quoad ſuam intrinſecam entitatem, illas tamèn

cog-

cognoscit ante Verbi productionē sub prædicto conceptu. Secundo probatur: priùs est Patrem cognoscere creaturas, futuras quam Verbū libere terminari ad illas: ergo idem quod priùs.

109. *Respondeo ad replicam.* Respondeo, quod hæc replica nititur in falsa doctrina, supponit namque, quod Verbum producatur sub cōceptu liberæ terminationis ad creaturas futuras, quod esse falsum satis appareret *ex dictis in n.* 39. *vsque ad* 44. alioquin Verbum sub conceptu liberæ terminationis ad creaturas, ex cognitione præteritorum produceretur, & etiam Pater Æternus sub prædicto conceptu esset productus, vt ibi probavimus, ex quibus retorsiones fiant contra replicam. *Retorque.* Cum ergo productio Verbi sub cōceptu liberæ terminationis ad creaturas non sit productio vera, & propria, sed secundaria, secundum quid, accidentaria, & impropria *ex allatis n.* 34. replica ad summum valet probare: Verbum processione secūdaria, secundum quid, accidentaria, & impropria ex cognitione creaturarum procecedere, quod cōcessum habemus *n.* 34. & 83. nunquā tamèn probabit, ex cognitione illarū vera, & propria processione procedere, quod est intentum Ill. God. statuētis: Verbū per se in quarto modo procedere ex cognitione futurorum.

110. *In forma respondeo 1. ad replicam.* Quo supposito respondeo primo ad replicam in forma negando minorem, ad cuius probationem nego etiā minorem, ad cuius primam probationem concesso antecedēti nego consequentiam; quia illud instans, in quo creaturæ futuræ supponuntur ad Verbi productionem sub conceptu liberæ terminationis ad illas, non est instans cognitionis creaturarum futurarum, sed est solùm instans essendi illarum; priùs namquè est esse, quā cognosci. Et hoc etiam de Patre respectu ipsarum creaturarum verificatur; Verum enim est, quod Pater sub conceptu liberę terminationis ad futura supponit futura. Valet ergo ex hoc inferre: ergo supponit futura cognita? Neutiquam. Sic similiter consequentia in replica illata.

111. *Respondeo 2. ad replicam.* Respondeo secundo distinguendo prædictum consequens: ergo illas supponit à Patre cognitas pro aliquo priori naturæ, vel originis *à quo* simpliciter ad Verbi productionem nego consequentiam; pro priori *à quo* originis secundum quid concedo consequentiā, & distinguo similiter sub illatam, qua distinctione distinguenda est secunda probatio minoris, & nihil contra nos, vt dictum, & ostensum habemus *n.* 51. *vsque ad* 57.

112. *Ad argument. respondetur 2.* Respōdeo secūdo ad supra positum argumentū Ill. God. distinguendo antecedens: ex illa cognitione procedit Verbum quoad suam entitatem per se in quarto modo, qua per impossibile ablata, vel non maneret Verbum, vel saltim non maneret eiusdem entitatis, per locum ab intrinseco cōcedo antecedens, per locum ab extrinseco nego antecedens, & distinguo consequens: ergo ex illa cognitione Verbum, vt futura repræsentās per se in quarto modo procedit, qua non existente Verbū non repræsentaret futura, per locum ab intrinseco cōcedo consequētiā, per locū ab intrinseco nego consequētiam. Distinguo sussumptam: si Pater non cognosceret creaturas futuras, non procederet Verbum illas representans de facto, per locum ab extrinseco, concedo minorem; per locum ab intrinseco nego minorem, & consequentiam. Licet enim verum sit, quod si Pater non cognosceret creaturas futuras, Verbum non procederet illas repræsentans de facto; hoc autē esset tantum verùm per locū ab extrinseco, quatenùs cognitio futurorū est aliquid ad extra, & consequenter toti Trinitati indivisum, vnde in quacumque persona deficiente, in omnibus deficeret. Cœterum falsum est per locum ab intrinseco; nam si per impossibile Pater non cognosceret creaturas futuras, Verbum haberet à Patre essentiam illi communicatam, per quam creaturas futuras repræsentaret in signo illis debito.

113. *Retorqueo argum.* Respondeo tertio retorquendo cōtra Ill. God. ex illa cognitione procedit Verbum quoad suam entitatē per se in quarto modo, qua per impossibile ablata, vel non maneret Verbū, vel saltim non maneret eiusdem entitatis: ergo pariter: ex illa cognitione Verbū, vt præterita repræsentans, per se in quarto modo procedit, qua non existente Verbum non repræsentaret præterita; at si Pater non cognosceret creaturas præteritas, non procederet Verbum illas repræsentans defacto: ergo

per

per ſe in quarto modo procedit ex cognitione illarum ſub conceptu libere terminationis ad illa.

114. *Arguit denique Ill. Godoy.* Arguid denique Ill. God. *n.* 21. Pater, quatenús cognoſcit futura, eſt productivus Verbi; at non alterius ab iſto diſtincti, cum tale Verbum impoſsibile ſit, nec iſtius ſecundum entitatem, vt cōſtat ex dictis: ergo iſtius Verbi, quatenús repræſentat, & libere cognoſcit futura. Diſcurſus eſt evidens. Maior in qua eſt difficultas, probatur primo: non ſolùm ſpecies rei poſsibilis, ſed etiam ſpecies rei præſentis fœcundat intelectum creatum ad producendum Verbū: ergo paritèr: non ſolùm cognitio rerū poſsibilium, ſed etiam cognitio futurorum fœcundat intellectum Diuinū ad producendum Verbum. Patet conſequentia: nam ſicut intellectus creatus fœcundatur per ſpeciem ad productionem Verbi, ita intellectus Patris fœcūdus per intellectionem conſtituitur ad Verbi productionem. Secundo: intellectus Patris, quatenùs poſsibilia cognoſcit, eſt fœcundus ad Verbi productionem: ergo etiam quatenùs intuetur futura eſt ad Verbi productionem fœcundus. Patet conſequentia à paritate rationis.

115. Ad hoc argumentum duplicem ſolutionem adducit Ill. God. Vnam *n.* 22. & aliam *n.* 24. Vtraque procedit ex differentia cognitionis poſsibilium, & futurorum aſsignata ab authoribus, qui concedendo Verbum per ſe in quarto modo procedere ex cognitione poſsibilium, negant procedere ex cognitione futurorum adhuc ſub conceptu libere terminationis ad illa. Vtrāque ſolutionem impugnat Ill. God. *vſque ad n.* 26. quas impugnationes ſolvere ad nos non attinet, cum illæ ſolutiones nequeant à nobis aſsignari, vtpote noſtræ doctrinæ adverſę; quare conformiter ad doctrinam traditam reſpondendum eſt argumento prædicto.

116. *Reſpōdeo ad argum. Prim.* Reſpondeo itaque primo negando maiorem ob dicta *n.* 39. *cum ſequentibus*, ad cuis ſecundam probationem negatur antecedēs ob dicta tota diſputatione præcedenti. Ad primam autem cōceſſo antecedenti nego conſequentiā cum probatione; quia intellectus Patris, non per intelectione; quia intellectus Patris, non per intellectionem, ſed per Eſſentiam conſtituitur fœcūdus ad Verbi productionem, quod eſt in noſtra doctrina ſine dubio, & licèt per hoc ſufficiens manebat ad argumētum reſponſio. Reſpōdeo ſecundo: dato, quod intellectus Patris per intellectionem conſtituatur fœcundus ad productionem Verbi, negando paritatem; eſt namquè maxima differētia inter intellectum creatum, & Diuinū: nam cum intellectus creatus nequeat intelligere, niſi per intellectionem creatam, intellectus creatus producit Verbum vt intelligat, ideo nequit poſsibilia, & actualia cognoſcere quin ſpecies rei poſsibilis, & actualis illum fœcūder ad producendum Verbum. Aſt cum intellectus Divinus intelligat per intelectionē improductam, quæ non eſt cognitio rerum poſsibilium, nèc futurorum, & alioquin eſt infinita, & repræſentativa poſsibilium, & futurorum in ſignis debitis, non indiget cognitione poſsibiliū nèc futurorum vt fœcundus conſtituatur ad producendū Verbū; aliàs cognitio infinita non eſſet ſuficiēs ad conſtituendum intellectū Diuinum fœcundum ad productionem Verbi. *Secundo.*

117. *Retorqueo* Si autē hęc diſparitas nō placeat, placebit (credo) ſequēs retorſio: Pater, quatenus cognoſcit futura, eſt productivus Verbi quoad ſuam intrinſecam entitatem; at non alterius ab iſto diſtincti; cū tale Verbum impoſsibile ſit: ergo iſtius Verbi quoad ſuam intrinſecam entitatem. Diſcurſus eſt evidens. Maior in qua eſt difficultas, probatur ſic: non ſolum ſpecies rei poſsibilis, ſed etiam ſpecies rei præſentis fœcundat intellectū creatum ad producendū Verbū quoad ſuam intrinſecam entitatem: ergo paritèr: non ſolum cognitio rerum poſsibilium, ſed etiam cognitio futurorum fœcundat intellectū Divinum ad producendum Verbū quoad ſuam intrinſecam entitatem. Patet conſequentia: nan ſicut intellectus creatus fœcundatur per ſpeciem ad productionem Verbi, ita intellectus Patris fœcundus per intellectionem conſtituitur ad Verbi productionem. Retorſio facta eſt ad litteram argumenti Ill. God. Vnde ſi diſparitas à nobis data non placet, diſpariras aſsignanda ad retorſionem placebit pro argumenti ſolutione.

118. *Reſpond. ad argum. 3.* Reſpondeo tertio ad prędictum argumentum diſtinguendo maiorem: Pater, quatenus cognoſcit futura, eſt pro-

duc-

ductivus Verbi, productione substātiali, vera, & propria nego maiorem: productione secundaria, secundum quid, accidentaria, & impropria concedo maiorem, & concessa minori distinguo similiter consequens. Solutio claret *ex dictis n. 34. & 83.*

119. *Retorqueo argum.* Deniquè retorqueo argumentum: Pater, quatenus cognoscit præterita, est productivus Verbi; at non alterius ab isto distincti, cum tale Verbum impossibile sit, nec istius secundum entitatem: ergo istius Verbi quatenus repræsentat, & libere cognoscit præterita. Discursus est evidens. Maior, in qua est difficultas, probatur primo: nō solū speciesrei possibilis, sed etiā species rei præsentis fœcundat intellectum creatum ad producendum Verbum: ergo pariter: non solùm cognitio rerum possibiliū, sed etiam cognitio præteritorum fœcundat intellectū Divinum ad producendum Verbum. Patet consequentia: nam sicut intellectus creatus fœcundatur per speciem ad productionem Verbi, ita intellectus Patris fœcundus per intellectionē constituitur ad productionem Verbi. Secūdo: intellectus Patris, quatenus possibilia cognoscit, est fœcundus ad Verbi productionem: ergo etiam quatenus intuetur præterita est ad Verbi productionem fœcundus. Patet consequētia à paritate rationis.

120. Meritò hanc retorsionem pro cōplemento solutionis argumentorum proposui, nam licet multoties repetita maneat, quid ad ipsā dicat Ill. God. vcusque non dixi. Videtur enim illam cōcedere, idemquè sentire de futuris, ac de præteritis, vt colligitur ex ab ipso adductis *n. 25.* vbi hanc infert consequentiam: *ergo Verbum, quatenus repræsentat præterita, & futura, est terminus dictionis Paternæ.* Hoc tamèn mihi non placet, & vt efficatia retorsionis appareat.

121. *Aliter formatur retorsiu.* Sic illam formo: Verbum, quatenùs repræsentat præterita pro tempore præteritionis, est proprie Verbum; at qui deratione Verbi accepti proprie est, quod repræsentet, & ab alio procedat: ergo pro vt repræsentat præterita pro tempore præteritionis procedit à Patre: ergo Verbum sub conceptu liberæ omnis terminationis non est à Patre productum. Probatur hęc consequentia: si Verbum sub conceptu alicuius liberæ terminationis non est à Patre productum, Verbum non est à Patre productum sub conceptu omnis liberę terminationis; at qui Verbum sub conceptu alicuius liberæ terminationis non est à Patre productū: ergo Verbum sub conceptu omnis liberę terminationis, non est à Patre productū. Probatur minor: Verbū nequit esse à Patre productum sub coceptu liberæ terminationis, quam de facto non habet; sed est aliqua libera terminatio, quā Verbū non habet de facto: ergo Verbū sub conceptu alicuius liberæ terminationis non est à Patre productū. Probatur minor: Verbū de facto nō habet liberā terminationē ad prēteritionē rei nūc existentis pro tempore prēteritionis; libera namquè terminatio ad præteritum pro tempore præteritionis non est ante præteritionem rei: ergo est aliqua libera terminatio, quam Verbum non habet de facto. Hæc retorsio facta est iusta rationem, quam pro sua conclusione adducit Ill. God. *n. 16.* & similiter fiat discurrendo per omnes alias.

§. Vltimus.

Corollaria ex præcedentibus.

122. *Colligitur primo.* Ex dictis in discursu disputationis colligitur primo: quod, & si Deus dilligat necessario creaturas possibiles, Spiritus Sanctus quoad suam intrinsecam entitatem ex illarū amore non procedet; nec similiter procedet quoad aliquam formalitatem liberam ex illarum amore, etiam si illas libere dilligat; nec procedet secundū formalitates liberas ex amore existentium. Hoc corollarium est contra Ill. God. *n. 54.*

123. *1. pars prob.* Primum patet: nam Verbū quoad suam intrinsecam entitatem non procedit ex cognitione omniū necessario cognoscibilium, vt patet per dicta tota disputatione antecedenti: ergo nec Spiritus Sanctus quoad suam intrinsecam entitatē procedit ex amore omniū necessario amabilium: ergo, & si Deus dilligat necessario creaturas possibiles, Spiritus Sanctus quoad suam intrinsecam entitatem ex illarum amore non procedit.

124. *2. & 3. probatur.* Secunda pars corollarij ex tertiæ partis probatione constabit. Quam pro

bo: nam sicut Verbum libere terminatur ad creaturas futuras, illas repræsentando; ita Spiritus Sanctus libere terminatur ad illas, & sicut Pater Verbo dicit creaturas, ita Spiritus Sanctus dilligit illas; sed stat, quod Verbum libere terminetur ad creaturas futuras, illas repræsentando, quin Verbum secundum liberam terminationem ad creaturas ex illarum libera cognitione procedat, vt probatum manet disputatione præsenti: ergo stat, quod Spiritus Sanctus libere terminetur ad illas, quin ex illarum amore procedat.

125. *Coligitur 2.* Secundo colligitur: Verbum præter relationem realem ad Patrem, vt dicentem, importare relationem rationis ad omne obiectum per Verbum manifestatum, & consequenter etiam ad creaturas. Hoc corollarium habet Ill. God. *n.* 55. quod optime probat hac ratione: Verbum in ratione manifestativi importat respectum rationis ad omne, quod per illũ manifestatur; at Verbum Divinum est manifestativum Trium personarum, & omnium creaturarum, vt colligitur ex dictis: ergo ad creaturas importat respectum rationis per modum manifestativi. Et licet verum sit id, quod notat Ill. God. ex D. Thoma, scilicet, Verbum ad creaturas importare respectum manifestativi, & factivi; ad perfectiones autèm Divinas tantum manifestativi; falsa tamen est ratio, quam ad hoc adducit, scilicet, quia Dei scientia est Dei cognoscitiva tantum; creaturarum autèm cognoscitiva, & factiva; quia scientiã Dei non esse creaturarum factivam cõtra ipsum ostendimus *tom.* 1. *disp.* 32. Ratio autèm, cur Verbum ad creaturas importat respectum manifestativi, & factivi, est: quia Verbum est manifestativum creaturarum, quæ per ipsũ potentia operativa, quæ est omnipotentia ab intellectu, & volũtate distincta, vt diximus *tom.* 1. *disp. cit.* facta sunt.

126. *Dubium procompleto quæstionis.* Pro complemento quæstionis disputandum erat in præsenti (inquit Ill. Godoy *n.* 57.) ratione cuius dicat Verbum Divinum ad creaturas respectũ; an ratione solius proprietatis personalis; an ratione Essentiæ solius; an ratione vtriusque? Ad quod respondet: respectum ad creaturas, vt præcisse manifestatas, & cognitas, convenire Verbo ratione solius essentiæ, respectum verò ad illas quatenùs Verbo dictas cõpetere Verbo ratione Essentiæ, vt rationis formalis, & ratione proprietatis personalis tanquàm conditionis.

127. *Primum probat Ill. Godoy.* Primum probat *n.* 58. nam respectus ad creaturas cognitas supra cognitionem fundatur, & respectus ad illas vt manifestatas, supra Essentiam, vt habet rationem Verbi essentialis; at ratio cognitionis, & Verbi essẽtialis non cõpetunt Verbo ratione proprietatis personalis, nisi solùm quoad modum se habendi ex vi processionis, cum perfectiones essentialis sint, & toti Trinitati communes: ergo habitudo ista pro ratione formali fundandi habet solã essentiam, non relationem, nisi tantùm quoad modum habendi, videlicèt, ex vi processionis.

128. *2. prob. 1.* Secundum probat primo: nam habitudo ad creaturas vt dictas, non dicit solam rationem manifestationis, sed insuper addit, quod sit manifestativum productum, & expræssum ab alio; at ad rationem producti, & expręsi concurrunt Essentia, vt ratio formalis terminandi productionem, & relatio, vt conditio: ergo ad fundandam habitudinem ad creaturas, vt dictas, concurrit Essentia, tanquàm ratio formalis, & relatio, vt conditio. *Secundo.* Secundo: nam, & si aliæ personæ dicant ratione essentiæ habitudinẽ repræsentativi ad creaturas, nulla tamen dicit habitudinem ad illas, vt dictas; aliàs Pater, & Filius dicerent creaturas Spiritu Sancto, sicut illas dicunt Verbo: ergo habitudo ad creaturas, vt dictas, non fundatur nudè supra Essentiam, sed super illam vt modificatam relatione secundæ personæ; & consequentèr hæc, saltim ingrèditur tanquam conditio.

129. *Declaratur veritas responsionis quoad primã partem.* Hæc tamèn respõsio vera est quoad primam partem, & optime probatur ab Ill. God. à nobisquè declaratur: nam respectus Verbi ad creaturas cognitas, & manifestatas convenit Verbo non ratione suę proprietatis personalis, sed ratione Essentiæ Divinæ; ideoquè hic respectus ad creaturas cognitas, & manifestatas est communis toti Trinitati, licet approprietur Verbo propter specialem modum procedendi per intellectum, sicut appropriatur nomen Sapientia, vt ex professo tenet Scotus *in* 1. *distinct.* 27. *quæst.* 3. Vnde Verbum

di-

dicere reſpectũ ad creaturas cognitas, & manifeſtatas, idem eſt, ac Verbum cognoſcere, & manifeſtare creaturas, quatenus habet Eſſentiam Divinã, qui modus cognoſcendi, & manifeſtandi non p oprius eſt Verbo; eſt tamèn ipſi appropriatus.

130. *Falſitas reſponſionis quo ad ſecundum partem oſtenditur 1.*

Secunda vero pars reſponſionis Ill. God. ſcilicet, *reſpectum ad creaturas, quatenus Verbo dictas, competere Verbo ratione Eſſentiæ, vt ratio formalis, & ratione proprietatis perſonalis, tanquam conditionis*, Supponit falſum; ſupponit namquè: creaturas Verbo dici, quod eſt falſum; & ratio eſt, primo: nam id Verbo dicitur, ex cuius cognitione per ſe in quarto modo Verbum procedit; ſed ex dictis Verbũ per ſe in quarto modo non procedit ex cognitione creaturarum: ergo creaturæ Verbo non dicuntur. *Secundo.* Secundo: nam Verbum eſt Verbum in ratione ſuę proprietatis perſonalis illius, qui dicitur Verbo; at qui Verbum non eſt Verbum creaturarũ in ratione ſuæ proprietatis perſonalis; quia ſic ſolùm eſt Verbum illius, ex cuius cognitione per ſe in quarto modo procedit: ergo creaturæ non dicũtur Verbo. *Tertio.* Tertio: nam aſſerere: creaturas dici Verbo ſupponit Verbum per ſe in quarto modo ex cognitione creaturarũ procedere; ſed hoc eſt falſum: ergo falſum eſt, quod ſupponit Ill. God. in ſua reſpõſione. *Quarto.* Quarto: aſſerere: creaturas dici Verbo, eſt aſſerere: Verbum manifeſtare creaturas, vt expræſſum ab alio formaliter; ar qui hoc ſupponit falſum, quia ſupponit Verbum per ſe in quarto modo procedere ex cognitione creaturarum, quod eſſe falſum conſtat ex hac, & præcedenti diſputatione: ergo falſum ſupponit prædicta reſponſio. Nec rationes illius aliquid in nos convincunt, quia idem ſupponũt, vt ex ipſis apparet.

331. *Dubium alibi remiſſum.*

Poterat etiam diſputari (concludit Ill. God. *n.* 60.) an Verbũ Eſſentiã importet in recto, & primario, & in obliquo naturã? Cœterũ iſta quæſtio (inquit ipſe) cõmunis eſt omnibus Divinis perſonis, & iã exagitata. Et hęc de iſta diſputatione applicanda litteræ Magiſtri *in* 1. *diſt.* 27.

DISPVTATIO

NONAGESIMA SECVNDA.

An ſi Spiritus Sanctus non procederet à Filio diſtingueretur realitèr ab illo?

I. §.

Neceſſaria ad quæſtionem ſupponuntur.

Num. 1. *De facto Spiritum Sanctum à Filio procedere, eſt veritas Catholica.*

IN hac difficultate, vt Catholicam veritatem ſupponendũ eſt primo: de facto Spiritum Sanctum à Filio procedere, quæ veritas contra Græcos in pluribus Concilijs diffinita invenitur, vt habet Ill. God. *n.* 1. illamquè probat varijs Scripturæ teſtimonijs *vſque ad n.* 9. quæ omnia in ipſo videnda relinquo.

2. *Inefficax D. Thomæ probatio.*

Ratione autèm prædicta veritas ab Ill. God. non probatur, & certè illam probavit D. Thom. 1. *parte quæſt.* 36. *art.* 2. hac ratione: ſi Spiritus Sanctus non procederet à Filio, non diſtingueretur realitèr ab illo; ſed de facto diſtinguitur: ergo de facto procedit à Filio. Hæc tamèn ratio D. Thomæ falſum ſupponit, vt ex noſtra concluſione conſtabit, ideoquè probanda venit veritas prædicta ratione, quam tradit Scotus *in* 1. *diſtinct.* 11. *quæſt.* 1. quę ſic ſe habet: Pater generando filium cõmunicat ei omnia præter eſſe Patrem: ergo communicat illi virtutem Spirãdi. Antecedens eſt certum, & conſtat ex illo Ioanis: *Omnia, quæ habet Pater, mea ſunt.* Conſequẽtia eſt legitima: nam Pater habet virtutem ſpirandi. In ſero ampliùs: Ergo Pater communicat filio *Ratio efficax.*

vir-

virtutem spirandi prius origine, quam Pater producat Spiritum Sanctum. Patet consequentia ex eo, quod generatio est prior origine productione Spiritus Sancti. Sussummo nunc: at qui habens principiū productivum priùs origine, quam sit productum, si necessario producat, producet illud, dummodo non sit aliquid ei impediens: ergo cum filius habeat virtutē spirandi prius origine, quam Spiritus Sanctus producatur, & necessario illum producat, quin sit aliquit ei impediens, filius producit Spiritum Sanctum.

3. *Propter Græcos orta est hæc difficultas.*

Suppono secundo: quod hæc controversia orta est propter Græcos, quia cum dicerent: Spiritum Sanctum non procedere à filio, D. Thomas *cit.* ex cogitavit contra ipsos argumentum supra factum, scilicet, quod si Spiritus Sanctus non procederet à filio, non distingueretur realitèr ab illo; ideoquè Theologi disputant de veritate illius, inquirendo: an sit verum, quod in hypotesi, quod Spiritus Sāctus à filio non procederet, distingueretur realitèr ab illo? Vnde mota est hæc difficultas ad investigandum, quodnam sit principiū formale distinctivū filij ab Spiritu Sācto, an, nempe filiatio, an verò sola Spiratio activa? Si enim sola activa Spiratio est tale principium, ex distinctione Spiritus Sācti à filio recte infertur, Spiritum Sanctum à filio procedere, & cōsequenter optima erit ratio D. Thomę contra Græcos. Si autèm filiatio est tale principium, falsa erit illatio prædicta, consequenterquè falsum supponet prædicta ratio D. Thomæ, & ratio est notoria: nam si filiatio est principium formale distinctivū fiilij ab Spiritu Sācto, circunscripta per impossibile à filio spiratione activa, adhuc remanebit ratio distinctiva.

Motivum disputationis declaratur.

4. *Vtilitas quæstionis ostenditur Primo. Secundo.*

Suppono tertio: Vtilem esse hanc quæstionem, & consequenter hypotesim esse admitendam, quod concedit Ill. God. *n.* 10. & claret. Primo ex cōmuni Theologorū consensu, qui suppositionem admittunt, & quæstionem movēt. Secundo claret exemplis ab Ill. God. traditis *n.* 11. vtilitèr nāquè disputantur istę quęstiones: an si Deus non esset immutabilis, esset Æternus, an si in Deo relationes non essent, manerēt in illo personæ distinctæ, & an si homo non esset risibilis, esset ab equo distinctus: prima ad investigandum: an immutabilitas sit ratio Æternitatis. Secunda ad dignoscendum, quæ sit ratio formalis constitutiva, & distinctiva personarum in Deo. Et tertia ad inveniēdam rationem primo hominem constituentem, & ab equo distinguētem, & si in his omnibus suppositiones sint impossibiles: ergo paritèr, & si suppositio à nobis facta impossibilis sit, vtilitèr tamem disputatur hęc quæstio ad investigandum, quę sit ratio formalis distinctionis personarum in Deo.

5. *Tertio.*

Tertio deniquè alis claret exemplis: nam vt advertit Scotus *in* 1. *dist.* 11. *q.* 2. Aristoteles 4. *Phisicorum* disputat: an si daretur vacuum, posset in eo fieri successivus motus? quod vtiliter disputat ad investigandam causam successionis essentialis motus, an, scilicet, sit resistētia proveniēs ex raritate, vel dēsitate medij? An vero sit resistētia proveniēs ex distantia termini *à quo* vsque ad terminū *ad quem*? Itē: Methaphisici omnes ad indagandā formalē causam inhęrētię prædicati cum subiecto, vtūtur argumento ex hypotesi impossibili, quod fecit etiam D. Augustinus 5. *de Trinitate cap.* 6. vbi examinat quæstionem: an si pater non esset innascibilis, genuerit filium, quam quęstionem vtilissime disputat ad investigandum: an innascibilitas spectet ad essentiale cōstitutivū Patris? Sicut ergo quæstiones prędictæ vtilitèr disputantur, licet ex hypotesi impossibili procedant, vtiliter etiam disputāda venit quæstio nostra, eo, quod ordinatur ad investigandam rationem adequatam distinctionis formalis filij ab Spiritu Sancto.

6. *Obiectio.*

Nèc obest argumentum in contrarium, scilicet, dato vno impossibili sequi quamlibet contradictionis partem; sed Spiritum Sanctum à filio non procedere, est omninò impossibile: ergo data hypotesi, quod à filio non procederet, vtraque pars contra dictionis sequitur, scilicet, quod distingueretur, & non distingueretur ab illo. Maior ex communi Philosophorum proloquio supponitur. Minor est certa. Consequentia vero duplicem habet partem, & vtanque probant Gotfredus, & Granadus, qui hypotesim, vtpote impossibilem, non admittunt, & consequentèr invtilitèr hanc disputationem disputari asserūt. Primam probant argumen-

men-

nentis D. Thomæ. Secundam argumentis Scoti. Vndè hanc quæstionem ità vt invtilem reputant, ac si quis disputaret: an si homo esset, & rationalis non esset, esset risibilis? eo, quod ex ista hypotesi sequeretur vtrũque, nempè, esse risibilem, & non esse risibilem. Primum ex eo, quod esset homo; secundum ex eo, quod non esset rationalis.

Non inquàm obstat: non enim eo ipso, quod ex aliqua hypotesi impossibili sequatur aliud impossibile, statim concludere debemus, illam positionem inutilem esse; nàm ad hoc observanda est Logicorum regula, nimirùm: Tum licere argumentari ex hypotesi impossibili, quando suppositio impossibilis ità fit, vt non sequantur ex ea contradictoria per locum intrinsecum per locum extrinsecum tantum, & ratio est: quià vt talis forma arguendi sit bona, requiritur consistentia suppositionis factę, quæ non erit, si per locum intrinsecum sequatur vtraque pars contradictionis.

7. *Respondetur.* Respondeo distinguendo maiorẽ: dato vno impossibili sequi quãlibet cõtradictionis partem per locum extrinsecum, & consequentiam accidentalem, vel per locum intrinsecum, & immediatè, & proximè, concedo maiorem; per locum intrinsecum præcisè nego maiorem; & concessa minori distinguo consequens: ergo data hypotesi, quod à filio non procederet, sequitur vtraque pars contradictionis per locum extrinsecum, & consequentiam accidẽtalem concedo consequentiam; per locum intrinsecum, idest, immediatè, & proximè nego consequentiam, ex quo nihil cõtra hypotesim factam, quià difficultas huius quæstionis stat in hoc: an data hypotesi, quod Spiritus Sanctus nõ procederet à filio, sequatur per locum intrinsecum, quod distingueretur ab eo, an non? nàm per locum extrinsecum certùm est, sequi, quod non distingueretur, quià nèc esset, nèc existeret Spiritus Sanctus.

8. *Dubium.* Si autèm quæras: quod sit impossibile, quo supposito, vtraque pars cõtradictionis per locum intrinsecum sequatur, & quod sit, quo supposito, vtraque pars contradictionis per locũ intrinsecum non sequatur, & consequentèr hæc secunda hypotesis, vt vtilis, sit admitenda, non verò prima? *Resolvitur.* Respondeo: quod impossibile, ex quo vtraque pars contradictionis per locũ intrinsecum sequitur, est illud, quo supposito, suppositio facta nõ consistit, seù est illud, quo supposito, suppositio facta intrinsicè, & formalitèr se ipsam destruit, vt hæc: *Si Petrus non esset rationalis, an discurreret?* ex qua per locum intrinsecum sequitur vtraque pars cõtradictionis, scilicèt, *discurrere*, & *non discurrere*, quià suppositio non consistit, sed se ipsam intrinsicè, & formalitèr destruit, vndè hæc hypotesis nequit admiti. Impossibile verò, ex quo vtraque pars contradictionis per locũ intrinsecum non sequitur, est illud, quo supposito, suppositio facta consistit, seù est illud, quo supposito, suppositio facta intrinsecè, & formalitèr nõ se destruit; V. g. *An si Petrus non esset risibilis, esset homo?* ex hac enim suppsitione non sequitur per locum intrinsecũ vtraque pars contradictionis, scilicèt, *esse hominem*, & *non esse hominem*; sed per locum intrinsecum sequitur, *quod sit homo*, quià circunscripta risibilitate Petrus est intrinsicè, & formalitèr homo; & per locum extrinsecum, seù ex consequentia accidentali sequitur, *quod non sit homo*, quatenùs ablata passione subiectum non manet; ideoquè admiti debet hęc hypotesis.

9. *Quarto ostenditur vtilitas quæstionis.* Ex hoc manifestè apparet, prædictam hypotesim admitendam esse; nam cum Spiratio activa sit quasi passio filij, circunscripta per impossibile Spiratione activa à filio, manebit filius in esse filij, & consequentèr ex hypotesi prædicta non sequitur vtraque pars contradictionis per locum intrinsecum, sed vna tantum, scilicèt, quod sit filius; altera verò, scilicèt, quod non sit filius, sequitur duntaxat ex consequentia accidentali (accipiendo semper accidentale pro extraneo, vt docet Scotus *in* 1. *dist.* 2. *quæst.* 7.) & per locum extrinsecum, quatenùs ablata passione subiectum non manet.

10. *Quinto ostenditur.* Vltra hoc tamèn addit Scotus, quòd et si Spiratio activa sit veluti prędicatum intrinsecum, & essentiale cõveniens filio in primo modò dicendi per se, dummodo non sit formale cõstitutivum filij, quatenùs persona est,

& quatenùs eſt filius; adhùc tamèn prę dicta hypoteſis eſt admitenda. Ratio eſt: nàm, & ſi animalitas ſit prædicatum intrinſecum, & eſſentiale conveniens homini in primo modò dicendi per ſe, poteſt, & debet admiti hæc hypoteſis: *An ſi homo non eſſet animal, diſtingueretur à Bruto?* quià in hac hypoteſi ſolùm quæritur: an prædicatum circunſcriptum ſit p æciſsè cauſa diſtinctionis, vel aliud prædicatum non circunſcriptum; & cum homo non per animalitatem, ſed per rationalitatem à bruto diſtinguatur, optime poteſt ad quæſitum affirmativè reſponderi, quin contradictoria per locum intrinſecum ſequantur, eo, quod prædicatum circunſcriptum non ſit ratio inhærendi prędicati non circunſcripti. Similitèr ergo, licèt Spiratio activa ſit veluti prædicatum eſſentiale filij, adhùc tamèn ipſa circunſcripta quæri poteſt, vtrùm filius diſtinguatur ab Spiritu Sancto, an non? quià ſolùm quæritur: quod prędicatum ſit cauſa præciſsè diſtinctionis.

11. *Duæ ſunt vtilitates huiusquæſtionis.*

Ex his itaquè duæ vtilitates huius quæſtionis colligũtur. Prima eſt, quod ſi in dicta hypoteſi Spiritus Sanctus à filio realitèr non diſtingueretur, argumentum D. Thomæ erit efficax cõtra Græcos ad probandum Spiritum Sanctum re vera procedere à filio; at ſi oppoſitum eveniet, argumentum D. Thomæ inefficax erit contra Græcos. Secunda eſt, quod ex ea conſtabit, an ſola Spiratio ſit adequata ratio diſtinctionis inter filium, & Spiritum Sanctum, an etiàm prętèr ipſam detur alia, ſcilicèt, filiatio? qui eſt vnicus huius quæſtionis Scopus. Vndè hæc quęſtio hypotetica continet virtualitèr hanc abſolutam: *An adæquata ratio diſtinctionis inter filium, & Spiritum Sanctum ſit proceſsio vnius ab alio.*

12. *Data reali diſtinctione, perſonalis oſtenditur. Primo.*

Suppono quarto: quod ſi in data hypoteſi filius, & Spiritus Sanctus manerent realitèr diſtincti, manerent etiàm perſonalitèr diſtincti. Hęc ſuppoſitio eſt contra Aureolum, ipſamquè quadruplicitèr, & optime oſtendit Ill. Godoy *num.* 12. & 13. Primo ſic: nàm dato, quod filius maneret ab Spiritu Sancto realitèr diſtinctus, maneret vt generationis terminus, & cum relatione ſubſiſtente in natura intellectuali incommunicabilitèr: ergo maneret diſtinctus, nedum realitèr, ſed etiàm perſonalitèr ab Spiritu Sãcto. Secundo: nàm dato, quod maneret realitèr diſtinctus ab Spiritu Sãcto, maneret filius Patris ſubſiſtentis in intellectuali natura; ſed implicat intellectu concipere Filium Patris intellectualis, quin intelligatur perſona: ergo in data hypoteſi Spiritus Sanctus nõ ſolùm diſtingueretur realitèr à Filio, verumetiàm perſonalitèr. *Secundo.*

Tertio: nàm data illadiſtinctione perſeverante inter Filium, & Spiritum Sanctum, ratio diſtinguendi inter illos activa Spiratio non eſſet, ſiquidem perſeverat, illa ſublata: ergo ratio diſtinguendi eſt filiatio; at hæc etiàm Filium à Patre diſtinguit: ergo filiatio eſt adæquata ratio diſtinguendi Filium: ergo eſt adęquata ratio incommunicabilitatis illius; ac proindè, & formalis ratio illum conſtituẽs in ratione perſonæ; ac per conſequẽs illa perſeverante, vt admitit Aureolus, neceſſariò tenetur admitere, manere, filium conſtitutum in ratione perſonę, & perſonalitèr ab Spiritu Sancto diſtinctum. 13. *Tertio.*

Deniquè: quià nihil Patri, & Filio commune poteſt Filium conſtituere in ratione perſonæ; at Spiratio activa eſt communis vtrique: ergo nequit formalitèr Filium conſtituere in ratione perſonæ; & conſequentèr ex negatione illius inprædicta hypoteſi, male infert Aureolus, non manſuram inter Filium, & Spiritum Sanctum diſtinctionem realem perſonarum. 14. *Quarto.*

Suppono quinto: quod hypoteſis prædicta, ſcilicèt, *An ſi Spiritus Sanctus à Filio non procederet, realitèr ab illo diſtingueretur?* non tollit per locum intrinſecum, perſonas Filij, & Spiritus Sancti manere eaſdem omninò, quæ de facto ſunt. Et patet. Primo nã quæſtio hæc, vt diximus *num.* 3. ortum duxit ex controverſia, quæ fuit inter Latinos, & Græcos de proceſsione Spiritus Sancti à Filio, & quidam ex Catholicis contendebant, hanc proceſsionem eſſe fatendam, ſi Trinitatem perſonarum admitunt, eo, quod in Divinis omnis realis diſtinctio penès proceſsionem attenditur; alij verò contendebant, hanc rationem non eſſe efficacem; at qui tota hęc concer- 15. *Quod data hypoteſi maneant eædem perſonę, oſtẽditur. Primo.*

tatio

ratio est de peersonis modò exiſtẽtibus in Trinitate, alioquin Latini nihil concluderent contra Græcos, qui de perſonis modò exiſtentibus loquebãtur: ergo cum eadem hæc ſit concertatio in hypoteſi prædicta, prædicta hypoteſis non tollit per locum intrinſecum, perſonas Filij, & Spiritus Sãcti manere eaſdem omninò, quæ de facto ſunt.

16. *Secundo.* Patet ſecundo: nàm vel proceſſio paſsiva Spiritus Sancti à filio, vt à filio reduplicativè, eſt de primo conceptu Spiritus Sancti, & eſſentialitèr ſpiratio activa reſpectu filij, vel non? Si primum: ergo quæſtio propoſita eſt omninò innutilis; nàm ex prędicta hypoteſi ſic accepta vtraque pars contradictionis, ſcilicèt, filium, & Spiritum Sanctum eſſe, & non eſſe ſequitur per locum intrinſecum, quià erit eadem ac hæc: *An ſi homo non eſſet rationalis, diſcurreret*, vt diximus *num.* 8. Si ſecundum: ergo data hypoteſi filius, & Spiritus Sanctus eſſent eædẽ numero perſonæ, quę nùnc ſunt, quià in filio remaneret eadem numero filiatio, quàm nùnc habet, & ipſum in eſſe perſonali conſtituit; & in Spiritu Sancto remaneret Spiratio paſsiva ab vno ſolo, quæ ipſum in eſſe perſonali conſtitueret.

17. *Tertio.* Patet tertio ſpecialitèr de filio: hypoteſis prædicta ſolùm pręſcindit à filio activam Spirationem: ergo relinquit in filio relationem geniti ad generans, vt modò eſt: ergo ex tali hypoteſi nulla eſſentialis variatio per locum intrinſecum ſequitur in filiatione: ergo data hypoteſi eadem filiatio, quæ nùnc eſt, manet in filio, & conſequentèr manet idem numero filius, qui modò eſt. *Quarto.* Quarto: Spiratio activa non eſt de conceptu formali, & intrinſeco filiationis, nequè filij, vt filius eſt: ergo data hypoteſi nõ variaretur per locum intrinſecum filiatio, nèc filius, vt filius eſt. Conſequentia eſt legitima. Antecedens verò probatur: nàm Spiratio activa nõ eſt conſtitutiva filij in eſſe filij, ſed omninò illi adventitia, ipſiquè, & Patri communis: ergo ſpiratio activa *Quinto.* nõ eſt de conceptu formali, & intrinſeco filiationis, nequè filij, vt filius eſt. Quinto: nàm ſi Pater per impoſſibile in eodem omninò ſigno ſimùl generaret, & Spiraret, eodem omninò modo terminus genitus eſſet filius, & terminus ſpiratus Spiritus Sãctus: ergo eſſent duæ perſonæ intrinſecè diſtinctæ: ergo non eſt de intrinſeca ratione filij, quod Spiret, nequè filiatio ex ſua intrinſeca ratione eſt conditio ſinè qua non ad Spirandum.

18. *Sexto.* Patet denique de Spiritu Sancto: Spiritus Sanctus ex vi ſuæ proprietatis caracteriſticæ, ſeù ex vi ſuæ perſonalitatis non petit neceſſariò, & intrinſecè quod ſit à duobus: ergo data hypoteſi, quod eſſet ſolùm à Patre, nõ variaretur per locum intrinſecum Spiritus Sanctus: ergo idem numero eſſet, qui nùnc eſt. Conſequentia eſt ligitima. Antecedens autèm probatur omnibus illis rationibus, quibus ex Scoto *in* 1. *diſt.* 12. *quæſt.* 1. *§. Quantum ad iſtum articulum* probatur, dualitatẽ ſuppoſitorum non eſſe conditionem per ſe requiſitam ad Spiritus Sancti productionem, de quo *Diſp. ſeq.*

19. *Obijcies* 1. Dices tamèn primo contra prędictam ſuppoſitionem: Filiatio, quæ de facto eſt, habet per ſe vim conſtituendi principium paſsivę Spirationis: ergo ſi Spiritus Sanctus à filio non procederet, non maneret eadem filiatio. *Secundo.* Secundo: filius, qui nùnc eſt, petit eſſentialitèr eſſe Spirator Spiritus Sancti: ergo hæc quæſtio nequit eſſe de hoc numero filio. *Tertio.* Tertio: de facto filiatio eſt ab Spiritu Sancto diſtincta: ergo ſi data hypoteſi maneret eadẽ numero filiatio, neceſſariò maneret diſtincta, & conſequentèr non eſt locus quæſtionis. *Quarto.* Quarto: multa prædicata de facto eſſentialitèr conveniũt Divinis relationibus, quæ data hypoteſi illis non conveniunt: ergo variantur Divinæ relationes. Conſequentia patet: nàm convenientia, vel repugnantia prædicatorum ex rationibus formalibus rerum conſurgit, vt habet Scotus *in* 1. *diſtinct.* 36. *quæſt.* 1. Antecedens verò probatur: Spiratio activa de facto eſt communicabilis Patri, & Filio; data tamèn hypoteſi fit incommunicabilis. Item: Spiratio paſsiva de facto eſt à filio, & ad ipſum terminatur; data tamèn hypoteſi nèc eſt à filio, nèc ad ipſum terminatur: ergo multa prædicata de facto eſſentialitèr conveniunt

Diuinis relationibus, quæ data hypoteſi illis non conueniunt.

20. *Reſponſio ad primũ.* Hæc namquè non obſtant. Reſpõdeo ad primũ negando antecedẽs; quià filiatio per locum intrinſecum nõ exigitur ad principium Spirativum, quià quod filius de facto ſpiret, evenit ſolũ propter ordinem fœcunditatum in Divinis, eo, quod filius eſt ordine prior Spiritu Sancto, vt docet Scotus *in* 1. *diſt.* 22. *quæſt. vnica*; non autèm evenit ex aliqua intrinſeca indigentia voluntatis fœcundæ in ſe. Quod patet: nam ſi filiatio per locum intrinſecũ exigeretur ad principium ſpirativum, admiti non poſſent iſtæ ſuppoſitiones: *Si Pater in eodem ſigno generaret, & Spiraret: ſi Pater priùs origine Spiratet, quàm generaret*, quæ ab omnibus admittuntur.

21. *Reſponſio ad ſecũdũ.* Ad ſecundum reſpondeo negando antecedens; nàm filio, qui nùnc eſt, non convenit per ſe, & ab intrinſeco eſſe Spirator, ſed tantum ex ordine fœcunditatum, quaterùs ex iſto ordine voluntas fœcunda in Patre nõ eſt proxime fœcũda, niſi poſt exercitam fœcunditatem intellectus fœcundi; ideoquè in actum Spirandi non exit, niſi poſt Verbi productionem, conſequẽterquè ipſum quoque Verbum concurrit ad Spirationem, vt cum Scoto diximus *num.* 2. *Ad* 3. Ad tertiam reſpondeo conceſſo antecedenti, & conſequentia conceſſa, negando conſequens; nõ enìm infertur, imò locus quæſtionis eſt, an manente in filio filiatione ſinè activa Spiratione, & in Spiritu Sancto, paſsiva Spiratione dicente ordinem ad Patrem, maneat ſufficiens principium diſtinctivum filij ab Spiritu Sancto, & Spiritus Sãcti à filio perſonalitèr? Quod autèm hac ſuppoſitione facta maneat filius neceſſariò diſtinctus ab Spiritu Sãto, & Spiritus Sanctus à filio, non eſt contra nos, quinpotiùs eſt potiſsimũ Scoti fundamentum, vt videbimus *infra*.

22. *Ad 4. reſpondetur. Primo.* Ad quartum reſpondeo primo cõceſſo antecedenti diſtinguendo conſequens: ergo variantur Divinæ relationes per locum extrinſecum, & conſequentia accidentali concedo conſequẽtiam; per locum intrinſecum nego conſequentiam. Itaquè certùm eſt, quod omnis ſuppoſitio impoſsibilis aufert à ſubiecto aliquod prędicatum illi ex natura rei conveniens, & aliquod adferat illi incompoſsibile; cœterum prædicatum, quod aufert, non eſt primi modi, ſeù non ſpectat ad primum intellectum ſubiecti; alioquin ſuppoſitio eſſet repugnans per locum intrinſecum, ſed eſt extrancum, & adventitium, ideoquè non variatur ſubiectũ per locum intrinſecum, ſed per locũ, extrinſecum, cum qua variatione ſtat, & manet idem ſubiectum per locum intrinſecum, in quo conſiſtit allata ſolutio.

23. *Secundo, & eſt retorſio.* Reſpondeo ſecundo retorquendo argumentum: de facto convenit homini riſsibilitas, quæ non convenit, data hypoteſi, ſcilicèt, *ſi homo non eſſet riſsibilis, an diſcurreret*? ergo variatur homo. Conſequentia patet: nàm cõvenientia, vel repugnantia prædicatorum ex rationibus formalibus rerum conſurgit. Sicùt ergo falſum eſt, quod ex remotione riſibilitatis ab homine, homo varietur per locum intrinſecũ, ſeù ſecundum ſuam eſſentiam; ità falſum eſt, quod ex remotione prędicati quaſi paſsionallis à Divinis relationibus, relationes Divinę variẽtur per locum intrinſecum. Et ſicùt ex remotione riſibilitatis ab homine, homo variatur per locum extrinſecum, & conſequentia accidentali; ità ex remotione prædicati quaſi paſsionalis à Divinis relationibus, relationes Divinę variantur per locum extrinſecum, & cõſequentia accidentali. Et deniquè: ſicùt remota riſibilitate ab homine, manet idem homo per locum intrinſecum, ità remota à filio ſpiratione activa, & ab Spiritu Sancto proceſsione à filio, idem manet filius, & Spiritus Sanctus per locum intrinſecum. Ex hac itaquè retorſione tot formari poſſunt, quot ſunt exempla *num.* 4. & 5. declarata, & quęlibet eſt manifeſta noſtrę ſuppoſitionis probatio.

24. *Soluitur* 1. *probatio.* Ad primam probationem reſpondeo ipſam negando; quià falſum eſt, quod data hypoteſi Spiratio activa fiat incommunicabilis filio, ſed tantum concipitur actu non communicata filio. Imò probatione gratis conceſſa, adhùc non ſequitur, filiationem variari per locum intrinſecum, ſed tantum per locũ extrinſecũ, & conſequẽtia accidẽtali, quatenùs, ſcilicèt, à filiatione removetur prędicatũ ſecũdi modi, qua

lis

Soluitur secunda.

lis est activa Spiratio respectu filiationis. Ad secūdā probationem respōdeo ipsam distinguendo : Spiratio passiva per se in primo modo est à filio , & ad ipsum terminatur nego ; in secundo modo concedo. Ex quo non sequitur passivam spirationem variari per locū intrinsecum , vt dictum est. Deniquè has solutiones dedi probationibus prędictis , vt magis appareat , quod , & quale prędicàtum in hypotesi quæstionis removeatur à filio , & ab Spiritu Sancto ; non verò quià aliquid probent contra nostram suppositionem, quià ad summum convincunt, verū esse antecedens quartę obiectionis, quod concessum habemus *num.* 22. ex quo inferre non valet , relationes prædictas non manere per locum intrinsecū easdem omninò , quæ de facto sunt, in quo nostra consistit suppositio.

25. *Declaratur quæst.*

Suppono sexto : quod cum dicimus , quod in hac quæstione est sermo de personis , quæ de facto existunt in Divinis , non ità est intelligendum, vt filius , & Spiritus Sanctus supponantur cum eisdē omninò proprietatibus personalibus , & respectibus , cum quibus de facto sunt ; alioquim quæstio esset prorsùs innutilis , cum supponeremus id , quod per hypotesim factam indagare intendimus , quod nunquàm hypotesis supponere debet , vt claret in supra dictis. Quarè in hac hypotesi supponendus est filius cum sola generatione passiva , & Spiritus Sanctus cum sola processione passiva à Patre , præcisis omnibus alijs , quæ de facto tam cū passiva generatione , quàm cum processione passiva , reperiuntur coniūcta , vt videatur : an remanente in Verbo sola generatione passiva , & in Spiritu Sancto sola passiva processione à Patre , remanerent adhūc personæ illæ inter se realitèr distinctæ absquè processione vnius ab alia.

26. *Declaratur amplius.*

Ex quo sequitur , quod data hypotesi non ità se haberent illę duę personæ , sicùt se habent de facto , quod apud omnes est verissimum ; nàm filius de facto habet Spirationem activā, & relationem Spiratoris , quod non haberet data hypotesi. Similitèr Spiritus Sanctus de facto habet procedere à filio , quod non haberet in hypotesi prædicta. Cæterum cum hæc diversitas sit omninò quoad prædicata accidentalia, & veluti omninò ad ventitia, quià activa Spiratio in filio , & passiva processio à duobus in Spiritu Sācto nō spectāt per se primo ad personalē eorū constitutionem, sed tantùm materialitèr, & concomitantèr; non verò quoad essentialia , & formalia constitutiva in esse personali , quià filius supponitur cum filiatione , quæ est eius formale constitutivum, & Spiritus Sanctus cum processione passiva à Patre , quæ etiàm est eius formale constitutivum; semper stat, easdem numero personas, quæ de facto sunt , manere in hypotesi facta per locum intrinsecum , licèt cum diversitate accidentali , & per locum extrinsecum.

27. *Exemplū pro verò sensu quæstionis.*

Hoc manifestè apparet ex omnibus illis similibus quæstionibus positis *num.* 4. & 5. & pro omnibus hoc exēplum pro paritate sufficiat : nàm ad hanc inquisitionem : *An si Petrus non esset risibilis , esset homo , & hic numero homo, qui de facto est* ? Certè responsio erit affirmativa, scilicèt, quod esset homo, & hic numero homo , quī de facto est; nàm licèt per locum extrinsecum , & consequentia accidētali sequeretur nō esse hunc hominem ; imò sequeretur etiàm, hominem non esse ex eo, quod ablata passione infertur remote , & mediatè, seù à posteriori subiectum nō manere ; tamèn per locum intrinsecū, & per consequentiam formalem homo , & idem homo maneret , quià ex ablatione passionis non tollitur proximè, & immediatè vnitas specifica, nèc numerica subiecti. Sic similitèr in hypotesi , de qua est quæstio.

28. *Corollariū ex dictis.*

Ex hucusque dictis colligitur: prędictam quæstionem hypotheticam , scilicèt, *An si Spiritus Sanctus à Filio non procederet , realitèr ab illo distingueretur?* motam esse ad inveniendum formalem distinctivum filij ab Spiritu Sancto , vt diximus *num.* 3. ideoquè esse vtilem, & ideo admitendam ex dictis *num.* 4. & *sequentibus* ; intelligiquè debere de his numero personis , quę de facto sunt ex allatis *numero* 15. *cum sequentibus*, quin contra hoc obstet diversitas filij, & Spiritus Sancti in data hypotesi , vtpotè accidentalis, & per locum extrinsecum ex dictis *num.* 16. Quę omnia satis apperta sunt , & satis apparēt ex eo, quod in hac quæstione hypothetica cōtinetur virtualitèr cathegorica quæs-

tio, ſcilicèt, *An adæquata ratio diſtinctionis perſonalis inter Filium, & Spiritum Sanctum ſit proceſsio Spiritus Sancti à Filio, an verò præter proceſsionem detur alia?* ex cuius deciſsione reſolutio hypoteticę deducitur.

§. II.

Vera ſententia eligitur, & duplici probatur ratione.

29. *Prima ſententia.*

HIS itaquè pro verò ſenſu, veraquè quæſtionis intelligentia, vt ad difficultatem veniamus, prout ad noſtrum facit intentum, duas extremas reperio ſententias. Prima abſolutè docet: data illa hypoteſi Spiritum Sanctum à Filio realitèr non diſtinguēdum. Hanc tenet Ill. Godoy *in præſenti num.* 15. cum D. Thoma *quæſt.* 10. *de potentia artic.* 5. *In* 1. *diſtinct.* 11. *quæſt.* 1. *Ad Anibaldū quæſt. vnica artic.* 1. *Opuſc.* 1. *cap.* 49. *Opuſc.* 3. *cap.* 49. 4. *contra Gentes cap.* 24. Secunda, & vera ſentētia abſolutè affirmat: in hypoteſi prædicta Spiritum Sanctum realitèr à Filio diſtinguēdum fore. Sic Scotus *in* 1. *diſt.* 11. *quæſt.* 2. & ego cum ipſo.

Ill. Godoy.

Secunda ſententia Scotus.

30. *Probatur* 1. *ex Concilio Florentino.*

Quæ ſententi ſuadēda erat in primis ex Concilio Florentino, in quo præcipue hæc materia contra Græcos diſcuſſa eſt 2. authoritatibus D. Anſelmi 3. ex communi Theologorū axiomate, nempè, *In Divinis omnia ſunt vnū vbi non obeſt relationis oppoſitio.* Has tamē probationes omito, tum: quià eas late adducunt Scotiſtæ, præcipuè Maſtrius *in* 1. *diſp.* 7. *q.* 4. tum etiàm, quià de hoc ſpecialitèr agemus in quæſtionibus Selectis.

31. *Probatur ratione*

Ratione autèm probatur 1. impoſsibile eſt, quod vna perſona duplici proceſsione adęquata procedat. Tū, quià vt docet Ricardus de Sācto Victore 4. *de Trinitate cap.* 13. & 15. *Per hoc perſonæ ſecūdū originē differūt, quod altera originē habet, & altera origine caret, vel ſi originem habet, origo vnius differt ab origine alterius.* Tum etiàm, nàm ſecundum originis modū differunt perſonæ: & conſequentèr nequit vna perſona duplici adæquata proceſsione gaudere; at etiàm ſi Spiritus Sanctus non procederet à filio, origo tamèn vnius differret ab origine alterius; cum per ſola principia formalia, intellectum, nempè, & voluntatem, quocumque alio circunſcripto, diſtinguantur origines: ergo in data hypoteſi, quod Spiritus Sanctus non procederet à filio, realitèr differret ab illo.

32. *Reſpōdet. Ill. God.*

Ill. God. *infra* §. 5. *n.* 35. (qui debebat eſſe 45.) reſpondet ex D. Thoma *quæſt.* 10. *de potentia art.* 5. *ad* 1. 2. 3. & 4. *Et in præſenti art.* 2. *ad vltimum*, vel cōceſſa maiori, negando minorem, quia vt docet D. Thomas *ſupra quæſt.* 27. *art.* 3. *ad* 3. proceſsio per voluntatem differt à proceſsione per intellectum ratione ordinis originis, quam dicit ad illam, vnde ordine originis ab illa ſublato, vt ſit in præfata hypoteſi, non eſt duplex, ſed vna proceſsio realiter.

33.

Vel claritatis gratia diſtinguit maiorem: duplici adæquata realitèr, & realitèr diſtincta concedit maiorem; duplici adæquata ſolùm, cum vna ex formalitatibus in termino inventis, & virtualiter ab illa diſtincta negat maiorē; & diſtinguit minorem: origo vnius differt ab origine alterius in præfata hypoteſi realitèr negat minorē; virtualiter ſolum concedit minorem, & negat conſequentiam. Nec verum eſt penes ſola principia formalia diſtingui realitèr origines, ſed per hoc, quod vna alteram ſupponat, & ſit à termino per illam producto, vt conſtat in originibus activis, quę realiter non diſtinguntur, eo, quod vna non eſt origo alterius; diſtinctio autèm ex principijs deſſumpta ſolùm eſt virtualis, & veluti ſpecifica, quę cum identitate reali cōpatitur, & neceſſario coniuncta invenitur, niſi interveniat habitudo originis.

34. *Si contra dicas.*

Si contra ipſum dicas: quod in prędicta hypoteſi filius adæquate per generationem ſupponeretur productus: ergo per proceſsionē non filius, ſed perſona realitèr ab illo diſtincta, deberet produci. Reſpondet diſtinguendo antecedens: adæquate realitèr negat antecedens; formalitèr adæquate concedit antecedens; & diſtinguit cōſequēs: non produceretur filius formalitèr ſub formalitate filij concedit conſequentiam; realitèr ſecundum aliquam formalitatem ſibi identificatam, nempe, relationem ſpirati, quæ in præfata hypoteſi illi identificaretur negat conſequentiam.

Reſpōdet.

35. *Si inſtes.*

Si verò inſtes: proceſsio per voluntatem eſſentialitèr petit pro termino proprietatem conſtituentem perſonā; at eo ipſo, quod terminetur ad filium

identice sub aliqua formalitate sibi idē-tificata, terminari nequit ad proprietatem constituentem personam: ergo repugnat illi in quavis suppositione formalitatem identificatam cum filio habere pro termino.

36. *Respōdet.* Respondet distinguendo maiorē: adęquate accepta concedit maiorem; inadæquate concepta negat maiorem; & concessa minori, negat consequentiam, vel distinguit consequens: in quavis suppositione eius adæquatam rationem salvante concedit consequentiā; non salvante negat consequētiam. Itaquè processio per voluntatem cōsiderari potest penes ordinem ad principium formale, scilicet, voluntatem, & penes ordinem ad principium *quod*, scilicet, Patrem, & Filium; ex primo ordine solùm petit pro termino impulsum, ex secundo petit impulsum personaliter subsistētem, cum ergo in prędicta hypotesi non maneat processio per volūtatem penes ordinem ad principium *quod*, scilicet, Patrem, & filium, sed solum cum ordine ad voluntatem, nec manet cum prædicato essentiali processionis à Patre, & filio; consequēs fit, quod non maneat cum exigētia termini constituentis personam, sed advenientis personæ constitutæ.

37. *Solutio Ill. Godoy ad breviora reducta.* Tota hæc Ill. God. respōsio ad breviora verba claritatis gratia reducitur. Ait enim, quod distinctio realis personarum omninò adæquatè procedentium non sumitur ex diverso principio *quo*, quia distinctio ex principijs *quo* dessumpta solùm est virtualis, quod parificat in productionibus activis, quæ realiter non distinguuntur, eo; quod vna non est origo alterius; quarè requiritur diversum principiuum *quod*, quod non esset, si Spiritus Sanctus à solo Patre procederet: haberet namquè in dicta hypotesi idem principium *quod* cum filio, scilicet, Patrem, cuius oppositum exigit Spiritus Sanctus; petit namque essentialiter Patrē, & filium, vt principium *quod* suę processionis. Hec tamèn solutio est manifesta petitio principij: nam asserit: ideo Spiritum Sanctum à filio, non distingui, nisi àb eo procedat, quia per se petit Patrem, & filium pro principio *quod*, & *disp.* 93. *n* 4. asserit: ideo Spiritum Sanctum per se petere Patrem, & filium pro principio *quod*, quia à filio non distingueretur, si ab illo non procederet. Cæterū vltra hoc.

38. *Impugnatur 1. solutio Ill. Godoy.* Impugnatur primo hæc solutio Ill. God. distinctum principium *quo* Divinarum processionum sufficit ad distinctionem realem personarum procedentium; sed data hypotesi esset distinctū principium *quo* processionum filij, & Spiritus Sancti: ergo data hypotesi filius, & Spiritus Sāctus realitèr, distinguerentur: ergo ruit solutio Ill. God. Probatur maior primo ex D. Anselmo *cap. 2. libri citati* dicente: *Hæc itaquè sola causa pluralitatis in Deo, nam quoniam filius existit de Deo nascendo, & Spiritus Sanctus procedendo, ipsa diversitate nativitatis, & processionis referuntur ad invicem, vt diversi, & alij ab invicem. Et cap. 4.* vbi ait: *& ideo non habet hic vnitas illa vim consequentis, quia pluralitas obuiat, quæ ex nativitate nascitur, & processione, nam, & si per aliud non essent plures filius, & Spiritus Sāctus, per hoc solum essent diversi.* Quibus cōsonant D. Anselmus *cap.* 17. dicens: *Patet ergo sicut supra præmissi, præter hoc, quia filius nascendo, & Spiritus Sanctus procedendo, hac quoque causa, quia scilicet Spiritus Sanctus est de filio, eos de se invicem non posse dici.* At qui in his omnibus locis sumit Anselmus distinctionem realem filij ab Spiritu Sancto ex distincto principio *quo* vt est manifestum: ergo distinctum principium *quo* Divinarū processionum sufficit ad distinctionem realē personarum procedentium.

39. *Impugnatur 2.* Probatur secundo dicta maior, & impugnatur secundo allata solutio: quod vna processio sit generatio passiva, & altera passiva sit spiratio, provenit solùm à distincto principio *quo*; sed passiva generatio, est passiva productio adæquata realitèr distincta à passiva spiratione: ergo distinctum principiū *quo* Divinarum processionū sufficit ad distinctionem realem passivæ generationis, & spirationis passivæ. At qui cum reali distinctione passivæ generationis, & spirationis passivæ nequit stare identitas realis filij cum Spiritu Sācto, cum processiones passivæ adæquate identificentur cum personis procedentibus, vt habet Ill. God. *disput. 73. infra n. 2.* ergo distinctum principium *quo* Divinarum processionū sufficit ad distinctionem realem personarum procedentium. Maior est certa: nam quod vna processio sit generatio passiva, & altera sit passiva spiratio, provenit so-

lùm-

lúm ab eo, quod vna eſt per intellectũ, & altera per voluntatem, quæ ſunt diſtincta principia *quo* Divinarum proceſſionum. Minor vero duplicem habet partem, & pro vtraque probanda eſt.

40. *1. pars minoris probatur.* Probatur prima pars minoris: ſi paſſiva generatio non eſſet paſsiva productio adæquata, darentur in Divinis plures proceſsiones eiuſdē rationis, quod eſt contra fidem, vt tenet Ill. God. *diſput. 73. n. 21.* ergo paſsiva generatio eſt paſsiva productio adæquata. *2. pars probatur.* Secunda pars minoris probatur: implicat, quod paſsiva generatio ſit ſpiratio paſsiva: ergo paſsiva generatio eſt realitèr diſtincta à paſsiva ſpiratione. Probatur antecedens: implicat, quod activa generatio ſit ſpiratio activa; alioquin activę proceſsiones non diſtinguerentur realiter, cuius oppoſitum docuimus *diſp. 73. n. 14.* ergo implicat, quod paſsiva generatio ſit ſpiratio paſsiva.

41. *Reſpondet Ill. God.* Iam video Ill. God. diſtinguentem antecedens: implicat, quod paſsiva generatio ſit ſpiratio paſsiva adæquatè concepta concedo antecedens; concepta inadequate nego antecedens; & diſtinguit ſimiliter conſequens: ergo paſsiva generatio eſt realitèr diſtincta à paſsiva ſpiratione adęquatè concepta-concedit conſecuentiam; concepta in adequatè negat conſequentiam; cum ergo data hypoteſi paſsiva ſpiratio non eſſet adæquata, ab illa realitèer non diſtingueretur generatio paſsiva inprædicta hypoteſi. *Contra.* Contra: in data hypoteſi paſsiva ſpiratio eſſet adæquata: ergo ruit ſolutio. Probatur antecedens: in data hypoteſi paſsiva generatio eſſet adæquata: ergo, & paſsiba ſpiratio eſſet adæquata in data hypoteſi. Probatur conſequętia: ideo in data hypoteſi paſsiva generatio eſſet adæquata, quia adę quaretur cum adæquata virtute principij *quo*; ſed etiam in data hypoteſi ſpiratio paſsiva adæquaretur cum virtute adęquata principij: *quo* ergo in data hypoteſi paſsiva ſpiratio eſſet adæquata. Maior eſt certa, & ſi alia fuerit ratio, eadem erit pro paſsiva ſpiratione. Probatur minor: in data hypoteſi ſolúm deficeret adequatio (vt ita loquar) cum principio *quod*, quia, ſcilicet, non procederet à filio à quo de facto procedit; ſed deffectus adæquationis cum principio *quod* non tollit adæquationẽ cum virtute principij *quo*: ergo etiam in data hypoteſi ſpiratio paſsiva adęquaretur cum virtute adæquata principij *quo*. Minor, & conſequentia tenent. Mayor autem eſt ſolutio Ill. God.

42. *Impugnatur 3.* Impugnatur tertio ſupra poſita ſolutio, & tertio probatur dicta maior: diſtinctum principium *quo* cum vnitate principij *quod*, eſt principium alterius rationis: ergo diſtinctum principiũ *quo* cũ vnitate principij *quod*, ſufficit ad habẽ dũ terminũ alterius rationis: ergo diſtinctũ principiũ *quo* cum vnitate principij *quod*, ſufficit ad habendum ſuum terminum productum realitèr diſtinctum à termino alterius productionis: ergo diſtinctum principium *quo* Divinarum proceſsionũ ſufficit, ad diſtinctionem realem perſonarum procedentium. Probatur antecedens; hoc enim probato cætera ſecuntur: diſtinctum principium *quod* cum vnitate principij *quo* non eſt principiũ alterius rationis: ergo diſtinctum principium *quo* cum vnitate principij *quod* eſt principium alterius rationis. Probatur antecedens. Primo: diſtincta ſuppoſita cum vnitate albedinis, quæ eſt principiũ *quo* immutationis viſus, non ſunt principia alterius rationis: ergo diſtinctum principium *quod* cum vnitate principij *quo* non eſt principium alterius rationis. Conſequentia paritate videtur certa. Antecedens verò claret: quià enim albedo eſt princium *quo* immutationis viſus, ſivè ponatur in vno, vel altero, vel pluribus ſuppoſitis, nunquàm erit principium immutationis alterius rationis in viſu, vt habet Scotus *in 1. diſtinct. 13. quæſt. vnica.* Probatur ſecundo antecedens: ſi per impoſsibile eſſet in Divinis poſsibilis alius filius, qui à Patre, & filio, qui de facto eſt ſimùl procederetur, in tali caſu alius filius productus haberet diſtinctum principium *quod* cum vnitate principij *quo*; at qui ille alius filius non eſſet alterius rationis, vt eſt manifeſtum: ergo diſtinctum principiũ *quod* cum vnitate principij *quo* non eſt principium alterius rationis. Minor, & conſequentia tenent. Maior verò probatur: nam in tali caſu ille allius filius haberet pro principio *quod* Patrem, & filium, qui defacto eſt; ſed principium *quo* illius eſt vnicum, ſcilicèt, intellectus: ergo ſi per impoſsibile eſſet in Divinis poſsibilis alius filius, qui à Patre, & filio, qui de facto eſt, ſi-

múl

mùl produceretur, in tali casu alius filius productus haberet distinctum principium *quod* cum vnitate principij *quo*.

43. *Impugnatur 4.* Impugnatur quarto: ad producendum impulsum personalitèr subsistentem non requiritur diversum principium *quod*: ergo ruit solutio III. God. Probatur antecedens: ad producendum impulsum personalitèr subsistentem solùm requiritur principium *quo* infinitum, & suppositum, cui talis productio conveniat: ergo ad producendum impulsum personalitèr subsistentem non requiritur diversum principium *quod*. Consequentia est legitima. Antecedēs probatur primo: ad producendum Verbum personalitèr subsistēs solùm requiritur principium *quo* infinitum, & suppositum, cui talis productio conveniat: ergo similitèr. Probatur secundo antecedēs generalitèr: ad quodcumque producendum solùm requiritur principium *quo*, *& quod*; sed suppositum, cui convenit productio impulsus, est principium *quod* illius: ergo ad producendum impulsum personalitèr subsistentem solùm requiritur principium *quo* infinitum, & suppositum cui talis productio conveniat.

44. *Impugnatur 5.* Impugnatur quinto: stare potest realis distinctio inter filium, & Spiritum Sanctum, quin Spiritus Sāctus consideretur penès ordinem ad principiū *quod*, scilicet, Patrem, & filium: ergo ruit solutio. Probatur antecedens: data hypotesi, quod Spiritus Sanctus à filio non procederet, & hic esset omninò adæquatè per generationē productus, Spiritus Sanctus realiter à filio distinguere tur; at qui in hac hypotesi Spiritus Sāctus non cōsideratur penès ordinem ad principium *quod*, scilicet, Patrem, & filium: ergo stare potest realis distinctio inter filium, & Spiritum Sanctum, quin Spiritus Sanctus consideretur penès ordinem ad principium *quod*, scilicet, Patrem, & Filium. Maior est solutio III. God. *n.* 36. & à nobis transcripta *n.* 34. Minor ex hypotesi constat. Cōsequentia legitima videtur.

45. *Si dicas pro Ill. Godoy.* Si dicas pro III. God. quod in hypotesi, quod Spiritus Sanctus à filio non procederet, locum non habet alia hypotesis, scilicet, quod filius esset omnino adæquatè per generationem productus. *Contra 1.* Contra primo: quia adhùc data illa alia hypotesi manet motivum quæstionis, illiusquè vtilitas: ergo locum habet. Probatur antecedens: data illa alia hypotesi, scilicet, quod filius esset omninò adæquatè per generationem productus, adhùc manet Cathegorica quæstio, in hac quæstione hypotetica virtualitèr contenta: nempè: *An adæquata ratio distinctionis personalis inter filium, & Spiritum Sanctum sit processio Spiritus Sancti à filio, an vero præter processionem detur alia?* ergo adhùc data illa alia hypotesi manet motivum quæstionis, illiusquè vtilitas. *Contra 2.* Contra secundo: nam negare illam aliam hypotesim, est negare hypotesim quæstionis, in qua supponitur filius adæquatè omninò per generationem productus; tum, quia à filio omninò adæquatè per generationem producto, præscindibilis est activa spiratio; tùm, quia adhúc stat concertatio, scilicèt, an filius per adæquatam omnino generationem distingueretur realiter ab Spiritu Sancto: ergo adhúc data illa alia hypotesi manet motivum quæstionis, illiusquè vtilitas. *Contra 3.* Contra tertio: nam illa alia hypotesis non repugnat per locum intrinsecum: ergo locum habet. Omnia hæc satis abunde patent ex rationibus, & exemplis relatis. §. I.

46. *Impugnatur 6.* Impugnatur sexto: præcisso ab Spiritu Sancto ordine ad diversum principium *quod*, Spiritus Sanctus realitèr distingueretur à filio: ergo ruit solutio III. God. Probatur antecedens: si per impossibile Pater in eodē signo simùl generaret, & spiraret, Spiritus Sanctus esset realitèr distinctus à filio; sed in hac hypotesi Spiritus Sāctus non esset cum ordine ad diversum principiū *quod*: ergo præcisso ab Spiritu Sācto ordine ad diversum principium *quod*, Spiritus Sāctus realitèr distingueretur à filio. Minor, & consequetia tenent. Maior verò probatur: in data hypotesi Spiritus Sāctus esset terminus adæquatè per volūtatē productus ab vnico principio *quod*, à quo etiam filius esset terminus adęquatè productus per intellectum: ergo si per impossibile Pater in eodem signo simùl spiraret, & generaret, Spiritus Sanctus esset realitèr distinctus à filio. Antecedēs est id, quod in hypotesi supponitur. Consequētia probatur: repugnat, quod terminus adæquatè productus per voluntatem sit idem realitèr cum termino adæquatè producto per intelectum; alioquin vterque esset ge-

nitus

nitus, & vterque Spiratus, quod implicat; sed iuxta concessa in data hypotesi Spiritus Sãctus esset terminus adæquate per voluntatem productus ab vnico principio *quod*, à quo etiam filius esset terminus adequate productus per intellectum: ergo si per impossibile Pater in eodem signo ũmul generaret, & Spiraret, Spiritus Sanctus esset realitèr distinctus a filio.

47. *Impugnatur 7.*

Impugnatur septimo: ablato ab Spiritu Sancto ordine ad diversum principium *quod*, Spiritus Sanctus esset realitèr distinctus à filio: ergo nulla est solutio. Probatur antecedẽs primo: si per impossibile essent duæ personæ primę, & ingenitę, & à prima tantum Spiritus Sanctus procederet, Spiritus Sanctus realitèr distingueretur à secunda; sed in hac hypotesi Spiritus Sãctus non esset cum ordine ad diversum principiũ *quod*, vt patet: ergo ablato ab Spiritu Sancto ordine ad diversum principium *quod*, Spiritus Sanctus esset realitèr distinctus à filio. Probatur maior: si Spiritus Sanctus non distingueretur realitèr à secunda persona, secũda persona non esset ingenita, contra suppositionem esset quipè producta, vtpotè realitèr eadem cum Spiritu Sancto; sed hoc est falsum: ergo si per impossibile essent duæ personæ primæ, & ingenitæ, & à prima tantum Spiritus Sanctus procederet, Spiritus Sãctus realitèr distingueretur à secunda. Probatur secundo dictum antecedens: si per impossibile solus Pater produceret in tempore Spiritum Sanctum, Spiritus Sanctus realitèr à filio distingueretur; alioquin etiam filius produceretur in tempore, vtpote realitèr idem cum Spiritu Sancto; at qui in data hypotesi Spiritus Sanctus non diceret ordinem ad diversum principium *quod*, vt claret: ergo ablato ab Spiritu Sãcto ordine ad diversum principium *quod*, Spiritus Sanctus esset realiter distinctus à filio.

48. *Impugnatur 8.*

Impugnatur octavo: circunscripto ab Spiritu Sancto ordine ad diversum principium *quod*, Spiritus Sanctus realitèr distingueretur à filio: ergo nulla est solutio. Probatur antecedens: circunscripto ab Spiritu Sancto ordine ad diversum principiũ *quod*, Spiritus Sanctus esset Spiratus, & filius genitus: ergo circunscripto ab Spiritu Sancto ordine ad diversum principium *quod*, Spiritus Sanctus realitèr distingueretur à filio. Antecedens est id, quod in prefata hypotesi supponitur. Consequentia probatur: omninò repugnat, quod idẽ sit genitum, & Spiratum; at qui ex concessis circunscripto ab Spiritu Sancto ordine ad diversum principium *quod*, Spiritus Sanctus esset Spiratus, & filius genitus: ergo circunscripto ab Spiritu Sancto ordine ad diversum principium *quod*, Spiritus Sanctus realitèr distingueretur à filio.

49. *Impugnatur 9.*

Impugnatur nono: quia falsum est, quod Spiritus Sanctus exigat essentialitèr Patrem, & filium pro principio *quod* suæ processionis, vt satis claret ex dictis, & omninò apparebit ex dicendis *disp. seq.* in qua ex professo contra ipsum hoc disputabimus, & oppositum statuemus. Nèc paritas adducta in solutione de originibus activis tollit eficatiam rationis Scoti; hęc enim non vrget ex eo, quod sint origines absolutè, sed ex eo, quod sint origines passivæ, & totales, quarum nulla potest habere esse per duas origines activas totales; alioquin eadem passiva origo bis produceretur, quòd adhùc de potentia Dei absoluta negat Ill. God. eo, quod cum communi Philosophorum opinione fateatur, quod idem nequit produci à duplici causa totali, & adæquata, & si eadem causa possit habere plures effectus, ex quo fateri tenetur cum Philosophis, non requiri tantam distinctionem inter principia, quã inter principiata, & consequentèr, quod arguere non valet ab originibus activis ad passivis, vt si in activis non sit realis distinctio, nèc sit in passivis. Est ergo contra ipsum paritas, quam pro se adducit in solutione, de qua adhúc ampliús infra dicemus.

50. *Impugnatur 10.*

Post has igitur impugnationes, mihi occurit solutionẽ Ill. God. ex D. Thoma contra ipsum impugnare, quod subr hac forma facio: Spiritus Sanctus non exigit essentialitèr Patrem, & filium, vt principium *quod*: ergo ruit solutio. Probatur antecedens: in casu, quo Spiritus Sanctus à solo Patre procederet, procederet secundum omne id, quod essẽtialitèr exigit; sed in hoc casu non procederet à filio: ergo Spiritus Sanctus non exigit essentialitèr Patem, & filiũ, vt principiũ *quod*. Probatur maior: Spiritus Sanctus essentialitèr solùm

exi-

exigit, procedere per voluntatem penès ordinem ad principiū formale *quo*, & principiū *quod*; sed in casu dicto Spiritus Sanctus procederet penès ordines prædictas: ergo in casu, quo Spiritus Sanctus à solo Patre procederet, procedere secundum omne id, quod essentialitèr exigit. Maior est Ill. God. solutio. Minor verò probatur: ex primo ordine petit Spiritus Sanctus procederet, vt impulsus, & ex secundo petit procedere, vt personalitèr subsistēs; sed in prædicto casu procederet Spiritus Sāctus, vt impulsus personalitèr subsistens: ergo in casu dicto Spiritus Sanctus procederet penès prędictas ordines. Maior est etiam solutio Ill. God. Minor probatur: in casu prędicto Pater spiraret amorem personalem: ergo in prædicto casu procederet Spiritus Sanctus, vt impulsus personalitèr subsistēs. Probatur antecedēs ex D. Thoma *in* 1. *dist.* 32. *quæst.* 1. *art.* 2. *in solutione ad* 2. his verbis: *Ad* 2. *dicendum, quod si generatio filij non esset, Pater non diligeret se Spiritu Sancto, quia nèc Pater esset, cū persona Patris paternitate cōstituatur, si tamē detur per impossibile, quod persona Patris remaneat, poterit per se amorē spirare personalem, nèc tamèn ab hoc excludi tur filius, quia omnis Patris perfectio est etiā filij, in qua cum relatione originis non opponūtur*: ergo in casu prædicto Pater spiraret amorem personalem.

51. 2. *Scoti ratio.*

Probatur secundo alia Scoti ratione: non solùm relativa, sed etiā disparata relationis oppositio, sufficit ad distinguendū realitèr in Divinis: ergo ex eo, quod in prædicta hypotesi non maneat inter filium, & Spiritum Sanctum oppositio relativa, non rectè colligitur non fore realitèr distinguēdos. Consequencia tenet. Antecedens autem probatur: nam filiatio realitèr distinguit filium ab Spiritu Sancto; sed filiatio non opponitur relative Spiritui Sācto: ergo non solùm relativa, sed etiam disparata relationis oppositio, suficit ad distinguendum realitèr in Divinis. Consequentia est legitima. Minor patet: nam oppositio relativa est vnum referri ad aliud; quod non habet filiatio ad Spiritum Sanctum, cum ad illum non referat filium. Maior vero est ab Ill. God. concessa *num.* 42.

52. *Respondet Ill. God.*

Respondet tamèn *num. cit.* concessa maiori probationis, distinguēdo minorem: non opponitur relative formaliter cōcedit minorem; connexive, seu radicalitèr, & subtractivè negat minorem, & consequentiam; nam opponi relative stat triplicitèr: primo formaliter, & hoc modo solùm opponitur relatio sub conceptu referentis. Secundo radicalitèr, seu connexive, & hoc modo opponitur relative, quod radicat cōceptū referētis. Tertio subtractivè, id-est, constituendo subtractum vt *quod* referendum; nam quod vt *quod* referetur, vt *quod* extremo, ad quod opponitur, refertur. Licet autèm filiatio non opponatur relative formalitèr processioni, seu spirati relationi, quia non est formalis ratio referendi filium ad Spiritū Sanctū, opponitur tamèn illi illis duobus modis. Tum, quia radicat relationem spiratoris referentem formalitèr. Tum etiam, quia cōstituit subtractum referendum vt *quod* per relationē Spiratoris ad Spiritum Sanctum, & hoc vltimum insinuasse videtur D. Thomas *quæst.* 10. *de potentia art.* 5. *ad* 13. *argumētum*, vbi cum sibi opposuisset, quod filiatio distinguit realitèr filium à Spiritu Sancto, & tamèn illi non opponitur relativè, &c. respondet: *Dicendum, quod licèt filiatio non opponatur relative processioni, tamèn procedens opponitur relative filio, & per hoc processio à filiatione distinguitur*: ac si apertiùs dixisset, quod licèt filiatio non sit ratio referendi ad Spiritum Sanctum, constituit tamèn subtractum *quod* referetur vt *quod*, & *cui* vt *quod* relative opponitur processio, & per hoc inter filiationem, & processionem datur realis distinctio.

53. *Refutatur* 1. *prima solutio Ill. God.*

Hæc tamèn solutio Ill. God. duplicem includit solutionem. Prima est: filiationem opponi relativè radicalitèr Spiritui Sancto. Secunda est: opponi relativè subtractivè. Vtraque est refutāda, & prima refutatur primo: filiatio nō opponitur relativè radicalitèr Spiritui Sancto: ergo filiatio nulla oppositione relativa opponitur Spiritui Sancto; atqui filiatio realitèr distinguit filium ab Spiritu Sancto: ergo ab hoc illum realitèr distinguit, præcisa quacumque oppositione relativa: ergo ruit solutio. Antecedēs probatur primo: quod non est radix spirationis activæ, non opponitur relativè radicalitèr Spiritui Sancto; sed filiatio non est radix spirationis activæ: ergo filiatio non opponitur relativè radicalitèr Spiritui Sancto. Probatur minor:

nor: quod est radix alicuius, est æque commune, ac radicatū; sed filiatio non est æque cōmunis, ac Spiratio activa: ergo filiatio non est radix spirationis activæ. Consequentia est legitima. Minor est notoria; nam filiatio solum reperitur in filio; spiratio autèm activa in filio, & in Patre reperitur. Maior verò probatur: rationalitas enim, quæ est radix risibilitatis, est æque communis, ac radicatū: in omni nāque, in quo inveni tur risibilitas, invenitur etiā rationalitas, vt est manifestū, & ciaret in omni radice: ergo quod est radix alicuius, est æque commune, ac radicatum.

54. *Refutatur 2.* Probatur secundo antecedens, & secūdo refutatur tradita solutio: filius habet à Patre spirationē activam: ergo filiatio non est radix spirationis activæ: ergo nèc opponitur relativè radicalitèr Spiritui Sancto. Antecedens est certum, & constat *ex dictis. num.* 2. Secunda consequentia ex prima infertur. Prima autèm probatur: implicat, quod filius habeat à Patre spirationē activā, & quod filiatio sit radix spirationis activę; sed filius habet à Patre spirationem activam: ergo filiatio non est radix spirationis activę. Probatur maior: implicat, quod filius habeat à Patre spirationem activā, quin activa spiratio intelligatur in Patre pro priori ad filiū; sed implicat, quod spiratio activa intelligatur in Patre pro priori ad filiū, & quod filiatio sit radix Spirationis activæ: ergo implicat, quod filius habeat à Patre spirationem activā, & quod filiatio sit radix spiratio nis activæ. Maior, & cōsequētia tenēt. Minor verò probatur: implicat, quod spiratio activa intelligatur in Patre pro priori ad filiū, quin radix spirationis activæ intelligatur in Patre pro priori ad filiū, sed implicat, quod radix spirationis activę intelligatur in Patre pro priori ad filiū, & quod filiatio sit radix spiratio nis activæ: ergo implicat, quod spiratio activa inteligatur in Patre pro priori ad filiū; & quod filiatio sit radix spirationis activæ. Cōsequētia est legitima. Maior certa; nā implicat, quod radicatū intelli gatur in Patre pro priori ad filiū, quin ra dix illius intelligatur in Patre pro priori ad filiū. Minor probatur: implicat, quod id, quod supponit radicem alicuius, sit radix illius; alioquin supponeret, & non supponeret radicē, quod est contradictoriū: ergo implicat, quod radix spirationis activæ intelligatur in Patre pro priori ad filium, & quod filiatio sit radix spirationis activæ.

55. *Refutatur 3.* Probatur tertio dictum antecedēs, & tertio refutatur prædicta solutio: quod est productū nequit esse radix illius, quod est improductum; sed filiatio est producta; spiratio vero activa improducta: ergo filiatio nequit esse radix spirationis activæ: ergo filiatio non opponitur rel tivè radicalitèr Spiritui Sancto. Vtraque consequentia cum minori est certa. Maior autèm probatur: nam omne radicatū, ita sapit naturā radicis, vt si radix sit creata, radicatū dicatur concrearis; si verò fuerit genita; radicatū dicatur cōgenerari; si deniquè sit producta, radicatū dicatur cōproduci, vt omnibus patet: ergo quod est productū nequit esse radix illius, quod est improductū. Ex quo quarta deducitur refutatio: nam dato, quod spiratio activa esset producta, adhùc nequit filiatio esse radix illius: ergo filiatio nequit relativè radicalitèr opponi Spiritui Sācto. Probatur antecedens: dato, quod spiratio activa esset producta, non esset congenita: ergo dato, quod spiratio activa esset producta, adhùc nequit filiatio esse radix illius. Antecedēs patet primo: quia non haberet esse per intellectū. Secundo: quia alioquin Spiritus Sanctus esset congenitus, quod est contra fidē. Cōsequētia verò probatur: dato, quod spiratio activa esset producta, non esset congenita; sed filiatio est genita: ergo dato, quod spiratio activa esset producta, adhùc nequit filiatio esse radix illius. Probatur consequentia: quod est genitū nequit esse radix ilius; quod non cōgeneratur; sed filiatio iuxta concessa est genita, non verò spiratio activa, dato, quod esset producta: ergo dato, quod spiratio activa esset producta adhùc nequit filiatio esse radix illius. Minor, & cōsequētia tenēt. Maior probatur: quia omne radicatum, ita sapit naturam radicis, vt si radix est genita, radicatum dicatur congenerari: ergo quod est genitum nequit esse radix illius, quod non congeneratur.

Refutatur 4.

56. *Refutatur 5. ad hominem cōtra Ill. God.* Refutatur quinto allata solutio ad hominem contra Ill. God. Essentia Divina est radix spirationis activæ: ergo filiatio non est radix spirationis activæ: Antecedens est Ill. God. *n.* 43. asserentis: Essentiam Divinam esse radicem

cōna-

communem omnium relationum. Cõsequẽtia probatur: si filiatio esset radix spirationis activæ, spiratio activa bis radicaretur; sed nequit spiratio activa bis radicari: ergo filiatio non est radix spirationis activę. Maior patet: nàm radicaretur in Essentia Divina, & in filiatione. Minor probatur: nihil potest bis radicari: ergo nequit spiratio activa bis radicari. Probatur antecedens: bis radicari est bis comproduci; sed nihil potest bis comproduci: ergo nihil potest bis radicari. Maior, & consequẽtia tenẽt. Minor est notoria, & probatur: nihil potest bis produci: ergo nihil potest bis cõproduci. Antecedens est doctrina generalis ab Ill. God. concessa. Consequentia probatur: eadem inconveniẽtia, quę secuntur ex eo, quod aliquis bis produceretur, secũtur ex eo, quod aliquis bis comproduceretur: ergo si nihil potest bis produci, nihil potest bis comproduci. Consequentia est evidens, & antecedens ità clarum, vt probatione non indiget, nisi tempus in hoc consumere vellem.

57. *Refutatur 6.* Ex his satìs apparet: filiationem nõ esse radicem spirationis activæ, consequenterquè sufficientèr per dicta reiecta manebat solutio Ill. God. quoad hãc partem. Cœterum adhùc dato: filiationem esse talem radicẽ, falsitas solutionis est ostendenda. Vndè refutatur sexto: ex eo, quod filiatio sit radix spirationis activæ non infertur, filiationem relativè radicalitèr opponi Spiritui Sancto: ergo ruit solutio. Probatur antecedens: ex eo, quod Essentia Divina sit radix Paternitatis, nõ infertur, Essẽtiã Divinã relativè radicalitèr opponi filio: ergo ex eo, quod filiatio sit radix spirationis activæ, non infertur, filiationẽ relativè radicalitèr opponi Spiritui Sancto.

58. *Respondet Ill. Godoy.* Respondet Ill. God. *num.* 43. Essentiam esse radicem communem omniũ relationum, non peculiarem alicuius, & ideo nulli ex illis opponi, nèc ab illarum aliqua realitèr distingui. Cœterũ filiatio talitèr radicat relationem spiratoris, quod in radicando adæquatur cũ illa, idest, aliam non radicat, & idcirco opponitur sufficiẽtèr relationi spirati, vt ab illa realitèr filium distinguat. Cõtra primo: Essentia Divina nõ est radix omnium relationũ: ergo ruit solutio. Probatur antecedens: Essentia Divina non est radix relationum productarũ, scilicèt, filiationis, & passivæ spirationis. ergo Essentia Divina non est radix omnium relationum. Probatur antecedens: relationes productæ non dicũtur radicari, sed produci; atqui filiatio, & spiratio passiva sunt relationes productæ: ergo Essentia Divina non est radix relationum productarum, scilicèt, filiationis, & passivæ spirationis. Vrgetur: nam alitèr debet philosophari de Essẽtia Divina respectu Paternitatis, & spirationis activæ, ac de filiatione, & spiratione passiva; sed Essentia Divina est radix Paternitatis, & spirationis activę: ergo non est radix filiationis, & spirationis passivæ. Probatur maior: quià Paternitas, & spiratio activa alitèr se habent, ac filiatio, & spiratio passiva: ergo alitèr debet philosophari de Essentia Divina respectu Paternitatis, & spirationis activæ, ac de filiatione, & spiratione passiva. Consequentia videtur legitima. Antecedẽs probatur: Paternitas, & spiratio activa non producuntur; bene verò filiatio, & spiratio passiva: ergo Paternitas, & spiratio activa alitèr se habent, ac filiatio, & spiratio passiva.

Contra 1. *Vrgetur.*

59. *Contra 2.* Ex hoc patet efficatia sextæ refutationis, & nullitas responsionis Ill. God. quod sic manifestatur primo, & contra secũdo: Essentia Divina est radix Paternitatis, & spirationis activæ, sicùt iuxta Ill. God. filiatio est radix activę spirationis; sed ex eo, quod Essentia Divina sit radix Paternitatis, & spirationis activæ, non infertur, Essentiam Divinam opponi Filio, nèc Spiritui Sancto; realitèr namquè idẽtificatur cum illis: ergo ex eo, quod filiatio sit radix spirationis activæ, non infertur, filiationem opponi Spiritui Sancto. Manifestatur secundo, & contra tertio: Essentia Divina ità est radix Paternitatis, & activę spirationis, quod in radicãdo adæquetur cum illis, idest, alias non radicet; sed ex hoc non valet inferre, Essentiam Divinam opponi sufficiẽtèr relationibus filij, & spirati, vt ab illis realitèr Essentiam distinguat: ergo ex eo, quod filiatio ità sit radix spirationis activæ, quod in radicando adæquetur cum illis, idest, aliam nõ radicet, non valet inferre, filiationem sufficientèr opponi relationi spirati, vt ab illa realitèr filium distinguat. Ruit itaquè prædicta Ill. God. responsio.

Contra 3.

60. 2. *Solutio Ill. Godoy reijcitur primo.*

Secunda tamèn ſolutio Ill. God. in ſupra poſita inclusa, videtur terminis abuti; nàm per hoc, quod filiatio conſtituat ſubſtractum vt *quod* referendum, non dicitur propriè opponi relativè Spiritui Sancto; ſed potius dicit, filiationem conſtituere filiũ in ratione filij, abſtrahẽdo ab hoc, quod referatur, vel nõ referatur, in quo sẽſu ſtat difficultas de diſtinctione vnius ao alio, & ex hoc reijcitur primo ſolutio: filiatio, omninoabſtrahẽs ab activa ſpiratione, conſtituit filiũ in eſſe perſonæ: ergo filiatio, abſtrahens omninò ab activa ſpiratione, diſtinguit Filiũ ab Spiritu Sancto. Atqui filiatio, abſtrahẽs omninò ab activa ſpiratione, nõ opponitur relativè ſubſtractivè Spiritui Sancto: ergo ablata tali oppoſitione manet diſtinctio inter Filiũ, & Spiritum Sanctum. Antecedẽs cum conſequẽtia tenet, & clarebit infra. Suſſumpta probatur: filiatio abſtrahẽs omninò ab activa ſpiratione nullo modò opponitur relativè Spiritui Sancto: ergo filiatio abſtrahens omninò ab activa ſpiratione non opponitur relativè ſubſtractivè Spiritui Sancto. Probatur antecedens: omnis relativa oppoſitio Spiritui Sancto naſcitur ex activa ſpiratione: ergo filiatio abſtrahens omninò ab activa ſpiratione nullo modò opponitur relativè Spiritui Sancto.

61. *Reijcitur 2.*

Reijcitur ſecũdo: pręciſsivè ab hoc, quod filiatio opponatur relativè ſubſtractivè Spiritui Sãcto, filiatio realitèr diſtinguit Filium ab Spiritu Sancto; ſed præciſsivè ab hoc, quod filiatio opponatur relativè ſubſtractivè Spiritui Sãcto, filiatio non opponitur relativè Spiritui Sancto: ergo præciſsivè ab hac oppoſitione filiatio diſtinguit realitèr Filium ab Spiritu Sãcto: ergo dato, quod hac oppoſitione diſtinguantur, hęc oppoſitio non eſt cauſa præciſſa diſtinctionis: ruit ergo ſolutio Ill. God. Probatur maior: ſi præciſsivè ab hoc, quod filiatio opponatur relativè abſtractivè Spiritui Sancto, filiatio realitèr non diſtingueret Filium ab Spiritu Sãcto, præciſsivè ab hoc, quod filiatio opponatur relativè ſubſtractivè Spiritui Sãcto, filius eſſet idem realitèr cum Spiritu Sãcto; ſed hoc eſt falſum: ergo præciſsivè ab hoc, quod filiatio opponatur relativè ſubſtractivè Spiritui Sãcto, filiatio realitèr diſtinguit Filium ab Spiritu Sancto. Maior patet: nàm quia filius per filiationem non diſtinguitur realitèr ab Eſſentia Divina, eſt idem realitèr cum illa. Minor verò probatur: pręciſsivè ab hoc, quod filiatio opponatur relativè ſubſtractivè Spiritui Sancto, manet filius, vt filius eſt; ſed falſum eſt, quod filius, vt filius eſt, ſit idem realitèr cũ Spiritu Sancto: ergo falſum eſt, quod præciſsivè ab hoc, quod filiatio opponatur relativè ſubſtractivè Spiritui Sancto, filius ſit idem realitèr cũ Spiritu Sãcto.

62. *Reijcitur 3.*

Reijcitur tertio: ſi filiatio diſtingueret realitèr Filium ab Spiritu Sãcto ob oppoſitionem relativam ſubſtractivè filij Spiritui Sancto, omnis diſtinctio realis inter Filium, & Spiritũ Sanctũ proveniret ab vnica cauſa, ſcilicèt, ab oppoſitione relativa; ſed falſum eſt, realem omnem diſtinctionem inter Filium, & Spiritum Sanctum provenire ab vnica cauſa, ſcilicèt, ab oppoſitione relativa: ergo ablata oppoſitione relativa manet filius realitèr diſtinctus ab Spiritu Sãcto, & conſequẽtèr ruit ſolutio Ill. Godoy. Probatur minor: ſi omnis realis diſtinctio inter Filium, & Spiritũ Sanctum proveniret ab vnica cauſa, ſcilicèt, ab oppoſitione relativa, prætèr oppoſitionem relativam non eſſet alia cauſa diſtinctionis realis Filij ab Spiritu Sancto; ſed prætèr oppoſitionem relativam eſt alia cauſa diſtinctionis realis Filij ab Spiritu Sancto: ergo falſum eſt, realem omnem diſtinctionem inter Filium, & Spiritum Sanctum provenire ab vnica cauſa, ſcilicèt, ab oppoſitione relativa. Maior, & conſequentia tenent. Minor verò expræſſè traditur ab Anſelmo *lib. de proceſsione Spiritus Sancti cap. 17.* dicẽte: *Patet ergo ſicùt ſupra præmiſsi, prætèr hoc, quià Filius naſcendo, & Spiritus Sanctus procedendo, hac quoque cauſa, quià ſcilicèt, Spiritus Sanctus eſt de Filio, eos de ſe invicem nõ poſſe dici.* Vbi vltra cauſam proceſsionis, quæ eſt oppoſitio relativa, aliam aſsignat cauſam diſtinctionis realis Filij ab Spiritu Sancto: ergo prætèr oppoſitionem relativã eſt alia cauſa diſtinctionis realis Filij ab Spiritu Sãcto.

63. *Reijcitur 4.*

Reijcitur quarto: licèt filiatio non opponatur relativè ſubſtractivè Spiritui Sancto, filiatio diſtinguet realitèr Filium ab Spiritu Sancto: ergo ſolutio Ill. Godoy non obeſt efficatiæ noſtræ rationis. Probatur antecedens: data hypoteſi, quod Pater in eodem ſigno ſimùl generaret, & ſpiraret, eſſet

filius realitèr distinctus ab Spiritu Sancto; sed in hac hypotesi filiatio non opponeretur relativè subtractivè Spiritui Sancto: ergo licèt filiatio non opponatur relativè subtractivè Spiritui Sancto, filiatio distinguet realitèr Filiũ ab Spiritu Sancto. Consequentia infertur. Minor est certa, quia data hypotesi filiatio non constitueret subtractũ, vt *quod* referendum, in quo consistit iuxta III. God. quod filiatio opponatur relativè subtractivè Spiritui Sancto. Maior autèm probatur: in hypotesi data Filius esset terminus adæquatè productus à Patre per intellectũ, & Spiritus Sanctus esset etiàm terminus adæquatè productus per voluntatẽ: ergo data hypotesi, quod Pater in eodem signo simùl generaret, & Spiraret, esset filius realitèr distinctus ab Spiritu Sancto. Antecedens dubitari nequit; alioquin suppositio negaretur. Consequẽtia verò est legitima; implicat namquè, quod terminus adæquatè productus per intellectũ sit idem realitèr cum termino adequatè per voluntatem producto; alioquin vterque esset genitus, & Spiratus; quod repugnat.

64. *Reijcitur 5.* Reijcitur quinto: ablata à filiatione respectu Spiritus Sancti oppositione relativa subtractivè, filius distingueretur realitèr ab Spiritu Sãcto: ergo talis oppositio non est causa præcisſa distinctionis realis Filij ab Spiritu Sãcto: ergo solutio III. God. nõ tollit vim nostræ probationis. Probatur antecedẽs: si per impossibile essent duæ personę ingenitæ, & à prima tãtum Spiritus Sanctus procederet, Spiritus Sãctus realitèr distingueretur à secunda; sed in hac hypotesi non esset oppositio relativa subtractiva secundæ personæ Spiritui Sancto: ergo ablata à filiatione respectu Spiritus Sancti oppositione relativa subtractivè, filius distingueretur realitèr ab Spiritu Sancto. Probatur maior: si Spiritus Sanctus non distingueretur realitèr à secunda persona, secunda persona nõ esset ingenita contra suppositionẽ; esset namquè producta, vtpotè, eadẽ realitèr cũ Spiritu Sancto; sed hoc est falsum: ergo si per impossibile essent duę personæ ingenitæ, & à prima tantum Spiritus Sanctus procederet, Spiritus Sãctus realitèr distingueretur à secũda.

65. *Reijcitur 6.* Reijcitur sexto: pręcisſa à filiatione respectu Spiritus Sancti oppositione relativa subtractivè, filius distinguitur realitèr ab Spiritu Sancto: ergo nihil officit solutio II. God. Probatur antecedẽs: data hypotesi, quod Spiritus Sanctus à solo Patre in tempore procederet, Spiritus Sãctus esset realitèr distinctus à filio; sed in hac hypotesi filiatio non esset oppositа relativè subtractivè Spiritui Sãcto: ergo præcisſa à filiatione respectu Spiritus Sãcti oppositione relativa subtractivè, filius distinguitur realitèr ab Spiritu Sãcto. Minor, & cõsequẽtia tenẽt. Maior verò probatur: si data hypotesi, quod Spiritus Sãctus à soloPatre in tẽpore procederet, Spiritus Sãctus non esset realitèr distinctus à Filio, filius esset in tẽpore productus; cũ esset idẽ cũ Spiritu Sãcto, qui in tẽpore produceretur ex hypotesi; at qui hoc manifestè falsum apparet: ergo data hypotesi, quod Spiritus Sãctus à solo Patre in tempore procederet, Spiritus Sanctus esset realitèr distinctus à Filio.

66. *Reijcitur 7.* Deniquè reijcitur: circunscripta à filiatione respectu Spiritus Sancti oppositione relativa subtractivè, filius realitèr ab Spiritu Sancto distinguitur: ergo ruit suprà dicta solutio. Probatur antecedens: circunscripta à filiatione respectu Spiritus Sancti oppositione relativa subtractivè, filius esset genitus, & Spiritus Sanctus Spiratus: ergo circunscripta a filiatione respectu Spiritus Sãcti oppositione relativa subtractivè, filius realitèr ab Spiritu Sancto distinguitur. Antecedens ex ipsa hypotesi patet. Consequẽtia probatur: omninò repugnat, quod idem sit genitum, & Spiratũ, sed circunscripta à filiatione respectu Spiritus Sãcti oppositione relativa subtractivè, filius esset genitus, & Spiritus Sanctus spiratus: ergo circunscripta à filiatione respectu Spiritus Sancti oppositione relativa subtractivè, filius realitèr ab Spiritu Sancto distinguitur. Adverte tamèn, quod hæc, & quadruplex prędcedens impugnatio militant etiàm contra solutionem III. God. de oppositione relativa radicali.

§. III.

Duplici alia ratione probatur cõclusio.

67. *3. Ratio Scoti.* PROBATVR tertio alia Scoti ratione: si Spiritus Sanctus procederet à Filio, & non à Patre, distingueretur realitèr ab vtroque; aliàs inter idẽ

& idē realitèr daretur mutua realis processio, cum filius, à quo Spiritus Sanctus procederet, esset etiam per processionem à Patre, cui realitèr identificatus esset cū Spiritu Sancto: ergo etiā si Spiritus Sanctus procederet à Patre, & non à Filio, ab vtroque posset manere realitèr distinctus. Patet consequentia. Tum à paritate. Tum etiàm: nàm in dat hypotesi Spiritus Sanctus non opponeretur relativè Patri, & tamèn realitèr distingueretur abillo: ergo absquè oppositione relativa salvatur realis distinctio; & consequentèr, quamvis in nostra hypotesi Spiritus Sanctus non procederet à Filio, & illi relativè non opponeretur, posset realitèr ab illo distingui.

68. *Respondet Ill. God.*

Respondet Ill. Godoy *num.* 46. cōcesso antecedenti, negando consequētiam. Ad primam probationem constat disparitatis ratio: nàm in illa hypotesi Spiritus Sanctus à Patre mediatè procederet, in casu autèm, quod non procederet immediatè à filio, nullo modò procederet ab illo. Ad secūdam distinguit maiorem: relativè immediatè cōcedit maiorem; mediatè negat maiorem, & concessa minori, distinguit cōsequēs: absquè relativa oppositione mediata, & immediata negat consequentiam; absquè aliqua ex illis concedit cōsequentiam. Ex quo (ait Ill. Godoy) nihil contra suam conclusionem colligitur; nàm in hypotesi de qua disputamus, nèc immediata, nèc mediata relativa oppositio inter Spiritum Sanctum, & Filium interveniret.

69. *Refellitur 1. solutio Ill. Godoy.*

Refellitur primo hęc solutio: si Spiritus Sanctus procederet à Filio, & nō à Patre, distingueretur realitèr ab illo, præcissa oppositione relativa mediata: ergo talis oppositio non est causa vnica distinctionis realis inter Patrem, & Spiritum Sāctum: ergo ruit solutio Ill. Godoy. Probatur antecedens: præcissa oppositione relativa mediata, Spiritus Sanctus distingueretur realitèr à Patre per suam intrinsecā proprietatem personalem, scilicèt per passivam spirationem: ergo si Spiritus Sanctus procederet à Filio, & non à Patre, distingueretur realitèr ab illo, præcissa oppositione relativa mediata. Probatur antecedens: præcissa oppositione relativa mediata inter avum, & nepotē, nepos distingueretur realitèr ab avo per suam intrinsecam differentiam individualem: ergo similitèr. Antecedens est certùm, & consequentia videtur legitima; quid quid enìm in nepote facit ad distinctionem illius ab avo differentia intrinseca individualis, facit in Spiritu Sancto intrinseca proprietas personalis ad distinctionem illius à Patre in data hypotesi.

70. *Refellitur 2.*

Refellitur secundo: Spiritum Sanctum procedere à Patre mediatè, est nō propriè à Patre procedere: ergo in data hypotesi, quod à solo Filio procederet, non haberet propriè originē à Patre: ergo non distingueretur realitèr propriè à Patre per oppositionem mediatam relativā. At qui in data hypotesi propriè realitèr distingueretur à Patre: ergo per aliud, quod non sit oppositio mediata relativa; nulla ergo est allata solutio. Omnia videntur certa, si certùm est antecedēs. Probatur itaquè primo: Spiritum Sanctum procedere mediatè à Patre, est Patrem nullum cōcursum præbere ad productionem Spiritus Sancti; sed hoc est non propriè à Patre procedere: ergo Spiritum Sanctum procedere à Patre mediatè, est nō propriè à Patre procedere. Consequētia est legitima, & minor certa: nàm Patrem præbere concursum ad productionem Spiritus Sancti, est Spiritū Sāctum propriè à Patre procedere. Maior autèm probatur: Spiritum Sanctū procedere à Patre mediatè, est Patrē omnem concursum præbere ad productionem Filij; sed Patrem præbere omnem concursum ad productionem Filij, est Patrem nullum concursum prębere ad productionem Spiritus Sancti: ergo Spiritum Sanctum procedere mediatè à Patre, est Patrem nullum concursum præbere ad productionē Spiritus Sācti.

Antecedens probatur 1.

71. *Confirmatur, & probatur 2. antecedens.*

Confirmatur hoc, & declaratur, probando secundo dictum antecedens: si Spiritus Sanctus à solo Filio procederet, à solo filio baberet originem propriè, vt à principio per se: ergo solū vt à principio per accidēs haberet originem à Patre. Antecedens est certùm. Consequentia verò vltra hoc, quod ex antecedenti infertur, patet ex illo axiomate: *Quod est causa causæ, est causa causati*, quod ab omnibus intelligitur de causa per accidens. Sussummo nūc; at qui Spiritū Sanctū habere originem à Patre solū vt à principio per accidēs,

est

est non propriè à Patre procedere: ergo Spiritum Sanctum procedere a Patre mediatè, est nō propriè à Patre procedere. Probatur sussumpta: Spiritum Sanctum habere originem à Patre vt à principio per se, est propriè à Patre procedere: ergo Spiritum Sanctum habere originem a Patre solùm vt à principio per accidens, est non propriè à Patre procedere.

72. *Refellitur 3.* Ex his itaquè reffellitur tertio prędicta solutio: sublato principio per accidens, & manēte principio per se, manet terminus ab ipso productus; sed in hypotesi, quod Spiritus Sanctus à solo filio procederet, Pater est principium per accidens, & filius est principiū per se: ergo sublato Patre, & manēte Filio, vt manere supponitur, maneret Spiritus Sāctus à Filio productus: ergo sublata mediata processione maneret Spiritus Sāctus à Filio productus: ergo sublata processione mediata, maneret Spiritus Sanctus à Patre realitèr distinctus: ergo mediata processio non est vnica causa distinctionis realis Spiritus Sancti à Patre: ergo nulla est solutio III. God. Maior est certa: nàm manente principio per se, manet principium adæquatum, dans esse termino, & consequentèr manet terminus ab illo productus. Minor constat ex dictis. Prima consequētia cum cœteris subillatis certa videtur, & si in aliqua ponatur dubium, facillimè convinci potest exemplo nepotis respectu avi.

73. *Refellitur 4.* Refellitur quarto: mediata processio, quæ daretur inter Patrem & Spiritum Sanctum in hypotesi, quod hic à solo Filio procederet, non est adæquata ratio distinctionis realis Spiritus Sāc ti à Patre: ergo ruit solutio III. Godoy. Probatur antecedens: si mediata processio, quæ daretur inter Patrē, & Spiritum Sanctum in hypotesi, quod hic à solo Filio procederet, esset adæquata ratio distinctionis realis Spiritus Sāc ti à Patre, prætèr processionem media tam nō esset alia ratio distinctionis rea lis Spiritus Sācti à Patre; sed prætèr mediatam processionem est alia ratio distinctionis realis Spiritus Sancti à Patre: ergo mediata processio, quę daretur inter Patrem, & Spiritum Sanctum in hypotesi, quod hic à solo Filio procederet, non est adæquata ratio distinctionis realis Spiritus Sācti à Patre. Maior, & consequētia tenent. Minor verò probatur: prætèr oppositionem relativam radicalitèr, & subiectivè, quę iuxta Il. Godoy datur inter Filium, & Spiritum Sanctum, est alia ratio distinctionis realis vnius ab alio: ergo similitèr: prætèr mediatam processionem est alia ratio distinctionis realis Spiritus Sancti à Patre. Antecedens constat ex dictis cum Anselmo *n.* 62. Consequentia est paritate evidens, cū eadē omninò sit ratio.

74. *Reffellitur 5.* Reffellitur quinto: præcisa mediata processione, quæ daretur inter Patrem, & Spiritum Sanctum in hypotesi, quod hic à solo Filio procederet, Spiritus Sanctus realitèr distingueretur à Patre: ergo mediata processio non est pręcisa ratio distinctionis realis Spiritus Sancti à Patre: ergo nulla est solutio III. Godoy. Probatur antecedens: si per impossibile essent duæ personę primæ, & ingenitæ, & à secunda tantum Spiritus Sanctus procederet, Spiritus Sanctus realitèr distingueretur à prima; sed in hac hypotesi non esset mediata processio inter primam personam, & Spiritum Sanctum: ergo præcisa mediata processione, quæ daretur inter Patrē, & Spiritū Sanctū in hypotesi, quod hic à solo Filio procederet, Spiritus Sanctus realitèr disi ingueretur à Patre. Minor patet; nàm in data hypotesi secūda persona non esset à prima producta. Maior probatur: si Spiritus Sanctus non distingueretur realitèr à prima persona, prima persona non esset prima, & ingenita contra suppositionem; esset namquè producta, vtpotè eadem realitèr cum Spiritu Sancto, qui esset productus; sed hoc est falsū: ergo si per impossibile essent duę personæ primæ, & ingenitæ, & à secunda tantum Spiritus Sanctus procederet, Spiritus Sanctus realitèr distingueretur à prima.

75. *Refellitur 6.* Refellitur tandèm supra data solutio: circūscripta omni processione, seú omni oppositione relativa, à Patre realitèr distingueretur Spiritus Sanctus in hypotesi, quod hic à solo Filio procedat: ergo ruit solutio. Probatur antecedēs: in data hypotesi Pater esset realitèr improductus, & Spiritus Sanctus esset realitèr productus: ergo circunscripta omni processione, seù omni oppositione relativa, à Patre realitèr distingueretur Spiritus Sanctus, in hypotesi, quod hic à solo filio procedat.

Antecedens patet pro Spiritu Sancto; nam ſupponitur realitèr a filio produci; claret etiàm pro Patre; quià non produceretur a filio; alioquin ad invicem ſe producerent, quod repugnat; nèc ab Spiritu Sancto, quià ante huius productionem ſupponitur, Patrem eſſe, & genuiſſe filiũ; alia autèm perſona nõ eſt: eſſet igitur Pater in data hypoteſi realitèr improductus. Conſequentia verò probatur: omninò implicat, quod id, quod eſt realitèr productũ, non diſtinguatur realitèr ab eo, quod eſt realitèr improductum, circunſcripta omni proceſsione, ſeù omni oppoſitione relativa; ſed iuxta conceſſa in data hypoteſi Pater eſſet realitèr improductus, & Spiritus Sãctus eſſet realitèr productus: ergo circũſcripta omni proceſsione, ſeù omni oppoſitione relativa, à Patre realitèr diſtingueretur Spiritus Sãctus, in hypoteſi, quod à ſolo filio procedat. Minor eſt conceſſa. Conſequẽtia legitima. Maior verò eſt evidens, & demonſtratur: omninò implicat, quod id, quod eſt realitèr productum, ſit improductum realitèr, & è contra: ergo omninò implicat, quod id, quod eſt realitèr productum, nõ diſtinguatur realitèr ab eo, quod eſt realitèr improductum, circunſcripta omni proceſsione, ſeù omni oppoſitione relativa.

76. 4. *ratio Scoti.* Probatur quarto ratione principali Scoti ad hanc formam redacta: data hypoteſi haberet filius quid quid nùnc habet, excepta relatione Spirationis activæ: ergo haberet realem diſtinctionẽ ab Spiritu Sancto. Antecedens patet; quia data hypoteſi eſſet filius, vt ſupponitur. Conſequentia probatur: nùnc non ſolùm diſtinguitur filius ab Spiritu Sancto realitèr per Spirationem activam, ſed per filiationem; ſed data hypoteſi haberet filius quid quid nùnc habet, excepta relatione Spirationis activæ: ergo haberet realem diſtinctionem ab Spiritu Sancto. Probatur maior: per illud, per quod aliquid conſtituitur in eſſe tali, diſtinguitur à quocumque non tali; ſed filius per filiationem conſtituitur in eſſe filij: ergo nùnc non ſolùm diſtinguitur filius ab Spiritu Sancto realitèr per ſpirationem activam, ſed per filiationem. Conſequentia eſt evidens. Minor patet: quià ſicùt Pater cõſtituitur in eſſe perſonali per Paternitatem, & non per ſpirationẽ activam, eo, quod hæc eſt communis filio; ità filius conſtituitur in eſſe filij, ſeù perſonali, per filiationem, & non per activam ſpirationem, eo, quod hæc eſt Patri communis. Maior verò ex principijs Methaphiſicis claret; eadem enim ſunt principia conſtitutiva, & diſtinctiva. Primo: quia eo, quo aliquid eſt ens, eſt vnum vnitate convenienti tali enti. Secundo: quià vnum eſt indiſtinctum in ſe, & diſtinctum à quolibet alio.

77. *Reſpondet Ill. God.* Ad hoc principale argumentum, relictis aliorum ſolutionibus, reſpondet Ill. Godoy *num.* 58. negando conſequentiam, ad cuius probationem diſtinguit maiorem: ſed etiàm per filiationem filius realitèr diſtinguitur ab Spiritu Sancto ſub expreſſo filiationis conceptu, quo refertur ad Patrem negat maiorem; ſub conceptu radicis ſpiratoris concedit maiorem: et ſic poteſt diſtingui minor: ſed data hypoteſi haberet quid quid nùnc habet ſub conceptu expreſſo filiationis, quo refertur ad Patrem concedit minorem; ſub cõceptu radicis ſpiratoris negat minorem, & conſequentiam.

78. *Si opponas.* Si autèm contra ſolutionem opponas: quod relatio ſpiratoris non poteſt filium perſonalitèr ab Spiritu Sancto diſtinguere, quià eſt communis Patri, & Filio, vt ipſe Ill. God. fatetur *num.* 53. & 54. ſed eſſe radicẽ ſpiratoris eſt Patri. & Filio commune: ergo filiatio nõ diſtinguit perſonalitèr Filium ab Spiritu Sancto ſub conceptu radicis, ſed ſub conceptu expreſſo relationis, ſeù formę hypoſtaticę, ſub quo in prędicta hypoteſi maneret. *Reſpõdet* Reſpondet *num.* 60. quod licèt conceptus radicis vt ſic cõmunis ſit Patri, & Filio; talis tamèn cõceptus radicis, ſcilicèt, per modũ Verbi, peculiaris, eſt filiationi, & iſte eſt, ſub quo filiatio filium perſonalitèr diſtinguit ab Spiritu Sancto.

79. *Solutio hæc manet impugnata.* Cæterum hæc ſolutio Ill. God. integrè ſumpta impugnata manet per dicta *à n.* 53. *vſquè ad* 56. vbi oſtendimus filiationem non eſſe radicem ſpirationis activæ, & pręſertim ad hominẽ contra ipſum *num.* 56. declaravimus; licèt tamèn per ibi dicta maneat radicalitèr impugnata illius ſolutio, amplius etiã impugnanda venit.

80. *Solutio* Impugnatur primo hæc ſolutio ad hominem contra Ill. Godoy: diſtinctio realis Filij ab Spiritu Sancto eſt perſo-

Ill. Godoy impugnatur 1.

nalis: ergo à proprietate personali debet tanquàm à ratione formali præstari. At qui hæc distinctio præstatur à filiatione sub conceptu radicis spirationis: ergo filiatio sub conceptu radicis spirationis est proprietas personalis filij: ergo filiatio sub conceptu radicis spirationis est constitutiva personæ filij. At qui falsum est, quod filiatio sub conceptu radicis spirationis sit constitutiva personæ filij: ergo ruit tota Ill. God. solutio. Antecedens cum consequentia est Ill. God: *n.* 53. Sumptā subsequēs est allata illius solutio. Prima consequentia est legitima. Secunda ex prima infertur; nam proprietas personalis filij est personæ filij constitutiva.

81. *Sumpta probatur Primo.*

Sumpta verò secuta probatur primo: falsum est, quod ratio constitutiva filij in ratione spirativi, sit ratio cōstitutiva filij in ratione filij; sed filiatio sub conceptu radicis spirationis est constitutiva filij in ratione spirativi: ergo falsum est, quod filiatio sub conceptu radicis spirationis sit cōstitutiva personæ filij. Consequentia est legitima. Maior certa videtur; nam falsum est, quod ratio constitutiva Essentiæ Divinæ in ratione productivæ sit ratio constitutiva Essentiæ Divinæ, vt Essentia est; & ex hoc in mille exēplis. Minor probatur: filius in ratione spirativi constituitur per aliquid; sed non per aliud, quam per filiationem sub conceptu radicis spirationis: ergo filiatio sub cōceptu radicis spirationis est cōstitutiva filij in ratione spirativi. Probatur secūdo sumpta: filiatio sub cōceptu expresso filiationis est cōstitutiva alicuius; sed nō alterius, quā personę filij: ergo falsū est, quod filiatio sub conceptu radicis spirationis sit constitutiva personæ filij. Tertio: prius intelligitur filius in ratione filij constitutus, quam intelligatur spirativus: ergo pro priori ad filiationem sub conceptu radicis spirationis est filius in esse filij cōstitutus: ergo falsū est, quod filiatio sub conceptu radicis spirationis sit constitutiva filij.

Secundo.

Tertio.

82. *Impugnatur 2. solutio Ill. Godoy.*

Secundo impugnatur solutio prædicta: filiatio sub conceptu radicis spirationis non est ratio constitutiva filij in esse filij: ergo nèc ratio distinctiva filij in esse filij: ergo ruit solutio. Secunda consequentia ex prima infertur. Prima autèm, supposito antecedenti, est verissima, illamquè tenet Ill. God. *disp. 96. n. 53.* vbi affirmat: principium constitutivum esse distinctivum, quod ratione, & authoritatibus D. Thomę ibi probat. Antecedens vero probatur: illa est ratio constitutiva filij in esse filij, quæ filiū à Patre correlativè distinguit; sed filiatio sub conceptu radicis spirationis non distinguit correlativè filium à Patre: ergo filiatio sub conceptu radicis spirationis non est ratio constitutiva filij in esse filij. Maior, & consequentia tenent. Minor probatur: filiatio sub expresso cōceptu filiationis distinguit correlativè filiū à Patre: ergo filiatio sub conceptu radicis spirationis non distinguit correlativè filium à Patre. Probatur antecedens: filius sub expræsso conceptu filij est Patri correlativus: ergo filiatio sub expræsso conceptu filiationis distinguit correlativè filium à Patre.

83. *Impugnatur 3.*

Impugnatur tertio: Conceptus radicis spirationis per modū Verbi non est, per quem filiatio filium in esse filij personalitèr distinguit ab Spiritu Sancto: ergo ruit solutio. Probatur antecedens: conceptus radicis spirationis per modum Verbi non est, per quem filius in esse filij personalitèr cōstituitur: ergo cōceptus radicis spirationis per modum Verbi non est, per quem filiatio filium in esse filij personalitèr distinguit ab Spiritu Sancto. Probatur antecedēs: si cōceptus radicis spirationis esset, per quem filius in esse filij personalitèr cōstitueretur, cōceptus radicis spirationis per modum Patris esset, per quem Pater in esse Patris personalitèr constitueretur; & conceptus radicis spirationis per modum Essentiæ esset, per quem Essentia Divina in esse Essentiæ constitueretur; atqui extraordinarium est, & ridiculum videtur, quod conceptus radicis spirationis per modum Patris sit, per quem Pater in esse Patris personalitèr constituatur, & quod conceptus radicis spirationis per modum Essentię sit, per quem Essentia Divina in esse Essentiæ constituatur: ergo conceptus radicis Spirationis per modū Verbi non est, per quem filius in esse filij personalitèr constituitur. Maior paritate constat; eadē enim est ratio. Minorē iudico certam, & consequentiam legitimam.

Impugnatur quarto: filius in esse filij non constituitur per filiationem sub conceptu radicis spirationis peculiaris

84. *Impugnatur 4.*

filiationi: ergo ruit ſolutio. Probatur antecedens: homo in eſſe hominis non conſtituitur per rationalitatem ſub cõceptu radicis riſibilitatis: ergo filius in eſſe filij non conſtituitur per filiationẽ ſub cõceptu radicis ſpirationis peculiaris filiationi. Antecedẽs patet ad quid itaq̃ homo cõſtituẽdus erat per rationalitatẽ ſub conceptu riſibilitatis ſi adeſt rationalitas ſub expreſſo cõceptu rationalitatis? Sic paritèr de filio. Impugnatur quinto: ſolutio III. God. no explicat conſtitutivum filij in eſſe filij: ergo nulla eſt. Probatur antecedens: filium in eſſe filij conſtituere per filiationem ſub conceptu radicis ſpirationis pecularis filiationi, eſt filium in eſſe filij conſtituere per radicem ſpirationis peculiaris filiationi; ſed filium conſtituere per radicem ſpirationis peculiaris filiationi, eſt non explicare conſtitutivum filij in eſſe filij: ergo III. God. non explicat cõſtitutivum filij in eſſe filij. Probatur minor: Eſſentiam Divinam in eſſe Eſſẽtiæ conſtituere per radicem atributorũ ipſi peculiarum, eſt non explicare conſtitutivum Eſſentiæ Divinæ in eſſe Eſſẽtiæ: ergo filium conſtituere per radicẽ ſpirationis peculiaris filiationi, eſt non explicare cõſtitutivum filij in eſſe filij. Conſequentia paritate conſtat. Antecedẽs vero eſt generalis omnium doctrina, non ſolùm loquendo de conſtitutivo Eſſentiæ Divinæ, ſed etiam de cõſtitutivo cuiuſcumque rei, & ratio omnium eſt: quia conceptus radicis non explicat ſubſtractum illud, quod eſt radix, & ad quod ſciendum, & declarandum inveſtigatur conſtitutivum cuiuſcumque rei.

Impugnatur 5.

Eadem ſolutio impugnatur ſexto: filius in eſſe perſonæ iuxta III. God. diſtinguitur perſonalitèr ab Spiritu Sancto per filiationem ſub conceptu radicis ſpirationis per modũ Verbi; ergo ſpiratio activa, vt oritur à conceptu radicis per modum Verbi, eſt proprietas filij, & vt oritur à cõceptu radicis per modũ Patris, eſt proprietas Patris; ſed hoc eſt falſũ: ergo filius in eſſe perſonæ nõ diſtinguitur perſonalitèr ab Spiritu Sancto per filiationem ſub conceptu radicis ſpirationis per modum Verbi, & conſequentèr ruit allata ſolutio. Antecedẽs eſt ipſa ſolutio. Conſequentia eſt evidens, imò, & ab III. God. in ſolutione tradita, ait namquè, quod conceptus radicis ſpirationis per modũ Verbi eſt filiationi peculiaris, exquo oſtenditur evidentia conſequentiæ: conceptus radicis ſpirationis per modum Verbi eſt iuxta III. God. filiationi peculiaris: ergo ſpiratio activa, vt oritur à conceptu radicis ſpirationis per modum Verbi, eſt filio peculiaris: ergo eſt filij proprietas; illud namquè quod eſt peculiare filio, eſt proprietas filij, ex quo conſtat, idẽ eſſe de Patre dicendum.

85. *Impugnatur 6.*

Quod autem hoc ſit falſum, quod eſt minor ſupra poſita, probatur primo: nam licet ſpiratio activa, vt oritur à conceptu radicis per modum Verbi, coniungatur in filio cũm filiatione, & vt oritur à conceptu radicis per modũ Patris, coniungatur in Patre cum Paternitate, falſum eſt, quod vt coniuncta cũ filiatione ſit proprietas filij, & vt cõiũcta cum Paternitate ſit Patris proprietas: ergo falſum eſt, quod ſpiratio activa, vt oritur à cõceptu radicis per modum Verbi, ſit proprietas filij, & vt oritur à conceptu radicis per modum Patris, ſit Patris proprietas. Probatur antecedens: licet Eſſentia Divina cõiungatur in filio cum filiatione, quomodo non coniungitur in Patre, & in Patre coniungatur cum Paternitate, quomodo non coniungitur in filio, falſum eſt dicere, quod vt coniuncta cum Paternitate ſit proprietas Patris, & vt coniũcta cum filiatione ſit proprietas filij: ergo falſum eſt, quod ſpiratio activa, vt coniũcta cum filiatione ſit proprietas filij, & vt coniuncta cum Paternitate ſit proprietas Patris. Antecedens eſt certum. Conſequentia probatur: ideo falſum eſt, quod Eſſentia Divina, vt coniuncta cum Paternitate, ſit proprietas Patris, & vt coniuncta cum filiatione ſit proprietas filij, quia eſt Patri, & filio communis; ſed activa ſpiratio eſt ita vtrique cõmunis: ergo falſum eſt, quod ſpiratio activa, vt coniuncta cum filiatione, ſit proprietas filij, & vt coniuncta cũ Paternitate, ſit proprietas Patris.

86. *Minor probatur 1.*

Probatur ſecundo minor prædicta: ſi ſpiratio activa, vt oritur à conceptu radicis per modum Verbi, eſſet proprietas filij, & vt oritur à conceptu radicis per modũ Patris, eſſet Patris proprietas, Pater, & filius non vnica, ſed duabus ſpirationibus ſpirarent; ſed hoc eſt falſum, & contra fidem: ergo falſum eſt, quod ſpiratio activa, vt oritur à cõ-

87. *Prob. minor 2.*

ceptu

ceptu radicis per modum Verbi, sit proprietas filij, & vt oritur à cõceptu radicis per modum Patris, sit Patris proprietas. Consequentia est legitima. Minor patet ex generali Concilio Lugdunensi, vt refertur *in cap. fideli de summa Trinitate, & fide Catholica in 6. Decretal.* his verbis *Fideli, ac debota professione fatemur, quod Spiritus Sanctus æternaliter ex Patre, & filio non tanquam ex duobus principijs, sed tanquam ex vno; non duabus spirationibus, sed vnica spiratione procedit*, quod rursus diffinivit Concilium Florẽtinum *in litteris vnionis*. Maior autèm probatur: spiratio, quæ est filij proprietas, & spiratio, quę est proprietas Patris, non vnica, sed duæ sunt spirationes: ergo si spiratio activa, vt oritur à conceptu radicis per modum Verbi, esset proprietas filij, & vt oritur à conceptu radicis per modum Patris, esset Patris proprietas, Pater, & filius non vnica, sed duabus spirationibus spirarent. Consequentia est legitima, & antecedens notorium; nã proprietas filij, & non Patris; & proprietas Patris, & non filij, non vnica, sed duę sunt proprietates, vt claret in Paternitate, & filiatione: ergo spiratio, quæ est filij proprietas, & spiratio, quæ est Patris proprietas, non vnica, sed duæ sunt spirationes.

88. *Impugnatur 7.* Eadem solutio impugnatur septimo: filius per filiationem sub expræsso conceptu filiationis distinguitur de facto realitèr ab Spiritu Sancto: ergo ruit solutio III. God. Probatur antecedens primo: si filius per filiationẽ sub expręsso conceptu filiationis non distingueretur de facto realitèr ab Spiritu Sancto, filius per filiationem sub expręsso conceptu filiationis esset de facto idem realitèr cum Spiritu Sãcto; sed hoc est falsum: ergo filius per filiationem sub expręsso conceptu filiationis distinguitur de facto realitèr ab Spiritu Sancto. Cõsequentia est optima. Minor patet; alioquin Spiritus Sanctus de facto haberet filiationem sub expræsso conceptu filiationis, quod ita falsũ est, vt secum adducat plurima, & gravissima absurda. Maior autèm probatur: nàm quia filius de facto per filiationẽ sub expręsso cõceptu filiationis non distinguitur realitèr ab Essẽtia Divina, est de facto idẽ realitèr cũ Essẽtia Divina, ergo si filius per filiationem sub expræsso conceptu filiationis non distingueretur de facto realitèr ab Spiritu Sancto, filius per filiationem sub expræsso conceptu filiationis esset de facto idem realitèr cum Spiritu Sancto.

89. *Impugnatur 8.* Probatur secundo idem antecedẽs, & octavo impugnatur allata solutio: filius per filiationem sub expræsso conceptu filiationis non est realitèr Spiritus Sanctus: ergo filius per filiationem sub expræsso conceptu filiationis distinguitur de facto realitèr ab Spiritu Sancto. Antecedens est certum, vt diximus *num. antec.* Consequentia probatur: filius distinguitur realitèr ab Spiritu Sancto per id, per quod filius non est realitèr Spiritus Sanctus; sed iuxta concessa filius per filiationem sub expræsso conceptu filiationis non est realitèr Spiritus Sanctus: ergo filius per filiationem sub expræsso conceptu filiationis distinguitur de facto realitèr ab Spiritu Sancto. Probatur maior: homo distinguitur à Leone, & Leo ab homine per id, per quod homo non est Leo, & Leo non est homo: ergo filius distinguitur realitèr ab Spiritu Sãcto per id, per quod filius non est realitèr Spiritus Sanctus. Ex his itaquè satis apparet ex duplici capite falsitas solutionis III. God. Primo ex eo, quod **filiatio non est radix spirationis activæ** *ex dictis n. 79.* **Secundo** ex eo, quod dato, & **nunquàm concesso**, quod filiatio sit talis **radix**, non solùm per esse radicẽ distinguitur filius ab Spiritu Sancto, sed etiam per filiationem sub expræsso conceptu filiationis, vt patet *ex dictis à n. 80.* consequentèrque esset sic distinctus in hypotesi quæstionis, quia maneret filiatio sub expræsso conceptu filiationis, vt fatetur God. III. in solutione.

90. Cæterum, quia supra posita probatio est principale Scoti fundamentum, in quo gravem difficultatem agnovit III. God. vt explicant illa verba ab ipso tradita *num. 50.* scilicet: *Hoc est argumentum, cui potissimè fidunt contrariæ sententiæ Authores*, & etiam indicant sequentia, nempè, *Ad quod non vno modo respondetur à patronis nostræ sententiæ*; quanto magis efficacitèr impugnetur solutio ab III. God. electa, tanto magis firma manebit contra ipsum Scotica ratio. Vndè per aliqua impossibilia ampliùs est impugnãda, vt subtilitas subtilis appareat.

91. *Impugnatur 9.* Impugnatur itaquè nono: filius in esse filij, seù personæ, non constituitur

per

per filiationem ſub cõceptu radicis ſpirationis: ergo per filiationem ſub concentu expræſſo filiationis ; aliud namque non eſt , quod ipſum in eſſe perſonę conſtituere poſsit. Atqui principiũ conſtitutivum eſt diſtinctivũ, vt concedit Ill. God. relatus n. 82. ergo filius per filiationem ſub expræſſo conceptu filiationis diſtinguitur perſonalitèr ab Spiritu Sancto: ergo ruit ſolutio tradita. Difficultas tota eſt in antecedenti, quod ſic probatur primo: ſi per impoſſibile eſſent tantum in Divinis duę perſonæ, nempè, Pater, & filius, eſſet filius in eſſe filij, ſeu perſonæ; ſed in hac hypoteſi non eſſet filiatio ſub conceptu radicis ſpirationis: ergo filius in eſſe filij, ſeu perſonę, non conſtituitur per filiationem ſub cõceptu radicis ſpirationis.

92. *Impugnatur* 10. Probatur ſecundo idem antecedẽs, & decimo impugnatur ſolutio: ſi per impoſsibile Pater prius ſpiraret, quam generaret, eſſet filius in eſſe filij, ſeu perſonę; quod namquè priùs, vel poſteriùs producatur, non tollit rationem filij, & perſonæ; produceretur enim per intellectum, & conſequentèr eſſet generatio; atqui in data hypoteſi non eſſet filiatio ſub cõceptu radicis ſpirationis: ergo filius in eſſe filij, ſeu perſonę, non conſtituitur per filiationem ſub cõceptu radicis ſpirationis. Probatur tertio, & ſimul impugnatur vndecimo: ſi per impoſsibile Pater in eodem ſigno ſimùl generaret, & ſpiraret, eſſet filius in eſſe filij, ſeu perſonæ; ſed in hac hypoteſi non eſſet filiatio ſub conceptu radicis ſpirationis: ergo filius in eſſe filij, ſeu perſonæ, non conſtituitur per filiationem ſub conceptu radicis ſpirationis. *Impugnatur* 11. Quarto probatur dictũ antecedens, & duodecimo impugnatur ſolutio: ſi per impoſsibile Spiritus Sanctus à ſolo Patre in tẽpore produceretur, & filius eſſet ab æterno genitus, in hoc caſu eſſet filius in eſſe filij, ſeu perſonę; atqui vt ſupponitur non eſſet filiatio ſub cõceptu radicis ſpirationis: ergo filius in eſſe filij, ſeu perſonæ, non conſtituitur per filiationem ſub conceptu radicis ſpirationis. *Impugnatur* 12.

93. *Impugnatur* 13. Impugnatur tertio decimo: ſi per impoſsibile filiatio non haberet cõceptum radicis ſpirationis, eſſet filiatio ſub conceptu expreſſo filiationis; ſed in hac hypoteſi filius diſtingueretur realitèr ab Spiritu Sancto, & non per filiationẽ ſub conceptu radicis ſpirationis, quia ſine hoc coceptu ſupponitur: ergo per filiationem ſub expræſſo conceptu filiationis: ergo etiam núnc diſtinguitur ab illo per filiationem ſub tali conceptu: ergo ruit allata ſolutio. Secunda conſequentia infertur ex prima. Prima autem patet: nam núnc eſt filiatio ſub expræſſo conceptu filiationis. Maior eſt certa ex ſuppoſitione ſaltim. Minor verò probatur: in data hypoteſi filius eſſet genitus, & Spiritus Sanctus ſpiratus: ergo in data hypoteſi filius diſtingueretur realiter ab Spiritu Sancto. Probatur conſequentia: omninò repugnat, quod idem ſit genitũ, & ſpiratum; ſed in data hypoteſi filius eſſet genitus, & Spiritus Sanctus ſpiratus: ergo in data hypoteſi filius diſtingueretur realitèr ab Spiritu Sancto.

94. *Impugnatur* 14. Impugnatur quarto decimo: ſi filius diſtingueretur realitèr ab Spiritu ſancto per filiationem præciſe ſub conceptu radicis ſpirationis, & non ſub cõceptu expræſſo filiationis, vnica eſſet cauſa diſtinctionis realis filij ab Spiritu Sancto; ſed cauſa huius diſtinctionis realis non eſt vnica: ergo filius diſtinguitur realitèr ab Spiritu Sãcto non ſolùm per filiationem ſub conceptu radicis ſpirationis, ſed etiam per filiationem ſub expræſſo conceptu filiationis: ergo ruit ſolutio. Maior eſt certa apud Ill. Godoy tenentem: cauſam diſtinctionis realis filij ab Spiritu Sancto eſſe vnicè oppoſitionem relativam, quam filius non haberet abſque conceptu radicis ſpirationis. Minor verò probatur ex D. Anſelmo *lib. de proceſsione Spiritus Sancti cap. 17. dicente: Pater ergo ſicut ſuprà præmiſi, præter hoc, quia filius naſcendo, & Spiritus Sanctus procedendo, hac quoque cauſa, quia ſcilicet Spiritus Sanctus eſt de filio, eos de ſe invicem non poſſe dici.* Vbi vltra cauſam proceſsionis, quæ eſt oppoſitio relativa, aliam aſsignat cauſam diſtinctionis realis filij ab Spiritu Sancto: ergo præter oppoſitionem relativam eſt talis cauſa diſtinctionis realis filij ab Spiritu Sancto.

95. *Impugnatur* 15. Impugnatur quinto decimo: filiatio ſub expræſſo conceptu filiationis eſt ſufficiens ad diſtinguendum perſonalitèr filium ab Spiritu Sancto: ergo nulla eſt allata ſolutio. Probatur antecedens: filiatio ſub expræſſo conceptu filiationis eſt ſufficiens ad conſtituendum filiũ

in

in esse personæ; sed principium sufficiens ad costituēdum filium in esse personæ, est sufficiens ad distinguendum personalitèr filium ab Spiritu Sancto: ergo filiatio sub expræsso concepu filiationis est sufficiens ad distinguendum personalitèr filium ab Spiritu Sancto. Probatur maior: spiratio passiva sub expræsso conceptu spirationis passivæ est sufficiens ad costituendū Spiritum Sāctum in esse personæ: ergo similitèr: filiatio sub expræsso conceptu filiationis est sufficiens ad constituendum filium in esse personæ. Antecedens est certum, & consequentia, et si paritate legitima, patet etiam: nam sicut passiva spiratio est passiva Spiritus Sancti processio; ita filiatio est passiva filij generatio: ergo sicùt passiva spiratio sub expresso cōcep tu spirationis passivæ est sufficiens ad constituendum Spiritum Sanctum in esse personæ, ita filiatio sub expresso conceptu filiationis est sufficiens ad cōstituendum filium in esse personæ.

96. *Impugnatur 16.*

Impugnatur decimo sexto: circunscripta per impossibile à filio activa spiratione, filius in esse filij maneret: ergo circunscripta per impossibile à filio radici spirationis, maneret filius in esse filij. Consequentia infertur: nam cum in Divinis idem sit posse, & esse, circunscripto actu in Divinis, & potentia circunscribitur, vnde si circunscripta spiratione maneret filius, etiā maneret, radice spirationis circunscripta. Antecedens autèm probatur: quia si circunscripta activa spiratione non maneret filius in esse filij, quæstio præsens esset omninò irrationabilis; sequeretur nāquè per locum intrinsecum vtraquè pars contradictionis, scilicet, filiū existere ex hypotesi, & filium non existere, quia deficeret activa spiratio: sed quæstio irrationabilis non est iuxta Ill. God. *n.* 10. & 11. ergo circunscripta per impossibile à filio activa spiratione filius in esse filij maneret. Sumo nunc: at qui manente filio in esse filij manet formale constitutivum: ergo circūscripta à filio radice spirationis manet formale constitutivum filij in esse filij: ergo circunscripta à filio radice spirationis manet distictivum filij à quocumque non filio. Hæc consequentia est certa apud God. Ill. tenentem: principium cōstitutivum esse distinctivum. Infero: ergo filius in esse filij distinguitur ab Spiritu Sancto per filiationem sub expræsso conceptu filiationis, & cō sequentèr omnino nulla est solutio Ill. Godoy.

97. *Impugnatur denique ad hominem contra Ill. Godoy.*

Impugnatur deniquè ad hominem contra Ill. God. si filius realitèr ab Spiritu Sancto distingueretur per filiationē sub conceptu radicis spirationis, etiam realieèr distingueretur ab illo in hypotesi, quod à filio non procederet; atqui iuxta Ill. God. filius realitèr ab Spiritu Sancto distinguitur per filiationem sub conceptu radicis spirationis: ergo etiā realitèr distingueretur ab illo, data hypotesi, quod a filio nō procederet. Probatur maior: cum hac hypotesi, quod Spiritus Sanctus non procederet à filio, stat hypotesis, quod filiatio sit radix spirationis, quin filius actualitèr spiret; atqui in hac secunda hypotesi stat realis distinctio filij ab Spiritu Sancto, quin Spiritus Sanctus à filio procederet: ergo si filius realitèr ab Spiritu Sancto distingueretur per filiationem sub conceptu radicis spirationis, etian realitèr distingueretur ab illo in hypotesi, quod à filio non procederet. Consequentia est legitima. Minor pro vtraque parte certa; nam, data secunda hypotesi, esset oppositio relativa radicalitèr, quæ sufficit ad realem distinctionē inter filium, & Spiritum Sanctum, vt habet Ill. God. *in præsenti solutione*, & docuit etiam *n.* 42. in solutione ad nostram secundam probationem; & tam ē Spiritus Sāctus à filio non procederet, vt supponitur. Maior patet: nā non magis repugnat secunda hypotesis, quam prima, imò quando in hoc esset aliqualis differentia, neutra repugnat per locum intrinsecum, ideoquè admissa prima, & secunda debet admitti, in quo nō debet dubitari, vt claret *ex dictis num.* 4. & 5.

§. IV.

Rationibus specialibus firmatur nostra conclusio.

98. *1. Ratio specialis.*

VLtra prędictas Scoti rationes, quas sibi Ill. God. obiecit, sunt alię speciales, quibus solutiones Ill. God. (meo videri) præcluduntur. Prima est: si data hypotesi, quod Spiritus Sanctus à filio non procederet, ab illo realiter non distingueretur, aliquā do Concilium Florentinum, in quo

præ-

præcipuè contra Græcos hæc materia discussa fuit, deduceret contra Græcos absurdum identitatis realis inter filium, & Spiritum Sanctum; sed hoc numquã deduxit Concilium: ergo signum est, quod adhùc data hypotesi Spiritus Sãctus realiter ab illo distingueretur. Cõsequentia videtur legitima. Maior patet: nam sicut partitio Essentiæ in tres partes erat absurdum cõtra Græcos, ita identitas realis inter filium, & Spiritũ Sanctum erat absurdum contra illos: ergo sicut ad illos cõvincẽdos ex prædicta hypotesi deduxit Concilii absurdũ ex partitione Essentiæ, ita aliquando deduceret absurdum ex reali identitate. Minor ex Concilio constat.

99. 2. *Ratio.* Secunda ratio est: si in data hypotesi filius realitèr non distingueretur ab Spiritu Sãcto, esset, quia vnica esset causa (nempè oppositio relativa) distinctionis realis filij ab Spiritu Sãcto; at qui nõ vnica, sed duplex est causa prædictę distinctionis: ergo adùc data hyporesi filius ab Spiritu Sancto realitèr distingueretur. Probatur minor: nam Anselmus *lib. de processione Spiritus Sancti cap. 17.* hæc habet: *Pater ergo sicut supra præmissi, præter hoc, quia filius nascendo, & Spiritus Sanctus procedendo, hac quoque causa, quia scilicet Spiritus Sãctus est de filio, eos de se in vicẽ nõ posse dici*: at qui in his verbis duplicẽ causã distinctionis realis filij ab Spiritu Sãcto declaret Anselmus, vt est manifestum: ergo non vnica, sed duplex est causa distinctionis realis filij ab Spiritu Sancto.

100. 3. *Ratio.* Tertia ratio est: ideo in data hypotesi filius ab Spiritu Sancto non distingueretur realitèr, quia *in Divinis omnia sunt vnum, vbi non obviat relationis oppositio*, quod est commune Theologorum proloquium, & ex Anselmo dicunt deduci; atqui hoc axioma nõ tollit distinctionem realem inter filium, & Spiritũ Sanctum data hypotesi: ergo in data hypotesi filius ab Spiritu Sancto realitèr distingueretur. Probatur minor: si axioma prædictum toleret distinctionem realem inter filium, & Spiritum Sanctum data hypotesi, aliquando dixisset Anselmus, in Divinis omnia sunt vnũ, vbi non obviat relativa oppositio; sed hoc nunquàm dixit: ergo prædictum axioma non tollit distinctionem realem inter filium, & Spiritum Sanctum data hypotesi.

101. 4. *Ratio.* Quarta ratio est: si Spiritus Sanctus non distingueretur realitèr à filio, data hypotesi, quod ab illo non procederet, esset, quia in Divinis non datur realis distinctio, nisi obviat oppositio relationis; sed hoc non est incoveniens, vt detur in Divinis realis distinctio: ergo data hypotesi realis distinctio daretur inter filium, & Spiritum Sanctum. Probatur maior: si quod non obviat relationis opositio esset inconveniens, vt in Divinis daretur realis distinctio, hoc idem inconveniẽs haberet opinio III. God. sed hoc non concedet: ergo quod non obviat relationis oppositio, non est inconveniens, vt detur in Divinis realis distinctio. Probatur maior: in opinione III. God. stat realis distinctio in Divinis, quin obviat relationis oppositio: ergo si quod non obviat relationis oppositio esset incõveniens, vt in divinis daretur realis distinctio; ho cidem inconveniens haberet oppinio III. God. Probatur antecedens: datahypotesi, quod Spiritus Sãctus à filio nõ procederet Pater distingueretur realitèr à filio, per spirationẽ activã sed inter spirationẽ activã, & filiationẽ nõ obest relationis oppositio iuxta III. God. ergo in opnione ipsius stat realis distinctio in Divinis, quin obviat relationis oppositio. Probatur maior: data hypotesi Pater haberet spirationẽ actiuã, quã non haberet filius: ergo data hypotesi, Pater distingueretur realitèr à filio per spirationem activam. Antecedens supponitur certum. Consequentia probatur: tunc datur distinctio realis vnius ab alio, quando datur in vno aliquod prędicatum reale, quod non datur in alio; atqui indata hypotesi in Patre esset spiratio activa, quę est prædicatum reale, quod non esset in filio: ergo data hypotesi, Pater distingueretur realitèr à filio per spirationem activam.

102. 5. *Ratio.* Quinta ratio est: etiã si Spiritus Sãctus à filio nõ procederet, maneret Spiritus Sãctus in esse personę: ergo, & realitèr distinctus à filio. Antecedẽs, quod negat III. God. *n.* 37. probatur: etiam si personæ creatæ non procederent à Deo, qua Trino, dummodò à Deo, qua vno, procederent, manerent creaturæ in esse personæ: ergo etiam si Spiritus Sanctus à filio non procederet, maneret Spiritus Sanctus in esse personę. Antecedens est cõmunis omnium Theolo-

go-

tur: ideo etiàm si personæ creatæ non procederent à Deo, qua Trino, dummodo à Deo, qua Vno, procederent, manerēt creaturæ in esse personę, quia personæ creatæ non procedunt a Trinitate, vt triplex principium productivum, sed vt vnum principium omnipotens; atqui etiàm Spiritus Sanctus non procedit à Patre, & Filio, vt à duobus principijs spirativis, sed vt vnū principium spirativum: ergo etiàm si Spiritus Sanctus à Filio non procederet, maneret Spiritus Sanctus in esse personæ. Sexta ratio est: data hypotesi Pater Æternus produceret Filiū adequata omninò productione: ergo produceret Filium secundum omne prædicatum essentiale illius, & realitèr cum ipso identificatum; nàm actio infinita adæquata petit producere terminum cum omni prædicato, tàm essentiali, quàm realitèr identificato; atqui per hanc actionem Pater non produceret Spiritum Sanctum; hic enim petit produci per actionem voluntatis, non verò intellectus: ergo Spiritus Sāctus data hypotesi realitèr à filio distingueretur, vtpotè non producibilis per actionem, qua filius producitur, sed per aliā distinctam. Antecedēs, in quo stàt difficultas, probatur: data hypotesi Pater spiraret Spiritum Sanctum adæquata omninò productione: ergo data hypotesi Pater Æternus produceret Filiū adæquata omninò productione. Si negas antecedens, infero: ergo Pater data hypotesi nèc esset omninò adæquatè Pater, nèc omninò adæquatè esset spirans, quod est contra suppositionem quæstionis, & contra infinitatem virtutis generativæ, & spirativæ.

6. ratio.

7. ratio.

Septima ratio est: cum hypotesi, quod Spiritus Sanctus à Filio non procedat, componitur oppositio sufficiens ad realem eorum distinctionem: ergo realitèr distinguerentur data hypotesi. Probatur antecedens: Cum hypotesi, quod Spiritus Sanctus à Filio non procedat, componitur, quod Spiritus Sāctus possit à Filio procedere: ergo cum hypotesi, quod Spiritus Sanctus à Filio non procedat, componitur oppositio sufficiens ad realem eorum distinctionem. Antecedens est certū; nàm cū hypotesi, quod filius actu nō spiret, cōponitur, quod possit spirare; posse enim spirare non repugnat per locum intrinsecum cum actu non spirare; alioquin per locum intrinsecū repugnaret, posse producere, & actu non producere, quod est apertè falsum. Consequētia verò probatur: hoc ipso, quod cum hypotesi, quod Spiritus Sanctus à Filio nō procedat, componatur, quod possit ab illo procedere, cū hac hypotesi, quod Spiritus Sanctus à Filio non procedat, componitur oppositio, vel origo potētialis inter Filium, & Spiritum Sanctū; sed oppositio, vel origo potentialis sufficit ad distinctionem realem illorum: ergo cum hypotesi, quod Spiritus Sāctus à Filio non procedat, componitur oppositio sufficiens ad realem illorum distinctionem. Maior est manifesta; nā oppositio, vel origo potentialis inter aliqua, nihil aliud est, quàm vnum posse produci ab alio. Minor est evidens; quia ità repugnat, quod aliquid identificetur cum eo, à quo actu producitur, sicùt cum eo, à quo potest produci; nā ità repugnat, quod aliquid se ipsū producat, ac quod se ipsum producere possit. Consequentia legitima apparet.

Dices pro Ill. God.

Dices pro Ill. God: quod data hypotesi, quod Spiritus Sanctus nō procederet à Filio, nèc posset procedere; quia præcisa à Filio actuali spiratione, tollitur ab eo virtus spirativa; quod patet ex Philosopho 3. *Phisic. textu* 32. dicente: *quod posse ab ipso esse nihil differt in perpetuis*, quod præsertim est verū in Divinis processionibus. Vndè data hypotesi non esset inter Filium, & Spiritū Sāctum potētialis, vel aptitudinalis oppositio, vel origo, consequenterquè nèc realis ex hoc capite esset distinctio.

Contra 1.

Contra primo: præcisa à Filio actuali spiratione non tollitur ab illo virtus spirativa: ergo ruit solutio. Probatur antecedens: in tantum præcisa à Filio actuali spiratione, tolleretur ab illo virtus spirativa, in quantum virtus spirativa esset necessario connexa cū actuali spiratione; sed hæc connexio non obest, vt præcisa à filio actuali spiratione, maneat in illo virtus spirativa: ergo præcisa à filio actuali spiratione nō tollitur ab illo virtus spirativa. Probatur minor: connexio virtutis spirativæ cū actuali spiratione non obest, vt fiat hęc hypotesis impossibilis, scilicèt, *quod virtus spirativa nō sit coniūcta cū actuali spiratione*: ergo prędicta cōnexio nō obest, vt præcisa à filio actuali spiratione, ma-

neat in illo virtus spirativa Probatur antecedens primo: connexio filij cū actuali spiratione non obest, vt fiat hypotesis impossibilis, scilicèt, *quod filius non sit coniunctus cum actuali spiratione*: ergo paritèr. Consequentia est legitima. Antecedens est hypotesis quæstionis. Probatur secundo idem antecedens: hæc hypotesis impossibilis, nempè, *quod virtus spirativa non sit coniuncta cum actuali spiratione*, nō repugnat per locum ab intrinseco: ergo connexio virtutis spirativæ cum actuali spiratione nō obest, vt fiat hęc hypotesis impossibilis, scilicèt, *quod virtus spirativa non sit coniuncta cum actuali spiratione*. Consequentia est evidens. Antecedens verò patet ex eo, quod virtus, quantum est de se, pręcedit actum, & potest ab actu separari.

Contra 2. Contra secundo: nàm *quod posse, & esse sit idem in Divinis*, est tantum verum de facto; non verò de eo, quod Deo ponitur convenire, vel non convenire ex hypotesi impossibili: ergo ruit solutio. Probatur antecedens: posse, & esse vbique in Divinis est tantū verum de facto; non verò de eo, quod Deo ponitur cōvenire vel nō convenire ex hypotesi impossibili: ergo posse, & esse, esse idē in Divinis, est tantum verum de facto; non verò de eo, quod Deo ponitur cō venire, vel non convenire ex hypotesi impossibili. Probatur antecedens: optime fieri potest hæc hypotesis impossibilis: *si Deus nō esset vbique, posset esse vbique*: ergo posse, & esse vbique in Divinis, est tantum verum de facto; non verò de eo, quod Deo ponitur convenire, vel non convenire ex hypotesi impossibili. Consequētia est legitima. Antecedens verò certum. Primo: nàm etsi nullus esset locus à Deo repletus, Deus esset immensus. Secundo: quia vbiquitas est relatio; immensitas verò est absoluta Dei perfectio, quæ nō auffertur à Deo, præcissa per impossibile relatione. Tertio patet antecedēs per dicta in replica antecedenti. Denique patet per impossibilia suppositā ab Ill. God. *n.* 11. quæ nos retulimus *n.* 4. nō enim minùs repugnāt illa impossibilia, quam quod in Deo supponatur posse absquè esse.

Ex hac itaquè ratione manifestè apparet, quod ádhùc concedendo fundamentum Ill. God. nempè, quod in Divinis nō sit distinctio realis, nisi obviat relativa oppositio, salvamus ex terminis hypotesis Spiritum Sanctum realitèr à Filio distinguendum; quia licèt inter eos non esset relativa oppositio actualis, quàm duntaxat auffert à filio hypotesis ex terminis illius, esset tamèn oppositio potētialis, vel aptitudinalis, quæ sufficit ad causandā realem distinctionem; quæ distinctio, sivè ab aptitudinali, sivè ab actuali oppositione relativa procedat, nō est prima, & immediata distinctio inter producēs, & productum, sed secundaria; nàm prima provenit à proprietate personali, qua cōstituitur in vltimo suo esse incommunicabili.

Nota. Advertite tamèn, quod rationem supra positam pro probatione conclusionis ponimus, eaquè argumenta Ill. God. solvi, possunt nō quia in ipsa nitamur pro firmitate Scoticę opinionis, vlterius namquè progredimur, & asserimus, quod Spiritus Sanctus à Filio realitèr distingueretur, data hypotesi, non solùm, quod ab illo non procedat, sed etiàm dato, quod ab illo procedere nō posset, seù quod idem est: data hypotesi, quod nulla relativa oppositio inter illos intercederet. Sed hac vtimur ratione, vt appareat: fundamentum Ill. God. in quo omnimodè nititur prodisputatione defensanda, parum pro illius defensione valere, attenta hypotesi ex terminis illius.

103. 7. ratio. Septima ratio est: si per impossibile essēt quatuor personę, ex quibus duę essent improductæ, ex hisquè vna generaret, & altera spiraret, persona spirata realitèr distingueretur à persona generante, & persona genita à persona spirante; atqui inter personam spiratam, & generantem, personamquè genitā, & personam spirantem nulla esset relativa oppositio: ergo absquè omni oppositione relativa stat in Divinis distinctio realis. Consequentia est evidens. Minor est manifesta; nàm solùm inter personam spiratam, & spirantem, genitam, & generantem daretur relativa oppositio. Maior patet: nàm si persona spirata nō distingueretur realitèr à persona generante, & persona genita à persona spirante, persona generās esset spirata, & persona spirans esset genita, quod est contra hypotesim; nā persona generans, & spirans supponūtur improductæ.

Confirmatur. Declaratur, & vrgetur: si per impos-

sibi

sibile essent duæ personæ primæ, & ingenitæ, scilicèt A. & B. & ab hac tantũ Spiritus Sãctus procederet, Spiritus Sãctus personalitèr distingueretur à persona A, & similitèr si tãtum procederet à persona A, personalitèr distingueretur à persona B: ergo præcissa ratio distinctionis personalis in Divinis non est processio. Probatur antecedẽs: si Spiritus Sãctus non distingueretur personalitèr à persona A, persona A. non esset prima, & ingenita, contra suppositionem; esset namquè producta, vtpotè, eadẽ realitèr cũ Spiritu Sãcto; sed hoc est falsũ: ergo si per impossibile essent duæ personæ primæ, & ingenitæ, scilicèt A, & B, & ab hac tantũ Spiritus Sanctus procederet, Spiritus Sanctus personalitèr distingueretur à persona A, & similitèr eadem sit probatio ad distinctionẽ Spiritus Sancti à persona B.

104. *Octava ratio.* Octava ratio est: si per impossibile Pater in eodem signo simùl generaret, & spiraret, Spiritus Sanctus esset realitèr distinctus à filio: ergo etiã data hypotesi realitèr distingueretur. Probatur antecedens: in illa hypotesi filius esset terminus productus per intellectũ, & Spiritus Sanctus per voluntatem: ergo si per impossibile Pater in eodem signo simùl generaret, & spiraret, Spiritus Sãctus esset realitèr distinctus à filio. Antecedens supponitur certúm. Consequẽtia probatur: repugnat, quod terminus productus per intellectum sit idem realitèr cum termino per volũtatem producto; sed in illa hypotesi filius esset terminus productus per intellectũ, & Spiritus Sanctus per voluntatem: ergo si per impossibile Pater in eodẽ signo simùl generaret, & spiraret, Spiritus Sãctus esset realitèr distinctus à filio. Consequentia est legitima. Minor concessa. Maior verò probatur: repugnat, quod terminus productus per intellectum sit spiratus, & quod terminus per voluntatem productus sit genitus: ergo repugnat, quod terminus productus per intellectum sit idem realitèr cum termino per voluntatem producto.

105. *Vltima ratio.* Vltima tãdèm ratio est: si solus Pater per impossibile produceret in tempore Spiritum Sanctum, Spiritus Sanctus realitèr à Filio esset distinctus: ergo etiam in casu quæstionis. Probatur antecedẽs: si in illa hypotesi Spiritus Sãctus non esset à Filio realitèr distinctus, filius esset in tẽpore productus; sed hoc est contra factam suppositionem: ergo si solus Pater per impossibile produceret in tempore Spiritum Sanctum, Spiritus Sãctus realitèr à filio esset distinctus. Probatur maior: in illa hypotesi Spiritus Sãctus esset in tẽpore productus: ergo si in illa hypotesi Spiritus Sãctus non esset realitèr à Filio distinctus, filius esset in tẽpore productus. His itaquè rationibus præclusæ manent solutiones III. God. quia omnes sũt destructivæ responsionum illius tam in particulari, quam in generali; omnes namquè fundãtur in eo, quod in Divinis nõ adest realis distinctio, si processio non adest, cuius oppositum efficacitèr convincunt rationes allatæ.

106. *Si dicas.* Si autèm præclusis solutionibus III. God. aliquis pro ipsa recurrere velit ad aliam evasionem, nempè, quod in data hypotesi non maneret filius, qui de facto est, sed alter distinctus, quia filius mãsurus nõ haberet spirationem activam, quæ aliquo modo concurrit ad constitutionẽ filij in esse personali, vt aliqui dicunt, licèt diversimodè explicent; nã alij tenent, quod filiatio non præcisè sumpta, sed vt connotat spirationẽ activam, est constitutiva filij in esse personali. Alij, vt apta ad spirandum, seú exigens vim spirativam. Alij, vt est conditio per se requisita ad terminandã processionem Spiritus Sãcti. Alij deniquè, vt est virtualitèr spirativa. Si autẽ Spiritus Sanctus à Filio non procederet, iam filiatio nõ connotaret spirationẽ, nèc exigeret, nèc esset conditio spirandi, nèc esset virtualitèr spiratio activa; quare personalitèr Filius ab Spiritu Sãcto non distingueretur.

107. *Falsitas solutionis ostensa manet.* Si autèm hoc dicas pro III. Godoy, inconsequentèr ad doctrinam illius procedis; nàm hæc responsio est destructiva suppositionis factæ in titulo disputationis, quàm III. Godoy concedit *num.* 10. Vltra quod falsitas huius responsionis satìs apparet *ex dictis à num.* 15. *vsquè ad* 25. ad hancquè solutionem præcludendam ibi supposuimus, & probavimus, suppositionem factam non tollere per locum intrinsecum personas Filij, & Spiritus Sancti manere easdem omninò, quæ de facto sunt; & quomodo essent diversę declaravimus *num.* 25. 26. & 27. vbi dicta videnda relinquo.

108. *Falſitas ſolutionis oſtenditur primo.*

Cœterum licèt falſitas huius ſolutionis per ibi dicta ſatis appareat, nùnc tamèn oſtenditur primo: filiatio per ſe cũ ab intrinſeco nèc connotat, nèc exigit ſpirationem activam, nèc eſt conditio ad terminandam paſsivam ſpirationem, nèc eſt virtualitèr activa: ergo tota ruunt. Probatur antecedens primo: ſi per impoſsibile Pater in eodẽ ſigno ſimùl produceret per intellectum, & voluntatem, eodẽ omninò modo terminus productus per intellectum eſſet ab intrinſeco filius, & productus per volũtatem Spiritus Sãctus: ergo filiatio per locum ab intrinſeco nèc connotat, nèc exigit ſpirationem activã, nèc eſt conditio ad terminãdam ſpirationem paſsivam, nèc eſt virtualitèr activa. Antecedens eſt certùm; nàm tùnc eadem eſſet ratio, cur terminus productus per intellectum eſſet Filius, & per voluntatẽ Spiritus Sanctus. Conſequentia eſt legitima.

Antecedens probatur 1.

Prob. 2.

Probatur antecedens ſecũdo: ſi per impoſsibile Pater priùs ſpiraret, quàm generaret, terminus genitus eodẽ omninò modo eſſet ab intrinſeco Filius, & ſpiratus Spiritus Sanctus; ſed in hac hypoteſi filiatio nèc connotaret, nèc exigeret ſpirationẽ activam, nèc eſſet cõditio ad terminandam ſpirationem paſsivam, nèc eſſet virtualitèr activa: ergo idem quod priùs. Tertio: ſi per impoſsibile prima perſona tãtum ſpiraret, eſſet eodẽ omninò modo terminus productus ab intrinſeco Spiritus Sãctus; ſed in hac hypoteſi non eſſet filiatio: ergo filiatio ab intrinſeco nèc connotat, nèc exigit ſpirationem activam, nèc eſt cõditio ad terminandam paſsivam ſpirationem, nèc eſt virtualitèr activa.

Prob. 3.

109. *Oſtẽditur 2.*

Oſtenditur ſecundo falſitas ſolutionis prædictę: data hypoteſi Filius, & Spiritus Sanctus eſſent idem numero, ac nùnc ſunt ab intrinſeco, etsi ab extrinſeco eſſent diverſi: ergo ruit ſolutio. Probatur antecedens: data hypoteſi nõ ſolùm ſequitur varietas in relationibus ſed etiã in Eſſentia; ſed varietas in Eſſentia tantũ ſequitur per locum ab extrinſeco: ergo, & varietas in relationibus. Maior quoad primam partem eſt apud omnes certa. Quoad ſecũdam ità etiàm debet eſſe; nàm eſt Concilij Florentini *Seſsione vltima* dicentis: *Qui proferunt Spiritum Sanctum ex ſola Patris perſona procedere, hi proculdubio ſubſtantiam ab hypoſtaſi ſeparant, & partitionem imaginantur Divinæ ſubſtantiæ.*

Minor probatur: data hypoteſi ſolùm tollitur ab intrinſeco relatio ſpirativa à filio; ſed ex hac variatione ſolũ ſequitur varietas in Eſsẽtia per locum ab extrinſeco: ergo varietas in Eſſentia ſolùm ſequitur per locum ab extrinſeco. Probatur minor: ex variatione cuiuſcũque proprietatis tãtum ſequitur varietas in Eſsẽtia per locum ab extrinſeco, vt de omnibus claret; ſed data hypoteſi ſolùm tollitur ab intrinſeco relatio ſpirativa à filio, quę eſt eius proprietas: ergo ex hac variatione ſolùm ſequitur varietas in Eſsẽtia per locum ab extrinſeco. Maior, & conſequẽtia tenent. Minor eſt certa apud hos Authores; alioquin incideret in opinione Aureoli aſſerentis: ſpirationem activam eſſe cõſtitutivam filij in eſſe perſonæ, in quo caſu reijcienda erat allata ſolutio per dicta *num.* 12. 13. & 14.

§. V.

Duplex argumentum Ill. Godoy à ratione formatum diluitur.

110. *Arguit 1.*

ILL. God. *num.* 16. arguit ex Concilio Toletano, & Florentino, & *n.* 22. arguit ex communi Theologorum axiomate, & ex D. Anſelmo, quæ argumenta omitto ob rationes, quibus probationes ab horũ authoritatibus omiſſimus *n.* 30. Aratione autèm arguit primo *n.* 26. relatio ſpirationis non eſt diſtincta realitèr à Paternitate, & filiatione; at hæc indiſtinctio non aliũdè provenit, niſi quia non opponitur illis relativè: ergo ſola oppoſitio relativa relationis ſufficit cauſare realem diſtinctionem in Deo.

111. *Nota pro ſolutione.*

Notandum eſt pro ſolutione, quod quando dicimus, perſonas Divinas ſufficientèr diſtingui realitèr relationibus diſparatis, ſenſus eſt, quod diſparitas relationũ ſufficiat abſquè relativa oppoſitione, de quo eſt controverſia: non tamèn dicimus, quod ſola relationum diſparitas abſquè omni alio ſufficiat ad realem diſtinctionem cauſandam; alioquin argumentũ convinceret; requiriturtaq̃ diſparitas relationũ incopati-

bi-

bilium in eodem ſuppoſito, quæ incõpatibilitas, vt docet Doctor *cit.* alium dè ſumẽda eſt, quàm ex ſimplici diſparitate relationum; ſumitur namquè ex duplici capite. Primo: ex eo, quod relationes ſint productiones paſsivæ, & totales alterius rationis, dãtes eſſe ſimplicitèr, ex quo capite ſumpſimus *num.* 31. primam rationem pro noſtra concluſione, aliaſquè formavimus §. 4. *per totum.* Secũdo: ex eo, quod relationes ſint proprietates perſonales, & incommunicabiles. Cum ergo paſsiva generatio, & ſpiratio paſsiva ſint paſsivæ productiones, & totales alterius rationis, dantes eſſe ſimplicitèr, & inſupèr ſint proprietates perſonales, & incommunicabiles; quod generationi paſsivæ, & activæ ſpirationi nullatenus convenit, hinc eſt, quod diſparitas paſsivæ generationis, & ſpirationis paſsivæ ſufficiat ad realem diſtinctionem cauſandam; non verò diſparitas generationis paſsivæ, & activæ ſpirationis.

112. *Reſpondeo 1. ad argum.* Vndè in forma reſpondeo primo ad argumentum III. God. negando minorem: nàm ratio, cur relatio ſpirationis non eſt diſtincta realitèr à Paternitate, & filiatione, non provenit præciſsè ex eo, quod illis relativè non opponatur; ſed ex eo, quod non eſt incompatibilis cum ſuppoſito Patris, & Filij; quæ non incompatibilitas provenit ex eo, quod relatio ſpirationis nõ eſt paſsiva productio, ideoquè inter relationem ſpirationis, relationem Paternitatis, & relationem filiationis nõ eſt diſparitas relationum ſufficiẽs ad cauſandam realem diſtinctionem, quia nõ eſt diſparitas relationum incompatibiliũ in eodem ſuppoſito. Cuius oppoſitum evenit in relatione paſsivæ ſpirationis, & filiatione, quæ data hypoteſi manerent, quæ omnia ſatis ex dictis conſtãt. Hæc ſolutio alijs terminis traditur pro Scotiſtis ab III. God. *num.* 27.

113. *Replicat 1. Ill. Godoy.* Contra quàm replicat primo n. 28. nã hęc ſolutio eſt petitio principij manifeſta, cũ enim paſsivę origines in relatione conſiſtant, aſſerere, quod relationes ſpirati, & geniti realitèr diſtinguerẽtur, quia paſsivæ origines diſtinguerentur realitèr, eſt idem per idem reſpondere, & principium petere: nàm quoad hoc eadẽ eſt difficultas, quomodo in prędicto caſu diſtinguantur realitèr origines, ſinè eo, quod vna ab altera ſit, ac quomodo realitèr differãt relationes abſquè oppoſitione relativa?

114. *Reſpondeo 1.* Reſpondeo negando eſſe petitionẽ principij. Primo: quia nos nõ aſſerimus, quod relationes geniti, & ſpirati realitèr diſtinguantur, quia origines paſsivæ realitèr diſtinguãtur; ſed aſſerimus, quod relationes geniti, & ſpirati realitèr diſtinguntur, quia ſunt incompatibiles in odem ſuppoſito, & hoc probamus ex eo, quod relationes geniti, & ſpirati ſunt productiones paſsivæ totales, quarum incompatibilitas convincitur illa Philoſophica ratione, quàm III. God. nõ negat, ſcilicèt, quod repugnat, quod eadem perſona duplici adæquata proceſsione procedat. *Secundo.* Secundo: quia etsi nos diceremus, quod relationes geniti, & ſpirati realitèr diſtinguntur, quia realitèr diſtinguntur paſsivæ origines, adhùc non eſſet petitio principij. Ratio eſt: nàm non ſiſtimus in hac ratione, ſed vltra progredimur ad probandum, quod origines paſsivæ realitèr diſtinguantur, quod probamus, vt de relationibus geniti, & ſpirati proximè diximus.

115. *Solutiones replicæ firmantur.* Et vt manifeſtè appareat in ſolutione prædicta non eſſe petitionem principij, ſequens videatur argumentũ formatum ex replica III. God: paſsivę origines in relatione conſiſtunt; ſed origines paſsivæ realitèr diſtinguntur: ergo etiàm relationes diſtinguntur realitèr. Probatur minor: paſsivæ origines ſunt incompatibiles cum eodem ſuppoſito: ergo origines paſsivę realitèr diſtingũtur. Probatur antecedens: ſi paſsivæ origines sũt productiones paſsivæ totales; ſed productiones paſsivæ otales ſunt incompatibiles in eodem ſuppoſito: ergo paſsivæ origines ſunt incompatibiles cum eodem ſuppoſito. Probatur minor: ſi productiones paſsivæ totales nõ eſſent incompatibiles in eodem ſuppoſito, non repugnaret, quod vna perſona duplici adęquata productione produceretur; ſed hoc repugnat: ergo productiones paſsivæ totales ſunt incompatibiles in eodem ſuppoſito. Hoc argumentum eſt idem cum noſtra ſolutione; quis, quæro, dicet, in hoc argumento eſſe petitionem principij? Abſit ergo, quod in ſolutione ſit.

116. *Replicat 2.* Replicat ſecundo III. God. *num.* 29. nàm ſi ex creaturis argumentum deſumitur, non minùs repugnat, terminum

productũ cum actione ſui principij, & illius aliqua relatione identificari, quã eundem terminum duplici proceſsione adęquata produci; at primo nõ obſtante, in Divinis filiatio producta identificatur realitèr cũ actione ſpirativa, & relatione ſpiratoris, quæ identificantur cum Patre generante Filium, quia inter filiationem, & ſpirationem activam nõ eſt relativa oppoſitio: ergo nõ obſtante ſecundo, relatio ſpirati, & geniti inter ſe idæntificabuntur, ſi ab illis tollatur relativa oppoſitio, vt in prędicta hypoteſi fit. Reſpondeo negãdo cauſalem minoris, ſcilicèt, quia inter filiationem, & ſpirationem activam nõ eſt relativa oppoſitio, cuius ratio eſt eadẽ, quæ aſsignata manet *num.* 112. in reſponſione ad argumentum, & vltra illã aliam infrà aſsignabimus.

117. *Replicabis 3. pro Ill. Godoy.* Vrgentiùs tamèn replicabis pro Ill. God: eſſe genitum, & ſpiratum nõ ſunt incompatibilia in eodem ſuppoſito: ergo ruit noſtra ſolutio. Probatur antecedens primo: eſſe cognitum, & amatum non ſunt incompatibilia in eodem ſuppoſito: ergo nèc eſſe genitum, & ſpiratum. Conſequẽtia paritate videtur certa. Antecedẽs verò conſtat: nàm idem poteſt terminare cognitionem, & amorem. Probatur ſecundo ſupra poſitum antecedens: eademmet Eſſentia Divina, proùt in filio eſt, genita, & proùt in Spiritu Sãcto, ſpirata: ergo eſſe genitũ, & ſpiratum nõ ſunt incompatibilia in eodem ſuppoſito. *Reſpõdeo.* Reſpondeo negãdo antecedẽs, ad cuius primam probationem nego conſequentiam; diſparitas eſt: nàm obiectum cognitum, & amatũ non producitur per cognitionem, & amorem, ſed amor, & cognitio ſunt, quæ producuntur; aſt genitum, & ſpiratum producuntur per generationem, & ſpirationem; vndè implicat, idem eſſe ſimùl genitum, & ſpiratum, quia implicat, idem bis produci, vel idem totalitèr à duobus produci; non verò implicat, idem eſſe cognitum, & amatum, quia non bis producitur, nèc idem totalitèr à duobus producitur; ſed denominatur à duobus terminis productis, nempè, cognitio, & volitio. Per quod patet ad ſecundam probationem.

118. *Retorqueo replicam.* Deindè retorqueo replicam: implicat, quod idem ſit genitum, & ſpiratũ: ergo implicat, quod genitum, & ſpiratum non ſint incompatibilia in eodem ſuppoſito. Probatur antecedens: implicat, quod idem ſit amor, & cognitio, quando amor, & cognitio producũtur: ergo implicat, quod idem ſit genitum, & ſpiratum. Conſequẽtia eſt legitima, & oſtenditur: nàm ideo implicat, quod idem ſit cognitio, & amor, loquendo de cognitione, & amore productis, quia ſequeretur, quod idem bis produceretur, vel quod idem à duobus totalitèr produceretur; ſed hoc idem ſequeretur, ſi idem eſſet genitum, & ſpiratum, cum vtrumque eſſet productum: ergo vera eſt conſequentia, antecedenti ſuppoſito. Antecedẽs verò probatur: ſi nõ implicaret, quod idem eſſet cognitio, & amor, loquendo de cognitione, & amore productis, non implicaret, quod idem bis produceretur, vel quod idem à duobus totalitèr produceretur; ſed hoc implicat: ergo implicat, quod idẽ ſit amor, & cognitio, quando amor, & cognitio producũtur. Probatur maior: ſi non implicaret, quod idem eſſet cognitio, & amor, loquendo de cognitione, & amore productis, idem totalitèr produceretur ab intellectu, & voluntate: ergo ſi non implicaret, quod idẽ eſſet cognitio, & amor, loquẽdo de cognitione, & amore productis, non implicaret, quod idem bis produceretur, vel quod idem à duobus totalitèr produceretur. Vndè potius pro nobis, quàm contra nos ſtat replica.

119. *Reſpondeo 2. ad argument.* Soluto argumento Ill. God. ſolutiſquè replicis ab ipſo, & pro ipſo traditis, reſpondeo ſecundo ad prædictũ argumentum negando minorem; nam ratio, cur relatio ſpirationis non eſt realitèr diſtincta à Paternitate, & filiatione, non provenit præciſſe ex eo, quod relativè illis non opponatur, ſed ex eo, quod non eſt proprietas perſonalis, & incommunicabilis, quod oritur ex eo, quod non eſt cõſtitutiva perſonæ, ideoque inter relationem ſpirationis, Paternitatis, & filiationis non eſt diſparitas relationum, ſufficiens ad cauſandam realem diſtinctionem, quia non eſt diſparitas relationum incommunicabiliũ, quæ ſint proprietates perſonales; cuius oppoſitum evenit in relatione paſsivæ ſpirationis, & filiationis, quæ data hypoteſi maneret cum ratione proprietatis perſonalis, & incommunicabilis. Solutio patet ex dictis *n.* 111.

120. *Arguit 2.* Arguit? *n.* 32. ſola oppoſitio relatio

nis

nis peculiaris lineæ relativæ, & impotens convenire modis absolutis, potest in Divinis distinguere realitèr; at sola oppositio relativa est relativorum propria, non disparata; nam non est ratio, cur nequeat convenire modis absolutis: ergo sola oppositio relationis relativa est sufficiens ad distinguendum realitèr in Divinis. Explicat hoc primo: si relatio distinguit realiter ratione oppositionis disparatæ, nulla est ratio assignabilis, cur modi absoluti omninò nequeant realitèr in Divinis distinguere; quia non est ratio, cur nequeant realiter disparatè opponere; at iuxta communem Scotistarum sententiam modi absoluti nequeūt realitèr distinguere: ergo relatio distinguit, non ratione oppositionis disparatæ, sed ratione oppositionis relativę realis.

Explicat 1.

Secundo.

Confirmat secundo *n.* 33. oppositio disparata cum vno, absque habitudine principij, vel termini ad illud, potest per nos realitèr in Divinis distingue re: ergo oppositio disparata ad omne, absque habitudine principij producentis, vel termini producti ad aliquod, sufficiens erit ad distinguendum realitèr in Divinis, cum non sit maior ratio in ordine ad vnū, quā in ordine ad omne; sed oppositio disparata ad omne extremū distinctionis sine habitudine respectiva alicuius, præstaretur à modo absoluto; nam respectivus esse non potest, nisi exprimat habitudinem relativam ad aliquid: ergo si oppositio solùm disparata cum vno, sine habitudine relativa ad illud, potest in Divinis distinguere realitèr, possunt modi omninò absoluti realitèr in Divinis distinguere.

121. *Alitèr format argument.*

Alia via proponit idem argumentum *n.* 34. si Spiritus Sanctus posset à filio distingui sine processione ab illo, posset ab illo distingui, & si à nullo, nec à Patre procederet; cōsequens admitti nequit, alias posset in Divinis dari Trinitas personarū absq; omni processione: ergo si Spiritus Sāctus nō procederet à filio, non distingueretur ab illo. Probatur sequela: dato, quod vna persona ab altera distingueretur absque processione ab illa, non est assignabilis ratio impossibilitatis distinctionis realis in Divinis, nisi intercedat processio: ergo erit dabilis Trinitas personarum in Divinis, absque vllius personæ ab altera processione.

Respondeo primo ad argumentū negando maiorem; quia vltra oppositionem relationis peculiaris lineæ relativæ, & impotens convenire modis absolutis, est oppositio disparata relationum incompatibilium in eodem supposito, quæ sufficit ad distinguendum realitèr in Divinis, vt constat ex toties dictis. Nèc dicas pro III. God. quod oppositio disparata, vtpotè, communis absolutis, & relativis, nequit appellari oppositio relationis. Nam in contrariū obstat, quod oppositio albedinis cum nigredine appellatur oppositio rei absolutæ, quia albedo, & nigredo sunt formæ absolutæ; ita similitèr oppositio vnius relationis cum alia, quæ non est correlatio, debet appellari oppositio relationis; nàm duę Paternitates V.g. opponuntur, cum nequeant esse ad eundē terminum, sed illa oppositio non potest appellari, nisi oppositio relationis: ergo oppositio spirationis passivæ cum filiatione debet appellari oppositio relationis, aút inter relationes.

122. *Respondeo 1. ad argument.*

Si dicas.

Contra.

Respondo secūdo ad argumentum distinguendo maiorem: sola oppositio relationis peculiaris lineę relativæ, & impotens convenire modis absolutis, potest in Divinis distinguere realitèr correlativè concedo maiorem; disparate nego maiorē; & omissa minori, distinguo similitèr consequens, ex quo nihil contra nos, quia licèt sola oppositio relativa realitèr correlativè distinguat in Divinis; non tamèn ipsa sola est omnis realis distinctio, quia adhúc ipsa precisa manet realis distinctio, manente oppositione disparata relationum incō patibilium in eodē supposito, seu proprietatum personalium, & incommunicabilium.

123. *Respondeo 2.*

Respondeo tertio alitèr distinguēdo maiorem; sola oppositio relationis peculiaris lineæ relativæ, & impotens convenire modis absolutis infinitis, potest in Divinis distinguere realitèr concedo maiorem; impotens convenire modis absolutis creatis nego maiorē, & minorem; distinguoquè probationē imbibitam: non est ratio, cur oppositio disparata nequeat cōvenire modis absolutis creatis cōcedo probationem; modis absolutis infinitis subdistinguo: oppositio disparata large sūpta ommito; stricte accepta nego probationem, & consequentiam. Cum igitur oppositio

124. *Respondeo 3.*

rela-

relationis peculiaris lineæ relativæ, & impotens conuenire modis abſolutis infinitis, non ſit ſola relativa oppoſitio, ſed etiam oppoſitio diſparata relationum incompatibilium in eodem ſuppoſito; non ſolùm relativa, ſed etiam hęc diſparata, poteſt in Divinis diſtinguere realitèr. Subdiſtinctio autèm probationis conſtabit ex ſolutione primæ confirmationis.

125. *1. Confirmatio ſolvitur.*

Ad primam confirmationem, vel nego maiorem; quia adeſt infinitas in modis abſolutis, quæ eſt ratio, vt nequeant in Divinis realitèr diſtinguere; habet namque infinitas ex ratione ſui identificare realitèr omne ſecum compoſsibile, vt docet Doctor *quodlib.* 5. & nos cum ipſo declaravimus *tom.* 1. *diſp.* 5. *num.* 424. vel claritatis gratia diſtinguo maiorem: ſi relatio diſtinguit realitèr ratione oppoſitionis diſparatæ vt ſic, ſeu large ſumptæ nulla eſt ratio aſsignabilis, cur modi abſoluti omninò nequeant realitèr in Divinis diſtinguere concedo maiorem; ſi relatio diſtinguit realitèr ratione oppoſitionis diſparatæ riguroſe ſumptæ, nulla eſt ratio aſsignabilis, cur modi abſoluti omninò nequeant realitèr in Divinis diſtinguere nego maiorem; & conceſſa minori diſtinguo primam partem conſequentis: ergo relatio diſtinguit non ratione oppoſitionis diſparatæ large ſumptæ concedo conſequentiam; riguroſe acceptæ nego conſequentiã cum ſecunda parte conſequentis.

126. *Declaratur ſolutio*

Oppoſitio itaquè diſparata dupliciter poteſt accipi. Primo large ſumpta, ſcilicèt, pro quacũque diſparitate, quo ſenſu etiam termini inter ſe non repugnantes, vti abſolutum, & reſpectivum, dicuntur diſparati. Secundo riguroſe ſumpta, ſcilicet, pro repugnantia terminorum, quo ſenſu ſolùm termini, qui inter ſe repugnãt, ſunt diſparati, vt dicitur in ſummulis. Vndè quando dicimus, quod relatio diſtinguit realitèr ratione oppoſitionis diſparatæ, non loquimur de oppoſitione diſparata large ſumpta, ſed riguroſe accepta, quam oppoſitionem nequeunt habere in Divinis modi abſoluti, quia, vtpote, infiniti, habent realitèr identificare omne ſecũ compoſsibile. Imò ex hac doctrina poteſt alitèr reſponderi ad confirmationem negãdo maiorem, cum probatione, vel negando ſuppoſitum; ſupponit enim quod modi abſoluti in Divinis ſint diſparati, quod eſt falſum riguroſe loquendo, vt dictum manet. Denique ex hac doctrina apparet, quod non eſt oppoſitio diſparata inter relationes, & abſoluta, nèc inter abſoluta inter ſe, nèc inter ſpirationem activam, Paternitatem, & filiationem, quia non ſunt termini inter ſe repugnantes, per quod plura ſolvuntur argumenta.

Alia ſolutio ad 1. confirm.

Ad ſecundam confirmationem cõceſſo antecedenti cum conſequentia, nego minorem; quia in Divinis modus abſolutus cum nullo opponitur diſparate, riguroſè loquendo, vt *inpræſenti* loquimur, ob rationẽ datã *n. antecedenti.* Ad argumentum alitèr efformatum reſpondeo negando maiorem, & diſtinguendo probationem: dato, quod vna perſona ab altera diſtingueretur abſque proceſsione ab illa, non eſt aſsignabilis ratio impoſsibilitatis diſtinctionis realis in Divinis, niſi intercedat proceſsio ab illa, vel alia concedo antecedens; ab illa præciſſe nego antecedens, & conſequentiam. Itaquè certum eſt, quod Spiritus Sanctus non diſtingueretur realitèr à filio, nèc, ſi à filio, nèc à Patre procederet, quia tùnc eſſet ſola Eſſentia Divina cum prędicatis abſolutis abſque proprietate perſonali Spiritus Sancti; vnde requiritur proceſsio Spiritus Sãcti ab aliqua perſona, vt à filio realitèr diſtinguatur; cæterũ falſum eſt, quod requiratur, quod Spiritus Sanctus à filio præciſſe procedat, vt à filio realitèr diſtinguatur. Et ratio ſumitur ex ipſo argumento.

127. *Solvitur 2. confirmatio.*

Quod ſic retorqueo: manente proprietate perſonali Spiritus Sancti, manet formale cõſtitutivum perſonæ Spiritus Sancti, & ablata proprietate perſonali illius, auffertur formale conſtitutivum perſonale; ſed in hypoteſi, quod Spiritus Sanctus, nèc à Patre, nèc à filio procederet, auffertur ab Spiritu Sancto proprietas perſonalis illius: ergo in hypoteſi, quod à nullo procedat, auffertur formale conſtitutivum perſonæ Spiritus Sancti, & in hypoteſi, quod à ſolo Patre procedat, manet formale perſonale conſtitutivũ illius. Totum eſt certum. Infero núnc: ergo data hypoteſi, quod à ſolo Patre procederet, maneret formale perſonale diſtinctivum Spiritus Sancti à quacumque alia perſona. Hæc conſequentia eſt legiti-

128. *Retorqueo argumentum.*

ma, quia principium constitutivum est distinctivum. Infero amplius: ergo data hypotesi Spiritus Sanctus esset personalitèr distinctus à filio. Atqui in hac hypotesi non procederet à filio: ergo licet à filio non procedat, dummodo ab alia persona procedat, realitèr à filio distingueretur: ergo vt in Divinis vna persona ab alia realitèr distinguatur, non requiritur, quod præcisse procedat ab illa, licèt præcisse requiratur, quod ab aliqua procedat.

§. VI.

Argumenta specialia solvuntur.

129. *Arguitur 1. specialitèr.*

SOlutis omnibus, quæ Ill. God. pro sua conclusione adducit, impletũ est nostrum intentum, vltra hoc tamèn alia specialia argumenta solvere non est intento deficere, sed vltra progredi; vnde sine nota illa solvere licet. Arguitur primo: si filius non esset spirans, non realitèr distingueretur ab Spiritu Sancto: ergo si Spiritus Sanctus non procederet à filio, realitèr ab illo non distingueretur. Probatur antecedens: si homo non esset animal, non distingueretur realitèr ab arbore, quia si homo non esset animal, non esset homo, & sic non posset homo realitèr distingui: ergo si filius non esset spirans, nõ realitèr distingueretur ab Spiritu Sancto. Probatur consequentia: ideo si homo non esset animal, non distingueretur realitèr ab arbore, quia implicat dari prædicatũ distinctivũ in homine, nisi sit animal; sed etiam implicat dari prædicatum distinctivũ in filio, nisi sit spirans: ergo si filius non esset spirans, non realitèr distingueretur ab Spiritu Sancto. Probatur minor: ideo nequit dari prædicatum distinctivũ in homine, nisi homo sit animal, quia nequit inferiùs permanere negato superiori, v.g. nequit permanere, quod sit homo, negato, quod sit animal: ergo implicat dari prædicatum distinctivum in filio, nisi sit spirans. Probatur consequentia: prędicatum quodcumque distinctivum in filio se habet tanquam inferius; spirans verò tanquam superius; sed per te ideo nequit dari prædicatum distinctivum in homine, nisi homo sit animal, quia nequit inferius permanere negato superiori: ergo implicat dari prædicatũ distinctivũ in filio, nisi sit spirans: Maior est certa, quia spirans est quid commune Patri & Filio, contrahiturquè ratio spirantis ad esse Patris, & filij. Minor est certa. Consequentia videtur legitima.

130. *Respondeo 1.*

Respondeo primo ad argumentũ negando antecedens, ad cuius probationem nego etiam antecedens, & distinguo probationem imbibitam: si homo non esset animal, non esset homo, nulla hypotesi facta concedo probationẽ; aliqua facta hypotesi nego. Itaque verum est, quod absolutè loquendo homo non esset homo, si non esset animal; Cæterum facta hac hypotesi: *si homo no nesset animal, an distingueretur ab arbore*, manet homo, quia manet formale cõstitutivum hominis, per quod distinguitur ab arbore, vt ex Scoto, & ratione declaratum est *n.* 10. Respondeo secundo negando antecedens, ad cuius probationem ommisso antecedẽti, nego consequentiam; ad cuius probationem nego minorem, ad cuius probationem nego consequentiam, & distinguo maiorem probationis quoad secundam partem: spirans se habet tanquam superius in linea subsequenti ad esse filij concedo maiorem; in linea antecedenti nego maiorem; & distinguo minorem: nequit inferius permanere negato superiori in linea antecedẽti ad esse inferioris omito minorẽ; in linea subsequenti nego minorem, & consequentiam.

Respond. 2.

131. *Declaratur solutio.*

Hæc secunda solutio declaratur: nam inter predicata quæ superiora dicuntur, alia sunt in linea antecedenti ad esse inferioris, & alia in linea subsequẽti ad esse illius. Prædicata primi ordinis sunt v.g. ens, subsũtia, &c. respectu Dei, & creaturę, & hoc modo est animal respectu hominis, & bruti, & vniversalitèr quodcũque prædicatũ, quod est genus, vel quasi genus respectu primę constitutionis speciei. Prædicata secundi ordinis sunt v.g. esse sapientem, prudentem, &c. respectu hominis, & Angeli, & hoc modo est spirans respectu Patris, & filij. Vnde est maxima disparitas intèr animal respectu hominis, & spirans respectu filij; nam animal est superius in linea antecedenti ad esse hominis; spirans verò est superius in linea subsequenti ad esse filij; quare dato, quod sit verum: si homo non esset animal, non esset homo: falsum est,

quod

quod si filius non esset spirās, non esset filius, & consequenter falsitas apparet argumenti.

132. *Retorqueo argum.* Deniquè retorqueo argumentum: ideo iuxta argumentum si homo non esset animal, non distingueretur realiter à bruto, quia si homo non esset animal, non esset homo: ergo ideo iuxta argumentum si filius non esset spirans, non distingueretur realitèr ab Spiritu Sancto, quia si filius non esset spirans, non esset filius. Atqui hoc est tollere statum disputationis: ergo tollit argumētum statum disputationis, & consequētèr nullum est. Probatur suscepta: status disputationis est quærere: an si filius non esset spirās, realitèr ab Spiritu Sācto distingueretur, supponēdo, quod sit filius, sed ex suppositione, quod filius non sit spirans, tollit argumentum, filium esse: ergo tollit argumentum statum disputationis.

133. *Arguitur 2.* Arguitur secundo: dato, quod Spiritus Sāctus non procederet à filio, filius, & si haberet filiationem sufficientem ad hoc, vt constituatur in esse filij; non verò ad hoc, vt distinguatur ab Spiritu Sancto: ergo data hypotesi non esset distinctio. Probatur antecedens: dato, quod Spiritus Sanctus non procederet à filio, filius, etsi haberet filiationem constitutivā sui; non haberet filiationē ordinabilem ad Spiritum Sanctū: ergo dato, quod Spiritus Sanctus non procederet à filio, filius, etsi haberet filiationem sufficientem ad hoc, vt constituatur in esse filij; non verò ad hoc, vt distinguatur ab Spiritu Sancto. Probatur consequentia; non stat distinctio absque ordine vnius ad aliud, sive sine comparatione; sed per te dato, quod Spiritus Sāctus non procederet à filio, filius nō haberet filiationē ordinabilem ad Spiritum Sanctum: ergo dato, quod Spiritus Sāctus non procederet à filio, filius, etsi haberet filiationem sufficientem ad hoc, vt constituatur in esse filij non vero ad hoc, vt distinguatur ab Spiritu Sancto. *Respondeo* Respondeo negando antecedens, ad cuius probationem distinguo secundam partem antecedentis: non haberet filiationem ordinabilē ad Spiritum Sanctum, ordinatione Spirativa concedo antecedens; ordinatione distinctiva nego antecedēs; & consequentiam, ex quo patet ad probationem consequentis.

134. *Dices.* Dices: nequit intelligi, filium ordinari ad Spiritum Sanctum, nisi ordinatione spirativa: ergo ruit solutio Probatur antecedens: nequit intelligi, filiū ordinari ad Spiritum Sanctum, nisi eo modo, quo Spiritus Sanctus petit ordinem ad se; sed Spiritus Sanctus petit talem ordinem, vt sit spirantis ad spiratū: ergo nequit intelligi, filium ordinari ad Spiritum Sanctum, nisi, vt spirator: ergo nequit intelligi, filium ordinari ad Spiritum Sanctum, nisi ordinatione spirativa. *Respondeo 1.* Respondeo primo negando antecedens, ad cuius probationem distinguo primo maiorem: nequit intelligi, filium ordinari ad Spiritum Sanctū, nisi eo modo, quo Spiritus Sanctus petit ordinem ad se, ordinatione spirativa, vel distinctiva concedo maiorem; ordinatione spirativa tantū nego maiorem, & distinguo minorē: Spiritus Sāctus petit talem ordinem, vt sit spirantis ad Spiratum, ordinatione spirativa cōcedo minorem; distinctiva nego minorem, & eadem distinctione distinguo primum consequens, & nego vltimam consequentiā. *Respond. 2.* Distinguo secundo maiorem: nequit intelligi, filiū ordinari ad Spiritum Sanctum, nisi eo modo, quo Spiritus Sanctus petit ordinem ad se, de facto, & peteret data hypotesi concedo maiorem; defacto nego maiorem; & distinguo minorem: Spiritus Sanctus petit talem ordinem, de facto, vt sit spirantis ad spiratum concedo minorem; data hypotesi nego minorem, & vtrāque consequentiam; quia in hypotesi data Spiritus Sanctus respectu filij non peteret talem ordinem.

135. *Arguitur 3.* Arguitur tertio, & suppono: personas Divinas habere aliquid sibi realitèr commune, & aliquid proprium, & personale, quo distinguntur, quo ablato per impossibile, non maneret in illis ratio distinctiva, v.g. ablata Paternitate à Patre, non distingueretur à filio, quia sola maneret Essentia, quæ etiam est in filio. Etiam suppono, quod constitutivum adæquatum, & vnicum Spiritus Sancti, & propriū, & personale sui, quod distinguitur, est processio, qua ablata aufertur distinctivum Spiritus Sancti, vtpotè, ablata generatione passiva à filio, aufertur distinctivum filij. Nùnc arguo sic: si Spiritus Sanctus à nulla persona procederet, nequè à Patre, nequè, à filio distingueretur realitèr, quia esset

abla-

ablatum ab Spiritu Sancto proprium esse, & personale, nempè spiratio passiva, & sic sola maneret Essentia Divina: ergo si Spiritus Sanctus à filio non procederet, nèc à filio realitèr distingueretur. Probatur consequētia: ex eo, quod si Spiritus Sanctus non procederet à Patre, & filio, non distingueretur ab ipsis realitèr, sequitur, quod si ab aliquo ex ipsis non procedat, non distingueretur realitèr ab illo; sed per te, si Spiritus Sāctus non procederet à Patre, & filio, nō distingueretur realitèr ab ipsis: ergo si Spiritus Sāctus à filio non procederet, nèc à filio realitèr distingueretur. Probatur maior: ex eo, quod si Spiritus Sāctus non procedat à Patre, & filio, sequatur, ab ipsis non distingui, sequitur, processionem Spiritus Sancti esse necessariam ad distinctionem Spiritus Sancti respectu Patris, & filij; aliàs posset distingui, & si non procederet; sed ex eo, quod sit necessaria processio à Patre, & filio ad distinctionem realem, sequitur, quod si non procederet à filio, non distingueretur realitèr ab illo: ergo ex eo, quod si Spiritus Sanctus non procederet à Patre, & filio, non distingueretur realitèr ab ipsis, sequitur, quod si ab aliquo ex ipsis non procedat, non distingueretur realitèr ab illo.

136. *Confirmatur 1.* Confirmatur primo: processio est in Spiritu Sancto distinctio: ergo talis processio est talis distinctio: ergo vbi non datur talis processio, non dabitur talis distinctio: ergo si à filio non procederet, non distingueretur ab ipso. Probatur hæc consequentia: si à filio non procederet, talis processio non daretur à filio; sed vbi non datur talis processio, talis non datur distinctio: ergo si Spiritus Sanctus à filio non procederet, nō distingueretur ab ipso.

137. *Confirmatur 2.* Confirmatur, & vrgetur secundo: ad hoc, vt hæc propositio sit vera: *Si Spiritus Sanctus non procederet nèc à Patre, nèc à filio, non distingueretur nèc à Patre, nèc à filio*: hę debent esse verę: *Si non procederet à Patre, non distingueretur à Patre si non procederet à filio, non distingueretur à filio*: ergo data hypotesi, quod à filio nō procedat, non distingueretur ab illo. Probatur antecedens: ad hoc, vt propositio hypotetica copulativa sit vera, requiritur, quod ambæ propositiones cathegoricæ, exquibus cōponitur, seorsim sumptę, sint veræ, v.g. ad hoc, vt ista propositio hypotetica copulativa sit vera. *Nèc Petrus loquitur, nèc Ioannes ambulat*, non sufficit, quod ista cathegorica, *Ioannes nō ambulat sit vera*; sed requiritur quod etiam ista: *Petrus non loquitur*, sit vera; sed ista est propositio hypotetica copulativa: *Si Spiritus Sanctus nèc à Patre, nèc à filio procederet, non distingueretur nèc a Parre nèc à filio*, constans duabus cathegoricis, *si non procederet à Patre, non distingueretur à Patre, si non à filio, non à filio*: ergo ad hoc, vt hæc propositio sit vera: *Si Spiritus Sanctus non procederet nèc à Patre, nèc à filio, non distingueretur nèc à Patre, nèc à filio*; hæ etiam debent esse veræ: *Si non procederet à Patre, non distingueretur à Patre; si non procederet à filio, non distingueretur à filio.*

138. *Confirmatur 3.* Confirmatur tertio, & vrgetur ampliùs: si hæc propositio est vera: *Si albedo nèc esset in pariete, nèc in papiro, nèc paries nèc papirus dealbificarentur*; etiam istæ seorsim sumptæ, exquibus componitur: *Si albedo non esset in pariete, non esset alba paries, si albedo non esset in papiro, non esset albus papirus*, debent esse verę: ergo si ista propositio est vera: *Si Spiritus Sanctus nèc procederet à Patre, nèc à filio, nèc à Patre, nèc à filio distingueretur*, ita etiam istæ debent esse verę seorsim sumptæ: *Si à Patre non procederet, non distingueretur à Patre, si à filio non procederet, non distingueretur à filio.*

139. *Respondeo ad argumētum.* Hoc argumentum in specialibus propono, non quia argumentum ab Ill. God. non sit tactum; sed quia confirmationes, quæ certè difficiles apparent, ab eo tactę non sunt. Vnde ad argumentum respondeo omisso antecedenti negando consequentiā, ad cuius probationem nego maiorem, & distinguo maiorem probationis: ex eo, quod si Spiritus Sanctus non procedat à Patre, & filio, sequatur, ab ipsis non distingui, sequitur, processionem Spiritus Sācti, vel à Patre, vel à filio, esse necessariam ad distinctionem Spiritus Sancti respectu Patris, & filij concedo maiorem; sequitur, processionem Spiritus Sancti à Patre, & filio esse necessariam ad distinctionem Spiritus Sancti respectu Patris, & filij nego maiorem, & nego suppositū minoris; suponit namquè, quod ad distinctionem Spiritus Sācti à Patre, & filio sit necessaria ab vtroque processio, quod est falsum; sufficit namquè, vt ab vtroque distinguatur, quod ab ali

quo procedat, quia stante processione ab vno, stat proprium, & personale esse Spiritus Sancti, per quod ab vtroque distingueretur, vt manet dictum *n.* 127.

140. *Retorqueo ad argumẽtum.* Retorqueo etiam argumẽtum: ideo si Spiritus Sanctus à nulla persona procederet, nèc à Patre, nèc à filio distingueretur realitèr, quia esset ablatum ab Spiritu Sancto proprium esse, & personale, scilicet, spiratio passiva, sicquè sola essentia Diuina maneret; atqui si Spiritus Sanctus à solo Patre procederet, non esset ablatum ab Spiritu Sancto proprium esse, & personale, nempè, spiratio passiva, sicquè sola Essentia Diuina non maneret: ergo vt Spiritus Sãctus à Patre, & filio realitèr distinguatur, sufficit, quod à solo Patre procedat. Vide aliam retorsionem *n.* 128.

141. *Respond. 1. ad 1. Cõfirm.* Ad primam confirmationem respondeo primo concesso antecedenti cum duplici consequentia, negando tertiam, ad cuius probationem concessis præmissis distinguo consequens: ergo si à filio non procederet Spiritus Sanctus, non distingueretur ab ipso, distinctione orta ex processione concedo consequentiã; distinctione orta ex proprietatibus personalibus nego consequentiam. Respondeo secundo distinguendo antecedens: processio tam relativè accepta, quam disparatè sumpta, est in Spiritu Sancto distinctio concedo antecedẽs; relativè tantum accepta sub distinguo: est distinctio correlativa cõcedo antecedens; disparata nego antecedẽs, & sub hac distinctione distinguo primum consequens: ergo talis processio est talis distinctio correlativa concedo consequentiam; disparata nego cõsequentiam; distinguoquè secundum: ergo si à filio non procederet, non distingueretur ab ipso correlativè ommito consequens; disparatè nego consequentiam; ad cuius probationem concessa maiori, distinguo minorem: vbi non datur talis processio, non datur talis distinctio correlativa concedo minorem; disparata nego minorem, & distinctione data distinguitur cõsequẽs.

142. *Respond. ad 2. Confirm.* Ad secundam confirmationem respondeo negando antecedens, ad cuius probationem nego suppositum; supponit namque, quod hæc propositio: *nèc Petrus loquitur, nèc Ioannes ambulat*, sit propositio hypotetica, quod est falsum; est enim propositio complexa ex duabus cathegoricis, quod est diversum valde genus propositionis, vt dicitur in summulis, pro quo vide Ill. Mirinerum in logica *part. 2. cap. 7.* de divisionibus propositionis hypoteticæ.

Ad 3. Ad tertiam cõfirmationem concesso antecedenti nego consequentiam. Disparitas est: nam albedo est vnica ratio dealbificandi, ideoquè in omnibus propositionibus, sivè simùl sumptis, sivè seorsim acceptis, veritas dealbificã di debet probenire ab albedine; nihil enim reperiri potest, quod sit album absque albedine. Ast processio, vel origo non est in Diuinis vnica ratio distinctionis realis, vt dictum est, & pluries repetitum indiscursu disputationis, ideoque præcissa per impossibile processione Spiritus Sancti à filio, stat distinctio realis inter filium, & Spiritum Sanctum.

143. *Arguitur 4.* Arguitur quarto: non omne formale constitutivum est distinctivũ: ergo falsum est filium per filiationem realitèr ab Spiritu Sancto distingui. Probatur antecedens: nam natura humana in Socrate realitèr distinguitur à se ipsa in Platone; at qui non realitate, qua constituitur, sed per differentias, quibus cõtrahitur: ergo non omne formale constitutivum est distinctivum. Respondeo primo distinguendo antecedens: non omne formale constitutivũ est distinctivum sui à se ipso concedo antecedẽs; sui à quocumque non tali nego antecedens, & consequẽtiam, & hoc est, quod vnicè convincit probatio, vt ex ipsa claret. Respondeo secundo distinguendo alitèr antecedens: non omne formale, constitutivum est distinctivum accidẽtale, vel quasi accidentale concedo antecedens; essentiale nego antecedẽs, & distinguo probationem: natura humana in Socrate realiter quasi accidentalitèr distinguitur à se ipsa in Platone cõcedo maiorẽ; essentialitèr nego maiorem, & concessa minori distinguo cõsequens distinctione data. Natura itaq̃ humana in Platone, & Socrate vna est essẽtialitèr, & solùm individualitèr distincta, ex quo nihil contra nos.

144. *Arguitur 5.* Arguitur quinto: in hypotesi, quod Spiritus Sanctus à filio non procedat, nulla est via distinctionis realis inter filium, & Spiritum Sanctum: ergo realitèr non distingueretur data hypotesi. Probatur antecedẽs: in hypotesi, quod Spiritus Sanctus à filio non procedat,

non

non est via separationis, corruptionis, generationis, nèc productionis; sed hęc sunt viæ distinctionis realis: ergo in hypotesi, quod Spiritus Sanctus à Filio nō procedat, nulla est via distinctionis realis inter Filiū, & Spiritū Sanctū. Ad hoc argumentū respondeo negando antecedens, ad cuius probationem ommisa maiori nego minorē: quia via distinctionis realis sunt via originis, via separationis, & via rerū disparatarū, vt docuimus *rom. 1. d. 5. n. 6.* ex quibus via rerum disparatarum esset in prefata hypotesi.

Respond.

145. *Arguitur 6.* Arguitur sexto: quæ magis opponū tur, magis distinguntur; sed magis opponuntur absolutū, & relativū quā relativū, & relativū: ergo magis distingūtur absolutū, & relativū, quam relativū & relativū; atqui absolutū, & relativū in Divinis realitèr non distingūtur: ergo filiatio, & spiratio, quæ relativa sūt, realitèr non distinguntur. Maior videtur certa; nàm oppositio est distinctio. Minor constat: absolutū enìm, & relativū specie differunt; relativū verò, & relativū specię conveniunt. Consequētia est legitima. Distinguo primo maiorem: quæ magis opponuntur oppositione de lege, magis distingūtur concedo maiorem; alia oppositione nego maiorē; distinguo similitèr minorē, & nego cōsequētiā. Explico distinctionē: oppositio de lege est esse, & nō esse vel positivū, & negativū, & sic est certa maior. Cœterū alię oppositiones sūt positivę, vel negativę, & sic est falsa maior.

Distinguo 1.

146. *Respōd. 2.* Respondo secundo negādo minorem: quia absolutū, & relativū non magis opponuntur, quā relativū, & relativum. Primo: quia absolutū, & relativū non sunt termini disparati; dicūt enìm inter se subordinationē, nàm absolutū est fundamentū relationis; at relativū, & relativū termini disparati sunt; nullam namquè inter se subordinationē dicunt. Secundo: quia termini disparati (rigorosè loquendo) nequeūt esse simùl, & ideo Paternitas, & spiratio activa non sunt termini rigorosè disparati; at absolutū, & relativū sunt simùl. Tertio: quia maior distinctio est, quæ datur inter relationes constituentes personas, vtpotè, vltima distinctiva, quàm inter absolutum, & relativum.

147. *Arguit. 7.* Arguitur septimo, & suppono, quod hæc hypotesis, scilicèt, *ex hypotesi, quod duæ relationes passivæ essent compossibiles in eodem supposito*, debet concedi; nàm huius quæstionis intentū est in lucē edere veritatē huius difficultatis. Hoc supposito sic arguo: ex hypotesi, quod duę relationes passivę essent in eodē supposito compossibiles, hæc compossibilitas includit essentialitèr carentiā oppositionis directæ: ergo incompossibilitas duarū relationū passivarū includit essē tialitèr oppositionē directā. Patet: cōsequentia: nā compossibilitas duarum relationū passivarū, & harū incompossibilitas sunt contradictoria, sicùt simplex, & compositū; & vnum contradictoriū eo modo afirmat, quo aliud negat, & è contra, atqui data hypotesi nō daretur oppositio directa relationum passiuarum: ergo non essent incompossibiles.

148. *Respōdeo.* Respondeo distinguēdo primū antecedens: compossibilitas duarū relationum passivarū includit essentialitèr carentiā oppositionis directę, & constitutionis personarū concedo antecedens; carentiā oppositionis directę tantū nego antecedens, & consequentiā. Magis enìm requiritur ad compossibilitatē, quàm ad incompossibilitatē, sicùt magis requiritur ad idētitatē, quàm ad distinctionē; nàm sufficit ad distinctionem quælibet via; ad identitatē verò carentia omnis viæ distinctionis; sic similitèr in præsenti. Quarè licèt compossibilitas illarum relationū requirat, non solū carētiā oppositionis directæ, sed etiàm carentiam constitutionis personarū; ad incompossibilitatē verò sufficit oppositio constitutionis personarum, quæ data hypotesi reperitur.

149. *Arguitur 8.* Arguitur octavo: ita hęc propositio: *principiū distinctivū est constitutivū*, est vera, sicùt hæc: *id, per quod aliquid vltimo distinguitur ab omni alio, est ratio essentialis illius constitutiva*; sed hæc secunda propositio nō est vniversalitèr vera: ergo nèc prima. Maior patet: sunt enìm propositiones identicæ. Minor probatur: immobilitas est id, per quod locus vltimo distinguitur ab omni alio; sed immobilitas nō est ratio essentialis constitutiva loci: ergo hæc propositio: *id per quod aliquid vltimo distinguitur ab omni alio, est ratio essentialis constitutiva*, non est vniversalitèr vera. Maior est vera; nàm per esse superficiem continentem non distinguitur locus à vase, vestibus, & alijs, quæ rationem loci non habent,

ſolumquè per immobilitatē diſtinguitur, vt conſtat ex Philoſoho *cap.4. text. 51.* Minor eſt Scoti *quodlibeto 11. §. de tertio patet*, vbi aſſerit: rationem formalem loci eſſe relationem continētiæ. Conſequentia infertur.

150. *Reſpōdeo.* Reſpondeo ad argumentū conceſſa maiori, negādo minorē, ad cuius probationē diſtinguo maiorem: immobilitas eſt id, per quod locus vltimo eſſentialitèr diſtinguitur ab omni alio nego maiorē; vltimo de connotato concedo maiorē, & conceſſa minori, diſtinguo conſequens: ergo hæc propoſitio: *id per quod aliquid vltimo eſſentialitèr diſtinguitur ab omni alio, eſt ratio eſſentialis conſtitutiva*, non eſt vniverſalitèr vera nego conſequētiā; *id per quod aliquid vltimo de connotato diſtinguitur ab omni alio, eſt ratio eſſentialis conſtitutiva*, non eſt vniverſalitèr vera concedo conſequentiā. Itaquè locus pro formali dicit relationē continentiæ; immobilitatē autèm, tāquàm paſsionē, vndè eam de connotato dicit & ratione huius conotati diſtinxit Philoſophus locū à vaſe, vt dicitur 4. *Phiſicorum*. Cum ergo ſit vniverſalitèr verū, quod per id vltimo eſsētialitèr aliquid ab alio diſtinguitur, per quod eſſentialitèr conſtituitur; locus vltimo eſſentialitèr ab omni alio diſtinguitur per relationē continētiæ, cum per hanc eſſentialitèr conſtituatur, etsi connotando immobilitatem.

151. *Arguitur 9.* Arguitur nono: Spiritus Sanctus per ſpirationem paſsivā diſtinguitur à Filio: ergo Filius diſtinguitur ab Spiritu Sancto per ſpirationem activam; atqui data hypoteſi Filius non haberet ſpirationē activam: ergo data hypoteſi non haberet per quid diſtingueretur. *Reſpōdeo.* Reſpondeo: conceſſo antecedenti, diſtinguendo conſequens: ergo Filius diſtinguitur ab Spiritu Sancto per ſpirationē activam, diſtinctione relativa concedo conſequentiam; diſtinctione diſparata nego conſequentiā. Concedo ſuſſumptam; & diſtinguo ſimilitèr conſequens. *Alitèr reſpondeo.* Alitèr diſtinguo primum conſequens: ergo Filius diſtinguitur ab Spiritu Sācto per ſpirationem activam, diſtinctione concomitanti, & ſecūdaria concedo conſequentiam; diſtinctione formali, & primaria nego conſequentiam. Cōcedo ſuſſumptam, & diſtinguo eadem diſtinctione conſequens.

152. *Replicabis.* Replicabis: Spiritus Sanctus diſtinguitur à Filio per ſpirationem paſsivam diſtinctione formali, & primaria: ergo eadē diſtinctione diſtinguitur Filius ab Spiritu Sancto per activam ſpirationem: ergo ruit ſolutio. Nego cōſequentiā. Diſparitas eſt: nā paſsiva ſpiratio eſt perſonalis proprietas Spiritus Sancti conſtitutiva, conſequenterquè eſt, per quā Spiritus Sanctus diſtinctione formali, & primaria diſtinguitur ab alijs perſonis, eo, quod perſonę diſtinctione formali, & primaria diſtinguntur per ſuas perſonales proprietates. Aſtſpiratio activa, vtpotè, communis Patri, non eſt proprietas perſonalis conſtitutiva Filij. Imo ex hac replica retorqueo argumentum: ideo Spiritus Sāctus diſtinctione formali, & primaria diſtinguitur à Filio per paſsivam ſpirationē, quia paſsiva ſpiratio eſt perſonalis proprietas Spiritus Sancti conſtitutiva; atqui activa ſpiratio nō eſt proprietas perſonalis Filij cōſtitutiva: ergo Filius per ſpirationem activam non diſtinguitur ab Spiritu Sancto diſtinctione formali, & primaria: ergo per filiationem, quæ eſt Filij in eſſe perſonæ conſtitutiva.

Nego.

Retorqueo argum.

153. *Arguitur 10.* Arguitur decimo: de fide eſt, Filium de facto diſtingui realitèr perſonalitèr ab Spiritu Sancto per proceſsionē: ergo data hypoteſi non diſtingueretur. Probatur conſequentia: ſi data hypoteſi Filius diſtingueretur ita ab Spiritu Sācto, data hypoteſi eſſet de fide, ſic diſtinguiſſed non eſſet de fide data hypoteſi: ergo data hypoteſi nō diſtingueretur. Probatur minor: data hypoteſi oppoſita opinio eſt probabilis: ergo non eſſet de fide data hypoteſi. Vidi Præſidē cōcedere antecedens argumenti. Ad probationem conſequentiæ conceſſa maiori, negavit minorem; qua negata eius probatio inſolubilis manet. Immò ex primo antecedenti conceſſo, ſic ad hominem argumentum feci.

154. Principiū diſtinctivū eo modo, quo diſtinguit, conſtituit ex Scoto: ergo de fide eſt ſpirationem activam conſtituere de facto Filiū in eſſe perſonę. Probatur conſequentia: per te principiū diſtinctivū eo modo, quo diſtinguit, conſtituit; ſed per te de fide eſt, Filiū de facto diſtingui realitèr perſonalitèr ab Spiritu Sancto per ſpirationē activā, ſeù proceſsionē: ergo de fide eſt ſpirationē activam conſtituere de facto Filium in eſſe perſonę. Solutionē nō vidi. Quare,

Reſ-

155. *Respõdeo.* Respondeo ad argumentũ negando antecedens: nã de fide tantũ est, Filium distingui realitèr ab Spiritu Sancto per processionẽ; non verò est de fide, personalitèr per processionẽ distingui; imò improbabile in nostra, & ferè omnium sententia. *Dices.* Dices: de fide est, Filiũ distingui personalitèr ab Spiritu Sancto; sed non est de fide sic distingui per filiationẽ: ergo per spirationẽ activã. *Respõdeo.* Ommito maiorẽ; nã etsi ex Concilijs constet realis distinctio inter vtrũque, in nullo reperitur esse personalitèr distinctos. Concedo minorẽ, & nego consequentiã; quia licèt sit de fide, esse personalitèr distinctos, nõ est de fide, qua ratione sic personalitèr distinguantur; sed hoc est probabile.

156. *Arguitur* 11. Arguitur vndecimo: etsi oppositio disparata in creatis habeat vim distinguendi realitèr, hãc vim non habet in Divinis: ergo oppositio disparata insufficiens est ad caũandam in Divinis distinctionẽ realem, & consequentèr tota ruit Scoti doctrina. Probatur antecedens: etsi Paternitas in creatis distingua tur realitèr ab absoluto; non tamèn in Divinis: ergo similitèr. Probatur consequentia: ideo Paternitas in creatis distinguitur realitèr ab absoluto, non tamẽ in Divinis, quia in Divinis est vis efficatior, scilicèt, infinitas, identificandi, quàm est vis Paternitatis ad distinguẽdũ realitèr; sed in Divinis efficatior est vis identificandi, quàm vis oppositionis disparatæ ad distinguendũ realitèr: ergo &c. Maior patet: nàm si vis identificandi nõ esset efficatior, quàm vis distinguendi; non esset ratio, cur in Divinis Paternitas identificaretur cũ Essentia; in creatis verò non. Minor claret 1. quia eadem est ratio in Divinis identificandi, scilicèt, infinitas; & in creatis eadem est ratio distinguẽdi in Paternitate, & in oppositione disparata. 2. claret in Paternirate, & activa spiratione.

157. *Respõdeo.* Distinguo, quia in Divinis est vis efficatior identificandi omne secũ composibile, quã est vis Paternitatis ad distinguendum realitèr concedo maiorẽ; secùm incomposibile nego maiorem; distinguo minorem: quam vis oppositionis disparatæ activæ cõcedo minorẽ; passivę nego minorẽ, & consequentiã; nàm tanta est vis infinitatis ad identificandũ, quãta est vis oppositionis disparatæ passivę ad distinguẽdũ; ità enìm implicat, quod infinitas non identificet omne secũ composibile, ac quod oppositio disparata passiva non distiguat realitèr. Vel distingue minorẽ de oppositione disparata rigorosè sumpta, & largè accepta iuxta dicta *num.* 126.

158. *Arguitur* 12. Arguitur duodecimo: id, in quo cõveniunt relationes disparatæ cum prædicatis absolutis, nõ est ratio distinctionis realis in Divinis; sed relationes disparatæ ad invicẽ cõparatæ nullũ exercitium habent distinctũ à prædicatis absolutis: ergo non arguunt distinctionẽ realẽ in Divinis. Probatur minor: nullũ habent exercitiũ referendi, aùt terminandi: ergo &c. Patet consequẽtia: quia hæc sunt exercitia propria relationũ, vt ab absolutis distinctorũ. *Respõdeo.* Distinguo antecedens: nullũ habent exercitiũ referẽdi, aùt terminãdi correlativè concedo antecedẽs, disparatè nego antecedens, & consequẽtiã. Ratio est: nàm relationes disparatæ cũ sint relationes, debẽt constitui per esse ad aliud, quod est essentiale relationis vt sic; quarè prima, & essẽtialis eorum distinctio adhùc ad invicẽ comparatæ, est per munus, seù exercitium referẽdi, aùt terminandi; at absoluta disparata distinguuntur per esse ad se, sicquè ruit argumentum.

159. *Firmatur solutio* 1. Firmatur hoc primo: relationes disparatę sũt relationes: ergo sũt ad aliud; sed no ad aliud correlativè: ergo habẽt exercitiũ referendi, aùt terminandi; sed hoc non habent prędicata absoluta: ergo relationes disparatæ habent exercitiũ distinctũ à prædicatis absolutis. *Secundo.* Firmatur secũdo: relationes accipiunt suã vnitatẽ intrinsecã tam specificã, quam numericã à suis differentijs specificis, & numericis (à fundamento enìm, & termino extrinsecã tãtũ vnitatẽ accipiũt, vt cũ Scoto dicitur in Logica) atqui relationes disparatę sunt tales relationes: ergo accipiũt suam vnitatẽ intrinsecã, tam specificã, quã numericã à suis differentijs specificis, & numericis; sed differentia specifica relationis disparatæ, vt relatio est, est esse ad aliud: ergo per hoc specificè distinguitur à quocũque absoluto. Sustumo amplius, sed differẽtia specifica relationis disparatæ, vt disparata est, est esse ad aliud, non correlativè, sed disparatè: ergo per hoc specificè distinguitur à quocumque absoluto. Et hęc de ista disputatione aplicãda litteræ Magistri *in* 1. *dist.* 11. §. 1.

DISPVTATIO

NONAGESIMA TERTIA.

An Spiritus Sanctus per se petat Filiationem, & Paternitatem in principio spirante?

§. I.

Relatis sententijs statuitur conclusio, & authoritate probatur.

Num. 1 *Difficultas proponitur altijs terminis.*

HÆC est illa difficultas, quàm Doctor Subtilis *in 1. dist. 12. quæst. 1. §. sed est difficultas*, his proponit verbis, scilicèt: *Vtrùm Pater, & Filius spirent per se voluntate, in quantũ vna, vel in quantũ concors?* id est, *in quantũ sunt vnum, vel distincti?* Et hęc est etiam, quę sub alio titulo cõmunitèr proponitur ab Authoribus, nempè, *Vtrũ Spiritus Sanctus ex vi suæ processionis postulet procedere à duabus personis?* Circa quã, de fide certùm est, & contra Græcos diffinitũ in Concilio Florentino, vt vidimus *disputatione præcedenti*, Spiritũ Sanctum de facto à Patre, & Filio procedere; an verò per se petat Filiationem, & Paternitatẽ in principio spirante? est, quod in præsenti quærit Ill. God. & nos etiã quærimus, vestigia illius sequendo.

2. *Duplex sẽsus quæstionis.*

Pro intelligentia tamèn supponendum est: dupliciter posse intelligi, Spiritum Sanctum per se petere à duabus personis procedere. Primo: quia omninò necessariũ est, esse duo supposita ad eius productionẽ concurrentia, quod aliqui appellant necessarium per se ex parte principij, vel necessarium per se primo modo ex enumeratis ab Arist. *in libris Posteriorũ*. Secũdo: quia ipse Spiritus Sanctus secundũ propriã rationẽ, & personalẽ proprietatẽ, ità exigat à duabus personis procedere, vt si per impossibile nõ procederet à duabus, Spiritus Sanctus non esset eiusdem rationis, & proprietatis, ac modo est, quod aliqui appellant necessarium per se ex parte principiati, vel necessarium per se in quarto modo ex quatuor modis per se enumeratis ab Aristotele.

3. *Sẽsus quæstionis apperitur.*

In primo sensu non procedit difficultas, quia certùm est, omninò necessarium esse, quod sint Pater, & Filius in Divinis, & quod ab eis procedat Spiritus Sanctus. Tum ob rationẽ communẽ, nempè, quia quid quid in Deo est, necessarium est esse. Tum etiàm propter rationem specialem, videlicèt, quia productio Spiritus Sancti, cum sit per voluntatem, supponit vt priorirẽ origine processionẽ per intellectũ, quia, vt docet Scotus *cit.* quando in aliquo agẽte sunt duo principia activa inter se ordinata, vt sunt intellectus, & voluntas, posterius non est in potentia proxima ad operandum, donèc prius operetur, ex quo sequitur, quod processio Spiritus Sancti præsupponat terminum per intellectum productum, scilicèt, filium, qui cum habeat à Patre virtutem spirativã, necessario spirat: cum in Divinis idem sit posse, ac esse, consequenterquè necessarium est, quod simùl cũ Patre spiret, & quod Spiritus Sãctus ab vtroq; procedat, sumpto necessario ex parte principij. Vndè solùm in secũdo sensu, proùt necessariũ sumitur ex parte principiati, procedit difficultas, & in hoc loquitur Ill. God. etsi sensus prędictos non explicet.

4. 1. *Sententia.* In qua prima sentẽtia affirmat: Spiritum Sanctũ per se petere Filiationẽ, & Paternitatem in principio spirante, quod est idem, ac asserere: Spiritũ Sãctum secundum propriam ratioem, & personalem proprietatẽ exigere à duabus personis procedere. Ità Ill. God. *in præsenti num. 2.* sequens D. Thomam locis, quibus ipsum citat *num. 3.* Secunda sententia negat: Spiritum Sanctum per se petere Filiationem, & Paternitatem in principio spirante, consequẽterquè non exigere secundum propriam rationem, & proprietatem personalem à duabus personis procedere. Sic Magister Subtilis citatus *num. 1.* cum quo, & ego.

Ill. God.

2. *Sententia.*

Scotus.

Con-

5. Conclusio.

Conclusio: *Spiritus Sanctus ratione suæ proprietatis personalis non petit per se pluralitatem suppositorum in principio spirante.* Hanc conclusionem statuit Gregorius X. in generali Cōcilio Lugdunensi, vt refertur *in cap. fideli. De summa Trinitate, & fide catholica in Sessione Decretali*, his verbis: *Fideli, ac debota professione fatemur, quod Spiritus Sanctus Æternaliter ex Patre, & Filio, non tanquàm ex duobus principijs, sed tanquā ex vno; nō duabus spirationibus, sed vnica spiratione procedit.* Et hoc idem postea rursus diffinivit Concilium Florentinum *in litteris vnionis.* Statuit etiam prædictam conclusionem D. Anselmus, *Epistola de processione Spiritus Sancti contra Græcos cap.* 11. vbi de Spiritu Sancto ait: *Non ex eo procedit, in quo plures sunt Pater, & Filius, sed ex eo, in quo vnū sunt.* Et cap. 16. cōcludit his verbis: *Stat Spiritum Sanctum esse de Filio, sicut est de Patre, nec tamen de duobus, sed de vno, ex eo, scilicet, quod Pater, & Filius vnum sunt, nō ex eo, vnde alij sunt ab invicem.* Denique conclusionem præfatam statuit D. Augustinus 5. *de Trinitate cap.* 14. sub hac expræsione: *Fatendum est, Patrem, & Filiū principium esse Spiritus Sancti, non duo principia. Sed sicut Pater, & Filius vnus Deus, & ad creaturam relativam vnus creator, & vnus Dominus, sic relativè ad Spiritum Sanctum vnum principium. Ad creaturam verò Pater, Filius, & Spiritus Sanctus vnum principium, sicut vnus creator, & vnus Dominus.*

Cōcil. Lugdunens.

Florent.

Anselm.

August.

6. Nullam ex his authoritatibus sibi obiecit Ill. God. & omnes certè, qualibet attentè inspecta, sunt efficacissimę declarationes conclusionis Scoti. Quid autèm respondere valebit, licèt meum non sit scrutari, discurrere possum, se posse recurrere ad solutionem, quàm tradit in solutione argumentorum, scilicèt, quod quando Concilia, & Patres dicunt: Spiritum Sanctum procedere à Patre, & Filio, in quantum vnum sunt, hoc duplicitèr potest intelligi. Primo: vt ly *in quantum* dicit principiū formale agendi, & sic verum est, Spiritū Sanctum procedere à Patre, & Filio, in quā tum vnum sunt. Secundo: vt ly *in quantum* dicit conditionē agentis, & sic procedit ab eis, in quātum sunt plures personæ distinctæ. Si autèm sic respōdeat; vltra hoc, quod hæc solutio infrà à nobis impugnabitur, dum rationibus nostram probemus conclusionem, hāc solutionem præcludendo, & omnē aliā, quæ pro ipso valeat afferri.

7. *Concluſ. probat. 1. ad hominē contra Ill. Godoy.*

Ad hominem contra Ill. God. ex authoritatibus relatis nostra primo probatur conclusio, pro quo referēda sūt, quæ ipse tradit *tom. 1. in 3. part. disput. 8. num. 13.* vbi impugnando quandam solutionem nostram ad quasdam Patrū authoritates, hæc ait: *Cæterum contra hāc solutionem benè argumentatur Vazquez; id enim, quod potest fieri duobus modis, ex eo solùm, quod vno modo non fiat, non dicitur verè absolutè non fieri, sed solùm non fieri tali modo, cum absoluta negatio omnem modum excludat; sed locutio Patrum negantium, vēturum Christum, Adamo non peccante, non est limitata ad vnum modum adventus, sed absoluta; non enim dicunt, non venturum, vel carnem non sumpturum hoc, vel illo determinato modo, sed absolutè docent: non venturum, non sumpturum carnem, non esse fiendum hominem, Adamo nō peccante: ergo si, Adamo nō peccante, Christus adhùc veniret, licèt in carne impassibili, quamvis carnem passibilē non assumeret, falsa esset Patrum locutio, asserentium absolutè, Christum non venturum, Adamo non peccante.* Hæc tamèn Ill. God. impugnatio ad hæc pauciora verba (claritatis gratia, & vt brevitèr nostrā probationem formemus) reducitur: Patres absolutè negant: Christum venturum, Adamo non peccante; sed cum negatione absoluta non verè cōponitur aliqua affirmatio: ergo nullo modò Christus veniret, Adamo non peccante.

8. *Formatur probatio.*

Ex his igitur sic ad hominem probationem formo: cum negatione absoluta non verè componitur aliqua affirmatio: ergo cum affirmatione absoluta nō verè componitur aliqua negatio. Antecedens est Ill. God. in verbis relatis. Consequentia est legitima; nàm ità opponitur aliqua negatio cum affirmatione absoluta, ac aliqua affirmatio cū absoluta negatione; sunt enim æque cō tradictoria. Sustùmmo nunc: atqui Cōcilia, & Patres absolutè negant, Spiritū Sanctum procedere à Patre, & Filio tā quàm à duabus personis, & absolutè affirmant, procedere ab illis, tanquàm ab vna persona: ergo cum illa absoluta negatione non verè componitur, Spiritū Sāctum procedere à Patre, & Filio, tāquàm à duabus personis, & cum illa absoluta affirmatione nō verè componitur, ab illis, tanquàm à duabus, procedere.

9. *Probatur 2.concluſ. etiàm ad hom.*

Probatur ſecundo concluſio etiàm ad hominem contra ipſum, qui *tom. & diſput cit. n.* 14. alitèr impugnando prędictam noſtram ſolutionē, hæc ad litteram habet: *Secundo reijcitur: nàm iſta propoſitio: ſi non haberet caro ſalvari, nequaquā Verbum Dei caro factum eſſet; contradictorie opponitur huic: etiàm ſi non haberet caro ſalvari, Verbum Dei aliquo modo caro factum eſſet; ſed primam expræſsè tradit Hirinæus; ſecundam autèm docet contrariorum ſententia; nàm aſſumere carnē impaſsibilem eſt aliquomodo carnem fieri: ergo ſententia contraria eſt contradictorie oppoſita mēti Hirinæi. Minor cum conſequentia tenet. Maior autèm probatur: nàm idem eſt, Verbum nequaquam carnem fieri, ac nullo modo carnem fieri; ſed Verbum nullo modo fieri carnem, & Verbum aliquomodo carnem fieri, cōtradictorie opponuntur, vt ex ipſis terminis conſtat: ergo iſta propoſitio: ſi non haberet caro ſalvari, nequaquam Verbum Dei caro factum eſſet, contradictoriè opponitur huic: etiàm ſi non haberet caro ſalvari, Verbum Dei aliquomodo caro factum eſſet.*

10. *Formatur probatio.*

Ex quibus verbis ſic ſecundā formo probationē: iſta propoſitio: *Spiritus Sāctus procedit à Patre, & Filio, in quantum vnū ſunt*, cōtradictoriè opponitur huic: *Spiritus Sanctus procedit à Patre, & Filio, in quantum vnum non ſunt*, ſeù *in quantum ſunt plures*; ſed primam expræſſè tradūt Concilia, & Patres; ſecundā autèm docet Ill. God: ergo contradictoriè opponitur Concilijs, & Patribus.

11. *Probatur 3.concluſ. etiàm ad hom. contra eūdē.*

Probatur tertio concluſio etiàm ad hominem cōtra eundem, qui loco *cit. num.* 16. reijciendo amplius noſtrā prędictam ſolutionē, hæc ait: *Præterea reijcitur: ſi namquè propoſitio ab Auguſtino, & alijs Patribus tradita eſſet in Scriptura expræſſa, nemò abſquè periculo hæreſis aſſerere auderet, Verbum venturum, Adamo non peccāte, etiā in carne impaſsibili: ergo nemò abſquè periculo Patribus contradicendi affirmare poteſt, Verbum venturum, etiàm in carne impaſsibili, Adamo non peccante, nèc illius peccato exiſtente.*

12. *Formatur probatio.*

Ex quibus ad hanc formam tertiam redduco probationem: ſi namquè propoſitio à Concilio, & Patribus tradita eſſet in Scriptura expræſſa, nemò abſquè periculo hæreſis aſſerere auderet, Spiritum Sanctum procedere à Patre, & Filio, in quantum plures ſunt: ergo nemò abſquè periculo Concilio, & Patribus contradicendi affirmare poteſt, Spiritum Sanctum procedere à Patre, & Filio, in quantum plures ſunt. Atqui hoc affirmat Ill. God: ergo fateri tenetur, ſe Concilio, & Patribus contradicere. Antecedens probatur: ideo ſi propoſitio ab Auguſtino, & alijs Patribus tradita eſſet in Scriptura expreſſa, nemò abſquè periculo hæreſis aſſerere auderet: Chriſtum venturum, Adamo nō peccante, etiàm in carne impaſsibili, quia iuxta Ill. God. Auguſt. & Patres abſolutè negant, Chriſtum venturū, Adamo non peccāte, & cum negatione abſoluta non verè componitur aliqua affirmatio; atqui Conciliū, Auguſtinus, & Anſelmus abſolutè negāt, Spiritum Sanctum procedere à Patre, & Filio, in quātum ſunt plures, cum qua negatione nō componitur verè aliqua affirmatio: ergo ſi propoſitio à Cōcilio, & Patribus tradita eſſet in Scriptura expreſſa, nemò abſquè periculo hæreſis aſſerere auderet, Spiritum Sanctum procedere à Patre, & Filio, in quantum plures ſunt.

13. *Probatur 4.concluſ. etiàm ad hominem contra eūdem.*

Probatur quarto concluſio etiàm ad hominem contra eundem: Scotus eiſdem verbis docuit, Spiritum Sanctū non procedere à Patre, & Filio, in quātum plures ſunt, quibus id Concilium, Auguſtinus, & Anſelmus docuerūt; ſed Ill. God. affirmādo, Spiritum Sanctum procedere ab illis, in quantum plures ſunt, exiſtimat, ſe appertè Scoto contradicere: ergo cenſere tenetur, ſe cum Concilij, Auguſtini, & Anſelmi mente pugnare, docens, Spiritum Sanctū procedere à Patre, & Filio, in quantū plures ſunt. Probatio hæc eſt cōtra Ill. Godoy luce clarior, attēdendo ad impugnationē, quàm contra nos facit *tom. & diſput. cit. num.* 16. quàm hic ad litteram trāſcrivo. Ait namquè: *Quod amplius vrgetur: nàm D. Thomas eiſdem verbis docuit, non venturum Chriſtum, Adamo non peccante, quibus id Auguſtinus, & alij Patres docuerunt; ſed Scotus, & illius ſequaces affirmando, venturum in illa hypoteſi Chriſtum in carne impaſsibili, exiſtimant, ſe apertè D. Thom. contradicere: ergo cenſere tenentur, ſecùm Auguſtini, & aliorum Patrum mente pugnare, docentes, Verbum in carne impaſsibili fore venturum, carnemquè impaſsibilem aſſumpturum, Adamo non peccante.*

Efficatis probationis oſtenditur.

14. *Probat. 5. ad*

Probatur quinto concluſio etiàm ad hominem contra eundem: id, quod fieri poteſt duobus modis, ex eo ſolū,

quod

ad hom. contra eũdem.

quod vno modò non fiat, non dicitur verè absolutè non fieri, sed solùm non fieri tali modò, cum absoluta negatio omnem modum excludat; sed locutio Concilij, & Patrum, negãtium, Spiritũ Sanctum procedere à Patre, & Filio, in quantum plures sunt, non est limitata ad vnum modum, scilicèt, vt ly *in quãtum* dicit principium formale agendi, sed absoluta; non enim dicunt, Spiritũ Sanctum procedere à Patre, & Filio, in quantum plures sunt, ly *in quantum* hoc, vel illo modò determinato sumpto; sed absolutè docent: non procedere à Patre, & Filio, in quãtum sunt plures, vt cõstat ex verbis relatis Concilij, Augustini, & Anselmi: ergo si Spiritus Sãctus procederet à Patre, & Filio, in quãtum plures sunt, ly *in quantum* dicente conditionem agentis, quamvis nõ procederet ab illis, in quãtum plures sunt, ly *in quantum* dicente principiũ formale agendi, falsa esset locutio Concilij, & Patrum asserentium absolutè, Spiritum Sanctum non procedere à Patre, & Filio, in quantum plures sunt.

15. Hæc probatio, sicuti, & præcedens, non solùm est efficax ad probandam nostram conclusionem cõtra Ill. God. sed etiam efficax impugnatio solutionis, quam adhibere posset. Vt autem efficatia huius rationis evidentèr appareat, impugnationem, quam contra nos facit *tom. & disp. cit. num.* 13. hic transcribo. *Inquit namque: id enim, quod potest fieri duobus modis, ex eo solum, quod vno modo non fiat, non dicitur verè absolutè non fieri, sed solùm non fieri tali modo, cum absoluta negatio omnem modum excludat; sed locutio Patrum negantium, venturum Christum, Adamo non peccante, non est limitata ad vnum modum adventus, sed absoluta; non enim dicunt, non venturum, vel carnem non sumpturum hoc, vel illo modo determinato, sed absolute docent, non venturum, non sumpturum carnem. non esse fiendum hominẽ, Adamo non peccante, vt constat ex verbis relatis ex Augustino: ergo si Adamo non peccante Christus adhùc veniret, licet in carne impassibili, quãvis carnẽ passibilẽ nõ assumeret, falsa erit Patrũ locutio asserẽtiũ absolutè, Christum non venturum, Adamo non peccante.*

16. *Probatur 6. conclus. tione deducta ex authoritatibus.*

Probatur sexto conclusio ratione deducta ex prædictis authoritatibus affirmantibus: Patrem, & filium esse vnũ principium, & negãtibus esse duo principio: nàm vt hæc absoluta affirmatio, & negatio sit in omni proprietate vera, petit, quod Pater, & filius nullo modo sint duo principia, & consequenter, quod nullo modo spirent, in quantum plures; atqui hoc saluari nequit, si Paternitas, & filiatio per se includerentur in principio *quod* productivo Spiritus Sancti: ergo Paternitas, & filiatio non includuntur per se in tali principio, cõsequenterquè Spiritus Sanctus non petit per se Paternitatem, & filiationem in principio spirante. Maior nequit negari ab Ill. God. vt constat ex doctrina illius *n. antecedenti* tradita. Minor probatur: si Pater, & filius aliquomodo essent duo principia, vel aliquomodo spirarent, in quantum plures, tale principium tùnc necessario esset duplex; ergo nequit saluari, quod nullo modo sint duo principia, si Paternitas, & filiatio per se includerentur in principio *quod* productivo Spiritus Sancti. Probatur antecedens: principium *quod* spirationis est suppositum habens virtutem, & conditionem requisitam ad spirandum; sed si tale principium *quod* includit Paternitatem, & filiationem, suppositum, vt habens talem virtutem, & cõditionem requisitam ad spirandum, est duplex per se: ergo si Pater, & filius aliquomodo essent duo principia, vel aliquomodo spirarent, in quantum plures, tale principium tùnc necessario esset duplex. Consequentia est evidens. Minor est doctrina Ill. God. Maior autem est certa: nam nomine spiratoris intelligitur suppositum habens virtutem, & conditionem ad spirandum requisitam, vt etiam explicat Doctor Eximius *lib. 10. de Trinit. cap. 7. n. 6.* cuius principia sequi in hoc puncto profitetur Arriaga.

17. *Probatur 7 ratione deducta ex Aug.*

Probatur septimo conclusio ratione deducta ex Authoritate D. Augustini: sicut Pater, filius, & Spiritus Sanctus sunt relativè ad creaturam vnum principium, ita Pater, & filius sunt relativè ad Spiritum Sanctum vnum principiũ; atqui ita Pater, filius, & Spiritus Sanctus sunt relativè ad creaturam vnum principiũ, vt nullo modo sint tria principia: ergo ita Pater, & filius sunt relativè ad Spiritum Sanctum vnum principium, vt nullo modo sint duo principia: ergo Spiritus Sanctus non petit per se Paternitatem, & filiationem in principio spirante. Maior est expræssa D.

Auguſt. *cit.* Minor eſt apud omnes Theologos certa. Conſequentia eſt legitima, & evidens ex illa illata. Hanc rationem ſibi obiecit Ill. Godoy *num.* 11. ſed non ex authoritate D. Auguſtini deductam, in quo præcipuè ſtat efficatia illius; vnde ſolutio, quam ad illam tradit *n.* 13. & alia quæcumque aſsignabilis, impugnata manet per dicta ad hominem contra ipſum *à n.* 8. *vſque ad præſens.*

§. II.

Probatur concluſio evertendo fundamenta Ill. God.

18. *Evertitur 1. fundamentũ Ill. God.*

EVertitur primum fundamentum Ill. God. ideo iuxta ipſum *n.* 4. Spiritus Sanctus per ſe petit procedere a Patre, & filio, quatenùs plures ſunt, & Paternitate, & filiatione conſtituuntur, quia nequit ab eis realitèr diſtingui, niſi realitèr ab illis procedat; ſed hoc eſt falsũ: ergo falſũ eſt primũ fũdamẽtũ Ill. God. Minor, inqua eſt difficultas, probata manet ex dictis diſputatione prẽcedẽti per totam, præſertim *à n.* 86. *vſque ad* 91.

19. *Evertitur 2. fundam.*

Evertitur ſecũdum fundamentũ illius: ideo iuxta Ill. God. *cit.* Spiritus Sãctus per ſe procedere petit à Patre, & filio, quatenùs plures ſunt, quia ratione ſuæ proprietatis perſonalis per ſe refertur ad illos, quatenùs plures ſunt; ſed Spiritus Sãctus ratione ſuę proprietatis perſonalis non refertur per ſe ad Patrem, & filium, quatenùs plures ſunt: ergo Spiritus Sãctus nõ petit per ſe procedere ab illis, quatenus plures ſunt: ergo falſum eſt ſecundum Ill. God. fũdamentum. Minor probatur primo: ſicut creatura refertur ad Patrem, filium & Spiritum Sanctum, ita Spiritus Sanctus refertur ad Patrẽ, & filium; ſed creatura ratione ſuæ creatę proprietatis nõ refertur per ſe ad Patrem, filium, & Spiritum Sãctum, in quantum plures ſunt: ergo Spiritus Sanctus ratione ſuæ proprietatis perſonalis non refertur ad Patrem, & filium, quatenùs plures ſunt. Minor, & conſequentia tenent. Maior eſt D. Auguſt. *cit.*

Minor probatur 1.

20. *Prob. 2. dicta min.*

Probatur ſecundo dicta minor: ſi Spiritus Sanctus ratione ſuæ proprietatis perſonalis referretur per ſe ad Patrẽ, & filium, in quantum plures ſunt; Paternitas, & filiatio diuiderent per ſe rationem ſpiratoris; ſed Paternitas, & filiatio non dividunt per ſe rationem ſpiratoris: ergo Spiritus Sanctus ratione ſuę proprietatis perſonalis non refertur ad Patrem, & filium, quatenùs plures ſunt. Maior eſt certa; quia ſi Spiritus Sanctus ratione ſuæ proprietatis perſonalis referretur per ſe ad Patrem, & filium, quatenus plures ſunt; relatio ſpirati per ſe terminaretur ad Patrem, & filium, tanquàm ad duo ſuppoſita terminantia vt *quod*, vt habet Ill. God. *num.* 6. & conſequentèr Paternitas, & filiatio diuiderent per ſe rationem ſpiratoris. Minor probatur: ſi Paternitas, & filiatio diuiderent per ſe rationem ſpiratoris, ita diuiderent rationem ſpiratoris, ac rationem perſonæ; ſed non ita dividunt rationem ſpiratoris, ac rationem perſonæ: ergo Paternitas, & filiatio nõ dividũt per ſe rationẽ ſpiratoris. Maior conſtat: nam Paternitas, & filiatio non alitèr, quam per ſe, dividunt rationem perſonæ. Minor probatur: ſi Paternitas, & filiatio ita diuiderent rationem ſpiratoris, ac rationem perſonæ, ita certum eſſet, Patrem, & filium eſſe plures perſonas, & diſtinctas ſub ratione perſonæ, ac eſſe plures ſpiratores, & diſtinctos ſub ratione ſpiratoris; ſed hoc eſt falſum, vt ex Concilio, & Patribus conſtat: ergo Paternitas, & filiatio non ita dividunt rationem ſpiratoris, ac rationem perſonæ.

21. *3. fundament. evertitur 1.*

Tertium fundamentum evertitur primo: ideo iuxta Ill. God. *n.* 7. Spiritus Sãctus per ſe ab intrinſeco petit dualitatem perſonarum pro principio ſpirante, quia ex vi ſuæ proceſsionis perſonalis petit per ſe procedere, vt terminus mutui, amicabilis, ac reciprocri amoris, quo ſe diligunt Pater, & filius; atqui Spiritus Sanctus ex vi ſuæ proceſsionis perſonalis non petit per ſe procedere, vt terminus mutui, amicabilis, ac reciprocri amoris, quo ſe diligunt Pater, & filius: ergo per ſe ab intrinſeco nõ petit dualitatẽ perſonarũ pro principio ſpirante. Probatur minor primo: Spiritus Sanctus ex vi ſuæ proceſsionis perſonalis ſolùm petit per ſe procedere, vt impulſus perſonalirèr ſubſiſtens; ſed poteſt procedere, vt impulſus perſonalitèr ſubſiſtens, quin procedat, vt terminus mutui, amicabilis, ac reciprocri amoris, quo ſe diligunt Pater, & filius: ergo Spiritus Sanctus ex vi ſuæ proceſ-

Prob. minor 1.

ſio-

sionis personalis non petit per se procedere, vt terminus mutui, amicabilis, ac recipocri amoris, quo se diligũt Pater, & filius. Maior videtur esse Ill. Godoy *disp. 92. n. 37.* ex cuius doctrina declaratur: Spiritus Sanctus ex vi suę processionis personalis solũ per se petit procedere per volũtatẽ, pœnès ordinẽad principiũ formale *quo*, & principiũ *quod*; sed ex primo ordine petit per se procedere, vt impulsus, & ex secundo, vt personaliter subsistens: ergo vera est maior.

22. Minor autẽ probatur: ideo Spiritus Sãctus ex vi suæ processionis personalis no posset procedere, vt impulsus personaliter subsistẽs, quin procedat, vt terminus mutui, amicabilis, ac reciprocri amoris, quia ad producendum impulsum personaliter subsistẽtẽ requireretur per se dualitas personarũ pro principio producente; atqui ad producendum impulsum personaliter subsistentem non requiritur per se dualitas personarum pro principio producente: ergo Spiritus Sanctus ex vi suæ processionis personalis potest procedere, vt impulsus personaliter subsistens, quin procedat, vt terminus mutui, amicabilis, ac reciprocri amoris. Probatur minor: ad producendum impulsum personaliter subsistẽtem solùm requiritur per se principium *quo* infinitũ, & suppositũ, cui talis actio cõveniat: ergo &c. Antecedẽs probatur primo: ad producẽdum Verbum personaliter subsistens, solùm per se requiritur principium *quo* infinitum, & suppositum, cui talis actio cõveniat: ergo similiter. Probatur secundo: ad quodcumque producendum solùm requiritur per se principium *quo*, & *quod*; sed suppositũ, cui cõvenit productio impulsus, est principiũ *quod* illius: ergo &c.

23. *Probatur 2. dicta minor.* Probatur secundo supra posita minor: ita creaturæ ex vi suæ productionis petunt produci, vt terminus amoris, in opinione afferente: quod actus Diuinę voluntatis executivè concurrit ad productionem creaturarum, sicut ex vi suæ processionis Spiritus Sanctus petit procedere, vt terminus amoris; atqui adhùc in illa opinione creaturæ ex vi suæ processionis non petũt per se produci, vt terminus amoris mutui, amicabilis, ac reciprocri, quo se diligunt Pater, filius, & Spiritus Sanctus: ergo Spiritus Sanctus ex vi suæ processionis personalis non petit per se procedere, vt terminus mutui, amicabilis, ac reciprocri amoris, quo se diligunt Pater, & filius. Eadem probatio est, si formetur in scientia, quę iuxta Ill. God. *tom. 1. in 1. part. disp. 32. n. 62.* executivè concurrit ad productionem creaturarum.

24. *Probat. 3.* Probatur tertio prædicta minor: ideo Spiritus Sãctus ex vi suę processionis personalis per se peteret procedere, vt terminus mutui, amicabilis, ac reciprocri amoris, quo se diligunt Pater, & filius, quia per se peteret procedere, vt tertia persona; sed Spiritus Sãctus ex vi suæ processionis personalis nõ petit per se procedere, vt tertia persona, & hoc dato, non petit per se dualitatem personarum pro principio spirante: ergo idem, quod priùs. Maior nota videtur: nàm si Spiritus Sãctus ex vi suę processionis personalis nõ peteret per se procedere, vt tertia persona, non posset per se petere procedere, vt terminus amoris mutui, quo se duæ personę diligerent. Minor verò, in qua est difficultas, duplicem habet partem.

25. *1. pars minoris probatur. Primo.* Prima pars probatur primo: etiàm si Pater priùs spiraret, quã generaret, Spiritus Sãctus esset ab intrinseco omninò idẽ, qui de facto est; sed in hac hypotesi non tertia, sed secunda persona esset Spiritus Sãctus: ergo Spiritus Sãctus ex vi suę processionis personalis, nõ petit per se procedere, vt tertia persona. Minor, & consequẽtia tenent. Maior verò probata manet *disp. antecedenti num. 15. & seq.* Vltra quod videtur in ea consentire Ill. Godoy, nàm si sentiret, quod data hypotesi Spiritus Sãctus nõ esset ab intrinseco omninò idẽ, qui de facto est, ad argumẽta Scoti in disputatione præcedenti cum hac doctrina, vt faciũt Patres Societatis, faciliùs, etsi nũ quàm verè, responderet, quod non facit, vt in ipso videri potest. Cœterum, quid quid sit de hoc, probatur dicta maior primo: Spiritus Sanctus procedit, vt tertia persona propter ordinem fœcũditatum in producendo ex Scoto *cit.* sed hoc est extrinsecum, & accidentale Spiritui Sancto: ergo etiã si Pater priùs spiraret, quã generaret, Spiritus Sãctus esset ab intrinseco omninò idẽ, qui de facto est. Consequentia est evidẽs. Minor est nota. Maior declaratur: nàm si ex ordine fœcunditatum voluntas esset priùs productiva, Spiritus Sanctus esset secunda persona: ergo Spiritus Sanctus

proce-

procedit vt tertia perſona proptèr ordinem fæcunditatũ in producendo. Secundo probatur: etsi creatura ab vna tã tũ perſona produceretur, creatura eſſet ab intrinſeco omninò eadẽ, quæ de facto eſt: Paritèr ergo. Antecedens eſt certũ. Conſequẽtia paritate videtur legitima; ità enim de facto creatura producitur à tribus, ſicùt Spiritus Sanctus à duobus.

26. *Secundo.* Probatur ſecũdo prima pars minoris: Filius ex vi ſuæ proceſſionis perſonalis non petit per ſe procedere, vt ſecunda perſona: ergo nèc Spiritus Sanctus vt tertia. Probatur antecedẽs: ſi Pater priùs ſpiraret, quã generaret, Filius eſſet ab intrinſeco omninò idẽ, qui de facto eſt; ſed in hac hypoteſi non ſecũda, ſed tertia perſona eſſet Filius: ergo Filius ex vi ſuæ proceſſionis perſonalis non petit per ſe procedere, vt ſecunda perſona. Probatur tertio: ſi Pater in eodem omninò ſigno ſimùl generaret, & ſpiraret, nèc Filius eſſet ſecunda perſona, nèc Spiritus Sanctus tertia; atqui in hac hypoteſi Filius eſſet ab intrinſeco omninò idem, qui de facto eſt, & ſimilitèr Spiritus Sanctus, ex dictis *diſp. anteced. num.* 17: ergo Spiritus Sanctus ex vi ſuæ proceſſionis perſonalis non petit per ſe procedere, vt tertia perſona.

Tertio.

27. *Probatur 2. pars minoris. Primo.* Probatur iam primo ſecunda pars minoris ſuprà poſitæ, ſcilicèt, quod dato, quod Spiritus Sanctus ex vi ſuę proceſſionis perſonalis peteret per ſe procedere, vt tertia perſona, per ſe nõ peteret dualitatẽ perſonarũ pro principio ſpirãte: perſona creata, quæ fuit prima in rerum natura ex vi ſuæ productionis perſonalis per ſe petit procedere, vt quarta perſona; ſed perſona creata, quæ fuit prima in rerũ natura, non petit per ſe Trinitatẽ perſonarum pro principio producente: ergo &c. Maior probatur: perſona creata, quæ fuit prima in rerũ natura, ex vi ſuæ productionis perſonalis petit per ſe ſupponere tres Divinas perſonas: ergo &c.

Probatur ſecundo eadẽ minor pro ſecunda parte: dato, quod Spiritus Sãctus ex vi ſuę proceſſionis perſonalis per ſe peteret procedere, vt tertia perſona, non ob hoc peteret per ſe Verbum pro principio ſpirãte: ergo idem, quod antea. Probatur antecedens: dato, quod Spiritus Sanctus ex vi ſuæ proceſſionis perſonalis per ſe peteret procedere vt tertia perſona, ſolùm peteret Verbum in ratione prioris principiati: ergo non peteret Verbum pro principio ſpirante. Probatur antecedens: dato, quod Spiritus Sanctus ex vi ſuæ proceſſionis perſonalis per ſe peteret procedere, vt tertia perſona, ſolùm peteret, quod ipſe, & Verbum ordinarentur in ratione prioris, & poſterioris principiati; nõ autẽ in ratione principij, & principiati: ergo &c. Probatur antecedẽs: dato, quod amor in creatis ex vi ſuæ productionis per ſe peteret produci pro poſteriori ad Verbũ, ſolùm peteret, quod ipſe, & Verbũ ordinentur in ratione prioris, & poſterioris effectus; nõ autèm in ratione cauſæ, & effectus: ergo paritèr.

28. *Secundo.*

29. *Evertitur 2. fundamẽt. 3. Ill. God.* Evertitur ſecundo tertiũ fundamẽtum Ill. God: ideo iuxta ipſum *n.* 8. Spiritus Sãctus ex vi ſuæ proprietatis perſonalis peteret per ſe procedere, vt terminus mutui, amicabilis, & reciprocri amoris, quo ſe diligunt Pater, & Filius, quia Patres aſſerunt: Spiritũ Sanctũ eſſe nexũ Patris, & Filij; ſed ſtat, quod Spiritus Sãctus ſit nexus Patris, & Filij, quin per ſe petat procedere, vt terminus mutui amoris: ergo ruit fundamentum Ill. God. Probatur minor his paritatibus. Prima: ſtat, quod creatura producatur à tribus perſonis, quin per ſe petat à tribus produci. Secũda: ſtat, quod materia ſit informata forma ligni, quin per ſe petat informari forma ligni; alioquin non poſſet informari alia forma; vel eſſet ſub illa violẽta, quod eſt cõtra bonam Philoſophiã. Tertia: in opinione aſſerente: eandẽ numero materiã poſſe informari duplici forma, ſtat, quod aliqua materia ſit informata duplici forma, & alia materia ſit informata vnica forma, quin neutra materia per ſe petat informari duplici, nèc vnica forma: ergo ſtàt, quod Spiritus Sãctus ſit nexus Patris, & Filij, quin per ſe petas procedere, vt terminus mutui amoris. Ommito plures alias paritates.

Evertitur tertio prædictum fundamentum: ideò iuſta Ill. God. *n. cit.* in fine, Spiritus Sanctus ex vi ſuę proprietatis perſonalis petit per ſe procedere ex amore mutuo amicitiæ, & reciproco, quia hic eſt perfectiſsimus, & iucũdiſsimus, ex quo per ſe petit procedere; atqui in Divinis ſtàt amor perfectiſsimus, & iucundiſsimus, quin ſit amor mutuus amicitiæ, & reciprocus: ergo

ſtàt

stat Spiritum Sãctum petere per se procedere ex amore perfectissimo,& iucũdissimo,quin per se petat procedere ex amore mutuo amicitiæ, & reciproco: ergo ruit fundamentum illius. Probatur minor: amor, quo Pater se ipsum amat, est perfectissimus, & iucundissimus;sed nõ est mutuus amicitię,& reciprocus:ergo&c. Probatur maior:amor, quo Pater se ipsũ amat,est amor,quo Pater est beatus; alioquin Pater non per amorem, quo se ipsum amat, sed per amorem,quo amat filium,esset beatus, quod est hæreticum; atqui amor, quo Pater est beatus, est perfectissimus, & iucundissimus; aliàs non esset perfectissimè,& iucundissimè beatus, quod dissonat: ergo amor, quo Pater se ipsum amat, est perfectissimus, & iucundissimus.

§. III.

Rationibus Scoti probatur conclusio.

31. *Probatur cõclusio ratione 1.*

PRobatur conclusio ratione. Primo: Pater habet virtutem absolutè necessariam ad productionem Spiritus Sancti independentèr à consortio filij: ergo Spiritus Sanctus per se non postulat Patrem, & filium. Probatur antecedens primo: omnia, quæ sunt in Patre, sunt omninò a se:ergo cũ virtus productiva Spiritus Sancti sit in Patre, est in ipso eo modo,quo ipse est indepẽdentèr à consortio filij. Secundo: omnia, quę habet filius, habet ea à Patre; sed filius habet virtutẽ spirativam:ergo nulla virtus est in filio, quæ non sit in Patre independentèr à consortio filij, & consequentèr Pater habet totam virtutem necessariam ad productionem Spiritus Sancti.

32. *Cõfirm. 1.*

Confirmatur primo:quia tã Pater, quam filius sunt principium totale, & perfectum Spiritus Sancti: ergo Spiritus Sãctus ad suum perfectum esse non requirit per se magis vnum, quam alterum, vel quam vtrumque. Consequentia patet,quia tùnc solùm requirũtur per se, modo explicato, plura supposita ad productionẽ totalem,& perfectam alterius,quando nullum eorum seorsim completum,& perfectum est.

33. *Cõfirm. 2.*

Confirmatur secundo: virtuti spirativæ nihil additur ex eo,quod sit in duobus suppositis, magis, quã ex eo, quod sit in vno:ergo Spiritus Sanctus ad perfectam sui productionẽ per se non magis requirit duo suppouta spirantia, quam vnum. Antecedens probari potest a posteriori,& a priori. A posteriori:quia si virtuti spirativæ aliquid adderetur ex eo, quod esset in duobus,sequeretur, Patrem ex se,& secluſa productione filij, non habere virtutem spirandi perfectam, sed complementum virtutis spirandi recipere ex productione filij, quod est absurdũ; nam de fide est, omnia, quæ habet Pater, habere in esse perfecto a se, & prius origine, quam producatur filius. A priori verò probatur:quia virtus sperandi remota, est natura Divina, & proxima,Divina voluntas; proprietates verò personales, vt docuimus *in disp. 72. num. 116.* solùm concurrunt, vt conditiones requisitæ ex parte principij *quod*, ideſt, ad hoc, vt producens sit suppositum,& consequẽtèr quid distinctũ à persona producta, non verò, vt producens maiorem habeat virtutem, & activitatem ad agendum.

34.

Hæc Scoti probatio cum confirmationibus traditur ab Ill. God. *n.* 9. sub hac forma:suppositum, in quo est adæquata virtus agendi, se solo est sufficiẽs ad producendum effectum, seù terminum;at in Patre est virtus adæquata spirativa:ergo se solo absque Filij consortio est ad impulsus productionem sufficiens;& consequentèr Spiritus Sanctus non petit per se à Filio, quatenús à Patre distincto, procedere.

35. *Respondet 1. Ill. Godoy.*

Triplicitèr respondet Ill. God. Primo respondet *n.* 9. distinguo maiorem: si in tali suppositio solo sit virtus termini productiva, concedit maiorem;si nõ in illo solo, sed in alio eiusdem naturæ virtus productiva resideat negat maiorem,& distinguit minorem:in Patre solo negat minorem; in illo, & in Filio concedit minorem, & negat consequẽtiam. Impugnatur hæc solutio. Primo:

Impugnatur 1.

suppositum,in quo est adæquata virtus agendi, se solo est sufficiens ad producendum effectum, etsi in alio supposito eiusdẽ naturę virtus productiva resideat: ergo ruit solutio Probatur antecedẽs: quod virtus productiva resideat in alio supposito eiusdem naturæ, non tollit, quod adæquata virtus agendi sit in illo:ergo suppositum,in quo est adæquata virtus agendi, se solo est sufficiẽs ad producendum effectum, etsi in alio

sup-

suppositō eiusdem naturæ virtus productiva resideat.

36. *Impugn. 2* Impugnatur secūdo: quod virtus productiva resideat in alio supposito eiusdem naturæ, vel tollit, seù minuit virtutem, quæ est in illo supposito; vel non? Si primū: ergo in illo supposito non est adæquata virtus agendi, quod est contra id, quod in probatione supponitur, & ab Ill. God. vt suppositum habetur. Si secundū: ergo vt tale suppositū se solo sufficiat ad producendū effectum, nihil obest, quod virtus productiva resideat in alio supposito eiusdem naturæ. Nulla ergo est allata solutio. Impugnatur

Tertio. tertio: quod in igne B. qui est eiusdē naturæ cum igne A. sit virtus productiva ignis C, non tollit, quod ignis A, in quo est adęquata virtus productiva ignis C, se solo sufficiat ad producendū ignem C: ergo suppositū, in quo est adæquata virtus agēdi, se solo est sufficiēs ad producendū effectum, etsi in alio supposito eiusdē naturę virtus productiva resideat. Impugnatur deniquè: quod in Filio sit virtus productiva creaturarum,

Quarto. non tollit, quod Pater Divinus, in quo est adęquata virtus productiva illarum, se solo sufficiat ad producēdas creaturas: ergo idem quod priùs. Advertite tamē, quod hæc paritas de virtute productiva creaturarū, quando de se non esset efficax, efficax tamèn esset ad impugnandam solutionem allatam.

37. *Respondet 2.* Respondet secundo Ill. God. *n.* 10. alitèr distinguendo maiorē: se solo est sufficiens per exclusionē dependentiæ ab altero supposito diversæ naturæ, & virtutis cōcedit maiorē; per exclusionē alterius suppositi eiusdē naturæ, & virtutis, à quo non dependet negat maiorem, & concessa minori, negat consequentiam, vel distinguatur distinctione maioris. Cœterum hæc solutio eadem est cum præcedēti, solumquè in terminis distincta, vndè eisdem rationibus, ac præcedēs, impugnatur sinè alio labore magis, quā terminis solutionis vtendo.

Impugnatur.

38. *Respondet 3.* Respondet tertio *n. cit.* distinguendo maiorē: si in illo supposito sit adæquata virtus, & omnis conditio concedit maiorē; si non omnis conditio postulata à termino in tali supposito resideat negat maiorē, & concessa minori, negat consequentiā; nàm licèt in Patre sit adæquata virtus spirativa, non tamē est in illo omnis cōditio à termino postulata. Hęc est solutio, in qua re vera nititur Ill. God. & quia illā tribuit ad paritatem de productione creaturarum, hac paritate, vt fecit Scotus, conclusionem probemus, nè impugnationes ad solutionem Ill. God. reperamus.

39. *Probatur 2. cōclus.* Probatur secundo conclusio: pluralitas suppositorū non concurrit per se ad creaturarū productionē; at non alia ratione, nisi quia vis creaturarum productiva est in qualibet persona ratione Deitatis illis communis: ergo si vis spirativa resident in Patre adæquatè, & in Filio similitèr, nō petit per se pluralitatem suppositorū in principio spirante.

40. *Respondet Ill. God.* Respondet Ill. God. *n.* 13. concessa maiori, negando minorem, sed quia in qualibet persona resident vis adæquatè productiva, & omnis conditio postulata à creaturis; respectu autèm Spiritus Sācti, licèt sit in qualibet ex duabus personis virtus adæquata, non tamèn omnis conditio in agente *quod* postulata à termino producto, ob rationes iam traditas; & ideo non sequitur Patrē se solo, aùt Filium se solo ad Spiritus Sancti productionem sufficere.

41. *Si ipsi opponas.* Si autèm ipsi opponas: sequi ex hac solutionē, nèc Patrē, nèc Filium sygillatim esse perfectum principium Spiritus Sancti; consequens videtur absurdū: ergo, & solutio tradita est falsa. Patet sequela: nàm id, cui deest conditio aliqua ad effectum, seù terminum, non est perfectum termini principium; at iuxta hanc solutionem Patri, & Filio sygillatim deest conditio requisita: ergo nullus illorum est perfectum principium Spiritus Sancti. Respōdet negando sequelam; ad probationē negat maiorē; nàm cum perfectio principij ex principio *quo* sumatur, & nihil spectās ad principium *quo* desit Patri, & Filio; consequens est, quod licèt cuivis illorum aliqua conditio defficiat, possit tamē quilibet sygillatim dici perfectum principium Spiritus Sancti.

Respōdet.

42. *Solutioim pug. manet.* Nihil tamē horum placet. Non solutio ad replicam, vt infra ostēdemus. Non solutio ad probationem; nàm hęc præcluſſa manet, & reiecta ad hominē contra ipsum *à n.* 8. *vsquè ad* 17. formādo prædictam probationem ex D. Augustino, vt fecit Scotus, & nos fecimus *n.* 17. Sed vltra ibi dicta rationibus etiā impugnanda venit, qua impugnata, & impugnata manet solutio ad replicā, &

tota ruit doctrina Ill. God. in hac disputatione.

43. *Reijcitur 1. solutio Ill. God.* Reijcitur primo solutio tradita: principium, cui nèc aliquid virtutis, nèc cõditio aliqua deficit ad producendũ effectum, seù terminum, est saltìm magis completum ad producendũ, quã principium, cui licèt nihil virtutis deficiat, illi tamèn aliqua conditio deficit: ergo si Patri deficit aliqua conditio ad producendum Spiritũ Sanctum, Pater non est principium perfectissimè completũ ad Spiritum Sanctum producendum. Antecedens ex terminis apparet, & declarari potest exemplo ignis, & ex hoc in infinitis. Consequentia est legitima, & patet ex eo, quod principiũ perfectissimè completum est principiũ magis completum. Ex hoc autèm infero contra Ill. God. tot absurda, quot sunt cõsequentiæ sequẽtes. Primo: ergo Pater accipit à Filio conditionem ad spirandum. Secundo: ergo Pater aliquid accipit à Filio. Tertio: ergo Pater non omnia habet à se. Quarto: ergo Filius non omnia, quæ habet, ea habet à Patre cõmunicata. Quinto: ergo Pater non est principium integrum. Hęc consequentia patet primo: nàm principium integrum est, quod habet virtutem, & conditionem ad producendum. Secundo: nàm duo suppositа nunquàm sunt per se necessària, nisi quando vnum non est integrum. Et ex hac infero sexto: ergo Pater nõ est principium sufficiens; probatur hæc consequentia: principium, quod non est integrum, non est sufficiens; sed Pater non est principium integrum: ergo nèc sufficiens.

44. Infero septimo: ergo hæc propositio: *Pater nõ spirat*, est ita vera, sicùt hæc: *Spiritus Sanctus non spirat*. Probatur consequentia: ideo hæc propositio: *Spiritus Sanctus non spirat*, est vera, quia Spiritui Sancto deficit quædã conditio ad spirandum; habet namquè Essentiam Divinam, & voluntatẽ; sed iuxta Ill. God. Patri deficit conditio ad spirãdum: ergo hæc propositio: *Pater nõ spirat*, est ita vera, sicùt hęc: *Spiritus Sanctus non spirat*. Infero octavo: ergo Pater, & Filius non sunt propriè vnum principium Spiritus Sancti, quod est contra Ill. God. disputatione sequenti. Probatur hæc consequentia: principium propriè Spiritus Sancti est suppositum habẽs virtutem, & conditionem ad spirandum; sed hoc suppositũ est duplex iuxta Ill. God: ergo Pater, & Filius nõ sunt propriè vnũ principium Spiritus Sancti. Infero deniquè: ergo Pater est principium magis integrum ad productionẽ ad extra, quã ad productionẽ ad intra. Probatur consequentia: Pater ad productionẽ ad extra est principium habens adæquatam virtutẽ, & omnem conditionẽ; sed ad productionem Spiritus Sancti, quæ est productio ad intra, licèt habeat Pater virtutem adæquatam; non tamẽ habet omnẽ conditionẽ: ergo Pater est principium magis integrum ad productionem ad extra, quàm ad productionem ad intra. Maior, cum minori est solutio ad litteram Ill. God. Consequentia est evidens, & non minùs absurda, quam præcedentes.

45. *Reijcitur 2.* Reijcitur secundo solutio prædicta: quod, merè accidit, non requiritur, vt conditio agẽtis; sed merè accidit, quod virtus spirativa sit in duobus suppositis: ergo dualitas suppositorũ non requiritur, vt conditio ad spirãdum: ergo ruit solutio. Maior patet; quia namquè merè accidit, quod virtus productiva creaturarum sit in tribus personis, tres personæ non requiruntur, vt conditio ad agẽdum. *Probatur minor 1.* Probatur minor primo: quod virtus spirativa sit in duobus suppositis evenit ex ordine fæcunditatum duntaxat; sed quod dũtaxat evenit ex ordine fæcũditatũ, merè accidit Divinis suppositis: ergo merè accidit, quod virtus spirativa sit in duobus suppositis. *Secundo.* Probatur secundo: quãdo virtus in duobus suppositis est eiusdẽ omninò rationis, merè accidit, quod sit in vno, vel in duobus; sed virtus spirativa in duobus suppositis est eiusdẽ omninò rationis: ergo idẽ quod priùs. Probatur maior: quia enìm albedo in homine, & in equo est eiusdẽ omninò rationis ad immutãdum visum, merè accidit, quod sit in vno, vel in altero: ergo quando virtus in duobus suppositis est eiusdem omninò rationis, merè accidit, quod sit in vno, vel in duobus. *Tertio.* Tertio probatur: nàm quia virtus productiva creaturarum est eiusdem omninò rationis in tribus personis, merè accidit, quod sit in vna, vel in tribus; sed virtus spirativa est eiusdem omninò rationis in duobus suppositis: ergo merè accidit, quod virtus spirativa sit in duobus suppositis.

46. *Probatur 3. concluſio.*

Probatur tertio concluſio: ſi per impoſsibile Pater ſinè Filio maneret, adhùc poſſet ſpirare, & Spiritum Sanctũ producere. Tum, quia id ſupponimus in præcedenti diſputatione. Tum etiã, quia adhùc gauderet voluntate fæcundã. Tũ deniquè, quia id docuit D. Thomas *in 1. diſt. 32. quæſt. 1 artic. 2. in ſolutione ad 2.* his verbis: *Ad 2. dicendum, quod ſi generatio Filij non eſſet, Pater non diligeret ſe Spiritu Sancto, quia nèc Pater eſſet: cum perſona Patris Paternitate cõſtituatur, ſi tamèn detur per impoſsibile, quod perſona Patris remaneat, poterit per ſe amorem ſpirare perſonalẽ, nèc tamẽ ab hoc excluditur Filius, quia omnis Patris perfectio eſt etiam Filij, in qua cum relatione originis non opponuntur:* ergo Spiritus Sanctus non petit per ſe, & ab intrinſeco a Patre, & Filio, quatenùs diſtinguuntur, procedere. Patet conſequẽtia: quia non alia ratione probamus: Trinitatem perſonarum non concurrere per ſe ad productionẽ creaturarum, niſi quia ſi per impoſsibile Deus maneret vnus, & non Trinus, adhùc manerent creaturæ.

47. *Reſpondet Ill. God.*

Reſpondet Ill. God. *num. 16.* diſtinguendo antecedens: Spiritum Sanctum ſecundum adæquatam rationem, quã habet de facto negat antecedẽs; inadæquatè tranſeat antecedẽs; & diſtinguit conſequens: de ratione Spiritus Sancti adæquatè conſiderati negat conſequẽtiam; inadæquatè concedit conſequẽtiam. Ratio autèm cur ait Ill. God. Spiritum Sanctum in illa hypoteſi nõ ſpirari à Patre ſecundum adæquatam rationem, quàm habet de facto, eſt, quia de facto procedit, vt terminus amoris amicabilis, & mutui Patris, & Filij, quomodo non procederet data hypoteſi. Hoc patet ex replica, quàm ibi in ſe facit, & ſolutionem, quàm *num. 17:* adhibet. Hæc ſolutio reiecta manet *à n. 21. vſquè ad 27. & n. 29.*

48. *Impugnatur 1. ſolutio.*

Vltra quod in hac ſolutione eſt manifeſta petitio principij, quia Ill. God. nihil addit ad ſuppoſitum, & quæſitũ. Supponimus namquè Spiritum Sanctũ de facto procedere, vt terminus mutui, & amicabilis amoris, & hoc ſuppoſito quærimus: an per ſe petat procedere, vt terminus talis amoris? Seù quod idem eſt: an Spiritus Sanctus per ſe petat procedere, vt procedit de facto? Vndè reſpondere, quod Spiritus Sanctus in data hypoteſi non procederet ſecũdum adæquatam rationem, quàm habet de facto, quia non procederet, vt terminus mutui amoris, quomodo procedit de facto, eſt manifeſta petitio principij. Et hæc eſt prima ſolutionis impugnatio. Impugnatur ſecundo: cũ ſolutione allata, & ratione ſolutionis tollitur diſputatio: ergo nulla eſt. Probatur antecedens: cum ſolutione allata, & ratione ſolutionis ſolũ convincitur, Spiritum Sanctum data hypoteſi non procedere, vt procedit de facto; ſed in hoc non ſtat diſputatio; hoc enìm nos fatemur: ergo cum ſolutione allata, & ratione ſolutionis tollitur diſputatio. *Impug. 2.*

49. *Impug. 3.*

Tertio impugnatur: ſi per impoſsibile Pater ſinè Filio maneret, produceret Spiritum Sanctum ſecundum adæquatam rationem, quàm habet de facto, ad intrinſecam conſtitutionẽ Spiritus Sancti ſpectantem: ergo Spiritus Sanctus non petit per ſe, & ab intrinſeco a Patre, & Filio, quatenùs diſtingũtur, procedere: ergo ruit ſolutio. Probatur antecedens: ideo iuxta Ill. God. Pater in data hypoteſi non produceret Spiritum Sanctum ſecundum adæquatam rationem, quã habet de facto, quia non produceret Spiritum Sanctum, vt terminum mutui amoris; ſed hoc non obeſt: ergo ſi per impoſsibile Pater ſinè Filio maneret, produceret Spiritũ Sanctum ſecundum adæquatam rationem, quàm habet de facto, ad intrinſecam conſtitutionẽ Spiritus Sancti ſpectantem. Probatur minor: Spiritus Sãctus per ſe, & ab intrinſeco nõ petit procedere, vt terminus mutui amoris: ergo nõ obeſt dicta cauſalis. Probatur antecedẽs: ſi Spiritus Sanctus per ſe, & ab intrinſeco peteret procedere, vt terminus mutui amoris, in Patre ſolo nõ eſſet principium ſufficiens, & complectũ ad producendum Spiritum Sanctũ ſecundum adæquatam rationem, quàm habet de facto, ad intrinſecã conſtitutionem Spiritus Sancti ſpectantem; ſed hoc eſt ab ſurdum: ergo Spiritus Sanctus per ſe, & ab intrinſeco nõ petit procedere, vt terminus mutui amoris. Probatur maior: Pater ſe ſolo non poteſt producere Spiritum Sanctũ, vt terminum mutui amoris: ergo ſi Spiritus Sãctus per ſe, & ab intrinſeco peteret procedere, vt terminus mutui amoris, in Patre ſolo nõ eſſet principiũ ſufficiens, & complectũ ad producendũ Spiritum

Sanc-

Sanctũ secundũ adæquatã rationẽ, quã habet de facto, ad intrinsecã constitutionẽ Spiritus Sãcti spectãtẽ. Cõsequẽtia est legitima, & antecedẽs manifestũ.

50. *Impug. 4.* Impugnatur quarto: Spiritus Sanctus ex vi suę processionis personalis solum per se, & ab intrinseco petit procedere per volũtatem pœne sordinem ad principiũ formale *quo*, & principiũ *quod*: ergo in quocumquẽ casu Spiritus Sãctus pœnes hos ordines procedat, habebit adæquatam rationem sui per se, & ab intrinseco constitutivam. Consequentia est legitima, & antecedens est Ill. God. *disp. 92. n. 37.* Sussummo nũnc: atqui in casu, quo Spiritus Sãctus à solo Patre procederet, procederet pœnes ordines prædictos: ergo in tali casu Spiritus Sanctus haberet adæquatã rationem sui per se ab intrinseco constitutivam. Tũnc sic, sed in tali casu non procederet, vt terminus mutui amoris: ergo in casu prædicto Spiritus Sãctus haberet adęquatam rationem sui per se, & ab intrinseco constitutivã, quin esset terminus mutui amoris: ergo non petit per se procedere, vt terminus mutui amoris. Secũda sussumpta, cũ vtraque consequẽtia est manifesta. Prima verò probatur: pœnes primum ordinẽ petit Spiritus Sanctus procedere, vt amor, & pœnes secũdum, vt personalitèr subsistens; sed in casu, quo Spiritus Sanctus à solo Patre procederet, procederet vt amor personalitèr subsistẽs: ergo in casu quo Spiritus Sanctus à solo Patre procederet, procederet pœnes ordines prædictos.

51. Consequentia est legitima. Maior est Ill. God. *cit.* Minor verò probatur: in casu, quo Spiritus Sanctus à solo Patre procederet, Pater spiraret amorẽ personalem: ergo in tali casu, Spiritus Sãctus procederet, vt amor personalitèr subsiste ns. Probatur antecedens ex D. Thoma *in 1. dist. 32. quæst. 1. artic. 2. in solutione ad 2.* his verbis: *Ad secundum dicendum, quod si generatio Filij non esset, Pater non diligeret se Spiritu Sancto, quia nèc Pater esset, cum persona Patris Paternitate constituatur, si tamèn detur per impossibile, quod persona Patris remaneat, poterit per se amorem spirare personalem, nèc tamèn ab hoc excluditur Filius, quia omnis Patris perfectio est etiam Filij, in qua cum relatione originis non opponuntur*: ergo in casu, quo Spiritus Sanctus à solo Patre procederet, Pater spiraret amorem personalem.

52. *Probatur 4. conclusio.* Probatur quarto conclusio probatione ab Ill. God. non adducta: Spiritus Sanctus ratione suę proprietatis personalis non petit per se produci à Patre: ergo ratione suæ proprietatis personalis non petit per se pluralitatem suppositorum in principio spirante. Probatur antecedens: Pater ratione suæ proprietatis personalis nõ petit per se spirare: ergo Spiritus Sanctus ratione suæ proprietatis personalis nõ petit per se produci à Patre. Patet consequentia: nàm spirare, & spirari sunt correlativa. Antecedens probatur: si Pater ratione suæ proprietatis personalis per se peteret spirare, hoc esset, vel vt esset Deus, vel vt esset persona; sed neutro modo: ergo Pater ratione suæ proprietatis personalis non petit per se spirare. Minor quo ad primam partẽ probatur: si Pater peteret per se spirare, vt esset Deus, Spiritus Sanctus non esset Deus, vtpotè, non petens per se spirare: ergo Pater per se non petit spirare, vt sit Deus. Secũda pars probatur: Pater non est Pater per spirationem activam: ergo Pater non petit per se spirare, vt sit persona.

§. IV.

Argumentis Ill. God. occurritur.

53. *Arguit. 1.* ARguit primo Ill. God. *num. 4*: Spiritus Sanctus per se petit ratione proprietatis personalis à Patre, & Filio, secundum quod plures sunt, & Paternitate, & Filiatione cõstituit, reali distinctione distinguitur: at ab eis nequit distingui realitèr, nisi realitèr ab illis procedat: ergo per se petit ab illis procedere, quatenùs plures sunt, & Paternitate, & Filiatione constituũtur. *Respõdeo.* Respondeo negando minorem, vt latè constat ex dictis *disput. præced.* Et præter ibi dicta ommittendum non est, quod hæc ratio Ill. God. est manifesta petitio principij; nàm ideo asserit: Spiritum Sanctũ per se petere Patrem, & Filium pro principio *quod*, quia nequit ab illis distingui, nisi ab eis procedat; & ideo asserit *disp. 92. n. 37*: Spiritum Sãctum à Filio nõ distingui, nisi ab eo procedat, quia per se petit Patrem, & Filium pro principio *quod*, quod est petitio principij, vel circulum vitiosum commitere.

54. *Arguit. 2.* Arguit ſecundo *n. cit*: Spiritus Sanctus ratione ſuæ proprietatis perſonalis per ſe refertur ad Patrē & Filium, quatenùs plures ſunt, cum proceſsio relativè Filio opponatur, vt docet D. Thomas *quæſt.* 10. *de potentia artic.* 5. *ad* 13. *argumentum*: ergo per ſe petit ab illis procedere. Patet conſequentia: nàm relativè opponi in Diuinis neceſſario originem ab alio ſupponit. *Reſpõdeo.* Reſpõdeo negando antecedens; quia Spiritus Sanctus refertur, & correlativè opponitur Patri, & Filio, in quantum ſunt vnum; non verò in quantū ſunt plures, vt dictum eſt *n.* 19. & 20. ex ibiquè dictis duplicem forma retorſionem. *Retorque.*

55. *Replicat 1.* Replicat primo Ill. God. *num.* 5. nàm D. Thomas illa ſolutione contēdit ſalvare, filiationem Filiū ab Spiritu Sancto realitèr diſtinguere, quamvis illum ad Spiritum Sanctum non referat, eo quod terminat relationē ſpirati; at filiatio non diſtinguit Filiū ratione relationis ſpiratoris, ſed ratione ſui: ergo ratione ſui terminat relationem ſpirati, licèt non vt ratione formali, ſaltìm vt conſtituentis ſubſtractum terminans vt *quod* proceſsionē, ſeù relationē ſpirati; & conſequentèr filiationē ab intrinſeco petit, ſi non vt rationem formalem, ſaltim vt conditionem in principio ſpirante. *Reſpõdeo.* Reſpondeo: verùm eſſe illud eſſe intentū D. Thomæ, ſed non id poſſe ſalvare, vt monſtravimus *diſp. antecedan. à num.* 101. *vſquè ad num.* 107.

56. *Replicat 2.* Replicat ſecundo *num.* 6: nàm licèt Pater, & Filius terminēt proceſsionem ratione activæ ſpirationis, vt ratione formali terminandi, per ſe tamèn exiguntur, tanquam terminantia, vt *quod*, duo ſuppoſita Patris, & Filij: ergo per ſe petit ab illis, vt duo ſunt, procedere, tanquàm à producentibus, etsì non tāquàm à formali principio. Conſequētia ex dictis tenet. Antecedens probatur: relatio ſpiratoris, vt referens, per ſe, & ab intrinſeco petit duo ſuppoſita, tanquàm relata vt *quod*: ergo vt terminat, per ſe, & ab intrinſeco petit duo ſuppoſita tanquàm *quod* terminantia; cumquè relatio ſpirati adæquet in referendo vim terminativam relationis ſpiratoris, debet per ſe, & ab intrinſeco ad duo ſuppoſita, tanquàm terminantia vt *quod* terminari. *Reſpõdeo.* Reſpondeo negando antecedēs cū probatione, vt claret ex dictis in diſcurſu totius diſputationis, nèc replica alia indiget ſolutione.

57. *Arguit. 3.* Arguit tertio *num.* 7. nàm Spiritus Sanctus ex vi ſuæ proprietatis perſonalis petit per ſe procedere, vt terminus mutui, amicabilis, ac reciprocri amoris, quo ſe diligūt Pater, & Filius; at mutuus amicabilis amor non ſtat abſque pluralitate perſonarum, invicē ſe amicabilitèr, ac reciprocè diligentium: ergo per ſe, & ab intrinſeco petit dualitatem perſonarum pro principio ſpirante. Minor conſtans videtur; amicabilis nāquè, mutuus, & reciprocus amor abſque diſtinctione aliqua nequit ſubſiſtere, cumquè in Diuinis nequeat eſſe diſtinctio in amore, debet eſſe in ſuppoſitis ſe diligentibus.

58. *Maiorem probat. 1.* Maiorē autèm oſtendit primo *n.* 8. ex Patribus aſſerētibus: Spiritum Sanctum eſſe nexum, & vinculum Patris, & Filij; id docent Aug. 6. *de Trinit. cap.* 5. illis verbis: *Spiritus ergo Sanctus commune aliquid eſt Patris, & Filij, quam aptius dico charitatem*, & 38. de tempore illum vocat, *communionem Patris, & Filij*. Bernardus *ſerm.* 8. *in Cantic.* illis verbis: *Spiritus Sanctus Patris, & Filij eſt imperturbabilis pax, glutem firmum, indiuiduus amor, indiuiſibilis vnitas.* Et Concil. Toletanum 11. *in confeſsione fidei*, Patris, & Filij charitatem eſſe Spiritū Sanctum affirmat; at eſſe commune aliquid Patris, & Filij, vtriuſque glutē, Trinitatis vinculum, non aliundè illi convenit, niſi quia per ſe ex amore mutuo, amicabili, & reciproco Patris, & Filij procedit: ergo petit per ſe procedere ex amore amicabili.

59. *Secundo.* Secundo oſtendit maiorem *num. cit.* nàm Spiritus Sanctus ex vi ſuę proprietatis perſonalis per ſe petit ex perfectiſsimo, & iucundiſsimo amore procedere; at amor perfectiſsimus eſt amor amicitiæ, mutuus, & reciprocus: ergo petit per ſe ex illo procedere. Qua ratione vſus eſt D. Thomas *locis ſupra allegatis, & quæſt. ſequenti artic.* 1. *ad* 3. illis verbis: *Sed ex hoc ipſo, quod Pater, & Filius ſe mutuo amant, oportet, quod mutuus amor, qui eſt Spiritus Sanctus, ab vtroque procedat.*

60. *Reſpondeo ad argum.* Reſpondeo ad argumentū negando maiorem, cuius falſitas latè conſtat *ex dictis à num.* 21. *vſquè ad* 29. Ex quibus variæ poſsūt contra Ill. God. retorſiones efformari. Et ratio vltra ibi dicta

eſt:

est: nam licet Spiritus Sanctus de facto sit amor mutuus, ac reciprocus, quo se diligunt Pater, & Filius; hoc tamèn illi non convenit per se, & ex vi suæ proprietatis personalis; sed illi accidit ex ordine fęcunditatum, vt docet Scotus, & dictum totiès manet.

Retorque.

61. *Ad 1. probat. maioris.* Ad primam probationem nego minorem, per dicta *n.* 29. ex quibus etiam plures retorsiones formalizari valent. Et vltra ibi dicta, ratio est: nam Patres, & Concilia ibi adducta solùm affirmāt: Spiritum Sanctum de facto esse nexum, vinculum, & amorem mutuū Patris, & filij; non verò id ei convenire per se, & ratione suę proprietatis personalis. Vndè licèt authoritates prædictæ optimæ sint ad convincendū: Spiritum Sanctum de facto à duobus procedere; nullatenus probant, hoc per se postulare; alioquin Concilia, & Patres sibi contradicerent ob authoritates à nobis traditas *n.* 5.

Retorque.

62. *Probatio prædicta oppositum probat.* Deniquè, quod Spiritus Sanctus procedat, vt nexus Patris, & filij, potius probat oppositum; quia vt ait Scotus citatus: Pater, & Filius nectuntur in communi producto, & quæ sic nectuntur in communi producto, licèt sint distincta; alioquin nō connecterētur, non habēt commune productum, in quantum distincta, sed in quantum vnum; vnde productum vnum est ab eis, in quantū sunt vnum producens. Si autèm quæras: cur Pater, & Filius, cum sint suppositа distincta, sint vnum producens? Ratio est: quia Paternitas, & filiatio non dividunt per se rationem spiratoris, etsi per se dividant rationem personę; ideoquè licèt sint personalitèr plures, & distincti sub ratione Patris, & Filij, non tamèn sub ratione spiratoris, quæ ratio tacta est *n.* 20. ex ipsaquè eversum manet secūdum fundamentum Ill. God.

63. *Ad 2. probat. maioris.* Ad secundam probationem respondeo negando minorem, quæ falsa est in Divinis, vt ait Scotus; alioquin Pater non esset beatus per amorem, quo se amat, sed per amorem, quo amat filiū; cum hic, & non ille, sit mutuus, quod est hęreticum, vt diximus *n.* 30. Imo nèc verba D. Thomę convincunt intētum, quin potius oppositum docēt; ait namquè Angelicus Doctor: *opportet*; non tamē dicit: *per se postulatur*, quod erat necessarium, vt mutuus amor, qui est Spiritus Sanctus, ab vtroque per se procedere postularet. Et hæc de ista disputatione aplicanda litterę Magistri *in* 1. *dist.* 11. §. 1. *Et dist.* 29. §. 2.

DISPVTATIO NONAGESIMA QVARTA.

An Pater, & Filius propriè sint, & dicantur vnum principium Spiritus Sancti?

ANgelicus Doctor, & Magister Subtilis conveniūt in hoc, quod Pater, & Filius propriè sint, & dicātur vnum principium Spiritus Sancti, eadēquè ratione ab vtroque probatur: scilicèt, quia nomina substantiva non debent multiplicari; nisi multiplicetur forma; sed principiū est nomen substantivum: ergo non debet in Divinis multiplicari, nisi forma, seù virtus, quę est principiū, multiplicetur; sed virtus, quæ est principiū, nempè, volūtas Divina vnita Essentiæ, nō multiplicatur: ergo nō possūt esse duo principia Spiritus Sācti, nèc duo spiratores, sed vnum principiū, & vnus spirator. Hoc tenet cum Doctore Ill. God. & hoc cū Magistro teneo. Ad aliam igitur disputationem progrediamur.

DISPVTATIO NONAGESIMA QVINTA.

An Pater, & Filius propriè dicantur ſe diligere Spiritu Sancto?

§. I.

Eligitur vera ſententia, & authoritate probatur.

Num. 1 *Ratio dubitandi.*

HANC diſputationē incipit Ill. God. rationē dubitandi proponendo, quod idē cum ipſo facimus. Ratio itaquè dubitandi eſt: nàm caſus ablativus in rigore ſermonis importat habitudinē cauſæ formalis, aùt efficientis. Primū conſtat ex hac propoſitione: *Corpus albedine eſt album.* Secundum in illa: *Homo intelligit intellectu*; at Spiritus Sanctus non eſt forma, qua Pater, & Filius diligunt, ſivè dilectio ſumatur notionaliter, ſivè eſſentialiter; nèc eſt principium *quo* diligant in aliqua ex his acceptionibus, ſed eſt terminus dilectione notionali productus: ergo in proprio, & riguroſo ſenſu vera eſſe non poteſt iſta propoſitio: *Pater, & Filius ſe diligunt Spiritu Sancto.*

2. *Sententia vera.*

Hoc tamèn non obſtante Ill. God. *n.* 4. cum D. Thoma *in* 1. *diſt.* 32. *quæſt.* 1. *artic.* 1. & 2. defendit, verā eſſe, & propriam dictam propoſitionē, quod nos etiam tenemus cum Scoto *in* 1. *diſt.* 32. *quæſt.* 1. §. *ad aliam quæſtionem in principio*, & probatur: nàm dicta Sanctorū cum proprietate ſunt accipienda, quando nullum ſequitur inconveniens; at Patrem, & Filiū ſe Spiritu Sancto diligere, in Sanctis Patribus invenitur expreſſum, & precipuè in D. Auguſtino, & ex eo, quod in proprio ſenſu accipiatur, nullū abſurdum, ſeu inconveniens ſequitur: ergo verè, & propriè Pater, & Filius ſe diligūt Spiritu Sancto. In maiori non eſt difficultas apud venerantes Sanctorum authoritatem. Minor pro ſecūda parte ex ſolutione obiectionum conſtabit. Pro prima autèm.

Probatur.

3. *Maior probatur* 1. *ex D. Auguſt.*

Probatur primo ex D. Aug. 6. *de Trinitate cap.* 5. *in principio*, illis verbis *Quapropter etiam Spiritus Sanctus in eadē vnitate ſubſtantiæ, & qualitate conſiſtit, ſivè enim vnitas ſit amborum, ſivè Sanctitas, ſivè charitas, ſivè ideo vnitas, quia charitas; & ideo charitas, quia Sanctitas, manifeſtum eſt, quod non aliquis duorum eſt, quo vterque coniungitur, quo genitus à gignēte diligatur, generatoremquè ſuū diligat.* Et lib. 15. capit. 7. dicēte: *Quis audeat dicere Patrē, nèc ſe ipſum, nèc Filium diligere, niſi per Spiritū Sanctum, eodemquè modo Filium non diligere niſi per Spiritum Sanctum?* Diligunt ergo Pater, & Filius etiam per Spiritum Sanctū (vt rectè colligit Magiſter *in* 1. *diſtinct.* 32. *littera B. in fine*) licèt nō per ſolùm Spiritum Sanctum.

4. *Probat.* 2. *ex D. Hyeron.*

Secundo ex D. Hyeronimo *in Pſalmo* 17. dicēte: *Spiritus Sanctus nèc Pater, nèc Filius, ſed dilectio, quam habet Pater in Filio, & Filius in Patre.* Tertio ex D. Bernardo lib. de amore Dei *cap.* 7. dicēte: *A Patre, & Filio procedit Spiritus Sanctus, amor Patris ad Filium, & Filij ad Patrem.* Quarto ex Hugo Victorino *in Epiſtola ad Bernardum* dicente: *ſi rectè dicēris amare amore, qui à te procedit, cur nō Pater, & Filius dicentur amare amore qui ab ipſis procedit?* Itē: *Si Spiritus Sanctus eſſet amor cordis tui, quis quæſo poſſet negare, Spiritu Sancto, hoc eſt amore tuo, te diligere?* Quibus verbis Aug. & alij Patres expreſsè affirmāt: Patrem, & Filium ſe diligere Spiritu Sancto, quæ eſt opinio D. Thomæ, & Scoti.

Tertio ex D. Bern.

Quarto ex Hugo Victorino.

5. Cœterum licèt D. Thomas, & Scotus conveniant in hoc, quod vera ſit, & propria propoſitio allata; diſentiūt tamèn; tum in declaratione illius; tum etiam in ratione reddenda; & conſequentèr nos ab Ill. God. in vtroque diſſentire neceſſarium eſt.

Pro quo.

****

§. II.

Examinatur modus, quo veritatem illius propositionis declarat Illl. Godoy.

6. *Modus Il. God. declaratur.*

ILl. God. *num.* 4. defendit, verā esse, & propriam dictam propositionē, sumpto *diligire* non esētialitèr, sed notionalitèr. Pro hac opinione citat Doctorem Subtilem, & Scotistas, testante Smising *disp.* 3. *quæst.* 14. *num.* 234. Sed certè non est *quæst.* 14. sed *quæst.* 4. Nèc in *numero citato* statuit Smising prędictam conclusionem; ibi enim hanc duntaxat conclusionē statuit: *Dico igitur, Patrem, & Filium, etsi diligant amore essentiali, tamèn etiam diligere amore producto, seù Spiritu Sancto*, quod est valdè diversū à conclusione statuta ab Ill. God. Quod patet. Primo: nàm aliud est: dictam propositionem, vt veram statuere, & aliud, quomodo *diligere* sumatur ad veritatem illius. Primum docuit Smising *cit.* Secūdum verò nèc ibi, nèc alibi docet. Secundo: quia quomodo *diligere* sumatur ad veritatem illius propositionis, declarat, & alitèr, ac Ill. Godoy, *num.* 243. 244. & 245. Tertio, & quod mirum est, est, quod ipse Ill. God. dicat *num* 9. Scotistas accipere verbum *diligere* nèc purè essentialitèr, nèc purè notionalitèr.

7. *Modus defendēdi Il. God. reijcitur.*

Hic tamèn modus nobis placere nō potest, ideoquè reijcitur: hæc propositio: *Pater, & Filius diligunt se Spiritu Sancto*, sumpto *diligere* merè notionalitèr, est falsa: ergo hic modus defendēdi substineri non potest. Probatur antecedens: hæc propositio: *Pater, & Filius diligunt se Spiritu Sancto*, sumpto *diligere* merè notionalitèr, est eadē, ac hęc: *Pater, & Filius spirant se Spiritu Sancto*; sed hæc propositio est falsa; ergo, & illa. Minor patet: nàm Spiritus Sanctus nèc est Patri, & Filio principium essēdi, nèc principium, quo alteri dent esse per spirationē, quod significat illa propositio: *Pater, & Filius spirante se Spiritu Sancto.* Maior verò probatur: *diligere* merè notionalitèr, idē omninò est, ac spirare: ergo hæc propositio: *Pater, & Filius diligunt se Spiritu Sancto*, sumpto *diligere* merè notionalitèr, est eadē, ac hæc: *Pater, & Filius spirant se Spiritu Sancto.*

Respondet Ill. God. *num.* 15. *prope finem*, distinguendo vltimū antecedens: *diligere* merè notionalitèr idem omninò est, ac spirare tantum negat antecedens; ac spirare amorem concedit antecedens, & negat consequentiā. Contra: *diligere* merè notionalitèr idē omninò est, iuxta hanc solutionem, ac spirare amorē; sed hoc non obstante falsa est hæc propositio: *Pater spirat amorem, amore, seù spirat Spiritum Sanctum Spiritu Sancto*: Ergo etiam hæc erit falsa: *Pater diligit Spiritu Sancto.* Respondet idem *num.* 16. distinguendo maiorem: *diligere* merè notionalitèr idem omninò est, ac spirare amorem ex parte rei significatæ concedit maiorem; ex parte modi significandi negat maiorem, & concessa minori, negat consequentiā; quia *spirare amorem* significat emissionē impulsus, & impulsum, vt terminantem, & specificantem emissionem, non autē vt se tenente ex parte illius, vt illo mediante transeat vlterius; in Verbo autē *diligere* importatur Spiritus Sanctus, vt se tenens ex parte dilectionis, tanquàm medium, quo transit ad obiectum non productum, sed diligendum, seù amandum; diversus autèm modus significandi sufficit, vt vna propositio vera sit, & non alia.

8. *Respondet Ill. God.* *Contra.* *Respōdet.*

Impugnatur hæc solutio: in Verbo *diligere* iuxta hanc solutionem importatur Spiritus Sanctus, vt se tenens ex parte dilectionis, tanquàm medium, quo transit ad obiectum diligendū: ergo in Verbo *diligere* importatur respectus Spiritus Sancti ad rem dilectā Spiritu Sancto: ergo Verbum *diligere* non sumitur merè notionalitèr, & consequētèr prædicta propositio non est vera, & propria, sumpto *diligere* merè notionalitèr. Antecedens est solutio Ill. God. Prima consequentia est evidens, illamquè cum D. Thoma *in* 1. *dist.* 27. *q.* 2. *artic.* 2. *quæst.* 4. *de veritate artic.* 5. *quodlibet.* 4. *quæst.* 4. *artic.* 1. *ad* 1. & 1. *p. quæst.* 34. *art.* 3. tenet Ill. God. *disput.* 91. *num.* 55. vbi tenet: quod Verbū in ratione manifestativi importat respectū rationis ad omne, quod illo manifestatur, ex quo consequentèr debet asserere: quod Spiritus Sanctus importet respectum rationis ad omne obiectum dilectum. Illam etiā tenet *disp.* 97. *n.* 25.

9. *Impugnatur hæc solutio.*

Secunda verò consequentia probatur: per te in Verbo *diligere* importatur

respectus Spiritus Sancti ad rem dilectam Spiritu Sancto; sed hic respectus non est merè notionalis: ergo Verbum *diligere* non sumitur merè notionaliter. *Minor probatur. Primo.* Probatur minor primo: respectus Spiritus Sancti ad rem dilectam Spiritu Sancto est relatio rationis; sed relatio rationis non est merè notionalis: ergo respectus ille non est merè notionalis. Minor patet: quia relatio rationis nequit esse proprietas personæ Divinæ, & multo minùs illius constitutivum; cum ens rationis nèc sit constitutivum, nèc proprietas entis realis. Maior probatur: respectus Verbi ad res Verbo manifestatas est relatio rationis: ergo similitèr: respectus Spiritus Sancti ad rem dilectam Spiritu Sancto est relatio rationis. Cõsequentia est legitima. Primo: quia eodem omninò modo se habet Spiritus Sanctus ad rem dilectam Spiritu Sancto, sicùt Verbum ad res Verbo manifestatas. Secundo: quia eadem quæstio est: an Pater se dicat Verbo à se producto, ac an Pater, & Filius se diligant Spiritu Sancto.

10. *Antecedens probatur 1.* Antecedens autèm probatur primo: eiusdem ad se ipsum non est relatio realis ex Philosopho 5. *methaphisicæ cap. de relatione*; sed Verbum Divinũ dicit respectũ manifestativi ad se ipsum: ergo talis respectus nõ est relatio realis: ergo rationis. Probatur minor: Verbum Divinum manifestat se ipsum: ergo Verbum Divinum dicit respectum manifestativi ad se ipsum. Consequentia infertur. Antecedẽs patet ex D. Augustino 7. *de Trinitate cap. 3. in principio*, vbi ait. *Verbum illud Æternum dicere nobis, & de se, & de Patre, quod dicendum est.* Et, *Si hoc Verbum, quod nos proferimus, temporale, & transitoriũ, & se ipsum ostendit, & illud de quo loquimur; quanto magis Verbum Dei per quod facta sunt omnia.* Estquè Ill. God. *disp. 89. §. 3.*

11. *Probatur 2.* Probatur secundo antecedens: Pater gignendo Verbũ dicit, & manifestat se ipsum; sed Pater, quatenùs manifestatus per Verbũ, non terminat relationem realem Verbi ad ipsum: ergo respectus Verbi ad res Verbo manifestatas est relatio rationis. Consequentia est legitima. Præmissę autèm sunt certæ; nàm maior est D. Augustini 15. *de Trinit. cap. 14.* dicente: *Tanquàm se ipsum dicens Pater, genuit Verbum sibi æquale per omnia.* Item illã habet Ill. God. *disp. 89. §. 1.* Minor est etiam ipsius *num. 9. cit.* & patet; alioquin (& est contra ipsum *disp. 97. num. 25.*) præter relationẽ Filij alia esset in Filio relatio realis ad Patrem, nèc relatio manifestativi est eadem cũ relatione Filij; alioquin secunda persona relatione Filij respiceret omnia, quæ manifestat, sicquè esset Filius non solùm Patris; sed etiam Essentiæ Divinæ, sui ipsius, Spiritus Sancti, & creaturarũ, quod sicùt certùm est, omnia hęc manifestare; ita est certùm omnia hæc esse absurda.

12. *Probatur 3.* Probatur tertio prędictum antecedens: Verbũ est manifestativum creaturarum; sed Verbum nequit referri ad creaturas relatione reali: ergo respectus Verbi ad res Verbo manifestatas est relatio rationis. Minor, & consequentia tenent. Maior est generalitèr vera, illamquè docuit D. Augustinus 15. *de Trinit. cap. 13. & 14.* vbi ait: *Verbum Divinum esse de omnibus, quæ sunt in scientiâ Dei: nam si aliquid minùs esset in Verbo, quã in scientia, non esset Verbum adæquatum.* Itẽ D. Thomas omnibus locis, quibus Ill. God. illum citat *disp. 90.* vbi hoc idem ipse profitetur.

13. *Probatur 2. supra posita minor.* Probatur iam secundo supra posita minor: respectus Spiritus Sancti ad rem dilectã Spiritu Sancto non est proprius Spiritui Sancto: ergo non est merè notionalis. Consequentia est certa; quia nihil, quod non est proprium personę, potest esse notionale. Probatur antecedens: respectus Spiritus Sancti ad rem dilectã Spiritu Sancto est Spiritui Sãcto appropriatus: ergo respectus Spiritus Sancti ad rem dilectã Spiritu Sancto non est proprius Spiritui Sãcto. Probatur antecedens: respectus Verbi Divini ad res Verbo manifestatas est Verbo appropriatus: ergo paritèr. Consequentia claret ex duplici ratione assignata *num. 9.* Antecedens verò probatur primo: respectus Verbi ad res Verbo manifestatas est relatio rationis; sed relatio rationis nequit esse propria Verbo, sed appropriata: ergo respectus Verbi Divini ad res Verbo manifestatas est Verbo appropriatus. Maior, & minor patent ex *num. 9.* Consequẽtia infertur. *Antecedens probatur 1.*

14. *Probatur 2.* Probatur secundo idem antecedens ex D. Thoma 1. *parte quæst. 34. artic. 3. ad 1.* vbi ait: *In nomine personæ Divinæ, quantum ad relationem personalẽ non importari respectum ad creaturam, sed importari*

in

in eo, quod pertinet ad naturam; nihil tamèn prohibire, in quantum includitur in significatione eius essentia, quod importetur respectus ad creaturam, & per hunc modum importari relationem ad creaturã in nomine Verbi. Sentit ergo respectũ manifestativi respectu creaturæ, non esse personalẽ, sed essentialem in Verbo; estquè idem de relatione manifestativi respectu eorũ, quæ in Deo sunt. Et ita D. Thomã intellexere eius discipuli, Capreolus 1. *d.* 27. *quæst* 2. *artic.* 1. Ferrariẽs. 4. *contra Gẽtes cap.* 13. & *ad* 3. *potest dici* Caiet. *ad* 3. *D. Thomæ citatum*, qui eandem sententiã secuntur, vt & Suaret *lib.* 9. *de Trinit. c.* 3. *num.* 4. & 5. ex quibus nonnulli censent D. Thom. 1. *parte* revocasse sentẽtiã, quã *in* 1. *sententiarũ* supra docuerat.

§. III.

Declaratur modus, quo veritatem illius propositionis defendit Scotus.

15. *Verus modus defẽdendi.*

REiecto modo, quo Ill. God. veritatẽ illius propositionis defendit, tenet Magister Substilis *n.* 2. *cit:* hanc propositionem: *Pater, & Filius se dilligunt Spiritu Sancto*, esse falsam, sumpto *diligere* merè notionalitèr, & sumpto merè essentialitèr; veram autèm esse sumpto *diligere* partim essentialitèr, & partim notionalitèr. Prima pars cõstat ex refutatione modi defendẽdi Ill. God. Secũda ab ipso conceditur, vtpotè D. Thomæ, qui eam probat authoritate D. Augustini 15. *de Trinit. cap.* 7. dicentis: *In illa Trinitate quis audeat dicere: Patrem, nèc se ipsum, nèc Filium, nèc Spiritũ Sanctum diligere, nisi per Spiritũ Sanctum; eodemquè modo filium non diligere, nisi per Spiritum Sanctum?* Et hoc probat D. Augustinus à simili, quia si Pater, & filius non diligerent se, nisi per Spiritum Sãctum *ad illà redditur absurditatẽ* (inquit) *vt Pater non sit sapiens de se ipso, sed de filio, nèc sapientia sapientiam genuerit, sed ea sapientia Pater dicatur sapiẽs esse quam genuit; quã absurditatẽ se in lib.* 7. *discussisse, cõvicisse, abiecisse, certissimũ esse*, ait. Vndè infra cõcludit dicens: *Ex quo colligitur: ita esse Patri dilectionem suam, vt intelligentiam, & memoriam suam, filium quoque intelligere, & diligere sibi, & Spiritum Sanctum intelligere, & diligere sibi*, vtique essentiali dilectione.

1. *pars cõstat.*

2. *pars probat. authoritate.*

16. *Probatur ratione.*

Probatur etiam ratione: hæc propositio: *Pater intelligit sapientia genita*, est falsa: ergo etiam est falsa hæc propositio: *Pater, & filius diligunt se Spiritu Sancto*, sumpto *diligere* merè essentialitèr. Antecedens patet ex authoritate D. Augustini, & ratio est: quia alioquin Pater non esset sapiens à se ipso, sed à filio, quod est absurdum, & hac eadem ratione est vera consequentia; alioquin Pater, & filius non essent amantes à se, sed ab Spiritu Sancto, quod est idem absurdum. Vltra quod ostenditur ratione communitèr à Theologis tradita: ideo hæc propositio: *Pater intelligit sapientia genita*, est falsa, quia *intelligere* in Divinis merè essentialitèr sumitur: ergo etiam est falsa hæc propositio: *Pater, & filius diligunt se Spiritu Sancto*, sumpto *diligere* merè essentialitèr.

17. *3. pars probatur Primo.*

Tertia deniquè pars probatur primo: hæc propositio: *Pater, & filius se diligunt Spiritu Sancto*, est propriè vera; sed non est propriè vera, sumpto *diligere* merè notionalitèr, nèc merè essentialitèr accepto: ergo est propriè vera, sumpto *diligere* partim essentialitèr, & partim notionalitèr. Maior patet *ex dictis §.* 1. Minor quoad primã partem claret *ex adductis §.* 2. Quoad secundã verò *ex n.* 15. & 16. Consequentia à sufficienti partium enumeratione infertur.

Secũdo probatur ad hominem contra ipsum.

Probatur secundo ex doctrina Ill. God. ad hominem contra ipsum: ideo iuxta illum hęc propositio est vera: *Pater, & filius se diligunt Spiritu Sancto*, quia in Verbo *diligere* importatur Spiritus Sanctus, vt se tenens ex parte dilectionis tanquã medium, quo transit ad obiectum diligendum: ergo ideo est vera propositio allata, quia in Verbo *diligere* importatur Spiritus Sanctus, vt terminus productus, & ordo dilectionis obiecti, scilicet, Patris, & filij, medio Spiritu Sãcto. Antecedens habet God. Ill. *n.* 16. consequentia est evidens.

Infero.

Infero: ergo in tantum est vera prędicta propositio, inquantum verbum *diligere* sumitur notionalitèr, & essentialitèr. Probatur hæc consequentia: ideò per te est vera illa propositio, quia in Verbo *diligere* importatur Spiritus Sanctus, vt terminus productus, & ordo dilectionis obiecti medio Spiritu Sancto; at qui, vt in Verbo *diligere* importatur Spiritus Sanctus, vt terminus productus, Verbum *diligere* sumitur notionalitèr, & vt importatur ordo dilec-

tionis obiecti medio Spiritu Sãcto, sumitur essentialitèr: ergo in tantum est vera prædicta propositio, in quantum Verbum *diligere* sumitur notionalitèr, & essentialitèr. Maior, & consequenria tenent. Minor pro prima parte est notoria. Pro secũda autèm probatur: quia in Verbo *dicere* importatur ordo repręsentationis obiecti medio Verbo, Verbum *dicere* sumitur essentialitèr: ergo vt in Verbo *diligere* importatur ordo dilectionis obiecti medio Spiritu Sancto, sumitur essentialitèr. Consequentia est legitima, quin ad hoc aliqua differentia inveniatur inter *dicere*, & *diligere*, vt pluriès profitetur Ill. God. Antecedens est ipsius *n.* 23. dicentis: *dicere est notionale, explicans etiam aliquod essentiale, scilicet, ordinem repræsentationis obiecti medio Verbo.* Et hæc est valida impugnatio sententiæ Ill. God.

§. IV.

Ratio Ill. God. proponitur, & reijcitur.

18. *Ratio Ill. God. proponitur.*

ILl. God. *num.* 10. veritatem pædictę propositionis probat ratione D. Thomæ ad hanc formam redacta: quandocumque actionis terminus est de intellectu illius, vt significatæ Verbo, vel nomine, potest principium à termino denominationem accipere in casu ablativo; at Spiritus Sanctus est de intellectu dilectionis sũptæ notionalitèr, quatenùs significatur Verbo *diligere*: ergo verè, & cum proprietate potest dici, Patrem, & filium se Spiritu Sancto *diligere*.

19. *Minor probatur 1.*

Consecutio est legitima. Minor constat: Tum primo: nàm *diligere* notionalitèr acceptũ difinitur per hoc, quod est spirare Spiritum Sanctum: ergo sicut Spiritus Sãctus est de huius cõplexi intellectu, ita de intellectu dilectionis notionalis, vt significatur per hoc Verbo *diligere*.

20. *Secundo.*

Secundo: nàm quando terminus non clauditur in intellectu actionis, pro vt significatę Verbo, vel nomine, potest cum illa constitui in casu acusativo, sicút rectè dicitur, Pater generat Filium, Pater, & Filius spirant Spiritum Sanctum, quia termini productionum includuntur in conceptu istarum actionum, vt significantur his terminis *generare*, aút *spirare*; at nõ nisi incõgruè cõstituitur Spiritus Sãctus in acusativo casu cum dilectione, vt significatur hoc nomine *diligo*, scilitèt, asserendo, Pater diligit Spiritum Sãctum, *diligere* notionalitèr accepto; sicút incongruè dicitur, Pater dicit Verbum, congruè autẽ asseritur, Pater dicit se, & omnia, quæ intelligit Verbo à se genito: ergo Spiritus Sanctus est de intellectu dilectionis notionalis, vt significatur hoc termino *diligo*.

21. *Maior ostenditur exemplis.*

Maior exemplis ostẽditur: quià nãquè flores sũt de intellectu floritionis, vt significatur his terminis *floreo*, aút *floresco*, rectè dicitur, arborẽ florere, aùt florescere floribus. Similitèr; quià calor est de intellectu actionis calefaciendi, vt significatur hoc Verbo *calefacio*, rectè & cum proprietate dicitur ignis calefaciens, calore producto passo inhærente; quia etiam Verbum est de intellectu intellectionis notionalis, vt significatur Verbo *dicendi*, cum proprietate dicitur, Pater se dicit Verbo: ergo maior est vera. Secundo probatur ratione: quãdo namquè terminus modo explicato clauditur in intellectu actionis, se tenet ex parte illius, vt eius cõplementum, medio quo vlterius transit ad aliquid, vt materiam, vel obiectum, vt cõstat in calore producto, medio quo calefactio transit ad subiectum calefactibile, & in Verbo terminante dictionem, medio quo dictio transit ad percipiendũ obiectum: ergo potest agẽs tale denominari nõ solùm ab actione, sed etiam à termino actionẽ complente cum constitutione casus ablativi.

22. *Confirmatur.*

Ex hisquè rationem præcedentem confirmat, & explicat ampliùs: quia namquè actio calefaciendi medio calore producto attingit subiectum calefactibile, cum proprietate dicitur ignis calefacere lignum calore, nõ solùm illo, qui se tenet ex parte principij, sed etiã calore ligno inhærente. Et quia dictio mediante Verbo transit ad obiectum, cum proprietate dicitur, intellectus dicit rem intellectam Verbo; sed dilectio notionalis medio Spiritu Sãcto, vt pondere, & inclinatione, transit ad Patrem, & filium, & si non producendos, bene tamèn diligendos: ergo verè, & cum proprietate dicuntur Pater, & Filius se diligere Spiritu Sancto.

23. *Ratio Ill. God. Impugnatur 1.*

Hæc tamèn ratio impugnatur. Primo: quandocumquè actionis terminus

est

eſt de intellectu illius, vt ſignificatæ verbo, vel nomine, poteſt principium à termino denominationem accipere in caſu ablativo; ſed de conceptu generationis eſt filius, & ſpirationis Spiritus Sanctus, & de conceptu ædificationis ædificiū: ergò vere, & cum proprietate poteſt dici: *Pater generat filio, Pater ſpirat Spiritu Sāctu, & ædificator ædificat ædificio.* At qui hoc eſt omninò falsū: ergo falsū aſſumit Ill. God. in ratione allata.

24. *Reſpondet Ill. God.* Reſpondet *n.* 15. diſtinguēdo minorē: ſed de conceptu generationis eſt Filius, & ſpirationis Spiritus Sanctus, & de cōceptu ædificationis ædificiū, vt ſignificati his terminis, *generatio, ſpiratio, & ædificatio* negat minorē; vt ſignificantes tales actiones concedit minorē, & negat conſequentiam: quia vt docet D. Thomas *in 1. diſt. 32. quæſt. 1. artic. 1. ad 3. In Verbo diligēdi, & ipſe actus importatur, qui eſt perſona, ratione cuius ſecundum illum actum denominatur Pater diligens amore, qui eſt perſona Spiritus Sācti, & importat emiſſionem actus, ſed hoc Verbum ſpirat ſignificat ipſam emiſſionē actus, & non actū emiſſum, & ideo Pater non dicitur ſpirans Spiritu Sancto, ſed actu, vel proprietate ſpirationis. Et ſimile eſt de generatione, quia generatio dicit emiſſionem geniti; vnde non dicitur, quod Pater generat Verbo, ſed dicere dicit emiſſionem Verbi, & Verbum emiſſum, & ideo dicitur, quod dicit Verbo.* Verba ſunt D. Thomæ loco allegato. Ex quibus conſtat, non eſſe idem terminū aliquē non eſſe de conceptu actionis, & ſignificari nomine actionē ſignificante, hoc autèm ſecundum requiritur, vt terminus cū agēte conſtituatur in caſu ablativo, & quia hoc reperitur in Verbo *diligere*, notionalitèr ſumpto; ſecùs autē in Verbo *ſpirare*, & in Verbo *ædificare* reſpectu ſuorū terminorū; hinc eſt, quod cum proprietate dicantur Pater, & Filius ſe *diligere* Spiritu Sancto: ſecùs autē ſpirare Spiritu Sācto, generare Verbo, aùt ædificator ædificare ædificio.

25. *Contra 1.* Contra primo: ſi Spiritus Sanctus (idem eſt de alijs) eſt de conceptu ſpirationis, vt ſpecificat talem actionem; Spiritus Sanctus eſt de conceptu dilectionis, vt ſpecificat talem actionem: ergo ſicút falſa eſt hæc propoſitio: *Pater, & Filius ſpirant Spiritu Sancto*; ita etiam hęc: *Pater, & Filius diligūt ſe Spiritu Sācto.* Antecedens probatur: Spiritus Sanctus eſt de conceptu dilectionis, ſumpta *dilectione* purè notionalitèr; ſed dilectio purè notionalitèr ſumpta, eſt purè ſpiratio: ergo ſi Spiritus Sanctus eſt de cōceptu ſpirationis, vt ſpecificat talē actionē; Spiritus Sanctus eſt de conceptu dilectionis, vt ſpecificat talem actionē. Maior eſt opinio Ill. God. *n.* 4. Probatur minor primo ex D. Thoma dicēte: *Diligere notionalitèr ſumptum, nihil eſſe aliud, quàm ſpirare*: ergo dilectio purè notionalitèr ſumpta, eſt purè ſpiratio. Nèc reddat Ill. God. ad reſponſionem, quā *num.* 16. adducit; nàm refutata manet *à num.* 9. *vſquè ad num.* 15.

26. *Contra 2.* Probatur ſecundo dicta minor, & contra ſecundo: dilectio purè notionalitèr ſumpta eſt actio ſub cōceptu, formali actionis; ſed dilectio ſub conceptu formali actionis eſt purè ſpiratio: ergo dilectio purè notionalitèr ſumpta, eſt purè ſpiratio. Conſequentia eſt legitima. Minor ex probatione maioris conſtabit. Probatur maior: dilectio purè notionalitèr ſumpta non convenit Spititui Sācto; alioquin eſſet tribus perſonis communis, & conſequentèr notionalis non eſſet; atqui dilectio, quæ Spiritui Sancto non convenit eſt dilectio, vt eſt actio ſub conceptu formali actionis: ergo dilectio purè notionalitèr ſumpta eſt actio ſub conceptu formali actionis.

27. *Contra 3.* Et ex hoc cōtra tertio: actio ſub cōceptu formali actionis non eſt converſiva ſuper agens; ſed dilectio purè notionalitèr ſumpta eſt actio ſub conceptu formali actionis: ergo dilectio purè notionalitèr ſumpta non eſt converſiva ſuper agens: ergo dilectio purè notionalitèr ſumpta non eſt converſiva ſuper Patrem, & Filiū: ergo dici nequit quod Pater, & Filius ſe diligant dilectione purè notionali: ergo nèc quod ſe diligāt Spiritu Sancto. Omnia conſtāt; ſi vera eſt maior. Probatur itaquè: ſi actio ſub conceptu formali actionis eſſet converſiva ſuper agens, agens agendo ſe ageret; nàm de ratione actionis ſub cōceptu formali actionis eſt agere; ſed pluſquā falſum eſt, quod agens agendo ſe agat, vt vniverſalitèr patet de omnibus: ergo actio ſub cōceptu formali actionis non eſt converſiva ſuper agens.

28. *Impugnatur 2.* Impugnatur ſecundo prædicta ratio: maior, quàm adducit Ill. God. eſt abſolutè falſa: ergo falſa eſt eius ratio. Probatur antecedens: Maior illius eſt

hæc

hęc: quãdo cũque actionis terminus est de intellectu illius, vt significatæ Verbo, vel nomine, potest principiũ à termino denominationẽ accipere in casu ablativo; sed aliquando actionis terminus est de intellectu illius, vt significatę Verbo vel nomine, quin principium à termino denominationem accipiat in casu ablativo: ergo maior, quàm adducit Ill. God. est absolutè falsa. Probatur minor: quãdo actionis terminus est de intellectu illius, vt significatæ Verbo, quod habet constructionem transitivã præcisè in terminum, tanquàm in rem productam, principium à termino denominationẽ non accipit in casu ablativo: ergo aliquando actionis terminus est de intellectu illius, vt significatę Verbo, vel nomine quin principium à termino denominationẽ accipiat in casu ablativo. Consequẽtia est legitima. Antecedens verò est certũm; alioquin verùm esset dicere: Pater generat Filio, Pater spirat Spiritu Sancto, homo generat hominẽ, Leo Leone, equs equo, & sic in infinitis; ratioquè omnium generalis est: nàm licèt omnes isti termini actionum sint de intellectu illarũ, vt significatarum Verbo, Verbũ tamèn habet constructionem transitivã præcisè in terminum, tanquàm in rem productam; ideoquè principia à terminis denominationem non accipiunt in casu ablativo.

29. *Respondebis cũ Ill. God.*

Nèc valet responsio, quæ ex doctrina Ill. God. adduci potest, scilicèt, Verbum *diligere* non esse talis conditionis, vt habeat constructionem transitivam præcisè in terminum, nempè Spiritum Sanctum, tanquàm in rem productam; ait namquè *num*, 16. quod in Verbo *diligere* importatur Spiritus Sanctus, vt se tenens ex parte dilectionis, tanquã medium, quo transit ad obiectum diligendum. Non (inquàm) valet; nàm omnia contra ipsum in hoc §. dicta manifestè hanc responsionẽ impugnãt. Vltra hoc tota hęc doctrina, & simúl allata ratio.

30. *Impugnatur 3. ad hominem contra Ill. God.*

Impugnatur tertio ad hominẽ contra Ill. God. exemplo ab ipso tradito, sed verius posito: ex eo, quod Spiritus Sãctus sit de intellectu dilectionis sũptæ notionalitèr, quatenùs significatur Verbo *diligere*, non probatur, quod verè, & propriè possit dici, Patrem, & Filium se Spititu Sancto *diligere*: ergo ruit ratio ab Ill. God. allata. Probatur antecedẽs: ex eo, quod calidum sit de intellectu actionis calefaciendi, vt significatur hoc Verbo *calefacio* non probatur, quod verè, & propriè dicatur: ignẽ calefacere calido: ergo similitèr.

31. *Impug. 4.*

Impugnatur quarto: nã vel Ill. God. ratione, & doctrina pro illa tradita intendit, quod *diligere* dicat habitudinem præcisè in Spiritũ Sanctum, vt terminũ productũ; vel intendit, quod vltra hãc dicat etiam habitudinem ad obiectum tali termini? Si primũ, verùm est, quod in hac propositione: *Pater, & Filius diligunt se Spiritu Sancto*, Verbum *diligere* sumitur purè notionalitèr; sed falsũ est, quod prædicta propositio sit propriè vera, vt claret *ex dictis §. 2.* Si secũdum, ratio ab Ill. God. tradita est ratio, quã adduxit Scotus, cum quo nos *§. sequenti* adducemus. Ex quo habeo contra ipsũ. Primo: quod ratio ab ipso adducta nõ est ratio D. Thomæ; si nãquè esset, Scotus illã non impugnaret. Secũdo: quod ratione attenta in propositione allata Verbũ *diligere* sumi nequeat purè notionalitèr, quod *§. citato* ostendimus, & est cõtra ipsum. Vndè meo videri conclusio Ill. God. aliqualitèr disonat rationi adductæ pro illa.

32. *Respondeo ad rationẽ Ill. God.* 1. *Ad exempla. Ad* 1.

Ex his itaquè ad rationem Ill. God. respondeo primo negando maiorẽ per dicta in hoc §. Ad cuius ab exẽplis probationem respondeo nullum convincere; nàm primũ non est ad rem, quia florere non est Verbũ activum, sed neutrum: ergo non significat actionẽ, nequè effectum eius, sed effectum formalem, vel quasi formalem, pertinentem ad prædicamentum habere, estquè idẽ florere, ac floribus ornatum esse, & quẽ admodum arborem esse floridam floribus, significat floribus ornatam esse: nàm (vt optime Scotus) *Verbum neutrũ vnum, & idem significat cum nomine adiectivo, si esset impositum, nisi quod nomen significat per modum habitus, & quietis, Verbum autèm significat quasi in fieri: sicùt idem significat calidum esse quasi in quiete, & calore quasi in fieri.* Ita ergo arborem florere, & floridam esse, idem importat, nempè effectum formalẽ: vndè etiãm si arbor non produceret flores, sed aliũdè productos haberet, tamèn diceretur illis florere, sicùt ad Hæbreos 9. dicitur: *Virga Aaron, quæ fronduerat*, non sua vtiquè, sed Divina virtute. *Quod si ponatur Verbũ activum, puta florificare, si esset in vso, hæc*

esset

esset falsa, arbor florificat floribus, inquit Scotus.

33. *Ad 2.* Nequè similitèr exemplum secundum de igne aliquid valet: nàm si ignis dicitur calefacere calore, est, quia calor nō est terminus totalis, sed formalis est in forma, qua effectus totalis, scilicèt, calidum, constituitur: vndè licèt dicatur, ignis calefacit calore, sed non est verum dicere, ignis calefacit calido; constat autèm, Spiritum Sanctum non esse terminum formalē dilectionis notionalitèr sumptæ, sed totalem, & ideò currit, non solùm diversa, sed etiam opposita ratio.

34. *Ad 3.* Tertium exemplum, licèt sit ad rē, est falsa causalis in illo posita; nàm ratio, cur verè, & cum proprietate dicitur: *Pater se dicit Verbo*, nō est, quia Verbum est de intellectu intellectionis notionalis, vt significatur Verbo dicendi; sed ratio est, quàm assignabimus in secunda responsione, & ex Scoto proponemus §. *sequēti*. Et ex hoc patet, quid sit dicendum ad secundam probationē, & confirmationem.

35. *Ad rationem Ill. Godoy.* Respondeo secundo distinguendo maiorem: quādocumque actionis terminus est de intellectu illius, vt significatæ Verbo, quod habet constructionē transitivam in terminum productum, & in obiectum termini, potest principium denominationem accipere à termino in casu ablativo concedo maiorem; vt significatæ Verbo, quod habet constructionem transitivam præcisè in terminum productum nego maiorē, & distinguo minorem: Spiritus Sāctus est de intellectu dilectionis notionalitèr sumptæ, quatenùs significatur Verbo *diligere*, vt habet constructionem transitivam præcisè in terminum productum concedo minorem; vt habet cōstructionem transitivam in terminum productum, & in obiectum termini nego minorem, licèt falsum supponat, & distinguo consequēs: ergo verè, & propriè potest dici, Patrē, & Filium se Spiritu Sancto diligere, vt Verbum *diligere*, habet constructionem transitivam in terminum productum, & in obiectum termini concedo consequentiam; trāsitivam præcisè in terminum productum nego cōsequentiā. Et ex hoc patet ratio ad exemplum de Verbo. Ad alia verò exempla iam est dictum.

§. V.

Ratio Scoti explicatur, & defenditur.

MISSA igitur ratione Ill. God. alitèr est suadenda nostra sententia ratione Scoti *in* 1. *dist.* 32. *quæst.* 1. §. *ad istam quæstionem, solvendam, & §. ad aliam quæstionem*, ante cuius formationem notare opportet: regulam esse: quod quando actiones dicunt duplicem ordinem, vnum ad terminum per illas productum, & alterū ad obiectū talis termini; tùnc actio potest enūtiare vtrumque respectum; licèt diversimodè; nàm respectum ad terminum enuntiat, illum in accusativo ponendo; respectum verò ad obiectum enuntiat, ponendo terminum in ablativo, vel in accusativo cum præpositione *per*. Si autèm quæras: quomodo obiectum termini producti respiciatur ab agēte? Respondeo, quod respicitur ab agente medio termino producto. Vndè obiectum respicitur ab agente, & à termino, cum hac tamèn differentia, quod à termino respicitur formalitèr, quia dicit respectum ad obiectum; ab agente verò respicitur effectivè, in quantum, scilicèt, producit terminū, qui formalitèr respicit obiectum; vndè terminus productus est medium, quo agens respicit obiectum.

36. *Regula Scoti.*

37. Huius generis est *dictio*; nàm significat ordinem, quem dicit intellectus ad Verbū, quod est terminus, & enuntiamus, *intellectus dicit Verbum*: significat etiam ordinem, quē dicit ad obiectum per illud repræsentatū; & ita enūtiamus, *intellectus Verbo, vel per Verbum dicit tale obiectum*. Eiusdem generis, est actio transiens pingendi; nàm dicimus: *Pictor pingit Imaginem* in accusativo; nā Imago est terminus; & etiam dicimus: *Pictor pingit Christum Imagine, vel per Imaginem*.

38. *Regula eiusdem.* Hæc eadem Scoti doctrina breviùs proponitur hac regula: quando Verbum activum significat habitudinem præcisè in rem productam, & non in aliquid aliud, tùnc non potest construi cum nomine, terminum illum significante in casu ablativo, seù effectivo, sed solum in casu accusativo: quando autèm verbum activum significat habitudinem, non modò in rem productā,

sed etiam in aliquid aliud, tanquam in obiectum, vel subiectum rei productæ, tùnc potest construi cum nomine, terminum illum significante in casu ablativo, seù effectivo. Prioris generis verba sunt: *generare*, *spirare*, *ædificare*, *producere*; & ideò non dicimus: *Patrem generare Filio*, *sed Filium*; nèc *Patrem*, *& Filium spirare Spiritu Sancto*, *sed Spiritum Sanctum*; nèc, *Artificem ædificare ædificio*, *sed ædificium*; nèc, *ignem producere calore*, *sed calorem*. Posterioris generis verba sunt; *dicere*, *diligere*, *calefacere*, *dealbare*; ideoquè locutiones illæ sunt veræ: *Pater dicit Verbo*; *Pater*, *& Filius diligũt Spiritu Sancto*, *seù amore producto*; *ignis calefacit lignũ calore producto*; *sol* (vel aliud producens albedinem) *dealbat albedine producta*: quia *dicere* importat habitudinem, non modò dicentis ad Verbum, sed etiam ad Verbi obiectum, seù ad rem Verbo declaratam; & *diligere* importat habitudinem, non modò diligentis ad amorem productum, sed etiam ad amoris obiectum; & *calefacere* importat habitudinem, nõ modò ad calorem productum, sed etiam ad subiectum caloris producti.

39. *Eadẽ regula.*

Aliter etiã proponitur hæc doctrina per hanc regulam: quando verbum activum habet constructionẽ transitivam præcisè in terminum productũ, túnc non potest construi cum nomine, terminũ illum significante in casu ablativo; seù túnc nequit principium accipere denominationẽ à termino in casu ablativo; quando autèm verbum activum habet constructionem in terminũ productum, & in obiectum termini, tùnc potest construi cum nomine, terminum illum significante in casu ablativo; seù tùnc potest principium accipere denominationem à termino in casu ablativo.

40. *Probatur nostra sententia ratione Scoti.*

Ex his itaquè probatur nostra sententia ratione Scoti ad hanc formam redacta: quandocumque actio dicit respectum ad terminum productum, & ad obiectum talis termini, potest enũtiare respectum ad obiectum, ponendo terminum in ablativo. Aliter: quãdocumque verbum activum significat habitudinem, non solum in rem productam, sed etiam in obiectum rei productæ, tùnc potest construi cum nomine, terminum illum significante in casu ablativo. Aliter: quandocumque verbum activum habet constructionem in terminum productum, & in obiectum termini, tùnc potest principium accipere denominationem à termino in casu ablativo. Hæc est maior triplicitèr formata iuxta triplicem regulam assignatam.

Nùnc autẽ conformitèr sussummo: atqui *dilectio*, partim essẽtialitèr, & partim notionalitèr capta, est actio dicẽs respectum ad terminum productum, scilicèt, Spiritum Sanctũ, & ad obiectum talis termini, scilicèt, Patrem, & Filium. Aliter: atqui *diligere* est verbũ activum significans habitudinem, non solum in rem productam, nempè, Spiritum Sanctum; sed etiam in obiectum rei productæ, nempè, Patrẽ, & Filium. Aliter: atqui *diligere* est verbum activũ habens constructionem in terminum productum, scilicèt, Spiritum Sanctũ, & in obiectum talis termini, scilicèt, Patrem, & Filium. Infero nùnc conformitèr ad præmissas: ergo *dilectio*, partim essentialitèr, & partim notionalitèr capta, enũciare potest respectum ad Patrem, & Filium, ponendo Spiritum Sanctum in ablativo. Aliter: ergo *diligere*, partim essentialitèr, & partim notionalitèr sumptum, potest construi cum nomine, Spiritum Sanctum significante in casu ablativo. Aliter: ergo possunt Pater, & Filius accipere denominationem ab Spiritu Sancto in casu ablativo. Ex quibus sequitur: ergo verè, & cum proprietate potest dici: Patrem, & Filium se Spiritu Sancto diligere.

41. *Probatur minor.*

Cõsecutio est legitima. Maior triplicitèr formata constat ex triplici regula assignata. Triplex verò minor probatur: *dilectio* est actio dicens respectũ ad terminũ, & ad obiectũ; & *diligere* est Verbũ activũ significans dictas habitudines, & habens constructiones prædictas; sed non *dilectio*, & *diligere*, si purè essentialitèr capiatur, nèc si merè notionalitèr sumatur: ergo id habent *dilectio*, & *diligere*, si partim essẽtialitèr, & partim notionalitèr accipiantur. Maior concedìtur ab III. God. Minor verò quoad primam partẽ admittitur ab ipso. Quoad secũdã probata manet contra ipsũ §. 2. Vltra quod brevitèr vtraq; declaratur: *dilectio* (idem est de *diligere*) purè essentialitèr capta, non dicit respectũ ad terminũ productũ; alioquin sicùt Pater, &

Filius dilectione essentiali se diligũt, ita dilectione essentiali se producerent; & purè notionalitèr sumpta nõ dicit respectũ ad obiectũ termini productiui; alioquin sicũt Pater, & Filius apud Ill. God. se diligũt Spiritu Sãcto, dilectione sũpta purè notionalitèr, ita apud ipsũ Pater, & Filius debebant se Spiritu Sancto spirare, quorum vtrumque est plus quam falsum.

42. Ex hoc ergo, quod in præfata propositione Verbũ *diligere* sumatur partim essẽtialitèr, & partim notionalitèr, idẽ est (ait Scotus) Pater, & Filius se diligũt Spiritu Sancto, ac *Pater, & Filius formalitèr se diligũt amore essentiali; principiativè verò se diligunt Spiritu Sancto*; vel vt idem dixit, idẽ est, ac *Pater, & Filius producunt Spiritũ Sanctũ, qui est amor Patris, & Filij, sicùt Patrem se se dicere Verbo, est producere Verbũ declarans ipsũ Patrẽ*. Et quia ita verũ est, *Patrẽ dicere Verbo, ac Patrẽ, & Filiũ diligere Spiritu Sãcto*, infert Scotus, quod sicùt Verbi relatio ad res Verbo dictas est rationis, relatio verò eiusdẽ ad dicẽtẽ est realis; ita relatio Spiritus Sãcti ad rẽ dilectã Spiritu Sancto sit rationis, relatio verò eiusdẽ ad spirantẽ sit realis: ac rursũ, sicùt relatio ad res dictas est solũ appropriata secundæ personæ, propriè verò est communis tribus; ita relatio ad rẽ amatã sit solũ appropriata Spiritui Sancto, propriè verò sit communis tribus: itẽ, quod hinc fit, sicùt relatio ad res dictas non est constitutiva secundæ personæ, sed relatio ad dicentẽ; ita relatio ad rẽ amatã non sit constitutiva tertiæ personæ, sed relatio ad spirãtẽ: ac deniquè, quod hæ relationes ad dicentẽ, & ad spirantẽ, primo, & principalitèr importentur nomine *Verbi*, & *Spiritus Sancti*, connotẽtur verò illę relationes ad res dictas, & amatas, etsi illis modis loquendi, *dicere Verbo, & diligere Spiritu Sãcto* significetur primo habitudo ad res dictas, & amatas, & connotetur habitudo ad dicentem, & spirantem.

43. *Arguit Ill. God. Antecedens probat. 1.* Sed contra rationẽ istam arguit Ill. God. *n.* 8. hæc ratio non suadet intentũ, & parũ cõgruit nostris principijs: ergo nulla est. Primũ sic probat: nã si Pater, & Filius se ipsos Spiritu Sancto diligerent, quatenús producunt Spiritũ Sãctũ, vtrumq̃ diligẽtẽ, sequeretur cũ proprietate posse dici, Patrẽ, & Filiũ, & Spiritũ Sanctũ se diligere creaturis; consequẽs est falsũ, & à nemine admissũ: ergo prędicta ratio sustineri non potest. Probat sequelã: tres personæ producũt rationalẽ creaturã, illas diligentem: ergo possũt dici se diligere rationali creatura, si semèl Pater, & Filius, ea solũ ratione, dicuntur se diligere Spiritu Sãcto, quia producunt illum diligentem Patrem, & Filium.

44. *Secundo.* Secundũ suadetur: nã nos fatemur, quod vt ista propositio sit vera: *Pater, & Filius se diligunt Spiritu Sancto*, debet accipi Verbũ *diligere*, nèc purè essentialitèr, nèc purè notionalitèr; at hoc solum verificaretur in sensu, quẽ nostro argumento convincimus, scilicèt, principiativè, purè notionalitèr accepto *diligere*, dicta propositio esset vera: nàm dilectio purè notionalitèr capta est productio Spiritus Sancti, amantis Patrẽ, & Filium: ergo ratio illa non consentit propria nostra doctrina.

45. *Respondeo ad argum. & 1. prob.* Respondeo ad argumentum negãdo antecedens, ad cuius primam probationem nego suppositum maioris; supponit namquè, quod ratio à nobis data pro veritate præfatæ propositionis sit: quia Pater, & Filius producunt Spiritum Sanctum, vtrumque diligentem, quod est omninò falsum; nã ratio, vt diximus *num.* 42. est: quia Pater, & Filius producunt Spiritum Sanctum, qui est amor Patris, & Filij, quod est valdè diversũ, vt patet; alioquin quod est Spiritui Sãcto appropriatum, esset creaturis. Cum ergo creaturæ non sint amor Patris, Filij, & Spiritus Sancti, nequeunt tres personæ se diligere creaturis, etsi producant creaturas, Trinitatem diligentes; cœterũ cum Pater, & Filius producant Spiritũ Sanctum, qui est amor illorum, se Spiritu Sancto diligunt.

46. *Ad 2.* Ad secundum respondeo negando similitèr suppositum minoris; supponit namquè, quod in nostra sententia solũ principiativè sit vera allata propositio, quod est falsum; asserimus enim, quod principiativè se diligunt Spiritu Sancto pro eo, quod Verbum *diligere* importat notionalitèr, scilicèt, quia producunt Spiritum Sanctum; vltra hoc tamèn asserimus, quod formalitèr se diligũt medio Spiritu Sãcto, ad quem appropriatè consequitur respectus amoris essentialis ad Patrem, & Filium, quia ipsi appropriatur talis amor, & hoc est, quod Verbum *diligere* importat essẽtialitèr,

vt cõſtat ex dictis, & per hoc patet diſcrimen inter noſtram, & Ill. Godoy ſententiam.

47. *Declaratur.* Vel claritatis gratia dico: nos affirmare: quod Pater, & Filius ſe diligunt Spiritu Sancto principiatiuè ob relationem, quàm actio *diligendi* dicit ad terminum per ipſam productum, ſeù ob habitudinem, quam in rem productam importat Verbum *diligere*; ſeù ob conſtructionem tranſitivam, quam in terminum productum habet idem Verbũ. At formaliter ſe diligunt Spiritu Sãcto ob relationem, quam actio *diligendi* dicit ad obiectũ termini producti; vel ob habitudinem, quàm Verbum *diligere* ſignificat in obiectum rei productæ; vel ob conſtructionem tranſitivã, quã idem Verbum habet in obiectum termini. Et hæc eſt Scoti ſententia.

48. *Ad rationem dubitandi reſpondetur.* Ex qua ad rationem dubitandi in principio poſitam *num.* 1. reſpondetur negando maiorem, quia eſt vniuerſaliter falſa; nàm aliquãdo conſtituitur in habitudine quaſi effectus formalis, id eſt, in habitudine termini ſubinduentis modũ formæ in denominãdo principium, à quo producitur, & ideo vocatur formalis. Quod autẽ hæc denominatio à termino in caſu ablativo cõſtructo poſsit agẽti conuenire, conſtat, tum ratione facta, tum etiam exemplis à nobis in ſuperioribus adductis.

49. *Colligitur 1.* Ex dictis in diſcurſu diſputationis colligit primo Ill. God. *num.* 33. Patrẽ, & Filium non ſolum ſe, ſed etiam Spiritum Sanctũ, & creaturas futuras, Spiritu Sancto diligere. In corolario conuenio, cum hac tamẽn differẽtia, quod conſequẽtèr ad dicta *diſp.* 89. & 91. dicere tenemur: Spiritũ Sanctũ per ſe in quarto modo non procedere ex amore perſonarum, nèc futurorum, ſed ſolum concomitantèr, & ſecundario; in quo ſenſu dicere valet: *Patrem, & Filiũ ſe, Spiritum Sanctum, & creaturas futuras Spiritu Sancto diligere*, quo ſic intellecto, opinio oppoſita aliquorũ Scotiſtarum conciliatur.

Secũdo colligitur: quod in hac propoſitione: *Pater diligit creaturas Spiritu Sancto*, Verbum *diligere* non ſolum poteſt, vt ait Ill. God. *num.* 34. ſed, & debet ſumi eſsẽtialitèr, & notionalitèr. Quod patet per dicta in diſcurſu *diſp.* Tertio colligitur cum Ill. God. *n.* 36. quod cum dicitur: *Pater diligit Spiritu Sancto*, nõ eſt denominatio ab actione, ſed à termino per actionem producto. Hoc patet: nã denominatio, qua Pater dicitur diligere Spiritu Sancto, eſt denominatio ab effectu quaſi formali; ſed nomine effectus intelligitur terminus productus, & nomine quaſi formalis intelligitur id, quod ſubinduit modum formæ in denominando, quod non conuenit actioni; nàm hæc non ſubinduit modũ formæ in denominando, ſed eſt forma denominans: ergo quando dicitur: *Pater diligit Spiritu Sancto*, non eſt denominatio ab actione, ſed à termino per actionem producto.

50. *Colligitur 2.*

Colligitur 3.

Deniquè infero: Patrem non poſſe dici ſapientem, nèc ſapere ſapientia genita; Filium autèm poſſe dici ſapiẽtem ſapientia ingenita, & ſapientia genita. Hoc habet Ill. God. *n.* 39. Primũ probatur: ſi Verbũ *diligere* in Divinis ſumeretur purè eſsẽtialitèr, falſa eſſet hæc propoſitio: *Pater diligit Spiritu Sancto*; atqui Verbum *ſapere* in Divinis ſumitur purè eſſentialitèr: ergo falſa eſt hęc propoſitio: Pater eſt ſapiẽs ſapiẽtia genita. Cõſequẽtia eſt legitima. Maior oſtẽſa manet. Minor autẽ eſt Scoti *in* 1. *diſt.* 32. *q.* 1. *§. ad aliã quæſtionẽ. Et q.* 2. *§. ad iſtã quæſtionẽ* V. *ad ſecundã igitur quæſtionẽ.* Et D. Thomæ 1. *part. q.* 37. *a.* 1. & 2. *ad* 1. *Et q.* 34. *art.* 1. *ad* 2. Si autẽ quæras: cur Verbũ *ſapere* purè eſſentialitèr ſumatur; Verbũ autẽ *diligere* ſumatur eſſentialitèr, & notionalitèr? Ratio traditur ab Ill. God. *n.* 23. Secũdũ probat, & optimè Ill. God. *n.* 39. Et hæc de iſta diſputatione applicanda litteræ Magiſtri *in* 1. *diſt.* 32. *§.* 1. & *ſequentibus.*

51. *Colligitur Deniquè.*

***

TRACTATVS DECIMVS TERTIVS.

De Constitutione Divinarum Personarum.

DISPVTATIO NONAGESIMA SEXTA.

Per quid Personę Divinę constituantur, & distinguantur?

DOCTOR vterq̃, Angelicus, nempè, & Subtilis vniformitèr asserunt: Divinas personas cõstitui, & distingui proprietatibus relativis; vndè in hac disputatione litigium cum Ill. God. non habeo, quilibet namquè suum Magistrum sequitur. Et licèt difficultas sit: an relationes Divinæ sub conceptu expræso relationis Personas constituant, vel illas constituãt sub conceptu formę hypostaticæ subsistentis? Quam difficultatem in discursu disputationis per tractat §. 9. & 10. tenetquè *num.* 176. relationes Divinas cõstituere personas sub conceptu formæ hypostaticæ subsistẽtis, in quo à nobis discedit, qui cũ Scoto sentimus: Divinas personas constitui per relationes sub conceptu expræso relationis.

Vt autèm Ill. God. suam defendat opinionem, duplicitèr considerat Divinas relationes. Primo per modũ relationis. Secundo per modum formæ hypostaticæ, ideoquè duplicẽ conceptum inadæquatũ distinguit in relatione Divina. Primus est ordo ad terminũ, seù cõceptus *ad*. Secũdus est modus substantialis subsistãialitèr subsistens. Primo modo considerata relatio, fundatur supra generationem, & personam constitutam supponit. Secundo autèm modo ad generationẽ supponitur, & personam in esse personæ constituit. Hãc doctrinam multotiès repetit §. *cit.* eãquè assumit ex eo, quod à nobis apprehenditur per species personæ creatæ, vt testatur ipse *num.* 201.

Nos, qui oppositum cum Scoto habemus, opposito modo discurrimus, nèc per species personæ creatæ fundamentum sumimus ad iudicandum de relationibus Divinis; vndè dicimus; quod in Divina relatione ordo ad terminum non fundatur supra generationem, nèc personam in esse personæ constitutam supponit, quia licèt hoc sit verùm in relatione creata, quæ est accidens, & à fundamento distincta; falsum tamèn est in Divinis relationibus, quæ substantiales, & subsistentes sunt, indistinctæquè à fundamẽto. Vndè sicùt discurrendo per species personę creatæ, optimè soluit argumenta Ill. God. doctrina ab ipso suppo sita; ita nos per oppositum discurrendo, argumenta optimè soluimus, ideoquè aliud mihi in hac difficultate necessarium non videtur.

***

TRACTATVS DECIMVS QVARTVS.

De Æqualitate, & Miſione Divinarum Perſonarum.

DISPVTATIO NONAGESIMA SEPTIMA.

An identitas, ſimilitudo, & æqualitas Divinarum Perſonarum ſint relationes reales?

§. I.

Statuitur caholicas veritas, & aliqua ſupponuntur.

Num. 1 *Identitas Perſonarũ in eſſentia eſt de fide.*

ANTE quàm ad id, quod inter Doctores Catholicos cõtroverſiam habet, explicandum accedamus, opportet initio diſputationis veritatem catholicã breviter ſtatuere. Primo ergo extra controverſiam eſt apud Theologos; & fide certũm: Perſonas Divinas eſſe idem in eſſentia; quod contra plures Hæreticos conſtat ex Symbolo D. Athanaſij in illis verbis: *Et vnitas in Trinitate, & Trinitas in vnitate veneranda ſit.* Et ibi: *Pater, Filius, & Spiritus Sanctus non tres Dij, ſed vnus eſt Deus.* Deindè ex omnibus locis Scripturæ, in quibus Divinitas trium Perſonarum adſtruitur.

2. *Sunt perfectiſsimè ſimiles.*

Secundo certùm eſt: Perſonas Divinas eſſe perfectiſsimè ſimiles. Quod patet ex Symbolo Athanaſij illis verbis: *Qualis Pater, talis Filius, talis Spiritus Sãctus*; ſed vnum eſſe tale, quale eſt aliud, eſt eſſe ſimile illi: ergo Perſonæ Divinæ ſunt ſimiles. Maior cum conſequẽtia tenet. Minor verò probatur: vnum eſſe tale, quale eſt aliud, eſt habere vnitatem in qualitate; ſed vnum in qualitate facit ſimile: ergo vnum eſſe tale, quale eſt aliud, eſt eſſe ſimile illi.

3. *Dices.*

Dices: hac ratione probari: Perſonas Divinas non eſſe ſimiles: ergo ruit ratio. Probatur antecedens: ſimilitudo in vnitate æqualitatis fundatur, vt cõſtat ex Ariſtotele 5. *Methaphyſicæ cap.* 15. illis verbis: *Eadẽ ſunt, quorũ vna eſt ſubſtãtia; ſimilia, quorũ vna eſt qualitas, & æqualia, quorũ quantitas vna*, ex quibus communis Methaphiſicorum doctrina fuit ſumpta, nimirùm, vnitatem in ſubſtãtia facere vnum, in qualitate ſimile, in quantitate æquale; ſed in Deo non eſt qualitas; vtpotè, accidẽs, ſed omnia ad Deum translata tranſeunt in ratione ſubſtãtiæ, vt omnibus eſt manifeſtum: ergo illa ratione probatur: perſonas Divinas non eſſe ſimiles.

4. *Reſpondet Ill. God.*

Reſpondet Ill. God. *num.* 9: ſubſtãtiam, quantitatem, & qualitatem ſumi dupliciter: Primo ſtrictè, & ſic cõſtituunt diverſa prædicamẽta, & quod illis proùt ſic convenit, non eſt alijs prædicamẽtis commune. Secundo accipiuntur ſubſtantia pro eſſentia, qualitas pro forma, & quantitas pro extẽſione abſtrahente ab extenſione molis conſiſtente in extenſione partium extrà partes, & ab extenſione virtutis; & quia eſſentia eſt alijs prædicamentis communis, ratio etiam formæ, ſeù intenſivæ perfectionis invenitur in illis, & virtualis extenſio, ſeù quãtitas perfectionis: fit conſequens, quod relationes identitatis, æqualitatis, & ſimilitudinis fundentur in illis: convenit ergo Divinis perſonis relatio identitatis ratione vnitatis in Divina eſſentia, relatio ſimilitudinis, quia in vna forma

com-

communicāt, vt docet D. Thom. *q.* 12. *a.* 42. *a.* 1. *ad* 2. & relatio æqualitatis, quia conveniunt in vna quantitate virtutis, scilicèt, in vna magnitudine essentiæ, in vna duratione, & in vna potestate, vt docet D. Thom. *solutione ad* 1.

5. *Responsio hæc nō placet.*

Sed non placet hæc solutio: nàm iuxta illam qualitas strictè accepta cōstituit prædicamentū distinctum à substantia, & quantitate; sed vnitas in qualitate facit simile: ergo similitudo solū in qualitate fundatur: ergo strictè loquendo solùm ratione illius, quod in Divinis sortitur modum qualitatis, dicuntur similes personæ Divinæ; atqui nèc essentia, nèc quantitas virtutis sortiuntur modum qualitatis: ergo strictè loquendo personæ Divinæ nequeunt dici similes in essentia, nèc in quantitate virtutis. Si autèm alio modo hoc intelligat Ill. God. vel verum nō erit, vel incidit in nostram responsionem.

6. *Respondetur ad argum.*

Vndè respondeo ad argumentū negando antecedens, ad cuius probationem distinguo minorem: in Deo non est qualitas, quæ sit de prædicamento qualitatis, seù quę sit accidens concedo minorem; non est qualitas, quæ sit aliquid substantiale, quod sortiatur modū qualitatis nego minorē, & consequentiam. Itaquè in Deo natura obtinet locum substantiæ; attributa modum qualitatis sortiūtur, & magnitudo est quātitas virtutis. Vndè personæ in essentia sunt idem; in attributis similes, & in magnitudine æquales.

7. *Solutionē impugnat Ill. God. Primo.*

Hæc solutio non placet Ill. God. eāquè excludit. Primo: quia vt docet D. Thom. *quæst.* 42. *artic.* 1. *ad* 2. æqualitas in quantitate virtuali fundata includit similitudinem, & aliquid addit: ergo æqualitas, & similitudo supra idē fundantur. Et vt docet *solutione ad* 1. Personæ sunt æquales in essentia, in duratione, & in vi operativa: ergo similitudo personarum non solùm salvatur in attributis, sed etiā in essentia, & natura.

Secundo.

Deinde: nàm de ratione geniti, & Filij est assimilari generanti in natura, & essentia sub conceptu essentiæ, & naturæ, vt cōstat ex illius diffinitione; sed Verbum Divinum est Filius, & genitus: ergo est simile Patri nō solùm in attributis, sed etiam in natura sub primo naturæ conceptu.

8. *Tertio.*

Tertio: nàm licèt in Deo attributa sint substantia, quia tamèn significantur ad modum formæ, fundant relationem similitudinis; sed etiam Divina essentia significatur ad modū formę cōstituentis Deum: ergo esto sit substātia, fundabit relationem similitudinis.

Quarto.

Quarto: nàm Divinæ personæ non solùm sunt idem in essentia, sed etiam in attributis, & etiam in magnitudine: ergo deficit solutionis doctrina. Probatur antecedēs: ideò sunt idem in essentia, quia in illis eadem essentia invenitur; sed etiam eadem attributa, eademquè magnitudo illis cōpetit: ergo sunt idem etiam in attributis.

Deniquè.

Deniquè: nàm duæ albedines eiusdem speciei, quamvis dissimilis intēsionis, referuntur relatione identitatis, & similitèr duę quantitates inæqualis extensionis: ergo relatio identitatis non est alligata vnitati substantiali, sed alijs generibus convenit, & super illorū vnitate fundatur.

9. *Respondeo ad 1. impugnat.*

Hæc tamèn non obstant. Respondeo namquè ad primam impugnationem distinguendo antecedens: æqualitas in quātitate virtuali fundata includit similitudinem translativè concedo antecedens; rigurosè nego antecedens, & distinguo similitèr consequēs, simùl cum eo, quod de personis ait in replica Ill. God. *Ad 2.* Ad secundam distinguo maiorem, & consequēs eadem distinctione. *Ad 3.* Ad tertiam distinguo minorē, & consequens distinctione data, & retorqueo *Retorqueo* contra ipsum: nàm essentia Divina rigurosè loquendo obtinet locum substantiæ; sed substātia rigurosè capta cōstituit prædicamentū distinctum à quātitate, & qualitate iuxta Ill. God. *num.* 9. ergo essentia Divina rigurosè fundat identitatem; non verò similitudinem, aùt æqualitatem, & si has fundat, erit tantum translativè, vt dictum est in solutione.

10. *Ad 4.*

Ad quartam distinguo antecedens: Divinæ personæ non solùm sunt idem in essentia, sed etiā in attributis, & etiā in magnitudine, rigurosè nego antecedens; rigurosè in essentia, & translativè in attributis, & magnitudine concedo antecedens, & nego consequentiā. Ad probationem distinguo maiorem: ideò sunt idem in essentia, quia in illis eadē essētia invenitur, absolutè nego maiorem; & quia essentia obtinet locū substantiæ concedo maiorem, & concessa minori distinguo similitèr consequēs.

Vel diſtinguo alitèr probationem: ideo ſunt idem in eſſentia, identitate communi, ſeù tranſcendentali, quia in illis eadem eſſentia invenitur concedo maiorem; identitate prędicamentali, vel quaſi prædicamētali ſubdiſtinguo: quia in illis eadem eſſentia invenitur præciſè nego maiorem; quia in illis eadē eſſentia invenitur, & quia eſſentia obtinet locum ſubſtantiæ concedo maiorē; diſtinguoquè minorem: ſed etiam eadem attributa, eademquè magnitudo illis competunt, identitate communi, vel tranſcendenti concedo minorem; identitate prędicamētali, vel quaſi prędicamentali nego minorem, & diſtinguo conſequens, vt diſtinxi. Ad vltimā diſtinguo diſtinctione repetita. Et certè ſi hęc ſolutio eſt in ſubſtantia eadem cum ſolutione III. God. negari nequit, nos loqui magis propriè, & cōformius ad Ariſtotelem in argumēto citatum, vt ex dicendis *num.* 12. 13. conſtabit, ibiquè declarabitur ſolutio.

11. *Sunt etiā omninò æquales.*

Tertio certū eſt, & extra cōtroverſiā inter Doctores Catholicos: perſonas Divinas eſſe inter ſe omninò ęquales. Quod eſſe de fide conſtat ex Symbolo D. Athanaſij illis verbis: *Coæternæ ſibi ſunt, & coæquales.* Et de Filio: *Æqualis Patri ſecundum Divinitatem.* Et ad Philipenſes 3. de Filio ait Paulus: *Non rapinam arbitratus eſt, eſſe ſe æqualē Deo.* Et de Tribus Perſonis in Concilio 2. *Lateranenſi cap. Firmitèr de ſumma Trinitate*, dicitur: *Quoæquales, eo omnipotentes, & coæterni.* Tradunt eandem veritatem Clemēs *Epiſt.* 1. Anacletus *Epiſt.* 2. Cyprianus *Epiſt.* 45. Concilium Conſtantinopolitanum 1. Lateranenſ. 2. Toletanū 1. 6. & 11. Ex Patribus Auguſtinus *lib.* 6. *de Trinitate cap. vltimo, & lib. de quantitate animæ cap.* 9. Chriſoſtomus *homilia* 48. & 49. *in Ioannē.* Cyrilus *lib* 2. *ſuper Ioannem cap.* 141. Theophilatus *in Ioannem cap.* 17. Euthimus *Ioannis* 6. Et D. Thomas 4. *cōtra Gentes cap.* 6. & 7. *Et in hac* 1. *part. quæſt.* 42. *artic.* 1. & *ſequentibus.*

12. *Suppono* 1.

His itaquè de fide ſtatutis. Suppono primo pro claritate diſputationis, quod loquendo Philoſophus de relationibus idētitatis, æqualitatis, & ſimilitudinis, hęc dixit 5. *Methaphiſicæ tex.* 20. *cap. de ratione: Eadē ſunt, quorū ſubſtātia eſt vna, æqualia, quorum quantitas eſt vna, ſimilia, quorum qualitas eſt vna.* Vndè fundamentū proximum, ſeù ratio fundandi eſt vnitas in qualibet ex his relationibus; cœterum fundamētum remotum *idētitatis* eſt ſubſtātia, *æqualitatis* eſt quātitas, & *ſimilitudinis* eſt qualitas; & hęc tria prędicamenta propriè tales fundat relationes; trāslativè verò in omni ente fundantur, quippè vt ipſemet aſſeruit Philoſophus, omne ens omni enti comparatū dicitur idem, vel diversū, æquale, vel inæquale, ſimile, vel diſimile. Ex quo patet ſolutio ad replicas data, & quod nos in illa loquamur propriè.

13. *Suppono* 2.

Suppono ſecundo: quod in omni ente quidditativo eſt, tùm eſſentia, quę aliquando dicitur ſubſtantia, vt in diffinitione à Philoſopho tradita de vnivocis, quòrum nomen eſt commune, ratio verò ſubſtantiæ ideſt, eſſentia eadē; tū quantitas virtutis, quæ eſt eius magnitudo, & determinata perfectio, ſecūdum quam, vel excedit, vel exceditur; tum eſt differētia, quæ ſolet dici à Philoſopho qualitas, vt videre eſt 5. *Methaphiſicæ cap. de qualitate*, & à Porphirio dicitur, quod prædicatur in *quale quid*: ſimilitèr proprietas, quæ etiam prædicatur in *quale*; ideo omne ens quidditativum eſt quid, quantum, & quale, & comparatum cum alio ſecundum vnā quidditatem erit idem, ſecundum vnā quantitatem erit æquale, & ſecundum vnam differentiam, ſeù proprietatem erit ſimile. Ac proindè vti ipſum ens quidditativum eſt tranſcendens, ſic hę relationes erunt tranſcendentes, & communes.

14. *Suppono* 3.

Suppono tertio: quod ſimilitèr in Deo datur eſſentia, quæ eſt eius ſubſtātia; & datur infinitas intenſiva, quæ eſt eius quantitas virtutis, ſeù magnitudo, & dantur proprietates, ſeù attributa, quæ ſunt eius quaſi qualitates; & conſequētèr etiam ipſe Deus eſt ens quid, quantū, & quale; ſuper vnitatem eſſentiæ fundatur identitas inter perſonas; ſuper vnitatem quātitativæ perfectionis, ſcilicèt, infinitatis intenſivæ, fundatur æqualitas; ſuper vnitatem attributorum fundatur ſimilitudo, ita, vt vnitas ſit ratio fundandi, ſeù fundamentū proximum; eſſentia verò, infinitas, & attributa ſunt fundamentum remotū; extrema relata ſunt perſonæ.

15. *Suppono* 4.

Suppono quarto: quod fundamentum, & terminus, tam identitatis, quam æqualitatis, & ſimilitudinis inter Divi-

nas

nas personas verè datur à parte rei, quia verè existit à parte rei, tam vnitas essentiæ, infinitatis, & attributi, quam ma sunt realitèr distincta, quia extre- sunt personæ, quę realitèr distingun- ipsæ personæ relatæ. Item: extrema tur. Item: dantur tales relationes ex natura extremorum, quia nullo considerante intellectu, Pater, & Filius verè à parte rei habent idētitatem in essentia, æqualitatem in magnitudine, & similitudinē in attributis, & proprietatibus, quæ conditiones sunt necessario requisitæ ad resultantiā relationū realiū.

16. In his ergo, & si ab Ill. God. nō suppositis, nobiscum convenit, & litigium reducitur ad duo. Primo ex parte fundamenti remoti, scilicèt, an vt relationes identitatis, æqualitatis, & similitudinis Divinarum Personarum sint reales, sufficiat habere tres prædictas conditiones, quin requiratur distinctio fūdamenti remoti; an verò non sufficiat, quin potius vnitas fundamenti remoti obstet, vt tales relationes sint reales? Secundo ex tertia conditione, an scilicèt, relationes prædictæ necessario à parte rei ante omne opus intellectus resultēt virtute extremorum, & fundamenti? Pro quo sit.

§. II.

Sententijs relatis statuitur conclusio, & probatur.

17. HIS itaquè suppositis. Prima sentētia docet: nullam relationē realem dari in Divinis præter quatuor relationes originis; vndè relatio identitatis, similitudinis, & æqualitatis inter Divinas personas est relatio rationis. Sic Ill. God. *disputatione præsēti n. 25.* citans pro ipsa D. Thom. *in 1. dist. 31. q. 1. artic. 1. ad Anibaldū eadē dist. quæst. vnica artic. 4. quæst. 7. de potētia artic. 11. ad 3. quæst. 8. artic. 1. in corpore non longe à principio, & solutione ad 2. In hac 1. part. quæst. 28. artic. 4. in corpore, & solutione ad 4. Et quæst. 42. artic. 1. ad 4.* Secūda, & vera sētentia per extremum affirmat: relationes identitatis, similitudinis, & æqualitatis inter Divinas personas esse reales. Sic Scotus *in 1. dist. 31. quæst. 1. In Report. ibidem, & quodlibeto 6.* cum quo sit.

1. *Sententia.*

Ill. God.

2. *Sententia.*

Scotus.

18. Conclusio: *Relationes identitatis, æqualitatis, & similitudinis inter Divinas personas non sunt relationes rationis, sed reales.* Conclusio est contra Ill. God. *num. 36.* & probatur primo: relatio æqualitatis Divinarum personarū habet quid quid requiritur, vt sit realis: ergo est relatio realis. Probatur antecedens: vt aliqua relatio sit realis sufficit fundamentum reale, & quod extrema sint realia realitèr distincta, & realitèr existentia; sed fundamentum æqualitatis inter Divinas personas est reale, nempè, magnitudo essentiæ, extrema sunt realia realitèr distincta, & realitèr existentia; nā Personæ Divinæ, quæ sunt extrema relationis æqualitatis, realia sunt, realitèr existunt, & realitèr distinguntur: ergo relatio prędicta habet omnia requisita, vt sit relatio realis.

Probatur concluſ. 1

Respondet Ill. God. *num. 125.* negādo antecedens; ad probationem negat maiorem; nàm prætèr realitatem fundamenti, & existentiam realem, & realem extremorum distinctionē, requiritur in relatione æqualitatis, vt relatio realis sit, quod fundamēta realitèr distinguantur. Quamvis autèm magnitudo essentiæ sit realis, non tamèn distinguitur realitèr magnitudo essentiæ Patris à magnitudine essentiæ aliarum personarū, & ideo nō est relatio realis.

19. *Respondet Ill. Godoy.*

Hæc solutio est principale fundamentum, quod pro sua opinione habet author prædictus, & in quo tota stat difficultas ex parte fundamenti, vt diximus *num. 16.* vndè hac solutione reiecta, & sententia Ill. God. reiecta manebit, & Scoti opinio efficacitèr probata. Impugnatur itaquè primo: nàm æqualitas fundatur in vnitate quātitatis: ergo in maiori vnitate perfectior fundatur æqualitas; sed quando quantitas est vna numero in duobus extremis, maior est vnitas: ergo perfectior æqualitas, quàm vbi quantitas numero multiplicatur in illis; sed cum quantitas numero multiplicatur, relatio fūdata est realis; ergo etiam realis est, quando est vna numero quantitas. Patet consequentia; nàm æqualitas realis perfectior est æqualitate rationis.

20. *Impugnatur 1. solutio Ill. Godoy.*

Secundo: nàm cum fundamenta relationum æqualitatis realitèr distingūtur, non fundāt, quatenùs distincta, sed quatenùs vnum sunt: ergo quando non multiplicantur, fundant relationē realem. Patet consequentia; nàm posita causa, ponitur etiā effectus: ergo si causa realitatis relationis est vnitas quantitatis, & vnius ab alio distinctio materia

21. *Secundo.*

litèr

litèr ſe habet, poſita vnitate, & ſemota diſtinctione reali, conſurgit relatio.

Antecedēs probatur 1. Antecedens autèm oſtenditur primò: ſi namquè vt diſtincta fundarēt, nō eſſet vnitas fundamentum æqualitatis, ſed potiùs diſtinctio, & diverſitas; ſed fundamentum æqualitatis eſt vnitas cū negatione exceſſus: ergo quātitates diſtinctæ non fundāt æqualitatem, quatenùs diſtinctæ ſunt. *Secundo.* Secundo: nàm, proùt diſtinctæ, fundāt relationē diverſitatis, ſed relatio æqualitatis diſtincta eſt à relatione diverſitatis: ergo non fundatur in quātitatibus, quatenùs diſtinctis. Patet conſequētia: nàm relationes diſtinctæ petunt fundamenta diverſa: ergo ſi relatio diverſitatis fundatur in quantitatibus, quatenùs diſtinctæ ſunt, proùt ſic non fundant æqualitatem.

22. *Reſpondet ad 1. impug.* Ad primam impugnationem Ill. Godoy *num.* 131. diſtinguit antecedens: in vnitate quantitatis ſingularis negat antecedens; plurium quantitatum concedit antecedens, & diſtinguit conſequens: quo maior fuerit vnitas duarum quantitatum concedit conſequētiam; vnius ſingularis quantitatis negat conſequentiam, & ſub eadem diſtinctione minoris ſuſſumptæ negat conſequentiam; æqualitas enìm nō eſt per ſe primo inter ſubiecta quantitatis, ſed inter quantitates. Vndè petit fundari ſupra vnitatem, non quantorum, ſed quantitatum; ac proindè requirit vnitatem cum diſtinctione ipſarum quātitatum. Ex quo ſequitur, vt ad realitatem relationis æqualitatis ſit neceſſaria diſtinctio realis quantitatum, illaquè deficiēte, realitas relationis æqualitatis deficiat. Sicùt relatio identitatis fundata in ſubſtantia petit pro fundamento vnitatem ſubſtantiarum, & ideo vt realis ſit, petit realem diſtinctionem ſubſtantiarum, & hac deficiēte non conſurgit relatio realis identitatis, ſed relatio rationis. Et ſicùt eiuſdem ad ſe ipſum eſt perfectior identitas, ſumpta identitate pro negatione diſtinctionis, quā inter duas ſubſtantias, non autèm ſumpta identitate relativè, cum eiuſdem ad ſe ipſum ſit relatio rationis, inter duas autē ſubſtātias ſit realis; ita vnitas numerica quātitatis perfectiorē præſtat æqualitatē, ſumpta æqualitate pro negatione exceſſus, quàm vnitas duarum quantitatum: non autèm ſumpta æqualitate relativè; nā inter duas quātitates realis relatio invenitur; ſecùs verò cum vnitas quātitatis omninoda eſt, & numerica.

23. *Ad 2.* Ad ſecundam reſpondet *num.* 132. diſtinguendo antecedens: non fundant quatenùs diſtincta, ly *quatenùs* dicente rationem formalem fundandi concedit antecedens; dicente conditionē neceſſariam negat antecedens, & conſequentiam; nàm licèt diſtinctio quantitatum non ſit ratio formalis fundandi relationē æqualitatis, eſt tamèn neceſſaria conditio. Vt autèm relatio realis conſurgat, nō ſolum exigitur ratio formalis fundandi, ſed etiam debet exiſtere, quod vt conditio requiritur; ſicùt etiàm in extremis relationum diſtinctio non eſt ratio formalis, ſed tantum conditio, & tamèn deficiente reali diſtinctione extremorum non conſurgit realis relatio. Nèc obſtat diſtinctionem quantitatum fundare relationē diverſitatis: nàm ad iſtam relationē diſtinctio eſt ratio formalis fundans; benè autē poteſt, quod eſt ratio formalis fundandi vnam relationē, ad aliam comparari, vt neceſſaria cōditio. Ex quibus ad vtramque antecedentis probationē conſtat ſolutio.

24. *Explanatur doctrina Il. God.* Si autèm ab ipſo quæras: cur æqualitas fundetur in vnitate plurium quātitatum, ſaltìm tanquā neceſſaria conditio, vt relatio realis conſurgat, quæ eſt ſolutio ad vtramque impugnationem? Reſpondet hoc eſſe, quia relatio æqualitatis, idēquè de relatione ſimilitudinis, & idētitatis, pertinet ad primū genus relationum, in quo genere fundamenta ſunt ſubiecta primo relata, & ideo realis diſtinctio fundamentorum neceſſaria eſt ad realitatem relationum illius primi generis, licèt non requiratur ad alia relationū genera, quod dictum habet *num.* 130. Hæc eſt pro parte fundamēti integra huius doctoris doctrina. In ipſum tamèn ſit.

§. III.

Reijcitur ſententia Ill. Godoy ſuam doctrinam impugnando.

25. *Contra 1.* IMpugnatur primo: vnitas numerica in Divinis fundat relationem realē primi generis: ergo realis diſtinctio fundamentorum nullatenùs neceſſaria eſt ad relationem realem primi generis, & conſequētèr tota ruit allata doctrina. Probatur antecedēs: ideo in crea-

tis

tis vnitas numerica naturæ non fundat relationem realem primi generis, quia relatio, quàm fundat, est eiusdem ad se ipsum, quę realis non est; atqui relatio primi generis, quàm fundat vnitas numerica in Divinis, nō est eiusdem ad se ipsum: ergo vnitas numerica in Divinis fundat realem relationem primi generis. Consequentia legitimè infertur ex præmissis; ex his autèm minor est certa: nàm relatio primi generis, quàm in Divinis fúdat vnitas numerica, est vnius ad alium, nempè, Patris ad Filium, seù vnius suppositi ad aliud suppositum.

26. Maior verò probanda est, sed primo supponendum, quod in creatis vnitas numerica naturæ solum fundat relationem primi generis eiusdē ad se ipsum; nàm cum quælibet natura creata solum habeat vnum suppositum, vnitas numerica naturæ solum fundat relationē primi generis illius suppositi ad se ipsum, & patet etiā per oppositum ad vnitatē numericā naturæ Divinę. Quo supposito. *Maior probatur 1.* Maior probatur. Primo: si eadem numero natura humana terminaretur duobus suppositis creatis, vnitas numerica naturæ fundaret relationem realem primi generis, scilicèt, identitatis, inter illa duo supposita: atqui hoc non alia ratione, nisi quia in casu illo vnitas numerica naturæ non fundaret relationem primi generis eiusdem ad se ipsum: ergo ideo in creatis vnitas numerica naturæ non fundat relationem realem primi generis, quia relatio, quā fundat, est eiusdē ad se ipsum, quę realis non est. *Secundo.* Probatur secundo dicta maior: si eadem numero albedo esset in duobus subiectis, vnitas numerica albedinis fundaret realem relationem primi generis, nēpè, similitudinis, inter illa duo alba: sed hoc non alia ratione, nisi quia in casu illo vnitas numerica albedinis non fundaret relationem primi generis eiusdem ad se ipsum: ergo idem quod priùs.

27. Iam video Ill. God. ad vtrāque probationem respondentem negādo maiorem, vt ad simile exemplum de quātitate facit *num.* 121. & hoc nulla alia ratione, nisi, quia fundamentū relationis æqualitatis est vnitas duarum quantitatum, & non solum duorum quātorum. Vndè, vt realis sit, requiritur realis vnitas cum reali distinctione quantitatū; ac proindè, cum vnitas tanta est, vt realem quantitatum distinctionem excludat, no potest realis relatio æqualitatis consurgere. Ob hoc ergo veram esse maiorem. Ostendo primo, exemplum de albedine sequendo: ideo præcisè duo parietes albi dicuntur habere relationem realem similitudinis, quia albedo vtrique parieti inhæret, & vtrū que denominat; atqui in casu posito vnica numero albedo inhæreret vtriq parieti, & vtrumque album denominaret: ergo si eadem numero albedo esset in duobus subiectis, vnitas numerica albedinis fundaret realem relationē primi generis, nempè, similitudinis, inter illa duo alba. *Maior probatur. Primo.*

Probatur secundo eadem maior: quandocumque aliquod vnum præstat duobus id, quod duo præstarent, tùnc illa duo eodem modo se habent, ac si illud haberent à duobus; sed in casu posito duo parietes albi haberent ab vnica albedine id, quod haberēt à duobus; essent namquè albi: ergo idē, quod antea. Tertio: nàm in casu posito illi duo parietes verè essent albi, & dicerent veram, & realem similitudinem: ergo, & veram, realemquè relationē ūmilitudinis. Quarto: nam vt duo parietes sint verè albi, veramquè, & realem similitudinem dicant, superfluum est inquirere: an sint albi eadem numero albedine, an diverso: ergo vt veram dicāt relationem similitudinis, superflua est inquisitio prædicta. 28. *Secundo.* *Tertio.* *Quarto.*

Denique probo maiorem supra positā: duo subiecta de facto verè, & realitèr dicuntur similia proptèr vnitatem formalem in albedine: ergo potiori iure in illa hypotesi essent verè, & realitèr similia. Probatur consequētia: data hypotesi illa duo subiecta, non solū haberent vnitatem formalē in albedine; sed etiam numericā vnitatē, quæ apud omnes est maior vnitas; sed per te duo subiecta de facto verè, & realitèr dicuntur similia proptèr vnitatem formalē in albedine: ergo potiori iurè in illa hypotesi essent verè, & realitèr similia. Hoc argumentum vrgere videtur; quia mirum est, quod duo subiecta proptèr vnitatem formalem in albedine modò dicātur verè, & realitèr similia, & quod in hypotesi, quod non solum haberent vnitatem formalem albedinis, sed etiā numeralem, non forēt verè, & realitèr similia, cum similitudo resultet inter *Deniquè.*

præ-

prædicta ſubiecta ex albedinis vnitate, quàm participant, & numerica ſit maior vnitas, quàm formalis ſecundū omnes, & ipſis ſubiectis à parte rei conveniat, non ſecùs, ac convenit formalis, & inſuper ipſa ſubiecta, quæ ſunt extrema, quæ referuntur, vt *quod*, realitèr diſtinguantur.

29. *Contra 2.* Cōtra ſecūdo: tota ratio diſcriminis ab III. God. conſtituta inter relationes primi generis ab alijs aliorū generū: eſt, quod ſubiecta primo relata relatione primi generis ſunt fundamēta; ſecùs in alijs generibus; ſed hoc diſcrimē eſt falſum: ergo ruit illius doctrina. *Minor probatur 1.* Probatur minor: fundamenta ſunt illa, quibus extrema referuntur, ſeù ſolum referuntur vt *quo*, non formalitèr, ſed ſubiectivè: ergo nullum eſt diſcrimen allatū. Probatur antecedens: fundamenta verè, & propriè non referuntur vt *quod*: ergo fundamenta ſunt illa, quibus extrema referuntur, ſeù ſolum referūtur vt *quo*, nō formalitèr, ſed ſubiectivè. Probatur antecedēs: qualitas in abſtracto eſt fundamentum, V.g. albedo eſt fundamentum relationis ſimilitudinis; ſed qualitas in abſtracto verè, & propriè non refertur vt *quod*: ergo fundamēta verè, & propriè non referuntur vt *quod*. Probatur minor primo: ſi qualitas in abſtracto verè, & propriè referretur vt *quod*, ita verè, & propriè diceret Philoſophus, quod *ſecundum qualitatem ſimile, vel diſimile dicitur*, ac quod *qualitas dicatur ſimilis, vel diſimilis*; ſed hoc eſt falſum, vt conſtat *ex dictis num.* 12: ergo qualitas in abſtracto verè, & propriè non refertur vt *quod*.

30. *Secundo.* Probatur minor ſecundo: ſi qualitas in abſtracto verè, & propriè referretur vt *quod*, qualitas in abſtracto, V.g. albedo, eſſet verè, & propriè alba, & quātitas verè, & propriè eſſet quāta; ſed hoc verè, & propriè verū non eſt: ergo &c. Probatur minor: nàm albedo verè, & propriè eſt ratio dealbificandi, non verò eſt propriè alba, & quantitas verè, & propriè eſt ratio extendendi rem quātam; ipſa verò propriè non eſt quanta: ergo verè, & propriè albedo nō eſt alba, nèc quantitas quanta. Et ratio eſt: nàm albedo vnius parietis nō eſt, verè, & propriè loquendo, id, quod refertur ad alium parietem eiuſdem albedinis, ſed eſt id, quo paries albus, & ſimilis, refertur ad alium parietem. Similitèr quantitas vnius lapidis non eſt verè, & propriè id, quod refertur ad alium lapidem eiuſdem quātitatis, ſed eſt id, quo lapis quātus, & æqualis refertur ad aliū lapidē. Quod conſtat: nàm paries albus refertur ad alium, quia eſt ipſi ſimilis, & eſt ſimilis, quia habet eandem qualitatē, ſinè qua non referretur: ergo qualitas, quæ eſt fundamentum ſimilitudinis, non eſt id, quod refertur, ſeù non refertur vt *quod*. Et ex hoc.

31. *Contra 3.* Contra tertio: realis diſtinctio fundamētorū non requiritur vt cōditio ad relationē realē ſimilitudinis propriè, V.g. ſed hęc eſt relatio realis primi generis: ergo non requiritur ad relationē realē primi generis: ergo ruit ſolutio. Probatur maior: realis diſtinctio fundamētorum ſolum requiritur ad relationem realem ſimilitudinis nō propriè: ergo realis diſtinctio fundamentorum non requiritur vt conditio ad relationem realem ſimilitudinis propriè. Probatur antecedēs: deficiēte reali diſtinctione fundamētorum deficit ſolum ſimilitudo nō propria: ergo realis diſtinctio fundamentorum ſolum requiritur ad relationem realem ſimilitudinis nō propriè. Antecedens probatur: dificiēte reali diſtinctione fundamentorū deficit ſimilitudo ipſorum; ſed ſimilitudo fundamētorum eſt ſimilitudo non propria: ergo deficiente reali diſtinctione fundamentorum deficit ſolum ſimilitudo non propria. Conſequētia eſt evidens. Maior eſt notoria, & minor conſtat ex dictis, & ex eo, quod duæ albedines non ſunt ſimiles propriè; alioquin tam propriè eſſent ſimiles, quam duo alba, quod nefàs. Infero deniquè: ergo deficiente reali diſtinctione fundamētorum non deficit ſimilitudo propria: ergo realis diſtinctio fundamentorum non requiritur ad relationem realem ſimilitudinis propriè.

32. *Vrgetur.* Amplius hoc explicatur, & vrgetur: inter duas albedines datur ſimilitudo non propria; inter duo autèm ſubiecta alba datur ſimilitudo propria; atqui caſu, quo vna tātum albedo eſſet in duobus ſubiectis, ſolum deficiet ſimilitudo non propria: ergo non deficiet ſimilitudo propria: ergo fundamentum ſimilitudinis propriè non requirit diſtinctionem, vel multiplicationem ſui. Secunda conſequentia ex prima infertur. Prima ex præmiſſis, ex quibus maior patet

ex dictis. Minor ex eisdem similitèr patet, & vltra declaratur: nàm in illo casu non darentur duo fundamenta relata, scilicèt, duæ albedines, inter quas datur similitudo non propria. Ex quo prima consequentia apparet: nàm in illo casu darentur duo extrema relata, scilicèt, duo subiecta alba, inter quę datur similitudo propria.

33. *Contra 4.* Cõtra quarto: vnitas numerica fundamenti non obstat, vt fundamentum fundet relationes reales primi generis: ergo ruit doctrina Ill. Godoy. Probatur antecedens: vnitas numerica fundamẽti non obstat, vt ad interrogationem, *quare duo alba realitèr ad invicem referantur*, verè, absolutè, & rectè respondeatur: ergo vnitas numerica fundamenti non obstat, vt fundamẽtum fundet relationes reales primi generis. Probatur antecedens: ad prædictam interrogationem verè, absolutè, & rectè respondetur, dicẽdo: *quia ambo sunt alba*; atqui vnitas numerica albedinis non obstat, vt ambo sint alba: ergo vnitas numerica fundamenti non obstat, vt ad interrogationem, *quare duo alba realitèr ad invicem referantur*, verè, absolutè, & rectè respondeatur. Consequentia est legitima. Minor patet ex dictis *num.* 27. in casu, quo eadem numero albedo esset in duobus subiectis. Maior patet: nàm ad prædictam interrogationem responsio data magis recta est, quàm respondere: *quia sunt alba albedine numero distincta.*

34. *Contra 5.* Contra quinto: stat, quod realis distinctio fundamentorum requiratur vt conditio ad relationes reales prædicamentales primi generis, quin talis distinctio requiratur ad relationes reales non prędicamentales eiusdem generis; sed relationes primi generis in Divinis non sunt prædicamentales: ergo stat, quod ad realitatem illarum non requiratur realis fundamentorum distinctio. Probatur maior: stat, quod fundamentum relationis prædicamentalis sit finitum, quin finitum sit fundamentum relationis non prædicamentalis: ergo stat, quod realis distinctio fundamẽtorum requiratur vt conditio ad relationes reales prædicamẽtales primi generis, quin talis distinctio requiratur ad relationes reales nõ prędicamẽtales eiusdẽ generis. Antecedẽs patet: nàm fũdamentum relationis prædicamẽtalis est quid creatum; alioquin non fundaret relationem prædicamentalem, quæ finita debet esse; fundamentum vero relationis non prædicamentalis est infinitum, quia est Essentia Divina.

Consequẽtia probatur. Consequentia verò probatur: stat per te, quod fundamentum relationis prædicamentalis sit finitum, quin finitum sit fundamentum relationis non prædicamentalis; sed si fundamentum relationis prædicamẽtalis requirit distinctionẽ realẽ fundamentorũ, hoc est præcisè, quia finitũ est: ergo stat, quod realis distinctio fundamentorũ requiratur vt conditio ad relationes reales prædicamẽtales primi generis, quin talis distinctio requiratur ad relationes reales non prædicamentales eiusdem generis. Probatur minor: ideò præcisè creaturæ non dicunt relationes reales primi generis, nisi habeant distincta numero fundamenta, quia duæ creaturæ nequeunt habere idem numero fundamentum, scilicèt, eandem numero substantiam, quantitatem, & qualitatẽ; at qui hoc præcisè provenit ex eo, quod finitæ sunt: ergo si fundamentum relationis prędicamentalis requirit distinctionem realem fundamentorum, præcisè hoc est, quia finitum est.

35. Ex his itaquè apparet: quod causa, cur aliqua sunt relativa realitèr modo identitatis, æqualitatis, & similitudinis, est, quia sunt plura, quorum substantia est vna, vna quantitas, & vna qualitas, vt diximus ex Philosopho *n.* 12. cum ipsoquè declaravit Averroes *commento* 2. dicens: ideo æqualitatẽ, similitudinẽ, & identitatẽ esse relativa, quia proportio est eadẽ in eisdẽ, in vtroque extremo. Quod autèm debeat esse vna genericè, vel specificè; non verò numericè, hoc non dixit Aristoteles, nèc aliquis eius commentator ex Philosophis antiquis, quin potiùs oppositũ ex ipsis deducitur. Nèc obest, quod hoc in creatis reperiatur, nàm hoc est per accidens; non enim est de ratione relationis realis vt sic; alioquin in relationibus secundi generis requiriretur distinctio fundamentorũ, quod non admittit Ill. God. Nèc est de ratione relationis realis primi generis; quia licèt hoc in creatis cõtingat, est, non quia sunt relationes primi generis, sed quia ratione finitatis habent creaturæ fundamenta distincta, quod est accidentalitèr relationibus prædictis evenire.

36. *Contra 6. ad hominē contra Ill. Godoy.*

Contra denique ad hominē contra Ill. God. relationes reales primi generis non exigunt distinctionē fundamētorum ex titulo fundamenti, sed ea ratione, qua extrema, & subiecta primo referenda sunt: ergo tunc requiritur in fundamēto distinctio, quando non solùm est fundamētum, sed etiàm extremum relatum: ergo quando non fuerit extremū relatū, sed præcisè fundamentum, tunc nō requiritur distinctio fundamēti. Atqui in Diuinis Essentia, quæ est fundamentū relationū primi generis, non est extremū relatum, sed precisè fundamentū: ergo ad reales relationes primi generis in Diuinis nō requiritur distinctio fundamenti. Omnia videntur sequi ex antecedenti. Antecedēs autèm est Ill. God. *n.* 144. Vndè euidentiùs claret Scoti doctrina, scilicèt, quod fundamentū ex ratione præcisè fundamenti nullatenùs petit distinctionē, sed potiùs vnitatē, quo confessò argumenta, quæ pro sua opinione adducit Scotus *cit. num.* 17. conuincere videntur.

37. *Contra 7. ad hominē contra eūdem.*

Contra septimo ad hominē contra eundē: Pater, & Filius spirant Spiritum Sanctum: ergo sunt similes in spirando. Antecedens est de fide. Consequentia est certa: nàm Pater, & Filius sunt verè, & realitèr duo supposita spirātia ex Ill. God *disp.* 94. *n.* 15. Atqui fundamentum illius similitudinis, nempè, activa spiratio, est vna, & eadem in Patre, & in Filio: ergo Pater, & Filius sūt verè, & realitèr similes, etiàm si vnicum sit fundamentum: ergo vnitas fundamenti non obstat, vt detur vera, & realis similitudo in Diuinis.

§. IV.

Alia Scoti ratione probatur conclusio.

38. *Probatur 2. conclusio.*

PRobatur secūdo conclusio: illa, quę Diuinis personis conueniūt ad intra independentèr à respectu ad creaturas, & quæ de ipsis à parte rei secluſa intellectus operatione verificantur, sunt realia: sed relationes primi generis, nempè, identitatis, æqualitatis, & similitudinis, conueniunt Diuinis personis ad intra independentèr à respectu ad creaturas, & de Diuinis personis à parte rei secluſa intellectus operatione verificantur: ergo sunt reales. Maior est notoria, & ostenditur: nàm quę personis Diuinis conueniunt ad intra independentèr à respectu ad creaturas, & quę de ipsis à parte rei secluſa intellectus operatione verificatur, sunt, vel essentialia, vel notionalia: sed tàm essentialia, quàm notionalia sunt realia; fluunt enim ab Essentia Diuina: ergo realia sunt omnia illa.

39. *Minor probatur. Primo.*

Minor probatur primo: quod Verbò, & Spiritui Sācto conuenit ex vi suarum processionū, illis conuenit ad intra indepēdentèr à respectu ad creaturas, & de ipsis à parte rei secluſa intellectus operatione verificatur; sed relationes primi generis, nempè, identitatis æqualitatis, & similitudinis, conueniunt Verbo, & Spiritu Sācto ex vi suarum processionū: ergo relationes primi generis, nempè, identitatis æqualitatis, & similitudinis, conueniunt Diuinis personis ad intra independentèr à respectu ad creaturas, & de personis Diuinis à parte rei secluſa intellectus operatione verificantur.

40. *Secundo.*

Secundo probatur dicta minor: nàm æqualitas Personarū diffinita est contra Arrium, & sequaces in pluribus Concilijs, videlicèt, in Nacianceno, in Constantinopolitano 1. in Toletano 1. & in Lateranēsi, vt refertur *cap. firmitèr, &c.* & Colligitur ex Scriptura: nā ad Philipenses 2. dicitur de Christo: *Non rapinā arbitratus est, se esse æqualem Deo.* Et Ioannes 5. *Patrē suum dicebat esse Deum, æqualem se faciendo Deo*: ergo vera est prædicta minor.

41. *Respondet Ill. God.*

Respondet Ill. God. *num.* 103. concessa maiori, negando minorem, & ad vtramque probationem dicit: æquale sumi dupliciter. Primo fundamentalitèr, pro vnitate quantitatis cum negatione excessus. Secundo formalitèr, qua ratione relationem importat. Primo modo conuenit æqualitas Verbo ex vi processionis, ex vi cuius eamdem accipit Patris naturam, & hoc Arriani negabant, Filium creaturam esse asserentes, & consequentèr diversæ naturæ à Patre, illiquè inferiorē, & ob hoc ab Ecclesia damnatur, & æqualitas sic sumpta conuenit Diuinis personis, de illisquè prædicatur. In secunda verò acceptione, nempè, relativa, & formali, nèc conuenit Verbo ex vi processionis, nèc existit ab æterno, sed de novo in tempore incipit ex vi actionis intellectus creati, nèc de æqualitate sic sumpta cōtroversia cum Arrianis agitabatur.

Quod

42. Quod autē (pro sequitur *n.* 104.) vt de personis absolutè ab æterno prædicatur æqualitas, sufficiat pro fundamēto, illis ab æterno convenire, patet: nàm idem sumptū formalitèr relationē rationis importat, quę ab æterno nō existit, & tamèn ab æterno Deus est, & dicitur idem sibi: relatio etiā dominij nō realis est, sed rationis, quod non inficiatur Scotus, & tamèn ante omnē intellectus fictionē Deus est, & dicitur Dominus, quia illi convenit fundamētum relationis dominij, nullo intellectu fingente. Relatio etiàm filiationis Christi ad Matrem non est realis, sed rationis, vt docet D. Thom. *3. part. q. 35. art. 5.* & tamèn, quia fundamentū dictę relationis convenit Christo ante intellectus fictionē, dicitur Filius Virginis realitèr, etiā si nullus intellectus fingat relationem filiationis: paritèr ergo in præsenti, personæ Divinæ realitèr dicuntur æquales, quia fundamentū æqualitatis est reale, ab æterno etiā æquales sunt, & dicuntur, quia ab æterno illis convenit fundamentū æqualitatis, quāvis relatio, per quam equales relativè dicuntur, non realis sit, sed rationis, nèc illis ab æterno, sed in tempore conveniat. Ita occurrunt post Caietanū huic argumento, omnes, qui sententiæ Ill. God. adhærent. Sumiturquè tota argumenti solutio ex D. Thoma *in 1. dist. 31. q. 1. art. 1. ad 2. ibi: Ad 2. dicendum, Quod quamvis æqualitas sit secundū rationem relatio, tamèn habet aliquid in re respondens, ratione cuius dicitur hæreticus, qui æqualitatē negat; sicùt et qui negaret, Deū esse Dominū, quamvis illa relatio nihil secundum rem ponat in Deo.* En vbi D. Thomas damnat negantes æqualitatem, non proptèr relationem relationis negatā, sed quia fundamentū negant, & eodē exemplo, quo nos vsi sumus, doctrinam confirmat. Id ipsum docet ad Anibaldum *in 1. dist. 31. quæst. vnica, art. 4. ad 2.*

§. V.

Vlterius reijcitur sententia Ill. God. hanc solutionem impugnando.

43. *Impugnatur 1.* HÆc solutio est tota huius sapiētissimi Doctoris doctrina, pro eo, quod attinet ad tertiā conditionem, ex qua argumentum Scoti procedit; vndè solutione impugnata efficax manebit Scoti ratio. Impugnatur itaquè primo: nàm ex illa sequitur, de homine, vt à parte rei existit, prædicari, quod sit species, & genus de animali, vt à parte rei existente, prædicari; consequens est falsū: ergo, & solutio tradita. Patet sequela: nam homini à parte rei cōvenit fūdamentū relationis speciei, & animali fundamentum relationis generis: ergo si personę dicuntur æquales à parte rei, quia illis, vt à parte rei existentibus, cōvenit fundamentum relationis æqualitatis, de homine, vt à parte rei existente, prædicabitur esse speciem, & de animali esse genus.

44. *Respondet Ill. Godoy.* Respondet *num.* 108. negando sequelam; ratio autèm discriminis est: nā fundamentum proximū relationis speciei non convenit homini à parte rei, sed tantum remotum; vt autèm denominatio nominis relativi subiecto conveniat, requiritur, fundamentum proximū ipsi competere, qualitèr in præsenti contingit: nàm fundamētum proximum relationis æqualitatis est vnitas quantitatis cum negatione excessus, quod Divinis personis convenit à parte rei. Et instat argumētum in relatione dominij, quæ non nisi per intellectum convenit Deo, cum sit relatio rationis, vt Scotistæ fatentur; & tamèn Deus dicitur realitèr Dominus, quia fundamentum prædictę relationis Deo realitèr convenit. Ex quo non sequitur, idem dicendum de denominatione speciei.

45. *Contra ad hominem contra Ill. Godoy.* Contra, & est replica ad hominem contra Ill. God. hæc solutio adversatur manifestè doctrinę illius: ergo nulla est. Probatur antecedēs: si iuxta illius doctrinam fundamentum proximum relationis æqualitatis est vnitas quātitatis, adiuncta distinctione vnius quantitatis ab alia, hæc solutio adversatur manifestè doctrinæ illius; atqui iuxta illius doctrinam fundamentum proximum relationis æqualitatis est vnitas quantitatis, adiuncta distinctione vnius quātitatis ab alia: ergo prędicta solutio manifestè doctrinæ illius adversatur. Probatur minor: iuxta illius doctrinam *n.* 109. fundamentum relationis æqualitatis est vnitas quātitatis, adiuncta distinctione vnius quantitatis ab alia, distinctione, vt cōditione, se tenente: ergo, &c. Probatur consequentia: iuxta doctrinam illius distinctio vnius quan-

titatis ab alia est cõditio, vt vnitas quãtitatis sit fundamentũ relationis æqualitatis; sed non stat, quod distinctio vnius quãtitatis ab alia sit conditio, vt vnitas quantitatis sit fundamentũ relationis æqualitatis quin vnitas quantitatis, adiuncta distinctione vnius quantitatis ab alia, sit fundamentum proximuũ relationis æqualitatis: ergo, &c.

Probatur minor: ablata, vel deficiẽte conditione fundamẽti, non stat fundamentum proximum; sicùt deficiente conditione principij non stat principium proximũ, vt evidẽtèr patet in igne, qui, applicatione deficiẽte, non est principiũ proximum, vt inconfesso est apud omnes: ergo, &c.

46. *Absurda secuta cõtra Ill. Godoy.* Et ex hoc necessario contra Ill. God. sequitur, primo; quod hæc propositio: *Filius est æqualis Patri*, nõ sit magis vera, quã istæ: *homo est species, animal est genus.* Secundo quod hæc propositio: *Personæ Divinæ sunt æquales*, nõ potest dici absolutè, sed solũ cum addito, nempè, addendo *fundamentaliter*, cuius oppositum tenet *n.* 110. Et ratio sumitur ex ibi ab ipso dictis: nã quando nomen relativũ significat relationẽ, habentẽ fundamẽtũ proximũ à parte rei, absolutè, & sine addito de subiecto prædicatur, etsi relatio formalitèr non existat; atqui iuxta dicta personæ Divinæ non significãt relationẽ habentẽ fundamentũ proximum à parte rei: ergo absolutè, & sine addito de illis non prædicatur nomen relativum, & consequentèr absolutè, & sine addito nequit dici, quod Divinæ personæ sint æquales.

47. *Paritas nõ est ad rẽ.* Nèc paritas de relatione dominij, quã fatemur esse relationẽ rationis, & quàm multoties repetit Ill. God. est ad rem. Primo: quia æquè per illã de relationibus originis, ac de cõmunibus probare poterat, quod essent relationes rationis. Secundo: quia Deum esse Dominũ, ipsi competit dependentèr à respectu ad creaturas; nõ enim in Deo esset relatio dominij, si ab ipso creaturæ non essent productæ, sicùt nèc relatio creatoris. Ast personas Divinas esse æquales, non convenit ipsis dependentèr à respectu ad creaturas, vt diximus *num.* 38. & est certùm; nam etsi creaturæ non essent, Personæ Divinæ adhùc essent æquales. Nulla ergo est paritas. Imò ex ipsa.

48. *Impugnatur 2.* Impugnatur secundo principalis solutio Ill. God. hæc propositio: *Filius est æqualis Patri*, aliter est vera, ac hæc: *Deus est Dominus creaturarum*; sed ista solũ per relationẽ rationis est formalitèr vera: ergo illa erit formalitèr vera per realẽ relationẽ. Consequẽtia tenet; alioquin illę propositiones non essent aliter veræ. Minor est certa. Maior probatur primo: hæc propositio: *Filius est æqualis Patri*, ità est vera, vt veritas illius sit independens ab omni respectu ad creaturas; sed hæc propositio: *Deus est Dominus creaturarũ* non est ita vera, vt veritas illius sit independens ab omni respectu ad creaturas, vt diximus: ergo, &c. *Maior probatur 1.*

Secundo. Secundo: hæc propositio: *Filius est æqualis Patri*, ità est vera, vt creaturis omnibus deficientibus, stet ab intrinseco veritas illius; sed ista propositio: *Deus est Dominus creaturarum* non est ita vera, vt deficientibus omnibus creaturis, stet ab intrinseco veritas illius: ergo idem, quod antea. Maior, & consequentia tenent. Minor est doctrina Ill. God *tom.* 1. *disp.* 26. §. 7. asserens, quod si creaturæ deficerent, Deus non esset Omnipotens ab intrinseco, & consequentèr nèc Dominus creaturarum esset.

49. *Tertio.* Probatur tertio eadem maior: ista propositio: *Filius est æqualis Patri*, ità est vera, vt etiàm si formalitèr à parte rei sit vera, nihil de novo in tempore Filio adveniat, quod sit reale; sed hæc propositio: *Deus est Dominus creaturarum*, ita est vera, vt si formalitèr à parte rei esset vera, aliquid reale Deo de novo in tẽpore adveniret: ergo idem quod priùs.

Quarto. Quarto: hæc propositio: *Filius est æqualis Patri*, ita est vera, vt nullã dicat ad creaturas relationem; sed hæc propositio: *Deus est Dominus creaturarum*, ita est vera, vt aliquam dicat ad creaturas relationem: ergo, &c.

50. *Impugnatur 3.* Impugnatur tertio: hęc propositio: *Filius est æqualis Patri*, oritur necessario ex hac: *Filius accipit eandem Patris naturã*; sed hæc propositio est omnimodè vera à parte rei indepẽdentèr à quacumque intellectus consideratione: ergo etiàm illa. Atqui prædicta propositio nequit esse omnimodè vera, quin Filius sit formalitèr æqualis Patri: ergo est formalitèr æqualis à parte rei independentèr à quacũque intellectus consideratione, & non tantum fundamentalitèr, quæ est solutio Ill. God. Mayor patet ex terminis, & eã fatetur Ill. God.

num. 103. Minor est certa; alioquin Filius aliquomodo esset idem numero Deus cū Patre dependētèr à consideratione intellectus. Consequentia est legitima. Sussumpta claret; alioquin Filius nullo modo posset dici formalitèr æqualis Patri. Consequētia est evidens.

51. *Impug.* 4. Impugnatur quarto: hæc propositio: *Filius est æqualis Patri*, est magis vera, & propria, quā hęc: *Filius est æqualis sibi*; sed nisi prima propositio sit à parte rei formalitèr vera, non erit magis vera, & propria, quam secunda propositio: ergo no solū fundamentalitèr, sed etiā formalitèr Filius est ęqualis Patri à parte rei: ergo ruit solutio tradita. Probatur maior: æqualitas, qualis Filius est æqualis Patri, est inter terminos realitèr distinctos, est què propria locutio; sed æqualitas, qualis Filius est æqualis sibi, nō est inter terminos realitèr distinctos, nèc est propria locutio: ergo. *Maior probatur.* Maior pro prima parte est certa; nā termini sunt Pater, & Filius, quia realitèr distingūtur. Similitèr etiā pro secunda: nā Filiū esse æqualē Patri, habetur formalitèr in Scriptura, & formalitèr est ab Ecclesia diffinitū, cū quo repugnat, quod non sit propria locutio. Minor eadem gaudet certitudine pro vtraq; parte: nā Filius, qui est vnicè terminus æqualitatis sibi, non distinguitur realitèr à se ipso. Deindè: nihil dicitur propriè esse sibi æquale; quarè nunquā in Scriptura reperietur, quod Pater sit æqualis sibi, quin potiùs oppositū in D. Augustino dicente: *Prima æqualitas est in Filio.* Et in Hylario aiente: *Similitudo sibi ipsi non est.*

52. *Probatur minor.* Probatur minor primi syllogismi, nisi hæc propositio: *Filius est æqualis Patri*, sit à parte rei formalitèr vera, eodē modo erit vera, ac hæc: *Filius est æqualis sibi*; sed si prima propositio est eodem mōdo vera, ac secūda, prima propositio nō erit magis vera, & propria, quam secunda propositio: ergo. Maior probatur: si hæc propositio: *Filius est æqualis Patri*, nō esset à parte rei formalitèr vera, æqualitas inter Filiū, & Spiritū Sāctū est formalitèr relatio rationis, & fūdamentalitèr realis; sed etiā æqualitas, qua Filius est sibi ęqualis, est formalitèr relatio rationis, & fundamētalitèr realis: ergo.

53. *Impug.* 5. Impugnatur quinto, & quæro ad Ill. God. an filius habeat à parte rei omnia requisita ex parte fundamenti ad relationē æqualitatis cū Patre, an nō? Si dicat non habere, sequitur, falsū esse id, quod affirmat, scilicèt, Filiū esse à parte rei æquale fundamentalitèr Patri, vt per hoc salvet locutiones Patrū, Cōciliorū, & Scripturæ, quia quod non habet à parte rei omnia requisita ex parte fundamēti ad relationē æqualitatis, non est æquale à parte rei fundamētalitèr. Si dicat habere à parte rei omnia requisita ex parte fundamenti, cū relationes intrinsecus advenientes, vt sunt ęqualitatis, similitudinis, &c. necessario resultēt expositione termini, & fundamenti requisiti, resultabit necessario à parte rei in Filio relatio æqualitatis, eo ipso, quod in ipso sit fundamētū ad relationē æqualitatis requisitū, & consequētèr, non solū erit à parte rei æqualis Patri fundamentalitèr, sed etiàm formalitèr, & actu.

54. Et ex hoc patet: nō possē dari à parte rei inter aliqua relationē ęqualitatis fundamentalitèr, quin necessario detur inter illa relatio æqualitatis actu, & formalitèr; quia cum necessario sequatur ad aliud, hæc duo habēt à parte rei necessariā connexionē, ac per consequens non habere locū distinctionē Ill. God. de æqualitate fundamentalitèr, & formalitèr; quia quidquid à parte rei est fundamentalitèr æquale, est etiàm necessario formalitèr æquale, & actu.

55. *Respondet Ill. God.* Nèc valet, quod adducit Ill. God. *n.* 112, scilicèt, illud commune Logicorū axioma, scilicèt, quod *posito fundamento, & termino statim relatio consurgit*, verū esse, loquendo de relationibus realibus, quæ consecuntur realitèr ad fundamētū ex vi actionis, primo ad ipsā terminaræ, existentia termini pro conditione suppositā; non autē de relationibus rationis, qualis est relatio æqualitatis; cū enim relatio rationis incapax sit terminandi etiā secundario actionē realitèr productivā, & solū possit existerę ex vi actionis intellectus confingētis, quāvis fundamentū sit, & terminus etiam existat, nondum potest relatio consurgere, vsquè dum apprehensio intellectus adveniat, à qua efficienter dependet.

56. *Non vale responsio. Primo.* Hoc (inquam) nō valet propter plura. Primo: quia essentialis differētia relationis intrinsecus advenientis ab extrinsecus adveniente, est, quod illa, posito fundamento, & termino, statim cō-

surgit; non verò hæc, vt dicitur in Logica. *Secundo.* Secundo: quia supponit, quod relatio æqualitatis sit rationis, & cum de hoc sit disputatio, respondet supponēdo, quod disputatur. *Tertio.* Tertio: nam vel illa explicatio comprehendit omnem relationem æqualitatis, vel non? Si primum: relatio etiàm æqualitatis in creatis erit relatio rationis, quod cum omnibus negat ipse. Si secundum; non respondet, quia cum æqualitas tàm Divina, quàm creata, sit fundamentum remotum relationis æqualitatis, & vnitas sit fundamentum proximū, debet comprehendere omnem relationē. *Quarto.* Quarto: quia quid quid explicatione data intendat Ill. God. reducendū est necessario ad aliquam ex duobus illius solutionibus, in quibus tota eius doctrina claditur, & quorum vtraque satis latè manet impugnata §. 3. *& præsenti*, per quod impugnatur.

57. Quinto. Denique: quia capere non possum, quomodo personæ Divinæ sint realitèr fundamentalitèr æquales, & quod realitèr formalitèr æquales non sint, supposito, vt supponi debet, quod æqualitas est relatio intrinsecus adveniēs? Primo: quia eo modo dicunt relationem, quo extrema referuntur; sed extrema realitèr formalitèr referūtur: ergo formalitèr dicunt relationem realem. Secundo: quia si quæramus: quarè paries albus A. dicit relationem realem ad parietem album B. non solùm fundamentalitèr, sed etiàm formalitèr; certè non potest aliud respondere, nisi, quia ante omne opus intellectus illi duo parietes sunt albi; atqui ante omne opus intellectus Pater, & Filius sunt similes: ergo dicūt relationem realem similitudinis non solū fundamentalitèr, sed etiā formalitèr. Vndè vel omnis relatio similitudinis est rationis: vel Divina similitudinis relatio est realis.

§. VI.

Argumentis Ill. God. occurritur.

58. Arguit 1. ARguit primo Ill. God. *n.* 59. vt aliqua relatio sit realis, necessario requiritur non solū realis extremorum distinctio, sed etiā distinctio fundamentorū, vel realis entitativa, vel realis formalis, vel secundū id, quod fundamēta important in recto, vel saltìm pro eo, quod dicūt de cōnotato in obliquo; sed in fundamēto relationis identitatis, similitudinis, & æqualitatis Divinarū Personarū nullo ex his modis realis invenitur distinctio: ergo relatio ista non est realis, sed rationis. Maior constat inductione, & insuper hac ratione: nā fundamentū vnius relationis, esto non sit extremū vt *quod* relatū; est tamē extremū *quo*, hoc est, ratio, per quā constituitur extremū; sed in extremo *quo* relationis aliqua ex his distinctionibus est necessaria ab alio sibi coextremo, sicùt in termino *quo* generationis, vel actionis productivæ à principio *quo* eiusdem, aliqua ex his distinctionibus est necessaria, vt constat ex dictis, principia processionū Divinarū Personarū tractātes: ergo fūdamēta relationū realiū aliquo ex prædictis modis debent realitèr distinguī. Minorem probat Ill. God. *n.* 60. quam ommitto, quia necessaria non est.

Maiorem probat inductione. *Probat ratione.*

Ad hoc argumentū respondeo distinguēdo maiorē: vt aliqua relatio Divina sit realis necessario requiritur, non solū realis extremorum distinctio, sed etiā realis distinctio fundamentorū nego maiorē; prædicamentalis subdistinguo: necessario requiritur ratione finitatis fundamenti ommitto maiorē; ratione relationis vt sic, vel ratione realis primi generis nego maiorem; per quod patet ad probationē inductione; nā vel ascensus fit ex relationibus Divinis, vel creatis? Si fit ex Divinis; est falsa, quia in Divinis stat realis relatio absque distinctione fundamentis; stat namquè realis distinctio Paternitatis, & Filiationis absque distinctione fundamēti, hoc enim est, vel essentia Divina, vel Divinus intellectus, quorū neuter multiplicatur in personis. Si fiat ex relationibus creatis, cū istæ sint prædicamētales, distinguo subdistinctione data. Solutio constat ex dictis §. 3. *præsertim numer.* 34. & 35.

59. Respondetur ad argum.

60. Ad prob. maioris inductione.

Deindè retorqueo probationē ab inductione, & inductione per oppositū probo, quod vnitas numerica fundamēti potiùs prodest, quā obest, ad realē relationē: nā quæ conveniunt in genere proximo maiorē identitatē habēt, quā quæ solū conveniunt in genere remoto, vel remotissimo, vel ente, & maiorē, quæ conveniunt in specie atoma: ergo, & maiorem, quæ in natura numero vna, qualitèr conveniunt personæ Divinæ: ergo potiùs prodest, quam obest, vnitas numerica ad realē relationem.

61. Retorqueo probationem.

Ad

62. *Ad prob. maioris à ratione.*

Ad probationē maioris à ratione cō cessa maiori, nego minorē cū exemplo; falsū enim est, quod in termino *quo* generationis, vel actionis productivæ à principio *quo* eiusdē aliqua distinctio realis fiat necessaria, vt cōstat ex dictis *disput. 72. tā n. 91. quā 106. cū sequentibus, & à n 136. vsquè ad n. 140.* Itē: quando hoc ità esset in relationibus producentis ad productū, non valeret paritas, quia illæ relationes nō sunt primi generis, & cōsequētèr non fundantur in vnitate. Ast relationes, de quibus disputamus, sunt primi generis, ideoq; in vnitate fundantur, consequenterquè quo maior fuerit vnitas fundamenti inter extrema, perfectiori modo fūdabit tales relationes. Nèc argumentū alia solutione indiget, vtpotè, aliā probationē non adducens, nisi ad minorē, quę necessaria nō erat.

63. *Arguit 2.*

Arguit secundo *n. 61.* si namq; æqualitas Divinarū Personarū esset relatio realis, sequeretur, dari in Deo plures relationes reales, quā quatuor; consequēs est falsum: ergo, & nostra sentētia. Falsitas consequentiæ constat ex communi Thomistarū, & Scholasticorū doctrina, solas quatuor relationes reales admittentiū in Deo. Sequela autē probatur: nā relatio æqualitatis est realis in nostra sententia, & distinguitur formalitèr, vel ad minùs virtualitèr, à Paternitate, & Filiatione, ab Spiratione activa, & passiva, vt nos fatemur: ergo dantur in Deo plures relationes, quā quatuor; imò vigesimæ duę relationes reales in Deo essent constituendæ: imò vlterius iuxta numerū attributorū, quę in sententia Scoti ex natura rei differunt inter se, & ab essentia, relationes reales similitudinis deberēt multiplicari. Quę omnia, inquit Vazquez, frivola sunt, & contra communē Scholasticorū doctrinā, qui solum quatuor relationes reales admittunt in Deo.

64. *Respōdeo.*

Respondeo ad argumentū concedendo sequelā, & negādo minorē, quā negare, absurdū nō est. Primo: quia hoc non est contra Patres: isti namq; non de relationibus, quæ tribus personis sunt communes, vti sunt relatio identitatis, æqualitatis, & similitudinis: sed de quatuor relationibus originis duntaxat locuti sunt, eo, quod hæretici, quos impugnabant, Divinas processiones negarent. Secundo: quia non est contra omnes Theologos admittere in Deo plusquā quatuor relationes reales; cū tota nostra Schola cum Magistro Subtili hoc vniformitèr substineat.

65. *Replicat Ill. God.*

Sed contra hanc solutionē insurgit Ill. God. *n. 63.* nā ex illa sequitur saltim, quod cum primo Doctor Subtilis hanc dictavit sententiām, debuisse temeritatis notari; consequēs non admittemus: ergo solutio tradita non subsistit. Probatur sequela: sentētia docens, quatuor tantū esse relationes in Deo ante Scotū erat Scholasticorū omniū: ergo Scotus primo sententiā contrariā docens, dicendus est tùnc temporis in temerariā incidisse sententiā. Consequētia videtur bona: illa enim sententia temeritatis nota censetur, quæ opponitur cōmuni Scholasticorū cōsēsui in re Theologica, & gravi. Antecedens autē probatur: nullus enim ante Scotū relationē aliquā realē, prætèr quatuor originis, concessit in Deo: ergo, &c.

66. *Respondetur.*

Respondeo ad replicā: Scholasticos Scoto antiquiores quatuor tantū relationes statuentes in Deo, non excludere omnē aliā relationē realē, sed tantū relationē realē originis. Vndè Scotus nō se opposuit communi Scholasticorū consensui, sed rē ab illis silentio prætéritā explicuit, & in Scholas induxit.

67. *Vlterius replicat.*

Vlterius replicat *sub n. 64.* si hæc propositio: *in Deo sunt tantū quatuor relationes reales* ab Ecclesia diffinita fuisset, vel in Scripturis expressa, qui relationem aliquā, prętèr quatuor, admitteret, Scripturæ, & Ecclesiæ se opponeret, etiam si talis relatio non esset relatio originis, sed omnibus personis communis; sed prædicta propositio erat omniū Scholasticorum tùnc temporis: ergo admittens relationem aliquam realē, nō originis, sed communē supra quatuor relationes, etsi Ecclesiæ nō contra dixerit, communi tamē Scholasticorū consensui videtur contra dixisse. Nego præmissas, & ipsis omissis nego consequentiam, quia Scotus solus pro decem milibus cōputari meretur ob maximā authoritatē, & ingenij eximiā Subtilitatē.

Respōdeo.

68. *Replicat deniquè.*

Replicat deniquè *n. 65.* ex hac solutione deduci, nō potuisse Scotū temeritatis notari, quidquid contra omnes Scholasticos singularitèr induceret, quādoquidē pro illo staret semper ingenij subtilitas, & maxima authoritas.

Respond. 1.

Respondeo primo concedendo sequelam, si Scotus, quid quid contra omnes

Scho-

Scholasticos singulariter induceret, firmaret rationibus probabilibus (seu vt melius dicã) rationibus ita vrgentibus, sicut hanc, & alias opiniones firmavit.

Secundo. Secundo respondere poterã retorquẽdo replicas pluribus opinionibus, quas cõtra omnes Scholasticos singulariter induxit Scotus absque temeritatis nota, & præsertim notam omnibus, & ab omnibus valdè plausibilẽ, sicut valdè piã sententiã, illius Subtilitati ingularẽ, ennarrare poterã, illã tamẽ silentio permitto, & pro solutione sufficiat, quod tãta ingenuitate, gravitate, & reverentia de Scoto, nostraq; Schola dixit Ill. God. *n. cit.* scilicèt: *Hæc dicuntur tionis gratia sint dicta, non vt in contrariã sententiam, cui favet gravissima Doctoris Subtilis Schola, notam aliquam injiciamus.*

69. *Arguit 3.* Arguit tertio *n.* 66 nã ex nostra sententia sequitur, dari in Deo prædicata solo numero distincta, consequens est falsũ: ergo, & nostra Scotica sententia: Patet sequela: relatio æqualitatis, qua Pater respicit Filiũ, solo numero distinguitur ab altera relatione, qua Filius respicit Patrẽ; sicut relationes similitudinis, quibus Petrus, & Paulus ad invicẽ referuntur, distinguntur solo numero: ergo si relationes illæ sunt reales, dantur in Deo formalitates, & prædicata realia solo numero distincta. Falsitatẽ autẽ consequẽtis primo ex D. Thoma, & postea quadruplici probat ratione, quæ non refero, quia solutio ad argumentum est etiam solutio ad cætera.

70. *Respondeo ad argum.* Respõdeo ad argumentũ distinguẽdo maiorẽ: sequitur, dari in Deo prædicata solo numero distincta, distinctione numerica proveniente à materia, vel quasi materia receptiva formæ nego maiorẽ: proveniẽte à forma præexigita, secũdũ cuius pluralitatẽ determinatur pluralitas formæ concedo maiorẽ: & distinguo minorẽ: consequens est falsũ distinctione numerica primo modo sumpta concedo minorẽ secundo modo capta nego minorẽ, & consequẽtia. Et hac solutione solvũtur quinque probationes consequentis, quia solum probant, in Deo non dari prædicata solo numero distincta, sumpta distinctione numerica primo modo; non tamèn officiunt, vt secundo modo capta dentur talia prædicata, vt legenti manifestè apparebit.

71. *Explicatur solutio.* Explicatur solutio in principijs Ill. God. in his namq; distinctio solũ numerica sumitur à materia; debet tamẽ notari quod materia dupliciter accipitur. Primo: pro materia receptiva formæ. Secundo: pro quocumq;, quod præexigitur ipsi formæ, secundũ cuius pluralitatem determinatur pluralitas formæ. Primo modo non est in Divinis materia, & consequenter nèc numerica distinctio hoc modo sumpta. Secundo autèm modo est in Divinis materia, quia pluralitas relationis æqualitatis necessario præexigit pluralitatẽ personarũ, secundũ quã ad certã pluralitatẽ determinatur æqualitatis relatio. Et ratio sumitur ex Scoto, nã cum relationes multiplicẽtur ad multiplicationẽ terminorum, tot debent in Divinis multiplicari relationes identitatis, æqualitatis, & similitudinis quot sunt termini, vel extrema relata.

72. *Arguit 4.* Arguit quarto *n.* 84. vt relatio æqualitatis, vel similitudinis sit realis, requiritur realis distinctio, non solum extremorum, sed etiã fundamẽtorũ; sed fundamẽta æqualitatis & similitudinis Divinarum Personarũ realiter non distinguntur: ergo æqualitas, aùt similitudo inter Divinas personas relatio realis nõ est. Consequentia tenet. Minor est certa: nã æqualitas, de qua in præsenti loquimur, convenit personis ratione Divinæ essentiæ, quæ secundũ fidẽ est vna. Maior autẽ probatur: vt relatio sit realis, requiritur realis distinctio subiectorũ, quæ primo referũtur per illã; sed subiecta primo relata relatione æqualitatis, & similitudinis sũt fundamẽta: ergo. Minor ostenditur. Primo: æqualitas, aùt inæqualitas est passio quãtitatis, supra quàm relatio æqualitatis fundatur: ergo primo convenit quantitati, & ratione illius cõvenit quãto; ac proindè quãtitas est, quę primo relatione æqualitatis refertur. Secundo: nàm duo quanta ideò æqualia sunt, quia habent quantitates æquales: ergo ideò referuntur relationes æqualitatis, quia priùs quantitates æqualitatem fundantes invicem referuntur; & consequenter subiecta primo relata relatione æqualitatis sunt fundamenta.

Minor probatur 1.

Secundo.

73. *Respondeo vd argument. 1.* Respondeo ad argumentũ negando maiorẽ, ad cuius probationem nego minorẽ, & ad huius primã probationẽ distinguo primum consequens: ergo æqualitas, aùt inæqualitas primo con-

ve-

Ad 1. probat. minoris.

venit quantitati, vt passio illius concedo consequentiã; vt subiectũ, vel extremum illius, subdistinguo: vt subiectũ, quod refertur vt *quod* nego consequentiã; vt *quo* iterum subdistinguo: subiectivè, vel fundamentalitèr concedo consequentiam; formalitèr nego consequentiam. Itaquè quantitas, quę est fundamẽtũ æqualitatis, nõ est id, quod actu refert; hoc enìm solum habet relatio: nèc est id, quod refertur; quia quod refertur vt *quod* verè, & propriè solu est subiectũ quantũ; restat ergo, quod quãtitas duntaxat sit id, quo relatio actu refert, quod est referri vt *quo* non formalitèr, sed fundamentalitèr, vel subiectivè. Claret solutio ex dictis *n.* 29. & 30.

74. *Solutionẽ impugnat Ill. God. Primo.*

Hanc solutionẽ impugnat primo Ill. God. *n.* 86. nàm duæ quãtitates non solum vt *quo*, sed etiã vt *quod* sunt extensę, vt *quod* etiã sunt bicubitæ, vel tricubitæ: ergo non solũ vt *quo*, sed etiã vt *quod* sunt æquales; & consequentèr vt *quod*, & non solum vt *quo* referuntur relatione æqualitatis. Idemquè argumentum fit de duabus qualitatibus, quæ vt *quod* sunt intensæ, aùt remissæ; & consequẽtèr vt *quod* sunt similes, vel dissimiles.

75. *Secundo.*

Secundo: nàm alitèr referũtur duæ quantitates palmares V. g. relatione æqualitatis, ac referuntur relatione Paternitatis, & Filiationis, generatio activa, & passiva, aùt potentia generativa, & passiva generabilitas; sed istæ referũtur vt *quo* Paternitate, & Filiatione, cũ sint fundamenta prædictarum relationum: ergo quantitates palmares fundãtes æqualitatem non solum vt *quo*, sed etiã vt *quod* referũtur. Maior, in qua est difficultas, probatur: alitèr duæ quantitates palmares denominãtur æquales, ac potentia generativa, & passiva, vel actualis generatio, & actualis nativitas denominantur Pater, & Filius, cum illę verè, & propriè æquales denominẽtur, istæ autẽ denominationẽ Patris, & Filij absolutè, & cum proprietate neutiquã suscipiant: ergo, &c.

76. *Respondeo ad 1. & 2. impug.*

Respondeo ad primã negando antecedens, si verè, & propriè loquatur, vt patet ex dictis *n.* 31. Ad secundã nego maiorẽ cum probatione; nàm sicùt potentia generativa, & passiva, vel actualis generatio, & actualis nativitas denominationem Patris, & Filij verè, & propriè non suscipiunt, eo, quod sunt fundamenta prædictarum relationum; ita duæ quantitates denominationem æqualitatis verè, & propriè non accipiunt, quia sunt fundamenta relationis prædictæ, vt dictum est *num. cit.*

77. *Ad 2. probat. minoris respondeo 1. Secundo.*

Ad secundã probationẽ positam in argumento respondeo primo negando suppositum antecedentis, si propriè loquatur; nàm quantitates, propriè loquendo, non sunt æquales, vt toties diximus. Et hoc dato respondeo secundo negãdo antecedens: quia non ideo duo quanta æqualia sunt, quia habent quãtitates æquales, sed ideo quanta sunt, quia eorum quãtitas est vna, vt constat ex diffinitione Arist. Vndè etsi quantitas eorum esset vnica, duo quãta essent æqualia verè, & propriè; accidit ergo, & per accidens se habet ad verã, & propriã relationẽ æqualitatis, quod quantitas sit distincta in vtroque; nàm hoc oritur ex finitate creaturæ, vt manifestè ostensum manet *§. 3. per totum.*

78. *Respondeo 2. ad argum.*

Respondeo secundo ad supra dictum argumentum distinguendo maiorem: vt relatio æqualitatis, vel similitudinis sit realis in creatis, requiritur realis distinctio, non solum extremorum, sed etiam fundamentorum ommitto maiorẽ; in Divinis nego maiorẽ, ad cuius probationẽ distinguo similitèr minorẽ; & ad huius probationẽ primã cõcesso antecedenti cum consequentia distinguo subillatã: ac proindè quantitas est, quæ primo relatione æqualitatis refertur, vbi est quantitas, & quantitas, vt in creatis ommitto consequens; vbi non est quantitas, & quãtitas, vt in Divinis nego consequentiã. Ad secundã distinguo antecedens: duo quanta creata ideo æqualia sunt, quia habent quãtitates æquales ommitto antecedens; duo quanta Divina nego antecedens, & similitèr distinguo vtrumque consequens. Hæc distinctio eadẽ est, ac si distingueretur: ommittendo de relatione prædicamentali; & negãdo de relatione non prædicamẽtali. Et dixi ommitto, quia non est vera ex conceptu relationis, sed tantũ ratione finitatis, ex quo nunquam sequitur, quod sit in Divinis vera, quod patet per dicta *n.* 34. & 35.

79. *Alia solutio ad replicas.*

Et iuxta hanc solutionẽ potest ommitti, quod duæ quãtitates, non solum vt *quo*, sed etiãm vt *quod*, referãtur, quia ex hoc tantum sequitur, quod in creatis, vbi sunt quãtitates distinctæ, subiecta primo relata sint fundamenta, nõ ve-

rò,

rò, quod hoc ſit verùm in Divinis, vbi non ſunt quantitates diſtinctæ. Nèc ex hoc valet inferre, quod in Divinis non ſint reales relationes prædictæ, quia vt dictum manet *n.cit.* diſtinctio quantitatum in creatis non petitur ex conceptu relationis, ſed provenit ex conceptu finitatis fundamenti, quod per accidens ſe habet ad conceptum eſſentialem relationis

80. *Replicat Ill.Godoy.* Contra hanc doctrinã replicat deniquè Ill.God. *n.*89. quidquid enim nõ convenit fundamento alicuius relationis ex conceptu fundamenti, nèc etiàm illi convenit, quãvis realitèr diſtinguatur à fundamento relationis oppoſitę, vt conſtat in potentia generativa fundante Paternitatem, quæ licèt realitèr diſtinguatur à fundamento Filiationis, vt in creatis contingit, non refertur tali relatione, nèc Pater denominatur, eo, quod ex conceptu fundamenti Paternitatis talitèr referri, aùt denominari nõ poſtulat: ergo ſi relationes primi generis, quæ in vnitate fundantur, primo referunt fundamenta, cum realitèr diſtinguntur, ideo eſt, quia ſic referri petitur ab illarum fundamentis ex conceptu fundamenti; ac proindè cum realitèr referri non poſſint ob defectũ realis diſtinctionis, realis relatio non poterit reſultare.

81. *Reſpondeo ad replicam.* Reſpondeo ad replicam diſtinguẽdo antecedens: quidquid non convenit fundamento alicuius relationis ex cõceptu fundamenti præcisè, nèc illi convenit, quamvis realitèr diſtinguatur à fundamento relationis oppoſitæ nego antecedẽs; quidquid non convenit fundamento alicuius relationis ex conceptu fundamẽti, nèc ex conceptu talis fundamenti, illi non convenit, quãvis realitèr diſtinguatur à fundamento relationis oppoſitæ concedo antecedens; ex quo patet ad exemplum: nàm quod potentia generativa in creatis non referatur relatione Paternitatis, non provenit præcisè ex eo, quod ſic referri nõ petat ex conceptu fundamẽti; ſed quia nèc ex conceptu fundamenti, nèc ex conceptu talis fundamenti, illi convenit ſic referri.

82. *Diſparitas aſſignatur.* Hæc ſolutio fundatur in diſparitate; diſparitas ſtat in hoc: nàm fundamento relationis æqualitatis, quę eſt primi generis, quia in vnitate fundatur, poteſt ex conceptu fundamẽti præcisè convenire, nõ referri tali relatione, vt contingit in Divinis, & contingeret in creatis, ſi eadem numero quantitas eſſet in duobus ſubiectis; tamèn hoc non tollit, quod ex conceptu talis fundamenti, nẽpè finiti, & creati, illi conveniat, illa relatione referri, quia ex conceptu finiti habet, nõ eſſe in duobus ſubiectis, & cõſequẽtèr ex cõceptu finiti petit ad fundandã relationẽ quantitates diſtinctas, quæ cum poſſint dici æquales, quando in vnitate conveniunt, poterunt relatione æqualitatis referri. Aſt potentię generativæ creatæ fundanti Paternitatem, nèc ex conceptu fundamenti præcisè convenit, referri relatione Paternitatis, vt eſt evidens, nèc ex conceptu talis fundamenti, ſcilicèt, potentiæ finitæ, illi convenit ſic referri, quia prædicta relatio, vt potè ſecũdi generis, nõ in vnitate, ſed in potentia activa fundatur, vt in Logica dicitur, & a quo non diſentit Ill. God.

83. *Retorqueo replicam.* Declarata iam diſparitate, retorqueo replicã: quod non convenit termino *quo* generationis ex conceptu termini *quo*, poteſt illi convenire ex conceptu talis termini *quo*, ſcilicèt, finiti: ergo quod non convenit fundamẽto alicuius relationis ex conceptu fundamẽti, poteſt illi convenire ex conceptu talis fundamenti, nempè, finiti. Antecedens conceditur ab Ill.God. *n.* 89. & ratio traditur ab ipſo; ait namquè: quod terminus *quo* generationis creatæ, vt *quod* producatur per illam, provenit ex limitatione. Conſequentia paritate videtur evidens.

84. *Dices cum eodem.* Dices cum eodem *n.cit.* quod fundamentũ relationis ſimilitudinis per illã referatur, vt *quod*, ex limitatione non oritur: ergo ruit ſolutio noſtra. Probatur antecedens: ſi oriretur ex limitatione, quod fundamentũ relationis ſimilitudinis per illam referatur vt *quod*, omne fundamentũ habens eſſe limitatum referretur vt *quod* per relationẽ fundatam, quod eſt falſum: ergo quod fundamentum relationis ſimilitudinis per illã referatur vt *quod*, ex limitatione non oritur. Reſpondeo negando antecedẽs, & diſtinguendo probationẽ: omne fundamentum cuiuſcumque generis relationis, habens eſſe limitatũ, referretur, vt *quod* nego antecedẽs omne fundamẽtum relationis primi generis, habẽs eſſe limitatum, referretur, vt *quod* ommitto

an-

antecedens; in quo sensu, scilicèt, omittendo, dedimus secundā responsionem, vt adhùc omisso, quod in creatis subiecta, primo relata sint fundamēta, & quod fundamenta referantur, vt *quod*, seù quod increatis requiratur realis distinctio fundamentorū, vt relationes æqualitatis, & similitudinis sint reales, adhùc firma manet Scoti opinio de prædictis relationibus in Divinis; nèc contra hoc vim faciunt argumenta Ill. God. nèc replicæ illius nostras solutiones infringunt.

85. *Personæ Divinæ sunt æquales in dignitate, potentia, & duratione.*

Ex dictis in discursu disputationis colligo primo cum Ill. Godoy. Personas Divinas esse in dignitate, in potentia, & in duratione æquales. Hoc probat, & optimè Ill. God. *n.* 227. 279. & 316. in quo relinquo probationes videndas.

86. *Quot sint in Divinis relationes communes.*

Colligo secundo contra ipsum: tot in Divinis esse constituendas relationes duplicatas, quot sunt personæ. Ratio est: nàm multiplicatis terminis multiplicatur relatio; sed quælibet relatio ex dictis in qualibet Persona habet duos terminos, scilicèt, duas personas: ergo tot duplicatæ relationes ponendæ sunt in Deo, quot sunt personæ. Vndè in Divinis Personis sunt sex relationes æqualitatis, similitudinis, & identitatis, scilicèt, duæ in Patre; vna ad Filium, & altera ad Spiritum Sānctum. Duæ in Filio; vna ad Patrē, & altera ad Spiritum Sanctum. Duæ in Spiritu Sancto; vna ad Patrem, & altera ad Filium.

87. *Colligo 3.*

Colligo tertio contra eundem: relationes, quæ sunt in vna persona, realitèr distinguī à relationibus, quæ sunt in alia. Hoc habet Scotus *quodlibeto 6. §. de secundo artic.* Et probatur primo: nàm opposita distinguntur realitèr; atqui æqualia sunt opposita, quia sunt relativa: ergo relationes, quæ sunt in vna persona, realitèr distinguntur à relationibus, quæ sunt in alia. Secundo: in Divinis omnia sunt vnum, vbi non obviat relationis oppositio; sed inter relationes, quæ sunt in vna persona, & quæ sūt in alia, obest relationis oppositio: ergo relationes, quæ sunt in vna persona, realitèr distinguntur à relationibus, quæ sunt in alia.

88. *Colligo 4.*

Colligo quarto contra ipsum ex Scoto in 1. *dist.* 31. *§. quantum ad tertiam conditionem*: tot esse relationes, quot attributa. Idemquè dicendum de modis intrinsecis. Demonstratur: relationes similitudinis fundantur in attributis, & attributa sunt termini relationū identitatis, & æqualitatis; atqui ad multiplicationem fundamentorum, & terminorum multiplicantur relationes: ergo tot sunt relationes, quot attributa.

89. *Dices.*

Dices: ad relationes reales requiritur, quod extrema realitèr distinguantur; sed attributa non distinguntur realitèr: ergo inter attributa non dantur prædictæ relationes.

Respōdeo.

Distinguo maiorē: ad relationes reales realitèr distinctas requiritur, quod extrema realitèr distinguātur concedo maiorem; ad relationes formalitèr distinctas nego maiorem; & concessa minori, distinguo similitèr consequens. Vndè relationes inter attributa formalitèr solùm distinguntur, sicùt ipsa attributa sunt formalitèr distincta, imò relationes, quæ sunt in vna persona, ab illa solùm formalitèr distinguntur, sicùt ipsæ relationes inter se solùm distingūtur formalitèr; solumquè adest realis distinctio inter relationes; quæ sunt in vna persona, à relationibus, quæ sunt in alia, vt diximus *num.* 87.

90. *Diversitas relationum ostēditur.*

Denique infertur ex dictis: relationem similitudinis vnius personę ad aliā esse diversam à relatione æqualitatis, & identitatis, qua vna ad aliam refertur. Hoc corollarium est expræssè contra Ill. God. *num.* 331. & probatur: illæ relationes sunt diversæ, quorum fundamenta sunt diversa; atqui relatio similitudinis, qua vna persona refertur ad aliam, habet diversum fundamentū à relatione æqualitatis, & identitatis, qua vna ad aliam refertur: ergo relatio similitudinis, qua vna persona ad aliam refertur, est diversa à relatione æqualitatis, & identitatis, qua vna ad aliam refertur. Probatur minor: relatio similitudinis habet pro fundamento vnitatem qualitatis; relatio verò æqualitatis vnitatem quantitatis, & relatio identitatis vnitatem subsātiæ ex Philosopho *cit. num.* 12. sed hæc fundamenta sunt diversa: ergo relatio similitudinis, qua vna persona refertur ad aliam, habet diversum fundamentum à relatione æqualitatis, & identitatis, qua vna ad aliam refertur.

91. *Arguit Ill. God.*

Arguit Ill. God. *num. cit.* nàm Filius, V. g. assimilatur Patri in natura, & attributis; sed in eisdem prędicatis Patri

adæ-

adæquatur: ergo idem est fundamentum relationis æqualitatis, & identitatis; & consequenter eadem est relatio, qua Personæ referuntur vt similes, vt æquales, & vt idem. Respondeo distinguendo maiorem: Filius assimilatur Patri in natura, & attributis translativè concedo maiorem; propriè, & rigurosè nego maiorem; distinguoquè similitèr minorem pro parte attributorum; & distinguo consequens: ergo idē est fundamentum relationis æqualitatis, & identitatis translativè concedo consequentiam; rigurosè nego consequentiam, & subillatam; quia diversitas, vel idētitas relationis sumitur à diversitate, vel identitate fundamenti, nō translativè, sed propriè, & rigurosè. Et hæc de ista disputatione applicanda litteræ Magistri *in* 1. *distinctione* 7. §. 1. ad illa verba: *Non enim non poterit. Et distinctione* 20. §. 2. ad illa verba: *Nihil, inquit, Patre habet minùs, &c. Et distinct.* 31. §. 1. ad illa verba: *Præterea considerari opportet.*

Solutio.

***

TRACTATUS XV.

DE MISIONE DIVINARUM PERSONARVM.

TRiplicem disputationem adducit Ill. Godoy circa Misionem Divinarum Personarum; quàm libentèr ommittimus, quia in ab ipso adductis convenimus. Et mihi maxime placet finis pacificus, vt initio primæ partis, quod pacificum fuit, correspondeat finis illius.

HÆC sunt, quæ de excelso, & abscondito Trinitatis Mysterio per speculum, & in enigmate videre potuimus. Faxit Deus, vt sicùt fide credimus, & corde confitemur, revelata facie, Deo donante, videamus. Et omnia correctioni S. R. Ecclesiæ, & Sapientium emendationi subijcimus, si autèm à Subtili nostro Magistro quid devium, vel perlatum vnguem discedens à nobis assertum fuerit, pro non dicto haberi volumus, illudquè libenti animo retractamus.

FINIS.

In 1. *sent.* Tom. III.

BIBLIOTECA PROVINCIAL Y REGISTRO DE LA PROPIEDAD INTELECTUAL - PALENCIA -

INDEX LOCUPLENTISSIMUS RERVM NOTABILIVM,

QVÆ IN HOC TERTIO TOMO IN PRIMVM LIBRVM Sententiarum Scoti continentur.

D. *Disputationem significat.* N. *Numerum marginalem designat.*

A

ACTIO. AGERE.

ACTIO alia est transiens, & est, quæ exit extra suum principium, vel causam. Alia est immanens, & est quę manet intra suum principium, vel causam. *D.* 71. *n.* 6.

Actione transeunte solùm producitur, quod est verè effectus. *D.* 71. *n.* 8.

Actio nunquam potest dividi in proximam, & remotam. *D.* 71. *n.* 11.

Actio est ipsa expeditio, seù vltima determinatio ad agendum, seù est ipsum agere. *D.* 71 *n.* 12.

Actio est qua agens constituitur in actu secundo. *D.* 71. *n.* 13.

Actio est propter terminum producendum. *D.* 71. *n.* 22.

Actio, qua Deus producit ad extra, est creata, & transiens. *D.* 71. *n.* 109.

Actio, qua Pater Verbū producit, nèc est trāsiens, nèc creata, identificaturquè cum Patre. *Ib.*

Agere liberè, & per modum naturæ sunt immediatè opposita. *D.* 74. *n.* 87.

Agere liberè libertate contingentiæ, & libertate necessaria sunt modi agendi accidentalitèr distincti. *Ibidem.*

Accidens.

Accidens non habet subsistentiam strictè. *Disput.* 80. *n.* 1.

Adiectiva.

Adiectiva, si prędicantur, formalitèr prædicātur. *D.* 75. *n.* 103. *& sequentibus.*

Adiectiva significant formam per modum informantis. *D.* 75. *n.* 103.

Adiectiva incomplexa ex modo significandi faciunt sensum divisum, & specificativum. *Disp.* 80. *num.* 103.

Aliquid. Aliquis.

Prædicatum *aliquid* non multiplicatur in Trinitate. *disp.* 85. *n.* 11.

Aliquid idem est, ac aliud quid. *Ibidem.*

Aliquid, & aliquis eo modo comparantur, quo aliud, & alius. *Ibidem.*

Aliquid est nomen concretum. *Ibidem.*

Aliquid non potest absolutè proferri, quin includat duo, nèc quin dicat naturam, & suppositum. *Ibidem.*

Alius. Aliud.

Alius est nomen masculinum, *disp.* 85. *n.* 12.

Alius cadit in suppositum; non verò in naturam. *Ibidem.*

Aliud est nomen neutrum. *Ibidem.*

Aliud cadit supra naturam; non verò supra suppositum. *Ibidem.*

Apetitus.

Appetitus est potentia cum inclinatione ad formas, sivè naturalitèr, sivè supernaturalitèr perfectivas. *Disp.* 80. *num.* 10.

Aptitudo.

Aptitudo est potētia cū inclinatione ad formas naturalitèr solùm perfectivas. *D.* 80. *n.* 10.

Attributum.

Attributa Divina non claudduntur essentialitèr in essentia Divina. *Disp.* 77. *num.* 50.

Vnum attributum non includit essentialitèr aliud. *Ibidem.*

Attributa præcedunt productionem Verbi. *Disp.* 89. *num.* 48.

Attributa Divina obtinent locum qualitatis. *Disp.* 97. *num.* 6. *&* 14.

AXIOMA.

In æternis actus, & potentia sunt simùl, seù idem est, posse, & esse. disp. 71. *n.* 9. *disp.* 89. *n.* 80.

Modus non variat rationem formalem rei, cuius est modus. disp. 71. *n.* 49.

Nihil volitum, quin præcognitum. disp. 71. *n.* 89. *disp.* 89. *n.* 184.

Essentialia, & absoluta sunt priora notionalibus, & relativis. disp. 71. *n.* 120.

Ab actu ad potentiam valere consequentia, est verum logicè, & multotiès physicè. disp. 72. n. 11.

Actiones sunt suppositorum, quomodo intelligatur. *disp. 72. n. 82. & 84.*

Opera Trinitatis ad extra sunt indivissa toti Trinitati. disp. 72. n. 86.

Sicut se habet simile ad simile, ita producens ad productum. disp. 72. n. 97.

Idem non potest seipsum producere. disp 72. n. 115.

Tota quidditas superioris debet reperiri in inferiori. disp. 74. n. 10.

Inferius non destruit rationẽ formalẽ superioris. Ib.

Quando alterum de altero essentialitèr prædicatur, prædicatur etiàm de quocumque essentialitèr contento sub eo. disp. 74. n. 92.

Quando negatio est causa negationis, affirmatio est causa affirmationis. disp. 74. n. 119.

Totum est maius sua parte. disp. 75. n. 69.

Sicut se habet simplicitèr ad simplicitèr, ita magis ad magis. disp. 75. n. 151.

Quæ sunt eadem vni tertio, sunt eadem inter se. disp. 77. n. 50. disp. 82. n. 19. 20. & 21.

Quæcumque repugnant, vel non repugnant, ex suis rationibus formalibus repugnant, vel non repugnant. disp. 80. num. 12.

Nihil repugnat simplicitèr alicui per meram negationem. disp. 80. n. 59. disp. 87. n. 4.

Cognosci sequitur ad esse. D. 83. n. 12. D. 89. n. 214.

Magis necessarium nequit connecti cum minùs necessario. D. 90. n. 11. cum sequentibus.

Quod est causa causæ, est causa causati. disp. 91. n. 3. disp. 92. n. 112.

In Divinis omnia sunt vnum, vbi non obiat relationis oppositio, quomodo intelligatur. *disp. 92. n. 58. cum sequentibus.*

Hæc propositio: in Divinis omnia sunt vnum, vbi non obiat relationis oppositio, est valdè diversa ab hac propositione: in Divinis omnia sunt vnum, vbi non obiat relativa oppositio. disp. 92. n. 72.

Principium constitutivum est principium distinctivum. disp. 92. n. 123.

B

BEATVS.

BEatus foret ille, qui videret Essentiam Divinam, & si relationes non videret. *Disput. 89. num. 59.*

C

CAPACITAS.

CApacitas est potentia receptiva formarum, sivè naturalitèr, sivè violentèr, sivè neutèr. *disp. 80. n. 10.*

Communicatio. Communicabilitas.

Communicatio est vt *quo*, & vt *quod*. De vtraque. *disp 80. n. 3.*

Communicatio est actualis, aptitudinalis, & potentialis, & quid quælibet sit? *D. 80. n. 11.*

Communicabilitas duplicitèr sumitur. Specificativè, & reduplicativè. Prima est quid absolutum. Secunda est quid relativum. *D. 89. n. 234.*

Communicabilitas sumitur materialitèr, & formalitèr, & de vtraque. *disp. 89. n. 236.*

Communicabilitas non est prædicatũ essentiale naturæ Divinæ, sed atributale. *D. 89. n. 238.*

Compositio.

Compositio est duplex. Vna, quæ est vnio distinctorum, sivè arguat, sivè non arguat perfectionem. Alia, quæ est vnio distinctorum arguens imperfectionem. *Disp. 75. num 55.*

Compositio primo modo capta datur in Deo non verò secundo modo accepta. *Ibid.*

Compositio, quæ est vnio distinctorum dicens imperfectionem, est vnio distinctorum se habentium, vt partes. *Disp. 57. num. 67.*

Comprehensio.

Ad comprehensionem non requiritur cognoscere omnia, quæ eminentèr in re continentur. *Disp. 90. num. 29.*

Concretum.

Concreta reduplicativè sumpta non multiplicantur in Deo. *Disp. 85. num. 11.*

Contradictio.

Cõtradictionis quatuor sũt genera. *D. 75. n. 7.*

Talis est contradictio, qualis est distinctio. *Disp. 75. num. 8.*

Contradictio est effectus distinctionis. *Ibid.*

Contradictoria alia sunt simplicitèr prima, & alia secunda. *Disp. 75. num. 90.*

Aliqua contradictoria possunt in Divinis verificari sine distinctione reali, quę verificari nequeunt in creatis. *Disp. 75. num. 97. 98.*

D

DEMONSTRATIO.

DEmonstratio Theologica est, quę ex duobus, vel ex vno tantùm principio revelato procedit. *Disp. 83. n. 16.*

Demonstratio naturalis ex vtroque principio cognito per vires naturæ procedit. *Ibidem.*

Deus. Deitas.

Deitas communicatur tribus personis, non ex indigentia, sed ex fœcunditate, & plenitudine perfectionis. *Disp. 80. num. 4.*

Repugnant plures Dij. *D. 82. n. 10. 11. 12.*

Quæ Deo conveniunt ratione essentiæ Divinæ, singularitèr tantum dicuntur. *D. 85 n. 4.*

Quæ Deo conveniunt ratione proprietatum personalium pluralitèr tantùm dicuntur. *Ibid.*

Quæ Deo conveniunt ratione essentiæ, & proprietatis personalis singularitèr, & pluralitèr dicuntur. *Ibidem.*

In Deo est tantùm vnum infinitum, & vnum perfectum. *Disp. 85. num. 5.*

In

In Deo datur vna vnitas, & plures vnitates. *Disp.* 85. *n.* 7.

Dictio. Dicere.

Dictio est actus intellectus formalitèr distinctus ab intellectione. *Disp.* 71. *num.* 14. & 60.

Micere sumitur pro producere, quomodo non est in intellectio, & pro declarare per Verbum iam productum, quomodo est intellectio. *Disp.* 71. *num.* 98.

Dictio est productio Verbi. *Disp.* 71. *num.* 118.

Prioritas dictionis respectu intellectionis creatæ est prioritas causalitatis. *D.* 71. *n.* 124.

Differentia.

Differentia solet appellari qualitas, & quare. *Disp.* 97. *num.* 13.

Differentia prædicatur in quale quid. *Ibidem.*

Differentia sumi solet pro proprietate. *Disp.* 97. *num.* 13.

Distinctio.

Distinctio est exclusio vnius à conceptu alterius. *Disp.* 75. *num.* 2.

Duo sunt genera distinctionū. *D.* 75. *n.* 2. & 5.

Distinctionis divisio, & sub divisio. *Disp.* 75. *num.* 2. & 3.

Distinctio fundatur supra pluralitatem *Ibid.*

Tot modis dicitur distinctio ex natura rei, quot dicitur pluralitas ex natura rei. *Ibidem.*

Quælibet distinctio non sufficit ad salvanda diversa genera contradictionum. *D.* 75. *n.* 8.

Qualis est distinctio talis est contradictio. *Ibid.*

Distinctio est causa contradictionis. *Ibid.*

Distinctio formalis varijs modis accipi valet. *Disp.* 75. *num.* 10.

Distinctio formalis ex natura sua non dicit imperfectionem. *Disp.* 75. *num.* 58.

Datur formalis distinctio adæquata, & inadequata. *Disp.* 75. *num.* 118. 119.

Distinctio essentialis est exclusio essentialis vnius à conceptu alterius. *Disp.* 76. *num.* 2.

Distinctio essentialis variè sumitur. *Disputat.* 76. *num.* 8. 10.

E

ENS.

ENS Divinum non transcendit omnia prædicata Divina. *Disp.* 76. *num.* 89. 90.

Ens substantivè acceptum singularitèr, & pluralitèr dicitur in Divinis. *D.* 85. *num.* 8. 9.

Essentia.

Essentia dupliciter capitur. Primo pro natura, quæ est radix proprietatū. Secundo pro quacumq; ratione formali, seù quidditate. *D.* 79. *n.* 89.

Essentia aliquando sumitur pro substantia. *Disp.* 97. *num.* 13.

Essentia Divina.

Essentia Divina est principium *quo* remotum Verbi processionis. *Disput.* 72. *num.* 129.

Essentia Divina, vt obiectum fœcundas intellectum, est principium *quo* proximum processionis Verbi. *Disput.* 72. *n.* 130.

Essentia Divina sola est terminus formalis *quo* Divinarst processionū. *D.* 72. *n.* 136. *cum sequentib.*

Essentia Divina est principiū *quo* remotum, & proximū processionis Spiritus Sācti. *D.* 72. *n.* 140.

Essentia Divina non distinguitur realitèr à relationibus. *Disp.* 75. *num.* 14.

Essentia Divina distinguitur formalitèr à relationibus. *Disp.* 75. *n.* 28. *cum sequentibus.*

Essentia Divina nèc per modum essentiæ, nèc per modum naturæ est de essentia relationum. *Disput.* 76. *num.* 14. *cum sequentibus.*

Essentia Divina non includit essentialitèr attributa. *Disp.* 77. *num.* 50.

Essentia Divina est prior personis prioritate naturæ. *Disp.* 89. *num.* 33.

Essentia Divina est Dei substantia. *D.* 97. *n.* 14.

Existentia.

Existentia non est prædicatum quidditativum Dei. *Disp.* 79. *num.* 3. *cum sequentibus.*

Existētia est modus intrinsicus Dei. *D.* 79. *n.* 7.

Existentia Dei non est Divinis prædicatis communis formalitèr. *Disput.* 79. *num.* 16.

Existentia in Deo dicitur singularitèr, & pluralitèr. *D.* 85. *n.* 5.

F

FILIUS.

FIlius in Divinis habet potentiam remotam, & proximam generativam entitativè sumptam. Denominativè tamèn captam habet potentiam remotam; non verò proximam. *Disp.* 72. *num.* 117. 118.

Filius in Divinis non est aliud à Patre; benè verò alius. *Disp.* 85. *num.* 11. 12.

Filius in Divinis nequit dici vnus cum Patre; benè verò vnum cum illo. *D.* 85. *num.* 12.

G

GENERATIO.

GEneratio est origo viventis à vivente ex principio vitæ coniuncto in similitudinem naturæ. *D.* 74. *n.* 3. & 66.

Ad veram generationem non sufficit similitudo generica, sed requiritur specifica, vel numerica. *D.* 74. *n.* 64.

H

HVMANITAS.

HVmanitas communicatur suo supposito ex indigentia. *Disp.* 80. *num.* 4.

Hypostasis.

Hypostasis communis non datur in Deo. *D.* 84. *n.* 4.

I

IDENTITAS.

IDentitas est inclusio vnius in conceptu alterius. *Disp.* 75. *num.* 2.

Duo sunt genera identitatū. *D.* 75. *n.* 2. *&* 5.

Identitas dividitur in identitatem ex natura rei, & rationis. *Ibid.*

Identitas ex natura rei subdividitur in identitatem realem, & formalem. *Disp.* 75. *num.* 4.

Identitas proximè fundatur supra vnitatem. *Disp.* 75. *num.* 4. *Disp.* 97. *num.* 12.

Identitas ex natura rei tot modis dicitur, quod dicitur vnitas ex natura rei. *D.* 75. *n.* 4.

Identitas essentialis est inclusio essentialis vnius in conceptu alterius. *Disp.* 76. *num.* 3.

Identitas essentialis varie sumitur. *Disp.* 76. *num.* 8. *&* 10.

Imago.

Imago non debet repræsentare id, à quo tanquam ab agente procedit. *Disp.* 89. *num.* 66. *cum sequentibus.*

Imago est triplex, naturalis, intentionalis, & artificialis. *Disp.* 89. *num.* 69.

Imago est similitudo alicuius ab eo producta, vel ad alterius imitationem expræssa. *D.* 89. *n.* 72.

Inclusio.

Includi vnū essentialitèr in alio, est vnū includi in alio in primo modo dicendi per se. *D.* 76. *n.* 4.

Inclusio dividitur in adæquatā, & in inadæquatam, & quid sit vtraque? *Disp.* 76. *num.* 5.

Individuum.

Individuum in rigore est secundum se totum extra aliud. *Disp.* 85. *num* 13.

Infinitas.

De ratione infiniti est, quod nihil entitatis ei desit eo modo, quod haberi potest in aliquo vno. *Disp.* 75. *num.* 69.

Infinitas est modus intrinsecus Dei. *Disp.* 79. *num.* 4. *&* 7.

Infinitas ex ratione sui identificat realitèr omne secum compossibile. *D.* 92. *num.* 196.

Infinitas intensiva est quantitas virtutis. *disp.* 79. *num.* 14.

Ingenitum.

Ingenitū quadruplicitèr sumitur. *D* 87. *n.* 2.

Ingenitum in aliquo sensu est proprium Patri Æterno. *Ibidem.*

Ingenitum significat negationem deformali. *Disp.* 87. *num.* 3.

Ingenitum significat pro materali aliquod positivum. *Disp.* 87. *num.* 4.

Fundamentum negationis ingeniti est Paternitas, & activa Spiratio. *Disp.* 87. *num.* 6.

Ingenitum non constituitur in ratione quintæ notionis ab alijs distinctæ per positivum, quod importat de materiali; sed per negationem, quam de formali significat. *Disputat.* 87. *num.* 70.

Intellectus. Intellectio.

Intellectus habet duos actus, scilicèt, dictio, & intellectio. *Disp.* 71. *num.* 14.

Intellectio est formalitèr distincta à dictione. *Disp.* 71. *num.* 60.

Intellectus Dei est simùl operativus, & productivus. *Disp.* 71. *num.* 117.

Intellectus Dei priùs est operativus, quā productivus. *Disp.* 71. *num.* 118.

Intellectio est operatio. *Ibid.*

Intellectus creatus priùs est productivus, quā operativus, ideoquè priùs producit, quam intelligat. *Disp.* 71. *num.* 119.

Intellectus Divinus producit Verbum ex fæcunditate; creatus verò ex indigentia. *Ibidem.*

Prioritas intellectionis respectu dictionis non est prioritas causalitatis. *Disp.* 71. *num.* 121.

Prioritas intellectionis respectu dictionis est prioritas actus ad actum. *Disput.* 71. *n.* 122.

Intellectus, vt sic ex sua ratione formali solùm est assimilativus intentionalitèr, seu in esse intelligibili. *Disput.* 74. *num.* 10. *&c.*

Intellectus Divinus ex differentia contractiva formalitèr intellectus vt sic, non haberet assimilare in esse naturali, & entitativo. *D.* 74. *n.* 17.

Intellectus Divinus est principium *quo* remotum processionis Verbi, & principium *quo* proximum illius. *Disput.* 72. *num.* 129. *&* 130.

L

LIBERTAS.

LIbertas essentialis convenit essentialitèr voluntati libertas verò contingentię accidentalitèr. *D.* 74. *n.* 68.

M

MAGNITVDO.

MAgnitudo in Divinis est quantitas virtutis. *D.* 97. *n.* 6.

Modus.

Modus non variat rationem formalem rei, cuius est modus. *Disput.* 71. *num.* 49.

N

NATVRA.

QVælibet natura substantialis completa, sivè Divina, sivè Angelica, sivè humana, sivè irrationalis, sivè sensitiva est subsistens strictè. *Disp.* 80. *n.* 1.

Natura Divina communicatur personis ex fęcunc-

cunditate; creata verò communicatur suo suppositо ex necessitate. *Disp.* 80. *n.* 4.

Natura in Deo obtinet locũ subsтãtię. *D.* 97. *n.* 6.

Necessitas. Necessarium.

Magis necessarium nequit connecti cum minùs necessario. *Disp.* 90. *n.* 11. *cum sequentibus.*

Necessitas est duplex. Vna in essendo, & alia in causando, & vtraque. *Disp.* 90. *n.* 18.

Nomen.

Nomen masculinum non tribuitur naturę, sed suppositо. *Disp.* 85. *n.* 12.

Nomen neutrum cadit supra naturam, non supra suppositum. *Ibidem.*

Nomen substantivum non multiplicatur, nisi multiplicetur forma. *Disp.* 94.

Notio.

Notio apud Theologos limitatur ad ea, quæ propria sunt Dei respectivè ad personas Divinas tantum. *Disp.* 86. *n.* 2.

Notiones verè à parte rei dantur in Divinis. *Disp.* 86. *n.* 3.

Notio variè diffinitur, & optimè. *D.* 86. *n.* 6.

Quinque notiones dantur in Divinis. *Disput.* 86. *num.* 11. 16.

O

OPPOSITIO.

OPpositio alia relationis, & alia relativa. *Disput.* 92. *n.* 58. *cum sequentibus.*

Oppositio est quadruplex. *Disp.* 92. *n.* 70.

Oppositio disparata vera est, & necessaria. *Disp.* 92. *n.* 71.

Oppositio disparata duplex est. *D.* 92. *n.* 197.

Oppositio de lege quid sit. *Disp.* 92. *n.* 218.

Origo.

Ordo originis est duplex. Vnus simplicitèr, & alius secundumquid, & de vtroque. *D.* 89. *n.* 186. *cum sequentibus.*

P

PATER.

PATER Æternus non est potentior Filio, nèc perfectior, licèt præ Filio possit generare. *Disp.* 72. *num.* 6. 7.

Pater priùs, quàm Filius, producit creaturas prioritate originis non simplicitèr, sed secundumquid. *Disp.* 89. *n.* 34. *cum sequentibus.*

Persona. Personalitas.

Personæ Divinæ repugnat ratio effectus *Disp.* 71. *n.* 8.

Ideo secunda persona præ tertia est Verbum, quia ex vi suæ processionis procedit, vt terminus memoriæ fœcundæ Patris. *Disp.* 72. *n.* 134.

Ideo persona secunda est Sapientia genita, quia ex vi suę processionis accipit essentialẽ sapientiã, quasi habitualem, & in actu primo. *D.* 72. *n.* 135.

Ideo tertia persona præ secunda est amor productus, quia ex vi suæ processionis accipit essentialem amorem, quasi habitualem, & in actu primo. *Disp.* 72. *n.* 140.

Ex tribus personis Divinis duæ sunt productæ, & vna improducta. *Disp.* 73. *n.* 15.

Persona est intellectualis naturæ incommunicabilis existentia. *Disp.* 80. *n.* 18.

Persona dicit de materiali naturam, & pro formali incommunicabilitatem. *Ibidem.*

Persona differt à suppositо penès fundamentum, ideſt, naturã, quam connotat. *D.* 80. *n.* 19.

Persona, & suppositũ se habent, vt in ferius, & superius, seù, vt magis, & minùs. *D.* 80. *n.* 20.

Persona est per sè subsistens. *Disp.* 80. *n.* 21.

Persona addit aliquam incommunicabilitatem supra illam, quam subsistentia addit suæ naturæ. *Disp.* 80. *n.* 22.

Personalitas, vt distinguitur à præcisa subsistentia, addit formalitèr, vel de connato incommunicabilitatem, vt *quo* per modum formæ totius alteri, vt termino fœcunditatis. *Disp.* 80. *n.* 23. *cum sequentibus.*

Personalitas Divina respectu Divinæ personę, & naturæ Divinæ dicit pro formali incommunicabilitatem alteri, vt termino fœcunditatis, connotando in natura incommunicabilitatem alteri, vt actui per se substantialitèr completivo. *Disput.* 80. *n.* 29.

Personalitas creata dicit pro formali incommunicabilitatem alteri, vt actui per se substantialitèr completivo, connotando in natura incommunicabilitatem alteri, vt termino fœcunditatis. *Ibidem.*

Persona est substantia intellectualis incommunicabilis vt *quo*, & vt *quod* per modũ formę totius, & alteri, tanquàm actui per se substantialitèr completivo, & tanquàm termino fœcunditatis. *Disp.* 80. *num.* 30.

Persona Divina addit supra naturam aliquid distinctum ab illa ex natura rei. *Disp.* 80. *n.* 33.

Persona creata addit supra naturam aliquid ab illa realitèr distinctum. *Disp.* 80. *n.* 43.

Persona creata addit ad naturam meram negationem. *Disp.* 80. *n.* 44.

Inter personalitatem Divinam, & creatam triplex statuitur discrimen. *D.* 80. *n.* 63. & 82.

Persona, vt communis est ad creatam, & increatam, non significat determinatè positivum, vel negativum, absolutũ, vel relativũ. *D.* 81. *n.* 1.

Formale significatum huius nominis *persona Divina* esse aliquid negativum, potest probabilitèr defendi. *Disp.* 81. *n.* 3. *cum sequentibus.*

Inter Divinas personas datur prioritas originis. *Disp.* 89. *n. cum sequentibus.*

Persona, vt sic significat formalitèr formalitate obiecti significati aliquid negativum; formalitate verò in esse rei vtrumque valet significare ex diverso modo accipiendi personã, vt sic. *Disp.* 81. *n.* 15. *cum sequentibus.*

Significatum formale personę Divinę est relatio formaliter formalitate rei, formalitate verò obiecti significati, nèc est relativum, nèc absolutum, sed quid indiferens ad vtrumque, scilicèt, subsistens incommunicabiliter. *Disp.* 81. *n.* 29.

Ratio personæ propriæ reperitur in Deo. *Disput.* 81. *n.* 33.

Datur in Deo realis personarum distinctio. *Disp.* 82. *n.* 5.

Personalitas communis non datur in Deo. *Disput.* 84. *n.* 2.

Tres relativæ personalitates dantur in Deo. *Disput.* 84. *n.* 4.

Personæ Divinæ constituuntur per relativum. *Disput.* 96.

Personę Divinę sunt idem in Essentia. *Disput.* 97. *num.* 1.

Personæ Divinæ sunt perfectissimè similes. *Disp.* 97. *num.* 2.

Personæ Divinæ sunt æquales inter se, in dignitate, in potētia, & in duratione. *D.* 97. *n.* 11. 85.

Posibile.

Posibilia non habent esse formale à se, sed à Divina cognitione. *Disp.* 90. *n.* 37. & 39.

Potentia.

Potentia rectè dividitur in proximam, & remotam. *Disp.* 71. *n.* 11.

Potentia remota est virtus intrinsica continens vt cumque terminum productum; proxima est virtus intrinsica cum omnibus cōditionibus, & requisitis, vt terminum proximè producat. *Ibid.*

Potentia est propter actum. *Disp.* 71. *n.* 22.

Potentia generativa Dei ad intra est entitativè essentialis; & denominativè notionalis; potentia verò ad extra entitativè, & denominativè est essentialis. *Disp.* 72. *n.* 8.

Potentia perficit activè denominando. *Disput.* 72. *num.* 10.

Potentia, quæ est pars, dicit imperfectionem. *Disp.* 75. *n.* 69.

Quæ potentia dicat imperfectionem, declaratur. *Disp.* 75. *num.* 85.

Pluralitas.

Pluralitas, alia est simpliciter, & alia secundumquid. *D.* 75. *n.* 3.

Prædicatum.

Prædicata, quæ formaliter enuntiantur de subiectis, quadruplicitèr possunt de illis enuntiari. *Disp.* 75. *n.* 6.

Alia sunt prædicata, quæ in sensu formali, & identico prędicari possunt, & alia, quæ solùm in sensu formali prædicari valent. *Disp.* 75. *num.* 100. *cum sequentibus.*

Prioritas. Posterioritas.

Prioritas causalitatis solùm datur in causa, vel in principio, seù in actione productiva relatè ad productum. *Disp.* 71. *n.* 121.

Prioritas, & posterioritas est multiplex, scilicèt, dignitatis, temporis, naturæ, & originis. *Disp.* 89. *n.* 1.

Prioritas dignitatis, & temporis non datur in Divinis. *Ibidem.*

Prioritas originis apud Philosophum coincidit cum prioritate causalitatis; apud Theologos autèm est distincta, quidquè sit. *Disp.* 89. *n.* 2.

Prioritas originis, vt prescindens à causalitate, est tantum prioritas à *quo*. *Disp.* 89. *n.* 3.

Prioritas naturæ variè accipitur, & eius acceptiones explicantur. *Disp.* 89. *n.* 6. 7. & 8.

Prioritas naturæ inessendo versatur inter extrema realitèr distincta, & explicatur per habitudinem in *quo* essendi. *Disp.* 89. *n.* 8.

Prioritas naturæ in intelligēdo explicatur per habitudinem in *quo* intelligendi, & versatur inter extrema formalitèr distincta. *Disp.* 89. *n.* 9.

Prioritas naturæ, & originis sunt à parte rei. *Disp.* 89. *n.* 10.

Prioritas naturæ est maior prioritate originis. *Disp.* 89. *n.* 13.

Prioritas originis datur inter Divinas personas. *Disp.* 89. *n.* 15.

Prioritas naturæ essendi non datur inter Divina prædicata. *Disp.* 89. *n.* 27.

Prioritas naturæ intelligendi datur inter Divina prædicata. & quæ hæc sint declaratur. *Disput.* 89. *num.* 29.

Triplex differentia inter prioritatem originis, & naturæ declaratur. *Disp.* 89. *n.* 31.

Principium.

Principium aliud est *quod*, & est producens; & *quo*, & est virtus productiva. *D.* 71. *n.* 13. *D.* 72. *n.* 1.

Principium *quo*, aliud est purè simpliciter *quo*, & aliud non purè simpliciter *quo*, & de vtroque. *Disp.* 72. *n.* 81.

Principium purè simpliciter *quo* datur in Divinis; non verò in creatis. *Disp.* 72. *n.* 82. 83.

Principium naturale est, quod de se est determinatum ad vnum. *Disp.* 74. *n.* 67.

Principium liberū est determinativum sui. *Ibid.*

Principium naturale, & liberum immediatè opponuntur. *Disp.* 74. *n.* 75.

Principium est nomen substantivum. *Disp.* 94.

Processio.

Processio ex vocis rigore sumitur pro motu progressivo, quo animalia ab vno ad alium locum transgrediuntur. *Disp.* 71. *n.* 2.

Processio apud Doctores Scholasticos significat originationem, seù productionem, qua vnū ab alio procedit. *Ibidem.*

Processio propriè pro passiva solùm modo processione vsurpatur; ab Authoribus tamèn pro passiva, & activa promiscuè accipitur. *Ibidem.*

Dari in Deo processiones, per quas vna persona

ſona ab alia procedit, eſt veritas de fide. *D.* 71. *n.* 3.

Proceſsiones Divinæ non ſunt, vt effectus à cauſa. *Diſp.* 71. *n.* 4.

Proceſsio in Deo non eſt, vt cauſa ſe explicans in diverſos effectus. *Diſp.* 71. *n.* 5.

Proceſsio alia eſt tranſiens, & eſt, quæ exit extra ſuum principium, vel cauſam. Alia eſt immanens, & eſt, quę manet intra ſuum principium, vel cauſam. *Diſp.* 71. *n.* 6.

Proceſsio Divina eſt immanens. *Diſp.* 71. *n.* 7.

Proceſsiones activæ non ſunt verè, & propriè actiones vitales immanentes. *Diſp.* 71. *n.* 129.

In Divinis ſunt tantum duę proceſsiones diverſæ rationis. *Diſp.* 73. *n.* 2. & 7.

In Divinis non ſunt plures proceſsiones eiuſdem rationis. *Diſp.* 73. *n.* 9.

Dãtur in Divinis duæ proceſsiones paſsivæ, & duæ activæ. *Diſp.* 73. *n.* 13.

Tàm activæ, quàm paſsivæ proceſsiones ſunt inter ſe realitèr diſtinctæ. *Diſput.* 73. *num.* 14.

Proceſsio Verbi eſt generatio; non verò proceſsio Spiritus Sancti. *Diſp.* 74. *n.* 2.

Terminus formalis *quo* proceſsionum Divinarum eſt quid abſolutum, quod eſt Eſſentia Divina. *Diſp.* 72. *n.* 136. *Diſp.* 74. *n.* 36.

Proceſsio non eſt generatio, quia eſt per intellectum, qui ex proprio conceptu eſt aſsimilativus. *Diſp.* 74. *n.* 6. & *ſequentibus.*

Ideo proceſsio Verbi eſt generatio, quia eſt eſſentialitèr à potentia, & principio naturali. *Diſp.* 74. *n.* 69. *cum ſequentibus.*

Proceſsiones paſsivę ſe ſatis formalitèr diſtinguntur; principiativè verò à ſuis principijs diſtinctionem accipiunt. *Diſp.* 74. *n.* 69.

Ideo proceſsio Spiritus Sancti non eſt generatio, quia eſt à potentia libera libertate eſſentiali. *Diſp.* 74. *n.* 72. *cum ſequentibus.*

Productio.

Productio quælibet trià requirit, ſcilicèt, principium *quod*, *quo*, & actionem. *Diſp.* 71. *n.* 13.

Q

QVALITAS.

QValitas eſt fundamẽtum remotum relationis ſimilitudinis. *Diſp.* 97. *n.* 12.

Quantitas.

Quantitas eſt fundamentum remotum relationis æqualitatis. *Diſp.* 97. *n.* 12.

Quantitas virtutis eſt determinata perfectio rei. *Diſp.* 97. *n.* 13.

R

RELATIO.

RElationes Divinæ entitativè ſumptæ non claudunt eſſentialitèr Eſſentiam Divinam. *Diſput.* 76. *num.* 1.

Relationes non ſunt de quidditate Divinæ Eſſentiæ, vt Methaphyſicum eius conſtitutivum. *Diſp.* 77. *n.* 1.

Relationes non ſunt de quidditate Divinæ Eſſentiæ, nèc ſub conceptu Eſſentię, nèc ſub conceptu naturæ. *Diſp.* 77. *n.* 3. *cum ſequentibus.*

Relationes Divinæ habent propriam exiſtentiam diſtinctam ab exiſtentia Eſſentiæ. *Diſp.* 79. *num.* 18. *cum ſequentibus.*

Relatio habet munus conſtituendi, & referendi. *Diſp.* 89. *n.* 24.

Relationes identitatis, æqualitatis, & ſimilitudinis fundantur in vnitate. *Diſp.* 97. *n.* 12.

Relationes identitatis, æqualitatis, & ſimilitudinis ſunt tranſcendentes, & communes. *Diſp.* 97. *num.* 13.

Relationes identitatis, ſimilitudinis, & æqualitatis dantur à parte rei. *Diſp.* 97. *n.* 15.

Relationes identitatis, æqualitatis, & ſimilitudinis in Divinis perſonis ſunt relationes reales. *Diſp.* 97. *n.* 18. *cum ſequentibus.*

In Divinis tot ſunt conſtituendę relationes communes duplicatę, quot ſunt perſonæ. *Diſput.* 97. *num.* 88.

Relationes, quæ ſunt in vna perſona, realitèr diſtinguntur à relationibus, quæ ſunt in alia. *Diſp.* 97. *num.* 89.

Tot ſunt in Deo relationes communes, quot ſunt attributa, & modi intrinſeci. *Diſput.* 97. *num.* 90.

Relatio ſimilitudinis vnius perſonæ ad aliam eſt diverſa à relatione æqualitatis, & identitatis, qua vna ad aliam refertur. *Diſp.* 97. *n.* 92.

S

SIMPLICITAS.

SImplicitas eſt duplex. Vna, quæ opponitu multiplicitati conceptuum, ſeù formalitatũ Alia, quæ opponitur compoſitioni. *D.* 75. *n.* 54.

Simpliciras prima eſt irreſolubilitas in plures conceptus, & formalitates, ſecunda verò, quę compoſitionem excludit. *Ibidem.*

Simplicitas, vt opponitur compoſitioni, totuplex eſt, quotuplex eſt compoſitio. *Ibidem.*

Simplicitas ſumitur pro negatione omnis diſtinctionis, ſivè id arguat imperfectionem, ſivè non; & pro negatione diſtinctionis arguentis imperfectionem. *Diſp.* 75. *n.* 55.

Singularitas.

Singularitas non eſt prædicatum conſtitutivũ Dei. *Diſp.* 79. *n.* 4.

Spiritus Sanctus.

Spiritus Sanctus ex vi ſuæ proceſsionis formaliter eſt Deus. *Diſp.* 74. *n.* 33. 36. & 121.

Spiritus Sanctus quoad ſuam intrinſecam entitatem non procedit ex amore poſsibilium, eti m

etiamsi Deus illa necessario diligat. *D.* 91. *n.* 123.

Spiritus Sanctus quoad aliquam formalitatē liberam non procedit ex amore possibilium, etiamsi Deus illā liberè diligat. *D.* 91. *n.* 124.

Spiritus Sanctus secundum liberas formalitates non procedit ex amore existentium. *Ibidem*

Spiritus Sanctus realitèr à Filio distinguere tur, etiamsi ab illo nō procederet. *D.* 92. *per totā.*

Spiritus Sanctus ratione suę proprietatis personalis non petit per se pluralitatem suppositorum in principio Spirante. *Disp.* 93. *num.* 5.

Substantia.

Substantia completa habet subsistētiam strictè; non verò subsistantia incompleta. *D.* 80. *num.* 1.

Substantia est fundamentum remotum relationis identitatis. *Disp.* 97. *num.* 12.

Substantiva.

Substantiva in sensu formali, & identico prædicari possunt. *disp.* 75. *n.* 101. 102.

Substantiva incomplexa ex modo significandi faciunt sensum compositum, & re duplicativum. *disp.* 80. *n.* 103.

Substantiva non multiplicantur, nisi multiplicetur forma. *disp.* 94.

Subsistentia. Subsistens.

Subsistentia aliquam incommunicabilitatem tribuit suæ naturæ. *disp.* 80. *n.* 2.

Ratio formalis subsistentiæ est incommunicabilitas vt *quo* per modum formæ totius alteri, vt actui per se substantialitèr completivo. *disput.* 80. *num.* 6. 7. & 8.

Incommunicabilitas subsistentiæ Divinæ est actualis, aptitudinalis, & potentialis; subsistentiæ verò creatæ est actualis, & aptitudinalis; non verò potentialis. *disput.* 80. *num.* 13. & 14.

Subsistentia dicit pro formali incommunicabilitatem actualem; aptitudinalem verò de materiali, concomitantèr, & præsuppositivè. *disp.* 80. *num.* 15.

Non omne subsistens est suppositum, seù persona. *disp.* 80. *n.* 22.

Subsistentia, personalitas, vel suppositalitas idem sunt in creatis. *disp.* 80. *n.* 29.

Subsistentia creata, & subsistentia Dei absoluta distinguntur solùm ratione connotati. *Ibid.*

Subsistentia Dei absoluta, & relativa distinguntur. Et in quo. *Ibidem.*

Datur in Deo subsistentia absoluta communis tribus personis. *disp.* 84. *n.* 6.

Subsistentia Dei absoluta sub præcisso conceptu subsistentiæ non multiplicatur in tribus personis. *disp.* 84. *n.* 34. *cum sequentibus.*

Subsistentia in Divinis est vna, & triplex. *disput.* 85. *num.* 5.

Superius.

Prædicata superiora sunt in duplici linea. *disp.* 92. *num.* 202.

Suppositalitas. Suppositum.

Vide Persona. Personalitas.

T

TRINITAS.

TRinitas personarum naturali ratione nequit demonstrari à priori, nèc à posteriori, adhùc suppositā illius revelatione. *Disput.* 83. *num.* 2. 4. 7. & 15.

Trinitas potest naturalitèr demonstrari negativè. *disp.* 83. *n.* 20.

Tres Divinæ personæ nequeunt dici tres perfecti substantivè, sed tantū adiectivè. *D.* 85. *n.* 5.

Tres Divinæ personæ dicuntur vna res, & plures. *Disp.* 85. *num.* 6.

Tres personæ nequeunt dici ttia individua in rigore. *D.* 85. *n.* 13.

V

VERBVM DIVINVM

VErbum ex cognitione attributorum, personarum, posibilium, & futurorum non procedit per se in quarto modo. *Disput.* 89 90. & 91.

Veritas.

Veritas substantivè accepta non dicitur pluralitèr in divinis. *disp.* 85. *n.* 10.

Voluntas.

Voluntas Divina habet duos actus, scilicèt, spirationem, & amorem. *disp.* 71. *n.* 14.

Voluntas Divina est principium *quo* remotū, & proximum processionis Spiritus Sancti. *disput.* 72. *num.* 140.

Vnitas. Vnum. Vnus.

Vnitas formalis non dicit perfectionem, estquè in Deo impossibilis. *Disp.* 75. *num.* 121. & 122. 123.

Vnus est nomen masculinum cadens supra personam. *D.* 85. *n.* 12.

Vnum est nomen neutrum cadens supra naturam. *Ibidem.*

Vnitas in substantia facit vnum, in qualitate simile, & in quantitate æquale. *D.* 97. *n.* 3.

Vnitas est fundamentum proximum relationis identitatis, similitudinis, & æqualitatis. *disp.* 97. *num.* 12.

Univocum.

Vnivoca sunt, quorum nomen est communè, ratio verò substantiæ est eadem. *D.* 85. *n.* 10.

FINIS.

terpellando Iudicem, vel ſupplicando Principibus, vel non impleto pro-
ſa ea quæ, inuocato nomine Dei omnipotentis, eo auctore ſolidauerit, nõ ſolum inuratur infamia, verũ etiam actione priuatus, reſtituta pœna, quę pactis probatur inſerta, earum rerum & proprietate careat, & emolumento, quod ex pacto vel tranſactione illa fuerit conſecutus. Quæ omnia mox eorum cõmodo deputabuntur, qui intemerati pacti iura ſeruauerint. Eos etiam huius litis vel iactura dignos iubemus eſſe, vel munere, qui nomina noſtra placitis inſerentes, ſalutem Principum confirmationem initarum eſſe iurauerint pactionum. Dat. v. Id. Octob. Conſtantinopoli. Olibrio & Probino coss.

INTERPRETATIO. *Si quis poſt* XXV. *ætatis ſuæ annum aduerſus pactionem vel definitionem ſuam, quam nulla poteſtate conſtrictus emiſit, ſed voluntate propria feciſſe dignoſcitur, aut interpellare Iudices, aut Poteſtatum animos, contra hoc quod fecit, precibus adire præſumpſerit, aut implere neglexerit ea, quæ ſub ſacramenti interpoſitione definitionis ſuæ ſcriptura teſtatur, Non ſolum ex hoc facto pronũtietur infamis, ſed nec cauſam ipſam agere permittatur, & pœnam quam in pacto conſtituit, cogatur exoluere. Et quicquid partibus ſuis per eandem ſcripturam fuerit deputatum, illis continuo conferatur, qui emiſſæ pactionis definitionem ſine aliqua contrarietate ſeruauerint. Illos quoque præcipimus ſimilis pœnæ condicione conſtringi, qui Dominorum nomina coniurant, placitis inſerentes definita implere neglexerint, quod illis pro munere cõſeruatæ pactionis accreſcat, qui ſacramenta & definita ſeruauerint.*

De poſtulando. *Tit.* X.

I. Imp. Conſtantinus Aug. ad Baſſum PF.P.

ADuocatos, qui conſceleratis depectionibus ſuæ opis egentes ſpoliant atque denudant, non iure cauſæ, ſed fundorum, pecorum, & mancipiorum qualitate rationéque tractata, dum eorum præcipua poſcunt coacta ſibi pactione tranſcribi, ab honeſtorum cœtu, iudiciorumque conſpectu ſegregari præcipimus. PP. VIII. Id. Mar. Conſtantinopoli, Conſtantino Aug. III. & Conſtantio coss.

INTERPRETATIO. *Aduocati, id eſt, cauſas agentes, qui per iniquam cupiditatem ſuſceptos quorum cauſas agunt prius cogunt de rebus ſuis taliter ſcriptura intercedente paciſci, vt omnia quæ meliora ſunt in agris, aut mancipiis, aut in pecoribus, ad eos ſub promiſſa defenſione perueniant. Et ideo qui tam ſcelerati in eos, quibus patrocinium promittunt, fuerint deprehenſi, & à conuentu honeſtorum virorum & iudiciorum communione præcipimus ſegregari.*

†v. II. Impp. Valent. & Valens AA. Olibrio PF.†P.

Quiſquis vult eſſe cauſidicus, ipſam ſolam ſumat in cauſis agendis perſonã, nec idem in eodem negotio defenſor ſit & quæſitor. Quoniam aliquem inter arbitros & patronos oportet eſſe delectum. Accepta XII. Kal. Septembr. Ipſis AA. COSS.

INTERPRETATIO. *Quicunque cauſas ſuſcipere vel agere voluerit alienas, hoc ſibi nouerit vindicandum, ne velit in eo negotio, quod ſuſceperit, & Iudicis, & Aſſertoris habere perſonam.*

III. Impp. Honorius & Theodoſius AA. Euſtaſio PF.P.

De re neceſſaria ad locum. Altero beneficio non ſolum per forum tuæ Magnitudinis

1. Imp. Constantinus A. ad Máximum P. V. Inter cetera. & ad locum.

PActiones eas valere volumus, si cum legibus cõsentiant. & reliqua. Datum VI. Non. Feb. Romæ Sabino & Rufino coss.

II. Impp. Valentinianus, & Valens AA. Volusiano P.V.

Post sententiam paciſci non licere iuris ordine præcauetur. Vnde cùm supplicans iniquè se oppressam & post sententiam sacri auditorij depactam esse commemoret, Volusiane parens kariſſime atque amantiſſime, amota pœna quam pacto contra ius facto serenitas tua ineſſe præuiderit, legum auxilio cõsulat supplicanti. Dat. IIII. Id. Aug. Mediolani.

III. Iidem AA. Pompeio Fauonio.

Hereditatem quam tibi competere iure confirmas, negotij merito discussо, approbatis allegationibus restitui tibi legum fonte demanans sententia iudicantis efficiet, remota videlicet pactione, quam dolo patuerit elicitam. Dat. VIII. Id. Feb. Alleg. Kal. Apr. in Basilica Thermarum Com. ipsis AA. coss.

IIII. Iidem AA. Mamertino PP. Inter cetera. & ad locum.

Pacta quidem per vim & metum apud omnes satis constat cassata, viribus respuenda. Dat. XII. Kal. April. ipsis AA. coss.

V. Iidem AA. ad Valentinianum Consularem Piceni.

Non dubium est eum à fide placiti recessisse, qui quæ promiserat implere noluit Valentiniane kariſſime. Proinde si aduersario suprasedente quominus explicaret ea quæ spoponderat, fides placiti vacillat, familiares literæ quas ad se missas dicit, supplici magnopere non oberunt. Fines etiam quos temeratos adseuerat, amota præscriptione temporis, hi qui peruaserunt, vt ratio iuris est, redhibere cogantur. Alleg. IIII. Kalend. Maij, Flauia Fenestri in secretario, ipsis AA. coss.

VI. Iidem AA. Aeliæ Bauoniæ. Inter cetera.

Et sub quodam potentiæ terrore infimos fatigari ad iudiciorum spectat inuidiam: Vnde si aduersarium tuum longe à filij tui successione positũ hæc in te quæ precibus texuisti excogitasse cõstiterit, Rector prouincię hominis, qui nec paciscendi nec conloquendi de negotio substãtiam habuit, impudẽtiam submouebit, reddique faciet quidquid claruerit vsurpatum, ne impudentia vindicet, quod concedere leges & iura non possunt: maximè cùm memores nec à prima pactione quæ substantiam non habebat secunda cõuentione discessum, & inaniter resedisse quod non iam pactio, sed quædam vsurpatio iustis non subsistentibus causis in moderatione doceatur. Dat. III. Kalend. Aug. Mediolani, ipsis AA. coss.

VII. Iidem AA. Ampeliæ.

Ea quę heredes inter se transactione interposita composuerint, firma illibatáque perseuerabunt, & ideo secundum fidem instrumenti competens tibi portio à possessoribus cum fructibus restituetur, per v.c. Proconsulem Africæ amicum nostrum fide gestorum diligenti examinatione comprobata. Dat. III. Non. Iul. Sirmio, Diuo Iouiano & Varroniano coss.

V.II. Impp. Arcadius & Honorius AA. Rufino PF.P.

1. Imp. Constantinus Aug. Helpidio.

SIcut indignissimum videbatur, diem Solis venerationis suæ celebrem altercantibus iurgiis & noxiis partium contentionibus occupari, ita gratum ac iocundum est, eo die quæ sunt maxime votiua compleri. Atque ideo emancipandi & manumittendi die festo cūcti licentiam habeant, & super his rebus actu non prohibeantur pridie v. Non. Iunij. Caralis, Crispo II. & Constantino II. coss.

INTERPRETATIO. *Quamuis sancto die Dominico omnes lites ac repetitiones quiescere iusserimus, emancipare tamen, ac manumittere minime prohibemus, & de his rebus gesta confici pari ordinatione permittimus.*

II. Imppp. Valentinianus, Theodosius, & Arcadius AAA. Albino PF.P.

Omnes dies iubemus esse iuridicos, illos tantum manere feriarum dies, fas erit, quos geminis mensibus ad requiem laboris indulgentior annus accepit, æstiuis feruoribus mitigandis, & autumnis fœtibus decerpendis. Kalendarum quoque Ianuariarum consuetos dies ocio sancimus. His adiicimus natalitios dies vrbium maximarum, Romæ, atque Constātinopolis, quibus debēt iura deferre, quia & ab ipsis quoque nata sunt. Sanctos quoque Paschæ dies, qui septeno vel præcedunt numero, vel sequuntur, in eadem obseruatione numeramus. Necnon & dies Solis, qui repetito in se calculo reuoluuntur. Parem necesse est haberi reuerentiam nostris etiam diebus, qui vel lucis auspicia, vel ortus Imperij protulerunt. Dat. VII. Id. Aug. Romæ, Timasio & Promoto coss.

INTERPRETATIO. *Causas per anni spatium omnibus diebus secundum leges audiri præcipimus. Et licet lex quatuor menses ad fructus colligendos indulserit, sed ita pro prouinciarum qualitate, & præsentia dominorum credidimus faciendum, vt à die* VIII. *Kalendarum Iuliarum vsque in Kalendas Augusti messiuæ feriæ concedantur, & de Kalendis Augusti vsque in x. Kalend. Septembris agendarum causarum licentia tribuatur. A x. autem Kalen. Septemb. vsque in Idus Octob. vindemiales feriæ concedantur. Dies etiam Dominicarum qui feriati sunt, ab audiendis negotiis, vel exigendis debitis sequestramus. Sanctos etiam Paschæ dies, id est septem qui antecedunt, & septem qui sequuntur, necnon & dies natalis domini nostri, vel Epiphaniæ sine forensi strepitu volumus celebrari. Natalem etiam Principis, vel initium regni pari reuerentia conuenit obseruari.*

III. Impp. Honorius, & Theodosius AA. Ioanni. PF.P.

Post alia.

Die Sabbati ac reliquis, tempore quo Iudæi cultus sui reuerentiam seruant neminem aut facere aliquid, aut vlla ex parte conueniri debere præcipimus, cùm Fiscalibus commodis, & litigiis priuatorum constat reliquos dies posse sufficere, &c. Dat. VII. Kalend. A[illegible] Rauennæ, DD. NN. Honorio VIII. & Theodosio III. AA. COSS.

INTERPRETATIO. *Die Sabbati nullū Iudæorum, aut pro Fiscali utilitate, aut pro*

Quintilianus

1.145